Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

ΜΑΡΚΟΥ
ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΤΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ
ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI
ANTONINI
IMPERATORIS
de rebus ſuis, *ſive* de eis qæ ad ſe *pertinere cenſebat*,
Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, ſuppleti, reſtituti:

Verſione inſuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis, Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;
Ac *Commentario perpetuo*, explicati atque illuſtrati;

Studio operâqe
THOMÆ GATAKERI
LONDINATIS.

CANTABRIGIÆ:
Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.
Anno Dom. MDCLII.
Veneunt ibidem per Antonium Nicolſon, *Bibliopolam.*

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Viris eruditione pariter ac pietate præſtantiſsimis amicísq; ſibi conjunctiſsimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacroſanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratíq; teſtimonium, ac monumentum,

Id ipſum, qicqid eſt, jure merito inſcribit dedicátqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Joannenſis* alumnus, *Sidnejenſis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déqe eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis disseritur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

Stoicam Disciplinam, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Phariſæorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse [a] Paulus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Paulus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις ὁμοιοτάτους ἔχει τοὺς τῶν Ἑλλήνων Στωικῆ λεγομένη. *Phariſæorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in plerisqe concordant.* Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe τοὺς τῶν ἀρετῶν regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt erixiùs provehat.

[a] Paul. apud Lucam, *Act.* 26. 5.

[b] Joseph. in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*

[c] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs eluceſcat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim, disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum* enim *carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositititium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiam perpetrata [e] χειροτεχνίαν; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Satyricus

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap.* 13, 14. 23, 24. necnon *Iamblichi vita*, apud Eunap. in *Vit. Sophist.*

[e] De qo videri poterit, nî pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli non affecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit.

[f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obſcœnitates iſtiuſmodi, ſordéſque etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, ſint averſati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm ſenſibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísque pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps eſſe animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philoſophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illuſtriores habuerunt. Ex his ſunt, qi è Platonis Gymnaſio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* ſolis *locísque* (cùm *Academiam* alteri, *Lyceum* alteri tenerent) à ſe invicem *diviſi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxiſſe, compendio dabitur. Inter iſtos cumprimis emicuit Ariſtoteles. Is in ſcientiis diſciplinísqe omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Phyſiologiâ* [l], ad [m] miraculum uſqe tantum præſtitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priſcorum, non dico uni alteri alicui, ſed eis, qorum ſaltem ad ætatem hanc ſcripta perennârunt, etiam univerſis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magiſtrum, familiæqe illius utriuſqe parentem, *excipere* ſolent, qi huic alioqi primas deferunt; havd advertiſſe ſatìs videntur, Platonem non tam in diſciplinis tradendis, qàm in ſui temporis ° Sophiſtis, ſub perſona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâſſe. Unde natum, ut in *Dialogis* pleriſqe, per anfractuoſas diſceptationum ambages, artificio ſingulari ſibi invicem implicatas & innexas, in immenſum ferme protractâ diſſertationis ſerie, veri certíqe ſitiens lector, niſi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, ſtructuræq; elegantiâ, qæ feſſum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac lacinioſis penè delaſſatus, cùm [p] qod pro certo ſtatuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationéqe omni depoſitâ,

firmus

[g] Proinde Zeno αἰδήμων ποιεῖ τὸν σοφὸν καὶ ἀναίσχυντον, à Cratete deſcit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ ῥᾴδιόν ποιοῦσιν ἐν τῇ φύσει τὸν ἄνθρωπον ἀφελόμενοι καὶ ἄλλο, καὶ τοῦτο ᾧ μόνῳ ζώων χαίρομεν. Epictet. *diſſert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πᾶσα ἐπιχείρησις πρὸς ἀνθρωπικὴν χάριν αὐτὴ ἐγγύς ἐστι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal eſt.* Senec. *epiſt.* 92.

[i] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Muſicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia periſſe videntur, qæ de his ſcripſiſſe diſcimus ex Laërtii laterculo: ſed nec Metaphyſicam, qia nomen priſcis illis ignotum; aliúdqe planè ſonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[m] *Talem eſſe unum hominem miraculoſum eſt potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Phyſic.*

[n] *Ariſtoteles meo judicio in Philoſophia prope ſingularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Ariſtoteles, excepto Platone, Philoſophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Ariſtot. longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tuſculan. lib.* 1.

° *Sophiſtas è Platone intelligimus luſos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramqe partem multa diſſeruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acquiescat, vix avt nè vix quidem tandem deprehendere queat.

Aristotelem itaque seligemus, qi in eis, quæ ad mores formandos, vitæque rationem rectè instituendam pertinent, (de his enim jàm agimus) reliquorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroque dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & quæ *extra horum utrumque* consistunt, vitæ hujus adminicula. Quamvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tamè tamen posteriora duo ista facit, tantumque [q] ad fortem beatam constituendam momenti viriúmque eis tribuit, ut [r] virum virtute licèt universâ instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésque insigniores inciderit; ista siquidem, ubi incurraverint, *beatitudinem*, quanquam [t] *mutatu haud facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

At Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externisq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* censu collocanda censerent, sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, quæ in nevtram partem momenti multum conferrent: cùm [x] *nihil bonum* statuerent, *nisi quod pium, justum, humanum, honestum foret, nihil malum, nisi quod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *miserum* esse *insipientem, iniquum, improbum, impium* quemque, quantumcunque, quæ aliis habentur, *bonis, corporeis exterísque instructus fuffultúsque vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmque* quemlibet, quantumcunq; *malis*, quæ cæteris repacantur, *obsitum diuvexatúsque ævum transegerit*. Hunc denique solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, numinis charum, cujus sub tutela caráq, cùm perpetim agat,*

q Τῶν εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντιθεὶς. Arist. *Ethic. Magn. l. 1. c. 2.* Περιαιρεῖται γὰρ ὁ εὐδαίμονα τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῆς ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem *Ethic. Eudem. l. 6. c. 13. Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristotelem, qi virtutis usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. *de fin. l. 2.*

r Ἆρα τὸν ἐκτὸς ἀγαθῶν ἐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Arist. *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.* Ὁ δὲ τοιοῦτος οὐκ ἂν γένοιτο μακάριος· οὐδὲ γὰρ θεοποίητος ἔσται, ἐὰν μὴ ἀγαθὸς, ἢ παιδοποίητος. Idem *Magn. l. 6. c. 13.*

s Ὁ δὲ τοιοῦτος οὐκ εὐμετάβολος. Θλίβεται καὶ λυμαίνεται τὰ μακάρια. Ibid. Idem *Eth. Nicom. l. 1. c. 10.*

t Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶναι· τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ οὐδέτερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς καὶ ὃ τὰ ἐναντία· οὐδέτερα δὲ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷον ζωὴ, ὑγεία, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐγένεια. Laërt. *l. 7. Zenon.* Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, οὐδὲν ἢ βάρβαρος φιλοσοφία. Clemens Alex. *strom. l. 5.* Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα θρυλοῦσιν οἱ Στωϊκοί. *Unum bonum est, quod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. *Epist. 71. Nihil est bonum nisi quod honestum est.* Idem *Epist. 120.* Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 2. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, quæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. *ep. 82.*

u *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hæc prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non fit miser, quem tam multa mala in miseram vitam non transferunt, nec ex beata quidem educunt.* Sen. *epist. 91.*

solùm

solùm posse [c] *securum malíque omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unqam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, qæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc qídem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utique accesserunt.

Etiamsi avtem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Avgustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* inter im *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásque *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, avdiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Qam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[a] Διὰ τί γὰρ φοβηθήσεταί τι τῶν γινομένων ὁ ἀνθρωπος; ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα συγγένειαν ἰκανὴν παρέχει ἐν ἀσφαλεῖ διάγοντας, καὶ ἀκαταφρονήτους, καὶ ἀδικήτους ὑφ' ὁτουοῦν· τοῦ δὲ τὸν ὅλον ἔχειν πεπτωκὸς καὶ πατέρα καὶ πρόνοιαν, τίς ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[b] Ἐν τούτῳ διαφοροῦσι δεῖ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat. *Tuscul. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Pavlus Rom. 8. 28.

[c] Ἄγου δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη Ὁποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος. Cleanthes. ὅπου παρὸς εὐκτέον ταῦτα. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsíq; dominator poli, Qocunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107.

[f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1.

[g] Cicer. *de finib. lib.* 4.

[h] Avgust. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4.

[i] Cic. *de fin. lib.* 3.

[k] Cicer. ibid. *lib.* 2.

[l] χαλεπὸν, ἐλευθέρῃ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχη. *durus res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adverss. Julian. lib.* 7.

[m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13.

[n] Senec. *ibid.*

ideo

ideo non longè à ſe invicem diviſi exiſtunt. Ecqis *Medicum* à *Philoſopho* non diſtare multùm dixerit? Eadem tamen ſuis in victu vitáqe communi præcipiunt iſti, præſcribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. o Πόνοι, inqit, σῖτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, eſcæ, potiones, ſomni, venerea; moderata ſunto omnia.* Ecqid aliud Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius qilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. p *Finem* aiunt, *dare appellationem*, & *in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò verè uſurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

q Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ἐρίσματα.

Fines Myſorum ſunt Phrygúmqe diſſiti.

nec ſecus r *Medici & Philoſophi, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiqidem valetudini proſpicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á ſe invicem ſunt diſſiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix in famulitium etiam admittunt, qæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſeqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, s cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qo dolor aliqis oriatur.

Sed, t *ſancta*, inqit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *triſtia, fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introſpiciamus. ídqe eò lubentiùs, qia u multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſeqi, qia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui x *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui y πρᾶγμα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. z *negotii qicqam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi infixíqe Judæi, a *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam eſt affecturus*; b *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiqam poteſt.* qi deniqe, utì gloriantur aſſeclæ ipſius, c *pri-*

o Hippocrat. *epidem. l. 6. ſect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hortat. c. 6.*

p Οἰκείως ἕκαστον τοῦ τέλους. Ariſtot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

q Strabo *geogr. l. 12.*

r Χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ πόνων Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ἐρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus & Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi reſtitutum damus.

s Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

t Senec. *ubi ſuprà epiſt. 33.* & alibi.

u Cic. *de fin. l. 1.*

x *Semota à rebus noſtris, ſejunctáq; longè; Nec bene pro meritis capitur, neqe tangitur irâ.* Lucret. *l. 1.*

y Senec. Ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρέχει· ὄργης, ὅτε χάριτος συνέχεται, Epicur. apud Laert. *lib. 10.*

z Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

a Zeph. 1. 12.

b Cicer. *in Piſon.*

c Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cæleste oculos attollere est avsus, [d] omnêmque funditus (quantùm in ipso fuerat) religionem sustulit.

Rectâ verò ab eis quænam, aut quorsum quis expectet? qi [e] amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi [f] proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant; (cùm [g] nihil horum per se bonum, suique causâ expetendum existiment;) qi [h] honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, quàm splendidum nomen pronunciant; qin [i] nec flagitio, facinore, scelere ullo, quod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm [k] hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii, [l] damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à quo iram vindictámve ob istiusmodi quicquam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam deridenf) sed [m] ab hominum conscientia, qi ab iniqua & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro autoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos autem [n] latendi fiducia nulla possit unquam haberi.

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum* scil. *errore* sublato, ex horum patrono intelligamus, ea quæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, quàm gravis, quàm continens, quàm severa sit. [p] Epicurus ergò ipse τοὺς ἀκολάστους καὶ ἀσώτους castigat & damnat, qi voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéque enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satis liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utique *severus* iste, *per se, aut propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea*, inqit,

[d] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.

[e] *Qui hæc benevolentiâ conciliant, & qod aptissimum est ad victè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de fin. l.* 1.

[f] *Qui tuitionem vitam & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

[g] Nè justitiam quidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρεῖσθαι, ἃ δὶ αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10. *Nihil justum esse naturâ, & criminia vitanda esse, qia metus vitari non possit* Sen. *ep.* 97

[h] Torq *ubi sup.*

[i] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*

[k] ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῷ τῆς ὑποψίας φόβῳ, εἰ μὴ λήσει ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐφεστηκότας κολάσεις. Epicur. apud Laërt.

[l] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, quàm in eis rebus emolumenti, quæ injuriâ patiuntur.* Torqat. *ubi sup.*

[m] οὐκ ἔστι τὸ λάθρα τι ποιοῦντα πιστεύειν ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ἐπὶ τῷ παρόντος λανθάνῃ· μέχρι γὰρ καλυφθῆναι ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Elegantèr Epicurus, Potest nocenti contingere ut lateat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.

[n] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.*

[o] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[p] Torqat. *ibid.*

[q] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.

[r] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[s] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Εἰ τὰ πυκνικὰ τῆς περὶ τοὺς ἀσώτους ἡδονῶν ἔλυε τοὺς φόβους τῆς διανοίας, τύς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τοῦ πέρας τῆς ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν πλέ ἐῖχομεν ὅτι μεμψαίμεθα αὐτοῖς, παντοχόθεν ἐμπληρωμένοις τῆς ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπεῖσθαι ἔχοντι, ὅταν ὀρθὸν ᾖ τὸ κριτόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit, *qæ ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerêntqe, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum qod reprehenderem, cùm undiqe complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte avt dolens avt ægrum, avt malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cavſam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utiqe [t] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſcil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci; Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitetur, aqâ & pane veſcentem, epulâſqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſſimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exqiſitiſſimis, ubi qicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum. qâ etiam* [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus; utpote qi* [e] *non affectu vitioſo, avt partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[t] Τὰ τινῶν ἡδονῶν ποιητικὰ πολλαπλασίους ἐπιφέρει τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib. 1.* Senec. *epiſt. 18.*

[x] Βρυάζω τῷ χρῖ τὸ σωμάτιον ἡδέϊ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χαίμενος καὶ τυρῷ τοῖς ἐκ πολυτελείας ἡδοναῖς. Epicur. apud Stob. *tom. 2. tit. 17.*

[y] Ἐλοίμαν ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. qam vocem ἀπιθείας notat. Clem. Alex. *ſtrom. l. 1.* ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt. 110. Faciamus*, inqit, *oro te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt. 25. Intra hæc qiſqis deſiderium ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[z] Καὶ μάζα καὶ ὕδωρ τῷ ἀκροτάτῳ δίδωσιν ἡδονῶν, ἐπειδὰν ἐνδέων τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.*

[a] Idem apud Ciceron. *de finib. lib. 2.* Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ διαίτῃ τῷ ἡδονῷ παρασκευάζουσι, ὅταν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laërt. *lib. 10.*

[b] Διαφερόντως ἐδόκει σώφρων εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib. 10. cap. 1.*

[c] Ἐπαινοῦντο οἱ λόγοι, διὰ τὴν τοῦ ἤθους ἀρετήν. Ibid.

[d] οὐχ ὡς φίλῳ τῆς ἡδονῆς.

[f] & *veritatis vi victus* [g] *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timochares narrat, non *aſſem nec totum*, ſed [h] *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe [i] ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaque fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. [k] *Certos* utiqe *habebat dies, qibus malignè famem extingueret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam [l] *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & [m] *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, [n] *non ob luxum ipſum avt intemperantiam*, [o] qam *nec propter ſe fugiendam*, utì [p] *nec temperantiam propter ſe expetendam*, definiat; ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poſſint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi [q] *pilæ in modum convoluta*, [r] *ovi ſorbilis inſtar*, ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, [s] qod eſt illis *boni maliqe omnis*, qia *voluptatis & doloris*, utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* [t] *Conſequuntur enim*, inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt:* dum [u] *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis*; [x] *multóſqe morbos multa faciunt fercula*; & [y] *miſerabilior ex cruditatibus qàm ex fame enaſcitur macies*; eæ deniqe crapulam ebrietatémqe ſequntur [z] *capitis vertigines*, oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes*, artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, [a] qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævisos

[f] ὅπως ἔχειν καὶ ἀληθείαν. *Ibid.*
[g] συνηρείπσαν αὐτοῦ τὸ ἀειστέον τῇ ἡδονῇ. *Ibid. lib.* 1. c 12.
[h] Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸν τράπεζαν. Laërt. *lib.* 10.
[i] In *epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſervantes Mitylenæos philoſophos.*
[k] Senec. *epiſt.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epiſt.*
[l] Idem *ibid.*
[m] *Ibid.*
[n] ὁ δ' αὐτὰν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῇς λυχρᾶ. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[o] Torqat apud. Cicer. *de finib. lib.* 1.
[p] Idem *ibid.*
[q] Ἐρᾷ γὰρ ἀπέδειξε τ παιχνίαν ἡδονὰν, κ πάντα τὸν μῶς ἄπαντα κατεμασήσατο. Alexis Ὑπαιθρᾷ, apud Athen. *lib.* 4.
[r] ὥσπερ ὄὸν τις φορῶν, ὅτω σωφρονῶν, κἀξεκόκκισε.

[s] Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. pavlò pòſt exhibentur.
[t] Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, *de finib. lib.* 1.
[u] Senec. *epiſt.* 95.
[x] Idem *ibid.*
[y] *Ibid.*
[z] *Ibid.*
[a] Ἐι τὸ μεθύσκεσθαι φεύγειν τὸ κεφαλᾶν Παρέχειν ἡμῖν, ὅσ' ἂν εἰς ἄνον ποτὲ Περιέστο πλεῖον τὸ μετρεῖν· νῦν δ' τὸν πιοσίαν ὁ φεύσόμενος τῆς μέθης ἕξειν, φεύγει τὸ ἀκρατες πίνειν. Alexis Phryge. Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Ἐι τοῖς μεθυσκομένοις ἀνάσης ἡμέρας, Ἀλγεῖν σωιέβαινε τὸν κεφαλὸν φεὸ τὸ πεῖν τὸν ἄκρατον ὁ ἡμῖν ὑδεὶς ἔπινεν ἄν· νῦν δ' φεύγειν γὰ τὸ πότε τὸν ὕδατον πολλαμβάνοντες. ὑστερῶν τάγαθῦ. Habet utrumqe Athenæus in *Dipnoſophiſtis*, hoc *lib.* 1. illud *lib.* 15.

Nicomach. apud eund. *lib.* 2.

haberent,

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc prospectum hac ratione volebant, cùm ipse, tum & ipsius assectæ, [b] *ut cùm in ipsa securitate animus ad difficilia se præparâsset, nunquam expavescerent, quod sæpiùs experti, priùs didicerant, minúsque moleste id perferrent, si necessitas incideret, cui antè assveverant.* Porrò ut experiundo addiscerent, [c] *quàm exiguum naturæ satisfaciat, quantúmque ex istis voluptatis percipi possit,* [d] *ubi indigentiâ affectus quis sumserit ea.* Deniqe ut [e] *ex victu lavtiore voluptas plenior* accresceret, cùm [f] *voluptates usus rarior commendare* atqe [g] *intendere sit natus*; freqentior avtem, & continuus magìs multò sensum contrà obtundere atqe hebetare consveverit. ac proinde assiduam escæ delicatioris usurpationem [h] *sumtûs quàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utiqe ad res placitas intermissas revertimur: esuíqe [k] *lenocinium* est *antecedens* esuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaqe *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis sitim.* qemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* ajebat *ambulando*: Epicurus itidem [n] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem,* [o] *famem maligniùs extingvendo, avcupabatur,* qòamplior ex lavtitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, lavdémqe justam nihil habet momenti, qicqid non honesti cavsâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel molestiæ majori amoliendæ suscipitur.

Ità *rigida, severa, tristia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis*, inqit, est Epicurus, *& fortia* loqitur: [p] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed stolâ indutus.* Ecqa re fortis? Qia non prudenter tantùm, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [q] *Voluptatem omnem in se bonem, dolorem omnem in se malum* censeat; [r] *bono* tamen *qandóqe tanqam malo utitur, & malo* vicissim *tanqam bono*; [s] prout expedire *vel non expedire visum fuerit.* [t] *siqidem & voluptatibus qibusdam qandóqe se abstinet, ob molestias, qas admissæ essent parituræ*; [u] *& labores dolorésqe graviores etiam ac diuturnos nonnunqam sponte lubénsqe sustinet, qò voluptatem indè ampliorem deinceps consequatur:* ([x] *istius* enim

[b] Sen. *epist.* 18. ὁ δὲ τύχῃ ἀτίθης παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*
[d] Epicur. apud Stob *sup.*
[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[f] Juven. *sat* 11.
[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[h] ὑπερβάλλουσι γὰρ τέρψεις ἐν τοῖς πολυτελείαις δείπνοις, ἀλλὰ μὴ ἐν τοῖς. Alexis *Amante.* sive, Δαπάνη φέρεται, ἡδονὴ δ' οὐδεμία. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.
[i] *Acriores sunt morsus intermissæ libertatis, qàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.
[k] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[m] Cicer. *Tusc. l.* 5. ὀψὲν συνάγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.
[n] Τοῖς πολυτελέσιν ἐκ διαλειμμάτων προσερχομένοις κρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epist.* 18. [p] Idem *epist.* 33. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσιν ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ ἀλγηδὼν πᾶσα, κακόν. Epicur. apud Laërt. *l.* 10. [r] Χρώμεθα τῷ ἀγαθῷ κατά τινας καιροὺς ὡς κακῷ· τῷ δὲ κακῷ τὸ ἅμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.* [s] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέψει ταῦτα πάντα πράττομεν. [t] Ἐστι γὰρ ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλεῖον, ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἕπηται. [u] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ὑπεισδύειν μείζων ἡμῖν ἡδονὴ παρακολουθῇ, πολὺν χρόνον ὑποφερομένοις τὰς ἀλγηδόνας. Idem. *ibid.* [x] Τούτου γὰρ χάριν ἄπαντα φρονοῦμεν. *Ibid.*

 consequendæ

conſeqendæ gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis œſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licèt, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem.* *Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cauſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cauſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cauſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. eleg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt. 36.*

[c] *In matutina nuper ſpectatum arena Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortiſqe tibi durúſqe videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *lib. 10. ep. 25.*

[d] Senec. *ep. 24.*

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ*, Ure manum, *plus eſt dicere*, Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in anguſtis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib. 11. ep. 57.*

[h] *Optat ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec. *epiſt. 101.*

[i] Θάνατον, ἢ βίον μαχεῖσθαι ποιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid hujus vivere eſt? diu mori.* Senec. *epiſt. 101.* [k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt. 114.* cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt. 19.* & *epiſt. 92.* [l] Apud Sen *epiſt. 101.* [m] Senec. *ibid.* [n] Avguſt. *in Pſal. 34. & epiſt. 167.* [o] Καλῶς ἔνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομενεῖ καὶ ποιήσει τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l. 3. c. 7.* [p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib. 1.*

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* eſſe exiſtimat, niſi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magìs qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; ſuum affirmat, [b] *etiamſi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *ſi in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm ſvave, qàm dulce hoc eſt? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem ſpiritúmqe extremum trahentem, [d] *ſupremum eundem & beatiſsimum vitæ diem agere* profitetur, [e] *cùm tanti veſicæ viſcerúmqe morbi cruciatúſqe adeſſent, ut nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.* [f] *compenſatam enim cum ſummis torminibus lætitiam, qam ex inventorum ſuorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, ſed qid ſentiat, refert.* Et iſta qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honeſtum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe ſit, niſi bonus malúſqe animus*; cui [k] *virtus ſola ad vitam beatam ſufficit, &* [l] *ipſa per ſe ſatìs eſt*; cui per cruciatus qoſcunqe, qantoſcunqe [m] *de ſorte beata nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *aſcendere*, nec *ad equleum* unà deſcendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt indutam etiam deſerat, ſed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipſos, qi corporis membra depaſcunt & abſumunt, *colluceat.* his principiis imbutum iſtiuſinodi proloqi fas eſt, qum decretis dicta ſint conſentanea, nec à dogmate ſermo diſſentiat. Ecqis verò eſt adeò avt mentis impos, avt ſenſûs communis expers, qi hæc ex animi ſententiâ protuliſſe, aut proferre potuiſſe credat eum, qi [q] *Voluptatem* ſtatuit eſſe *ſummum bonum, dolorem* & cruciatum *ſummum malum*, [r] *omnéſqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam niſi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium eſſe ullum, niſi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi deniqe diſertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem ſe poſſe, ubi ſit, avt qid ſit ullum bonum, præter illud, qod ſenſibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aſpectu, avrium delectatione, & obſcænâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non eſt*, inqit poeta, *beatus, eſſe ſe qi non putat.* aſtipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum ſe putat*, dixiſſe contentus, [y] *qi non beatiſsimum ſe judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico,

[a] Τῶν ἀνδρείων φύσει μὴ γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τὰ συμφέροντα. Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν φαλαρισθῇ ὁ σοφὸς, εὐδαίμων ἔσται Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tuſcul. *l.* 2. & *l.* 5. & Senec. *epiſt.* 66.

[d] Μακαρίαν ἐγνῶκες καὶ ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ταυτί. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. *l.* 10. Cicer. *Tuſc. l.* 2. & *de fin. l.* 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] γραμμικὰ τὰ παρακολουθοῦντα, καὶ δυσπαθητικὰ πάθη, ὑφορᾶσθαι τὴν ἐκ ἀπολείπεσθαι τὰ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθη Ibid.

[f] Ἀντιπαρατάττεται δὲ τὰ τῆς ψυχῆς χαίροντα, ὅτι τῇ ἀπὸ γεγενημένων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμῃ Ibid.

[g] Senec. *epiſt.* 92.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tuſc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τί ποιήσω τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δι' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δι' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. *l.* 10. & Cic. *de fin. l.* 2. & *Tuſc. l.* 3. [x] Poëta neſcio qis, apud Senecam *epiſt.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo*, ſed in ſummi mali gradu ſupremo, qo altiorem avt intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non qidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, avræ liberiori ac ſalubriori captandæ, & contrà, qàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros*, *à mulierculis ad* [c] *mares*, tranſeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltem Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa plané.

Numen iſti *cœleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere*; *nec univerſi tantummodo*, *ſed hominum etiam ſingulorum*, *& rerum qoqe ſingularum*; *rebus humanis præſtò eſſe*, [e] *generique humano*, *non ad bona verè ſic dicta duntaxat*, *ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre*. *Deum* itaqe *ante omnia* [f] *colendum*, [g] *ad omnia invocandum*, [h] *per omnia cogitandum*, *in omnibus* [i] *agnoſcendum*, *&* [k] *comprobandum*, [l] *de omnibus laudandum & celebrandum*; [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſeqendum*, [n] *ab ipſo*, *qicqid obvenerit*, *animo promto ac lubenti excipiendum atqe amplexandum*; [o] *nihil melius*, [p] *nihil convenientius*, [q] *nihil conducibilius*, [r] *nihil opportunius avt tempeſtivius*, *qàm id qicqid exiſtat*, *qod ipſe voluerit*, *exiſtimandum*; [s] *qocunqe ducere viſum fuerit*,

[a] ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὴν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib.* 6.

[b] ἢ ἀνδρωνῖτα πάτερ εἶρες Στωικόν. Laërt *l.* 6. in *Antiſten. Stoici virilem ingreſſi viam.* Sen. *de conſtant. ſap. c.* 1. *Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c.* 12.

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c.* 1.

[d] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. & *c.* 14. & *c.* 16. Marc. *l.* 2. § 11. & *l.* 6. § 43. [e] Marc. *l.* 1. § 17. & *l.* 9. § 27. & § 40. [f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸν μὲ σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπῳ δὲ εὐποιεῖν. Marc. *l.* 5. § 33. [g] ἐφ' ἅπασι δὲ θεὸν ἐπικαλεῖ. Idem *l.* 6. § 23. καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ὅτου πρεῖν. Idem *l.* 3. § 13. [h] ἐν πράξεως ἐπὶ πρᾶξιν μελετᾶν σωὶ μνήμη θεῦ. Idem *l.* 6. § 7. [i] ὅτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς ἓν πράξεις, ὅτε ἐμπαλιν. Idem *l.* 3 § 13. [k] Τοῖς θεοῖς συμφωνῶν· ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ ἕκαστα χαίρειν. Idem *l.* 6. § 16. Ἐγὼ σοι ὑπὲρ ἀπάντων τούτων ᾧδε τοῦ ἀνθρώπου ἀπολογήσομαι. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. [l] Ποτὲ δὲ ἐγὼ ἡμάρτανον, νῦν δὲ ἐκ ἔτι· χάρις τῷ θεῷ. Idem *l.* 4. *c.* 4. Ἐφ' ἑκάστοις δὲ ἐν κόσμῳ γινομένοις, ἑτοίμον ἔστιν ἐξικνεῖσθαι τὸν θεόνοιαν, ἂν δύο τῆς ἔχῃ, δύναμίν τε συνεργατικὴν πρὸς γινόμενα, καὶ τὸ εὐχάριστον. Idem *l.* 1. *c.* 6. & apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 4. et qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap.* 16. poſt recenſita varia providentiæ divinæ apotelesmata, Ταῦτα, inqit, τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ παρεσκεῦσθαι εἰ δὲ νῦν εἴχομεν, ἄλλο τί ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ἐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀρῶντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὴν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὐξεσθαι ἀλεηθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστοις εὐφημεῖν ἔδει· καὶ τὸ μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐχαριστεῖν ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῶν χρηστικήν. Et qæ ſequntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [m] Ἐγὼ ἔχω τινὰ ἐπιτάχθαι, τίνι πείσεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Ἐκεῖνον σαυτὸν τῇ καθοῖ συνεπίδιδε, παρέχων συνῆσαι, ὅσιπερ ποτε βούλεται. Marc. *l.* 4. § 33. [n] Ἀρεσκόμενος τοῖς ἐκ τῆς ὅλων ἐπινεμουθέοις. Idem *ibid.* § 25. ἀπαλλούμενος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 2. *c.* 17. Προσκαλοῦμαι τὸν ὁρμὴν τὸν θεῷ· ἃ ἐκεῖνος θέλῃ, κἀγὼ θέλω· ἃ ἐκεῖνος οὐ θέλει, κἀγὼ οὐ θέλω. Idem *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7. [o] Κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ. Idem *ibid.* [p] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [q] Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Idem *l.* 10. § 20. [r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. Ibid. [s] Τῷ θεῷ ἑπόμενον αἱρετῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Προσκείσεται διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνερμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic toties repetitum; *Ench c* 52. *diſſert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4.

[a] *citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum;* [u] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum,* etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* qid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc [z] *cordiùs diligere, &* [b] *curare,* [c] *& sustinere,* [d] *injuriâque omni (ut quæ* [e] *impietatis etiam notam inurat) abstinere, &* [f] *beneficentiâ prosequi,* [g] *nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed* [h] *in commune bonum ac beneficium* [i] *cunctis, pro facultate viribúsque, semet exhibere;* [k] *re ipsâ, reique bene gestæ conscientiâ, (*[l] *nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ) citra* [m] *vestem, aut* [n] *mercedis spem,* [o] *commodive proprii intuitum, contentum agere,* [p] *à beneficio uno præstito ad aliud transire,* [q] *nec unquam benefaciendo defetisci;* [r] *sed vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic sit, benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere,* [s] *ut nusquam interveniat* [t] *hiatus ullus vel minimus;* [u] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem;* [x] *sibíque profuisse existimantem, si alii cuiquam usui esse potuerit;* [y] *nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius,* [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere:* [b] *ab eo* deniqe, *quod officii sui esse nôrit,* [c] *nullâ vel vitæ, nedum alîus rei cujuspiam, cupi-*

[a] *Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qi Imperatorem gemens sequitur.* Sen. epist 107.

[u] Ἦν ἂν χώρην ἢ τάξιν εἰσχειρίσῃς, μενεῖς ἀποθανούμενος ἐνταῦθα μᾶλλον ἢ ταύτην ἐγκαλεῖν. Epict. l. 3. c. 24. post Socrat. in Platon. apolog.

[z] Ἰδίον τὸ ἀνθρώπου ἀπὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Mos. l. 7. § 12. καὶ εὐνοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem l. 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem l. 9. § 18.

[c] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem l. 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem ibid. [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem l. 9. § 1. [f] Καὶ εὐποιεῖν. Idem l. 5. § 33. [g] Καλοσκεύασε τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὸ μὲν οὖν ὠφελοῦν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου φύσει τὸ κοινωνικὸν ἔχει. Idem. l. 7. § 55. [h] Ἄρχεται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἄρχα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem l. 8. § 5. [i] Πάντα κήδεσθαι. Idem l. 3. § 4. [k] Ἄρκει ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem l. 9. § 6. ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δυνησόμεθα. Idem l. 7. § 28. [l] Οὐδὲ ἴσασιν ὃ ποιοῦσιν. Idem l. 5. § 6. dedisse dum daret, oblitus. Senec. de benef. l. 2. c. 6. [m] Οὐ δείμασιν ἀνθρώπου μάρτυρες. Marc. l. 3. § 5. *In omnibus factis te, non teste, moveri.* Cicer. de fin. l. 2. [n] Μισθὸν δὲ ἀνθρώπων τὴν ἀνθρώπου φιλεῖ, καὶ ἐπίκουρον. Plutarch. de amor. prol. [o] Καλαληλικῶς δεῖ ἔχειν, ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπολαύειν πάντα τὸν καρπόν. Marc. l. 9. fin. [p] Ἐνὶ τέρπεσθαι καὶ ἀρκεῖσθαι, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem l. 6. § 7 & l. 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνειν. Idem l. 7. § 74. [r] Τὸ ζῆν ἀπολαύειν, συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. l. 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπεσθαι. Idem ibid. [t] Ἧττον γὰρ πρᾶξίς σε μὴ ἔχει τῶν ἀναφορῶν, ἔστω πρόχειρον, ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὖτη διαπρᾶ ἡ βίου. Idem l. 9. § 23. [u] Ἄνθρωπος εὐεργετικὸς πεφυκὼς ὁπόταν τι εὐεργετήσῃ, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργήσῃ πρᾶξιν, πεποίηκε πρὸς ἃ κατεσκευάσθη, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. Idem l. 9. fin. [x] Ὡφελεῖ ἐμβύσας, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖ, καὶ ἄλλος εὖ πεποιῆσαι, τί ἔτι ζητεῖς τέλειος, ὡσπερ ὀφείλων, τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυγχάνειν; Ibid. [z] Τὸ ἐν σοὶ κράτιστον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, καὶ ὑφ' ἕ ὁ σὸς βίος διοικεῖται Idem l. 5. § 21. Πρὸς τοῦτο μόνον εἶναι ὀρεκτέον, καὶ τῶν γνησίως θεραπεύειν. Idem lib. 2. § 13. [a] Μηδὲν κρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τούτων τἄλλα πάντα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem l. 5. § 21. Τί τιμιον καλαλείπεται τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καλασκευὴν κινεῖσθαι καὶ ἔχεσθαι. Idem lib. 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ κεφάλαιον ποιῶ· τὰ ἄλλα μὲ οὐκ ἐπιπαρ. Idem lib. 6. § 22. [c] Ὅτι ἂν τις πάθῃ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem lib. 7. § 15. Μνημονεύσας, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τὸ ἀνθρώπου φύσει ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο ἀμέλαστον. Idem lib. 8. § 4. [d] Μηδὲν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καὶ μικρὸν ὄντως ᾖ, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττῃ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Idem ex Platon. apol. l. 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis qidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia; pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit.[1] Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiq; arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim incedítur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatìs eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſqe

[1] φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος οἷς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μετρεῖσθαι. Laërt. *lib.* 10.
[a] Cicer. *de fin. lib.* 2.
[b] Πλείους εἶναι τοὺ λούειν ἢ τοὺ ἀλείφεσθαι βιλομένους.
[c] Matth. 7. 13, 14.
[d] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pavca grana quantam paleam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.
[e] Πλείους κακοί. Bias. Avſon. *Lud.* 7. *ſap.*
[f] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.
[g] Idem *ep.* 42.
[h] Idem *de Vit. beat. c.* 2.
[i] Ἐκ μὲ γὰ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. Laërt. *lib.* 8.
[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

pleroſqe ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum eſſe qod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis eſt via; ad virtutem [b] acclivis ſemita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum çomplures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qi in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint atqe inſtiterint, cùm ex ſtudio vitæqe inſtituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [d] Lucianum, qi hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqa qerimonia, in ſecta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [g] *nihil qicqam avdiunt, percipiúntve ipſæ*. Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [h] compertum eſt deprehenſos, qod ex Pacuvio Macedo, *homines ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul*. Qin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, qod Scriptores qoqe ſacros & confeſſos & conqeſtos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*; qi [m] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Chriſtianam neqitiæ improbitatiſqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi*. nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, avt integra membra jure cenſeantur, ſed φύματα potiùs mera ἰχῶρος ματα, ut cum Marco noſtro loqar, ſive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Avguſtus. Havd eſt incelebre Cratetis illud, [r] *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰ ἀρετὴν ἤκειν βιάζομαι. ὀρθία δ' ἡ ἄνοδος, καὶ ἀήθης τοῖς πολλοῖς. Æl. *hiſt. Var. l.* 3. *c.* 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. *Andr.* 1. 1.

[d] In *Vitarum auctione, de ſectis, Micyllo*, alibi.

* Κιθαρῳδὸν μὲν διαφέρειν, τοῦ αὐλῳδεῖν λέγουσας, ἃ πεύσεσθε Ν. Diog. Laërt. *l.* 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοὺς λόγους, αἰ καλῶς φθεγξάμενοι ὑπ' ἀκούσωσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. *l.* 7.

[f] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸς γὰρ ὑπ' ἀκούειν φθεγγόμενος μέγιστον. Dio Pruſ. *orat.* 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. *l.* 6.

[h] Gellius *Noct. Attic. l.* 13. *c.* 8.

[i] Ἀνδρὸς τὸ σοφὸν εἶναι, μέχρι τοῦ λέγειν. Idem *l.* 17. *c.* 19.

[k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul *ad Tit.* 1. 16.

[l] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

[m] Τὸν τῆς θεοῦ χάριτος μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. *epiſt. v.* 4.

[n] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Petr. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.

[o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19.

[q] Marc. *l* 2. § 16.

[r] Ἐν ῥοιᾷ τῇ καλῇ σαπρόν τινα κόκκον. Laërt. *lib.* 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt γνήσιοι Χριστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet. Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi*. ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; & In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit*. Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos*; (dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus*) *nec penes nos eſt veritas*. [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſuſpicetur*. Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qiqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam, [i] *primi* & [i] *noviſſimi*, agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qoſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectæqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud,

[l] Ἀωρτάνει τι καὶ σοφὸς σοφωτέρου.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [a] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum*.

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib. 3. Præter paucissimos, qos tam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cœtus Christianorum, qàm ſentina vitiorum?*

[c] Οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, Paul. *ad Galat. 2. 9.*

[d] Πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1.

[e] Beda *in Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan *ep. 1. c. 1 v. 8.*

[g] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arrogenter inſultat: & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11. Act. 15. 39.

[l] Stob *tom. 2. tit. 3.*

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c. 18.* [m] οὐχ ὅτι ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· ἐν δὲ διώκω, εἰ καὶ καταλάβω. Paul. *ad Phil. 3. 12. 14.*

instituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisqe pudorem incutere, ruborem suffundere meritò qeat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athenienſium psephisma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine,* eò qòd [b] *vitâ suâ eis qæ disserebat congruente cunctis in exemplum expositâ, ad optima qæqe qosqe incitaret,* [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum,* [d] *sepulcrum sumptu publico extruendum,* [e] *pilásqe duas, qarum utriqe testimonium istud incideretur, erigendas,* decernitur: post hunc, inqam, alióſqe qi in Schola hac eidem succeſſerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacéſqe, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philoſophiam disertè profeſſos præteream) Cato Uticenſis, Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi ista commentandi occaſionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipſa, ad eos, qi eam scriptis suis illustrârunt, hos præsertim qos reliqos habemus, transeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chryſippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ δὲ Στωικὸς αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς τῶν Στωικῶν αἱρέσεως· *ſectæ Stoicæ totius princeps patêrqe*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò strenuè felicitérqe [i] *ſuffulsit*, ut de eo dictum fuerit,

[k] Εἰ μὴ γὰρ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἂν ἦν Στοά.

Chryſippus nî fuiſſet, nec Stoa foret.

Et complura qidem uterqe reliqit scripta: alter iste [l] *usqe ad septingenta qinqe* συγγράμματα, sive [m] *opuscula*: cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen assecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena usqe* iste pertigerit, qorum qodlibet utiqe συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chryſippum πολυγραφίᾳ non æqâsset, hedum scriptorum numerositate antecessisset. Cæterùm par scripta utriusqe fatum sunt experta. nec Zenonis siqidem, nec Chryſippi, qin nec seculi prisci illius è Stoa cujusqam scriptum ullum integrum ad tempora nostra perennavit. Supersunt fragmenta duntaxat, ἀποσπασμάτα, apud Plutarchum, [r] qi passim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi simpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi in partem utramqe disceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. pſephiſma apud Laërt. *l.* 7.

[b] πρὸς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τῶν ἰδίων βίων ἅπασιν ἐκθεὶς ἀνθρώποις, ἀκόλουθον ὅσα τοῖς λόγοις παρῄνει.

[c] εἰκόνι χαλκῇ, στεφάνῳ χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι τάφον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δυσί.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dogmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapſus Lipſius, *manud. ad Stoic. philoſoph. diſſert.* 11.

[i] *Qi fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Ita malim vertere, eo ſenſu, qo *poſt mortem opera, non opuſcula penſanda*, dixit Sidonius *l* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipſio, *volumina.*

[n] Ex Carnea-

de, Laërt. *l.* 10. [o] Πάνυ ὑπερβαλλόμενος πολλῇ βιβλίων. de Epicuro, Laërt. [p] Κυλινδεῖ γὰρ περὶ τριακοσίων εἰσί. Laërt. *ibid.* [q] Κύλινδροι, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convoluta referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum. [r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis: & de paradox.* [s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.* [t] *Lib.* 7. in *Zenone.* & *Chryſip.* [u] In *Academ. Tuſcul. de finib. & de natur. Deor.*

Citerioris ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt affectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qám fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipio, [e] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐκπυρώσει δυλεύων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædáeqe inſtar, materiâ, qâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem*, [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contrà, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe præcipit,

[a] *Multæ in eo claræ qi ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò curæ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1.

[b] Πάνυ ἐναντιώτατα, ὅτε ἡδονὴν ποιῶν τὸν ἀγαθὸν. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, productâ primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. *c.* 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν. μαστιγίας, omnium oculos in Polybium hunc defixos ſ. fert Dio Caſſ. *l.* 60.

[f] In ἐπιχολοκυνθίου.

[g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17.

[h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur.

[i] *Ad Lucil. epiſt.* 42.

[k] *Epiſt.* 18.

[l] *Epiſt.* 9.

[m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1.

[n] *De vit. beat. c.* 13.

[o] *Ibid.*

[p] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3.

[q] *Libet ridere ineptias Græcas; qas qanvis mirer, (mirere Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeverius loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipis? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius ariſtâ. qædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82.

[r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendíſqe conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adversâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] Epictetus eo prior, [e] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Deniqe, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Cèrtè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum ponderа minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Iniqiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaniq; impetu, avt ut levi & qaſi dicaci argutiâ,* &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt, ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cauſſa. Naſonem aliqotics attingit, qod indulſerit ingenio ſuo. at. magìs ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in poematibus plerunqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca cum primis lavdatur, corruptum eſt. Infectatur mores hominum liberè falsèqe; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iiſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magìs qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis; in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis.* Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius deniqe ipſe, qi adverſus priores duos illos Senecam defendere latagit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam univerſè admiratione magìs qàm lavde proſeqendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibì, ſive affectatus eſt? in lavdibus, vituperiis, ſine modo?* &c.

[b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit. Noct. lib.* 12. *c.* 2.

[c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii.

[c] Δοῦλος Ἐπίκτητος γεγένημαι, κὰι σῶμα ἀνάπηρος, Καὶ πενίᾳ σύνιρος. Leonid. *epitaph.* Epict.

[d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus*, Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19.

[e] *Marc. lib.* 1. § 7.

[f] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsqe ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſqe, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéqe accurata exercendis*, de [i] *rebus quibuslibet, adeóqe vitâ ipsâ, ubi res ratióqe poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſqe [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *quam exqiſitiſſimè obeundis exeqendíſqe*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetret, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piíſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione ſeria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτήρως plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Gravę eſt*, ponderiſque non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptiſque, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentiqe Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità loqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæqe conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentiſque tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apud averſos & adverſos etiam, ubi [f] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali primitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extingvere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & in-

[a] Σεμνὴ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ ἔργον [μὴ] ὑπὸ τῶν ἀκουόντων καὶ πυνθανομένων ἐγκώμιον, δῆλον ὡς κάλλιστος ἔπαινος ἐκείνου ἂν εἴη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Devt. 32 31.

[g] Μηδὲν ἀσεβέστερον ἀνθρώπου, μηδὲ ἀμώτερον, ὅταν ἄπαξ ἀπολυθείωσιν. Polyb. *hiſt. l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἄνθρωπος θεοῦ παιδείας μὴ τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen. 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; ardere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

cendia

cendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam confotámque volebat bonitas divina.

Qin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis nostris obversatur; cum [a] eis, apud quos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobis, inqam, [b] in tenebris, umbráque ferali ac letifera cum illis pariter considentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud salutiferum, [c] *Sermonis* sui sacri *Spiritûsque* sancti ope operâque usus, [d] effulgere procuraverit; [e] qo prævio ac prælucente, per [f] seculi tenebricosi hujus caliginem plusqam Cimmeriam, avt [g] Ægyptiacam etiam, veritatis supernæ, vitæque verè sic dictæ, inter diverticula tam freqentia, à recto utrinqe abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum usqe tenere possemus; & absqe qo per obliqas & tortuosas mundi hujus neqissimi ac perturbatissimi semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitif æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè subinde (ità ista dum lego, affectum me sentio, & ingenuè agnosco) non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, qàm longè in multis ab eo absim, qod de se Vir iste, veri ad salutem perducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec qin verè & ingenuè, ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assurgens, *Hymnum* [h] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decantare jugiter debeam; [h] *Magnus*, [i] *divêsque misericordiâ Deus, qi me miserum*, [k] *cum gente humana universâ collapsum* [l] *& perditum, sed cum pavcis è turba relîqa* [m] *selectum*, [n] *masîâ secretum*, [o] *mihi restituit*, [p] *sibi reconciliavit*, [q] *Filium misit*, [r] *qi redimeret*; [s] *Spiritum immisit, qi* [t] *refingeret*, [u] *culpam omnino omnem remisit, qo &* [x] *supplicio culpæ debito omni eriperet, & supplicii subeundi* [y] *metum dirum eximeret*, [z] *neqitiæ servitio liberum emisit, qò* [a] *in famulitium suum adsciscceret, &* [b] *in filiorum suorum numerum cooptaret*, [c] *gratiam spiritualem impræsentiarum donavit*, [d] *gloriam cœlestem deinceps* [e] *donaturum repromisit.*

[a] Matth. 11. 25, 26.
[b] Esai. 9. 2. Luc. 1. 79.
[c] Esai. 59. 21.
[d] 2. Cor. 4. 6.
[e] Luc. 1. 79.
[f] Ephes. 6. 12.
[g] Exod. 10. 22, 23.
[h] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad margi-nem ex *dissert. l. 1. c. 16.*
[h] Psal. 145. 8, 9.
[i] Eph. 2. 4.
[k] Rom. 3. 19, 23.
[l] Matth. 18. 11.
[m] Matth. 20. 16. & 22. 14.
[n] Rom. 9. 21.
[o] Eph. 2. 5.
[p] Col. 1. 21.
[q] Gal. 4. 4.
[r] Apoc. 5. 9.
[s] Ezek. 36. 27.
[t] Joann. 3. 5. 2 Cor. 3. 18.
[u] Col. 2. 13.
[x] Rom. 8. 1. Gal. 3. 13. [y] 1. Thess. 1. 10. [z] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15. [a] Rom. 6. 22. [b] Eph. 2. 19. Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6. [c] Joan. 1. 16. [d] Rom. 8. 18, 30. [e] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum. Tertull.

Est

Eſt in his deniqe, qod ad altiora enitendi, nomen Chriſtianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, qod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántqe; cum adminiculis fortiorib' firmioribúſqe tam amplis ad ea conſeqenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi, poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliqas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus avxiliis, qàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtqe qod probro eos, qi hujus participes ſe ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipſo nomine, nomini, qod profitentur, Chriſtiano [a] opprobrio eſſe ſe ſenſerint, qòd à nomine alienis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande qippiam & inſigne viſus eſt, ſibi ſaltem, protuliſſe, qi adverſus mortis metum diſſertatiunculam clavſit monitu illo; [b] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* futile revera & frivolum eſt. Pari ſiqidem ratione Epicurus probaverit, *Turpiſſimum eſſe, avt Numinis offenſam ſubvereri, avt ſceleris conſcientiam formidare; cùm nevtrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámqe nobis ſecuritatem non præſtare ſapientiam, ad qam inſcitia & deſipientia perducit.* [c] Fatui ſcil. laminam candentem contrectare non metuunt; [d] infantuli facis accenſæ flammæ manum admovere non formidant. num turpiſſimum ideo horum alterutrum ſcientem prudentem timendo refugere, qia nevtrum nevtri illi timeant? Verùm turpe eſt revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipſam, mortéqe ipsâ pejores gravioréſqe mortis moras, pro veritate divina, fide Chriſtiana, aſſerenda, conſcientia integra & intaminata cuſtodienda, nî deficere & delinqere velimus interminata atqe intentata; ſi. defugere maluerimus, avt detrectare, nec mente promptâ, animo propenſo alacriter conſtantérqe ſubire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéqe conſervandâ, homines ethnici, & fortiter libentérqe ſuſtinenda definierint, & ipſi ſtrenuè ſuſtinuerint. turpe eſt præcepta documentáqe Dominica, [e] *de ſui ipſius abnegatione,* [f] déqe *ſuorum omnium, honorum, opum, facultatum, neceſſitudinum, affectuum, vitáqe adeò ipſius abdicatione* gravia, moleſta, dura, difficilia, triſtia, rigida, iniqa conqerendo ducere homines

[a] *Chriſtiani in opprobrium & contumeliam Chriſti.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[b] Senec. *ep.* 36.

[c] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Diſcipul. de Tempor.* qi ferri candentis maſſam ſine læſione contrectavit imprudens. Credat qi volet.

[d] Ind Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 4. ait, eos qi mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδὸς φόβον φοβεῖσθε, puerulis compares, qi larvam timent, lucernam non timent.

[e] Matth. 16. 24. Luc. 9. 23.

[f] Luc. 14. 26, 33.

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqa, rationi rectæ consentanea, naturæqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assequi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] disseruimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουσεν αὐτὸν λέγοντος, ταῦτα αὐτὰ ἐπιφέρειν αὐτοῖς ὀνόμασιν, οἷς ἔσχε λόγοις, χρησάμενον. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbæ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*, qarum meminere tamen Eusseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθάς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmqs videri.

aliósqe *Epistolis*, Græca, formularúmqe usitatarum havd pavca) qod ad rei ipsius notæ satis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. qin & ἀκέφαλα, & qasi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, qasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione qasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant, qàm ab Avtoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

Atqe hæc qidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsa, tum & de eis hanc amplexis & secutis, qorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium institutúmqe pavcis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaqe ultra qadraginta jam excesserunt, ex qo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolniensi, qod est in suburbano Londinensi situm, agentes Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis qibusdam editum, inter codices à manu secunda (qod ajunt) venum expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usqe constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, nisi qòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magis legisse meminissem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandria-

nam Græcis commodè satis respondere, de recensione pariter & versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qa subsidium aliqod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, qâ usus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* pòst prodiit, D. Merici Casavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, qamqe nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, qod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunqam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida scriptoribúsqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuscum necessitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, consilio opéqe usus, loca qæ vitii qoqo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Qumqe in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliqam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariss. per literas consulebam, qibus tum qid molirer significabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipso aliter qâm avt Basileensis, avt Lugdunensis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæsitabam, ménsqe tunc temporis suggerebat, nec conjecturis de qibusdam propriis celatis, sententiam illius censurámqe sciscitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè rescripsit. *In tam utili ad vitæ præcepta scripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam destinas, summopere lavdo. Editum illud scivi lingvâ Anglicanâ à Merico Casavbono, sed ultra nihil. qid enim præstiterit, præ illius lingvæ ignorantia havd etiam scire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò posse videor, satis operæ esse in illo opere perfectè absolvendo qæ non solùm duos, sed etiam plures fabros distineat. ità spissa est materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ tem-*

porum

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubiqe hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjeciſti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempusqe* eo fine *negotiis aliis suffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus, sive ab ipso ad acceptas responsione in reditum dilatâ: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est, *Editione Argentinensi* usum se scribere, sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarumqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non derat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasteriensem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe grat anter fero.

Versione

PRÆLOQUIUM.

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, demum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Seqitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ denique paginæ periochæ formulæque nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvis diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſsa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatis adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíqe merces ampla ſatis futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatíſqe (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lemâ lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſævente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis Θεοτόκου καὶ Θεοτόκε conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[a] Τὸ μνήσθην ἀμαρτεῖν ὅντως ὑπὲρ ἀνθρωπον, καὶ μόνου Θεοῦ. Gregor. Naz. *orat.* 15

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τῦ βίυ; ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] πῶς ἔχει, Μνήσπυτ' ἐρώτα τῦτ' ἐκεῖν γέροντ' ἴδῃς, ἢ χαῦν τιν' ἴδῃ δ' ἐυδὺς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ἔξιν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

MARKOY ANTΩNINOY AYTOKRATOROΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίων α'.

1. AB avo meo Vero accepiſſe agnoſco, moris eſſe candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modeſtam ſimul ac maſculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis ſtudium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantum, ſed cogitando etiam, continere. tum victu ſimplici, qíq; ab opulentorum more ac inſtituto abſcedat qàm longiſſimè, contentum eſſe.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim ſim uſus; & qòd in res iſtiuſmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore ne in certamine eqeſtri Praſinæ, avt Venetæ factioni, néve in gladiatorio Thraci avt ſecutori favtor fierem: ut labores ſuſtinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiſcerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus ſtudium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præſtigiatoribus magíſque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliíſq; ejuſmodi impoſturis dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus iſtiuſmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æqanimiter ſuſtinerem. eidem debeo, qòd philoſophiæ me addixerim; qódq; [1] Bacchium primum, tum [2] Tandaſidem, & [3] Marcianum avdiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conſcripſerim; qódq; pro ſtratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráq; inſtitutionis Græcanicæ adminicula.

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικόν, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν ἐμὸν πατέρα, τὸ [a] αἰδήμον, καὶ [b] ἀρρενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς, καὶ [d] μεταδοτικόν, καὶ ἀφεκτικὸν οὐ μόνον τοῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν καὶ τίλιον δίαιταν, καὶ πόρρω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τοῦ προπάππου, τὸ μὴ [e] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὰ ἀγαθοὺς διδασκάλους καὶ δῖκον χρήσασθαι· καὶ τὸ γοῦν, ὅτι εἰς [f] τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐκ περιουσίας ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τοῦ Φρόντωνος, τὸ μήτε Πρασινοβενέτου, μήτε Θρᾳκίλλου, μήτε παλιμπλάκτου [g] Σκυτάλου γενέσθαι· καὶ τὸ [h] φρόνιμον, καὶ ὀλιγοδεὲς, καὶ αὐτουργικὸν· καὶ τὸ [i] ἀπολύσεσθαι μόνον, καὶ [k] τὸ [l] δυσπρόσιτον διαβολῆς.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενοδοξεῖν καὶ τὸ [m] ἀπιστικὸν τοῖς ὑπὸ τῶν περιερχομένων, καὶ γοήτων περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ τῶν τοιούτων λεγομένοις· καὶ τὸ μὴ [n] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας καὶ τὸ οἰκειωθῆναι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [o] Βακχίου, εἶτα [p] Τανδασίδου, καὶ [q] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδὶ· καὶ τὸ σκίμποδος καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐγχώμια.

§ 7. Παρὰ Ῥουφίνου, τὸ ἁπλοῦν φαντασίαν τοῦ χρήζειν διορθώσεως καὶ θερα-

a Confer. l. 6. § 48. l. 9. § 29.
b L. 2. §. 5.
c L. 6. §. 30.
d Inf. § 14.
e τὸ μὲ, vel, τὸ εἰς. Mer.
f τοῦ τοιούτους. Jun.
g σκυτίτου Lipſ.
h L. 5. § 5. & l. 9. § 28.
i L. 3 § 5.
k L. 6. § 30.
l δυσπρόσδ.
m ἀπιστ. Suid.
n ὀρτυγοκυνεῖν. Suid.
o Εὐτυχῆ. forſ.
p Ανδρωνος. Caſ.
q Μαικιανοῦ. forſ.
1 Buſychium, f.
2 Andronem, f.
3 Mocianum, f.
r L. 7 § 12.

§ 7. A Ruſtico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione curaſ

πίας τῦ ἤθους· καὶ [a] τὸ μὴ ἐπιχαυνᾶναι εἰς ζῆλον σοφιστῶν, μηδὲ [b] τῦ συγγράφειν περὶ τῶν θεωρημάτων, ἢ θεσπεσιολογεῖν λογάρια διαλέγεσθαι, ἢ [c] φαντασποιΐπτως ἢ ἀσκητικὸν, ἢ [d] ἐυεργετικὸν ἄνδρα ὀπιδείκνυσθαι· καὶ τὸ ἀποχῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ἀστειολογίας· καὶ τὸ μὴ ἐν [g] στολῇ καθ' δικον θεμιατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν· καὶ τὸ τὰ ὀπηρέτα ἀφελῶς γράφειν, οἷον τὸ ὑπ' αὐτῦ τότε ἀπὸ Σινοέσσης τῆ μητρί μου γραφέν· καὶ [h] τὸ πρὸς τοὺς χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας εὐπροσκλήτως καὶ [i] εὐδιαλέκτως, ἐπειδὰν τάχος αὐτοὶ ἐπανελθεῖν βέλωσι, διακεῖσθαι. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνῶναι, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι θεωρίᾳ [k] ὁλοχερῶς, μηδὲ τοῖς [l] θέλουσι ταχέως συγκατατίθεσθαι· καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτητείοις ὑπομνήμασιν, ὧν ὔκοθεν μετέδωκε.

[a] Infr. § 16. [b] τι f. [c] Inf. § 9. 11. [d] l. 9. § 12. [e] ῥητορικῆς f. Xyl. [f] Inf. § 17. [g] l 3 § 5. [h] ἀστολογίαν. Xyl. [i] στολίῳ Svid. [k] Inf. § 15. [l] εὐναπδιδάκτως Svid. εὐδιαλάκτως Xyl. [k] L. 5. § 36. [l] l. 9. § 3. [l] θέλει [αὐτῶν] vel: θέλει [ἄλλων] lal. Xyl.

tionéq; indigere me: qódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliqid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operásq; edere potis speciem præbendo, qò ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. qòd rhetoricæ item, poeticæ'qe, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne rogatus intra ædes obambularem, néve ejusmodi alia, qæ fastum resiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum qas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qi offensionis cavssam dederint, avt deliqerint aliqid, simulátqe illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis qibusvis temerè assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

[m] L. 3. § 2. [n] l. 9 § 7. [o] Inf § 16. [p] l. 3. § 6. [q] l 2. § 16. [r] Inf. § 16. [s] l. 11. § 21. [t] Inf § 16. [u] L. 4. § 26. [x] σεως F. Jun. [y] ταύτας Jun. [z] L. 3. § 4. [a] l. 9 § 11. [b] l 11. § 9. [c] Inf. § 17. [d] l 3. § 4. [e] l. 4. § 49 [f] l. 5. § 9. 29. [g] l. 7. § 55. [h] l. 10. § 15. [i] l. 12. § 32. [k] Lib. 2. § 5. [l] l. 9. 629.

§ 8. Πρὸς Ἀπολλώνιον, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀπαμφιβόλως ἀκίνδυνον· καὶ [n] ὡς μηδὲ πάλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ ὡς [o] λόγον· καὶ τὸ [p] ἐν ἴσῳ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ἀξιάσας, ἐν ἀποβολῇ τέκνου, ἐν μακρᾶς νόσου· καὶ τὸ ὅτι παραδείγματος [q] ζῶντος ἰδίου ἐνάργως, ὅτι δύναται [r] ὁ αὐτὸς σοφιστὴς εἶναι, καὶ [s] ἀνεμπόδιστος· καὶ τὸ ἐν τοῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσφραστικῶν· καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον [t] σαφῶς ἐλάχιστον τὴν ἑαυτοῦ καλῶν ἡγούμενον τὴν ἐμπειρίαν, καὶ τὴν ἐντέχνειαν τὴν περὶ τὸ παραδέξασθαι τὰ θεωρήματα· καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας ἀπὸ φίλων, μήτε ἐξηπλωμένον διὰ [u] ταῦτα, μήτε ἀναισθήτως παραπεμπόντα.

Ab Apollonio, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qicqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra sensum tamen omnē transmitterē.

§ 9. Πρὸς Σέξτον, τὸ [a] εὐμενές· καὶ τὸ ἐνδείγμα τῆ οἴκου τῦ παρονομάσαντος· καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ [b] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [c] σεμνὸν ἀπλάστως· καὶ τὸ στοχαστικὸν τῶν φίλων κινήσεων· καὶ τὸ

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum

[a] Infr. § 16. [b] l. 6. § 30. [c] Inf. § 9. 11. [d] l. 9. § 12. [e] σεως f. Xyl. [f] Inf. § 17. [g] l 3 § 5. [h] ἀστολογίαν. Xyl. [i] στολίῳ Svid. [k] Inf. § 15. [l] εὐναπδιδάκτως Svid. εὐδιαλάκτως Xyl. [k] L. 5. § 36. [l] l. 9. § 3. [l] θέλει [αὐτῶν] vel: θέλει [ἄλλων] lal. Xyl.

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmqe qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, tolerationem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvis conſvetudo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alîus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantum, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de dictione, unà diſpiciendi, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſequatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qerimonias, etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [i] Severo, familiarem ſuum ſemper habere, & ſæpe ſecum cœnare, & in ſuis rebus omnibus ſimiliter ſe habere.

ἀνεκλικὸν περὶ ἰδιωτῶν· καὶ τὸ [a] ἀδεώρητον περὶ ὁτουμῶν· καὶ τὸ πρὸς πάντας [b] εὐάρεστον, ὥστε κολακείας μὴ πάσης σφοδροτέραν εἶναι τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν, ἀλλὰ σεβασμώτατον ἅμα αὐτοῖς ἐκείνοις παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἐν καιρῷ γενέσθαι. καὶ τὸ καλλιλογικῶς καὶ [c] ἁδρῶ διαρρητικόν τε καὶ τακτικὸν περὶ εἰς βίον ἀναγκαίων πραγμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασιν πολλὴν ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἅμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀληθινὸν καὶ τὸ πολυμαθὲς [d] ἀνεπαφάντως.

§ 10. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπιπλήκτως· καὶ τὸ [e] μὴ ὑπεροπτικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι περὶ βάρβαρον, ἢ σόλοικόν τι, ἢ ἄτοπόν σημαῖνον, ἀλλ' ὑποδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, παρενφῆναι, ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συναπομνημονεύσεως, ἢ συνδιαλήψεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἐκ περὶ τοῦ ῥήματος, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παραπομπῆς.

§ 11. Παρὰ Φρόντωνος, τὸ ἐπισκοπεῖν, ὁπόσα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι ἔτοι παρ' ἡμῖν εὐπατρίδαι, [f] ἀστοργότεροί πως εἰσί.

§ 12. Παρὰ Ἀλεξάνδρου [g] πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι· μηδὲ διὰ τοιούτου τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰ [h] τοῖς πρὸς τοὺς συμβιοῦντας χρείας καθήκοντα, σοφιζόμενον τὰ ἀναγκαῖα πράγματα.

§ 13. Παρὰ Κατύλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου ἐπιτιμῶντός τι, κἂν τὸ χεῖρον ἀλόγως ἐπιτιμῶντος, ἀλλὰ πρᾴως καὶ ἐπιεικῶς ἐπανορθοῦν ὅπερ τὸ σύνηθες· καὶ τὸ θεῖον [i] διδασκάλων ἐθύμως ἔχειν, διὰ τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἱστορημένα· καὶ τὸ περὶ τὰ τέκνα [k] ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

§ 14. Παρὰ [l] ἀδελφοῦ μου Σεουήρου τὸ φίλους

[a] τῦ ἀθεωρήτου Salm. [b] L. 6. § 16. B. [c] L. 3. § 11. & l. 5. § 25. & l. 6. § 17. 26. [d] Sup § 7. & l. 7. § 67. & l. 9. § 29. [e] Inf. § 16. & l. 11. § 13, 18. [f] Inf. § 13. [g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18. [h] Inf. § 15. & l. 6. § 11. [i] Sup § 11. [k] Ουηρου Scal. & Salm. [l] Ant. Verο.

[a] L. 6. § 30. φιλόκαινιν, καὶ φιλάληθες, καὶ [a] φιλοδίκαιον· καὶ τὸ δι' αὐτὸν γνῶναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, καὶ ἰσοκρατίας καὶ ἰσηγορίας δι' ἀμφοτέρων, καὶ βασιλείας τιμώσης πάντων μάλιστα τοὺς ἐλευθερίαν τὴν ἀρχομένων· καὶ ἔτι πρὸ αὐτοῦ τὸ ἀμελὲς, καὶ ὁμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ εὐποιητικὸν, καὶ τὸ [b] εὐμεταδότου ἐλπίδος· καὶ τὸ ἄκλαυτον, καὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους ἀεὶ τοῦ ἀπὸ τῶν φίλων φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ἐθέλοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι στοχασμοῦ τοῦ φίλους αὐτοῦ ἀεὶ τοῦ τί θέλει, ἢ τί ὁ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[b] Sup. § 3. 4. l. 6. § 48.

[c] Παρὰ Κλ. M. Mer. Πρεσ. M. Salm. [d] πρόφορον Lug & Mer. παρόφ. Xyl. & Jun. l. 2. § 7. [e] Sup. § 12. & l. 9. § 13. 39. [f] L. 9. § 12. [g] πρόπει. [h] L. 12. § 13. [i] L. 7. § 69. [k] πρωτοσπορεὺς L. 11. § 18. [l] Sup § 7. & l. 7. § 26. [m] L. 7. § 12. [n] ἐκ χαρ. Sup. § 7. & L. 3. § 5. [o] L. 3 § 5. 15. & l. 11. § 9. [p] L. 6. § 30. & l. 8 § 1. [q] L. 5. § 2. [r] L. 6. § 3. [s] Sup. § 8.

§ 15. [c] Παρὰ Μαξίμου, τὸ κρατεῖν ἐαυτοῦ, καὶ χρῆσθαι [d] παντὶ εὐφορεῖν· καὶ τὸ εὐθυμον ἐν τοῖς ἄλλοις [e] πρεπόντως, καὶ ἐν ταῖς νόσοις· καὶ τὸ ἥκιστα τοῦ ἤθους, καὶ μειλίχιον, καὶ γενναῖον, καὶ [f] ἀφιλόπονον πατεργαστικὸν τοῦ πραττομένου· καὶ τὸ πάντας ἐαυτῷ πιστεύειν, ὅτι ἃ λέγει, ὅτι ὕπως φρονεῖ, καὶ περὶ ἃ πράττοι, ὅτι ὁ κακῶς [g] πράττων· καὶ τὸ [h] ἀδιάπυστον, καὶ ἀνυπόπτωτον, καὶ [i] μηδενὶ ἐπιφθόνιον, ἢ ὀκνεῖν, ἢ ἀμύχειν, ἢ κατηφεῖν, ἢ [k] προπετοῦς, ἢ παλὺν ἐμφύσιον, ἢ ὑποφαύλιον· καὶ τὸ εὐσχολίαν, καὶ τὸ [l] ἀνεγκωμιαστόν· καὶ τὸ ἀνθρωπικὸν, καὶ ἀδιαφόρως μάλιστα ἢ [m] διορθωτικὸν φαντασίαν παρέχον· καὶ ὅτι ὕπου φάναι ἂν τινά τις ὑπερεῖδεν ὑπ' αὐτοῦ, ὕπου ὑπόμενεν ἂν προϊόντα αὐτοῦ αὐτὸν ἐπανελθεῖν· καὶ τὸ [n] εὐχαριστικὸν ἕξεσθαι.

§ 16. Παρὰ τῆς μητρὸς, τὸ θεοσεβῆ, καὶ [o] μεθίεσθαι ἀπολύτους ὑπὸ τῶν ἐξεπιτηδευμένων χρηστῶν· καὶ τὸ [p] ἀκτενοβόλητον περὶ τὰ δοκοῦντα τιμᾶν· καὶ τὸ [q] φιλόπονον, καὶ εὐδιάλεκτος· καὶ [r] τὸ ἀκτημονικὸν ἐν ἐχόντων τι πολυτελῶν ἀπαρίθμητον· καὶ τὸ ἀπροσφορήτους εἶναι τοὺς παρ' ἀξίαν ὑπηρεσιῶν ἐπιδοῦναι· καὶ τὸ [s] ἀμνησίκακον, καὶ μὴ

ares diligere; veri juſtíque rationem habere. item qòd per eundem Thraſeam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & qòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in qo per æqualitatem juríſque æqabilitatem res adminiſtrentur; regníque, in qo ſubditorum libertate nihil antiquius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd ſi qorum mores minùs probaret, palàm id præ ſe ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſverſum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſvavibus, verendis: negotia objecta citra ejuritationem conficere. adhæc qòd ità ſe gerebat, ut fidem qibuſvis faceret; qæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; qæcunq; faceret, animo havd malo feciſſe. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſqam feſtinus, avt ſegnis erat; nuſqam perplexus, avt dejectus, avt ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, avt ſuſpicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoſcere. qòd verax, qódq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qi perverti neſciret potiùs, quàm qi corrigi unquam opus haberet. qòd nemo qiſquam inventus ſit, qi vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. denique qòd urbanitatis lavdem nevtiqam affectâverit.

§ 16. A patre manſvetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; qòd laboribus ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. qòd eos avdire promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódque nemo illum abducere qivevit, qin pro merito ſuo unicuique rependeret. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tiùs ubi remissiùs agere opus esset; quòd ab adolescentiam amoribus coercuerat se. quòd civiliter admodum se gessit. quòd amicis vel comandi secum, vel abstinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè eunte comitari, nisi ipsis allubescceret, necesse erat: quòd affectum adversùs se pariter semper deprehendebant, etiamsi occasione aliquâ impediti, cum nevtiquam essent comitati. quòd in consiliis, qid facto opus esset, nocturnè percurrendo constanter inistebat, nec specie rerum obviâ, qâvis acquiescens, indagationem incidebat. quòd etiam amicorum recitandi studiosus; nec fastidio mutans, nec infamè diligens. quòd in statu quocunque forte contentus, vultúque sereuus. è longinquo futuri præscius, & de minimis quibúsque citrà tumultum providus. acclamationes omnémque adulationem reprimere: imperio qæ necessaria erant, sedulò custodire; sumptus cavtè accuraverare, de rebus ifiusmodi sagillantes patienter sustinere. nec in Deis colendis superstitiosus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avtam capiendo popularem; sed in rebus qibúsque sobrius, solidus, nusquam ineptus, avt novitatis studiosus. Porrò quòd ad vitam commodiùs transigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapsilem fors suppeditabat, cisra fastum, nec libenter tamen minùs, utebatur; ut & præsentibus simpliciter frueretur, neque absentiũ multùm desideraret. quòd nemo illum avt sophistam, avt verbacidum, aut scholasticum dixerit, sed virum maturum, consummatum, adulatione superiorem, rebus & propriis & alienis administrandis idoneum. adhæc quòd verè philosophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congressibus facilis, & festivus, nec ad fastidium id tamen. corporis sui curâ tam probè atemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, avt elegantiæ studiosus, nec neglectui tamen id haberet; sed per suam ipsius diligentiam effeceret, ut medicorum pharmacis fomentísve externis qàm minimè indigeret. quòd maximum est, quòd citrà invidentiam eis concedebat, qui

χεία ἐντάσεων, τῶν δὲ ἀνέσεων· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας τῆς μετεχούσης· ᾗ ἢ τοιαυτησμοσυνῆ· καὶ τὸ ἐφείδεσθαι τῶν φίλων μήτε συμδεπνεῖν αὐτῶ πάντως, μήτε συμπαραπλημμύρειν ἀπάντησιν. [s] ἀεὶ δὲ ἥμερον αὐτὸν καταλαμβάνειν ὑπὲρ τῆς δεούσης χρείας πάντες ἀποκειφθέντων· ᾗ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν ταῖς συμβουλίαις, ᾗ [c] ἐμμένειν, [d] ἀλλ' ἐν τῷ [e] περιεπίσῃ τῆς ἐρεύνης· [f] ἀρκεῖσθαι ταῖς περιοχείοις φαντασίαις· ᾗ τὸ διεπηρτικὸν περὶ φίλων, ᾗ μισοδωρῆ ἀνέλκοσιν, μισὲ ὑπερμετρίᾳς· ᾗ τὸ αὐτάρκες ἐν παντί· ᾗ τὸ φαιδρὸν ᾗ τὸ πρόρρησιν περιορᾶν· καὶ τῆς ἀλαζονείας περιδεοπαίδευτον· [g] ἀντεγκράδων· καὶ τὸ τοῦ ὅλου εἶδος· ᾗ καὶ πόσων πολλακῶν ἐν αὐτῶ [h] φαίδρυνε· καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ περὶ ἀναγκαίων ᾗ ἀρχῆ, καὶ τεραυλικὸν τῆς χορηγίας, ᾗ ὑπομενετικὸν τῶν ὄντων ὑ τοιῶν προσπαιδόντως· καὶ τὸ [i] κάτω ἀεὶ τοῦ Θεοῦ δεισιδαίμονος, μήτε ἀεὶ ἀνθρώπους ἰκετεύοντος, ἢ [k] ἀγοραζόντων, ἢ ὀχλοχαρῆ, ἀλλὰ [l] νήφοντα ἐν πᾶσι, καὶ βέβαιον, καὶ μισεμιᾷ ἀπειθείᾳκτον, μισὲ γοητοτέρου· καὶ τὸ τῆς εἰς [m] ἐυμάρειαν βίου φύσεσί τι, ἕν' ἡ τύχη παρέχει δεκτίλωτον, χρηστὸν ἀπόφασις ἄμα καὶ ἀπαφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀπολαύοντας ἄπονθαι, ἀπόντων δὲ μὴ δεῖσθαι· ᾗ τὸ μήτε ἄντικα εἶπεν, μήτε ὅτι [o] σοφὸς εἰς, μήτε ὅτι ὀικογενὴς ὑπερδεκτικὸς, μήτε ὅτι χαλασπὸς, ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ πίστωρ, τέλειος, ἀκολάκευτος, ἀφεσέλιτος δυνάμενος καὶ ἅπ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλων. ἀφ' ὧν τέλειος ᾗ καὶ τὸ τραπεζικὸν ὑπὲρ ἀλλήλων φίλων συφόντων, τῶν δὲ ἄλλως [p] ἀπ' ἐξουσιάζειν. ὅτι δὲ τὸ εὐθαρσὲς, καὶ ἐυκαιρεῖν ἐν πράγμασιν· καὶ τὸ τῆς ἰδίας σώματος ὑπομενετικὸν ἀφαίρεσις, ὅτι ὡς ἂν τις φιλόζωος, ὅτε ἀφὲς καλλώπισμος, ὅτε μὴν ὀκνηρίᾳς ἀλλ' ὥστε διὰ τὰ ἴδια ἀφεσοχὴν, εἰς ἃ ὀλίγοις [r] ἰατρικῶν χρήζειν ἢ φαρμάκων καὶ ὀϊνιμάτων [t] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ ἀδιαπωμπτικὸν ὁ ἐπαίνους τοῖς

[s] Sup. § 8.
[b] L.6.§ 30.
[c] ἐμμένειν ἀλλὰ ὑ περ. Mer.
[d] ἀλλ' ὑ τὸ, Πρ. Cas. ἀλλ' ὑ πῖδε πρ. Boot. & Lug. ᾗ ὅπ ὑ περ. f.
[e] ὑ περιπαπ σῆται Jun.
[f] ἀρκεῖσθαι Jun.
[g] L.11.§ 3.
[h] φύσαλ. Xyl.
[i] πρὸν
[k] L.6 § 30.
[l] L. 9.§ 1.
[m] L.4.§ 28.
[n] L.9. § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 10.
φίλια τέλνυ. Svid.
[r] ἰατρικῶν. Svid.
[t] ἐντὸς. Svid.

τοῖς

τοῖς δυναμέν τινα κεκτημένοις, δίον τὸ φερασπιλὺ, ἢ [a] περὶ τὸν ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συναπελαυνικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια προσηρημένα εὐδοκιμῶσι. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια προσῆσαν, [c] ἐπ' αὐτὰ τοῦτο ὑπομένων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεταπτώτιστον καὶ [d] ῥιπαστικὸν, ἀλλὰ καὶ τόποις, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μὴ πάνυ παρορμὰς τῆς παραλλαγῆς, πλαγὸν εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ συνήθη ἔργα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόῤῥητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναγκαιότατα, καὶ τούτων ὑπὲρ τῆς κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρονα καὶ μεμετρημένον ἐν τῇ θεωρείᾳ ἐπιτέλεσιν, καὶ ἔργων κατασκευὰς, καὶ δαπανομὰς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις. [f] πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ δίον προσχῆναι [g] ἀδιορκότως, ὃ πρὸς τίνα ὑπὸ τοῖς φαινομένοις εὐδοξίαν. [h] ὧν [ὑπ] ἀφορᾶ λέγεις. [i] ἐγὼ φιλοκαλοῦμαι· ὃ δεῖ τὰς ἐδωδὰς ὀπτοποιὰς, ὃ δεῖ ἐσθήτων ὑφὰς καὶ χρόας, ὃ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρεῖν [m] σολὴ, ἀνάγκασα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ ἐπὶ ἐν Λανουβίῳ τὰ πολλά· τῷ [o] τελώνῃ ἐν Τύσκλοις [p] παραπεμφθεὶς ὡς ἐχρήσατο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιοῦτος τρόπος. ἐδὲν ἀπηνὲς, ἐδὲ μιαρὸν ἀδυσώπητον, ἐδὲ λάζυγον, ἐδὲ [r] ὡς ἂν τινα εἰπεῖν πόλε, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὑπὸ χρόνου, ἀταράχως, τεταγμένως, ἐρρωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσειε δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μεμνημονεύεσθαι, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάσατο τούτων, ὧν πολλοὶ πρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνάτως, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐκθύτικῶς ἔχουσι. τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ [t] ἐπὶ καρτερεῖν καὶ ἐνίσχειν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ὄντος ἄρτιον καὶ ἀπήλιον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

§ 17. Παρὰ μὲν θεῶν, τὸ ἀγαθὸς

[a] τινὸ πρ. [b] πρ. [ἐμπειρίαν] Jun. [c] Sup. 7. 9. & l. 7 § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις· [ἢ] ἀνθρώπους π. Xyl. τοιούτοις τοῖς ἀνθρώποις Mer. τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπους π. α. τ. Boot. τοιοῦτοι τρόπους πρ. α. τ. vel τοιούτους· ἄνθρωπος ἢ πρ. α. τ. Salm. [f] διαφανεῖς f. Mer. διορκῶς Salm. [g] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. § 11, 12. [h] ὧν ἀφορεῖ Lug. [i] L. 60. § 30 [k] ὀπιχώριος, vel ὀπὶ Λαυείῳ Sal. ὑπὸ. [l] Λαυείῳ Lug [m] σολὼ Lug. [n] χωρῶν ἐν Sal. [o] φελόνῃ Sal. [p] παραλημφθεὶς Sal. [q] ὁ πρ. τοι. Boot. [r] L. 6 § 30. & l. 9. § 12 [s] Sup. § 8. & l. 6 § 30. [t] ἐπ. καρτ. vel ἐχκ. f. [u] τις θεὸς f.

in facultate aliquâ claruerunt, ſive oratoriâ, ſive legum vel morum, vel aliarum qarumvis rerum notitiâ: ſed & operam illis conferebat ſuam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, exiſtimationem ſinguli ſuam conſeqerentur. qòd, cùm ſecundùm majorum inſtituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum inſtituta præcisè obſervare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari ſed cum locis, tum & rebus eiſdem, immorari conſvetus. qòd poſt capitis, qibus affici ſolebat, dolores, recens ſtatim vegetúſque ad conſveta munera redibat. qòd arcana haud multa, ſed pavca admodum & rariſſima habebat; eáq; quæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in ſpectaculis exhibendis, fabricis extruendis. congiariis largiendis, aliiſque iſtiuſmodi, utpote cùm is eſſet, qi non ad celebritatem ex rebus à ſe geſtis acqirendam, ſed id duntaxat qod facto erat opus, reſpiceret. non illi intempeſtivus balneorum uſus; non ædificandi ſtudium inſanum, non de victu, non de veſtium textura tincturâve, non de ſervitiorum ſpecie exqiſitâ curioſitas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tuſculano, ſed qod excuſare ſolebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodeſtum, nihil vehemens, avt de qo uſurpari poſſet, qod ſolet vulgò dici, *Ad ſudorem uſqe:* ſed qaſi per otium cum conſideratione matura, placidè, compoſitè, ſtrenuè, conſentaneè ſibi invicem diſpoſita univerſa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abſtinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abſtinere, nec frui citra intemperantiam poſſunt. poſſe autem in altero tolerantem, in altero temperantem ſe præſtare; illud verò verè viri eſt animo conſummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione ſe geſſerit.

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos avos,

avos, bonos parentes, bonam sororem, bonos præceptores, bonos familiares, necessarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamsi ità affectus fuerim, ut, si occasio incidisset, ejusmodi aliqid admisissem. cæterùm numinis beneficio factum est, qòd nulla ex rerum concursu occasio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eisdem fuit, qòd apud avi concubinam non sim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum servaverim, nec ante tempus justum virilitatis specimen dederim, sed ultra etiam qàm opus erat, id facere distulerim. qòd principi patríq; eidem subditus fuerim, qi me à fastu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, posse in aula ità degi, ut nec satellitio, nec vestitu insigniore, nec funalibus statuísq; istiusmodi, atq; apparatu consimili opus sit: sed posse eum, qui rebus præst, ità contrahere sese, ut ad privati speciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demissiùs, vel remissiùs se gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium sunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus sim, qi ad curam mei agendam suis moribus me extimularet, qíq; simul honore affectúq; erga me suo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore distorti obtigere, qòd progressus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, studiísq; aliis ejusmodi, qæ me forsan præpeditum detinuissent, si in eis me feliciter profeciísse sensissem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipsi videbantur mihi, maturè evexerim, nec spe distulerim, cùm juvenes adhuc essent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Rusticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras satìs ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac suggestiones, adjutationes, inspirationes ab ipsis profectas, nihil obstet omnino, qo minùs juxta naturæ præscriptum confestim vivam, nisi ipse tandem in culpa

τάπτως, ἀγαθὸς γονεῖς, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθοὺς διδασκάλους, ἀγαθοὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους, [a] σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν. καὶ ὅτι ἐφ' ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν [b] ἀφάτου πλημμελήσαι μ, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχοντι τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, κἂν ἔφαξέ π τοιοῦτο· ἀλλ' ὅτι Θεῶν ἡ εὐσπλαγχνία τὸ μηδεμίαν συμφορὰν τοιαύτην ἐπαγαγεῖν ἐμοὶ ἀφορμὴν ἔδωκε· καὶ τὸ μὴ πλέον ἐπιτραπῆναι παρὰ τὴν σπουδὴν τῆς τάπτε· καὶ τὸ τὴν ὥραν διασῶσαι καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιμεῖναι δεῖν χρόνον· τὸ ἄρχοντα καὶ παρὰ πατρὶ ἐπιτραπῆναι, ὃς ἐμελλεν πάντα τ' τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ, ὅτι [e] δύνατόν ὅτι ἐν αὐλῇ βιῶναι, μήτε δορυφορήσεων χρῄζειν, μήτε ἐσθήτων σημειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δ' τινων, καὶ τῆς ὁμοίας κόμπου. ἀλλ' ἔξειν ἐγγυᾶσθαι τὸ ἰδιάζειν συστέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥᾳθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν κοινῶν ἠγωνισμένα πραχθῆναι δίοισα. τὸ ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχεῖν, δυναμένῳ μὲν διὰ ἤθους ἐπεγεῖραί με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα δ' καὶ τιμῇ καὶ στοργῇ εὐφραίνοντός με· τὸ παιδία μοι ἀφῆκε μὴ γανώσαι, μηδὲ κῆ τὸ σωμάτιον διάστροφα· [h] τὸ ἐμὲ μὴ ἐπιπλέον με προκόψαι ἐν ῥητορικῇ, καὶ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπ' ἐνθυμήμασι, ἐν οἷς ἴσως ἂν καταβάθην, εἰ ἐδόκιμον ἐμαυτὸν ἐνόησας προϊόντα· τὸ φθάσαι, τοὺς ὑφ' ἐμὲ ἐν ἀξιώμασι καταστῆσαι, ἃ δὴ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῷ [k] μὲ, ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὸ προθέσειν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σφόδρα τὴν [m] κατὰ φύσιν βίου [n] εὐαρμόστως καὶ πολλάκις, ὅσῳ τίς ἐστι· ὥστε ὅσον ἐπὶ τοῖς Θεοῖς, καὶ ταῖς παρ' αὐτῶν δόσεσι καὶ ὁ συλλήψεσι, καὶ [p] ἐπιποίαις, [q] μηδὲν κωλύειν [r] ἤδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ᾧ ἀπολείπομαι ἔτι τούτῳ προσὸν τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ ὀφεῖλον τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὸν] γ. f.
[b] ἀφάτου Lug.
[c] L.11.§18
[d] πρὸς Lug.
[e] L.5.§.16.
[f] -δῶν Lug.
[g] μὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup.§ 7.
[i] μὲ Lug.
[k] με.
[l] Sup.§.8. 7.15.
[m] Sup. § 9.
[n] εὐεργ. Mer.
[o] L.9.§ 40. & l. 12. § 14.
[p] ἐπιπνοίαις Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] L. 2. § 9. & l.3 § 12. & l.4.§ 49. & l.5.§ 34. & l.6.§ 17. § 8. & l 8. § 35. & l. 9 §.11. & l.10. § 32. & l 11. § 9. & l. 12. § 8. 26.

μὴ διατρῖψαι τὰς ἐπὶ τῷ Θεῶν ὑποθέσεσι, καὶ μανικὴν διδασκαλίας τὸ [a] ἀντιχεῖν μοι τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ὃν τοιοῦτον βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἄφαδα, μήτε Θεοδότου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπήνασα πολλάκις Ῥουφίνῳ, μηδὲν πλέον ποιῆξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων. τὸ μέλλουσαν νέαν τελευτᾶν πολὺ τελοῦσαν, ὅμως ὀλίγοις μέν ἐμοῦ τὰ τελευταῖα ὅπως· τὸ ὁσάκις ἐξελθεῖν ἐθελήσει ἄνθρωπός τις πενομένῳ, ἢ εἰς ἄλλό τι χρήζοντι, μηδέποτε ἀκοῦσαί με, ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήματα, ὅλον γενέσθαι· καὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ χρείαν ὁμοίαν, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ πολὺ γυναῖκα τοιαύτην εἶναι, ὥστε μοι μηδὲν ἀνιαρὸν εἶναι ἢ φιλόσοφον, ὥστε μὴ ἀφελῆ· τὸ ὀλιγοδείαν ἔσχον εἰς τὰ παιδία ἐυπορῆσαι. τὸ [b] δὲ ὀνειρόπαν βοηθήματα εὑρεῖν, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πλεῖον αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [c] τοῦτο ἐν Κασίνῃ ὤφων [d] χρῆσαι. [e] ὅπως τε ἐπεθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τινα σοφιστικὴν, μηδὲ ἀποκαθῆσαι [f] ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ ἐπὶ τὰ μετεωρολογικὰ σχολάσαι. πολλὰ γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δέονται.

[a] L.6.§29.

[b] L.9.§11. 27.

[c] τοῦτο ἐν K. ὡς ἀποχρῆσαι. Vel, τοῦτο ἐν K. ἐυτυχῆσαι. Sal.

[d] χρῆσαι f. Xyl. χρῆσει Boot. χρησμὸν Lug. χρῆσιν Mer.

[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.

[f] -θῆσαι Lug. -θῆναι f.

fim, qi Deorum admonitiones, & tantùm non claras præceptiones neutiquam obſervem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: ſed & poſtea, ex affectibus amatoriis, qibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. qòd cùm Ruſtico ſæpe ſuccenſerem nihil ultrà admiſerim, cujus pœnitere me poſſet. qòd mater mea, qamvis juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. qòd, qotieſcunqe animus ſuit pavperi alicui. avt aliâs indigo, opem ferre, nunqam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: qódq; nulla mihi unqam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. qòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſeqens, tam amans, tam ſimplex. qod eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qi ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. qòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſangvinis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliqando factum eſt. qòd cùm philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus deſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κασίνῃ πρὸς τῇ Γερμανίᾳ

Quæ apud Qados ad Granuam

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

LIBER II.

[a] Βιωθῆναι Xyl.

[b] Inf. § 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.

[c] L. 3. § 4. 11. & l. 7. § 12. & l. 9. § 22. & l. 12. § 26.

Ἕωθεν προλέγειν ἑαυτῷ, συμπεσεῖσθαι πολυργίᾳ, ἀχαριστίᾳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] περὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν. ἐγὼ δὲ πεπειρακὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ ἡ αὐτὸς τῆς ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

Manè prædicere memento tibi, Hodiè futurum eſt, ut rem habeam cum curioſo aliqo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali obveniunt illis iſta omnia à bonorum malorúmqe inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honeſtum, maliqe, qòd inhoneſtum ſit, ipſámqe adeò delinqentis naturam, qòd congener

congener mihi sit, non tam qòd sanguinis seminisque ejusdem, quàm qòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps, nec læsi posse me ab horùm ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliquâ me quisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. siquidem ad mutuas operas nati sumus: quo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmque ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est autem succensere & averseri.

§ 2. Quicquid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere amplius: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanquam qui jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & officula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Quin & animam considera, qualis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qui jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergo sume cum: senex es: parcum tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec quicquam, quod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec quæ fortunæ fiunt, absq; naturæ operi proveniunt, qui sine connexu implexóque rerum earum quæ providentia dispensantur. inde profluunt omnia. accedit & necessitas quædam, & cotius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est autem partiuncujusque bonum, quod universi fert natura, quòque ad eandem conservandam unà conducit. porrò conservant mundum hunc: sive elementorum, ita & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. libros verò sicim pelle; ut ne murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóque ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, οὐχὶ ἀίματος ἢ σπέρματος τοῦ ἐμοῦ, ἀλλὰ νοῦ, καὶ [d] θείας ἀπομοίρας μέτοχος, [e] ὅτι βλαπτῆναι ἀπό τινος αὐτῷ δύναμαι οὐκ ἔστιν. [f] ἄτε γὰρ μὲ οὐδεὶς ἀναγκάσει. [g] ἄτε ἀγριαίνεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ἄτε ἀποστῆναι αὐτοῦ δ γὰρ γένεσις ἡμῖν ἐποιήσατο κοινωνίαν, ὡς πόδες, ὡς χῆρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ σύνοχοι τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ὀδόντων. [h] τὸ οὖν ἀντιπεφυκέναι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀνιπεφυκὸς δὲ τὸ δυσανασχετεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [i] Ὅδε, ἢ πολὺ τοῦτό εἰμι, σαρκίδιον καὶ πνευμάτιον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [k] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σοῦ. ὡς [n] ἤδη ἀποθνήσκων, τῶν ἐν σαρκίῳ καταφρόνησον· [o] λύδρου καὶ ῥυπίου, καὶ προκόψαντος, ἐν πεύξει, φλεβίου, ἀρτηριῶν πνευμάτιον. διάπαν δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τί ἐστιν [q] ἄνεμος· οὐδὲ ἀεὶ τὸ αὐτό, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξαμείβων, καὶ πάλιν ῥοφεῖσθαι τρέπων ἔχει τὸ ἡγεμονικόν. [r] ἔστι ταῦτα ἐπὶ γέρων ἢ μηκέτι τοῦτο ἑαυτῷ [s] διακόσμει μηκέτι κινοῦ ὄρεξιν [t] ἐχόντων τὸ ἐπιζήμιον [u] πλεοναζόντων μηκέτι τὸ εἰμαρμένον, ἢ πρακτὸν συλλέγειν, ἢ μέλλον [x] ἐκλύεσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν ἔργα πλέα μεσὰ τὰ τῆς τύχης ἐν ἀγαθῇ φύσει, ἢ [b] συγκεκλωσμένα καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων. [c] πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· ἔστι δὲ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [d] τὸ τοῦ ὅλου συμφέρον, οὗ μέρος ἐστὶ ὃ πᾶσι τοῖς φύσεως μέρεσι ἀγαθόν, ὃ σώζει τὸ τῆς ὅλης φύσεως, καὶ ὁπόταν τοῦτο σαθρόν. [e] σώζουσι δὲ τὴν κόσμου, οὔτε τῶν στοιχείων, ὅσα καὶ ἐν τοῖς συγκριτοῖς μεταβολαί. [f] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἐπὶ δόγμασι ἔστω. [g] μὴ βλύζειν ἀποδάκης, ἀλλὰ [h] ἵλεως ἀλλήλοις, καὶ [i] ἐπὶ καιρὸν [k] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26.
[e] L. 4. § 7. & l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26.
[g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18.
[h] L. 7. § 13. 19.
[i] Inf. § 16. & l. 7. § 24.
[k] L. 3. § 16. & l. 6. § 30. & l. 12. § 3.
[l] Inf. § 3. & l. 3. § 14.
[m] Inf. § 7. & l. 4. § 3. 26.
[n] Sup. § 2. l. 3. § 3. & l. 8. § 18. l. 9. § 37.
[o] Inf. § 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29.
[p] L. 3. § 3. l. 8. § 37.
[q] L. 5. § 33. l. 6. § 15.
[r] Inf. § 6.
[s] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19.
[t] L. 3. § 5. l. 4. § 7. 2. l. 9. § 9. 23.
[x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19.
[a] Inf. § 5. l. 3. § 4. 26.
[b] Sup. § 17. l. 6. § 10.
[c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39.
[d] L. 4. § 9. l. 10. § 28.
[e] Inf. § 4. l. 9. § 39. l. 10. § 6.
[f] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[g] L. 4. § 46. l. 5. § 15. l. 7. § 18. 25.
[h] L. 3. § 13.
[i] Sup. § 2.
[k] L. 3. § 3. et l. 8. § 18. l. 9. § 37.
[m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36.
[n] l. 4. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ἐπὶ πόσον τοῦτο ἀναβάλλῃ, καὶ ὅτι πλείους θεοθεσμίαι λελοίπασιν ἤδη σοι ἃς ἀπὸ θεῶν ὁ κεχρὴ αὐτὸς [b] δεῖ ἤδη ποτὲ αἰδεσθῆναι, τίνος [c] κόσμου μέρος εἶ, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος ἡ κόσμον [e] ἀπαρίθμησις ὑπέστη· καὶ ὅτι [f] ὅρος ὡρισταί σοι ἐξεληλαμένος τοῦ χρόνου, ᾧ ἐὰν μὲ εἰς τὸ μὴ [h] ἀπωθήσαῃ χρήσῃ, ὡγρήσεται, καὶ οὐδεὶς ἐκ ἄξεται.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σθεναῶς, [i] ὡς Ῥωμαῖον, καὶ [k] ἄρρενι, [l] τὸ ἐν χερσὶ μετ' ἀκριβοῦς καὶ [m] ἁπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοστοργίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιοσύνης πραγματεύεσθαι· καὶ [n] ἀπολύειν σαυτὸν ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων φαντασιῶν· ποιήσεις δὲ, ἐὰν [o] οὕτως ἐκάστην τῶν βίου, ὡς ἔσχατον πράττῃς, [p] ἀπολλαγμένην πάσης εἰκαιότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ἀποκλίσεως ἀπὸ τοῦ [q] αἰρεῖσθαι λόγου, καὶ ὑποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς [s] τὰ συμμεμοιρασμένα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα δεῖται, ὧν χαλάσῃς τις, δίνα [u] εὔρυθμον καὶ θεοφιλῆ βιώσεται βίον; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ τοσοῦτον ἴσθι ἀπαιτήσουσι σε τῶν τοῦτο φυλαττόντων.

§ 6. [x] Γελοίζε, ὕβριζε, [y] αὐτίλου, ὦ ψυχή· τῇ δὲ τιμῇσαι σαυτὴν [z] οὐκέτι καιρὸν ἕξεις. [a] ἓν γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ· [b] ἔτι δὲ σοι χαλὼν ὀλίγος μὲν ἀπεψυγμένος· μὲν ἀπεψυγμένη σαυτοῦ, ἀλλ' [c] ἐν τοῖς ἄλλων ψυχαῖς πεπιμένῃ τὸ σὸν [d] εὐμοιρεῖαν.

§ 7. [e] Πεπαῖσθαί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπόδια· καὶ χαλὼν πάσχε σαυτὴ τοῦ θεραπεύειν ἀγαθόν τι, καὶ πεῖν ἐμβόλιμον. ἄλλο δὲ καὶ τοῦτο ἐπίταγμα [f] περιφερὲς φυλακτέον. λημᾶσι γὰρ καὶ διὰ θεραπείαν, ὡς κωμικὸς τις βίῳ, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ κατάπαυσιν φαντασίαν ἀναθοῦναι.

§ 8. [i] Παρὰ μὲν σὺ μὴ θορυβεῖσαι, μὴ

§ 4. Memento, quamdiu ista distuleris, & qoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: qod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut qicqid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virúmqe decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abducas. abduces avtem, si tanqam vitæ tuæ novissimam, actionem unamqamq; peregeris; temeritate omni liberam, & declinatione per affectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; qæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, qàm pauca sint, qæ siqis tenuerit, prosperam ac divinam propemodum vitam degere detur. siqidem & dii ipsi nihil amplius exigent ab eo, ista qi observaverit.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inqam, te afficis, ô anima. honorem avtem tibi tuum vindicandi, havd erit amplius opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. Nè te distrahant, qæ extrinsecus obvenient tibi; sed otium tibi præstes, qo boni aliqid addiscas, & hoc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatione cavenda est nugas siqidem agunt actuosi havd pauci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad qem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. Vix, avt nè vix qidem siqam,

[a] L.3.§ 14. [b] τοῖς Lug. An. [c] Sup.3.l. 4 § 14.l.8. §7. [d] L.6.§1.5. [e] Sup. § 1. [f] Inf § 6. l.4.§.17. 28. l.6. §.49. [g] μὴ οὐ τὸ [h] L.8.§ 28. [i] ὁ Ῥωμ. Gal.L.6. § 44. [k] L.1.§ 2. l.3.§ 5.l. 4.§ 3. [l] L.3.§ 12. l.6.§ 2.l.7. § 27. 29. [m] L.1.§ 9. l.9.§ 29. [n] L.3 § 4. [o] Sup.§ 2. Inf.§ 11. l.3. § 12. [p] Inf.§ 13. 16.l.3 § 4. l. 4.§ 2.l. 11. § 20. 24. [q] προαίρεσιν, Lug. [r] Sup. § 2. [s] L. 3.§ 4. & l. 6. § 39. [t] L.4.§ 3. l.10.§ 8. [u] L.5.§ 34. l.7. § 67. l.10. § 6. [x] Γελοίζε, vel. Γέλοιον. [y] Inf.§ 16. [z] Sup. § 4. [a] βραχὺς Sal. &. Bol. φύγει. f. [b] Sup. § 2.l 5.§ 32.l.10.§ 15. [c] L.5. § 40,41. l.12. § 4. [d] L.5.§ 36. [e] Μὴ ἀπατῶ σε Sup.§ 2.4.l.4 § 3.16. & l.8.§ 1. [f] L.3.§4.l.4.§ 22. § περιφ. Jun.L.1.§ 15. [h] Inf.§ 16.l.10. § 37. l. 11. § 20. [i] Inf. § 13. l. 2. § 4.l.4. § 18. L.7. § 55.

ideo

ideo infeliciter agere deprehensus est, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum suorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, necesse est.

§ 9. Horum meminisse semper oportet: qæ universi, qæ tua natura sit; qomodo hæc ad illam affecta, qalisq; pars qalis universi existat: qòd etiam nemo sit, qi prohibere te possit, qò minùs ea facias dicásq; semper, qæ naturæ illi, cujus pars es, consentanea fuerint.

§ 10. Philosophicè Theophrastus, in peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; graviora esse qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irascitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effœminatior videtur. rectè igitur, nec indignè philosopho, pronunciavit, amplioris esse criminis, qod cum voluptate, qàm qod cum dolore admittitur. atqe omnino alter ei similior existit, qi prior læsus, doloris ratione ad irascendum adigitur: cùm is sponte suâ ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ita qæq; facias cogitéq; oportet, ut qi confestim è vita hac possis discedere. humanis autem excedere, siqidem Dii sunt, nihil est grave. neq; enim malo ulli illi involvent te. si verò, vel nulli sunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentiæ inani? cæterùm & sunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, qæ verè mala sunt, incidat qisqam, in ipsius arbitrio prorsus posuere. reliqorum siqid malum existeret, & de hoc utiq; pariter prospexissent, qò in ipso situm foret, in illud qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qî possit? nec imprudens autem, nec prudens

ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ γίνηται, ὁ ῥᾳδίως τις ἄφθη κακοδαιμονῶν· τὸν δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ προσκολουθοῦντας, ἀναγκαῖα κακοδαιμονεῖν.

§ 9. Τύπων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ τῆς ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποῖόν τι μέρος, ὁποίᾳ τοῦ ὅλου ὅσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀεὶ κάλλιστα τῇ φύσει, ἃ δι' ἧς μέρος ἐστί, ποιεῖν τε αὐτὸν καὶ λέγειν.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῆς ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] κοινότερον τὰ τοιαῦτα συγκρίνοι, φησὶ, βαρύτερα ἢ τὰ διὰ ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τὰ διὰ θυμόν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετὰ πόνου λύπης καὶ παλαιθύμου συσπάσεως φαίνεται ἁλίσκεσθαι τοῦ λόγου παρεμφράττοντος· ὁ δὲ διὰ ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑπ' ἡδονῆς ἠττώμενος, ἀκολαστότερός πως φαίνεται, καὶ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις· ὀρθῶς ἂν καὶ φιλοσοφίας ἀξίαν ἔφη, μείζονος ἐγκλήματος ἔχεσθαι, τὸ μετ' ἡδονῆς ἁμαρτανόμενον, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν παρορμώμενός μᾶλλον ἔοικε, καὶ ὑπὸ λύπην τινὰ ἀγχόμενον δυμοῦσθαι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ὑπὸ τοῦ πρᾶξαί τινα καὶ ἐπιθυμίας.

§ 11. [f] Ὡς ἔδει δυνατὸν ὄντα ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλάττειν, [h] εἰ μὲ θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινὸν· ἤκιστα γὰρ σε ἐκεῖ ἀσεβήσουσιν· εἰ δὲ οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐκ εἰσὶ προνοίᾳ, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; ἀλλὰ [l] καὶ εἰσὶ, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τοῖς μὲν καὶ ἀλλοίοις ἅπασι δέδωκεν· ὁ ἄνθρωπος, [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθηκεν· τῶν ἧλοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προεβλέψατο, ἵνα ἐκφῇ πάντα τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι αὐτό. ὃ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; ὁ δὲ ἔτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ἔτι ἀδικῶν

[a] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10. 29. 34 l. 6. § 17. 58. l. 10 § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] -χάσπος Lug. An.
[e] L. 6. § 45.
[f] Sup. § 2. 5. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ ἧ ἔτι Lug. An. εἰ ἧ ἤτοι f.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 44. & l. 9. § 11. 27
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.
[o] L. 10. § 7.

μὲ, μὴ δυναμένη ἢ ἀντιτάξασθαι, ἢ ἐπανορθώσασθαι ταῦτα, [a] ἢ ἐν ὅλῳ φύσει παρεῖναι ἂν· [b] ὅτι καὶ κακίαν ἡλίκην, ὅτου παρ' ἀδυναμίαν, ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα μὴ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ [c] ὁμοίως τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνδράσιν καὶ τοῖς κακοῖς παραμίσγοι συμβαίνῃ διαφέρειν δὲ καὶ ζῆν, δόξα καὶ ἀδοξία, [d] πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, [e] πάντα ταῦτα ὁποῖα συμβαίνει ἀνθρώποις τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, [f] ὅτι καλὰ ὄντα, ὅτι αἰσχρὰ οὐκ ἂν ἀγαθὰ, ὅτι κακὰ ὄντι.

§ 12. Πῶς [g] ταχὺ τὰ πάντα ἐνύπαρξις ἀφανίζει, τὰ μὲν ὅλου τὰ ὄντα τὴν οὐσίαν, τὰ δὲ αἰῶνι αἱ μνῆμαι ἀνιᾷς; ὅτι δὲ τὰ μάλιστα πάντα, καὶ κολάκων τὰ ἡδιστα διαπτύοντα, ἢ τὴν πόρρω δόξαν θαυμάζοντα, πῶς [h] εὐήθη καὶ ἀναισθητοφθόρα, καὶ βυπαρὰ, καὶ [i] ἀνθάρτα, καὶ [k] ψευδῆ, ποικίλως θυμούμενα ἐπράσσει. [l] πλοῖον ὅτου ὢν τὰ ἐπιτήδεια καὶ τὰ φορτία, ἢ ὁδοιπορίαν ἢ ὅτι τὸ ἀναπαύεσθαι καὶ ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ μόνον οἰκεῖ, καὶ [m] τὸ μεσημβρινὸν ἐπιόντα ἀποδιδόναι τὰ ὑπαρξάμενα ἀπὸ ὥρας, ὁποίας ἄλλο τι ἐπιτήδευμα αὐτοῦ ἕνεκα ἢ ὁ φύσεως ἔργον. [n] φύσεως δὲ ἔργον ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἢ πεσεῖν ἢ ἐμπεσεῖν τοῦτο μόνον ἐστὶ μόνον φύσεως ἔργον εἶναι, ἀλλὰ καὶ [o] συμφορᾶν ἀνθρωπίνων ἄπειρα [p] θεῖ ἄνθρωπος, καὶ [q] ἢ αὐτῶν μνήμῃ, καὶ [r] ὅσων πρὸς [s] ὀλιγωρίαν διαπίπτει τὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦτο ἐπίσης.

§ 13. Οὐδὲν ἀνθρώπινον τοῦ ἀνθρωπίνου κόλπου ἀνεκτικώτερον, καὶ τὸ ἀληθὲς τῶν φύσεων, [t] ἐξ ἀνάγκης; καὶ τὰ δὲ τῶν ἐμποδίζειν δοκούντων πλησίον ἀπὸ τοῦ καθόλου ἐπίσης φαίνεται, μὴ ἐμποδίζοντα δὲ, ὅτι ἀμέτοχα κακοῦ ἐστὶ τὰ τοῦ φύσει ἀνθρώπου γινόμενα. τὰ δὲ τοῦ [u] ἀνθρώπου καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐστὶν, ἢ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώπου γενόμενα. τὰ δὲ [v] ἀνθρώπου γενόμενα τοῦ ἀνθρώπου φύσεως ἐστὶν, ἢ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώπου φύσει γενόμενα. τὰ δὲ [w] ἀναγκαῖα καὶ ἐπιτήδεια τῇ φύσει ἐστὶν, ἢ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώπου φύσει γενόμενα. τὰ δὲ [x] ἀναγκαῖα καὶ ἐπιτήδεια τῇ φύσει ἐστὶν, ἢ ὅσα ἐστὶν ἀνθρώπου φύσει γενόμενα.

unique, sed præcavere aut corrigere impotens, universi natura neglexit ista; nec errorem tam immanem admisisset unqam, sive per impotentiam, sive per imperitiam, ut bona ac mala, bonis malisque ex æqo hominibus, nullo facto discrimine, contingere patere-tur. animi mors, & vita, honor & ignominia, dolor & voluptas, opes & paupertas, ista omnia bonis pariter malisq contingunt, cùm nec honesta ea nec inhonesta sint. nec bona itaq; nec mala sunt.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt, hominumque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore perculsant, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, mortua sint. quinam ii sint, quorum opiniones vocesque clarissimam largiuntur. quid sit ipsum mori; quòd; fieri rem ipsam per se intuetur, cogitationeque ab illa submoverit ea omnia, quibus tanquam larvis horrendis insuefacta imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud compererit quàm opus naturæ. opus autem naturæ nullum quisquis expavescit, puer est. verùm quinimò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat. ejusdem denique facultatis fuerit, considerare, homo Deum quomodo, & quâ sui parte contingat; quòq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qui omnia undique pervagatus, & cùm ea quæ subter terram sunt, quod ille ait, scrutatus, tum quæ in animis aliorum, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut eum eo, quem intra se gerit, genio versetur, cùmq; legitimè colat, colet autem, si affectibus illum immunem custodierit, & temeritate alienum, nec offensum re aliqua quam vel Dii vel homines egerint. quæ enim

[a] L. 6. § 1. [b] L. 12. § 12 [c] L. 4. § 39. l. 5. § 10. [d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. [e] L. 6. § 34. [f] L. 9. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 28. [g] L. 5. § 23. l. 4. § 3. l. 4. § 32. § 33. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21. 32. [h] L. 3. § 6. l. 6. § 13. [i] L. 4. § 48. l. 5. § 10. l. 12. 33. l. 12. § 27. 31. [k] L. 12. § 33. [l] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19. [m] [ἀποζώντα. § 6. ἀποζῶντα.] Lug. An. [n] L. 3. § 2. n. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. [o] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 38. [p] Inst. § 17. [q] L. 11. § 43. [r] Sup. § 8. [s] Θεὸς ἀνθρώπου Lug. An. L. 12. § 2. apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. Suid. Sup. § 5. Inf. § 16. [t] π. ε. ὁ. [u] ὄντ. Bot. [v] Nicolai, vel, Δαχόλαι p. Δάναλλαι Bot. [w] Pindarus [x] [τῶν] κ. [y] Sup. § 8. [z] Inst. § 17. L. 3. § 2. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26. [a] Διὸς Suid.

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda: qæ homines, cognationis ratione, sunt amica: sed & modo quodam miseranda quandoque, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus essēs, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, quàm degit, amittere quenquam; nec aliam ab ea, quàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo quod est brevissimum. præsens siquidem tempus est omnibus æquale: & quod amittitur ergò, æquale est omnibus. eadémq; ratione id quod amittitur, momentaneum tantùm esse constat. neq; enim aut præteritum, aut futurum amittere quis potest. nam quis cuiquam id, quod non habet, abstulerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, quòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis viderus sit. alterius verò, quòd is qi quàm diutissimè vixerit, & is qi quàm celerrimè mortuus fuerit, tantundem vitæ prorsus amittit. præsens siquidem duntaxat uterq; tempus amittit, cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, quod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia. docent hoc, qæ à Monimo dicta sunt. horum autem utilitas comparebit, si qis qæ festivè ab illo conscripta sunt, quatenus veritatem habent patrocinantem, admiserit.

§ 16. Contumeliâ se afficit anima humana: imprimis, quando abscessus & quasi struma mundi, quantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliquâ reliqorum omnium cujusq; natura continetur, qi ne aliquâ quidem ex parte veniente offenditur. deinde cùm vel hominem qemcunq; aversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt autem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit, cùm voluptati vel dolori succumbit. quartò, cùm

ἐν θεῶν αἰδέσιμα δ' ἀρετῶν· τὰ δὲ ἐξ ἀνθρώπων [a] φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι δ' ὅτε καὶ [b] πρότιμα τινα ἐλαύνει, [c] δ' ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ὡς ἐλάχιστα [d] ἡ πρόσοψις ἄμυνα τῆς φαινόμενα τῷ διαιρεῖν τὰ λόγῳ καὶ [e] μέλαινα.

§ 14. [f] Κἂν χιλίας ἔτη βιοτεύσῃς μύριάς, καὶ τοσαυτάκις μύριας, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλην ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποβάλλει. εἰς τ' αὐτὸ ἓν κεφάλαιον τὸ μάκιστον τῷ βραχυτάτῳ· τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [ον] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὥστε ἀκρωτήριον ἀναφαίνεται. [k] ὅτι γὰρ τὸ παρῳχηκὸς, ὅτι τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἕν τις. οὐ γὰρ ἂν ἔχοι, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο; τούτων οὖν σοὶ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἐνὸς μέν, ὅτι [l] φύσει πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀναπαλιμμία, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτά τις ὄψεται· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος καὶ [o] ὁ ταχὺς τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [p] τὸ γὰρ παρὸν ὃ δὴ μόνον, ἔ γε οἷός τ' μὲν ἀποβάλλειν καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις οὐκ ἀποβάλλει.

§ 15. [q] Ὅτι τῶν ὑποδημάτων. [r] ἄλλα μὲν γὰρ τὰ πρὸς [s] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα· [t] δῆλον δὲ καὶ τὸ χρήσιμον τοῦ λεγομένου, ἐάν τις αὐτοῦ τὸ νόημα μόνον ἀναλάβῃς ἀδιάτρητον.

§ 16. [u] Πλείω ἑαυτὸν ἢ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲν ὅταν [x] ὑπάσωσα καὶ αὐτῇ φῦσα, τοῦ κόσμου, ὅταν ἐφ' ἑαυτῇ, γίνηται. τὸ γὰρ διαχωρίζειν τινὰ ἄλλῳ γινομένων, ἀπόφασις ὅτι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἐμφύεται ἄλλων φύσεις ἀνεπιλόγῳ. ἔπειτα δ', [y] ὅταν ἀνθρωπόν τινα ὑποτρέσῃ, ἢ καὶ ἐναντίᾳ φορῇ, ὡς βλάψουσα, δι' αἰσθήσεως ἂν ἄλλης ὀργιζομένων. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτῷ, [z] ὅταν ἡσθῇ τινι ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν ὑπο-

[a] Sup § 1.l. 3. § 4.
[b] L.7.§ 26.
[c] Sup.§ 1.
[d] L.4 § 29.
[e] μέλαινα.
[f] L.3.§ 10. l.4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12.§ 26.
[g] [ἂν] ἀποβάλλει Suid.
[h] delet Suid.
[i] ὃν f.
[k] L.6 § 32.
[l] L.4.§ 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L.4 § 15. l.9.§ 37. l. 12. § 35.
[n] L.4.§ 50. l.9. § 33.
[o] L.12. § 3.
[p] ὅτερ vel, ὥστε
[q] L.3.§ 9. l. 4 § 3. 9. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8. 22. 26.
[r] ἄλλοι f.
[s] τὸν Κυνικὸν Μόνιμον f.
[t] ἄλλοι f.
[u] Sup. § 7.
[x] L.4 § 29. l.8. § 34. l. 9. § 23 l. 11. § 8.
[y] Sup. § 12. [ἐπ.] § 17. l.3. § 4. l. 11. § 19.
[z] Int § 17. l. 18. 19.
[a] ὑπο-

ὑπονείσεται, καὶ ὑποπλέξεως, καὶ ἀναλύσεως τῆς ποιᾷ, ἢ λόγῳ. πύματον, ὅταν ἀφῇξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμωὶ, [a] ἐπ' ἀδήλοις σκοπὸν αἰρῇ, ἀλλὰ [b] εἰκῇ, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκπίπτῃ ἐπιτρέπῃ· [c] ἔσον καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τὸν τῶν ὅλων ἀναφορὰν γίνεσθαι· πάλιν δὲ ἐπὶ [d] τὸν τῆς [e] πόλεως καὶ πολιτείας ἀρχαιοτάτης λόγῳ καὶ [f] διαμῇ.

§ 17. Τὸ ἀνθρώπινον βίον, ὁ ὅλ' χρόνος, στιγμή· [h] ἡ δὲ οὐσία, ῥέουσα· [i] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτός· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥεμβός· ἡ δὲ τύχη, δυσείκαστον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ ὅσα τῶν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ὁ δὲ βίος, πόλεμος καὶ ξένου ἐπιδημία· [q] ἡ δ' ὑστεροφημία δὲ, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δὲ, ἐν τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ἀσσῆ, [s] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [t] μηδὲν εἰκῇ ποιοῦντα, [u] μηδὲ ὑποκρινόμενον καὶ μεθ' ὑπονοίας, [x] ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλον ποιεῖσθαί τι, ἢ μὴ ποιοῦντα· ἔτι δὲ [y] τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα δεχόμενον, ὡς ἐκπόθεν πόθεν ἐληλυθότα, ὄντα καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἐξ ὧν ἅπαντα ὁ τῶν ὅλων [z] πατὴρ τῇ γενέσει [a] συνέμιγεν, ὡς ὑπὲρ [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴων συγκείεται. [c] εἰ δὲ ἑνὶ τοῖς καθ' ἕκαστα στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον δεινῶς ἐκ τούτων μεταβάλλειν, ἀλλὰ τί [d] ὑπόπτευε πᾶς τὸ πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γάρ· [f] οὐδὲν δὲ κακὸν τῷ φύσει.

simulat, ac fictè vel falsò agit qicqam, loqiturve. qintò, qoties actionem avt conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, qid velit. cùm etiam minutissima qæqe ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis avtem animantium rationis participum hic est, ut civitatis ac politiæ antiqissimæ rationi legibúsq; obsequantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res inperveſtigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis qidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. qidnam est ergò, qod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea avtem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè avt fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant avt nè faciant qid, opus nil habeat: porrò qæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanqam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâq; mortem, ipsam expectantem, tanqam elementorum eorum dissolutionem, ex qibus animal unumqodq; consistit. si avtem elementis ipsis nihil grave contingit, qod in alterum unumqodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat avt suspectam qis habeat? secundùm naturam qippe fit. nihil est avtem malum, qod est naturæ consentaneum.

Τὰ εἰς Καρνοῦντα ε'. Qæ Carnunti.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4. § 12. [e] l. 12. § 31. [f] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [g] L. 10. § 11. [h] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [i] L. 5. § 33. [k] Ibid. [l] σύγκρεσις, Jun. [m] ῥέμβος, [n] L. 4. § 3. Xyl. [p] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [q] L. 6. § 31. [r] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [s] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [t] Sup. § 13. [u] Sup. § 16. L. 8. § 8. [x] Sup. § 5. [y] Sup. § 16. [z] L. 4. § 29. [a] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5. [b] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [c] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [d] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [e] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [f] L. 4. § 37. [g] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1. 33. l. 10. § 7. l. 11. § 34. [g] γένῃ Lug.

NOn eſt hoc tantùm nobis cogitandum, ſingulis diebus abſumi vitam, minorémq; ejuſdem ſupereſſe portionem: ſed & illud reputandum, qòd, ſi qis diutiùs vitam protraxerit, incertum ſit, utrùm mentis vires pariter idoneas ſit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam ſi delirare ceperit, perſpiratio forſán, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & iſtiuſmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ ſeſe uti poſſit, & officii ſui numeros omnes abſolvere, & qæ animo conceperit diſtinctè explicare; & de hoc ipſo, an mortem ſibi conſciſcere debeat, conſiderare, & ejuſmodi univerſa, qæ rationem probè ſubactam deſiderant, hæc, inqam, vis jam prorſus extincta jacebit. Feſtinandũ itaqe, non hâc ſolâ ratione, qia mortem propiùs per momenta ſingula acceditur, ſed hâc inſuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos ſæpenumero deſtituit.

§ 2. Etiam iſtud eſt obſervatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis ſuperveniunt, gratiam ſuam qandam & venuſtatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulæ qaſdam diffindi cernimus: attamen interciſa & hiantia iſta, qamvis ab artis piſtoriæ inſtituto aliena, decoris ſpeciem qandam præ ſe ferunt, & comedendi deſiderium ſuo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiſcunt. ſed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. ſpicæ itidem deorſum vergentes, & leonis ſupercilium, & aprorum ab ore diffluens ſpuma, multáq; alia iſtiuſmodi, qæ ſeorſim ſiqis intueatur, ſunt venuſtate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnaſcuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, ſiqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in univerſo

Τχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἡμέραν ἀπὸ τοῦ βίου ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶ τόδε λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπόλιον βιώη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὖθις ἡ διάνοια πρὸς τὴν συνεσιν ἧς πεπηγυίας, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμφρονείαν ἧς τε θείων καὶ ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παρεληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν διαπνεῖσθαι, καὶ τρέφεσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὁρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδήσει· τὸ δὲ ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ τοὺς τῆς καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, καὶ τὰ φαινόμενα διαρθροῦν, καὶ πότε αὐτοῦ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν, ἀφιζάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῶν συγγεγυμασμένων πάνυ χρήζει, πεφαπόζευκται· χρὴ δὴ ἐπείγεσθαι, οὐ μόνον τῇ ἐγγυτέρῳ τῆς θανάτου ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῶν ἐννοιῶν ἧς θεωρημάτων καὶ τῶν παρεπολίθησιν φθαπόλλυσθαι.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάττειν, ὅτι καὶ τὸ ὀπτανόμενα τοῖς φύσει γεωμόροις, ἔχει τι ὕυχαρι καὶ ἀπαγωγὸν, καὶ ἄρτι ὀπωμένα παραρρήγνυταί πη μέρη· καὶ ταῦτα ἔν τε ὀλίγοις ὄντα, ἔχει τὸ ἀπάγγελμα τῆς ἀρτοποιΐας ἄχρηστα, ἐκφύεται πως, καὶ θεωρίαν πρὸς τὸν ἔφοδον ἰδίως ἀναιρεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὑπόταν ὠριμώτατα ᾖ, χίζηται· καὶ ἐν ταῖς ὀρυπτίσι ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῇ σήψει, ἰδίόν τι κάλλος τοῦ καίρου πεφορτίσηται· καὶ στάχυες ἧς κάπρου ῥύσεις, καὶ τὸ τῶν λέοντος ὀφρυῶν, καὶ ὁ ἧς συῶν ἐκ τοῦ στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἰδίαν εἴ τις σκοποίη, πόρρω ὄντα τοῦ εὐπρεποῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολουθεῖν, συνοικειοῦσι, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχει πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν περὶ τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα

a L.6.§ 16.

b L.5.§ 21. l.7. § 55.

c L.1.§ 12. l.6. § 26.

d L.5.§ 29.

e L. 12. § 15.

f L.2.§4.6.

g [διὰ] τὸ Jun.

h L.6.§ 36. l. 8. § 50.

i πτύσει Lips. πτύσει Xyl.

γινόμενα, ἡδὺ ἢ ἀσχὲς ἔχει αὐτῷ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπακολουθοῦσιν συμβαινόντων ἡδέως πως διαυτίζεσθαι. ὅτως ἢ καὶ θεῖον εἶναι δῶρα χάρματα, οὐκ ἄνευ ἡδονῆς ὄψεται, ἢ ὅσα χαρᾶς καὶ ἀπάτης μιμήμασιν διαπρύνουν. καὶ χαλὰ καὶ λόγου τινὰ καὶ ὄψιν, καὶ τὸ ἐν ἕξει ποιῶν ἐπιφερόμενον, τῶν ἑαυτοῦ καρπῶν ἀφελομένοις ὀφθαλμοῖς ἐφᾶν δυνήσῃ. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἃ πρὸς πάθους, μόνῳ δὴ πρὸς τὰ φύσει, καὶ τὰ τοιάδε ὕβρεα γνησίως φιλοσοφοῦντι ἐπιπεφύρηται.

ξ πᾶσιν Mer.

b ὑφεστῶσ.

qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

c L.4.§48. l.6.§47.l. 7. § 19. l. 8. § 25.

§ 3. Ἱπποκράτης c πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προεφήτευσαν· εἶτα καὶ αὐτοὺς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. d Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήϊος, καὶ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἄρδην τοσαυτάκις ἀναλύσαντες, καὶ ἐν διεξόδῳ πολλὰς μυριάδας ἱππέων καὶ πεζῶν κτείναντες, καὶ αὐτοὶ ποτὲ ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, περὶ e τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος πλησθεὶς βοὸς τρόπον κατακεχρισμένος ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; f ὤφλες, ἐπλεύσας, κατέχθης· ἔκβηθι. g εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἄλλον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἀπεῖ. εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ h λατρεύων σαρκίῳ i τῷ ἀγγείῳ. k ἢ ἀκέσεις τὸ ὑπηρετοῦν τὸ μὲν χὸς καὶ ῥεῦμα, τὸ δὲ m γῆ καὶ λίθος.

d L.4.§32. 48. l. 6. § 24.47.l.8. § 31.

e L.10.§ 7. l.11 § 1.

f L.2.§ 3. l.12. § 36.

g L.2.§ 11.

h L.2.§ 2. l.11.§ 19.

i L.10. § 38.

k ὅσῳ δεῖ τὸ ἀπ'. Bot. ὅσῳ π.Mer.

l, vel ἢ [ὑ] π. τ. ἰ; f. γ. κ..

l L.2.§ 13.

m L.2. § 2.

§ 4. n Μὴ κατατρίψῃς τὸ ἀπολειπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς περὶ ἑτέρων φαντασίαις, ἐπόταν μὴ πρὸς ἀναφορὰν ὁτουοῦν τι κοινωφελὲς ποιῇς. o ἤτοι γὰρ ἄλλου ἔργου στέρῃ, τυτθόν, φαντασιούμενος τί ὁ δεῖνα ποιήσει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ p ἀπορρέπεσθαι τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ εὐσταθείας. q χρὴ δὲ ἐν καὶ τὸ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῷ ἐπὶ τῷ φαντασιῶν πε-

n L.2. § 8. 13.

o ἤδη γ. α. ε. ς. Bot. ἤτοι γ. α. ς. vel, ἢ χὸ τῦ α. ς. πήρησις f. vide Not.

p L.2. § 7. l.4. § 22.

q L.2. § 5. 16.

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ qasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, qod non etiam cum oblectatione qadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem ferarum rictus veros haud minore cum voluptate contuebitur, qàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tam vetulæ item vetulíve maturitatem qandam ac decorem, qàm & qicqid in pueris venustatis animum allicientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; contingant multa hujusmodi, quæ non cuivis sint grata, sed illi duntaxat

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecidissent, ipsi qoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aqâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed alíusmodi, sustulerunt. qorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi qidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id qod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

§ 4. Qod superest vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi fiqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid ille vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat, qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaqe in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

re: curiosum avtem & malignum multò magis. assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus siqis subitò te reqisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim respondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolaq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem avt luxum ullo modo respiciant; avt æmulationem etiam, avt invidentiam & suspicionem, avt aliud qidlibet, de qo prologi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, éoq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem; certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, athletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi rarò admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibiqe ab universo destinata cogitat assidué. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat. porrò nec à qibuslibet existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt. qi secùs vivunt, qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itáq; lavdem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εἰσαῦθις, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ὠφέλιμον, καὶ κοινόβιος καὶ [a] ἀδιάλειπτον ἑαυτὸν, μόνα φαντάζεσθαι, περὶ ὧν εἴ τις ἄρτι διατέθειτο, τί νῦν διανοῇ; μὴ παῤῥησίας ἕνεκα ἔχοις ἂν ἀποκρίνασθαι, ὅτι τὸ, καὶ τί ὡς ἐξ αὐτῆς, εὐθὺς ἅπλα ἔσῃ, ὅτι πάντα [b] ἀπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῴου κοινωνικοῦ, καὶ ἀμελήτου ἡδονικῶν, ἢ κατὰπᾶν ὑπολαμβάνων φαυλισμάτων, ἢ φιλονεικίας τινος, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλου τινος, ἐφ' ᾧ ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμενος, ὅτι ἐν νῷ ἐποίεις. ὁ γάρ τοι ἀνὴρ ὁ τοιοῦτος, [e] ἐκ θεῶν ὑποπτευόμενος τὸ ὡς ἐν ἀκέσεως ἤδη ὄντως, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [f] τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ συμβήσεται τὸν ἄθραυστον ὑπ' ἄχθεσι ἡδονῶν, ἄτηλον ἀπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀναίδειαν συνειδότα ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαμμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα· μὴ πολλάκις ᾖ, μηδὲ χρείας μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκαίως φαντάζόμενον, [k] τί ποτε ἄλλος λέγει, ἢ πράττει, ἢ διανοεῖται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐνέργειαν ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτῷ ἐπὶ δεῖ ὅλον συγκλωθόμενα εὐπρεπῶς ἐννοεῖ· καὶπαῖνα δὲ καλὰ παρέχῃ, [n] ταῦτα ᾗ ἀναγκαίᾳ πράσσων. [o] ἡ γὰρ ἐκάστῳ νεμομένη μοῖρα συναμφιέννυταί τε καὶ συνεμφέρει. μέμνηται ᾗ, καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲ πάντων ἀνθρώπων, καὶ ὅτι [r] ἀνθρώπου φύσιν ἕξιν οὐκ ἔξεστι ᾗ ὥσπερ πρὸς πάντων ἀνθρωπάρεσκον, ἀλλὰ ᾗ [r] ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιοῦντων μόνον. οἱ δὲ μὴ οὕτως βιοῦντες, [s] οἰκοῖοί τινες ὄντες καὶ ἔξω ᾗ οἰκείας καὶ νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν, οἷοί μεθ' οἵων φύρονται, ταραττόμενοι ἑαυτοῖς. [t] ὑ τοίνυν ὑδὲ ᾗ πρὸς ᾗ τοιούτων ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθη, ὅταν ὑδὲ αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀρέσκωσιν.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8. 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 9. § 18. 27. l. 10. § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

§ 5. Μήτε [a] ἀκόσμως ἐνέργει, μήτε [b] ἀκοινωνήτως, μήτε [c] ἀνεξετάστως, μήτε [d] ἀνθρωπόμωρως· μήτε [e] κομψείαν τῷ διανοίαν σε κοσμησάτω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔσο· ἔπι ᾧ ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔσω [h] σεσεμνύσθω ζώου [i] ἄρρενος, καὶ ὡρησβύτου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ Ῥωμαίου, καὶ ἄρχοντος, ἀναπεπαυμένου τὸν ἑαυτὸν, ὅσος ἂν εἴη τις [k] ἀπεμένων τὸ ἀναχλητικὸν ἐκ τοῦ βίου· [*] εὐλυτος· μήτε ὅρκου δεόμενος, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [*] ἐν ᾧ [o] τὸ φαιδρὸν, καὶ τὸ ἀπροσδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [p] τὸ ἀπροσδεὲς ἡσυχίας, ἣν ἄλλοι παρέχωσιν. [q] ὀρθὸν δεῖ ἔστω, καὶ οὐχὶ ὀρθούμενον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; ſocietatis communis immemor, nec niſi re probè priùs exploratâ, aggreſſus, nec affectibus abreptus. ſed nec ſenſus tuos exornet ſermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te reſidet Deus, præſes ſit animantis maſculi, ætate provecti, reipub. ſtudioſi, Romani, principis; qi ità ſe compoſuerit, ut qi promptus decedere, claſſicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alíus cujuſqam teſtimonio opus habeat. porrò vultus adſit hilaris; animuſq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas miniſterio, nec tranquillitate ea, qam ab aliis ſuppeditari neceſſe ſit. ſuffultum eſſe oportet.

rectum deniqe, non ſurrectum ac

§ 6. [r] Εἰ μὲν κρεῖττον ἐνείσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ τὴν διάνοιάν σε ἐν οἷς [t] τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρώκοντά σε παρέχοντι, καὶ ἐν τῇ ἐμμονῇ, ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις ἀπονεμομένοις· εἰ τοῦτο, φησὶ, κρεῖσσόν τι ἐφᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς πρόσπιπτε, τοῦ ἀείσου ἐνεισκομένου ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτό σοι τοῦ [u] τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι, καὶ τὰς ἰδίας ὁρμὰς ὑποτεταχότι ἑαυτῷ, καὶ τὰς φαντασίας [x] ἐξεταζούσῃ, καὶ [y] τῆς αἱρετικῶν πίστεως, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότι, καὶ [z] τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότι ἑαυτὸν, καὶ [a] τῆς ἀνθρώπων ἐπιμελουμένῳ· εἰ [a] τοῦτο πάντα τὰ ἄλλα μικρότερα καὶ εὐτελέστερα εἰνείσεις, [b] μηδενὶ χώρῳ δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ βλέπας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, οὐκ ἔτι [c] ἀπερισπάστως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸν σὸν προσήκοντα δικαίως ἀνδρικαθῦδαι δύνασαι τῷ λογικῷ καὶ [*] ποιητικῷ ἀγαθῷ, ὃ δίκαιος, οὗ ἕνεκα ὑπάρχεις, οὗ ἕνεκα φύσις ἔταξε πολλῶν ἔπαινον, ἢ ἀρχὰς, ἢ πλοῦτον, ἢ ἀπολαύσεις ἡδονῶν, πάντα ταῦτα, καθ'

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præſtabilius juſtitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine, &, ut uno verbo abſolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ ſecundùm rationis dictamen peragenda ſunt, ſibimet ipſi, in eis qæ citra conſilii proprii opem obveniunt, fato acqieſcat. ſi qid, inqam, præſtantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præſtantiſſimo, qò fruaris, toto animo fac incumbas. ſin præſtabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus, ut motus ſuos omnes ſibi ſubjecerit, & viſa qæq; diligenter exploret, & à ſenſuum affectionibus, qod Socrates dicebat, ſeſe abſtraxerit; Deis autem ſe regendum permiſerit, hominibúſqe qibuſvis curam lubens impendat. ſi animo ſic affecto inferiora vilioráq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente ſi inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qò minùs liberè colas præferáſqe, obſtabit. bono ſiqidem rationali & publicum ſpectante nihil extraneum ex-adverſum conſiſtere fas eſt; vulgi, puta, exiſtimationem, principatus, divitias, aut vitam voluptuariam. horum enim qiſqam ſi

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[*] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3. l. 11. § 3. 20.
[*] εὐλύτως f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[*] ἐν Boot. ἐνὶ f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 16. l. 9. § 26.
[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.
[b] L. 1. § 8.
[c] L. 2. § 16.
[*] ποιητικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéque id quod præstantius est eligito, eíq; strenuè adhæresćito. præstat autem id quod conducit. itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáqe desideret. qi enim mentem genióq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc avtem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

ὀλίγον ἐναρμόζῃ δόξῃ, κατακράτησον ἄφνω, καὶ ἀπάνευχαι. οὐ δέ, φημι, ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίως ἐλᾶ τὸ βέλτιστον, καὶ [a] τέτε ἀντέχῃ. βέλτιστον δὲ τὸ συμφέρον, [b] εἰ μὲν τὸ ὡς λογικῷ, τέτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφηναι, καὶ * ἀπύρως φύλαττε τὼ κρίσιν μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τὼ ἐξέτασιν ποιήσῃ.

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σαυτῷ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τὼ πίστιν παραβῆναι, τὼ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίναδαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ παραπετασμάτων δεομένε. ὁ γὰρ τὸν ἑαυτῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ * ὄργια τῆς τέτε ἀρετῆς σεβόμενος, [h] τραγῳδίαν ὐ ποιεῖ, ὐ στενάζει, ὐκ ἐρημίας, ὐ πολυανθρωπίας * δεήσεται· τὸ μέγιστον, ζήσει, * μήτε διώκων, μήτε φεύγων· [m] πότερον δὲ ἐπὶ πλέον διάστημα χρόνε τὸ σῶμα σε περιχωρήσει τῇ ψυχῇ, ἢ ἐν ἔλαττον χρήσεται, οὐδ' ὅλως αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἤδη ἀποχωρήσασθαι δέῃ, ἕτοιμος [o] εὐλύτως ἀπόψῃ, [p] ὡς ἄλλό τι τῶν αἰδημόνως καὶ κοσμίως ἐνεργεῖσθαι δυναμένων ἐνεργήσων· τέτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον εὐλαβούμενος, τὸ τὼν διάνοιαν ἢ ἔν τινι τῶν ἰδίων ποιᾷ πολιτικῆς ζώῃς * [q] τρόπῳ γινώσῃ.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ σε κεχολασμένε καὶ ἐκκεκαθαρμένε πυῶδες, οὐδὲ μὼ μεμολυσμένον, οὐδὲ ὕπουλον ἔνεσιν [t] οὐδὲ ἀσυγκαλύπτῳ τῷ βίῳ αὐτῷ ἡ πεφρυμένη καταλαμβάνει, [u] ὡς ἂν τις ἔποιτο τὸν τραγῳδὸν, πρὸ τέ τέλες καὶ διαδραματίσαι, ἀπαγαγόντα. ἔτι δὲ οὐδὲν δεῖλον, [x] οὐδὲ κομψόν, οὐδὲ προσδεδεμένον, οὐδὲν ὑπερεκτεθειμένον, οὐδὲ ὕπουδυνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

§ 9. [a] Τὴν ὑπολητικὴν δύναμιν σέβε. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σε μηκέτι ἐγγίνηται ἀνακόλουθον * τῇ φύσει, καὶ τῇ τέ λογικῆς ζώε κατασκευῇ.

[a] L. 4. § 32.
[b] L. 10. § 2. l. 12. § 31.
* ἄπυρον f. L. 2. § 12. l. 6. § 13.
[d] Sup. § 6.
[e] Inf. § 8. 16. l. 10. § 9.
[f] Sup. § 3. 5.
* ὄργια Lug. ὄργια Annot.
[h] L. 7. § 28. l. 9. § 29.
[i] Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16.
* δεήσεται Lug.
* [τὸν σῶμα] μ. f. L. 9. § 3.
Inf. § 12.
[m] L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1.
[n] L. 2. § 11.
[o] Sup. § 5.
[p] L. 6. § 2.
[q] Sup. § 6.
* τρόπῳ Lug.
[r] L. 9. § 3.
[t] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 32. l. 10. § 1. l. 11. § 1. 3.
[u] L. 12. § 36.
[x] Sup. § 5. l. 4. § 51.
[z] L. 8. § 34.
[a] Sup. § 7.
[a] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 1.
[b] L. 2. § 15.
* -ῳ Lug.

[a] L.4.§ 49.l. 7 §.55.
[b] L.7.§ 31.
[c] L.7.§ 31.67. l. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.
[f] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 19. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[i] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[k] L. 4. § 21.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 6. § 3.
[o] L. 2. § 16.
[p] L. 2. § 12.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 12. § 18.
[s] L. 9. § 11. 42.
[t] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[u] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

ἀυτὴ ἡ ἀπαγγέλλεται [a] ἀποχρώσαν, καὶ [b] πρὸς ἀνθρώπους οἰκείωσιν, καὶ [c] πρὸς τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν.

§ 10. Πάντα δεῖ μίαν, [d] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σύντομα καὶ ἐπὶ συμμιμνήσκε, ὅτι [e] μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀνεμπόδιον· τὰ δὲ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν οὖν ὁ ζῇ ἕκαστος, [f] μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· καὶ μικρὸν δὲ καὶ ἡ μακροτάτη ὑστεροφημία, καὶ αὐτὴ δὲ χρὴ διαδοχὴν ἀνθρωπαρίων τάχιστα τεθνηξομένων· καὶ οὐκ εἰδότων οὐδὲ ἕνα αὐτόν, ὅτι γε τὸν πρόπαλαι τεθνηκότα.

§ 11. Τοῖς δὲ εἰρημένοις παρεστήκωσον ἓν ἔτι θεωρίσω, [h] τὸ ὅλον ἢ οὐσιαφιλῶ ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντάσεως, ὥστε αὐτὸ ὑποῖόν ἐστι κατ' οὐσίαν [i] γυμνὸν, ὅλον δὲ ὅλων [k] διῃρημένως βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων ἐξ ὧν συνεκρίθη, καὶ εἰς ἃ ἀναλυθήσεται, λέγειν περὶ ἑαυτοῦ. [l] ἐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφροσύνης ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐλέγχειν [m] ὀρθῶς καὶ ἀληθείᾳ ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ ὑποπιπτόντων λύειν, καὶ τὸ ἀεὶ ὅπως εἰς αὐτὰ ὄψιν, ὥστε συνεμβάλλειν ὑποῖόν τινι τῷ κόσμῳ, ὁποῖον τινα τοῦτο χρείαν παρεχόμενον, [n] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [o] πολίτην ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [p] τί ἐστι, καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ [q] τοῦτον χρόνον πέφυκα παραμένειν τοῦτο, τὸ [r] πρὸς φαντασίαν μοι τοῦ ποιεῖν· καὶ [s] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρεία, οἷον ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἁφελείας, αὐταρκείας, καὶ τῶν λοιπῶν. δεῖ δὲ ἐφ' ἑκάστῳ λέγειν, [t] τοῦτο μὲ ἔδωκε θεῶν ἥκει, τοῦτο δὲ [u] καὶ παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ [x] παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. meminerisque insuper, unumquémque præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit quisque; exiguus & telluris, in qo vitam agit, angulus: exiguum quiddam, qæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáque homuncionum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. Eis qæ dixi monitis salutaribus, illud unum adjectum sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, qale qid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & qodnam sit nomen ejus, qæque eorum ex qibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè veréq; discutere posse unumqodqe eorum qæ in vita contingunt, eadémque sic intueri semper, ut mentem simul habeat, qali mundo qalem usum hoc præbeat, qamnam universi respectu dignitatem obtineat; qamnam, hominem qod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ qasi familiæ existunt; qidnam sit, & ex qibusnam principiis consistat, & qandiu durare natum sit, qod phantasiam mihi afficit impræsentiarum: qanam item virtute adversùs rem eam sit usus; mansvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâque, vel à concursu fortuitò istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

qi ipſe qidē qid naturæ ſuæ conſentaneum ſit neſcit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversùs illum benevolè juſtéqe me gero, juxta ſocietatis legem à natura latam. interim tamen in mediis iſtis pro rei cujuſq; æſtimatione rationem ejuſdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obſecutus, id qicqid eſt, qod jam inſtat, ſeduló, ſtrenuè, placidè egeris, nec extra opus inſtitutum acceſſorium aliqid reſpexeris; ſed genium tuum purum integrúmqe ſervaveris, ac ſi illum ſtatim redditurus eſſes: huic, inqam, ſi adhæſeris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; ſed qod præ manibus eſt juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibúſqe animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; proſperè planè victurus es. hoc avtem qin facias, qi impediat, nullus eſt.

§ 13. Qemadmodum chirurgi inſtrumenta & ferramenta ſua ad curationes ſubitaneas ſemper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoſcas; & rem qamqe, etiam leviſſimam, ità peragas, ut qi memineris duo iſta eſſe invicem connexa. neqe enim, homines qod ſpectat, qicqam rectè egeris ſine habito ad res divinas reſpectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum eſt, ut commentarios tuos perlegas, avt Romanorum ac Græcorum priſcorum res geſtas, avt ex avtoribus variis excerpta, qæ, qò in ſenectute uſui tibi eſſent, repoſuiſti. ad finem itaqe feſtina, & ſpes vanas mittens, ſi rationem tui ullam habes, tibi conſule; qod licet.

§ 15. Neſciunt qàm variæ ſignificationis ſint vocabula iſta, furari, ſerere, emere, qieſcere, qid facto opus eſt videre, qod qidem non oculis corporeis, ſed viſu qodam aliuſmodi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis ſenſus ſunt, animæ affectus, mentis decreta.

χὴ καινωνῦ, [f] ἀγαθύντῳ μέντοι ὅπως αὐτῷ χὴ φύσιν ὄζιν. ἀλλ' ἐγὼ εἰκ ἀγνοῶ. διὰ τοῦτο [a] χρῶμαι αὐτῷ χὴ τῶν τῆς κοινωνίας φυσικῶν νόμων, [*] ἕνεκα, χὴ δικαίως· ἅμα μέν τι [c] τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συσχάζομαι.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἐνεργῇς, [e] ἑπόμενῳ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐσπουδασμένως, ἐρρωμένως, [f] εὐμενῶς, χὴ μηδὲν παρεμπόδιμα, ἀλλὰ [g] τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐχόντα τηρῇς, [h] ὡς εἰ χὴ ἤδη ἀποδοῦναι δέοι· ἐὰν [*] τοῦτο σωιάπῃς, [k] μηδὲν ἀσφαλέστερον, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ χὴ φύσιν ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ἐν λέγεις χὴ φθέγγῃ, ἠρωϊκῇ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωήσεις· [l] ἔστι δὲ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενος.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα χὴ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια τῆς θεραπείας τῶν· οὕτω [m] τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ τὰ θεῖα χὴ ἀνθρώπινα εἰδέναι, χὴ [n] πᾶν χὴ τὸ μικρόταλον ἔτι ποιεῖν, ὡς τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα σωιδέσεως μεμνημένον. ἄτε γὰρ ἀνθρώπινόν τι [o] ἄνευ τῆς ὅτι τὰ θεῖα σωαναφορᾶς οὐ πράξεις, ἄτε ἐμπαλιν.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· ἄτε γὰρ τὰ ὑπομνήματά σε μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, ἄτε τὰς τῆς ἀρχαίων Ῥωμαίων χὴ Ἑλλήνων πράξεις, χὴ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογὰς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπετίθεσο. [q] σπεῦδε δὴ ἐς τέλος, χὴ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [r] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σεαυτοῦ· ὡς [s] ἔξεστιν.

§ 15. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τί ὁρᾶν τὰ πραγματεία, [t] ὃ οὐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

[a] L. 6. § 23 l. 8. § 29. 43.
[*] ξυμφανῶς Jun.
[c] L. 6. § 46.
[d] L. 4. § 32. l. 6. § 3.
[e] L. 2 § 1 l. 8. § 2. 32. 36. 44. l. 9. § 1. 6. l. 12. § 1. 3.
[f] L. 10. § 12. l. 12 § 31.
[g] Sup. § 3. l. 4. § 25.
[h] L. 2. § 16.
[k] L. 2. § 5.
[*] τούτῳ. Mer.
[l] Sup. § 7.
[m] L. 1. § 17. l. 6. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.
[n] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24.
[o] L. 12. § 29.
[p] L. 2 § 2. 3. 7.
[q] L. 2. § 4. 6. l. 4. § 17. 26. l. 6. § 47.
[r] L. 5. § 36.
[s] L. 2. § 2. l. 5. § 2. 5. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.
[t] L. 10 § 26. l. 11. § 12.
[u] L. 2. § 2.

τὸ μὲν [a] τυποῦσθαι φαντασικῶς, καὶ ἧπερ βοσκημάτων· τὸ δὲ [b] νευροσπαστεῖσθαι ὁρμητικῶς, καὶ ἧπερ θηρίων, καὶ ἧπερ ἀνδρογύνων, καὶ Φαλαρείδου, καὶ Νέρωνος· * τὸ [δὲ] τὸν νοῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὅταν τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ἧπερ θεοὺς μὲν νομιζόντων, καὶ ἧπερ τοῦ παιδὸς ἐγκαταλειπόντων, καὶ ἧπερ * ποιούντων, [c] ἀπειλῶν κλείσασι τὰς θύρας. εἰ οὖν [d] τὰ λοιπὰ κοινά ὅτι φύσεως τὰ εἰρημένα, λοιπὸν τὸ ἴδιον ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ, [e] φιλεῖν μὲ καὶ ἀσπάζεσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγκλωθόμενα αὐτῷ. ἔ τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα παρὰ τὰ δίκαια. [l] εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλῶς καὶ αὐθημόνως καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅτε χαλεπαίνει τινὶ τούτων, [n] ὅτε παραχέηται τὸ ὀλίγον τὸ ἀγένους ὄζον τὸ πῖλος τοῦ βίου, ἐφ' ὃ δεῖ ἐλθεῖν καθαρεῦον, εὐσύνοπτον, [o] εὔλυτον, [p] ἀζιάσεως τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] συναρμοσμένον.

visorum imagines admittere, etiam pecudum commune est: affectibus tanqam fidiculis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & postqam fores sibi occluserint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergo eorum, qi jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis qæ officii sui esse videbuntur, mentis ductum seqi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra se in pectore situm, nec polluere, nec visorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanqam Deo, decenter obsequi: nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à justitiæ ratione devium exeqendo. Qòd si nemo illi fidem adhibuerit, qòd simpliciter, modestè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par est accedere purum, pacatum, promptum, sponte suâ fato suo sese accommodantem.

[a] L. 5. § 33. l. 6. § 16. 28.
[b] L. 2. § 2.
* Vide Not.
* [παῖδα] π. Lng. αἰσχρὸν ὁπῶν] π. Xyl. [ὁπῶν] π. f.
[c] Sup § 7. 8.
[d] L. 12. § 31.
[e] Sup. § 4.
[f] L. 2. § 3.
[g] Sup. § 3, 4, 5, 6.
[h] L. 12. § 3.
[i] Sup. § 12. l. 12. § 31.
[k] L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
[l] Sup. § 5. l. 7. § 62.
[m] L. 2. § 2. l. 5. § 32.
[n] L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1. 14.
[o] Sup. § 5. 7.
[p] L. 10. § 28. l. 7. § 68.
[q] L. 4. § 23.

ΒΙΒΛΙΟΝ δ'. LIBER IV.

[a] L. 10. § 38.
[b] L. 7. § 64.
* ἐσήκει Jun.
[c] L. 3. § 4. 16.
* ἑαυτοῦ. Jun.
* φερομένῳ Xyl. φερηγμένα f. vel φερηγμένα.
[d] L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
[e] L. 6. § 50 l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
[f] L. 10. § 31.

ΠΟ[a] ἔνδον [b] κυβεῦον, ὅταν χρὴ φύσιν ἔχῃ, ὅτως * ἔστικε θεοῖς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [c] ἀεὶ θεοῖς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίθεσθαι ῥᾳδίως. ὕλῃ γὰρ * ἀποτεταγμένῃ ἀτιμίαν φιλεῖ· ἀλλὰ ὁρμᾷ μὲ θεοῖς τὰ * ἡγεμόνια [d] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, [e] τὸ δὲ ἀνθεισαγόμενον ὕλῃ ἑαυτῷ ποιεῖ· [f] ὥσπερ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ ἧπερ ἐμπεσούντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐπβέσθη· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ἐπφορούμενα, καὶ κατηνάλωσεν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐπείνων ἐπὶ μεῖζον ἦρθη.

QÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea qæ contingunt ità est comparata, ut ad id qod potest & concessum est, facilè se transferat. neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qa exerceat se, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

§ 2.

§ 2. Nihil operis eſt fruſtra temeréve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactiſſimè reſpondeat.

§ 3. Receſſus ſibi reqirunt multi multos, villas agreſtes, litora, montes. iſtiuſmodi loca & ipſe plurimùm ſoles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis eſt hominum. cùm liceat, qocunq; ipſe volueris tempore, in teipſum ſecedere. nuſqam enim avt qietior avt otii amplioris cuiqam ſeceſſus datur, qàm in ſuam ipſius animam. præcipuè, ſi qis ea intra ſe repoſita habuerit, qorum contemplatione ſummam extemplò tranqillitatem conſeqatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compoſiti ſtatu conſiſtit. hoc itaq; receſſu jugiter uſus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ ſtatim ubi ſuccurrerint, omnem animi moleſtiam eluere tibi poſſint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid eſt enim, qod ægrè ferre debeas? nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavſâ natos eſſe; tum æqanimitatem eſſe juſtitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, ſuſpicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegiſſent, tandem defuncti & in cineres redacti ſint, deſine tandem tibi moleſtiam faceſſere. At univerſi ipſius adminiſtratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam diſjunctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concurſu conſtant univerſa: vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonſtratur, mundum iſtum civitatis inſtar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea qæ corpus attingunt. at tu conſidera, mentem tuam ubi ſemel agnitâ vi propriâ, ſubduxerit ſeſe, ſpiritui ſive leniter ſive aſperè moto nevtiqam immiſceri. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & aſſenſu tuo comprobaveris. Sed glorioſæ cupido forſan te torqet. cogita qàm citò oblivione ſepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατὰ διαίρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης ἐνεργείσθω.

§ 3. Ἀναχωρήσεις [*] αὐτοῖς ζητῆσιν, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλὸς, καὶ ὄρη· εἰωθὰς δὲ καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν ἧς ἂν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχίτερον, ἢ ἀπραγμονέστερον ἀνθρώπου ἀναχωρεῖ, ἢ [c] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· μάλιστα δὲ, ὅστις ἔχει ἔνθεν τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας, ἐν πάσῃ [d] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν λέγω οὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [e] σωφρόνως οὖν δίδου σαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [f] ἀνανέου σαυτόν. ἔστω δὲ καὶ χωρία, ἃ εὐθὺς ἀπαντήσασθαι, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν [*] ἀπολύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [h] μὴ δυσχεραίνουσα ἐπ' ἐκείνοις, ἐφ' ἃ ἐπανέρχῃ. [i] τίνι γὰρ δυσχεραίνεις; τῇ τῶν ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀναλογισάμενος τὸ κρῖμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ [n] πόσοι ἤδη διεχθρεύσαντες, ὑποπτεύσαντες, μισήσαντες, διαδεχθέντες [o] ἐκλέλοιπασι, τεφρωθέντες! παῦσον ποτέ. ἀλλὰ καὶ [p] τοῖς ἐπὶ τῶν ὅλων ἀπονεμομένοις δυσχεραίνεις. ἀναπαυσόμεθα δὲ τὸ διεζευγμένον, [q] ἢ ἔστι πρόνοια, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅπων ἀποδέδεικται, ὅτι [r] ὁ κόσμος ἐστὶν πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικά σε ἅψεται. ἔτι [*] ἐνόησας ὅτι [t] οὐκ ἐπιμίγνυται λοιπὸν ἢ πραχθέντα κινουμένῳ πνεύματι ἢ διάνοια, ἐπειδὰν ἅπαξ ἑαυτὴν ἀποκλείσῃ, καὶ γνωρίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα θεὸν πόνει καὶ ἀνθρώπους ἀκίνησας, καὶ συγκαλέσθω. ἀλλὰ τὸ δεξιόν σε [*] ἀφελεσθαι. ἀπιδὼν εἰς [t] τὸ τέλος τῆς πείτων λύσης, καὶ

[a] L. 2. § 5.
[b] L. 8. § 32.
[*] αὐτῆς
[c] L. 7. § 59.
[d] L. 1. § 16.
[e] L. 6. § 11.
[f] L. 7. § 2.
[g] L. 2. § 5. Sup. § 3. [*] ἀνίαν Xyl.
[h] L. 5. § 9. [*] ἀπολύσ. Jun.
[i] L. 11. § 12. 24.
[k] L. 2 § 1. l. 3. § 4.
[l] L. 5. § 33.
[m] L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18.
[n] L. 7. § 58.
[o] Inf. § 48.
[p] L. 8. § 17.
[q] Inf. § 27.
[r] L. 2. § 16. Inf § 4. 23.
[*] ἐνόησον Lug.
[t] L. 5. § 16. [*] αἵρεσιν ἢ Jun. L. 2. § 7.
[t] L. 2. § 17. Inf. § 19. 32, 33. 35 l. 5. § 33. l. 8. § 37. l. 9. § 30.

[a] τὸ χάος τοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρου αἰῶνος, καὶ [b] τὸν κυκλοῦντα τὰς ἀπορρύσεις, καὶ [c] τὸ εὐμετάβολον καὶ [d] ἄκλειστον τῶν * ἐφ' ἡμῖν φαινομένων, καὶ [e] τὸ σπουδὴν τοῦ τόπου ἐν ᾧ περιγράφεται. [f] ὅλη τε γὰρ ἡ γῆ σημεῖόν ἐστιν, καὶ [g] ταύτης πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις αὕτη; καὶ [h] κατασοῦ πόσοι, καὶ [h] ὁποῖοί τινες οἱ ἐπαινοσόμενοι; λοιπὸν ἔστιν [i] μάλιστα τῆς ὑποχωρήσεως τῆς εἰς τοῦτο τὸ ἀρρεύστιον ἑαυτοῦ· καὶ περὶ παντὸς [k] μὴ κακοῦ, [l] μηδὲ καλοῦντινός, ἀλλὰ ἐλευθέρως ἔσο, καὶ [m] ὅρα τὰ πράγματα [n] ὡς ἀνήρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὸν ζῷον. Ἔν ᾧ τῶν [o] παρεγκειμένων εἰς αἴ ἐγκύψεις, ταῦτα ἔστω τὰ δύο. ὃν μέν, ὅτι [p] τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν ἀτρεμοῦντα· [q] αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως. ἕτερον δέ, ὅτι [r] πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον ἤδη * μεταβάλλει, καὶ οὐκ ἔτι ἔσται· καὶ [s] ὅσων ἤδη, μεταβολαῖς αἰσθὸς παρατετύχηκας, συνεχῶς διανοῦ. [t] ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις· [u] ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. Εἰ [x] τὸ * νοερὸν ἡμῖν κοινόν, καὶ ὁ λόγος ὁ κατ' ὃν λογικοί ἐσμεν κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τί ποιητέον, ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖταί ἐσμεν· εἰ τοῦτο, πολιτεύματός τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἐστί. τίνος γὰρ ἄλλου φήσει τις [z] τὸ τῶν ἀνθρώπων ὅλον κοινοῦ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν ἡ ὁπωσοῦν τῆς κοινῆς ταύτης πόλεως, καὶ αὐτὸ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ νομικὸν ἡμῖν, ἢ πόθεν; ὥσπερ γὰρ [a] τὸ γεῶδές μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμέρισται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπὸ πηγῆς τινος, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἔκ τινος ἰδίας πηγῆς [b] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται, ὥσπερ [c] μηδ' εἰς τὸ ἐκ τοῦ ἀπείρου)· οὕτω δὴ καὶ τὸ νοερὸν ἥκει ποθέν.

§ 5. [d] Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷος γάμος; vaſtum chaos infiniti ævi utrinq; conſiſtat: tum qàm inanes planè applavſus iſti; qàm mutabile & judicii expers faventium vulgus; qàm anguſto deniqe ſpatio lavs iſta terminetur. ſiquidem & terra tota puncti inſtar habet; hujuſqe ipſius angulus qàm exiguus incolitur; iſtîc avtem agentium qota pars, & hi qales ſunt, qi te celebraturi ſint? proinde, memento tandem in particulam iſtam ſecedere: & cum primis, cave diſtraharis, cave obnitaris. liber eſto potiùs, réſqe ipſas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Iſta avtem duo præ reliqis ad manum tibi ſint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qód res ipſæ animam non attingunt, ſed extrinſecùs immotæ manent: moleſtiæ avtem ab opinione ſola proveniunt. alterum verò, qód univerſa qæ hîc vides, mox ſunt mutatura, nec futura ampliùs. ſed & perpende tecum, qàm multarum rerum mutationibus interfueris ipſe. alteratione mundus conſtat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis eſt, etiam ratio qâ rationales dicimur communis eſt. ſi ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præſcribit, ratio communis eſt. ſi hæc, lex qoq; communis eſt. hoc ſi conceditur, cives ſumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex conſeqenti, civitatis inſtar mundus eſt. ecqam enim aliam excogitaverit qiſqam politiam, cujus univerſum genus humanum ſit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere poſſe, niſi indè, à communi illa civitate? ſicut enim qicqid in me terreum exiſtit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverſo; qicqid aëreum, à fonte ſuo aliqo; qicqid calidum & igneum item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) ſic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors eſt, qale nativitas;

[a] Inf. § 50. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
* εὐρημένων
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6 § 59. l. 7 § 62. l. 8. § 53.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12 l. 7. § 23. 25.
* μεταβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
* νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4. 13.

vitas; naturæ utrumq; mysterium est. ex eisdem elementis concretio illic, in qæ istic resolutio. nihil omnino, cujus quenqam pudeat: cùm nihil subsit, quod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siqis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum, ut vestrum uterqe defungatur: tum pavlò pòst nè nomina qidem utriusqe superfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur simul & qerimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi sui cavsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogita, etiam justè contingere, qicqid contingit, id qod si sedulò observaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa conseqi universa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe suum tribuit, provenire. hoc itaqe, prout cepisti, observare pergas; & qicqid feceris, bonum te præstes; qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ às avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipsas, qomodo verè se habeant, cogites.

§ 12. Duo ista in promptu tibi semper sint habenda: alterum, nihil ut facias, nisi qod partis regere legémqe dare natæ ratio suggesserit, idqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siqis affuerit, qi te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliqâ, vel justum esse, vel in publi-

[a] φύσεως μυστήριον, [b] συγκείσεις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων * εἰς ταυτὸ. ὅλως δὲ [c] ἐκ ἀφ' ὧν ἄν τις αἰσχυνθείη. ἀ γὰρ δεῖ καὶ τὸ ἔξης πρέποντα ζώῳ, κἀὰν καθ' τὸν λόγον τῆς οἰκειότητος.

§ 6. Ταῦτα ἔτοιμα ἐκ τῶν πρώτων πέφυκε γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] τὴν συκῆν ὀπὸν μὴ ἔχειν. ὅλως δ' ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [f] ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ σὺ καὶ οὗτος ἀποθανεῖσθε [g] καὶ βραχὺ ὑπόλοιπον τὸ δεδοξασμένον ὑμῶν ἐστὶν ἀποθεωθέντα.

§ 7. [h] Λόγον τὴν ἀπόλυσιν, ἤγουν τὸ, βλάπτομαι. ἄφες τὸ βλάπτομαι, ἤγουν ἡ βλάβη.

§ 8. [i] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄνθρωπον ἀ ποιεῖ, τοῦτο οὐδὲ τὸν βίον αὐτοῦ χείρω ποιεῖ, [k] οὐδὲ βλάπτει, οὔτε ἔξωθεν, οὔτε ἔνδοθεν.

§ 9. [l] Ἠναγκάσθη * ἡ τὸ συμφέρον * φύσις τοῦτο ποιῆσαι.

§ 10. [m] Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει· ἢ ἐὰν ἀκριβῶς * σκοπεύσῃς, εὑρήσεις [n] ἃ λέγω μόνον καὶ τὸ ἔξης, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ δίκαιον, καὶ [o] ὡς ἂν ἀπὸ τοῦ ἀποδιδόντος τὸ κατ' ἀξίαν. παραφύλαττε ὧν ὡς ἤρξω· καὶ ὅ, τι ἂν ἀνασπᾷς, σωὸν στέγην ποιεῖ, σωὸν τὸ * ἀγαθὸς ἢ καὶ ὁ γενόμενος ἰδίως ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἔστι πάσης ἐνεργείας σῴζε.

§ 11. [p] Μὴ παύσῃ ἀναλαμβάνων, διὰ ὁ ἀκέραιόν σοι χρόνος, ἢ διὰ σε πείθειν βούλεται· ἀλλ' ἴδε αὐτὰ, ὁποῖα καὶ ἀληθεύει ἐστί.

§ 12. Δύο ταῦτα [q] ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὸ μὲν, ἐπὶ [r] τὸ πέρας μόνον ὅσα ἂν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ πολιτικῆς κόσμου [s] καταλλήλη, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὸν δὲ [t] ἐπὶ τὸ μεταδίδοναι, ἐὰν ἄρα τις παρὰ διορθῶν καὶ μετάγων ἀπὸ τοῦ ὑπείκοντος. τὸν μὲν τοῦ [u] πλανωμένου ὡς [x] κοινωφελῆς

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4. [* καὶ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2. § 11.
[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.
[h] L. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. 49.
[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
* ἕνεκα f.
[m] L. 3. § 4.
* ἢ φ. f.
* -βῶς
[n] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[o] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
* πρὸ Lug.
[p] Inf. § 18.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελῆς γίνεσθαι, καὶ τὰ παραπλήσια ταῦτα μόνον ἔῃ σοί, ἐκ ὅτι [a] ἀνὴ ἢ [b] ἔνδοξον ἐφάνη.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; [d] τίλλει γὰρ τὸ ἑαυτῆ ποιοῦν; [e] τί ἄλλο θέλεις;

§ 14. Ἐννόησον, [f] ὡς μέρος [g] ἐξαφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ τὸν σπερματικὸν καὶ μεταβολήν.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τῷ αὐτῷ βωμῷ, τὸ μὲν πρόσθεν πεσεῖται, τὸ δὲ ὕστερον [i] διαφέρει δ' οὐδέν.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξει, οἷς νῦν θεὸς καὶ πόθος, ἐὰν ἀποστρέψῃς ὀλίγα δόγματα, καὶ τὸ σεβάσμιον τοῦ λόγου.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπίκρεμ. [m] ἕως ἔχῃς, ἕως ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

§ 18. [n] Ὅσῳ [*] ἀχολίαν περιβάλλει, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν; ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη· ἀλλ' [o] ἃ μόνον τί αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅσον, [*] ἢ κατὰ τὸν [*] ἀγαθὸν μὲν [*] μίλαν ἦθος [*] ἀπελλάσῃ, ἀλλ' [p] ὅπου τῆς γραμμῆς πέφυκεν ὀρθὸν, μὴ διεξερίμενον.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπιθυμῶν, ὑ φαντάζεται, ὅτι ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτῆς πάντα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνον διαδεξάμενος, [q] μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἀπορβῇ διὰ ἐπιθυμιῶν καὶ στενοχωρούμενα περιττά. ὑπόθες δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνησόμενοι, ἀθάνατος δ' ὁ μνήμη· [r] τί ἐν τούτῳ πρὸς σέ; καὶ ὁδὸν λέγω, ὅτι πρὸς τὸν περιπάτου; [s] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινος, πλὴν ἄρα δ' [u] οἰκονομίαν τινά; [*] πάρεσι γὰρ νῦν ἀκμῆς τῆς φυσικῆς δόσιν, ἄλλα πρὸς [*] ἐκλύσιν λόγα λοιπόν.

§ 20. Πᾶν τὸ καθ' ὁπωσοῦν καλὸν, ἐξ ἑαυτοῦ καλόν ἐστι, καὶ περὶ ἑαυτὸ κεκλεισμένον

cum utile, vel aliud hujuſmodi, id ad quod tranſitur, non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergò eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod reqiras?

§ 14. Tanqam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citiùs autem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, qibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanqam annorũ millia aliqot adhuc victurus, rem geras. inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Qantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piumqe; nec, ut Agatho loqitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaqe circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſqiſque eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus per ſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum laus qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in te natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qalecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur, nec

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 11. § 16.
[c] L. 5. § 28. l. 11. § 39.
[d] L. 6. § 22.
[e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 2. § 12.
[h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 2.
[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.
[k] Sup. § 3.
[l] L. 2. § 4.
[m] L. 8. § 22. l. 10. § 16.
[n] L. 2. § 8. Inf. § 24.
[*] ἐυχολ.
[o] Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67.
[*] κὴ ἀγ. Jun. Νῦ, κ. τ. Lug.
[*] Ἀγάθωνα Xyl. Lug.
[*] κὴ ναθείας Jun. V. N. Inf. § 28.
[*] περιγράπτως. Boot.
[p] L. 5. § 14. l. 8. § 57. l. 10. § 11.
[q] L. 3 § 10.
[r] L. 2. § 17.
[s] Sup. § 3.
[t] Inf. § 51.
[u] Inf. § 32.
[*] πάρεις, vel παρεῖσι ſ. παρίστησι Boot.
[*] ἐκλύσιν ſ. ἔκλυσιν λόγον. Λοιπὸν, πᾶν Boot.
[x] L. 5. § 34. l. 9. § 31.

nec partem fui ullam lavdem habet. itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari ſermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod eſt igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magìs qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modeſtia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? ſmaragdus num deterior fit, niſi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, floſculus, arbuſcula?

§ 21. Animæ ſi perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qomodo verò, qæ ab ævo tam immenſo in ea condita ſunt, corpora terra capit? ſicut enim hîc corpora, ubi ad ſpatium aliqod temporis in terra permanſerint, mutata & diſſipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ità & animæ, in aëreem tranſlatæ, ubi aliqandiu ibi perſtiterint, mutantur, funduntur, ſuccenduntur, in ſeminalem univerſi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra ſedes eaſdem inſuper recipiendis. hoc reſpondere licebit, ſi pro conceſſo ſumatur, animas corporibus eſſe ſuperſtites. qin & reputanda eſt non ſepultorum tantùm hoc modo corporum multitudo, ſed & animalium, qæ qotidie tum à nobis, tum à beſtiis, comeduntur. qàm ingens enim horum turba abſumitur, & in veſcentium viſceribus hâc ratione qaſi ſepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iſte, dum partim in ſangvinem, partim in aëriam, igneámq; naturam tranſmutantur. qænam eſt iſtîc veritatis notitia? elicitur ea per diſtributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; ſed in omni conatu tuo juſtitiæ ratio habeatur, in omni viſo intellectus integer ſervetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel ſerum eſt, qod eſt tibi tempeſtivum. fructûs inſtar id eſt omne mihi, qod tempeſtivum, ὡρῖμον, τὸ σοὶ εὔκαιρον πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧρ-

λήγει, ἐκ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ ἢ ὅπωσοῦν ἔστι χεῖρον ἢ χεῖριον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι καὶ ὅπῃ τῶν κοινότερον καλῶν λεγομένων· οὕτω καὶ ὅπῃ τῶν ὑλικῶν, καὶ ὅπῃ τῶν τεχνικῶν καὶ ἀπλουστέρων. τὸ γὰρ δὴ ὄντως καλὸν * πρὸς χρείαν ἔχει, ἢ μᾶλλον ἢ νόμος, ἢ μᾶλλον ἢ ἀληθείᾳ· ἢ μᾶλλον ἢ εὔνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ἐστιν, ἃ ψεγόμενα φθείρεται; [b] σμαράγδου γὰρ * ἑαυτοῦ χεῖρον γίνεται, ἐὰν μὴ ἐπαινῇ; τί δὲ χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὐτὰς ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δὲ ἡ γῆ χωρεῖ τὰ ἐκ τοσούτου αἰῶνος θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὰρ ὀνθάδε, [c] ἢ τούτων * ἀρὸς ἐν τινα ἐπιδιαμονὴν μεταβολὴ καὶ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· ὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθισάμεναι ψυχαὶ, ἐπὶ ποσὸν συνιμείνασαι μεταβάλλουσι, καὶ χέονται, καὶ [d] ἐξάπτονται, [e] εἰς τὸν ἐκ ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον χώρεσιν τοῖς * ἐπερχομένοις παρέχουσι. τοῦτο δ' ἂν τις ἐπιχειρήσειε, ἐφ' ὑποθέσει * τῇ τὰς ψυχὰς διαμένειν. χρὴ δὲ μὴ μόνον ἐνθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων ὑπωσοῦν σωμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἐκάστης ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε καὶ ἐκ ἄλλων ζώων. ὅσος γὰρ ἀριθμὸς καταναλίσκεται, καὶ ὑπωσοῦν πως διάπτεται ἐν τοῖς ἐκ τρεφομένων σώμασι, καὶ ὅμως δέχεται ἡ χώρα * αὕτη, διὰ τὰς ἐξαμαπώσεις, διὰ τὰς εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες ἀλλοιώσεις. τίς ὀλὴ τούτου ἡ ἰσχὺς τῆς ἀληθείας; [f] διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες.

§ 22. Ὃ Μὴ ἀποῤῥέμβεσθαι, ἀλλ' ὀρθὴν πάσης ὁρμῆς [h] τὸ δίκαιον ἀποδίδοναι καὶ [i] ὅπῃ πάσης φαντασίας σώζειν τὸ καταληπτικόν.

§ 23. [k] Πάν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε. [l] ὐδέν μοι

[a] L. 6. § 2.

* [ἃ] πρὸς τὴν

[b] L. 7. § 15.
* [ἑαυ]τοῦ χεῖρον γίνεται f. Lug.

[c] L. 2 § 3. l. 6. § 15.
* [μὴ] πόθεν πνὰ f.

[d] L. 12. § 5.
[e] Sup. § 14 L. 6. § 24.
* σπερμα-

* σῦ Lug.

* αὐτὴ f.
[f] L. 2. § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10. 18. 29.
[g] L. 2. § 7. l. 3. § 4.
[h] Sup. § 18. inf. § 32.
[i] L. 5. § 36. l. 7 § 54.
[k] L. 3. § 4. 16. L. 6 § 39. 44, 45. l. 7. § 57.
[l] L. 10. § 10. l. 11. § 13 l. 12. § 35.

ὦ φύσις· [a] ἐκ σοῦ πάντα [b], ἐν σοὶ πάντα, [c] εἰς σὲ πάντα. Ἐκεῖνο μὴ φῇσι, πόλι φίλη Κέκροπος· σὺ δ' οὐκ ἐρεῖς, ὦ πόλι φίλη Διός;

§ 24. [e] Ὀλίγα πρᾶσσε, [f] φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμήσειν· [g] μή ποτε ἄμεινον ἢ τ' ἀναγκαῖα πράσσειν, καὶ [h] ὅσα ὁ τῆς φύσει πολιτικοῦ ζώου λόγος αἰρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ οὐ μόνον παρὰ τοῦ καλῶς πράσσειν εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ ὀλίγα πράσσειν. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, ἐκ περιττοῦ ἂν εἴη, ἐὰν τις ἐκκόψῃ, [i] εὐροωτέρου καὶ ἀταραχοτέρου ἔσεσθαι. ὥστε δεῖ καὶ παρ' ἕκαστα ἑαυτὸν παρεμμηκύσειν, μὴ τι τοῦτο τῶν μὴ ἀναγκαίων; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ἵνα γὰρ ἐπὶ ταύταις πράξεις περιττὰς οὐκ ἀκολουθήσουσι.

§ 25. Πείραιτον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ τῆς ἀγαθῆς ἀνθρώπου βίος, τῷ [k] ἀρέσκεσθαι μὲν τοῖς ἐκ τοῦ ὅλου ἀπονεμομένοις, [l] ἀρκεῖσθαι δὲ τῇ ἰδίᾳ [m] πράξει δικαίᾳ καὶ [n] διαθέσει εὐμενεῖ.

§ 26. Ἐώρακας ἐκεῖνα; ἴδι καὶ ταῦτα. σαυτὸν δὲ μὴ τάραττε. [p] ἅπλουν σεαυτόν. ἀμαρτάνει τις; [q] ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμβέβηκέ σοι τι κακῶς; [r] ἐκ τοῦ ὅλου ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκατατέτυκτο, καὶ συνεκλώθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον τῷ σῷ. τὸ δ' ὅλον, [s] βραχὺς ὁ βίος· [t] κερδαντέον τὸ παρὸν σωὶ εὐλογιστίᾳ καὶ δίκῃ· [u] ἧπερ καὶ ἀνειμένον.

§ 27. [y] Ἢτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ χυδαῖον συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν πως κόσμος ὑφίσασθαι δύναται, ἐν ὅλῳ δὲ τῷ παντὶ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὅτως [z] πάντων διακεχυμένων καὶ διακεχυμένων καὶ [a] συμπαθῶν.

§ 28. [b] Μέλαν ἦθος, θῆλυ ἦθος, ἀπειροκάλων ἤθος, [c] ἀνελεύθερα, βουκολικά, παιδαριώδη, βλακικόν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικόν, τυραννικόν.

§ 29. Εἰ [d] ξένος κόσμος, ὁ μὴ

[a] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[b] L. 8. § 50.
[c] Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 3. § 11.
[f] Democritus.
[g] μηδὲν ἀμ. τῶ ἀν. Xyl.
[h] L. 11. § 19.
[i] L. 9. § 10. 12.
[k] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[l] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[m] L. 1. § 16. Sup. § 13.
[n] L. 3. § 3. 12. l. 7. § 3.
[p] L. 7. § 16. l. 9. § 31.
[q] L. 7. § 31. l. 10 § 9.
[r] L. 9. § 4. 20. 38.
[s] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23. 29.
[t] L. 2. § 17.
[u] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[y] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[z] L. 1. § 8.
[a] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[b] L. 6. § 38.
[c] Inf. § 40.
[d] Sup. § 18.
[e] L. 5. § 11. l. 9 § 39.
[f] Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia fiunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis.*

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis.* an non præstiterat dixisse, qæ necessaria sunt agas, qæq; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, qæ bona agendo, sed & eam, qæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum qæ dicere & facere consvevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magis, minúsqe perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, qæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siquidem id agendo fiet, ut nec actiones consequantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, qomodo procedat tibi vita viri boni. eum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acquiescit, & propriâ actione, quæ justâ, affectione, qæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & istavide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliqis? sibi peccat. boni aliquid tibi qvenit? ab initio tibi, qicqid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: qod instat tempus lucrandũ est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta qidem ea, sed ut mundus sit tamen. qid enim? fierine potest, ut in te mundus qidã sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idq; rebus omnibus ità qanqã discretis ac diffusis, conspirantib⁹ tamen.

§ 28. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

ignarus est eorum, qæ in mundo existunt: perinde certè in mundo peregrinus est, qi ignarus est rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavsos habet. mendicus, qi alterius cujusqam indiget, neq; apud se habet, qicqid ad vitam conducat. abscessus mundi, qi abscedit, seqe à naturæ communis ratione sejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid est, profert eadem, qæ à te protulit. absciſſus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium est communis, abscindit.

§ 30. Iste sine tunica philosophatur; ille sine libro: alius qispiam seminudus. panes, inqit, cùm desint, rationi tamen insisto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex disciplinæ exercitio qi præberi solet, commeatus suppetat, persisto tamen.

§ 31. Qam didicisti artem, eam diligito, eidémqe acqiescito. qod avtem vitæ reliqum est, ità exigito, ut qi Diis tua omnia ex toto animo commiseris; nulliqe homini vel levum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora sub Vespasiano acta, eadem prorsus omnia, qæ nunc sunt, deprehendes. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, feras agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, suspicionibus indulgentes, insidias struentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum statu præsente qiritantes, opes congerentes, consulatus, regnáve appetentes. ità transiit, nec jam usqam est illorum vita: Rursus ad Trajani tempora te transferas. eadem denuo cuncta comperies. istorum qoq; vita morte jam commutata est. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ designata, vel etiam gentes totas, contemplare; simúlq; considera, qàm multi cùm in rebus istiusmodi enixè se contendissent, pavlò pòst occiderint, & in elementa sua resoluti

γωείζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, ἐχ' ἥττον ξένος, καὶ ὁ μὴ γωείζων τὰ γιγόμενα. [a] φυγάς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον. [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῇ νοερῷ ὄμματι. [c] πτωχὸς, ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου, καὶ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] ἀπόσχισμα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τοῦ δυσαρεστεῖν τοῖς συμβαίνουσιν. [e] ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὲ ἤνεγκεν. [f] ἀπόκομμα πόλεως ὁ τὸν ἴδιον ψυχὴν τῆς μιᾶς λογικῶν ἀποκόπτων, ἑνὸς ὄντος.

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1. 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1. l. 11. § 1.
[d] L. 2. § 16.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[g] L. 9. § 8.

§ 30. Ὁ μὲν χωλὸς χωρὶς φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωλὸς βιβλίου, ἄλλος * ὕπνου ἡμίγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, καὶ ἐμμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δ' ἀφορμὰς τοῦ μαθημάτων οὐκ ἔχω, καὶ ἐμμένω.

* ὕπνος f.

§ 31. [h] Τὸ τελεῖον, ὃ ἔμαθες φίλε, τούτῳ παρακαταπαύου. [i] τὸ δὲ ὑπολοιπὸν τοῦ βίου διέξελθε, ὡς [k] θεοῖς μὲ ὅλῃ τῇ ψυχῇ τὰ σαυτοῦ πάντα [l] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς * [m] μήτε πρᾶγμα, μήτε λόγον ἑαυτὸν κωλύσας.

[h] L. 5. § 1 9. l. 6. § 7. 43.
[i] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[k] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[l] L. 3. § 4.
* - νι Lug. An.
[m] L. 7. § 66. l. 11. § 18.

§ 32. Ἐπόπτευσον λόγῳ χάριν τοὺ ὅτι Οὐεσπασιανοῦ καιρὸς, [n] ὄψει * ταῦτα πάντα· γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [o] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἀσωτεύοντας, ὑπατείας, βασιλείας ἐπιθυμοῦντας. ἐκοὺν [p] ἐκεῖνος μὲν ὁ τότων βίος, οὐκ ἔτι οὐδαμοῦ. Πάλιν ὅτι τοὺ καιροὺς τοῦ Τραϊανοῦ μετάβηθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [q] τίθνηκε κἀκεῖνος ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ὁπηγαφὰς χρόνων καὶ ἐθνῶν ὅπιθεώρει καὶ βλέπε, [r] πόσοι καὶ ἐνταθέντες, εἶτ' μικρὸν ἔπεσον, καὶ [s] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα. κἀ

[n] Sup. § 3. l. 7. § 8.
[o] L. 8. § 25. 31.
[p] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[q] L. 5. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

εἰ, καὶ ὀπώρα ἐν τῷ θέρει· τοιοῦτον δὲ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία, καὶ ἐπιβουλή, καὶ ὅσα [b] τοὺς μωροὺς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[b] L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73. l. 11. § 23.

§ 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς ἐφεστηκόσι οἰκείως ἐπιγίνεται· οὐ γὰρ δίον καλαείθμισίς τις ὀξὺν ἀπηρτημένως, καὶ μόνον τὸ κατηναγκασμένον ἔχουσα· ἀλλὰ [d] σωφέρεια εὔλογος καὶ ὥσπερ [e] σωτέτακται συνηρμοσμένως τὰ ὄντα, ὥστε τὰ μενόμενα οὐ διαδοχὴ ψιλὴ, ἀλλὰ θαυμασίαν τινὰ οἰκειότητα ἐμφαίνει.

[c] Sup. § 27. 40.
[d] L. 6. § 10.
[e] L. 5. § 8. l. 7. § 9.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ [g] τοῦ ἐπιλανθανομένου ἥ οὐ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ [h] ὃις καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται· καὶ, ὅτι [i] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, * ὅτι οὐ δεῖ * παῖδας τοκίων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ ψιλὸν, καθὸ παρειλήφαμεν.

[f] L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11.
[g] L. 2. § 7.
[h] Sup. § 29. l. 12. § 1.
[i] L. 6. § 31.
* ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] ὑ κ' ✝ τοῖσι, κ' π. Sal. ὅ. ὑ δ' ὡς π' τ' κ' ✝ κ' τικ' ω' f.
* πυθαγορείως [μεμνῆσθαι] Boot.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, [k] ὅτι ἄυριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τρίτην, οὐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίησε, τὸ εἰς τρίτην μᾶλλον, ἢ ἄυριον, εἰ γε μὴ ἐκάστης ἀλγυνῆς εἶ. [l] πόσον γάρ ἐστι τὸ μεταξύ; ὥστε [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄυριον, μηδὲν μέγα ἔι νόμιζε.

[k] L. 10. § 8.
[l] Inf. § 50.
[m] L. 5. § 24.

§ 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς συνάψαντες ἐφ' ἑαυτοῖς ἀρρώστων συναύσαντες· [o] πόσοι δὲ μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προειπόντες· [p] πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυρία διαλεγάμενοι· [q] πόσοι δὲ ἀνδρεῖοι, πολλοὺς ἀποκτείναντες·

[n] L. 3. § 3.
[o] L. 8. § 25.
[p] L. 6. § 45. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[q] L. 3. § 3.

re, avt æstate fructus. tale qiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & qicqid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subseqentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, qæ necessitate tamen qadam contineantur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heraclíti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aqam fieri; aqæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: qot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

qot

qot tyranni, poſtqam vitæ necíſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæ'q; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta cecideris, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qòd etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qod ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

πόσοι ἢ πύργοι, ἐξυσία ψοχῶν μὴ δυνῦ φρυάγμαΘ, ὡς ἀθάνατοι, κεχρημένοι· πόσαι ἢ πόλις ὅλαι, ἵν' ὕτως εἴπω, [a] τεθήπασιν, Ἕλικι, καὶ Πομπηΐοι, καὶ Ἡρόκλανον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειθι ἢ καὶ [b] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲν τοῦτον κηδεύσας, ὅτι [d] ἐξετάθη, ὁ ἢ ἐκεῖνον. πάντα ἢ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ * ὅλα καταδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα ὡς [e] ἐφημερα καὶ [f] ἐυτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲ [g] μυξάριον, αὔριον δὲ [h] πτύελοΘ, ἢ [i] τέφρα· [k] τὸ ἀναγκαῖον ὦν τυῦτο τοῦ χρόνε [l] καθ' φύσιν διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσαυεὶ ἐλαία πίπτειν ἥμελέν ἔσπειρεν, εὐφημῆσαι τῇ ἐνεγκύσῃ, καὶ χάριν εἰδῆαι τῇ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ἢ διηνεκῶς τὰ κύματα προσρήσσεται· ἡ ἢ ἵστησι, καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φαινόμενα τοῦ ὕδατοΘ. Ἀτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συμβέβηκε· ἐμενῶν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι [n] τότε μοι συμβεβηκότοΘ, ἄλυποΘ διαμένω, ὔτε ὑπὸ παρόντοΘ θραυόμενοΘ, ὔτε ὑπὸν φοβύμενοΘ. συμβῆναι μὲ δὲ τὸ τοιῦτο πᾶσι ἐδύνατο· ἄλυποΘ δὲ ὁ πᾶς ὁπὶ τύτῳ ἂν διατέλεσεν. διὰ τί ὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀπύχημα, ἢ τυῦτο εὐπύχημα; λόγοις ἢ ὅλως ἀπύχημα ἀνθρώπε; ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότυγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπε; ἀπότυγμα ἢ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπε εἶναί σε δοκεῖ, ὃ μὰ [o] περὶ τὸ βέλτιμα ἡ φύσις αὐτῆς ὄζι; τί ὖν τὸ βέλτιμα, μεμαθηκας; [p] μὴπ [ὖν] τὸ συμβεβηκὸς τῦτο κωλύσαι δίκαιον εἶ); μεγαλόψυχον; σώφρονα; ὑμφρονα; [q] ἀπερίσπαστον; [r] ἀνδρεῖον; ἀνδήμονα; ἐλεύθερον; τ' ἄλλα, [s] ἃ συμπεφύκασιν ἡ φύσις ἡ τῆ ἀνθρώπε [t] ἀπόχει τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ὁπ πάντες τοῦ εἰς λύπλω σε ὑφαρμόζυ, τύτῳ χρῆσθαι τῇ δόγματι.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3.
[f] ὅλον Mer.
[g] Sup. § 35 l. 9.
[h] § 14.
[i] L. 2. § 12. l. 6.
[k] § 36.
[l] L. 6. § 13.
[m] L. 5. § 33.
[n] L 12. § 27.
[o] L. 5. § 24.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 2. § 3.

[n] L. 9. § 40.

[o] L. 5. § 2.
[p] L. 5. § 29. l. 11. § 9.
[q] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[r] L. 2. § 17.
[s] ἄν σ.
[t] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 2.

* ὑχ' ὅτι τυῦτο ἀπύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

§ 50. [a] Ἰδιωτικὸν μὲν, ὅμως ἡ ἀνυπόκριτον βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις τῆς [b] γλυκέως ἐνδιατεθλάκτων τῇ ζωῇ· τί δῶ αὐτοῖς πλέον, ἢ τοῖς ἀοφεγγέσι; πάντων πρό ποτε κεῖνται, [*] Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, [c] ὃς πολλοὺς ἐξήνεγκεν, εἶτα ἐξηνέχθησαν. [d] ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο ὅπως, καὶ [e] μὲθ' ὅσων ἐξεθλίβημεν, καὶ ἐν ὁποίῳ σωματίῳ ἦμεν ἐνῶς σκῆνος. βλέπε δὴ οὖτοσι ἐπὶ τὰ ἀχάνεις τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ σκέσον ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, [h] τί διαφέρει ὁ τεθνήξων τοῦ τετριφηνίτου.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idque per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exanclatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

§ 51. [i] Ἐπὶ τὴν σύντομον αἰεὶ πρέχε· σύντομος ἡ κατὰ φύσιν. οὕτως [k] κατὰ τὸ ὑγιέστατον, οὕτω λέγειν καὶ φρονεῖν. ἀπαλλάσσεσθαι γὰρ ἡ τοιαύτη περίδεσις, κόπου, [l] φαντασίας, καὶ πάσης [l] οἰκονομίας, καὶ [m] κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectíq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, militiâque, sed & dissimulatione omni atque ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

[a] Ῥᾳθυμήσεις ὅταν δυσώπητος ἐξεγείρῃ, παρέχεσθαι ὅσα, ὅτι ὀλίγῳ ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρεσθαι· [b] ἔτι δὲ δυσκολαίνων, εἰ πορεύομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ἐν χάριν παρῆγμαι εἰς τὸν κόσμον; ἢ ὄντι τούτῳ κατασκευάσμαι, ἵνα κατακλιμῶ τοῖς σταμνατίοις ἑαυτὸν διάπτω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. [c] πρὸς τὸ ἥδεσθαι δὲ γέγονας; ὅλως ἢ [d] πρὸς ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐπέργειαν; [e] βλέπεις τὰ φυτάρια, τὰ στρουθάρια, τὸ μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὸν κατ' ἄνθρωπον συγκροτήσας κόσμον; σὺ [*] δὲ θέλεις [f] τὰ ἀνθρωπικὰ ποιεῖν; [g] πρέχεις ἐπὶ τὸ κατὰ σὴν φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.

MAnè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo disserere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè ferum, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam quam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, quod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq; opus

opus est, inqis. Est fateor; sed quiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atqe bibendi. tu verò ultra modum, ultra id quod sufficit, in istis procedis. cæterùm in agendo secùs te geris & intra id quod poteras, contines te. etenim verè tenet non diligis: alioqi naturam tuam, qæ qe illa vult, diligeres. siqidem artes suas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, qàm tornator tornaturam, avt histrio histrioniam, avt avarus argentum, avt ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magìs expetunt, qàm ista, ad qæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones societatem humanam spectantes sordeant magìs, qàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

§ 2. Qàm facile est imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abstergere, ut in summa statim tranqillitate consistas?

§ 3. Nullum avt sermonem avt actionem indignum te censeas, qi naturæ fuerit consentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ sequi possit, qorumlibet hominum reprehensio, avt vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, propriósqe ducuntur impulsu: qæ tu noli attendere, sed rectâ perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ sunt consentanea incedo, donec occumbens tandem conquiescam, eô expirando, unde spiritum qotidie havrio, eóqe recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & hæc nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potúmqe accepi; quod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

§ 5. Acumen tibi non est, quod sit ad-

δεῖ. ἔδωκε καὶ τούτῳ μόριον ἡ φύσις. ἔδωκε μὲν τοι καὶ τῷ ἐσθίειν, καὶ πίνειν καὶ ὄμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα συνεχωρεῖς. [a] ἐν ταῖς συνέξεσι δὲ οὐκ ἔστι, μὴ ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ. ἃ γὰρ φιλεῖς σεαυτόν. ὁποῖ τοι καὶ [b] τὴν φύσιν ἄν σου, καὶ [c] τὸ βέλτιμα ταύτης ἠρίλεις. ὅμως τε [d] ταῖς τέχναις ἑαυτὰς φιλοῦντες, συγκατακοίλαι τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι καὶ ἄσητοι. οὐ τὴν φύσιν τὴν σεμνῆν ἐλαιον τιμᾷς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ὅταν [e] συνεπαθῶσιν, ὅτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον, ἢ ταῦτα σωμάτων ἕνεκα ἃ φέρονται. σοὶ δὲ αἱ κοινωνικαὶ συνέξεις εὐτελέστεραι φαίνονται, καὶ ἧττον σεμνῆς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς εὔκολον, [f] ἀπιστῆσαι καὶ [g] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ὀχληρὰν, ἢ ἀνοίκειον, καὶ εὐθὺς [h] ἐν παντὶ γαλήνη εἶ;

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρῖναι παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν. καὶ [k] μή σε παρεισπάτω ἡ [*] ἐπακολουθοῦσά τινων μέμψις ἢ [*] λόγος. ἀλλὰ εἰ [l] καλὸν πρᾶξαι, ἢ ἐργάσασθαι, μὴ σεαυτὸν ἀποξύε. ἐκεῖνοι γὰρ, [m] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται [n] ἂν σὺ μὴ προσκλίνῃς, ἀλλ' εὐθείαν πρόεσιν, [p] ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ· μία γὰρ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι διὰ τῆς φύσιν, μέχρι ἂν πέσω ἀναπαύσομαι, [q] ἐναποπνεύσας τῷ τόπῳ, [r] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, πέσω δὲ ἐπὶ τούτῳ, ἐξ οὗ καὶ [s] τὸ σπερμάτιον ὁ πατὴρ μοι συνέλεξε, καὶ τὸ αἱματίον ἡ μήτηρ· καὶ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφός. [t] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀρδεύομαι, ὃ φέρει με πάντα, καὶ ἐπὶ τοσαῦτα ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δειμύτητά σε οὐκ ἔχειν δεῖ μάτης;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
[*] ὀπισθολύουσα Jun.
[*] ψόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
[*] εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μένου; ἔχω· ἀλλὰ ὅτι ἔχω πολλά, ἐφ' ὧν οὐκ ἔχεις εὐτυχῶν, ὑ γὸ πίφυκα. ἐαυτὸν
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ὃν παρέχει, [a] ἃ ἂν ὅλα ἐστὶν ὄντι, τὸ ἀνίζδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[b] L. 1. § 16. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμφίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεὲς, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
[c] L. 1. § 5. ἀπέλαυτον, τὸ ἀφλύαρον, τὸ μεγαλεῖον. οὐκ αἰδάνει, *πόσα ἤδη παρέχειν δυνάμενον, ἐφ' οἷς ἰδιωτία ἀφύτως καὶ ἀνεπαισθήτως φρόνησις, ὅμως ὅτι
[d] L. 9. § 37. κάτω μένοις ἐκεῖ; ἢ καὶ [d] γογγύζειν, καὶ [e] γλιχορεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[e] L. 4. § 50. [f] L. 11. § 14. τὸ σωμάτιον καλαιπάσθαι, καὶ [f] ἀρεσκεύεσθαι, καὶ * ἀφορεύεσθαι, καὶ τοιοῦτο
* ἀπορεύεσθαι Lug. [g] L. 1. § 16. ῥιπάζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυῶς κατασκάπτειν, ἀναγκάζῃ; ἀ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τοῦτον μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐφιλοσόφησας· μόνον ἦ, εἰ ἄρα ὡς βραδύτερος, καὶ δυσπαρεσκολυθητότερος κατανενόησαι *, καὶ τοῦτο ἦ
* σαι, vel σαις [μέλλης] ἀσυνήθεσ, μὴ παρανδυμεθύῃ· μηδὲ ἀφιλοδοξήσῃ τῇ * νωθείᾳ.
* νωθείᾳ f. νωθρείᾳ Lug. Ap.

mirationi cuiquam. multa tamen sunt alia, de qibus dicere neqeas, non esse te ad ea aptum natum. hæc itaque præsta, qæ in te omnino sunt sita, animum sincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abstinentem, sorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, serium, sublimem. an non intelligis qàm multa præstare cùm jam possis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitùdinis nullus suppetit prætextus, sponte tamen ineis inferior adhuc persistis? num & per conditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, restrictum esse, adulari, corpusculum tuum incusare, assentari, ostentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; sed his omnibus jam olim licuit tibi esse immunem. hoc tantummodo nomine si notari poteras, qòd tardiori hebetioríqe ingenio natus sis, exercitatione vitium istud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; insuper habendo, neqe in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μήν τις ὢν, ὅταν τι δικαίου ἔργου ἄλλου τινὸς πράξῃ, πρόχειρος καὶ λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δὲ πρὸς τοῦτο μὴ ὢν πρόχειρος, * ἄλλως μέν τοι παρ' ἑαυτῷ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διανοεῖται, καὶ δίδυμά ὁ πεπόηκεν. [h] ἓ δέ τις σῦκον τινὰ ἢ δίδυμα ὁ πεπόηκεν· ἀλλὰ ὁμοίως ὥσπερ ἀμπέλῳ βόστρυν ἐπεγκόσῃ καὶ [i] μηδὲν ἄλλο ἐπιτετηδευκότι, μὴ τὸ ἄπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν ἐνηνοχέναι. [k] ἵππος δρόμου, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄνθρωπος δ' ἂν ποιήσας, οὐκ ἐπιβοᾶται, ἀλλὰ [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, ὡς ἄμπελος δεῖ τὸ πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ βότρυας ἐπενεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν δεῖ εἶναι, τοῖς τέλειόν τινα ἀπεργασαμένοις αὐτὸ ποιῶσι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ περιεργολαβεῖν. [m] ἴδιον γάρ, φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰδάνεσθαι ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ, νὴ Δία, [n] βέλτιον καὶ τὸ κοινωνὸν αἰδάνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ὅτι
[k] Inf. § 16.
[l] L. 11. § 15.

§ 6. Est, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis sit. est, qi etiamsi imputare havd ità proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, qidq; fecerit, novit. est &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; sed viti sit similis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulteriùs reqirit. sicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. in horum ergò numero esse oportet, qi qid faciant, ipsi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipsum, inqis, qid agas, intelligere necessarium est. est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor,

qod

qod dicis. Veruntamen, qodjam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavssâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, qicqid unicuiqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in moenibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè composîti coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim, *sulis hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ γὰρ ναῦν λεχθέν * παρεκλίνει, διὰ τοῦτο ὅσῳ ἧττον εἰς ἐπαίνων, οὗ πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἐφέρησαν. ἐὰν δὲ θελήσῃς συνιέναι τί ποτέ ἐστι τὸ λεχθέν, μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου παρελιπὼν τι ἔργον κοινωνικόν.

* [ἐν] π.ſ.

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῆς πεδίου. ἥτις ἀλλοῦ εὔχεσθαι, ἢ ὕτως ἁπλῶς καὶ ἀνδρείως *.

* -δρείως Gal.

§ 8. Συνέτα ἐστὶ τὸ λεχθέν, ὅτι συνέτεκεν ὁ Ἀσκληπιὸς τύτῳ ἰατρείαν, ἢ φλεγμονήν, ἢ ἀνυποδησίαν· τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ, συνέτεκεν, τύτῳ ἡ τῆς ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποζωλιὼ, ἢ ἄλλο τι τῆς τοιύτων. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ συνέτεκεν, τοιῦτόν τι σημαίνει, ἔτεκε τύτο πρὸς τοῦτο, ὡς κατάλληλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ σύνταξίς πως πρὸς αὐτὸ κατάλληλον οἷς τῶν εἱμαρμένων. ὕτως γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τοίχοις, * ἢ τοῖς πυραμίσι συμβαίνειν· ἐπὶ τοῦ τοιούτου λέγεται, ἀναπαρμόζονται ἀλλήλοις τῇ τοιᾷδε συνδέσει. Ὅλως γὰρ ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν συμπάντων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται· ὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτίων ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται. κοῦφον δὲ ὁ λόγος, καὶ ἐκ τίλεον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ἡ μοῖρα· τοῦτο τύτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τύτῳ συνετάττετο. λεγόμενα μὲν αὐτὰ, ὡς ἐπαίνια * ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάξατο. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκεῖτω, ἄτυσις καὶ τελεία ἡ τῇ κοινῇ φύσει δοκοῦντων, οἷ ἡ σὴ ὑγίεια.

* ἐπαίνως Gal.

* ἃ, vel [ἀ] ſ.

καὶ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἐπ' ἐκείνους, οὓς αὐτὸς ἔγνως [a] καλὰ ἀσκήσαντας, [b] ἐφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτῶν ἴδιον κατασκεύασμα, καὶ τοῦτο [c] ἀφεῖς ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὧδέ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ἐπιστροφὴ [f] καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, [g] ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ἔστιν γὰρ [h] ἃ ἀποδυσωπήσεις, ἐὰν μὴ ὀλίγον ἢ προσῇκεν περὶ τὰ ἐλάττω κατατρίψῃ.

§ 33. Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν. ἔστιν δὲ καὶ τὰ ἐνόματα τῶν πάλαι πολυϋμνήτων, νῦν τρόπόν τινα γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλοι, Καίσονες, Οὐόλησοι, Λεοννάτοι, κατ' ὀλίγον ἡ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριανός, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίτηλα γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται· ταχὺ δὲ καὶ παντελῶς λήθη κατέχεται. καὶ ταῦτα λέγω ὅσοι περὶ θαυμαστῶς ποτε λαμψάντων. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [l] ἄῤῥησι, ἄπυστοι. τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί δῶν ἔστι, σὺ ὁ δεῖ σπουδῆς ἀσφάλεσθαι; ἓν τοῦτο, [o] διάνοια δικαία, καὶ πρᾶξις κοινωνική, καὶ λόγος διὰ μήποτε διαψεύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς τοιαύτης, καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνακολούθει, παρέχων σωυῆσαι, ὅτι ποτὲ πρᾶγμασι βούλεται.

§ 35. [u] Πᾶν ἐρήμαιον καὶ τὸ μεμνημονεῦον, καὶ τὸ μνημονεύόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, * πάντα [x] καθ' μεταβολὴν γινόμενα * γίνεται· καὶ ἐθίζε ἐννοεῖν, ὅτι γ ἐστὶν ἔτως φιλεῖ ἡ τοῦ ὅλων φύσις, ὡς τὰ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πρόπαν τινὰ πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα * φαντάζει, τὰ εἰς γλῶ,

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5. § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.

[i] L. 3. § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46. l. 10. § 8. 11. 14. 28.*
[u] Sup. § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
* [ὅτι] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 32. 33.
* γίνεσθε
[y] L. 7. § 23. l. 8. § 6. l. 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
* φαντάζῃ.

sint. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, quos ipse nôris aliquando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, quod conditioni propriæ consentaneum erat, huic firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istîc meminisse oportet, in actione unaqaqe eam, qæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ità fiet, nè qando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, qàm par est, fueris occupatus.

§ 33. Qæ fuerunt usitata qondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi qondam celeberrimi fuerunt, nomina, qasi glossemata qædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: pavlò pòst Scipio, & Cato: tum Avgustus etiam: dein Hadrianûs, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóqe fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atqe hæc de eis dico, qi cum admiratione hominum aliqando claruerunt. cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando qidem audiri fiunt. porrò qidnam est hoc ipsum memoriam æternam conseqi? mera vanitas. ecqid est igitur, in qod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicqid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, qibuscunq; libuerit reb» te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & qod commemorat & qod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista qæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce te cogitationi isti, nihil æqè diligere universi naturam, ac ea qæ jam existunt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicqid est, ad id qod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, qæ in terram

ram uterúmqe dejiciuntur, plebeium eſt nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere unicam prudentiam ratus?

§ 38. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qalia fugiant, qalia proſequantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui; quæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, qod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, qieſcat tamen pars ea quæ de iſtis opinatur. hoc eſt, nè cenſeat avt malum avt bonum eſſe, qod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. qicqid enim & ſecundùm naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipſum neqe ſecundùm neqe præter naturam eſt.

§ 40. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; qaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; qis deniqe rerum connexus & contextus ſit.

§ 41. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis quæ mutatione interveniente conſiſtunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, eſt ævum, ex eis qæ hìc fiunt conſiſtens. ſimul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam conſuetum támqe notum eſt, qàm avt roſa vetuſtum avt in cibis aut alia ſpecie fructus. ſic & qicunq; morbus, & qicunq; mors, qæ medicinam, qæ ſe ipſum, qæ ſcelera, qæ ſimulationes, qæ ſtultitias, qæ ſimilitudines, qæ ſimplicitates, qæ ſuperbias, qæ ſtomachos, qæ ſeditiones, qæ bella, qæ terrores, qæ adulationes, qæ tumores, qæ tyrannides, qæ ſæpe ſibi ipſis inſidias ſtruxerunt, qæ ſæpe ſibi ipſis ſalutem dederunt, qæ ſæpe ſibi ipſis invidiam, qæ ſæpe ſibi ipſis ſpem, qæ ſæpe ſibi ipſis pœnitentiam, qæ ſæpe ſibi ipſis irriſionem, qæ ſæpe ſibi ipſis ſcommata, qæ ſæpe ſibi ipſis lacrymas, qæ ſæpe ſibi ipſis ſcelera, qæ ſæpe ſibi ipſis ſtatum, qæ ſæpe ſibi ipſis ſimilitudinem, qæ ſæpe ſibi ipſis ſimplicitatem, qæ ſæpe ſibi ipſis ſuperbiam, qæ ſæpe ſibi ipſis ſtomachum, qæ ſæpe ſibi ipſis ſeditionem, qæ ſæpe ſibi ipſis bellum, qæ ſæpe ſibi ipſis terrorem, qæ ſæpe ſibi ipſis adulationem, qæ ſæpe ſibi ipſis tumorem, qæ ſæpe ſibi ipſis tyrannidem

εἰ, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ θέρει· τοιοῦτον γὸ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία,
b L. 5. § 23. 36. l. 7. § 73 l. 11. § 13. καὶ ὄπιθυμία, καὶ ὅσα b ποὺ μωρὸς εὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

c Sup. § 27. 40. § 45. c Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς ἀναγκαιοτέροις ἐπιζεύγνυται· ἡ γὰρ ὄντως καλαείθμησίς τις ἐστὶν ἀπηρτισμένως, καὶ μόνον τὸ κατηναγκασμένον ἔχουσα· ἀλλὰ
d L. 6. § 10. e L. 5. § 8. l. 7. § 9. d συμφέρεια εὔλογος· καὶ ὥσπερ e σωστέτακται συνηρμοσμένως τὰ ὄντα, ὥστε τὰ γινόμενα ἡδιαθύτως ἀλλήλοις, ἀλλὰ θαυμαστοῦ τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

f L. 7. § 47. l. 9. § 28. l. 10. § 11. § 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείου μεμνῆσθαι· ὅτι f γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ g τοῦ ἐπιλανθανομένου ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται· καὶ
g L. 2. § 7. h Sup. § 29. l. 12. § 1. h δις καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται·
i L. 6. § 31. καὶ, ὅτι i ἃ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, * ὅτι ἃ δεῖ * παῖδας τοκίων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φλόα, καθότι παρειλήφαμεν.

* ὅτι δ' π' τ' [μεμνῆσθαι] ἃ κ' ↓ τυ[ε]σι, κ' π. Sal. ὃ. ἃ δ' ὡς π' τ' κ' ↓ κ' τκ' ϖ' f. * πυθαγορείως [μεμεῖσθαι] Boot.

k L. 10. § 8. l Inf. § 50. m L. 5. § 24. § 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, k ὅτι ἄφυκτον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς πεῖπω, ἐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίεις, τὸ εἰς πεῖπω μᾶλλον, ἢ ἄφυκτον, εἰ γε μὴ ἐκάτας ἀγλωσσος εἶ. l πόσον γὰρ ἔστι τὸ μέταξύ; ὥσπερ m καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄφυκτον, μηδὲν μέγα ἔτι νόμιζε.

n L. 3. § 3. § 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· n πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὀφρῦς ἐφ' ἧ ἀρρώστων συνοικήσαντες· o πόσοι ἢ μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προειπόντες·
p L. 6. § 45. l. 7. § 19 l. 8. § 25. q L. 3. § 3. p πόσοι δὲ φιλόσοφοι, ὧδε θανάτου ἢ ἀθανασίας μυεῖα διαλεγόμενοι· q πόσοι ἢ ἀνδρεῖοι, πολλοὺς ἀποκτείναντες·

re, aut æstate fructus. tale qiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & qicqid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subseqentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, quæ necessitate tamen qadam contineantur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heraclíti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aquæ fieri; aquæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qia à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad craftinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa differuissent: qot strenui bellatores, cùm multos trucidâssent:

qot

qot tyranni, poſtqam vitæ neciſq; poteſtatem, tanqam extra mortis aleam poſiti, diro cum faſtu exercuerant: qot etiam urbes, ut ſic dicam, intermortuæ ſint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæq; innumerabiles. Percurre itidem qoſcunqe noveris ipſe, qi vice freqenti, alii alios ubi ſepelierant, & ipſi tandem elati ſunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum ſumma huc redit, ut humana omnia ſemper ſic aſpicias, tanqam qæ diurna & vilia ſint: qod enim heri mucus fuerat, cras ſalſura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc inſecabile naturæ convenienter tranſigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboríq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Promontorii par eſto, cui fluctus jugiter cùm allidantur, ipſum tamen conſiſtit, undarúmqe circumfuſum ſibi æſtum compeſcit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi iſtud contigerit. imò, felicem me, qòd etiamſi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præſentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejuſmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem caſum ejuſmodi tuliſſet. qamobrem ergo illud infelicitatis potiùs, qàm felicitatis iſtud loco habetur? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adverſatur? avt naturæ humanæ adverſari qicqam dixeris, qod ſecundùm ejuſdem voluntatem contingit? qid avtem ea velit, non eſt ut nunc diſcas. nunqid caſus ullus prohibeat te, juſtum eſſe, magnanimum, temperantem, prudentem, temeritate, errore immunem, modeſtum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana ſua obtinet univerſa? memineris deinceps, qoties inciderit qicqam qod ad triſtitiam impellat te, decreto hoc uti: Non eſt infelix caſus iſte, ſed fortiter ferre hoc felicitatis eſt.

πόσοι ἦ πύργοι, ἐξυσία ἡσυχὸν μὴ δεινῦ φρυάγματος, ὡς ἀθάνατοι, κεχηνόσι· πόσαι ἦ πόλις ὅλαι, ἵν' ὕπως εἴπω, [a] τεθνήκασιν, Ἑλίκη, καὶ Πομπήϊοι, καὶ Ἡράκλειον, καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειθι ἦ καὶ [b] ὅσους οἶδας, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, [c] ὁ μὲ τῆτον κηδεύσας, ὕστερα [d] ἐξετάθη, ὁ ἦ ἐκεῖνον. πάντα ἦ ἐν βραχεῖ· τὸ γὰρ [*] ὅλα καταδῆν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα οἷς [e] ἐφήμερος καὶ [f] εὐτελῆ καὶ ἐχθὲς μὲ [g] μυξάριον, αὔριον δὲ [h] πάχος, ἢ [i] πίφος. [k] τὸ ἀναιεμαῖον ὧν τοῦτο τοῦ χρόνε [l] κατ' φύσιν διελθεῖν, καὶ [m] ἵλεων καταλῦσαι· ὡσανεὶ ἐλαία πάνυ ὡρμένη ἔπεσεν, εὐφημοῦσα τὴν φυτεύσασαν, καὶ χάριν οἰδοῦσα τῇ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ, ἧ διηνεκῶς τὰ κύματα προσράσσεται· ἡ ἦ ἵστησι, καὶ περὶ αὐτὴν κοιμίζεται τὰ φλεγμήναντα τοῦ ὕδατος. Ἀτυχὲς ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συνέβη· ἀμοιρῶν· ἀλλ' εὐτυχὲς ἐγὼ, ὅτι [n] τότε μοι συμβεβηκότος, ἄλυπος διαβαλῶ, ὅτε ὑπὸ παρόντος δρασύμηδος, ὅτε ἐπιὸν φοβέμβρος. συμβῆναι μὲ γὰ τοιοῦτο πάντι ἐδύνατο· ἄλυπος δὲ ἐ πᾶς ὅτι τότῳ ἂν ὑπεστέλετο. διὰ τί οὖν ἐκεῖνο μᾶλλον ἀτύχημα, ἢ τοῦτο εὐτύχημα; λέγεις ἦ ὅλως ἀτύχημα ἀνθρώπε; ὃ οὐκ ἔστιν ἀπότδαγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπε; ἀπότδαγμα ἦ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπε εἶναί σοι δοκεῖ, ὃ μὴ [o] παρὰ τὸ βέλτιον ἦ φύσεως αὐτῆς ἔζει; τί ἔν τὸ βέλτιον, μεμάθηκας; [p] μέτ [ἔν] τὸ συμβεβηκὸς τῆτο κωλύσειε δίκαιον εἶ)ναι; μεγαλόψυχον; σώφρονα; ἄμφρονα; [q] ἀνεξίκακον; [r] ἀδόλητον; ἀδέκμονα; ἐλεύθερον; τ' ἄλλα, [*] ἃ συμπαίγνων ἡ φύσις ἡ τῶ ἀνθρώπε [f] ἀπέχει τὰ ἴδια. μέμνησο λοιπὸν ὅτι πάντος τοῦ εἰς λύπην σε παραγομένε, τότῳ χρῆσθαι τῷ δόγματι.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3.
[f] ὅλον Mer.
[g] Sup. § 35. l. 9. § 14.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 36.
[i] L. 6. § 13.
[k] L. 5. § 33.
[l] L. 12. § 27.
[m] L. 5. § 24.
[n] L. 1. § 9.
[o] L. 2. § 3.
[p] L. 9. § 48.
[q] L. 5. § 1.
[r] L. 5. § 29. l. 11. § 9.
[s] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[t] L. 2. § 17.
[*] ἂν σ.
[f] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 2.
[*] ὅτι οὐχὶ.

[*] οὐχ ὅτι τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐτύχημα.

§ 50. a Ἰδιωτικὸν μὲν, ὅμως ἡ ἀνυπόκριτον βοήθημα πρὸς δυνάτου καταφρόνησιν, ἡ ἀναπόλησις ἧς b γλίχεως ἐσπουδακότων τὸ ζῆν· τί γὰρ αὐτοῖς πλέον, ἢ τοῖς ἀφῃρεῖσι; τάντως κἀκεῖ ποῦ κεῖνται, * Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, c ὃς πολλοὺς ἐξήνεγκεν, αὐτὸς ἐξηνέχθησαν. d ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, καὶ τοῦτο ὅλον· καὶ e μετ' ὀλίγων ἐξοστλείμενον, καὶ ἐν ὁποίῳ σωματίῳ f μὲν ὢν ὑπομενεῖ πρᾶγμα. βλέπε δὴ ὀπίσω ἔτι ἀχανὲς τοῦ αἰῶνος, καὶ τὸ μέσον ὀλίγον ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, h τί διαφέρει ὁ τριήμερος τοῦ τετραγήνου.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; idque per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exantlatum? nè ergo pro re momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

§ 51. i Ἐπὶ τῷ σύντομον εἶναι τὴν ὁδὸν· σωτομος ἡ ἢ κατὰ φύσιν. οὕτω k κατὰ τὸ ὑγιέστατον, οὕτω λέγειν καὶ πράττειν. ἀπολαύσεται γὰρ ἡ τοιαύτη προαίρεσις, κόπου, ταραχίας, καὶ παντὸς l ὑποκρίσεως, καὶ m κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas. compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni nimirum cùm dictione, tum actione veri rectiq; curam habere. etenim propositum ejusmodi molestiis, militiâque, sed & dissimulatione omni atqe ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

Πρῶτα a ὅταν δυσόμνως ἐξεγείρῃ, προέχεσθαι ὅτι, ὅτι ὀλίγη ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρεσθαι. b ἐπὶ ὃν δυσκολαίνω, εἰ πορεύομαι ἐπὶ τὸ ποιεῖν, ὧν ἕνεκεν γέγονα, καὶ ὧν χάριν ἥκω εἰς τὸν κόσμον; ἢ ἦλθον τοῦτο παρασκευάσουσα, ἵνα κατακείμενος τοῖς σκεπασίοις ἑαυτὸν θάλπω; ἀλλὰ τοῦτο ἥδιον. c πρὸς τὸ ἥδεσθαι ὅλως γέγονας; ὅλως ἢ οὐ πρὸς ποιεῖν, ἢ πρὸς ἐνέργειαν; οὐ βλέπεις d τὰ φυτάρια, τὰ σπουδάρια, τὸ μύρμηκας, τὰς ἀράχνας, τὰς μελίσσας, τὸν κατ' ἀνθρώπους συγκεκροτήσας κόσμον; σὺ * οὐ θέλεις ε τὰ ἀνθρώπινα ποιεῖν; οὐ τρέχεις ὑπὸ τὸ κατὰ φύσιν; ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι.

Mane, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo disserere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, avinculas, formicas, araneas, apiculas vides eam quam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, quod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq; opus

opus est, inqis. Est fateor; sed qiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atqe bibendi. tu verò ultra modum, ultra id qod sufficit, in istis procedis. cæterùm in agendo secùs te geris. & intra id qod poteras, contines te. etenim verè tenet non diligis. alioqi naturam tuam, qæ qe illa vult, diligeres. siqidem artes suas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, qàm tornator tornaturam, avt histrio histrioniam, avt avarus argentum, avt ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magìs expetunt, qàm ista, ad qæ tam enixè feruntur, promovere: cùm tibi actiones societatem humanam spectantes sordeant magìs, qàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

§ 2. Qàm facile est imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abstergere, ut in summa statim tranqillitate consistas?

§ 3. Nullum avt sermonem avt actionem indignum te censeas, qi naturæ fuerit consentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ sequi possit, qorumlibet hominum reprehensio avt vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, proprióqe ducuntur impulsu: qæ tu noli attendere, sed rectâ perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ sunt consentanea incedo donec occumbens tandem conqiescam, eô expirando, unde spiritum qotidie havrio, eóqe recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potúmqe accepi; qod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

§ 5. Acumen tibi non est, qod sit addei. ἔδωκε καὶ τοῦτο μέτρα ἡ φύσις. ἔδωκε μέν τοι καὶ τοῦ ἐσθίειν, καὶ πίνειν καὶ ὅμως σὺ, ὑπὲρ τὰ μέτρα, ὑπὲρ τὰ ἀρκοῦντα συνέχωρεῖς. [a] ἐν τοῖς συμπράξεσι δὲ οὐκ ἔστι, μὴ ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ. ἀεὶ γὰρ φειδοῦς σαυτόν. ἐπεί τοι καὶ [b] τὴν φύσιν ἄν σου, καὶ [c] τὸ βάλημα ταύτης ἠφίλεις. ἄνθρωποι τε [d] ταῖς τέχναις ἑαυτῶν φιλοῦντες, ἀγκατατήκονται τοῖς περὶ αὐτὰ ἔργοις, ἄλυτοι καὶ ἄοντοι. σὺ τὴν φύσιν τὴν σαυτοῦ ἐλάσσονος τιμᾷς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ὅταν, ὅταν [e] περὶ παθῶσιν, ὅτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι θέλουσι μᾶλλον, ἢ ταῦτα συμπάσχειν πρὸς ἃ φέρονται. σοὶ δὲ αἱ κοινωνικαὶ πράξεις ἐυτελέστεραι φαίνονται, καὶ ἧττον ἀσταθὴς ἄξιαι;

§ 2. Ὡς ἔυκολον, [f] ἀποσοῦν καὶ ἃ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ὀχληρὰν, ἢ ἀνοίκειον, καὶ εὐθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι;

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κεῖνε παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ [k] μή σε παρεισπάτω ἡ * ἐπακολουθοῦσά τινων μέμψις ἢ * λόγος. ἀλλὰ εἰ [l] ἐκεῖνό πῃ παράγθαι, ἢ ἐφικτὸν ἦναι, μὴ σαυτὸν ἀπάξιει. ἐκεῖνοι γὰρ, [m] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται· [n] ἃ σὺ μὴ προσέχων, [o] ἀκολουθίαν μὲν, [p] ἀκολουθῶν τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ μίᾳ ἡ ἀμφοτέρων τούτων ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι διὰ τῆς φύσιν, μέχρι ἂν πέσω ἀναπαύσομαι, [q] ἐναποπνεύσας τῷ τόπῳ, [r] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν ἀναπνέω, πόνου ἢ ὅτου τούτου, ἐξ οὗ καὶ [s] τὸ σπερμάτιον ὁ πατήρ μου συνέλεξε, καὶ τὸ αἱματῶδες ἡ μητὴρ; καὶ τὸ γαλακτῶδες ἡ τροφός, [t] ἐξ οὗ καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀρδεύομαι, ὁ φέρει με πάντα, καὶ ἐῖς τοσαῦτα ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δεινότητά σε οὐκ ἔχουσι διαι-

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4. § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
* ἐπικωλύουσα Jun.
* λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
* εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 21. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 26.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 67. l. 8. § 8.

μάσου; ἔχω· ἀλλὰ ὅτι ἔχω πολλά, ἀφ' ὧν ὑπ' ἔχεις εἰπεῖν, ὁ γὰρ πίφυκα. ἐκεῖνα
[a] L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32. ἴσθι παρόντα, [a] ἃ σοὶ ὅλα ἐστὶν ὅπως σοι, τὸ ἀκίβδηλον, τὸ σεμνὸν, τὸ [b] φερέπονον,
[b] L. 1. § 16. τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμφίμοιρον, τὸ [c] ὀλιγοδεὲς, τὸ εὐμενὲς, τὸ ἐλεύθερον, τὸ
[c] L. 1. § 5. ἀπέλεαστον, τὸ ἀφύλαρον, τὸ μεγαλοφὲς. ὑπ' αἰδένει, [*] πόσα ἤδη παρόντα δυνάμενον, ἀφ' ὧν ἑαυτὸν ἀφύσας καὶ
* -νη ἀνεπιδεὴς ὀψόμενος φάσεως, ὅμως ὑπ' αὐτῶν μένεις ἐκεῖ; ἢ καὶ
[d] L. 9. § 37. [d] γογγύζειν,
[e] L. 4. § 50. [e] γλωχρεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ
[f] L. 11. § 14. τὸ σωμάτιον καθαιρόμενον, καὶ [f] ἀρεσκεύεσθαι,
* ἀεπορεύεσθαι Lug. καὶ [*] φορτορεύεσθαι, καὶ ποσῶς
[g] L. 1. § 16. [g] ῥιπιάζεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυῶς κατασκάπτειν, ἀναγκάζῃ; ἢ, μὰ
τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ὠφελεῖ· μένοι γ' ἄν, εἰ ἄρα
* σκη, vel σκεδ- [μάλλης] ὡς βραδύτερον, καὶ δυσπαρακολουθητότερος κατανοήσασθαι [*], καὶ ποῦτο γ'
* ραθεία f. ραδ- θείᾳ Lug. Ald. ἀσκητέον, μὴ παρεντρυμμένῳ· μηδὲ ἐμφιλήδονον τῇ [*] ῥαθείᾳ.

mirationi cuíquam. multa tamen ſunt alia, de qibus dicere neqeas, non eſſe te ad ea aptum natum. hæc itaqe præſta, qæ in te omnino ſunt ſita, animum ſincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abſtinentem, ſorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, ſerium, ſublimem. an non intelligis qàm multa præſtare cùm jam poſſis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitúdinis nullus ſuppetit prætextus, ſpontè tamen ineis inferior adhuc perſiſtis? num & per conditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, reſtrictum eſſe, adulari, corpuſculum tuum incuſare, aſſentari, oſtentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; ſed his omnibus jam olim licuit tibi eſſe immunem. hoc tantummodo nomine ſi notari poteras, qòd tardiori hebetioríqe ingenio natus ſis, exercitatione vitium iſtud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; ſuper habendo, neqe in eadem tibi complacendo.

§ 6. Ὁ μέν τίς ἐστιν, ὅταν τι δικαίως ἄλλῳ τινὰ φράξῃ, φόρτον καὶ λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δὲ φὸς τοῦτο μέν ἐστι φόρτον, [*] ἄλλως μέντοι παρ' ἑαυτῷ, οἷς ἄλλα χρεών ἐστι διανοεῖται, καὶ ὅτι ὁ πεποίηκεν. [h] ὁ δὲ
[h] L. 7. § 73., l. 9. § 42. τις σῦκον τινὰ ἐκ δίκης ὁ πεποίηκεν· ἀλλὰ ὅμοιός ἐστιν ἀμπέλῳ βότρυα
[i] L. 4. § 13. ἐνεγκόντι καὶ [i] μηδὲν ἄλλο σεσεικότι, μὴ τὸ ἄπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν
[k] Sup. § 1. l. 10. § 8. ἐνενεχέναι. [k] ἵππος δραμὼν, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι ποιήσασα, ἄνθρωπος δ' ἐν ποιήσας, οὐκ ἐπιβοᾶται, ἀλλὰ
[l] L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 19. [l] μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον, οἷς ἄμπελος ὀλίγου πάλιν ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ βότρυος ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις ἐστὶν οὖν καὶ ἵππος, καὶ κύων, καὶ μέλισσα, καὶ σῦκον τινὰ ἀπεργασαμένους αὐτὸ ποιῆσαι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ πεφροντικέναι. [m] ἴδιον γάρ,
[m] Inf. § 16. φησὶ, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰσθάνεσθαι ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ, νὴ Δία, [n] βέλεσθαι καὶ τὸ κοινωνὸν αἰσθάνεσθαι. ἀλλ' ἐπεὶ μέν ἐστι
[n] L. 11. § 15.

§ 6. Eſt, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis ſit. eſt, qi etiamſi imputare havd ità proclivis ſit, pro debitore tamen apud ſe habet eum cui benefecit, qíqq; fecerit, novit. eſt &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; ſed viti ſit ſimilis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; ſibi proprium ſemel dederit, nihil ulterius reqirit. ſicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iſte, ubi benefecerit, non clamore proſeqitur, ſed ad aliud ejuſmodi opus ſe transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo ſuo tempore producendos. in horum ergò numero eſſe oportet, qi qid faciant, ipſi qodammodo nè intelligunt qidem? ità plané. At hoc ipſum, inqis, qid agas, intelligere neceſſarium eſt. eſt enim ſocietatis legem colentis proprium hoc, ut ſentiat ſe ſecundùm legem illam agere; útq; velit etiam, per Jovem, eum qocum ſic agit, id perſentiſcere. Verum eſt, fateor,

qod

qod dicis. Veruntamen, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco meminetam. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienſium votum erat, *Pluc, plue, chare Jupiter, ſuper Athenienſium arva & prata*, avt nihil omnino precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discalceatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, qicqid unicuiqe contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavsis universis, qô cavsa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim, *tulit hoc illi*, sors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istúdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ γὰρ παῦ λαμβάνον * σφαιρικόν ἐστι, διὰ τοῦτο ἔσῃ εἰς ἀριθμὸν, ὧν πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ οἱ ἰδιῶται λογικῇ τινι παιδαγωγίᾳ φέρονται. ἐὰν δὲ βούλῃ συνιέναι τί ποτέ ἐστι τὸ λαμβάνον, μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου περαιτέρω τι ἔχειν χαιτυνικόν.

* [ἀν] *n. f.*

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, ἐπὶ τῆς ἀρούρης τῆς Ἀθηναίων καὶ τῆς πεδιάδος. ὕσας δὲ δεῖ ἄνευδεν, ἢ ὕσας ἁπλῶς καὶ ἀλλοδόξως *.

* -δοξίας Gal.

§ 8. Συνετόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέτραξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἱππασίαν, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέτραξεν, τοῦτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποζωλὼ, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ συνέτραξε, τοιοῦτόν τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ὡς καταλλήλων ἀλλήλοις. καὶ ὥσπερ τὸ συμβαῖνον ἑκάστῳ συντέτακταί πως πρὸς αὐτὸ καταλλήλως ὡς τῷ εἱμαρμένῳ, ὕτως καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, ὡς καὶ τοὺς τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τοίχοις, * ἢ πρὸς πυθμένα συμβαίνειν ἃ πυραμίδες λέγουσι, ἀναγκαζόντως ἀλλήλοις τῇ πρὸς συμβάσει. Ὅλως γὰρ ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ ἐκ πάντων τῶν σωμάτων ἡ κόσμῳ τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται· ὕτως ἐκ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τοιαύτη αἰτία συμπληροῦται. κοῦφον δὲ λέγω, καὶ ὃ τέλεον ἰδιῶται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῷ ὕπνος τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετέλεσε. δηλαδὴ ἂν αὐτὰ, ὡς ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συντέθεικε. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τεθλίφθαι· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκῶ, ἄνασσα καὶ φυντέλεια· ὅλῃ τῇ κοινῇ φύσει δοκοῦντον, ὅλῃ ἡ σὴ ὑγίεια.

§ 3. *L.* 4. § 4. *l.* 4. § 10. 33 *l.* 6. § 16. *l.* 10. § 20. *l.* 12. § 23.

§ 4. *L.* 4. § 23. *l.* 6. § 44, 45 *l.* 7. § 57. *l.* 9. § 39.

* καὶ ἐστ' Suid.

§ 5. *L.* 4. § 27.

§ 6. *L.* 4 § 40.

§ 7. *L.* 6. § 44. *l.* 10. § 6. 20. *l.* 12. § 23.

§ 8. Inf. § 9.

* ἃ, vel [ἀ] *f.*

[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1.

καὶ ἔπως ἀποδέχου πᾶν τὸ γινόμενον, κἂν ἀνυπόστατον φανῇ, διὰ τὰ ἐκεῖ ἄγειν, [a] ὅσα τοῦ τοῦ κόσμου ἡγήσατο, καὶ τοῦ τοῦ Διὸς ἀνενδεᾶ καὶ ἀσυμπαθῆ. ἃ γὰρ ἂν

* τινὸς f.

* τοῦτό τι ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συμφέροντα. ὑπὲ γὰρ τύχης φύσις φέρει τι, ὃ μὴ τῷ διοικοῦντι ὑπ' αὐτῆς κατάλληλόν ἐστι. ἐκεῖ καὶ δύο λόγους

[b] L. 6. § 44. 49.

[b] χρὴ ἔχειν καὶ τὸ συμβαῖνόν σοι. καθ' ἕνα μὲν, ὅτι σοι ἐγίνετο, καὶ σοι συνετάττετο, καὶ πρὸς σὲ πως ἦκεν; [c] ἄνωθεν ἐκ τῆς προσεχεστάτης αἰτίας συγκεκλωσμένον. καθ' ἕτερον δέ, ὅτι [d] τὸ τέλειον διοικοῦντι τῆς οὐσίας, καὶ τῆς συντελείας, καὶ τὴν ἕξιν, τῆς συμμονῆς αὐτῆς ἕκαστον ἐστί. περαίνει γὰρ τὸ ὁλόκληρον, εἰ καὶ ὁτιοῦν διακόπτει τῆς συναφείας καὶ συνεχείας, ἄκαιρον ἢ μέρος, εἴτε τῷ καθ' αἰτίαν. [e] διακόπτεις δὲ ὅπου ὀργᾷ σοι, ὅταν δυσαρεστῇς, καὶ τρόπον τινὰ ἀναιρῇς.

[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.

[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5.

[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8.

§ 9. [f] Μὴ ἀπαχθάνου, ἐὰν μὴ ἀκριβῶς πράσσῃς, μηδὲ [h] ἀποθαυμάσῃς, εἰ μὴ πάντα κατὰ νοῦν σοι τὰ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἔκαστα προέκοψεν· ἀλλὰ [k] ἐὰν πρὸς τοῦτο, πάλιν ἐπανίωμεν, καὶ [l] ἀγαπᾷν ὅτι τὰ πλεῖστα ἀνθρωποπρεπῶς, καὶ φιλικῶς ἔχει, ἐφ' ὃ ἐπανέρχῃ καὶ μὴ ὡς περὶ [m] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπανίῃς· ἀλλ' ὡς [n] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ ἀναγγάσσειν καὶ τὸ ὠόν, ὡς ἄλλοι πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς καταιώνιον ὕπνον καὶ οὕτως οὐκ ἔστιν * ἐπιδέξασθαι τὸν ἀνθρῶπον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ ἐφ' ἃ ἀπεπόμην αὐτῷ, μένοντος ἢ ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα δέλει ἃ καὶ φύσις σου δέλει· οὐ ἢ ἄλλο ἤθελες * ἃ κατὰ φύσιν. [r] τί γὰρ τούτων ἀποσπούδαστον; εἰ γὰρ ἡδονὴ ἐστὶ δοκεῖ * πού σοι ἄλλου; ἀγαθὸν δοκεῖ σοι ἀποσπούδαστον μεγαλοφροσύνη, ἀληθείαι, ἁπλότης, εὐγνωμοσύνη, σεμνότης. αὐτῆς γὰρ φρονήσεως τί ἀποσπούδαστον ἔστιν τὸ [s] ἀπέραντον, καὶ [t] ἔχειν ἐν σοὶ

[f] Inf. § 10.

[g] L. 6. § 29. l. 7. § 70.

[h] L. 4. § 32.

[i] L. 9. § 29.

[k] L. 6. § 11. 12.

[l] L. 7. § 27.

[m] L. 4. § 3.

[n] L. 10. § 36.

[o] Sup. § 8.

* ἐπιδείξεις Boot. ἐπιδείσεσι, vel ἐπιδέησι τῷ π. Sal. ἔτι δείσει [εἰς] τὸ π. vel ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ π. f.

[q] L. 4. § 31. l. 6. § 12.

[r] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.

* ἢ f.

[s] L. 8. § 12.

* τοῦτο Xyl.

[t] L. 4. § 49.

[u] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10 § 6. L. 3. § 5 l. 7. § 4.

ἐὰν ἐπιπέσῃ, καὶ [u] ἔχειν ἐν σοὶ τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ἀδιάφορα, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὰ πράγματα; ἐὰν οὖν ἐπὶ πάντα τὰ ἐκτὸς ἀπερίσπαστος ἀποβλέπῃς, καθαρὸν τὸ ἡγεμονικὸν ἔχων, καὶ ἐπὶ τοῦτο μόνον ἐπιμελῶς ἐνεργῶν, ἵνα καθαρὸν διαφυλάττῃς, καὶ ἕπεσθαι καὶ συνεπιβοηθεῖν ἐθέλῃς, ἵνα καθαρὸν ἀποδοθῇ, ἐλπίζων ἐπ' αὐτό, ἀρκούμενος ἐν παντὶ τῷ παρόντι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πράξει ἐπὶ τὸ θεῖον ἐρειδόμενος, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ δίκαιον λέγων, ἐν ᾧ καὶ τὰ πάντα ἐστίν· τί σοι ἔτι ἀναγκαῖον ἐστὶ τῶν ἐκτὸς ἀπερισπάστων; ἐὰν γὰρ τὰ ἐκτὸς ἀπερίσπαστος ἀποβλέπῃς, καθαρὸν τὸ ἡγεμονικὸν ἔχων, καὶ ἐπὶ τοῦτο μόνον ἐπιμελῶς ἐνεργῶν, ἵνα καθαρὸν διαφυλάττῃς, καὶ ἕπεσθαι καὶ συνεπιβοηθεῖν ἐθέλῃς, ἵνα καθαρὸν ἀποδοθῇ, ἐλπίζων ἐπ' αὐτό, ἀρκούμενος ἐν παντὶ τῷ παρόντι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πράξει ἐπὶ τὸ θεῖον ἐρειδόμενος, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ δίκαιον λέγων, ἐν ᾧ καὶ τὰ πάντα ἐστίν· τί σοι ἔτι ἀναγκαῖον ἐστὶ τῶν ἐκτὸς ἀπερισπάστων;

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis asperius visum fuerit, libens admittito, qandoqidem ad mundi integritatem Jovísque prosperitatem atqe felicitatem ferat. neq; enim tulisset is, nisi ad universi bonum contulisset. cùm nec natura quælibet qicqam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipsa administratur, congruens existat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum est, à cavsis antiqissimis retrò tibi contextum. alterâ, qod universi gubernatori prosperitatis & consummationis, atq; adeò permansionis ipsius procurandæ ex parte cavsa sit: mutilatur enim integrum ipsum, si qid vel minimum abscindas à connexione & continuitate, ut partium universi, ità & cavsarum. abscindis avtem, qantum in te est, qando molestè fers aliqid, tollísqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum despondere, avt stomachari, si juxta decreta recta agere volenti, havd' perinde semper successerit. verùm, ubi excussum aliqando te senseris, regredere, pluribúsq; pro officii humani ratione gestis contentus sis; atqe illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philosophiam redeas; sed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplastrum alius, alius ad perfusionem, confugit. ità nihil decet ulteriùs, qod rationis obsequelæ conciliet te; sed eâ sponte tuâ acquiescas. illud avtem memineris, philosophiam ea sola velle, qæ natura tua ipsa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? ecqid enim sit blandius futurum? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? sed vide, gratiórne sit magnanimitas, liberalitas, simplicitas, æqanimitas, sanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ scientiâq; in te præditam ejusmodi cogitaveris, qæ nusqam impingat, sed in omni re prosperè feratur? § 10.

§ 10. Res qidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil poſſe viſum ſit qin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. éſtq; reverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt, qi ſententiam, falſus qandóqe, non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, qàm caduca, qàm vilia ſunt? qæqe etiam emædo, ſcorto, latroni in poſſeſſionem cedere poſſint. mores avtem eorum, qibuſcum degis, ſi adverteris, tales eſſe comperies, ut etiam gratiſſimum qemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſeipſum etiam vix ſuſtinere qerqam. in hujuſmodi itaqe caligine ac ſorde, tantóqe materiæ, temporis, motuum, rerúmqe motarum fluxu, nihil poſſum comminiſci, qod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potiùs ſolari ſe qemqe par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, morémqe interea havd gravatè ferendo, dum duobus hiſce acqieſcit prorsùs; altero nimirum, nihil obimgere ſibi poſſe, qod non ſit univerſi naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deíqe ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qi cogat, nullus eſt.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimúlq; te percontare; Ecqid mihi hunc verſatur in parte mei illa, qæ principalis dici ſolet? avt cujuſnam ego nunc animam gero? num puerili? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujuſmodi ſint qæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi qid eorum qæ reverâ bona ſunt mente qiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inqam, ſi animo præconceperit, non ſuſtinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat. at verò qæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ πρόκειται φύσει, ὥστε φιλοσόφους ἐκ ὀλίγους καὶ τοῖς τυχοῦσιν. ἔδοξε δὲ παντάπασιν ἀκατάληπτα εἶναι; πολλῷ ἐντοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτή· ποῦ γὰρ ἡ ἀμεταπτωσία; μέντοι τοίνυν αὐτὰ τὰ εὐκατάληπτα, οἷς [a] ὀλιγόχρονα, καὶ [c] ὠνητά, καὶ [d] ῥυπάσματα ἐν κλίνει μοιχείᾳ, ἢ πόρνης, ἢ λῃστοῦ δή). μὴ τοῦτο ἔσωθεν δεῖ [e] τὰ ὄντα συμβαίνοντα ἴδῃ, [f] ὧν μάλιστα δεῖ καὶ τοῦ χαλεπαίνειν ἀναχάδαι, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ [g] ἑαυτόν τις * μόλις ὑποφέρει ἐν τοιούτῳ ἓν ζόφῳ, καὶ [h] ῥύσῃ, καὶ τοιαύτῃ * ῥύσει τῆς τε ὑσίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ ὅλῳ κινεμένων, ἢ περὶ δεῖ τὸ ἐπημωδῆναι, ἢ τὸ ὅλως σπουδάζειν διαμένον, ἐπινοῶ· τἀναντίον γὰρ δεῖ ἀποκαμνόμενον ἑαυτὸν [i] ἀπολύειν τῇ φυσικῇ λύσει, καὶ [k] μὴ ἀχάλαν τῇ διαφθορᾷ, ἀλλὰ τίνων μόνοις [l] ἀφεσιν ἀπαιτεῖς ἵνα μὲ τοῦ, ὅτι [m] οὐδὲν συμβήσεται σοι, ὃ οὐχὶ πᾶσι τοῖς ὅλοις φύσει ἔρχεται; ἑτέρῳ δή, ὅτι [n] ἔξεστί σοι μηδὲν ἁμαρτεῖν; ἆρα ἀμελῶ [o] ἄλλου καὶ ἀλόγου. [p] ἀλλὰ γὰρ ὁ ἀναγκαίων τοῦτον παρασχεῖν.

§ 11. Περὶ τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ' ἕκαστον τοῦτο ἐπιστρατηγῶν ἑαυτόν, καὶ [q] ἐξετάζειν, τί μοί ἔστι νυνὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνα ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; [r] μικτὴ παιδίου; καὶ μικτὴ μειρακίου; μικτὴ γυναικαρίου; μικτὴ τυράννου; μικτὴ κτήνους, μικτὴ θηρίου;

§ 12. [t] Οποῖά ποτε ὄντα τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθὰ, καὶ ἐξ εὐθυ λαβοῖς· εἰ γάρ τις ἐπινοήσειεν ὑπάρχοντα τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, οἷς φρονήσιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, οὐκ ἂν τοῦτο προσμένοι σας, ἐπὶ ἀκοῦσαι συνθεὶς * π. τοῦ τῷ ἀγαθῷ δ ἐφαρμόσει· τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ προσ-

[a] L. 8. § 22. [b] L. 7. § 1. [c] L. 4. § 48. [d] L. 2. § 11. l. 4. § 39. [e] L. 9. § 3. [f] L. 10. § 36. [g] L. 8. § 53. * μόλις Lug. [h] L. 9. § 14. * ῥύσει Inf. § 23. L. 6. § 15. [i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3. [k] Sup. § 9. [l] L. 6. § 12. [m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26. [n] L. 2. § 2. l. 3. § 14. [o] L. 3. § 3. Inf. § 27. [p] L. 2. § 9. [q] L. 8. § 2. l. 10. § 24. 27. l. 12. 19. 33. [r] L. 12. § 37. [t] L. 4. § 28. l. 9. § 39. [t] L. 2. § 12. Inf. § 33.

* π. τῶν ἀγαθῶν γὰρ ἐσ. Sal. π. ὅ ἐστι τῷ α. ἐκ ἐ. f.

πτοήσας τις, ἐξαιρήσεται, καὶ ῥᾳδίως λήξεται, ὡς οἰκείως ὑπολαμβανόμενον τὸ ἀπὸ τοῦ κωμικοῦ εἰρημένον. ὅτου καὶ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφορὰν. ὁ γὰρ ἂν * τοῦτο μὴ ὑποπτεύσειεν καὶ ἀπυξίωτο *. τὸ δὲ ὅλως τῶν τοιούτων καὶ ὅλως πρὸς πρωΐαν ἢ δόξαν συγκομιδῶν παραλαμβάνομεν, ὡς ἐπιφόρων καὶ εἰσιόντων εἰρημένον. φρόνιδι οὖν καὶ ἐρώτα, εἰ τιμητέον καὶ ἀξιωτέον τὰ τοιαῦτα, ἂν συμπεριφέρηται, οἰκείως ἂν ὑποφέροιτο, τὸ τὸν κωλυόμενον αὐτὰ, ἵνα τῆς εὐποιΐας οὐκ ἔχειν ὅπου * χάσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ αἰτιῶδους καὶ ὑλικοῦ συνέστηκα; [b] διάλυσιν ἢ τούτων εἰς τὸ μὴ ὄν φθαρήσεται. ὥσπερ ὑδὲ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπῆρξα. ἀνάγκη [c] μεταβληθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν καὶ μεταβαλὸν εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου καὶ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταβαλεῖ· καὶ ὧδε εἰς ἄπειρον. καὶ τοιούτῳ τινὶ μεταβολῇ κἀγὼ ὑπέστην, καὶ οἱ ἐμὲ γεγόνασιν, καὶ ἐπὶ ταὐτὰ εἰς ἄλλο ἄπειρον. ὑδὲν γὰρ κωλύει ἔτους φάναι, κἂν [d] καὶ σκέλους πεπορισμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τέχνη [e] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτῆς ἀρκέμεναι, καὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμῶνται μὲν ἔν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὁδεύουσι δὲ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται προσῆξις ὀνομάζονται, ἀπὸ τοῦ ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ σημαίνουσι.

§ 15. Οὐδὲν τούτων ἁπτέον ἀνθρώπῳ, [h] ἃ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἄνθρωπος, οὐκ ἐπικάλλει. οὐκ ἔστιν ἀπαιτήματα ἀνθρώπου, οὐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. οὐδὲ τελειότητός ἐστι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως. οὐ τοίνυν οὐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τῷ ἀνθρώπῳ κοίμενον, οὐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι δὲ τούτων ἦν ὑπεύλλον

* [ὑπ'] τούτων, vel ἐπ' ἐκείνων μ. f.
* - το τοῦδ' ὑπὸ δὲ f.
* θέσῃ Boot.
[a] L. 2 § 2. l. 6. § 32.
[b] L. 4. § 4.
[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. l. 8. § 18. l. 9. § 28.
[d] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[e] L. 4. § 13. 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[f] Inf. § 34. L. 8. § 60.
[g] L. 4. § 18. 51.
[h] L. 8. § 12. 26.

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, quod à comico qandoqe dictum eſt, ità etiam vulgus hominum differentiæ iſtius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, ſi de illis enunciaretur, cùm de divitiis eſſqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè ſcitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis cenſendæ ſint res hujuſmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè poſſit adjici, homini iſtis inſtructo præ opulentia ſua *non ſuppetere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ conſto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo proceſſit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione ſui redigetur. & hæc rurſus in aliam mundi partem mutabitur: & ſic in infinitum. mutationis avtem hujuſmodi operâ & ipſe extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamſi ſecundùm periodos finibus certis terminatas mundus iſte digeratur.

§ 14. Ratio árſqe ipſa rationalis, facultates ſunt, qæ ſibi operibúſqe ſuis ipſæ ſufficiunt. à ſuo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propoſitum ſibi finem rectâ proficiſcuntur. unde & rectè factorum appellationem ſortitæ ſunt actiones iſtiuſmodi, qâ viæ rectitudo ſignificetur.

§ 15. Nihil horum hominis eſſe dicendum eſt, qod non ad hominem qâ homo eſt, pertinet. iſta enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt. nec proindè in iſtis conſiſtit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum ſiqid iſtorum ad hominem pertineret, hominis

hominis non esset ea despectui habere, eisque sese opponere. nec laude dignus haberetur, qi istis minùs indigentem se præstiterit. imò nè bonus qidem vir esset, qi sibi horum alicui interdixerit, siqidem ea verè bona existerent. atqi contrà, qò qis horum hísque similium plura sibi detraxerit, avè ab aliis detracta æqanimiter sustinuerit, eò melior meritò censetur.

§ 16. Talis futura est mens tua, qalia ea sunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus istiusmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rursus, cujus gratiâ qidqe conditum est, ad id agendum esse conditum; ad qod avtem agendum conditum est, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem suum situm habere: in qo avtem finis rei cujusq; situs est, eodem utile bonúmqe ejusdem constare. bonum itaqe animantis ratione præditi, societas est. ad hanc enim natos esse nos, suprà demonstratum est. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præstantiorum gratiâ esse condita, præstantiora sui invicem? præstant avtem inanimatis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione sunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt sectari, insanum est. fieri avtem non potest, qin istiusmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre possit. aliis eadem contigere, qi vel casuum suorum ignari, vel animi magni specimen dare cupidi, immoti illæsíqe manserunt. indignum est avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus posse.

§ 19. Res ipsæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere possunt. ipsa sola sese mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ὐκ ἂν [a] τὸ ὑφορᾶσθαι αὐτῆς, καὶ [b] κατεξανίστασθαι, ἐπιβάλλον ἦν. οὐδὲ ἐπαινητὸς ἦν, ὁ ἀφορμῶν τούτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. οὐδ' ἂν ὁ ἐλεήμονικὸς ἑαυτῷ ἐν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἦν., εἴπερ ταῦτα ἀγαθὰ ἦν. καὶ δ' [c] ὅσῳ μᾶλλον τις ἀφαιρῶν ἑαυτῷ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρούμενά [*] τι τούτων ἀνέχεται, τόσῳ δὲ μᾶλλον ἀγαθὸς ἔσται.

[a] Inf. 31. L. 8. § 8. l. 10. § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
[*] -νός

§ 16. [d] Οἷα ἂν παλλακὶς φαντασθῇς, τοιαύτη σοι ἔσῃ ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν· οἷς, ὅτι [f] ὅπου ζῆν ἔξεστι, ἐκεῖ, καὶ εὖ ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔξεστι· [g] ἔστιν ἄρα καὶ εὖ ζῆν ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ὑπὲρ ἕνεκεν ἕκαστον κατεσκεύασται [*], οἷς ὁ ἦ κατεσκεύασται, οἷς τοῦτο φέρεται· οἷς ὁ φέρεται δὲ, ἐν τέτῳ τὸ τέλος αὐτῷ· ὅπου δὲ τὸ τέλος, ἐκεῖ καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθὸν ἐκεῖ. [i] τὸ ἄρα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνία. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δέδεικται. ἢ ἐκ τοῦ ἐναργὲς, ὅτι [l] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45. l. 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 40. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
[*] [οἷς τέτο κατεσκεύασται.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7 § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2 § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 7. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον δὲ τὸ [*] τοὺς φαύλους μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

[n] L. 6. § 50. l. 11 § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12. § 16.
[*] ὐκ. Lug.

§. 18 [p] Οὐδὲν γίνεταί συμβαίνει, ὃ ἐκὲ ἐκεῖνο πέφυκεν φέρειν αὐτό. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἤτοι ἀγνοεῖν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφρονοῦντι [q] ἐνταθεῖ, καὶ ἀκαταστάτῳ μένει. [r] δεινὸν ὖν ἄγνοιαν καὶ ἀφεστηκέναι ἐμπρεπέστερα [*] φρονήσεως.

[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 10. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48.
[*] L. 4. § 3.

§ 19. [s] Τὰ περίγραπτα αὐτὰ γίνεται ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου ψυχῆς ἄπτεται· [t] οὐδὲ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [u] οὐδὲ βάπτει, οὐδὲ κινεῖται ψυχὴ δύναται). [x] βάπτει γὰρ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτῇ

[s] L. 8. § 41. l. 11. § 6.
[t] L. 6 § 52. l. 7. § 16.
[u] L. 6. § 8.

τῷ μόνῳ· καὶ ὅσων ἂν κριμάτων κοσμαξιώσῃ ἑαυτῷ, τοιαῦτα ἑαυτῇ ποιεῖ τὰ προσυφαινόμενα.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καὶ ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ἔχειν οἰκειότατον ἄνθρωπος, καὶ ὅσον [b] ἐν τοιούτοις ἐστὶ τοῖς ἐναντίον καὶ ὅσον ἔνια τῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα, [c] ἔν τι μᾶλλον ἀδιαφόρων μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἢ οὐχ ἧττον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ὑπὸ τούτων δὲ ἐνίοις μέν τι ἐμποδισθείη ἄν· [e] ὁρμῆς δὲ καὶ διαθέσεως, οὐ μᾶλλον ἐμπόδια [f] διὰ τὴν ὑποχαίρεσιν, καὶ τὸ ἐπιστρεπτικόν· ἐπιστρέφει γὰρ καὶ μεθίστησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ προηγούμενον· καὶ ἀπὸ ἐμποδίου γίνεται τὸ τῷ ἔργῳ τότε ἐφεκτικὸν καὶ ἀπὸ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ παύτης ἐνστατικόν.

[b] Inf. § 33.
[c] L. 6. § 32. l. 8. § 56.
[d] L. 8. § 32. 41.
[e] L. 3. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9.
[f] L. 4. § 1.

[g] Inf. § 33.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κρατιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ [h] πάντα δίνασον· ὁμοίως δὲ καὶ [i] ἐκεῖνο ὃ ἐν σοὶ τὸ κράτιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] σοὶ τούτῳ ὁμοιογενές. καὶ γὰρ ὡς ἐπὶ σοὶ [l] τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[h] L. 6 § 7. 9.
[i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19.
[k] L. 6. § 14.
[l] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

§ 22. [m] Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος, οὐδὲν τῶν πολιτῶν βλάπτει· ἐπὶ πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἔσχατον τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὠφέλιμος τούτῳ μὴ βλάπτεται, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [n], ἐκ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν. [*] τί τὸ παροφώλιον.

[m] Inf. § 35 l. 6 § 44. 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6.
[n] L. 2 § 1. l. 7. § 26.
[*] [δεικτέον δὲ] sive, [ἀλλὰ δεικτ.] τί Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13.

§ 23. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [o] τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς καὶ ὑποκαμπῆς ἐν ὄντων τί καὶ γινομένων. [p] ἢ τε γὰρ οὐσία οἷόν ποταμὸς ἐν διαιωνίᾳ [q] ῥύσει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχεῖ μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] τροπαῖς, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγύς [*]. τὸ δὲ [u] ἄπειρον τῆς τε παρωχημένου καὶ μέλλοντος ἀχανές, [x] ἐν ᾧ πάντα ἀναφαίνεται. πῶς οὖν οὐ

[o] L. 2. § 17.
[p] Sup. § 10.
[q] L. 7. § 18. 25. l. 9 § 19. l. 11. § 35.
[r] L. 8. § 6.
[s] Inf. § 33.
[t] τοὺς τόδε f.
[u] L. 4. § 3 l. 12. § 7.
[x] L. 2. § 12.

qualia autem decreta fuerint, quibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia quæque.

§ 20. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; quatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at quatenus in actionibus debitis obsistunt nobis quandoque, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minùs quàm aut sol, aut ventus, aut bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs aut affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id quod est potius. ità fit, ut & quod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, quod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum quæ mundus complectitur, quod præstantissimum est colito. hoc est autem illud, quod cæteris omnibus utitur, quod reliqua omnia administrat. pari modo & quod in te præstantissimum est, colito. hoc est autem, quod superiori illi affine est. istud enim est, quod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Quod civitati non est noxium, nec civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic qidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo delinqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt fiúntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu. effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qî igitur non

pro

pro fatuo meritò habeatur, qi istis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad spatium perbreve molestiam exhibeat, qiritatur, qasi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ universæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi universi, cujus spatium breve & momentaneum tibi assignatum est; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipse viderit: propriam habet dispositionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Quæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel asperum carnis tuæ motum: nec se carni immisceat, sed circumscribat sese, & intra membrorum limites coerceat affectiones istas. qòd si aliâ ratione se ad mentem subvexerint, qatenus nempe ea corpori unita est, tunc sensui, cùm à natura sit, non est obnitendum, sed sistenda partis principalis censura, nè de his tanqam avt bonis avt malis sententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc avtem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus sibi destinatis acqiescat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem sui particulam à se avulsam Jupiter cuiqe attribuit, præsidem ducémqe eidem futurum. hic avtem cujusqe mens est & ratio.

§ 28. Num succenses ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejusmodi os huic, illi alæ sunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe se proferat. at homo, inqis, ratione præditus est, potéstqe si advertat, dignoscere qid delinqat. Bene tibi sit. proinde, tu qoqe ratione cùm sis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem offendito, commonefacito. siqidem

[a] μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσώμενος, ἢ ἀσώμενος, ἢ χατλιάζων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλὶγον μικρὸν ἐνοχλήσεται; § L.4.§ 44.

§ 24. Μέμνησο τῆς συμπάσης οὐσίας, [b] ἧς ὀλίγιστον μετέχεις, καὶ τῆς σύμπαντος αἰῶνος, ἔ [c] βραχὺ καὶ [d] ἀπειρεσίου σοι διάστημα ἀφώρισται, καὶ ὁ εἱμαρμένης, ἧς πόσον εἶ μέρος; [b] L.2.§9.l.12. § 32. [c] L.4.§ 26. [d] L.4.§ 48.l. 11.§ 18.

§ 25. [e] Ἄλλος ἁμαρτάνει * τι εἰς ἐμέ. ὅρατα. [f] ἰδίαν ἕχει διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν. [g] ἐγὼ νῦν ἔχω, ὅ με θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ [h] πράσσω ὅ με νῦν πράσσειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις. [e] L.4. § 26.l. 11 § 13.l.12. § 26. * τις Xyl. [f] Sup. § 3. [g] L.4.§ 34.l 7. § 57. [h] L.6. § 22.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυβερνῶν τῆς ψυχῆς σε μέρος, [i] ἀπρεπῶς ἔχει, ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ [k] μὴ συγκεινέσθω, ἀλλὰ περιγραφέσθω * αὐτὸ, καὶ ὁριζέσθω [l] τὰς περὶ αὐτὸ ἐνεργείας ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δὲ ἀναδιδῶται καὶ ἑτέραν συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν, ὡς ἂν σώματι ἡνωμένῳ, τότε γὰρ οὐ τὴν αἴσθησιν, φυσικὸν ἔσται, ἀντιβαίνειν· [m] τὴν δὲ ὑπόληψιν, ἣ ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ, μὴ προσλαμβάνετω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ. [i] L.4.§ 3.Sup. § 19. [k] L.7.§16.67. l.10.§ 24. * αὐτὸ f. L.7. § 68. [l] L.3.§6.l.7. § 55.l.8.§ 16. [m] L.4.§ 8.l.7. § 14.

§ 27. [n] Ζῷη θεοῖς συζῇ ὁ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [o] ἀρεσκομένην τοῖς ἀπονεμομένοις, [p] ποιοῦσα ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐνίσχυσε [q] προσκατὼν καὶ ἡγεμόνα ὁ ζεὺς ἔδωκεν, [r] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ· ἔστι δὲ οὗτος, ὁ ἑκάστου νοῦς καὶ λόγος. [n] L.10.§ 1.l. 12. § 5. [o] L.2.§ 17.l.3. § 16.l.7 §54. [p] Sup.§ 10. [q] L. 3. § 5. [r] L.2.§ 4.l.12. § 26.

§ 28. [s] Τῷ κράσσοντι μὴ ὀργίζῃ; μὴ τῷ ἀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει [t] ἀνάγκη τοιαύτην ἀποπορὴν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συνοεῖν ἁφισάνων τί πλημμελεῖ· ἂν σοι γένοιτο· τοιαφὴν [u] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικὴν διάθεσιν· [x] δεῖξον, νουθέτησον· εἰ γὰρ ἐπαΐει, [s] Sup. § 17. [t] L.4 § 13 l. 11. § 39 [u] Sup. § 22.l. 6.§27.l.8 § 59.l.9.§ 11.l. 10 §4. l.11. § 13. [x] δεῖξον, νουθέτησον· εἰ γὰρ ἐπαΐει,

ἐπαΐει, στρατηγὸς, καὶ οὐ χρεία ὀργῆς· [a ὅτε [b] τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη.]

[a] L. 4. § 31.
[b] L. 3. § 7. l. 11. § 18.

§ 29. [c] Ὡς ἐξὸν ὧν ζῆν διανοῇ, ὅτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπηρέπωσι, τότε [d] καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ὅτως μέν τοι, ὡς [e] μηδὲν κακὸν πάσχων. * καὶ καπνὸς ὄζει, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ [f] παρέχει δοκεῖς; μέχρι ἂν μὲ τινὸτιον ἤδη ἐξάγει, μόνω ἐλεύθερός ἐστιν, καὶ ἐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ [h] κατὰ φύσιν τὸ λογικῆ, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

[c] L. 2. § 11. l. 11. § 3.
[d] L. 8. § 47.
[e] L. 2. § 11, 12. et f.
[f] L. 4. § 50.
[g] L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
[h] L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup. § 16. l. 6. § 14.

§ 29. Quo modo vivere cogitas vitâ mox excessurus, eodem, si volueris, vivere jam licet. sin id minùs permiserint, qibuscum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid passus. si fumus molestus est mihi, discedo. cur hoc momenti alicujus esse videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere possit, qo minùs faciam qæ velim; velim autem, qæ animantis ratione imbuti & ad societatem nati naturæ sunt consentanea.

§ 30. [i] Ὁ τοῦ ὅλου νοῦς κοινωνικός. πεποίηκε γοῦν [i] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ [k] τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς [l] πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ [m] τὰ κρατιστεύοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

[i] Sup. § 16.
[k] L. 8. § 59.
[l] Sup. § 8. l. 9. § 1.
[m] L. 9. § 9.

§ 30. Universi mens communionis mutuæ amans est. itaqe deteriora qæq; præstantiorum cavsâ fecit: præstantiora sibi invicem conciliavit. vides ut res singulas ordine justo subdiderit, congesserit, pro dignitate sua suum cuiq; attribuerit, præstantissimas mutuo sibi invicē consensu devinxerit.

§ 31. [n] Πῶς διεκείμησαι μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· εἰ σοὶ πάντας μέχρι νῦν ἔχει τὸ μήτέ τινα βλάψαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δὲ, καὶ ὅσων διελήλυθας, καὶ ὁποῖα ἤνεγκεν ὑπομεῖναι· καὶ ὅτι [o] πλήρης ἤδη σοι ἱστορία τοῦ βίου, καὶ [p] τετέλεσται ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὥρᾳαι καλὰ· καὶ [q] πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερῆρκας· [r] πόσα δὲ ἐνδόξα παρεῖδες· [s] εἰς ὅσους ἦ ἀγνώμονας εὐγνώμων ἐγένου.

[n] L. 2. § 14.
[o] L. 3. § 8.
[p] Sup. § 15.
[q] Sup. § 1.
[r] L. 7. 65.
[s]

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus gesseris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqā vel facto, vel dicto etiam admiseris. recole qoq; qæ transegeris negotia, qibúsq; sustinendis sufficeris. cogita & vitæ tuæ historiam jam esse consummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores spreveris; qot pro gloriosis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

[t] L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
[u] L. 19. § 18. l. 8. § 3.
[x] L. 4. § 40.
[y] Sup. § 13.
[z] Sup. § 21.
[a] Lib. 4. § 48.
[b] L. 12. § 27.
[c] L. 4. § 6. l. 6.

§ 32. [t] Διὰ τί συγχέουσιν ἄτυχοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντυχον καὶ ἐπισήμονα; τίς ἔν ψυχὴ ἔντυχον καὶ ὁπησήμων[u]; ἡ εἰδῦα ἀρχὴ καὶ τέλος, καὶ [x] τὸν διὰ τῆς ὑσίας διήκοντα λόγον, καὶ δὰ παντὸς [y] αἰῶνος καὶ [z] περιόδους τεταγμένας [z] οἰκονομοῦσθαι τὸ πᾶν.

§ 32. Qorsum arte instructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæ qe conturbent? verùm qænam est anima perita artéqe instructa? Ea qæ principii finisqe rerum est gnara, rationisqe illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne statis periodis universum hoc administrat.

§ 33. [a] Ὅσον ἐδέπω [a] σποδὸς ἢ σκέλετος, καὶ [b] ἤτοι ὄνομα, ἢ [c] ἐδὲ ὄνομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt ossa nuda; noménqe tantùm, vel nè nomen qidem

qidem tui, superfuturum est. nomen autem ipsum nihil est aliud qàm sonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipsa, quæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana sunt, putida, exilia, canicularum instar invicem rixantium, avt puerulorum secum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modestia, justitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, sese contulerunt. ecqid igitur restat qod te istìc detineat? siqidem res sensui subjectæ, mutari pronæ, & consistere nesciæ; sensus ipsi hebetes & imagines falsas admittere proclives: animula ipsa, exhalatio à sangvine emissa: apud eos, qi istiusmodi sint, celebrem esse, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel translationem? istius tempus donec obvenerit, qid suffecerit, nisi ut Deos colas celebréseqe, hominibus benefacias, sustineas eos eisdémqe abstineas; memineríseqe ea omnia, qæ extra corpusculi animulæqe tuæ terminos consistunt, nec tua esse, nec in potestate tua sita?

§ 34. Prosperè tibi res tuæ sunt perpetuò processuræ, si ritè incedere potueris, rectáqe methodo & opinari & agere. communia sunt animæ ratione præditæ sive hominis sive alius alicujus animantis duo ista: alterum, qod ab alia re nulla possit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe justâ bonum suum situm habeat, nec ultra hæc qicqam appetere necesse habeat.

§ 35. Si nec avt vitiositas hæc mea sit, avt effectum vitiositatis meæ; nec communitas eâ lædatur, cur de re ista ipse differor? communitatem avtem qid læserit?

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: sed opis tuæ indigis, prout potes & par est, opem feras. nec si in rebus mediis hisce detrimentum sustinuerunt, ideò lædi eos existimes. nihil enim mali subest. sed qemadmodum senex discedens alumni turbinem poscebat, cùm turbinem tamen, hoc est, ludicrum qiddam, esse meminisset:

[a] τὸ δ' ὄνομα, φόφος καὶ ἀπόχυμα· τὰ δ' ἐν τῷ βίῳ πολυτίμητα, [b] κενὰ, καὶ [c] σαπρὰ, καὶ [d] μικρὰ, καὶ [e] κυνίδια σκαδαλισμάθια, καὶ [f] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ἔυθὺς κλαίοντα. πίστις δὲ καὶ αἰδὼς, καὶ δίκη, καὶ ἀλήθεια, [g] πρὸς ὄλυμπον, ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης. τί δῶν ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατίχον; εἰ γὰρ [h] τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐμετάβλητα, καὶ [i] οὐκ ἐστὰ· τὰ δ' αἰσθητικὰ, [k] ἀμυδρὰ καὶ εὐσκαπάνατα· αὐτὸ δὲ τὸ ψυχάριον, [l] ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος· [m] τὸ δὲ εὐδοκιμεῖν ἐδὲ τοιούτοις, κενόν. [*] τί οὖν [n] περιμένεις; [o] ὄλεθρος [p] ἢ εἴτε σβέσιν εἴτε μετάστασιν. ἕως δὲ ἀσήνητος ὁ χρόνος ἐφίσταται, τί [q] ἀρκεῖ; πῶς δ' ἄλλο ἢ [r] τοῦτο μόσιζον καὶ εὐφημεῖν [s] ἀνθρώπους δὲ εὖ ποιῶν, καὶ [t] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἐπιέχεσθαι· ὅσα δὲ ἐκτὸς ὅρων τοῦ χρεαδίου, καὶ τοῦ πνευματίου, ταῦτα μεμνῆσθαι [u] μήτε σὰ ὄντα, μήτε ἐπί σοι;

§ 34. Δύνασαι ἀεὶ [x] εὐοδεῖν, εἰ γὰρ καὶ [y] ὀρθοῦν· εἰ γὰρ καὶ [z] ὁρᾶν ἀκολουθήσεις· καὶ φρόνησιν [*] δυο ταῦτα κοινὰ, τῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πάντες λογικοὶ ζώου ψυχῆ· τὸ [a] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ [b] ἐν τῆ δικαίῃ διαθέσει καὶ πράξει ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, καὶ [c] ἐνταῦθα τὴν ὄρεξιν ἀπολήγειν.

§ 35. Εἰ [d] μήτε κακίᾳ ἔξι τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια χὴ κακίαν ἐμὴν, [e] μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί ἐμοὶ αὐτῆ διαφέρομαι; [f] πῶς δὲ βλάπτει τὸ κοινόν;

§ 36. Μὴ [g] ὁλοχερῶς [h] τῆ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ [i] βοηθεῖν μὲ χὴ δύνασαι καὶ [k] κατ' ἀξίαν· [*] κἂν εἰς τὰ μέτρια ὀλαπῶντες, μὴ μέν τι [l] βλάβην αὐτὸ φαντάζεσθαι, κακὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπαιτῶν τὸν τοῦ δρόμου βοᾶν ἤτει, μεμνημένος ὅτι ῥόμβος

[a] L. 4. § 3.
[b] L. 4. § 32.
[c] L. 9. § 36.
[d] L. 6. § 36.
[e] L. 7. § 3.
[f] L. 9. § 24.
[g] Hesiod. l. 1. v. 195.
[h] L. 2. § 17. l. 6. § 4. 14.
[i] Sup. § 23.
[k] L. 2. § 17.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 4. § 33.
[*] τί ὦ π' ἴλ
[n] Sup. § 10.
[o] L. 2. § 3.
[p] L. 7. § 32.
[q] Sup. § 14.
[r] L. 6. § 10. 30.
[s] L. 5. § 20.
[t] Sup. § 20.
[u] L. 12. § 3.
[x] L. 2. § 5.
[y] Sup. § 14.
[z] L. 1. § 9.
[*] - σειν. δ.
[a] Sup. § 20.
[b] Sup. 16.
[c] L. 4. § 20. l. 9. § 31.
[d] Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4.
[e] Sup. § 22.
[f] L. 8. § 55.
[g] L. 9. § 3.
[h] L. 4. § 22. l. 7. § 43.
[i] L. 6. § 30.
[k] L. 3. § 11.
[l] Sup. § 35.
[*] ὄθεν ἐ

ὕπνος ἢν ᾖ ὦδε. ἐπεί τοι * γένη καλῶν ὅδε γ' ἐμέλλων ἄνθρωπε, ἐπιλαθὲ τί ταῦτα λῷ; ναί. ἀλλὰ τούτοις ἀρεσπόδασα. [a] διὰ τοῦτ' ἐν ᾖ σὺ [b] μωρὸς γένῃ; * ἐγκρόμιον ποτὲ, ἀναβλήσητε καταλειφθείς, *, * ἔμμορ ἄνθρωπ. τὸ δ' [c] ἔμμορ, ἀγαθῷ ποιῆσαι σαυτὸ ἐπινοίαις· ἀγαθαὶ δ' μοῖραι, ἀγαθαὶ * ὅπως ψυχῆς, ἀγαθαὶ ὁρμαὶ, ἀγαθαὶ πράξεις.

ita & istîc te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc qidnam sint? memini satis, inqis; verùm ea sunt, in qibus isti pretium studiúmque ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunqe loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi sortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib' constat.

* γίνηται καλὸν Xyl.
[a] L. 9. § 29.
[b] L. 4. § 44.
* ὁ πρ' ἐυμ. Sal. γένοτο ἄν, ὁ ᾖ ἐυμ. Boot.
* - λιφθεὶς S. & B.
* ἄνθρωπε, τὸ δ' ἔυμ' ὁ κατ S.
[c] L. 7. § 17.
* - θεὶ τρόπει Sal.

BIBAΙΟΝ ς'.

LIBER VI.

[a] Τῶν ὅλων οὐσία, εὐπειθὴς, ᾖ εὐτρεπὴς· [b] ὁ δὲ τούτῳ διοικῶν λόγος ἀφορμὰς ἐν ἑαυτῷ αἰτίας ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν δὲ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. [c] πάντα δὲ κατὰ τοῦτον γίνεται, καὶ παράγεται.

[a] Universi materia obtequens est & parére prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavssam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

[a] Inf. § 5. L. 7. § 23.
[b] L. 2. § 11. l. 10. § 7.
[c] L. 3. § 11. Inf. § 8.

§ 2. Μὴ διαφέρει, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος τὸ πρέπον ποιεῖς· καὶ πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνον ἔχων· [d] καὶ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· καὶ [e] πότερον ἀποθνήσκων, ἢ περί τι ἄλλο ὢν. [f] μία γὰρ ἡ βιωτικῶν πράξεων καὶ αὕτη δεῖ, καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν. διαρκεῖ οὖν καὶ ἐπὶ ταύτης [h] τὸ παρὸν εὖ θέσθαι.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

[d] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. l. 8. § 2.
[e] L. 7. § 44, 45, 46.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 8.
[g] L. 8. § 32. l. 9. § 6.
[h] L. 2. § 5. l. 3. § 12.

§ 3. [i] Ἔπου βλέπε μηδενὸς πράγματος μήτε ἡ ἰδία ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παραγραφέτω σε.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

[i] L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29, 30.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα [k] ταχὺ μεταβάλλει, ᾖ [l] ἤτοι ἐνθυμιδήσεται*, εἴτε ἥνωται ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

[k] L. 5. § 23. Inf. § 15.
[l] L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -σθήσεται Lug.

§ 5. [m] Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμενος, ᾖ τί ποιεῖ, ᾖ ἐπὶ τίνι ὕλῃ.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

[m] L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.

§ 6. [n] Ἄριστον τρόπον τὸν ἀμύνεσθαι. [o] τὸν ἐξομοιοῦσθαι.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

[n] L. 7 § 15. 65.
[o] L. 8. § 26. 42.

§ 7. Ἐνὶ [p] τέρατι ᾖ [p] περισανα-

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

[p] L. 4. § 31.

qiesce, ut ab una, qæ communitatem juvet, actione, ad alteram transeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis se suscitat, se vertit; se facit, qualem ipsa voluerit; qæ q; contingunt qælibet, talia sibi videri facit, qalia ipsa voluerit.

§ 9. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neqe enim secundùm aliam ullam, qæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam qasi appensa sit.

§ 10. Universum avt est cinnus qidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; avt est compages rerum in unum ordine justo convenientium, qæ providentiâ regatur. si priùs illud, qid est, qod desiderem in temeraria miscela colluviéqe istiusmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ sit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorsum etiam perturbor? qicqid enim egero, superveniet aliqando dissipatio. sin qod posterius est positum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi consisto.

§ 11. Siqando à rebus circumstantibus per vim qandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus qàm necesse est, ab animi tenore congruo recede. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam simul matrémqe haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen freqentissimè te reciperes. harum instar habeant apud te, avla & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acqiesce, cujus ope, cùm qæ ibi occurrunt tibi futura sunt toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obsoniis atqe eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc pisces esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursus, de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos coneyhlii cruore tinφυλίν· καὶ [r] ἡ ἁλουργὸς, τυχὸν περὶ ὀστρείῳ αἱματίῳ κόγχης βεβαμμένα·

παύε, τῇ ἀπὸ προσέξεως κοινωνικῆς
a μεταβαίνειν δεῖ πρόσεξιν κοινωνικὴν,
b σοὶ μνήμη θεοῦ.

§ 8. c Τὸ ἡγεμονικόν ἐστι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πρόσφορον, καὶ ποιοῦν μὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, d ποιοῦν δ ἑαυτῷ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ ἂν αὐτὸ θέλει.

§ 9. e Κατὰ τίνα ἧσσ ὅλων φύσιν ἕκαστα περαίνεται. ἐ γὰ κατ' ἄλλην τινὰ φύσιν, ἤτοι ἔξωθεν προσέχυσιν, ἢ ἐμφερεχώρησιν ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπερπιπτεύσιν.

§ 10. f Ἤτοι κυκεὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * πρόνοια. ε εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον, τί καὶ ὀρθυμοῦμαι εἰκαίῳ συγκρίματι, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί δ μοι καὶ μέλει ἄλλο τινὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτε * ἁλῶ γένεσθαι; τί δ καὶ παρέσονται; h ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμοὶ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, π ἂν ποιῶ· εἰ δ διάτρεφε ἐστὶ, i σέβω καὶ k ἐυστασῶ· καὶ θαῤῥῶ l τῇ διοικοῦντι.

§ 11. m Ὅταν ἀναγκασθῇς ὑπὸ τῶν ἀπροσηκόντων ὀιονεὶ διαταραχθῆναι, n ταχέως ἐπανίθι * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ πλέον τὸ ἀναγκαῖα ἐξίστασο τοῦ ῥυθμοῦ. ἔσῃ γὰ ἐγκρατέστερος τῆς ἁρμονίας, τῇ συνεχῶς εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνην τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ ὅμως ἡ ἐπάνοδός σοι πρὸς τὴν μητέρα συνεχῶς ἐγίνετο. τοῦτό σοι νῦν ἔστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὧδε πολλάκις ο ἐπανίθι, καὶ P προσαναπαύ ταύτῃ, δι' ἣν τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνεται, καὶ σὺ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

§ 13. q Ὅταν δὴ, τὸ r φαλερὸν λαμβάνειν ἐπὶ ἰχθύων, καὶ τοιούτων ἐνδιδύμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶ ἰχθύος, ὧδε δ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοῖρε· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, χυλάριόν ἐστι σταφυλίνε· καὶ ἡ ἁλουργὸς, τυχὸν περὶ ὀστρείῳ αἱματίῳ κόγχης βεβαμμένα·

[a] L. 5. § 6.
[b] L. 3. § 13. Inf. § 23.
[c] L. 5. § 14. l. 11. § 1.
[d] L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.
[e] Sup. § 1. 4.
[f] L. 4. § 27.
* [καὶ] ἀφ.
[g] L. 2. § 11.
* Iliad. r. v 99.
[h] L. 7. § 46.
[i] L. 5. § 21. 33.
[k] L. 5. § 18.
[l] Sup. § 5. 9.
[m] L. 1. § 12. l. 11. § 9.
[n] L. 4. § 3. Inf § 12.
* περὶς Lug. An.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 5. § 9. 10.
[q] L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30.
[r] L. 9 § 34.

καὶ

καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας, εἶτα εἰς ἀφόδευσιν, καὶ μετὰ πνοῆς ἀποσμῆ
[a] μυξαρίων ἄκρειος· * ὅταν δὲ αὐταί εἰσιν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῆς τῆς πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῆς, ὥστε ὁρᾶν ἃ ποτ' ἔστιν. [b] ὧδε τοίνυν δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, καὶ ὅπου λίαν ἀξιοπιστούμενα φαντάζεται, [c] ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ τὴν συνήθειαν αὐτῆς καθορᾶν, καὶ τὴν ἰσχνείαν, * ὑφ' ἣν σημύνεται, ἀναιρεῖν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ πῆφος παραλογισής· καὶ ὅτε δοκεῖς μάλιστα περὶ τὰ σπουδαῖα καταγίνεσθαι, τότε μάλιστα κόλακα ποιεύει. ὅθεν γεῖν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτῆς ὁ Ξενοκράτης λέγει.

§ 14. [e] Τὰ πλεῖστα οὖν ἃ πλῆθος θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγῃ, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ὀλίγῳ μετριοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷς, βοΐμας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτι τελειοτέρων, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἐμφύτου καθολικῆς, ἀλλὰ καθὸ τεχνικὴ, ἢ ἄλλως πως ἐπιτηδείας, ἢ καθ' ὅλον, τὸ πᾶν θεῶν ἀνθρωπάδων καὶ πάντα. [f] ὁ δὲ ψυχῇ λογικῇ [g] καθολικῇ καὶ πολιτικῇ πάντων, οὐδὲν ἔτι τῆς ἄλλων ἐπιστρέφεται· περὶ ἀπάντων δὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [h] λογικῶς καὶ κοινωνικῶς * ἕξεται, καὶ κινήματον διαπάζει, καὶ [i] τῷ ὁμοιωτέῃ εἰς τοῦτο [k] συνεργεῖ.

§ 15. [l] Τὰ μὲν αὐτόθεν γίνεσθαι, τὰ δὲ αὐτόθεν γεγενῆσθαι, καὶ τοῦ γιγνομένου δὲ ἤδη τι ἀπόσβη· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναπαύσει [τὸν ἀπειρον αἰῶνα] τῶν κόσμου διηνεκῶς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου ἀδιάλειπτος φορὰ νέον ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὲ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἄν τις τούτων ἐπὶ σπουδαίοντων ἀκριβώσειεν, [p] ἐφ' ᾧ ἔσται ἐκ ἔξεσιν; ὥσπερ εἴτις τῶν ἐπαντωμένων στρουθίων φιλεῖν ἄρχοιτο· [q] τὸ δὴ ἤδη ἐξ

[a] L. 4. § 48.
* ὅτι, vel οὗ
[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8.
* ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.
[e] Sup. § 13.
[f] L. 3. § 9.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 19.
* ἴσχεται f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

ctos; decoitu, esse intestini frictionem, mucíque cum convulsione qadam excretionem: cogitationes enim istæ, ità res ipsas attingunt, easdémque pervadunt, ut quænam eæ sint, penitiùs per hoc cernere detur. ad eundem modum per vitam totam agendum est, ut res eas etiam, quæ comprobatu digniſſimæ videbuntur, prorsus denudemus, vilitatémque earum intueamur, & tollamus eam, quâ evehi solent, narrationis pompam omnem. gravis enim impostor fastus est; & tum maximè effascinat, cùm circa ea qis versatur, quæ studio digna videntur. Vide igitur, de Xenocrate ipso Crates qid dixerit.

§ 14. Eorum quæ vulgus hominum admiratur, pleraque ad generaliſſima rerum capita referuntur, quæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia sunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: quæ autem moderatiores pavlò suspiciunt, ad ea referuntur, quæ animâ sunt prædita, veluti greges & armenta. quæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, quæ animâ continentur rationali, non qidem universali illâ, sed qâ artium cultrix, aliásve soleis exiſtit, avt qâ merè talis, ut servitiorum turbam possidere. cæterùm qi animam rationalem universalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus insuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo statu suam conservet, qo rationi ac communioni consentaneè se habeat gerátque, & congeneri suo cuilibet, ut hoc ipsum præstet, operam itidem mutuatur suam.

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuisse: & illius etiam qod fit, aliqid jam abscessit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, sicut temporis successio nunqam intermissa ævum interminatum exhibet novum subinde. in hoc igitur flumine, in qo consistere non datur, qorsum qis horum sic præterlabentium qicqam in pretio habeat? perinde ac si avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conspectu

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, qaſi exhalatio nempe qædam à ſangvine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſe, mox reddere, qod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpirandi facultatem, qam heri & nudiuſtertius in ortu acceperas, eò redonare, unde primò hauſeras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari, qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & belluarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt nutriri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. ecqid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam miſſam feceris, qid tandem ſuperierit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſéq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc vinitor qi vites colit, hoc qi eqos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſtic ergò reperitur qod in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habuerit, nihil aliud qod acqiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. at contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ὀφθαλμῶν ἀπαλήλυθεν. τοιοῦτον δέ τι καὶ ἑκάστη ψυχὴ ἐκδύεται, ὅταν [a] ἀπὸ αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ [b] ἐκ τοῦ ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁποῖον γάρ ὅτι τὸ ἄπαξ ἐλκύσασθαι τὸν ἀέρα καὶ ἀποδοῦναι, [c] ὅπερ καθ' ἑκάστην πάντων ἀνθρώπων ὥραν, τοιοῦτόν ἐστι καὶ [d] τὸ τῶν πάντων ἀναπνευστικὸν δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ προῄνεγκας ἀποστραφεὶς ἀπέδοσθαι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ ἀρχῆθεν ἔσπασας.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ παθεῖσθαι κατὰ φαντασίαν· ὅτε τὸ [h] νευροσπαστεῖσθαι κατ' ὁρμάς· ὅτε τὸ [i] συναγελάζεσθαι· ὅτε τὸ τρέφεσθαι τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ [k] ἀποκρίνειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. Ἰ ἐκεῖνο δὲ τὸ ὑπὸ γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ τοσούτων συφημίαι, [n] κρότου γλῶσσαι. ἀφῆκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον. τί καλὰ ἀνατρέπεται τίμιος δοκῶ μοι, τὸ κρίνειν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ * ἴσχειν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἐπιμέλειαν ἄγνοιαν καὶ δὲ τίνων; ὃ τε γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σπουδάζεται, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον· οὗτος ὁ κατασκευάσας· ὅ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἀμπέλου, καὶ ὁ παιδοτρίβης, καὶ ὁ τῶν κυνῶν ἐπιμελούμενος, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὅτι τί αὐτύθυσιν; ὥστε οὖν τὸ τίμιον. καὶ τοῦτο μὲν ἂν οὕτως ἔχῃ, ὑπὲρ ἄλλων προσποίησαι σαυτῷ. Ρ ὁ παύσῃ καὶ ἕως πολλὰ πρᾶγμα; ὅτ' οὖν ἐλευθερωθῆσῃ, ὅτε ἀνιάρκης, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὸ τιμώμενον ὑπό σου· ὅλως ταράσσεσθαι ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινος ἐνδεῆ· προσέτι δὲ πολλὰ καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι· ἃ δὲ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδοῦς καὶ τιμῆς, σαυτῷ τε [r] ἀρκοῦν

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.
* Ὡς τ. ὁ. τ. ω. τ. ſ. Baſ. & Lug.
[e] L. 3. § 1.
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9. § 9. 39.
[k] L. 9. § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.
* ἴσχειν Sup. § 14.
[o] L. 5. § 14.
[p] Inf. § 41. l. 9. § 1.
[q] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[r] L. 8. § 53.

[a] L. 1. § 9. σὺν σε ποιήσει, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] εὐαέρμοσον, καὶ τοῖς θεοῖς σύμφωνον, τυτ-
[b] L. 5. § 8. ἔστιν, [b] ἐταιρικὸν ἔσα ἀπόνοι διανέμειν καὶ διατετάχασιν.

[c] L. 9. § 28. § 17. [c] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φορὰ τοῦ στοιχείων. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς πόμπεια ἐν ἀφανεῖ τύτων, ἀλλὰ θειότε-
[d] Sup. § 14. ρόν τι, καὶ [d] ὁδῷ [e] εὐκατανόητῳ σεῤῥῖον
[e] Inf. § 22. [f] εὐοδεῖ.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7. § 18. [f] Οἷόν ἐστιν, ὁ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὅτι τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυ-
τῶν ζῶντας ἀνθρώπους εὐφημεῖν ἢ θέ-
[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44. λουσιν· αὐτοὶ δὲ οὐ τοῦ μετεγγενεσόμε-
νον εὐφημηθῆναι, ὡς ὔτε εἶδόν ποτε, ὔτε ὄψονται, οὐδὲ πολλοῦ ποιοῦνται. τῦ-
το δὲ ἐγγύς ἐστι τοῦ λυπηθῆναι ἄν, ὅτι καὶ καὶ οἱ σεσηνότες οὐδὲ σε λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.

[h] L. 12. § 6. § 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσκατάπόητον, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον
[i] L. 8. § 36. 46. νομίζε καταλαμβάνειν. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ
ἐφικτὸν νόμιζε.

[k] L. 12. § 16. § 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι
* σεσεσγεῖς An. Lug. ἀράγεις, vel ἐναρ-γεῖς, vel ἐνεργεῖς f. [k] κατέδρυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ * ἐμ-βαγεὶς, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὥσπερ ὁμολογούμενα, ὥσπερ σεσκόπομεν, ὥσ-
περ ὑφορώμεθα ὕστερον, ὡς δύσκολον καὶ τοῦ φυλαττόμενα, ἃ μέν τοι ὡς ἐχθεσὶν, οὐδὲ μετ' ὑποψίας, ἀλλ' ἐπιεικῶς εὐμενῶς. [l] τοιῶτόν τοι γενέσθω, καὶ
[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27. l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6. ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολ-
λὰ παρενσυμβαίνεται τοῦ τοιῦ [m] σεσ-
[m] L. 10. § 31. γυμναζομένων. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐπι-κλίνειν, καὶ μηδὲ ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀ-πόχθεσθαι.

[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12. § 21. [n] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀποδεῖξαί μοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμ-
βάνω, ἢ σεσόπω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλα-
πτεται δὲ ὁ ἐμμένων τῇ τῆς ἑαυτῦ ἀ-πάτης καὶ ἀγνοίας.

* τὸ f. [o] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 19. [p] L. 2. § 7. § 22. Ἐγὼ * δὲ ἐμαυτῦ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με οὐ σεισπᾷ· ἤτοι

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum qæcunqe illi attribuunt ac constituunt, lavdas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est qiddam, viâqe havd facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Qale, qæso, hoc est, qod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, lavdare cùm renuant; ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc avtem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, qod possit qisqam, hominisqe sit munus, id te qoq; assleqi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, avt capite alliso plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus. cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, avt tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo pacato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam avt odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, qod in re ulla minùs rectè vel sentiâ vel me geram, læto lubentíqe animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. avt enim

enim sunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viæ qe nescia.

§ 23. Animantibus, adeóq; omnibus in universum rebus ac subjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipse qi sis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis sint tecum participes, tanqam societate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec interesse existimes, qamdiu hæc factur' sis. suffecerint enim sic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejusdémqe mulio, simul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti sunt. vel enim in easdem mundi rationes seminales recepti, vel in atomos pariter sunt dissipati.

§ 25. Cogita tecum, qot intra nostrùm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento simul fiant. ità fiet, nè miraculo sit, si plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, universo, simul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen qomodo scribatur, nunqid cum vocis intensione elementa singula proferres? qid igitur? si irascuntur tibi, num tu vicissim illis succensebis? & non potiùs literas singulas placidè enumerare perges? proinde & istic pari modo memineris, officium omne qasi numeris qibusdam absolvi: qibus observatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione pensantem, sed rectâ pergentem perficere qod præ manibus est.

§ 27. Crudele qiddam est, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad se pertinere sibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorsus, cùm peccant, ad ea de qibus ipsi sic opinantur. Verùm res, inqis, aliter se habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis ostende, sed absqe iracundiâ.

[a] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28.

§ 28. Θάνατος [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ἀντυπώσεως, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπαστείας, καὶ διανοητικῆς διεξόδου, καὶ [d] τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας.

§ 29. Αἰσχρὸν ὄντι, ἐν ᾧ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον [*] σεαυτὸν [h] ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, [i] ἄκομψον, τῶν δικαίων φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγωνίσθαι, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς [l], ὅσον σε ἐθέλητε πεποίησαι φιλοσοφία. [m] αἰδοῦ θεούς, [n] σῴζε ἀνθρώπους. [o] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, εὐσέβεια καὶ [p] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής· τὸ ὑφ' ἧς τὸν λόγον προαιρουμένων ἐκείνου, καὶ τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ [*] εὐάδελφον τοῦ προσώπου, καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τὸ [q] ἀκενόδοξον, καὶ τὸ φιλεῖν τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλόπονον· καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν τι ὕλως παρῆκεν, μὴ πρότερον εὖ μάλα κατιδών, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺς ἀδίκως μεμφομένους, [t] μὴ ἀντεμεμφόμενος· καὶ ὡς [u] ἐπ' ἀδὴν ἔστασιν· καὶ ὡς [x] διαβολὰς οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξετασὴς ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδισὴς, ἀ φοβητὴς, οὐχ ὑποπτης [z], ἀ σοφιστής· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷς οἰκήσει, σκωμμῇ, ἐσθῆτι, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ ὅτι [*] μὲν ἐν τῷ μόχθῳ ἐπιστρεφὴς διὰ τὸ λιτὸν διαιτᾶν, μηδὲ τοῦ ὑποκείνειν τὰ ἀναγκαιότατα παρὰ τὴν συνήθη ὥραν χρήζων· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' ὅταν ἐπιστήσῃ σοι θάνατος ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκεῖνος.

§ 28. Mors finem imponit sensuum impressioni, & affectuum impulsui, & mentis discursui, & obeundo circa carnem ministerio.

§ 29. Turpe est in vitæ tuæ instituto, prius animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Cave nè in mores Cæsareos transeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque serva te simplicem, bonum, integrum, gravem, serium, justi amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præstando strenuum. contende, talis ut persistas, qualem facere te philosophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis est vita. fructus unus hic terrestris vitæ istius, dispositio pia, actióque benefica. Tanquam Antonini discipulus, fac quæcunq; facis. imitare constantem illius in rebus ritè gestis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs serenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis studium; útque nihil omnino præterierit, priusquam sedulò considerâsset & liquidò perspexisset: útque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos vicissim redarguerit. ut nihil enixè aut festinè moliebatur: ut delationes non admiserit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticulosus, non suspiciosus, non sophista. ut pavcis contentus, tecto nempe, strato, veste, victu, servitio: ut laborum amans, iracsci tardus, eodem loci ad vesperam usque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, nisi tempore consveto, necesse habens. adhæc constantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. útque sententiis ipsius liberè se opponentes sustinuerit; gavisus etiam, si qis melius qicqam proferret. deniq; ut citra superstitionem fuerit religiosus. hæc, inqam, imitare, ut probè conscio tibi, sicut illi olim, superveniat hora novissima.

§ 31.

---

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[g] L. 5. § 16.
[*] -πν Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.
[k] L. 10. § 8.
[l] L. 5. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
[*] εὐδιον Xyl.
[q] L. 1. § 16.
[r] Ibid.
[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 14.
[u] L. 1. § 16. l. 10. § 12.
[x] L. 1. § 5.
[y] L. 1. § 16.
[z] Ibid.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
[*] μᾶλλον ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Cas.
[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§ 31. Expergiſcere, téq; revoca. & ſomno excuſſo, ubi intellexeris, ſomnia mera fuiſſe, qæ te conturbabant, iſta vigilans jam denuo intuere, qo modo illa es intuitus, qæ in ſomniis vidiſti.

§ 32. Ex corpuſculo atqe anima conſto. corpuſculo indifferentia ſunt omnia. neq; enim res diſtingvere novit. menti verò indifferentia ſunt, qæcunq; non ſunt peculiaria ejuſdem opera. hæc omnia in poteſtate ſua ſita habet: & ex his etiam ea ſola ad eam pertinent, qæ circa id qod in manibus jam eſt, verſantur. futura enim & præterita illius opera, & ipſa eidem jam ſunt indifferentia.

§ 33. Nullus eſt pedi avt manui præter naturam labor, dum pes qod pedis eſt, manus, id qod manûs eſt, faciat. pari modo nec homini qâ homo eſt, labor ullus eſt præter naturam, dum id qod hominis eſt, faciat. ſi avtem præter naturam illi non eſt, nec malum eſt ei.

§ 34. Qantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, paricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamſi hominibus imperitis qadantenus concedant, artis tamen ſuæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea qicqam abſcedere ſuſtineant? num ferendum ergò, architectum medicúmve artis ſuæ rationem pluris facere, qàm hominem ſuæ, qæ eſt illi cum Diis ipſis communis?

§ 36. Aſia, Evropa, orbis ſunt anguli. mare qodvis orbis guttula; Athos mons, ejuſdem glebula; tempus inſtans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem univerſa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per conſeqentiam neceſſariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium qidvis, ſicut ſpina, & lutum, qæ rerum illarum ſpecioſarum ac pulcrarum appendices ſunt. noli ergò iſta ab eo qem colis

§ 31. [a] Ἀνάπηρε καὶ ἀναγκαῖε σπλάγχνον καὶ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννόησας, ὅτι [c] ὄνειρά σοι ἦν ἀνώχλων, πάλιν ἐγκηροῦς βλέπε ταῦτα, ὡς ἐπεῖνα ἔβλεπες.

[a] L. 7. § 2.
[b] L. 4. § 46.
[c] L. 2. § 17.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίου εἰμὶ καὶ ψυχῆς. τῷ μὲν οὖν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· ἀεὶ γὰρ δύναται διαφθαρῆναι. [e] τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ὄζιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δέ γε αὐτῆς ὄζιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐφ' αὐτῇ ὄζιν. καὶ τοῦτον μέν τοι, ἃ πρὸ μόνον τὸ παρὸν φραγματεύεται· [h] τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρῳχημότα ἐνεργήματα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

[d] L. 2. § 2. l. 5. § 13.
[e] L. 5. § 20. l. 7. § 58.
[f] L. 5. § 14.
[g] L. 3. § 12. l. 7. § 54.
[h] L. 12. § 1.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ τῷ ποδὶ ἔξω φύσιν, μέχρις ἂν ποιῇ ὁ πᾶς * τὸ ἔργον τοῦ ποδὸς, καὶ ἡ χεὶρ τὸ ἴδιον χειρός. ὕτως ὂν [i] οὐδὲ ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ ἔξω φύσιν ὄζιν ὁ πόνος, μέχρις ἂν ποιῇ τὰ ἴδια ἀνθρώπου. [k] εἰ δὲ ἔξω φύσιν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακὸν οὐκ ἔστιν αὐτῷ.

* τὰ Lug.
[i] L. 5. § 1.
[k] L. 2. § 17. Sup. § 1.

§ 34. [l] Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδηται λῃσταὶ, κίναιδοι, πατραλοῖαι, τύραννοι.

[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

§ 35. [m] Οὐχ ὁρᾷς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἀρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧσσον μέντοι ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης, καὶ τούτου ἀποζῆναι ἐκ τούτου δύνασθαι; ὦ δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσεται τὴν ἰδίας τέχνης λόγον, ἢ [n] ὁ ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινὸς ὄζι πρὸς τοὺς θεούς.

[m] L. 4. § 31. l. 5. § 1. 32.
[n] L. 11. § 5.

§ 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [o] χωρία τοῦ κόσμου· πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμου· Ἄθως [p] βολάριον τοῦ κόσμου· πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, [q] στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. [r] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [s] εὐαφανιζόμενα· [t] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [u] ἀπ' ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα *, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν. καὶ [x] τὸ χάσμα ὂν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακουργία, ὡς γ' ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ἐπείνων [z] ἐπιβρύημάτα τοῦ σεμνῶν καὶ καλῶν. μὴ ὂν αὐτὰ ἀλλότρια τούτου, ἕ σεις,

[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21.
[p] L. 12. § 32.
[q] L. 2. § 14. l. 3. § 16.
[r] L. 4. § 48.
[s] L. 2. § 12.
[t] L. 2. § 3.
[u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39.
* - τος f.
[x] L. 3. § 2.
[y] L. 8. § 50.
[z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ [a] τῷ πάντων πυνθάνου λογίζου.

§ 37. [b] Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ αἰῶνος ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. [c] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην συνδεσιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. τρόπον γάρ πως πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἐστί. καὶ γὰρ ἄλλο ἐξῆς ἐστι τοῦτο, διὰ τὴν τοπικὴν * κίνησιν καὶ σύμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς ὑσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκεκλήρωσαι πράγμασι, ἐ τούτοις συμάρμοζε σαυτόν· καὶ [h] ὅσοις συνείληχας ἀνθρώποις, [i] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰς [l] ἃ πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, ἓν ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἀπεσοδών· ὅτι μὲν ἢ τῶν ὑπὸ φύσεως συνεχομένων, [m] ἔνδον ἐστὶ, καὶ παραμένει ἡ κατασκεύασα δύναμις· καθὸ καὶ μᾶλλον [n] αἰδεῖσθαι αὐτὴν δεῖ καὶ νομίζειν, [o] ἐὰν τὸ βέλτιστον ταύτης ἔχῃς καὶ διεξαγωγῆς, ἔχει σοι πάντα κατὰ νοῦν· ἔχει δὲ ὕτως καὶ τὸ παντὶ κατὰ νοῦν τὰ ἑαυτῆ.

§ 41. [p] Ὅ, τι ἂν τῶν ἀπροαιρέτων ὑποστήσῃς αὐτῷ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη κατὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μεμφθαί σε θεοῖς, καὶ ἀνθρώπους ἢ μισῆσαι τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπτεύσειν ἔσεσθαι, τῆς ἀποτυχίας, ἢ τῆς ὑποστάσεως· καὶ ἀδικήσειν ἢ πολλὰ, διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφοράν· ἐὰν ἢ [r] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ * κινῶμεν, ἀδικία αἰτία καταλείπεται, [f] ὥστε θεῷ ἐγκαλέσαι, ὥστε πρὸς ἄνθρωπον σχῆναι σάσιν πολεμίαν.

§ 42. [t] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότες aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámqe ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius consequens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, idqe veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibiq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magis illam vereri oportet; existimandúmqe tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degerisq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic avtem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel avtores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona maláqe censuerimus, nulla jam supererit ampliùs cavssa, avt Deum incusandi, avt inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémqe effectum operã conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 14. l. 11. § 1.
[c] Inf. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνησιν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22. 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2. § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 16.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3. § 6, 7.
* χρινῶμεν.
[f] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur, & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qalis in fabula vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Nunqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eíſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib⁹ & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreãt, amplecti hæc debeo eíſq; acqieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere, qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatio competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ ũtilia, & mihi ſunt bona.

καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δ' ἀνθρώπους *. ὥσπερ καὶ τοὺς καθεύδοντας, δίμαι, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας εἶναι λέγει, καὶ συνεργοὺς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος, ὃς καὶ ἄλλο συνεργεῖ· [a] ὁ μὲν εὐσταῖς δὲ [b] καὶ ὁ μεμφόμενος, καὶ ὁ ἐναντιαίνειν πειρώμενος, καὶ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. καὶ γὰρ [c] τοῦ τοιούτου ἔχρηζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν ὅων σύνες οἷς τίνας ἑαυτὸν καταλέγεις· ὀφείλει μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεσθαι [d] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, καὶ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν καὶ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ τοιοῦτο μέρος γίνῃ, δίκην ὁ ἐν τῇ πέτρᾳ τῇ κρυπτομένῃ μίμνηται.

* -κότας f.

[a] L. 7. § 56.
[b] L. 8. § 35. l. 10. § 28.
[c] L. 9. § 42.
[d] Sup. § 1. 5.
[e] Sup. § 14. l. 7. § 19.

§ 43. [f] Μήτι ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑετοῦ ἔργα ποιεῖν; μήτι ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ ἕκαστον τῶν ἄστρων ἔχουσιν, ὑγιῆ διαφόρως μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς τὸ αὐτό; [g]

[f] L. 4. § 27.
[g] L. 9. § 9.

§ 44. [h] Εἰ μὲν οὖν ἐβουλεύσαντο περὶ ἐμοῦ καὶ περὶ ἐμοὶ συμβῆναι ὀφειλόντων οἱ θεοί, καλῶς ἐβουλεύσαντο· [i] ἄκακον γὰρ θεὸν οὐδὲ ὑπονοῆσαι ῥᾴδιον· [k] κακοποιῆσαι δέ με διὰ τίνα αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἃ μάλιστα προνοοῦνται, ἐκ τούτου περιγένοιτο; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, περὶ γε τοῦ κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, οἷς [l] κατ' ἐπακολούθησιν καὶ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀσπάζεσθαι καὶ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται; πιστεύειν μὲν ἔχ ὅσιον, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἃ ἔφην ἕκαστα ὡς πρὸς παρόντας καὶ συμβιοῦντας τοὺς θεοὺς πράττομεν. εἰ δὲ ἄρα περὶ μηδενὸς ἢ καθ' ἡμᾶς βουλεύονται, [n] ἐμοὶ μὲν ἔξεστι περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι συμφέρει περὶ ἕκαστα συμφέροντος. [o] συμφέρει δὲ ἑκάστῳ τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν καὶ φύσιν. ἡ δὲ ἐμὴ φύσις λογικὴ καὶ πολιτικὴ· [p] πόλις καὶ [q] πατρὶς, ὡς μὲν Ἀντωνίνῳ, [r] ἡ Ῥώμη, ὡς δὲ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά. § 45.

[h] L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
[i] L. 2. § 11.
[k] Sup. § 1.
[l] L. 5. § 8.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 9. § 28.
[o] Sup. § 16. 40.
[p] L. 2. § 16. l. 3. § 11.
[q] L. 12. § 1.
[r] L. 2. § 5.
[s] L. 4. § 23. l. 5. § 22.

§ 45. [a] Ὅσα ἐκάστῳ συμβαίνει, πᾶσα τῷ ὅλῳ συμφέρει· ἔρκει τοῦτο· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνο, ὡς ἐπίπαν ὄφελος παρεφυλάξας, ὅσα ἀνθρώπῳ * ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις. [b] χρησιμώτερον ἢ νῷ τὸ συμφέρον ὂν τῶν μόνων λαμβανέσθω.

§ 46. * Ὅπερ περίεσθαί σε τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χωρίοις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοιοειδές, παρεσκευῆ τινὰ θέαν ποιεῖ· οὕτω καὶ ἐπὶ ὅλῃ τῇ βίᾳ πάσχειν. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος οὖν;

§ 47. Ἐννόει συνεχῶς [e] παντοίους ἀνθρώπους, καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, πεπλοδαπῶν ἢ ἐθνῶν, τεθνεῶτας. ὥστε καταίνα τοῦτο μέχρι Φιλισίωνος, καὶ Φοίβε, καὶ Ὀριγανίωνος. μέπδι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι [f] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι ἢ πάλαι ἥρωες ἀρότερον· τοσοῦτοι ἢ ὕστερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις ἢ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παντοῖοι, [g] αὐδάδεις, αὐτῆς τῆς ὀπκήρυ καὶ ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλιδασαὶ, οἷ Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὧδε πάντων τούτων ἐννόει, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί οὖν τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; [l] ἓν φῶς πολλῶν ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] ἐυμενὴ τοῖς ψευσταῖς καὶ ἀδίκοις διαζῆν.

§ 48. Ὅταν ἐυφράναι σεαυτὸν θέλῃς, [o] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμβιούντων. οἷον, τοῦ μὲν, τὸ δραστήριον· τοῦ ἢ [p] τὸ αἰδήμον· τοῦ ἢ τὸ [q] ἐυμετάδοτον· ἄλλου ἢ ἄλλό τι. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς δυνατὸν συμπίπτοντα. διὸ καὶ [r] πρόχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

§ 45. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, quod in universum observatione habitâ deprehendes, qicqid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. Qemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locisq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. qousq; igitur?

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniúmq; tam studiorum, qàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Pbœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, qò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in diæculam durantis subsannatores, qalis Menippus, illiúsque similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecqid indè illis mali? ecqid & illis, qorum nè nomina qidem supersunt? unicum ergò istîc est, qod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámq; colens ipse, cum mendacibus injustísq; benevolè degas.

§ 48. Oblectare te siqando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliqam. nihil enim animum oblectat magis, qàm virtutum imagines in moribus eorum qi unâ degunt nobiscum exerentes se, & qàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

[a] L. 5. § 8.
* ἢ f.
[b] L. 2. § 9.
* Ὥσπερ Lug. Ὅπερ Xyl.
[c] L. 2. § 14. Sup. 37.
[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.
[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.
[f] L. 7. § 19.
[g] L. 10. § 9.
[h] Inf. § 56.
[i] L. 7. § 23.
[k] L. 4. § 33.
[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.
[o] L. 5. § 31.
[p] L. 1. § 2.
[q] L. 1. § 3. 14.
[r] L. 3. § 13.

§ 49. Nunqid qòd tot pondo, non avtem trecentorum sis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus sis, ægrè feras. Sicut enim staturæ, sic & temporis, qantum assignatum est tibi, tanto contentus sis oportet.

§ 50. Aliis qæ justa sunt, persvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod justitiæ ratio exegerit. qòd siqis vi adhibitâ obstiterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranqillitatem te transfer, eóq; qod obstat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non potest. qid ergò? conatum istiusmodi. hunc avtem assequeris, etiamsi ea qæ conatus fueras, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitiosus bonum suum situm opinatur: in passione sua voluptuarius: in actione sua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in se res ipsæ vim ullam judicia nostra eliciendi.

§ 53 Assvesce eis qæ ab alio dicuntur animum sedulò adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus interesse.

§ 54. Qod examini non conducit, nec apt conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægroti maledicerent, ecqem alium avscultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus salutem pareret, ægrotantibus sanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuscum in mundum intraveram, ex eodem jam excesserunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morsis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid. qare igitur cuiqam succenses? an minùs

§ 49 Μὴ λυπεῖσαι, ὅτι * τοσῶν δὲ πέντε λιτρῶν εἶ, καὶ ὁ πεντακοσίων; ἅτω δὲ καὶ ὅτι μέχρι * τοσοῦδε ἢ ἐπὶ πλεῖον βιωτέον σοι, καὶ ὁ μέχρι πλείονος. [a] ὥσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅσον ἀφωρίσαί σοι σέργεις, ἅτως καὶ [b] ὁπὶ τῷ χρόνῳ.

§ 50. [c] Πειρᾶμαι πείθειν αὐτούς. [d] πρᾶξις δὲ καὶ παρὰ ἀκόντων, ὅταν τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος ἅτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τις βίᾳ προσκρούωμεν ἐπίσταμαι, [e] μετάβασιν δεῖ τὸ εὐάρεστον καὶ ἄλυπον, καὶ συγχωρῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τὴν κωλύσαι· καὶ μέμνησο ὅτι [f] μετ' ὀπτασίας ὁρμᾶς, * ὅτι καὶ παρὰ ἀδυνάτων ἐπ' * ὀρέγῃ. πῶς οὖν; τῆς * τοίας δὲ πάσης ὁρμῆς. τότε δὲ συγχάνεις, * ἐφ' ὅσ προσήκῃμεν *, ταῦτα * γίνῃ.

§ 51. [h] Ὁ μὲν φιλόδοξος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ δὲ φιλήδονος, [i] ἰδίαν πάσιν [k] ὁ δὲ νοῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν.

§ 52. [l] Ἔξεστι μὲν τότε μηδὲν ὑπολαμβάνειν, καὶ μὰ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· [m] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα οὐκ ἔχει φύσιν προσπλεκομένην ἡμετέραν κρίσιν.

§ 53. [n] Ἔθιστον σεαυτὸν πρὸς * τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένῳ * γίνεσθαι ὁ ἀπαρεσκόμενος, καὶ ὡς δίον τε ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ λέγοντος γίνου.

§ 54. [p] Τὸ τῷ σμήνει μὴ συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν * οἱ ναυτῶν, ἢ ἰατρεύοντι * οἱ νοσοῦντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τινὶ ἂν προσέσχον; ἢ πῶς αὐτοὺς ἐκέρδαινε, τὸ τοῖς ἐμπλέουσι σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

§ 56. [q] Πόσοι μεθ' ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπηλλάγησαν;

§ 57. Ἐλλειοῦσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· καὶ λυσσῶσι τὸ ὕδωρ φοβερόν· καὶ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν. [r] τί οὖν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι ἔλαττον

* τοσῶνδε πενῶν

* τοσοῦδε

[a] L. 8. § 7.

[b] L. 2. § 4.

[c] L. 3. § 11.

[d] L. 11. § 9.

[e] L. 4. § 1. l. 7. § 58.

[f] L. 5. § 20. * καὶ ὅτι

[g] L. 5. § 17. * ὠρέγῃ * τοιάσδε πρὸς * [εἰ] ἐφ' Κγ[. [κἂν] ἐφ' f. * -θῃς f. * [μὴ] γ. vel -τ [ἐ] γ.

[h] L. 2. § 7.

[i] L. 3. § 6. l. 10. § 33.

[k] L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16.

[l] L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14.

[m] L. 5. § 19.

[n] L. 7. § 4. 30. * πρὸ vel -διμίαν

[o] L. 10. § 8.

[p] L. 5. § 22.

* -νῶντα Cant. * οὐδὲ Cant.

[q] L. 4. § 3. Inf. § 59.

[r] Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ἐμποδίσειν τὸ διαφθειρόμενον, ἢ τὸ χολίον τῷ ἐκτεθειῶτι, καὶ ὁ ἰὸς τῷ λυττοδήκτῃ;

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ δὲ λόγον τῆς σῆς φύσεως, βίῳ σε οὐδεὶς κωλύσει. [b] οὐδὲ κατὰ λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, οὐδέν σοι συμβήσεται.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Ὁποῖοι εἰσιν, οἷς θέλειν ἀρέσκειν, καὶ [d] δι' ἃ καὶ οἷα κατεργάζεσθαι, καὶ δι' ὅσων εὐεργεσιῶν ὡς [e] παρὸν ὁ αἰὼν πάντα κυλίσει, καὶ [f] ὅσον ἀπέλειπεν ἤδη.

possè putas mentis errorem, quàm apud arquatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Qq minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & quarum rerum potiundi cavisâ id velis, quibúsque officiis ista demerearis: item quàm citò rerum omnia condet, quæq; etiam res jam condiderit.

BIBΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

Τί ἐστι κακία; τοῦτ' ἔστιν, [a] ὃ πολλάκις εἶδες. καὶ ἐπὶ παντὸς, ὃ τὰ συμβαίνοντος θορύβειον ἔχει, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [c] ὧν μεσταὶ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νῦν μεσταὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι [d] οὐδὲν καινόν· [e] πάντα [*] καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. 12. § 26.
[d] L. 8. § 6.
[e] L. 6. § 37.
[*] συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 11, Inf. § 23. l. 12. § 24.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται ναρκῶσαι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλαι αὐτοῖς φαντασίαι σβεσθῶσιν; [*] ὡς δυνατὸς ἀναζωπυρεῖν ἐπὶ σοί ἐστι [h] λόγος, καὶ τότε ὃ δεῖ κατανοεῖν. οἷ δύναμαι, τί παρέσπασται; [i] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας οὐδὲν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [k] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναζῶσαί σοι ἔξεστιν [m] ἐξ ἀρχῆς πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἑώρας· [n] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναζῶσαι.

[*] ἂς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 12. § 29.

§ 3. [o] Πομπῆς κενοσπουδία, θέατρα σκηνῆς δράματα, ποίμνια, ἀγέλαι, [p] διαθρεπτήριοι, [q] κυνιδίων ὀστέων ἐρίμμενον, ἁμίον εἰς τὰς τῆς ἰχθύων ἀξαμένας, μυρμήκων παλαιπωρίαι, καὶ ἀχθοφορίαι, [r] μιμιδίων ἀσπουδίαι διαδρομαὶ, [s] σπιλλάεια νεκρικαστόμενα. χρὴ οὖν ἐν τούτοις [t] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαπτόμενον ἐκεῖνα παρακολουθεῖν

Quid est vitiositas? hoc, quod sæpe vidisti. in omni casu occurrat idem, hoc est quod sæpe vidi. omnino sursum deorsum eadem deprehendes, quibus refertæ sunt historiæ priscæ, mediæ, præsentes; quibus civitates atq; familiæ scatent. nihil est novi. consueta & caduca sunt omnia.

§ 2. Dogmata in te aboleri qo modo poterunt, nisi cogitationes his congruæ extingvantur? qas refuscitare tibi, qoties libuerit, licet. possum de re ista, qod oportet, opinari. Si possum, qid perturbatur mihi animus? nihil qicqam ad mentem faciunt, qæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osticulum, offula in piscinam immissa, formicarum aerumnæ & bajulationes, musculorum perteritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmqe consistere par est, non autem insolescere: intelligere

ſigere nihilominus, tanti quemque eſſe, quanti illud eſt in quo ſtudium poſuerit.

§ 4. In ſermone, eis quæ dicuntur; ita conatu omni, eis quæ fiunt animum advertere oportet: & in altero quidem, quid deſignetur; in altero verò, quorſum referatur, conſiderandum.

§ 5. Sufficítne ad iſtud mens mea, necne? ſi ſufficit, eâ tanquam inſtrumento ab univerſi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, ſi non ſufficit, avt opus illi concedo, qi me meliùs id efficere poteſt, niſi aliter ad officium meum pertinuerit; vel quod poſſum facio, eo adſcito qi mentis meæ operâ uſus id poſſit, quod ad ſocietatem humanam eſt hoc ipſo tempore tempeſtivum ac utile. qicqid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas eſt, quod eſt ſocietati utile & congruum.

§ 6. Quàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc ſunt traditi? quàm multi etiam eorum, qi iſtos celebraverant, jam olim penitus aboliti ſunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc eſt enim tibi propoſitum, ut quod eſt muneris tui facias, quomodo militi in dimicatione murali. qid ergò, ſi ad propugnaculum aſcendere ſolus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus poſſis?

§ 8. De futuris ſolicitus nè ſis. accedes enim ad ea, ſi ita neceſſe fuerit, ratione inſtructus eâdem, qâ nunc ad præſentia uteris.

§ 9. Omnia ſunt ſibi invicem implexa, & vinculo quodam ſacro ſibi invicem ſic devincta, ut nihil alterum ab altero ſit alienum. coordinantur enim ſimul, eundémq; mundum cohonestant. etenim & mundus unus, & Deus unus eſt in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: ſiquidem

μὲν τὴν, ὅτι [a] ποσόν τι ἄξιος ἔμοιγε ἔστιν, ὅσον ἄξιον ἐστὶ παῦτα πρὸς ἃ ἐπεδόθην.

§ 4. [b] Δεῖ κ' λέγειν παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις, κ) καθ' ἑκάστην ὁρμὴν ὁρμᾶν μεμνῆσθαι. κ) * ἐπὶ μὲ τοῦ ἑτέρου, εὐθὺς ὁρᾶν, [c] δι' τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά. ἐπὶ δ' τοῦ ἑτέρου, φυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μοι πρὸς τοῦτο, ἢ ἐς ἃ μὲ ἐξαρκεῖ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ἐγγάνῳ παρὰ τῆς ὅλων φύσεως δεδόσθαι. εἰ δ μὲν ἐξαρκεῖ, ἅτε ὄργανῳ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ χρήσιμον ἀποτελέσαι, ἐὰν ἄλλος τοῦτο μὲν προΐδηται· ἢ πρόνοιαν ἐς ἑαυτὸν ἢ ἐς ἐμέ; [d] συνεπιλαβεῖν τὸν δυνάμενον κ) πρόνοιαν ἔχειν ἐμοῦ κοινωνικῶς ποιοῦσι [e] τὸ εἰς τὸν καιρὸν ἅπαν καὶ εὔχρηστον κ) χρήσιμον. [f] ὅπου γὲ ἂν μὴ ἐμαυτὸν, ἢ σοὶ ἄλλῳ ποιῶ, ὧδε μόνον χρὴ σωφρονεῖν, ὡς εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον κ) εὐάρμοστον.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲ πολυύμνητοι γεγόνασιν, ἦλθ λήθῃ παραδόντες; ὅσοι δ' τούτους ἐμμέσαντες, πάλαι ἐκτεθνᾶσιν;

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· οὐ δύνεται γὰρ σοι ἐπιτρέπειν [k] τὸ ἐπιβάλλον, ὡς ἐπιτάττειν ἐν τειχομαχίᾳ τί ἕν ἄλλο σὺ μὲ χιλιάρχου ἐπὶ τοῦ ἄπτεσθαι ἐναντίου μόνου μὲ δύνῃ, σοὶ ἄλλῳ δ δυνατὸν ἢ τοῦτο;

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ προσκάπτου. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, ἐὰν δέῃ, [n] φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν χρᾷ πρὸς τὰ παρόντα χρᾶ.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. κ) ἡ σύνδεσις ἱερά, κ) σχεδὸν τι ρ ἐδὲν ἀλλότριον ἄλλο ἄλλῳ· [q] συγκατατέτακται γὰρ, κ) [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς ἁπάντων, κ) θεὸς εἷς διὰ πάντων, κ) οὐσία μία, κ) [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν, ζώων, κ) [x] ἀλήθεια μία, εἴγε

[a] L. 5. § 16.

[b] Inf. § 30. l. 6. § 53.
* Vide Not.
[c] L. 2. § 16.

[d] Inf. § 7.

[e] Inf. 54, 55.

[f] L. 8. § 2. l 9. § 23.

[g] L. 4. § 12.

[h] L. 3. § 3. 10.

[i] Sup. § 5. l. 10. § 12.
[k] L. 10. § 35.

[l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3.
[m] Inf. § 46.
[n] L. 12. § 9.
[o] L. 6. § 38.

[p] L. 9. § 1.
[q] L. 5. § 8.
[r] L. 4. § 23. Inf. § 48.
[s] L. 4. § 40.
[t] L. 2. § 16.
[u] L. 4. § 4.
[x] L. 9. § 1.

καὶ τελειότης μιᾶς ἐξ ὁμογενῶν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετεχόντων ζώων.

[a] E. 2. § 12. Inf. § 19.

§ 10. [a] Πᾶν τὸ ὕλικον, ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ ἐξ ὅλων οὐσίᾳ· καὶ πᾶν αἴτιον, [b] εἰς ἓν τῶν ὅλων λόγον τάχιστα ἀναλαμβάνεται· καὶ [c] μνήμη τάχιστα ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

[b] L. 4. § 14.

[c] Sup. § 5.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ περᾶξις [d] κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον.

[d] L. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 12. [e] Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος.

[e] L. 3. § 5. Sup. § 2.

§ 13. [f] Οἷόν ἐστιν ἐν ἡνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ὁ λόγον [g] ἐν διεζωσι τὰ λογικὰ, πρὸς μίαν πνὰ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δέ σοι ἡ τούτου νόησις παραστήσει, ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι [h] μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συστήματος. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ῥᾴω στοιχείου [i] μέρος ἔτι ἑαυτὸν λέγῃς, ὅπως ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· ὅπως σε καταλαμβάνῃ [k] εὐφραίνει τὸ εὐεργετεῖν· ὅπως πρέπον αὐτὸ φιλεῖν ποιεῖς, ὅπως εἷς [l] αὐτῶν ἦν ποιῶν.

[f] L. 9. § 9.

[g] L. 2. § 1.

[h] L. 8. § 7. l. 10. § 6.

[i] L. 2. § 3, 4.

* -λικῶς L. 9. § 42.

[k] L. 8 § 26.

[l] Inf § 74. l. 11. § 4.

§ 14. Ὁ δίλιν, ἔξωθεν περιπιπτέτω τοῖς παθοῦσιν ὧν ἡ [m] περιπαθοῦσα ταύτης δυναμένοις. [m] ἐκεῖνα γὰρ, ἐὰν θελήσῃ, μεμψάσθω τὰ παθόντα. [n] ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ ὑπολάβω ὅτι κακὸν τὸ συμβεβηκὸς, ὅπερ βέβλαμμαι. [o] ἔξεστί μοι μὴ ὑπολαβεῖν.

* ἐσσαπίπ. Lug. An.

[m] Inf § 16. 33. l. 8. § 28.

[n] L. 4 § 7. l. 6. § 8.

[o] L. 6. § 52.

§ 15. [p] Ὅπ᾽ ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ [q] ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, [r] ὅ, τι ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι, καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

[p] P. 12. § 1.

[q] L. 8. § 5.

[r] L. 4 § 20.

* ὅτι ἂν τις π.

§ 16. [s] Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ ἱκανὸν ἐστὶ [t]. οὐ; λέγω, ἐὰν φοβεῖ [u] ἑαυτὸ [x] εἰς ὀδυνίαν. εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβῆται ἢ λυπῆται δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ὑπολαμβάνικῶς [y] ἐὰ πρέπει εἰς ταύτας ἐκφάς. [z] τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

[s] L. 5. § 26.

[t] Inf § 33. l. 8. § 28.

* -χλεῖ;

* -θεῖ;

* [ἢ λυπεῖ;] εἰς ἐπ. [ἢ κινεῖ;] Boot. [ἢ ἀγει] εἰς ὀδυνίαν Salm.

& perfectio una animantium sibi invicem congenerũ, ejusdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in universi substantiam qàm celerrimè evanescit: cavssale omne, in universi rationem non minùs citò resorbetur; memoria deniqe rei cujusq; pari celeritate in ævo qasi defossæ sepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadem actio est, & secundùm naturam, & secundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus sis.

§ 13. Qomodo se habent in continuis eorporis membra, eodem se habent in dissitis qæ ratione sunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata sunt utraqe. consideratio hæc animum tuum magis attinget, si te freqenter sic allocutus fueris, Membrum sum ego compagis isti, qæ ex ratione præditis componitur. sin partẽ duntaxat esse te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipsum benefacere per se nondũ oblectas te: adhuc tanqam quod fieri deceat tantùm facis, nondũ perinde acsi tibi ipsi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinsecùs accidat, qæ casibus istiusmodi affici possunt. ipsa enim, qæ affecta sunt, conqerantur, si velint. ipse nisi malum censuero id qod contingit, nondum sum læsus. in me avtem situm est, nihil tale opinari.

§ 15 Qicqid vel fecerit vel dixerit qisqam, probum esse me oportet. havd aliter, qàm si avrum avt smaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qisqam, smaragdum esse me oportet, nitorémqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipsa perturbat se? verbi gratiâ, an non ipsa in formidinem, in mœstitiam impellit se? alius qis si terrefacere eam avt contristari possit, faciat. in ipsius voluntate situm est, ut nè ad motus istiusmodi opinando se commoveat, corpusculum nè qid patiatur, sibi curæ

euræ habeat, si possit; & qando patitur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona: qid igitur facis hîc, ô phantasia? facesse hinc, per deos, uti accessisti: nihil enim opus te habeo. more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantùm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§ 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit ævum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus; qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si unà succurrat tibi; tum esse tibi cognatos, tum inscios invitósq; peccare: adhæc, paylò post

μεμνῆτο, οἱ δύνανται, ϗ λέγετο, ἢ τι πάσχει· τὸ δ' ψυχάριον, τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως ὑπολαμβάνον, μηδὲν μὴ πάθῃ. * ὃ γὰρ ἔξεις * αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. [a] ἀπερισπάστως ἔχειν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ; τὸ σύμφυτον νοῦν, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἄνοιαν ποιῇ· ϗ πάντα ἥξει· ἐὰν μὴ ἑαυτὸ παρέσχον, ϗ [b] ἀνεμπόδιστον, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ παρέσῃ ϗ ἐμποδίζῃ.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία ἐστὶ, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθόν *. τί οὖν φῂς φαντασία, ὦ θαυμασία; ἀπέρχου, * κατὰ θεούς σοι, ὡς ἦλθες· ἐ γὰρ χρήζω σου. ἐλήλυθας ϗ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.

§ 18. Φοβῇ τί μεταβολήν; [e] τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; [f] τί δὲ φίλτερον ἢ ὠφελιμώτερον τῷ ὅλῳ φύσει; σὺ ϗ αὐτὸς λουσάσθαι δύναται, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι ϗ δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο ϗ τί σοὶ χρησίμων δύναται συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι ϗ αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν ἐστι, ϗ ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον· τῇ τοῦ ὅλων φύσει;

§ 19. [i] Διὰ τῆς τῶν ὅλων οὐσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διακορεύεϑ πάντα τὰ σώματα, [k] τῷ ὅλῳ συμφυῆ ϗ συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτεις, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπωκεν; τὸ δ' αὐτὸ ϗ [n] ὅτι παντὸς ὑποπτεύειν σοι ἀνθρώπου τε ϗ πράγματος προσπίπτοντος.

§ 20. [o] Ἐμὲ μὲν μόνον φοβεῖται, μήτι αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἡ προαίρεσις τοῦ ἀνθρώπου ἐ θέλει, ἢ ὡς ἐ θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν ἐ θέλει.

§ 21. [q] Ἐγγὺς μέ ἐστι πάντων λήθη. ἐγγὺς ϗ ἡ πάντων σὲ σε λήθη.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν ϗ τοὺς πλησίον τας. τοῦτο ϗ γίνεϑ, ἐὰν συμπροσπίπτῃ σοι, ὅτι ϗ [s] συγγενεῖς, ϗ [t] δι' ἄγνοιαν, ϗ [u] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι, ϗ ὡς [x] μεθ' ὀλί-

[a] L. 3. § 5. l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.
[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
[e] Inf. § 29.
[f] L. 4. § 3. 40. Inf. § 25. l. 8. § 61. 9 § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] L. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 9. § 29.
[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2. § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.
[o] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[p] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25.
[q] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[r] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.
[s] L. 2. § 1. l. 3. 4. 11.
[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

* εἰ ὑκ ἄξεις, vel παρέξεις, οὐτὸ Selm.
* αὐτῷ Xyl.

γαν ἀμφότερα τυθήσεται, καὶ σοὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις. [a] ἐκ ἔβλαψέ σε. [b] ἀ δὲ τὸ ἡγεμονικόν σου κρεῖττον ἐποίησεν, ἢ ταῦτα δύο.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.

§ 23. [c] Ἡ τῆς ὅλης φύσεως, ἐν τῇ ὕλῃ ἕξις, [d] ὡς κηρὸν ἡμᾶς μίαν μάζαν ἐποίησεν· καὶ τοῦτον εἶδος· ἄνδρα φύσιν ἀνωμαλήσασα τῇ ὕλῃ αὐτῆς, ἔπειτα εἰς ἀνδρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [e] ἔμεινεν δὲ τούτων ἕκαστον ὀλίγον ὑπόστασιν. [f] ἀνάγκη δὲ ὑδὴν τὸ διαλυθῆναι τοῦ πηλοῦ· ὥσπερ καὶ τὸ συμπαγῆναι.

[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.
[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. L. 6. § 47. l. 8. § 20.

§ 24. [g] Τὸ ὀδύνην τῷ περιεσομένῳ πλεῖον παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις ἐφαπτόμενον ἢ φάρμακα, [*] ἢ τὸ πολιτικῶς ἀποβαλεῖν, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. ἴσως γὰρ τούτῳ παρακολουθῶν πειρῶ, ὅπως μετὰ τὸν λόγον. εἰ δὲ καὶ ἡ συναίσθησις τῷ [*] ἀμυδρύνειν διέρχοιτο, [i] τίς ἔτι τοῦ ζῆν ἅπτεται;

[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 11. § 18.
[*] σφαγῆναι] ἀναπνεῦσαι, καὶ τὸ ἀπ' ἀλεκτρυόνος Boot.
[*] εἰ Mer.
[*] -σῦ [μὴ] ἀ- Mer.
[i] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ἅσον ὕσον μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῶν ὑσιῶν αὐτῆς ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῶν ἐκείνων ὑσιῶν, [l] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[k] Sup. § 23.
[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. L. 10. § 7. 12. § 23.

§ 26. Ὅταν τις ἁμάρτῃ πρὸς σέ, εὐθὺς εἰσδυόμου [m] τὴν διανοίαν ἢ κακὸν ἐπιλαβὼν ἥμαρτε. τοῦτο γὰρ ἰδὼν, [n] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [o] οὔτε θαυμάσεις, [p] οὔτε ὀργισθήσῃ. [q] ἅτε γὰρ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἢ ὅμοιον ἐπιλαμβάνῃς, ἢ ἄλλο ὁμοιοειδές. [r] δεῖ δὲ συγγνώσεως. [s] εἰ δὲ μηκέτι ἐπιλαμβάνοις τὰ τοιαῦτα διανοεῖσθαι καὶ κακά, ῥᾴον [t] συμβήσεται ἔσῃ τοῦ παραῤῥῶναι.

[m] L. 6. § 15. l. 8. § 50. L. 10. § 7. 12. § 23.
[n] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.
[o] L. 2. § 13.
[p] L. 8. § 14.
[q] L. 5. § 28.
[r] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[s] L. 1. § 15
[t] L. 2. § 1.

§ 27. [u] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννόει, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν παρόντων τὰ λυσιτελέστατα ἐκλογίζεσθαι, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπιζητῆτα, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέτρια φυλάσσοι, μὴ διὰ [*] τοῦ ὕπος [x] ἀσμενίζειν αὐτοῖς, ἐάσῃς ἐκλιμάξαι αὐτὰ ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ ταραχθήσεσθαι.

[u] L. 11. § 13. Inf. § 52. 63.
[*] τὸ Lug. An.
[x] L. 3. § 12. Sup. § 7. l. 8. § 32. 36.
[x] L. 5. § 9.

utroſque veſtrum morti conceſſuros: præ omnibus denique, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, quàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanquam è cera, nunc equulem effingit; eam mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum autem qodlibet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis autem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magis moleſtum eſt, quàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſueverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo autem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obfirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliùs?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetim renovetur.

§ 26. Cùm adverſùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt mirabere, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentē æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem ſelige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi requireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe conitgerit, turberis.

§ 27.

§ 28. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, qicqid vel tibi, vel alii cuiqam contingit. rem subjectam qámqe divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinqe.

§ 30. Eis qæ dicuntur, animum simul intende: in ea qæ fiunt faciuntve, mente altiùs descende.

§ 31. Exorna te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

—certâ, inqit ille, decurrunt omnia lege. qid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, avt pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem qod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive eximanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit; si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior qicqam indè fit pars animi princeps. corporis verò membra, qæ dolore sunt afflicta, ipsa si qid possunt, de eo statuant.

§ 34. Qod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, qales existant, & qalia tum fugiant, tum & sectentur: illud ité dispice, sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora absondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus qàm celerrimè abscondatur.

§ 35. Platonis dictum. Cui igitur animus sublimis fuerit, qíq; & tempus omne, & substantiam omnem contempletur; nunqid huic magnum qiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συνειλοῦ. [b] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ἡγεμονικὸν, ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι, καὶ παρ' αὐτὸ τοῦτο [c] γαλήνην ἔχοντι.

§ 29 [d] Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν. [e] σῖγον τὴν ὁρμητικότητα. [f] ἀπέργαζου τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου. [g] γνώσιμον τὸ συμβαῖνον, ἢ σοί, ἢ ἄλλῳ. [h] δίελε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ αἰτιῶδες καὶ ὑλικόν. [i] ἐννόησον τὴν ἐσχάτην ὥραν. [k] τὸ ἁμάρτημα ἀμάρτηται, ὅπου κατάλιπε, ὅταν ἡ ἁμαρτία ὑπῆρχε.

§ 30. [l] Συμπαρεκτείνειν τὴν νόησιν τοῖς λεγομένοις. [m] εἰσδύεσθαι δὲ τοῖς εἰς τὰ μυελώδη καὶ ποιητικά.

§ 31. [n] Φαιδρύνου σαυτὸν ἁπλότητι καὶ αἰδοῖ, καὶ τῇ πρὸς τὰ ἀνὰ μέσον διαφορᾷ τε καὶ ἰσότητι ἀδιαφορίας. [o] φίλησον τὸ ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολούθησον θεῷ· —ὁποῖος μέν φησιν, ὅτι [q] πάντα κρατεῖ. * ἔπ. εἰ * δαίμονας τὰ στοιχεῖα ἀρκεῖ καὶ μεμῖχθαι, ὅτι τὸ πᾶσιν τοῦτοις ἔχει, ἢ * ἰδίαν ὀλίγα.

§ 32. Περὶ θανάτου· * εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κίνησις, [r] ἢ τοιοῦτον σβέσις, ἢ μετάβασις.

§ 33. Περὶ πόνου· [s] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον, φορητόν· καὶ [t] ἡ διάνοια τοῦ ἑαυτῆς γαληνίου κατ' [u] ἀπόλυσιν διατηρεῖ, καὶ [v] ἡ ἡγεμονικὴ τοῦ ἡγεμονικοῦ γίγνεται· καὶ τὰ ἄλλα μέρη ἐπὶ τῷ πόνῳ, εἴ τι δύνανται, φθεγγέσθω αὐτῷ ἀποφηναμένῳ.

§ 34. Περὶ δόξης· [x] τὰς διανοίας ἀνθρώπων οἷαί, καὶ διὰ τοῦ φεύγουσαί, διὰ τοῦ διώκουσαι, καὶ ὅτι * ὡς αἱ σποδιαὶ ἄλλαι ἐπ' ἄλλαις ἐπιφερόμεναι κρύπτουσι τὰ πρότερα· ἕτως ἐν τῷ βίῳ, τὰ πρότερα ὑπὸ τῶν ὕστερα χωννύντων τάχιστα ἐπικαλύπτεται.

§ 35. Πλατωνικόν· [a] * ᾧ ἂν ὑπάρχῃ διάνοια * μεγαλοπρεπὴς, καὶ [b] θεωρία παντὸς τοῦ χρόνου, πάσης τῆς οὐσίας, * ἆρα οἴεται τινὰ μέγα τὸ ἀνθρώπινον

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48. [b] L. 5. § 14. l. 6. § 51. [c] L. 2. § 4. l. 8. § 28. [d] Sup. § 17. l. 9. § 7. [e] L. 2. § 2. [f] L. 3. § 12. l. 6. § 32. [g] L. 4. § 29. l. 6. § 31. l. 8. § 46. [h] L. 4. § 21. [i] L. 2. § 11. [k] L. 9. § 20. 38. [l] Sup. § 4. [m] L. 6. § 3. [n] L. 4. § 26. l. 11. § 15. [o] L. 3. § 9. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16. [p] L. 10. § 11. l. 12. § 27. 31. [q] L. 3. § 11. l. 4. § 26. l. 6. § 33. * ἢ δαί. εἰ μόνα Mer. ἐπ [μικ]λον] εἰ δαίμονα Boot. * δαιμόνια Xyl. * ἢ δὴ λίαν Xyl. εἰ μὴ λ. Boot. * ἢ Xyl. Mer. [r] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf. § 49. l. 8. § 25. 58. l. 10. § 7. [s] L. 10. § 31. [t] L. 5. § 2. Inf. 68. * ὁμοῦ. [u] Inf. § 64. L. 4. § 7. [x] Sup. § 15. [y] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27. [z] Sup. § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33. [a] Plato polit. l. 6. * ὅτου ὅσα.

* ᾗ, ἂν * -τεία * φρόνησις, [b] L. 4. § 48. 50. l. 6. § 36, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 17.

ἐϛὶ) τὸν ἀνθρώπινον βίον; ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς. ἐκεῖν ϗ [a] θάνατον ὑ δεινόν τι ἡγήσεϛ) ὁ τοιοῦτο; ἥκιϛά γε.

[a] L. 6. § 47.

§ 36. Ἀντισθενικόν. [b] βασιλικὸν, [*] μὴ εὖ ποιοῦντα ἀκούειν.

[b] Arrian. l. 4. c. 6.
[*] ἓν μὴ ἐφ· vel ἐφ. μ· ἓν

§ 37. Αἰσχρόν ϛι, τὸ μὴ πρόσωπον ὑπήκοον ἔχ), ϗ σχηματίζεσθαι ϗ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει ἡ διάνοια, αὐτὴν δ' ὑφ' ἑαυτῆς μὴ σχηματίζεσθαι ϗ κατακοσμεῖσθαι.

§ 38. [c] Τοῖς φεύγουσιν γὰρ [d] ἐχθὲ συμβῆναι χρέων.

Μέλει γὰρ αὐτοῖς ἄνδρ.

[c] Euripid. Bellerophont. L. 11. § 6.
[d] L. 6. § 20. 22.

§ 39. Ἀθανάτοις τε θεοῖς ϗ ἡμῖν χάρμα δοῦναι.

§ 40. [e] Βίον [f] θερίζειν, ὥϛε κάρπιμον φέρειν.

Καὶ [*] τὸ μὲ ἔχ), [*] τὸ δὲ μή.

[e] Euripid. Hypsipyl.
[f] L. 11. § 34.
[*] τὸν Plut.

§ 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ὑπὸ θεῶν ϗ πατρὸϛ [*] ἐμοῦ,

[h] Ἔχει λόγον ϗ τοῦτο. (δίκαιον.

[g] L. 11. § 6.
[*] ἐμοῦ Lug.
[h] L. 6. § 4. l. 12. § 5.

§ 42. [i] Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ ϗ τὸ

[i] Aristoph. Acharn.

§ 43 [k] Μὴ συνεπιθρηνεῖν, [l] μὴ σφύζειν.

[k] L. 5. § 36.
[l] Inf. § 69.

§ 44. Πλατωνικόν. [m] Ἐγὼ μὲν τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι ὐ καλῶϛ λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτι τι ϗ σμικρὸν ὄφελ· ἀλλ' ὐκ [n] ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, ϗ ἀνδρὸϛ ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

[m] Plato Apolog.
[n] L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2.

§ 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ὅ ἄν τιϛ αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμεν· βέλτιϛον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντ· ταχθῇ, ἐν ταύτῃ δεῖ, ὡϛ ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

[o] Plato ibid.

§ 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ ἡμῖν καλὸν, ϗ τὸ ἀγαθὸν, [*] ἦ, τὸ σώζειν τε ϗ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέ, τὸ ζῆν ὀφοσοῦν χρόνον, τόν γε ὡϛ ἀληθῶϛ ἄνδρα, [*] ἑαυτὸν δεῖ, ϗ

[p] Plato Gorg.
[*] ἢ τοῦ
[*] ἐκεῖνον

videri hominis vitam? Fieri, inqit, non poteſt. Neqe mortem igitur grave qid reputabit. Minimè veró.

§ 36 Antiſthenis illud. Malè avdire, cùm benefacias, regium eſt.

§ 37. Indignum eſt, vultum animo obſeqentem, pro ejus imperio conformare & componere ſemet; ipſum avtem animum ad ſuiipſius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*
Nil qippe curant ipſa.

§ 39. *Diis lato exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*
Ut hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meóſq; liberos Dii negligant,*
Hujus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æquum bonúmqe à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamenteris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis iſta. Ego huic reſpoꝛſum hoc, juſtúmqe illud, referrem. Parùm rectè cenſes, mi homo, ſi hominem, qi vel ullius ſit usûs, exiſtimas mortis vitæ q; diſcrimen in numero aliqo habiturum; nec hoc duntaxat conſideraturum, id qod agit, juſtum an injuſtum, hominiſq; probi an improbi ſit.

§ 45. Ejuſdem. Sic enim ſe revera habet, viri Athenienſes; qocunq; loco ſemet collocaverit qis, ſtatum eum ſibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocat', eum hunc tueri (uti mihi videtur) oportet, etiáſi cum diſcrimine conjunctum id ſit, nec ullius rei cujuſqam, nè mortis qidem, præ eo qod eſt turpe, rationem habere.

§ 46. Ejuſdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generoſum eſſe bonúmqe exiſtat, qàm ſervare & ſervari. neq; enim hoc eſt, qod, vir verè qi ſit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantundem

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim ampliùs sis visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qe terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum.—

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensus expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior, nè

§ 47. [d] Πτεροποιῆν [e] ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριδινούμενα· καὶ [f] τὰς περὶ στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. Ἀποκαθαίρουσι γὰρ αἱ τούτων φαντασίαι τὸν ῥύπον τῆς χαμαὶ βίου.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ ἀνθρώπων τοῦ λόγους ποιέμβροον, ἐποπτεύειν δεῖ καὶ τὰ ὑπόγεια, ὥσπερ πόθεν ἄνωθεν, καὶ ἀγέλας, στρατεύματα, γεώργια, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων δόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἔθνη ποικίλα, ἑορτὰς, θρήνους, ἀγορὰς [h] τὰ παμμιγῆ, καὶ τὰ [i] ἐκ πάντων συγκεκραμένον.

§ 49. [k] Τὰ περιγενόμενα ἀναθεωρεῖν [l] ταῖς τοιαύταις τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολαῖς· ἔξεστι καὶ τὰ ἐπόμενα περαφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντα ἔστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐκβαῖναι τοῦ ῥυθμοῦ τῶν νῦν γινομένων. ὅθεν καὶ [n] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντα ἔτεσιν ἰσορροπεῖν [o] ἀνθρώπινον βίον, τῷ ἐπὶ ἔτη μύρια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [p] τὰ [q] ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γαῖαν τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου βλαστόντα γένη, εἰς [*] αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [r] ἢ τοῦτο διάλυσις ἢ ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντεμπλοκῶν, [*] καὶ τοιοῦτός τις σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [s] σίτοισι καὶ πότοις, καὶ [*] μαγγανεύμασι
Παρεκτρέποντες * ὀχετὸν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεῖθεν ἢ πόσοι' ἔρχον (τοις.
[t] Ἀναΐσκη τλῆναι κημάτοις ἀνοδύρ-

§ 52. [u] Καλλαλιώτερος * ἀλλ' ἁ- κοινωνικώτερος, ἁδὲ αἰδημονέστερος,

[a] L. 4. § 31. 46 l. 12. § 1.
[b] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
[*] ἢ δ' ὃν ἔης
[c] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[d] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[e] L. 11. § 27.
[f] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[g] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[h] Sup. § 3.
[i] Sup. § 9.
[k] L. 6. § 46, 47.
[l] L. 8. § 31. l. 10. § 27.
[m] L. 6. § 37.
[n] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[o] Eurip. Chrysip.
[p] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[q] L. 4 § 21 l. 6. § 15.
[*] ὑράνιον Clem.
[r] Sup. § 32.
[*] ἢ, vel, [ἢ] καὶ
[s] Eurip. Supplic.
[*] μαγεύμασι Eur. cod. μαγεύμασι Plut.
[*] ὄλεθρον Grot.
[t] Sup. § 46.
[u] L. 5. § 5.
[*] -κότερος [σκοπεῖ τις] f.

ἀδ' [a] ὑποπτότερος ὑπὸ τῶν συμβαίνοντων, ἀδὲ [b] ἐμμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.

§ 53. [c] Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δύναται κατὰ τὸν [d] κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ ἀδὲν δεινὸν ὅτι γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τῆς εὐοδώσης, καὶ κατὰ τὴν καταπίπτουσαν πρᾶξιν ἐνεργείας, ἐκεῖ [g] βλάβην ἀπραγίας βλάβην ὑφορατέον.

§ 54. [h] Παντα χῆ καὶ διηνεκῶς ἔξεστί σοι ἔξεστι, καὶ [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις κατ' δικαιοσύνην πρᾶξαι φέρεσθαι, καὶ τῇ [*] ἴδιᾳ φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, ἵνα [n] μήτε ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ σπεύδῃς ἀλλότρια ἡγεμονικὰ ἀλλ' ἐπὶ βλέπε [p] κατ' εὐθύ, [q] ἐπὶ τί σε ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτε τῷ ὅλῳ, διὰ τῶν συμβαινόντων ἄγει, καὶ ἡ σὺ, διὰ τῆς σεαυτοῦ [r] σύστασις ἐπὶ σε. [r] σεαυτῷ ἢ ἑκάστῳ τὸ ἔργον τῇ καλασκευῇ κατασκευάσας ἢ τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν, ἄφωνα καὶ ὅλα πάντα ἄλλα, [s] τὰ μὲν χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν σεαυτοῦ ἐν τῇ τῆς ἀνθρώπου κατασκευῇ, [u] τὸ κοινωνικὸν ἔχει· δεύτερον δὲ, [x] τὸ ἀνένδοτον πρὸς ταῖς σωματικαῖς πείσεις. [y] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] ἀφορίζειν ἑαυτὸν, καὶ μήποτε ἐπιβῆναι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἐκάτερα. [a] ἢ δὲ νοερὰ ἐθέλει πρωτεύειν, καὶ μὴ καταχρατεῖσθαι ὑπὸ ἑαυτῶν· δικαίως γε. [b] πέφυκε γὰρ χρησικὴ πᾶσιν ἑαυτοῖς. τρίτον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ [c] τὸ ἀπρόπτωτον καὶ ἀνεξαπάτητον. τούτων δὲν ἐχόμενον τὸ ἡγεμονικὸν [d] εὐθεῖα πορευέσθω, καὶ [e] ἕξει τὰ ἑαυτοῦ.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ καὶ μέχρι νῦν βεβιωκέναι, [f] τὸ λοιπὸν [g] ἐκ τῆς φεύγειν, ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

nè ad casus qosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§. 53. Ubicunqe effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, qæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum conseqi licet actionis prosperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omníqe tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acquiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fásqe versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis qæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis qæ tibi sunt agenda. illud avtem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa qidem, rationalium gratiâ, qemadmodum & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est, societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis avtem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 16.
[c] L. 2. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 2.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 12. l. 3. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27. l. 10. § 6. 11.
[m] Sup. § 28. l. 4 § 33.
[*] παρέσῃ
[n] L. 4. § 32. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] L. 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 13.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 69. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 2. § 2. l. 11. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68. l. 10. § 38.
[c] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9 § 42. l. 11 § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

§ 57. Id solum diligas, quod obvenit, & à fato destinatum est tibi. ecquid enim magis est congruum?

§ 58. In omni casu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigissent, ægrè tulerunt, pro infveto habuerunt, qiritati sunt. at ubi tandem jam illi? nusqam plané. cur tu igitur horum similis esse velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his alios afficiunt, & afficiuntur ipsi; ipse totus in hoc intentus, qo mŏdo casibus istiusmodi vtare? etenim rectè uti poteris; virtutísq; materiam tibi suppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præstare te velis. deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam esse illud, circa qod actio versatur.

§ 59. Introspice te. intus est boni fons, qi perenniter scatebit, si jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum esse oportet, ut nec motu, nec gestu temerè jactetur. qale enim in vultu specimen sui exhibet mens, dum scitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm ista citra affectationem sunt observanda.

§ 61. Ars vivendi est luctatoriæ qàm saltatoriæ similior. cùm in hoc sit posita, ut adversùs contingentia improvisa in procinctu semper qis ac immotus consistat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qalésnam sint à qibus probari & prædicari velis, qalíq; sint mente præditi. ità neq; avt incusabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, si opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perspexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita.* qin & justitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujusmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminisse cumprimis necessarium est. eris enim erga omnes mitior

§ 57. *Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ πρεπωδέστερον. [a] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον;

§ 58. Ἐπ' ἐκάστου συμβάματος ἐκείνους ὡς ὀμμάτων ἔχειν, [b] δι' ὃν τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἦλθον, ἐξεταζόντος, ἐμέμφοντο· ποῦ δὲ ἦν οἷς οὗτοι ὦσι; ἐδαμοῦ. τί δὲ καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; ἀλλὰ [c] τὰς μὲν ἀλλοτρίας πράξεις καταλιπεῖν τοῖς πράττουσι καὶ πραττομένοις; [d] αὐτὸς δὲ σὲ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [e] ὕλην * σε ἕξας μόνον * σχήσεις, καὶ [f] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅπερ πάντες ἂν φαίνοιεν· καὶ μέμνησο * ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ * διάφορον ἑφ' ἕ ἡ πρᾶξις.

§ 59. [g] Ἔνδον βλέπε, ἔνδον [h] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἂν ἀεὶ σκάπτῃς.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διαρρίφθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν ἤθει. [i] οἷός γάρ τι ὅλως ἐστὶν ὁ τοῦ νοῦ παρέχεται ἡ διάνοια, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὔχαριν συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλως ὅλε * σωμάτος ἀπαιτητέον. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῇ ἀνεπιδεύτῳ φυλακτέα.

§ 61. [l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα ἢ τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἀπροσδόκητα, ἕτοιμον καὶ ἀπλῶς ἑστάναι.

§ 62. Σωτέχως ἐφιστάναι, [m] τίνες εἰσὶν οὕτοι ὑφ' ὧν μαρτυρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. ὕστε γὰρ μέμψῃ [n] τοῖς ἀκουσίως ἁμαρτάνουσιν, ὕστε [o] ὅλως μαρτυρήσεως δεήσῃ, * εἰ βλάπτων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως ἐξ ὁρμῆς αὐτῆς.

§ 63. [q] Πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα, φησὶν, στέρεται ἀληθείας· [r] ἕτως δὲ καὶ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ εὐμενείας, καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τοῦτο μεμνῆσθαι· [s] ἥσῃ γὰρ πρὸς πάντας πραοτέρος.

[a] L. 3. § 4. Sup. § 54.
[b] L. 4. § 23. 33. 34. L. 4. 3. § 32. l. 11. § 6. 18.
[c] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27.
[d] L. 6. § 50. Inf. § 68.
[e] L. 4. § 1. * σοι f. * πρ' σπ' ἢ θ' κ'
[f] Sup. § 15. Inf. § 67.
* [ὑπ'] ἀμφ. f. * ἀδιάφ. L. 6. § 32.
[g] L. 8. § 28 l. 10. § 38.
[h] Inf. § 62. l. 8. § 51.
[i] Sup. § 24. l. 11. § 15.
[k] L. 1. § 16.
[l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.
[m] L. 4. § 3. 38. l. 6. § 59.
[n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12.
[o] L. 3. § 4, 5. * εἰς βλάπτων f. vel, εἰ βλάπτεις
[p] Sup. § 59.
[q] Plato Sophist.
[r] Sup. § 62.
[s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ πᾶσιν πόνῳ, φέρε εἰπεῖν, ὅτι [a] οὐκ αἰσχρόν, [b] καὶ πρὸς τὴν διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. ὅτε γὰρ καθ' ὑλικήν ἐστιν, ὅτε καθὸ κοινωνική, διαφθείρει αὐτήν. ἐπὶ μέν τοι τοῖς πλείστων πόνων, καὶ τὸ τῆς Ἐπικούρου σοι βοηθείτω, ὅτι [c] οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον, ἐὰν τοῦτο ἔμμονον μεμνημονεύῃς, καὶ [d] μὴ προσδοξάζῃς· καὶ εἶναι δὲ μέμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχεραίνοντα. ἔξεστι τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [e] πόνῳ ἐνδίδως.

§ 65. Ὅρα [f] μήποτε τοιοῦτον πάθῃς πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, οἷόν ἐστι [*] ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαύσιος Σωκράτης, καὶ διάθεσιν κρείσσων ἐκείνων· ἐὰν γὰρ ἀρκῇ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ [g] τὸν Σαλαμίνιον καλοῦντος ἄγειν, γενναιότερον ἔδοξεν ἀντιβῆναι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐμβριθύετο· πρὸς δὲ καὶ μᾶλλον ἄν τις [*] ἐπιτήσειεν, εἰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν τινὰ τὴν ψυχὴν εἶχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [h] ἀρκεῖσθαι τῷ [i] δίκαιῳ εἶναι τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅσιον τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῇ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτοῦντα, μηδὲ μῦθον δυλεύουσι πίστεσι, ἀγνοίαν, [l] μήτε τῶν ἀπονεμομένων ἐν τῷ ὅλῳ ὡς ξένον τι δεχόμενον, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον πασχόντων, [n] μήτε τοῖς τοῦ σαρκικοῦ παθήμασιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ ἑαυτόν.

§ 67. Ἡ φύσις οὐκ ἔστως συνεκέρασε [*] τῷ συγκρίματι, ὡς μὴ ἐφεῖσθαι [o] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι. [p] Πλέον γὰρ ἐνδέχεται θεῖον ἄνδρα γενέσθαι, καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωσθῆναι· τούτου μέμνησο ἀεὶ καὶ ἐπ' ἐκείνῳ, ὅτι [q] ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι·

§ 64. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eum esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neqe enim eam, avt qatenus materiale qiddam, avt qatenus societatis est studiosa, corrumpit. in plerisqe verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum, nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. qoties ergò horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos sic afficiaris, qomodo ipsi erga homines solent.

§ 66. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliqísq; præstantiore indole? neq; enim hoc sufficit, qòd mortem gloriosissimè oppetebat; avt qòd cum sophistis acutissimè differebat; avt qòd in frigore summo patientissimè sub dio pernoctabat; avt qòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generosissimè malebat; avt quod per compita fastuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates: utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusqam frustra indignatus, nec cujusqam insitiæ assentatus, nec ab universo assignatum qicqam, avt tanqam peregrinum qid excipiens, avt tanqam intolerandum sustinens, nec caruncularum affectionibus mentem passus coaffici.

§ 67. Non ità commisit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui sunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo qis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris; sed & illud, pavcissimis ad beatè vivendum opus esse.

qódq;

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
[*] ἀπάνθ' f.
[g] Plato Apolog.
[*] ἀπ' f.
[h] L. 4. § 13. 25. l. 6 § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11 § 20. l. 12. § 1.
[k] L 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.
[*] [σι] τ σ' f. τὸ σὺ συγκρίμαπον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4, 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

qódq; etiamsi desperes dialecticæ avt naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen quod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obseqens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra feræ discerpant: qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectísq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac irruenti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artísq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec avt novum est, avt tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam noviſſimum exigit, nec avt festinat, avt torpescit, avt simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talésq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod ampliùs est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es desiturus, malos tolerando defetiscerisne ídq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialísq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui feciſti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

[a] μὴ ὅτι ἀπήλπικας διαλεκτικὸς καὶ φυσικὸς ἔσεσθαι, διὰ τοῦτο ἀπεγνῷς καὶ [b] ἐλεύθερος, [*] καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἀδιάφθως διαζῆται ἐν πλείστῃ συμπλοκῇ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἅπερ βούλονται, κἂν τὰ θηρία διασπᾷ τὰ μελύδρια τοῦ ἀφυπνισθέντος μέλη τούτου φυσήματος. [f] τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τούτοις τὴν διάνοιαν σώζειν ἑαυτὴν ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει ὀρθῇ ἀφελεσικάκων ἀληθεῖ, καὶ [h] χρήσει τῶν ὑποβεβλημένων ἑτοίμῃ; ὥστε τὴν μὲν κείσαν λέγειν τῷ παρεμπίπτοντι τοῦτο ὑπάρχεις καὶ ὄντως; κἂν χρὴ δόξαν ἀλλοίαν φάναι· τὴν δὲ χρῆσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι, σὺ ἐζήτεις. [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον πράγμασι ἀνθρώπου ἢ θεοῦ. πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ οἰκεῖόν ἐστι καὶ [m] οὔτε καινὸν, οὔτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐεργές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τῆς ἤθους, [p] τὴν πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε παρηᾶν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [s] ἐ δυσχεραίνουσι, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι λήσει αὐτὸς πάντας ἀεὶ τοιούτους ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνθρώπων· φερεῖν δὲ καὶ [t] κήδονται αὐτῶν παντοίως. σὺ δὲ [u] ὅσον ἐδέπω λήγειν μέλλων, [x] ἀπαυδᾷς; καὶ ταῦτα, [y] ἐξ ὧν τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ἐστι τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [z] ὃ καὶ δύνατόν ἐστι· τὴν δὲ τῶν ἄλλων φεύγειν, [a] ὅπερ ἀδύνατον.

§ 72. [b] Ὃ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις ἐυρίσκῃ [c] μήτε νοερὸν, [d] μήτε κοινωνικὸν, εὐλόγως [e] καταδίδωσιν ἑαυτῆς κείνει.

§ 73. [f] Ὅταν σὺ ἦς πανοικεὺς ἦς, καὶ ἄλλος ἦν πανοικεύς, τί ἂν ζητεῖς πείσον

[a] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[*] -θεῖος Mer.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. L. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L. 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 1. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8 § 5.
[s] L. 9. § 11. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L. 5. § 9. l. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8. § 55.
[a] L. 8. § 4. l. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

τέτων περὶ σαῦτα, ὥσπερ [a] οἱ μακροὶ, τὸ [b] δόξαι ἴυ, πονοποιήσειν, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

tertium qippiam ultra hæc qæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 8. § 1.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. [c] μὴ ἴυν κάμνε [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελεῖς.

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

[c] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[d] Sup. § 13. 53.

§ 75. Ἡ τῶν ὅλων φύσις ἐπὶ τῷ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νῦν δὲ [e] ἤτοι πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ [*] ἀλόγως καὶ τὰ κυριώτατα ἔχειν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τῶν κόσμων ἡγεμονικόν. εἰς πολλὰ σε [f] μαλθακώτερον ποιήσει, τοῦτο μεμνημονευμένον.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

[e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5.
[*] τὰ λογικὰ ἢ κ. vel, ἄλογα ἢ, τὰ κ. Mer.
[f] Sup. § 68.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'.

LIBER VIII.

Καὶ τοῦτο. σοὶ [a] τὸ ἀκαταδόξητον φέρει, ὅτι ἂν ἔτι δύνασαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τὸν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον διεξιέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτοῦ δῆλος γέγονας, πόῤῥω φιλοσοφίας ὤν· πάρεσται ἴσως τοῖς μὲν δόξαι τοῖς δὲ φιλόσοφος κεκρίσθαι, ἐκεῖθεν σοι ῥᾴδιον· ἀντιφωνίζεται δὲ καὶ ἡ ὑποθεσις· εἴπερ ἴσως ἀληθῶς εὐεργέτης τῶν κεῖται τὸ πρᾶγμα, τὸ μὲν, [b] τί δόξεις, ἄφες· ἀρκέσθητι δὲ, εἰ καὶ [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δύνασαι [*] ἢ σὺ φύσει δίκαιε βιώσειν [*]· κατανόησον ὃν τί θέλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν σπερισπάτω. πεπείρασαι γὰρ [e] σοὶ πόσα πλανηθεὶς, ἐδίωξε ἴσως τὸ εὖ ζῆν· ἐκ ἐν συλλογισμοῖς, ἐκ ἐν πλούτῳ, ἐκ ἐν δόξῃ, ἐκ ἐν ἀπολαύσει, ἐδαμῶ· ποῦ ἔν ἐστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς ἴσως ταῦτα ποιήσει [*]; ἐπὰν [g] δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα

Hoc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam saltem quæ à juventute hactenus transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis haud pavcis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò avt facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod supereſt, qantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa qid velit, intuere, nec te aliud qicqam molestum habeat. etenim expertus jam es, per qàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusqam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in qonam consistit? in eis faciendis qæ exigit natura humana. at hæc qomodo qis fatias? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. qærã, inqis,

[a] L. 1. § 16.
[b] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[c] L. 7. § 46. 56.
[*] [ὡς] ἢ f.
[*] -σεις. Boot.
[d] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[e] L. 12. § 1.
[f] L. 7. § 54. 55. 56.
[*] -σει [πῆς] f.
[g] L. 3. § 13. l. 7. § 2.

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus poeniteat me? propè adest tempus, qo morituru sum, omniáqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipso lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse necesse fuit? qàm multis rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commoveaxis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe justissimum videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citráqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura boc solenne habet; qæ istìc existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illìc deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Sitemps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente acqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitando nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aversiones

δόγματα; [a] τὰ περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ὑδνὸς μὲ ἀγαθὸν ὅστις ἀνθρώπῳ, ὃ οὐχὶ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον *, ὑδνὸς δ κακῶ, ὃ οὐχὶ ποιεῖ τἀναντία τοῖς ἐρημένοις.

§ 2. [c] Καθ' ἑκάστω προσέξειν ἐρώτα σεαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [d] μεταμέλομαι ἐπ' αὐτῇ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐκ μέσου. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ δὲ τὸ παρὸν ἔργον ζῴου [h] λογικοῦ, καὶ κοινωνικῶ καὶ ἐννόμω θεῷ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊος τί πρὸς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτη; [l] ὅτι μὲν γὰρ εἶδον τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἑκάστων αὐτοῖς * ταῦτα· ἐμοὶ δὲ ὅταν πρόσχω; καὶ [m] σκληρὸν πόσον;

§ 4. Ὅτι [n] ἐλεύσῃ ποιῶν τὰ αὐτὰ ποιήσεσι, κἂν σὺ διαρραγῇς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράττου. [p] πάντα γὰρ κατὰ τὴν τοῦ ὅλου φύσιν· καὶ [q] ὀλίγου χρόνου ἐδεὶς ἐδαμοῦ ἔσῃ, ὥσπερ οὐδὲ Ἀδριανὸς, οὐδὲ Αὔγουστος. εἶτα [r] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμιμνήσκου, ὅτι [s] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [t] τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [u] ἀμεταστρεπτὶ καὶ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [x] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ [y] ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ τοῦ ὅλων φύσις τοῦτο ἔφερεν ἐχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μεταπλάττειν, μεταβάλλειν, ἄρειν ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. [a] πάντα ῥοπαί· * καὶ οὐχ ὥστε φοβηθῆναι, [b] μὴ κενὸν· [c] πάντα συνήθη· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα καὶ ἐπιτρεπόμενα.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δὲ λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίαις, μήτε ψεύδει, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθεμένη· [g] ταῖς ὁρμαῖς δὲ ὀρθὴ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀνδρύνουσα· [h] τὰς ὁρέξεις δὲ καὶ ἐγκλί-

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
* -δίκαιον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. l. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 19. § 25.
* ταῦτα Mer. ταυτὰ Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 15.
[t] L. 5. § 3. l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 23.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
* ὡς ἐκ f.
[b] L. 7. § 1. l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 42.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 2. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 16.
[h] L. 6. § 50, 51.

σεως οὖσ' ἐφ' ἡμῖν μόνον παντελῶς.
[a] L. 2. § 17. l. 3. § 4.
[b] L. 2. § 3, 4.
a τὸ δὲ ἴδιον τῆς κοινῆς φύσεως ἐπιλαμβάνομενον πᾶν ἀπαζομένη. b μέρος γάρ ἐστιν αὐτῆς ἐστιν ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἔχει φύσεως καὶ ἀναισθήτου, καὶ ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις,
[c] L. 7. § 13.
[d] L. 5. § 20. 34.
[*] ἢ γε Mer.
[e] Sup. § 6.
[f] L. 6. § 49.
c μέρος ἔχει d ἀνεμποδίστου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας. * εἶναι e ἴσους καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς f μετεχομένους χρόνους, οὐσίας, αἰτίου, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἐναστέας ποιεῖται σκόπει δή· μὴ εἰ τὰ πρὸς τὸ ἂν ἴσον ἐυρήσεις ὅλῃ παντὸς ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα * τοῦ δὲ πρὸς ἀθρόα τὰ [*] ἕτερα.

[g] L. 3. § 14.
[h] L. 2. § 17. l. 5. § 15.
[i] L. 4. § 3.
[k] L. 2. § 1. l. 9. § 42.
[l] L. 3. § 4. l. 7. § 22. 70.
[m] L. 5. § 16.
[*] σὺ Lug.
[n] Sup. § 2. l. 12. § 16.
[o] L. 6. § 45.
[p] Inf. § 39. l. 5. § 15.
§ 8. g Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ ὕδειν ἀνέργειν ἔξεστιν· ἀλλὰ h ἐδωδῶν καὶ πόνων καθυπερτέρησιν ἔξεστιν· ἀλλὰ i δοξαρίου κατάφρονα εἶναι ἔξεστιν· ἀλλὰ k ἀναιδέστοις καὶ ἀχαρίστοις μὴ δυμῶδες, θεραπεύειν l κήδεσθαι αὐτῶν ἔξεστιν.

§ 9. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀπόσπα κατεμμεμοιμένη m τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ * τὸν σεαυτοῦ.

§ 10. n Ἡ μετάνοιά ἐστιν ὀπίλη ψὶς τις ἑαυτῷ, ὡς o χρήσιμόν τι παρῃκότος· τὸ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, καὶ ἐπιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ ἀνδρὶ· p οὐδεὶς δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ἐπὶ τῇ ἡδονῇ τινα παρεικέναι· ὅτε ἄρα χρήσιμον, ὅτε ἀγαθὸν ἡδονή.

[q] L. 3. § 11.
[r] L. 4. § 21.
§ 11. q Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ καταστάσει r τί μὲν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ καὶ ὑλικόν· τὸ δὲ αἰτιῶδες· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

[s] L. 5. § 1.
[t] L. 5. § 16. l. 7. § 55.
[u] L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.
[x] L. 5. § 9.
§ 12. s Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσκόλως ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι t κατὰ τὸν κατασκευὸν σου ἐστὶ, καὶ u κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν, τὸ θεραπεύειν κοινωνικὸς ἀποδιδόναι· τὸ δὲ καθεύδειν, κοινὸν καὶ μετὰ ἀλόγων ζώων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ διὰ x καὶ ἡδυνέστερον.

sationes ad ea sola, quæ in nobis sita sunt, adhibet, à rerum natura deniq; quicquid assignatum fuerit, amplectitur. hujus enim pars est, ut folii natura pars naturæ est arboris. hoc tantùm interest, quod ibi folii natura pars est naturæ sensûs rationisq; exortis, & impedimento obnoxiæ. cùm hominis natura pars sit naturæ impediri nesciæ, rationalis, justæ. hæc autem & tempora, & materiam, & formam, & facultates, & casus ex æquo distribuit singulis quibusq; pro uniuscujusq; dignitate. id quod deprehendere licebit, si non seorsim unum aliquod in re ulla consideraveris, sed istius omnia cum alterius alicujus confertim sumptis contuleris.

§ 8. Adeò es illiteratus, ut nec legere possis. at potes contumeliâ abstinere, potes voluptate & dolore superiorem te præstare, potes gloriolam nihili facere, potes stupidis & ingratis non succensere, imò & illorum curam gerere.

§ 9. Nemo, aut vitam aulicam, aut tuam etiam, insimulantem te avdiat.

§ 10. Pœnitentia est suiipsius reprehensio qædam, ut qi utile aliqid omiserit. bonum autem qódq; necessariò etiam est utile; qódq; est ejusmodi, id viro bono probóqe curæ esse oportet. at neminem virum bonum probúmq; pœnituerit, qòd voluptatem unqam ullam omiserit. neq; utile itaqe, neqe bonum voluptas est.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius substantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. qod autem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13.

§ 13. Assidue, in omni, quantum potes, viso menti oblato, considera, quænam ejus natura, ad mores qid faciat, qid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi quamquam conveneris, statim tu tecum, Iste quænam habet de bonis malisque decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusque, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novumque videbitur. simul & hoc succurret, necessario facere illum quæ facit.

§ 15. Memineris, æqè turpe esse mirari quenqam tanqam de re inveta, qod ea mundus, quorum ferax est, profert; ac mirari quenqam, qod ficus ficus ferat, avt mirari medicum, qod qis febricitaverit, gubernatorem, qod ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æqè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atque in re cepta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote qæ juxta intentionem judiciumque tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, qem incusas? atomos, an Deos? insani utrumque est. neminem igitur est incusandum. siquidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minus, qid tibi qeri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil qod moritur, mundo excidit. istic avtem si manet ac mutat, istic & in sua, qæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atque hæc qoqe mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliqod natum est unumqodq; puta, equs, vitis. qid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqi ad opus aliqod extitere. tu ergò ad qid? numqid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusque rationem habet; tam finem, qàm ortum & durationem, qod attinet: qemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ὀπὶ πάσης εἰ δίον τε φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι.

[a] L. 16. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐντυχάνῃς, ἐυθὺς σαυτῷ σκόλεγε· ἔτ⊖ τίνα δόγματα ἔχει [c] περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; * ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνε καὶ τῶν ποιητικῶν ἑκατέρε, καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτε, ζωῆς τοιάδε * τίνα δόγματα ἔχειν, [d] ὐδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν * τὰ δὲ τίνα ποιῇ καὶ μεμνήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζῃ ὕτως ποιεῖν.

[b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18.
[c] Sup. § 1. l. 7. § 26.
* ἢ γ'. Lug. εἰ Cas. ἢ καὶ f. vel ὁ γ'.
* [γὰρ] τίνα δ' ἔχων f.
[d] L. 6. § 27. Inf. § 15. l. 9. § 42.
* [τάδε τίνα]
[e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30.

§ 15. * Μέμνησο, ὅτι, ὥσπερ [f] αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, ὕτως ⊖ εἰ ὁ κόσμ⊖ τάδε τινὰ φέρει, ὧν ὅτε φορεῖς· καὶ ἰατρῷ ἢ κυβερνήτῃ, αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πεπύρεχεν ὕτ⊖, ἢ εἰ ἀντίπνοια γέγονεν.

* Μιμνήσκομαι Lug.
[f] L. 4. § 6. l. 12. § 18.

§ 16. Μέμνησο, ὅτι καὶ ἡ τὸ μεταπίθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῷ διορθοῦντι, ὁμοίως ἀλλοτρίε ὅτι. * σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ τὸν * σὸν ὁρμὴν καὶ κρίσιν, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν σὸν περιγραμμόν.

[g] L. 4. § 29. l. 12. § 1. 13.
[h] L. 4. § 12.
* σὴ Lug.
* σὸν Idem.

§ 17. Εἰ μὲν ὀπὶ σοὶ, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δ' ἐπ' ἄλλῳ, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη. [k] ὠφελεῖ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι, διόρθωσον τὸδε πρᾶγμα αὐτό· εἰ δ' οὐ τοῦτο μὴ δύνασαι, τίος τί ἔτι σοι φέρει τὸ μέμψασθαι; [l] εἰκῇ γὰρ ὀφεῖν ποιητέον.

[i] L. 4. § 3. l. 12. § 24.
[k] L. 12. § 12.
[l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἐξω τῶ κόσμε τὸ θανεῖν· ἐ πίπτει· εἰ δ' ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ [o] διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια δ' στοιχεῖα ἔχει τὸ κόσμε καὶ σά. καὶ αὐτὰ δ' [p] μεταβάλλει, καὶ [q] ὐ γογγύζει.

[m] L. 4. § 23. Inf. § 50.
[n] L. 5. § 13.
[o] L. 4. § 32. Inf. § 25.
[p] L. 2. § 17. l. 9. § 19.
[q] L. 2. § 3.

§ 19. [r] Ἕνεκεν τίος τι γέγονεν, ἵνα ⊖, ἄμπελ⊖· τί θαυμάζεις; καὶ ὁ πλό⊖ * ὀφεῖ, τοῖς * τὸ ἔργον γέγονα, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ ἓν τίος τί; τὸ ἡδέως; ἴδε εἰ ἀνέχῃ ἢ ἔννοια.

[r] L. 5. § 1.
* ἄλλοι τινὲς τ. f.
* τί ἐ γέγονε Lug.

§ 20. [s] Ἡ φύσις ἐσόμενα ἑκάστε, ὐδέν τι ἔλαττον τῆς ἀπολήξεως, ἢ τῆς ἀρχῆς τε καὶ διεξαγωγῆς, ὡς ὁ

[s] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

ἀναβάλλων τὸ σφαῖρα· [a] τί ἔν ἀγαθὸν τῷ σφαίρῳ ἀναφερομένῳ, ἢ κακὸν καταφερομένῳ, ἢ κ) πεπωκότι; τί ἢ ἀγαθὸν τῇ φυσαλλίδι σωζούσῃ, ἢ κακὸν διαλυθείσῃ; τὰ ὅμοια ἢ κ) ὁπὶ λύχνου.

§ 21. * Ἔσω βλέπον, κ) θεάσαι διόν ἐστι, γηράσασα ἢ οὐ γένηται, νοσήσασα ἢ. * φορνεῦσαι· [b] βραχύβιον ἢ κ) ὁ ἐπαινῶν κ) ὁ ἐπαινούμενος, κ) ὁ μνημονεύων, κ) ὁ μνημονεύσμενος· θερισθῇ ἢ κ) [c] ἐν γωνίᾳ τότε τῷ κλίματος, κ) [d] ἐδὲ ἐνταῦθα πάντες συμφωνῶσι, κ) [e] ἐδὲ αὐτός τις ἑαυτῷ· κ) [f] ὅλη ἢ ἡ γῆ στιγμή.

§ 22. [g] Πρόσεχε [h] τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ ἐνεργείᾳ, ἢ * τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις· [k] μᾶλλον ἢ θέλεις ἀγαθὸς ἄνειον γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι.

§ 23. Πρόσω π; [l] προσω ἐπ' ἀνθρώπων ὠφελίαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] λήψομαι, ὅθι τοῖς θεοῖς ἀναφέρων, κ) [n] ἐκ πάντων πηγῶν, ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπροΐσι.

§ 24. Ὀπαῖόν σοι φαίνῃ τὸ λίπασμα; ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπος, ὕδωρ, γλοιώδεις, πάντα σικχαντά. [o] τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίου, κ) πᾶν ὑποκείμενον.

§ 25. [p] Λούκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λούκιλλα· Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα· Ἐπιτύγχανος [q] Διότιμον. εἶτα Ἐπιτύγχανος. * φαυστεῖναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνος. τοιαῦτα πάντα· Κέλερ Ἁδριανόν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ ἢ δρι μεῖς ἐκεῖνοι, ἢ θεσπεσιακοί, ἢ τεθνεῶτες, ποῦ; οὐ, δρι μεῖς μέ, * Χάρεξ κ) [s] Δημήτριος ὁ Πλατωνικός, κ) Εὐδαίμων, κ) εἴ τις τοιοῦτος. [t] πάντα ἐφήμερα, τεθνηκότα πάλαι· [u] ἔνιοι μὲν ἤδη ἐκ μύθων ἐξίπτηλοι· τόπων ἂν μεμνῆσθαι, ὅπ [x] δήποτε ἦτοι σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν σε, ἢ σβεσθῆναι τὸ

[a] L. 7 § 23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.

* Ἔσω βλέπον Lug. Σπέῦδον Annot. L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.

* σάντες, κ) Σπαρνεῦσαι f. L. 9. § 2.

[b] L. 3. § 10. l. 7. § 61. 10. § 34.

[c] L. 3 § 10. l. 6. § 36.

[d] L. 4. § 3. l. 11. § 18.

[e] L. 3. § 4. Inf. § 53.

[f] L. 4. § 3. l. 10. § 17.

[g] L. 4. § 32. l. 9. § 22.

[h] L. 5. § 10. l. 9. § 6.

* L. 7. § 4. l. 10. § 8.

[i] L. 9. § 26.

[k] L. 4. § 17.

[l] L. 10. § 6.

[m] L. 2. § 17.

[n] L. 6. § 36.

[o] L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.

[p] L. 4. § 32, 33. 50. Inf. § 31. 37. l. 9. § 30. l. 10. § 27. 34.

[q] Inf. § 37.

* Α. Φ. εἶτα Α. Κ. Α. εἶτα κ. τ' π' Sal.

[r] L. 4. § 48. l. 10. § 31.

* χάρεξ Lug. Ἰέρεξ f.

[s] L. 9. § 29.

[t] L. 4. § 35. 48. l. 9. § 4.

[u] L. 5. § 33.

[x] L. 7. § 32.

pilam mitti, pilæ pariter rationem habet. ecqid autem pilæ, vel ſurſum miſſæ boni, vel deſcendenti cadentíque mali? ecqid & bullæ vel conſiſtenti boni, vel ſubſidenti mali? de lucerna idem dictum ſit.

§ 21. Inverte corpus tuum, atqe inſpice, qale ſit, ubi ſenuerit; qale ſit, ubi morbidum fuerit; qale ſit, ſpiritum ubi efflaverit. brevis autem eſt vitæ & qi celebrat, & qi celebratur; & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ iſtius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter ſe conſentiunt, neq; qiſqam ſibi. deniq; terra omnis puncti inſtar habet.

§ 22. Animum adverte præſenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, qàm eſſe hodie.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines jùvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præſtituto derivantur.

§ 24. Ipſum lavari qale qid tibi videtur? oleum, ſudor, ſordes, aqa, ſtrigmentum; putida omnia. tale qiddam eſt & vitæ pars qævis, & materia ſubjecta qælibet.

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipſa elata eſt. Secunda Maximum; mox & Secunda Epitynchanus. Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Favſtinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujuſmodi ſunt omnia. qin & ſolertes illi, avt futurorum præſcii, avt faſtu inflati, ubinam jam ſunt? ſolertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & ſi qis alius ejuſmodi. omnia caduca ſunt, & jam olim morte ſepulta ſunt. alii nec brevem ſui memoriam ſunt conſecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui diſſipatum iri, avt extinctum ſpiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atqe alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avgvſti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

πνεῦμά ποτ, ἢ μεταχθῆναι, καὶ ἀλλαχοῦ καταχθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου*, πράττειν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου [c] ἔννοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὑποφόρησις πρὸς αἰδημόνων κινήσεων, [e] διάκρισις πρὸς πιθανῶν φαντασιῶν, [f] ἐπισκόπησις τῆς πρὸς ὅλων φύσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γινομένων.

§ 27. Τρεῖς [g] σχέσεις· ἡ μὲν πρὸς τὸ αἴτιον τὸ περικείμενον· ἡ δὲ πρὸς τὴν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἡ [i] δὲ πρὸς τοὺς συμβιοῦντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἤτοι τῷ σώματι κακόν· [k] ἐκεῖνο ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· αὐτὴ δὲ [l] ἐξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] αὐθείαν καὶ [n] γαλήνην διαφυλάττειν, καὶ [o] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰρ κρίσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· καὶ [q] οὐδὲν κακὸν ἐνδύεται.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων· [s] νῦν ἐπ' ἐμοί ἐστιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὀπτικὰ ἔστιν, [u] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μίμησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας κατὰ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάνθ' ὁντινοῦν κοσμίως, καὶ μὴ περιττῶς [z] ὑγιεῖ* λόγῳ χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, πρόγονοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· εἶτα ἕπου* τὰς ἄλλας, μὴ κατ' ἐνὸς ἀνθρώπου θάνατον, ὃς Πομπήιων. κἀκεῖνο δὲ τὸ ἐπιγραφόμενον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος* τῶν ἰδίων γόνος· ἐπιλογίζεσθαι, πόσα ἐπαπέστησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν. εἶτα, [b] ἀνάγκη ἕκαστόν τινα

[a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πω. f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37 l. 7. § 22. l 11. § 1. l. 12. § 30.
[d] L. 5. § 26.
[e] Sup. § 7. l. 5. § 36. l. 6. § 3.
[f] L. 7. § 47, 48.
[g] L. 1. § 12.
[h] L. 2. § 3. 17.
[i] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[k] L. 7. § 16. 33.
[l] 5. § 2. 26. l. 7. § 68.
[m] L. 2. § 4.
[n] L. 7. § 28.
[o] Inf. § 47, 48.
[p] L. 7. § 59.
[q] Inf. § 41. 48.
[r] L. 7. § 29.
[s] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[t] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[u] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
[x] L. 5. § 5.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 4. § 51.
* -εῖ [δε] f. 'γρ. λόγ' χρ. αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
* -απεν Lug. An.
[b] L. 4. § 50.

γινέσθαι· πάλιν ὅσα ὅλα γένους ἀθάνατον.

existeret. atq; hîc rursus gentis totius mortem considera.

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 11. § 35, 36.
[b] L. 6. § 2. 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9 l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 20. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50
[g] Inf. § 35.
[h] L. 1. § 16.
[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.

§ 32. [a] Σωπηδήναι δεῖ ἢ βίον, ἢ μίαν πρᾶξιν· καὶ [b] εἰ ἐνδεᾷ τὰ ἑαυτῆς παρέχει ὡς ἴδιόν τε, ἀρκεῖσθαι· ἵνα ἢ [c] τὸ ἑαυτῆς ἀπόχῃ, [d] μήδὲ εἷς σε κωλῦσαι δύναται. ἀλλὰ γήσεταί τι ἔξωθεν; ἥδιον εἰς γε τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργηθὲν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [f] τῇ πρὸς αὐτὸ τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ἐπὶ τὸ δεδιδόμενον εὐγνώμονι μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη πρᾶξις ἀντικατάστα[g]θα, [h] ἁρμόσασα εἰς τὸν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

§ 32. In singulis actionibus vitam componere oportet; ut si unaquæque quantum datur, quod suum est tulerit, in eo acquiescas. quo minùs autem ferat, quicquid suum est, prohibere nemo poterit. sed exterius aliquid obstabit? nihil quicquam, quo minùs justè, sobriè, considerate in ea te geras. sed alius alicujus facultatis fortassis effectus impedietur. atqui dum impedimentum ipsum placidè fers, & ad id quod datur æquo animo te transfers, alia statim prioris vice actio emergit, quæ ad eam, de qua sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.

§ 33. [h] Ἀπόφυσε μὴ λαβεῖν, [i] ἵνα μὴ λύτως ἢ ἀφεῖναι.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic posside, ut dimittere proclivis sis.

[k] L. 4. § 29. [l] Inf. § 43. [m] L. 2 § 16. l. 3. § 8. [n] L. 9. § 23. [o] L. 2. § 3. [p] L. 11. § 8.

§ 34. Εἴ ποτε εἶδες χεῖρα ἀπηκρωμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτετμημένην, χωρὶς τοῦ ποτε ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [k] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [l] ἢ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποχίζων ἑαυτόν, ἢ [n] ὁ ἀκοινώνητον τι πρᾶξον. ἀπέρρηξαι πού ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἐπεφύκεις δὲ [o] μέρος· τοῦτο σεαυτὸν ἀπέκοψας. ἀλλ' ὦ φίλε κομψὸν ἐκεῖνο, ὅτι [p] ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· τοῦτο ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὸς ἐπέτρεψεν, χωρισθέντι καὶ διηκισμένῳ, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σκέψαι τὸν χρηστότη[q]τα, [*] ἣ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον. καὶ δεῖται τοῦ ἀρχικοῦ μὲν ὑπορραγῆ ὑπὸ τοῦ ὅλου, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε καὶ ἀποῤῥαγὲν πάλιν ἐπανελθεῖν καὶ συμφῦναι, καὶ τὸν τοῦ μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

§ 34. Si quando manum abscissam vidisti, vel pedem, aut caput etiam amputatum, & seorsim alicubi à reliqo corpore situm, talem planè se facit, quantum in ipso est, qi abscindit sese, dum vel id quod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliqid perpetrat. revulsum quodammodo abjecisti te aliqò ab ea qæ secundùm naturam est unione, pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abscidisti. cæterùm istîc illud scitum est, quod unire te denuo licet. hoc autem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, qâ hominem cohonestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuóque coalescendi, & partis ordinem, quem tenuerat, recuperandi.

[q] L. 6. § 42.

§ 35. [r] Ὥσπερ τὰς ἄλλας διαιρέσεις ἔχεις τῆς λογικῶν χρῆσθαι ὅσον [*] ἡ τῆς λογικῶν φύσις, ἵνα καὶ ταύτῃ παρ' αὐτῆς εἰληφαμεν. ὃν τρόπον γὰρ τὰ ἐκείνῃ πᾶν τὸ ἐναισάμενον καὶ ἀντιπαῖον διαπερατίσει, καὶ καταστήσει εἰς τὸν εἱμαρμένον, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ἵνα καὶ [s] τὸ λογικὸν ζῷον

§ 35. Sicut reliquas facultates rationalium unusquisque ferè ab universi natura accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: quod quemadmodum illa quicquid obstat & renititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atque ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento

[r] L. 4. § 3. Sup. § 32.
[*] τῆς τῶν λ· φύσεως Xyl. ἡ ἢ ὅλων φ· f.
[s] L. 4. § 4.

omni

omni materiam creare sibi possit, eóque uti ad illud quod intenderat, quodcunque tandem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot qualésque molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, quidnam hac in re est, quod subiri avt sustineri neqeat? confiteri namque erubescès. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur avtem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic quidem soli tolerando suffecerit.

§ 37. Nunqid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; avt Pergamus? nunqid Hadriani Chabrias, avt Diotimus? ridiculum foret, verùm, si assiderent, nunqid ipsi hoc sentirent? avt si sentirent, nunqid illos juvaret? avt si eos juvaret, nunqid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecqid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, qæ sapientiam maximè exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, qa justitiæ se opponat: at voluptati qæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, qod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. qis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaque nè vexet se. siqid avtem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud qod

λύπας πᾶν κώλυμα ὕλιν ἑαυτῷ ποιεῖν, ἢ χρῆσθαι αὐτῷ ἐφ' ᾧ ἂν ἢ ὥρμησε.

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ τῶν ὅλων βίου φαντασία· μὴ συμφυσάσθω ὑπόπτωσα δίκη ἢ ὅπως πεισθήσῃ. * ὑπαγορεύσεις ταῦτα· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων ἐφόδου σαυτὸν, [b] τί τὸ ἐργῶδες τὸ ἀφόρητον ἢ ἀνύποιστον· αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι [c] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [d] τοῦτο δὲ κατασμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον ἀφορίσῃς, καὶ ἀπελέγχῃς τὴν διάνοιαν, ἐὰν οἷός τ' ᾖ τοῦτο φέρειν ἀντέχειν μὴ δύναται.

[a] L. 7. § 8.
* ὑπαγορεύσεις
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[c] L. 2. § 15.
[d] L. 11. § 22.

§ 37. Μῶν ἤδη τῇ τοῦ * κυείκ τάφῳ Πάνθεα ἢ Πέργαμος; τί δ' Ἀδριανῷ, * Καυείας ἢ [e] Διότιμος; γελοῖον τί δ' εἰ παρεκάθηντο, ἔμελλον αἰσθάνεσθαι; τί δ' εἰ αἰσθάνοιντο, ἤμελλον ἡδέσθαι; τί δ' εἰ ἥδοντο, ἤμελλον ἆρα ἀθάνατοι ἔσεσθαι; [f] ἀλλ' ἢ γέρουσι γενέσθαι ὕστερον εἶδον, εἶτα ἀποθανεῖν; τί δ' ὕστερον ἤμελλον οἱ τούτοις πρὸ ἐμοῦ ἀποθανόντων; ὃ χέσαι * πῦρ ἦτο, ἢ λύθρον ἐκ δυκάνου.

* Κύρε Lug. Ann. ἐήρε Sal.
* χαΐρεία Xyl. Mer.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.

§ 38. [h] Ἐν δυνάμει ὀξὺ βλέπειν, βλέπε * κρίνων, φησὶ, σοφατικῶς *.

[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.
* σὺς f. L. 9. § 36.
[h] L. 10 § 12.
* Κείτων, vel Ζήνων f. Sal.
* - φάσταλα. Xyl. πς. Sal.

§ 39. Δικαιοσύνης κατεξανεστηκὸς ἀρετῶ ἐχ' ὁρῶ ἐν τῇ τῆς λογικῆς ζώης κατασκῇ. [i] ἡδονῆς δ' ὁρῶ, τὴν ἐγκρατείαν.

[i] L. 5. § 15.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν περὶ λυπεῖν σε δοκοῦντος, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω. ἐκεῖνον [l] ὁ μὲν λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο τινὶ κακὸν ἔχει, [m] ἰάσθω αὐτὸ περὶ αὑτοῦ.

[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.

§ 41. [n] Ἐμπόδισμὸς αἰσθήσεως, κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἐμπόδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωϊκῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο

[n] Sup § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστὸν καὶ κακὸν τῆς φυτικῆς κατασκευῆς. ὕπνος τοίνυν ἐμποδισμὸς νοερᾶς φύσεως. πάντα δὴ ταῦτα, ὑπὲρ σεαυτὸν μετάφερε. πόνῳ, ἡδονὴ ἅπτεταί σου; [a] ἔνφετται ἡ αἴδησις. ὀρμήσαντι ἔνστημα ἐγένετο; [b] εἰ μὲν ἀνυπεξαιρέτως ὥρμας, ἤδη ὡς λογικῷ κακόν· εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὅπερ βέβλαφαι, ἀλλ' ἐμποπόδισαι. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῷ ἴδια ἀδεὶς ἄλλῳ εἴωθεν ἐμποδίζειν· [d] τύπτει γὰρ ὁ πῦρ, ὁ σίδηρος, ὁ τύραννος, ἡ βλασφημία, οὐχ ὅπου ἅπτεται· [e] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

§ 42. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος [f] ἐμαυτὸν λυπεῖν· ἐλὶ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [h] ἐμοὶ δ', ἐὰν [i] ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ἀποστρεφόμενον, μήτε ἀνθρωπίνῳ τινὶ, [*] μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν εὐμενέσιν ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶν καὶ δεχόμενον, καὶ [m] χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.

§ 44. [n] Τοῦτον [*] ἐλὲ τὸν χρόνον σαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ τῷ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, ἐ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιοῦτοι μέλλουσιν ἐκεῖνοι ἔσεσθαι, οἵοι εἰσὶν οὗτοι οὓς βαρύνονται κἀκεῖνοι ὑπ' ὀνηταί. τί δὲ ὅλως μέλει σοι, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωναῖς τοιαύταις ἀπέχωσιν, ἢ ὑστέλιψιν τοιαύτην περί σου ἔχωσιν.

§ 45. [q] Ἆρόν με καὶ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐκεῖ γὰρ ἕξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τοῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἔχοι καὶ ἐνεργοῖη κατὰ τὸ ἐξῆς [t] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δι' αὐτὸ κακῶς με ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινουμένη, ὀρεγομένη, [*] συνδυομένη, πτοουμένη; καὶ τί εὑρήσεις τούτου ἄξιον;

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ δὲν συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινον σύμπτωμα· δὲ βοΐ, ὃ οὐκ ἔστι βοϊκόν· δὲ

[a] Sup. 28. 40.
[b] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[c] Sup. § 31. Inf. § 47.
[d] Sup. § 28. l. 11. § 36.
[e] Inf. § 48. l. 11. § 12. l. 12. § 3.
[f] L. 7. § 16. Inf. § 47.
[g] L. 6. § 34. l. 10. § 10.
[h] Sup. § 26.
[i] L. 10. § 35.
[k] Sup. § 34.
[*] μήτε [π] Lug. An.
[l] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
[*] ὁρῶν f.
[m] Sup. § 29.
[n] L. 4. § 17. 26.
[*] ἤδυ f.
[o] L. 2. § 17. l. 4. § 19.
[p] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[q] L. 10. § 15. 23. 33.
[r] L. 2. § 13. l. 3. § 5. 7. 16.
[s] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[t] L. 5. § 16.
[u] L. 9. § 37.
[*] σωφρουμένη f. vel, σωχρωμένη
[x] L. 5. § 18. Sup. § 36.

vegetativam conditionem pariter impediat, éſtq; malum ejuſdem mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum eſt. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit ſenſus. aliqid molienti tibi obſtitit qippiam? ſi citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum eſt. at, ſi id qod communiter fieri ſolet, tibi proponebas, nondum avt læſus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ ſunt, nemo alius impedire ſolet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit ſphæræ inſtar, teres tota atqe rotunda.

§ 42. Indignum cenſeo, ut me ipſe vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, ſi mentem ſanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam averſetur; ſed qicqid obvenit, oculo benigno aſpiciat excipiatqe, & pro ſui exiſtimatione ſingulis utatur.

§ 44. Hoc ipſum, qod jam adeſt, tempus tibimet fac impertias. qi famam poſthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qoſdam ejuſmodi fore poſteros illos, qales iſti ſunt, qos nunc gravatim ferunt. ſed & utriq; ſunt mortales. qid avtem tuâ intereſt, ſi vocibus iſtiuſmodi adſtrepuerint illi tibi, avt exiſtimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice. etenim illîc qoqe genium meum habiturus ſum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, ſi pro conditionis ſuæ officio habere ſe ageréqe poſſit. num hoc tanti eſt, ut hac de cavſa anima mea malè ſe habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, conſternatur. ecqid reperiam, qod tanti ſit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere poteſt, qod non humanus ſit caſus; nec bovi, qod non bovis ſit; nec

viti

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id cuiqe, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavssa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æqo animo, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, qando in se contracta, ipsa se contenta manet, dummodo nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ considerate de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus immunis. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, infelix est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video, puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπέλῳ, ὃ ἐκ ϐύζιν ἀμπελικόν· ἐπὶ λίθῳ, ὃ ἐκ ϐύζι λίθῳ ἴδιον. [a] εἰ ὅλῳ ἐκείνῳ συμϐαίνει, ὃ καὶ [b] εὖ ἔσθιειν, καὶ πίφυκεν, π' ἂν δυσχεράνοις; [c] εἰ γὰρ ἀφόρητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

§ 47. [d] Εἰ μέ τι σὲ ἐκτὸς λυπεῖ, ἐκ ἐκείνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτοῦ κείμα· [e] ϑοῦτο δὲ πῶς ἐξαλεῖψαι [f] ὅτι σοι ϐύζιν. εἰ δὲ λυπεῖ σέ τι ἐν τῇ σῇ διαθέσει, [g] τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὅμως δὲ καὶ εἰ λυπῇ, ὅτι ὀχὶ * τὸ δέ τι ἐνεργεῖς ὑγιές σοι φαινόμενον, τί ὀχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῇ; ἀλλ' ἰσχυρότερόν τι ἐπίσταται· [h] μὴ ἕκ λυπεῖ· ἐ γὰρ οἶδέ σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργοῦντός τότε. [i] ἄπιθι ὅμως ἐκ τοῦ ζῆν εὐμενῶς, * ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποδύσεται, ἅμα [k] ἵλεως τοῖς ἐνεσταμένοις.

§ 48. Μέμνησο, ὅτι [l] ἀκατανικήτου γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν, ὅταν [m] εἰς ἑαυτὸ συναρϑρῇ [n] ἀρκοῦσα ἑαυτῇ, [o] μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ ϑέλει, [p] κἂν ἀλόγως διατάξεται. τί ὅμως [q] ὅταν καὶ μετὰ λόγου περισκεμμένως κείνῃ περί τινος; διὰ τοῦτο ἀκεράπολίς ἐστιν [r] ἡ ἐλευθέρα παιδῶν διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν [s] ἀνάλωτος λοιπὸν ἂν εἴη· ὁ μὴ ὅμως μὴ ἐωρακὼς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἑωρακὼς καὶ μὴ καταφεύγων, ἀτυχής.

§ 49. [t] Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ἢν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελϑή μοι, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. [u] ἤγγελϑή τοῦτο. τὸ δέ, ὅτι βέβλαπται, ἐκ ἤγγελϑή· βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον; βλέπω. ὅτι δὲ κινδυνεύει, ἐ βλέπω. ὅτως ὅμως μήτε ἐπὶ ϑεῖ τῶν προηγουμένων φαντασιῶν, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐπιλέγε, καὶ οὐδέν σοι γίνεται· μᾶλλον

[a] L. 10. § 3. l. 11. § 13.
[b] L. 12. § 26.
[c] L. 6. § 19. l. 7. § 66.
[d] L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
[e] Sup. § 29.
[f] L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
[g] L. 9. § 11. l. 12. § 25.
* τόδε
[h] Sup. 32. 42. 45.
[i] L. 5. § 29.
* ἢ f.
[k] L. 2. § 3.
[l] Sup. § 41.
[m] L. 7. § 28.
[n] Sup. § 7.
[o] L. 5. § 29. l. 10. § 33.
[p] L. 11. § 3.
[q] L. 5. § 18.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 11. § 36.
[t] L. 7. § 64.
[u] L. 4. § 7. 11.

μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς [a] γινόμενα ἅπερ ἂν ἐπιζητήσῃς. [a] L. 4. § 29. l. 7. § 29. 66.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ προσέθηκας, τί δὴ καὶ γέγονε ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἀτεὶ καὶ γελοιαστὴν ἂν ἀνθρώπου φυσιολόγου, ὡς ἂν καὶ τὸν τέκτονα καὶ σκυτέως γελοιαστήν, καταγνώσεσθαι, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ [c] ξύσματα καὶ ἀποκόμματα καὶ κατακρεμάμενα ὁρᾷς· καίτοι σκῦβαλά γε ἔχουσι τὰ αὐτὰ ῥύμματα· ἃ δὲ ὅλον φύσις, ἃ ἔξω ὑδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν τῆς τέχνης ταύτης ὄντων, ὅτι ἀποκάμνουσα ἑαυτῇ, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθείρεσθαι καὶ γηράσκειν καὶ ἄχρηστον εἶναι δοκοῦν, [c] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅτι [f] πάλιν ἄλλα ταῦτα ἐκ τούτων αὐτὴ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕλης, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅπου ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα προσδέηται· ἀρκεῖται ἓν καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ. [b] L. 6. § 36. [c] L. 3. § 2. [d] L. 4. § 23. Sup. § 18. [e] L. 7. § 25. [f] L. 7. § 23.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς ὁρμαῖς ὀκνηρεύειν· μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρειν· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ συνέλκεσθαι, ἢ ἐκθορυβεῖσθαι· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀχολεῖσθαι. [i] κλείνουσι, χρεανομοῦσι, καταράσεις ἐλαύνουσι. τί ἂν ταῦτα πρὸς τὸ τὴν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρόνιμον, σώφρονα, δικαίαν; οἷς [k] εἴ τις παρατάξαιτο ἡσυχῇ διαιτᾶσθαι καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὸν, ἢ εἰ βούλοιτο πίνειν ἀναβλύσας. [l] κἂν πολὺν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, πάντα διαχεόμενον αὐτὰ καθαίρει, καὶ [m] ὑδαμοῦ βαφὴν σχῇ. πῶς οὖν [n] πηγὴν ἀέναον ἕξεις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσιν σαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [o] μὴ τοῦ ἐναντίου, καὶ ἁπλοῦς, καὶ αἰδήμονας. [g] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15. [h] L. 7. § 66. Sup. § 13. [i] L. 7. § 68. Sup. § 28. [k] Sup. § 1. l. 3. [l] L. 12. § 1. [m] L. 6. § 30. [n] L. 7. § 59. [o] L. 11. § 9. 13.

§ 52. [p] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅτι ἔστι κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἐφ' ὅτῳ γέγονεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστὶν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δέ γε τούτων τι ἀγνοῶν, οὐδὲ ἐφ' ὅτῳ αὐτὸς γέγονεν εἴποι. [p] L. 4. § 29.

adjicias potiùs aliquid, ut qi rerum omnium, qæ in mundo isto contingunt, naturam perspectam habeas.

§ 50. Amarus est cucumis: mitte. vepres in via: declina. sufficit. nè pergas dicere, *Quare autem in mundo ista sint?* ludibrio enim futurus es homini scientiæ naturalis perito, perinde ac fabro aut sutori, si huic vitio verteres, qòd eorum qæ conficit ramenta ac segmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen qò projiciant habent, cùm universi natura nihil extra se habeat; sed, qod in hac ejus arte maximè mireris, cum se certis terminis circumscripserit, qicqid intra se corrumpi, senescere, ac inutile fieri videtur, in semet convertit, aliisqe ex his ipsis novæ producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, neo qò putrefacta projiciat, desideret. ità contenta manet & loco suo, & materiâ suâ, & arte sibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus; nec in congressibus turbidus sis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obstant, qominùs mentem serves puram, prudentem, sobriam, justam? qemadmodum siqis fonti astans limpido ac dulci, conviciis eum inceserit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non cessat. qin & si lutum qis simúmqe injecerit, dispergetcitò diluétqe eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri potest, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? si usû assiduo libertatem cum æqanimitate, simplicitate, modestiâ qasi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi nescit esse mundum, ubi sit nescit. qi nescit ad qid natus sit, nec qis ipse, nec qid mundus sit, novit. qi autem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipse natus sit, dicere potest

qalis

qalis ergò tibi videtur is, qi vanos hominum eorum plausus vel aversatur vel avcupatur, qi nec ubi sint, nec qi sint ipsi, nôrunt?

§ 53. Num in votis habes ab eo lavdari, qi intra horulæ spatium ter semet execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? avt qomodo sibi placet, qem omnium ferè, qæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aere ambiente te consprirare, qàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubiqe diffusa est & permeat cuivis expolita qi attrahere eam potest, qàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiqam: huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, qandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æqo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula avt caruncula ejus. etiamsi enim qàm maximè alter alterius cavsâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id qod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubiqe qidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantúm. itaqe ab extendendo radii ejus nomen sortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliqod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur qodammodo, ubi corpus aliqod solidum occurrerit, qod aërem ultrà non admittit. ibi avtẽ consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis solutionem & diffusionẽ

τίς ὖω φαίνεταί σοι [a] ὁ τὸν ἧλι κεκτύντων ἔπαινον φεύγων * ἢ δίων, [ἢ] ὃι ἀπ' ὄπω εἰσὶν, ὅτε ὃι πάντες εἰσὶ μνάσκεσθαι;

§ 53. [b] Ἐπαινεῖσθαι θέλῃς ὑπὸ ἀνθρώπε, τοὺς τ ὦχλος ἑαυτῷ καταρωμένους; ἀρέσκειν θέλεις ἀνθρώπῳ, [c] ὃς ὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ; [d] ἀρέσκει ἑαυτῷ, ὁ μετανοῶν ἐφ' ἅπασι σχεδὸν ὃις πράττει;

§ 54. Μηκέτι μόνον [e] συμπνεῖν τῷ περιέχοντι ἄνεμι, ἀλλὰ ἤδη καὶ [f] συμφρονεῖν τῷ περιέχοντι πάντα νοερῷ· ἐπὶ γὰ ἧσον ἡ νοερὰ δύναμις πάντη κίχρται καὶ διαπροίτικε τὴ αὐτῆσι συναμβύῳ, ἢ ὡς ἡ ἀερώδης τῷ ἀναπνεῦσαι δυναμβύῳ.

§ 55. Γενικῶς μὲν, ἓ ἡ κακία ὐδὲν βλάπτει τὸ κόσμον· ἡ δ' ἐπὶ μέρες, [h] ὐδὲν βλάπτει τ ἕτερον. [i] μόνῳ δ' βλαβερά ὄζι τύτῳ, [k] ᾧ ὑπάρχει καὶ ἀπολλάχθαι αὐτῆς, ὁπόταν τοῦτο ὕτως δοκήσῃ.

§ 56. [l] Τῷ ἐμῷ προαιρετικῷ τὸ τῦ πλησίον προαιρετικὸν ὅλως ἀδιάφορόν ὄζιν, ὡς καὶ τὸ πνεύματον αὐτῦ, καὶ τὸ σαρκίδιον. καὶ γὰ εἰ ὅτι μάλιστα [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν, ὅμως τὸ ἡγεμονικὸ ἡμᾶς ἕκαστον [n] τὴν ἰδίαν κυρίαν ἔχει· ἐπεί τοι [o] ἔμελλεν ἡ τοῦ πλησίον κακία ἐμοῦ κακὸν εἶναι; [p] ὅπερ ὐκ ἐδόξε τῷ θεῷ, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν.

§ 57. [q] Ὁ ἥλιος καλακεχύσθαι δοκεῖ, καὶ πάντη γε κέχυται, ἐ μὴν ἐκκέχυται· ἡ γὰ χύσις αὕτη τάσις ὄζιν· ἀκτῖνες γᾶν αἱ αὐγαὶ αὐτῦ, ἀπὸ τῦ ἐκλείειν λέγονται, ὁποῖόν δή π ὄζιν ἀκτὶς, ἰδοὶς ἄν εἰ διά τινος στενοῦ εἰς ἐπιπεπλεσμένον δίκον τὸ ἀφ' ἡλίε φῶς εἰσδυόμενον θεάσαιο. γίνεται γὰ [r] κατ' εὐθὺ, καὶ ὥσπερ διαιρεῖται δὴ πρὸς τὸ στερέμνιον, ὅ,τι ἂν ἀπαντήσῃ, διέξοδον τὴν ἐπικαιρα ἀέρα· [f] ἐνταῦθα δὲ ἔστη, καὶ ἐ καταλείπει, οὐδὲ ἔπεσε. τοιαύτην ἔν τινι λύσιν καὶ διάχυσιν

[a] Sup. § 44.
* ἡδίων. Xyl. Lug. ἢ δώκων f. L. 11. § 12.
[b] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[c] L. 5. § 10.
[d] L. 6. § 16. Sup. § 10.
[e] L. 6. § 16 l 9. § 8.
[f] L. 9. § 1. l. 10. § 21.
[g] L. 5. § 35.
[h] L. 2. § 1. l. 4. § 7.
[i] L. 9. § 4.
[k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13.
[l] L. 5. § 20. l. 6. § 32.
[m] L. 2. § 1. Inf. § 59.
[n] L. 5. § 3. l. 12. § 3.
[o] L. 2. § 1. l. 5. § 35.
[p] L. 2. § 11.
[q] L. 12. § 30.
[r] Inf. § 60.
[f] L. 10. § 33.

τῆς διανοίας ἢ) χρὴ, μηδαμῶς ἔχειν, ἀλλὰ τοῦτον, καὶ [a] πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥάγδαίαν τὴν ἐπέξοδον ποιεῖσθαι· μηδὲ μὴν καταπίπτειν, ἀλλὰ ἵστασθαι, καὶ ἐπιλάμπειν τὸ λελυμένον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει τῆς αὐγῆς, τὸ μὴ παραπέμπειν αὐτήν.

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

§ 58. Ὁ δὲ θάνατον φοβούμενος, ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ αἴσθησιν ἑτέραν. ἀλλ' [b] εἴτε οὐκέτι αἴσθησιν, οὐδὲ κακοῦ πνὸς αἰσθήσῃ· εἴτε ἀλλοιοτέραν αἴσθησιν κτήσῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ τοῦ ζῆν οὐ παύσῃ.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 25.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] διδάσκε οὖν, ἢ φέρε.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.
[d] L. 1. § 28. l. 9. § 11.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μὲν τοι νοῦς, καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν περὶ πλὴν σκέψιν φέρηται, [e] φέρεται καθ' εὐθὺ οὗπερ * ἧπερ, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.
* ἧπερ ἐ. τ. π. [καὶ] εἰσὶ μὲν [πάντων] f.

§ 61. [f] Εἰσέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου· παρέχει * δὲ καὶ ἑτέρῳ πεπὶ εἰσέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν.

[f] L. 9. § 17.
* - έχειν Boot.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, quæ q; adversùs obvia quælibet impedimenta non violentam & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret qicqid eam admiserit. privabit enim semet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§ 58. Qi mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliqem sensum formidat. atqi, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali qicqam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§ 59. Homines alter alterius cavssâ nati sumus. itaqe avt doce, avt fustine.

§ 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, qàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere qemlibet patere.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'. LIBER IX.

[a] L. 2. § 1. l. 8. § 59.

Ὁ Ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ κοινῆς ὅλων φύσεως κατεσκευάσαται τὰ λογικὰ ζῶα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἀλλήλους κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς, ὁ [b] τὸ βέλτιον παρβαίνων τοῦτο, ἀσεβεῖ δηλονότι εἰς τὸν πρεσβυτάτιον τῶν θεῶν. ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις, ὅντων ἐστὶ φύσις. [c] τὰ δὲ γινόμενα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι γὰρ καὶ ἀληθεῖα αὐτὰ ὀνομάζεται καὶ τῶν ἀληθῶν ἀπάντων πρώτα αἴτια ἐστίν. ὁ μὲν οὖν ἑκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατῶν ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τῶν ὅλων φύσει, καὶ καθόσον

[b] L. 6. § 42.

[c] L. 7. § 9.

I injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusqe dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qi naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiqissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia avtem qæ existunt necessitudine qâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, qæ natura, veritas qoqe nuncupatur; estqe prima omnium qæ vera sunt cavssa. itaq; qi sciens volens mentitur, impiè agit, in qantum fallendo injustè agit; qi nolens nesciisqe, in qantum universi naturæ dissentit, & in qantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit,

dum

dum mundi naturæ adversatur. adversatur enim, qi, qantum in se est, ad ea qæ veritati adversa sunt, fertur. à natura siquidem subsidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum est, ut falsa à veris nunc dignoscere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ sint bonæ, sectatur, dolores, tanqam qæ mala sint, fugit, impiè hic qoqe agit. necesse est enim, ut is qi sic affectus fuerit, de rerum natura sæpe conqeratur, qasi ea bonis malisqe præter meritum utriusqe aliqid attribuat; cùm mali sæpenumero voluptatibus diffluant, eisq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore versentur, atq; in casus ejusmodi, qi dolorem solent parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo necessariò futura sunt. hoc est avtem impium. & qi voluptatem sectatur, injuriam inferendo non abstinebit. hoc avtem apertè impium. oportet avtem, ad qæ rerum natura ex æqo se habet, (nec feciſſet utiqe utraqe, nisi ad utraqe se ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter esse ex æqo affectum, qi naturæ ductum seqi desiderat, qo naturæ consentire possit. qicunqe ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo se habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò constat. per hoc avtem qod dicitur universi naturam istis ex æqo uti, intelligo ista ex æqo evenire ex serie qadam rerum prodeuntium sibiq; invicem succedentium juxta antiqissimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem se contulit, cùm rationes qasdam rerum futurarum apud se concepisset, & facultates qasdam existentiarum, transmutationum, & successionum istiusmodi fœcundas discreviſſet.

ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ τῦ κόσμυ φύσει· μάχεται γὰρ ὁ ὀπὶ τ' αναρτία τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς γὰρ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας ἐχ δίος τέ ἐςι νῦν [a] διακεῖνειν τὰ φαῦλα ἀπὸ τῦ ἀληθῶς· καὶ μᾶλλον [b] ὁ τας ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τῦ δὲ πόνυς ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ. [c] ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμόσῃ τοῖς φαύλοις, καὶ τοῖς σπουδαίοις. διὰ τὸ πολλάκις τὸν μὲ φαύλυς ἐν ἡδοναῖς εἶναι, καὶ τὰ ποιητικὰ τέτων κλᾶσθαι· τῦ δὲ σπουδαίυς, πόνῳ, καὶ τοῖς ποιητικοῖς τύτε ἀπεπίπτειν. ἔτι δὲ ὁ φοβέμενος τὸν πόνυς, φοβηθήσεταί ποτε δὲ ἐπομένων τι ἐν τῷ κόσμῳ. τῦτο δὲ ἤδη ἀσεβές. ὅ, τε διώκων τας ἡδονὰς, [d] ἂν ἀφέξεται τῦ ἀδικεῖν. τῦτο δὲ εναργῶς ἀσεβές. χρὴ δὲ περὶ ἃ ἡ κοινὴ φύσις ὁλίσης ἔχει (ἐ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ περὶ ἀμφότερα ὁμοίως εἶχεται περὶ ταῦτα καὶ [e] τὸν τῇ φύσει βελομένυς ἕπεσθαι, [f] ὁμογνώμονας ὄντας, [g] ὁλίσης διακεῖσθαι. ὅστις ὖν περὶ πόνυς καὶ ἡδονὰς, ἢ θάνατον καὶ ζωὴν, ἢ δόξαν καὶ ἀδοξίαν, δις ὁμοίως ἡ δὲ ὅλων φύσις χρῆται, αὐτὸς ἐκ ὁλίσης ἕξει, δῆλον ὡς ἀσεβεῖ. λέγω δὲ τὸ χρῆσθαι τύτοις ὁλίσης τῇ κοινῇ φύσει, ἀντὶ τῦ χρὶ τὸ [h] συμβαίνειν ὁλίσης χρὶ τὸ ἕξης γιγνόμενος, καὶ ὑπηγμένοις ὁρμῇ τινι [i] ἀρχαίᾳ τῆς περιοδε, [k] καθ' ἣν ἀπό τινος ἀρχῆς ὥρμησεν ὅλη τῇδε τῇ διακόσμησιν, συλλαβῦσά τινας λόγυς δὲ ἐπομένων, καὶ δυνάμεις γενίμυς ἀφορίσασα, ὑποσάσεών τε, καὶ μεταβολῶν, καὶ διαδοχῶν τοιύτων.

[a] L. 8. § 26.
[b] L. 2. § 11.
[c] L. 6. § 16. 41.
[d] L. 11. § 18.
[e] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[f] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[g] L. 11. § 16.
[h] L. 2 § 11. l. 6. § 34.
[i] L. 11. § 20.
[k] L. 7. § 75. Inf. § 28.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qispiam, qàm mendacitatem, simulationem, luxum, fastum deli-

§ 2. Χαριέσερα μὲ ἦν ἀνδρὸς [l] ἄγλυκυ φιλολογίας, καὶ πάσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφυ γενόμε-

[l] L. 3. § 8.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν. τὸ δ' ἦν
[a] Inf. § 37. [a] χορεδίνταί γε τούτων [b] ἀποπνῦσαι
[b] L. 5. § 4. λύτρῳ πᾶς, * ἢ περιρῆδαι περι-
* περιμ. ἢ περιπ. Lug. καθῆσθαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπως σε μὴ ἡ
πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς; λοι-
μὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε
μᾶλλον ἢπερ ἡ τοῦ περιεχομένου τού-
του πνεύματος ταραχή τις δυσκρα-
σία καὶ ἔκκρισις. ἄνιτα μὲν γὰρ ζώων λοι-
μώδη, καθὸ ζῶά ἐστιν· ἐκεῖνα δὴ ἀνθρώ-
πων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλ-
[c] L. 2. § 3. λὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτό ἐνὸς
[d] L. 2. § 17. ὄντος, ὧν [d] ἡ φύσις ἐβούλετο. ᾗ γὰρ ὅτι
τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηρᾶσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι,
καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον,
καὶ πολιὰς ἐνεγκεῖν, καὶ σπεῖρεσθαι, καὶ κυ-
οφορῆσαι, καὶ ὠδινῆσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ
φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου
[e] L. 3. § 7. l. 6. ὧραι φέρουσιν, [e] ταῦτα καὶ τὸ διαλυ-
§ 2. θῆναι. τοῦτο μέν ἐστι καὶ ἀνθρώπου ἔργον
[f] L. 3. § 7. l. λελογισμένου, [f] μὴ ἐξ ὁλοχεροῦς, μηδὲ
10. § 14. ἀστικῶς, μηδὲ ὑπερφάνως πρὸς τὸν
[g] L. 5. § 36. θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [h] περιμένειν ὡς
[h] L. 2. § 17. [i] μίαν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡς νῦν
l. 5. § 10. [i] L. 2. § 12. l. περιμένεις, πότε ἐμβρυον ἐκ τῆς γα-
4. § 5. στρὸς τῆς γυναικός σου ἐξέλθῃ, ὅταν ἐκ-
δέχεσθαι τὸν ὥραν ἐν ᾗ τὸ ψυχάριον
τοῦτο ἐκπτύσεται. εἰ
[k] L. 4. § 50. δὲ καὶ [k] ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψικάρ-
διον θέλεις, μάλιστά σε εὔκολον πρὸς
τὸν θάνατον ποιήσει, ἡ ὄπτασις ἡ ὀπτὴ
[l] L. 8. § 22. [l] τῶν ὑποκειμένων, [m] ὧν μέλλεις ἀφί-
[m] L. 6. § 27, 28. σεσθαι, καὶ [n] μεθ' ὅσων ἠθῶν ὑκίπ ἔσῃ
[n] L. 4. § 50. * ἢ ἐμπεφυρμένη. [o] φροντίσθεσθαι μὲ γὰρ
*ἢ [ψυχὴ] f. αὐτοῖς ἥκιστα δεῖ, ἀλλὰ καὶ [p] κήδεσθαι καὶ
[o] L. 2. § 11. l. 6. θεραπεύειν φέρειν· μεμνῆσθαι μέντοι ὅτι [q] οὐκ
§ 26, 27. ἀπ' ἀνθρώπων δυσθυμαινόντων σοι ἡ
[p] L. 3. § 4. ἀπαλλαγὴ ἔσται. τοῦτο γὰρ μόνον, εἴπερ ἄρα,
[q] L. 10. § 36. l. 11. § 9. ἀνθεῖλκεν ἂν καὶ καθεῖχεν ἐν τῷ ζῆν,
εἰ συζῆν ἐφέτο τοῖς τὰ * τοιαῦτα δό-
γματα πεπεποιημένοις. νῦν δὲ ὁρᾷς,
ὅτος ὁ κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ τῶν συμβιώ-
σεως, ὥστε εἰπεῖν, θᾶττον ἐλθῆς, ὦ θάνατε, μή πως καὶ αὐτὸς [r] ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ.
[r] Inf. § 9.
[s] L. 5. § 25. 35. § 4. [s] Ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἀμαρ-

bâsset. secundus autem ab hoc gradus, horum saltem ut emori præoptet, quàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipsa svadet, ut è peste ista profugias. pestis est enim, mentis corruptio, & pernicioſa qidem magis ea, quàm aeris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum lues est, quâ sunt homines.

§ 3. Mortem noli contemnere, sed animo lubenti excipe, tanqam ex eorum quæ natura vult, numero quod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, ferere, prægnantem esse, parere, aliáq; id genus opera naturalia, quæ vitæ tuæ secum ferunt ætates, ejusmodi planè res est & dissolvi. hominis est igitur considerati, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversùs mortem se gerere: sed tanqam opus naturale, eam præstolari, qo modo nunc præstolaris, donec uxoris tuæ utero fœtus prodeat. ità expectanda est hora, quâ animula tua involucro isti excidet. si avtem vulgare vis pharmacum, qod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res subjectas à qibus morte divelleris, moréisque hominum qales sint, qibus anima tua ulteriùs non immiscebitur. etiamsi enim offendi eis te nevtiqam oportet, sed curare eos, placidéq; ferre; meminisse tamen licuerit, qod ab hominibus havd idem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, siqid aliud, nos retraheret & in vita retineret, si cum eadem sentientibus vitam degere daretur. nunc avtem vides, qanta molestia ex dissensu mutuo eorum qibuscum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedis ô mors; neqando etiam ipse obliviscar mei.*

§ 4. Qi peccat, sibimet ipsi peccat

qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; in rationalia verò anima una intellectiva dispertitur. qemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Qæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis; in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut neqesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magìs etiam, promptè fertur, qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, avt lignis. hinc & in rationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tem-

τάνει. [a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἠμπόι, ἠμπὸν ἑαυτὸν ποιῶν. [a] L. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἀ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ἐυβολη-ψις καὶ ἀληπτικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [e] πρᾶ-ξις κοινωνικὴ, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] ἐυαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ * παρὰ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 22. l. 7. § 54. l. 12. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. * παρὸν f.

§ 7. [g] Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· σῖ-σαι ὁρμὴν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μία ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ἐστὶν ἁπάντων τῶν γηωδῶν, καὶ [l] ἑνὶ φωτὶ ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατὰ καὶ ἔμψυχα πάντα. [h] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 4. l. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῆ τινος μετέχει, πρὸς τὸ ὁμογενὲς σπεύδει. [o] τὸ γηῶδες πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν * σύῤῥυτον, τὸ ἀερῶδες ὁμοίως, ὥστε χρεί-ζειν τῶν ἀπερχόντων καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μέν, διὰ τὸ στοιχειῶδες πῦρ. πασὰ δὲ πυρὶ ἑτοίμως ἔχει πρὸς τὸ συνεξ-άπτεσθαι ἕτοιμον ὄντως, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξα-πτον ἔσται, διὰ τὸ ἔλαττον ἐγκεκρᾶσθαι αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἔξαψιν. καὶ τοί-νυν [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως σπεύδει, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅσῳ γὰρ ὄντι κρεῖττον πρὸς τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκεκρᾶσθαι τῷ οἰκείῳ καὶ συγκεῖσθαι ἑτοιμότερον. εὐθὺς γὰρ [q] ἐπὶ μὲν τῶν ἀλόγων εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσοτροφίαι, καὶ οἷς ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἦσαν ἐνταῦ-θα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείτ-τονι ἐπιτεινόμενον ἐυρέθη. διὸν ἔτι ὄντα φυτῶν ἢ ξύλων. ἐπὶ δὲ [r] τῶν λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέ-μοις [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. * ἐπὶ τὸν ῥῦν f. Lug. An. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6. § 16. l. 11. § 18. [r] Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις συμβῆναι καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῆς ἔτι κρειττόνων, καὶ ἐνδιατεινικότων τρόπον τινὰ ἕνωσις ὑπάρξει, διὰ [a] ὅλου τοῦ ἄστρου. οὕτως ἡ ὅλη τὸ κρεῖττον ἐπαναίσασα συμπάθειαν, [b] καὶ ἐν διαζεύξει ἐργάσασθαι δύναται. ὅρα ἓν τὸ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν [d] ὀπτελέλειπεν τῆς πρὸς ἄλληλα ἐπιδόσεως καὶ συννεύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὥδε μόνον ἐ βλάπτει. ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες ἀπειρηταλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις. ὄψει δὲ ὁ λέγω παρακολουθῶν. [e] ἧσσον γοῦν ἔνεστι τις ἐν γεώδει τῷ μηδενὸς γεώδους ἀπορρεπόμενον, ἢ ἄνθρωπον [f] ἀνθρώπου ἀποχωρισθέντα.

[a] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[b] L. 7. § 13.
[c] L. 11. § 18. 20.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 12. § 30.
[f] L. 8. § 34.
[g] L. 8. § 19. l. 11. § 1.

rit, qàm hominem ab homine omni prorsus sejunctum.

§ 10. [g] Φέρει κρᾶσιν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια χειμῶνα * τέτροφεν ὅλῳ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις, ἐάν τοῦτο· [h] ὁ λόγος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦτ' ἕτερα, οἷόν τι αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempestate fert horum unumqodqe, etiamsi avtem usus formulam hanc loqendi viti ac similibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obstat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejusmodi, cujusmodi ipsa est ratio.

[g] L. 4. § 24.
[h] L. 5. § 28. l. 8. § 59.

§ 11. [i] Εἰ μὲ δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μὴ, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς τοῦτο ἡ εὐμένειά σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ θεοὶ δὲ εὐμενεῖς τοῖς τοιούτοις ἐστὶν· εἰς ἔνια δὲ καὶ σωτηρίαν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ἔστω σοὶ χρησόν. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοὶ· εἰπέ, [n] τίς ὁ κωλύων.

[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47.

§ 11. Peccantem, si potes, meliora doceto. si minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam esse. & Dii avtem adversùs tales clementer se gerunt. in qibusdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, divitias, gloriam consequendam adeò benigni existunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἄθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιεῖ.

[o] L. 1. § 15. 16.
[p] L. 1. § 7.
[q] L. 4. § 24. Sup. § 8.
[r] L. 1. § 15. Inf. § 41.

§ 12. Laborem fustine, non ut miser, nec qo miserationi vel admirationi fis aliis. sed hoc unum velis, ità moveri motúmve sistere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Σήμερον ἐξῆλθον πάσης πειρασίας· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [s] πεῖραν· [t] ἔξω δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ [u] ἔνδον ἐν ταῖς ὑποληψεσι.

[s] L. 4. § 3.
[t] L. 10. § 38.
* ταὐτὰ Inf. § 28. l. 7. § 1.

§ 13. Hodie molestiâ me omnia exemi. vel potiùs molestiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, sed intra me, in opinione mea existebat.

§ 14. Πάντα * ταῦτα, [x] συνήθη μὲ τῇ πείρᾳ· [y] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [z] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ· [a] πάντα νῦν, διὰ ἐκ' ἐκείνων ὧν καταβάλωμεν.

§ 14. Eadem sunt omnia, usu familiaria, tempore diaria, materiâ sordida. præsentia omnia, qalia apud illos qos sepelivimus.

[x] L. 4. § 44.
[y] L. 4. § 48.
[z] Inf. § 36.
[a] L. 2. § 14.

§ 15.

§ 15. Res ipſæ foris apud ſemet conſiſtunt; nec de ſe qicqam avt nôrunt ipſæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in paſſione, ſed actione ſitum eſt, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq;: qo modo nec virt⁹ vitiúmve illius in paſſione, ſed in actione conſiſtit.

§ 17. Lapidi projecto nihil eſt mali, qòd deorſum feratur; qòd ſurſum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum pœnitiùs introſpice. videbis, qos judices pertimeſcas; qales etiam de ſemet judices ſint.

§ 19. In tranſmutatione univerſa exiſtunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam verſaris; & mundus tecum univerſus.

§ 20. Qod alteri delictum eſt, apud eum relinqendum eſt.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis ceſſatio, mors eidem eſt qædam. veruntamen nihil in ſe mali habet. ad ætates tranſi, puerilem putà, adoleſcentiam, juvenilem, ſenilem. & harum mutatio omnis mors eſt qædam. ſed nunqid grave? tranſi rurſus ad ætatem ſub ayo, tum ſub matre, mox ſub patre tranſactam: cúmqe alias havd pavcas differentias mutationéſq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave ſit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, ceſſatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad univerſi, ad delinqentis cujuſvis. ad tuam, ut ipſam juſtam exhibeas: ad univerſi, ut recorderis, cujuſnam ſis pars: ad delinqentis cujuſvis, ut conſideres, inſcius an conſultò deliqerit; cogitéſq; ſimul eſſe tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipſe es ad cœtum civilem complendum conſtitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejuſmodi conſummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ πράγματα ἔξω θυρῶν ἕστηκεν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μηδὲν μήτε εἰδότα περὶ * αὑτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί ὧν ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] ℣ λογικῆ πολιτικῆ ζῶόν κακὸν καὶ ἀγαθόν· ὥσπερ δὲ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτῆς ἐν πείσει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναρριφέντι λίθῳ ἔστιν κακὸν τὸ κάτεσχθῆναι, ἔστι ἀγαθὸν τὸ ἀνεσχθῆναι.

§ 18. [f] Δίελθε ἔσω εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει ⁘ τίνας κρίτας φεύγῃ, [h] ὅτιος καὶ περὶ * αὐτῶν ὅταν κρίνωσι.

§ 19. [i] Πάντα ἐν μεταβολῇ. καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατὰ τὴν φθορὰν καὶ [l] ὁ κόσμος δὲ ὅλος.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόληξις, δόξης, * ὑπολήψεως παῦλα, καὶ ὅτιον θάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μίπυδι νῦν ἐπὶ ἡλικίαν, ὅτιον ἡ παιδικὴ, τὴν τῆς μειρακίου, τὴν νεότητα, τὰ γήρας· καὶ γὰρ ℣ τούτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος· μή τι δεινόν; μίπυδι νῦν ἐπὶ βίον τὸν ὑπὸ τὸν πάππον, εἶτα ἡ ὑπὸ τὴν μητρὶ, εἶτα ἡ ὑπὸ τὸν πατέρ· καὶ ἄλλας ℣ πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις ἐνεῖσιον, ἐπερώτα σαυτὸν, μή τι δεινόν. ὥστος τοίνυν οὐδὲ ἡ τῆς ὅλης σε βίς λῆξις, καὶ παῦλα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε ὀπὶ τὸ σαυτῆς ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τῆς ὅλης, καὶ τὸ τούτου. τὸ μὲ σαυτῆς; ἵνα [s] ἦν δικαίων αὐτὸ πράσσῃ τὸ ℣ τῆς ὅλης, ἵνα συμμενονεύσῃς [t] τῷ μέρει. τὸ ℣ τούτου, ἵνα ὀπτήσῃς [u] πότερον * ἄγνοια, ἢ γράμμα, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικῆ συνμαίος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα πρᾶξίς σε συμπληρωτικὴ ἐμοῦ ζωῆς πολιτικῆς. * ἥτις ἐὰν ὑπὲρ σε [a] μὴ ἔχῃ ἢ ἀναφορὰν, εἴτε πρόσχασις, εἴτε

πόρρωθεν

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὐτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29. Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ-
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοία
[x] L. 2. § 1.
[y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2. § 16.
* ἥτις ἐὰν νῦν Lug. ἥτις ἐν νῦν delec. An.
[a] L. 11. § 19.

πρόρρηθεν ὅτι τὸ κοινωνικὸν τέλος, ἄυτη [a] διαπαφᾶ τὸν βίον, καὶ ἐκ ἐᾷ ἕνα ἕν), καὶ φασιόδης ὄζιν, ὥσπερ ἐν δήμῳ ὁ τὸ καθ' ἑαυτὸν μέρος διεζάμενος. ἀπὸ τ τοιαύτης * συμφωνίας.

§ 24. [b] Παιδίων ὀργαὶ, καὶ παίγνια, καὶ [c] νεκυάπατα νεκρὺς βαστάζοντα, ὥστε ἐναργέστερον θεωρεῖσθαι τὸ τῆς νεκύιας.

§ 25. [d] Ἴθι δὴ ἡ ποιότητα ἡ αἰτίου, καὶ ἀπὸ ἡ ὑλικῆ αὐτὸ θεωρέ-σας διάσου· εἶτα καὶ [e] τὸν χρόνον θεώρησον, ὅσον πλεῖον ὑφίσασθαι πέφυκε τοῦτο [f] τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. Ε Ἀνέτλης μυεία, ἀλὰ τὸ μὴ [h] ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ * ποιῆ τ ταῦτα δία κατεσκεύασας· * ἀλλὰ [i] ἄλις.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ σε, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἐκφωνῶσιν *, [k] ἔρχου ὅτι τὰ ψυχάρια αὐτῶν, δίελθε ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσίν· ὄψει, ὅτι [l] ὐ δεῖ σε ἀπαδῆς, ἵνα τύτοις τί ἐνοχε θεί σε δοκῇ· [m] εὐνοεῖν μέν τοι αὐτοῖς δεῖ· [n] φύσει γὰρ φίλοι. καὶ [o] οἱ θεοὶ ἢ παντοίως αὐτοῖς βοηθῶσι, [p] δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέν τοι, [q] περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. * Ταῦτά ἐζι τὰ τῦ κόσμυ [r] ἐγκύκλια, [s] ἄνω κάτω, [t] ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ [u] ἤτοι ἑφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἡ τῦ ὅλυ διάνοια· ὅσῳ εἴ ἔζιν, ἀποδέχυ [x] τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. * εἰ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' εἱμαρμένην ἀκολύθησιν. καὶ * πῇ ἕν τίνι. πρόπον γάρ τινα * ἄτομοι, ἢ ἀμιγῆ τὸ ἓ ὅλον, [y] εἰ τις θεὸς, ἓν ἔχει πάντα· εἶτε τὸ εἰκῇ, [z] μὴ καὶ σὺ εἰκῇ. [a] ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύφει· ἔπειτα καὶ [b] αὐτὴ μεταβαλεῖ· κἀκεῖνα εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ· καὶ πάλιν ἐκεῖνα εἰς ἄπειρον. [c] ταῖς γὰρ ἐπικυματώσεσι τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεσιν ἐνθυμούμενός τις, καὶ [d] τὸ τάχος, πάντας ὀνητὸν καταφρονήσει.

[a] L. 2. § 14. § 29.
* ἀσυμφ. Sal.
[b] L. 5. § 33. l. 7. § 3.
[c] L. 4. § 41.
[d] L. 7. § 29, l. 10. § 26.
[e] L. 3. § 11. l. 10. § 9.
[f] L. 10. § 7. l. 12. § 30.
[g] L. 4. § 32. l. 10. § 33.
[h] L. 5. § 14. 15, 16.
* ποιῇ τινος Arg. ποιῆντι Lug.
* ἀλλ' ἀλλοῖα Boot. Ἀλλ' ὅταν ἀλλος Sal.
[i] Inf. § 37.
* νώσῃ f.
[k] Sup. § 18. Inf. § 34.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 22.
[n] L. 11. § 9.
[o] Sup. § 11.
[p] L. 1. § 17.
[q] Inf. § 40. l. 11. § 10.
* τὰ αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
[r] L. 4. § 32.
[s] L. 2. § 14.
[t] L. 7. § 1.
[u] Inf. § 35.
[x] L. 6. § 36.
* ἢ
* ἔν τι γίνεται τ. Boot. τὶ ἐν τινι Sal. V. N.
* ἄτομα Sal. f. ἢ ἀτ [χ] ἀμ. f. Inf. § 39.
[y] L. 2. § 11.
[z] L. 6. § 44. l. 12. § 20.
[a] L. 6. § 59.
[b] L. 2. § 17.
[c] L. 7. § 34.
[d] Inf. § 29. 32, 33.

non tendit, ità vitam tuam divellit, nec unam eandémque esse patitur, & est seditiosa, perinde ac in populo ille, qi factionis suæ homines à consensione istiusmodi in partes trahit.

§ 24. Puerulorum rixæ, & ludicra; & animulæ cadavera gestantes; ut vehementiùs afficiat qod in Mortualibus exhibetur.

§ 25. Formæ qalitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad qod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

§ 26. Innumera perpessus es, qia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad qæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

§ 27. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliqid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse qod te angat, qicqid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. qin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad qæ feruntur illi.

§ 28. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens avtem universi vel ad singula qæq; se promovet. qod si fuerit, ad qod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqa verò per consequentiam necessariam à primis illis ità profluunt, ut serie qâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq;, si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè ferantur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, næ ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

§ 29. Torrentis est instar rerum natura; omnia secum abripit. quàm viles autem sunt & mucci pleni, etiam politici isti, &, ut ipsis videtur, philosophicè se gerentes homunculi? id agas, ô homo, quod nunc te poscit natura. aggredere, qatenus tibi datur. nec circumspice, nunqis adsit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm sufficiat tibi, si vel parùm admodum res processerit; nec vel hoc ipsum parvum qiddam existimaveris. nam dogmata hominum qis mutaverit? & tamen absq; his mutatis, qid aliud supererit, nisi ingemiscentium, dum obsequium simulant, servitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi referviderint illi, an qid natura communis poscat, nôrint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè semet ostentârint, qi ad illorum imitationem me addixit? simplex qiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

§ 30. Intuere desuper armenta innumerabilia, & ritus innumerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranquillo mari, & rerum præteritarum, præsentium, decedentium differentias. considera & vitam qæ sub aliis olim est acta, qæ post te erit transigenda, qæ'qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi sint, qi nec nôrint nomen tuum; qàm multi, qi mox ejusdem obliviscentur; qàm multi, qi cùm te nunc laudent, mox vituperaturi sint. qod deniqe, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejusmodi qicqam æstimatione ullâ dignum est.

§ 31. Mentis tranqillitas tibi sit in eis, qæ ab externa causa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur, hoc est; intentio tua actióq; omnis hunc solum sibi finẽ propositum habeat, ut ad societatem humanam qod conducat fecerit, utpote qod naturæ tuæ consentaneũ existat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ mole-

§ 29. [a] Χειμάρρους ἡ πᾶν ὅλων αἰτία· πάντα φέρει· ὡς [b] ἐυτελῆ ἡ καὶ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καθ' ὡς ὄιεται, φιλοσόφως [*] θεωρητικὰ ἀνθρώπια, [*] μιζῶν μισά; ἄνθρωπε, [c] τί σοτε ποίησον, ὁ νῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ [d] ὄρμησον, ἐὰν δηλῶται, καὶ [e] μὴ σκέβλασε, εἴ τις ἔσται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, ἐὰν τὸ βραχύτατον πρόσωσι καὶ τούτου αὐτοῦ τὴν ἔκβασιν, ὡς ἐ μικρόν τί ἔζι, διανοοῦ. [g] δόγματα γὰρ αὖ τίς μεταβάλλει; χωρὶς δὲ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [h] φυλάττε στένοντας, καὶ πείθειν προσποιεμένους. ὕπαγε νῦν, καὶ [i] Ἀλέξανδρον, καὶ Φίλιππον, καὶ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὄψομαι, εἰ [l] ἔισθε, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, καὶ ἑαυτὸς ἐπαιδαγώγησαν. εἰ δ' [m] ἐτεραγῴδησαν, [n] ἐδείς με κατακέκευκε μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν ἔζι καὶ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μή μοι ἄπαγε ὀπὶ [p] σεμνοτυφίαν.

§ 30. [q] Ἄνοδον ἐπιδιαφοῖν ἀγέλας μυείας, καὶ τελετὰς μυείας, καὶ [*] πλοῦν παντοῖον ἐν χειμῶσι καὶ γαλήναις, καὶ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ἀπογινομένων. [r] ἐπινόει δὲ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετά σε βιωθησόμενον, καὶ [s] τὸν νῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἤθεσι βιούμενον· καὶ [t] ὅσοι μὲν ἐδὲ ὄνομά σου γινώσκουσιν, [u] ὅσοι δὲ πάχεσα ἐπιλήσονται, [x] ὅσοι δὲ ἐπαινοῦντες ἴσως νῦν σε πάχεσα ψέξουσι· καὶ ὡς [y] ὅτι ἡ βάσιμη ἀξιόλογόν γε, καὶ ὅτι ἡ λύξα, ὅτι ἄλλο τι τὸ σύμπαν.

§ 31. [z] Ἀπροξία μὲν, ὦ ἐι τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιόσης δὲ, ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἐκ σοῦ αἰτίαν ἐνεργημένοις· τετύχηκε, ὁρμὴ καὶ πρᾶξις, [a] καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πρᾶξαι, ὡς ταὐτόν σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ περιττὰ περιλείπει ἐν τῷ ὑπο-

[a] L. 2. § 17. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
[*] -φυς Lug. An.
[*] -άπια
[c] L. 8. § 16. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8. § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
[*] πλῶτον Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4. § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.

οχλήσαντων σοι δύναται, [a] ὅλα ὀλίγῳ τῷ ἐπωλήλειπε σε κείμενα· καὶ πολλῷ εὐρυχωρείαν πειεποιήσεις ἤδη σεαυτῷ,

[b] L. 7. § 35. * [τῷ] τὸν

[b] * ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ, καὶ * ἴδιον αἰῶνα περινοεῖν, καὶ πῶς

[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.

τῶν καθ' μέρος ἑκάστῳ περίγιναλος. [c] ταχεῖαν μεταβολὴν ἐπινοεῖν, ὡς

[d] L. 5. § 24.

[d] βραχὺ μέν τὸ ἀπὸ γενέσεως μέχρι διαλύσεως,

[e] L. 4. § 3.

[e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς

καὶ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν ὁμοίως ἄπειρον.

[f] Sup. § 28. 32.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] τάχιστα φθαρήσεται· καὶ

[g] L. 8. § 25.

[g] οἱ φθειρόμενα αὐτὰ ἐπιδόντες, τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ

[h] L. 2. § 14. L. 4 § 50.

[h] ὁ ἐκλιπὼν ὀπθανὼν εἰς ἴσον καταλήξει τῷ ἀφαίρῳ.

[i] Sup. 18. 27.

§ 34. [i] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ ὡς διὰ ἐπιδέδακται, καὶ δι' ὃ

* φιλεῖται καὶ τιμῶσι. γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτε. δοκοῦσι βλάπτειν φέροντες, ἢ ὠφελεῖν ἐξυμπάντες, [k] ὅ-

[k] L. 11. § 18. [l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.

σον οἴησις.

[m] L. 7. § 18.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ὕλης ἄλλο, ὅτιν, ἢ [l] μεταβολή· [m] τούτῳ χαίρει ἡ τῶν ὅλων φύσις, [n] καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται. [o] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγένετο, καὶ

[n] L. 4. § 45. [o] Sup. § 28. [p] L. 12. § 5. * καὶ ὅτι

εἰς ἄπειρον ταὐτὸ ἕτερα ἔσται. [p] τί οὖν λέγεις, ὅτι ἐγένετό τε πάντα, * ὃ καὶ

[q] L. 10. § 7.

πάντα ἀεὶ καλῶς ἔσται, καὶ [q] ὑλεμία ἄρα δύναμις ἐν τοσούτοις θεοῖς ἐξευρέθη ποτὲ ἢ διορθώσασα ταῦτα, ἀλλὰ

[r] Supr. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2. 17.

κατακέκλεισται ὁ κόσμος ἐν ἀδιαλείπτοις κακοῖς συνέχεσθαι;

[s] L. 8. § 37. * [καὶ] ὁ

§ 36. [r] Τὰ σαπρὸν τῆς ἑκάστου ὑποκειμένης ὕλης, ὕδωρ, κόνις, ὀστέια, [s] ῥύπος· ἢ πάλιν, πῶμα γῆς τὰ μάργαρα, καὶ ὑποστάθμαι ὁ χρυσὸς, * ὁ ἄργυρος, καὶ

[t] L. 6. § 13. [u] L. 2. § 2. [x] Sup. § 28. l. 10. § 1. [y] Sup. § 2. 26. [z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.

[t] τελειάι ἡ ἐσθὴς, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα. καὶ

[u] τὸ πνευματικὸν δή, ἄλλο τοιοῦτον· καὶ

[x] ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον.

[a] L. 5. § 23. Inf. § 39. [b] L. 7. § 1. [c] L. 12. § 19. [d] L. 7. § 29.

§ 37. [y] Ἄλις τοῦ ἀθλίου βίου, καὶ [z] γογγυσμοῦ, καὶ πθηκισμοῦ. [a] τί ταράσσῃ; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίστησι; [d] τὸ εἶδος; ἴδε αὐτό. ἀλλ' ἡ ὕλη;

stiam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota sita sint, animúmq; angustiis exemptum plurimùm dilatare poteris, si mundum totum & seculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujusqe sigillatim transmutationem celerem consideraveris, qámq; exiguum temporis spatium inter ortum ejusdem & interitum intercedat; cùm & immensum sit qod ortum præcesserit, & interminatum pariter, qod interitum sit consecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, qæcunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, qales mentes gerant, qibus rebus studeant, & qarum cavsâ alios diligunt ac honorent. tum qando vel vituperando obesse, vel lavdando prodesse cuiqam videntur, qanto cum fastu id faciant.

§ 35. Nihil est aliud amissio qàm mutatio. hac avtem gavdet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. ecqis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam extitisse corrigendi ista, qo minùs mundus ad mala ista addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Qàm putida est subjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, oslicula, sordes. avt rursus, calli terræ, marmora; sedimenta, avrum, ac argentum; pili, vestis; sangvis, purpura; & ejusmodi alia qævis. etiam qod formæ rationem obtinet, & ipsum aliud qiddam istiusmodi est; & ex aliis in alia transit.

§ 37. Jam satìs est est vitæ calamitosæ, & obmurmurationis, & nugarum. qid perturbaris? ecqid in his novi? qid te tandem percellit? num forma? hanc vide. num materia?

teria? & hanc. extra hæc avtem nihil eſt. qin erga Deos itaq; tandem aliqando ſimplicior meliúſque affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

§ 38. Siqis deliqerit, penes ipſum eſt malum. fortaſſis avtem nec deliqit.

§ 39. Vel ab una mente, qaſi fonte communi, tanqam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt qicqam qàm cinnus & diſperſio temeraria. qid ergò perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, armentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

§ 40. Avt nihil poſſunt Dii, avt poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius ſis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? ſiqidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices fortaſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe. an non ergò potiùs fuerit eis qæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animíqe abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis qid futurum ſit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, qomodo illius imperium abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? huc, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum ſit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi inviſebant me, colloqia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos alloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλη; ἴδε αὐτῷ. ἔξω τούτων οὐδὲν ὄζιν. ἀλλὰ καὶ θεοὶς τοῦ θεὸς ἤδη ποτὲ ἀπλούστερος καὶ χρηστότερος * γένη. [a] ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτεσι, καὶ τὸ τρισὶ ταῦτα ἰσορρόπησε.

§ 38. [b] Εἰ μὲ ἥμαρτεν, ἐπεῖ τὸ κακόν. [c] πέφυκε δ' οὐχ ἥμαρτεν.

§ 39. Ἢτοι [d] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα, [e] ὡς ἑνὶ σώματι, [f] ὄφελε συμβαίνει· καὶ ἃ οὐ δεῖ τὸ μέρος τοῖς ὑπὲρ τοῦ ὅλου γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτομοι, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ [i] κυκεὼν καὶ σκεδασμός. [k] τί σῶν ταράσσῃ; [l] τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τίθηπας, ἔφθαρσαι, * ἀποκείνῃ, [m] συναγέλαζει, * βόσκῃ.

§ 40. Ἢτοι οὐδὲν δύνανται οἱ θεοὶ, ἢ * [δυνάμενοι] δύνανται. εἰ μὲν οὖν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δὲ δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ, δοθῆναι αὐτούς, [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν τινὸς τούτων, μήτε λυπεῖσθαι ὅτι τινος τούτων, μᾶλλον * τῷ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ * τῷ παρεῖναι; πάντως γὰρ εἰ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, καὶ εἰς ταῦτα δύνανται συνεργεῖν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι [o] ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν. εἶτα, οὐ κρεῖττον χρῆσθαι τοῖς ἐπὶ σοὶ μετ' ἀληθείας, ἢ [p] διαφέρεσθαι πρὸς τὰ μὴ ὄντα σοὶ [q] ἀληθείας καὶ ταπεινότητι; τίς δ' σοὶ εἶπεν, ὅτι οὐχὶ καὶ [r] εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσιν; [s] ἄρξαι γοῦν παρὰ τούτων εὔχεσθαι, καὶ ὄψει. ἔστω εὔχεται, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλο, πῶς στρηθῶ ἐκείνε; σὺ, πῶς μὴ χρήζω τοῦ στρηθῆναι; ἄλλο, [t] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ὅλως οὕτως ἐπίτρεψον τὰς εὐχὰς, καὶ θεώρει τί γίνεται.

§ 41. Ὁ Ἐπίκουρος λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ οὐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ σωματίου παθῶν, ἐλέγε πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτά τινα, φησὶν, ἐλάλουν· ἀλλὰ τὰ θεωρήματα φυσιολογῶν

N 2

* ἐγένη Xyl. γοῦ Lug.
[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.
[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.
[c] L. 11. § 18. l. 12. § 16.
[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 5. § 8.
[g] L. 2. § 3.
[h] Sup. § 28.
[i] L. 4. § 27.
[k] Sup. § 37.
[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.
* τί λέγεις; τῷ ἡγ. Sal.
* ἀποκείνει. Mer. -νεις vel -νῃ f.
[m] L. 6. § 16.
* λάζῃ Lug.
* [τεθνειῶσι] β. Inf. § 40.
* τι δράσαι Lug. An.
[n] L. 4. § 49.
* τῦ.
* τῦ.
[o] L. 2. § 11.
[p] Sup. § 27.
[q] L. 8. § 3.
[r] L. 1. § 17. l. 12. § 14.
[s] L. 6. § 23.
[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετέλουν, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο ὦν, πῶς [a] ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνουσα τῆς ἐν τῷ σαρκιδίῳ τοιούτων κινήσεων ἀπερισπάστως, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν τηροῖτο. οὐδὲ τοῖς ἰατροῖς ἐμπαρεῖχον, φησὶ, κομιζόμενοι· [*] ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος [*] ἤρετο ἔν τε καλῶς. [*] ταῦτα ἔν ἐπείνῳ, ἐν νόσῳ, ἐὰν νοσῇς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [b] περιστάσει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν δεῖ δύνασαι τοῖς περιστῶσι, μηδὲ τῷ ἰδιώτῃ [*] καὶ φυσιολόγῳ [c] συμφλυαρεῖν, πάσης αἱρέσεως κοινόν, [d] πρὸς μόνῳ [*] τῷ τῶν πραγμάτων ἐφάπτεσθαι [*] δι), καὶ τῷ ὀργάνῳ δι' οὗ πράσσει.

§ 42. Ὅταν τινος ἀναιδείᾳ προσκόπτῃς, εὐθὺς ἐπινόει σαυτῷ, [e] δύναται ἔν ἐκ τοῦ κόσμου ἀναίδειοι μὴ [*] δι; ἀδύνατον. [f] μὴ ἐν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. ἔστι γὰρ καὶ τούτων ἐπὶ ἀναιδέστων, οἷς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ [*] δι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν πανούργων, καὶ ὅταί τοῦ ἀπίστου, καὶ παντὸς τοῦ ἁμαρτάνοντος, ἔσω σεαυτῷ πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ἐννοεῖσθαι, ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν ἀδύνατον ἔστι μὴ [g] ὑπάρχειν, [h] εὐμενέστερος ἔσῃ πρὸς τὸν καθ' ἕνα. ἔυχρηστον ἢ κἀκεῖνο εὐθὺς ἐπινοῆσαι, [i] ὅτι ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ ἀμάρτημα. ἔδωκε γάρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τοῦ προσώπου, πρὸς ἄλλον, ἄλλοθεν πως δύναμιν. ὅλως ἢ [j] ἔξεσί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφαμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] τί γὰρ βέβλαφας; εὑρήσεις γὰρ μηδὲν τούτων πρὸς ὃν παροξύνῃ, [m] πεπονηκὸς τὸ τοιοῦτον, ἐξ οὗπερ διάνοιά σου χειρῶν ἔμελλε γίνεσθαι. [n] τὸ δὲ κακὸν σε καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐστιν ἐν τούτῳ πᾶσαν τὴν κατάστασιν ἔχει. [o] τί γὰρ κακὸν, ἢ [p] ξένον γένηται, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ [q] ἀπαιδεύτου πράττει; ἔργα μὴ [r] σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν ὀφείλεις, ὅτι ἐ παρεσκεύασας τοῦτον τοῦτο ἁμάρτημα.

priùs meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam, qò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmque suum retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, quasi magni qid agerent. sed vita mihi etiam tunc qàm optimè agebatur. eadem tu, qæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in casibus qibuscunque à philosophia non absistere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per qod fiat.

§ 42. Qando alterius cujuspiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fieríne ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaqe qod non potest, nè poscas. est enim hic impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi fit, de fravdulento, insido, delinqente qolibet: ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea; tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere. qisqis enim delinqit, à proposito aberrat & deceptus est: tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam feciss deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmque in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveti fit, si ineruditus, qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide; annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret;

[a] L. 5. § 26.
[*] -φρυάττεσθαι Sal. L. 7. § 3. [*] ἤγετο Boot. [*] ταὐτὰ [b] Sup. § 13. [c] μὴ φυσι- vel, καὶ [μὴ] σι- vel, ἀφυσι- f. L. 10. § 9. [d] L. 7. § 43. [e] Sup. § 6. [*] [δὲ] πρὸ [e] L. 6. § 41. l. 8. § 15. [f] L. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18, 33. [g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63. [h] L. 3. § 11. Sup. § 12. l. 10. § 33. [i] L. 8. § 59. Sup. § 11. [j] L. 6. § 22. [k] L. 8. § 49. 55. [l] L. 2. § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22. [m] L. 4. § 39. l. 8. § 56. [n] L. 11. § 13. [o] L. 12. § 26. [p] L. 10. § 4.

qódqe-

qódqe cùm ratio occaſiones tibi juſtas ſuppeditet cogitandi, probabile eſſe illum hoc eſſe admiſſurum, tum tamen hoc obſtus, admiſſiſſe illum admiraris: præcipuè verò qando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incuſas, in temet cenſuram convertè. peccatum enim proculdubio eſt eſt tuum, ſive qod hominem ſic affectum credidiſti fidem tibi ſervaturum, ſive beneficiũ cùm dares, qod non abſolutè dediſti nec tanqam qi totum actionis tuæfructum jam ſtatim percepiſſes. qid enim ampliùs velle debebas, ubi homini beneſeceras? annon hoc ipſum tibi ſufficit? qod eſt naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti iſtiuſmodi mercedem qæris? hoc eſt perinde ac ſi oculus viſus mercedem poſcat, avt pedes inceſſus. qemadmodum enim membra iſta ad munus aliqod obeundum condita ſunt, qod ubi pro conditionis ſuæ ratione obierint, qicqid ſuum eſt adepta ſunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus ſit, ubi beneficum qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus eſt, & qod ſuum eſt obtinuit.

σὺ μὲν γὰρ ἐκ ἀφορμὰς ἐκ τῦ λόγυ ἔσχες σοῖς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ὄζι τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεδαι, καὶ ὅμως ἐπιλαδόμεν[ος] a θαυμάζεις εἰ ἡμάρτηκε. μάλιστα· ἢ ὅταν οἷς ἀπίστων ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. σοὶ γὰρ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε σοὶ τοιαύτην τὴν διάδεσιν ἔχοντ[ος] ὀφείλοντος, ὅτι τὴν πίστιν φυλάξει, εἴτε τὴν χάριν ἀδὲς, ἢ μὴ κατηλλιξιῶς ἀδίκας, μηδὲ ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς σῆς σχέσεως εὐθὺς ἀπειλήφεις παντὸν τὸν καρπόν. c τί γὰρ πλέον θέλεις, ἵν ποιήσας ἄνθρωπον; d ἐκ ἀρκεῖ * σοι; χρῆ φύσιν τὴν σὴν τὸ ἔσεργέσαι; τύτο μισθὸν ζητεῖς; ὡς ὁ e ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπῄτει, ὅτι βλέπει· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὰρ ταῦτα σοῖς πρός τι γέγονεν, * ἄφ[ος] f χρὴ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν ἐνεργῆντα * ἀπέχει τὸ ἴδιον· ἔτως καὶ ὁ ἄνθρωπ[ος] ε ἐνεργητικὸς πεφυκὼς, ἐπιτέλη τι ἐνεργητικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν σοῖς, h ποιήσας πρὸς ὃ κατεσκεύασαι, καὶ i ἔχει τὸ ἑαυτῦ.

a L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
b L. 5. § 6. l. 7. § 13.
c L. 7. § 73.
d L. 8. § 3.
* σοι, [ὅτι] κ. ℓ.
e L. 2. § 1.
* ὅσφ
f L. 6. § 40.
* ἔχων Lug. Aſt.
ε L. 8. § 7. 12.
h L. 5. § 16. l. 6. § 16.
i L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X. BIBAΙΟΝ ι'.

EQando futura es, ô anima, bona, ſimplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecqando diſpoſitionem dilectioni & affectui genuino deditam deguſtabis? ecqando futura es plena, rei nullius indiga, nihil deſiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe ſit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam ſocietatem; ſed ſtatu præſenti acqieſces, & præſentibus oblectabere qibuſq;, & αὐτὰ ἱ ἁρμόσῃ τῇ παρούσῃ κατασκαίνε, καὶ k ἡδύνῃ τοῖς παροῦσι, πᾶσι, καὶ

Ἐσῇ ποτὲ ἅρ', ὦ ψυχὴ, ἁπλῆ, καὶ μία καὶ γυμνὴ, d φανερωτέρα τ' ἀσωμάτου σοι σώματ[ος]; καὶ ποτὲ ἔρα ἐ φιλοπαθὴς καὶ * στερκτικὴς διαθέσεως; ὅση ποτὲ ἔρα e πλήρης, καὶ f ἀνενδεὴς, καὶ ἀδὲν ὀρεκτὸν, ἀδὲ ἐπιθυμοῦσα ἀδενὸς, ἔτε ἐμψύχυ, ἔτε ἀψύχυ, πρὸς ἡδονὰν ἀπολαύσεις; h ἀδὲ χρόνυ, ἐν ᾧ ὀλίγ μακρότερον ἀπολαύσεις; ἀδὲ τόπυ, ἢ χώρας, ἢ ἀέρα ἐυκρασίας; ἀδὲ ἀνθρώπων ἐυαρμοσίας; ἀδὲ

a L. 4. § 37. Inf. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
b L. 6. § 30.
c L. 11. 27.
d L. 12. § 2, 3.
* στερκτικῆς
e L. 3. § 8. l. 5. § 3.
f L. 2. § 17. l. 5. § 5. l. 11. § 8.
g L. 11. § 39.
h L. 3. § 7.
i L. 7. § 64. l. 8. § 21. l. 9. § 6.
k L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπείσεις σαυτὸν ὅτι πάντα σοι πάρεστι, [a] πάντα σοι ἐυ ἔχει, καὶ [b] ὡφελημένα θεῶν πάρεστι, καὶ [c] ἐυ ἕξει ὅσα φίλον αὐτοῖς, καὶ [d] ὅσα μέλλουσι δώσειν [e] ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τελείᾳ [f] ζώου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ καλοῦ, καὶ [g] ἕνεκα τούτου πάντα καὶ συνέχοντος, καὶ περιέχοντος, καὶ περιλαμβάνοντος [h] δυνάμενα εἰς γένεσιν ἑτέρων ὁμοίων; ἔσῃ ποτὲ ἄρα τοιαύτη, οἵᾳ [i] θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ὕπου [k] συμπολιτεύεσθαι, ὡς [l] μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς, μήτε καταγινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει [m] τί σου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς [n] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικούμενον. εἶτα ποιεῖν αὐτὸ καὶ περιέσεσθαι, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαί σε ἡ ὡς ζῴου φύσις. ἔπειτα ἀφαιρήσεσθαι, τί ἀπαιτεῖ σε ἡ ὡς ζῴου φύσις. καὶ πᾶν τοῦτο ἀφαιρετέον, εἰ μὴ χεῖρον μέλλει διατίθεσθαι, ἡ ὡς ζῴου λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ [p] τὸ λογικὸν εὐθὺς καὶ πολιτικόν· τούτοις δὴ κατόπιν χρώμενον, μηδὲν περισπάζειν.

§ 3. [q] Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἤτοι οὕτως συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς οὐ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν οὖν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέρανε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέρανε· φθαρήσεται γάρ σε ἐπιπαλῶσαν. μέμνησο μέντοι ὅτι [r] πέφυκας φέρειν πᾶν, ὃ δὲ ὅτι τῇ ὑπολήψει ὀρθὴ τῇ σῇ φορητὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ ποιῆται, καὶ φαντασίαν τοῦ συμφέρειν ἢ καθήκειν σαυτῷ τοῦτο ποιεῖν.

§ 4. [s] Εἰ μὲ σφάλλεται, διδάσκειν [t] εὐμενῶς, καὶ [u] τὸ παρορώμενον δεικνύναι. εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [x] σαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σαυτόν.

§ 5. [y] Ὅ,τι ἂν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος περικατεσκεύαζετο· καὶ ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων [z] συνέκλωσε, τοῦτό τε σὺν ὑποστασιν ἐξ ἀϊδίου, καὶ τοιοῦτον σύμβασιν.

§ 6. [a] Εἴ τε ἄτομοι, εἴ τε [*] φύσει

[a] L. 4. § 39.
[b] L. 3. § 11.
[c] L. 6. § 41.
l. 7. § 41. l. 9. § 28. l. 12. § 5.
[d] L. 3. § 4.
[e] L. 2. § 3. l. 5. § 8.
[f] L. 4. § 40.
[g] L. 4. § 23. Inf. § 14.
[h] L. 7. § 23. 25.
[i] L. 5. § 27.
[k] L. 3. § 11. l. 4. § 3. l. 12. § 36.
[l] L. 6. § 41. l. 12. § 12. 24.
[m] L. 3. § 6. l. 5. § 9.
[n] Inf. § 33.
[o] L. 3. § 6.
[p] L. 9. § 9. 16. 23.
[q] L. 7. § 33. 64.
[r] L. 8. § 46.
[s] L. 5. § 28. l. 9. § 11.
[t] L. 11. § 18.
[u] L. 11. § 13.
[x] L. 9. § 42.
[y] L. 5. § 8. l. 7. § 75.
[z] L. 3. § 4. 11. 16.
[a] L. 9. § 28. 39.
[*] φύσει Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

perſvaſum habitura es, cuncta tibi adeſſe, cuncta tibi bene ſe habere; ſed & à Deis provenire, benéque habitura, qæcunq; ipſis concedere viſum eſt, & qæcunq; conceſſuri ſunt, utpote qæ ad ſalutem faciant animantis perfecti, probi, juſti, honeſti, qod cuncta iſta, qæ ut alia ſimilia indidem oriuntur, diſſolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecqando ità affecta futura es, qò cum Deis hominibúſque ità verſeris, ut nec eos qicqam inſimules, neqe ab eis ipſe condemneris?

§ 2. Obſerva, qid natura tua exigat, qatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, niſi natura tua, qâ es animal, inde deterior futura ſit. tum obſerva, qid natura, qâ es animal, expoſcat. & hoc qicqid eſt, concede tibi, niſi natura tua, qâ es animal rationale, deterius indè ſe habitura ſit. qod eſt avtem rationale, protinus eſt & civile. his regulis uſus, nihil ulteriùs ſategeris.

§ 3. Qicqid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus ſis, vel ut non ſis. ſi contingit ità, ut ferre natus ſis, nè gravatim te habeas, ſed prout natus es, feras. ſin ità contingat, ut ferre non-natus ſis, nec ſic qidem graveris; ubi enim te abſumpſerit, & ipſum concidet. memineris tamen, naturâ eſſe comparatum te, ad qidlibet ferendum, qod in opinione tua ſitum eſt, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii eſſe, ut illud facias, cenſendo.

§ 4. Siqis fallitur, docendo comiter huic errorem ſuum indica. avt hoc ſi neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Qicqid tibi contingit, ab æterno deſtinatum eſt tibi. cavſarúmq; ſeries ſibi invicem implexarum tui ipſius ſubſiſtentiam cum caſu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive atomi obtinent, ſive natura

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me qadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siqidem ista recordatus; qatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neqe enim parti potest esse noxium, qod universo conducit. neqe habet qicqam universum, qod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc ampliùs obtineat, qòd à nulla cavsa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium qicqam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut qicqid evenerit, gratum mihi acceptúmqe sit. in qantum verò necessitudine qadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sum, qod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémqe conatum meum ad id dirigam, qod in commune conducat, & ab eo qod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. qemadmodum civi illi vitam prosperè fluere qivis existimet, qi in actionibus qæ civitatis secum ejusdem consortibus utiles sint, & qicqid civitas ipsi attribuerit, gratanter

§ 7. Universi partes, qotqot, inqam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc avtem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè seqiùs ageretur, cùm partes ejus in alteratione freqenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. nunqid avtem dicemus, avt naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? avt clam ipsâ istiusmodi factas esse? nevtrum est verisimile. sin, misso qis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide

σεις, σεῶτον κείδω, ὅτι [b] μέρος εἰμὶ τῆς ὅλης [c] ὑπὸ φύσεως διοικημένης. ἔπειτα, ὅτι [d] ἔχω πως οἰκείως σεὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη. τέτων γὰρ μεμνημένος, καθότι μέρος εἰμι, [e] οὐδὲν δυσαρεσήσω τῆδ' ἐκ τῆς ὅλης ἀπονεμομένων. [f] οὐδὲν γὰρ βλαβερὸν τῷ μέρει, ὅ τῷ ὅλῳ συμφέρει. [g] ἔ γὰρ ἔχει τι τὸ ὅλον, ὃ μὴ συμφέρει ἑαυτῷ. πασῶν μὲν φύσεων κοινὸν ἐχέτω τοῦτο· τῆς δ' τοῦ κόσμε σεφυλαπτικῆς, τὸ μηδὲν [h] ὑπό τινος ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι βλαβερόν τι ἑαυτῇ ἐμνᾶν. κατὰ μὲν δὴ τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι [i] μέρος εἰμὶ ὅλε τοῦ τοιέτε, [k] εὐαρεσήσω παντὶ τῷ ἀποβαίνοντι. καθόσον δ' [l] ἔχω πως οἰκείως σεὸς τὰ ὁμογενῆ μέρη, [m] οὐδὲν σεάξω ἀκοινώνητον· μᾶλλον δ' [n] σοχάσομαι τῆς ὁμογενῶν, κ' [o] σεὸς τὸ κοινῇ συμφέρον πᾶσαν ὁρμὴν ἐμαυτοῦ ἄξω, κ' [p] ἀπὸ τ' ἐναντίε ἀπάξω. τέτων δ' ὄντω φυλαττομένων, ἀνάγκη τὸν βίον [q] εὐροεῖν· ὡς ἂν κ' [r] πολίτε βίον εὖρεν ἐπιτηδείας, σεϊόντ' ἀεὶ σεάξεων τοῖς πολίταις λυσιτελῶν, κ' ὅ,τῳ ἂν ἡ πόλις ἀπονέμῃ, τοῦτο ἀσπαζομένε.

[b] L. 2. § 3, 4.
[c] Sup. § 2.
[d] L. 7. § 22.
[e] Inf. § 11. l. 5. § 27.
[f] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[g] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[h] Inf. § 7.
[i] L. 2. § 9. l. 4. § 14. l. 8. § 7.
[k] L. 7. § 54. 57.
[l] L. 7. § 13.
[m] L. 8. § 23. l. 9. § 8. 9. 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.

obeundis constanter perrexerit, acceperit.

§ 7. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλε, ὅσα, * φημὶ, σεέχεται ὑπὸ τοῦ κόσμε, [f] ἀνάγκη φθείρεσθαι. λεγέσθω δ' τοῦτο σημαντικῶς [t] τοῦ ἀλλοιεῖσθαι. [u] εἰ δὲ (ζητεῖ) κακόν τε, κ' ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦτο αὐτοῖς, ἐκ ἂν τὸ ὅλον καλῶς διοικοῖτο, εἰ μερῶν εἰς * ἀλλοτείωσιν ὄντων, κ' σεὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατεσκευασμένων. [x] πότερον δὲ ἐσκεύασεν ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, κ' σεσεπωκὼς τῷ κακῷ, κ' ἐξ ἀνάγκης ἔμπεσοντα εἰς τὸ κακὸν σοιεῖν, ἢ ἔλαθεν αὐτὴν τοιαῦτά τινα γιγνόμενα; ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις κ' ἀφειμένῳ τῆς φύσεως, κατὰ τὸ σφυκίσαι ταῦτα ἐξηγεῖτο,

* delet Lug. An.
[f] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[t] L. 4. § 3. 4. 5.
[u] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. l. 9. § 35.

κ'

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.

[b] L. 8. § 15.

[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.

[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.

[*] ταῦτα

[e] L. 6. § 4. 24.

[f] L. 17. § 50.

[g] L. 4. § 14.

[h] L. 5. § 13.

l. 11. § 1.

[i] L. 3. § 3.

[k] L. 7. § 25.

[l] L. 5. § 4.

[m] L. 6. § 15.

[n] L. 9. § 15.

[o] L. 8. § 22.

[p] L. 8. § 7. 26.

[q] L. 6. § 53.

[r] Sup. § 6. Inf. § 11.

[s] L. 5. § 25.

[t] L. 5. § 26.

[u] L. 6. § 2. l. 8. § 1.

[x] L. 7. § 2.

[y] L. 4. § 32.

χὴ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φᾶναι [a] πφυκέναι τὰ μέρη τοῦ ὅλε μεταβάλλειν, ἅμα ἢ ὡς ἐπί τινι ἄλλῳ τῷ κατὰ φύσιν συμβαίνοντι [b] θαυμάζειν, ἢ [c] δυχεφέρειν; ἄλλως τε, χὴ [d] τῆς διαλύσεως οἷς [*] ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνέςαται. [e] ἢ τοι γὰρ σκέδασμός ςοιχείων ἐξ ὧν [f] συνεκείθη, ἢ τροπὴ, [g] τοῦ μὲ τερεμνὲ εἰς τὸ γεῶδες, τοῦ ἢ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀερῶδες. ὥςε χὴ ταῦτα [h] ἀναλυφθῆναι. εἰς τὸν τοῦ ὅλε λόγον, εἴτε [i] χρόνε περιοδον ἀποτερυμένε, εἴτε [k] ἀϊδίοις ἀμοιβαῖς ἀνανεμένε· χὴ τὸ τερέμνιον ἢ, χὴ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζε τὸ ἀπὸ τῆς γλυκύτητος. πᾶν γὰρ τοῦτο [l] ἐχθὲς χὴ τρίτην ἡμέραν, [l] ὅτε ἦν ςαῖον χὴ [m] ἐλκομένε αἵματος τὴν ἐπιῤῥοὴν ἔλαβεν. τοῦτο ἔν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, οὐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. ταῦτα δὲ, ὅτι σοί τι λίαν προσπάκτει [n] τῷ ἰδίως πνεῦ, οὐδὲν ὄντι δίκαι πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.

§ 8. Ὀνόματα σεμνῷ σαυτῷ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμφρων, ὑπέρφρων, πρόσεχε μήποτε μετονομάζῃ, χὴ ἀπολλύεις ταῦτα τὰ ὀνόματα, χὴ ταχέως ἐπάνιε ἐπ' αὐτά. μέμνησο ἢ, ὅτι τὸ μὲ ἔμφρον, ἐβέλετό σοι [o] σημαίνειν [p] τὴν ἐφ' ἕκαστα διαληπτικὴν ἐπίςασιν, χὴ [q] τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ ἢ σύμφρον, [r] τὴν ἑκάσιον ἀπόδεξιν τῶν κατὰ τῆς κοινῆς φύσιος ὑπονεμομένων· τὸ ἢ [s] ὑπέρφρον, τὴν ὑπέρβασιν τοῦ φρονοῦντος μορίε· [t] ὑπὲρ λείαν ἢ τερπνὸν κίνησιν τῆς σαρκὸς, χὴ τὸ δοξάριον, χὴ τὸν θάνατον, χὴ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν δὲν διατηρῇς σεαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [u] μὴ γλιχόμενος τῶν ὑπ' ἄλλων χὴ ταῦτα ὀνομάζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, χὴ [x] εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἕπεται τούτοις ἔῃ), διὸ μέχρι νῦν χίρονας, χὴ [y] ἐν βίῳ τοιούτῳ ἀσεφάτως χὴ μολύνεσθαι, λίαν ἄξιον ἀναιδέτε χὴ

qàm ridiculum ſit, ut qi dicat univerſi partes mutare natas, idem hoc ipſum mutare illas, tanqam quod præter rerum ipſarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præſertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipſa reſolvatur unumqodqe, ex qibus conſtiterat. avt eſt enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, diſſipatio, avt converſio, qicqid eſt ſolidi in terram, qicqid aërii eſt in aërem; ut & iſta in univerſi rationem redigantur, ſive illud certo temporis ſpatio revoluto deflagret, ſive viciſſitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & ſolidum illud avt aëreum nè cogites, qod ab ortu primo extitit. hoc enim, qod nunc habes, omne heri ac nudiuſtertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergò mutat, qod pòſt acceptum eſt, non qod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipſum te valde addicere huic peculiariter ſic affecto, nihil tamen obſtabit, qo minùs verum ſit qod jam dictum eſt.

§ 8. Nomina tibi ubi ſumpſeris iſta, boni, modeſti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimis, cave neqando tranſnomineris, & amittas denuò nomina iſta; celeritérq; (ſiqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare ſingularum rerum conſiderationem, animadverſionémqe ſedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium ſponteneam, qæ à natura communi fuerint aſſignata. magnanimi verò, ſubvectionem mentis ſupra omnem lenem aſperúmve carnis affectum, ſupra gloriolam, ſupra mortem, & ejuſmodi univerſa. Intra nomina igitur iſta ſi te continueris, nec ut alii his te titulis cohoneſtent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe initurus vitæ rationem. etenim talis perſiſtere, qalis hactenus fueris, & in vita iſtiuſmodi fœdè volutari ac diſcerpi, hominis eſt ſenſûs expertis planè

vitæ qe

vitæ qe nimis avidi, nec beſtiariis illis abſimilis, qi ſemiadeſi, vulneribus ſaniéqe oppleti, in diem craſtinum tamen reſervari ſupplicant, iiſdem ungvibus morſibúſqe iidem ejuſmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & ſiqidem in illis perſiſtere potes, perſiſtas, tanqam in fortunatorum inſulas qaſdam trajectus; ſin excidere, nec ſtatum tueri poſſe te ſenſeris, in angulum aliqem, ubi poſſis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino diſcedas, nec iratus tamen, ſed ſimpliciter, liberè, modeſtè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita ſic exieris. ad nominum avtem iſtorum recordationem, multùm conducet meminiſſe Deorum, qódqe nolunt illi ratione præditos ipſis adulari, ſed ſimiles ipſis fieri. meminiſſe &, ficum eſſe qæ ea qæ ficûs ſunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus bellũ, terror, torpor, ſervit[a], decreta illa ſacra tua caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è ſtudioſa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & conſiderare & agere, ut & activa facultas conſummetur, & contemplativa ſimul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujuſqe ſcientia orta ſervetur, latens qidem, nec abſcondita tamen. tunc enim ſimplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujuſq; notitiâ diſtinctâ, qid ex natura ſua exiſtat, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura ſit, ex qibus conflata ſit, qibus poſſit obvenire, qi dare eam & avferre poſſint.

§ 10. Aranea muſcam ubi ceperit, ſe effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepuſculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi urſos; alius ubi Sarmatas, nam & iſti, qi hos capiunt, qid latronibus diſtant, ſi mentes ac decreta utrobiq; ſpectaveris?

φιλοψύχυ, καὶ ὁμοίυ τοῖς ἡμιθρώτοις θηρομάχοις, ὃι τινες μετὰ τραυμάτων καὶ λύθρυ, αἰτιῶνται ὅμως [a] εἰς πλὴ αὔριον φυλαχθῆναι, παρεσκευασμένοι ταὐτὰ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ ὀδύγμασιν. ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲ ἐπ' αὐτῆς μίνειν δύνῃ, [c] μίνε, ὥσπερ εἰς μαχήσων πνὰς πόσους μεμαθικυίας. ἐὰν δ' αἴσθῃ ὅτι ἐκπίπτῃς, καὶ ἐ σεκραλεῖς, ἄπιθι θαῤῥῶν εἰς χωρίον τινά, ὅπυ κρατήσεις· ἢ καὶ παντάπασιν [d] ἔξιθι τ βίυ, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [e] ἵν γε τοῦτο μόνον πεφάξῃς ἐν τῷ βίῳ, τὸ ἔτως ἐξελθεῖν. ἀφ ὃς μίντοι τὸ [f] μεμνῆσθ τ ὀνομάτων, μεγάλως συλλήφεσθαί σοι, τὸ μεμνῆσθ θεῶν, καὶ ὅτι ἀφ ἐ κολακευέσθ ἕτου θέλεσιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦσθαι ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, πλὴ μὲ συκῆ πεφύσθαι, τὸν δ κύνα, τὰ κυνὸς, [g] πλὴ δ μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [h] τὸν δ ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπυ.

§ 9. * Μίμ, * πόλεμ, ποία, πάρκα, δυλεία, καθ' ἡμέραν ἀπαλιφθέντα σε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, * ὀπίσω [i] * ὁ φυσιολογητὸς φαντάζῃ καὶ θεραπίπτῃς· δεῖ δ πᾶν [k] ἕτω βλέπειν καὶ πράσσειν, ὥστε καὶ τὸ ἀφελητικὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ διαπρεπτικὸν ἐκεργᾶσθαι, καὶ τὸ ὅτι πᾶς ἀεὶ ἐκέσιν ὑπομένῃς [l] ἀνθρώπες σώζεσθ [m] λανθάνον, [n] καὶ κρυπτόμενον. ο * πότε γὰρ ἀπλότητος ἀπολαύσεις, * πότε δ σεμνότητ, * πότε δ ρ τ ἐρ' ἑκάστυ γινόμενον, [q] τί τί ἔστιν καὶ ὑσίαν, καὶ τίνα χρόνον ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [r] ὁπ πόσων πέφυκεν ὑφίστασθ, καὶ ὑπ τίνων συγκίνεισθαι, καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν, καὶ τίνες δύνανται αὐτὸ διδόναι τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [f] Ἀράχιον μῦαν θηράσαν μεγαθρεγνῆι, ἄλλθ δὲ λαγίδιον, ἄλλθ δ ὗσποχῆ ἀφύλιν, ἄλλθ δ σῖδια, ἄλλθ δ ἄρκτυς, ἄλλθ Σαρμάτας. ἔστι γὰ ἐ λησαὶ, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[a] L. 4. §. 15. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 1. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 5. § 7.
[h] L. 8. § 26.
* Λοιμὸς, Xyl.
* πίλεμος,
* πόσα Mer.
[i] L. 8. § 13.
* ἀφυσιολογήτως f.
[k] L. 9. § 41. Inf. § 31.
[l] L. 8. § 16, 27.
[m] L. 6 § 47.
[n] L. 7. § 67.
[o] L. 3. § 7, 8.
• Sup. § 1.
* τότε f.
[p] L. 7. § 29.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 25.
[f] L. 8. § 43.

§ 11. [a] Πῶς οἷς ἄλλα παίτα μεταβάλλει, διωφηπικὴ μέθοδος κἂν σου. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάσθητι ἐπὶ τούτῳ τῷ μέρει. [c] ὑπὲρ γὰρ ἕτερον μεγαλοφροσύνης ποιητικόν· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐννοήσας, ὅτι [d] ὅσον ἐπὶ τούτῳ πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀναγκαῖον ἐξ ἀνθρώπων διῆσαι, [e] * ἀνάγκην ἄλλον ἑαυτῶν, [f] δικαιοσύνῃ * μὲν οἷς τὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐνεργούμενα, ἐν ᾗ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει, τῇ κατὰ φύσιν. [g] τί δ' ἐρεῖ τις, ἢ ἀπολήψεται ἐπὶ αὐτῷ, ἢ ὠφέλει καὶ αὐτῷ, νῦν βάλλε. δύο τούτοις [h] ἀρκούμενος αὐτὸς, [i] δικαιοπραγεῖν τὸ νῦν ὑφεστώμενον, καὶ [k] φιλεῖν τὸ νῦν ἀπονεμόμενον ἑαυτῷ [l] ἀσχολίας δὲ πάσας καὶ ἀπάτας ἀφεῖναι· καὶ ὑπὲρ ἄλλο βάλλε; ἢ [m] εὐθεῖαν πραίνην [n] διὰ [o] νόμου, καὶ εὐθεῖαν φρόνησιν [p] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

§ 12. [q] Τίς ὑπονοίας χρεία, [r] παρὸν σκοπεῖν τὶ δεῖ πραχθῆναι; κἂν μὲ σωφρόνως, ἐνυβρίως, [s] * μεταστρεπτὶ ταύτῃ χρῆσον· ἐὰν δὲ μὴ σωφρᾷς, ἀπέχειν, καὶ [t] συμβούλοις τοῖς ἀείστοις χρῆσθαι· [u] ἐὰν δ' ἕτερά τινα πρὸς ταῦτα ἀντιβαίνῃ, πορεύεσθαι κατὰ παρίσας ἀφορμὰς λελογισμένως, [v] ἐχόμενον τοῦ φαινομένου δικαίου· ἄμεινον γὰρ κατατυγχάνειν τούτου. ἐπεὶ τοι ἡ γε ἀποπλάνησις ἀπὸ τούτου *. ἔστω, γελαῖόν τι καὶ ἄμα [x] ἐυκίνητόν ἐστι, καὶ [y] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [z] ὁ τῷ λόγῳ κατ' πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Πωδάγρας ἑαυτῷ, εὐθὺς ἐξ ὕπνου γινόμενον, [a] μὴ δοίσεις σοι, ἐὰν ἀπὸ ἄλλου γένῃ τὸ δίκαιον καλῶς ἔχοντα; ἢ δοίσεις. μὴ ὀκνήσῃς, ὅπου ὅταν οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ ἄλλων ἐπαινοῦντες καὶ ψόγοις φρυαττόμενοι, [b] τοιοῦτοι μὲν ὁποῖ τὰ κλίνης εἰσὶ, τοιοῦτα δὲ ὁποῖ τὰ τραπέζης, διὰ δὲ ποιοῦσιν, [c] διὰ δὲ φεύγουσιν, διὰ δὲ διώκουσιν, διὰ δὲ κλέπτουσιν, διὰ δὲ ἁρπάζουσιν, ἃ χρηστὰ καὶ ποσὶν, ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῶν μέρει, [d] ᾧ γίνῃ, ὅταν θέλῃ, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [e] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa inſtructus ſis, qâ perſpectum habeas, qomodo cuncta in ſe invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celſitatem confert magis. corpus exuit, qi ſic affectus eſt, reputánſq; ſecum, mox eſſe ſibi, relictis his omnibus, ab hominibus diſcedendum, totum ſeſe permittit, juſtitiæ, in eis qæ ab ipſo fiunt; univerſi naturæ, in eis qæ obveniunt ipſi. qid avtem alius qiſpiam de ipſo ſive dicat, ſive exiſtimet, avt adversùs ipſum faciat, nè cogitat qidē. utpote qi duobus hiſce etiam contentus ſit, qicqid impræſentiarum agit, juſtum præſtare, & qicqid impræſentiarum ſibi obvenit, diligere: negotiis verò ſtudiíſq; reliqis omnibus miſſis, nihil aliud velit, qàm rectâ juxta legem proficiſci, rectâq; proficiſcentem Deum ipſum ſeqi.

§ 12. Ecqis ſuſpicionis uſus eſt, cùm qid fieri oporteat conſiderare præſto ſit? & ſiqidem id perſpexeris, placidè ac conſtanter eâ progredi, ſin minùs, conſiſtere, & optimos qoſq; in conſilium adhibere; deniq; ſi aliud qippiam, qo minùs eâ procedas; obſtiterit, prout occaſiones præſentes ſe obtulerint, conſideratè progredi, ei qod juſtum tibi viſum fuerit, adhærendo? hoc enim aſſeqi, ut juſtè agas, optimum eſt: nec niſi ab hoc aberrando excideris. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compoſitum eſt, qiſqis rationi per omnia obſeqitur.

§ 13. Somno excuſſo ſtatim percontare te, nunqid tuâ intereriť, ſi juſta bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil intererit. nunqid oblitus ſis, qales iſti, qi de aliis lavdandis vituperandiſqe tantopere ſe efferunt, in lecto ſint, qales ad menſam, qæ faciant, qæ fugiant, qæ ſectentur, qæ ſuffurentur, qæ rapiant ad ſe, non manibus pedibúſqe, qod dici ſolet, ſed parte ſui pretioſiſſimâ, qâ, ubi libuerit, conſeqi liceat fidem, modeſtiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§ 14.

[a] Sup. § 1. l 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8. § 22.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4. § 34. Sup. § 8.
* ἀνῆκα Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L. 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4. § 18 l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16 l. 12. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8. § 5.
* [καὶ] ἀμ. Boot.
[s] L. 7. § 5. 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου δεῖ Boot.
[x] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9 § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da quod vis; repete quod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est quod supereſt vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sin non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, differendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebro occurrat. qódqe particularia omnia, substantiam qod attinet, milii sunt instar: tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt dilipatione, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm multis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò post, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqe mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assvevisti; vel foris vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένῳ καὶ αἰδήμων λέγει· [b] δὸς ὃ θέλῃς· [c] ἐὰν λάβῃς ὃ δώσεις. λέγει δὲ τοῦτο [d] καὶ πρὸς ἀθέσμως ἀπαιτοῦντα, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ εὐνοῶν αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον δεῖ τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. ἓν ἐστὶν ὅλως διαφέρει ὀπουδηποτοῦν ἂν ᾖς, ἐὰν τις παντὶ χωρῇ, [h] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἴδε τοῦτον, ἱστορησάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄνθρωπον ἀληθινὸν [k] κατὰ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, [l] ἀποκτειναάτωσαν. [l] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' [*] ὅλως σχολὴ τῷ διὸν πρᾶγμα [*] ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] [*] τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τὸ ὅλως αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνεχῆς φαντασία, καὶ ὅτι πάντα τὰ κατὰ μέρος, ὡς μὲ [*] σχεδὸν οὐσίαν, κυγχεφαμίς· ὡς δὲ [*] [p] σχεδὸν χρόνον, περιπάνυ περιτροφή.

§ 18. Εἰς ἕκαστον πρᾶγμα ἐπιτεινάσθω ἐφίσταλα, [q] θεωρεῖν αὐτὸ ἤδη διαλυόμενον, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ ὡς σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον πέφυκεν, [r] ὥσπερ θνήσκειν.

§ 19. [s] Οἷοί εἰσιν ἐσθίοντες, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες, τὰ ἄλλα. εἶτα δῖοι ἀνθρωπόμενοι, καὶ γαυρούμενοι, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑψηλῆς ἀπειλοῦντες· περὶ ὀλίγου δὲ [t] ἐδούλευον πρόσθεν, καὶ [u] διὰ διὰ· καὶ [x] μετ' ὀλίγον, οὐ [*] τούτους ἔσονται.

§ 20. [y] Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἐκάστῳ ἡ πρὸς ὅλων φύσις. καὶ [z] τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὴ ὁ σεμνὸς αἰθήρ· [b] ἐρᾷ δὴ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὃ ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοὶ συνερῶ. ἢ οὐκ οἶσθα τοῦτο καὶ ἐκεῖνο γίνεται καὶ λέγεται, ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. [*] Ἧσαι ἐνταῦθα ζῆς, καὶ ἤδη ἐπάσας ἢ ἔξω ὑπάγεις, καὶ τοῦτο ἤθελες

[a] Sup. § 1. L. 4. § 23.
[b] L. 3. § 6. l. 4. § 31.
[c] L. 8. § 33.
[d] L. 9. § 3.
[e] L. 2. § 2, 6. Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] L. 8. § 45.
[h] L. 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 9. § 2.
[*] ὅλως
[m] L. 4. § 17.
[n] L. 7. § 35. l. 11. § 1.
[o] L. 4. § 3.
[p] L. 5. § 24.
[q] Sup. § 7.
[r] L. 4. § 48. l. 9. § 21.
[s] Sup. § 13.
[t] L. 8. § 3.
[u] L. 6. § 59.
[x] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37.
[*] ὁποῖοι f.
[y] L. 4. § 23.
[z] L. 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] L. 7. § 18, 25.
[c] L. 9. § 1.
[d] L. 9. § 35.
[e] L. 12. § 6.

ἢ ἀποθάνοις, καὶ [a] ἀπηλευθέρωσας. παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν· ἐκεῖνο οὖν θύμει.

§ 23. Ἐπαρκὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅπου τοῦτο [*] ἐστὶν ὁ ἀγρός ἔστι· καὶ πῶς [b] πάντα ἔστι τ' αὐτὰ ἐν διάδηλα τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ἐπὶ τῆς αἰγιαλοῦ, ἢ ὅπου θέλεις. ἄντικρυς γὰρ εὑρήσεις τὸ τοῦ Πλάτωνος· [c] σηκὸν ἐν ὄρει, φησὶ, [*] δεσμαλλόφυλον· [καὶ βάλλε βλήματα.]

§ 24. [d] Τί δῆτί μοι τὸ ἡγεμονικόν μου· καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νυνί· καὶ [e] πρὸς τί ποτε αὐτῷ νυνὶ χρῶμαι. μήτι κενὸν νῦν ἔστι· μήτι ἀπόλυτον καὶ [f] ἀπεσπασμένον κοινωνίας· καὶ μήτι συνεστηκὸς καὶ ἀνακεκραμένον τῇ σαρκιδίῳ, ὥστε [h] τούτῳ συνηχεῖσθαι.

§ 25. [i] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος δὲ ὁ νόμος· καὶ ὁ παρανομῶν, δραπέτης, ἅμα καὶ [k] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, [*] ὁ βέλτιστά τι γίγνεσθαι, ἢ γενέσθαι, ἢ γενέσθαι, ὅσα [l] τοῦ τὰ πάντα διοικοῦντος τέλεσμένων, ὅς ἔστι νόμος, [m] νόμων, ὅσα ἐκάστῳ [n] ἀπέταξεν. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

§ 26. [o] Σπέρμα εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ [p] ἀποτελεῖ βρέφος· [p] ἐκ δίου, οὖ; πάλιν τροφὴν διὰ φάρυγγος ἀφῆκε, καὶ λοιπὸν [q] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν τὸν ἄλογον ζῶον καὶ ῥώμην, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ δι' ἃ;) ποιεῖ. [r] ταῦτα ἂν τὰς τοιαύτας ἐγκαλύψει γνώμενα θεωρεῖν, καὶ πῶς [s] λύναμιν ἔστως ὁρᾶν, ὡς καὶ [t] πῶς βεῖθεσαι, καὶ πῶς ἀναφερῆ, ὁρῶμεν, [t] οὐ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοεῖν, πῶς [u] πάντα τοιαῦτα, ὁποῖα νῦν γίνεται, καὶ [x] ἐσόδην ἐγένετο καὶ [x] ἐπινοεῖν γενησόμενα, καὶ [y] ὅλα δράματα καὶ σκηνὰς ὁμοειδεῖς, ὅσα ἂν σειρᾶς τῆς σῆς, ἢ τῆς

[a] L. 12. § 36.
[*] — τί [π, σῆ] ἐκ f.
[b] Sup. § 15.
[c] Plato Theæteto. [*] τὸ τεῖχος] αφ
[d] L. 5. § 11.
[e] L. 12. § 33.
[f] L. 5. § 8.
[g] L. 7. § 66. 67.
[h] L. 5. § 26.
[i] L. 4. § 29.
[k] L. 11. § 8. 9.
[*] ὃν β' f.
[l] L. 6. § 1. 5.
[m] L. 4. § 10.
[n] L. 7. § 7.
[o] L. 5. § 4. L. 12. § 26.
[p] L. 4. § 48. L. 6. § 13.
[q] Inf. § 38.
[r] L. 4. § 36. L. 7. § 29. 30. L. 9. § 25.
[s] L. 12. § 30.
[t] L. 3. § 15. L. 11. § 12.
[u] L. 2. § 14.
[x] L. 7. § 49.
[y] L. 6. § 44.

vel moreris, & munere defunctus es: præter ista nihil restat. bono itaque sis animo.

§ 23. Illud tibi semper constet, ejusmodi quiddam agrum esse, cujusmodi est locus alius quilibet. eadémque esse omnia istic agentibus, quæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunque volueris, versantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, ut cavlæ septo circumdatus.*

§ 24. Qidnã est mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præsto? ad qidnam eã jam utor? nunqid est intellectu vacua? nunqid à societate communi soluta & revulsa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unà?

§ 25. Qi dominum fugit, fugitivus est. dominus avtem est lex. ergò qi legem transgreditur, fugitivus est. idem est & qi ideo angitur, vel irascitur, vel metuit, qod secus, qàm ipse velit, avt factum sit, avt fiat, avt futurum sit eorum qicqam, quæ ab universi rectore sunt constituta, qi est ipse lex unicuiq; qod suum est tribuens. fugitivus est igitur, qi metuit, vel angitur, vel irascitur.

§ 26. In uterum semen qi misit, abscedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & absolvit; ex qali qalem? alimentum rursus mater per gulam demittit; qod alia insuper cavsa ubi exceperit, sensum, motumq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, tantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet, facultatémq; ità intueri quæ ista facit, prout vim eam cernimus, qâ vel deorsum, vel sursum corpora feruntur, non oculis qidem externis, sed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc sunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura esse. propone tibi ob oculos, fabulas totas scenásq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel ex

ex hiſtoria antiqa cognita habueris; avlam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Crœſi. ejuſdem planè modi fuerunt omnia illa, niſi qòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re ulla dolentem, atqe ægrè ferentem qicqam, ſimilem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujuſmodi eſt & qi decumbens tacitè ſolus ſecum ſortem deplorat ſuam. conſidera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali ſoli datum eſſe, ut eis qæ eveniunt, ſponte obſeqi poſſit; cùm ſeqi ipſum omnibus ſit neceſſarium.

§ 29. Conſideratâ ſeorſim, qam inſtituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda ſit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, tranſlatione factâ perpende tecum, annon ipſe ejuſmodi aliqid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud iſtiuſmodi. hoc enim ſi adverteris, ira ſtatim tibi excidet. præſertim, ſi ſuccurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, ſi poteris. tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris, Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viſo, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi reſpexeris, Cæſarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi ſubeat, Ubi nunc ſunt illi? nuſqam ſané: avt ubi tandem? ità enim perſpectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil eſſe, præſertim, ſi ſimul fueris recordatus, qicqid ſemel mutârit, per ſpatium temporis infinitum non eſſe ampliùs futurum. tu verò ſpatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non ſufficit ſpatium hoc tam breve, prout te decet, tranſigere? qàm pulcram bene agendi materiam occaſionémqe ſubterfugis?

μεσοβυτίεας ἰσοείας ὄγκος, πρὸ ὀμμάτων πίπτουσι· ὃ [a] αὐλὴ ὅλη Ἀδριανοῦ, ἡ αὐλὴ ὅλη Ἀντωνίνου, ἡ αὐλὴ ὅλη Φιλίππου, Κρίσου· πάντα γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δ' ἑτέρων. [a] L. 8. § 25. 31.

§ 28. Φαντάζου πάντα τὸν ἐφ' ἑπτὰ λυπούμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ δυομένῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι καὶ κπερχύτῃ. * ὅμοιον καὶ ὁ οἰμώζων ὅτι τοῦ κλινιδίου μόνου στασιάζει τὰ ἄρθρα ἡμῖν· καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, τὸ [c] ἑκουσίως ὑπαχθῆναι τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ὑπαχθῆναι ψιλόν, πᾶσιν ἀναγκαῖον. [b] L. 11. § 18. l. 12. § 27. * ὅμοιος Θ. [c] Sup. § 8. [d] L. 2. § 3. l. 4. § 42.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστου ὧν ποιεῖς ἐρεύγων, ἐρώτα σαυτὸν, [e] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τοῦτο φέρει; [e] L. 12. § 31.

§ 30. Ὅταν προσκόπτῃς ὅτι τινὶ ἁμαρτάνει, εὐθὺς μεταβὰς, ἐπιλογίζου, [f] τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν εἶναι οἴει, ἢ τοιοῦτον ἡδονὴν, ἢ τὸ δόξαριον, καὶ κατ' εἴδος. τοῦτο γὰρ ὀφείλων, ταχέως ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς· συμπίπτοντος δὲ, ὅτι ἐ βιάζεται [h] τί γὰρ ποιήσει; ἢ [i] δύναται, ἄφελε αὐτῷ τὸ βιαζόμενον. [f] L. 7. § 26. l. 11. § 18. [g] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [h] L. 12. § 16. [i] L. 9. § 12.

§ 31. Σατύρωνα * ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Ὑμέναιον. καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζου· καὶ Ἀλκιφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζου. καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀπιδὼν, τῶν Καισάρων τινὰ φαντάζου, καὶ ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπεσοῦσπίπτου σοι. [k] τοῦ ἕνεκα ἐκεῖνοι; ὑδαμοῦ· ἢ * ὁπουδή. ἕως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] καπνὸν, καὶ τὸ μηδέν. μάλιστα ἐὰν συμμιμνησκῇς, ὅτι [m] τὸ ἅπαξ μεταβολὴν οὐκέτι ὄψει ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ. σὺ δὲ ἐν τίνι; τί δ' οὐκ [n] ἀρκεῖ σοι. [o] τὸ βεβαίως τοῦτο κοσμίως διαπεφᾶσαι; [p] ὅσων ὕλων καὶ ὑποθέσεων φεύγεις; τί γὰρ ὅτι πάντα ταῦτα qid enim ſunt aliud hæc omnia, [k] L. 7. § 18. l. 8. § 25. 31. l. 12. § 27. * ὅπως ſ.; [l] L. 2. § 17. l. 12. § 33. [m] L. 4. § 3. [n] L. 6. § 2. l. 9. § 6. [o] L. 4. § 26. [p] L. 7. § 58. 68.

ἄλλο, πλὴν [a] γυμνάσματα λόγου [b] ἐσχατότου ἀκριβῶς καὶ [c] φυσιολογίας τὰ ἐν τῷ βίῳ; μάνε ἕν, μέχρι ἐξοικιώσης σαυτῷ καὶ ταῦτα· [d] ὡς ὁ ἐθρωμένος στόμαχος πάντα ἐξοικιοῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξῇ σου εἰπεῖν ἀληθεύοντι περὶ σε, ὅτι οὐχ ἁπλοῦς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φανήτω, ὅστις τούτων τι περὶ σε δοξολογεῖ· [h] πᾶν ἤ τοῦτο δεῖ σοι. [i] ὡς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῆν, εἰ μὴ τοιοῦτος ἔσῃ. ἀδικεῖ γὰρ αἰρεῖ λόγος μὴ τοιοῦτον ὄντα.

§ 33. [l] Τί δῆτα τὸ δεῖ ταύτης τῆς ὕλης δυνάμενον καλῶς τὸ ὑπάρχον μεταχθῆναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεστιν αὐτὸ πρᾶξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ προφασίζου, ὡς κωλυόμενος· ἀπέστραται παύσῃ [n] στένων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι [o] δίον δῆτα τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἡ τρυφή, τοῦτό σοι τὸ ἐπὶ τῆς ὑποκαλλομένης καὶ ὑποπιπτούσης ὕλης [p] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ· [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ὑπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι καὶ τῷ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] παντὶ δὴ ἔξεστι· τῷ μὲν ἐν κυλίνδρῳ, ἀ παντὶ δίδοται φέρεσθαι τῷ ἰδίαν κίνησιν, ἀλλὰ τῷ ὕδατι, ἀλλὰ πυρί, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [f] ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐπιόντα πολλά· [t] νοῦς δὲ καὶ λόγος διὰ παντὸς [F] ἀντιπίπτοντος ὅτου πορεύεσθαι δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτῃ τῷ ῥᾳστώνῃ πρὸ ὀμμάτων τιθέμενος καθ' ἣν ἐνεχθήσεται ὁ λόγος διὰ παντὸς ἀνωτέρω, ὡς σῶμα ἄνω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος καὶ πρανὴς, [u] μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι [F] σωματικὰ δεῖ [x F] νεκρᾶ, ἢ [y] χρείας ἀναλύσεως, καὶ [F] ἀμοῦ [F] λόγῳ ἐνδύσεως, [z] ἃ δραῦ, [a] ἀλλὰ ποιεῖ κακὸν ὑφορᾶν· ἐπεὶ τοι καὶ [b] ὁ πάσχων

qàm mentis, qæ, hac in vita qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit, exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria effeceris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, ignisque validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulterius vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nî talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, qod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundum naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur, ſed nec aqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qælibet, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qæras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malus

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.
[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 38. Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.
[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 32. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[x] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[y] L. 4 § 7. 11.
[z] L. 8. § 56, 57.
[a] L. 8. § 28.
[b] L. 8. § 55.

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istîc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac lavde dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, nî civitatem lædat: civitatem nihil lædere, nî legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum breviſſimum & è trivio arreptum qodlibet commonere ſuffecerit de mœrore metúve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aspera venti:
Ast alias natura parat, qa vere virescent.
Sic hominum genus est: hic nascitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum strepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréſve qosvis percipiendos promptũ esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se habere; sicut molã ad omnia, ad qæ molenda conta τέφιμα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλιν πρὸς πάντα ὅσα ἀλήτους κατασκεύασεν αὐτὸ, κακὸς ἂν εὐθὺς ἐγίνετο. ἐπὶ γῆν δὲ ἄλλων καταπεσόντων πάντων, ἔ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῶν συμβῇ, ἐκ τούτου χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πάθος· ἐνταῦθα δ', εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἡ [a] χρεῖττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἡ [b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς προσπίπτουσιν. ὅλως δ' μέμνησο, ὅτι [d] ἡ φύσει πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ βλάπτει· οὐδὲ γὰρ πόλιν βλάπτει, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τούτων δ' ἓν καὶ μόνον ἀκλινημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμον. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτην.

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.

§ 34. Τῷ * διδυγμένῳ ἐπὶ δὲ ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ καὶ τὸ βεβαιότατον, καὶ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ἐπόμπασιν ἀλυπίας καὶ ἀφοβίας. οἷ,

[e] Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δὲ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει.

* Διδυγμ. Xyl. & Lug. Διδυμ. L. 3. § 4.
[e] Homer. Iliad. ζ. v. 147.

[f] φυλλάδιον δὴ καὶ τὰ τεκνία σου· ἡ φυλλάδια δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἐπαινοῦντα ἀξιοπίστως, καὶ ἐπιφημίζοντα, ἢ ὀπισθεν δὲ ἐναντίων καταρώμενα, ἢ ἡσυχῇ ψέγοντα, καὶ χλευάζοντα· φυλλάδια δὲ ὁμοίως, καὶ [h] τὰ διαδεξόμενα τὴν ὑστεροφημίαν· πάντα γὰρ ταῦτα ἔαρος ἐπιγίγνεται ὥρη· εἶτα ἄνεμος καταβάλλει αὐτά· ἔπειθ' [i] ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει.

[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[h] L. 4. § 19.
[i] L. 7. § 23. 25.

[k] τὸ δὲ ὀλιγοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ἐσόμενα, φεύγεις, καὶ διώκεις. [l] μικρὸν καὶ καταμύσεις. [m] τὸν δὲ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσει.

[k] L. 5. § 10.
[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.

§ 35. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, καὶ μὴ λέγειν, τὰ χλωρὰ θέλω· τοῦτο γὰρ ὀφθαλμιῶντός ἐστι. καὶ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, καὶ ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ καὶ ὀσφρητὰ ἑτοίμην εἶναι. καὶ [n] τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα

[n] Sup. § 31.

ασαι· ᾗ τοίνυν [a] πλὴ ὑγιαίνειν διάνοιαν πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἐπαίμιλλα ἔχειν. ἡ ἡ λέγουσα, [b] τὰ παιδία σωζέσθω, ᾗ πάντες ὅ,τι ἂν θελήσῃ ἐπαινέτωσαν, ὀφθαλμιᾷ δῆτα τὰ χλωρὰ ζηλοῦσι, καὶ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[a] L. 8 § 43.
[b] L. 9. § 40.

[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.

§ 36. [c] Οὐδεὶς ἔξεστιν ὅτως εὐπόλμητος, ᾧ ἀποθνήσκοντι οἱ παρεσόμενοι πάντες ἀσμενιζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. οὕτω δὲ καὶ σοφὸς ἴσως. μὴ τὸ παράπαν ὄντα τὸν ἀγαθὸν λέγωμεν; ἀναπνεύσω [d] μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. καλεπὸς μὲν ἑαυτῷ ἡμῖν ἦν· ἀλλὰ ἀφανὲς ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο καθ' ἡμῶν. ταῦτα μὲν οὖν ὅσα τοῦ παιδὸς. ἐν ἡμῖν δὲ πόσα ἄλλα ἔστι, δι' ἃ σοὶ ὁ ἀπελλαχθεὶς ἡμῶν. [e] τοῦτο οὖν ἐννοήσεις ἀποθνήσκων, καὶ ἐλευθερώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ὅτι τοιούτου βίου ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ κοινωνοί, ὑφ' ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἠξιώμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐδέησέ με ὑπάγειν, ἄλλου τινὸς τυχὸν ὧν τούτου φασὶν ἐλπίζοντες. τί ἂν οὖν τις ἀντέχοιτο τῆς ἐνταῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέντοι διὰ τοῦτο ἧττον εὐμενὴς αὐτοῖς ἄπιθι, [g] ἀλλὰ καὶ τὸ ἴδιον ἦθος διατήρει, [h] φίλος, καὶ εὔνους, καὶ [i] ἵλεως, καὶ μὴ πάλιν ὡς ἀπαγόμενος· ἀλλ', ὥσπερ ὅτε τοῦ εὐθανατοῦντος [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξεκρίθη, τοιαύτην καὶ τὴν ἀπὸ τούτων ἀπογώρησιν δεῖ ἡγεῖσθαι· καὶ γὰρ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆψε, καὶ συνέκρινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, [m] οὐ μὴν ἀνθελκόμενος, ἀλλ' ἀζιάστως· [n] ἔν γὰρ καὶ τοῦτο τὸ ἐπὶ φύσιν.

[d] πολλ.
[e] L. 5. § 9. l. 11. § 18.
[f] L. 5. § 10.
[g] L. 7. § 15.
[h] L. 7. § 22.
[i] L. 2. § 3.
[k] L. 3 § 5.
[l] L. 6. § 39.
[m] L. 3. § 5.

§ 37. Ἔθισον ὅπου πάντοθι, ὡς οἷόν τε, τοῦ ἀνακινουμένου ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐπιζητεῖν καὶ σαυτῷ, [o] εἴτε τῷ ἐπί τινα φέρει; ἄρχου δὲ ἀπὸ σαυτοῦ, καὶ [p] σαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

[n] L. 2. § 12. 17.
[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.
[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.

§ 38. Μίμησαι, ὅπ [q] τὸ πολυσπαθὲς σαυτοῦ ἔχειν ἐκεῖνο, [r] τὸ ἄπονον ἐγκεκρυμμένον· [s] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο δόξα,

[q] L. 2. § 2.
[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.
[s] L. 12. § 33.

§ 36. Nemo qisqam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqi, qi præsenti lætentur malo. bonus sapiénsqe fuerit, annon ad extremum futurus est qi de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à pædagogo isto. non erat reverà asper nostri cuiqam: sensi tamen tacitè illum damnâsse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos qod attinet, qàm multa sunt alia, ob qæ à nobis liberari desiderent havd pauci? hoc si inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes: cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qa ipsi ejusdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inqam, ipsi elatum me optant, tanqam qi levamen forsan hinc aliqod sperent. cur ergò diutiùs istîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rursus, nec tanqam vitæ avulsus, sed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, qæ sunt secundùm naturam.

§ 37. Solenne tibi sit, in cujusqe (qoad ejus fieri potest) actione omni, apud te qærere, *Istud iste qo fine facit?* à temet avtem avspicare, teqe primo loco scrutare.

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum qiddam. illud est svadela, illud vita, illud

(si fas dicere) homo est. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undiq; ex eodem efficta. sunt enim asciæ similia ista. hoc tantùm interest, qòd agnata sint. siqidem membrorum istorum, absq; forma qæ ea cieat sistátqe, non magìs usus est, qàm radii textrici, avt scriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἰαίνῳ, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπος μηδέποτε συμπεφαντάζῃ [b] τὸ προκείμενον [c] ἀγγειώδες, καὶ τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ περιπλασμένα. ὅμοια γὰρ ὄντα σκεπάσγῳ μόνον ἂν διαφέροντα, καθότι προσφυῆ ὄντα. ἐπεὶ τοι καὶ μᾶλλόν τι τέτων ὄφελός ἐστι τὰ μοῦσα, χρεὶς [d] τὰ κυήσεις καὶ ἰχῶσις αὐτὰ αἰτίας, ἢ τὰ κραιδος τῆς ὑφαιρεσίας, καὶ τῆς καλάμε τῆς γλάφοντος, καὶ τῆς μαστίγε τῆς ἡνιόχου.

[a] L. 12. § 3. [b] L. 12 § 2, 3. [c] L. 3. § 3. [d] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 16.

LIBER XI.

ΒΙΒΛΙΟΝ ια'.

HÆ sunt animæ ratione præditæ proprietates. se cernit, fingit, artátqe, ut lubet, qalémqe vult ipsa, facit: fructum, qem profert, ipsa carpit. cùm arborum fructus, qódq; istis in animalibus respondet, alii carpant. finem semper suum assequitur, ubicunqe constiterit vitæ terminus. neq; enim sic se habet, qo modo in saltando avt in fabulam agendo aliisqe ejusmodi, in qibus siqid incideris, actio tota fit mutila; sed in qacunqe parte, & ubicunqe deprehensa fuerit, qod præcessit plenum prorsus & perfectum sibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea sunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, & qod ambit hunc, vacuum, figurámqe ejusdem contemplatur, & in ævi immensitatem se porrigit, & universi per intervalla certa renovationem comprehendit & considerat; videtqe simul, qòd nihil novi visuri sint posteri nostri, sicut nec ampliùs qicqam viderunt antecessores nostri, sed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria sunt animæ rationalis & ista; proximos diligere, veracem, verecundam esse, nihil sibi præ-

Τὰ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς· [a] ἑαυτὴν ὁρᾷ, [b] ἑαυτὴν διαθρεῖ, ἑαυτὴν ὁποίαν ἂν βέληται ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπᾶται (τοῦ μὲν ἀνθρωπίνου καρπὸς, καὶ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ζώων, ἄλλοι καρπῶνται) [d] τοῦ ἰδίου τέλους τυγχάνει, ὅπου ἂν τὸ τοῦ βίου πέρας ὁπισθῇ. [e] οὐχ ὥσπερ ἐπὶ ὀρχήσεως καὶ ὑποκρίσεως καὶ τῶν τοιούτων ἀτελὴς γίνεται ἡ ὅλη περίοδος, ἐὰν τι ἐγκοπῇ· ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους, καὶ ὅπου ἂν περιληφθῇ, [f] πλήρες καὶ ἀπεριόδευτον ἑαυτῇ τὸ περιτεθὲν ποιεῖ· ὥστε εἰπεῖν, ἐ ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ἔτι δὲ [h] περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν, καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆ, καὶ [i] εἰς τὸν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐκτείνει, καὶ [k] τὸν ἀποκατάστασιν πάντων ἐμπεριλαμβάνει, καὶ περιόδους, καὶ διαιρεῖ, ὅτι [l] ἐὰν νεώτεροι ὄψονται οἱ μετ' ἡμᾶς, οὐδὲ πεπότεροι εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ [m] πρόπον τινὰ ὁ τεσσαρακοντέτης, ἐὰν νῦν ὑποτονῇ ἔχῃ, πάντα τὰ γεγονότα, καὶ τὰ ἐσόμενα εὐφρανεῖ. [n] κατὰ τὸ ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν τοὺς πλησίον, καὶ ἀλήθεια, καὶ αἰδὼς, καὶ τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς προτι-

[a] Inf. § 12. [b] L. 6. § 8. [c] L. 9. § 10. [d] L. 3. § 8. [e] L. 12. § 36. [f] L. 2. § 17. l. 3. § 5. [g] L. 4. § 29. 49. [h] L. 7. § 35. l. 9. § 30. [i] L. 10. § 31. [k] L. 9. § 28. l. 10. § 7. [l] L. 6. § 37. l. 7. § 1. [m] L. 2. § 14. l. 12. § 35. [n] L. 7. § 49. [o] L. 6. § 16. l. 8. § 26. [p] L. 3. § 9. l. 5. § 21.

μᾶν, ὅσῳ ἴδιον καὶ νόμιμον ἕκαστος ἄρ' ἐστὶν ἀνθρώπου λόγος ὀρθὸς, καὶ [a] λόγος δικαιοσύνης.

[a] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

§ 2. Ὠδῆς σπουδαίως, καὶ ὀρχήσεως, καὶ παγκρατίου καταφρονήσεις, ἐὰν τῷ μὲν ἐμμελῶς φωνῶ [b] καταμείσῃς εἰς ἕκαστον τῶν φθόγγων, καὶ καθ' ἕνα πύθῃ σεαυτοῦ, εἰ τάδε ὑπέμεινεν ὅ-

[b] L. 10. § 18.

[c] L. 8. § 36.

[c] διατοσοῦτον γάρ. ὅτι ἡ ὀρχήσεως τὸ ἀναλογον ποιήσας καθ' ἑκάστην κίνησιν ἢ σχῆσιν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὅτι τοῦ παγκρατίου. ὅλως δὲ ἐὰν χωρὶς ἀρετῆς, καὶ τῶν περὶ ἀρετῆς, μίμησαι [d] ὅσα τοῖς μέρεσι πρόσεχειν, καὶ τῇ διαιρέσει αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ καὶ [e] ὅτι ἡ βίου ὅλου μετάβασις.

[d] L. 3. § 11.

[e] L. 6. § 13. l. 10. § 26.

§ 3. Οἷα δεῖν ἡ ψυχὴ [f] ἡ ἕτοιμος, ἐὰν νῦν [*] ἀπολυθῆναι δέῃ τοῦ σώματος, καὶ ἢ ἥτοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι; τὸ δὲ ἕτοιμον τοῦτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς κρίσεως ἔρχῃ, μὴ [g] χωρὶς ψιλοῦ θεατέξιν, ὡς οἱ Χριστιανοί; ἀλλὰ [i] λελογισμένως, καὶ σεμνῶς, καὶ ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι, [k] ἀτραγῴδως.

[f] Sup. § 1. l. 2. § 5. 11.
[*] [δέῃ] ἀπ'. f.
[g] L. 5. § 33. l. 8. § 25.
[h] L. 8. § 48. l. 9. § 3.
[i] L. 3. § 1.
[k] L. 1. § 16.

§ 4. Πεποίηκά τι κοινωνικῶς; [l] ἐκοδν ὠφέλημαι. τοῦτο ἵνα ἀεὶ παρέχειν ἀπαρτῇ· καὶ [m] μηδαμῇ παύν.

[l] L. 7. § 13. 74.
[m] L. 5. § 6.

hoc tibi semper succurrat: nec desinas unqam.

§ 5. Τίς σε [n] ἢ τέχνη; ἀγαθὸν εἶναι· τοῦτο δὲ πῶς καλῶς γίνεται, ἢ ἐν θεωρημάτων, [o] οἷς μὲν ἕως τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, [P] οἷς δὲ ἕως τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς.

[n] L. 4. § 3. l. 6. § 35.
[o] Sup. § 1. l. 8. § 26 Inf. § 12.
[P] L. 5. § 16. Inf. § 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι παρήχθησαν ὑπομιμητικαὶ τοῦ συμβαίνοντων, καὶ ὅτι [q] ταῦτα ἔστω πέφυκε γίνεσθαι, καὶ ὅτι δεῖ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ψυχαγωγεῖσθε, τούτοις μὴ ἀχθεσθε [r] ὅτι τὰ μείζονος σκηνῆς. ὁρᾶτε γὰρ, ὅτι οὕτω δεῖ πάντα περαίνεσθαι, καὶ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ καὶ οἱ χειρόνες, [s] Ἰὼ Κιθαιρών. καὶ λέγει δέ τινα ὑπὸ τῶν δραμάτων ποιούντων χρησίμως. δίον δεῖν ἐκεῖνο μάλιστα·

[q] L. 4. § 29. l. 7. § 50.
[r] L. 12. § 36.
[s] Tragic. N. apud Arrian. Epictet. l. 1. cap. 24.

[t] Εἰ δ' ἀμελήθην ἐν θεοῖν καὶ παῖδ'

(ἐμοὶ,

ferre, quod & legis est proprium. ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil interest.

§ 2. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium contemnes, si voce concinnâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubescès enim id fateri. de saltationis motibus gestibúsque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris: itaq; virtute solâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqis omnibus ad particulas seorsim consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas: hoc autem ipsum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qalis est anima ea, quæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more: ut mortem obeas considerate, compositè, citra tumultum, qò & aliis idem svadere possis.

§ 4. Nunqid feci, quod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi.

§ 5. Qam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo meliùs fit, qàm documentorum ope, qorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragœdiæ invectæ sunt, quæ casuum & eventuum homines commonefacerent, qò & ista sic fieri nata monerentur; nec qibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, gravatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & qod perferant ea etiam illi qi exclamant, *Eheu, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud est imprimis;

Si me meósq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Hujus etiam conſtat ratio. Et rurſus, *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet.* Et,

Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti. & cætera qæ ſunt ejuſmodi. Tragœdiæ ſucceſſit vetus comœdia, qæ libertate magiſtrali inſtructa, nec obliqâ ſed diſertâ oratione uſa, faſtum dejicere non ineptè ſatagebat: qo fine & Diogenes ex his qædam adhibuit. conſidera & qæ deinceps fuerit media comœdia, & qorſum tandem introducta ſit nova, qæ in inimicum artificium pavlatim defluxit. (nam & ab iſtis utilia dici nonnulla, nemo eſt qi neſciat.) ſed & qo ſpectet totum hoc poeſios hujuſmodi & fabularum agendi inſtitutum.

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν,

[a] Τοῖς πράγμασιν οὐδὲν ἐκὶ δυμῆδαι. Καὶ,

[b] * Βίᾳ θεάζει, ὥστε κάρπιμον φάχυν. καὶ ὅσα τοιαῦτα. μὴ ἢ τῷ τραγῳδίαν ἢ ἀρχαία κωμῳδία παρῆχθη, [c] παῤῥησιαστικῷ παῤῥησίαν ἔχουσα, καὶ τῆς ἀπυφίας ἐκ ἀρχῆς δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης ἀπομιμήσασθαι πρὸς δίον τι καὶ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μὴ ταῦτά τις ἡ μέση κωμῳδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα πρὸς τί ποτε παρείληφεν, * ἢ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἐπιμιμήσεως φιλοτεχνίαν ὑφῄρυν, ὀπίσησον. ὅτι μὲν γὰρ λέγεται καὶ ἀπὸ τούτων τινὰ χρήσιμα, ἐκ ἀγνοεῖται. ἀλλὰ ἢ ὅλη ὑπόληψις τοιαύτης ποιήσεως καὶ δραματουργίας πρός τινα ποτὲ σκόπον ἀπέβλεψε.

[a] *Ibid.* § 38.

[b] *Eurip. Hypſip.* *Ibid.* § 40.

* *Bíov*

[c] *Inf.* § 18.

* ἢ

§ 7. Qàm liqidò compertum habes, nullum aliud vitæ inſtitutum ad philoſophandum magìs eſſe idoneum, qàm hoc in qo jam verſaris?

§ 7. Πῶς ἐναργὲς θεωρεῖσθαι, τὸ μὴ εἶναι ἄλλον βίον εὐθετώτερον εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἴσως ὑπάρχειν, ὡς ταύτῃ ἐν ᾗ νῦν ὤν τυγχάνεις;

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæſit abſciſſus, non poteſt non à ſtirpe totâ abſcindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine qovis reſciſſus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abſcindit; homo verò ſe ipſe à proximo ſuo ſeparat, dum eum odit & averſatur: nec advertit interim, qòd unà ſemet à ſocietate civili totâ abſciderit. veruntamen hoc à ſocietatis hujuſce conditore Jove indultum ſibi habet, qòd ei liceat denuo coaleſcere, cui priùs adhæſerat, & ad univerſi complementum locum recuperare ſuum. qanqam hoc frequentiùs ſi fiat, diſſociatio iſtiuſmodi & difficiliùs reſarcitur, & reſtitutio ægrè proceder conſvevit. omnino deniqe non pariter ſe habent ſurculi duo, qorum alter à prima germinatione cohæſit, & cum ſtirpe reliqa conſtanter qaſi conſpiravit; alter poſt abſciſſionem inſertus eſt: qem plantarum cultores dicere ſolent, *conſimiſicari* qidem, ſed non *configurari*.

§ 8. [d] Κλάδῳ τῷ φυσικῶς κλάδῳ ἀποκοπεὶς, ἢ δύνατ' ἂν μὴ καὶ τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀποκόφθαι. οὕτω δὲ καὶ [e] ἀνθρώπῳ, ἀνὸς ἀνθρώπου ἀποχωσθεὶς ὅλης τῆς κοινωνίας ἀποπέπτωκε. κλάδον μὲν ἄλλος ἀποκόπτει· [f] ἄνθρωπος ἢ αὐτὸς ἑαυτὸν τῷ πλησίον χαρίζεται, μισήσας καὶ * ἀποστραφεὶς· ἀγνοεῖ ἢ ὅτι καὶ τῷ ὅλῳ πολιτεύματος ἅμα ἀποτέτμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἐκεῖνό γε δώσει τῷ συνισταμένῳ τὴν κοινωνίαν Διός. § ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦναι τῷ φυσικῷ, καὶ πάλιν τοῦ ὅλου συμπληρωτικοῖς * μέλεσθαι. πλεοναχὶς μέντοι γινόμενον τὸ κατὰ τὴν τοιαύτην διαίρεσιν, δυσίατον καὶ δυσαποκατάστατον θεραπεῦσαι ποιεῖ. ὅλως τε οὐκ ὄμοιος ὁ κλάδος ὁ ἀπ' ἀρχῆς συμβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμμείνας, τῷ μετὰ τὴν ἐπικοπὴν αὖθις ἐγκεντρισθέντι· ὅ, τί ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, * ὁμοθαμνεῖν μὲν, μὴ ὁμοδιγματεῖν δέ.

[d] *L. 2. § 16. l. 8. § 34.*

[e] *L. 5. § 8.*

[f] *L. 4. § 29. Inf. § 9. 20.*

* ἀποστρ.

§ 9. Qi ad rationis rectæ normam

§ 9. Οἱ ἐνισάμενοι θεῖόν τι καὶ τὸν

[g] *L. 8. § 34.*

* -ρώματος Jun.

* ὁμοαυξεῖν, vel ὁμοσπαθεῖν Boot. ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμοχματεῖν f. L.

ἡ ὀρθὸν λόγον, ὥσπερ [a] ἀπὸ τῆς ὑμῶν προσέξεως ἀποτρέψαι σε οὐ δυνήσονται, οὔτως [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας ἐκκρούσαιτωσαν· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐπ' ἀμφοτέρων ὁμοίως, μὴ μόνον ὀρθῆς [c] τῆς εὐσταθοῦς κρίσεως καὶ πράξεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ [d] τῆς πρὸς τοὺς κωλύοντάς σε ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας φαύλοις καὶ τοῦτο [e] ἀδυνάτοις, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥσπερ [f] τὸ ἀποστῆναι τῆς πράξεως, καὶ ἐνδόναι καταπλαγέντα· ἀμφότερα γὰρ ὄντως ἀπὸ λιποστρατίας, ὁ μὲν ἐκπεσόντος, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσει [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἁπλῶς φύσις τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ πασῶν τῶν ἄλλων τελεωτάτη καὶ φιλανθρωπικωτάτη φύσις, οὐκ ἂν ὑπολείποιτο τῆς τεχνικῆς [l] εὐμηχανίας. πᾶσαι δή γε τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ χείρω ποιοῦσιν· ἑκοῦν καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις. καὶ δὴ ἔνθεν μὲν γένεσις δικαιοσύνης, ἀπ' ἧς παύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται· ἃ γὰρ [n] διαφερόμεθα πρὸς τὰ μέσα, ἢ [o] εὐεξαπάτητοι καὶ προπετικοὶ καὶ [p] μεταπτωτικοὶ ἄμοιροι.

§ 11. Εἰ [q] οὐκ ἔρχεταί σοι τὰ πράγματα, ὧν αἱ διαξεις καὶ φυγαὶ σοι συμβαίνουσι, ἀλλὰ πρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [r] τὸ γοῦν κεῖμα τὸ περὶ αὐτῶν, ἡσυχαζέτω, [s] κἀκεῖνα μένει ἀτάραχα, καὶ [t] ὅτε διώκουν ὅτε φεύγουν ὀρθώσῃ.

§ 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς αὐτοειδής, ὅταν μήτε ἐκτείνηται ὀρθή, μήτε ἔσω συστέλλῃ, μήτε σωρεύηται, ἀλλὰ φῶτι λάμπηται, [x] ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τῶν πάντων, καὶ [z] τὴν ἐν * αὐτῇ.

§ 13. [a] Καταφρονήσει μου τις; ὄψεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μήτε καταφρονήσεως ἄξιον φανῶ ἢ μάλιστα ἐνείσκομαι. μισήσει; ὄψεται. ἀλλὰ ἐγὼ [c] εὐμενὴς καὶ ἥμερος πᾶσι, καὶ τοῦτο

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te neqeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum teneas te, ut & in judicio actionéqe constanti persistas, & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi, succensere istis, qàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterqe enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi metu perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atqe amicum fuerit aversatus.

§ 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, seqetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteràsqe omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæqe præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergo natura hoc idem fit. atqe hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes. neqe enim qod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§ 11. Si, qarum persecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis qiescat, eâsqe nec proseqeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concurrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§ 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & huic etiam

[a] L. 3. § 16. l. 8. § 32.
[b] L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50.
[c] L. 5. § 48.
[d] L. 7. § 26. 56 65 l. 9. § 11. 42.
[e] Inf. § 18.
[f] L. 10. § 12.
[g] L. 10. § 25.
[h] Sup. § 8. Inf. § 20.
[i] L. 2. § 3.
[k] L. 9. § 27.
[l] L. 7. § 55.
[m] L. 5. § 36.
[n] Inf. § 16. l. 9. § 27.
[o] L. 3. § 9.
[p] L. 5. § 10.
[q] L. 4. § 3.
[r] L. 4. § 39.
[s] L. 9 § 15.
[t] L. 9. § 1.
[u] L. 8. § 41, 48.
[x] L. 3. § 15.
[y] L. 8. § 26.
[z] Sup. § 1.
* αὐτῇ
[a] L. 5. § 25. 32.
[b] L. 10. § 1. 32.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 36. Sup. § 9.

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neque id contumeliosè, neque ut qi patientiam ostentare cuipiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè ægréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi naturæ nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsque, ut id fieri, qocunqe tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§. 14. Qi se invicem contemnunt, iidem & sibi invitem assentantur: qíqe se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§. 15. Qàm putidus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter tecum agere statui.* qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cuncta statim dignoscit amasius. talem planè verum simplicem bonúmqe oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus persentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hæc, ut nevtiqam lateat.

§. 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat. indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamqe consideraverit, sirnúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur; nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atqe nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis situm sit, & si clam

αὐτῷ· ἕτοιμος [a] τὸ παρορώμενον δεῖξαι, ἐκ [b] ἐνδεικτικῶς, ἀλλ' ὡς κατανενοηκὼς ὅτι ἀνέχομαι, ἀλλὰ γενναίως καὶ χρήσως, ὅτε ὁ Φωκίων ἐκεῖνος, εἰ μὴ προσεποιεῖτο· τὰ [c] ἴσως δὲ δεῖ τοιαῦτα εἶναι, καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν βλέπεσθαι ἄνθρωπον [d] ὑπὸ μηδὲν ἀγανακτικῶς διατιθέμενον, μηδὲ δεινοπαθοῦντα. [e] τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν * ποιεῖ τὸ [δεῖ] τῇ φύσει σε οἰκεῖον; [f] ἢ δίκη τὸ νῦν τῇ τῶν ὅλων φύσει ἐνκαιρον, ὃ ἄνθρωπος τεταγμένος πρὸς τὸ γίνεσθαι δι' ὅτι ἀν τὸ κοινῇ συμφέρον;

§. 14. [h] Ἀλλήλων καταφρονοῦντες, ἀλλήλοις [i] ἀρεσκεύοντες, καὶ ἀλλήλων ὑπερέχειν θέλοντες, ἀλλήλοις ὑποκατακλίνονται.

§. 15. Ὡς σαπρὸς καὶ κίβδηλος, ὁ λόγων, ἐγὼ προήρημαι ἁπλῶς σοι προσφέρεσθαι; τί ποιεῖς ἄνθρωπε; τοῦτο οὐ δεῖ προλέγειν. * αὐτῆς φανήσεται. [k] ἐπὶ τῷ μετώπῳ γεγράφθαι ὀφείλει εὐθὺς ἡ φωνή. * ταῦτον ἔχει, εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει· ὡς ὁ ἐρασθεὶς ἐν τῷ βλέμματι παντὸς εὐθὺς γνωρίζει ὁ ἐρώμενος, τοιοῦτον ὅλως δεῖ τὸν ἁπλοῦν καὶ ἀγαθὸν εἶναι, [l] ὃς γράσωνα, ἵνα [m] ὁ προσιὼν, ἅμα τῷ προσελθεῖν, θέλει ὁ θέλει, αὐδῇ· ὑπόκρισις ἡ ἀπλότητος * σκάλμη ἐστὶν ὀλίγη ἔστω ἄχθος λυκοφιλίας. παντὸς μάλιστα τοῦτο φεῦγε. ὁ ἀγαθὸς, καὶ [n] ἁπλοῦς, καὶ εὐμενὴς, ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν ταῦτα, καὶ οὐ λανθάνει.

§. 16. Κάλλιστα * ἡ ζῆν, [o] δύναμις αὕτη ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν [p] πρὸς τὰ ἀδιάφορα ἀδιαφορῇ· ἀδιαφορήσει δ', ἐὰν [q] ἕκαστον αὐτῶν διαιρῇ διηρημένως καὶ ὁλικῶς, καὶ μεμνημένος, ὅτι [r] οὐδὲν αὐτῶν ἐπάνεισιν πρὸς ἡμᾶς ἐνποιεῖ, [s] οὐδὲ ἕξεται ἐφ' ἡμᾶς· ἀλλὰ [t] τὰ μὲν στήξεται· [u] ἡμεῖς δ' ἐσμὲν, οἱ ταῖς πρὸ αὐτῆς κρίσεσι γυμνοῦντες, καὶ οἷον γεφυροῦντες ἑαυτοῖς [x] ἐξὸν μὲν μὴ γεφύρειν, [y] ἐξὸν δ' ἔχειν τε λά-

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 26.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.
* αὐτὸ f.
[k] L. 7. § 60.
* ὁποῖον f. vel, τ' ἔχει;
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκαλινὴ Xyl. σκαιὰ Boot. σκαμβὴ Sal.
[n] L. 7. § 32.
* δαζὺν f.
[o] L. 7. § 31. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 11. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 15.
[s] Sup. § 11.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

[a] L. 10. § 11. 15. ὄν, εὐθὺς ἐξαλεῖλαι. ὅτι [a] ὀλίγου χρόνου ἔσται ἅ τοιαύτη προσοχὴ, καὶ λοιπὸν πεπαύσεται ὁ βίος. τί μέντοι δύσκολον καλῶς ἔχειν ταῦτα; [b] εἰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ὄντι, χαῖρε αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδια * ἔσται σοι· εἰ δὲ παρὰ φύσιν, [c] ζήτει τί ὄντι σοι κατὰ τὸν σὸν φύσιν. καὶ [d] ἐπὶ τοῦτο στεῦδε, κἂν ἄδοξον ᾖ· [e] παντὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητοῦντι.

[b] L. 8. § 26. l. 10. § 33. * f. ἔσται [c] L. 10. § 2. [d] L. 4. § 12. l. 5. § 3. [e] L. 6. § 27.

§ 17. [f] Πόθεν ἐλήλυθεν ἕκαστον, καὶ [g] εἰς ἅ μίγνυται ἕκαστον διανέμεται, καὶ [h] εἰς τί μεταβάλλει, καὶ [i] οἷόν ἐστι μεταβάλλον, καὶ ὡς [k] ἐὰν κακὸν πείσῃ.

[f] L. 3. § 11. [g] L. 9. § 36. [h] L. 8. § 18. l. 12. § 24. [i] L. 8. § 21. l. 10. § 19. [k] L. 4. § 42.

§ 18. [Καὶ] πρῶτον, [l] πῶς ἡ πρὸς αὐτὸς μοι χρῆσις. καὶ ὅτι [m] ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. καὶ κατ' ἕτερον λόγον, προσκεφάλαιον αὐτῷ γέγονα, ὡς κριὸς ποίμνης, ἢ ταῦρος ἀγέλης. ἄνωθεν ἢ ἔπιδε, λάβε τοῦτο, [n] εἰ μὴ ἄτομοι, [o] φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα. εἰ τοῦτο, [p] τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν [q] ταῦτα ἢ ἀλλήλων.

[l] L. 3. § 4. [m] L. 2. § 1. [n] L. 9. § 39. [o] L. 10. § 6. [p] Sup. § 10. [q] L. 5. § 16.

Δεύτερον ἢ, [r] ὁποῖοί τινές εἰσιν ὅταν τῆς τραπέζης, ἐν τῷ κλινιδίῳ, τἆλλα. μάλιστα ἢ, [s] ὅταν ἀνάγκας δογμάτων κεμῶσιν ἔχουσιν· καὶ αὐτὰ ἢ ταῦτα [t] μεθ' ὅτου τύφου ποιοῦσι.

[r] L. 3. § 4. [s] L. 8. § 14. [t] L. 9. § 34.

Τρίτον, ὅτι εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ποιοῦσιν, ἀ δεῖ συγχαίρειν· εἰ δ' οὐκ ὀρθῶς, * δηλονότι [u] ἄκοντες καὶ [x] ἀγνοοῦντες. ἥ πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στέρεται, ὥσπερ ἀληθοῦς, οὕτως καὶ [z] κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ προσφέρεσθαι. ἄχθονται γοῦν ἀκόντες ἄδικοι, καὶ ἀγνώμονες, καὶ πλεονέκται, καὶ καθάπαξ ἁμαρτητικοὶ περὶ τοὺς πλησίον.

* δῆλον ὅτι [u] L. 7. § 62. [x] L. 2. § 1. [y] L. 7. § 63. [z] L. 8. § 29.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις, καὶ [b] ἄλλῳ * τοιούτῳ εἶ. καὶ εἴ τινων ἢ ἁμαρτημάτων ἀπέχῃ, ἀλλὰ [c] τὴν γε ἕξιν ποιητικὴν * ἔχεις, εἰ καὶ διὰ δειλίαν, ἢ δοξοκοπίαν, ἢ τοιοῦτό τι κακὸν ἀπέχῃ τὴν ὁμοίαν ἁμαρτημάτων.

[a] L. 7. § 26. [b] L. 7. § 70. * - λως f. [c] L. 1. § 17. * ἔχεις

Πέμπτον, ὅτι [d] ἐδὲ εἰ ἁμαρτάνει κατείληφας. πολλὰ γὰρ ἢ κατ' [e] οἰκονομίαν

[d] L. 9. § 38. [e] L. 4. § 51.

culum irrepserint, statim obliterare: qódq; ad breve admodum tempus opus futurum est cavtelâ hac; tum vita terminabitur. ecquid est avtem in his difficile? siqidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, qid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minùs gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogita tecum, unde prodierit unumqodqe, & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutaverit, quale futurum sit, & qod mutando mali nil patitur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinqunt cogita: Primò, qam relationem ad illos habeas. qódq; alteri alteri' cavsâ nati sumus: tu avtem speciali qadam ratione etiam illis præfectus, ut gregi aries, armento tavrus. qin & altiùs rem repete: vel atomos obtinere, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum cavsâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, quales sint ad mensam, in lectulo alibi. præsertim verò, qas à decretis intùs sitis necessitates perpetiantur: qantâqe cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinqunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè faciunt, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utiqe & nescientes agunt. omnis etenim anima, prout veritate privatur invita, sic etiam erga qemqe pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaqe injustos, ingratos, avaros, vicinis injurios dici se non sustinent.

Qartò, qòd & ipse multa peccas, & aliàs ejusmodi es planè, quales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare proclivem, licèt vel ignaviæ, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Qintò, qòd nec an peccaverit etiam, nostri satis. multa enim per dispensationem

nem geruntur. atq; omnino multa priùs edocearis oportet, quàm de facto alieno certi qicqam ſtatuere poſſis.

Sextò, qando quàm maximè indignaris, vel ægrè fers, memineris momentaneam eſſe vitam humanam, omnéſqe nos brevi componendos fore.

Septimò, non eſſe actiones aliorum, qæ nos conturbant; ſunt enim hæ in mentibus ipſorum ſitæ: ſed opiniones tantùm noſtras. iſtas igitur tolle, miſſóqe de re ipſa, tanqam grave qiddam ſit, judicio, ira protinus evaneſcet. ſed qomodo tollam? reputando nihil tibi inhoneſtum contigiſſe. niſi enim malum id ſit duntaxat qod inhoneſtum eſt, neceſſe futurum eſt, ut & tu multa pecces, & latro, vel qidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita qantò graviora patiamur ex iracundia ac mœſtitia, qàm de iſtis concipimus, qàm ex eis ipſis, qorum cauſsâ ſuccenſemus & angimur.

Nonò, manſvetudinem inſuperabilem eſſe, ſi genuina fuerit, non perſonata & fucata. qid enim fecerit tibi, qi vel maximè contumelioſus eſt, ſi manſvetè adverſus illum te gerere perrexeris, & ſi occaſio tulerit, placidè illum admonueris; & eodem ipſo, qo te lædere molitur, tempore qietus ipſe hominem meliora docueris; *Noli ſic agere mi fili; ad aliud nati ſumus. mihi qidem noceri neqit. ſed ipſe læderis, mi fili.* monſtraveris etiam ſcitè, & generatim oſtenderis, nec apes ità ſe gerere, nec eorum ullum, qæ gregatim agere nata ſunt, animantium. qin neqe irriſoriè faciendum hoc, neqe contumelioſè, ſed cum genuino amoris affectu; neqe animo qaſi attacto & exuleerato, neqe tanqam in ſchola, neqe ut aſtanti alicui ſis admirationi, ſed ità ſemper, ut cum ſolo agas, etiamſi alii forſan circumſtiterint nonnulli.

Capita novem iſta in mente repoſita habeas, tanqam dona qædam à Muſis accepta; atq; incipias tandem homo eſſe,

μίαν γένεσιν· καὶ ὅλως πολλὰ δεῖ προϑτερον μαϑεῖν, ἵνα τις περὶ ἀλλοτρίας προαιρέσεως κατάληπτικῶς τι ἀποφήνηται.

Ἔκτον, ὅτι [a] ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, ἢ καὶ δυσπαθῇς, [b] ἀκαριαῖος ὁ ἀνθρώπινος βίος, καὶ [c] μετ' ὀλίγον πάντες [d] ἐξετάσμεθα.

Ἕβδομον, ὅτι [e] οὐκ αἱ πράξεις αὐτῶν ἐνοχλοῦσιν ἡμῖν· [f] ἐκεῖναι γάρ εἰσιν ἐν τοῖς ἐκείνων ἡγεμονικοῖς· ἀλλὰ [g] αἱ ἡμέτεραι ὑπολήψεις. [h] ἄφες γοῦν, καὶ θέλησον ἀφεῖναι τὼ ὡς περὶ δεινοῦ κείσῃ, καὶ [i] ἀπλοῦν ἡ ὀργή. πῶς οὖν ἀφῶ; λογισάμενος, ὅτι [k] οὐκ αἰσχρόν. ἐὰν γὰρ μὴ [l] μόνον ᾖ τὸ αἰσχρὸν κακὸν, [m] ἀνάγκη καὶ σὲ πολλὰ ἁμαρτάνειν, καὶ λήσειν καὶ πάντων γενέσθαι.

Ὄγδοον, [n] ὅτῳ χαλεπώτερα ὀπτάνεσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ὅσαι τοῖς τοιούτοις, ὅπερ αὐτά ἐστιν ἐφ' οἷς ὀργιζόμεθα καὶ λυπούμεθα.

Ἔνατον, ὅτι [o] τὸ εὐμοιρεῖν ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ [p] σοφιστοῦ, μηδὲ ὑποκρίσεως. τί γάρ σοι ποιήσει ὁ ὑβριστικώτατος, ἐὰν διατελῇς [q] εὐμενὴς αὐτῷ, καὶ, εἰ ἔτυχε, πράως παραινῇς καὶ [r] μεταδιδάσκῃς εὐλαβῶς παρ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ὅτε καμὲ ποιεῖν σε ἐπιχειρεῖ; μὴ τέκνον· [s] πρὸς ἄλλο πεφύκαμεν. [t] ἐγὼ μὲν οὐ μὴ βλαβῶ· [u] σὺ δὲ βλαπτῇ, τέκνον. καὶ [x] δεικνῦναι εὐαφῶς καὶ ὁλικῶς, ὅτι τοῦτο ἔτους ἔχει, ὅτι γε οὐδὲν μέλλουσι αὐτὸ ποιεῖσιν, οὐδ' ὅσα συναγελαστικὰ πέφυκε· δεῖ δὲ [z] μήτε εἰρωνικῶς αὐτὸ ποιεῖν, [a] μήτε ὀνειδιστικῶς, ἀλλὰ φιλοσόργως καὶ ἀδιάβλητα * τῇ ψυχῇ· καὶ [b] μὴ ὡς ἐν σχολῇ, μηδὲ ἵνα ἄλλος θαυμάσῃ θαυμάσῃ· ἀλλ' * ἤτοι πρὸς μόνον, καὶ ἐὰν ἄλλοι τινες παρεστήκωσι.

Τούτων ὧν ἐνθύμια κεφαλαίων μίμνησο, ὡς ἔχεις ὧν ἐκ Μουσῶν δῶρα εἰληφώς, καὶ [c] ἄρξαι ποτὲ ἄνθρωπος εἶναι,

ἕως

[a] L. 7. § 58.
[b] L. 4. § 48.
[c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.
[e] Sup. § 11.
[f] L. 5. § 25.
[g] L. 7. § 16.
[h] L. 4. § 7.
[i] L. 5. § 22.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 11.
[m] L. 9. § 1.
[n] L. 7. § 24.
[o] Sup. § 13.
[p] L. 1. § 15.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 5. § 28.
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 10. § 33.
[u] L. 9. § 4.
[x] L. 10. § 4.
[y] L. 9. § 9.
[z] Sup. § 13.
[a] L. 1. § 10. 16.
* - πῶ f.
[b] L. 10. § 36.
* ἀεὶ τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[c] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

[a] L. 4. § 31. ἕως ζῇς· [a] φυλακτέον ἡ ἐπίσης τὸ ὀργίζεσθαι αὐτοῖς, τὸ κολακεύειν αὐτούς· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει· φρόνημον ἡ ἐν

[b] Sup. § 9. ταῖς ὀργαῖς, ὅτι [b] οὐχὶ τὸ θυμοῦσθαι ἀνδρικόν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπικώτερον, ἅτως καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχὺς καὶ νεῦρον καὶ ἀνδρεία τούτῳ μᾶλλον, ἐν τῷ ἀπαθεῖ καὶ ἀνεπιτεύκτῳ καὶ ἀνεπιθέτῳ. ὅσῳ γὰρ ἀπαθεία τοῦτο οἰκειότερον, τοσούτῳ καὶ δυνάμει. ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδενὴς· ἅτως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ τέτρωνται, καὶ

[c] L. 7. § 64. [c] ἐνδιδώκασιν.

ira, imbecillis eſt animi. utraque enim vulnus accepit, & ſuccubuit.

Εἰ δὲ βέλει, καὶ δέκατον παρὰ τοῦ

[d] L. 5. § 17. μισητὸν δῶρον λάβε· ὅτι [d] τὸ * μὴ

* ἀξιοῦν μὴ ἀξιοῦν ἀμαρτάνειν τοῦ φαύλου μανικόν.

[e] L. 7. § 71. [e] ἀδυνατεῖ γὰρ ἐφίεται· τὸ δὲ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ εἶναι τοιούτους, ἀξιοῦν δὲ

[f] L. 6. § 27. μὴ εἰς σὲ ἁμαρτάνειν, [f] ἄγνωμον καὶ τυραννικόν.

§ 19. Τέσσαρας μάλιστα δεῖ τὰς τῆς διανοίας παραφυλακτέον διηνεκῶς, καὶ

[g] Sup. § 16. ἐπιλαμβάνεσθαι φαντασίας, ἃς ἀπαλείφοντα, ἐπιλογιζόμενα ἐφ' ἑκάστου ὅτου· τοῦτο τὸ φάντασμα

[h] L. 4. § 24. [h] οὐκ ἀναγκαῖον· τοῦτο, [i] λυπηρὸν κοινωνίας· τοῦτο [k] οὐκ ἀπὸ σωφρονὸς μέλλεις λέγειν· τὸ γὰρ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγειν ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις νόμιζε. τέταρτον δὲ δεῖ,

[i] L. 9. § 23.

[k] L. 2. § 16.

* συνειδήσεις f. καθ' ὃ σεαυτῷ * ὑπολήψεις, ὅτι τοῦτο [l] ἰδιωτικόν ἐστι καὶ [m] ἀνελευθερικόν· ἐν σοὶ [m] δὲ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἀπροαιρέτου καὶ

[l] L. 3. § 3.

[m] L. 12. § 19.

[n] L. 4. § 41. [n] σωματικῆς μοίρας τῆς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς.

§ 20. Τὸ μὲν πνεύματόν σε, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκέκραται, καίτοι φύσει ἀναφερῆ ὄντα, ὅμως πειθόμενα τῇ τῶν ὅλων διατάξει, συνεχετεῖται ἐντεῦθα ἐπὶ τοῦ συγκείματος· καὶ τὸ γεῶδες ἡ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καίτοι καταφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε παρὰ τὸ ἴδιον αὐτῶν φυσικόν. ἅτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακούει τοῖς ὅλοις, [o] ἐπιδὰν τε κατα-

[o] L. 3. § 5.

dum vivis. Veruntamen ex æqo cavendum, ſicut nè iraſcaris eis, ità etiam nè adulteris. utrumque enim ſocietatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præſtò ſit illud; iraſci havd virile eſſe; ſed manſvetum placidúmque animi affectum, ut humanius qiddam, ità & maſculum magís. atq; is certè, qi ità affectus eſt, robur animi nervósq; & fortitudinem penes ſe habet, non avtem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorſus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum avtem triſtitia, ſic &

Qod ſi volueris, etiam decimum à Muſarum præſide donum accipe. velle, improbi nè peccent, inſaniæ eſt. id enim qod fieri non poteſt, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales ſint, ſed nè in te peccent poſtulare, & ſtolidum eſt & tyrannicum etiam.

§ 19. Mentis affectiones qatuor potiſſimùm ſunt jugiter cavendæ, & ùbi deprehenſæ fuerint, confeſtim inducendæ, de ſingulis earum ſic cenſendo: cogitatio iſta non eſt neceſſaria; iſta ſocietatis inimica; iſtud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipſo dicere, in rerum abſurdiſſimarum numero habeto. qartum eſto, qicqid conſcientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta ſuccumbat viliori, corpori nempe mortali ejúſqe craſſis voluptatibus.

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum eſt tibi, etiamſi naturâ ſurſum feratur, utrumq; ut tamen univerſi diſpoſitioni obſeqatur, in maſſa compoſita iſtîc detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum exiſtit, etiamſi naturâ deorſum vergat, attollitur nihilominus, & ſtationem occupat non ſuam. uſqeadeo etiam elementa univerſo obtemperant, dum ibi, ubi per vim diſpoſita ſunt, manent,

manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniquum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acquieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola quæ ei ſecundùm naturam ſunt. nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, quàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs qàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

κοινωνίας, μᾶλλον δὲ ἱ προτέτακται τῶν διαπεφευγμάτων.

§ 21. Cui non unus idémqe ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémqe per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatìs qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem nón eſt de omnibus quæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujúſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre neqeam.*

σὺν βίᾳ, μὴ ὄντα, μίχρις ἂν ἐκεῖθεν πάλιν τὸ ἐνδόσιμον τῆς διαλύσεως σημήνῃ. [a] ἡ δεινὸν ἓν μόνον τὸ νοερόν σε μέρος ἀπᾳδὲς ἑαυτῷ ᾖ) καὶ ἀγανακτεῖν τῇ ἑαυτῆς χώρᾳ; καὶ τοι [b] ἐδίν γε βίαιον τοῦτο ὄντα πάσχει). ἀλλὰ μόνα, [*] κατὰ φύσιν ὄντα αὐτῷ· ἃ μήτοι ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον φύρει). ἢ γὰρ ὅταν τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ ταὶ λύπαι, καὶ τοῦ φόβου κίνησις, οὐδὲν ἄλλό ἐστιν, ἢ [c] ἀφεστακμία τῆς φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι τῶν συμβαινόντων δυσχεράνῃ τὸ ἡγεμονικὸν, [d] καταλείπει καὶ τότε τὴν ἑαυτῆς χώραν. πρὸς [e] ἰσότητα γὰρ καὶ [f] θεοσέβειαν κατεσκεύασται, οὐχ ἧσσον ἢ πρὸς [g] δικαιοσύνην· καὶ γὰρ [h] ταῦτα ἐν εἴδει ἐστὶ τῆς εὐ-

§ 21. [i] Ὦ μὴ [k] εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ἀεὶ τοῦ βίου σκοπὸς, ὅτος [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ὅλου τοῦ βίου ἔσῃ) ὁ δύνασθαι· οὐκ ἀρκεῖ τὸ εἰρημένον, ἐὰν μὴ καὶποῖνο προσθῇς, ὁποῖον ἔσῃ) δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ οὐχ ἡ παντῶν περὶ ὁπωσοῦν πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ὑποληψις ὁμοία ἐστὶν, ἀλλ' ἡ περὶ τουῶνδέ τινων, τυτέστι τῶν κοινῶν· οὕτω καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [m] τὸν κοινωνικὸν καὶ [n] πολιτικὸν ὑποτίθεσθαι· ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀποβλέπων, πάσας τὰς πρᾶξεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ κατὰ τοῦτο [o] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσῃ.

§ 22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν καταικίδιον, καὶ [p] τὴν πτοίαν τούτου καὶ διασύεσιαν.

§ 23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, λαμίας ἐκάλει, [q] παιδίων δείματα.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν τοῖς θεωρείοις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐπίθεσαν· αὐτοὶ δὲ ὅπου ἔτυχεν ἐκαθέζοντο.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ [r] ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ μὴ ἔρχεσθαι παρ' αὐτὸν, ἵνα, ἔφη, μὴ τῷ κακίστῳ ὀλέθρῳ ἀπόλωμαι, τυτέστι, μὴ ἴσ παθῶν ὁ συνηθὴς ἀντεποιήσω.

[a] L. 9. § 9.
[b] L. 5. § 9.
[*] [ἃ] κ
[c] Sup. § 8.
[d] Sup. § 9.
[e] Sup. § 4. 6.
[f] L. 7. § 66.
[g] L. 9. § 1.
[h] Sup. § 13.
[i] L. 9. § 1.
[k] L. 2. § 7. 16.
[l] L. 1. § 8.
[m] L. 5. § 16.
[n] L. 9 § 23.
[o] Inf. § 27.
[p] L. 7. § 3.
[q] L. 2 § 12. l. 4. § 44. l. 7. § 68.
[r] L. 7. § 66.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν * Ἐφεσίων γράμμασι, ὑποθήγγελμα ἔκφυτο, συνεχῶς ἐπομιμνήσκεσθαι τῶν παλαιῶν τινος τῶν ἀρετῇ χρησαμένων.

§ 26. In ſcriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria ſemper habeamus antiqorum aliqem eorum, qi virtutem coluerint.

§ 27. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἕωθεν [a] εἰς τὸν οὐρανὸν ἀφορᾶν, ἵν' ἐπομιμνησκώμεθα τῶν [b] ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, καὶ τῆς τάξεως, καὶ [c] τῆς καθαρότητος, καὶ τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περίκαλυμμα ἄστρου.

§ 27. Pythagorei manè cœlum ſuſpicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò curſum ſervant, eodémq; modo peragunt opus ſuum, útq; ordinem eorundem obſervemus, & puritatem, & nuditatem. aſtri ſiqidem velamentum nullum eſt.

§ 28. Οἷος ὁ Σωκράτης τὸ κάδιον ὑποζωσμένος, ὅτε ὁ Ξανθίππη λαβοῦσα τὸ ἱμάτιον ἔξω περιῆλθε· καὶ ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδουμένοις καὶ ἀναχωροῦσιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον ὕτως ἐσταλμένον.

§ 28. Cogita Socrates qi fuerit pelle ſuccinctus, qando Xanthippe veſte ipſius ſumptâ foras ſe proripuerat. qæ'qe amicis ſuis dixerit, pudore ſuffuſis pedémqe retrahentibus, cùm ſic indutum illum conſpicarentur.

§ 29. Ἐν τῷ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, ὑπὸ τούτου ἄρξεις, ᾧτινι ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

§ 29. Nec in ſcribendo, nec in legendo aliis præcipias, niſi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magìs ſic ſe habet.

§ 30. [d] Δῆλόν πέφυκας, ἐμέτρησέ σοι λόγος. (λον κῆρ.

§ 30. *Cùm liber haud ſis, jus loquendi non habes.*

§ 31. --- [e] Ἐμὸν δ' ἐγέλασσε φίλον κῆρ.

§ 31. --- *at cor carum mihi riſit.*

§ 32. [f] Μίμνουσαι δ' * ἀρετῶ χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

§ 32. *Dura ſuos fundendo inceſſent verba parentes.*

§ 33. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, ἐμαινόμην· τοιοῦτος [h] ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔτι νήδυτον.

§ 33. Inſani eſt, ficum hyeme qærere. aſſidet huic, qi puerulum reqirit, cùm non ampliùs conceditur.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὑποφθέγγεσθαι, [i] ἄυριον ἴσως ἀποθανῇ. δύσφημα ταῦτα; [k] οὐδὲν δύσφημον, ἔφη, φυσικὸν ἔργον σταφυλῆς· ἢ καὶ τὸ σάρωσαι [l] θερισθῆναι, δύσφημον.

§ 34. Filiolum deoſculanti præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, *Cras forſan moriturus eſt.* at malè ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, qod munus naturale ullum deſignat. alioqi ſpicas etiam demeti, infavſtum fuerit.

§ 35. [m] Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφίς, [n] πάντα μεταβολαί, [o] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νοῦν μὴ ὄν.

§ 35. Uva acerba, matura, paſſa; mutationes ſunt omnia iſta, non in id qod non eſt, ſed in id qod nondum eſt.

§ 36. [p] Λύσις προαιρέσεως γίνεται, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου.

§ 36. *Voluntatis latro nullus eſt*, inqit Epictetus.

§ 37. Τέχνην ἔφη [q] δεῖ τὸ συγκατατίθεσθαι εὑρεῖν. καὶ ἐν τῷ [r] δεῖ τοὺς ὁρμὰς τοῦτο τὸ προσεκτικὸν φυλάσσειν, ἵνα [s] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα [t] κοινωνικὰ, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ὀρέξεως

§ 37. Artem aſſenſum præbendi inveniendam idem monebat. & conatus ità cohibendos eſſe, ut cum exceptione fiant, ut ſocietatis jus ſpectent, ut pro rei cujuſq; dignitate adhibeantur. & appetitu

qidem

---

* Ἐπικυρείων f.

[a] L. 7. § 47.

[b] Sup. § 21 l. 9. § 9.

[c] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

[d] Tragic. N. Q. Philo de boni libert.

[e] Homer. Odyſſ. τ. v. 413.

[f] Heſiod. Oper. lib. 1. v. 184.

* ἀρετὸ Heſ.

[g] L. 5. § 17. Sup. § 18.

[h] L. 9. § 40.

[i] L. 10. § 34.

[k] L. 2. § 17.

[l] L. 7. § 40.

[m] L. 9. § 21.

[n] L. 5. § 23.

[o] L. 4. § 4.

[p] L. 8. § 41.

[q] L. 7. § 54.

[r] L. 8. § 7.

[s] L. 4. § 1.

[t] L. 7. § 72.

[u] L. 8. § 19.

[x] L. 10. § 1.

qidem abstinendum prorsus: aversationem verò in re nulla adhibendam, qæ nostri juris non sit.

§ 38. Non est itaque, inqit, de re vulgari certamen, sed de eo, utrum insaniamus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. qorumnam rationalium? sanorum an pravorum? sanorum. qare ergò non qæritis? qia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

μὴ πανταπασιν ἀπέχεσθαι· [a] ἐκκλίσει δ' ὁ σοφὸς μηδὲν ἧσσον ἢ ἐφ' ἡμῖν χρῆσθαι.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἔφη, ἔστιν ὁ ἀγὼν, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, [*] εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. πόσων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί [*] οὖν ζητεῖτε; ὅτι [d] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17.
[*] ἢ μή.
[c] L. 10. § 35.
[*] οὖν [ὑ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

Hæc omnia, qæ per ambages assequi contendis, jam consequi potes. nî tibi ipse invideas. hoc autē fiet, si præteritum omne missum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiseris, & quod præsens est tantùm ad pietatis ac justitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum qicqid destinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad justitiæ, dum liberè & sine ambage ulla qæ vera sunt proloqeris, & qæ legi consentanea ac pro rei cujusqe dignitate sunt. facis: nec impediverit te, qo minùs sic te geras, avt aliena sive vitiositas, sive opinio, sive sermo, avt sensus etiam cingentis te massæ istius carneæ. viderit enim id qod patitur. si igitur, cùm in exitu ferè jam sis, missis cæteris omnibus, id duntaxat, qod in te principatum gerit & divinum est, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere desinas aliqando, sed nè secundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qi te protulit, dignum te præstabis, desinésqe in patria tua peregrinus esse, eáqe qæ qotidie eveniunt tanqam inopinata admirari, & ex hac vel illa re suspensus teneri.

Πάντα ἐκεῖνα ἐφ' ἃ [a] σὺ σπεύδεις ἔρχεται πρὸς σὲ αὐτόθεν ἐὰν εὐχὴ ἔλθῃ, [b] ἔσται δὲ ἐὰν ἔχειν δύνασαι, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίσῃς, καὶ [d] τὸ μέλλον ἐπιτρέψῃς τῇ προνοίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον ἀπροσθύμως [f] πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [g] φιλῇς τὸ ἀπονεμόμενόν σοι [h] ὑπὸ αὐτοῦ ἡ φύσις ἕτερος, καὶ σε τούτῳ δικαιοσύνην ᾖ, ἵνα [i] ἐλεύθερος καὶ χωρεῖς πρεπόντως [k] λέγῃς τε τἀληθῆ, καὶ πράττῃς τὰ [l] κατὰ νόμον, καὶ [m] καλῇ ἀξίαν. [n] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε [o] κακία ἀλλοτρία, μήτε [p] ὑπόληψις, μήτε φωνὴ, μηδὲ μέλῳ [q] αἴσθησις τοῦ συμπεφραγμένου σοι σαρκιδίου. [r] ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν δὲ [s] ὅτε δήποτε πρὸς ἐξόδῳ γένῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπών, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ [t] τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς, καὶ [*] τὸ μὴ παύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῇς, ἀλλὰ τόγε [x] μηδέποτε ἄρξασθαι καὶ φύσιν ζῆν· ἔσῃ ἄνθρωπος [y] ἄξιος τοῦ [z] γεγενημένου κόσμου, καὶ παύσῃ [a] ξένος ὢν [b] τῆς πατρίδος, καὶ [c] θαυμάζων οἷς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [e] κρεμάμενος ἐκ τοῦδε καὶ τοῦδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf § 2 l. 6. § 32.
[d] L. 7 § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 20.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[s] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[u] L. 2. § 12.
[*] μὴ τὸ π'. L. 3. § 3.
[x] L. 10. § 1.
[y] Inf. § 5. 14.
[z] Inf. § 26.
[a] L. 4. § 29.
[b] L. 6. § 44.
[c] L. 8 § 15.
[d] L. 4. § 46.
[e] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ ἀφ' ὑλικῶν [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ὁρᾷ. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνων [d] ἅπτεται τῶν ἐξ ἑαυτοῦ ἰόντων; ταῦτα [e] ἐξρυηκότων καὶ ἀπολελυμένων. ἐὰν δὲ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, [f] ἐκ πολλοῦ σεαυτὸν σεσαρήκεις. ὁ γὰρ μὴ ἔχει τὰ σεκεῖ ὄντα χρεάδια ὁρῶν, ἥκει γε ἐδῆτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τἄλλα τοιαῦτα σεσοκολλῶ καὶ σκιωλῶ σεσώμενον, * ἀσχολήσεται.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰλλα [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν, σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. * ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τυτίσιν, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα * ἄλλα ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, * ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα ταράττεσθαι *, καὶ ὅσα [o] τῷ σεσυμένῳ σοι σωματίῳ, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀποαίρετα φόρεσιν, καὶ ἅπερ ἡ ἑξωθεν σεριῤῥέουσα λίνη ἑλίσσει, ὥστε [q] τῷ συμμιγνυμένων ἐξημένῳ καθαρὸν τὸν νοερὸν δύναμιν * ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ προσηρτημένα ὑπ' [u] προσπαθείας, καὶ τοῦ χρόνου τὰ ἐπίκηνα, ἢ τὰ παρωχημένα, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, ὃν ὁ ἐμπεδόκλης,

[y] Σφαίρου * κυκλοτερὴς * μονῃ σεσευηθεϊ γαίων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελήσῃ [z] ὃ ζῆς, τυτίσι, [a] τὸ παρὸν, δυνήσῃ τόγε μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] ἀπολυπόνως, ἀταράκτως καὶ εὐγνωμόνως, καὶ [c] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι διαζιῶναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, [d] τὴν δὲ ἑαυτοῦ σεὶ αὐτοῦ τοσόλην ἐν ἐλαχίστῃ λόγῳ τίθεται, ἢ τὴν τῶν ἄλλων. ἐὰν γοῦν τινα θεὸς ἐπιστὰς, ἢ διδάσκαλος ἔμφρων, κελεύσῃ, μη-

§ 2. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúqe reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas, corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciintqe; & qæcunqe ipse aliqando dixeris feceríſqe: & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; deniqe qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis qicqid vel præteritum vel futurum est; feceríſqe te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gavdens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere fategeris; poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se existimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè qid

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf § 8.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
* ἐυχολ. f. ut L. 4 § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10 § 2.
[k] L. 10. § 38.
* διὸ
[l] L. 4. § 18.
* ἄλλοι
* καὶ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7. § 7.
* - αται σι
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 26.
* [καὶ] ἀπο-
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
* Σφαῖρ' ὡς Salm.
* λίνη σεσηγὲι Idem.
[z] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[a] L. 8. § 44.
[b] L. 7. § 46. 56.
[c] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qi fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore disposuerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qasi commercia habuerint, atqe per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent ampliùs, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtē de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atqe irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§ 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogità qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsum prorsúmqe vastitatem immensam: materiæ deniqe cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd deniqe opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

ἐν καθ' ἑαυτὸν εὐθυμεῖσθαι καὶ διαπονεῖσθαι, ἃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, ὑπὲρ τοῦ πρὸς μίαν ἡμέραν τοῦτο ἀνεμφεῖ· ὅπου τοὺς πόλας μᾶλλον αἰδεῖσθαι τί ποτε περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτός. [a] L. 3. § 4.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοὶ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ ἐνίους τῶν ἀνθρώπων καὶ πάνυ χρηστοὺς, καὶ πλεῖστα πρὸς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια πεπωκότας, καὶ διὰ πλείστης δι' ἔργων ὁσίων καὶ ἱερουργιῶν [b] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐπειδὰν ἅπαξ ἀποθάνωσι, μηκέτι αὖθις γένεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀπομβυσθῆναι; τοῦτο ἢ εἴπερ καὶ ὕστερον ἔχει, ἴσθι ὅτι [d] εἰ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησεν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὸν ἡ φύσις. ἐπεὶ δὲ τῇ μὴ ὕστερον ἔχειν, εἴπερ ἐκ ὕστερον ἔχει, πείθομαί σοι τὸ μὴ δεῖσθαι ὕστερον γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅπερ τοῦτο ἐξεζητηκὼς διαμαλλοχᾷ πρὸς τὸν θεόν. ἐκ ἂν δ' ὕστερον διαλεχθείμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄρειοι καὶ δικαιότατοί εἰσιν· [e] εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ ἂν τι παρεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον ἐν τῇ διακοσμήσει. [b] L. 5. § 27. l. 10. § 1. Inf. § 23. [c] L. 4. § 21. [d] L. 9. § 35. [e] L. 7. § 41.

§ 6. [f] Ἔθισον καὶ ὅσα ἀπογινώσκεις. καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ ἀριστερὰ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τὸ ἀνέθιστον ἀρχὴς ὕστα, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ ἔθισται. [f] L. 6. § 19. & l. 10. § 22. [g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὁποῖον δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, [i] τὸν βραχύτητα τοῦ βίου, [k] τὸν ἀχανείαν τοῦ ὑπὸν καὶ φορὸν αἰῶνος, [l] τὸν ἀδυναμίαν πάσης ὕλης. [h] L. 2. § 11. l. 3. § 5. l. 11. § 3. [i] L. 5. § 24. [k] L. 4. § 3. 48. [l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Τυμνὰ δεῖ φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· [n] τὰς ἀναφορὰς δεῖ θεάζειν· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονή· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [s] πῶς ὁ ἑαυτῷ ἀποδοκίας αὐτός· πῶς [t] ὑφ' ἑαυτοῦ ἐμποδίζεται· ὅτι [u] πάντα ἀπόλυψις. [m] Sup. § 2. [n] L. 10. § 37. [o] L. 7. § 33. [p] L. 5. § 26. [q] L. 7. § 33. [r] L. 6. § 16. [s] L. 9. § 26. [t] L. 5. § 34. [u] L. 2. § 15.

§ 9. [x] Ὅμοιον δεῖ τῇ τοῦ δικαίου χρήσει, [x] παλαιστικῇ, καὶ μὴ ῥωμαϊκῇ χω- [x] L. 7. § 61.

νομάχῃ· ὁ μὲν γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀπέθετο, καὶ ἀνάπαυσις· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [a] ἀεὶ ἔχει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συστολὴ αὐτὴν δεῖ.

[a] L. 7. § 8.

§ 10. * Τοιαῦτα [b] τὰ πράγματα ὁρᾶν, [c] διαιρῶντα εἰς ὕλην, αἰτίαν, ἀναφορὰν.

* Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12.
[c] L. 7. § 29.

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος, [d] μὴ ποιῶν ἄλλο, ἢ ὅσα μέλλει [e] ὁ θεὸς ἐπαινεῖν, καὶ [f] δέξεται πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

[d] L. 8. § 29.
[e] L. 10. § 1.
[f] Sup. § 1. 3.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, [g] μήτε θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ ἑκόντες ἢ ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώποις· [i] οὐδὲν γὰρ ἐκ προαιρέσεως. ὥστε [k] οὐδενὶ μεμπτέον.

[g] L. 3. § 4.
[h] L. 2. § 11.
[i] L. 7. § 62.
[k] L. 8. § 17.

§ 13. Πῶς [l] γέλοιος καὶ [m] ξένος, [n] ὁ θαυμάζων ὅπως ἥδε ἐν τῷ βίῳ γενομένων;

[l] L. 8. § 15.
[m] Sup. § 1.
[n] L. 1. § 15.

§ 14. [o] Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, καὶ ἀπαράβατος τάξις, ἢ φρόνοια ἱλάσιμος, ἢ φυρμὸς * εἰκαιότητος ἄπερατος. εἰ μὲν οὖν ἀπαράβατος ἀνάγκη, τί ἀντιλέγεις; εἰ δὲ πρόνοια ἐπιδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὸν ποίησον τῆς [q] θείας βοηθείας. [r] εἰ δὲ φυρμὸς ἀνηγημένος δοῦλος, ἀσμένιζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τοῦ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ πνεῦμα νοῦν ἡγεμονικόν. κἂν ἀβρύνῃ σε ὁ κλύδων, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον, τ' ἄλλα. [s] τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

[o] L. 4. § 27. Inf § 24.
* ἀκιόητος Lug. —ώτατος Ann.
[p] Sup. § 1.
[q] L. 9. § 40.
[r] L. 9. § 28.
[s] Sup. § 3. l. 3. § 16.

§ 15. Ἡ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ πῶς αὐγὴ ἐκ ἀποβάλλει· [t] ἡ δὲ ἐν σοὶ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [u] καὶ σωφροσύνη πρεσβευσθήσεται;

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[u] L. 3. § 1.

§ 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν σφαλόντος, ὅτι ἥμαρτε * · τί δὴ δίδε, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα; εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι [y] κατέκεσεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ὅτως ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καταδρύπῃν τὸν ἑαυτοῦ ὄνυχα. ὅτι [a] ὁ μὲν θέλων ἢ φαῦλον ἁμαρτάνει, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι ἢ συκῆν ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φθίειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν, καὶ ἵππον χρεμετίζειν, καὶ [b] ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] τί οὖν παθὼν ἢ ἕξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ δὲ χρηστὸς εἶ, [c] τοιοῦτον θεράπευσον.

* -τέ [πε]
[x] L. 9. § 38.
[y] L. 8. § 10.
[z] L. 6. § 20.
[a] L. 4. § 6.
[b] L. 8. § 14.
[c] L. 10. § 30.

enim enſe, qo utitur, póſito, ſtatim interficitur. ille avtem manum ſemper præſtó habet, qâ vibratâ duntaxat opus eſt.

§ 10. Res ipſas qales ſint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Qanta eſt hominis potentia, in cujus ſitum eſt arbitrio, ut nihil faciat, niſi qod Deus ipſe comprobaturus eſt, & qicqid Deus illi aſſignaverit, libens excipiat?

§ 12. Qicqid naturæ conſentaneum contingit, de eo nec Dii ſunt incuſandi; nihil enim vel ſponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipſi ſponte. nulli ergò ſunt incuſandi.

§ 13. Qàm ridiculus & peregrinus eſt, qi qicqam eorum qæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Avt eſt neceſſitas fatalis, & ordo inviolabilis, avt providentia placabilis, avt confuſio temeraria, & rectoris orba. ſi neceſſitas inviolabilis, qorſum reniteris? ſin providentia, qæ placari poſſit, avxilio divino dignum te præſta. ſi denique confuſio rectoris orba, ſat habe, qòd in æſtu iſtiuſmodi rectricem qandam intra te mentem habes. qòd ſi te æſtus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ lumen, uſqedum extingvatur, luceat, nec ſplendorem amittat ſuum; tu admiſſurus es, ut in te veritas, juſtitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepſerit tibi cogitatio, peccâſſe aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc ſit; avt ſi peccavit, an peccati ipſe ſe reum peregerit? hoc enim perinde eſt, acſi faciem ſibi dilacerâſſet: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem eſſe illi, qi ficum in ficubus ſuccum acrem gerere; & infantes vagire, & equm hinnire, aliáq; ejuſmodi qæ neceſſaria ſunt. nolit. qid enim fecerit, qi ſic affectus fuerit? hunc tu, ſi tantùm poſſe te putas, ſana. § 17.

§ 17. Ni decorum sit, ne feceris; ni verum sit, ne dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

§ 18. Considera semper, qid illud sit, qod cogitationem tuam afficit; curæ qe sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus. intra qod desiturum sit, distingvendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid esse in te præstantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qasi fidiculis qbusdã distrahunt te. qæ mihi nunc dicenda tibi mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliqid istiusmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, avt absqe certo aliqo fine. secundò, nè ad ullam alium finem, qàm qi societati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse ullus usqam futurus sis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qisqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia serie perpetuâ producantur.

§ 22. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. qandocunq; ergò volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranqillitas, sic stabilia tibi futura sunt omnia, & finus aestu immunis.

§ 23. Operatio unaqæqe, qæ tempore suo desinit, nihil indè mali patitur, qia desiit: nec avtori ejus, cessationis hujus ratione, mali qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil indè qicqam mali patitur, qia desiit, nec qi tempore opportuno seriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum assignat natura: eâq; qandoqe peculiaris, ut in senectute fit; semper verò communis, cujus partibus assiduè mutantibus novus perpetuò vegetúsqe mundus permanet universus. bonum avtem semper ac tempestivum est, qod universo conducit. proinde vitæ cessatio

§ 17. [a] Ἐὰν μὴ καθήκει, μὴ ποιήσῃς· [b] εἰ μὴ ἀληθὲς ὄζι, μὴ εἴπῃς· ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔστω *.

[a] L. 5. § 3.
[b] L. 3. § 16.
* Vid. Not.

§ 18. [c] Εἰς τὸ παῦ ἀεὶ ὁρᾶν, τί ὄζιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶ φαντασίαν σοι ποιῆν, καὶ [d] ἀναπύσσειν διαιρῶντα, εἰς τὸ αἴτιον, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴ ἀναφορὰν, εἰς τὸ χρόνον, ἐντὸς ὃ πεπαῦξ αὐτὸ δήσει.

[c] L. 3. § 11.
[d] Sup. § 8. 10.

§ 19. Αἰῶν ποτὲ, ὅτι [e] χρείττων τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῶ, τῶν τὰ παθὴ ταῦτα ποιούντων, καὶ καθάπαξ [f] οἷον νῦν ἐφασκόντων σε. [g] ἆρά τί με νῦν ὄζιν ἡ διάνοια; μὴ φόβος; μὴ ὑποψία; μὴ ἐπιθυμία; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

[e] L. 5. § 21.
[f] L. 2. § 2.
[g] L. 5. § 11.

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ εἰκῆ, μηδὲ ἄνευ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος τὶ ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

[h] L. 2. § 16.
[i] L. 5. § 16.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀλίγον, οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, οὐδὲ τούτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τούτων τῶν νῦν βιούντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἑαυτῶν γένηται.

[k] L. 9. § 28.
[l] L. 7. § 23.
[m] L. 7. § 25.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψις καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] ἄρον δόξαν, ὅταν θέλῃς, τὸ ὑπολῆψαι, καὶ αὐτὸ κῆμ ἔστω τὸ ἄρειν τὴ γαλήνην, σταθερὰ πάντα, καὶ κόλπος ἀκύμων.

[n] Sup. § 8.
[o] L. 6. § 52.
[p] L. 8. § 40.
[q] L. 5. § 2.

§ 23. Μία καὶ ἵππων ἐνέργεια καὶ κυνῶν παιδιά, [r] ἐάν τις κακὸν πάσχῃ, καὶ δὲ πέπαυται· ἐάν τε ὁ ποιήσας ἢ ποιῆσαι παύσασθαι, [s] καὶ οὗτος οὐκ ἔστι, καὶ ὁ πεπαυμένος, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐν πόσῳ τῷ ποιῆσαι σύνημα, ὑπὲρ ὄζιν ὁ βίος, ἐὰν ἐν χαλεπῷ παύσῃ, [t] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ὁ πεπαυμένος· οὐδὲ ὁ καλὰ παύσας [u] ἐν καιρῷ τῆ εἰρμοῦ τοῦτον, κακῶς διατέθη. [v] τὸν δὲ χρόνον, καὶ τὸ ὅσον δίδωσιν ἡ φύσις, πόλλ' ἔστι καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ καὶ τὸ ὅλον. [x] ἡς τῶν μερῶν μεταβαλλόντων, [y] νεορρὸς ἀεὶ καὶ ἀκμαῖος ὁ σύμπας κόσμος διαμένῃ. [z] κἀκεῖνο δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ· ἢ ὅτι καλὰ παύσας τὸ βίον, ἐκάστῳ

[r] L. 9. § 21.
[s] Inf. § 35.
[t] Inf. § 36. L. 6. § 20.
[u] Sup. § 21.
[v] L. 7. § 25.
[x] L. 4. § 13. l. 5. § 8.

ἐκάστῳ [a] καὶ κακὸν μέν, ὅτι οὐδὲ ἀγαθόν· εἰ δὲ καὶ ἀναιρέτεον, καὶ [b] ἐκ ἀκοινώνητον· ἀγαθὸν ἦ, εἴπερ [c] τῷ ὅλῳ καιρῖον, καὶ [d] συμφέρον, καὶ συμφορόμβιον. ἔτω γὰρ καὶ Θεοφορεῖσθω, [e] ὁ φερόμενος ἐπὶ τὰυτὰ Θεῷ, καὶ ὑπὸ τὰυτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος.

§ 24. Τρία ταῦτα ἐπὶ προχείρα ἔχειν· ὅτι μὲν ὧν ποιεῖς, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν [g] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὅτι ἢ τὴν ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ὀλιγωρίαν, ἢ κατὰ πρόνοιαν· [i] ὥστε ἢ τῇ ὀλιγωρίᾳ μεμπτέον, [k] ὥστε τῇ προνοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] σπέρματος, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρι τοῦ πνεῦ ψυχὴν λαβεῖν, καὶ [m] ἐξ ὅτων ἡ σύγκεισις, καὶ [n] εἰς ὅτα ἡ λύσις. τρίτον, [o] εἰ ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς κατασκέψαιο τὰ ἀνθρώπεια, καὶ πολυζωΐαν ὅση κατανοήσαις· συνιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ περιοικὸν, ἐναερίων καὶ ἐναιθερίων. [καὶ] ὅτι ὁσάκις ἂν ἐξαρθῇς, [p] τὰυτὰ ὄψει, [q] τὸ ὁμοειδὲς, [r] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὅσα τούτοις, [s] ὁ τύφος.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω πνεῦ ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς ὧν ὁ κωλύων ἐκβαλλέτω;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ὅτι τινί, ἐπιλάθου τοῦ, ὅτι [u] πάντα καὶ πνεῦ ἄλλων φύσιν γίνεται· καὶ τοῦ, ὅτι [x] τὸ ἀμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὅτι τούτοις πολλοῖς, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἔτως ἀεὶ ἐγίνετο, [z] καὶ γενήσεται, καὶ νῦν παντα χοῦ γίνεται· πολλοῖς, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· [b] οὐ γὰρ αἱματίου ἢ σπερματίου, ἀλλὰ νῷ κοινωνία. ἐπιλάθου δὲ καὶ τοῦ, ὅτι [c] ὁ ἐκάστου νοῦς θεός, καὶ [d] ἐκεῖθεν ἐρρύηκε πολλοῖς, ὅτι [e] οὐδὲν ἴδιον οὐδενός. ἀλλὰ καὶ τὸ τεκνίον, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· πολλοῖς, ὅτι [g] πάντα ὑπόληψις· πολλοῖς, ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

§ 27. Συνεχῶς ἀναπολεῖν, [i] πνεῦ

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10 § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup. § 5. l. 7. § 53.
[f] Sup. § 20.
[g] Sup. § 1.
[h] Sup. § 14.
[i] L. 8. § 17.
[k] Sup. § 12.
[l] Sup. § 10. 18.
[*] σπερματικὸς, vel σπορήματος. f. L. 10. § 26.
[m] L. 3. § 11.
[n] L. 11. § 17.
[o] L. 7. 48. 49.
[p] L. 9. § 28.
[q] L. 6. § 37.
[r] L. 7. § 1.
[s] L. 6. § 13.
[t] Sup. § 22.
[u] L. 5. § 8.
[x] L. 4. § 26.
[y] L. 7. § 1.
[z] L. 8. § 4.
[a] L. 3. § 4.
[b] L. 2. § 1.
[c] L. 5. § 10.
[d] Sup. § 1, 2.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 4 § 23.
[g] Sup. § 22.
[h] L. 2. § 14.
[i] L. 7. § 58.

non eſt malum cuiqam, qia nec inhoneſtum: ſiqidem nec optionis ſit noſtræ, nec communitatis legibus adverſetur. imò bonum eſt; ſiqidem univerſo tempeſtivum, eidémq; conducens & continuum. ità numine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; ſuâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda ſunt. in eis qæ agis, neqid fruſtra, avt ſecùs fiat, qàm jus ipſum feciſſet. in eis verò qæ extrinſecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum eſt, nec providentiam incuſandum. ſecundum, qalenam unumqodqe ſit à ſatione uſqe ad animationem, ab animatione uſqe ad animam emiſſam. item ex qibus conflatur, & in qænam reſolvitur. tertium, ſi in ſublime ſubvectus res humanas deſpiceres, ubi varietatem earum qanta eſſet perſpexiſſes, ſimúlq; uno conſpectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum ſedes ſuas habeat, qòd qotieſcunqe ſubvectus eſſes, eadem ſemper occurrerent. ejuſdem enim generis ſunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen inſoleſcimus.

§ 25. Opinionem ejice; ſalvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando moleſtè fers qicqam; oblitus es, omnia ſecundùm univerſi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità ſemper factum, ſempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam ſangvinis avt ſeminis, qàm mentis exiſtit communio. oblitus es, & mentem cujuſqe Deum eſſe, & divinitùs defluxiſſe. &, nihil eſſe cujuſqam proprium; ſed & filiolum, & corpuſculum, & animulam ipſam indè prodiiſſe. ſed &, opinione conſtare cuncta. & qod tempus deniqe præſens tantùm cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò reqolas, qi

de

se aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in summa gloria, vel in insigni miseria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum scisitare, *ubi ista nunc sunt omnia?* fumus utiqe sunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. succurrat tibi simul & qicqid est ejusmodi, qale est Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omnisqe omnino cum existimatione in re ulla eminentia. qámqe vile sit omne in qod studium tantopere impenditur. qantóq; sit philosophiæ magìs consentaneum in oblata sibi materia justum, temperantem, Deis obseqentem se simpliciter præstare. fastus dein de fastûs contemptu inflatus omnium est maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conspicatus, avt unde esse compertum habens, hos ità veneraris, responsum sit. Primò etiam visu percipi possunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & esse compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ salus sita est, ut unumqodqe qid sit in universum discernas; qidqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo toto justa facias, & vera dicas. qid enim supereſt, nisi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum solis est lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus dispescatur: una materia communis, etiamsi corporibus peculiaribus affectionibus distinctis innumerabilibus dispescatur: una anima, etiamsi naturis innumerabilibus, & circumscriptionib⁹ peculiaribus dispescatur. una anima rationalis, etiamsi dirimi videatur. aliæ ergo rerũ dictarum particulæ, formæ nempe & materia sensûs expertes, necessitudinis vinculo non connectuntur sibi invicem. & ista tamen mens universi continet, & facultas illa, cujus vi eodem

ὀλίγ τιν λίαν ἀγαναπήπασας, [a] πρὸ ἐν μεγίσας δόξας, ἢ συμφορᾶς, ἢ ἔχθρας, ἢ ἐπιπαισῶν τύχας ἀκμάσαντας. εἶτα ἐπιζήτει, [b] ποῦ νῦν πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] σποδὸς, [e] καὶ μῦθος, ἢ ὑδὲ μῦθος· συμπεριπάτει ἡ καὶ τὸ τοιοῦτο πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατυλλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λοῦπος Λοῦπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαΐαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥοῦφος, καὶ ὅλως ἡ σπὸς ὑπῶν [f] μεγαλοφροσύνας διαφερόμενα. καὶ ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ καταντητόμενον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ δὲ τῆς δόξοις ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ὑπήκοον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰρ * ἐπὶ ἀτυφίᾳ * τύφος τυφόμενος, πάντων χαλεπώτατος.

§ 28. Περὶς τοὺς ὑπερηφάνους, οἷς γὰρ ἰδὼν τοὺς θεοὺς, ἢ πόθεν καθειληφὼς ὅτι [k] εἰσὶν, ὕτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὄψει ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι ἐγὼ τὴν ψυχὴν τὴν ἐμαυτοῦ ἐπέσχα, καὶ ὅμως [l] πυῶ. ὕτως ὖν καὶ τοὺς θεοὺς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐπάσοτε αἰσθάνομαι, ἐκ τούτων ὅτι τέ εἰσι καταλαμβάνω, καὶ αἰδοῦμαι.

§ 29. [m] Σωτηρία βίε, [n] ἕκαστον δὴ ὅλε αὐτὸ τί ἔστιν ὁρᾶν, τί μὲ αὐτῆ τὸ ὑλικὸν, τὶ δὲ τὸ αἰτιῶδες· [o] ἐξ ὅλης ἐ ψυχῆς ῥ τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ ταληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν ἐ ζῆν, [r] συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθὸν, ὥστε [s] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπειν;

§ 30. [t] Ἓν φῶς ἡλίε, κἂν [u] διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [x] μία ὑσία κοινὴ, κἂν διείργῃ ἴ ἰδίως ποιοῖς σώμασι μυρίοις. [z] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διακεκεῖσθαι δοκῇ· τὰ μὲ ὖν ἄλλα μέρη ἤδη εἰρημένων, ὅιον πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοικείωτα ἀλλήλοις· καί τοι κἀκεῖνα * τὸν αὐτὸν συνέχει, καὶ [b] τὸ * ἔ-

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2. § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λύκιος Kyl. Mer.
* - φείας
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58, 67.
[i] L. 10. § 11.
* ὅτι, vel * - φίας
[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.
[m] L. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[s] L. 3. § 13.
[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ παῦν f.
[b] L. 10. § 26.
* ἐπὶ τὰ f.

πάντα αὐτὰ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ὅπῃ τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ συνίσταται, καὶ [b] ἀ διοίργῃ τὸ κοινωνικὸν πάθος.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγένεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῇ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] ἐπὶ τούτων πόσου σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ ἢ ἕκαστα [d] ὑπερφρόνησε, σκέψαι ὅτι τελευταῖον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεται τοῦτο μάλιστα τοῦτο, τὸ ἄχθεσθαι, [*] ἢ [h] διὰ τὸ τεθνηκέναι φέρεται τις αὐτῷ.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ αἰωνίου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπονεμήσεται ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται πᾶν αἰῶνι· [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον ἢ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐπὶ πόσῳ ἢ [o] βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ἐνθυμούμενος, μηδὲν μέγα φαντάζου, μὴ τὸ [p] οἷς μὴ ἢ σὴ φύσις ἄγει, ταῦτα, [r] πάσχειν ἢ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔνι· τὰ δὲ λοιπὰ, εἴτε περίεστιν, ἢ ἀπέρριπται, [u] νεκρὸς καὶ [x] καπνός.

§ 34. Πρὸς θάνατον καταφρόνησιν ἐγκρατέστατον, ὅπερ καὶ [y] ἐν τοῖς ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κρίνουσι, ὅμως τοῦτο καταφρόνησον.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ εὔκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [b] ᾧ τὸ πλείους καὶ λίαν ὀλίγον ἐοικὸς διαφέρειν· τῷ ὀλιγοτέρως, ἐν ἴσῳ ἔνι, καὶ [c] ᾧ τὸν κόσμον διαφθεῖραι πλείονι ἢ ἐλάττονι χρόνῳ ἢ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θάνατος φοβερός.

§ 36. [d] Ἄνθρωπε, [e] πολιτεύσω [f] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [g] τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινόν, εἰ σὲ πόλεως ἀποπέμπει τις ἢ τύραννος, ἢ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [f] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅπερ εἰ κωμῳδὸν

[a] L. 3. § 11. [b] L. 9. § 9.

[c] L. 3 § 6. 16. [d] L. 2. § 12.

[e] L. 3. § 12. [f] Sup. § 27. [g] L. 9. § 1. [*] εἰ [h] L. 10. § 28.

[i] L. 5 § 24. [k] L. 5. § 23. [l] L. 5. § 24. [m] L. 6. § 14. [n] L. 3. § 10. [o] L. 6. § 36.

[p] L. 6. § 58. [q] L. 10 § 2. [r] L. 10. § 14. 21.

[s] L. 10. § 24. [t] L. 3. § 9.

[u] L. 2. § 12. [x] L. 10. § 31.

[y] L. 9 § 41.

[z] Sup. § 23. [a] L. 8. § 2.

[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.

[c] L. 10. § 1. [d] L. 3. § 11. [e] Sup. 35.

[f] L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem ſuum peculiariter afficitur, eidémque conſociatur, nec poteſt communionis appetitus prorſus revelli.

§ 31. Qid expetis? num exiſtere? num ſentire, movere, creſcere, denaſci? an rurſus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi deſideratu dignum videtur? ſi ergò contemptu digna ſatìs iſta videntur omnia, ad illud perge, quod ultimum reſtat, Deo nempe ac rationi obſeqi. atqi inſtituto huic repugnat, ſiqis ægrè ferat, qòd iſtis morte privandus ſit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immenſi ævi unicuiqe aſſignatur? ab interminato enim qàm celerrimè abſorbetur: qantula item totius materiæ? qantulum & animæ univerſæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc ſolo excepto, ut ea facias ad quæ natura tua te ducit, ea ſuſtineas quæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo ſe mens utatur tua. in hoc enim ſunt omnia reliqa, ſive arbitrii tui ſint, ſive non ſint, cadavera ſunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm ſi conſideres, etiã eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempſiſſe.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempeſtivum eſt, bonum habetur; nec intereſſe putat, plures an pavciores rationi rectæ conſentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis ſpatio contemplatus ſit; huic nec mors formidabilis eſſe poterit.

§. 36. In hac magna civitate verſatus es, homo, qid tuâ refert, ſi qinque duntaxat annos? etenim qod ſecundùm leges fit, id omnibus æqale eſt. ecqid igitur grave pateris, ſi te non tyrannus, nec judex iniqus, ſed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac ſi hiſtrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ſed actus fabulæ qinqe nondum abſolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει [a] τῆς σκηνῆς ὁ ἔμπροσθεν στρατηγός· ἀλλ' οὐκ εἴπομεν τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ πείσματα· καλῶς εἶπας· [b] ἐν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ πείσματα ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον ἀνεῖναι ὀφείλει, [c] ὁ πότε μὲν τῆς συγκρίσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· [d] ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[a] L. 11. § 6.
[b] L. 9. § 37.
[c] L. 11. § 20.
[d] L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῶν τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπιεικὴς καὶ πάντα φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐπαινέσαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ὃς ἐκ τῆς ἐξ ἀρχῆς τῶν ἡλικίας, εὐσεβῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον ἀσκήσας ἀεί, ὅτε καὶ λίθος, ὅτε καὶ ἀθυμίᾳ τραπεὶς τὸ σεμνότατον ὤφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ἴσως ἄρα ἐπαίνων μιμητὴς, ἢ μᾶλλον καὶ τῶν αὐτῶν δογμάτων ἐπιτήδευσιν, ἀλλὰ καὶ καὶ τῶν αὐτῶν μαθημάτων σύλληψιν. τόν τε γῦν ἰδιώτην βίον ἐν ἰσηγορίᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἀεὶ, ὑδὲν τῇ εἰκοτοίησει τῆς γένους ἀλλοιωθεὶς καὶ ἐπεὶ παρέλαβεν εἰς τὸν ἡγεμονίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγούμενος, καὶ τὸν ἄκρον δυναστείαν παρεκόμισε, σεμνὸς ἐδημίαν ἀλαζονείαν ὑπῆλθέ πώποτε· ἀλλ' ἴσως ἀληθὴς καὶ ἁπλοῦς ἐν τοῖς ἐυεργετήμασι, ἀγαθὸς ἦ καὶ μέτριος ἐν τοῖς τῆς ἐδρῶν διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐυσεβὴς ἐπιεικὴς ἐξ ἐκ μὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄειτα δὴ ἁπάντων τῆς ἐν κράτει γενομένων τινὶ ἤρξε· πλεῖστον ἦ ἐν ἐυεργασίᾳ δῆλον. —— αὐτὸς μὲν γὰ πάντων μὲν ἀμαρτημάτων ἀπείχετο· τὰ ἦ τῆς ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζεν· ἀπλᾶ ἐν μὲν τις χρηστὸν τι ἐπεφαίνετο, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτὸν αὐτῷ· τῆς ἦ ἐνίοτε ἐν ἀσκοπουμένοις. λέγων, ὅτι ποιοῦσι μὲν τινὲς ἀνθρώπους ὁποίους βέλτιστους ἔχειν, ἀδύνατόν ἐστι· τοῦς ἦ δὴ ὄντι, σκεπτέον, ἐς ὅ,τι ἂν τις αὐτῶν τὰ κοινῇ χρήσιμον ἦ, χρηστέον. ὅτε γὰ πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ἐν ὅτῳ ἡμέρᾳ τε καὶ αὐταρχήσας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐφάνετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἀλλοιοῦτο· ἀγαθὸς ἦ ἦν, καὶ ὑδὲν σκοπουμένου εἶχε. πάμπολλα γὰρ καὶ ἐκ παιδίας ἀφελεῖτο ἐν ῥητορικοῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίᾳ ἀσκηθεὶς· πλεῖστον δὲ ὅμως ἐκ τῆς φύσεως ἔῤῥῶτο. λέγει καὶ ἄλλως μυρίους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων.

Dio Caſſius hiſt. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲ Μάρκος, ἄειτα δὴ πάντων τῆς ἐν κράτει τινὶ ἡμοιοῦτο ἀρξας, ὅτως μεγάλαξεν, εἶχε μὲ γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον ἦ ἐν ἐυεργασίᾳ δῆλον· αὐτὸς μὲ γὰρ ἀπάντων τῆς ἁμαρτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ τῆς ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζε. καὶ ἐ μὲν τις χρηστόν τι ἐπεφαίνετο, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτῷ, τῆς ἦ ἐπίρων ἐ σκοπουμένου. καὶ ὅτε ἐ σκοπουμένους, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς πάντα ἐσκοπεῖτο, σεμνὸν. ἔτη γὰρ ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα, καὶ ὧνας ἑπτὰ, ἡμέρας τε ἕνεκα καὶ ζήσας καὶ τούτοις τρὶ τε πρὸ Ἀντωνίνῳ συχνὸν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐπέβα καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἀρδαπὰ ἡμέρας αὐταρχήσας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐφάνετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἀλλοιοῦτο. ὅτως ὡς ἀληθῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ ὑδὲν σοφιστικὸν εἶχε. παμπαλαιὸς μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ἀφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐκ φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς. — πλεῖστον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξύρθη· καὶ γὰρ φρὴν ἐκείνως ὁμιλῆσαι, ἰσχυρῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο. τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλησίοις τε ὄσιν, ὕπω τι ἐπὶ πᾶσι ὢν ἤρεσεν, ὥσθ' ἁπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς Ἀδριανῆ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιηθείς, ἐκ ἀφεφέρησεν. Ἑλλωικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲ πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιοτήτ῾ ιδ῾ ἐραστὴς, οἷς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. ὅλοι δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτῆ ἢ γραφέντα. παρεῖχε δὴ καὶ τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ὑπήκοον καὶ μέτριον βασιλέα, τοὺ δὴ σεμνύνοντας δεξιούμ῾ , κωλύων τε τοὺ σφὶ αὐτὸν ὑπερφόρους ἀποτρέπειν τοὺ ἐντυγχάνοντας· μόν῾ τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἡ λόγοις, ὑδὲ δογμάτων γνώσεσι, σεμνῷ δὴ ἦθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὑπερώσατο· πολύ τε πλῆθ῾ ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἢ τῆ ἐκείνε χρυσῆ φορᾷ. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τῆ ἄρχοντ῾ γνώμης βιῦν.

Τὰς δυνατέρας ἐν ὥρᾳ ἡμούσας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτε βυλῆς τοῖς ἀρίστοις, ἢ τοῖς γένεσι μακρῆς διαδοχῆς εὐπατείδας, ὕδε τοὺ πλούτε σεμνολαῖς λαμπρὰς, κοσμίως δὲ ἡ τρόπον, καὶ σώφρονας ἡ βίον, γαμβρὰς αὐτῷ ἡμέσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἠγεῖτο κτήματα.

Τελευτήσαντ῾ δὴ Μάρκε ἐπὶ δισεβοίησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν γραπτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθ῾ ὁμοίως πένθει κατείχετο· ὑδέ τις ἰδ῾ ἀνθρώπων ἢ ἀπὸ Ῥωμαίων ἀρχῆ, ὃς ἀδακρυτὶ ταὐτὸν ἀγγελίαν ἐδέξατο· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲ πατέρα χρηστὸν, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γνησίων δ' ἕτεροι γραπτὸν, οἱ δὴ σώφρονα καὶ κόσμιον ἄρχοντα ἀπεδήλυν· καὶ ὑδεὶς ἐψεύδετο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἢ καλῶν ἕν), ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, περὶ τῆ θεοῦ καὶ φιλανθρώπε βασιλέως. ὑ γὰρ δὴ δέ῾ γε, μὴ ἐπαινεῖν αὐτὸν προελόμενοι, ἕτερα παρήσομεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ· ὥστε μηδένα οἰκεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐγὼς δ' ὅτε χρόνε πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον ὑδένα ὁρῶ τῆ βασιλέως ἄξιον, ὑδὲ * ὅσις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσει δυνήσεται.

Ἓν μὲ ἔν τῆτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν περὶ αὐτῆ, ὅτι καὶ πρότερον ἢ καλαζῆναι εἰς τὸν ἀρχὸν, ἄξι῾ τῆς βασιλείας ἦν. — εἴτε γὰρ φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν, εἴτε αἰδοῖ τῆ κρείττον῾ , εἴτε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν ὅιονται δεῖν, πῶς ἂν ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτην ἐχρῆν ἢ βασιλέα.

Τὸν γὰρ βασιλέα δὲ χρῆ, καὶ παιδοτρόφον, καὶ μηδενὸς ἢ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαρτῆ γνώμενον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλοκαγαθήσαντα τὸν ψυχὸν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω γνώσθαι ἁμαρτίας. τοιοῦτον τοίνυν τὸν παιδείας, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων ἢ καλλίστων μεταλαχὼν, ἢ μὲ καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἢ ἢ καὶ ἀπὸ παιδείας γνωμένων, ὑ μέσως, ὑδὲ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς ὑπερβολὴν ἐκέτης, ἦν μὲ μέγα ὄφελ῾ τῇ βασιλείᾳ καὶ φρὴν εἰς ταὐτὸν καλασῶσαι. Ἐπεὶ ἢ ἅπαντα διοικῆσα πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐνδῦσιν εἰς ἢ βασίλειον ἦθος, ἢ δικαιότατον, καὶ σοφώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμφερέστατ῾ βασιλέων, καὶ γνώμῃ πρέπον, — ὕτως ἐξηγεῖται καὶ δίεισι τὸ τῆς ἀρετῆς, ὅπερ χρῆ τέλεον· τὴν εὐσέβειαν μὲ καὶ δικαιοσύνην, ἔτι ἢ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλων κοσμῶν γε ἀρετὴν ἤρξατο

ξαλο δ' γὰρ ὥσπερ φρυάττει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ κὴ διὰ τ ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. τίς μὲ γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα διήγημαλα κὴ τοιαῦτα, ὅσα κὴ [διὰ] ὁ βασιλεὺς ὦδε ἐξήνεγκα;

Ὁ δ' ἐπιδείξειν, ὅτι κὴ ἰδιώτιμο ὄντα κὴ βασιλέα διόν γε ἔξι ἢ αὐτὸν διὰ τίλες ἦ). τοιοῦτον μὲν ἀφὸ τῆς βασιλείας περιγρὸν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐ ὑπὸ τῆς ἑαυτῆ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ κὴ τρόπῳ χρώμενον.

Verùm videnda integra oratio; quam, ad Commodum deflexione factâ, ſic clavdit.

Σὺ ἢ, ὦ παῖ γυναῖς γυναίων, κατ' ἴχνος ἴσι βαίνειν τῦ πατρός. τῦτο γὰρ ὡς γε ἐν βραχεῖ πλεῖστον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ γε μὲν νῦν ἄρχων μέγας, ὅσον ἀγωνιστὴς κραταιὸς, τοσῦτον ὑπεραίρει τὸν πρὸ αὐτῦ [κὴ] ἢ πατέρα, ὅσον, ὑδ' εἰκεῖν ῥᾴδιον, ἑτέρως αὐτὸς ἀφαιρεῖ· κὴ δὴ φαίη τις ἂν δικαιοσύνῃ κὴ νόμιμον ἦ) τῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅπερ κείνῃσιν ὦδε.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ κὴ τῆς τύχης ἕνεκα ὑμῶν σωηδῆναι· ἐπηγεάλαδε μὲ γὰ ἢ ἄειστον ὦδε εἰς ἐπεῖνον ἢ χρόνον βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον πρὸς τέλ⊖ ἐν τοῖς δὲ τῶν χαιρῶν, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, κὴ ὑφ' ὧν δικαίοτατ' ἂν χαιρικήιον τοιῦτον ἐσηκοὸς εἴη τοῖς θεοῖς, ἐπεὶ ῥᾴδιον ἰῶ μεῖζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲ στρατηγὲς ἤδη ἐν κινδύνοις προείλοντο· κὴ πόλις ἀλλήλας ἐπὶ χαιρῶν παρέλαδον· κὴ βασιλεῖς πρὸς βασιλέας φιλίας κὴ σωτῆρας ἐποιήσαντο, κὴ ἔτοι τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ἠπηθέντες, κὴ μίχρι τύτε κοινωνίας ἴσχυν ἡμωμένας. Βασιλεὺς ἢ ἐκὼν, βασιλέα δὲ προείλετο ἑαυτῷ ὦδε ὅλων, κὴ μόν⊖ ὦδε ἐν τῷ παντ⊖ αἰῶν⊖, ἐκ ἀρχῆς προσλαδεῖν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα προσλαδεῖν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ κὴ ὦδε εἰς μιμῆμα ἥκόντων ἐν λόγῳ θαυμαζόταλον, κὴ πᾶσαν τὴν συγγένειάν τε κὴ παιδείαν ἔχει συλλαδόν, κὴ ἔτ' ἰδιώτης ὑδεὶς δύναται σωπᾶν, πόλις τε ἅπασα κὴ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπεπλῆχε.

Idem Palinodiâ in Smyrnam reſtavratam.

Τοῖς τε παῖσι ἀείσοις βασιλεῦσιν πᾶσας πόλις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχυσι τὴν καλλίσλω δικίσαι φιλοτιμίαν εἶχε τῇ τε πόλει τὸ διὰ τέτων ἀνεγερθῆναι, κὴ ταύτης ἀρχηγέτας θέσθαι, τὴν συμφορὰν εἰς εὐσεξίαν μετάλαδε. σεισμὸν μὲ γὰ Θησία κὴ Ἀλέξανδρον ἤδη· ἢ μὴν ἢ ἐν Ἕλλησιν ὄνομα, φιλανθρωπόταλον· ἢ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλισα δὴ θαυμαδέντα τῆς εἰς τὸν πολέμιος τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔτι λαμπροτέρας κὴ μείζονας δικίσας προσελάδομεν· ὅις πᾶσα μὴ γῆ κὴ θάλαττα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε κὴ ἐξ ὧν αὐτοὶ προσεκτήσαμεν, σοφίας δὲ κὴ δικαιοσύνης, κὴ ἀληθείας, κὴ χρησότη⊖, ἐκ ἔλαττον, εἰ μὴ κὴ πλέον ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχύ⊖ φέρεσι.

Philoſtratus in vitis Sophiſtar. l. 2. in Philiſco.

Ἀθηνῖν⊖ δ' ὢν αὐτοπρόσωπος ὁ τῦ φιλοσόφυ παῖς.

Idem in Herode.

Ἐπεύδαζε μὲν ὁ αὐλοκράτωρ Μάρκ⊖ πρὸ Σέξτον ἢ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαυμάζων αὐτὸν, κὴ φοιτῶν

φοι τῶν ἐπὶ δύσεως. ἕως ἦκεν ἐς τὸν Ῥάμνιν, ὁ Λύκος ἤρξατο τὰ αὐτοκράτορα σκώπτειν, Ποῖ βαδίζει, καὶ ἐφ' ὅπῃ; καὶ ὁ Μάρκος, παῖδα, ἔφη, καὶ γυμάσιον τὸ μανδάκην· εἶμι δὲ πρὸς Πάκτιον τὸν φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ὔπω δίδα. καὶ ὁ Λύκος ἐξάρας τὴν χεῖρα ἐς τὸν ἥλιον, ὦ ζεῦ, ἔφη, ἡ Ῥωμαίων βασιλεὺς γυμάσιον ἤδη δύλον ἔχει μάνην ἐς διδασκάλου φοίτῃ, ὥσπερ οἱ πῶλοι· ὁ δὲ ἡμέτερος βασιλεὺς Διόξιππος. Διὸ καὶ τοιαῦτα ἐπῶν ἀπέδυσεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φίλων ἀκροατὴς ἦν. *Quo audito, & Heraclem Sophistam qua patientia Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περὶ δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων τοῦτο πρέπει τοὺς δεῖ ταῖς ἐκ βασιλέως μυείαις. καὶ ὁ τοῦτο σκοπῶν ἄξιον ὁ γὰρ πάντες οἱ ἐπιστεύοντες τῷ δρόμῳ τούτῳ, λόγου ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείους, καὶ τοῦ ἐκ τῆς στοᾶς, καὶ τῆ Περιπάτου, καὶ * ἀντὸν Ἐπίκουρον [* ἐκεῖ Ἐπικούρου] προσέπταιεν ὁ Μάρκος τῇ Ἡρώδῃ κεῖναι· ἢ δὲ ἄνδρα τοῦτον, ἐκ τῆς ἐκεῖ αὐτὸν ἀλύσεις αὐτὸς ἀπήκεσε τοῖς νέοις, ἀγωνιοῦν δὲ πολιτικῶν προσώπων λόγων, καὶ ῥητορικῆς ὄφελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης τε ἔτι γηραιὸς, ἀφ' ὅτου μέγα φρόνει τῆς τῶν σοφιστῶν δόξης, ὡς καὶ Μάρκῳ βασιλεῖ φθάσειν ὁρᾶται ἀκροάσοντι. ἐκάθισε γὰρ δὴ ἐπ' ἀκροάσει αὐτοῦ ὁ Μάρκος· καὶ ἤδη μὲν διαλεγομένου, ἐθαύμαζε δὲ ῥαδιουργοῦντος, δωρεὰς δὲ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὀνησίωνα δὲ καὶ τὸν Ἀριστείδου τῆς Σμύρνης, οὐκ ἀλαζόνα ἔφασαν, ἀλλὰ δημότικόν τε καὶ ἀληθοκάθαρτον. ἐπὶ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε καὶ χασμάτων, ὅτε τε ὠλοφύροντο πρὸς τὸν Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μοιρωδίᾳ, δαιμόνια ἐπισπάσαι τὰ βασιλέα, ὅτι δὲ τῷ, ζήφυρος ἐρήμην αὐτὴν κατέπεσε, καὶ δάκρυα τοῦ βιβλίου ἐπιβάλλειν —— Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα οὐκ ἐχὶ καὶ τῆ βασιλέως, ἀνοικίσαι τὴν ἀπολωλῖαν πόλιν, ἵν' ὅσων ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε καὶ κατάστοι φύσεις, ἵν' προσεγείρῃ αὐτὰς ξυμβολία καὶ λόγου, ἀναλάμπουσι μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν ἓν ζῳῦ ὁρμῇ φέρονται. *Eundem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Ἀδριανὸν ἐκ μυχείων ἐπάλη, ἀκροᾶται μὲν ἤδη τῶ τῆ σοφιστῶν θρόνῳ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖ. ἐν μέρει δὲ ὁ Μάρκος τῆς τῆ Ἀθηνῶν ἰσοτίας [ἀπέδει] μαθεῖν τὸν ἐκείνου σοφίαν, ἀγαπῶσαι. καὶ γὰρ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, ὐκ ἀκροάσει βασιλικῆσαι, ἀλλὰ ξυνδήμιον τῇ ὡσεὶ αὐτῷ φημῇ. —— ἀγαθοὺς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ δεῖ μέγα ἦρε δωρεάς τε καὶ δόσεις. καλῶ δὲ δωρεὰς μὲν, τὰς τε σπίσεις, καὶ τὰς προεδρίας, καὶ τὰς ἀτελείας, καὶ τὸ ἱερῶσθαι,, καὶ ὅσα ἄλλα δαμοκρατοῦσι ἄνδρας δίδοσ· δὲ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππους, ἀνδριάσκους, καὶ ὅσα ἁρμοσθέντα λῶσαν μὲν αὐτὸν τε ἀνέπλησε καὶ λόγου τῶ ἐκείνου πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον καὶ ἡμεῖς ὠδύμεν ἐνθύμιον ὡσεὶ βασιλεύοντα, καὶ ἀκριβῶς ἑαυτῆ διὰ τὸν σύνεσιν τῇ συγκράσει τῶ σώματος παρακολουθοῦντα.

Idem

Idem de libris ſuis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων γὰρ τεύξεσθαι παραπήσεως. ἦκουσε γὰρ τὴν ἕτερον αὐτῶν τὸν ἀριστοβούτερον, ξυγγράμματά τε καὶ μάτεον, ἤμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐκαλεῖτο μὲν ἀρχῆς Βῆρος, &c.

Idem lib. περὶ τῆς περιποιήσεως.

Χρηστόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐθαυμάθην πᾶσιν καὶ ἀλείπην με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλὼ καὶ μῶπν ὄμοιος.

Athenæus Dipnoſophiſtarum l. 1.

Ὁ πάππος ἄκρος βασιλεὺς Μάρκος.

Zoſimus hiſtor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν διαδεξάμενοι, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μὴν τύσον Ἁδριανὸς, ὅτε ἐυσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ ἢ τῶν ἀδελφῶν σωφρὼς Βῆρος καὶ Λύκιος, πολλὰ τὴν λελωβημένην ἠξίωσαν διορθώσεως· καὶ ἐ μόνον, ἀλλ' ἔχον ἀπολωλοκότες οἱ πρὸ αὐτῆς ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καί τινα τῆς ἐκ ὄντων προσέθεσαν.

Julianus in Sympoſio.

Ἔδοξε δή ἔν ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός τις ἦν, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἅ τε δίκαι διακινώσκων λόγων θ' ὅσα χρὴ, καὶ στυγᾶν ὅσα κακόν.

Juſtinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δὴ ἓν μὲν ἀρξάμενος, καὶ φιλοσοφώτατος ἐδίαιτο Μάρκος.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Juſtinum apologiâ 1.

Οὐ φρόντιστα ἐυσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱῷ φιλοσόφῳ Καίσαρος παιδὶ, υἱῷ τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείμενος, ὦ Οὐηρίκιε.

Juſtinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Ἐυσεβεῖς, καὶ φιλόπαροι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἐραστὰι παιδείας ἀκέστε παντα χῆ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Evſebium hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 26.

Σὲ δὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τιὼ αὐτίκα ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολύ γε φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πεπείσμεθα πάντα πράξειν, ὅσα σε δικαιοῦμεν.

Athenagoras in legatione pro Chriſtianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λυκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ πρὸς ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες,

τες, οἱ μὲν καθ' ἕνα ἰσονομοῦνται· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη ὑμετέρα συνέπεται βαθείας εἰρήνης ἀπολαύουσιν. — τί δαὶ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον κατανηκόντες, ἢ ποιητὰς μιμουρεύειν, ἢ καὶ ἑτέρας ἀόξας ἐξετάζειν;

Ἴστε δὴ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινώμμοι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅταν σωώσητε καὶ ἰσχύϊ τῆς βασιλείας πάντων ὑπερέχητε, τοσοῦτον καὶ τῷ πᾶσαν παιδείαν ἀκειβῶν πάντων κρατεῖτε· ὅτω καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος καλοῤῥῶσθε, ὡς ὑδὲ οἱ ἐν αὐτῆς μόσιον ὑπολεμόμμοι.

Ὑμεῖς δὴ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστοὶ, καὶ μέγιστοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀδεὴς τὸ σαρκίον, ἐσχόλαζε δὴ τοῖς λόγοις ὅτος, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ ἡμούμενος, οὐκ ἠδεῖτο ἐς διδασκάλου φοιτᾶν, ἀλλὰ Σέξτῳ σωεφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμολάνει τῷ ῥήτορι σωωμίλησε, μᾶλλον δ' ἀνδεποιεῖτο τὴν Στοϊκῶν.

Οὗτω δὴ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ἐν πολλοῖς πολέμοις μήτε τι θωπευτικὸν πρὸς τοὺς γραφοντας εἰπεῖν, μήτε τι φόβου ποιῆσαι.

Ὅτε δὴ μὲν πολέμοις οὐκ ἐσχόλαζον, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγουσι πλεῖον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵν' ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβῶν. ἦν δὴ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς δικάζειν· καὶ ὑδὲν ἐν παρέργῳ ὅτ' ἐποίει, ὅτ' ἔγραφεν, ὅτ' ἔλεγε· μὰ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ πράττειν μηδὲ τυλάχιστον· καὶ ταῦτα σώματος τυχὼν ἀδενοῦς.

Λοιπὸν ὧν ἄρξας μετήλλαξεν. — ὧ γὰρ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖστα δὴ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὁ μὲν τοι ἀξίως τ' ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν. ἐντεῦθεν δὴ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλληκότοις, καὶ ἐξαισίοις χρησάμενος πράγμασιν, αὐτός τε διεγένετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ τέθραπτο σοφίᾳ καὶ παιδεύσει·
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς κατάκομος ὑπῆρχε·
Καὶ πάσας κατηγλάϊσε τὴν ἀρετὴν ἰδέας.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐντίμως,
Καὶ συνεχέσιν ἥδετο τοῖς μεγαλοδωρείαις.

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Verissimus vocatus est:

Ad qem locum Is. Casavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus jussit dici Annium Verissimum. qare? πρὸς τὸ τῶ Ῥωμαίων ῥήματος ἔννοιαν, inqit Dio. hoc est, qod esset veritatis amantissimus & tenacissimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generosi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philosophanti viro, & qi sanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipse tantæ tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philosophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qosqe magistros acceperat, & undiqe ipse collegerat.

Qamvis esset constans, erat etiam verecundus: erat frugi sine contumacia, verecundus sine ignavia, sine tristitia gravis.

In imperio ità civiliter se gessit, ut lenitatem Pii nemo desideraret.

Dabat totum se philosophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm est actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâsset, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujusqe ætas sinebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii sui, sexagesimo & primo vitæ, diem ultimum clavsit. tantúsqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum censuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediisset. Deniq; prinsqam funus conderetur, ut plerigqe dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe postea) Senatus populúsqe non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.

Tantùm sanè valet boni principis vita, sanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denigqe Antonino, cùm suos mores semper teneret, neqe alicujus insusurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúsqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Cassio.

Antoninum hoc nomine (Dialogistæ) significans; qi tantùm enituit in philosophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus sit, non adulatione, sed seriò, ut philosophiæ præcepta ederet. nec ille timuit, *[renuit Cas.] sed per ordinem paræneseon, id est, præceptionum, per triduum disputavit.*

Avidius Cassius apud eundem, & epistolâ ad generum suum.

Marcus homo sanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipse non probat vitam.

Marcus Antoninus philosophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honesto ac justo; nec sentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; arumniſque publicis qaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, qaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gavdio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodo petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni avt pugnæ priùs committeret, qàm ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. ità incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, qem facilius qis admirari qàm lavdare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia qoqe vultum neqe ex gavdio neqe mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vitæ moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinqere.

Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit; ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & manſvetudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deas relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè nobis Antonini Pius & Marcus, nominis reipublicæ occurrant.

Qi Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non reliqiſſet heredem?

Peſcennius apud eundem.

Amavit de principibus Avguſtum, Veſpaſianum, Titum, Pium, Marcum; reliqos fœmineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atqe Trajanum uſqe ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Avguſtus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Coccius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Avrelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Clavdius, requirendi ſunt, omnia in uno principe conſtituta ſunt; rei militaris ſcientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atque omnium prærogativa virtutum.

Gordianus ſenior referente Jul. Capitolino.

Scripſit præterea, quemadmodum Virgilius Æneïdos, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antonineïdos; hoc eſt, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, verſibus diſertiſſimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatimque geſta perſcribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Vt ſcirent omnes Antoninos pluris eſſe quàm deos, ac trium principum amorem, quo ſapientia, bonitas, pietas conſecrata ſit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco ſapientia.

Idem in Héliogabalo.

Compenſationem ſibi lector faciet, cùm legerit Auguſtum, Veſpaſianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigioſos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, quale fuerit, meminit veſtra clementia. ſi pietatem, quid Pio ſanctius? ſi doctrinam, quid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipſi, ſacratiſſime Imperator Diocletiane, inter numina veſtra, non ut cæteros, ſed ſpecialiter veneramini; ac ſæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales eſſe cupere, qualis fuit Marcus; etiamſi in philoſophia, nec Plato eſſe poſſit, ſi revertatur in vitam.

Conſtantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Quod [Antoninorum nomen] tu Conſtantine ſacratiſſime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Conſtantios Clavdioſque, velut majores tuos; aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charáſque.

Ammianus Marcellinus rerum geſt. lib. 21.

Marci illius diſſimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Avrelius graviſſimus Imperator.

Quales ergò leges iſtæ, quas adverſus nos ſoli exequuntur impii, injuſti, turpes, truces, vani, dementes? quas nullus Pius, nullus Verus impreſſit?

Pavlus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felíxq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus arumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. — Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliqiſſet.

Clavdianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patriæ ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. — Et mox: — *omne tonantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Avrelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſqe principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmqe ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dubat: Tranqillitati ſummæ ſucceſſerat, qò manifeſtæ fiunt rerum humanarum volumina, ſeviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáqe objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt quaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periiſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: quem certè ob ejus præſtantiſſimam virtutem, laudare plurimùm licet. quippe qi ad nullum rei eventum unquam ſe extulit. tantæ enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultus, quamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & quàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. — Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.

Warnerus

Warnerus Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victorioſus fuiſſe deſcribitur. Dicitur qòd tantæ ſeveritatis & conſtantiæ fuerit, qòd ad nullum eventum unqam vultum mutaverit, ſive ex lætitia, ſive ex mœrore, &c. dum adhuc eſſet puer. Tantæ fuit humanitatis, ut qâdam vice, cùm jam exhauſto ærario nihil haberet qod militibus daret, nulli volens eſſe moleſtus, magis elegit vaſa aurea & ornamenta uxoris, & alia ſupellectilia vendere, qàm ſenatum, vel provincias prægravare. ſed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, ſapiens, juſtúſqe, modeſtus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Avrelium Antoninum longè ſapientiſſimum. eum dico, qi philoſophicum maluit qàm Cæſareum nomen.

Idem in libro Avguſtali.

Fuit enim magnus philoſophus, ſanctitate vitæ omnibus præponendus; nunqam mutans vultum. qi vir tantæ virtutis, poterat dici felix, ſi uxorem Favſtinam, & filium Commodum non habuiſſet.

Lilius Gyraldus, hiſtoriæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæſares omnes æquiſſimus, ac optimus, expreſſum illud certè in eo eſt, qòd à philoſophis qæri ſolet, cur ex optimis parentibus peſſimi plerunq; filii naſcantur. Nam qò M. Antoninus melior & juſtior, eò filius Commodus immanior & ſceleratior.

Sebaſt. Munſterus, Coſmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & ſanctitate vitæ præcipuus, cœleſtiſqe ingenii; in omni vita philoſophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipſe rerum omnium ſator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, — feſſas res humanas pro ſapientiæ ſuæ luce, bonos interdum principes indulgendo ſublevat, erigit, ſolatur, fovet. Sic Octavium poſt civilium bellorum lacrymas dedit: ſic Veſpaſianum poſt Nerones; poſt Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; poſt Commodi furores Severum; poſt Heliogabali veſaniam, Alexandrum: ſic alios plures qaſi diſtinguendis malorum principum ordinibus, ſedandiſqe reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentiâ, juſtitia, manſvetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Auguſtum conſecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnéſqe bonos principes, cœleſtes planè viros effecerunt.

Joan.

Joan. Boterus de illuſtr. politia l. 1. cap. 20.

M. Avrelius in imperio conſtitutus, nihil magis avt timuit, avt deprecatus eſt, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem deteſtatus ſemper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Avrelio Imperatore moderatiùs unqam ſe geſſit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Avrelii patris virtus amabilem fecit: etſi patri omninò diſſimilis eſſet.

Bapt. Fulgoſus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philoſophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe exiſtimationem majeſtatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum eſſe verbum, qo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigiſſet, ut philoſophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, ſed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum ſanctitas reqireret. qod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúſque gerimus, ut Avſidius unqam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementiâ atqe humanitate, M. Antoninus philoſophus Imperator longè ſuperat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas qas nunqam deſeruit (cujus rei argumentum eſt, qòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm ſtudii literis impendit, cùm de philoſophia vel ſcriberet vel diſputaret. itaqe ejus dicta ſcriptáqe, inter philoſophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæſ. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Qod in philoſophia Stoicos ſectatus eſſet, ſic ſe vultu, animóqe compoſitum eſſe monſtravit, ut nec triſtibus & adverſis doleret, nec jucundis & proſperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philoſophiæ ſtudiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum ſectarum placitis, non ſeqniter verſatus. ità ut Philoſophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calviſius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipſe philoſophus & philoſophis deditus, eos Romam evocat & ſtipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Aurelius Antoninus Imperator optimus, atque idem philosophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Just. Lipsius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philosophi cognomen haesit, quòd supra alios in eo studio deditus esset. Stoicam etiam sectam professus: & qui tamen vitâ melior, imperio mitior, aut felicior dabitur?

Is. Casaubonus ad Athen. dipnosophist. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philosophus.

Idem ad Persii satyr. 1.

Sapientissimus ille Imperator Marcus ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neque satis unquam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitiosus princeps.

Sapientissimus princeps, jam indè à puero philosophans.

Cl. Salmasius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum aut simulatum.

Princeps Philosophus, Stoicæ philosophiæ plurimùm deditus: plurimus in philosophiæ studiis.

Meric. Casaubonus præfat. in versionem Marci Anglicanam.

Antoninus, quum ac magnitudine secularis rationis, hoc Salomone longè major, qui regnorum plurium magnorum (ausim dicere) dominus, quam quidquam per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac sapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æstimatione honoréque habitus, qua nemo unquam vel ante ipsum, vel, quòd novimus, post ipsum fuerit.

Ad Antonini illustris hujusce laudem nunquam intermorituram dictum sit, prout scripserat vixisse.

Hæc igitur Antonini laus esto, prout dixerat scripserátque vixisse: meditationes illi actionis suæ, cum sententiis actionibus conveniebat.

Nunquam ità conspirârunt scriptores in tribuendo cuiquam quæcunque poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujusvis denique tituli apud Ethnicos speciosissimi testimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, sed simpliciter atque absolutè, ut hominem optimum, & philosophum optimum omnium qui unquam exiterunt. Estque hoc ipsius peculiare encomium; quòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si quid adversus illum in vulgus sparsum fuerit, tanquam rumorem merum commemorant, non tanquam apud illos fide dignos fidem meruerit.

De hoc Scripto.

Svidas in Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἴδιον βίον διαγωγὴν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus quidam εἰς βιβλίον Μάρκου, quod ex vetustis membranis exhibuit Cl. Salmasius ad Vulcatii Cassium.

Εἰ λύπης κεκτῆσιν ἰδύλλῃς,
Τὴν δὲ μάκαιραν ἀναπύσσων
Βίβλον, ἐπίρχου ἐνδυκέως.
Ἧς ἐκ χοάμενον ὀλίσθου
Ῥᾳδίᾳ κεν ὄψεαι, ἐκνομέοντα,
Ὄντων, ἠδὲ παροιχομένων
Τερπνὸν ἀνίλιπ τε.
Καὶ τῇ μηδὲν ἀριστερίου.

Nicephorus Calliſt. hiſtor. Eccleſ. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλὴν γε οἶδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔστι καὶ βιβλίον παιδείας τῷ παιδὶ Μάρκῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεστόν.

Themiſtius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι προσδεῖ τῆς Μάρκου παραγγελμάτων, εἰδ' εἶπε χρηστὸν ὁ δεῖνα τῆς αὐτοκρατόρων ῥῆμα προήκατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de ſeipſo, qi recens editus eſt. in eo libro ſunt commonefactiones, de virtutibus principi neceſſariis, de juſtitia, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita ſua.

Lilius Gyraldus de poëtis hiſtor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas connumeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philoſophus, cujus licèt verſus non legerim, tanta tamen eruditionis, & doctrina fuit, ut meritò cum his laudandus ſit.

Ejus certè librum græcè ſcriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς ἑαυτόν. *ex qo variam illius & multiplicem ſapientiam facilè colligere poſſumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conſcripſit de officio ſuo libros, maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum teſtes pleniſſimos: Et cum qibus multorum philoſophorum operoſa præcepta collata meritò ſordere poſſint.

Juſt.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo aureolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus.
Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mellitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. §. 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, qæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſeruit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum qæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per quos, aut in literis, aut in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, qæ ſapit Imperatorem, & in qa multa ſilentur qa ſuppleri oporteat. Utitur vocibus planè ſuis, qas rarò apud alios avtores inveniat.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo aureolorum librorum, qos de vita ſua compoſuit.

Admiſſa & omiſſa in prægreſſis nonnulla, qæ ſunt momenti alicujus, ſic poterunt reſtitui.

In Prælogio,

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *teſtem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 12. inſtituerint; titulo habitúqe dunta-xat ſpeciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

Pag. 6. *lin.* 20. ε *πρὸς* ibid. ᾽Λ- *p.* 7. literæ ᵃ ᵇ ᵐ &c. ſunt malè vel diſpoſitæ: ſed Lector intelligens ſeriem juſtam facilè dignoſcet. *p.* 21. *l.* 1. *ὅτι τί p.* 22. *l.* 15. *ὄχλῳ φαύλοις p.* 23 *l.* 13. *πάσῃ εὐμαρείᾳ p.* 24. *l.* 28. *ἢ μὴ*, *p.* 33. § 49. *l.* 19. *μάθησις p.* 37. § 8. *l.* 20. *ταὐ. p.* 45. *l.* 17. *τί δ᾽ ἄλλο p.* 57. *l.* 4. *ἀλλ᾽ ἐπὶ p.* 59. § 5. *l.* 8. *μαι*, *p.* 79. § 49. *l.* 2. *φαύλαις p.* 81. § 56. *l.* 3. *πνεύμενον p.* 83. *l.* 23. *ἔχε*) *p.* 84. *l.* 3. *περιῤῥῆξ p.* 85. § 9. *l.* 23. *λίθων p.* 86. § 12. *l.* 7. * *εἰ εἰσὶ* marg. * *ἢ l. p.* 92. *l.* 4. *ἴδιον* § 42. *l.* 25. *χείρων p.* 99. § 18. *l.* 1. *ὑπερκειμένων p.* 101. § 30. *l.* 8. *ἢ εἰ δύ-* § 31. *l.* 14. *μέλαβελὸν p.* 104. § 37. *l.* ult. *ἐξέτασις. p.* 113. § 21. *l.* 8. *τυτίσι*

In Verſione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. prædiræ, ſive Dei, ſive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. prædita *p.* 68. § 29. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. tigerit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto p.* 70. *l.* antepen. qui am ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epitynchanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, ni caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôſti *p.* 116. *l.* 3. denudatus *p.* 120. *l.* 5, & congruum

In Elogiis,

R 4. *p.* 1. *l.* 29. *ἢ τοιούτους p.* 2. *l.* penult. *ἐνδίσιμος* S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑ'ΡΚΟΥ 'ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ 'Αυτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς istius, utì Svidas vocat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani jussu adoptatus, nominis id adeptus est, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Cassius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Aristides etiam Rhetor *oratione* εἰς βασιλέα, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philosophiæ, Stoicæ cum primis, serìò deditum, etiamsi illi nulli dicerent, commentarii isti, qos præ manibus habemus, cumulatissimè testarentur; de qibus consuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l. 7. c. 1.* Cl. Salmas. *annot. ad Jul. Capitol. Marc.* Is. Casavbon. in *Commentar. ad Pers. Sat. 1.* Meric. denique Casavbon. (τὸ παλαιὸν τὸ παιδίον) *in Prolegom. ad versionem suam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτόν] *de vita sua*, Scaliger, Lipsius, Salmasius, Xylander; Svidam forsan secuti, qi τὰ ἴδια βίβ διαγεγλῶ Marcum asserit scripsisse. qanqam aliud est *vitam* suam scribere, aliud *vitæ institutum describere*. Casavbonus, *de sc.* ità fuerit εἰς ἑαυτόν, *de se*; qo modo εἰς αὐτὸν, *de eo*. Lucæ, *Act. c. 2. v. 25.* & Pavlo *ad Ephes. c. 5. v. 32.* εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Christo, & de Ecclesia*. qò facit & & qod de Marco nostro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μυείους ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum sic usurpari qandoq; monent Critici nostri. Plavto *Aulul. 3. 5. Nimis lepidè fecit verba ad parsimoniam.* pro, *de parcimonia*. & Symmacho, *lib. 4. ep. 56. Postquam vos ad virtutem verba feciſtis.* i. e. *de virtute*. nec spernenda forsan Casavboni filii argutia, qi exponi postulat ex Apulei dicto illo in *de Socratis Deo: Invenies in rationibus multa profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Canterus, qod non improbem, *de officio suo*, h. e. de eis, qæ *ad ipsum* se spectare ac pertinere, sive officii sui esse ducebat: ego laxiùs tamen malim, *de rebus suis*, qo modo Pavsanias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, πάντα ἐπωδαῖς ἐοικότα ἐστίν. Et in *Corinth.* de Medusa, τὰ δὲ ἄλλα εἰς αὐτὴν, δεῖν ἐπῳδάς. *de Tolmidæ rebus ista accepimus & aliæ res ejus dictæ sunt.* Et de Avgea *Elian. 1.* Οἱ ἐπιτιμῶντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qui ex illius attollunt, non Elei, sed Helii*, i, e. Solis *filium fuisse dicunt.* & Evnapius de se in *Proæres.* Τὰ εἰς αὐτὸν ὑπὸ τινῶν θεοφοίας τετυχηκέναι. *Agnoscit scriptor ipse res suas divinæ providentiæ haud expertes fuisse.* Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; posse τὰ εἰς αὐτὸν esse, *quæ propter se, in sui gratiam, in usum suum* descripserat, & in adversaria miserat. qo modo εἰς αὐτὸν V. C. Ludovicus de Diev posse accipi existimat, Arabémq; accepisse docet, apud Lucam *Evang. c. 16. v. 16. Propter ipsam, in gratiam ipsius:* & Pavlus Apost. *ad Tim. ep. 1. c. 4. v. 10.* dixit, εἰς τοῦτο κοπιῶμεν. *hujus rei gratiâ laboramus.* Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l. 8.* titulum his verbis conceptum legisse ait; Μ. 'Αντωνίνου ἐν τοῖς καθ' αὑτόν. tanqam ista tantùm excerpta sint qædam ex eis *qæ apud se* in usum suum reposita habebat. & τὰ καθ' αὑτὸν ea nuncupantur, qomodo Synesii *Dionem* inscriptum volunt, ἀντὶ τῆς καθ' αὑτὸν, vel καθ' ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαγωγῆς. Themistius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâsse videtur. nisi fortè ad illa respexit *præcepta philosophiæ*, qæ *per ordinem* parœneseon, *qotidiano suorum convitio* efflagitatus, ut cum Fabio loqar, anteqam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco nostro *disputata* refert Vulcatius in *Avidio Cassio*: vel etiam ad *Institutionis Imperialis librum*, qem πάσης κοσμικῆς ἐμπειρίας καὶ παιδείας μεστὸν, *seculari peritiâ, & eruditione omnimodâ refertum*, Commodo filio reliquisse avtor est Nicephorus Callist. *hist. Eccles. l. 3. c. 31.*

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ἐν βιβλίοις ιβ'. qæ tamen distributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco ipso fuerit, an ab aliis, qi posteà in unam congeriem coacta digesserunt, qæ ab illo per varias occasiones concepta, sparsimq; chartis commissa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi potest non immeritò: atq; in istam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in librum I.

§ 1. Περὶ τοῦ πάππου] Verbum ἔμαθον, avt aliqid tale ſubintelligendum, & iſtîc, & in ſequentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaq; vertit, *Ab avo didici*, Svidâ forſan, avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerit. Ego potiùs, quod latiùs pateat qidpiam ἔλαβον, avt εἶχον, *accepi, habui* cùm ſequantur non pavca, qibus ἔμαθον illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὐήρου] *Avus Annius Verus, cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλήνδης] *Placidos mores.* Xyl. Fgo *candidos malim*; ut τὸ καλήνδης τῇ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μητρὸς τοῦ γένους] *A memoria genitoris.* Eodem. cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus, Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſerit; vti ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut penitiùs eis, qaſi imbuereturr. Κέντρον ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qamvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβὴς] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâq; Loïde pietatem haviſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1. v.5.* & *c.3. v.15.* commemoratur & à Luca *αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. Act. c.13. v.50.* Pronior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2. v.31.*

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera——

& *Sat.5. v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello.

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò *l.6. § 30.* ὡς θεοσεβὴς, χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Καὶ μεγαλόδωρον] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c.6. v.18.* εὐμεταδότους εἶναι, *largiri promptum:* & Marc. *infr. § 14.*

Καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας μᾶλλον τοιούτου] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valens, ἐπὶ ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι τινὰ, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex æqo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Aliud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi cogitat ullum,
Facti crimen habet.—— Juvenal. *Sat.* 13. *v.* 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin &, qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Εἰ λήσει θεὸς ἄνθρωπον ἀδικῶν, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανούμενον. *Nec cogitata numen latere poſſint.* Idémq; cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2. c. 14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι θεὸς ἐστὶ καὶ προνοεῖ τῶν ὅλων· καὶ ὅτι οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον πράττοντα, ἀλλ' οὐδὲ διανούμενον, οὐδὲ ἐνθυμούμενον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*) πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν ἀδύνατον λαθεῖν τι, οὐ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λήσεται ἴσως τὸ αἰδεσθῆναι φῶς τι τὸ ἡγεμονικὸν, ἀδυνάτου ὄντι λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δῦναι ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; imò, πῶς ἄν τι λάθοι; Qod Iſidorus Peluſ. *l.4. ep.47.* Τὸν ἀκοίμητον ὀφθαλμὸν οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem, *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris & cogitationibus mediis intervenis.* Senec. *epiſt.83.* qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus avtor omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nihil poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi alteris tenebris.* Vide *l.6. § 30.* & *l.12 § 2.*

Τὸ λεπτὸν καὶ πλὴν ἁπλοῦν] Lavdat & in Marco pariter Ariſtides, ἦθος εὐγενέστατον, καὶ δικαίως ἀγαπητόν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Περισσὸν πάντων λεπτότητα διαπλέκειν τοῦ χειρὸς καὶ ἀφελοῦς. Τοῦτο γὰρ ἡ λεπτότης ἀγωνιῶσα θορυβεῖται, ὀξυαῦσα τὰς πλοκὰς, καὶ διὰ πᾶν τυχὸν πάθος ἐφιστᾶσα κρυπτομένη κρείσσων. τὸ γὰρ λεπτὸν, ἢ καὶ πένησα ἐμφαίνει, οὐκ ἐξέχει, οὐδὲ κατά τι ὀγκᾶται· ἢ τυπᾶται· ὁμαλὸν ἦθος ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπειρίτλον, καὶ ταύτῃ ἀκαιρον ὄντι. qo loco forſan pro τυπᾶται Clemens πυεῖ scripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qa Ἀναθήματα, pro qo vulgò Ἀναθήματικὸς dicitur, *ad divites pertinens, sive divitibus solennis & familiaris.* Neque enim H. Stephano, qi idem qod πλούσιος, vel πλουτικὸς potius, esse vult, polsum assentiri: malimque *opulentas*, qàm *opulentam*, cum Xyl. & Casaub. *constantes*, sive *consequente*, vertere. Est enim à πλούσιος, non à πλοῦτος, efformatum. διαγωγὴν ἀγειν πλουσιωτάτην Marcus dixit, qod δεῖγμα πλουσιωτάτου Plutarchus *de curiosit.* pompam illam epularum sumptuosam ac magnificam, qæ apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιωτικὸν ἦθος etiam *mollitiem* dixit versibus illis, qos Casavbonus feliciùs qàm Stephanus refert.

§ 4. Τὸ φρονήματος] *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὲν εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὲ εἰς δημοσίας, sive τὸ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casavb. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentavit & declamatorum scholas publicas.* Qod est idem prorsus cum eo, qod de se Marcus istic. De Pertinace Herodianus *lib.* 2. "Οτι γὰρ μὴ τῷ ἰσότιμος ἦν, οὐκ ἂν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειρακιῶδες ὄντα, μήτε εἰς τὸν βασίλειον αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πατρίδι μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὰ σωφρονοῦντα διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιωτῶν ἄρτι παισὶ συνδιατρίβειν τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ πάντα πράττειν, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς πολίταις βαρύτιμον βασιλικοῦ.

Ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ὀκνηρῶς ἀναλίσκειν] ἐυκλεῶς ἀναλίσκειν potest esse, vel *promptè, alacriter*; sic enim Hesych. Ἑκτενῶς, σπουδαίως· vel *studiosè, vehementer*: Svid. ὀκνηρῶς, ὀλιγοψύχως. vel *impensè, prolixè.* Pollux, ὀκνηρῶς, δαψιλῶς· qod & pro εὐκλεῶς Phrynicus substitui monet. Vult certè Marcus fieri contrà planè qàm in Scopica illa Cratetis Thebani, qam Laërtius exhibet, Epheneridès

Τίδει μαγείρῳ μωρὰ δύ', ἰατρῷ δ' ἑξαχμιαῖ·
Κόλαξι τάλαντα πέντε, συμβόλου κριτῇ·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coqus minæ decem, medicus drachmam ferat;
Talenta quinq; scurra, fumum consulens;
Scortum talentum, philosophus triobolum.

avt qam suo seculo fieri solitum non sine stomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. qo loco, post impensas in ædificia extruenda exornandáq; immensas enarratas, hæc subjicit:

Quanticunq; domus, veniet qi fercula doctè
Componit, veniet qi pulmentaria condit.
Hos inter sumptus, sestertia quindecim illinc
(Ut multum) duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri quàm filius. cui hic loci. erudiendo conducitur. Hâc avtem ratione se tutabatur Aristippus, qòd à discipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet saltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν εἶπεν, ὄχ ἵνα αὐτὸς χρῆται, ἀλλ' ἵνα ἐδόθη, εἴς τινα δὲ χρῆσις τοῦ ἀργυρίου· refert Laërtius *lib.* 2.

Qin & de Alexandro Gramm. parter Aristides: τῆς μὲν τοῦ τέχνης οὐκ ἠξίου λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτὸ λυσιτελεῖν τοῖς νέοις μαθημάτων ἕνεκα τολμᾶν περιεῖδε. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δύνασθαι ἁπλούστερος ποιεῖ· τὸ δὲ ἐξεῖναι σφόδρα λαβεῖν, οὐκ ἀφιλοδώρους ἀναγκάζει λαμβάνειν. ὃν γάρ τις ἂ τίθησι τιμῶν, ταῦτα οὐκ ἀλγεῖ μὴ λαμβάνων. Nec incelebre illud à Philostrato laudatum Damiani Sophistæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Aristidem, Adrianúmque Rhetores avdivisset, Πολλοῦ ἔδει τοιαῦτα διαπραττόμενος παιδιά, ἢ ἐς καλός τε καὶ γαλεώς, ὅς ἐστιν ἰχθύς. Lavdantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philosophos Anaxarchum, Xenocratem, Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athenæus *dipnosoph. l.* 9. Vespasianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fisco Latinis, Græcisq; Rhetoribus annua centena constituit:* Sveton. *l.* 10. *c.* 18. Antoninus Pius, qi *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol in *Pio.* qòd & ab Alexandro Severo, qem post Marcum nostrum summè suspiciendum Svidas censet, & *continuatum & dilatatum*, avtor est Lampridius. Marcus ipse, qi & Philosophos omne genus ὁπὶ μυείαις professentes Athenis instituit, ut ex Luciano & Philostrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmasius. Nec tacendi videntur, avt M. Scavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Svetonium habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Avt Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Evnuchus qidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἰθὲ γένοιτο ὁπὶ τῶν ἐμοῦ χείρω, ὥστε τὰ ὑμῖν σπανιωτέρως εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omissum, qod doctiss. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit: *in istiusmodi*, vel *homines instituentes*, vel *instituta* ipsa.

§ 5. Τοῦ τροφέως] *Educatorem suum mortuum flevisse* Marcum, refert Capitolinus Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασινιανὸς, μήτε βενετιανὸς] Avrigarum factiones *Prasina* & *Veneta*, à vestium, qas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var. l.* 3. *epist.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amavit & aurigas, prasino favens, & Volucri ego Prasino aurcum simulachrum feccerat,*

rat, quod ſecum portabat. at Venetæ contrà Vitellius, qi *quoſdam de plebe, quò Venetæ factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l. 9. c. 14.* Marcus quò hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l. 9. epiſt. 6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugitérq; confluente locutus; *Si tamen*, inqit, *aut velocitate eqorum, aut hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc favent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium favóq; tranſibit, & repentè agitatores illos, qos procul noſcitant, qorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta auctoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, qod vilius tunica eſt; ſed apud qoſdam graves homines.*

Παμμελαεὶς ὁ σκιλάεις] Παμμελάεις, *Palmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Παμμελάεις, ὄνομα κύριον. Svidas. qod idem & de Βενλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Παμμελάεις, *Parmularius*, literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut κοελιανον, coriandrum, κολιανδρον; *farcimen*, φαγμήμιον; *barca*, βελκα; *cardinalis*, καρδιναέις; κείσαρ, κλίβανος, *clibanus*; λείριον, *lilium*; γαργαρεών, γαργαλεών, *gurgulio*; μορμύρων, *myrmillo*; nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma*, ſive *parmula*, & *ſcutum*, inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnitum; utì ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib. 2. c. 9.* & *c. 11.* Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l. 14. epigr. 213*

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere rarò,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Qanqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe. Polybius *de diſciplin. Rom.* Πεεφερὴς δὲ ἔστι τὸ μέγεθος, τελπόδον ἔχει τὸν διάμετρον. Et de Velitibus Livius *l. 38. Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκυτάεις, *Scutarius.* Xyland. & Σκιλάεις, *ſcutarius, ſcutatus.* Mevrs in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Πεαιτάνος. qod ſi ſeqimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hìc, non σκιλάεις, ſed συνιτάεις legit, ubi ſuprà *c. 24.* Ità *Parmularius*, qi Thracibus, *ſecutorius*, ſive *ſecutorianus*, qi *ſecutoribus favebat*; de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c. 7.* Martialis *l. 9. epigr. 70.*

Vincenti parmæ cùm ſua turba favet.

Hos autem Parmularios nuncupatos ex Svetonio diſcimus; qi *l. 12. c. 10. patrem familiâs qendam, qòd Thracem Myrmilloni parem, munerario imparem dixerat*, refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Jam qàm libera ſpectantium ſtudia? qàm ſecurus favor? nemini impietas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factum, miſeras voluptates unco & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſcſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Πρωτόπαλε Σαυτόρων qa de voce videatur, poſt Lipſium & Scaligerum, V. Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργικὸν] *manibus propriis operari*; ſive *operi manus ipſummet admovere*, ſuisq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Danao Lucianus *dialog. marin. 6.* Σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας, καὶ αὐτουργεῖν διδάσκει. Catonis majoris τὴν αὐτουργίαν prædicat Plutarchus, μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτουργὸν ἡδέως βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ. Detrahit laudem patientiæ inopia: majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore inserto: Καὶ ἐζήλωτο ἐξίσου πάντα τοῖς ἄλλοις τέκνον τινα ποιεῖσθαι. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus utuntur, ſalsè tetigit Cynicus, qi (referente *l. 6.* Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὕπτιε μαλακέ, εἶ, ἂν μὴ σε ἡ ὑπομένῃς; τοῦτο δ' ἔστιν ὑπερδέξιά σοι τὰς χεῖρας. *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non, utì Eraſmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacæna, qem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inqit, ὁ ξένος ὅτις χεῖρας οὐκ ἔχει. *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Inq; adulatorie nimis Conſtantino Panegyriſta; *Decevit te, Imperator, haſtem ferire? imò non decet laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert, Avtor *de Mundo c. 6.* Μὴ αὐτουργὸν εἶ· μήτε χαλὰν μηδὲ ἐυσχήμων αὐτουργεῖν τὸ ὅπι γῆς· ἕστω γὰρ ὑδὲ ἀνθρώπου ἡμέρου δημόσιον, πατεῖ γὰ τὸ πυθόμενοι ἐφίσσας πεφύκαμεν. Qod Apuleius ſic παφαφέζει, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis gippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii: nec cum homine qidem convenit qi ſit pavulum conſcientiæ calſioris, qalis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, qod ſit curæ levioris.* Atqi de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὸ ὅπι γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus; etiamſi ad plurima exeqenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργοῦσιν ἥρωες, ſúntq; αὐτοδέκελοι, ut Evſtathius monet *ad Iliad. 1.* αὐτουργοῦσιν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτουργὸν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l. 7. c. 5.* eo utique ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admiratus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomicos* & qo-

nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia mulierbri, sive ἐν τῆς ᾠδῆς ἐπιμυλίᾳ, uti appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. ι.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ἐπιμύλιος ᾠδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, quò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientum symposio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Peluſiota *lib.* 1. *epiſt.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσησεν ἡγεῖ πᾶσιν χειρόμυλον ἐργασίαν. ὁ Μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καὶ τὸ βασιλεύειν ὤν, τὴν μύλαιναν ἠλίκρησε, καὶ ἐπαρτῶν γυμνὰ ζώνῃ, καὶ τῷ τροφῷ ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλαινα codices: nec ſanius interpres, *piſtrinum manibus ſuis extruebat* imò, *in piſtrino ipſe operas obibat, ſimul ſeſe & exercens, & labore ſuo de victu proſpiciens ſibi.* Nam quod Theod. Zwingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola,* Pittacum tradit molæ encomium conſcripſiſſe, quod ἐπιμύλιον nuncupârit, quo autore dicat neſcio. apud Ælianum, quem certè lavdat *var. hiſt. l.* 14. nihil ejuſmodi comparet. qeritúrq; Pictorius ad Marbodeum *de gemmis,* molæ laudes poetam nullum celebrâſſe. De Romanis priſcis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores noſtri, quorum virtus etiam nunc vitia noſtra ſuſtentat, infelices erant, qui ſibi manu ſuâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noſter, qi Samnitum legatos audit, cùm viliſſimum cibum in foco ipſe manu ſuâ verſaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: qanqam Conſul ille, non Dictator. *Cibum viliſſimum* quem dicit, ῥυσυλίδας fuiſſe refert, ex Magaſthe. *de Viris illuſtribus,* Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id eſt, *rapa,* ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum,* inqit, *torrentem in foco inventum.* Hiſtoriam tangit & Cicer. *de rep. l.* 3. à Nonio lavdatus, & in *Catone majore.* Nec peccare puto Athenæum. (quod Petr. Victorius cenſet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5.) cùm Sabinos dicit, qos Samnites illi, poteſt enim fieri, nec eſt vero abſimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuiſſe: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum ſit, Curium iſtum, tam Samnitibus cæſis, quàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâſſe.

Δυσωρόλυτον διαζολῆς] leg. δυσωρόσλυτον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. ὡς διαζολὰς ἐν ἐδίκετο. De Trajano itidem Dio. διαζολαῖς ἤκιστα ἐπῆσε. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam confignatum, à Svetonio *l.* 4. *c* 15. refertur. *Libellum de ſalute ſua oblatum non recepit, contendens nihil ſibi admiſſum cur cuiquam inviſus eſſet; negavitq; ſe delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, ſi in tenore cepto is perſtitiſſet, quod *fiſcales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repreſſit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco noſtro, qi hîc conſtans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, ſed ſemper diu quæſivit quod erat verum. Qin & calumniis quadruplatorum intercesſit, appoſitâ falſis delatoribus notâ: delationésq; quibus fiſcus augeretur, contempſit.* Optimé Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit* 42. adductus, & poſt Stobæum ab Antonio *meliſſ. l.* 1. *c.* 53. & à Maxim. *collect. c.* 10.

Ὀλίγις ἡ διαζολαῖσι πείθηται τις ἀνὴρ,
Ἢτοι πονηρὸς αὐτὸς ὢν τοιοῦτος τυγχάνει,
Ἢ παιδάπασι παιδικῆς γνώμης ἔχει.
Qi mentem addicit credulam calumniis,
Aut ipſe eſt pravis inquinatus moribus,
Aut certè ingenio nil ſupra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογνήτου] *Operam pingendo ſub Diogneto magiſtro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto iſto pictore, an philoſopho, an utroq; etiam, videndi Jos. Scaliger, *comment. ad Euſeb. Chron.* & Cl. Salmaſ. *ad Capitol.* Philoſophum certè Marcus ipſe nullus appellat; potuítq; Marcum ad philoſophiæ ſtudium impellere, monitáq; iſtiusmodi eidem ſuggerere, etiam qi philoſophiam non effet profeſſus. qanqam nec pingendi artificium qicqam impedit, qo minùs & philoſophiam profiteretur, eadem ſaltem imbutus fuerit, cùm inter diſciplinas liberales *pictura* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Priſco;* περὶ τοῦ χαθαροῦ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ χαριτίου ὅτου φιλοσοφήσαι, ὥστε οὐκ ἐπῆνθηκε τοῖς ἐκείνου χρόαν ὁ Εὐφράνωρ. qæ verba Hadr. Junius ſic reddidit: *In arte pingendi adverſùs liberalium artium vacuos ità philoſophatus eſt, ut appareat in illius manibus non eſſe extinctum Evphranorem.* cùm debuiſſet potiùs ſic vertere; *Qi præter ingenuam, ſive liberalem, reliqam diſciplinam, in pictura qoq; ità verſatus eſt, ut per ejus manus Evphranor adhuc ſupereſſe videretur.* τὸ χαθαρὸν τῆς παιδείας, eſt ἡ χαθαρὰ παιδεία, *ingenua ſive liberalis diſciplina.* φιλοσοφεῖν, *ſtudere, exerceri, in ſtudio, exercitióve aliqo verſari.* Evphranor pictor nobiliſſimus, fictórq; idem ex Plinio notus ſatis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario ſuperſtes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs qàm ex Plinio diſcas. Is *Inſtit. l.* 12. *c.* 10. *Evphranorem admirandum fecit, qòd & cæteris optimis ſtudiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀκενόσπουδον] Citat qædam hinc Svidas ſub vocabulo iſto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐζήλωσε τὸν ἀνόητον ταύτην φεύγοντας, καὶ κατεσπούδον ἐπιμέλειαν ἢ τὸ ἐπὶ τοῖς μικροῖς ἀσφαλῆ μέμψιν φέρειν. Ariſtid. in *Panathen.* Si autem ἐπὶ μικροῖς, certè ἐπὶ κακοῖς multò magis. poſſunt enim μικρὰ eſſe, etiam qæ κακὰ protinus non ſunt. Sunt autem κακὰ ſive vana & vacua, & hoc nomine indigna in qibus ſtudium

collocetur, vel τὰ τῆς παιδίας ἢ γλωσσ. *res ludicra.* qo nomine Laco qidam Athenienſes notabat, qos dicebat, μεγάλα ἁμαρτάνειν, πρὸς ἀνδρὰς εἰς τὰ παιδία καταγελάσαντας. Plut. *de glor. Athen.* ſive ὁ σοφιστὴς τῶν πάλαι μὴ τοιαῦτα εἰωθότων παίζειν Idem *Sympoſ. l.7.c.9.* qi & rectè ſubjungit; Τῷ γὰρ ὄντι παίζουσι δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere ſolebat, τοὺς ἀνδριζομένους ἐν τοῖς γηλοίοις, ἐν τοῖς ἀνδρείοις ἐπιδὲ καταγελᾶσθαι. Idem in *Apophth.* Itaq; Iſocrat. *ad Demon.* § 23 μήτε δεῖ τὰ γελοῖα ἀνδριζόμενον μήτε σπουδαίοις τοῖς γελοίοις χαίρειν. Vel etiam τὰ παιγνία ἢ μαίσματα, qæ licèt ſeria ſint, fructus tamen & emolumenti *inania* exiſtunt. qales ματαιοτεχνίαι illæ, qas commemorant damnántq; ſimul, Galenus, *hortat. c.6.* & Fabius, *inſtit. l.2. c.21.* ὧν τὸ τέλος ἐ βιωφελές, ut Iſidorus Pel. *lib 3. epiſt.* 185. qáſq; nihil eſſe aliud, qam χόρτου παραπέλωμα, Ælianus pronunciat, *var. hiſt. lib.1.c.17.* ſed & *triſtes* illæ *ineptiæ*, utì Cæcilius apud Senec. *epiſt.* 113. & *magnæ difficiles*, ut Martialis loqſitur, *l.2. epigr.* 86. qas Seneca idem (licèt eiſdem ipſe haud ulgentior pavlò, & in qibus Chryſippus nimius fuiſſe videtur) tantopere exagitat tocies *epiſt.* 45 & 48. & 49. & 88. & 106. & 111. & *de benef. l.5. c.* 12. Vide *lib.* 4. § 32. καινὰ καὶ ὠφελίμα. Optimè Plut. *de commun. notit. c.* 4. Ἄλλο γὰρ ἄλλῳ φιλοπόνου τὸν καθαπτόμενον ἀφορίζοντες ἐν τοῖς ἔργοις ὄντα πολλάκις, ἢ τὸν μὲν εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀδιάφορα, τὸν δὲ ἔνια καὶ συμφέροντων, καὶ λυσιτελῶν.

Τὸ ἐπιχωπικὸν] Rectè: nec cur ἀπιδλικὸν legiſſe Xylandrum velit Mericus noſter, cavſſam ullam video: etiamſi τὸ πιδλικὸν infrà § 15. legatur. at Svidæ codices iſtinc omnino corrigendi, qi ἐπιχηλικὸν perperam exhibent: nam qòd vir eruditus admitti poſſe exiſtimat; & παρὰ τὸ ἐφιζάνειν ἤτοι ἐπιζᾶσθαι deducit, quaſi eis Marcus ex parte ſaltem animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ παρὰ τὸ ἐφίζειν τὸ ἐπιζᾶν, (non τὸ ἐπιζῆν, qod ab ἐπιζᾶσθαι oritur,) & ἐπιζᾶπικὸν deducit: nec præter tantùm ſed contra prorſus, avtoris ipſius mentem eſſe videtur. Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον σωτηρίας καὶ χρηλέους ὁ Μάρκος χαίρειν ἐνόμιζεν. Joan Xiphilin. in *M. Anton.* Neq; enim magorum conſvetudini aut præſtigiis deditum fuiſſe Murcum qiſqam meminit. & ipſe etiam hoc loco id apertè diffitetur, qa ratione ſubnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutatum it à Dione allatam, de pluviis in aqarum penuria inſigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de qibus infrà ad hujuſce libri calcem dicetur. Qin & ſcripturam receptam probat Joſ. Scaliger *in Euſeb.* qi & *ad Dionis Clavdianiq; vaniloqentiam confodiendam, non poſſe telum teſtimonio hoc efficacius inveniri* avtumat, *ſiqis omnem induſtriæ ſuæ vim intendat. Cui enim*, inqit, *potius qàm ipſi Marco de ſe ſcribenti, Magis nunquam fidem adhibuiſſe, & ab eorum vanitate ipſum avertiſſe Diognetum?* Accedit qod Pavlus in *Digeſt. l.* 48. *tit.* 19. *de pœnis, lib.* 30. *Marcum*, ait, *reſcripſiſſe, in inſulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi ſuperſtitione numinis terrerentur.* qod Modeſtini nomine laudat Is. Caſavb. *ad Capitol.* Chriſtianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus exiſtimat, fieri poteſt reverè ut ad illos etiam ſpecter illud περὶ δεισιδαιμονίας ὑποψίας; de qibus Tertull. *apolog. c.* 32. *Dæmonas adjurare conſvevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen ſe extendere Marci verba, & ad Ethnicas ſuperſtitiones pertingere, etiam pater ipſius ὁ μαγεῖτης cenſet. Verùm de iſtis utcunq; ſe res habuerit, τὸ ἐπιχηλικὸν, cùm ſit planè vox nævi, nullâ ratione hìc admitti meretur: nec cur ſcriptura recepta avt mutetur, avt ſolicitetur, qicqam comparet. Xylandri lapſum geminum habes *infrà*, § 11 ἐπιχῆσαι.

Περὶ δαιμόνων ὑποψίας] Hujus generis eſt ſuperſtitioſus mos ille, qo æris tinitu luminaribus cœli laborantibus, utì rebantur ipſi, ſuccurrere ſolebant. Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *p.* 46. Κινοῦσι γὰρ χαλκὸν καὶ ἀδύνες, ὡς τοὺς δαίμονας ἀποκλαίοντες δῆτα κατ' οὐδενὸν τὸν χρόνον οἱ φαινόμενοι ὑπ' ὀπτικῆς ἀπορροίας ἀγαθοποιοὶ, κωλυτικοὶ δὲ φαύλων δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naſo *Faſt. lib* 5.

Rurſus aqam tangit, Temeſæq; concrepat æra,
Et rogat ut pectis exeat umbra ſuis.
Cùm dixit noviens, Manes exite paterni,
Reſpicit; & puræ ſacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum ſuperſtitio, qi campanis tintinnabulisq; pulſis dæmonas abigi credunt, Vide Pavl. Girland. *de ſortileg.* & Hier. Magium *miſcell. l.*4 *c.*14.

Ὀρτυγοβλεφεῖν] At Svidas non ὀρτυγοβλεφεῖν, ſed ὀρτυγοκοπεῖν hìc legit. Id ludi genus Græcis familiare deſignat: de qo conſuli poſſunt Svidas *ibid.* à Leopardo *l.1.c.* 5. emendatus: Ariſtophanis Scholiaſtes *ad aves*, ab eodem lavdatus: & Pollux *lib. 9. c.* 8. à Mevrſio *de lud, Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad.* 1. Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnoſoph. l.* 11.

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐκλονῆς] *rebus iſtiuſmodi deditum*, ſive *addictum*, eiq; nimiopere affectum eſſe. Vide *ad l.*4. § 19.

Τὸ αἰνίχλης παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loqentium dictis, vel literis, vel ſermone, reſpondebat.* & de Marco Luciói; pariter: *Adepti imperium ità civiliter ſe ambo egerunt, ut lenitatem Pti nemo deſideraret, cùm eos Marullus ſui temporis mimographum cavillando impunè perſtringeret.*

Βαυχὶς] *Bacchium* iſte qls fuerit, nuſqam comperio. neq; enim qenqam hoc nomine inter illos reperio, qibus Marcus noſter in diſciplinam ſe dediſſe perhibetur: Εὐλυχὶς forſan ipſe ſcripſerit; qod in Βαυχὶς, literis fugientibus an confuſis, per exſcriptorum errorem

ram transierit. Eutychium Proculus Siccensis certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta quid stamus certi? Vide *l.* 10. § 31.

Τερέντιος] Depravatum esse etiam nomen istud Casaubonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musicæ ac Geometriæ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs forsitan probabilis conjectura fuerit à qem Marco *præceptorem* qoq; exstitisse, ex Eusebio errores sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Μαρκιανὸν] Qod si conjecturis indulgere libuerit, istic nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum, de qo Capitol. *Studuit & Juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casaubono, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. ex *leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανὸν ἀντὶ τοῦ Μαικιανοῦ irrepserit, deflexione planè levissimâ.

Τὸ γεφύλλιον διαλόγιον] Ingenii scil. & calami exercitandi causâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγιον συντίθημι. *Ecce qomodo dialogos componam.* Hinc autem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, avrumat Casaub. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ] *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cum essem.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l* 6. Περὶτιεν μὲν ἐν παιδὶ πεμαίνων, &c. pro qo Lucianus etiam ἐν παιδὶ dixit, in *Necyomantia.* Ἐγὼ γὰρ ἄλλοτε μὲν ἐν παισὶν ἦν. qanqam ibi ἐν παισὶν ἦν) potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐπ' αὐτῷ πλαι Κόμωσι ἀφεῖναι ἐν μειρακίῳ ὀπομνήσαι. *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casaubonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἡλικία παιδικὴ usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πάλλ' ἔμαθεν, πάσας ὃ λέγων ἀνεκάλυπτε βίβλους
Ὕμνων, ἐν πρώτοις παιδὸς ἀνδρομέδῃ.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἵππων χ' τὸν ψυχρὸν ὄφιν πεμάλισε δαΐδιον
Ἐκ παιδός.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδόθεν. *à puero, i. à puerili ætate.* Pavl. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐν παισὶν ἐν παισὶν ἀρξόμενος. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ἐν μειρακίῳ Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Τὰ ἤθεα τῆς ἐν μειρακίῳ πεισάσης ἡμᾶς ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ evga me & philosophiam voluntate ab adolescentia susceptâ, &c.* Aliud tamen phrasis illa, *ex puero*, apud Sidonium sonare videtur, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Audivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè ex ephebis excessissem. ut Ter. *Andr.* 1. 1. vel, ut Cicer. *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut ex illic tam vim obtineat, quam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat, sed excludat potiùs.

Σκίμποδος καὶ δοκῆς] .i. *Pro strato grabatulum & pellem, cæteraq; Græcanica institutæ eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casaub. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus: *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit: & deinceps tolerantiam; cùm studeret in pallio, & humi cubaret, vix autem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis lucubratoriis, qibus pelle instratis philosophi studebant*, exponunt Casaub. & Salmas. de qibus vide sis illum *ad Sveton. l* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ὅλῳ τῷ δυλάκῳ congerentem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex *Noct. Attic. l.* 19. *c.* 10. de Com. Fronsone; *Offendimus eum quidem in scimpodio Græcienſi; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς] qam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsenc.

§ 7. Ῥωσίνου] *Audivit, & præcipuè, Junium Rusticum, qem & reveritus est & sectatus, qi domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum qo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch, *de curiositat.* qémq; Svetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, qòd Pæti Thrasææ & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassétq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum simiam*, per contumeliam appellabat. Plinius *lib.* 1 *ep.* 5.

Τοῦ χρύσειν δοκιδίσκου] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77 poscit à suis χαλκᾶλα, εἴ τι σφάλλεται, διορθώσασθαι. ὡς ἀριθμεῖσθαι γὰρ, inqit, μυείοις σφάλμασιν ὑποκεῖσθαι, ἀνθρώπους ὄντες, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντες. Seneca, *epist* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari nec hoc promisto jam aut spero, nihil in me superesse, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attollì & hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, qòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. qibusdam ægris gratulatio fit, cùm scipsos ægros esse sentiunt.* Epictet. apud Stob. *tom* 2. *tit.* 1. Ἐι βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸς εἶ. Vide *ad lib.* 11. § 39.

Ζῆλεν σοφιστόν] qem exagitat passim apud Platonem Socrates ille Sophistomastix: de qo & Plutarc. Τὸν ἡ τύφον, ὥσπερ κανόνα τινὰ φιλοσοφίας εἰς τοὺ σοφιστὰς ἐπισκιάσας, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib.* 7 § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Prus. qi & ipse tamen Sophista avdit; nunc *Pavonibus* confert; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλος, δόξη κ μαθηταῖς ἐπαιρόμενος, οὐ πλεῖος. nunc *Spadonibus libidinosis*: *orat.* 4. Ὅτι ὐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνθρώπου ευτυχοῦς ἀκολάστου. τύτων γάρ φασιν ὀι εὐημερούμενοι, ἄνδρες εἶ κ ἐρᾶν δεῖ γυναικῶν, κ συγγενέσθαι αὐταῖς, κ ὀχλεῖσθαι, γίγνεται ἡ ὐδὲν πλέον, ὐδ' ἂν ταῖς τε νύκτας κ ταῖς ἡμέρας συνῶσιν αὐταῖς· κ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλὰς εὑρήσεις γηρασκούσας ἐμαθεῖς, πολὺ κόσμον πλανωμένης ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ Καλυψοῖ, κ σφόδρα εἰς ᾄδειν ἂν ἐρίκοιλο ἅσπερ ἐκεῖνος, ἢ γένοιτο ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τε κ πράττων.

Μηδὲ τῦ σωχέρειν] leg. forsan, μηδὲ τὸ σωχ. alioqi contra Marci mentem sensus futurus est, si articulum τῦ ad ἐκτατῆναι, qod proximè præcessit, retuleris. neq; enim probare possum, qod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Casavb. malim cum Mer. filio, qi sic legisse videtur, μηδὲ τῷ συγγράφειν neq; *conscribendo*, vel neq; *ut conscriberem*. nisi fortè an τὲ fuerit ἀντὶ τῦ ὡς.

Ἡ περιττὴ λογέια διαλήγειν] Colligit hinc Casavb. *ad hist. Rom. panituisse Marcum scripti* illius *dialogis comprehensi*, cujus meminerat *supra* § 6. qòd id genus scriptionis multa habeat φαντασιόπληκτα, & *ad ostentationem comparata*. Citátq; idem hic Marci verba, Παρὰ P. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τῦ γράφειν περιττὴ λογέια μὴ διαλήγειν. Viderint alii. Certè aliud est exercitationis cavsâ; aliud ostentationis & æmulationis; argumentum aliqod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, tùm adolescentis jam studia istîc attingantur.

Φαντασιοπλήκτου ἀσκητικὸν] Φαντασιοπλήκτου, Vocabulum, opiner, δὶς ἅπαξ λεγόμενον. qod nusqam certè alibi legisse commeminerim. Φαντασιοπλήκτως ἐπιδεικνύς est *cum eo apparatu, eóq; ostentationis studio aliqid moliri atq; edere, ut in stuporem & admirationem summam spectantes audientésve conjicias*. Ità φαντασία hîc eandem significationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c.* 25. *v.* 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαντασίας, *i. cum pompa insigni, speciosóq; admodum, sive splendidissimo, apparatu*, avditorium ingressus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula solens usurpat Evangelista, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverso, μεγάλως εἶ σωάβαινε τὸν φαντασίαν ἅμα τὸν ἄνδρα, *magnam speciem ejus pompa habuit*. qem locum adducit Cl. Casavbonus in *notis ad N. T.* Cui adjici possunt & illa à Gamerario lavdata; ex Posidonii narratione de Athenione apud Athenæum *l.* 5. ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀπελλικῶνος, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum ostentatione*. ex Hippocrate, ἅμα ἐνσχημ. ποιέων ἡ κόρτα μηδὲν αὐτὸς περίεργος, μηδὲ μετὰ φαντασίης· *nihil curiosè, vel ostentatoriè facere*. ex Aristotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαντασίᾳ ὄξιν· *hæc omnia ad pompam & speciem tantùm faciunt*. inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 1. κόλλυ φαντασιαστικὸν, *forma, sive decor ostentatorius, sive ostentationi expositus*. Et φαντάζεδ verbum, apud Herodotum *l.* 7 ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑπερέχοντα ζῶα χρυσυοῖ ὁ Θεὸς, ὡς ἐᾷ φαντάζεδ. neq; patitur efferre & ostentare sci qomodo plumis expansis pavi solent. Sed & τὰ ἐμφαλαζόμενα Marco nostro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait θαυματοποιεῖν σοὶ ἐκπλήξει φαντασίας, *qasi miracula edant, cum afficientium stupore visendos se præbere*; & ampliùs adhuc, si pro φαντασίας, φαλαζομένους dixisset. De exercitiis avtem ad ostentationem adhibitis Epictetus in *dissertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις ὡ δεῖ διὰ τῦ παρὰ φύσιν κ παράδοξον ποιεῖδ· ἐπεί τοι τῦ θαυματοποιῶν ὐδὲν διοίσουσιν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολόν δεῖ γὰ κ τὸ ἐπὶ χοίνικι ἀσκεῖσθαι κ ὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ κ ἐπικίνδυνον. τίνος ἕνεκα δεῖ κ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ χοίνικι ἀσκεῖσθαι, ἢ φοίνικα ἐσθίειν, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; ὑδαμῶς· ἐκ ἔστι τὸ δύσκολον πᾶν κ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι τὸ φαντασθῆναι· τί δ' δεῖ τὸ φαντασθῆναι; ὁρᾶξει κ ἐκκλίσει ἀκωλύτους ἀναιρέσεδ. Qod avtem dicit, ἀνδριάντας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cuticis rigentibus, statuas æneas inspectante populo circumjectis brachiis amplecti* solebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ ὅτι μὴν ἐπὶ ψύμμι ζῶσι ἐκυλινδεῖτο χειμῶνος κ ἀνδριάντας περιλάμβανε παρασκευάζων ἑαυτὸν σωφρονεῖν. Itaq; vanitatem hominis perstringens Plato, cum aliqando ἀλειχρωτίζομενος id est, *gelidâ undiq; perfusus* in turba media consisteret, miseranti populo, εἰ βούλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, ἀπόκιτε. *Si misereri vultis illius, discedite*. Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, ἐκ ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere illum neganti*, τί δ' ἐν μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis?* Subjungit avtem prioribus illis Epictetus: Ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῦ γυμναζόντων αὐτὸ, ἐν μηδὲν ᾖ· δεῖ τι ῥῆγα πρὸς ὄρεξιν κ ἔκκλισιν, ἵνα ἂν κ αὐτὰ ἀσκητικὰ ἂν ᾖ πρὸς ἐπιδεξιν, ἔξω νευρικός ἐστι, (qod Plut. ἔξω βλέπων dixit; vide *ad l.* 9. § 29. qanqam leg. forsan, ἔξω νευρικότης ἐστὶ, *sunt ejus qi extra prominet*, Volph. ut cum sequentibus cohæreat aptiùs) κ ἄλλο τι ὑποπῖπτε, κ διατὰς ζητῦντος τοῦ ἐρεύνας; ὡς μεγάλα ἀνθρώπου. Concludit deniq; dissertationem suam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλῃς σαυτὸ ἀσκῆσαι,

ου, ἀλλῶν πόλε παύμαθ', ἰφέλκυσαι βόγγον ψυχροῦ, ϗ ἐκπύυσον, ϗ μηδενὶ εἴπῃς. Apollonii verò istius, qisqis is fuerit, (vix enim crediderim esse, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs sincerum. nec satis animo facit illud, ἰφέλκυσαι βόγγον ψυχροῦ. cogitabam aliquando Ζοῖλον illud expungendum, vel etiam usum forsan Apollonium verbo βογχθίσαι, qod *ἀντὶ τῆς ῥαθῆσαι* positum in *problemat.* Aristoteli tributis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὲν πίνειν, ἀλλὰ ϗ βογχθίσαι. ut dixisse potuerit, ἰφελκύσας βόγχθισον ψυχρόν. Verùm Etymologo, qem Favorinus transcripsit, Βόγχθος est ὀλίγον πόμα. & Hesychio, Βόγγος, ῥόφημα, ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod sorbetur. hoc si admiſerimus, nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliquantulum sorbillando sumas, & nemini dixeris.* Epictetus ipse *lib. 4. ejusdem c. 14.* Ὅλαν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ παῖδ' ἀσκηλικόν, ὅτι πάσης ἀφορμῆς λέγε αὐτὸ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; ἄνδρωπε, εἴ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δ' μή, γελοῖος πιεῖς. εἰ δ' συμφέρει σοι, ϗ πίνεις, σπόπα. Οὕτως ἐκ ἀρκεῖ τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ ϗ ταράσσῃς; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c. 45.* Μηδὲν ἂν ὕδωρ πίνῃς, ὅτι πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνει. κἂν ἀσκητικόν ποτε πρὸς πόνον δέλῃς, σεαυτὸν, ϗ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τὰς ἀνθέκτας ἀπελαμβάνε· ἀλλὰ [ϗ] ἀλῶν ποτε σφοδρῶν, σπάσασαι ψυχροῦ ὕδατος, ϗ ἐκπύυσον, ϗ μηδενὶ εἴπῃς. σπάσασαι ψυχροῦ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἰφέλκυσαι βόγχθον ψυχροῦ. qanqam istîc non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium insinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud subjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De statuis amplexandis qid voluerit, ex supra dictis patet saris. Qod eò magis moneo, qia Simplicius istîc ab Epicteti mente qàm longissimè aberravit. Vide Aristid. *in Encom. ad l. 9 § 29.* vide & *lib. 9. § 12.*

Εὐδγελικόν] ut εὐποπλικόν, *infrà § 14.* sed εὐδγήλικόν, Xyland, optimè, opinor. εὐδγήλικόν δὲ ἄνδρα ὑπόδειγνυσι, bifariam potest intelligi: vel de eo, qi *occupatissimum esse se simulat*, & qi *multis variisq; negotiis distineatur*: vel de eo qi *virium roboris q; corpori ostentandi gratiâ sese exercet.* Nos anglicè sic distingvimus, ut alterum dicamus, **A man of action**, hoc est, *actuosum*; alterum, **An active man**, qasi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l. 1. epigr. 80.*

Semper agis causas, & res agis, Attale, semper:
Est, non est qod agas, Attale, semper agis.

de qo eodem videndus & idem *l. 2, epigr. 7.* Sed & Juridicus ille, de qo festivè Chavcerus noster in *fabulis* suis qas *Cantuarienses* indigitavit,

A busier man then he no where there nas:
And yet he seemed busier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epist. 62. Simulant occupationes, & augent, & ipsi se occupant.* Notat & Marcus noster, *infrà §. 12.* ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad suos scriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere solenne habebant. Ad posterius pertinet, qod de studio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & ista referri possunt. De Marco siqidem in istis qoq; non infeliciter versato, ex Cassio Xiphilino, Τοσαύτη ἐυεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε ϗ ὁπλομαχεῖν, ϗ σὺς ἀγρίους ἐν ὄρει καταλαλεῖν ἀνὴρ ἦν. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & cursum: & aucupatum, & pilæ apprimè lusit, & venatus est. Sed ab omnibus his intentionibus studium eum Philosophiæ abduxit, seriúmq; & gravem reddidit.* De Constantio majore Libanius *orat 3.* Οὐ δὲ ᾠήθη δεῖν καθήμενος τρυφᾶν, ἀλλ' ἐυδὺς ἀπὸ γραμμῆς ἐπῆλθε διείρυσιν. Mox de Constantino: Ἀεὶ πρὸς ἄρχοις ἦν τις τε χρείας ϗ τὸν λογισμόν· ϗ ὅτε ἡμέρας φανείσης, ὅτε νυκτὸς ἐπληθούσης, ἔχει τὶς ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἔλαγεν, ἢ σωματοτέρων, ἢ πάντως γε δικτύρων.

Τὸ κατοκωὺν ῥητορικῆς, ϗ ποπλικῆς] Zeno certè Stoicus, avtore Laërtio *l. 7.* dicere solebat, μηδὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀλλοτριώτερον πρὸς καλλιλογίαν ἢ ὑποκρισιν. qin & idem non *rhetoricam* solùm, sed & *dialecticam* frigillâsse videtur, cùm diceret, Βοηθεῖν τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους τοῖς ἀρτιχίοις, ἃ ϗ τοὺς δεσμοὺς τοῖς χρικῶν τι ἐμφαίνειν, ἀχρηστά ὄντι. Denique, si Cassio Sceptico ab eodem adducto fides, πᾶν ἐγκύκλιον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφαινεν, *artium liberalium orbem integrum inutilem prorsus pronunciavit*: nec Seneca ipse hac in parte à Zenone longè discessisse videtur: qem videas licèt *epist. 88.* prolixiùs ista disserentem. qanqam εὐχρηστεῖν ϗ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chrysippus; nec id omnino diffiteri avsus est Seneca. Cæterùm Marcus, cùm istîc, tum & *infrà § 17.* gratulatur sibi, qòd vel ab istis abstinuerit, vel havd magnos in eis progressus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magisq; necessariis avocaturæ fuissent.

Ἀσεκολογίας] Ἀσκολογίας. Xyland. Seneca *epist. 88. Venio nunc ad illum, qi cœlestium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philosophiæ utiq; præcepta salubria) τῆς συλλογισμῆς ϗ τῆς γεγμμῆς, ϗ τὸ κεκνίσαι πρὸς τοὺς ἀστέρας, ἄρ' ἃ μαχρὰ θεμιτὰ τῆς εὐσεβείας; Ἐκεῖνο ἐνδυμηθεὶς, ὅτι σωζομένων μὲ πάντων, ἢ γαμητρύντων, ἢ ἀσεκουμένων, ἰδίαν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τοῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ ϗ τὰ πάντα λυθήσεται. Ego tamen nihil istîc movendum censuerim: cùm ἀσεκολογία, *Sermonis elegantiam* sive *festivitatem* indicet; cujus studium cum Rhetorica ac Poetica aptissimè conjungitur. Seneca *epist. 75.* ubi orationem, qam Philosopho vult convenire, describit: *Non delectent verba nostra, sed prosint: si tamen contingere eloqentia non sollicito potest, aut si parata est, adsit, parvo constat: assit, & res pulcerrimas prosequatur. sit talis, ut res potiùs qàm se ostendat aliæ artes ad ingenium tot æ pertinent:*

hîc

hîc animi negotium agitum. Verùm, *eloquentiam* ut aliquâ ex parte admittat, *festivitatem* certè illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocisque plurimùm constat, quámque in oratore probant Iavdámque dicendi magistri, in philosopho Stoicorum gens severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenon.* Ἀστεῖός φασιν εἶναι παίζειν πρὸς σπουδαίους, τοῦ μὴ τὸν αὐτὸν ἀεὶς πρὸς ἡδονὴν ὁρμᾶν, μήτε παρ' ἄλλων τὸ πρὸς ἡδονὴν προσδέχεσθαι, μήτε αὐτοὺς ἀεὶ, παρεπιπόντως λέγειν τοῖς αὐτυρῷ ὄντι, ὃ πρὸς μὲν φαρμακοποσίαν χρήσιμον εἶναι, πρὸς δὲ ἀκόλουθον ὑ πάντα. Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐστηρὸν λόγον τὸν σπουδαῖον, καθ' ὅσον ἔστι πρόσφορον πρὸς, ὅτι προσήκειν τὸν πρὸς χάριν λόγον. Itaq; Epictet. *Enchir. c.* 32. ubi charactérem typúmq; certum delinéat, qem in congressibus ac conventibus observari postulat, § 13. Ἀπὸ δὲ τοῦ γέλωτος κινεῖν ὀλίγα ἐθέλειν, οὐδὲ ἐπὶ πολὺ πολλάκις, οὐδὲ ἄκαιρα ἐκτὸς τοῦ αὐτοῦ τοῦ πρὸς σὲ σκοποῦ πλανᾶσθαι ἀνέχεσθαι. Marcus ipse *l.* 3. § 5. Μήτε κομψεύεσθαι τοῦ διάγειν σε καλλωπίζεσθαι.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ κατ' ὄϊκον περιπατεῖν] *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator Lugdunensis. Quasi verò, inqit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte, ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Qid ille alter, qi togæ virilis die stolam sumsit?* ità enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (quoniam *Syrma* propriè non tam vestis ipsa, quàm pars vestis oblonga, quæ solum verrit, *cauda* quibusdam, nostris **traîn** dicta, aut ejusmodi saltem, qualis illa:) at fœmineo amictu, & citharæ dico aut Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutum conspici Marcum nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, quam describit Xenophon *pæd. l.* 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore qavis veste, qâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant plerique, qi notæ saltem alicujus erant, aliam *forensem.* Cicero *de finibus l.* 2. *Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Caro in *carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi, qod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*; ἐδῆτα ἡ ἄλλως μὲν οἰκοῦσιν, ἄλλην δὲ εἰς ἀγορὰν προσήκουσαν. *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sveton. *l.* 9 *c.* 8. de Vitellio: *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἁρπάζουσι τοῦ πορφυρίδας, περιῤῥήξαντες ἃς εἶχον ἐπὶ τοῖς σώμασιν ἐδῆτας λευκὰς, ἅτε ὄντας διαπρεπεῖς. *Senem utrumq; corripiunt, laceratisque vestibus quas gerebant, vilioribus sanè, utpote domi se continentium,* &c. De Hunnio Ammian. *hist. l.* 31. *Hæc est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, qàm foris domestica, rusticitatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, qo in foro amicimur,* qòd & *Tollium* dictum antiqis tradit idem ex Titinnii *Gemellâ*; (ità restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 2. *c.* 11.)

--si sus
Cum scorto instituit ire, claves illicò
Abstrudit juheo, telli nè sis copia.

id est, *Toga rustica*, inqit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siquidem *togam*, qam in foro, sive foris, gestare solebant, Romani (qod Baysius *de re vest.* observat) ubi domum redierant, componere & seponere consveverant: nisi si qi fastuosiores forsan fuerant. Hoc autem qod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observasse Clariss. Casavb. qem & *visum ab amicis cum privatis vestibus, (id est, sine toga, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pænulatum)* & *domestica quadam gerentem*, refert Capitolinus. Verto itaque, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν στολίῳ legere. qod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amictus certè ejusmodi usum, tanqam fastus gravitatisque affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; θέλουσι ἐν στολαῖς περιπατεῖν. *qi stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. *c.* 12. *v.* 38. & Luc. *c.* 20. *v.* 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto.

Vidêsne sacram mentemque te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertas huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicerò itidem in Catilini asseclis. *Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis,* (ità Nonius, *tristis*, meritò exerto, reddit) *Vehi amictos, non togis.*

Τὰ ὑπόδια ἀφελῶς χάφειν] Seneca *epist.* 75. Lucilio conqerenti, qòd minùs accurate scriberet: *Qalis sermo meus esset, si unà sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, qæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item *de charactere epistolico*; Ἔχέτω δὲ τὸ εὐσχημον ἐν τῇ μὴ ἐσκευασθαι. Διὰ γὰρ σκευασίαν μὲν, φιλοσοφοῦσι δόξαν φιλοσοφία δὲ ἐν ὑποδήσει μεγαλοφρόσυνη. Qin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tuliſſe: πρὸς γὰρ, inqit, τῇ κεκριμένῃ τοῦ λόγου, καὶ τὸ ἐφηδὺ τοῖς ὠσὶ ἐντεῦθεν πως τοῖς γράμμασι. *Siquidem præter limatum*

in

in verbis judicium, (qod de Fabiano Senec. *ep.* 100. *Elata verba sunt, non capta.*) *maxim etiam constantiæ ac stabilitatis indicia in literâ illius elucent.*

Ἐυαναλλάκτους ϗ εὐδιαλλάκτους] Locum hunc citat, sed miserè depravatum, Svidas, in vocabulo, ἐυαναλλάκτου, qod ille exiliter & jejunè nimis συμπαθῶς interpretatur. est vocabulum à re militari petitum. Siqidem τὸ ἀναλλακτικὸν, *classicum* dicitur illud, *qo à pugna vel fusorum profectione milites revocantur*, qanqam Xenophon etiam de canibus indagatoriis usurpavit in κυνηγετικῷ verbis istis; τὰ δ' ἐνθυμεῖτ' αὐτῶν τὰδε; βραχέα, ἵνα ἐυανάκλητα ἦ τὰ νεανικὰ faciles sint. Hoc est; qæ ad venantis vocem signúmve datum à fera persequenda facilè revocentur. ἐυαναλλάκτους itaq; ἔχειν, ut Svidas habet, sive διηκεῖς, ut Marcus istic, is dicitur, *qi ad classicum illud excudiendum promptus*, ad pugnam intermittendam sponte suâ proclivis est: qalis Laco ille de qo ad *l.* 3. § 5. tralaticiè verò, qi ad simultates privatas deponendas solvendásqe facilem sese exhibet, & εὐδιαλλάκτους pariter. qod pro εὐδιαλλάκτους Xylander in *annot.* reposuit. etsi in contextu *alloqii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Svidæ codices ἐυαναδιδάκτους exhibent. qòd, si verbum istiusmodi alicubi legeretur, pro ἐυαναλλάκτους irrepsisse crederem. interim Xylandri emendationi acquiesco. Ἐυαναλλάκτους itaque ϗ εὐδιαλλάκτους διάκειται, qi sunt *reconciliatui faciles*. qibus opponuntur ὀυδιαλλάκτοι Aristoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qi ad offensiones & dissentiones solvendas difficiliùs adducuntur. De re ipsâ præceptum habemus dominicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· ϗ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ &c. Sed & Dionis Prus. monitum non spernendum Orat. 38. Μὴ πάροιμιόν τι τοῖς ἀφρόσι παίδων, ὃ τινες αὐλοῦμεν, μὴ δυσκόλως μᾶλλον ὀργίζεσθε τοῖς παίουσιν ἢ τοῖς μιγνῦσιν, ἐπεὶ δύνανται κατευμενεῖς ῥᾳδίως. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui venia est opus.

Βραδέως πάσχει αὐτοὺ ἐπανελθεῖν ἐξαπίνης] πάσχει illud non agnoscunt Svidæ codices, & est forsan superfluum. neqe enim tam redeundi in illis, qi læserant, qàm in gratiam recipiendi, in læso, celeritas est, qæ in laudem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνῶσαι] ἀκριβῶς accuratè, *diligenter*, singula pensitando. Cui opponitur mox τὸ ὁλοχερῶς ἀφεωρεῖν, qando *summatim capita duntaxat delibantur & levitèr percurruntur*. Ad Marci mentem planè Fabius *instit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera est, nec actionis impetu transcurrit: sed repetere sæpiùs licet, sive dubites, sive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos mansos ac propè liqefactos dimittimus qò facilius digerantur. ità lectio non celerita, sed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitatione tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad scribendi solicitudinem, legendum est.*

Καὶ μὴ ἁπλῶς ἀφεωρῆσθαι ὁλοχερῶς] *neqe omnino considerationem summariam facis putandum.* Xyl. *percipiendam*, malim. nam editor Lugdm. cur sincerum vas incrustare, vel corrumpere potiùs voluerit, *considerationem accuratam*, pro *summaria* substituendo, nisi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, ariolari nullus possum. Qanqàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, qàm qo Marcus hìc usus est, imò contrario prorsus significatu usurpasum, havd rarò deprehendo. Dioscoridi siqidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς συνθλάσαι, uti Marcel. Virgil. vertit, est *penitùs contundere*: sive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέστερα μέρη θλάσαι, *in minutissimas partes concrete*, sive *confringere*. ut ὁλοχερέστερα μέρη sint, qæ λεπτομερέστερα idem alibi; & ὁλοχερῶς κοπίναι *l.* 2. *c.* 90. qæ λεπτοκοπτικῶς, *l.* 5. *c.* 85. Verumtamen eodem, qo hic, sensu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀνάξιον καὶ τοῦτο, ὅσα θηρίοις πρόβ, μυρμηκιαμὸν ϗ ὀκ ἀνάζει. τοιγὰρ τοῦτο αἱρετικὸν ἐνδείκνυται, ὀνόματι μὲν παρὸς ϗ ἐμβεβηκότας τῷ ϗ σῷ λαῷ ἀκριβῆ σωφήνειαν λεπτυρεῖν ϗ κολακεύειν ἐξαδυνάτους· πρὸς ϗ ϗ τὰ ἄρια διαιτώμενα ὁλοχερέστερον, ϗ ἀκριβέστερον, μετερχομένους· εἶτα ϗ μετέλθοιεν. qo loco, qemadmodum & apud Marcum istìc, τὸ ἀκριβέστερον ϗ τὸ ὁλοχερέστερον sibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶν ϗ τὸ λεπτουργεῖν, tanqam συνώνυμα, ἐπ παρελλήλως ponuntur: cum apud Dioscoridem aliter prorsùs se habeant. Itaq; ὁλοχερὴς ἀφεώρησις est *perceptio summaria & superficiaria*, qæ generatim & confusè facta sit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum nostrum, λεπτουργία qoq; apud Clementem, qâ singula qæqe etiam minutiora, inter legendum, expendantur, adversatur. Ità in Sexti Empir. illis *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπωμεν. ὁλοχερέστερον autem est *generaliùs* & minùs diligenter *loqi*. ità etiam τὸ ὁλοχερὲς τοῦ ϗ μέρους ἀντιδοῦναι, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν ϗ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπτόντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epist. ad Herodot.* Τοῖς μὲν διαιτιβίοις ἅπασι δεῖ φύσεως ἡμῶν ἀναλεγομένων ἐξακριβοῦν, μηδὲ τοῖς μείζοσι δεῖ συμπεπλεγμένοις εἴδεσι διαιρεῖν, ἐπιτεμὼν τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ κεφαλαιῶδες δεῖ ὁλοχερέστατον δεξόν τῷ μήκει, ἱκανῶς αὐτοῖς παρασκεύασον. Et mox: Καὶ δὴ ϗ τὸ ϗ μέρος ἀκρίβασμα πᾶν ἐξερεύνησον, δεῖ ὁλοχερεστάτων τύπων ἐμπεδειληφέναι ϗ μεμνῆσθαι. qi locus nostrum cum primis illustrat. Siqidem accuratæ fusioríqe rerum tractationi epitomen summa rerum capita tantùm complectentem opponit, sive κεφαλαιώδεσι τὰ ὁπτίλημμα, ut ipse loqitur. Aliter paulò, nec multò secùs tamen, τὸ ὁλοχερῶς

Marcus

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδὲ τοῖς φιλαλλοῦσι ταχέως συγκαταπίπτε] φεῦ [ἄλλων] , vel φεῦ [αὐτῷ] λαλοῦσι, Kyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci φλυαρολόγους, cavtio data intelligatur. Verùm retineri potest istud φιλαλεῖν, ut *blateroues*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concionatr.*

Μὴ φιλήκοος ἴσθι.--

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φιλαλήσεις, ὅτις ἔλεγε τὰς σοφὰς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φιλαλοῦσιν. ἀντὶ τοῦ φλυαροῦσι, φλυαροῦσι. Hinc πειλαλήμαλα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλώσσημαλα, pro qo perperàm ibi φιλαλήμαλα legitur. Sic enim Etymologus: ψιμύλημαλα, φιλαλήματα. & Svidas alibi, Κομψὸν, τρίτραπον, φίλλυον. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμψα, φιλάλα· κομψὰς γὰρ ἔλεγον, ὡς νῦν ἡμεῖς τρίπαις καὶ πλοκάλας φαμέν. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. τρόπαις καὶ ψιλάλαις legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀστρίλλητος. qod Schol. pessimè, ὃν οὐδὲ τὰ λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν οὐκ ἄν τις περιλαλήσαι. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, beneficio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυγχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siqidem γράμματι ἐντυγχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλεῖ Μακρῖνον ἀσφαλῆ καὶ ἰδιώτην, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπιστολὴ εἴη, δηλῶσαι αὐτῷ. *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid continent, qod properato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶ δέ σε, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem incideriut, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ἐπιλήσιοις ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoq; concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Masgalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epictero superstes fuisse videatur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictaq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd sit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Usus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκηδόνιον.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi cavsâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide acciverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; risit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico peristrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonautas ejus*: quasi vellus avreum petiturus; hoc est, qæstûs cavsâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium *Nicomediensem* Dio eur dicat, alii disputant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen intercideri, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & *Nicomediensem* fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hîc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 56. Ἀνανίαν ἐτύμως vocat, & à qo Bardesanem de fide deserendâ, frustra solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκύβδηλον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκύβδηλον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ acturus est committit: qod qi faciunt, κυβεύειν τοῖς πράγμασιν Græci eos dicunt.* τὸ ἀκύβδηλον igitur in eo est, qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus. κυβεύειν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qi vitam suam periculis exponunt.* Κυβεύειν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμῳ, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat. Incertus auctor apud Svidam*: Τὸ στρατηγικὸν ἀνδρώδες ἔχον & κύβον ἀναρρίψαι πολέμῳ ποσήτῃ. *Polybius apud eundem*: Οἱ μὲν ἀλογίστως καὶ μαλθακῶς ἐρρωσθαι δοκοῦντες, τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβεύειν τῷ βίῳ. *qod ipse exponit*, Παρεγλώσσως τι περιστῆναι καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβεύω, κύβον, εἰς κίνδυνον προπηδῶ. μὴ παραβάλλεσθαι, (καὶ) κυβεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύσαι τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδύνως τι ἐφεῖναι, καὶ ὑπολέγειν, ἐρίφθω καὶ βῷ.

ϹΘ. qod tamen ad τὸ κυβευτὴν, κυβείας τὸ ὀπὶ κυφαλῆς ῥίπτειν, rectiùs illic retuliſſet) *qi certâ itaq; ratione omnia agere inſtituit, is τὸ ἀπύθμενον habet.* Κυβεία *etiam ἀνθρώπων eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco qem notâſti.* (ſimul enim de loco illo Epheſ c. 4. v. 14. qæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certæ rationis uſum habent, paulo momento huc & illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, qæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen* κυβείαν παιδιὰν *interpretati ſunt. qod minùs placet. nam de παιδιᾷ ſequitur ſtatim. Eò referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, παιδιά. *Interpres qoq; Arabs exponit,* خديعة *qod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* Τῶν κύβων *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebas, ſed etiam ars, cùm id qod malè ceciderat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſſimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non artem ſolam in jactibus diſponendis, ſed fravdem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, ῥητορικῶς πάνυ, metaphoras, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ varias intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ ἀνδράσιν, & *juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Metam. l.* 2. tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fravdibus aleatorum, qibus ludi ignaris avt improvidis facilè imponunt; prout Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l.* 12. *c.* 7. alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. avtor *de Alex. l.* 1. tribuunt; Τοὺς μὲν παῖδας κύβοις καὶ ἀστραγάλοις, τοὺς δ' ἄνδρας ὅρκοις καὶ ἐπιορκίαις δεῖν. Plut. *in apoph.* & in *Lyſand.* & *Sympoſ. l.* 9. *c.* 20. & Dio Pruſ. *orat.* 74. itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Avguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l.* 22. *c.* 18. Apoſtolus ipſe forſitan per παιδιᾶν expoſitum volebat. Ad eum avtem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, μανικὰ ἀνθρώπων ἀπίστων σοφίσματα, καὶ πλάνης ἀκράτου κυβεύσεις. qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Evſebio *præparat. l.* 1. *c.* 5. Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſuprà ad* § 7. ex Epictet *l.* 3. *c.* 12. Idem *Enchir. c.* 50. Ζωμεύσῃς ὅτου ἀπολελοίδορε, ὀπὶ πλέον προσέχων ἑαυτῷ, μωρὸν ἄλλῳ προσέχων, ἢ τῷ λόγῳ.

Μηδ' ἐπ' ὀλίγον] Vide *ad l.* 3. § 6. Syneſ. *de provident.* Ὡσπερ ἡ ὁδὸν ἡ πρώτη σῴζει τοὺς πορευομένους διεξιοῦσα, προϊοῦσα πλέον ἀεί τι ποιεῖ, καὶ πολλαπλασιάσασα καλαπόνων εἰς πλείονα τὸν ἀριθμόν· ὥσπερ ἴδοι τις ἂν καὶ ὀπὶ τῆς νέου γινομένου, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλείονα ἀφίξησι προϊόντας.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad* § 16. Senec. *epiſt.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l* 71. Ὅμοιος δὲ πάντων ἐγένετο, καὶ ἐν ὑγιαίνοντι καὶ ἀρρωστοῦντι. qod eſt illi argumentum, ὅτι ὁ σοφὸς οὐ πολλοῖς, ἀλλ' ἑαυτῷ πάντα ἐπιτρέπει. ὥστε, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ὢν, καὶ ὑγιὴς σοφὸς εἶναι. De eodem Svidas. Ἐκ πρώτης γὰρ ἥβης τῆς ἡλικίας εὐσταθὴς καὶ ἡσύχιον βίον ἀσκήσας, ὥστε καὶ ΝΘ, ὥστε καὶ ἡδονῇ προσκεῖσθαι τὸ σῶφρον ἅπαν πώποτε. Capitolin. item, *Erat ipſe tantæ tranquillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio.* Et Avrel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia* (*in infantia* qoq; Evtrop.) *vultum nec ex gavdio, nec ex mœrore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l.* 9. *c.* 7. Ὡς ὅμοιον ἦν τὸ τοῦ Σωκράτους πρόσωπον, καὶ προϊόντος ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ ἐπανιόντος ἀεὶ διαῦγες. qod de eodem Epictet. *differt, l.* 3. *c.* 5. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ καὶ ἐμφέρειν καὶ ἐπιφέρειν. & *l.* 1. *c.* 25. ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διατέλει. Plinius *l* 7 *c.* 19. *Ferunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec avt hilaro magis avt turbato.* Hinc Seneca *epiſt* 104. ubi Socratem *ſenem perpeſſitium, per omnia alpera* (quæ & recenſet qàm plurima) *jactatum dixerat: Hæc,* inqit, *uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum qidem moverint. illam mirabilem lavdem & ſingularem uſq; ad extremum ſervavit non hilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l.* 2. *c.* 6. *Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex alicna pendere neqitiâ? deſinet ille Socratcs poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l.* 3. *Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qantò magis animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Ira geſtaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit; cùm ebiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam pollicetur Flaccus. *ad Elorum, l.* 2. *epiſt.* 2.

——*ego utrùm*
Nave ferar magnâ an parvâ, ferar unus & idem.

Qinqam de Marco Dio refert, qòd Faviſtinæ uxoris mortem ἐνεχρῶς ἐνέγκοι, *vehementius luxerit:* πλέον ἢ προσῆκεν, *plusqam convenerat;* Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *ſympoſio.* & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit;* unde *cùm ab aulicis miniſtris notaretur ab oſtentatione pietatis,* dixerit

Pius

Pius, *Permitte illi, ut homo ſit; neque enim vel philoſophia, vel imperium, tollit affectus.* ut in hoc ſaltem vel Apollonio, vel Socrati diſpar videatur. Verùm Dio de animi moderatione ſinceritateq; minimè fucatâ, non de affectibus iſtiuſmodi, locutus videtur. Capitolino q' ſecum conſtare poſſit, ipſe viderit. Cæterùm Svidas, vel alius qis apud Svidam, Apollonio Tyanenſi tribuit, qæ de Chalcidenſi Marcus iſtîc, in Ἀεί. Ἀεὶ χρὴ τὸν σοφὸν εἶναι ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνων, ἐν μακρᾶς νόσοις. ὅτι καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς. Ad qem locum Portus mirum in modum, ſed incaſſum, ſe torquet.

Ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva ſumas exempla.* Qam avtem vim habeant *viva exempla* iſta, docet Seneca *Epiſt. 6. Plus tibi*, inqit, *viva vox, & convictus, qàm oratio proderit. in rem præſentem venias oportet. primùm, qia homines amplius oculis qàm auribus credimus. deinde qia longum eſt iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expreſſiſſet, ſi cum tantummodò audiſſet. Vitæ ejus interfuit, ſecreta perſpexit, obſervavit illum, utrùm ex formula ſua viveret. plus Plato ex moribus qàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non ſchola Epicuri, ſed contubernium fecit.* Itaq; Ariſtides in *Alex. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδιὰν εἶναι δοκεῖν τὰ ἐν τοῖς γράμμασι, πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς τὰς σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σφοδρότατός τε εἶναι, καὶ ἀνεμεῖναι] *posſe eundem & vehementiſſimum eſſe, & remiſſum eſſe.* pro rerum ſcil. in qibus verſatur, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre ſuo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἥμερος μὲν, εἰ καί τις ἄλλος· ἐνδρὸς δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. δύο γὰρ τέκνων ὄντα, τὰ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαρατεινομένων, ἀπλότητι καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἔχοντος μᾶλλον τῆς ἀνδρείας, τῆς δὲ τὸ ἀνεκτικὸν δίχα τοῦ φιλαρδρώτου, ἐκείνῳ συμπλέξαι δαιμονίως ἀμφότερα· φράσειν μὲν, ὡς αὐτὸς, μᾶλλον τῆς ἡμερότητος· ὑρίσειν δὲ, ὡς ἀνδρείαν, μᾶλλον τῆς ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ δυσαγωγητικὸν] *ut in percipienda doctrina me non moroſum præberem.* Xyl. tanqam in differentes avdiendo morositatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis obſervat multisqe exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Caſ. cui aſſentior potiùs, *in diſciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac diſcentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevtiqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χἠμεῖν ἀκροατὴς ἀσώματος κεκτημένος·
Ὑπὸ γὰρ ἀνοίας οὐκ ἑαυτὸν μέμφεται.
Moleſta res eſt fatuus avditor ſedens
Se namqe præ ſtupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεκτικὸν σφῶν ἰδιωτῶν.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς] *Sed circumſpicerem de homine.* Xyl. ut cum clavſula priore cohæreat. qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Caſ. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σαφῶς avtem σοφὸς legendum conjicit doctiſſim. Junius. utrumlibet conſtare poterit. vel qòd *manifeſtè* id is ſentire ſe oſtendebat, vel qòd *ſapienter* agebat, qòd id *ſentiret.*

Ἑλάγχιστον σφᾶς ἑαυτοῖς κακὸν ἡγούμενον τῷ ἐμπείρειαν] Eodem ſenſu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Qod Philoſophi dictum ab Ambroſio Camald. Laërtii interprete peſſimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu excideràt, in *præfatione* operis adductum, reſtituit ſimul explicàtqe Salmaſius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnoſoph. l. 13.* ſeciùs pavlò ſic efferrur; Πολυμαθῆ νόον ἔχειν, οὐ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliaſii in eandem ferè ſententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς Πολυμαθημοσυνίης οὐκ ἔστι κανονίτερον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐρασταῖς, legitur, (ubi Socrates πολυμάθειαν aliud à *philoſophia* eſſe multis contendit) adduxiſſet; Μὴ δὴ ἡγοῦ τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, ἀλλ' ἐκ τῶν τέχνας κυπηδζοντα ζῆν, μηδὲ πολυμαθοῦντα, ἀλλὰ ἁλλό τι. Subjungit, Ἡδη γὰρ, ὅτι μοι, οἷς ἔφη ἤδη πολυμαθῆ νόον ἔχει· ὁ διδάσκει καθ' Ἡράκλειτον. qi locus cùm ſit depravatiſſimus, ex M. S. Heſchælius legendo, οἷς ἔφη πολυμάθειαν νόον ἔχειν, ex parte ſatis feliciter reſtituit; ſed mendum omnium fœdiſſimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμάθεια, νόον ἔχειν οὐ διδάσκει. atq; ità fortaſſe etiam Athenæus ſcripſerat. Denique tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθέες, νόον οὐκ ἔχουσι. qod apud noſtros vulgari dicterio eſt celebre, *Peritiſſimos qosqe non & prudentiſſimos eſſe.* **The greateſt clarks are not alwayes the wiſeſt men.** Cæterùm Apollonius bonorum ſuorum minimum cenſet, qod alii in ſe ſummum reputant: hi verò inane prorſus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντους. Optimè verò ſive Democritus, ſive Heraclitus (alterius enim dictum eſſe nullus ambigo, etiamſi nomen nullum adſcriptum extet) apud Stob. *tit. 34.* Πολυμαθίη χάρτα μὲν ὠφελεῖ, χάρτα δὲ βλάπτει τὴν ἔγνοιαν. ὠφελεῖ μὲν τὸν ἐξεῖν ἄνδρα· βλάπτει δὲ τὸν ῥηϊδίως φαντεῦσθαι πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec diſpar Ariſtippi illud, ὅτι πολυμαθίᾳ συμπνουμένῳ· Ὥσπερ οὐκ οἱ πλεῖστα ἐδίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑγιαίνουσι μᾶλλον σφῶν τὰ διοῦλα ἀφιστερομένων· ἵνα τί; οὐκ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σπουδαῖοι. Porphyrius denique *de abſtinent. l. 1.* ἐν ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῶν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις φήσειεν· ἵνα γὰρ εὖ ἔχῃ ἐν ἑκάλυε

λυειν τοὺ παῦν μάθημα συνάγοντας, εἰ) εὐδαίμονας. νυνὶ δ' ὐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὐ συμπληροῖ πλὴν θεωρίαν, ἀλλ' ὐδὲ τὰ περὶ θεὸν ὄντως ὄντων, ὑδὲ μὴ ἀρχὴν, ἢ ἡ κατ' αὐτὰ φυσίωσις ἢ ζωή. Avdiant Chriſtiani, ab ore hominis nomini Chriſtiano infeſti, dogma ſanè Chriſtianiſſimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δωρεὰς χάριτας] τὰς δωρεὰς χάριτας, ſicut *infr.* § 16. τὰς δωρεὰς τιμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν εὐφημεῖν δωρεῶν. qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda cenſent. Ars eſt qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio*: Ἡ χάρις ὐχ ἧττον δεομένη τῦ λαμβάνοντος ἢ τῦ δίδοντος, ἐξ ἀμφοῖν τελεῖται πρὸς τὸ καλόν. ὁ μὲν δεξάμενος, ὥσπερ σφαῖραν τὴν φερομένην, κατέχειν ἀτρεμῆ πεπόνθεν. Eandem imaginem aliò tranſtulit Plutarchus idem in *lib. de audiendo*: Ὥσπερ ἐν τῇ σφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συνεπόμενον εὐρύθμως φέρεσθαι τὸν δεχόμενον· ὅταν ἐπὶ τὸν λόγον δέῃ τις εὐρυθμίᾳ καὶ πρὸς τὸν λέγοντα, καὶ πρὸς τὸν ἀκροώμενον, ἀν ἑκάτερος τὸ προσῆκον αὐτῷ φυλάῃ. Seneca. *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Volo Chryſippi noſtri uti ſimilitudine de pilæ luſu: quam cadere non eſt dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc curſum ſuum ſervat, ubi inter manus utriuſque, aptè ab utroque & jactata & excepta, verſatur.* Lavdat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharſis, τάχιστα δ' εἰ) μάνοισι σωφρόνως δόκεαί τε καὶ δεξαῖς λόγον.

Διὰ ταῦτα] D. Jun. vult ταῦτας, χάριτας ſcil.

§ 9. Σέξτε] *Avdivit & Sextum Chæronenſem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Evtrop. ἀδελφιδοῦν. Evſeb. τὸν ἐκ Βοιωτίας. Dio, Svidas & Philoſtrat. in *Herod.* Qæri forſan poſſit an idem ſit, qi Pyrrhonias opinjones ſcripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Hiſtor. Aug.* Salmaſius; qi & Sexto Afro iſtud tribui monent. negat & *ad hiſtor. eand.* Caſavbonus, qi *ad Laërt. vit.* tamen ſecùs ſtatuerat.

Οἶκον τῦ πατρονομικοῦ] *domum ad arbitrium patriæ familiæ inſtitutæ.* Xyl. qo ferè ſenſu Svidas. Πατρονομικοὺς, οἱ κατὰ πατρῴων πατρικοῖς νόμοις πολιτευόμενοι. niſi qòd hìc ad majorum jam defunctorum, illìc ad ſuperſtitum adhuc parentum leges vivitur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι καὶ πόλεσι παρὰ ἰδίοις νόμοις ἐπομένοις, *inſtitutis legibúſque patriis vixiſſe.* móxqe ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyſſ.* 1. lavdaverat,

--θεμιστεύει δ' ἕκαστος Παίδων ἠδ' ἀλόχων-- à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxiſſe, in qo ſcil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ πρὸ ἀρχῆς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, ὅθεν ἐπόμενοι, καθάπερ ὄρνιθες, ἀγέλαι ἐπέπεσαν, πατρονομούμενοι καὶ βασιλεύεσθαι πατῶν δικαιότατον βασιλεύομενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Caſavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad ſervos & famulos, non titulo tenùs tantùm, ſed re verâ, paterfamilias exiſtit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmque & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ rerum eſt Quirinalis:

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epiſt.* 47. *Vide*, inqit, *qam omnem invidiam majores noſtri dominis, omnem conſumeliam ſervis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga ſervos paterno more ſe gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Eſt mihi ſemper in animo, & Homericum illud, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν, & hoc noſtrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gratius eſt nomen pietatis, qàm poteſtatis: ctiam familia magis patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm fruſtra vocantur, niſi nomini ſuo reipſa reſpondeant. Qalem avtem hic Marcus Sexti domum, tale Dionyſii regnum voluit eſſe Dio, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη μετ' εὐμενείας παρεσκευασμένον. Plut. *Dion.* Atqs hoc eſt qod in Ulyſſe ſuo celebrat Homerus *Odyſſ.* Ξ. *v.* 47.

Τοῖς δ' ἔσαν ἔπεα πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ε. *v.* 12.

Λαοῖν ὅσιν ἄναξ· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris inſtar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat ſe de Florentio Cilices qoſdam percontatum, εἰ μέμνηται πῶς ποτὲ Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρῳ, καὶ ὅσοις ἦν πρὸς τοὺς Ἰθακησίους. ab eis reſponſum retuliſſe, his verbis; qæ qo mentem genuinam indicem, ſubjicio: καὶ λίαν ἔφασαν· καὶ ὅτι δεῖν ἥδιον, ὅτε πλήττειν. ubi δεῖν ἥδιον illud cum vitioſum eſſe avtumaret Vir doctiſſ. Feder. Morellus ἥδιον expunctio, ἥδεσ ſubſtituit: vertítqe, *illi admodùm ſe meminiſſe dixerunt, & neqe opus eſſe latari, neqe ſcrire.* qæ ſanè verba qid ſibi velint, Oedipo alìqo, qi explicet, opus eſt. mitto qod *ipſos meminiſſe* refert, lapſu gemino cum eo, qo *ei μέμνηται* antè verterat, *nunqid meminiſſent*, cùm de Florentio præſide ab ipſis Libanius, non de ipſis, qæſiviſſet. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum πρὸς τοῦ ἐρχομένου (Libanium avdis) ἥμερον βλέπουσί τε, Ulyſſis inſtar, nacti eſſent. Verùm ſanus ac ſincerus eſt locus, qem vitii ſuſpectum vir doctiſſ. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpiſſimè lapſus deprehenditur. de Florentio utiqe reſpondent Libanio, *illum admodùm meminiſſe*; (eorum ſcil. qæ de Ulyſſe à Poëta dicta ſunt) réqe ipſâ exhibere. *neqe* enim *avt vincire libenter, avt ſcire* h e. *nec in vincula conjicere, nec plectere qenqam proclivem eſſe.* ità τὸ δεῖν uſurpavit & Plato in *Cratylo*; ubi δῆσιν. &. δεῖν, *nectere & vincire*, ſive *ligare*, idem

ferè

ferè esse affirmat. Qod autem in Ulysse Homerus, idem in Cyro prædicat apud Xenophontem *pæd. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ κ᾽ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἀρχὴν ἀγαθὸν οὐδὲν διαφέρει σπουδὴ ἀγαθή. ὅτι τε γὰρ πατὴρ σφοδρὸν φιλεῖ παῖδα, ὅπως μήποτε αὐτοῦ πάσχῃ κακόν. Κύρος τέ μοι δοκεῖ νῦν συμβουλεύειν ὑμῖν, εἰ ἄν ἐν μάλιστα εὐφραινόμενοι διατελοίημεν. & Xenophon ipse, *lib. eodem*; ἐκεῖνο δὴ ἀρχομένῳ πατὴρ κελεύει. addit etiam, & à servis, δεῖ εἰς τὸ δυνατὸν κατεσκευάσθαι. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι πόλις πολίταις, οἷς πατὴρ φίλος υἱοῖς αὐτὸς ἐγώμην. Qodque ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τὸν βασιλέα ἐκάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι εἰς τὸ θεῖον τιμὴν μάλιστα ἐφαίνετο χρώμενος· δόξῃ δ᾽ ἐμοὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο Κύρου φέρεσθαι ἂν τοῦ πρεσβυτέρου, παρ᾽ ἀνθρώπων καλούμενος. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus paterfamilias in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quam magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur *οἱ παρεκβαίνοντες τὸ πάτρια, καὶ δεσποτικοτέρως ἀρχὰς ὠρεγόμενοι.* Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ δεσπότης. Κύρος δὲ πατήρ. *Darium institorem esse*, qia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, qia asper & insolens; *Cyrum patrem*, qia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immanissimis
Rex hoc tyrannis interest
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat suos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis:*

Totius est regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, quot civibus.

Καὶ τὴν ἔννοιαν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατὰ φύσιν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citticus.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τὸ κατ᾽ ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Qod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonémq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse; τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientiùs dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἐνοῦσαν ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, καὶ τὸ καλῶς ζῆν, καὶ τὸ εὖ ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιόντων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 31. *Solemne dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἀρίστοις φιλοσοφήσασιν ἀξίωμα τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ᾽, ὅταν ὁ νοῦς εἰς τὰς ἀρετὰς ἀτρέπτως ἐκδῶν κατ᾽ ἰχνος ὁρμῇ λόγῳ βαίνῃ, καὶ ἑπόμενος θεῷ, καθ᾽ ὃν περιάγεται αὐτὸς διαμεμενηκώς, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ παντάχοῦ ἔργοις τε καὶ λόγοις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum seqi, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 3. 9.

Τὸ σεμνὸν ἀπλάστως] Ità *l.* 2. § 5. μὴ σεμνόπλαστος ἁπλάστως. Vide notas ibi. Contrà L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quòd & fictus fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Qid Pio sanctius? qid Marco prudentius? qid Vero simplicius? qid Bassiano fortiùs?* Lamprid. Qin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: horatúsq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, .i. *munditiem*, interpretatur Casaub. qæ vitio qandoq; affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, qòd ad Marci mores per tempus aliqod ille se specie saltem tenùs accommodaverit. ut fuerit qod in Senatoribus qibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Qod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmqe; vera potiùs severitas, quàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλάνθρωπος.

Τὸ συγκριτικὸν τῶν φίλων] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συλλογίζεσθαι hîc sit *conjecturari*, & *conjecturando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Arqs ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ λανθάνειν συγκρατοῦντα τοὺς φίλους. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συλλογίζεσθαι istîc sit

obser-

obſervare, & *obſervando rationem alicujus habere*, qò ad ingenium ejuſdem ſe accommodet. Etenim σχάζεσθαί τινος, eſt *rationem alicujus habere*. Galen. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὴ παρὼν παρῇ συναναγνώσκω τι βιβλίον, ἀκριβῶς σχάζεσθαι δυνάμενος τῇ μέντοι τῆς ἐξηγήσεως, ἀπελλίπων ἑκάστοτε σοὶ τὸν μανθάνοντα ἔξω. ὅταν ἡ γεφύρα πᾶσιν, ὅτι τὸ ἄδικα παρεσκευασμένον, ὅτι τὸ χρήσιμα σχάζομαι. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείστοις ἀσυνέτοις ὅσον τὸ ἡμίσεια τῷ μέσῳ ἔξιν ἔχοντων σχάζεσθαι. *In privata lectione accuratam prorſus habeo diſcentis rationem; in ſcriptis nec optimè nec peſſimè imbuti, ſed mediocrium tantùm rationem habeo.* Polybius *hiſt. lib.* 6. Ἦγε μὴν σύνολον πάλιν ἡ πολιτεία ἔχουσα δύναμιν, εἰ τοῖς κοινοῖς προέμενοι ἀναλήψεται προσέχειν τοῖς πολλοῖς, ἡ σχάζεσθαι τὸ δῆμον. *Senatus multitudinem reſpicere, populiq; rationem habere cogitur.* Et mox; Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑπάρχειν ὅτι τῇ συγκλήτῳ, ἡ σχάζεσθαι τῶν βουλῶν, ἡ κοινῇ ἡ κατ' ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius eſt, ejuſdémq; rationem habere, ſive eundem obſervare neceſſe habet.* Et rurſus: Ὀφείλουσι δὲ ἀεὶ πιστὴν οἱ δήμαρχοι τὸ δοκεῖν τῷ δήμῳ, κἀμέλεια σχάζεσθαι τῆς τούτου βουλήσεως. *Id exeqi quod populo videbitur, ejúsque voluntati ſeſe accommodare.* Marcus ipſe *l.* 3. § 11. Τοῦ κατ' ἀξίαν συνεχάζομαι. *Simul rationem habeo cujusque pro exiſtimatione ſua.* & *l.* 10. § 6. σχάζομαι τοῖς ὁμογνώμοσιν. *Cognatorum mihi rationem habeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἔσχασεν *natura unicuique rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, ſtudioſè, cum cura cautionéq; benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν ἐχθροῦ καὶ ἀπροσδιορίστου, τῷ δὲ φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ἔχοντι. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag. l.* 1. *c.* 8. Ἀλλ' ἐξ ἀλλοτρίου τῷ σωτηρίου λόγῳ, κηδεμονικῶς λοιδορούσης. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρωπίας φάρμακον· εἰ δὲ λέξαι χρὴ, καὶ λοιδορεῖσθαι δεῖ. & *c.* 9. Νουθέτησις μὲν ἂν ὅτι, λόγῳ κηδεμονικῇ, τῷ ἀμπωτικῷ. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. *l.* 15. & Euſtath *ad Odyſſ.* ν'.)

Ὁ πρῶτ' ἀνθρώπων μ' ἐλυπήσας θεὸς πάλαι
Τῆς νυκτὸς, ὡς τις κηδεμὼν ἐξ ἀλλύλων.
Qui primus docuit cum laternâ incedere
Noctu. digitorum egregius curator fuit. Groc.

Καὶ τὸ ἀνειμένον ἐξ ἰδιωτῶν] *Facilitatem ergà privatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιῶν enim, homines *imperiti*, qualis plebs eſſe plerumque ſolet. Sic Lucas *Act. c* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & Athenæus *l.* 4. ὁ εὐλαβέστερος ἰδιώτης, θερείᾳ καὶ ἀσθενέστερος. Sed & Chaldæo Paraphraſtæ, & Judæis Doctoribus עמא דארעא iſtinc pro *vili, plebeio, rudi, literarum imperito.* Talium imperitiam & ſtoliditatem *ſuſtinere* poſſe, artis laudisq; eſt haud infimæ. Pythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης ὄντι παιδείας, τὸ ἀσταθμήτως ἀνιᾶσθαι φέρειν. Vide ſuprà § 8.

Καὶ τὸ ἀνεπιληπτότερον ἐξ ἰδιωτῶν] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inquit, *ut ea ſpectare non cuperem, quæ opinione tantùm conſtant.* ὀιόμενα enim eſt *opinari.* Eſt revera; ſed ὀιομένοις pro *opinabilibus* vix, opinor, qiſquam admiſerit. Addit idem; *Vel, ut ſpectare non cuperem eos qi magnificè de ſe ſentiunt.* ὄιημα enim & ὄιησις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionyſium ſignificat præſumptionem & ὑπαρξιν, Mer. Calavb. Τῶν ὀιομένων nomine τοὺς ἰδιώτας deſignari exiſtimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, qod Epictetus *Enchir. c.* 68. hiſce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν διαφημάτων. Qod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inqit, *ineptiarum, qæ ſunt innumerabiles, haud ſcio an ulla ſit major, qàm illorum, qi ſolent qocunqe in loco, qoſcunqe inter homines viſum eſt, de rebus, aut difficillimis, aut non neceſſariis argutiſſimè diſputare.* Verùm id mihi animo inſidere neqit, cùm in clavſula proximè antegreſſâ τῶν ἰδιωτῶν meminerit; nec veriſimile videatur Marcum de eiſdem prorſus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum uſurpâſſe voluiſſe. Sed nec ex ipſis verbis, prout exhibentur, qi elici poſſit iſte ſenſus, intelligo. Clariſs. Salmaſius, οἱ ὀιόμενοί *ſunt*, inqit, *qi res τῇ ὀιήσει, .i. opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non eſſe dicere, Non putabam. non tantùm ſic delicta ſua multi excuſant ac defendunt, ſed etiam τὸ putabam in multis aliis locum habet. Putabam ſic rem caſuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortaſſe,* καὶ τὸ ἀνεκλητὸν τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τὸ ἀδιορίστου τῶν ὀιομένων. *i e. Qi facilè ſerret idiotas ac rerum imperitos; ſed & inconſiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & ſolam ὄιησιν pro attentione & diſtrictiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, à D. Salmaſii veſtigiis pavlùm admodùm deflectendo, à ſenſu nihil, legerim, καὶ τῶν ἀδιορίστων ὀιομένων, *eoſq; qi citra conſiderationem opinantur, & de rebus qibusvis temerè ſtatuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον] Qod de ſe Apoſtolus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτῷ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & ſatisfacere ſatagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem, ſed oſtendendo pietatem.* Gregor. Rom. *paſtor. l.* 2. *c.* 5. & *regiſt. l.* 1. *ep.* 24. *Compaſſione miſericordiæ, non ſimulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condeſcendens, nunc à licitis ſe cohibens:*

bens: nunc moralia docens, nunc mystica disserens. Gilbert. *in Cant. Serm. 27.* qi videndi ulteriùs in locis adnotatis: sed & Ireneus *adverſ. Valent. l. 3. c. 5.* & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliiſque *in ep. 1. ad Cor. c. 9.* Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque lavde dignior, qò plerumq; rarior comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citra decori leges imminutas qibuſcumq;, ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve declinandam. qam & Marco *indulgentiæ* nomine tributam à Capitolino cenſet cl. Caſaubonus, & εὐαρμοστίαν τοῦ τρόπου interpretatur ex Platone *de Repub l. 3.* Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cauſâ adhibetur. qod genus hominum nunc Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutat, reddítque gemmunq; proximè attingit.* Plin. *l. 8. c. 33.* & Solin. *c. 43.* Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ οὖν θηρίων, ὅσα πφυκότα τὸν χρόαν τρόποις, συναφομοιοῦται τοῖς ὑποκειμένοις χρώμασι καὶ χροιαῖς, ἀλλοτρίοις χρώμασι, γήτοι ὀικείων, κοσμιώτερον· nunc Polypo; qi & *colorem mutat ad ſimilitudinem loci.* Plin. *l. 9 c. 29.* Ὥστε τὸν χρηστὸν, εἰς ἂν πλησίασῃ, πάντας ὁμοιοῦν. Plut. *natur. qæſt. 19.* Vide & Lucian. *dialog marin. 5.* indè Pindarus *ibid.* & *de animal. ſolert.* ab eodem adductus. Παντὶ δηοὶ χρὴ μάλιστα νόον προσφέρων, πᾶσιν πολίεσσιν ὁμιλεῖ. ubi forſan tamen legendum, ὁμίλει· ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & περὶ πολυφιλίας, lavdatum:

Πελύπιδες νόον ἴσχε πολύφρονα, ὃς πολὶ πίσυῃ
Τῇ σφῷ ὁμιλήσῃ, τοῖσ' ἰδεῖν ἐφάνη.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, *elegiis* aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πελύπα ἐγγυῶ ἴσχε πολυτρόπου, ὃς πολὶ πίσυῃ
Τῇ σφῷ ὁμιλήσῃ, τοῖσ' ἰδεῖν ἐφάνη.

Qam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lemnio referente in *vit. Sophiſt. l. 1.* per παφρᾶσιν iſtud tranſtulit;

Πελύπα ὄγγυω, ἴσχε φιλοσράτῳ, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν σφῷ ὁμιλήσας, τοῖσ' ἰδεῖν ἐφάνη.

At contrà Phocylides;

Μηδ' εἰς πλεονεξίης πολύπους χεῖρ' ἐμὸς ἔστω.

Ióq; Tragic. apud Athen. *l. 7.*

Στυγῶ μέλαιναν πελάνων χοάς.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat. 27.* Ὥστε δεῖόν τι πάθος, καὶ τὸ τῶ Θεοῦ μιμεῖσθαι λέγειν, Ἐγὼ γὰρ ὁ αὐτὸς εἰμι, καὶ οὐκ ἀλλοιοῦμαι. ἴσως μεταπεσοῦμαι, ἀλλὰ μεταπεσοῦμαι, ἀλλὰ συμμεταπεσοῦμαι τοῖς κρείττοσι καὶ τῆς προῤῥήσεως, ἀλλοῖα ἀλλοῖ μυθούμενος, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἐκ πυτῶν οἱ πολύποδες, εἰς ἂν ὁμιλήσωσι. Verùm nulla imago vitioſum iſtud ἐκ κολάκων καὶ ἀρίστων τὸ εὐάρμοστον depingat meliùs, qàm Plutarchi illa *lib. de adulat.* ab aqis deſumpta, qæ per fluxilem labilémqe, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujuslibet concipientis, vel corporis immerſi cujusvis, figuram confeſtim induunt. Ὁ γὰρ κόλαξ, inqit, ἀτε δὴ μίαν ἐχίαν ἦθος οὐκ ἔχων μόνιμον, οὐδὲ ἑαυτῷ βίον ζηλῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἑτέρου καὶ πρέσβεως ἑπόμενον καὶ προσαρμόζων ἑαυτὸν, οὐκ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰς, ἀλλὰ παντοδαπὸς δεῖ καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον, ἐξ ἄλλου τύπου, ὥσπερ τὸ μεταῤῥεῖν ὕδωρ, ἐκ ῥοῦν ἀεὶ καὶ μεταχωρεῖν ὁρῶντος τοῖς ὑποδεχομένοις. Vide *ad l. 5. §* 36. & *l. 7. § 43.*

Κολακείας μὲν πάσης ἀφεκτέον ἐστὶ τῷ ὁμιλίαν αὐτῷ] Qod de Dexippo Sophiſta (opinor) apud Svidam neſcio qis: Ὁ αὐτὸς συμπότης καὶ οὐκ ἀποδεκτός, ὅμως ἐπῆκτο διὰ τὸ ἐν ταῖς ὁμιλίαις, ὑβριστὴς ἦν καὶ ἀλαζών. Ἀλλ' ὅμως ἐπῆκτο διὰ τὸ χαρίεντα δαιμάζουσιν.

Ἀλλοτριώτατον ἦν αὐτοῖς ἐκείνοις] De Bruto Ciceto in *Oratore § 35. Admirabilis fama virtutum incredibilium, qæſpecie diſpares, prudentiâ conjunguntur.* Qid enim tam diſtans, qàm à ſeveritate comitas? qi tamen unqam te aut ſanctior eſt habitus, aut dulcior? qid tam difficile, qàm in controverſiis dijudicandis ab omnibus diligi? conſeqeris tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuis, aqos placatúſque dimittas. ità efficis, ut cùm gratiæ cauſſâ nihil facias, omnia tamen fint grata, qæ facis. De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt rariſſimum, aut facilitas auctoritatem, aut ſeveritas amorem deminuit.* Et Seneca *de beat. c. 8.* *Virum ſapientem* ait fore, in his qæ agit; *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophia ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolità in eo comitate, qam præcipuè ſuis, max amicis, atq; etiam minùs notis exhibebat.*

Καὶ ὅλως ἐξευρετικόν τε καὶ ταχυτικόν] formulæ Marco noſtro admodum familiaris; *qà certâ ratione methodóq;* aliqid inſtitutum deſignatur. ità ὁδῷ ἀναλαμβάνειν. *l 5. § 34.* &, ὁδῷ περαίνειν. *l. 6. § 26.* &, ὁδῷ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχειν. *l. 3. § 11.* Epictet. *diſſert. l. 1. c. 16.* Deum ait dediſſe nobis τὴν διάνοιαν τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πάντα ἦν ὥσπερ ὁδῷ κεκοσμημένα φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notis. præfat.* Stoici qidam Arceſilaum Academicóſq; appellant, λυμεῶνας καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δογμάτων ὁδῷ βαδίζοντων ἀναιρετικούς. Zeno Citt. apud Laërt. *l. 7.* Τὸν φύσιν εἶναι πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον εἰς γένεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l. 1. ad gignendum progredientem viâ.* & *ibid.* χωρεῖν τε αὐτῆς (de Dialectica loqitur). Οὐκ εἶναι ὁδῷ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι· ubi Caſaub. ὁδῷ i. *viâ & ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè *viam & rationem* conjunxit Cicero in *Verrin 2. viam & artem in Bruto.* Sed & in *de finib. l. 2.* qi eſt locus huic geminus; *Omnis in quærendo, qæ viâ qadam & ratione habetur oratio,* &c. Confirmat avtem iſtinc Ruald. in *Plut. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnatum & everſum ibat.

Μηδ'

Μηδὲ ἔμφασίν ποτε] qod Cicer. *de fato. ut nemo in eo libidinis vestigium viderit.* de Stilpone Megarico loqitur.

Ἅμα τε ἀπαθέσατον ἦ), ἅμα ϗ φιλοσοργότατον] Ità scil. exemplo suo ostendit Sextus, qod Seneca *de Element. l. 2. c. 5. Secta Stoicorum, licèt apud imperitos malè audiret tanqam nimis dura, nullam benigniorem leniorémqe esse, nullam amantiorem hominum.* possêqe φιλοσοργίαν uberrimam etiam cum summa ἀπαθείᾳ consistere simul. Insandum interim facinus ac ridiculum simul patravit editor bonus ille Lugdunensis, qi ἀπηχθέσατον pro ἀπαθέσατον nobis hoc loco supposuit. dignúmqe patellâ operculum adjecit Annotator, cùm ἀπηχθῆ, qod proprièodiosum significat, hîc *odio vacuum* designare adnotavit. cum lectionis genuinæ hominem monere posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione digna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum & ad amorem propensum. Verùm ut idem & affectuum perturbationibus cum maximè immunis, & ad amorem genuinum interim propensissimus existeret, miraculi propè loco haberi poterat. Siqidem ut vulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἄυφημον ϗ τοῦτο ἀφοφατί] *qòd benè passim audiret, idqe sine strepitu* qum *nec ipse* scil. *sibi plauderet*, ut de Tacito Plin. *l. 9. ep. 14.* & aliorum plausus etiam nihil moraretur, sed supprimeret potiùs, qod de Servatore nostro Matthæus *c. 9. v. 30.* & Luc. *c. 5. v. 14.* Contrà qàm Cicero, qi cùm elogia & encomia ab aliis sedulò avcupabatur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes aliis qibusqe materiis intercalares subinde facere gestiebat. qàm Crescens Cynicus, qem Justinus *apolog.* 1. non φιλόσοφον, sed φιλόδοφον, ϗ φιλόκομπον vocat. qanqam usu venit ferè, ut qod de Agricola Tacitus, *ipsâ dissimulatione famæ fama fiat avctior.* qod & Christo Domino contigisse monent Matth. *ibid. v. 31.* & Lucas *c. 5. v. 15.* De Catone Sallust. in *Catalin. Esse, qàm videri, bonus, malebat: ità, qò minùs gloriam petebat, eò magis adsequebatur.* Atqi hoc sensu τὸ ἄυφημον istîc interpres uterqe accepit, ac si τὸ ἄυφημον idem qod τὸ ἔυδοξον esset. in qorum & ego sententiam lubens concederem, si τὸ ἄυφημον usqam ità usurpatum occurreret. Verùm cùm pro *favcntia*, id est, favstâ expetitione, avt honorificâ existimatione, externis indiciis palam factâ, qæ solet aliis exhiberi, freqentissimè adhibeatur, nec hîc secùs à Marco sumptum existimem. eò magis, qia *infr.* § 13. ità prorsùs accepit. itaqe verterim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium qendam affectum, candidum moderatúmqe simul, designet, qalem in avditore Plutarchus desiderat: μήτε ἄτεκτον ϗ ἀτενῆ, διήματος ἐκτὸς μεσὸν, μήτε ὀφρυῶν χυ γέλωτα κινοῦντα, μήτε φωνὴν εὐτράπελον μάρτυρα φιλοκαίας ἀφειμένην, ἀλλὰ σιγῇ ϗ βαρύτητι καταπλάττω ϗ σημαίνουσι διορίζοντα δόξαν εὐσεβοῦς ϗ βαθυς ἔχοντος ἀνδρός· ὅτε αὖ πάλιν ἐλαφρόν τινα ϗ ὀρχηστὴν, χυ ῥῆμα ϗ συλλαβὴν ἀφιεμένην ϗ κεκραγότα. qi nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contentione avt vociferatione minùs decorâ. Horum avtem sensuum optionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάντως] *absqe ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ὑποδεικνύειν ϗ ὑποδύεσθαι φαίνεσθαι, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ὑποδεικτικὸν ϗ φανταστικὸν, ut Casavbon. qi videndus ad illa Persi, *Sat. 1. v. 70.*

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

At pulcrum est digito monstrari, & dicier, Hic est. id est, δακτυλοδεικτεῖσθαι· ut Philo loqitur. Senec. *epist. 16. Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr.* § 8. πλὴν ἐμπειρίας, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρῳ τῷ γραμματικῷ] *Usus præterea Grammaticis, Græco, Alexandro,* &c. Capitol. De Alexandro istò vise sis in eundem Aristidæ Sophistæ *sermonem epitaphium.*

Τὸ ἀνεπίπληκτον] De Alexandro Aristides. Μόνῳ ϗ ἰδιώτης τε ὢν ἤλεγχε, ϗ παρὰ τοῖς δεξιοῖς εἰς τὰ μέτρια ἐθαυμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς] Ità *l. 11. § 13.* τὸ παρεσόμενον δεῖξαι, ἀκ ὀνειδιστικῶς.

Παρυπομήσεως] Qalem Socratis disciplinam lavdat Plutarch. *de adulat. & amic.* ὃς ὕστερα ἀρξάμενος νέος ἤλεγχε, οἷς μηδ' αὐτὸς ἐπλημμέλησε ἁμαρτίαις, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων ὁμοίως δεῖν ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ϗ ζητεῖν τὸ ἀληθές. Et *Platonic. qæst. 1.* δεκὼν ζητεῖν κοινῇ τὸ ἀληθὲς.

§ 11. Φρόντωνος] *A Frontone*; qem cut *Frontinum* hîc M. Cas. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est, --Latino, Frontone Cornelio: --Cui & statuam in Senatu petiit.* & Dio *l. 71.* ἐν τοῖς ῥητορικοῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον. qem eundem & *l. 69.* idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ μέτρια μάλιστα τότε Ῥωμαίων ἐν λόγοις φερόμενος. Et Panegyrici Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloqentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* lavdat Sidonius *l. 4. ep. 3.* qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, *l. 8. ep. 10.* cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius *l. 2. c. 26.* qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero illo distingvendo, appellat, *l. 19. c. 8* Eandem cum Sidonio *gravitatis* lavdem Frontoni huic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Ruſticum: qo loco, falſus eſt Eraſmus, (errotis ducem ſecutus forſan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *hiſtor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo deſignatum cenſet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Euſebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap.* 1. *Quatuor ſunt*, inqit, *genera dicendi: copioſum, in qo Cicero dominatur; breve, in qo Saluſtius regnat: Siccum, qod Frontoni adſcribitur: Pingue & floridum, in qo Plinius ſecundus gondam, & nunc nullo veterum minor noſter Symmachus luxuriatur.* Dignitate Conſulari à Marco fuiſſe ornatum, avtor eſt Avſonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epiſtolâ (uti videtur) ſive oratione aliqâ, ciat hæc Chariſius *inſtit. grammat. l.* 2. *Mihi ſatis abundéqe bonorum eſt, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omiſſum velim, videri Frontonem hunc adverſus Chriſtianos vel ſcripſiſſe, vel egiſſe, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de iſto & tuus Fronto, non ut affirmator, teſtimonium fecit; ſed convicium, ut orator, aſperſit.*

Ἐπιστεῖν] *ut ſcirem.* Xyl. potiùs *ut conſiderarem, animadverterem.* eſt enim ab ἐφίστημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *ſupr.* § 6. ἀπιστικόν.

Ὅια ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ πολυλία, καὶ ὑποκρισις] Polyb. *hiſt. l.* 2. αὐτὸ γὰ τοῦτο [τὸ τυράννι] ἀφελέσι πλὴ ἀσυβεσίαν ἅμαπαν, καὶ πάσας ἀφειλήπε τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyeſtes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & ſceleris vias,
Regnum docebit.—

&, *Ubicunqe tantùm honeſta dominanti licent,*
Precario regnatur.—

&, —*ſanctitas, pietas, fides,*
Privata bona ſunt: reges, qâ volunt, eunt.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id eſſe regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, ſolis licet.

& Lepidus apud Saluſt. *Omnia retinendæ dominationi honeſta eſſe.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qm enim, ut Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res ſit inter Deos hominéſqe* (Ethnicum pro ritu ſuo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννουμένης οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δ' οὐκ εὐδαιμονεστέρα. nihil mirum, ſi (qod Polybius *l.* 6.) συμβαίνοντα καὶ συγχώντα πάντες οἱ μόναρχοι, καθ' ὅσον διοί τ' εἰσὶ, τὴν τῆς βασιλείας ἐνδύματι. ſi inqam, *monarchæ qivis*, tyranni qoqe qantum poſſunt, *emendito regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* juſtum qantum interſit, nemo meliùs Dione Pruſ. docebit, *oratione* qæ *de Regno* eſt. 1. & 3. & qæ eſt *de tyranride*, 6. cui Syneſium adjungere licet *lib. de Regno.* & è recentioribus Eraſmum in *inſtitutione principis Chriſtiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præſtitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασκανία] *tyrannicam invidentiam* dicit; ſive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Sylv.* 1.

Qinam impacatâ conſanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?—

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul iſta mundi conditor poſuit Deus,
Odium atqe regnum.—

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pauci ſunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni eſt, poſſe te invidiam pati. & de Dionyſio Siculo tyranno, Corinthi agente, Juſtinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, contemptu præſentium demere; expertus, qàm inviſa tyrannorum foret etiam ſine opibus nomina.* Sive etiam ipſam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm ſeſe invicem inviſos, tum & bonos qosvis etiam exoſos, habent. Siqidem ut Claudian. *de Honor. Coſſ.* 4.

—*Sors iſta tyrannis*
Convenit, invideant clariùs, fortéſqe trucident.

Ὑπόκρισις] *Hypocriſin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere ſe ſimulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus ſuis magìs qàm diſſimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Caſſius, Ἀνδρωπον ἐφίλησε μὲν ἀληθῶς οὐδένα, πολλὰ γοναικῶν πων ἐπλάσπο καὶ ἀγαπᾶν ἀεὶ, ὃν δεῖ μάλισα ὑποφάζαι ἤθελεν de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobatum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *ſimulare ac diſſimulare* ſolenne habent, ubi id è re ſua eſſe putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejuſdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitaru digniſſimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hiſt. l.* 6. adeò ſimulatione ac diſſimulatione celebres, ſive infames potiùs, fuiſſe, ut qaſi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem unqam qod diceret, facere; Valentinum unqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæſaris effatum; *Neſcit regnare, qi neſcit diſſimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantiſſimè vir illuſtriſſimus Dan. Heinſius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot receſſus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot æula, qam deſerta vis recti fugit:
Impervia aliis ſemper eſt, ſemper ſuis.

Huic & ἀνύποιον αὐλαίλω illam adjicere licet,

qæ

καθ' ἣν (inqit Julianus epist. 12. expertus ipse forsan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, quum Basilium eâ ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, quem non poterat non odisse) ἐπαινοῦντες, μισοῦσι πλεῖστον μῖσος, ἥλικον ὧδὶ πως πολεμιωτάτοις. & Polybius, hist. l. 4. Καιρὸς γὰρ ἦν τις ἴσως εὑρεῖν τοὺς τρόπους διαβολῆς, τὸ μὲν λέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας λυμαινομένους τοὺς πέλας. εὑρεῖν δ' μάλιστα καὶ μετὰ τοιαύτης κακοηθείας καὶ βασκανίας καὶ δόλου, ἐν οἷς ἀεὶ τοὺς αὐλοὺς διατρίβοντας, καὶ τῆς τούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας καὶ πλεονεξίας. Hoc est, quòd in vita Agricolæ Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐπαρρήσιαν ἀστρόττεσι] De Tiberio Sveton. l. 3. c. 52. *Filiorum, neque naturalem Drusum, neque adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.—

Certè qi istiusmodi hominum æmulationes fœdas dirásque, qas cum natura sibi conjunctissimis exercuere, qarum prægnans est omnis omnium ætatum, omniúmque gentium historia, animo recoluerit, oraculi vicem obtinere meritò censebit, qod à Frontone noster hìc se accepisse profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πλατωνικῷ] Plures hoc nomine tum philosophos, tum Sophistas recensèt Svidas. Verùm noster iste an ex illis sit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πλοπλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, si non dogmate, dictione saltem æmulatus videtur. unde declamantem ubi avdiverat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλὸν ἐυρηκέναι dixit, τὸν δ' Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, avtor est Philostratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitisse eum ait. Favorinus autem iste in eorum albo censetur, qi & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaqe potest ut Alexander ille is ipse sit, qem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* ἀεὶ τῶ προγνώσεων Alexandri cujusdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damasceni. Cæterùm istum ait γνώσκειν μὲν τὰ τῆς Πλάτωνος, ἀλλὰ τῆς Ἀριστοτέλους προσκεῖσθαι μᾶλλον· & φιλονεικίας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν σπουδῇ χάρων] non ineptè istud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epistolas Marcus est usus.

Ὅτι ἀσχολός εἰμι] Vide *supra* § 7. Ἀσχολος, ὁ μὴ ἐυκαιρῶν. σχολὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ λειτουργίᾳ σωκησεία ἐυκαιρία. Svidas. qi & hæc ipse Marci subjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 11. *Vereor, ne putidum sit, scribere ad te, quàm sim occupatus.*

Τὰ τῆς τοῦς πολὺ συμβαίνοντας ἤθεσι καθήκοντα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ἐκ ὑπάρχει τοῖς ἤθεσι παραμετρεῖται. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qualitatibus personarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Ἤθεσις autem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 2. Διάτρεχε ὅτι τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ἃ δεῖ γὰ μὴ ἴδῃ ἀπαθῆ, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς ἤθεσις πηρώτα τοὺς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς ἐυσεβῆ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide fis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casavbonum *ad Persii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ πεπρωμένα πράγματα] id est, ut Demost. *Olynth.* 1. ἅπ' ἂν ὑμᾶς πέσῃ τὰ πεπρωμένα. qæ avtem Marcus πεπρωμένα πράγματα, ea Plutarch. πεπρωμένα πράγματα dixit de superstit. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀφώνοις καὶ πεπρωμένοις λεγομένοις πράγμασι καὶ χρείαις ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων δ' ἐν τοῖς ἤθεσι τῆς ἀθεότητος. Clemens simpliciter τὰ πεπρωμένα. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ πεπρωμένα ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς πεπρωμένοις πεπίπτειν. denique *lib.* 4. Ἐν μέλει τοῖς πεπρωμένοις ἅπασιν ὅσον τε ἐξ καλῶς χρῆσθαι γνῶσιν. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. πεπρωμένων πραγμάτων dixit. Καὶ τὸ βίῳ μεζόνων ναυαγίων ἀεὶ πολλὰς ὄψεις γίνομθαι, ἢ ἀεὶ τὰ σάφη καὶ θάλασσαν, ὃν ὀρθῶς γνώσκοντός ἐστιν, ὑπηρέτειν ἑαυτὸν εἰς τοιαύτας πεπρωμένων τυχῶν ἀνάγκας, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηρίχθαι. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνδρῶν μὴ πειρᾶσθαι πραγμάτων ὁ βίος καὶ βλαπτικὸς μᾶλλον ἀναλγήτων ἐστὶν αὐτοῖς, ὑποφῆναι δ' ὠφελεῖν. inde βίος πρακτικὸς, Origeni *adv. Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisque implicita*; cui opponitur ὁ ἀπράγμων βίος. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἔνδα πειρᾶσθαι· τὰ δ' ἀπράγμονα πράγματα itidem pro *negotiis* & *molestiis*. ità Aristophan *ranis act.* 1. *scen.* 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Qis in requiem ex malis vult & molestiis?

Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις—
Molestiis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. id est, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & ἀπραγμοσύνη di-

cuntur. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§ 13. Κατύλλ] Inter *Stoicos*, qos avdiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catulum legi poſtulat Cl. Salmaſius.

Τὸ περὶ τῆς διδασκάλων ἐνδύμως ἄνφημον] Senec. ep. 73. *Verè philoſophus præceptores ſuos veneratur & ſuſpicit, quorum beneficio illis ſe vitiis exuit.* Sive, *illis in viis exiit.* altera lectio à Mureto eſt, à Lipſio altera. Idémque *epiſt.* 64. *Quidni ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quid in illos honoris cauſſa ſemper appellem? Quam venerationem præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si Conſulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi ſolet, faciam; ego deſiliam, caput adaperiam, ſemitâ cedam. Quid ergo? M. Catonem utrumque, & Lælium ſapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum ſine dignatione ſummâ recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram
Spirantéſque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco—

Talis Marcus noſter, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magiſtris ſuis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet, ac ſepulcra eorum aditu, boſtiis, floribus ſemper honoraret.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus eſt avtor, Ariſtotelem præceptorem cum primis coluit, οὐχ ἧττον τοῦ πατρὸς ἀγαπῶν dictitans, ὡς δι' ἐκεῖνον μὲν ζῶν, διὰ τοῦτον δὲ καλῶς ζῶν. Cui ſententiæ aſtipulatur & Ariſtoteles ipſe apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺ μὲν παιδείας ἐπιμοτέρους εἶδ τῷ μόνον γεννησάντων τοὺ δὲ τοῦ ζῆν, τοὺ δὲ τοῦ καλῶς ζῆν παρεχόντας. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὲν ζῆν οἱ γονεῖς μὲν τῶν θεῶν ἡμῖν ἔδωκαν· παρὰ δὲ τῶν φιλοσόφων δίκης ἂν νόμιμα σωφρόνων ἀκούσας, λόγον ἐπιθυμῶν κτᾶσθαι λαβόντες, τοῦ ζῆν. Et Ariſtides *pro Themiſtocl.* Τοῖς ὑπηρετήσασιν εἰς τὸν γάμον, καὶ δι' ὧν ἀφίκετο ἔλθοιμεν εἰς φῶς, τούτοις τὸν πρῶτον μισθὸν χάριν ἡγούμεθα δεῖν ἔχειν, μὴ τοὺ ὅτι τούτων ἀφετήρας θεοὺς εἰ τοίνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶδ μόνον τιμᾶτον ἔχομεν χάριν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὀφείλειν χάριν πάντων μᾶλλον προσῆκεν, πῶς οὐκ ἐκείνοις ἀλλ' ἢ παντὸς χρὴ δικεῖν, ὅτι πάντα ὑπὲρ τοῦ ζῆν μόνον, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας εἵνεκα κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ βελτίους ἀντὶ χειρόνων ἐνδείξον εἶδ;

Τὸ ἁβὲ τὰ τέκνα ἀληθινῶς ἀγαπητικόν] qod in eis rarius, qi ſunt in dignitatibus ſummis conſtituti. Sicut enim illi plerumqe ἀστοργότεροι, uti noſter monuit *infrà* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epiſt.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi ſyrgilio gaudeo eſſe τὸν περὶ τοῦ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μὲν Σαβῖνε] Οὐήρου legendum aliqando ſuſpicatus eram ex Dione Caſs. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Celonii Commodi filius hic fuit) & imperii conſors, toties occurrit. Qin & Joſ. Scaliger in *animadverſ. ad Euſeb.* & Cl. Salmaſius in *annot. ad Capitol.* ſic corrigendum utrqe cenſuit. Errorem conſimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; ſcriptis, apud qos ἀντὶ τοῦ Βῆρος, ἤτοι Οὔηρος, Σάβηρος, ἢ Σεβῆρος, pro *Vero Severus* reperitur, obſervârunt Guliſonus noſter, *ad Galen.* Scalig. *ad Euſeb.* Salmaſ. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impuriſſimæ, & flagitioſiſſimæ, moribus perditiſſimis ac profligatiſſimis fuerit; non video qî potuerit in tam fætido fæculentóqe ſterqilinio virtutum iſtiusmodi ſeges ulla, nedum tam ampla, qàm iſtîc depingitur, deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philoſophiæ Peripateticæ Σταγείτην, qem inter cæteros avdiviſſe Marcum noſtrum avtorem habemus Capitolinum, intellexiſſe fors fuerit. Bóq; magis hunc voluiſſe videri poſſit, qòd hujus ipſius, à qo tamen multa traxerit neceſſe eſt, nuſpiam alibi meminerit. Sed nec iſtud ſatisfacit, cùm nec qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurrat; & fratris qaſi germani & genuini infrà rurſus meminiſſe videatur § 17. alioqi, qid ſi pro ἀδελφῷ legamus φίλῳ? ut *amicum*, non *frater* indigitetur Severus iſte: qo modo Nabud Nathanides Solomonis *Regis amicum. Reg. l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm iſtud potiùs Jun. Ruſtici fuerit; de qo vide ſis, qæ ex Capitolino *ſuprà* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem ſequntur. Proinde caligine ſeptis undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἐπέχω, & (qod in ambiguis ſolet) mihi *non liqere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuiſſe Marci conſanguineum aliqem qi *proavi materni* utriuſq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen geſſerit, *fratris* nomine deſignari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magiſtris in diverſo genere ſcientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; ab his invicem dilectus eſt.* Atqe hoc eſſe τὸ φιλοίκειον, qod á Fratre ſuo Vero didiciſſe Marcus profitetur, cenſet Salmaſ. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perſtrictum? *Fuit in ſuos tamen fuit benignitate, ut cùm in omnes propinqos cuncta honoris ornamenta contulerit, tum in filium Commodum, & qidem ſceleſtum atqe impurum, citò nomen Cæſaris, & mox ſacerdotium, ſtatimqe nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & conſulatum.*

Φιλάληθες] *Simplicitatem* certè Vero tribuiſſe Severum, eandémq; in illo adamâſſe Pium monuimus.

mus *suprà ad § 9.* sed & Capitolin. de eodem, *Erat*, inqit, *motum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* Verùm istud infirmitatis potiùs ϗ ἠλιθιότητος ἢ τοῦ ἀνυπούλου, qàm candoris ingenui ϗ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuisse*, dicit; *nihil voluisse adumbrare*, non dicit. Siqidem idem eidem alibi impingit, (qòd & suprà notavimus) *callidam severitatis simulationem*: qâ nimirum per imperii initia, graviter se, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & bracteata* tantùm (ut cum Seneca *epist.* 115. loqar) erat illa severitas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec personam illam diu sustinuit; sed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum esse, qod Gregorius Naz. *orat. in Jul.* 1. Ὡς ὑπὲν σεσηπυῖαν, μόνιμον .i. *qæ simulata sunt, diutùrna esse non posse.* ut Ambrosius *de Offic. l.* 2. *c.* 22. Ego interim non video (qod & priùs monui) qomodo Capitolinus sibi ipse constet, qi in Vero modò *simplicitatem* prædicat, modò *callidam simulationem*, tanqam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Verissimum* appellabat Adrianus. Cass. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus est) *fidem, non & amorem exhibuisse*, avtor est Capitolinus. Est avtem *fides justitiæ pars*; ut Cicero, *Offic. l.* 1. Cæterùm *fides* ab *amore* sejuncta, φιλοδικαίᾳ elogium nevtiqam meretur. Utrumq; avtem hoc & φιλανθρώπου & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (qâ ratione motus, mihi incertum) omisit.

Θρᾳσίαν] De Thrasea Pæto, Tacit. *annal. l.* 16. Dio Cass. in *Neron.* & in *Dioclet.* Sveton. *l.* 6. *c.* 37. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. in *Epictet. dissert. l.* 1. *c.* 1.

Ἑλβίδιον] De Helvidio Prisco, Thrasex genero, Tacit. *ibid.* & *histor. l.* 4. Dio Cass. in *Vespas.* Sveton. *l.* 10. *c.* 15. & *l.* 12. *c.* 10. Arrian. *l.* 1. *c.* 2. & *l.* 3. *c.* 26. & Plin. min. *l.* 9. *epist.* 23.

Κάτωνας, Δίωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros historicos, fusissimè Plutarchus; qi ex professo res gestas horum omnium descripsit. Verùm qid eum heroibus istis L. Vero, homini *vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini sunt de Vero verba. Nero scil. alter Thraseam Marco conciliaverit, & in notitiam ipsius eum insinuaverit? Accedit, qod ex hîc positis videri possit, Marcum Lucio in disciplinam qandoqe datum; & ab eodem, in eis, qæ referuntur istîc, aliqâ saltem ex parte, institutum. Verùm repugnat planè sententiæ huic, tum utriusq; ætas, cùm Marcus Lucium antecesserit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, qòd Lucius, cui ab Hadriano destinata fuerat, impar ætate videbatur, filiámqe suam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam qòd Lucius hic, post septimum annum in familiam Aurelium traductus, *Marci moribus & avtoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (sed à Salmasio restitutum) & in *Vero*. Alius igitur est necessariò Marci frater requirendus, in qem ista possint competere.

Πολλείας ἰσονόμους] Πολλείαν ἰσονόμων & noster istîc, & Plut. in *sap. 7. sympos.* appellat τὴν δημοκρατείαν. in qa singulis qibusq e civibus jus ex æqo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l.* 3. Πλῆθος ἦρξον, πρῶτα μὲν ὄνομα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; secutus Thucydides, qi *l.* 3. Οἱ ἐν ταῖς πόλεσι μεταβάλλες, μετ' ὀνόματος & ἐπιεικοῦς εὐνομεῖσθαι, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, ϗ ἀειγονοκρατίας σώφρονος παρεσκεύασαν, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεφερόντως, ἔργα ἐποιοῦντο, &c. Qinqam avtem, ut Sen. *ep.* 30. *Prima pars æqitatis est æqalitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Παισὶν ἀδικίαν μεγίστην τὴν ὁμοιότητα ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. &, *æqalitate istâ nihil inæqualius*; Plinius min. *l.* 2. *ep.* 12. Nec sanè minùs veritati consonum qicqam, qàm Lactantii illud *instit. l.* 5. *c.* 14. *Ubi non sunt universi pares, æqitas non est.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ institue.* Plut. *sap. sympos.* & in *apoph.* qi & eo nomine eundem lavdat, *sympos. probl. l.* 8. *c.* 2. qod *proportionem aritbmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν ϗ ὀχλοκρατικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à se efformatam induxit. Ἡ μὲν γὰρ, inqit, ἀριθμῷ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Casavbon. *ad Sveton. l.* 2. *c.* 51. Potest tamen & πολιτείαι ἰσόνομοι & à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præscripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano*: *Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, Injus veni, sequere ad tribunal nam tribunal qoqe excogitatum principatui*, (ità Lips.) *est par cæteris. Sors & urna fisco judicem assignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria est, sæpe vincitur fiscus; cujus malo cæssa nunqam est, nisi sub bono principe.* Sed & de Marco ipso Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqo jure egit.* Cæterùm tale potiùs est regium regimen, qale verbis seqentibus depingit.

Τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀρχομένων] Clavdian. *in Stilicon.*

Fallitur egregio qisqis sub principe credit
Servitium, nusqam libertas gratior exstat.

Optimè itaqe Evripid. Ægeo à Stobæo lavdatus, *tom.* 2. *tit.* 47.

Ἀσθενὴς δ' ἀνὴρ ἐλεύθερος ϗ πενόμενος ϗ καλός.
Perferre regnum rege sub bono juvat.

Certè Marcus noster, si Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, qàm est actum sub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu postularet, Ἡμεῖς γὰρ, inqit, ὅταν ἐλάττων

ἴδιον ἔχαμλε, ὥστε καὶ ἐν τῇ ὑστέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖσθαι. refert Cassius. Qin & de eodem Aristides: Φιλανθρωπία γε μὴν τις μείζων ταύτης καὶ φανερωτέρα, ἢ καλεπήνης ἂν ταῦτα τὸν ἀκήκοον, καὶ τὸν φόβον διελαμβάνον, πολλὰν δὴ καὶ πικρῶν ἀπειρόντων καὶ ὠτακουστούντων καὶ πάσας τὰς πόλεις, εἴ τις φθέγξαιτό τι, ἐλαθεῖν ἢ ἐδὲν ἔτι φρονοῦσαι τὸ ἔτι εἰπεῖν δίον τε ὂν ἀπηρεμίας τῆς σωφρονῶν καὶ δικαίας παῤῥησίας, πρὸμοῦ δ' ἐκάστε σκιὰν ἀπέλλαξε τὸν φόβε τότε, καὶ ἐλαθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχὰς, εὐελπὶ καὶ ὁλόκλεον ὑποδὰς τὴν ἐλαθερίαν αὐτοῖς. Lavs est Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim dissociabiles miscuerit, Principatum & libertatem.* lavs eadem & Marco nostro; hisce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad seqentia refert M. Cas. *tenorem constantem in philosophiæ studio æstimationéqe observare, curis distractionibúsqe aliis neutigam interruptum.* forsan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. siqidem τὸ ἀμελὲς alioqi in vitio plerumqe ponitur. qin & infrà § 17. talem se habuisse fratrem prædicat, qi moribus suis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτῶ excitaret ipsum.

Ὁμώνυμον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqalis probisqe moribus, vtì planè docuerit, eò demum fortunatas vrbes fore, si regna sapientiæ sint.* Respexit ad celeberrimum Platonis illud, qod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè constitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ τῆς φιλοσοφίας ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῆς πολιτικῆς φυσικῶς ἐπιβῇ τῇ τῶν μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσαι. *epist. 7. & polit. l. 6.* Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ξυμπέσῃ δυνάμεως τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l. 2.* apud Photium *cod. 252.* sic expressit. Τὸν φιλοσόφους ἀρχοντας ταῖς πόλεσιν ἐφεσάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῆς κακῶν· καὶ ὡς ἂν ἄρ ποτε εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτοῖς διαγενέσθαι τὸν θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. Ex Juliani mente Gregorius Naz. *orat. 1.* Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὸν συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep. 1.* sic extulit. *Tum denique fore beatas respublicas, si aut docti & sapientes homines eas regere cepissent, aut qi regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocâssent. hanc conjunctionem videlicet potestatis ac sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse.* Justinus in *apolog.* 2. Εφη γάρ τε καὶ τις τῶν παλαιῶν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, οὐκ ἂν εἴη ταῖς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus subditisqe simul pronunciavit, qod de illis solis Plato dixerat. præsumpsisse Platonem forsan existimavit, principe philosophante, idem & populum facturum. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔναρξὶς ἐξιώγκε παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος εἶπεν ὡς ὀλίγοις χρόνοις γιγόμενος ἐτίμησεν ἀρέσκειαν θεὸ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις δοῖν ἂν τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσόφῳ βασιλικῇ συμπεσοῦσαν δυνάμει, ἐγκρατῆ καὶ ὑπερδέξιον τῆς κακίας τὸ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ. μαλακὸν δὲ καὶ τὸ αὐτὸς ὁ σώφρων ὡς ἀληθῶς μαθόντος ἢ ὁ σωφρονῶν ἢ ὁ τῶν σωφρονοῦντος γράμματος ἰόντων λόγων. τάχα δ' ἂν ἀνάγκης τινος δεῖ θεοῦ τὸν πολλοῖς, ὅτε ἀπιθῆς αὐτοῖ ἢ τῇ ἀρετῇ ἐν ἐυδήλῳ παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἄρχοντος, ἐκκύσας σωφρονῆσαι καὶ συμπαίζονται θεοῖς αὐτόν. De Osiride pariter Synesius *de provident.* Καὶ περιπάλιν ἐν Ὁσιρι ἡξίωται παιδείας ὁ ἀρετῆς φίλος πυθῶ ἐῆ. unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruisse, ὡς ἑοικέναι τὴν χώραν ἀρετῆς διδασκαλεῖῳ, δὴ παίδων πρὸς ἕνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ δρώντων τε ἐν ὃ τι ὁρῶεν, καὶ λεγόντων ἅν ὅ, τι κἀκεῖνον. Idem Synesius *ad Arcad. Imper. de regno:* Τῆς φιλοσοφίας ἐν πύγμαι· καὶ εἴη γε τυχεῖν τῆς εὐχῆς, ἵνα Πλάτων ἐυξάμενος ἐν ἐπύχησεν. ἴδοιμί σε τῇ βασιλείᾳ περιειληφότα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Synesius, in Justiniano contigisse refert Apapetus in *panæn.* Ἐφ' ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν πρεσβεύει τις δὴ παλαιῶν ἔσωθε, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ δὴ φιλοσοφεῖσθαι ἐξιώθησε βασιλείας, καὶ βασιλεύσαι ἐν ἀπέστητε φιλοσοφίας. Cæterùm qod ille videre optaverat, iste vidisse se profitetur, id in Marco nostro ab omnibus agnitum est. Huic etenim, Capitolino referente, *sententia Platonis semper in ore fuit: Florerent civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopherentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor est. *bonoribus in se receptis, philosophiæ operam vehementer dederit; tantúmqe in eo philosophiæ studium fuerit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philosophorum domos discendi caussâ ventitaret.* qod & Cassius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὤν, μὴ αἰδεῖσθαι, μηδ' ὀκνεῖν ἐς διδασκάλε φοιτᾶν. Qin & conspicatum hoc Lucium qendam, philosophum & ipsum, ad cœlum manibus sublatis, exclamâsse refert Philostratus in *Herode*, & ex Philostrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γηράσκων ἤδη, Πλάτων ἐξαλάμβυος, ἐς διδασκάλε φοιτᾷ ὥσπερ ὁ παῖδες; *Prob Jupiter, Romanorum Rex senescens jam, libro ad latum appenso, sicut pueri solent, ad præceptoris ædes itat!* Verùm tantum abest ut hoc sibi Marcus dedecori putârit, avt à verè sapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà studium philosophiæ constans & indefessum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaq; non immeritò forsan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem se cupere, qalis fuerit Marcus, etiamsi philosophiâ*

phiâ nec Plato esse posſit, ſi revertatur in vitam. Qin & à Caſavbono noſtro ad Perſ. Sat. 1. elogio honoratiſſimo planè ampliſſimóq; iſto ornatur; *Sapientiſſimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; exiſtimationem veniſſe dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis implctum eſſe verbum, qo diccbat, Tum orbem terrarum ſcliciter habiturum, cùm contigiſſet ut Philoſophi rerum potirentur.* Fulgoſ. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejuſdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philoſophi Chriſtiani regnant, vel reges philoſophantur.* E noſtris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, quibus tumultuariè libatæ, magna ſupellex ad regnandi ſcientiam, juxta illam Platonis ſententiam, quâ dicit, Beatam eſſe rempublicam, ſi vel Philoſophi regnarent, vel reges philoſopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ διξιώσει. Πέφυκε σωμβαίνειν ὁμῶς, μεγάλη τε ἐξουσία καὶ φρονήσεως ἧς συζυγίας ὑδὲν χαριέστερον ἐν τῷ βίῳ μαρτυρεῖται. ὅς ὅταν εἰς ταυτὸν τὸ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀρίστης, καὶ νόμων θεσπεσίων φύεται γένεσις, φησὶ τὸν Πλάτωνα. Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: **איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה** *Ecqis homo eſt regno dignus? vel ſapiens, vel rex ſapientiæ ſtudioſus.* Quanquam Platonis ſententiam illam, tot avtoribus tantisque comprobatam, ridet exigitárque multis apud Athenæum *dipnoſoph. l. 5.* Maſurius, Themiſtius etiam cenſuræ ſubjicere eſt avſus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἦν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα παῦλα θεῷ καὶ θεοδίδακτος, ἀλλὰ τοῦτον γε ἀτυχῶς ἀποκινδυνεύσαντα καὶ θεμένου λόγον, ὅτι μὴ ἄφετέον τὰ καλὰ λήξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Ariſtotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τὸν βασιλέα, οὐκ ὄπως ἀναγκαῖον ᾖ), ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐν τυγχάνειν, εὐπετὲς καὶ εὔπορον. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inqit, πλεῖ βασιλεῖαν ἐπίπνοιαν, οὐχὶ ῥημάτων. qaſi in verbis, non in factis philoſophis conſiſtat. Concludit ipſe; Ἀγαπῶμεν δέ, εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς εὐπετὴς καὶ ἀπέριττος. Atqi à regibus ſacræ philoſophiæ, an theoſophiæ, ſtudium etiam codex divinus exigit, *Deut. 6. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, miſſis his, qæ hîc Marcus, qî poſſint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philoſophica diſciplina fuit ſemper alieniſſima.

Τὸ πεδεινὸν περὶ τὸν υἱὸν τὸν φίλων φιλεῖδε] Apud Livium *l. 22.* Acedux Hiſpanus; *unde ſibi quique credi; & habita fides ipſam plerumque obligat fidem.* Et Seneca, *epiſt. 3. Fidelem ſi putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. in *præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πεδεῖν, δοκεῖν πεδεῖδε. καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖδε.

Τὸ ἀνεπίκρυπτον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & ſuprà non ſemel monuimus) ait fuiſſe *morum ſimplicium,* & *qi adumbrare nihil poſſet.* nec tamen eum eſſe exiſtimo, de qo Marcus iſtîc. Certè fratrem ſuum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* —*eo ego,* inqit, *ingenio*

Natus ſum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit. lib. 2.* Τὸ ῥᾳδιον, τό τε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ὁρᾶσθαι φαίνεδε. vid. *l. 11.* § 15.

Τὸ μὴ δεῖδε σοφισμῷ τὸν φίλως αὐτῷ, ἀφεὶ τῷ τί δέλει, ἢ τί ἂ δέλει] Contrà prorſus qàm Domitianus, qi χρυσῆς Dioni Caſſio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi ſenſus ità privatos obtegere eſt ſolitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averſaretur, ariolari ſuos neceſſe fuerit, & graviſſimam ſæpe officiis eis offenſionem incurrerent, qibus potiſſimùm demereri ſe poſſe ſperabant. Eum nobis ſic Caſſius *lib. 57.* depingit. Φύσει ἦ ἰδιωτάτῃ ἐκέχρητο. ὅτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεπιείτό τι, καὶ ὧν ἐλεγχθῇ, ὑδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβέλετο· ἀλλ' ἐναντιωτάτως τῇ φερομένῃ τοῦ λόγου πυνθάνε, πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προσεπέλετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐπιεικὴς, ἐν οἷς μάλιστα ἠναγκάζει, ἐδόκει εἶ· ἠλέει τε δῆθεν, ὡς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχαλέπαινεν, ὅς σωφρόνισε· τὴν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειοτάτην ὄζιν ἄτε ἐόσῃ, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσέφερετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἠξίε τὸν αὐτάρχητα καταδήλων ὧν φρονεῖ εἶ· καὶ εἰ μόνα ταῦτ' ἐίχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς θεῖον αὐτῷ ἐλύδιον ἦν· θεῷ γὰρ τῷ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ὅτι τῷ ἴσα τό τε μὴ βέλεδε δή τι αὐτὸν τῷ πάνυ ποδεῖν, καὶ τὸ ὀργίζεδαί τινι τὸ μὴ ἀφίεδε ἐναμίζον. νῦν ἦ ἀρχίζετο, εἴ τις αὐτὸ σωφρονεῖν φανερῶς ἐλέγετο καὶ πολλὰς ὑδὲν ἄλλο σοφίσι, ἢ ὅτι σωφρόνεται αὐτὸν, ἐχθροὺς ἔχων, ἀπύλεσε. ὥστε χρήσιμον μὲν ἦν αὐτῷ σωφρονεῖν ποιεῖδε· πολλὰ γὰρ ἄτε θεῷ τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ μὴ θεῷ τε βουλόμενον σωμαυργεῖν δι, ἐσφάλλοντο. χαλεπώτερον ἦ σωφρονᾶν· τῷ τε γὰρ ἐπιπόδιον αὐτῷ καταφωρᾶν, καὶ τότε καὶ ἀληθῶς αὐτῷ ἐναντιοῦντο. μόνῳ ὧν, ὡς εἰπεῖν, ὑφ' ἑαυτῷ σωφρονεῖν ὄζι, διεγένετο, ὅς ὅτ' ἠνώησε τῷ φύσιν αὐτῷ, ὅτ' ἠλευξεν· ὅτε γὰρ, ὅτε προσδοκῶντες αὐτῷ ἠπατήδησαν, ὅτε ἐνδιεζάμενοι νοεῖν ἃ ἐφεκρύπτε, ἐμισήδησαν· πάνυ γὰρ πολλὰ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τί τε ἐναντίον ὄις ἐλεγεν, εὐτε καὶ σωαλεγετο· τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἡμέδε, τὸ δὲ δοκεῖν βέλεδε, πάντων τὰ πρὸς ἡσυχίαν

ἐκάτερον ἐναπιμάξας ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ μὴ τῆς ἀληθείας, καὶ ἧς δόξης ἕνεκα ἤχθαιρε. Sed & de Domitiano, Caſſius idem, *lib.* 6, 7. Καί τοι καὶ τοῦτο δυνάτατον ἔχει, ὅτι καὶ κολακείᾳ ἤθελε, καὶ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς θεραπεύσι, καὶ τοῖς μὴ· τοῖς μὲν, ὅτι δωροδόκοις, τοῖς δ' ὅτι κόλαφος εἶναι ἐδόκει.

§ 15. Παράκλησις Μαξίμου] *Maximus me adhortatus eſt.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὰ, ut ſuprà. atque ità citare comperio Iſ. Caſaubonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmaſ. *ibid.* Παρὰ Κατύλου καὶ Μαξίμου. Sed cum *Catuli* ſuprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem ſuum, eundem reponeret, cavſſam nullam video. minúsque jam placere ſibi, qod olim voluerat, vir candidiſſimus profitetur. Meric. Caſ. Παρὰ Κλ. Μαξίμου, *à Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recenſetur, qibus Marcus noſter in diſciplinam ſe dederit. Verùm nec viro clariſſimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine ſit uſus, παρὰ ὑπερ, παρὰ Διογνήτου, παρὰ Ῥυσίκου, παρὰ Σέξτου, παρὰ Φεύντωνος, παρὰ Κατύλου. *Ergò & hîc ſcripſit,* inqit, παρὰ Μαξίμου. *Et ſic legendum cenſeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Caſaboni patris calculus, qi *ſolis cognominibus Catulum Maximúmque* monet, *à Marco in hoc ſcripto nuncupatos.* Etiamſi avtem Μάξιμον Τύριον Eviebius in *canone chronico* (ùti ex Georgio monacho patet, qi eundem tranſcripſit) inter Marci noſtri præceptores collocaverit; unde & ſupplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remanſit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illuſtres Joſ. Scaliger *notis in Euſeb.* & Jac. Cappellus *hiſtor. Eccles. cent.* 2. avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum eſſe, cujus extant διαλέξεις, cùm iſte qantus qantus eſt, totus *Platonicus* eſſe videatur, illum *Stoicum* extitiſſe conſentiunt avtores. Sed & *Tyrium* iſtum ſub Commodo, non ſub Marco, Romæ διατρίβαι Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut ſuo exemplo meipſum regerem.* Xyl. ad verbum, *ſe continere,* vel, *ſui continentem,* ſive *potentem eſſe,* ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperioſum,* ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Quînam igitur liber? Sapiens, ſibi qi imperioſus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Ariſtidem de Themiſtocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δ' χειρὸς οὐ κρατῶν.

Sapiens qidem vir, ſed manus non continens.

h. e. manum (à publico, ſive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionyſius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλου καὶ δοκίμου ἐστὶ καὶ ὄντος τοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ φοβοῦσι καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργῇ κατέχειν Menander.

Ὅσος τὸ κατέχειν δεῖ πρὸς ὀργὴν πόνος;

Cohibere qantus impetus eſt iræ labor!

Rex ſapientiſſimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior eſt lenganimis robuſtos & qi in animum ſuum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρέσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, κατὰ λαμβανομένης πόλεως. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρώπων μὲν κρατῆσαι, καὶ χείρονα βελτίονων, ἔνιοι ἔφασκε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῆσαι χαὶ δυμῷ πρόσταξον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum eſt, à Stobæo relatum tom. 1. *l.* 2. tit. 7. μείζων μὲν ἀρχὴ ἡ τῶν βασιλείων, ἐλάττων δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὴν νικὴν τὴν πολεμίων, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 5. *c.* 7. *Gentes facilius eſt barbaras impatientésque alieni arbitrii regere, qàm animum ſuum continere, & tradere ſibi.* &, *epiſt.* 75. *Hæc eſt abſoluta libertas, in ſeipſum habere maximam potcſtatem. inæſtimabile bonum eſt ſuum fieri.* Et, *epiſt.* 113. *Sibi imperare maximum eſt imperium.* Et, *qæſt. nat. l.* 3. *Nulla major eſt victoria, qàm vitia domuiſſe. innumerabiles ſunt, qi urbes, qi populos habuere in poteſtate; pauciſſimi, qi ſe.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, qàm ſi Libyam remotis
Gadibus jungat, & uterqe Pœnus
Serviat uni.

Et Clavd. *de* 4. *Conſ. Honor.*

--tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex eſſe tui.--

Rectius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præſtiterit,) *qàm Tarquinius, qi nec ſe nec ſuos regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Pruſ. *Orat.* 49. Τοῦτό γε ὅπως φιλοσόφῳ τὸ ἄρχειν, ἢ αὐτῷ ἀρχή. Τῷ δὲ τῶν ἀρχὴν ταύτην ἰσχυρῶς καὶ ἐκρατῶς ἔχοντι, καὶ χθιζὸν ἤδη καὶ συμπάντων ἀνθρώπων κρείττονι γενομένῳ. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος αἰεὶ αὑτοῦ ἄρχει ὃ τῆς πατρὶ χθονὸς κρείττων, ἢ συμπάντων μὲν ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλεύων. Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μηδὲν παρίσουν] ità Baſil. Verùm παρίσουν vox eſt navci. παράφορον D. Junius vult. qod Xyl. etiam legiſſe videtur, qum *præcipitem* vertit. Eſt enim παράφορος propriè qi *tranſverſus abripitur*, eíque optimè opponitur, qi in ſuo ſui imperio ſe continet. ità Herodian. *l.* 8. de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unà cum eqis ſe dederant, παρενεχθέντας ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παράφορος à torrente flumine tranſlatum, *l.* 5. § 23. & *l.* 12. § 14. ὁ χειμὼν παραφέρει, *æſtus abripere*, dicitur. at Lugd. φέρουσι exhibet. qod ſectatus M. Caſaub. *circumactum*

cumaclum reddidit. atqe ità ἀφορέσας etiam usurparat ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀγκυροβολίαις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν τοῖς ἄλλοις ἀφιεῖσον] ἀφιέναι istic, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámqe aliqam faceſſant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ ἐυκρατον τῶ ἤθους] *mores benè temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab æris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vexat frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii) *Axiocho:* ὥστε τὸ χεῖμα σφοδρὸν, ὥστε θάλπος ἐγγίνεται, ἀλλ' ἔυκρατος αὐτὸς κεῖται, ἀπαλαῖς ἡλίου ἀκτῖσιν ἀναπεπνέμενος. Potest & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (artis autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) ἀφαιρέσει ὕ κράσις τὸ οἶνο τὸ βλαπτον, ὑ σωσαρῶσι τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde οἶνος ἔυκρατος, Polluci *l. 6 c. 3.*

Οὐ ῥᾳτλίως καθεργαστὸν ἦν πεποιημένον] *Ut qæ instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qæcunqe ea fuerint, cùm exquisitè, tum sine giritatione, exeqi.* M. Casavb. Eóqe sensu τὸ καθηράζειν usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καί τοι γε τοιάτῳ ταῦτα ὀνείδεσιν δυσκαθαρατότερα φαίνεται, ὅσῳ περ πλείονων ἀρὶ τούτοις πραγμάτων ὄντων, ἐλάττως οἱ κατεργαζόμενοι γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὕτω τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ χαίροντες, ἐξίεν σφίσι μηδὲν ἐναντίωσις, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ὑπερφέροντα μεγάλῃ τῇ ὁμοίως καὶ εὐκαίρως παρασκευῇ καθηράζειν. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendísqe: unde alimenta εὐκαθάρατα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuatum fuerit.

Πάσης αὐτὸ μᾶς δίκης] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν δ' καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μὴ ἐξὸν, ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τότε μόνῳ ἐπιτρέπειν Ἀθηναῖοι. *Tantæ apud suos fidei existimationem obtinuit, ut quod nemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fuitque pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴ οὐδὲ Κάτωνος λέγοντος πιθανὸν ἔστιν. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istic, *Dicebat sibi verba facienti*, &c quasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod tam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὑ καλῶς πεφῦκεν] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid rex faceret.*

Τὸ θαυμαστὸν καὶ ἀκατάπληκτον] alterum horum interpres Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμαζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίην ἀθαμβίην, ἀξίην πάντων καὶ πιστοτάτην, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Βλὰξ ἄνθρωπος ὑπὸ παντὸ λόγου ἐπαιόμενος φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiùs. At utroqe isto antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφωνος, hunc ſeſe ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admirarctur*, sive *qòd nihil admiratione suâ dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari prope res est una, Numici,
Solâque, qæ possit facere & servare beatum.

Ex adversùm tamen Plato in *Theæteto:* Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ εἰκότως ὁ τὸν Ἰριν Θαύμαντος ἔκγονον φήσας, οὐ κακῶς γενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαίας ἐκ παραδόσεως παραιῶν, Θαύμασον τὰ παράδοξα· βαθμὸν τοῦτον πρῶτον τῆς ἐπιγνώσεως ἐκτιθέμενος. ἢ κἂν τῷ κατὰ Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, φησὶν, καὶ βασιλεύσας καὶ ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν προιόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ; si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus denique Persis suos ità instituisse refert Xenophon, *l. 8.* Ὡς μηδὲν μεταστρεφόμενοι φανερὸν εἶεν, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες.

Καὶ μηδαμῶ ἐπιγόμενον, ἢ ἐνῦν] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, *μήτε σφίζειν, μήτε παρκῶν.*

Ἡ ἀμηχανῶν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machina expedire vel extricari se possis.* itaq; verto, *perplexum esse.*

Ἡ σφοδρότητος] Suspecta vox. forsan σφοδροτητος, ut gemina litera altera excriptoris vitio exciderit, qo modo in σφοδρωτικὸς ὀδόντας, *l.* 4. § 16. Xyl. *neqe mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere*, vertit; sed ità ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σεσηρέναι est qod Latinis, *ringi*, vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumqe de *risu simulato*, qalis eorum, qui Græcis antiqis γραδμοῖς ἀλλοδαποῖς, recentioribus ξενικῆς παρειαῖς γελᾶν, utì Evstath. *ad Odyss. σ. malis alienis ridere*, Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* qidem, sed qæ istiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum*, vel *irrisionem præ se ferat*, ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci*, utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud præ se feras*, utì Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

——*ille ringitur, tu rides.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ ἐμβρὲς ἀνήκεστον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σεσηρὸς, μηδὲ ὑπόκρισις. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* qale eorum, qi vultu orisqe habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγερέθιστο καὶ ἐσεσήρει. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic σεσεσηρέναι, sive σεσηρέναι πρός τι. *ad rem aliqam*, sive *ad occasionem aliqam ringi*, hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id qod *affectationem caninæ æqanimitatis stupore formatam*, nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient. c.* 2.

Καὶ τὸ συγγνωμονικόν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πάσιν ἀεὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι χωλὸς ἑαυτῷ δοῦναι συγγνώμης. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam levissimo, si admissum est.* &, *ad Marc. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Αὐτὸς μὲν ἀπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχεται, καὶ ὅτε ἔχων ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ σφῶν ἀλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἀκόλαζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶναι. συγγνώμην τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγγνώμην ἔχειν μηδενὶ, τὸν γοῦν ἔχοντα καὶ δόντα λέγειν τὸ μηδὲ συγγνώμην ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat. pro Murœna. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam moveri, nunqam cujusqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, neqe exorari, neq; placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, miseri & calamitosi? sceleratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Factur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ causâ feceris. Imò nè resistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate laus aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, inviſa sunt. videntur enim nullam spem relinqere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qod si est, qid hâc secta durius, qæ dedisscere humanitatem jubet, portúmqe adversùs fortunam certissimum, mutuum auxilium cludit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis extentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat: sed illud, qod ex venia consequi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignosceret, nec ignoscit. qoniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; qia deceptus, qia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis causis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias proniſſimus fuit.* Et, *His qos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémqe de Marco. *Fuit per omnia moderatiſſimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ libcrandis: fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iſte Antonino, ut omnia crimina minori ſupplicio quàm legibus plecti ſolent, puniret: quamvis nonnunqam contra manifeſtos & gravium criminum reos inexorabile permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε τὴν τιμωρίαν ὑπογεῖν, ὡς τὸ παιδεῖν καὶ δίκαια δίκην δοῦναι νομίζουσι, ἀλλὰ μὴ μέζω σφαττιδεῖν, χάριτος πίστιν τιν' Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia ſcire, non omnia exegi: parvis peccatis veniam, magnis ſeveritatem commodare: nec pœnâ ſemper, ſed pœnitentiâ ſæpiùs contentus eſſe.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀδιαφθορὰν μᾶλλον ἢ δοξοσοφίαν πλάνης παρέχειν] *magisqe conſtantiam erroris ſecuram, quàm erroris correctionem præ ſe tuliſſe.* Xyl. obſcuriùs pavló.. Hoc vult. Cùm ſit prima felicitas, à recti norma nè minimùm qidem, vel diſcedere, vel diſtorqeri: ſecunda, ſiqis qoqo modo deflexerit, ὡς δοξοσοφίαν κλίνειν, (ut ipſe de ſe dixerat, ſupra § 7.) ad rectitudinis ſtatum priſtinum denuò reduci; qùm, *qod naturâ bonum eſt, neqe emendari, neqe corrigi ſe poſcat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & ſtabilitatem extitiſſe, ut ope alterâ iſtâ nihil opus habuerit, τὴν δοξοσοφίαν ἢ διαστροφὴν, qod de Deo Ariſtot. *de mund. c.* 6. ità ſaltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo ſupereſſet, qod mutandum videretur*, ut Seneca, *epiſt.* 6. In qem eundem ſenſum & illa accipi poſſunt, qæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ὂν τῷ ὄντι χρὴ, καὶ ὀρθύμιον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθύμιος. Neqe enim ἀδιαστροφίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noſter in Maximo avt offenderat, avt ſi offendiſſet, prædicaret; qâ nihil in natura ſua magis lavdare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil ſit hâc magis avt devitandum, avt deteſtandum; ab cáqe Marcus & ipſe ſe cum primis abhorrere docuit, *l.* 6. § 21. & alios itidem ſeriò ſedulóqe dehortetur, *l.* 4. § 12.

Ὅστις ἐπαίνων ἂν χρείττονα αὐτῷ αὐτὸν ἐπαινέσειεν] Miranda de hominis præſtantiâ aliorum omnium conſenſio, cui nemo qisqam deprehenſus eſt, qi exæqare ſe avſus eſſet. Stupenda etiam, non ſuſpicienda duntaxat, in tanta univerſorum exiſtimatione, hominis modeſtia, qi neminem qenqam unqam neglectui avt deſpectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαριστικὸς] Nec occurrere alibi vocem hanc exiſtimo; & hoc loco mihi ſuſpecta eſt planè. Siqidem χαριεντισμὸς ſive urbanitas, parum diſtare videtur, vel ab ἀστειολογίᾳ, qam repudiat Marcus ſuprà § 7. vel à κομψείᾳ etiam, qam non ſemel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαριεντίζεσθαι καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔστι μᾶλλον χαριεντίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύοιμος. qin & Svidas τὸ παταφρονεῖσθαι exponit per χαριεντίζεσθαι. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forſan tamen exiſtimaverit qis, τὸ εὖ iſtud adjectum, urbanitatem ità condire poſſe, ut ſuo modo, ſuáqe tempeſtate adhibita, (qod non obſervant οἱ χαριεντιζόμενοι ἐν μὴ χαίρουσι καιρῷ, uti Dionyſ. Halic. in *Lyſia* loqitur) etiam citra Stoicæ ſeveritatis violationem ullam locum ſuum obtinea. qum τὸ εὐχαρι in Pio prædidicet ipſe infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe factum eſſe.* qod tam à Maximi inſtituto, qàm & à Marci puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipſo avtore, τὸ ἐ χαριεντίζεσθαι reſcribere non dubitem; atqe ità Marcum ipſum ſcripſiſſe, pignore etiam interpoſito, contendere avſim. τὸ χαριεντίζεσθαι certè in ſeqiorem partem uſurpari, docent, cum ex Ariſtophanis illo, χαριεντίζεις (τίζῃ f.) καὶ καταπαίζεις ἡμᾶς καὶ βωμολοχᾷ. apud Etymologum & Svidam; qi & χαριεντιζόμενοι exponunt εὐτραπελευόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαριεντίζεσθαι, *Carinari. Carinari* avtem in Iſidori *Gloſſis* eſt *illudere.* Et *Carinantes* apud Feſtum, *probra objectantes*, ſive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neqe me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, *Contra carinantes verba atqe obſcœna profatus.* ubi in priore verſu pro hanc, haic, ſive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, ſive, *aqè*, Caſtricomius legendum cenſet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Feſtus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina; ità ſortis infimæ homines, qibus ſcommata id genus jacere uſus eſſet.* at Joſ. Scaliger, & hunc ſecuti Merula *ad Ennium*; & *ad Strabonem* Caſavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum ſtatuunt, qo Græcis γαυριζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe ſic dicto; an à *navium carinis*, ut ad navtis uſitata convitia reſpiciat, de qibus Flaccus ſerm *l. Sat.* 5.

Tum pueri navis, pueris convicia navis
Ingerere. nam Feſto qæ tribuitur notatio nec navci eſt. ego ſanè à χαριεντίζεσθαι ipſo *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὸς] *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo ſuprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forſan qispiam. Verùm hunc potiùs deſignatum exiſtimem, cùm qia ille, Marco noſtro impube adhuc, exceſſiſſe videtur; ut ex Capitolino conjicere eſt, tum qia hæc eadem (qæ

&

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur l. 6. § 30. idem ſtatuit & Caſavb. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἀντωνῖνος, inquit, ᾧ Βῦρος ὁ ἐξ ἐκείνου. & Acciaiolus, *Antoninus qui Hadriano ſucceſſit, qique ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Lucium deſignatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejuſdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἁδριανὸς, ᾧ Ἀντωνῖς ὁ πρῶτος, ᾧ Βῆρος, ᾧ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum eſt, *ex Pio* fuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. Et Avr. Victor. *Adeò manſuetus, ut inſtantibus patribus, ad eos, qi contra eum conjuraverant, perſequendos, compreſſerit quæſtionem. uſque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, quàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. ſuis,* ἐυγναμονά τε ᾧ μίτειον, ἥμερόν τε ᾧ πρᾶον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ὢν γὰρ, inquit, τηλικοῦτος ὁ Καισὰρ, ἡμερότητι ᾧ ἐπιεικείᾳ διενήνοχεν ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco,* ὅτου τι, inquit, καθαρὸς διὰ πάντων, ᾧ χρηστὸς, ᾧ ἐυσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔγραψε τῇ βωλῇ μηδένα ἐπ' Καυκήν συναφεμιῶν τιθέναι. Μὴ γὰρ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἐκ' ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρᾳ ὑποφ σφαγῶσαι. ᾧ τέλος ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε πύθωμαι, αὐθίς φεύξομαι τὸν θάνατον. Unde in Senatu acclamarum ei refert Vulcat. in *Caſſ.* *Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μετὰ λιτὸν ἀσκήσαντος ἐπὶ τῷ ἐξηλασμένος πολέμων] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ὑπὲρ τῷ χαλεπὸν φεύγοντα πόνων ἄυτον. Verùm cave iſtic intelligas *ἀσκητικὴν* illam, quam Cajum Imperatorem in ſe maximè probaſſe, ex Svetonio ſuprà monuimus, ad § 15. avt Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referente, ſubinde in ore, Πολλὰ ὧν ἔν ἅπαξ τι εἶπε, μηκέτι μὲ αὖθις πύθῃ. Siquidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Quod ſomel dixi, qualecunq; eſt, fixum ratúmq; ſit.* Quomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho,* referente Athenæo *l.* 8.

Ἥτλον γ' ἀποφαίνω ἄν, ὃν φεύγειλέμιλω,
Ἢ Κιμμερίων γλαῦκα πρῖσθαι' ἂν κρανίον.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ. *in calvit.* de plebe imperita: Καὶ γὰρ ἀμαθεῖς ἐντες, ἰσχυρογνώμονές εἰσι, ᾧ χαλεπὸι πρὸς ἅπαν τὸ ἀτόπων φεύγειν ὥς' ἄν τις φῇ πατρίων παρεκβαίνῃ, ταχὺ πέπαται τὸ κάνειον. Verùm rationibus veris certisque ſubnixam conſtantiam intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æqitatiq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Seneca *epiſt.* 23. *Conſtituendum eſt qid velimus, & in eo perſeverandum. Nam illi, qi ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, aut nè tranſiliunt qidem, ſed caſu qodam tranſmittuntur, qomodo habere qidqam certum manſurúmve poſſunt?* Et, *de beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ità maneant illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus litura ſit.* A conſtantia certè lavdat Piumf Capitolinus; utì mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς κειθοῖσιν ἐμμένειν δεῖ, ᾧ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. —— ᾧ θέλεις τὼ ἀρχικὼ ποιῆσαι ᾧ τὸν θεμέλιον, τὸ κεῖμαι σκάλλε, πότερον ὑγιὲς ἢ ὐχ ὑγιὲς, ᾧ ὕστερον λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὼ ἐυτονίαν, τὼ ἀσφάλειαν; ἂν ᾗ σαπρὸν ἐανοῦσιν ᾧ καταπίπτον, ὐκ οἰκοδόμημά τι ὂν, ὅσω ἂν πλέονα ᾧ ἰσχυρότερα ἐπιθῇς, τοσούτῳ θᾶττον κάλλιον βάσιται. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκινδύνον περὶ τὰς δοκούσας τιμὰς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Qin &, Capitolino teſte, *menſes Septembrē atq; Octobrem* cùm *Antoninum atqe Fauſtinum* (ab ipſius uxorisq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quam cæteroqin honoris ſibi ſuisve ab eiſdem oblatum delatúmqe, qod legitur, aſpernatus. Vide *infrà,* § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm iſta potiùs Ælii Adriani lavs fuerit, de qo Victor: *Immenſi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, agmen comitantium prævertens.* Sed & hanc lavdem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa,* ᾧ φεισάμενος. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκοπικὸν τῷ ἐχόντων τι κοινωνικὸν εἰσφέρειν] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεκλείπτως ἀνθιεμένων παρεσκευασμένως τοῖς γνώμαις αὐτῶ, ᾧ χαίρειν, εἴ τις δεινύοι βέλτιον. Optimè Agamemnon *Iliad. ξ'. v.* 107.

Νῶϊ δ' εἴη, ὃς τῆς γ' ἀμείνονα μῦθον ἐείποι,
Ἥ νέος, ἠὲ παλαιός· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμένῳ εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ' εἰκὸς, εἴ τι παλαιὸν λέγει,
Μανθεῖν, σέ τ' αὖ τὰ σ' ἓν ἐπίσταμαι πλέα.

Et rurſus:

Μὴ νῦν ἓν ἦδος μῦθον ἐν σαυτῷ φέρε,
Ὡς φῆς σὺ, κ' ὐδὲν ἄλλο, τοῦτ' ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ' ἄνδρα, κἂν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ' αἰσχρὸν ὑδὲν, ᾧ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ φῇ λεγόντων ἓν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Ἓν σοι φρονήσας, ἓν λέγω· τὸ μανθάνειν
Δ' ἥδιστον ἓν λέγουσ', εἰ κἀρδί' φέρει.

Anacharsis apud Plutarchum in *Symposio*, cùm quæreretur, ecqid regem maximè illustrem faceret, respondisse dicitur, Εἰ μόνος φρόνιμος εἴη. *Si solus sapuerit*. quod mihi videtur à ratione quàm longissimè dissitum. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom. 2. tit.* 48. Εἰ μὴ μόνος φρόνιμος εἴη. Si non solus sapuerit. si sapientiâ suâ non fuerit confisus nimis, dum se solùm sapere existimat. Qod de Tiresia Homer. *Odyss. κ'. v* 495. de Scipione Caro apud Plut. in *apoph.* Et *Polit.* de Chrysippo alii apud Laërt: *l.* 7.

Οἱ πάντα τοὶ σοφοὶ ἄφρονες.

Et Callimach. hymn.

Μοῦνος πανύφρων.

Qalis Creon depingitur à Strattide in *Phœniss.* apud Athen. *l.* 14.

Οὐδὲν σωφρεῖ πᾶσα Θηβαίων πόλις,
Οὐδὲν πόλει.——

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οἱ πλησίοι δὲ τἀμὰ βουλεύσασθαι δὲ
Φρονεῖν πρὸς αὐδενὸς πάλαι θ' ὑπ' τῷ φύσει;

Siqidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Οὐκοῦν τὸ αὐτὸς ἓν φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἓν ἄν ἄλλος, ἢ ψυχὴν ἔχειν,
Οὗτοι διπλοῦν βίοντες ἀφανεῖς κυροῖ.

& Evripidis Æolo apud Stob. *tom.* 2. *c* 22.

——τύτῳ δ' αὐδεὶ μὴτ' εἶναι φίλος,
Μήτε ξυνεῖναι, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
Πέποιθε, δόλιος τὰς φίλας ἡγούμενος.

Isâ qi solus sapit, bis desipit; dum aliorum consilia respuit & desipuit, aliorúmq; consortia abs se abdicat. qibus duobus nihil potest esse principibus pernicios⟨i⟩us. fit deniqe quod Plato *ad Dion. epist.* 4. & ex Plasone Plut. *de adulat.* & in *præcept. polit.* αὐδὲν δεινὸν ἰσομοιρεῖ ξυνοικοῦσι. De Marco nostro Capitol. *Semper sanè cum optimatibus, non solùm bellicas res, sed etiam civiles, priusquam faceret aliqid, consulit.* deniqe, sententia illius præcipua semper hæc fuit, Æquius est, *ut ego tot & talium amicorum consilium sequar, quàm ut tot & tales amici meum unius voluntatem sequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l.* 44. *Non sum is, qi non existimem admonendos duces esse: imò eum, qi de sua unius sententia omnia gerat, superbum judico magis quàm sapientem.*

Τὸ ἀπαραπτώτως εἰς τὸ καθ' ἀξίαν ὑπομνηματικὸν ἐνδεχόμενον] De eodem *l.* 6. § 30. Ὡς ἀκριβῶς ἓν ἐξετασθὲν ἠδῶν καὶ πρόξεων. Capitol. *Fuit sanè eâ constantiâ, ut septenis & novenis annis in provinciis bonos præsides detineret.*

Τὸ ἐμπειρον, ποδ ἰδὼ χρεία ἐστάσεως, ποδ ὑ ἀνάσεως] *Diligens agri cultor, mitis, largus; & omnia hæc cum mensura.* Capitol. Vide *suprà* qæ de Apollonio § 8. Seneca, *epist.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujusqs concipitur, proinde remissior acriorve, prout illa digna est peti.*

Τὸ παῦσαι τὰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐρωτικὰ μειρακίων] qibus scil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimiopere addicti: uti ex Dione liqet & Capitolino. vide *infrà* § 17. Θεοδότου.

Ἡ κοινονομοσύνη] *qod utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινονομοσύνη vocabulum compositione novâ, vel à nostro fabricatum, vel à suis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuisse deprehendet, qi in eorum qæ supersunt fragmentis versatus fuerit, nova subinde prout usus postulabat, compositionis Grammaticæ ope, comminisci & procudere vocabula. Insolens itaq; vox ista; & rei propemodum insolentis. Nam qod Paulus conqeritur *ad Philip. c.* 2. *v.* 21. Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Qæ sua sunt, plerique qærunt:* (qod *charitatis* esse negat idem Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 5. ὐ ζηλεῖ τὰ ἑαυτῆς) in ore subinde habentes, vel Davidicum illud *Psal.* 4. *v.* 6. *Qis nobis commodi aliqid repræsentabit?* vel Theocriticum istud ex *Idyll* 16.

Αὐτὰρ μοί τι γένοιτο——

Et qod Pindarus *Nem.* 1. Gregor. Naz. *in Julian. l.* & Gregor. Presb. in *vit. Naz.* Τὸ ἰκεῖον πόλεως πᾶν. τὸ ὑ δημοφελὲς καὶ κοινῇ διαφέρον ὀλίγῃ τοῖς καθ' ἕνα φέρειν. Herodian. *l.* 2. hoc est, ut Tacit. *Annal l.* 17. *Privata cuiqs stimulatio, vitæ decus publicum.* Ità qod idem *ibid. pessimum veri affectus venenum, suæ cuiqs utilitas.* Et qod Livius *histor. l.* 20. *Privatæ res semper offerere, officientqe publicis consiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μείζω σκοπῶσι τῶν κοινῶν οἱ πλέονα τῆ ὑ πάνυ ἀκριβῆ πρόνοιαν. ὅστε τῷ ἰδίῳ λυσιτελεῖν τὸ κοινὸν ἀβρόως φθειρόμενον. Thucyd. *hist. l.* 1. &, qod Lysias *adv. Philon.* Παρέσχες τῇ τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ἐπὶ τὸ ἑαυτῆ ἴδιον κέρδος ἦλθον, διὰ τὸ μὲν τῇ πόλει, ἀλλὰ ὐσίαν, πατρίδα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Πόλεις δ' ἄρχης, ὁ αὐτὸ δεῖ.

Evripid. *Heracl.* vide & Aristotel. *polit. l.* 2. *c.* 3. Eò igitur lavdabilior fuerit in Antonino κοινονομοσύνη ista, qò in plerisq; rarior: qâ *potior* habetur *privatis* vel *rebus vel necessitudinibus respublica*, ut Liv. *l.* 24. &, *communia propriis præjudicant*, ut Bernard. *de temp. Serm.* 58. ὐ γὰρ τὰ ἴδια τῶν κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων προτιμητέον. Apollon. Tyan. *epist.* 66. Eam principi suo Clavdian. his verbis commendat, in *Honor. Cos.* 4.

--*consule cunctis*,
Non tibi: nec tua te moveant, sed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ sanè diligentiâ subjectos sibi populos rexit, ut omnia & omnes, qasi sua essent, curaret. itaqe provinciæ sub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l.* 2.

——*urbi*

--urbi pater est, urbique maritus;

In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἁπλῶς πως ἦν ἰδίᾳ τὸ κοινὸν πεφιλφῶν. In Severo, Galenus *ad Pison. de theriac.* Νομίζεται τὸ μίγμεν ἔτι τῆς βασιλείας μέρος, πλὴν τῆς κοινῆς συμπείας. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς ἁπλῆν ἀπορρίπτετο, αὐτοῖς τε τῆς πόλεως· ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ἤθελεν δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δ' ὅλον, inqit, ἐᾶσθαι τοὺς πολίτας μὴ βάλλειν μήτε ἐπίσκαπτε καὶ ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ἅπαντας μελήσει, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλυμένους ἀεὶ τὸν ἄρχοντα, μικρῷ δεῖν ἐξεστῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοπολίας, ὅλως ἔτι τῆς παιχνιδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione per illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtum commentariis*. Ille, *Proprio*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον.* vide pòſt in διατριβὴν τῶν φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi qem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, qem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plenumqe Nerone propinqo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, qæ in commune qodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmqe etiam habet eorum cum qibus verſatur, modeſtè, modicèqe de ſe ſentiens.* Eodémqe refert uterqe qod in ſeqentibus adjicitur, tanqam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, avt ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: qam & in Marco notat Galenus, qi in *comment.* τοῦ ἀσυγκάτου, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ βιβλίοις, μετειότητα καὶ εὐσωμοσωΐαν, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem lacesſendo gratuitò: à qo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat qod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loqimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe qàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Evtrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æqo jure egit: ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ τῷ καὶ πρόσθεν χαίρων. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atqe civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqa, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco denique noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, qàm eſt actum in civitate libera.* Déqe eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἐρᾶν τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντως] Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliqos autem haberet qotidianos etiam non vocatos. qotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe qodammodo cogebantur, qòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit avtem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Patrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. qod ſeqius tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *qod avlicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atqe à convivio.* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis pavlò ante adductis. Χρηστὸν τ' ὄντα, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐλωΐδιον πάσαι καλλίστην ἐν τῇ Ῥώμῃ μα.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλλαμβάνοντας ὑπὸ τῆς δι' ἀρχὰς τινας ἀπολειφθέντων] M. Caſavb. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione intervenirent, priusqam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, pariter affectum, pariáqe ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis puta, familiaribus, miniſtris; qod etiam cum neceſſitate aliqa eum comitati non fuerant,

tant, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, qo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliqò proficiſceretur diutius forſan abſuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes qàm præſentes experti ſint. Vitium illud notâſſe videtur crebrum nimis, à qo Pius immunis fuerit, qo abſentium amicorum rationem nullam aut exiguam ſaltem habere ſolent pleriqe, qos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Qò trahit Athenæus *dipnoſoph. l.* 5. tritum ſermone vulgari illud, qod ille πλὼ μοναδρακοπότιλλο ἢ παροιμιῶν indigitat,

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες, ὠκ εἰσὶν φίλοι.

Amici, amici non ſunt, qi degunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, ab honorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Sveton. *l.* 1. *c.* 28. ità & pleriſqe, bonis etiam candidisqe, abſentium benè meritorum qoqe oblivio qandoqe obrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qi ſapientem dixerit, hùncqe ſolum, Χρῆναι ἕξειν φίλους κὴ παρῆσιν κὴ ἀπῆσιν ὁμοίως, διά τε ὀδύν. ὅτε μήτις φιλήσῃται, ἵνδα κὴ μιξεῖται κὴ ὀιμώξει. deſcripſi & qæ ad præſens negotium nihil faciunt, qò loco malè habenti medelam tentarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámqe amicis præſentibus æqè ac abſentibus habiturum. ſapientem, ſolum, atqe item in itinere: qm tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, qid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut qò ſpectat? tum qæ arena ſine calce? aut qàm bella commiſſura illa? *qm tamen cruciatur*, &c. qid enim iſtud ad gratiam amico habendam? eò, uti videtur, reſpexiſſe voluit, qod antè dictum fuerat, Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἐὶ) αὐτὸν εὐδαίμονα. forſan avtem illud, διά τε ὀδύν, ad ſeqentia pertinebat; ut ſenſus ſit, *etiam in itinere, ſi qem torqeri viderit, commiſeratione attactum, ſortem hominis deploraturum.* Sed reverâ prioribus illis poſtrema iſta ſic conjungenda avtumo, ut legatur; Κἂν στρεβλωθῇ δ' ὁ σοφὸς, ἐὶ) αὐτὸν εὐδαίμονα· ὅτε μήτοι στρεβλῶται, ἵνδα κὴ μύξει κὴ ὀιμώξει. ità ſenſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis qoqe conſtitutus beatus ſit, inter torqendum tamen ingemiſcere atqe ejulare.* μύζειν *ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. ἔξω ἢ ζῷῃ πλὼ χρόνον, μύζων κὴ στενῶν. atqe indè μυσμὸς, ὁ στεναγμός. Svid. tum ſubjungenda, μόνον τε χρὴν ἕξειν τὸν σοφὸν &c. qæ ad præſens inſtiturum pertinent.

Καὶ τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς— κὴ ἐπίμονον· ἀλλ' ἢ τὸ περαπίσῃ] Ex conjectura adſcripſi, κὴ ὅτι ἢ περαπίσῃ, ejuſmodi aliqid exigente ſenſu, & dictionis ſerie. Verùm D. Bootius mavult, ἀλλ' ἢ πῶλε περαπίσῃ. qod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. κὴ περαντοσυῶαι & ἀρχαδίνλα. Illud avtem Merici, ἐπίμονον ἄλλως, qod de *patientia* vult intelligi *in aliis audiendis*, ego concogere non poſſum: ſicut nec, qod ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ἢ τὸ Περαπίσῃ &c. aeſi alterius cujuspiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. Καὶ τὸ περὶ χαλάσιν πραγμάτων φιλότιμον· κὴ ὡς ἐκεῖνος ὠκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πέρτερον ἢ μάλα νηδιδῶν κὴ σαφῶς νοήσας. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminam huic, qam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται δὲ ὁ Αντωνῖνος ζητητικὸς γηνέσθαι, κὴ μηδὲ περὶ τὰ μικρὰ κὴ τὰ τυχόντα τῆς ἀκριβολογίας ἀφίεσθαι· ὅθεν αὐτὸν οἱ σκώπτοντες κὴ κυμινοπρίστην ἐκάλων. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de qo Caſſius, Διαζῶν τάς τε πίστεις κὴ τὰς ἀνακρίσεις ὑπὲρ μακρότερον ἐποιεῖτο, ὥστε καὶ ἀχθεσθῆναι τὸ δίκαιον ἀκριβοῦν. ——φιλόπονος γὰρ κὴ ἀκριβὼς πάσι τοῖς τῇ ἀρχῇ προσήκουσι προσεφέρετο· κὴ οὐδὲν ἐν παρέργῳ ὅτε ἐλέγετο, ὅτε ἔγραφε, ὅτε ἐποιεῖτο· ἀλλ' ἦν ὅτε κὴ περὶ τὰς βραχυλάτους ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ὠκ ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὑπερβολῆς τι πράττειν. Pertinet avtem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἐμοὶ δοκεῖ περὶ τῆς πίστεως, τὸ μὲν σαφὲς εἰδέναι ἐν τῷ νῦν βίῳ, ἢ ἀδύνατον εἶναι, ἢ παγχαλεπόν τι. τὸ μὲν οὖν αὖ τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῆς μὴ οὐχὶ πάντι τρόπῳ ἐλέγχειν, κὴ προαφέντας πεῖν ἂν παντάχοθι σκοπῶν ἀπεπῇ τις, πάνυ μαλθακοῦ ἐστὶ ἀνδρός.

Τὸ διαπορητικὸν τῆς φίλων.] *l.* 6. § 30. τὸ βέβαιον κὴ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Auguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neqe facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Εἰς μὲν τὸν περὶ ἐπιδείξεων κὴ λόγων, ὑπνῶν ἀφθόνως εἰσχέων· ὡς ἢ ἀγγελεῖον ἅπαξ, ὠκ εἰδὼς ἐξαλείφειν· ὑπὸ δ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὑπλείαν τῇ συνηθείᾳ τὸν πόθον. Solonis id monitum, Φίλος μὴ ταχὺ κλῶ· ὡς δ' ἂν κλίνῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, qàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μανιῶδες ἀλίσκεσθαι, μηδὲ ἀπομανῆναι] ſcil. *furor & faſtidium*, ſive *amor inſanus, & præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibiq; invicem ſuccedunt. ità Thamaræm ſororem Amnon Davidis filius, qam pavlò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. Πλὼαὶ γὰρ αἱ περὶ ἐρώτων παρῶαι, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. κὴ σβέννυται μετανοίᾳ τὰ φίλτρα· πέπτωκε ἢ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπόταν ἂν ἀδύνατος ἢς κατηνάσθαι ὁ κόρος. Apud Senecam Tragœdum *Medea*, 3. 1.

Si qæris odio miſeræ qem ſtatuas modum.
Imitare amorem.——

Ità qod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τι πολεῖν, μεγάλῳ φιλεῖ εἰς τἀναντίον μεταβολὴν ἀναπολοῦντι. Hoc eſt qod in juvenibus notat Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ὑπ' εὐμεταβόλου καὶ ἀλίκροοι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μὲν ἐπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀλίκροον metaphoricè ab eis translatum, qi cibos statim, ubi minimum libârunt, satiati repudiant. Svid. ἀλίκροος, εὐμετάβολος, ἢ ὁ ταχέως καὶ ἅμα τῇ ἄλῃ κορεννύμενος. qi & Marci verba mox subjungens σωτηρικὸν δεῖ εἶναι πρὸς τοὺς φίλους, καὶ μηδαμοῦ ἀλίκροον. Eum secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt havd incommodè. qanqam potest etiam latiùs sumi, ut reliqum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὸ αὐταρκὲς ἐν παυλῇ] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενον. *l. 6.* § 30. neqe enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se repositа habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modico*, vel *forte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τῷ αὐτάρκειαν μὲν ἡγοῦμαι μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλά, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἥκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαιλόν] τὸ εὐτελὲς τῆς περιστάσεως. *ibid.*

Τῶν ἐλαχίστων παιδοποιητικόν] Nec in hoc Pio dispar Marcus, qi *cunabulis post puerorum lapsum* culcitras *subjici jussit. unde hodieqi* rete *præstenditur.* inqit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis, funambulis* legendum contendit; qem vise *sis ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῷ καλλύναι] συγκαλλύναι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & στέλλω & καλλύνω simplex, *comprimendi, reprimendiqi* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κοιλίαν στέλλειν, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast. l. 1. c. 11.*) in *præfat. problem.* idémqi alibi, αἷμα στέλλον *cum autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: siqis caput flexisset, aut blandiùs aliqid dixisset, utì adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ] Hujus rei documentum esse potest, qòd *salaria multis subtraxit, qos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, qàm si rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας] *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud se Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéqi κυμινοπρίστην dictum, qòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istîc τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de redituum rationibus exqisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condam* magis qàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ εὐπαρῴδευτικόν] Ità *l. 6.* § 30. τὸ μακρόθυμον καὶ ὡς ἔφερεν ἐπεῖνον τοῦ ἀδίκως αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀνταμυνόμενον.

Ἐπὶ σφῶν τετάσθαι τόνων] τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm πόνων, non τόνων, esset à πόνος· & *rigores* dicere durius pavlò videatur. Xylander πόνων legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοὺς θεοὺς δεισιδαίμων] Ità *l. 6.* § 30. de Pio: Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικόν] qod de eis usurparur, qi muneribus ac visceratiónibus populum demereri studio habent. Plur. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἐν λύκου ἢ φασι φῦναι κρεῖττον· δῆμον δὲ καὶ πόλιν ἐκ φύσεως ἄγριον δεῖ μάλιστα μὲν, κεδάσαι φύσει ἀγριμιάσας περὶ λόγον, (leg. λόγους) λαβὰς ἀμύσεις καὶ ἀτέκνους ζητοῦντες ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς γαστρὸς ἕλκεσιν, ἐνοχεῦντες, ἢ τὸ βαλανεῖον διδόντες, ἢ πυρρίχας τινὰς, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκευάζοντες ἀεὶ, δημαγωγοῦσι, μᾶλλον δὲ δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ διὰ λόγου πειθομένων ἐστὶν· αἱ δὲ τοιαῦται πιθανότητες φύσει ὀχλικαὶ, καὶ ἐν ἀλόγων ζώων ἄγραις καὶ βουκολήσεσι διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὗτος ἀπάντων ἐρώτων ἐκτετηκὼς ἅμα καὶ θεατρόληπτός ἐστιν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἕνα δι' ἀρετὴν ἐγγινόμενος· αἱ δὲ ὑπὸ θεάτρων, ἢ νεμήσεων, ἢ μονομάχων ἀδόξου πιμελοῦς καὶ ἀδιαμέλητοι, ἐταιρικαῖς ἐοικυῖαι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ διδόντι καὶ χαριζομένῳ θεαμενιδώτων ἐφημερόν τινα καὶ ἀβέβαιον δόξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distingvit, ut illa sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νῆφον ἐν πᾶσι] *præcipuè sobrium.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χαλεπαίνω καὶ νήφοντος. De Scipione Polyb. *l. 10.* ἀγχίνους καὶ νήφοντας. qod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιθέτως ἀπολαύσεις, ἀπόντων δὲ ἀνάγκης] Ità pavlò pòst, καὶ ἀπόχρησις καὶ ἀπολαύειν ἐδίωκεν. Qod de Aristippo ferè Laërt. *l. 2.* Ἀπόλαυσιν μὲν καὶ ἡδονὴν φησὶ παρόντων, εὐκαιρίαν δὲ πόνου τοῦ ἀπολαύσειν φησὶ τῶν παρόντων. Sensit nimirum, qod idem *ibidem*, ἔστι τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ὑπάγεσθαι ἡδοναῖς, ἄριστον, τὸ δὲ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus *l. 1. epist. 17.*

Tentantem majora, ferè præsentibus æqum.

Qod Isocrates Demonico § 19. Στέφε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. Ἀπολ-

Ἁπάντων ὃ μὴ δεῖδε] τότε γὰρ δείδομεν, ὅταν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι ἐλπίζωμεν. Epicur. *ad Menæc.*

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neqe enim ἐγκωμιαστικὰ sunt qæ sequntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ὅτι σοφιστὴς] Allusit ad ζῆλον σοφιστικὸν, qem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστὴς. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus,—Singularis eloqentiæ, nitidæ literaturæ,—& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctissimus *Sophistæ*, avt *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hìc accipi lavdísqe loco haberi opinatus est, ab avtoris mente qàm longissimè aberravit. qòd & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi sophistarum ingenium præsínqe depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, θεὶς τῆς Διογένους τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς, ὑπ' ἄρα καταδεῖν αὐτὴν τοῦ θεοῦ ἀναμάτων ὀπισθογεφυρίων αἱ δὲ θεοῦ πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, οὐ μόνον τοῖς ὀνόμασι παρεκπίπτουσι χεῖνται θεοῦ διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ πολὺ φανερὰν ἐκμελείαις τισὶ καὶ μαλακότησι καὶ ῥιθμοῖσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύουσι καὶ θριαμβεύουσι τοῦ ἀκροωμένους καιρὸν ἡδονὴν διδόντες, καὶ κατατέγγουσι δόξαν ἀντιλαμβάνοντες. Clemens itaqe *strom. l.* 1. Ἡ δὲ σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, δύναμίς ἐστι φαντασικὴ, διὰ λόγων δοξῶν ἐμποιητικὴ ψευδῶν, οὐκ ἀληθῶν. παρέχει γὰρ τοῖς μὲν πειθὼ πολὺ ῥητορικοῦ τοῖς τὰ ἀγωνιστικὰ δὲ πολὺ ἐριστικοῦ. ἀπηρτὺς γὰρ ἦν ὁ Πλάτων κακοτεχνίαν τοῦτον τὸν σοφιστικόν· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ἐπώνυμον, κλεπτικόν τινα αὐτὸν ἀποφαίνεται· ἅτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον πιθανῶς ὑφαιρουμένου, καὶ ἐπαγγελομένου σοφίαν, ἣν οὐκ ἐπιστήσεν. ἐν βραχεῖ δ' εἰπεῖν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν ἔργον δὲ, τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τέλος, ἡ πειθώ· οὕτω τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαν ἔργον δὲ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον ἔργον δὲ δηλόν· τὸ μὲν ἐν ῥητορικῆς, δοξοδιδὲν φαινόμενον· τὸ δὲ ἐν διαλεκτικῆς, ἐρωτητικόν· τέλος δὲ αὐτῆς ἡ ἔμπλεξις. Vide Platonem in sophistâ, qi totam illam dissertationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus institvti rationem prodit nobis Plutarchus, insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Platon. qæst.* 1. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἐν πύξαι, τότε φοβὰν σωίζεν σοφιστὰν ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τότε οἱ νέοι πολὺ τελεώτερες ἀρχύειν, οἰόμενοι ἐπλουτοῦντο, καὶ δόξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλῳ χαλεπῶς καὶ διαπεφθὰς ἀπεχθῶς ἐν ἔθεσι καὶ φιλοπαιδίαις ἄγοντες, κοσμον δὲ καὶ χρήσιμον οὐδ' ὁτιοῦν. Itaqe Dio Prus. *orat.* 4. Evnuchis istos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siqid qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὃν οἰκογενὴς ὑφνάκλῳ] Οἰκογενὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Jerem. c.* 2. *v.* 14. qanqam Mericus noster glossema esse merum censet, qod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes. c.* 17. *v.* 13. vel sunt ἀργυράνητοι, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δ' ἔλλῳ, οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' οἰκοτραφείς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic noster usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum avtem, cùm sub oculos ipsorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epist.* 12. *Non cognoscis me?* inqit. *Ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre, Philositi villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorater collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat tencrâ garrula sistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Deflere non te vernulæ pudet mortem?* *ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos modestiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, horum ali avdaciam.* Indè *vernæ procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* ἀντὶ τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, crede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obruebat nescio qo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & huic congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior qàm vernaculis & mathema-*

ticis. qam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis pariter Senec *de Sap. conſtant. c. 11. Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominos contumelioſa, delectatorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *diſſert. l. 4. c. 2.* ἄδικον τοῖς σωφρόσι, ſive *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸ ἀφελὲς magis qàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil. 4. 2.*

Cavillatorem facetum magis qàm convivam commodum.

Melius certè Annot. Lug. *dicaculus, gales ſunt vernulæ.*

Μήτε ὅπ σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l. 2. homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, qam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis barbarum ſocerum ferre non poſſit; qamvis ipſe adoleſcens & puleer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiiſq; imbutus literatiis. prout cl. Caſavb. adnotavit. Verùm iſtic τὸ ἀνδρεῖον πατείρῳ, i. *viro maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀντιτίθεται· ut eum deſignet qi *in ſchola ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μαλάττει σχολαστάς· qo loco notat, πρὸς τοὺς ἧττον τι παιζόντων καὶ παγγελοιζόντων ἐν ταῖς σχολαστικαῖς μελέταις φασὶ δεῖ τὸν φιλόσοφον μελαχολιζόντας. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe vendiret.* qod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, qàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere adniſi ſunt; ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Faciṙqe huc, qod ſeqitur, τὸ ἀκολάκευτον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiásq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Arquitq;, Varróqe,
Scholaſticorum natio madens pingvi,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. eloqent. At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Ciceronе, *ludum impudentiæ* nuncupat. additq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, qibus non facilè dixerim, utrúmne locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in gem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Suaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur avtem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio qoq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloqentiam iturís viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, qia nihil ex iis qæ in uſu habemus, avt audiunt, avt vident; ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes,* &c. —*ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, qàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l. 12. c. 11. Nam ut de noſtris potiſſimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, qanqam in more eſt plurimorum (ut de iis, à qibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi exercitatio; ſed qia non ejus ſpecie conſeneſcendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l. 9. ep. 2.* qæ ficta habent argumenta, & exercendi ſtyli cavſsâ exarantur. *Niſi fortè volumus ſcholaſticas tibi, atq; (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l. 2. ep. 3.* de Iſæo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſts qo genere hominum nihil avt ſimplicius, avt ſincerius, avt melius. nos enim, qi in foro verisqe litibus terimur, multum malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & ficta cauſſa, res inermis & innocia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l. 12. c. 2. qi non ſecretis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neqe enim laudi, qod eruditus interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtic tribuitur. Qanqam reticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l. 1. c. 11.* Ὁρᾷς ὦν, ὅτι σχολαστὴν σε δεῖ ἡμᾶς (τοῦτο τὸ ζῶον, ἃ πάντες καταγελῶσιν) εἶναι ἄρα δίκην ὑπέχειν ἡμῖν σεαυτῆ.

αὐτῆς δογμάτων ποιεῖσθαι] Hoc nimirum vocabulo vulgò perſtringebantur, qi ad ſtudia ſeveriora animum ſeriò advertebant. Verùm tamen qi Scholaſticis tricis totos ſe dederent, pro ſtolidis ſtultisq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄρχειν ἑαυτῶν τὰ σφῶν πολιτικῶν καὶ σφῶν μερῶν.

Περιεῖναι δυνάμενον καὶ σφῶν ἑαυτῶν καὶ ἄλλων] *Qui & ſeipſum regere & alios poſſet.* Xyl. & Caſ. contrà quàm Tarquinius ille, *qi nec ſe nec ſuos regere potuit:* ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *ſuprà ad* § 15. Verùm articulum σφῶν expungere videntur illi, quod ego nolim. Verò, *& ſuis & aliorum rebus præfici dignum*, vel, *rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idonem.* Hoc eſt, quod Xenophon in *Oeconom.* Ὁπόσῳμι ἀμείνων ἄρχων εἴη ἢ ἐμοὶ τῶν ἑαυτοῦ δίκαιον, καὶ τὸν ἄλλα ἀεὶ δίκαιον, εἰ ἐπιτρέποι τις αὐτῷ, δικαίως ἂν, εἰ βέλοιτο, ἐμοῦ, ἄρχειν καὶ τῶν ἑαυτοῦ.

Τὸ πυθόμενον σφῶν ἀναδῆσαι φιλοσοφίαν] *qibus honores & ſalaria detulit.* Capitol. Vide *ſuprà ad* §. 4.

Τοῖς δὲ ἄλλοις] Qales Epictetus olim dixerat philoſophos, ἀπὸ τοῦ περιττὸν μόνον τὸ λόγον, i. *facti procul, verbis tenus.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus feſtivè Iſidorus Peluſ. *l.* 5. *ep.* 28. Εἰ τις ἐν λόγοις φιλοσοφῶν, ἔργοις δὲ μιλόσοφος ἀφανὴς, ἐν λόγοις μὲν ὁ λόγος τῶν τοιούτων περισσὸν ave etiam qales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philoſophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *inſtit. l.* 1. in *præfat. Noſtris temporibus ſub hoc nomine maxima in plerisq; vitia latuerunt. non enim virtute ac ſtudiis, ut haberentur philoſophi laborabant; ſed vultum & triſtitiam, & diſſenientem à cæteris habitum, peſſimis moribus prætendebant.* Talea autem, uti videri poſſit, nonnulli, imò non pavci etiam, ſub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατηγορήσοντες, (ut Dionis in *Veſpaſ.* verbis utar) cùm philoſophiæ titulo vitia obtegerent ſua. Feſtiv Dio idem in *Marco*, πεπαιδεῦσθαι, inqit, φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλόμενον, ἵν' ὑπ' αὐτῷ πολιτεύσωνται. Indè factum, ut *fama fuerit, qòd ſub Philoſophorum ſpecie quidam rempub. vexarent & privatos: quæ ille tamen purgâſſe dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξουσιάσειν] Καὶ *l.* 6. § 30. Οὐκ ἐπεξιέναι. *Apollonii* tamen *Chalcidenſis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *ſupr. ad* § 8.

Τὸ εὐόμιλον καὶ ἥσυχον ἐν κατηφείᾳ] De Lycyda philoſopho pariter Laertius *l.* 4. Ἀνὴρ σεμνὸς καὶ ——ἥσυχος δ' ἄλλως καὶ εὐόμιλος. *Vir erat gravissimus, in congressibus tamen facilis & feſtivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: ἥσυχος, ἀκαλαίφων. *feſtivus, ſed non immodicè*, ſive *ad faſtidium uſque.* contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ ἐφ' ἑαυτὸ σεμνότης καὶ τὸ σκυθρωπὸν καὶ ἀπηνὲς τοῦ προσώπου, δυσχερὲς μὲν εἶδος καὶ γλαφυρὸν, χαλεπὸν δ' αὐτῷ καλλιόρνῳ, πολλὰς ἐλύπει καὶ καταδείας ἐλάμβανε λόγους. *immodico urbanitatis abuſu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελείας ἀμέτρως] Galen. *de valetud. conſerv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὃν ἴσμεν, αὐτοπροαιρέτως ἐπιμέλεια πρὸς τὸ τοῦ σώματος εὐπρέπειαν ἀφειδῶς Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς σώματος αὐτὸς τε ἐκ ἠμέλει, τύς τε ἀμελοῦντας ἐκ ἐπῄνει. Viſe ſis qæ ſequuntur.

Διὰ τὸν ἰδίαν προσοχὴν, εἰς ὀλίγους ἰατρικῶν χρῆζον] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν δὲ τὸν τοῦ σώματος φυλὴ ἐυφυὴς, ἀγχοῦ τὸ εἶδος, ἄρθρος ἀναλόγων, τὸν ἡλικίαν ἡρμοσμένος, καὶ τῷ ἕλκει γήρᾳ τὸν ὅλην ῥυσικὴν, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅτι μὴ ἐνδόξως ἔφυσε λιῦ, καὶ ἀκρατὴς ἔχων κοιλίας, ὡς ζωγράφους καὶ τύφους, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁμηρικοῦ ἥρωας, μᾶλλον τοῖς ὀπλοῖς προσήκοντο τῷ πνεῖ. ὅθεν ὡς ἐγγηράσοντά τε αὐτὸν ἐθαύμαζον. ἀλλ' εἰ πολὺ πλημμελὲς εἶχε σωμάχε, πυκνωσίᾳ μόγις τε καὶ πνοῇ καὶ τῷ βραχέως ἐσοχαλᾶν ἀπαυστεῖν, ἁλμῇ ἄρτι καὶ ὕπνῳ κεκρᾶσθαι, κλινίσιν τῆς ἡμέρας, ὁπηνικαῦν τῇ θεραπείᾳ τῷ σώματος· ἐκεῖν ἐκ ἀπαθὲς ἐχέσκετο πάντως, εἰ μὴ ἄπειξ ἐς τὰ βασιλεία, καὶ οἷς τῶτο σφῶν ἰατρῶν τύπε ἐπισφαλέντων ἀνάγκη, φαιδίαν, εἰ καὶ μὴ δι' ἐπαγγελίαν καλλίπους, ἀλλ' ὑπ' ἀσφαλείᾳς χρέων τὸ ἀνύσιμον χρεῶν περιεργάζεσθαι φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiſcus ; *Convivium de aſſaturis maximè fuit. vino* [ruſſo, Salm] *ruſo maximè delectatus eſt. medicum ad ſe cùm ægrotaret, nunquam vocavit, ſed ipſe ſe inediâ præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine proſperrimâ uſus eſt, tempore quidem principatûs penè toto, propè illæsâ: quinvis à trigeſimo ætatis anno arbitratu eam ſuo rexerit, ſine adjumento conſiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. Ludere ſolitum refert *medicorum artes, atque eas qi poſt triceſimum annum ad internoſcenda corporis ſui utilia vel noxia alieni conſilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. ſalubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ πρόσθεν ἰατρῷ χεῖρα, καλαγέλασός ἐσι. qo loco fruſtra Lipſius τριάκοντα legi poſtulat, qaſi viciati ſint codices; cùm pari modo dictum illud avtor idem exhibeat in *libello de ſene politico*, nec ſcopus loci aliter legi permittat. fuerit itaqe ſcriptoris potiùs ἁμάρτημα μνημονικὸν, qàm excriptoris ἀφάλημα γραφικὸν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικῶν δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ πάνυ ἐπετείων νοσημάτων ἐπεισπεσόντων, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ δίαιταν ὑδατώδη, (Συρακοσίαν τετραπλῆν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ἄνω καὶ Κορινθίαν κόρδυν καὶ τὰ τοιαῦτα σίτησιν) ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων ἐν-

σῶμα λίμνας, ἐμπαλαίωσις, ὕπνος τε καὶ κατάρρους νυστάζειν ὀνόματα πάντως ἀναγκάζειν τοὺς κομῶντας Ἀσκληπιάδας, ἐκ αἰχρᾶν δοκεῖ; Multùm hac in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐυσκηπῆ σῶματων καὶ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐυπάγεια, φρονίμων ἀπαλλάττει τοῦ ἀλείπτου, ἑδὲν ἧ βραχέα παρέχουσας σῶ εἰς ἐπιμέλειαν· ὥσπερ καὶ γεωργὸς τὰ ἐυβλαστὰ καὶ τὰ ἐυσῶη λέπρα, βελτίωσα δ' ἑαυτῶν. Nec minùs tamen temperantia, sedulóq, tutela. Seneca *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum; non minùs mortalem qàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus casibus.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, ἡδὺν ὑγιάσκουσα τῷ φρονεῖν σωτηρίαν.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐκτός] Svidas, qi per præceptionis formulam, transcripsit ista, voculis duabus avctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ παραχωρητικὸν ἐξασκάνως] Contrà qàm Dionysius Siculus ille, de qo Plut *de tranqil.* ἐκ ἠγάτα μέγας ὢν ἦν τότε πυρέττων, ἀλλ' ὅτι φιλοξένει τὸ πρῶτον μὴ βέλτιον ὄδει μηδὲν, μηδὲ πειθὼ ἐν τῷ διαλόγῳ Πλάτωνος, ἐρωτηθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν ἢ ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà qàm Hadrianus, de qo Cassius, & ex Cassio corrigendus Svidas; Φιλοπαίγμα τε ἁπλῶς ἐχρῆτο, καὶ χ' τοῦτο καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βεβαιότατα ἐπετήδευσεν καὶ ἦν ὅ, τι ἐκ εἰρηνικὸν, καὶ πολεμικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ ἰδιωτικὸν εἰδέναι ἤθελεν. ἐν τούτων ἢ καὶ σῶ ἔν τινι περιόντων, πολλὰς μὲν καθέλας συχνὰς ἢ καὶ ἀπόλεσε βουλόμενος χ' πάντων ἐν σοφίαις, ἐμίσει τοὺς ἐν τινι ὑπερέχοντας. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, construxit; cúmque eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini festivum dicterium refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti sine cavsa, cessisset; *Non rectè suadetis*, inqit, *qi non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὤν, ἑλληνίζειν· Εὐνοῦχος ὤν, μοιχᾶσθαι κρίνασθαι· βασιλεῦ διαφέρεσθαι, καὶ ζῆν.

Ἢ σὺν τῷ ἐξ ἰσοτείας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν σκευασμάτων] transponenda illa σὺν τῷ, legendúmqe τῷ σὺν ἐξ ἰσοτείας νόμων, liqet. Verùm & deesse vocula aliqa videtur, cui articulus prior innitatur. Itaqe ἐμπειρείαν post σκευασμάτων supplet D. Junius: qi & ἰσοτείας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem* & *locorum dissitorum lustrationem.* ego *notitiam* opinor qoqo modo acqisitam. ità Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἢ ἰσοτείας τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἕκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ τῆσδε, ταῦτα ἰσορῆται. & *l.* 10. § 15. ἱστόρηται, ἱστορήσεται.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύων φανεῖς] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisqe ostentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὃ μόνον ἐφάπτης ἀδηλίας δεῖν, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὄνλα ἐλίττειν, ἢ δοκεῖν, ἀλλὰ καὶ σωφίσμασι ἄχρας, φιλοσοφεῖν, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ.

Τόποις καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐναγωνιστικόν] Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & de alio in alium transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otio non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, priùs corporis tui fugam sistes. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est qies.* Et *epist.* 2. *Ex his quæ mihi scribis, & ex his quæ audio, bonam spem de te concipio. non discurres, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusqam est, qi ubiqe est. nihil æqè sanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpè transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit.*

Ἔντε θεωρειῶν ἐπιτελόσει] Et istìc Marcus Piæmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit otiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διανομῆς] *in operum extructionibus congiariisqe.* Xyl. illis siqidem *magnificentiam*, iltis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, ὡς αὐτὸ ἢ τὸ δέον προσῆκεν διδρακότος.] Xyl. legisse videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις· [καὶ] ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ ἢ &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & διδρακότος pro διδρακότος legi posse suspicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ τὸ δέον προσῆκεν διδρακότος· &c. ut genitivus ἀνθρώπου ab ἕκαστον, qod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἀνθρώπους ἢ

ὡς

πρὸς αὐτὸ τὸ Νεν πρ. διδρκώς. Vel etiam, καὶ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ δίκαν, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, qibus animi hominum plausúsque captari solent: hominémque ejusmodi qi respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, quod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

--pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia quàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unquam cogitásse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim quod de Pio Marcus hîc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ὐκ ἔλεγε ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθός, ἀλλ' ποιεῖ τὰ δίκαια ἔνεκα, ἀλλὰ τὰ παραχθέντα καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ὥρᾳ λούσης] *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. quomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

--crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult laviſſe semper horâ balneari, & sibi commodâ & iis qi circa ipsum. Casavb. ad Capitol. ἐν illud, quod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; quomodo Græc. *Psal.* 119. *v.* 146. περιέφθασα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοιχθέμως] ἀλλ' ὡς ἀριμάθ. Θ, οὐ φιλοικτίσει, φιλοικτίρμων, εὐσπλαγχνος, φιλόοικτος. *Basilic. l.* 6. § 30. De Augusto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, residuis lectis atque mensis, quorum plerique vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro quidem cubuisse aiunt, nisi humili & modicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ἐπιτονης.] *non circa victum curiosus, aut studiosus.* anxius, Xyl. ἐπίτονα, ἐπιτήδευμα. Hesych. ἐπιτονης, vox insolentior, qalia apud Marcum non pavca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὥρας] *non de formæ corporis elegantia anxius.* Xyl. qem & Cas. sequitur. de Pio ipso utrque accepit. ut sit idem qod priùs de eodem dixerat, ὁ πρὸς κοσμιότητα τοῦ ἰδίου σώματος ἐπιμελητικός. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaque *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Antholog. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνεείρειν,
Ἄτεκμαρ εἰς πενίην ὄζειν ἑτοιμοτάτη.

Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas,
Multam ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora, i. e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. pleniùs exhibebitur,

Αὐτῷ τι δόξει, καὶ χαλλει τὴν σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορασθῆναι ἐκπορεύεσθαι, ἐπὶ τέχνῃ τινὶ διὰ τοῦ νόμου, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* laudatur, referente *l* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐανδρίᾳ πλήθεσι καὶ σώμασιν, μετὰ δυνάμεως φυλακτικῆς τε καὶ ποιητικῆς τέτων. πρὸς σώμασιν illud qasi explicans qid velit, ἀνδραποδώδη, inqit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφέροντα. ut frustra sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inqit, οὐκ ἂν εἴποις, ἀλλὰ δῆλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undique conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anei,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola.——nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio ——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: qos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes colorésque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensuræ lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est coma, crispulis misceatur, transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per gas signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! quantum hominum unius venter exercet!* Gregor. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρθένους τοὺς μὲν ἐσθῆτος, καὶ ἕξεως, καὶ τῆς κόμης, καὶ δυναμέως, καὶ τῆς πρὸς τὸν κύριον ἀποτομωτέρους πλείονι ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνους ἀφθονωτέρων ἀπολαυσμάτων τοὺς δὲ τὰς ψύλλικας ἐκ ἄκρων δακτύλων ἐρευνῶντας, τοὺς ἀπὸ τε ἐνεργείας καὶ ἀσφαλείας τοῦ δεσπότου ἀμέλειν πρὸς ῥᾳστώνην ἀφειμένους, καὶ τοὺς ὀκνηροὺς αὐτοὺς τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων ἀναλυτοῦντας.

Ἡ ὑπὸ χωλὴ τολὴ] *locus iste*, siqis alius, inqit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaque Mericus poster, lacunâ nonnemi suo inter jocandi ut deposito, consultò prorsùs omisit. Ἀγαθὴν pro *comitate* Xylander accepit. Sed & Annotator Lugdun.

Lugdun. qi τόλ& legi postulat. fruſtra. cùm de veſtitu agatur. Salmaſ. ad Capitol. ὑπηχέι&, legit. Caſavb. ἀπὸ χωρίου, retinet. de ſenſu utrique convenit, placuiſſe Pio veſtem τῷ ἐπιχωρίῳ, *indigenam*, non exoticam, ſive τῷ ἀπὸ χωρίου, hoc eſt, *qualis vulgò fiat*, & quidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & ferè *de reditibus Lanuvinis*. ità Caſavb. *ad vitam Pii*. De Auguſto iſtiusmodi quiddam Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Veſte non temerè alia quàm domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibúsque confecta.* De ſe Seneca, *de tranquill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata veſtis, non mille ponderibus aut tormentis ſplendere cogentibus preſſa; ſed domeſtica & vilis, nec ſervata nec ſumenda ſolicitè.* De Pio Capitolin. *Viſus eſt ſanè ab amicis & cum privatis veſtibus.* &c. Caeterùm editio Lugdun. pro χωρίου nobis λωρίου exhibet. Hoc ſi non ſit typorhetarum mendum, quod ſuſpicari forſan quis poſſit, *Lorium* villam deſignat, in qa Pius & educatus, & verſatus plurimùm, cùm palatium ibi conſtruxiſſet, & tandem etiam defunctus eſt, avtore Capitolino. Hanc avtem ſequendo lectionem, Salmaſius mavult, ἢ ὑπὸ λωρίῳ σχολήν ut de *toga* accipiarur, qâ *in ſeceſſu Lorinæ villæ* uti ſolitus erat. eam togam ipſi veniſſe dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qa proximè videndum.

Ἀνάγκασε ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως] τὸ κάτω iſtud Caſavb. omittit. D. Boor. legit, διαγωγὴν ὑπὸ ἅμα κατ' ἀγρὸν ἐπαύλεων. id eſt, *commoratio ruri in villis*. ut κατ' ἀγρὸν adjectum ſit, qò *villæ* iſtæ à *ſuburbanis* diſtingverentur. Conſtat avtem è Capitolino, Pium in agris atqe propriis fundis plurimùm vixiſſe, etiam poſtqam imperium tenuit. ἐπαύλεις certè hîc, non *caſæ*, ut Xyl. vertit, ſed *villæ*. Philo in *vit. Moſis l.* 1. λείας ἢ πολλῆς ἄγαν εὐπορήσαντες, ὧν τι τῆς βασιλείας, ἢ ἅμα ἰδιωτικῶν κατ' ἀγρὸς ἐπαύλεων. Idémque *de vit. contempl.* τῷ μὲν ὃν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κήποις παρέχουσιν ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι. *Credidi aliquando*. inqit clariſſ. Salmaſius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citeriorís & ulteriorís vici mentio apud Suetom. qidni & ſimiliter inferior & ſuperior ex ratione ſitûs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii eſſet, uſum eſſe vili ac vulgari togâ, quales venibant in vico inferiore Romæ. an potiùs ἢ κάτω ἔπαυλις villa aliqa ruſtica infra Lorium, ubi ejusmodi togæ fiebant? ἔπαυλις certè villam, & etiam pagum ſignificat. qioqid ſit, oportet vilem eſſe & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lorii ſeceſſu utebatur. hæc enim exempla affert, ut oſtendat, ὡς ἐπιτηδείων ὑφὰς καὶ χρόας.*

Καὶ ἅμα ἐν Λαυρίῳ] Caſavb. nihil mutat; & ad veſtis materiem refert, ſive locum unde ea petebatur, ut ſuprà viſum. At Salmaſius, *Notat*, inqit, *qibus in locis quem habitum uſurare ſolitus fuerit*, itaqe lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀχίτων ἐν Λ. τὰ πολλά, τῇ φελόνῃ ἐν Τ. π. ἐχρήσατο velitqe Marcus *Sine tunica Lanuvii egiſſe Pium: more, ut videtur, antiqi Catonis, qi ſolo campeſtri accinctus, ſuper id togam accipiebat; & qidem etiam cùm præter jus redderet, ut ex Val. Maximo conſtat l.* 3. *c.* 6. *&* Aſconio. *qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat*, κατακλὰς εἰς τὸν ἀγορᾶς ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων, ἀφειμένου μὲν ἅμα σώματος. Vel etiam ἐν χιτῶνι Λαυρίῳ τὰ πολλά, ſive χιτῶν ἐν Λ. τὰ π. ut *in ſola tunica* ſeceſſum illum Lanuvinum tranſegiſſe dicatur; *qomodo plerumqe Romani ruri ſolebant & in provinciis: Hinc tunicata qies, tam ſæpe Martiali commendata & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λαυρίῳ] *Lanuvium* Italiæ opidum juxta viam Appiam ſitum, de qo Strabo *l.* 5. ubi Λαύϊον pro Λανούϊον Caſavbonus repoſuit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, avtor eſt Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Avrelius. qanqam Caſavb. in Capit. codices Manuſcriptos *Laviniá* exhibere teſtatur, eundémqe locum exiſtimat deſignari, ubi avtor idem de Marco: *Ex Aſia & Syria reverſo, exinde Lavinium profectus eſt.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem eſſe utrumqe Joſ. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῇ φελόνῃ ἐν Τύσκλοις παρατυθρίῳ ὡς ἐχρήσατο] *Inter Lanuvinos plerumqe Tuſculano publicano utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut ad *comitatum* referatur. Annot. Lugd. *lego*, inqit, παρατύθρῳ&. *qaſi excuſans & deprecans utebatur.* Salmaſ. τῇ φελόνῃ ἐν Τύσκλοις, ἢ Τύσκοις, παρατυθρίως ἐχρήσατο. *cùm in Tuſcos, an Tuſculanos, agros ſecederet, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, ſed penulam ſuperinduebat: qod cùm faceret, excuſabat tamen ſe, & qaſi veniam deprecabatur. hoc eſt, qod ait,* παραίτιθρίως ἐχρήσατο. *Penula*, inqit Nonius, *eſt veſtis, qam ſupra tunicam accipimus. eâ adverſus pluviam maximè munire ſe ſolebant.* Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

--fremeret ſæva cùm grandine vernus
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐταρκὲς prædicat; *Non eſt qærenda homini, qi habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè qàm Lucil. *l.* 15. qi *penulam per imbrem iter obeunti, ſapientiâ ipsâ utiliorem* eſſe pronunciat. certè etiam ſapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipſis fatentibus, ſaltem εὐλογιστὸς futura eſt: qum ut Philo *de provident.* apud Eſeb. *præpar. l.* 8. *c.* 14. ὑστέρῳ μὲν ὄντως ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ ἅδηλοι, κατυβρόχθαι· βορᾶς ἢ ὕλης κατατακέντος, ῥίγει πεδῆναι καὶ ῥιγεῖ. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non poſſum commodare, domi manco*; cùm cœnaculum ejus perpluerer. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. qem & secutus est Mer.) cum seqentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs clavdere videntur. Itaqe D. Boot. legit, καὶ πᾶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. *Totius denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἰδρῶντες] *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis muruatum, qo exercitii modum illi mensurámqe justam ac legitimam in affectibus qibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plaistrum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avtore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod ejusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit allusisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, οὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν καὶ εὐεξίας, *non athletico more, sed qantum ad ruborem bonámqe corporis habitudinem conduceret.* nisi qòd ἐρύθημα ibi colorem vividum valetudinis indicem potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuisse. ità *lib. 6. § 29.* ὡς ἐπ' ὀλίγον ἔπαθλον.

Οὐδὲν ἀπλοῦς] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siqidem & *sub Adriano, cùm consiliis illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principatûs sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatu n suum factis ejusmodi auspicari. Quin & deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Συμφώνως ἑαυτοῖς] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ὁμαλὲς παντὶ χαρακτῆρι. & de Apollonio supr. § 8. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὁμοίαν τὴν πάντα καὶ ὁμοίως ἔχειν, καὶ σωφρόνως τῇ καλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσοῦν μὲν τὸ κεφάλιον ἔσται, διεφθαρμένον δὲ τἄλλα γυμνοῦ ὄντα ῥᾳστώνης ποδὸς, ἢ ὄντα ἀργύρου σαφῶς συγκεκαπυκότος, καὶ ἡ ἀσπὶς ὁποία ἐστὶν, καὶ χαλκᾶν ἐφ' ἁρμάτων ἐπιφανῶν. De poemate Horat. in *art.*

Deniq; sit qodvis simplex dumtaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——*servetur ad imum*
Qalis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum. respondent extrema primis, media utrisq;, omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idémq; *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et, *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; qando idem semper qis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. cæteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, qam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qalem institueris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, .i. κατ' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν. ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad § 9. Sed & *l. 11. § 27.* Ambrol. *epist. 82. Vetus dictum est, Adfvesce unus esse: ut vita tua qandam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, qam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μᾶλλον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. δοκεῖ γὰρ ὁμογνωμονεῖν ἑαυτῷ, καὶ τῇ αὐτῇ ὁρέγεται κατ' ἄκρον τῷ ψυχῷ. De Adriano contrà Avr. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atqe virtutes qasi arbiter genitus; impetus mentis qodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; sævus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunqam trux & asper videretur, aliqando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens; veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείοσιν ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ ἀφιλόκαινον ἦθος αὐτοῖς πανταχοῦ, καὶ φαιδρὸν, καὶ διαίτητον, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διαφύλακτον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, ὅτε ὁ Ἀκαδημίαν καὶ τοὺς Διονύσιον, διετρίβοντο Δίωνα.

Τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δὲ τοὺς ταῦτα (τὰ ἀφροδίσια) φαύλους ἐπῄει σφόδρα καλλίστων καὶ ὡραιοτάτων, ἢ οἱ ἄλλοι τοὺς αἰσχίστους καὶ γεροντάτων. οἷοι μὲν δὴ βρόσιοι καὶ πόσιοι καὶ ἀφροδίσιοι ὑπὸ κατεσκευασμένοι ὦσι καὶ ὅσα μὴ ἔστιν ἐν ἡττόνι ἀρχόντων ἄδηλα ποιεῖν, ἀλλὰ σπουδὴ πάντα πραγματεύεσθαι, λυσιτελοῦντα δὲ πολὺ ἔλαττον. Atqe hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπήχεδε κ) ἀπολαύειν.] Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦδαι, οἶδα κ) περισσεύειν· ἐν παντὶ κ) ἐν πᾶσι μεμύημαι, κ) χορτάζεδαι κ) πεινᾶν, κ) περισσεύειν κ) ὑστερεῖδαι. quod suprà, παρόντων μὲν ἀπλῶδες, ἀπόντων δὲ μὴ δειλῶς.

Τὸ δὲ ἰσχύειν κ) ἔτι καρτερεῖν.] ἔτι qid hìc velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vèl quod usitatius est, ἰσχαρτερεῖν, ut mox. ἐνήφειν.

Ὅσον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμᾳ.] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanqam distinctum qid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, qòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, *μόνον αὐτὸν ἰῶτα φίλα νόσου ἢ θάνατου· ὡς ἂν κ) τὸ μέγιστον ἦ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὸν, πλὴν φιλίαν ἡγεμόνος.* Tale qippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & ὅσου forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν.] Piè Marcus noster hìc divinæ procurationi plurima adscribit, qæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου.] *Avus paternus, Annius Verus* (de qo *supr.* §. 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Τονέας.] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφοῦ.] *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους.] qorum *suprà* memineràt: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celsi. l.* 3. Καὶ Ἕλλωες ἢ φύσεσι, κ) ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶ) σοφωτάτοις, χ) πολλὰ πλὴν ἐυλυχίαν εἶ) αἰτίαν· οἷς θεὸς διδασκάλων τυφλὰς ἐσαυτίας αἱρέσεις διδασκόντων· κ) θεὸς ἀναπτερῶν τῆς ἐν βελτίοσι. πολλοῖς γὰρ κ) τὰ τῆς ἀναλεγῆς τοιάυτις χαίροντα, ὡς μηδὲ φαυλαίαν ἐπιλεγομένου ἦ χρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ κ) ἐν φωτὶ ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς εἶ) ἀκολάζων ἀνδρῶν, ἢ διαστροφῆ, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσῃ πλὴν ψυχὴν ἀναβλέπειν κακοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἶ) ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις πίπτειν ἢ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ὐκ ἐυχερές. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis qàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἤδη πρὸς τὸ τελευτᾶν ἠυόμενος, ὑμνεῖ τὸν αὐτὸν δαίμονα κ) τὴν τυχὴν, ὅτι φῶτον μὲν ἀνθρωπον, ἔτα ἕλλην, ἔτα βάρβαρον, ὐδὲ ἄλογον τῇ φύσει θεῖον γένοιτο πρὸς ἢ τούτοις, ὅτι τοῖς ζωχράτους χρόνοις ἀπλώτησεν ἡ γένεσις αὐτῦ. At Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Plato aiebat se gratias agere naturæ; Primùm qòd homo natus esset, potiùs qàm mutum animal: deinde qòd mas, potiùs qàm fœmina; qòd Græcus, qàm Barbarus: postremò, qòd Athenienſis, & qòd temporibus Socratis.* Qò contendit ipse, immeritò tamen, *Nunqam qicqam dictum esse in rebus humanis delirius.* Idémq; *ibid. c.* 19. ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur.* Qod avtem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat.* 64. Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἠμαχέζε, κ) ὅτι ζῶον λογικὸν, κ) ὅτι ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laërt. *l.* 1. Ἕφασκε χάριν ἔχειν τῇ τύχῃ πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, κ) ὐ θηρίον· ἔτα, ὅτι ἀνὴρ, κ) ὐ γυνή· τέτην, ὅτι Ἕλλην, κ) ὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in preculis suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα ἔχειν.] supplendum, ἀγαθὰ, qod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] ἔχειν ἅπαντα χρὴ.

Τῶν θεῶν ἢ εὐπρέπια.] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccatis occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c.* 20. *v.* 6. Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm.* 79. *Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia potcram ccciditse peccata, nisi omnipotens pictas conservásset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de divers. serm.* 13. Avgustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pauca commisit. cui deputat ille, qod dcmisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non commiteres. Svasor defuit? ut svasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc deessent, ego feci. Affuit svasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego timui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debet iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si desit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περίπτσον πλημμελῆσαί τι.] Lugd. περιέπτσον. qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* πρεσπίπτω, procido, præceps feror. indè πρεσπτὸς, præceps: & πρεσπτῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l.* 3. § 9. ἀπερισπάστως. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum περιέφθασα. Sicut pavlò inferiùs, τὸ φθάσαι τὸν τροφέα ἐν ἀξιώματι κατασῆσαι.

Mii

Μὴ πλέον ἐκτραφῆναι παρὰ τῇ παλαιᾷ τὸ πάππῳ] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, utì Capitol. docet. Pari avtem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (qod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, qòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, avt Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Mularum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τὴν ὥρην διασῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l.* 1. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 10. laudatum, Τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν πολέμῳ ὥσπερ ἠφανίδθαι ἐκ τῆς πόλεως, οὕτω εἶπε τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλθειν. Tempestas nimiùm qàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lavtior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος ἤδη τοῖς ὡραίοις παρακινηκότων διαφθείρονται. Socrates apud Xenophont. *memorial. l.* 4. Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, qem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας. perperam. Verùm aliud hìc ὥρα, ab eo qod suprà. ὥρα enim istìc, non tam *flos ætatis*, qàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, qòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicurcam transisset, apud Athen. *l.* 13.

Ἡνίκ' ἔτ' ἦλιν διώκειν, νῦν ἄρχεται ἡδυώδης.
Ὥρη ἐρᾷν, ὥρη τε γαμεῖν, ἄρη τε πιπαύδης.

Ità Thales, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 68. Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ὅπω καιρὸς· *nondum tempus*: provectior factus, οὐκέτι καιρός· *non amplius tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, qòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεδθαι, *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, qam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ vitiata esset, postridiè γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l.* 9. & Cicero objurgantibus, qòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inqit, *mulier erit*. Fabius *institit. l.* 6. *c.* 4. Clarissimè Hesych. Ἀνδρώσαδς, συγγνώδης. &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνοικήσασα, διακριθεῖσα i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσην ὥρην γάμου παρεκδρέμωσαι, τόσο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum solicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princépsq; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥρᾳ rescribi postulat. Vertit avtem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur*. explicat in *Oeconomia*; *qæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedum. h. e. qæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem avt maturam viro ætatem ingrediuntur*. Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusqam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδς Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam* esse, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὁκόσην ὥρην γάμου dixisset, qid opus erat, ἐν τῷ εἰσιόντι, qod idem prorsus valeret, τὸ παρεκδρέμωσαι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniq; aliud est ἀνδρῶδς, aliud παρανδρῶδς, utì mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisq; notulâ duntaxat post γάμου, interjectâ, sic veterim. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magis fiunt obnoxiæ*. Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro temperivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρήϊς ὡραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δ' ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ πεῖσιν πάσχωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδρὶ ἐοῦσιν· τοῦτο γὰρ κάτοσιν, ὑγιέας γίνεσθαι. εἰ δὲ μὴ, αὐτίκα ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἐπὰν μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas asfectaturum est probabile, ità τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τῷ ἀνδρῶδς verò q. e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παρανδρῶδς. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παρανδρέμωσαι, qas ὑπερημέρους τοῦ γάμου Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l.* 3. *c.* 10. Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι καὶ ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου] *Sed tempus expectavi*. Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas. *Sed longiùs etiam, qàm necesse erat, distuli*. Ità ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istìc, non qam Xyl. voluit.

Δυνατὴν δὲν ἐν αὐλῇ βιῶναι] Ità *l.* § 16.

Δυνα-

Δυνατὸν ἄρα καὶ ἕν ἓν ἐν αὐτῷ· eam locum vide.

Ἐδήτων σημείωσιν] sive σημειωδῶν, ut Lugd. quod usitatius est, & eodem recidit. utrumque enim *vestes notabiles & insigniores* sive *splendidiores* designat. Hoc eo, quoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδῆτας σημειώδεις, inquit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas,* χρυσοποίκιλους, *aureo vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sveton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neque vestitibus, neque fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica quadam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, quibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν Ν τινων] Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter quæ *ignis prælatio.* Herodian in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ προπομπεύειν αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σέβας, πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καθῆλθεν ἐπὶ τὸ σωφρόνιον, ὅτι τὸ πῦρ ἐδόκει ἑαυτῷ προπομπεῦσαι, ὅτι τὸ ἄλλο σῶμα βασιλικὸν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπομπεύοντος τοῦ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse adfirmat ex hoc Marci nostri loco; quarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inquit, vocat, *quæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Corippus de adventante Imperatore in theatrum,

--*prænuncius antè*
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubonus in adversum contendit; *lampadésque & statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de quibus Lucret. *l. 2.*

Si non aureæ sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v. 100.* Alcinoi avlam describendo,

Χρύσειοι δ' ἔασι, διδυμάων ἐπὶ βασιλῆι
Ἕστασαν, αἰδοίοιο δαΐδας μὴ χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας κατ' δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Eustath. χρυσοῦς κόρους, ἀνδριάντας exponit. Ideò autem Marcum τοιῶν Ν τινων adjecisse, *ut à vulgaribus, quæ in ædibus plebeis etiam plerisque reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter summos istos viros arbitrum me nequam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συχνὸν ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in aulicam domum, omnibus parentibus suis tantam reverentiam, quantam privatus, exhibuit. eráque haud secùs rei suæ quàm in privata domo parcus ac diligens; pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Aristid. *orat. in regem:* Ἐπιδείξει, ὅτι καὶ ἰδιώτου ἄμεινον καὶ βασιλέα, ὁτὲ μὲν τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὁτὲ δὲ τἀναντία. τοιοῦτον μὲν ἐκ τῆς βασιλείας παρασκευὸν ἑαυτῷ, ἅτε δικαίως ἀξιωθεῖσαν ταύτης· ἐν δὲ τῇ καθ' ἑαυτὸν ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ κἂν τι καὶ πρόσθεν χαλεπῷ. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit. nec unquàm quicquam de vitæ privatæ qualitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. quum sibi & filiis honores peterat, omnis quasi privatus fecit. quin & Senatui tantum detulit Imperator, quantum cum privatus esset, deferri sibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac quam in Augusto laudat Sveton. *lib. 2. c. 51.* Vide Casaubonum ibidem. Sed & quæ superiùs ad § 16. κοινοπραγοῦντι.

Καὶ τὴ δὲ τοῦτο ταπεινότερον] Lugd. τὴ δία. Sed legendum, μὴ δὲ. Sive ut M. Casaub. τὴ δία μὴ δὲ τοῦτο. Rem quod attinet; *nihilo demissior?* imò tantò major, tantò augustior. Siquidem, ut scitissimè, sed & verissimè, Plinius in *panegyr. Qui nihil ad augendum fastigium supereſt, hoc uno modo creſcere poteſt, ſi ſe ipſe demittat, ſecurus magnitudinis ſuæ.* neque enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abest, quàm humilitatis. De Pio Capitolinus, postquam *civilitatem* ejus descripserat, utque species imperatorias superfluas à se amandaverat; *& tamen*, inquit, *ingenti autoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφοῦ] Marci fratrem hunc adhuc quærimus, nec reperire hactenus potuimus.

Δυναμένου μὲν δὲ καὶ ἧττον ἐπιγοῦναί με] Autantùm ab eo abfuit Lucius, ut Marcum moribus suis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *post illius obitum Marcus solus rempublicam tenuerit, multò melior & foracior ad virtutes: quippe qui nullis Veri jam impediretur aut simulatis calliditatis erroribus, aut his, quibus præcipuè displicebat Marco jam indè à primo ætatis suæ tempore, vel institutio mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῆ καὶ σοργῇ συμφανοντί με] *Honorem* quidem *Marco exhibuisse Lucium, si susciperet, obsecutum, ut legatum proconsuli, vel præsidem imperatori* (ad quæ verba videndus Salmas.) *avoco* est Capitol. qi de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν οἷς ἴσως ἂν καταγνοίην] Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare se Fabianus noster aiebat, an satiùs esset nullis studiis admoveri, quàm his implicari.* Ipse Senec. *ibid. c. 13. De illis nemo dubitabit, qui operosè nihil agant, qi in literarum inutilium studio detinentur.* Idémque *epist. 88. Ista liberalium artium consectatio molestos, verbosos, intempestivos*

tempestivos, sibi placentes facit; & ideò non discentes necessaria, qia supervacua didicerunt. Vide *suprà ad § 7.*

Παυλίαν] *Filios* habuit *Verum*, qem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic geminum, qi quadrimus est elatus; cùm tamen parem astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent. *filias* plures, qarum Commodus tres superstites reliqit. Cas. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀφῦῆ, μηδὲ κτλ. τὸ σωμάτιον διάσωφα] Et fuit reverâ Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsqe planè distortissimis.

Τὸ μὴ ἐπίπονόν με περιόλαι ἐς ὑπόκρισιν καὶ ποιητικήν] Τὸ κόπῳ Lugd. perperam. Vide *suprà* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, qem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, inqit, *qi nôris tam bellè canere?* Vide Stratonici dictum à Ptolomæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τοῦ μὴ ἐπεὶ νέοι αὐτὶ ἦσαν] pro μὴ, με adscripsi, sensu exigente.

Ἀπολλώνιον] de qo suprà § 8.

Ῥόστιον] supr. §. 7.

Μάξιμον] supr. §. 15.

Τοῦ κτ' φύσιν βίου] vide supr. ad § 9.

Ἐναργῶς] *Perspicuè.* Xyl. *efficaciter.* Cas. ἐμφρόνως. crebra apud avtores Græcos vocabulorum horum ab excriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπινοίας] *Cogitationes infectas.* Xyl. ἐπιπνοίας malim. atqe ità Cas. *inspirationes.*

Μηδὲν κωλύειν ἤδη] Lugd. ἢ δή. qod & ferri potest, qia ἢ alterum seqitur. Vide ad *l.* 2. § 9.

Τὰς ἐκ θεῶν ἀπομνήσεις καὶ μονονυχὶ διδασκαλίας] Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δόσιν. Cicero, *Tuscul. l.* 1. *Philosophia qid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophiæ, qòd bene vivimus. itaqs tantò plus nos huic qàm diis, qantò majus bonum est bona vita qàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tribuissent.* Hæc eò retulerim, qòd διδασκαλίας nostrer dicit: ἀπομνήσεις verò pro occasionibus singulatim *suggesta* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & ψ'. *v.* 270.

——θεός ἐμείδησε δυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

——τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἤρσεν ἑκάστῳ.

Ità in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdras *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemias *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 11. ἀπομνήσεις verò καὶ διδασκαλίας ità distingvere videtur, ut illæ per signa qædam obscuriora, istæ per indicia clariora, qàm discrètè præcipiendo qid facto opus sit, procedant. Galen. *de optim. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia: Τὰ κάλαμβανόμενα, ἃ μὴ αἴδιόν κάλαμβάνεται, ὡς τὸ ἥδιστος· ἃ δ' ἀπομνησμός, ὡς τὸ διὰ σημείων τινῶν κάλαμβανόμενα. ἐσθιατίκως δὲ ἡδὺν κάλαμβάνεται· ὑπόμνησιν δὲ τῆς ἐσθίσεως, aperrè distingvit.

Τὸ ἀβλαβῆν μοι τὸ σῶμα] Αὐτὸς μὲν γὰρ ἀδυνὸς ἦν τὸ σῶμα. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio interiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atqs in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀδυνάτου τὸ σῶμα ἔχει· καὶ τοι τοιαύτη εὐεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμενος, ὥστε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγρίους ἐν θήρᾳ καλαβαλεῖν ὑπὸ ἵππου. Et mox; Οὔτε ἔρρωτο, καὶ κρειττοῖς πλείοσι παρὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡγεμονίαν ἐχρήσατο. qæ postrema illustrant, qod adjecit hìc Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδυνεσάτε καθεκτικώτερον διεθέξει. Tribuit avtem hoc Cassius theriaci, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἄλλως] ἄπλως eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδ' μὴν ἁπλῶς ἁπτέσθαι πρὸς πλὴν γαμετῆς τὸ παράπαν τῆς ἑαυτῆς γυναικός. Prov. *c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἁπλοῦς αὐτῆς. *qisqis eam attigerit, haud futurus est insons.* de uxore aliena: Eadem mente ἅπτειν & ἁπτάσθαι usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθένων περιπλοκὰς καλῶν καὶ ἡλικίας ἄλλως γυναικός. ——ἀλλ' Ἀλέξανδρος ἔτι τούτων ἔφυγεν, ὅτι ἄλλων ἔργων γυναῖκας πρὸς γάμου, πλὴν Βαρσίνης.

Βενεδίκτης] Ex pallacis avlicis videtur ista fuisse.

Θεοδότου] ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* § 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥούφῳ, μηδὲν πλέον προέξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt hùc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqs ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atqs hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4. *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλουσαν νέαν πολιτείαν πείσουν] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ παιδία ἐκεῖ] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι ἐν ὕπνοις μοι χρήσαι] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. *Act. c.* 20. *v.* 35. & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper.* Τὸ εὐποιεῖν τοῖς πάσχειν ἡμιώτερον καὶ ἀσυμπαθέστερον κέρδος ἔλεγε.

Τῇ γυναικὶ τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Annian Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istîc depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτηδείων προφῶν εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι] Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* Ἴδοι μεγονῶλα μοι υἱὸν πολλῶ ἔν τοῖς θεοῖς χάριν ἔχω, ὐχ ὅτως ἐπὶ τῇ γιόσει τῦ παιδὸς, ὡς ἐπὶ τῇ κτὶ τῶι σῶι ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν κατὰ σὲ τραφήσεται καὶ παιδευθήσεται ἄξιον ἐσομένῳ καὶ ἡμῖν καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν πραγμάτων διαδοχῆς. *Filium mihi genitum scias; qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsqe, dignus evadat, qi & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l.* 9. *c.* 3. Commodum avtem Marcus & *suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Oneficratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὸ δ' ὀνειράτων βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l.* 1. tangit & noster, *l.* 9. § 27.

Καὶ τότε ἐν Καιήτῃ ὥσπερ χρήσῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan,* inqit in *notis, ὥσπερ χρήσῃ· qomodo utaris.* At in versione, *sicut Chræsæ:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χρύσῃ legatur. qasi dicat Marcus; *Cajetæ, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti παρὰ Σμίνθα πιλυφλοίσβοιο θαλάσσης. Il. α'.* Eruditus vir D. Bootius χρήσῃ legendum suspicatur: χρῆσις idem qod χρησμὸς, ut χρηματισμὸς interdum pro χρηματισμὸς dicitur. ut sensus sit, *qemadmodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alteriúsve casûs, auxilium, qo eum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliàs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, καὶ τοῦτο ἐν Κ. ὥσπερ χρησμόν. ac vertit, *Hócqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam,* Clariss. Salmas. *sine aliqo deorsùm* (qales Marcus istîc loqitur) *ὀνείρῳ sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, καὶ τότε ἐν Καιήτῃ εὐτυχῆσαι, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, καὶ τοῦτο ἐν Καιήτῃ, ὡς ἀνεχρίσαι, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τι ἐπιθύμησαι] [τὸ] ὅπως τι ἐπιθ. sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, τὸ, ὅπως ἐπιθ. ut τι ex τὸ factum sit.

Ἀποκαθήσαι ἐπὶ τοῦ συγγραφεῖς] Lugd. ἀποκαθήσαι. forsan ἀποκαθῆδε· usitatiùs avtem ἐπὶ τοῖς συγγράφοι diceretur. Sed & Thucydides *l.* 1. καθίζεσθε ἐπὶ τῷ ἡσύχῳ, dixit. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 6. ὃν ἦν τοσοῦτο, τοσοῦτον μὴ ἀκηκοέναι, τοσαῦτα ἢ γεγράφαι, τοσούτῳ ἧττον χρόνῳ παρακαθῆσθαι γεγραφότι ἢ πολλῷ ἀξίῳ. Verùm ἀποκαθῆδε, qo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l.* 3. *c.* 24. inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, ἀπρακαθησίαν & ἀπρακαθίζεσθαι collocat. Vetus Edictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l.* 15. *c.* 11. exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, ἀπρακαθησίαν.

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l.* 4. & ex Platone Maximus Tyr. *orat.* 3. & Stobeus tom. 2. *tit.* 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεῦ τύχη καὶ καιρός τ' ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξυμπάντα. qanqam τύχης nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentiam providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c.* 9. *v.* 11. qo loco, qod Plato τύχη καὶ καιρὸς, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l.* 2. *c.* 19 § 8. Ἐν δ' ἀχολλεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον πως πεποίωνται, διὰ τὰ γιγνόμενα

μᾶλλον ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipiscì arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, *τάδε ἐν Κυάδοις apud Quados ista*; concepta nimirum, vel conscripta sunt. Istud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Casaubonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil qicqam dubitavi: cùm & huc usque seriem qandam continuam, qæ hîc planè incidi- 20 tur, avtor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Quadi* Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτε θεὸς Μάρκος ἦλθε τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum supplicijs impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atqe Apollinario Eusseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. *&* 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Eusseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὥστε παραλέγειν] δεῖ, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est frequentissimum, tùm nostrò istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. εἴωθε legit, vertitqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assoleret.

Σωτὸξομαι παρέργῳ, ἀκριβεῖ] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè procedit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τὴν ἄγνοιαν] crebertimè istud inculcat nostet, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem differentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δὲ πεπεισμένως] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ὑπ' ἀγνοεῖν. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 7. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τὸ φύσιν τὸ ἀγαθὸν, ὅτι καλὸν, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laert. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*; Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι· καὶ ἰσοδυναμεῖν τὸ καλῷ τὸ ἀγαθόν. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, qod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteràqe extra animum, neqe bonis, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, ὑγιὲς αἱματῶδες καὶ σπερματῶδες τὸ αὐτό] Ità *l.* 12. § 26. Ὅσον ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος· ἢ γὰρ αἵματός καὶ σπερματός, ἀλλὰ νοὸς κοινωνία. Non hac duntaxat, avt præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Paulus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *institut. l.* 6. *c* 10. *Si ab uno homine, qem Deus finxit, omnes orimur, certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸ μισεῖν

μόνον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. *l.* 3. Οὐδένα γὰρ ἀνθρώπων δεσπότην, ἀλλὰ πάντας θεοὺς σεβόμενοι. *Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adoratis.* Ità supplet Christus apud Matth. *Evang. c.* 4. *v.* 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissâ paruculâ illâ Moses dixerat, *Deut. c.* 6. *v.* 13. *Dominum Deum tuum adorabis, eidémque servies.* Paulus *ad Rom. c.* 4. *v.* 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; *Beatificatio ista ad circumcisos* (solos) *an & ad præputiatos pertinet?* Quod Castellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; *Hæc beatitudo in circumcisionem nè cadit, an potiùs in præputium?*

Ἀλλὰ νοῦ] Synes. *de providen.* Ἔστι δὲ ἡ μία ψυχὴ καὶ σωμάτων συγγένεια. ἡ μὲν τὸ τῶν αὐτῶν ἐπὶ γῆς ἐκφυέν γονίον, τῶν φερομένων ψυχάς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥιζώσας πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit; terrestrem alterum, alterum cœlestem; indè Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. *l.* 2. & Lucretio σύμψηφος Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 10. eodem, qò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo*, inqit, *inspirati omnes & animati sumus, quid aliud quàm fratres sumus? & quidem conjunctiores, qòd animis, quàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœlesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est.---

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergò pro belluis immanibus habendi sunt, qi hominibus nocent.* —*Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunquam facere, semper bonum.* Idémq; *l.* 5. *c.* 8. ex Cicerone *de legib. l.* 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur: ità omnes homines inter se naturâ confusi, pravitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes sub unam eandémque tutelam. qod ſi teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας ἀνθρωπολογίας μέτοχον] Θεία ἀνθρωπολογία i. e. *pertinuncula divina*, ὁ νοῦς, i. *mens*, sive *anima rationalis* hîc dicitur. sicut infrà § 4. τῷ τὸν κόσμον διοικοῦντι ἀπορροία. & *l.* 5. § 27. τῷ Διὸς ἀπαύσματι. de qibus, suis locis dicetur. Eadem Epicteto dissert. *l.* 1. *c.* 2. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ *epist.* 92. *Dei pars est.* & *de otio sapient. Divini spiritûs pars ac veluti scintilla qædam.* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 2.

——*divinæ particula auræ.*

qo modo Ammianus, tanqam ex Physicorum sententia, *l.* 21. *Sol meus mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. *l.* 2.

——*pars ipsa deorum est.*

Plutarch. *qæst. Platonic. l.* 1. Ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ μεταχθῆναι καὶ λογισμῷ, οὐκ ἔργον ἐστὶ τῷ θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέρος, οἷόν ἐστιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Augustinus, *epist.* 157. *Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam. & de anim. orig. lib.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 3. *ab illo, non de illo factam.* qem & amplius vise sis *de civit. Dei l.* 13. *c.* 24. Tertull. *de resurrect. c.* 7. *Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui aurum, oris sui operam, vilissimo alicui commiserit?* Animam locitus humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, qamvis modo loqendi dispar, *apologet.* § 33. Πεσεῖ ψυχὴ ἡ σωθεῖσα, τῷ ἐκ θεοῦ καὶ θείας, καὶ τῆς ἀνωθεν εὐγενείας μετέχουσα, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἐπειγομένη, εἰ καὶ τοῦ χρόνου στωμύλοι. Modestissimè Epiphanius, in *ancorat.* § 55. Οὔτε μέρος θεοῦ λέγομεν τὴν ψυχὴν, ὅτε ἀλλότριον τοῦ ἀμφυσήσαντος. (ità enim legendum avtumo, qod ἐμφυτεύσαντος vulgò legitur) πῶς γὰρ τὸ λογικὸν τοῦτο ποιήσει θεὸν μόνῳ ἐχρῆν. Sed & Synesius *epist.* 105. τὸν νοῦν indigitat τῷ ἐν τῇ ψυχῇ μοίρᾳ τῷ θείᾳ.

Οὔτε βλαβῆναι ὑπὸ τινος ἀνθρώπων δύναμαι] Argumentum à nostro crebriùs repetitum, utì in collatione indicatum, nostris etiam non insolens, qi lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom.* 7. *orat.* 2. cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα παρελάβαι οὐδεὶς δύναται. Inter exteros verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosam admodum instituit, numero 21^m. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum lavdat, à Platone in *apolog.* positum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epicteto *enchiridio extremo*, & *dissert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 3. *c.* 23. à Clemente *Strom. l.* 4. repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. *Me Anytus & Melitus occidere qidem possunt, sed ladere non possunt.* In eundem hunc sensum & Dominus noster de suis apud Lucam *Evang. c.* 21. qibus etiamsi prædiceret, fore ut morte ipsâ mulcarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, nè vel minimum qidem, rediturum. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusqam periturus est.* v. 18. οὐ γὰρ δύναμις, inqit Maximus, ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ τοιούτου βλαβῆναι. qod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀνδρὶ ὑπὸ τοιούτου κακόν βλάπτεσθαι. *neque enim jus fasq; patitur, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam ladatur.* Vide ad *l.* 9. § 4. Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 87. Ἐκ γὰρ ἀδίκου πράγματος δεινὰ, πόθεν ὀργίζῃ τῷ μηδὲν σε διαθέντι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei succenses, qi te malo non affecit?* Julianus denique *de Cynism. orat.* 2. Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ σοι περὶ αὐτοῦ κατηγορῇ, δίκαια, πολλοὶ σοι φίλοι δίκαιοι· ἐμοὶ γοῦν οὐκ ἔστιν ἐχθρὸς οὐδὲ

ὑδὲ γὰ βλαβερὸν· αὐτὸς δὲ αὐτῷ, βαρύτατον ὑπολείς πίμπλημι τὸν τοῦ κρείττονος ἄχνυσαν, ἔρημος τῆς ἐκείνου περιουσίας.

Ἀκρῳ γάρ μοι ὑδεὶς περιβάλλει] αἰκρῷ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu ſumpta, qi corpori circumjicitur, φάος corpus ipſum involvitur. qalis illa Pſaltæ *Pſal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. —ἐνδυσάτω αὐτὸν ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem ſcil. nemo eripere cuiqam poteſt, in qa ſola τὸ καλὸν, & in cujus ſolius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι δὲ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· εἶναι δὲ τοῦτο ἀρετάς. Laërt. Zenon. & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus noſtris unum bonum eſt virtus.* &, *de conſtant. c.* 5. *Unum malum illis eſt turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil eſſe bonum, niſi qod honeſtum: nihil malum, niſi qod turpe ſit.* itaqe τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco noſtro idem ſunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ὄζειν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τῷ ἀρετῷ ἔχων· ἢ οὐκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ὑδὲν γὰ ἀγαθὸν ἀφαιρεῖσθε, ὑδὲ ἀπόλλυσθε, ὑδὲ ἀλεκτὸν, ὑδὲ λυσιτελές. Eodémqi Chryſoſtomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

—*nam ſi regnum à me fortuna atqi opes*
Eripere qivit, at virtutem non qiit.

Ἀνεὶς γὰ περιαίρεσιν ὁ γίνεται. Epictetus apud noſtrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus eſt.* Itaqi Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος καταγελάσεται γέλοια ἀκραιφνῆ, ὁρῶν τὸν ἀδίκως ἐπ' αὐτὸν ὁρμημάτων ἀπεῖναι, οἰομένης τὴ δρᾶν, δρᾶντας δ' ὑδέν. ἀλλὰ καὶ ἀπιμαζόντων ἐκείνων, βοήσεται τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, *Iliad. v.* 604.

—φευγέω δὴ τεταμὼς Διὸς αἶσαν.

καὶ ἁρπαγμάτων τὰ χρήματα, περήσεται ὡς πάντα καὶ ἁρπαζάντες ἀφαιρεμένους· καὶ ὑποθανεῖται, ὡς ὑπὸ πυρετῶ καὶ λίθε, ὑδὲν ἀναλαβόντας ἐκ τοῦ ὑποκλίναντας. Senec. *de conſtant. ſap. c.* 5. *Injuria propoſitum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem ſapientia non reliqit locum. unum enim malum illi eſt turpitudo: qæ introire eò, ubi jam virtus honeſtámqe eſt, non poteſt. injuria ergò ad ſapientem non pervenit. nam ſi injuria alicujus mali patientia eſt; ſapiens autem nullius mali eſt patiens; nulla ad ſapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

Οὔτε ὀργίζεσθαι τοῦ συγγενοῦς δυνάμενος, ὅτε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὸν μὲν φορητὸν, τὸν δὲ ἀφόρητον. ὁ ἀδελφός σου ἐὰν ἀδικῇ, οὐκ ἐδύνω αὐτὸ μὴ λαβέσθαι, ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰ λαβὴ ὄζειν αὐτῶ ὑ φορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφός, ὅτι σύντροφος, καὶ λήψη αὐτὸ, καθ' ὃ φορητόν ὄζειν. Idem *diſſert. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει ὅτω μοι περιεγκλήσαι τὸν ἀδελφόν. ὑ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκείνου ὄψεται. ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιεσχῆ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰ ἐμόν ὄζι, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ὑδεὶς κωλύσει δύναται· ἐκεῖνο κωλύεται. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συμβίαν] Qod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινὰ συμβίαν. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus eſt. & epiſt. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eiſdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & ſociabiles fecit: illa æqum juſtúmq; compoſuit: ex illius conſtitutione miſerius eſt nocere qàm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iſte verſus & in pectore & in ore ſit:*

Homo ſum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut.* 1. 1. *Habemus in commune, qòd nati ſumus. Societas noſtra lapidum fornicationi ſimillima eſt; qæ caſura, niſi invicem obſtarent; hoc ipſo ſuſtinetur.*

Ὡς πόδες] Ideò, πᾶν τὸ ὑπόπτερον ἐξ ἀναδύσεως ἀρτίως ἔχει τοὺ πόδας. Ariſtot. *de animal. inceſſ. c.* 8. & *hiſt. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τρόπον τινὰ τὰ αὐτοῦ μέρη πεπλήκασιν, ὥσπερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ τὰ λοιπά. ὥσπερ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν εἶχον, ἀδιάστατοι ἂν τὰ λοιπὰ πάση μηχανῇ διὰ τὴν ἐρημίαν κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον διά τε τὴν παρέχειν καλῶς δίκαι τῆς τῶν ἑτέρων παρουσίας· ὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὴν ψυχὴν (forſan ψυχὴ μιαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦντας ἔχειν, μηδὲν παθεῖναι πώποτε, ὑπὲρ τοῦ δεόντως περιεσκέφθαι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰ αὖ καὶ πλεῖόν τι περὶ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅτι τε γὰ ὀφθαλμοὶ μὲν ὁρᾶσιν ἀλλήλους παρόντες παρόντα, καὶ χεὶρ σωμπλάττεται παρέστη χεῖρι παρόσα· ἡ δ' ἀδελφῶν σύμπαρξις ἀλλήλοις πολυχρονιέστερα πώς ὄζι πορίσαι γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διεγκόντες πάμπαν, μίαν δ' ὑπάρχουσιν ἀλλήλοις ὄφελος, κἂν μικρὸν ἢ τὸ δίδυμα. Ità enim locus ille inſignis, ſed fœdiſſimè vitiatus, ex parte ſaltem reſtitui poterit. Baſil Cæſ. *epiſt.* 68. Ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἑνὸς ἕκαστος ἧς ἀδελφῶν ὁπωσεῖα δέομεθα, ἢ ὅσον ἡ ἑτέρα ἧς χειρῶν τῆς ἑτέρας. ἔτι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῖν καταστάσεως, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἀπίδωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἐν ὑδενὶ

ἀαυλῷ πρὸς ἐπίγειαν αὐτάρκειαν. ἔτι γὰρ ἂν πρὸς ἀσφαλῶς βαδίσειε, μὴ σωυποσπειζομένου τοῦ ἑτέρου· ἔτ' αὖ ὀφθαλμὸς ὑγιὼς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἐχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτῶ συμφώνως πρὸς ἄλλων τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἀμφοιν τοῖν πόροιν τὸν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῆς δακτύλου. καὶ ἁπαξαπλῶς ὅδεν ἔστι τῆς ἐκ φύσεως, ἔστι τῆς ἐκ περιαιρέσεως κατορθωμάτων ὁρᾶν, ἀνὰ τὰς τῆς ὁμοεύλων συμπνοίας ἐπιτελεμένων. Cæterùm de usu finéq; Marcus, de necessitate Basilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de usu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τὴν ἑτέραν ἢ φύσις ἐποίησε. ταύτη ἄρα καὶ πρὸς ἀλλήλας γεγένηται. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavátque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æschinem in *Axioch.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 10.

Ἀ χὴ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπτει· δὸς τι, καί τι λάμβανε.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

quæ qm quod Stob. νίπτει, Æsch. νίζει habet. Erasm. & Grot. νίζει malunt. ut sit, *A manu manus fricatur.* sive ut vulgò efferri solet, *Manus manum fricat.* Deniqe Evripideum illud in *Heraclid.*

—μιᾶς ὃ χειρὸς ἀδυνὴς μάχη.
Invalida pugna est, una qam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Læva ministerio, dextra est intenta labori.
Hæc rotas assiduis gyris, & concitat orbem.
Interdum fessæ succedit læva sorori,
Alternátque vices.—

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conspirant.

Ὡς οἱ ζυίχοι τῆς ὀδόντων] qi veluti in mola *catillus* & *meta*, mutuas sibi invicem operas jugiter præstant.

Τὸ ἓν ἀντιπεφύκεναι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam esse & execrabilem vim nocendi, & alienissimam homini, cujus beneficio etiam sæva mansuescunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos dissidentes his verbis alloqitur. Νῦν μὲν ὅτι διάκεισθε, ὡς ἐοικὸς εἰ τῶ χείρε, ἃς ὁ θεὸς ὅτι τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφειδεῖτε τούτου, πειρῶντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τῶ ποδὲ θεῖα μοῖρα πεποιημένω πρὸς τὸ σωβγεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτου, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. ὃκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ὅτι βλάβῃ χρῆσθαι καὶ μὴ ἀδελφῶ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ὅτι μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμῶ, καὶ τἆλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.

§ 2. Σαρκία δέ, καὶ πνεῦμάτιον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem distributionem habes sæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. §. 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apost. *ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα est qod Marco hic σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεῦμάτιον· τὸ πνεῦμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. sed & Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι οὕτω] Ità *l.* 4. § 3. σὺ δὲ παντὸς μὴ οὕτω, μηδὲ κατανλείνου. qod eleganter admodum sic expressit Pers. *Sat.* 5. *v.* 154.

En qid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
Hunccine an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos; alternus oberres.

Οὐ δίδοται] *Non datum est.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qòd Νὲ *stude*, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι σπούδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum est. M. Cæs. *Non est futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτι πλανῶ. ὃ γὰρ τὰ ὑπομνηματά σε μέλλεις ἀναγινώσκειν, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum est ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus gestis rebus scriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi suppetat.* & est reverâ probabilis satis expositio. Videatur tamen an non forsan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ὃ δίδοται; *annon datur? annon est in potestate tua positum*, ut hoc facias? hoc est, ut distractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. § 1. τὸ δυνατὸν καὶ δικαίωσον. & *l.* 9. § 29. ὄρμησον, ἐὰν δίδωται. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. δίδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δίδῃ τι ἢ, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δίδοται· & Rufus Thraseæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ὃ θέλεις μελετᾶν, ἀρκείσῃ τῇ διδομένῃ; hinc δόσις φυσικὴ. *l.* 4. § 19. qâ nimirum

—*natura beatis*
Omnibus esse dedit, si qis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epist.* 104. eodémque planè, qo Seneca, modo occurrit. *Totiens*, inqit hic, *mihi occurrunt isti, qi non putant fieri posse, qicqid facere non possunt, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana sustineat. At qantò ego de illis meliùs existimo? ipsi qoq; hæc possunt facere; sed nolunt. Deniqe qem unqam ista destituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia sunt, non audemus; sed qia non audemus, difficilia sunt.* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè sensu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. הרשות נתונה *Potestas data est.* τοῦ αὐτεξουσίου scil.

Δύθρος] Ità *l.* 3. § 3. γῆ καὶ λύθρος. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χάσων πᾶν τοῦτο, ᾗ λύθρον ἐν Συλάκῳ. Eustath. ad Il. ζ. λύθρον, ὁ τῶ αἵματος μιασμὸς ἀναμεμιγμένος τῇ κόνει. cruor pulveri commistus. dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ ῥυπαρμα· per theta scribi, ut à λύτρον distingvatur. Eadem ferè & ad Il. λ. & ad Odyss. χ. Utrumqe avtem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem ad Il. ϛ. pleniùs pavlò Heracleo in Schol. ad Il. υ. Τὸ μὴ κονιορτὸν ᾗ ἱδρῶτος ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται. sanguis pulveri & sudori commistus. itaqe de athletis usurpat Clem. Alex. Strom. l. 2. Verùm istìc potiùs est Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. l. 2. v. 279. sanies cruenta. σῆψις δ' αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. protrept. qanqam cruorem vult tantum & sanguinem ipsum: sed qem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κροκύφαντον] reticulum malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano peplum. tum qia κροκύφαντον τῷ κεκρυφάλῳ idem statuit Eustath. ad Iliad. χ. tum qia seqitur mox, ἐκ νάρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλέγμάτιον. κροκύφαντον avtem dictum vult Schol. ad Aristoph. Vesp. ὅτι διὰ κρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apud qem perperam legitur, ὅτι διὰ κρόκα ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà qàm nostro, κροκύφαντος formâ masculâ dicitur. Reticuli verò nomine, nec omentum, licet id Polluci νάρων πλέγμα dicatur; nec cutem ipsam, cum Merico nostro, designari istìc existimo; sed contextum illum integrum, (cute tamen non exclusâ prorsus; siqidem τὸ νέρμα ἐκ φλεβῶς καὶ νάρων, καὶ ἀρτηρίας, cutis etiam ex istis consistit, Aristot. nom. de spir. c. 5.) qi per corpus totum permeat, venarum, nervorum, arteriarum intercursantium, sibiqe invicem implexorum, qo corporis moles qasi continetur & constringitur: ὃ δὴ καὶ περιπλέκουσι πάντῃ κύριον πλέγμα· inqit Plato in Timæo. ad qæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ in Platonis Timæo medicè sunt dicta.

Ἄνεμος] Anima ergò ventus sive spiritus & flatus Stoicis: qod confirmat Laërt l. 7. & Plut. de Philos. placit. l. 4. c. 3. Ità Marcus denuò, l. 6. § 14. ἴσον ἢ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἢ ἐκ τῆς ἀέρος ἀνάπνοὴ. Qin & Tertull. de anim. c. 5. Et Stoicos allego, qi spiritum dicunt animam: penè nobiscum. penè, inqit: non prorsus, nec hoc tamen, qasi nostri non & spiritum dicant, ex Salomone Eccles. c. 12. v. 7. & aliis: sed qia aliâ ratione sive spiritum sive flatum animam nos dicimus; non tanqam aëreum qiddam sit, ut Marcus istìc, qalis spiritus ille qem spirando trahimus; sed spiritum, qia propriam qandam habet naturam corporis expertem, & mundanæ molis elementis omnibus excellentiorem substantiam, ut Avgustin. epist. 28. flatum, qia Deo est insufflante creata, ut ex Mose l. 1. c. 2. v. 7. idem de Civit. Dei l. 13. c. 24. qo etiam loco, nè Stoicis calculum dare suum videretur, qi de substantiâ divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *ficut avtem nos possumus non de nostra natura, qà homines sumus, sed de isto aëre circumfuso qem spirando & respirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neqe de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hìc, de opific. Dei c. 17. *Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre spiritum ducentes vivere videamur. Varro itaqe definit: Anima est aër conceptus ore, defervefactus in Pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus: qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus insinuari statuebant; qod & Lactant. ibidem monet; & Plut. de Stoic. contradict. c. 38. Vide l. 12. § 24. Attamen in Carminibus Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχὴ ἐν τῷ ὅλῳ εἰσίησιν, ἀναπνέοντων φερομένη· ἔστι γὰρ ἀνέμων. Aristot. de anim. l. 1. c. 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* παρὰ τὸν ἄνεμον. Serv. ad Æn. l. 1. & Pseudo-Cypr. de dupl. Martyr. Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. in promulsi. critic. & Mevrs. critic. Arnob. l. 1. c. 3. ad illa Arnobii; *Nunqid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pseudo-Avgust. in defin. orthod. c 20. & de spir. & anim. c. 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo ducì diciqe manifestum sit. Vide ampliùs ad l. 5. § 4.

Πάσης ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut l. 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus l. 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον οὐκ ἐνέφυσαν·
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χὠ νόος ἐκπέτεται.
Est tibicinibus mens cœlitus indita nulla:
Nam simul ac inflant, avolat illa simul.

Ἐξεμέσσον] Ità Maro Æn. l. 9. v. 354.
Purpuream vomit ille animam.--
idem enim ipsum in morte semel fieri, qod in respiratione sit jugiter, vult Marcus noster, l. 5. § 4. sicut avtem *animam evomere*, ità *spiritum expuere* dixere. Seneca de ira l. 3. c. 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter distingvit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt hayd pavci) in Thyeste v. 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

& Troad. v. 1168.

Ubi hanc anilis expiem leti moram.

Unde & in *Herc. Oetæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Iſthus ſagittis qi tuis vitam expuit.

Varro, περὶ ἐξαγωγῆς· *Andromeda vincta, & propoſita ceto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in eo expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

— purpuream ſingultibus exuit auram.

quod Statius *Thebaïd. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.—

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἢ χρῆσιν νῦν ἔχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν εἶχον, καὶ οὐκ ἐξεπτύκαμεν.

Cæterùm *purpuream animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμ' ἐμέειν, *ſanguinem vomens* dixerat *Iliad. ὁ. v.* 11. itaque Servius notat *ſecundùm eos dictum, qi volunt ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qi dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,*

— in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ῥοιζούμενον] quod ψυχορροεῖν uno vocabulo dici poſſit. quanquam id alio ſenſu uſurpari monet Suidas, ἀντὶ τοῦ τὸν ψυχὸν ἐκπνεῖν. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exorbere.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, qos Corinthios, cùm πόρρω vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνουσι δ' ἐξέρπυντες οἱ Κορίνθιοι,
Καὶ τὸν ψυχὸν ἐκπίνουσι.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 16. Quod autem dicit καὶ πάλιν ῥοιζούμενον, id. in *ænigm.* 72. de utre ſic exulat ſympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè, quamvis & ſæpe recedat.

Ὦ, ἢ ὑπονόησον] forſan ὑπονόησι, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ὑπονοέω hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorſus paſſim obtinet.

Ἱερὸν εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, qod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, qod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, eripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam qidem hoc propoſitum ſeqi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in confpectu mortis agceremus. Sed nunc qoqe non moreamur. qod facere ſolent, qi ſeriùs exeunt & volunt tempus ſceleritatę reparare, calcar addamus: Et qando, inqis, tibi proderit illud, qod in exitu diſcis, aut in qam rem in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menœc.* Μή τε νέῳ τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γέρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ἔστε γὰρ ἄωρός ἐστιν, ἔστε πάρεστι, ὁμοίως τὸ πρὸς τὴν ψυχὴν ὑγιαίνειν. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν, ἢ παρελήλυθέναι τινὰ ὥραν, ὁμοίως ἐστὶ τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τινὰ ὥραν, ἢ μηκέτι εἶναι). [τινὰ ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] ταύτην, τῷ δὲ γεγηρακότι· διὰ τὸ ἀπόλαυσιν εἶναι τῶν μελλόντων. Refert Laërtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσωμεν δουλεῦον] *mentem*, inqit, *nè patiarìs ſervire* vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ νοερὰ ἐθέλει ἀεὶ τοῦτο δεῖν καὶ μὴ κατακρατεῖσθαι, μήτε αὐθαδείᾳ, μήτε ἐρωτικῇ κινήσει. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεῖσαι· ἧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. Τί δουλεύει ἑαυτὸν ἡ τὸ ἀνθρώπου ψυχή, ὅταν ἡδονῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἥττωσθαι δεῖ καὶ ὑποκαταλιμπάνειν τῷ ἐν σοὶ θειοτέρῳ μέρει τῇ ἀπιστίᾳ καὶ θνητῇ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 12. § 18. *Extrema autem eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint.* Boeth. Conſol. Et, ἀνδραποδωδέστατοι, οἱ ταῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἰ τις κρατεῖ μὴ ἀνθρώπων, δουλεύει δὲ πάθεσιν, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον εἴποιμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποπεσεῖν καὶ παραχωρῆσαι τοῖς πάθεσιν, ἑαυτὸν δουλεία. Καιρὸς γὰρ παρὰ καιρὸν δουλοῦται δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, gravissima ſervitus eſt. Proem. l.* 3. *qæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Rem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἦσι ψυχὴ καὶ σῶμα, τὸ μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον εἶναι ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἀρχομένου καὶ δουλεύειν;— καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀδιαφθόρῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν τὴν ἐμὴν ἀποφαίνῃ· τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Vide noſtrum ulteriùs *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. § 3.

Καθ' ὁμιλὰν ἀκοινώνητον] *L.* 6. § 16. κατ' ὁμιλὰν ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁμιλητικῶς. ὁμιλὰν ἀκοινώνητον, *vim non communem*, vertit Iſ. Caſaub.

ad

ad Pers. Sat. 5. eámque intelligit, qæ, ut Persius, *--extrinsecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu raptari.* atque est illud reverâ, τὸ νευροσπαστικῶς· de qo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs *motus*, sive *impetus*, aut *impulsus* ejusmodi denotare, *qi à naturæ communis generisve humani communione ac commoditate alieni sint.* qod & Mer. Casaubonus advertisse videtur, qi *affectus motúsque nevtiqam sociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus passim, esse hominem ζῷον κοινωνικὸν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejusdem motúsque exigit, ut sint ὁρμαὶ καὶ πράξεις κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. § 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Πρακτέον, inqit, ἐκάστῳ τὸ ἑξῆς τῇ καθηκούσῃ κατασκευάσαι ὑπὸ τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν προηγούμενον ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων κατασκευῇ, τὸ κοινωνικὸν δεῖ. vide *supra ad* § 1.

Νευροσπαστηθῆναι] *neurospastorum more impelli*, & in diversa motu alieno moveri. Vocabulum à nostro sæpe usurpatum; utì ex locis collatis patere poterit; tractum à *figillaribus* sive *neurospastis*, qæ cùm per se ἀκίνητα existerent, verticillis qibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noster *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúque dignissimas recensèt; ad qem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De usu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Casaubonus *ad Persii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec qicqam extrinsecus intrat,
Qod nervos agitet?—

qod ex Horatio expressum monet, qi *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qi imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroqe desumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷς νεύρα ἢ μηχανοί τινες ἐνέσαι, αὐτοί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι οὖσαι, ἐπ' ἐναντίας πράξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductum figillarium. Aqa*, inqit, *occultò nihil sentiens ejus, & velut figillario extrinsecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus figillarius* eidem, *de anima, c.* 6. *velut figillario motu, superficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* dissertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, qod dicitur, λογικὰ ζῶα· sed ludicra & ridenda qædam νευρόσπαστα esse videantur, si nihil suâ sponte, nihil arbitratu suo faciunt; sed ducentibus stellis & aurigantibus.* vide *ad l.* 10. § 37. Qod autem hoc loco dixit Marcus, καθ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστικῶς, ipse optimè explicat *l.* 3. § 5. ubi verat, ἐνορᾶν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc est enim τὸ νευροσπαστικῶς, qod ἀνθέλκεσθαι ὡσανεὶ νεύρεις πισι, ut Plato. Dio Prus. *orat.* 30. μύθια τοιαῦτα ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὑπὸ τούτων ἀεὶ κατατείνεσθαι καὶ σφάλλεσθαι.

Μηκέτι τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὰν δυσχεραίνει] hoc est, qod Rufus suprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ εἱμαρμένῳ. & *l.* 3. § 4. ἀναπίπτειν τὰ συμβαίνοντα καὶ ὑπομένειν. qod autem hîc μὴ δυσχεραίνειν, idem *infrà* § 5. μὴ δυσαρεστεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι] *vel impendens subterfuge.* Xyl. qem & Mer. sequitur. at ὑποδύεσθαι, est *subire*; qod est *subterfugiendi* verbo prorsùs adversum. forsan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; qod est *clam elabi.* verùm non est istud in cujusqam potestate situm, ut effugiat τὸ εἱμαρμένον· sed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè satis diceretur. malim ergò, ὑποδείσασθαι, *nec futura pavere*; ὑποδύεσθαι enim ὑποφοβεῖσθαι. Svid.

§ 3. Τὰ δὴ θεῶν προνοίᾳ μετὰ] Ἄκυλον γὰρ θεὸν οὐδὲ ὑπονοῆσαι ῥᾴδιον. Infrà *l.* 6. § 44. qalem ramen fingebant sibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἐκ ἄνευ φύσεως καὶ συλλοίπως] *non sine natura aut consilio*, etiam *fortuita* qæqe. itaqe Aristot. physic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἰτία, ὧν ὂν ἢ νοῦς γίνεται αἴτιον, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν. Et *c.* 5. Ὅσα τε ὑπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ὑπὸ φύσεως πράχθείη, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ὑπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, sive subjectum casus fortuiti cujuswis est, vel à natura, vel à consilio profectus actus aliqis. Cavssim verò rerum omnium primam summámqe si spectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam qæ maximè fortuita videntur. qod de sorte ipsa, qâ nihil incertius, rex sapientissimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac disposítionem divinam si spectemus, qod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta, non incidunt.* qod & idem Marcus mox.

Συλλώσεως καὶ ὑπλοκῆς] Vide ad *l.* 3 § 11. σύλλωσιν, & § 16. συλλώθρῳ.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéqe mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πάντα. Vide & *l* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apostolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Lavdat itaqe cum primis Chrysippus Homericum illud, *Il. ο. v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ὅπλιζεν ὅμιλον κακὸν πόνοισιν ἐκάστῳ,
Ἢ ἀγαθόν.—

Pendet ab hoc, qod cuiqe malúmve bonúmve qibúsqi
Immissum fuerit.—

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. qanqam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, sed videtur esse Chrysippi; cui non infreqens illud, Homericis à se lavdatis de suo aliqid liberaliùs adjicere.

Πεφυκεν ἡ κὴ ἀναγκαῖον] Neceſſarium, & qoad nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non poſſumus*, ut Seneca *epiſt.* 107. & qoad Naturam ipſam qoqe. ſi Stoicis credimus, *qæ aliter non poteſt*, ut noſter hîc *l.* 4. § 9. tum qia *artifex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de provident. c.* 5. tum qia *nec aliter univerſi commodo conſuli*, ut Chryſippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τοῦ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον] Qæ ſibi invicem adverſa ſunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conſpirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, κὴ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμπαν. Ariſtot. nomine avtor *de mundo c.* 5. qem latiùs hoc *ibidem* proſeqentem viſe ſis. Sen. *epiſt.* 107. *Contraria rerum æternitas conſtat.* Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διάταξεν ὁ θεὸς ἔθετο ἡμῖν κὴ χειμῶνα, κὴ φορὸν κὴ ἀφορίαν, κὴ ἀρετὼ κὴ κακίαν, κὴ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας ὑπὲρ συμφωνίας ἡμῶν ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipſâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 1. Κακίαν ἡ καθόλου ἄρα, ἔστι λυσιτελῆ ὄζειν, ὑπ' ἔχει καλὴν ἀρθωσίαν & *de diis l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ἀναπόφευκτα κὴ τὴν Διὸς λόγον· ἤτοι ὅτι κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλω ἔχουσίν πως πρὸς τὸ ὅλα οἰκονομίαν. Et *de natur. l.* 2. Γίνεται κὴ ἡ κακία πως κὴ τὸν φύσεως λόγον κὴ ἵν' ἔτως εἴπω, ἐκ ἀληθῶς γίνεται πρὸς τὸ ὅλα. Refert Plut. de Stoic. contradict. *c.* 31, 32. qi ſubjungit tamen Δεινὸν οὖτο, τὸ κὴ γίνεδ τῶν κακίαν κὴ κολάζεδ κὴ τὸν τοῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Auguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, qem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nôſſet, qibus eos bonorum uſibus commendaret, atqe ità ordinem ſeculorum tanqam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam qaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, qæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 1. lavdatus. *Cur eos creavit, qos tales futuros eſſe præſciebat? qia ſicut prævidit, qid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, qid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Quamvis ea qæ mala ſunt, in qantum mala ſunt, non ſint bona: tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bono: cui proculdubio qàm facile eſt qod vult facere, tam facile eſt qod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim qenqam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut qid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, qòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μέρος ἐστί] Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παῦλ ἡ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σάζεσι ἡ κόσμον αἱ μεταβολαί] Elegantiſſimè Avtor *de mund. c.* 5. Τῶν ὅπ μέρος, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἡ ἀκμάζει, τὰ ἡ φθείρεται· κὴ αἱ μὲν ἡμέρσεις ἀναπαύλαις τὰς φθορὰς· αἱ ἡ φθοραὶ τελειώσεις τὰς ἡμέρσεις. μία ἡ ἐκ πάντων περιγενομένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπαρισταμένων ἀλλήλοις, κὴ τότε μὲν κρατούντων, τότε ἡ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀφθαρτον δι' αἰῶνος. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ κὴ φθορὰς, κὴ ἐφ' ὅις ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῶ ὅλω· μέλει γὰρ αὐτῷ τῶ ὅλω. τὸ ἡ μέρος ἀνάγκη κακῶδ εἶναι τῶ ὅλω. qem & vide ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando erit mundus omnis, qi & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux qotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta revivi-ſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, non niſi corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereundo ſervantur: omnia de interitu reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Qodcunq; convenerit, fuit: qodcunqe amiſeris, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum reciduntˇ, cùm abſceſſerint: omnia incipiunt, cùm defierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τῶν ἡ περὶ βιβλίων δίψαν φίλον] Ità ſuprà § 2. Ἄφες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμαδὸν παρητεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον ἄντον ὄντα, ἢ πολυνοίας. *Librorum copiam repudiabat, tanqam opinionis magis qàm mentis augendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Qò mihi innumerabiles libros & bibliothecas, qarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba, non inſtruit: multóqe ſatius eſt paucis te avtoribus tradere, qàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtîc inopiam eſſe qereris. non refert qàm multos, ſed qàm bonos habeas. qi qò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagetur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illis retineamus, qantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qi ſupervacuæ uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat; non putas eum, qi occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle qàm ſat is, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & ep. 2. Illud vide, nè ista lectio multorum autorum, & omnis generis voluminum, habeat aliquid vagum & inflabile. certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. nusquam est qui ubique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qi nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qi statim sumptus emittitur. nihil æque sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, quæ sæpe transfertur. nihil tam utile est, quod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaq; cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. sed modò, inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: quæ ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. probatos itaq; semper lege: & si quando ad alios divertere libuerit, ad priores redi. Epictet. dissert. l. 1. c. 26. Νῦν ἡ μὲν δυνάμεώς πως τὴν ψυχὴν κρίνειν, σωτάξεις ἀμορφάζουσας, ὀπιδάλλουσαι ἑδίεις. διὰ τοῦτο ἐμεῖσιν, ἢ ἀπεπέψιν. Et Polyb. hist. l. 3. Ἀγνοῦσι παρεπλησίον τι πάσχουσι τοῖς λιχνοῖς περὶ δεῖπνον. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ἀπογλυκάμενοι περιπεμμάτων, ὅτε κατ' τὸ παρὸν ἡδονὰς ἀληθινὰς ἀπολαύσει περὶ βρωμάτων, ὅτ' εἰς τὸ μέλλον ὠφέλιμον ἐξ αὐτῶν τὴν ἀνάδοσιν καὶ πεφθὴν νομίζουσι, πᾶν ἢ τοὐναντίον. ὅτε τὴν ἀνάγνωσιν τὸ περιπλήσιον ποιοῦσι, ὅτε τῆς παραυτίκα διαγωγῆς ἀληθινῆς, ὅτε τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας σοχάζονται.

Ἴλεως ἀληθῶς] Ità l. 4. § 48. ἵλεων καταλῖσαι. & l. 5. § 33. Τί ὁ δεσπότης ἵλεως, & l. 8. § 47. ἄπιθι εὐμενὴς καὶ ἵλεως. & l. 12. § 36. ἵλεως ἄπιθι. De Socrate Plato in Phædon. & ex Plat. Plut. de malit. infelic. καὶ ὃς λαβὼν, (cicutæ poculum, qo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε. De Cephisodoro à vulnere moribundo, Plut. idem de Socrat. genio; Τῷ Πελοπίδᾳ τὴν δεξιὰν ἐκέλευε, καὶ τοὺ ἄλλους ἀσπασάμενον ἅμα, ἵλεως ἐξέπνευσεν. Apul. de Philosoph. Jam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat. Senec. epist. 30. Magna res est hæc & diu discenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. & ep. 61. Lene mori est libenter mori. Vide l. 3. § 5. ἕωλυτον.

Εὐχέρειαν τοῖς θεοῖς] quod eleganti similitudine expressit l. 4. § 48. Ὥσπερεὶ ἐλαία πίπτουσα ὡρυμβήν, ἐπιτέλεια, εὐφημοῦσα τὴν ἀνέγκασαν, καὶ χάριν εἰδῶσα τῷ φύσαντι δένδρῳ. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens Strom. l. 4. Ἀπολιπὼν δὲ τὸν ὄικειον καὶ τὸν κλῆσιν, καθάπερ καὶ τὸν χεῖρα, ἀποκαυθεὶς· ἀφθόμως τῷ ἀναγκαίῳ τοῦ βίου σωπεδήμῳ· ἑδαμῶς ὀπίσω κατ' ὑδεμίαν ἀφορμὴν ὀπιστρέφομαι· εὐχαριστήσας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογῶν ἢ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. dissert. l. 2. c. 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια περᾶν, τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἁπτοιένως· ἀλλὰ δεδομένα μὲν χρῆσθαι, μὴ δεδομένα ἢ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρεμένῳ δὲ τινος, ἀποδιδόναι εὐλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδότα, ὅ ἐχρήσατο χρόνῳ. & l. 3. c. 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτευσόμενον ἑαυτῷ καὶ σωφρονιστὴν ὡς ὀλίγοις ἢ οὐδενὶ ὄντα, ἕως δέδοταί σοι, διασάφει· τὸν πέμψαντα καὶ τὸν παύσαντα, εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πειθόμενος προσκυνήσας, καὶ εὐχαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Vide & quæ Epictet. idem l. 3. c. 5. ad l. 6. § 30. repræsentanda.

§ 4. Μέμνησο ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλλῃ] distulerit ista. Xyl. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet; annotator, dum ἀναβάλλεις substituit. Democritus apud Stob. tom. 2. tit. 29. Τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πράξεας. Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.

Ἀεὶ δ' ἀμβολίργὸς ἀνὴρ ἄτηισι παλαίει.

Dilator nunquam non conflictabere damnis.

Hesiod. oper. l. 1. & ex Hesiodo Epictet. l. 2. c. 18. Epicurus apud Stob. ibid. tit. 16. Γεγόναμεν ἅπαξ, δὶς οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μικάτ' εἶναι. σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὴν χαρὰν· ὁ δὲ πάντων βίος μέλλησιν παραπόλλυται. Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri unum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (quod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differditur. Dum ut Manil. l. 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unqam.

scitéq; ac festivè Flaccus epist. 2.

——qi rectè vivendi prorogat horam,
Rusticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. epist. 45. Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta congirunt nullius non vita spectat in crastinum. qid in hoc sit mali quæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, quasi aliena transcurrit; & ultimo die finitur, omni perit. Idem de vit. brev. c. 9. Maxima jactura vitæ, dilatio est. illa primum quemque extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, quæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. qod in manu fortunæ positum est, disponis: qod in tua, dimittis. qò spectas? qò te extendis? omnia quæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive. Spectant horsum Martialis illa toties repetita, qibus ille tamen ad vitam κατλαυστικὴν suos neqiter instigat, monita; l. 1. ep. 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Poſtume, ſemper.
Dic mihi, cras illud, Poſtume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Poſtume, ſerum eſt.
Ille ſapit, qiſqis, Poſtume, vixit heri.

&, *Quàm vivere, cùm ſciat, moratur? ibid. ep.* 21.

&, *--properat vivere nemo ſatis. l.* 2. *ep.* 90.

& *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive ſemper: hoc ſerum eſt.
Sub pædagogo ceperis licèt, ſerum eſt.
At tu, miſer Titulle, nec ſenex vivis.

Vide ad § 2. γέρων εἶ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τῆς σωτῆρι, μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοῦ πολλὰς ποιεῖν, φεστιάσεις ὀρεῖς ἐμβύους ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένης τὸ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τὸ τὰ δέοντα ποιῆσαι. ἤξιου δὲ ἀμέλλητον εἶναι πρὸς τὸ καλὸν ὁρμήν. *Præcipiebat auditoribus ſuis nè bonum differrent, id quod multi faciant, præſtituentes ſibi diem certum aliquem, feſtum puta ſolenne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, eáque quæ oporteat exequi incipiant. poſtulabat enim ut ſemotâ cunctatione omni, quod honeſtum eſſet, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregorius Naz. *orat. de Bapt.* Τί τὸ καὶ τὸ σκέπτῃ, καὶ φεστασίζῃ φεστάσεσι ἐν ἁμαρτίαις; μόνῳ τὰ φῶτα· τὸ πάσχα μοι πιμώτερον· τὴν πεντηκοστὴν ἐνδέχομαι. Baſilius Cæſ. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βελόνη, καὶ διαμέλλεις; πειρασὶς διὰ βίου; κατάσκοπος μέχρι γήρως; πάρυσι, τὸν παρόντα καιρὸν ἐξεδέχω· νῦν πάλιν, ἀναβάλῃ τὸν ἐπόντα. ὄφελε μὴ ἐυρεθῆς μακροτέρας τῆς ζωῆς τὰς ὑποσχέσεις ποιούμενος· ὡς οἶδας, τί τέξεται ἡ ὀπίσω μὴ ὑπαγγέλλα τὰ μὴ σά. Epictetus deniqe *enchir. c.* 50. Ἂν πίνων ἀμελήσῃς, καὶ ῥαδυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑπερθήσεις ἐξ ὑπερθέσεων πρὸς, καὶ φεσθήσεις ἐκ φεσθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλας ὀείξῃς, μεθ' ἃς φεσκέξεις σεαυτῷ, λήσεις σεαυτὸν ὁ φεσκόφας, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὁποσάκις φεσθεσμίαν λαβὼν, ὃ χρὰ αὐτῆς] *Nihil adeſt*, inqit Xylander, *ad quod illud αὐτῆς referri poſſit.* itaqe mutila eſſe ſuſpicatur iſta. Sed immeritó. Adeſt enim ad qod referatur, φεσθεσμία collectivè ſumpta. éſtqe tranſitio à numero ad numerum havd infreqens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βελόνη δὲ φεὸς ἔργα, ὅπως μὴ μωφὸν πάληται. Eurípid. *Helen.*

--ὅστις ὀκ παῖδὸς χρηστὸν γενὼν,
Εἰς ταυτὸν ἦλθε τοῖς τεκοῦσι τοὐνόνυς.

Syneſ. in *Laud. Calvit.* Ἐι δὲ καὶ ἡ παροιμία σοφὸν· πῶς δ' ἐχὶ σοφὸν, φεὶ ὧν Ἀειστοτέλης φησὶν, ὅτι παλαιαὶ εἰσι φιλοσοφίαι ἐλλαταλείμμαλα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφόρως δὲ ἔδη νεοφράφου· ὡς ἐγὼ πολλάκις εἶδον ἐ σμίλην εἰς ἀφεγνὸν ἀφεγνίαν, ὁμοιώτας ἐν αὐτῇ τὰ πάνλα εἶναι σοφισν. Epiphan. *hæreſ.* 67. § 4. Αἱ ἐσθῆτες αἱ καλλίστης, διδάσκαλοί τινι πυρίνλονται, πικραὶ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ φαίνονται. Dio, an Xiphilinus, in *Stuero:* Δεινοῦ πόλε καιροῦ, ὃς ἢ λίμαν μεγάλως ἐκτρέφει. Marcus ipſe *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις τοιοῦτος, ὃν πολλὰς ἐξήνεγκαν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ δέ τις πρόπον τινὰ ὑδὲ δίδλν. --&, ἄνθρωπε δ' ἐυπιθήσας. Subjungit, ἐν τούτοις ὧν εἶ δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor qæ plurima cælo
Deſicit in terras.--

Terent. Evnuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te;
Quia ſolæ utuntur his reginæ.--

Et in prologo.

Si qiſqam eſt, qi placere ſe ſtudeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poetæ hic nomen profitetur ſuum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus eſt ullum hominis necandi, qæ multa ſunt.* In ſacra pagina, Rex Pſaltes *Pſalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, qos ſagittis ſuperiùs contulerat: *Beatus vir ille, qi pharetram ſuam iſtis impleverit: non confundentur, ubi cum adverſariis ſuis in porta diſceptabunt.* Et *Pſalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo deſiderium ipſius; cogitationem ſceleratam ejus nè provehas: alioqi efferent illi ſeſe.* Rex Paroemiaſtes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo, Juſtus es, execrabitur populus:— corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Pavlus deniqe *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται δὲ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ &c. qod poſterius membrum non ad *liberos*, utì Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin l.* 1. *q.* 1. ſed ad *mulieres* ipſas referendum eſſe, claret per ſe ſatis, & ab interpretibus pleriſqe tum antiqioribus tum & recentioribus agnoſcitur. Nihil itaqe opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῆς iſtîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, qæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occaſionibus & opportunitatibus ad iſta tibi divinitùs conceſſis.* Vide *l.* 4. § 29. Neqeo tamen manum de tabula, niſi & ſi Petri illud ex *epiſt.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum ſit Marci huiç, qàm eſt ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epiſtolam ſcribo, in qibus*, vel, *qibus, mentem ſinceram vobis monitione repetitâ ſuſcito.*

Τίνος κόσμε μέρος ἐστὶ] Idem ferè *ſuprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

--humanâ qâ parte locatus es in re.

Τίνος διοικήσαντος τὸν κόσμον ἀπόῤῥοια] ſecundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, qam δεία ἀπόμοιρα ſuperiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pſevdo-Solomoni, ſive is Philo, ut veteres qidam, ſive alius qis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 25. ἀπόῤῥοια

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ παντοκράτορος δόξης· Et Clemens Alex. in hortat. Πᾶσιν γὰρ ἁπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δ' τοῖς ἀεὶ τοῦ λόγυς ἐνδιατρίβυσιν, ἐπίκαιρά τις ἀπόῤῥοια θεῖα. Idémque Strom. l. 5. ex Platonis sententia; ἡ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν ἀναῤῥεῖν.

- Ὅσος ἔστ σοι ἀπεγεγραμμένος τῦ χρόνος] Ità Job. c. 7. v. 1. Annon est tempus præfinitum homini? id enim צבא designat, à re militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius ibid. c. 14. v. 14. Idem c. 14. v. 5. Præcisi sunt dies hominis: & penes Deum numerus mensium ejus: ipse terminos vitæ illius constituit, qos transgredi neqeat. Fuscus apud M. Senecam Suasor. 2. Statuta nascentibus in finem vitæ dies est. L. Seneca ad Marc. consol. c. 20. Fixus est cuique terminus; manebit. ubi positus est, nec illum aut diligentia aut gratia promovebit. Idémque Herc. fur.

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli jusso cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.

Vide ad l. 8. § 20. & l. 12. § 23.

- Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθειάσαι χρόνον] Legendum transpositis voculis, ὦ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαυθειάσαι χρόνον, vel, ὦ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθειάσαι μὴ χρόνον. Vulgaris siquidem lectio avtoris menti ex diametro est adversa. Est avtem τὸ ἀπαυθειάζειν, αἰθρίαν ἢ τι εὐδίαν ἄγειν, serenare, sive nubibus discussis serenitatem inducere: cui opponitur συννεφεῖν, quod est τὰ νέφη συνάγειν, nubes cogere & obducere, sive obnubilare. docet id Svidas ex Aristophanis illo;

—τί δ' ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαυθειάζει τὰς νεφέλας, ἢ συννεφεῖ;
—Jupiter qid nunc agit?
Cœli faciem serenat, annc obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνύμενος, ἢ τὸ παλαιὸν ἔσα τῇ ὁμίχλῃ. Avtor de Mund. ad Alex. c. 3. De mentis serenitate Marcus noster hîc usurpavit; eodem qo de Superis sensu Lucret. l. 2.

—prob sancta Deûm tranquillâ pectora pace,
Quæ placidum degunt ævum, vitámque serenam!

Et de sole, sed nimium càm soli tribuens, Plinius l. 2. c. 6. Hic cœli tristitium discutit, atque etiam humani nubila animi serenat. id est, ἀπαυθειάζει. Sicut contrà caligare Pacuvius de tristitia dixit, in Atalanta;

Qid istuc? voltum quæ caligat tristitas?

ità lege, pro eo qod apud Nonium perperam editur, alligat tristitias. qo loco legendum & Tristitias (non Tristitias) pro tristitia. & διαδολὴν Apollonius apud Philostratum l. 1. c. 5. de vino, διαδολὴν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αἰθρίᾳ. Sudum ac serenum mentis obturbare, sive turbidum ac nubilum reddere. Et Boethius consolat. l. 1. c. 7.

Nubila mens est,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu qidam apud Gellium l. 1. c. 2. Ac nè oris qidem aut vultûs serenitatem Stoici hominis unqam ullâ posse agritudine obnubilari. Deniqe αἰθρίαν καὶ γαλήνην eodem sensu in eodem argumento usurpavit Marcus, l. 8, § 28. Miror avtem qid editori Lugdunensi in mentem venerit, ut qæ Xyl. rectè verterat, Qod qidem tempus si non impenderis tranqillitati animi parandæ; corrumpere voluerit sic reddendo, Qod q. t. si otiosus intra parietes consumpseris. Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ istiusmodi afflixit.

- Ὀιχήσεται καὶ ὀιχήσει] Senec. de vit. brev. c. 9. Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore instinctus, salutare carmen canit;

Optima qæqe dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.——

qid cunctaris? inqit, qid cessas? nisi occupas, fugit: cùm occupaveris, tamen fugiet. itaqe cum celeritate tempora, utendi velocitate certandum est. velut ex torrente rapido, nec semper casuro, citò hauriendum est. & ad Lucil. epist. 108. Egregium illud Virgilii;

—fugit irreparabile tempus.

Et, Optima qæqe dies— &c.
Prima fugit—

Nunqam dies dicit ire, sed fugere: qod currendi genus concitatissimum est. qid ergò cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æqare? Vigilandum est: nisi properamus, relinqimur. agit nos, agitúrqe velox dies. inscii rapimur. omnia in futurum disponimus; & inter præcipitia lenti sumus.

Καὶ οὐδεὶς οὐκ ἥξεται] Cicero de finib. l. 2. Non potest esse sapiùs dies, qi semel fuit. Lucret. l. 1.

—fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. Georg. l. 3.

—fugit irreparabile tempus.

Et Æneid. l. 10.

—breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.

—ut, Stygis irremeabilis unda.

Eidem l. 6. Ovid. art. l. 3.

—eunt anni more fluentis aqæ.
Nec qæ præteriit, cursu revocabitur unda.
Nec qæ præteriit, hora redire potest.

Avson. epigr. 13.

Nec revocare potes, qi periere, dies.

Avgustin. in Psalm. 38. Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur. Seneca epist. 123. Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit. Et de vit. brev. cap. 8. Nemo restituet annos; nemo iterum te tibi reddet. ibit, qà cepit, atas, nec cursum suum revocabit aut supprimet. Avdaciùs paulò, denique, Phædrus fab. 89.

—tempus

——*tempus elapſum ſemel*
Non ipſe poſſit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de *tempore* in univerſum, de *occaſione*, quæ eſt, ut Cicero *de invens. l. 5. pars temporis habens in ſe alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem*, haud minùs aptè dici poteſt. Philipp. *anthologg. l. 4. c. 14.* εἰς καιρὸν ἄγαλμα.

Ἡ ϗ κόμη τῆ κατ' ὄψιν ὑπαναπεπλεγμένη λαβίδι.

Νὴ Δία, τὸ ξύριον πρὸς τὸ φαλακρὸν πίλιον
Τὸν γὰρ ἄπαξ πλουσίοις παροργίζαντά με ποιεῖν,
Ὅστις ἐὼν ἐμείρων δεσποίνης ἐξόπιθεν.

Calliſtratus item *imagin. 6.* Ἡ χρὼς τοῦ μετώπου κόμῃ τὴ ϗ ὄπιθεν πλοκάμων ἐλαθόμενος. ὅτι περιόντ⟨ος⟩ καὶ αὐτοῦ, λαβίδος ῥᾴδιον· παρελθόντ⟨ος⟩ ϗ, ἡ τῆ ϗ πραγμάτων ἀκμὴ συνεξέρχεται, ϗ οὐκ ἔστιν ὀλίγου ῥητίνῃ λαβεῖν τὸν καιρόν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μὴ περιόντος τὸν καιρὸν, ὥ πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον.

§ 5. Φέρητε σταφῶς] *emixè curato.* Caſ. ut cùm φέρητε conjungatur. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquam ſi ad πράξιεν, quod ſequitur, referatur. & hunc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖοι ϗ ἄῤῥιλον] Caſavb. *ad Perſ. Sat. 1.* adductis iſtis noſtri verbis, in qibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεφυρικὸν an μνημονικὸν σφάλμα fuerit, incertum eſt) *Mollia*, inqit, *facta, dictáque nec Romano nec maſculi ſpiritûs viro conveniunt.* Noſter *infrà l. 3. § 5.* Ὅσον σοι θεὸς ἔσω παρέσπεισε ζάλης ἄῤῥενος ϗ Ῥωμαϊκῆς. & *l. 4. § 3.* Ἑλληνικὸς ἔσο, ϗ ὄχι τὰ πρόχειρα, ὡς ἀνὴρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος· & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Caſſiodor. *l. 2. ep. 3. Vixit inter nos, non conſuetudine peregrinâ; ſed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, ſed *ſtrenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud, qi C. Caſſium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l. 4.*

Τὸ ἐν χερσὶ] i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus eſt.* ut *infrà l. 3. § 12. & l. 6. § 2.* Livius, *l. 4. Cùm tantum belli in manibus eſſet.* & *l. 26. omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l. . ep. . Non vacat, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l. 4. c. 1. Nihil tam neceſſarium, aut magìs cum cura diſcendum, quàm quod in manibus eſt.* Plaut, Bacchid. 4. 3.

Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.

Atq; eſt reverâ Τὸ παρὸν μόνον *in manu noſtra.* Senec. *ſupr. ad § 4. de brev. vit. c. 9.* Quod *in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis*; quod *in tua, dimittis.* Quod autem ἐν χερσὶ hîc Marcus, Pindarus τὸ ποσὶ ποδὸς, & τὸ παρ' ποδὸς dixit. Vide *ad l. 4. § 21.* quod Terent. *Adelph. 3. 3. quod ante pedes eſt*, dixit: *Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt*

Videre, ſed etiam illa, quæ futura ſunt.

Ἁπλότητος σεμνότητος] commendat *gravitatem ſimplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ καλλιπλεκὴς ϗ βαρύτης, ut Plut. *de audiend.* quam & σεμνότητα περιπλεκομένην, Iſocrates in *Archidamo*; ὑπόπτευον τῆς σεμνότητος ὑποκρίσιν, Clemens dixit, *pædag. l. 3. c. 11.* i. e. *gravitas ficta*, ſive *vultûs ſeveritas aſſimulata*, ut Ammian. *l. 14.* ſive *callida ſeveritatis ſimulatio*, ut Capitol. in *Marc.* qâ *nihil ineptius* pronunciat Petronius. ità *frontem aſſeverare*, dixit Apulcius, *metamorph. l 8. i. e. fictæ ſeveritatis perſonam inducere*, ut Caſſiod. *l. 1. ep. 4.* ità enim malim, quàm *inducere*, quòd vulgari exhibent. De Sexto *ſupr l. 1. § 9.* τὸ σεμνὸν ἀπάθειαν. De P. Craſſo Cicero in Bruto § 282. *Erat ſine arrogantia gravis, & ſine ſegnitie verecundus.* De Perſeo Rege contrà Polybius apud Svidam, ϗ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν ἐπισκώπτον. *Vultûs ſpeciem præ ſe ferebat ad ſeveritatem compoſitam.* Vide *ad l. 3. § 2.* Et de Ariſtippo Tertullian. *apolog. c. 46. Ariſtippus in purpura ſub magna gravitatis ſuperficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τῆ Περικλέους τοῦ σεμνότητα, δοξοκοπίαν τε ϗ τῦφον ὑποκαλοῦντες, ὁ Ζηλέων παρεκάλει ϗ αὐτὸς π τοιοῦτον δοξοκοπεῖν, ὡς τῆς ἀλεπροπόσεως αὐτῆς φῦλ κρεῶν ὑποπίπτοις πνα λεληθότως ζῆλον ϗ συνήθειαν.

Ἂν ὡς ἑφάπαξ τῆ βίᾳ ἑκάστου φρόνησιν ἐνεργῆς.] Pulcerrimum plurimiq; momenti monitum. quod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἤδη δυναῖς ὄντος ἐξάναι τῆ βίᾳ, ὅτως ἔκρινα ποιεῖν ϗ δυνατὸς. Et *l. 3. § 12.* Ἐὰν τὸ παρὸν ἐνεργῶς ἐπιδιασώζῃς, ἐρρωμένος &c. ϗ τὸν ἑαυτῆ δαίμονα καθαρὸν ἕξεις τηρῆς, ὡς εἰ ϗ ἤδη ἀπολύσαι θεόν. Et *l. 7. § 29.* ἐννόησον τῆ ἑφάπαξ ὥρας. In eandem ſententiam Zalevcus in *legum* ſuarum *proœmio*, apud Stob. *tom. 2. tit. 42.* Δεῖ ἕκαστον καθ' ἑκάστην παρόδιν ἀεὶ σωφρονεῖν τὸν τῆς τελάστης χαιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τῆ καλῆ ϗ τῆ δικαίᾳ φρονηθεῖ. Seneca *epiſt. 114. Quicquid facies, reſpice ad mortem.* Idémq; de ſe *epiſt. 61. Hoc animo tibi hanc epiſtolam ſcribo, tanquam cùm maximè ſcribentem mors evocatura ſit. paratus exire ſum.* Vide & *ad. l. 3. § 12.*

Ἀπὸ τῆ αἰρῦντος λόγου] Ἀπὸ τῆ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reſcribi poſtulat Annot. Lugd. nam interpres uterq; τῆ αἰρῦντος illud inſuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, ſive *à rationis dictamine.* Uſitatum eſt λόγος αἱρεῖ. i. e. ἀξιοῖ, *dictat, poſcit, exigit.* Vide *ad l. 4. § 19.* Reſtituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c. 50.* ubi διαφοράν τε λόγον, ἀντὶ τῆ αἱρεῦσαν, perperam legitur. Vide *ad l. 3. § 4.*

Συμμεμορφωμένα] quod *l. 3. § 16.* συγκεκλωσμένα.

Ὅρος ὡς ὀλίγα] Antiſthenes apud Laërt. *l. 6.* Τῶν ἀρετῶν ἔφη ἔργον εἶναι, μήτε λόγων πλείστων δεῖσθαι, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ogenes apud Dionem Pruſ. *orat.* 4. Καὶ οὐ, ἐπεὶ ἐφ' ὑπο πέτυκας, ἐὰν τύχῃς ὀπτεμένου ἀνδρὸς, ἱκανὴ σοι ἔπι μία ὑμέας, πρὸς τὸ σωιδεῖν τὸ πρᾶγμα ϗ τῳ τέχνῳ, ϗ οὐδὲ ἐπ δύπον ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epiſt.* 106. *Pauci opus eſt ad mentem bonam literis.* Et *epiſt.* 94. *Infinita, inquis, præcepta ſunt. Falſum eſt: nam de maximis & neceſſariis rebus non ſunt infinita. tenues autem differentias habent, quas exigunt tempus, loca, perſonæ. ſed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis eſt inſtitutio vitæ honeſtæ beatæq; ſi credas. (credas* f. ſiquidem in voluntate plurimum poſitum contendit*) longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Niceph. Calliſt. *hiſt. eccleſ. l.* 8. *c.* 40. Γεγμμαῖα δὲ μὲ μαθὼν, οὐδὲ τὸν εἰδότα δὲ διδασκαλος εἶχε. νῦν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεγμμάτων φροντίστερον ϗ σφῶν τούτων ὑπερτιθῶ, μᾶλλα ἐπήνει. μηδὲ γὸ εἰ τύτων ἀνάξιλω, τῶ νοῦ ἱρφυδίως ἔχοντ. Vide *l.* 7. § 66.

Ἔυρυ ϗ θεοῖς βιῶναι βίον] ἔυρυ βίον dixit, & iſtic, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, proſpera, in qa omnia ex voto ſuccedant & quaſi fluant*; metaphora ab eis qæ ſecundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. eclog. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν finiviſſe εὐροιαν Cln· eâq; definitione uſos etiam Cleanthem, Chryſippum, corúmqe poſteros. Chryſippus certè περὶ τῶν τελῶν, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Ἔτναι δ' αὐτὸ τῦτο τῳ τοῦ εὐδαίμονος ἀρετὴν ϗ εὐροιαν βίυ, ὅταν πάντα πρόπτηται χ' τῳ συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονϗ πρὸς τῳ τῦ ὅλυ διοικητὴ βούλησιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ εὖρυν ϗ ἀπαθὲς περιγίνεται τῳ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐγκλίσει ϗ μὴ περιπίπτοντι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ ταύτῳ ἔχει τῳ ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, ϗ ἀπάθειαν, ϗ εὐροιαν. Indè verbum εὐρρεῖν iſtis oppidò qàm familiare. Vide *infrà ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοῖς] i. e. Θεοειδῆ. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ità Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 121. & θ'. *v* 576. θεὸς θεοῖς, *meus divina, Deo ſimilis.*

——καί σοιν νόος ἔξει θεοῖς.

& θυμὸς θεοῖς. *Odyſſ.* τ'. *v.* 365. *animus divinus*; ---θεοῖα φρονέων ἔχονλα.

& Apollon. *Argonaut l.* 2. ἄνδρες θεοῖς, *homines divini, Deo ſimiles*, in illis;

Ζῆς αὐτὸς τὰ ἕκας' ἐπιθρήσκει· οὐδέ μιν ἄνδρες
Λήθονλω ἄμπεδον, ὅτι τε θεοῖς, οὐδὲ δίκεσσι.

Et Marco perinde βίος θεοῖς, *vita divina, ei qæ deorum eſt par proxſus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ἄτειζε, ὄτειζε αὐτῳ, ὦ ψυχή] Prava ſanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neqe enim è fæce hominum qiſqam, nedum Marcus noſter, ut *ipſa ſeſe contumeliâ afficiat, animam* ſanus horretur ſuam. legendum, vel ὄτεισος, vel, qod magis, ὀτείζον. ut corripientis, non adhortantis ſit. Nam qòd lectionem receptam ſecutus, qaſi εἰρωνικῶς dictum M. Caſavb. accipit, mihi nevtiqam vero ſimile videtur. Marcus ſiqidem nuſqam ironiis uſus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾶ ϗ τῳ ψυχῳ αὐτῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν ὅσοις ὀρθῶς δοκεῖ Ν. qo loco, & qibus rationibus animas ſuas contumelioſé habeant pleriqe, cùm honorare videantur, multis differit docétqe; qo modo & noſter *infrà* § 16.

Ἐυ γὸ ὁ βίος ἐκάστῳ] M. Caſavb. legendum avtumat, Ἐυ γὸ ὁ βίος ἐκάστῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito qod mox ſeqitur, [εὐδαιμόνῳ ἑαυτόν.] ut ſenſus ſit, *felicitas cujusqe pendet à ſeſe*; vel, *felicitas cujusqe in eo conſiſtit, ut reverentiam ſui habeat.* Verùm nec video, qomodo verba ipſa hunc ſenſum exhibere poſſint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, ſi legamus, prout ad marginem ex conjectura adſcripſimus, φέρει γὸ ὁ βίος ἐκάστῳ. Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc qod loqor inde eſt.

Naſo *Faſt. l.* 5.

Tempora labuntur, tacitiqʒ ſeneſcimus annis;
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.

i. e. qàm concitatiſſimè ac contextiſſimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. ſubjungit, idem planè locutus,

Et nihil eſt annis velocius——.

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.*——

Qod Horat. *Carm l.* 1. *Ode.* 11.

——*dum loquimur, fugerit invida*
Ætas: carpe diem, qàm minimùm credula poſtero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——*currit mortalibus ævum;*
——*fugit hora, raptiq;*
Tartarus torrens.——

Pulcerrimè Anacreon. *carm.* 4.

Τροχὸς ἁρμαλᾷ γὸ ἶσα,
Βροτῶν τρέχει κυλιδούς.
Rota nam velut cirrulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properat curſu vita citato:
Volucrique die rota præcipitis
Vertitur anni.

Idémqe, ſi idem utriusq; avtor, *epiſt.* 99. *Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem hujus ſpatii, per qod citatiſſimi currimus.* Qin & *ad Marc. Conſol. c.* 10. qod ad noſtri mentem proximè accedit: *Rapina rerum omnium eſt; (miſeri, neſcitis!) & fuga, vivere.* Vide *ſuprà ad* § 4. ὀιχησεται. Hoc ſi minùs placuerit, habeas D. Arn. Boctii ingenioſam ſanè, nec temerè aſpernandam, conjecturam, ut legatur; Ἐυ γὸ ὁ βίος ἐκάστῳ. *Unica enim.*

enim est unicuiq; vita: nec altera ulla, istîc saltem, expectanda. Epicurus suprà. Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς ἢ οὐκ ἔστι γενέσθαι;

Nec nasci bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Evripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχῆ μιᾷ ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Qem & in *supplic.* idem pluribus conqestum suprà monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istîc nevtiqam pigebit.

Ὅμοιον τί δὴ βέλτιόν ἐστιν ἢ ἧττον τόδε,
Νέους δὶς εἶναι, ἢ γέροντας αὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐσ δόμους μὴ ἵκοι τι μὴ καλῶς ἔχον.
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα.
Αἰσχύνα δ' οὐκ ἄξεσιν. εἰ δ' ἦμεν νέοι
Δὶς ἢ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν,
Διπλοῦν βίον λαχόντες, ἐξορθούμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio:

Prob fatas: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates siqid habet incommodè,
Fas seriore corrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senéxqe, siqid erratum foret
Priore, id emendaret in cursu altero.

Idémqe *ibid.* —— τοῦτο γὰρ μόνον βροτοῖς
Οὐκ ἔστι τἀνάλωμ' ἀναλωθὲν λαβεῖν,
Ψυχῇ βεβλεῖται χρημάτων δ' εἰσὶν πόροι.
--*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi neqit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰπὶ δέ τινες, ὃι τὸν παρόντα μὴν βίον ὡ ζῶσιν· ἀλλὰ σπουδαιότερον ἢ πολλῷ σπουδῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, ὡ τὸν παρόντα ἢ ἐν τούτῳ φειδόμενοι ὁ χρόνος ὀλίγος. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan φειδόμενος. Gesn. παραλειπόμενος. Qibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ δ' ἢ βιότῳ διπλόον χρόνον ἀμῖν ἔδωκαν,
Ἡ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύχροπος, ὡς ἐνύασι
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν ἢ χαρμάλιον, τὸ δ' ἐν μόχθῳ,
Ἦν τάχα μοχθήσαντι πὰρ ὕστερον ἡδὺ δ' ἀχεῦσι·
Εἰ δ' ἢ δεῖ κατέχεσθαι ἅπαν χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, ἢ τὸν μὲν βεβρωὶ ἢ μόνον πάντων,
Ἐς πόσον, ὦ δειλοί, καμάτῳ τ' εἰς ὕφα πονεύμες;

Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Fatum, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura qies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, modicóqe id fine coercent,
Qid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaqe Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἐμαυτῷ βιάσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκότι; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *epigr.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert; βραχὺς ὁ βίος ἐκεῖνος. qomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l.* 4. § 26. Ego in medio ista lectori relinqo.

Οὗτος δέ σοι χρόνος δέδοται] qod *suprà* § 2. dixerat; γέρων εἶ. tanqam ipse se allogatur. Et *l.* 10. § 15. ὀλίγον δεῖ τὸ ἐπιλειπόμενον τοῦτο.

Μὴ αἰδεσθῇς σαυτόν] De Catone Plutarchus in *Apophtheg.* Μάλιστα ἡ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χωρὶς ἦν. Unde emendandus Stobæus, *tom* 2. *tit.* 31. apud qem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σαυτόν, ἢ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ. Musonius itidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἄξιος ἴσθι, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmqe optimè Democritus: Φαῦλον, κἂν μόνος ἦς, μήτε λέξῃς, μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον ἡ πολὺ μᾶλλον σεαυτὸν αἰσχύνεσο. Idémqe *ibidem tit.* 46. Μηδὲν τι μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου αἰδεῖσο ἑαυτὸν μηδὲ τι μᾶλλον ἐξεργάζου κακὸν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μάλιστα αἰδεῖσθαι, ἢ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθιστάναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπιθέτειον. Qod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ἐλπίζε λήσειν. ἢ γὰρ ἂν τοῦ ἄλλους λαθεῖν, σαυτῷ γε συνειδήσεις. Qid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam? Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅσις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Συνειδέναι αὑτῷ φαῦλον διαπεπραγμένῳ,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non veretur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, qod commiserit,
Hic qomodo alios nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πρόσεχε τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπίπλουσι] Scriptura mendi manifesta. Meric. Cas. transpositâ unâ voculâ legere videtur, Τί περισπᾷ σε; *cur te distrahant?* &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia seqitur κἂν) [Μὴ] περισπάτω σε &c. *nè distrahant te.* qod & Xylandrum secutum video. Sic. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν περισπάτω. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεδόσθαι σε περισπάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ ἐν μόνον περισπᾷ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς γὰρ μερισμὸν τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἐμβαδύων τοῖς περισπασμοῖς τῆς σαρκὸς, δύναται τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις προσέχειν, καὶ τῇ ἀκτενείᾳ τοῦ πνεύματος διωρημένα ἀρκεῖν; Interpretes Græci *Eccles. c.* 1. *v.* 13. τὸ עִנְיָן reddunt περισπασμόν. Latinus, *distentionem.* eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanietur.* Hieron. Vide *suprà* § 2. μηχάνῃ σαυτῷ.

Καὶ σχολὴν πάρεχε σαυτῷ] καὶ, ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Marth. *c.* 12. *v.* 43. Ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, sed non invenit.* & *c.* 16. *v.* 4. γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava signum requirit: verùm signum illis non dabitur.* Luc. *c.* 4. *v.* 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. *Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postèà esuriit.* & *c.* 20. *v.* 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi.* *Act.* *c.* 7. *v.* 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; — καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hostiásque obtulistis mihi? — Sed Molochi tabernaculum bajulâstis.* Plato *Theætet.* adducendus *infrà ad* § 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνωμένην ἀεὶ ἐφέρετο ὅλη, εἴς τε τὰ σμικρότατα ἰοῦσα καὶ ἐν ἐγγὺς ἑδρίσασα αὐτῇ συγκαθεῖσα. *Omnem ubique universi totam naturam perscrutans; verùm ad eorum quæ sunt propè, nihil sese demittens.* Senec. *epist.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 21. *Permeare non posse, & statim spargi.* pro, *sed statim spargi.*

Παῦσαι βεμβόμενος] Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ἀπορέμβεσθε. & *l.* 3. § 4. πάλιν ἀπορέμβεσθε. βέμβεσθε & ἀπορέμβεσθε à re instituta, vel etiam *absque certa re ulla institutâ, temerè huc illuc divagari.* Jo. Chrysost. *in epist.* 1. *ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ βεμβομένου, ὥσπερ αὐτόματα βέμβικα. *Mente sæpenumero alibi divagante, sparte interim moventur manus.* Plutarch. *de curiosit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ ὄρνεσι πτανοῖς ἀνάγωγον, ἔξω βεμβεσθαι τοῦ αἴδιον, ἀλλ' ἀποπεμπομένους ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ πράγματα, συμπιγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγιγνώσκειν ἕκαστα πάλιν ἐντὸς εἰς τὸ λογιζεσθαι, καὶ φρονεῖν αὐτό. Idémque eodem, qò noster hic ferùm, qi à corpore ad animum transtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νήφων γὰρ ἐδεῖ εἶς ὢν πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ βεμβόμεθα πάντες ἀσημονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες. Expressit autem pulcrè, quod noster hìc, Senec. *de tranquill. c.* 12. *Circumcidenda est concursatio,* [*circumcursatio* potiùs] *qualis est magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora pererrantium, alienis se negotiis offerunt, semper aliquid agentibus similes, horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris;* Quò tu? *qid cogitas? respondebit tibi;* Non mehercule *scio: sed aliquos videbo, aliquid agam. sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt; sed in quæ incurrerunt. Inconstutus illis vanúsque cursus est: qualis formicis per arbusta repentibus; quæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist.* 95. *Vita sine proposito vaga est.* i. e. βεμβὸς, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam autem istiusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. laudatus, quem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restitutúmq; exhibemus.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, quàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; studet ibi, mentémq; atq; animum delectat suum.
Otioso in otio animus nescit, qid quidem velit.
Hoc ità est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. εἰκῇ βιῶται.

Τὴν ἑτέραν πλεονεξίαν φυλακτέον] D. Jun. παραφορὰν mavult: quomodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, κατὰ μικρὸν παράφορον. παραφορὰ reverà *mentis errorem, halucinationem, delirium, desipientiam* creberrimè denotat: unde & à Garrhæo pro *leviori mentis emotione;* & à Fœsio, pro *graviore* etiam in medicorum libris sumi observatum est. Cæterùm & ἀπαφορὰν nihilò minùs pro *errore, mentísque obturbatione* usurpari Budæus testimoniis havd pavcis comprobat. inter quæ illud est ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles. c.* 2. *v.* 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφορὰν καὶ ἀφροσύνην. Et rursùs ibid. *c.* 2. *v.* 2. τῷ γέλωτι εἶπα παραφορά· *risum reputavi errorem.* Vulgibus & adjici potest illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβῆ ἀφροσύνην καὶ παραφορὰν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχοντες σκοπόν] *Infrà* § 16. inter ea, quibus anima contumeliam sibi facit, hoc ponit, Ὅταν προῆται τινὰ ἑαυτῆς καὶ ὁρμᾷ ἐπ' ἄδηλον σκοπόν. Pers *Sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis, & qod dirigis aream?
An passim segeris corvos testâque, lutóq;,
Securus qò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Metaphora ἀπὸ τῆς ἄσκοπα τοξεύοντων, ut Lucian. in *Toxari.* qod nos dicimus, **to shoot at rovers,** seu **at randome.** Vide Casavbon. *ad Pers.* & *infrà ad* § 16. & *ad l.* 10. § 37.

§ 8. Περὶ τοῦ μὴ ἐφικνεῖσθαι, τί ἐν τῇ ἄλλῃ ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριοεπισκοπεῖν, utì Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut istìc, sic *infrà* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς ἢ τοῦς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦσας] *Qi suiipsius animi motibus non obsequitur.* Xyl. imò, *qi motus non assequitur.* qod & M. Casavbonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, quæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmatum fuerit, quem *ad l.* 1. § 5 *infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipse τὸ παρακολουθεῖν *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir *adv. disciplin. l.* 1. *c.* 13. duo ista ὁτι τοῦ παραλλήλου ponit: Πολλὰ

γάρ τις δύναται φῦλ' ἀφροσυνῶν γραμματικὴν Ἡφαίστιον συνιέναι, ἢ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco. *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ καὶ ὑπομνηματικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ φῦλ' ἕλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ] Vide *suprà ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν ὑπ' Χρύσιππος μὲν ἐξακούει, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτ' ἔστι κοινῶς, καὶ ἰδίως ἢ ἀνθρωπίνως. Ὁ δὲ Κλεάνθης ἢ κοινῶς μόνως ἐνδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐάπερ ὑπὸ τῶν ὅπη μέρος. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque statuit esse, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁπόταν τι μέρος ὑπόληπτον τοῦ ὅλου] Vide *suprà ad* § 3. & Casaubon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. *v.* 12.

—*quem te Deus esse*
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν κατὰ φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσαι δυνάμενος. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσει δίκαιον ᾖ, μεγαλόψυχον, σώφρονα, ὑμέρετον; &c. & *l.* 5. § 29. οὐδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰ τὶς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. τίνι ὑστέρημα τίς κωλύσει συμβαλεῖν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τοῦ νῦ ἴδια οὐδεὶς ἀλλοῖωσιν ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπισπώμενοι σοφίσματα κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὑπὸ τῆς ὑγιοῦς σοφίσεως ἀπατῆσαι σε οὐ δυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς ἂν ἄλλο ἐμποδίζεται· quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νοῦς καὶ λόγος δεῖ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος ὕπως παραδεδῷ δύναται, ὡς πάρεστι, καὶ ὡς θέλει. Hoc est avtem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ὅστις, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et fastuosiùs, vixqe piè satis idem *ibid. c.* 1. τοῦ προαίρεσιν ἧς εἶχεν ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται.

Ἧς μέρος εἶ] Idem *suprà* § 3. & 4. & *infrà* § 16. Apud Laërtium *Zenon. Citt.* Chrysippus *de finibus:* Μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμετέραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος] *Philosophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως· id est, φιλοσοφίας ἀξίως. uti ipse se Marcus mox explicat. itaqe ùt cum Annot. Lugd. φιλόσοφος ὁ Θεόφραστος legamus, qod svadeat nihil est. nec est commoda satis loqendi formula.

Ὡς ἂν τις κοινότερον ταῦτα συγκρίνειε] *qatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista qis inter se contulerit.* Ità Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, qemadmodum à populo dici solet.* Hoc avtem ideò Marcus istic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον ἢ κατὰ τὸ συμφέρον ὅτι μείζονα λαμβάνω. Contrà *l.* 4. § 10. κατὰ γενόμενα ἰδίως.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα] Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τοῦ θυμοῦ, ἢ ἡ φῦλ' ἐπιθυμιῶν· καὶ ὅτι αἰσχίων ἡ περὶ ἐπιθυμίας ἀκρασία, τῆς περὶ τὸν θυμόν.

Ὁ γὰρ θυμώδης μετὰ πόνου λύπης] Ità Aristot. ubi priùs; οὐδεὶς ὑβρίζει λυπούμενος· ὁ δ' ὀργὴ ποιῶν πᾶς, ποιεῖ λυπούμενός· ὁ δ' ὑβρίζων, μετ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω δὴ ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔφη] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Quis paria esse ferè placuit peccata, laborant,
Cùm ventũ ad verum est: sensus morésq; repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi qoque mater & æqi.

Τὸ μετ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, qàm pœnarum metu abriegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? qæ justior venia in omnibus caussis qam voluntarius, an qam invitus peccator implorat? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Christum vexatum, an qi delectatum, amisit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, risit?*

Ὁ μὲν προπετὴς μᾶλλον] Ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaqe qod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Therfite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demosthene etiam, vel qisqis is est, in *orationis adversùs Nœram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.
Ut non qi prior incipiat, sed se vindicans.

iratus qisqe facere videtur, qod facit. hoc avtem excusationis defensionisqe satis justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse, ἀνεπίφθονον αὐτῷ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρχοντα. Plato *Gorg.* δικαίους χρῆσθαι τούτοις (armis scil. viribúsqe) ὅτι τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμωμοσμένους, μὴ ὑπάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adoriri coactus, ἔχομαι ὑπὸ τῆς χρείας παραλυπεῖν τινὰ ὑμῶν, ὥστε ἐκ τῶν μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. Thucyd. *l.* 2. δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι, διαπερ καὶ ἐπέσπονο ὑπῆρξαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non αἰσχίονα tantùm, sed & ἀδικωτέραν, pronunciat.

Φερόμενος

Φδόμην ἐπὶ τὸ πρᾶξαί τινα κατ' ἐπιθυμίαν] pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha seqente commisit editor Lugd. qâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου] Vide *suprà ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, Ζωοῦν ὀσημέραι τὸ σῶμα τοῦ δεσμόν. (leg. τὸν σωμάτων δεσμόν. qod alii, τὰ σωμάτια ἀεὶ σωδεδυμένα ἔχειν) eo significans, ὡς ἀποδημίαν τοῦ ἢ τελευτὴν καλοῦν ἀεὶ σωσκευαζομένους τὸν χαλεπὸν ἀφιέναι τῆς ἐνεῦθεν πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanqam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formamus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non prominet, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου] qod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλλαγῆναι] Plato *apolog.* οὗ ἀποδημῆσαι, ὁ θάνατος· Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημία θεοῖς οἰκεῖον ὁ θάνατος, καὶ τῆς εἰς κοινὸν πατρίδα πορείας. qi & Socratem dixisse perhibet, περιπλύσιον εἶναι τὸν θάνατον, ὅτι τὸ βαδυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, &c. Joan. ὁ χρυσορρήμων de statuis orat. 5. Τί ποτέ ὄφι θάνατος; ἀποδημία θεόκλειος· ὑπὸ μακρότερος τοῦ σωμάτος. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν ἀποδημίαν οἱ τεθνηκότες ἐξάλπουσιν. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citius digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀποχωρήσαντος, ἀπαλλαγὴ τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, qam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic extulit, ut eum profectum crederes, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potiùs qàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siqidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* qomodò Christus apud Joan. *cap.* 13. *v.* 1. μετάβασιν αὐτὸν τὸν θάνατον καλεῖ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; qomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ *c.* 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaqe qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse qem putamus periisse, præmissus est.* Sed avdentiùs *epist.* 99. *Qem putas periisse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de divers. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* § 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶν γάρ σε οὐκ ἂν φθάσειεν] Consimili phrasi *suprà* dixerat, § 1. ἀγαθῶν γάρ με οὐδεὶς περιελάλλει. Deum avtem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ τῶν ὅλων θεὸς ἀναίτιον ἀποιεῖ λόγος, οὐδεμίαν ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακὸν ποιεῖ· οὐδὲ βλάπτεται τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνον ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν οὐδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò qàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magìs à bono aliqid mali, qàm à malo boni aliqid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιστεῦσαι, ὅτι ὅτι τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτε, ὅτι τὸ κακὸν ὠφελεῖ. οὐ γὰρ δημιουργὸς, ὡς φησὶ Πλάτων, τοῦ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὐδὲ τοῦ δικαίου τὸ βλάπτειν· τὰ γὰρ ἐναντία οὐδὲ τὸ αὐτὸ ἂν ἂν ποτε γένοιτο. δικαιότατον δὲ ὄντα φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ οὐδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Qa causa est Diis benefaciendi natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam qeunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, qos periculo exemit, nec periculosos qidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Lædam sunt, qæ nocere non possunt, nullámqe vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, qàm à sua. Itaqe Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & *cum grano salis,* qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliqando specie mali puniunt.* Itaqe Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam qando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

uantúm. in qem ſenſum & Jacobus Apoſt. *c.* 1. *v.* 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἢ εἰ π] Ex conjectura adſcripſi, εἰ ἢ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ ἢ ἔστι, *ſi jam non ſunt.* vel, ἤτοι, inqit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς;] In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ἐπιθυμῶ εἰναίῳ συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδαιμονίζειν;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ] *Eſſe Deum*, five *Deos*, ut ille pro ſuo ritu ſoqi amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς τῆς ἀνθρωπείων] Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote qæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) qâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cæleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quoqe, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ità conſtanter Stoici. Qò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς Στοᾶς ἀιρέσεως καὶ τὸ ἓξ ὅλως θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μηδενός φασι φροντίζειν τὸν θεὸν, πλὴν ἑαυτοῦ. in qa ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, qos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad qæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt;* (ἄνοιαν & Theophilus nuncupat) *ſapientiam qoqe profeſſos contigit. Sunt qi putent ſibi ipſis animum eſſe, & qidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & aliena: hoc autem univerſum, in qo nos qoqe ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate qadam, aut naturâ neſcieńte qid faciat.* At non ſic οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς. Ἄξιον γὰρ θεὸν ὑπὲρ ὑπονοίαν ῥᾴδιον· inqit noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſerentium, μηδ' εἶναι τὸ θεῖον· ſecundum, εἶναι μέν, μὴ προνοεῖν δὲ μηδενός· tertium, εἶναι, καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρανίων· quartum, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, (leg. ex Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὸν δὲ μόνον, καὶ οὐχὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου. ultimo loco illud, qod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτι οὐκ σε λήθω κυβερνῶν. Verùm legendum κυβερνῶν, tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad. ν'. v.* 278.

——ἦ τέ μοι αἰεὶ
Ἐν πάντεσσι πόνοισι παείσασαι· οὐκ σε λήθω
Κυβερνῶν·——

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κυβερνῶν, ὁ ὅτι, καὶ νῦν κυβερνῶ καὶ διαλογιζόμενον. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς εἶναι, τὰ τε λεγόμενα, καὶ πεποιημένα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις ἀεὶ περὶ ἀνθρωπείων πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δέ γέ μοι δοκεῖ ἓν λέγειν, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τοῖς κτήμασι τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. qem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa differeret, qandoqidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' οὐδὲν τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐξελέγξαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοί, οὐχ ἥττον ἢ τῶν μεγίστων διαφερόντων. ἤκουσι γάρ που, καὶ παρὰ τοῖς νῦν δὴ λεχθεῖσιν, ὡς ἁπάντων γε ὄντες πάντων ἀρετῇ, τῇ τῶν πάντων ἐπιμέλειαν εἰσηνεγκάτην αὐτῶν ἕκαστον κεκλῆσθαι. Et pòſt: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμψύχου μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θειοτάτου αὐτὸ δεῖ πάντων ζώων ἄνθρωπον. θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὥσπερ καὶ τὸν ὑφανὸν ὅλον. πῶς γὰρ οὔ; ἀλλὰ τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φαίη ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ἀδύτερον γὰρ τοῖς κεκλημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσῆκον, ἐπιμελεστάτοις γε ὄσι καὶ ἀείσοις. Deniqi in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μεζόνων. Verùm de iſtis, qia eos advocârat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto : Εἰ μὲν εἰσὶ θεοὶ, πῶς δεῖ τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μέν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ ὅτω πῶς ὑγιὲς ἔσται; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους δέδεν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ, πῶς ἔτι καὶ ὅτων ὑγιὲς δεῖ; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos antè natura qàm fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere.* Naturæ nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat, ubiqe & omnibus præſtò eſt.* Et mox: *Nunqam ſatis perfectum erit, niſi qalem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qa nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qi præſident mundo, qi univerſa vi ſuâ temperant, qi humani generis tutelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Qo loco cave, *interdum* illud aliter qàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Auguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curat univerſos tanqam ſingulos, ſic ſingulos tanqam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c.* 19. *Sic intendit ſingulis, acſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Qod preſſiùs Ariſtides in *Panathen.* πάντων, ὡς μόνων ἐκείνων, ἐπιμένει. Nec elegantèr mimis è noſtris qidam, [Barn. Potter in *comm. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hacvil. *in Pſal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam ſimilem dixerunt ἐκόνι τεχνικῆς πάνυ γεγαμμένῃ, τῇ τοῦ μαείονλος πάνλας ὁράσα, ut Gregor. Naz. *orat in Athan. epitaph.* hoc eſt, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in aſtantium unumquemque oculos defigere videatur*; imò ſic aſtantium unumquemque intueri videatur, acſi ipſum ſolummodo intueretur. Balbus deniqe ex Stoicorum ſententia, (nam de Chryſippo, qm hac ipsa de cavſsa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κατόρθωλον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò univerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à diis immortalibus conſuli & provideri ſolet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἐδυτο] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuiſſe: ſed nec iſti ſoli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qi eſt totus aptus ex ſeſe, qiqe in ſe uno ſua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem ſapientiæ ſtatuo eſſe maximam, non aliunde pendere, nec extrinſecus aut bene aut malè vivendi ſuſpenſas habere rationes.* Senec. *epiſt.* 31. *Unum bonum eſt, qod beatæ vitæ cavſſa & firmamentum eſt, ſibi fidere.* Excuſatius hoc forſan, ſi eo ſenſu ſumeretur, qo Plato dixit in *Epiteph.* Ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται τὰ περὶ εὐδαιμονίαν ἐφόδια, ἢ ἐγγὺς τέτε, ἢ μὰ ἐκ ἄλλως ἀνθρώπῳ ἀποβῆναι, ἐξ ὧν ἢ ἦν, ἢ χαίρει πεπεδέσθαι παιδὸς ἡδέως καὶ τὸ ἐκείνε, τέτῳ δεῖται παραπλησίως ζῆν, —διὰ τὸ αὐτῷ πεπιστεῦσθαι. id eſt, vertente Cicerone *Tuſcul. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex ſeipſo apta ſunt omnia, qæ ad beatè vivendum ferunt, nec ſuſpenſa aliorum aut bono caſu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare coguntur*; *huic optimè vivendi ratio comparata eſt*; —*qòd ſemper in ſeipſo omnem ſpem reponat ſui.* Qanqam religioſiùs Julian. *in Conſtant. orat.* 2. Ὅτῳ ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πᾶσα, &c. *Cui viro ex Deo apta ſunt omnia*, &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operámqe*, ſed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe eſt*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus eſt? fac te ipſe felicem.* Et rurſus; *Hoc eſt ſummum bonum; qod ſi occupas, incipis Deorum eſſe ſocius, non ſupplex.* Quomodo, inqis, iſto pervenitur? *Tutum iter eſt, jucundum eſt, ad qod natura te inſtruxit. dedit tibi illa, qæ ſi non deſerueris, par deo ſurges.* & *epiſt.* 41. *Facis rem optimam, & tibi ſalutarem, ſi, ut ſcribis, perſeveres ire ad bonam mentem. qàm ſtultum eſt optare, cùm poſſis à te impetrare? non ſunt ad cælum elevandæ manus.* &c. Idem tamen *epiſt.* 10. *Votorum tuorum veterum licèt Deis gratiam facias; alia de integro ſuſcipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc eſt qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.

qi ſubjicit tamen *v.* 363.

Monſtro qod ipſe tibi poſſis dare. Scmita certè
Tranqillæ per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 18.

Hæc ſatis eſt orare Jovem, qi donat & auſert,
Det vitam, det opes: æqum mî animum ipſe parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*; qo loco latiùs iſta diſſeruntur: *Judicium hoc omnium mortalium eſt, fortunam à Deo petendam, à ſcipſo ſumendam eſſe ſapientiam.* Et rurſus; *Atqe hoc qidem omnes mortales ſic habent; omnem commoditatem proſperitatémqe vitæ à diis ſe habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falſóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Syneſ. *de provident.* Μηδὲ ἓν ἐνίσχλες τοῖς θεοῖς, ὅπαδον, λῦε ἀθέλης, δυωάμῃ καὶ ζῆν. αὐτὸς γάρ τις ἑαυτῷ τὰ τέτε (τὰ εὐδαίμονος ζῆν) τεμίας, ἀγαθὸς εἶναι βελόμενος. Pium magis qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad iſta manum nobis ſuum numen porrigere. In qam ſententiam & Seneca ipſe *epiſt.* 41. *Bonus vir ſine Deo nemo eſt. an poteſt aliqis niſi ab illo adjutus exurgere? ille dat conſilia magnifica & erecta. in unoqoqe bonorum virorum,*

Qis Deus incertum eſt, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Naſon. metam.* uti Lipſius opinatur; ſed ex *Maronis Æn. l.* 8. ſumptum eſt) niſi qòd in ambiguo reliquiſſe videatur, de numine ipſo divino, an de animo humano cœlitus indito, qem & cum noſtro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate deſumptis: Ἔστιν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν ἀνθρώποις ἀνδρώποις ἀλλὰ τὰ πρὸς εὐθαιμονίαν ἀναθὰ αὐθαιρέτον ἔχειν· πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς δίδοσιν ἐκ ἀρετῆ. *Deus ſi non virtutem hominibus largiatur, ſed eam ſibi ipſi tribuunt mortales; opes verò corporiſque valetudinem citra virtutem largiatur; næ ille hominibus nihil qicqam prodeſt.* Veriſſimum nihilominus, qod noſter *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non eſſe in alius cujusqam poteſtate, ut malum miſerúmve qenqam faciat.* Οὐδεὶς γὰρ ὁ παρεῖναι ἀναγκάζων, nemo ſiqidem eſt, *qi cogere qenqam poſſit, ut recti boniqi rationem tranſgrediatur. l.* 5. § 10. nec verum certúmve minùs, *Nullius cujusqam felicitatem ab aliorum dictis, factis, perpeſſionibus pendere*: qod & Marcus *infr.* § 17. eis verbis voluit; ἀνυσὲν τὸ ἄλλον πονηρὸν ἢ μὴ &c.

Μὴ δυναμένῃ ἢ] Obſervat Mer. Caſaub. tectè tangere iſtic, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & pœnitiæ divinæ imminutivum, qo cenſebant illi ideo bona mala, externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter iſta diſponere neqibat. Ità Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Ὅτῳ ἓν ἔξεσι, τὸ κωλύσον ἀπάντων

ἀπάντων καὶ χωριστὸν ὁι θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν ταῖς φαντασίαις, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἄρα γε ὅτι οὐκ ἤθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδυνάσθη, καὶ ἐκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλλὰ πάντως οὐκ ἐδυνάσθη. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodum quæ immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l.* 2. *c.* 29. *Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. —magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *suprà ad* § 3. τοῦτο δὲ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία] *Famam & infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἀτυφόν φασιν εἶναι τὸν σοφόν. ἴσως γὰρ ἔχει πως τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas; qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyss. *orat. catechet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον δεῖν ἀγαθὸν, ὃ ἡ αἴδησις οὐκ ἐφάπλεται· καὶ μόνον ἐκεῖνο κακὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπόστασις. πόνοις δὲ καὶ ἡδοναῖς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν δεῖν, ἐφ' ὧν τὸ ἀληθὲς καλῶ ἡ καλαύνησις, ἀλλὰ τὸ μὴ μάτην αὐτὰ νῦ καὶ διανοίας, χάριν ἔχει.

Πάντα ταῦτα ὁπόσοις συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranquill. c.* 11. & *ad Mart. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos seqerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adverſ. Jovin. l.* 2. *q.* 4. *In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Piè prudentérque Avgust. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 8. *Placuit divinæ providentiæ præparare in posterum bona justis, qibus non fruentur injusti; & mala impiis, qibus non excruciabuntur boni. ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidiùs appetantur, quæ mali qoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, qibus & boni plerumque afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom *pastor. l.* 3. *c.* 1. Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὅλβον ἑκάστοισιν ἀνθρώποισιν
Ἐσθλοῖς, ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἑκάστῳ.

Divitias pariter justisque malisque supremus
Juppiter ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ, ὅτε κακὰ] Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, qia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ κρείττων δικαιοσυνὴ χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδυνατὸν μεταλαβεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum* & *singulare*. Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, qod honestum est. & qod magis admireris, unum bonum est, qod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* qod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo qidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi qod honestum est. qod honestum, est utiqe bonum. Bonum putant aliqi esse, qod utile est. itaqe hoc & divitiis, & eqo, & vino, & calceo nomen imponunt: tanta est apud illos vilitas boni, & adeò usqe ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur, qo qis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus qàm multi malè utantur. &* *epist.* 117. *Id medium atqe indifferens (hoc est, nec bonum nec malum) vocamus, qod tam malo contingere qàm bono potest; tanqam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Qod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non sunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potéstne bonum cuiqam malo esse? aut potest qisqam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqi ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obsint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergò, qod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psal.* 1. Τούτων οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν τῇ ἑαυτοῦ φύσει, ἃ μόνον ἡδονὴν ῥᾳδίαν ἔχει πρὸς τὸ ἐναντία πειρᾶσθαι, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὸς γίνεται τοῦ κυβερνήσαι δύνασθαι. Avgustin. *concion. solenn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχὺς ἐναφανίζεται] Ità *l.* 4. § 14. Ἐναφανιδῆσαι τοῦ γρόνου. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔνυλον ἐναφανίζεται τάχιστα τῇ σῇ ὅλων οὐσίᾳ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς τάχιστα φθαρήσεται, καὶ οἱ φθειρόμενα αὐτὰ ἐπιδόντες τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ πόρρω διαστοχασμία] Ità *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ πόρρω παραλογισμός. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ὑποτιμήσεις καὶ αἱ φαναὶ, τῶν ἐνδόξων] supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἁρπάζουσι, *auferunt*. nisi si utrumque, qod & potest, supplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτῷ] *qibus, tanqam larvis borrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασιοκλησίας. Ità Epictet. *dissert.*

ſert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ἡμύμφον φθαρῆναι; τὸ ὑ φθεῖρον ἢ μάχαιρά ὅζιν, ἢ τροχὸς, ἢ δηλητα, ἢ κεφαλὴ, ἢ τύφανος. τί σοι μέλει, πόῤῥω ὁδὸν καταβῆς εἰς ἅδου; ἴσως πᾶσαί εἰσιν. εἰ ὑ θέλεις ἀκῦσαι τ' ἀληθῆ, σωτηρικώτερος, ἢν πάμπαν ὁ τύφανος. ὡδίπου' ὡδὶς τύφανος ἐξ μηνὶ πνα ἔσφαξε· πυρετὸς ὑ κ' ἐνιαυτῷ πολλάκις. φόφος δεῖ ταῦτα πάντα, κ' κόμπος κενῶν ὀνομάτων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Qod avtem de morte iſtic Marcus, de rebus qibuſvis externis idem infrà l. 6. § 13. ὅτως δεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ποιεῖν, κ' ὅτι λίαν ἀξιοπρόσιτα πεῤῥήματα φαντάζεται, ὑπομομῶν αὐτὰ, κ' πλὴ ἰσοτέλειαν, ἐφ' ἢ συμβύνεται, φιλοσοφεῖν. Plutarch. de exil. τούτων (ὧν ἡ φύσις ὐδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον κ' πᾶν τὸ λυπῶν ἐκ κενῆς δόξης ἀναπίπλασι) δεῖ, καθάπερ τοῖς δειδοικόσι τὰ θεοφοβεῖα παιδίοις, ἐγγὺς κ' ἁπτὸ χεῖρα πεσόντες κ' ἀναστρέφοντες ἐδίζομαι καταφρονεῖν, ὅτως ἐγγὺς ἁπλομβύης κ' συρεῖσθαι τὴν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν κ' τὸ κενὸν κ' τεταραγμένον ἀποκλύσαι. Senec. ep. 24. Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaqe re ſit: ſcies nihil eſſe in iſtis terribile, niſi ipſum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majusculis pueris evenit. illi qos amant, qibus aſſveverunt, cum qibus ludunt, ſi perſonatos vident, expaveſcunt. Non hominibus tantùm, ſed & rebus perſona demenda eſt, & reddenda facies ſua. Qid mibi gladios & ignes oſtendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle iſtam pompam, ſub qa latet, & ſtultos territat. mors es, qam nuper ſervus meus, qam ancilla contempſit. qid tu rurſus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid ſingulis articulis ſingula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia inſtrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone iſta, qæ nos obſtupefaciunt. jube conticeſcere gemitus, & exclamationes, & vocum inter lacerationem eliſarum acerbitatem. nempe dolor eſt, qem podagricus ille contemnit, qem ſtomachicus ille in ipſis deliciis perfert, qem in puerperio puella perpetitur. Et epiſt. 14. Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris evcniunt. ex his omnibus nihil magìs nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim ſtrepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopiæ atqe morbi, ſilentio ſubeunt, nec oculis, nec auribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa eſt: ferrum circa ſe & ignes habet, & catenas, & turbam ferarum, qam in viſcera immittat humana. cogita boc loco carcerem & cruces, & equleos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, ſtipitem; & diſtracta in diverſum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta ſævitia eſt. non eſt itaqe mirum, ſi maximus bujus rei timor eſt, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis eſt. nam qemadmodum plus agit tortor, qò plura inſtrumenta doloris expoſuit; ſpecie enim vincuntur, qi patientiâ reſtitiſſent: ità ex his, qæ animos noſtros ſubigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod oſtendant. illæ peſtes non minùs graves ſunt; famem dico & ſitim, & præcordiorum ſuppurationes, & febrem viſcera ipſa torrentem. Scd latent. nihil habent, qod intendent, qod præferant. hæc, ut magna bella, aſpectu paratáque vicerunt. Idem qæſt. nat. c. 59. Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta ſunt; ſive illa bella ſunt, ſive navfragia, ſeu morſus ferarum, ſeu ruinarum ſubito lapſu procidentium pondera. numqid ampliùs facere poſſunt, qàm ut corpus ab anima reſolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit. Et ibid. l. 6. c. 32. Qid ad me qàm ſint magna, qibus pereo? ipſum perire non eſt magnum. Vide ad l. 7. § 68.

Φύσεως ἔργον] Ità l. 11. § 34. φυσικὸν ἔργον. l. 4. § 5. φύσεως μυστήριον. Et l. 9. § 3. φυσικὸν ἐνέργημα. Senec. in qæſt. natur. l. 6. c. 32. Mors naturæ lex eſt: mors tributum, officiúmqe mortalium.

Παιδίον δεῖ] Senec. ep. 110. Talis eſt animorum noſtrorum confuſio, qalis Lucretio viſa eſt: (l. 2.)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[Interdum, nihilo qæ ſunt metuenda magìs, qàm
Qæ pueri in tenebris pavitant, finguntqe futura.]

Qid ergò? non omni puero ſtultiores ſumus, qi in luce timemus? & epiſt. 36. Denique finem faciam ſi boc unum adjecero, nec infantes, [fatuos. f.] nec pueros, nec mente lapſos timere mortem: & eſſe turpiſſimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit. Vide eundem ſuprà ex epiſt. 24. & de Conſtant. c. 4. ad l. 8. § 48. Vide & ad l. 4. § 3. ὡς ἀνήρ. Epictet. diſſert. l. 3. c. 24. Περὶ ταῦτα χρὴ θεῶν εἰς πᾶν πόλιν ταύτην εἰσηγωμένον, κ' ὅλη φῦλ ἀνδρὸς ἔργον ὀφείλων ἀπλῶς, πτᾶς ὑπτοδεὴς κ' μέμμιν, κ' κόμπλει σε κ' χαθηλώσει χλαίουλα γώλαια μορφ; ὅτως ὡδίπου παύσῃ παιδίον ὢν νήπιον; ὐκ οἶδ' ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Vide l. 11. § 23. Idem ib. c. 19. ὅτω κ' αὐξηθέντες φανόμεθα παιδία. παῖς γὰ ἐν μυσηκοῖς, ὁ ἄμυσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia ſcil. rerum natura rerum mutationibus iſtis conſtat; ut ſup. § 3. Et ſicut Muſa rhetor, referente M. Senec. præfat. controv. l. 5. de nobis, Mortibus vivimus; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noſter lib. 6. § 15.

Πῶς ἄπλετα θεὸ ἄνθρωπος, κ' χρὴ τὰ αὐτὰ μέρος] Pendent à ſuperioribus iſta; ut novam iſtinc ſectiunculam ordiri nevtiqam ſit conſentaneum.

Hæc enim quæ sequuntur, ex eorum sunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs considerandà in periocha ista proponit: qi nimirum parte homo Deum attingat, &c. neqe enim opus est, ut receptam cum Anton. Lugd. lectionem solicitemus, & ἀπτησόμενος legamus, θεὸς ἀνθρώπῳ. quæquam & Marcus *l.* 12. § 2. de Deo, εἰσὶν γὰρ ἑαυτῷ μόνον ἄπτεται ἢ ἐξ ἑαυτοῦ, &c. Plut. Numâ, ὡς ἐφάπτεσθαι θεοῦ δίκαιον ἄλλως ἢ νόμῳ. Dionysius ὑποβολιμαῖον de divin. nomin. c. 1. Τοῖς ἀσυγχύτοις καὶ ἀσυγκράτοις ἀφθέγκτως καὶ ἀγνώστως συναπτόμενα, κατὰ τὸν κρείττονα τοῦ καθ' ἡμᾶς λογισμοῦ καὶ νοερᾶς ἐνεργείας ἕνωσιν. Epictet. dissert. *l.* 1. c. 3. Δύο ταῦτα ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ὑπῆρχε παρεσκευασμένη, τὸ πᾶμα μὲν, κοινὸν ἀφὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος ἢ καὶ ἡ γράμμη, κοινὸν ἀφὸς τοὺς θεούς. De animâ rationali Galen. in hortator. c. 2. Ὧ, μόνῳ ἐξ ἁπάντων ἐνυπάρχειν τοῖς θεοῖς. Et *ibid.* c. 7. Τὸ δὴ ἐξ ἀνθρώπου γένος, ὦ παῖδες, ὁμοιότητα θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις· τοῖς μὲν κατὰ τὸν λογισμὸν ὄντι, τοῖς δὲ κατὰ τὸν θυμόν. βέλτιον δὲν εἴη τῆς πρὸς τὰ κρείττονα κοινωνίας εἰδυνάμενον, ὁπωσοῦν παιδείας. ἢ πλουτεῖν, τὸ μέγιστον ἐξ ἁπάντων ἔχοντα. Porphyr. apud Eviseb. *præparat. Evangel. l.* 3. c. 9. Ψυχὴ μὲν ἔν λογικὴ καὶ ἀδιάφθορος, καὶ νῦς ἀπαθὴς ἐν ἀνθρώπῳ φύσει, ἓν μοι δοκεῖ κάγεδς εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὑποστήσειν θεοῦ, κατὰ δόξαν αὐτὸς καὶ ἀσώματος, νοερός τε καὶ λογικὴ πρὸς ἀρετὴν συνεσκευασμένη, ἀρετῆς ἕσα καὶ σοφίας δεκτική. Festivè Clem. *Strom. l.* 3. de homine; Ἔοικεν δ' ὥσπερ, Κενταύρου θετταλικοῦ πλάσμασι, ἐκ λογικοῦ καὶ ἀλόγου συγκείμενος, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲ σῶμα, γλοῦ τε ἁρμόζεται, καὶ ἀσθενὲς εἰς γλοῦ. τέτακται δ' ἡ ψυχὴ ἀφὸς τὸν θεὸν, ἥ γε δικὴ τῆς φιλοσοφίας τὰ ἀληθῆ πανδοκεύσῃ.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακέηται] Kyl. *præterea qomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm versionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Casavb. legit διακίνηται vertitqe, *qomodo pars ea afficitur, qando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram, legi posse, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut posterius vocabulum sit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipso, vel à glossematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *qomodo se habeat & afficiatur pars ista.* Ego malim, transpositis vocibus locisqe suis redditis, qò sensus constet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *qomodo se habeat anima, ubi permeaverit, sive pertigerit;* ad Deum ipsum nimirum, vel ad locum eum, qicunqe ille tandem fuerit, sibi divinitùs destinatum, postqam à corpore sejuncta fuerit; εἰς τὸν ἰδιαίτατον ἱδρυθεῖσα τόπον, uti Æschines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διακίνηται, sed sensu diverso; *ubi diffusa & dissipata fuerit,* corporis nimirum compage solutâ. Marcus lucem præfert, qi *li* 4. § 21. ἐπὶ ποσὸν συμμείνασα καταβάλλει καὶ χέεται. Senec. ep. 88. *Innumerabiles sunt qæstiones de animo. unde sit; qalis sit; qando esse incipiat; qàm diu sit; an alioqnde aliò transeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas abidsqe conjectus: annon ampliùs qàm semel serviat, & emissus vageur in voto: utrùm corpus sit, annon sit; qid sit facturus, cùm per nos aliqid facere desierit: qomodo libertate suâ usurus, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviscatur priorum, & illic nôsse se incipiat, cùm de corpore abductus in sublime secessit.* Varias autem hac in parte Stoicorum sententias (neqe enim suis ipsis inter se convenisse videtur) apud Lipsium legas licet, *Physiolog. Stoic. l.* 3. *cap.* 24. Ambiguè noster ubiqe ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipse; uti ostendemus ad *lib.* 4. § 16. Salmas. interim titulum fuisse ista suspicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, insequentis.

§ 13. Καὶ τὰ ῥηθὲν γᾶς, φησὶν, ἁρμονίαν] Pindari verba sunt, à Socrate in Platonis Theæteto de gentino philosopho usurpata, cujus verba *infrà ad l.* 11. § 1. sunt exhibenda. Usurpârunt & post Socratem ex Platone Porphyr. *de abstin. animal. l.* 1. Galen. *hortator. ad artes c.* 2. Clemens Alex. *Strom. l.* 5. Et ex Clem. Eviseb. *præpar. Evang. l.* 13. c. 13. Theodoret. *therap. l.* 12. Verùm aliter illi omnes qàm noster istîc; qi non virtuti, sed vitio dari, qòd istorum curiosi homines, vitæ mentisqe suæ inspiciendi ac discutiendi negligentiores existant. Pari ferè modo artes illas, quæ *liberales* volgò dicuntur, exagitat Seneca *epist.* 88. *Metiri me geometres docet latisfundia. potiùs doceas, qomodo metiar, qantum homini sit satis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potiùs doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes: non esse feliciorem, cujus patrimonium tabularios lassat: imò qàm superbacua possideat, qi infelicissimus futurus est, si qantum habeat, per se computare cogatur. Qid mihi prodest scire agellum in partes dividere, si nescio cum fratre dividere? qid prodest colligere subtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam siqid decempedam effugit, si tristem me facit vicinus potens, & aliqid ex meo abradens? Doces me, qomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego discere volo, qomodo totus hilaris amittam.* Et reverâ, ut Avgust. *Confess. l.* 5. c. 4. leviusculè inflexus. *Dubitare stultum est, qin fidelis homo, qamvis nec saltem septentrionis gyros noverit, melior sit, qàm mensor cæli, & numerator siderum, & pensor elementorum, & negligens sui.* cùm ille, *tui,* dixerit, Deum allocutus.

Τὰ ἐν τοῖς ἧσσ πλησίον ψυχοῖς διὰ τεκμήρεων ζητοῦντος] Vel physiognomonas notat, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perstringit, qo in alienos affectus cordisqe recessus intimos induere sese plerique gestiunt; *curiosum genus ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum*

sum ad corrigendam suam, ut scitè Avg. *confess. l. 10. c. 2.*

Πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον] Opportunum itaqe hic monitum illud Homericum *Odyss. ϛ. v.* 392.

Ὥδε τοι ἐν μεγάροισι γυνὴ βίοτον τε τίτυσκε,
Ἥτις τοι κατὰ θυμὸν ἐὸν πόσιν εὖ τε νοήσῃ.

Talem versum Socrates præ omnibus semper rebus sibi sordi esse dicebat, ut Gellius scripsit *noct. Attic. l. 4. c. 6.* eidémqe in ore crebrum fuisse, tradidit Demetrius Byzantius, uti Laërt. *l. 2.* qò à naturæ rerum aliarum physicâ speculatione abduceret homines ad ethicæ sive moralis philosophiæ studium, qâ animum cujusqe propriùm discutiendi, dignoscendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúsqe commonstratur. qin & eo fine usurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l. 6.* in *Menedem. Cynic.* ab Aristippo, Evseb. *præpar. Evang. l. 1. c. 5.* Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philosoph. l. 1. c. 1.* & *l. 10. c. 1.* Dio Prus. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curios.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἀνδρὸς βασιλικωτάτου,
Καλὸν ἐξυφαίνεις, τὸ δ' ἴδιον παρακλέπτων;
μετάδυς ἔνδυθεν, καὶ μετάγραφον εἶσω τὴν πολυφρεσμοσύνην.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῆς δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l. 3. § 3.* Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον καὶ τῷ σῶμα ἱδρυμένον δαίμονα. & *l. 5. § 27.* ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ παραστάτην καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l. 3. § 5.* ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὴ σφαῖρα τὸ κεφαλῆς καλούμενον πᾶσιν ἡμῖν ψυχῆς εἶδος δεσπόζειν δεῖ τῆς ἐν, ὡς ἕπεται αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἐκάστῳ δεδωκέναι τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, τοῦτο δὴ τῷ ἐν οὐρανῷ συγγένειαν πρὸς γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τοῦτον γνησίως θεραπεύειν] Plato *Timæo* post superiora illa: Τὸν δὴ ἀεὶ θεραπεύοντα τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυῴκιον ἐν αὑτῷ, διαφερόντως εὐδαίμονα εἶναι. θεραπεία δὲ δὴ πάντῃ παντὸς μία, τὰς οἰκείας ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις ἀπονεῖμαι· τὰς δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἶναι κινήσεις, αἷς δὴ παντὸς διανοήσεις καὶ περιφοραί· Apul. *de Socrat. gen. Si quotidiana eorum æra dispungas, invenies in rationibus multa prodigè profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epist. 41. Sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorúmqe nostrorum observator & custos. hic prout à nobis tractatus est, ità nos ipse tractat.*

Καθαρὸν πάθος] τοῦτον κ. τ. Svidas in Εἰκαῖον. qi & mox θεῷ pro θεῶν. Affectus avtem Stoicos prorsùs sustulisse, nulli non notum.

Καὶ εἰκαίῳ] Εἰκαῖον, ματαῖον, ἀνωφελές, Svid. adductis Marci verbis hisce.

Φίλα δὲ συγγένεια] Eam nimirum, de qa *superiùs* § 1. Sed & *l. 9. § 27.* φύσει γὰρ φίλοι. Et *l. 11. § 8.* φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τέλεον τινα ἐλεεινά] Ità *l. 7. § 26. Ubi qis in te peccaverit, cogita statim apud te, qid illud fuerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiserit: τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτίκα. hoc enim perspecto, misereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus sit. Et sunt reverâ improbi homines ὄντα μᾶλλον ἢ φρόνει ἄξιοι, (contrà qàm de rebus suis Andocides *orat. de reditu.*) *miseratione potiùs qàm indignatione digni. Nam sicuti corporum langvor, ità vitiositas qidam est qasi morbus animorum. cùm itaque agros corpore minimè dignos odio, sed potiùs miseratione judicemus, multò magìs non insequendi, sed miserandi sunt, qorum mentes omni langvore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Consol. phil. l. 4. c. 4.* Et Hilar. *in Psal. 118 § 7. Sanctus qisqe cùm cæditur, non humilitatis suæ qi cæsus est, sed insolentiæ ejus qi cædit, miseretur: ut à vesano filio pater, ut ab amente agroto medicus contumeliam passus, dolorem, non ex eo qod perpessus fuerit, sentit; sed ob id, qod ille qem sanum esse cuperet, injuriam sibi vesanus intulerit.* Libanius itidem *orat. 12.* Τὸν παραφρονοῦντα ἄνθρωπον, ὃν χολᾶσθαι νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τίκτειν τῷ φρονεῖν ἰατρῶν ἀναρρᾶσθαι. ὑβρίσθη γὰρ πάλαι τὸν μανόμενον, ὑβρὶ ἕλκωμα νόσου ποιμένος, τῷ νόσον κατηγορεῖ. Stoicis avtem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *dissert. l. 1. c. 18.* Πεπαίδευται φεῦ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν ἂν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; qasi diceret, istud potiùs. Et Marcus *l. 7. § 25. Dei ἂν συγγνώσεσθαι· ignoscere oportet.* Sed & *l. 1 § 15.* τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipse, didicisse se profitetur. Verùm cavtè istîc & cum restrictione aliqa, πρόπον τινα ἐλεεινὰ, id est, *modo qdam miseranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, qod statuit ἐλεᾶν τὸ πάθος, καὶ συγκλιῆ ἄλογον, *misericordiam esse ægritudinem sive perturbationem, contractionémqe animi, à ratione alienam.* itaqe πρὸ σοφὸς ἐλεήμονας μὴ εἶναι· *Sapientes non esse misericordes.* Laërt. *lib. 7.* in *Zenone.* de qo & Lactant. *instit. lib. 3. c. 22. Illud satis est ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos misericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis sententia, *cujus inventorum æmuli sint Stoici, Neminem misericordem esse, nisi stultum & levem.* cùm Plato & Aristoteles contrà docuerint, *Viri boni esse misereri.* Qin & Evripid. contrà prorsus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἔνεστι δ' οἴκτῳ, ἁμαθίᾳ μὲ ἐλθεῖν,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐκ ἀζήμιον
Γνώμῃ ἐνεῖναι πῖσι σοφοῖς λίαν σοφόν.

Non imperiti motus est misereseere.

Sed est viri sapientis, noxæq; imminet,
Cùm sapere sese quiputant, sapiunt minis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνθρώπου πονηροῦ σπλάγχνον ἡ μαλθακότης.
Misereſcere haud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut inſcitum, Phocionis illud apud eundem, tit. 1. Ὅτι ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτι ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον. *Nec è templo aram,* (ad quam miſeris & vexatis receptus fit;) *nec ex vita humana tollendam miſericordiam.* Iſtâ ſiquidem ſublatâ, qod Plinius *l. 7. c. 19. Exit hîc animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúſque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma illud Seneca clariſſimè explicat, *de clement. l. 2. c. 4, 5. Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpeciem alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpeciem. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c. 6. Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeriæ faventium: quam ſiqis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus gemitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c. 5. & 6. Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non ſit. Cæterùm omnia, quæ qi miſerentur, dolentes facerens, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli boſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis materni filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo eximet; & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune exilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranquill.* Ἔνιοι τὴν φιλοσόφων καὶ τὸν ἔλεον ψόγου τρόπῳ ἀπυχθάνας ἀνθρώπους γινόμενον, ὡς καλῶ τῷ βοηθεῖν, ἡ συναλγεῖν καὶ συνοδύρεσθαι τοῖς πάσχουσιν οὐδὲν ὃ ἧ μεῖζόν ἐστιν, ὡδὶ αὐτὴν ἀμβλαβόντων καὶ διακειμένων φαύλως τὸ ἦθος ἀδυνατοῦσιν ἀδυμεῖν καὶ δυσφορεῖν ἐστιν, ἀλλὰ διεγκρίνειν ἀνθ λύπης τὸ κακίαν, Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qualem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut auctor libri *de patient.* ſub Auguſtini nomine, ſive Hugo is de S^o. Victore, ſive alius qis eſt, *c. 1. Zelat ſine aliqa moleſtia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqo dolore, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cogitamus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *proſolog. c. 8.* & Thom. Aqin. *ſumm. l. 1. q. 21. a. 3.* Qin & Aug. ipſe *de morib. Eccles. Catbol. l. 1. c. 27. Quæ illa omnia, qibus hujuſcemodi malis incommodisve reſiſtitur, qi officioſè atque humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſque adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat condolentis alieno malo?* Quanquam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l. 4. c. 4. q. 1.* Verùm pergit Aug. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſque ad ſepulturam porrigit mortuorum? etiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis acutis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. hoc enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt, qod & Zanchius obſervavit. itaque de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inqit, *cùm miſericordium qaſi vitium devitant, qis officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoveantur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranquillitate ſerenentur. Itaque multò prudentius Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere ille, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ gemina ferè, qoad ſenſum, loqatur; de vocabuli uſu duntaxat Senecæ nevtiqam concedens. Nam qod *retract. l. 1. c. 7.* de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vita eſſe tales ſapientes, qualesqidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixerit.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, aut fuerit*, inqit Cicero *Academ. l. 4. nec ipſi ſolent dicere, qíque ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem *de Amicit.* Ἔστι γὰρ ἔοικε ἀδιαφόρου γῆς, ὡδὶ γίγνεσθαι, ut Plut. *de Stoic. contradict. c. 13.* Qanqam avdentiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c. 7. Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem noſtrum nuſqam inveniri. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca, qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *collectan. tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8.*) κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους οὐδέν τινα γεγονέναι νομίζουσι· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hæc utcunque ſe habeant, paret hinc interim, cur noſter iſthîc oratione ſuſpenſâ uſus, τέλειον τινα, non ἀπλῶς, ἐλεεινὸν dixerit.

Δι' ἀγνοιαν] Vide *ſupr. § 1. & l. 11. § 18.* Polyb. *hiſt. 12.* Δεῖ τοὺς μὲν κατ' ἄγνοιαν πταίσαντας, διδόναι συγγνώμην· τοὺς δὲ κατ' αἵρεσιν, ἀπολλάττειν ἔχειν. Sic Perſ. *Sat. 3.*

—*cæret culpâ, neſcit qid perdat.*—

Verùm

Verùm in iſtis diſtinctiones qaſdam adhibet Ariſtotel. *Ethic. l.* 3. *c.* 1. primò ſiquidem diſtingvit *περὶ τὰς ἀγνοίας*. Ἀγνοεῖ μὲν ὃν πᾶς ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πρᾶττειν, καὶ ὧν δι' ἀφετηρίαν· καὶ διὰ ταῦτα ἀδίκους καὶ ὅλως κακοὶ γίγνονται. τὸ δ' ἀκούσιον βέλτιον λέγειν, ὅταν τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τῷ ἀκουσίῳ, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. ὅδ' ἡ καθόλου· ψέγονται γὰρ διά γε ταύτην· ἀλλ' οἱ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς καὶ περὶ ἃ ἡ πρᾶξις· ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἐλεοῦσι καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τούτων τι ἀγνοῶν, ἀκουσίως πράττει. Secundò diſtingvit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον ὄν, inqit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τῷ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς ὄν, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνος planè *Strom. l.* 4. Κἂν μισῶσι τὸν ἁμαρτόντα τινες, δίδυμον τοῦτο τὸ ἄγνοιαν αὐτῷ, δικτέριον τῆς ἀμαθίας τὴν γνώμην αὐτῷ. Epictet. *l.* 1. *c.* 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται πολλαπλοῦς περὶ ἡμῶν μεγίστων; οὐχὶ δ' ἐκείνη μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοῦ τυφλὸς ἐλεεῖσθαι, ὡς τοῦ χωλὸς, ὅτι τοῦ τὰ κνημιαῖα πεπλάνηται καὶ ἀπηκριβωμένως; Obiter monendum, apud Svidam hinc reſtitui poſſe vocem ἐλεεινὰ, qæ periochen iſtam recitanti in Δαίμων, excidit; ſicut & in ſeqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πίστις αὕτη] qâ laborant ii, qos πεπρωμένῃ περὶ ἁπάντων Philoſophus dixit, *Ethic. l.* 1. *c.* 9. Hæc eſt illa ſive πίρωσις ſive τυφλότης, non corporis, ſed *mentis cæcitas*, de qâ & noſter *infrà l.* 4. § 23. τυφλὸς, ὁ κεκλεισμένον τῷ νοερῷ ὄμματι· qam & ſacra pagina paſſim tangit. Eſai. *c.* 6. *v.* 9, 10. & *c.* 42. *v.* 18, 19. Matth. *c.* 13. *v.* 13, 15. & *c.* 15. *v.* 14. Joan. *c.* 9. *v.* 39, 40. & *c.* 12. *v.* 40. Luc. *Act. c.* 28. *v.* 26, 27. Pavl. *ad Epheſ. c.* 4. *v.* 18. Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. Joan. *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Nam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémq; multò, pronuncias. Καὶ γὰρ ὑγιὲς, τὸ κωλυόμενον ἧττον ἐν αὐτοῖς φύσεως πεφύκασι, ἢ ῥᾳθυμεῖν ἐπὶ πᾶσιν ἀφορμὴν παρέχειν. Philo *de providenc.* apud Eviseb. *præpar. Evang. l.* 8. *c.* 14. Ἄγνοια ὁ χαλεπώτατος τῆς ὃν τὸ σῶμα πόνων ἐπιφέρουσα τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebrietate*. Epictetus etiam diſſert. *l.* 1. *c.* 18. ubi eandem, qam Marcus hic, cavſam agit: Ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν τυφλὸν καὶ ἀξιοπαθῆ, ὃν τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων, τὸν λογικὸν καὶ φρονοῦντα, οὐ διαπαντὸς ἐλεήσεις, ἀλλὰ τῶν χαλκίων τὸν διαφερόντως ἐπαινέσῃ καὶ θαυμάσῃ, τοῦ τὰ τοιαῦτα βλέποντος; καὶ ἐκείνῳ ἔσῃ ἕτοιμος εἰπεῖν, τοῦ τυφλὸν μὲ ἐποίησας καὶ τὸν κακόν; μαγίστρε γὰρ βλάξ ἢ πᾶς μαγίστρος. Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 19.

Nam qi Sidonio concludere callidus oſtro
Neſcit Aginatem potantia vellera fucum,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Quàm qi non poterit verum diſtingvere falſo.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream triſtiùs pavlò ſe habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, qam formicæ & muſcæ & culices habent; & non lætari illius poſſeſſione, qam Sancti ſoli & Apoſtoli meruerunt. Ex qo pervides*, (Hieronymi ſunt *ad Caſtrutium*) *qod multò melius ſit ſpiritu videre, qàm carne; & illos oculos poſſidere, in qos peccati feſtuca non poſſit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ οὐ τὸ ἀπολλύμενον ἐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ὅτως ἀκαιρεῖαν ἀναφαίνεται] Corrupta iſta eſſe monitu nihil opus. corrigere forſan havd ità proclive fuerit. Svidas in Ἀκήραιον (pro qo tamen, Ἀκαιρεῖαν ſubſtituendum eſſe liqet) ſic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον ὅτως ἀκαιρεῖαν φαίνεται. Qid ſi legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν φαίνῃ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐ φαίνῃ ἴσον· καὶ τὸ ἀπεβαλλόμενον ὅτως ἀκαιρεῖαν ἀναφαίνεται, ab avtoris mente certè iſta nevtiqam diſcedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qàm diutiſſimè protrahat, an breviſſimè defungatur. idem ſiqidem prorſus eſt, qod utrqe iſtorum tum ſuperando vivit, tum moriendo amittit; atqe idipſum punctum temporis inſecabile duntaxat. qum enim tempus præſens idem utrique ſit, nec amitti poſſit niſi qod in præſentiarum habetur; idem neceſſe eſt id ſit, qod utrqe moriendo amittit. Illud autem eſt inſecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἄπαυστος ζῇ, καὶ τοῦτο ἀπολλύει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariſs. D. Salmaſio, qi de aliis locis reqiſitus, pro liberalitate ſua, & de iſto ſententiam ſuam reſponſo inſeruit. cui probari cùm videam, non jam ampliùs pro mera conjectura habeo.

Ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὂν καθ' ἑαυτό] Ità *l.* 9. § 35. Καὶ ὁ ἐχαλκήρης ἀποδυνῶν εἰς ἴσον καταστήσεται τῷ σοφῷ. Sen. *qaſt. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia ſeres conſtanter, ſi cogitaveris nihil intereſſe inter exiguum tempus & longum. horæ ſunt qas perdimus. puta dies eſſe, puta menſes, puta annos: perdimus illos, nempe perituros. qid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & qividiſſimos ſui deſerit. nec qod futurum eſt, meum eſt, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis pondeo: & magni eſt modicum fuiſſe.* elegantèr Lælius ille ſapiens dicenti cuidam, *Sexaginta annos habeo: Hos, inqit, dicis ſexagima, qos non habes? nè ex hoc qidem intelligimus incomprehenſibilis vitæ conditionem & ſortem temporis ſemper alieni, qòd annos annumeramus amiſſos.* Qæ poſtrema ſavere poſſent ſuperioris clavſulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Caſavb. etiam admiſit, εἰ καὶ τὸ ἀπολλύμενον οὐκ ἴσον· ut *tempus præteritum, qod jam amiſ-*

ſum eſt; inæquale eſſe concedatur, cùm longius hîc, illîc brevius extiterit: ſi id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, qod habetur, contendit: & utrumq; *infecabile* eſſe concludit, & qod amittitur & qod habetur.

'Αγελαῖον] *Infrà* § 17. Τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὁ χείρων ξυμμί. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀγελαῖον· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ τὸ ἀδηλον. Senec. *de brev. vit. c.* 10 *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præſentes ſunt.* & *ibid. In tria tempora vita dividitur; qod eſt, qod fuit, qod futurum eſt. Ex his qod agimus breve eſt, qod egimus certum, qod acturi ſumus dubium.* Et in hoc igitur ſenſu verum eſt, qod Poeta neſcio qis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

qod eſſe ex Menandri *plocio* traductum, unde iſtud Stobæo *tom.* 2. *tit.* 108. lavdatur,

Μικρόν τι τοῦ βίου κ' γενὸν ζῶμεν χρόνον;

docet Janus Rutgerſius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

'Ο γὰρ ὐκ ἔχει, πῶς ἂν τις τοῦτο αὐτῷ ἀφέλοιτο] Hinc proverbialia illa, Plavt. *Aſinar. act.* 1 *ſcen.* 1. *v.* 79. —— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere veſtimenta me jubes.

Téne ego defrávdem, cui ipſi nihil eſt in manu? Apul. *fabul. Mileſ. l.* 1. *Qid viatori de ſumma paverie latroncs auferre poſſunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem paleſtritis deſpoliari poſſe?* Joannes ille oris avrei *in Matth. homil.* 83. nec à centum.

Ἢ ὐκ ἀκούεις, inqit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα κ' γυμνὸν ὐδ' ἑκατὸν ὁμοῦ συνελθόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοιοῦται κ' ὁμοειδῆ. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ κ' τὸ ὁμοειδές. & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, κ' εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσαι. & *l.* 7. § 1. πάντα σωθῆναι, κ' ὐδὲν χαινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γινόμενον ἔστω ἀεὶ εἱλίνετο, κ' ῥυήσεται, κ' πω πάνταχῆ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem ſunt omnia ſemper.*

'Αναπυκλέμβεται] Sic *l.* 9. § 28. Ταὐτά ὅτι τοῦ τῆς κόσμου ἐγκύκλια, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Ariſtot. *Phyſic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶναι τὸ ἀνθρώπινα. qo loco & Alcmæonis illud feſtivum commemoratur, τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τῷ ἀρχῷ τῷ τέλει προσάψαι· hoc eſt, ἐπαναπλέκειν πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, κ' συνεχῆς ποιεῖν. itaqe *circulationem* iſtam intelligendam de rebus, non numero, ſed ſpecie iiſdem recurrentibus. & Plato *Timæo*: τοῦτο ἅμα πᾶν, οὗ πρόσθεν ἀπειρομήν, γίγνεται. Senec. *epiſt.* 24. *Nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum definit; autumnus hyems inſtat, qa vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, motu ordo mutatur, & qæ ſeqebantur præcedunt, & qæ occidebant oriuntur; omnia, qomodocunqe ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de reſurr. c.* 12. pòſt ſuperiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum, &c.* Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis ineſt qidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Avrelian. Cuncta in orbis modum vertisnihilqe accidere, qod rurſum naturæ vis ferre neqeat ævi ſpatio.* ità reſtituit ſententiam optimam, peſſimè habitam Cl. Salmaſius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶσι γὰρ χαρᾷ πάσι κυκλοῦσιν, ὥσπερ ἄρκτοι φορεῖσι πολλοῖσι. Et Ariſtot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλοῦσι καὶ τοὺ αὐτούς.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil*, inqit, *refert per breve aliqod temporis ſpatium, an in perpetuum iſta videris.* qare? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, κ' ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσαι. πάντα γὰ ὁμογενῆ κ' ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἓν ἑκάτον ἔτεσι, κ' τὸ τετρὶ ταὐτὰ ἰσορρόπους. & *l.* 12. § 35. Τὸν κόσμον θεωρῆσαι πλόνοι ἢ πλόνοι χείνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità qod Senec. *ep.* 102. *Nihil interest inter diem & ſeculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *ſuppoſititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τοῦτον οὐτυχέσταλον λέγω,
Ὅστις θεωρήσας ἀλύπως, Παριβόητ',
Τὰ σύμπαντα ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κοινὸν αὐτῷ, ὕδωρ, νέφη,
Πάθη. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὀλίγα παρέντα· κἂν ἐπιστρῶ σφόδρ' ὀλίγως,
Σεμνότερα τούτων ἕτερα οὐκ ὄψει ποτέ.

i. e. vertente Grotio,

——*hunc credo felicisſimum,*
Qi cùm ſpectârit, Parmeno, placidè Deûm
Auguſta dona, redit citò unde venerat:
Fubar, inqam, ſolis publicum, nubes, aqas,
Ignem. namqe annos qamvis centum vixerit;
Eadem videbit: ſitq; licèt ævi brevis,
Tamen iſtis nihil eſt conſpicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli qòd Athenas non videret: Πόθεν ἴσθι Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι; κ' τὴν ἀκρόπολιν ἡμῖν; πόθεν ὐκ ἀρκεῖ σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; χρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν σὺ ἥλιον, τῆς συνόλης, ἢ ἄρσεν, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θαλάσσης;

Ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa liceat mihi bona cum venia diſſentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritiſſimo; qi τεθνήξομαι vult eſſe *futurum ſecundum*, ſive *paulò pòſt futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω: eóque notat, qi themata fingunt inavditam, τεθνήκομαι nimirum, cujus futurum ſit τεθνήξομαι. Qum tamen nevtrum horum neceſſarium ſit ad vocabuli iſtius analogiam ſtatuendam.

dam. Siquidem, ut monet Eustathius *ad Iliad. μ. more Syracusanis familiari, ex præteritis præsentia sæpenumero formantur.* Sic κέκληγα κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἴσηκα ἰσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἐσήκω ἐσήξω, & in media voce, ἐσήξομαι. Unde Sopater *epist. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit. 46.* Τίς ἂν ὕστερος γένοιτο ξυμφορᾶς λέγων πεπρᾶχθαι, ὃς οὐ πᾶσαν τύχην ἐν ἀφθόνῳ μετέσχεν ἀσφαλῶς ἐσήξεται; & Marcus *l. 10. § 36.* ὑδεὶς ἔστιν ὕστερος ἐυπόλμος, ᾧ ἐπιθήσονται ἃ παρεισήξονται τινες ἀσαναλώμοι τὸ συμβαῖνον κακόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l. 7. § 22.* ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότερα τεθνήξετε. (ut τεθνήξω illud in Aristoph. *Acharn.* cur sit Stephano suspectum, nihil ampliùs exstat. qod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ἡ ἐπίνοια φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντος.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l. 4. § 37.* Ἤδη τεθνήξη. Et *ibid. § 47.* Εἰ τίς σοι δοὺς ἔπαιρε, ὅτι αὔριον τεθνήξη. unde participium τεθνηξόμενος, qo noster etiam non semel usus est. Clemens *Strom. l. 4.* Ὑπακούων ταῖς ἐντολαῖς βιώσεταί τε, κἂν ἀνῇ, τεθνήξεται· ὅταν δὲ ἐκ διαδοχῆς ζωοποιηθῇ. Qod & Tatian *adv. Græc.* θέλοντος μόνον (Deum vult) ἀγενήτως καὶ ἀθανάτως, ἃ ποιήσομαι, τεθνήξομαι ἢ μᾶλλον. Lucian. *Anthelog. l. 1. c. 12.*

Ὡς τεθνηξόμενος, πρὸς σῶν ἀγαθῶν ἀκούειν·
Ὡς ἢ βιωσόμενος, φείδου σῶν κλεδόνων.

§ 15. Πᾶν ἀκατάληψις] Et πάντα ἀκατάληψα. Nihil istis apud nostrum crebriùs occurrit. ità *l. 12. § 8. 22. 26. & l. 4. § 3.* Ὁ βίος ἀκατάληψος. & *l. 3. § 9.* Ἐν ταύτῃ τῇ πάσῃ. Senec. *epist. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt.--tam miser est quisque, quàm credit.* Vide *ad l. 8. § 47.*

Δῆλα] δηλοῖ, forsan; *ostendunt, probant hoc.* Ità de Marco nostro Herodianus: δηλοῖ ἢ ὅτι καὶ εἰς ἡμᾶς ἥκει, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸν, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de causs. plant. l. 6. c. 27.* Τὸ φυτὸν τοῦτο ζητεῖ μᾶλλον τοῦ ἄλλων. δῆλον (leg. δηλοῖ) ἢ ἡ εὐφυλλία, καὶ ἡ μικροκαρπία, καὶ ἡ χρόα τῷ καρπῷ. πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l. 6.* qænam avtem vel ad istum vel adversùs istum scripta (ità enim verba, prout habentur, sonant) Marcus hîc respexerit, mihi tam incertum est, qàm qod est incertissimum. M. Casavboni interim sententiam hactenùs probo, ut Monimi ipsius scripta designari existimem. non tamen ut in eis per *dialogismum* sub aliena persona istud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipsius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τὸν Κυνικὸν Μονίμου λεγόμενα, *qæ à Monimo Cynico dicta sunt.* neqe enim est, qod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea sit. Sic enim, præter Herodianum superiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v. 159.*

Τίμιον ἀρνύμενος——
Παρὰ Τρώων.——

id est, παρὰ τῶν Τρώων. *Sibol. Panas sumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyss. ζ. v. 207.*

——πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove sunt.

Et Clemens *Strom. l. 1.* κολάζονται πρὸς τοῦ νόμου ὡς τῶν αἴτιοι. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

——ἐπαίνου τεύξεται πρὸς γοῦν ἐμοῦ.
--*à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Cassandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων·
Σοφὴ κέκλημαι· πρὶν παθεῖν ἢ μείνομαι.
Ab his, qi in ipsa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum experti, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios sive Scepticos inclinâsse Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam istam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter πρὸ τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id est, *eos qi veritatis dijudicandæ medium certum sustulerint,* Monimum Canem recenset, *lib. 1. adv. Logic. c. 2.* eúmqe asserit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κατ' ὕπνους ἢ μανίαν παραπίπτουσι ταῦτα ὁμοιῶσαι· id est, *ea qæ sunt, picturæ adumbratæ consuliſſe, nostras eorundem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis se ingerunt, geminas prorsùs censuisse.* Qin & dogma ejus qod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. cosd. l. 2. c. 1.* Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὸ πάντα· ὅσπερ ὅμοιός ἐστι τοῖς ὄντως, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum esse dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* substituerit, nihil erat) *id est avtem opinio eorum qæ non sunt, ac si essent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco superiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l. 2. c. 4.* adductus.

Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδεν· δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliqid nemo novit; sed opinio cuncta est.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata est. ἡ γὰρ ἀκατάληψις τῶν φυσικῶν καὶ τύφου ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l. 1.* ex Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1, 2.* Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certissimam Menandri verbis à Laërtio ex *Eqisone* (non ex *Citharista*, qod frustra Cl. Casavb. ariolatus est) adductis, qæ viros insignes maaiter hactenùs torserunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ἀκαταληψίαν τύφων εἶ πᾶν ἔχει.

Qod Ambros. Camald. vertit;

Nam cuncta fastum dixit esse cætera.

præter peram, scil. *aut tres etiam*, qas habere dixerat, *peras.* Verùm id seriem orationis non pati cùm adverteret

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definit:

Τὸ γὰρ ἀπαλαφθὲν τυφλὸν εἶναι φῶς ἔφη.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tanquam *Lavernionem* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac felici quidem in priore vocabulo conjectusâ usus est: τῦφον in τυφλὸν quò mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ἀπαλαφθὲν τῦφον εἶναι φῶς ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. πᾶν ἀπαλαφθὲν. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Scepetico convenire queat: cùm certitudinem nulla secta avt exertiùs professa sit, avt enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* staruminandum, ostendere simul, multum imò totum ferè in hoc consistere, quibusnam quisque opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὀνειρος καὶ πῶρος.

Ἐὰν τις αὐτὸ τὸ νόημον μάλιστα τῶν ἀληθῶς λεγόμενα] *Si qis quod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, eatenùs amplectatur, quatenus est veritati consentaneum.* Quod idcò dictum, qia Monimus, Laërtio teste, γλίσχρα παίγνια ἀπεδήμει λαληθέα μαμιλλᾶται, id est, *ludicra quædam scripsit, qibus seria subessent.* Id quod & de Socrate Galen. *de usu part. l. 1. c.*

Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκράτους μῶσα, μιλτίουν ἀεὶ τιὰ σατυλὴν ἐν μέρει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in *Cynismo* Julian. Imper. Μὴ τοίνυν τὸ πάλαιόν, ὅσα ἔπραξε, ταῦτα αὐτὸν ἐσατυρικέναι νομίσωμεν· ἦσι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις ὑπ' ἀνάγκης. Senec. *epist.* 58. ubi de ideis Platonicis differuerat; *Quid, inquis, ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed quemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, &c, ut dici solet, pascit: sic nos animum aliquando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta opera sint: ex hîc qoqe, si observaveris, sumes quod fieri possit salutare. hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur avtem τὸ ἥδυ loco τοῦ νόημον legi voluerit Aanot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ νόημον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaphorâ idem significare agnoscat.

§ 16. Τθείζει ἑαυτὸν ἡ ψυχή.] ità *supr.* § 6. Τθείζεις, ἐθείζεις αὐτῷ, ἐ ψυχή.

Ἀπόσημα καὶ δὴ φῦμα τοῦ κόσμου] Ità *l.* 4. § 23. ἀπόσημα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, καὶ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τοῦ κοινῆς φύσεως λόγου. Eum, qi vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acquiescit, vel hominem aliqem sibi congenerem aversatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen *therapeutic. ad Glaucon. l. 2.* Ἀποσήματα vocant Medici τὰς διὰ διάστασιν ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίσανται τὰ πέριξ ἀλλήλων ἡμύοντα σώματα. Φύματα verò idem *ad Epidem. l. 6.* definit, ὅταν περὶ φύσιν ὄγκος τινὸς ἀνῇ ἡ ἔξωθεν αἰτίας γενομένης μάλιστα ἢ πρὸς τὸν ἐντὸς τόπον ἐπιρροιβδήσῃ· ὑπὸ δὴ ἐν τῇ γῇ φυομένων sic dictos. licentiùs tamen ista quandoqe sumuntur: & τὸ φῦμα αὐτὸ τοῦ ὑποφύματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul. & Simplic. in Aristot. Physic. l. 2.* sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l. 3.* Et Valer. Max. *l. 1. c. 8.* (nam Phalerærum perperam exhibent codices Pliniani *l. 7. c. 50.*) qod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tubor* dixit Sen. *de benef. l. 2. c. 19.* prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l. 5. c. 18.* § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει] Vide *sup. ad* § 9.

Ἐπ' ὀλίγα σκοπὸν] Vide *supr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καὶ τοι πρὸς ἔχει λόγον, κυβερνήτου μὲν ἐν εἰκῇ τοῖς πνεύμασιν ἁρμόσαι, ἀλλὰ πρὸς ὅρμιν εὐθύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότου κατὰ σκοποῦ βάλλειν· καὶ μὴ δὲ καὶ χαλκευτικόν τινα ἢ τεκτονικὸν ὅπλα θεῖναι ἢ κατὰ τῶν ἔργων ἐφιέναι τέλος· ἡμᾶς δὲ ἐν τούτων δημιουργῶν ἀπολείπουσι, πρὸς γε τὸ σωφρόνως διώκειν τὸ ἡμέτερον· ἐν γὰρ δὴ τῷ χειραγωγεῖν ὄζει πλέον τὸ ἐργασίας, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ βίῳ σκοπὸς ἐν ἔστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρὴ, τόν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις προσεοικέναι μέλλοντα. ἢ ὥσπερ ἂν ὁπλίτῃ ἀτειχῶς καὶ δὴ πλοίαν τὸ ἀνερμάτιστα, ἀδύνατ' ἦμεν τὸ ἐπὶ δὴ τὸ ψυχῆς ἐξάνιον κατεζεῦχθαι, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo facit qemadmodum debet, nisi habuerit qò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum nostrum dictumqe respiciat. veluti navigantibus, ad aliqod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, qâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de qibus Seneca idem *epist.* 72. *Scire debet qid petat ille, qi sagittam vult mittere; & tunc dirigere, & moderari manu telum: errant consilia nostra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari discit, destinatum locum captat, tum manum format ad dirigenda qæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l. 1. c. 11.* Ἆρ' οὖν καὶ πρὸς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μεγάλην ἔχει ῥοπὴν, καὶ καθάπερ τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eudem. *l. 1. c. 2.* Δεῖ δὲ πάντα τὸν διανοούμενον ζῆν κατὰ τιὰ αὐτῆς προαίρεσιν, διάδηλα πνὰ σκοπὸν τοῦ καλῶς ζῆν, πρὸς ὃν ἀποβλέπων, ποιήσεται πάσας τὰς πράξεις· ὡς τό γε μὴ σωστέον εἶναι τὸν βίον πρὸς τι τέλος, ἀφρόσυνης πολλῆς σημεῖον ὄζει. Itaque Cicero, *de finib. l. 1. Qid est in vita tantopere qærendum, qàm qis sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia bene vivendi, rectèqe faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἀσχόλως ὁδοιπορῶν, ματαιοπονήσει.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἀνὰ ἀναφορᾶς. ut *l.* 12. § 20. *citra respectum habitum ad finem aliqem certum.* Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἐφεσον γὰρ ἡμῖν γνωμέναν ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν, εἰκῇ πεποιήμεθ. ἐὰν δ' ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διημαρτήμεθα.

Καὶ ἀπαραχολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc effet ἀναχολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & considerationc, ad finem communem consequatur, necne.* Cas. παραχολουθεῖν *intelligere, intelligendo assequi vel consequi.* ἀπαραχολουθήτως igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliqid, nescius qid agas, aut qid velis.* Sicut ἀπαραχολουθήτως ἔυ ποιεῖν, *ità bene facere cuiquam, qasi nescias, aut non advertas qid agas. l.* 5. § 6.

Δεῖον καὶ τὰ μικρότατα κτλ πρὸς ὁπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθ] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἡ τις πρόθεσις μὴ ἔχῃ πρὸς ἀναφοράν, αὕτη διαπίπτει τὸν βίον. *Omnis actio, qæ ad finem debitum respectum*, vel propinquum vel remotum saltem, *non habuerit, vitam nostram qasi in partes distrahit*, sibique minimè per omnia consentientem reddit. Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἱμασιὰν τινα καὶ θριγκὸν οἰκοδομοῦσιν ὁ διαφέρει ξύλον τῷ πυρὶ δοθῆναι, ἢ λίθον ὑπερβῆναι χαλεπὸν, ἢ σπένδειν ὑπὲρ ὑγείας παρασκευάσαντα μήματος, διὰ ποίησιν οἱ φαῦλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν, ὡς ἔτυχε, συμφορήσαντες εἰς ταυτὸ καὶ συνθέντες· ἀλλ' ὅταν προσκόπτοντες, ὅτι ἥδιον, καθάπερ ἱερὸν τινὸς οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῆς τοῦ βίου κατασκευῆς χρυσίᾳ κρηπὶς, κἂν εἰκῇ προτεθῇ τὴν γνώμην, ἀλλ' ὡς ὑπὸ σάθμης τοῦ λόγου προσάγωσι καὶ προσαρμόττωσιν ἕκαστον.

Καὶ τὰ μικρότατα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 11. Καυθῆναι ἕυρόντες, ἀκαρεάβατος χρόμεθα, φίλα αὐτῷ μηδὲ τὸν δάκτυλον ὀλείνοντες. Julian. Imper. *orat.* 1. Νόμος ὅτι παλαιὸς παρὰ τοῦ πρώτου φιλοσοφίαν ἀνθρώποις φήναντος ὑποσὶ κείμενος, ἅπαντας πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ καλὸν βλέπουσιν, ἐπιτηδεύειν ἐν λόγοις, ἐν ἔργοις, ἐν ξυνουσίαις, ὁπὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ βίον ἀκροις καὶ μείζοσι τοῦ καθῆκοντος ἐφιεμένους: ubi Petav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. ut Svart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις retinendum contendit, & tenuissima qæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἔπεσθ τῆ πόλεως καὶ πολιτείας τῇ πρεσβυτάτῃ λόγῳ καὶ θεσμῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qa homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, qæ pulcerrima est sanè, freqenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 21. ἀνθρώπους πολίτας τῆ πόλεως τῇ ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ὠνομεῖ πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρίς μοι, ὡς ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36. ἄνθρωπε, ὑπολείπεται ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. lib.* 1. *c.* 12. Πάσῃα ἂν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπισκεμμένῳ, πῶς αὐτὸς γνώμῃ ὑποτέτακται τῇ διοικούσῃ τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆ πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς οὖτο ὑπέπτωμεν; ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἢ πόλις, ὁ τῆ πόλεως νόμος. δεῖ γὰρ με ἀεὶ τῷ νόμῳ πειθαρχεῖν ἐν παντί. Chrysippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in *Zenon* laudatus: Ἴσον ἔζι τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῆς φύσεως συμβαινόντων ζῆν· μέρη γάρ εἰσιν αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς ὅλης. διόπερ τέλος γίνεται τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· ὅπερ ἔζι κατ' ἀρετὴν αὐτὸ, καὶ κατὰ τὸν τῶν ὅλων, οὐδὲν ἐνεργούσης ὧν ἀπαγορεύει εἰωθὸς ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅπερ ἔζιν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἐρχόμενος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτῳ τῆς τῶν ὄντων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. §. 1. Avtor *de Mundo c.* 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus disseruerat; ἔστιν ὑπολαμβάνειν καὶ περὶ τὴ μείζονος πόλεως, λέγω δὴ τὸν τοῦδε τοῦ κόσμου. νόμος μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοχλινὴς ὁ θεὸς, ἀδιάκριτον ὑπολαμβάνων διορθωσιν ἢ μετάθεσιν· κρείττων δ' ὅμως καὶ βεβαιότερος ἡμῖν ἐν κύρωσιν ἀναγεγραμμένων· ἡγεμὼν δὲ ἀκινήτως αὐτὸς καὶ ἐμμελὴς, ὁ σύμπας διοικονομεῖ διάκοσμον ἐφανῆ καὶ γῆς, &c. Et Philo de *Joseph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ἔζι, καὶ μιᾶς χρῆται πολιτείας καὶ νόμῳ εἷς· λόγος δ' ἔζι φύσεως, ἀφορμητικὸς μὲν ὧν ἀφικτέον, ἀπαγορευτικὸς δ' ἂν ἃ πονηρόν. αἱ δὲ καὶ τόνδε αὖται πόλεις, ἀφίλοχαλοί τε εἰσὶν ἀεὶθμῷ, καὶ πολιτείαις χρῶνται διαφερούσαις, καὶ νόμοις ἔχι τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & *l.* 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲ χρόνος σῖμή] Σημεῖον χρόνε, Græci; & *punctum temporis*, Latini, pro spatio angustissimo dixere: uti observat Donatus *ad Terent. Phorm. l.* 4. translatione à Mathematicis factâ, qibus σῖμή sive σημεῖον id dicitur ἧ μέρος μὲν ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. ideóqe est insecabile, nec pro qanto habetur. Eóqe sensu noster hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνε βίε, ὁ μὲν χρόνος σιγμὴ. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τῦ χρόνε, σιγμὴ τῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σῖμὴ χρόνε, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est qod vivimus; & adhuc puncto minus:* qod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: ὅτι τὰ μέλια καὶ τὰ μέλεα ἔτη, σιγμή πε ἔζιν ἀόριστος, μᾶλλον δὲ μέλιον τι βραχύτατον σιγμῆς. Qod autem illi σιγμὴν, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. ῥοπὴν, id est, *momentum*, dixit. Ῥοπή ἔζιν ἅπας ὁ βίος. ὡς μία γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν φρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἄπειρον. Vide *supra*, *ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὺ ὑσία, ῥᾴστα] *L.* 5. § 35. Τὰ αἰδοῖα συμέλαβλα, καὶ ἔχ ἑκόντα. De Stoicis Plut. *de commun. notit. c.* 39. Συγχωροῦσιν ἔτοι, τὰς μὲν ἐπιθυμίας

per:

ρει πάσας ὑσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μιᾶσθαι, τὰς δ, ποδὸν ἑπόνδια προσδεχομένας ὅτι ἡ φορὰ καὶ ἄπειρον ἀεὶ δαπανᾷ καὶ πλήθει, ταῦτα μὲν διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι ταῖς εἰρημέναις προσόδοις, ἐξαμαλοῦσαι τὰς ὑσίας λαμβανομένας· αὐξήσεις δ καὶ φθίσεις, ὃ κατ' ἴκλιν ἐστὶ σωμάτων θνητῶν, τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγεσθαι· ῥύσεις δ καὶ φθορὰς μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι προσῆκον· ὅτι τὰ καθεστῶτα εἰς ἕτερον ἐκβιάζεται· τὸ δ αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ἐστιν ὑπομενόμενα καὶ διαμένοντος. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ἐξίσου, Εὐείπε ἴκλιν, ἄνω καὶ κάτω. νῦν μὲν ἐπὶ γυπτὸν εἰς ἴκλιν ὀδόντων, νῦν δ ἐξ ἴκλης εἰς γῆρας ὑπονοσεῖν καὶ ὑποτρέμουσι. Senec. *epist.* 58. *Lacunas videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qi fuit juvenis: nemo est manè, qi fuit pridie. ego ipse dum loqor mutari ista, mutatus sum.* Et mox: *De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet.* Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membrana summo de cortice rerum
Dereptæ volitant ultro citróq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quascunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora.——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Indè Clavdian. *in Mallii Coss.*

——sempérque fluentis Materiæ.——

Ἡ δ αἴσθησις ἀμυδρά·] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δ αἰσθητήρια ἀμυδρά, καὶ συναπτρίπωλα.

Ἡ δ ὅλη τοῦ σώματος σύγκρισις, ἕυσηπτος] *Corporis totius fabrica, putrescere apta,* sive *putredini obnoxia.* Σύγκρασις Junio magis placet, pro eo qod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam autore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις οὐκ ἔστω σωτικέρασι τὸ συγκριμάτιον σου. Æschines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ πάντων συγκέκριται. & *l* 4. § 5 ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων. In eandem cum Marco isthîc mentem, Senec. *ad Marc. c.* 11. *Putre ipsa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidisque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *fluido* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piscibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* sed & animantibus qibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putresceret corpus, pro sale datum,* havd absurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——nos homunculi,
Salillum animæ, qam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vasculum salis sumus, i. e. corpuscula animata: qia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ità & corpora, effluentâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaque Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἅλας τῆς σωμάτων τὰ νεκρὰ διατηροῦν ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολλοῦ χρόνου, ἀντιπάπτει τῷ δυνάτῳ, καὶ οὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολισθεῖν καὶ ἀφανισθῆναι τὸ θνητόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχὴ, δειότατον ὂσα τῆς ἡμετέρας, τὰ ζῶα συνέχει καὶ ῥεῖν οὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕπως ἡ τῆς ἁλὸς φύσις τὰ νεκρὰ παραλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πολὺ φθορᾶν, καὶ κατέχει καὶ ἵστησιν. &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβος] Ità restituit Xyland. cùm antè ῥόμβος legeretur. ῥέμβος, *vagus,* sive *divagatio.* nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολὺ ἄλυε καὶ ῥέμβον. indè ῥεμβεῖς. *supr.* § 7. καὶ ὑπορρέμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Casavbonus tamen *ad Adriani vitam,* ῥόμβος legit; sed *vagam* exponit, & Athenasii illo, ὦ πολλὰ ῥεμβόμενε.

Ἡ δ τύχη δυσέκμαρτον] *Fors,* conjectu difficilis: ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχῃ dixere Anaxagoras & Stoici, ἄλλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν προκοπῆς, χρόνους, τόπους. Plut *de placit. philos. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη ἀδίδαικον καὶ ἀϊδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄτοπος ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παρελθοῦσα τὰ προπονημένα, καὶ μεταῤῥίψαι πρὸς ἀδοξίαν εὐημερίας, ὑδένα καιρὸν ἔχουσα τακτόν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmque,* τύχῃ καὶ εἱμαρμένῃ, convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας exiliat.

Ἡ δ φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ εὐμετάβολον καὶ ἀκέστον τῆς εὐφημίας δοκοῦντος. *Famæ,* inqit, *est judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ὄχλος ὄχλον ἄγει, ὃκ ἔχει δ νοῦν.
Res nempe validâ turbâ est, sed mentis carens.

Ab

Ab iſthuſmodi ergò profecta, pęru; eorum ora volitans fama, nil mirum, ſi fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,
avt recti etiam dilavdatrix. Vide *ſupr.* § 12.

Τὰ μὲν τῆς σώματος, πόλεμος.] Ità *l.* 4. § 43. πόλεμός τις καὶ ῥεῦμα βίου, ὁ αἰὼν· & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ ζωὴ, ἡ πλανὼς, ἐν ῥεύματι ῥέουσι· & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τόπῳ τῷ πολεμῷ. Sicut avtem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, qia in perpetuo ſunt fluxu; ità eaſdem alibi, ob fluxûs illius curſum rapidiſſimum, χειμάῤῥουν etiam, i. e. *torrentem* appellat. *l* 7. § 19. Διὰ τῆς ὕλης ὑγίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διακορδύεται πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Χειμάῤῥους ἡ τῆς ὕλης αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora noſtra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Pſal.* 1. Methodius *orat. de reſurr.* apud Epiphan. *hæreſ.* 64. § 14. Οὐ καλῶς πολεμὸν ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποὸς τὸ ἀκριβὲς, τάχα ὑδὶ δυῶν ἡμερῶν τὸ σφαῖρον ἀναστήσεσθαι ταυτὸν ὄψει. Cæterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* inſtar habere Heraclitus cenſuit, ſi Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Euſeb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βυλόμενος δὲ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ ἀναθυμιάσεσθαι ποτερχὶ ἀεὶ γίνονται, ἕκαστον αὐτὰς τοῖς πολεμίοις, λέγων ὅτι· Πολεμίοις τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνομεν ἕτερα καὶ ἕτερα ὕδατα ἐπιῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ ἢ ὑγρὸν ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de op.* 6. *dier. c.* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intellige; quæ ſicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in ſenium ingreſſo volumine properant & decurrant.* Verùm Marcum noſtrum avtumo Platonis illa in *Timæo* reſpexit, qibus animas ait in ortu primo εἰς σῶμα ἐπιῤῥυτον καὶ ἀπόῤῥυτον inditas & innexas. & mox de eiſdem, αἱ ἢ εἰς ποταμὸν ἐμπεσοῦσαι πολὺ, &c. ubi *corpus* diſertè *flumen* appellat. Vide ad *l.* 10. § 28.

Τὰ ἢ τῆς ψυχῆς ὄνειρος] Homer. *Odyſſ. λ. v.* 221.

Ψυχὴ δ' ἠὺτ' ὄνειρος ἀποπταμένῃ πεπότητο.
Avolat illa, velut ſomnum quæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειροί σοι ἀνώχλουν. *Vana*, ſcil. *quaſi per ſomnum viſa*, animos afficere ſolent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metroclem, poſtquam Crateti in diſciplinam ſe dederat, commentariis ſuis in ipſum miſſis, dixiſſe,

Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων ῥητέρων φαντάσματα.
Hæc ſomnitorum ſunt imaginacula.

Qin & Evripideum illud ex *Iphigen. Tavric.*

Ψυδεῖς ὀνείροις χαίρετ' ὄντα μηδὲν ἢτ' ἄρα.
Valete vana, nil eratis, ſomnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, uſurpârunt, tum Clem. Alex. *in protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* qem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Baſilius Cæſar. *epiſt.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα σκιᾶς δεῖν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀναλήθητα· & qæ ſequuntur. Plutarc. ipſe eam, qam iſtic de rebus divinis notitiam habemus, *inſomnii* rationem obtinere aſſerit. In *tract. de El. Delph.* ὡς ἢ νῦν ἐν τῷ κοιλίᾳ τῷ ἐνυπνίων τὸν Θεὸν ὀνειροπολοῦντες· & in *Erotic.* Δῆλον δὲ ὡς διὰ τῆς ἐνυπνίου ἡ ψυχὴ ἀπαντᾷ καὶ τέθηπε τὸ κάλλιστον καὶ θειότατον.

Ἀμφὶ ἢ ὀλοσχερῆ φιλόσοφα χεῖρον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam. *diſſert.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς περὶ ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνείρατί ἔοικε μακρῷ καὶ πολυτελεῖ. eóque illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ τύφος.] τύφος hîc qod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 11. § 27. Eſt enim τύφος καπνὸς idem qod καπνὸς, *fumus*; etiamſi pro *faſtu* freqentiùs κατὰ μεταφορὰν uſurpetur. indè notat Euſtath. *ad Odyſſ. β.* τυφογέροντας καὶ τυφεδανὰς *ſenes ſcioppinos* nuncupari, ſive qòd ob peritiam variam experientiâ longâ multipliciq; conſiſtam faſtuoſiùs plerumq; gerere ſe ſoleant; ſive, διὰ τὸ δεῖν ἤδη τύφεσθαι ἤτοι νεκρικῶς καίεσθαι τοὺς τοιούτους, *qaſi jam in fumum dari eos, concrematis* nimirum *cadaveribus, oporteat.* De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Dæmon.* Τὸν ἢ τύφον, ὥσπερ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺ σοφιστὰς ἀποσκιδάσας. Et Apollon. *Argonaut. l* 2. . de apibus agens, qod & Xylander obſervavit,

——ὑπὲρ δὲ λιγυυόντι
Καπνῷ τυτόμβῳαι πέτρης ἐκὰς ἄλσος.

Ubi Schol. καπνῷ τυφόμβῳαι, ἀντὶ τῦ καπνιζόμβῳαι. ſed & terra Troica Evripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ τυφωθὲν κατερείπουσ. Poteſt tamen Marcus hîc, ad Monimi placita, cujus pavlò antè meminerat, reſpexiſſe, qi τύφον καὶ ὄνειρον πάντα ἓν pronunciaverat. Vide *ſuprà ad* § 15. *Sapientiæ Solomonis* avtor *c.* 2. *v.* 2. Καπνὸς, ἢ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3. ——*naturam animai*

Diſſolvi, ceu fumus in altas æheris auras.

Ὁ ἢ βίος, πόλεμος] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Certè Chriſtiani hominis vita, in ſacris literis, tanqam *jugis militia* paſſim prædicatur. Vide Pavlum *ad Epheſ. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav. Quòd corporis humana vitia ſentimus & patimur, non eſt pœna, militia eſt.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 5. *Adhuc in ſeculo ſumus, adhuc in acie conſtituti.* Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἀγὼν δεινὸν ὁ παρὼν χρόνος. πόλεμός ἐστι καὶ μάχη. Et in 1. *ad Theſſ. hom.* 3. Πολέμιε καιρὸς, πᾶς ὁ νῦν εἰς χρόνος. Et in *Geneſ. orat.* 3. Δεινωλὴς ἡμῶν ἐστιν ὁ πόλεμος, καὶ ἀνακωχὴν οὐδέποτε ἴσχων. Avg. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 16. *Nullum ſine bello inteſtino*

teſtino diem ducis. Epictetus ipſe *differt. l. 3. c. 24.* Στρατεία τὸ χῆμα. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἡμῶν, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom. 2. tit. 81.* Ὅλως ἢ ἐνδυμητέον, ὡς βίος ἡμῖν κινδυνώδης μακρός τις ἐστὶ καὶ πολυπαθὴς πόλεμος. Senec. *epiſt. 96. Vivere, militare eſt.* & *epiſt. 51. Nobis quoque militandum eſt: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* Et *de provident. c. 5. Optimum quemque militare & operas edere.*

Καὶ ξένη ἐπιδημία·] In Senecæ *excerpt. Morieris. peregrinatio eſt vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum eſt.* Hoc & ſacra pagina ſubinde inculcat. Apud Moſem *l. 1. c. 47. v. 9.* Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ ſunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi ſunt peregrinati.* ad quem locum Auguſt. *q. 156. incolatus dicitur ſanctorum vita.* David Rex; *Pſalm. 39. v. 12. Peregrinus ſum iſtîc & inquilinus, prout & majores omnes mei.* hoc eſt, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apoſtolus *epiſt. 1. c. 2. v. 11.* alluſione habitâ ad ſortem ipſorum, qibus epiſtolam ſuam inſcripſerat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutiùs tamen forſan, quàm ſolidiùs Hieronym. *de terr. promiſſ. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, ſed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatiſſimè ad rem præſentem Pavlus Apoſt. *ad Corinth. epiſt. 2. c. 5. v. 6, 8.* Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.— εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Qem locum reſpiciens Bernard. *de conſider. ad Eugen. l. 5. Repatriaſſe erit hoc; exiſſe de patria corporum in regionem ſpirituum. ipſa eſt Deus noſter, maximus ſpiritus, maxima manſio ſpirituum beatorum: à qo interim abſumus dum iſtîc ſumus.* Vide *ſupr. ad* § 11.

Ἡ ἐκφορικία ἢ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam ſuperſtitem*, petas licet, ex *l. 3.* § 10. & *l. 4.* § 35. & *l. 7.* § 5. 10. Solomon itidem *Eccles. cap. 1. v. 11. Nulla eſt præteritorum memoria: nec etiam poſteriorum qæ futura ſunt, ulla futura eſt apud eos qi in poſterum ſunt, memoria.*

Παραπέμψει δυνάμενον] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebris pompæ & exequiarum ſolennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib. 3.* Ἐτάφη ἢ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπέμφθη παντὶ μείζει πρὸς αὐτόν. *Una*, inqit, *eſt virtus, qæ magnificè transmittere poteſt, non ad rogos, ſed ultra rogos, ad poſteros.* qomodo de ſe Ennius, apud Cicer. *Tuſc. l. 1.*

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. quid volito vivu' per ora virûm.

Et Naſo *Ponti l. 3. eleg. 2.*

Corpora debentur mæſtis exanguia buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen honórqe rogos.
Occidit & Theſeus, & qi comitavit Oreſtem;
Sed tamen in laudes vivit uterqe ſuas.

Et Maro *Æn. l. 10.*

——ſed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epiſt. 93. Laudemus itaqe & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunqe temporis contigit, benè collocatum eſt. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.— qid qæris, qamdiu vixerit? vixit ad poſteros usqe; tranſiliit, & ſe in memoriam dedit.* Nec *ad poſteros* tantùm, ſed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l. 6.*

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l. 3. Od. 2.*

Virtus recludens immeritis mori
Cœlum, negatá tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l. 3.* *—ire per ora*
Nomen in æternum pauci mens ignea donat,
Qos pater æthereis cœleſtûm deſtinat oris.

Et *l. 15.* Sub perſona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad aſtra triumphus.

Manil. *Aſtron. l. 1.*

An ſortes animæ, dignatáqe nomina cœlo,
Corporibus reſoluta ſuis, terrâqe remiſſa
Huc migrant ex orbe, ſuúmqe habitantia cœlum,
Æthereos vivunt annos, mundíqe fruuntur.

Lucan. *l. 9.* de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere pavilla;
Non cinis exiguus tantam compeſcuit umbram:
Profiluit buſto, ſemiuſtáqe membra relinqens
Degenerémqe rogum, ſequitur convexa Tonantis,
Qa niger aſtriferis connectitur axibus aër.
Qódqe patet terras inter Lunæqe meatus
Semidei manes habitant, qos ignea virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oct. Act. 4. Scen. 4.*

Sed locum virtus habet inter aſtra.

Et *Act. 5. Scen. 4* Hercules. *--virtus mihi*
In aſtra, & ipſos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non eſt gemendus, nec gravi urgendus nece,
Virtute qiſqis abſtulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen. 5.*

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos ſæva per amnes
Vos fata trahent; ſed cùm ſummas
Exiget horas conſumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λείψανα σὰ ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χθών·

Ἄ δ' ἀρετὰ καὶ θανόντι λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem Temen. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δ', κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται·
Ζῇ δ' ἔτ' ὄντις σώματος. καλοῖσι δ'
Ἅπαντα φῶτα σωθανόντ' ἀπὸ χθονός.
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſiquis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν ἦν ὁ θάνατος τοῖς πᾶσιν ἀπαλλαγὴ, ἕρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τοῖς δὲ σώμασιν ἅμα ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τῆς αὐτῆς κακίας, μὴ τῆς ψυχῆς. νῦν δὲ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, οὐδὲ σωτηρία, πλὴν τοῦ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα οὐδὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνθένδε πορείας. Senec. *epiſt.* 98. *Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem, Mortale eſt omne mortalium bonum. de his loqitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire qid inter hunc interſit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem quoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺ βελομένους εὐδαίμονας εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Αἶσα τοι λάθεται Ἀρμόσα πράξας ἀνήρ.
Orci oblivíſcitur, Quisquis congrua geſſerit.

Atque hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm qod de *jure juſtitiáque* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. *Veræ germanæque virtutis ſolidam miſeri* illi & *expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ efferebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] *animum* ſive *mentem* vult, qam & *dæmonem* ſive *genium* ſuprà dixerat, § 13. & qomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷδε ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἴδιος ἑκάστῳ νοῦς, ὅτίς ὅτι δαίμων τῷ ἔχοντι ἀνδρός. Sed & Plat. in *Philebo*, ἀθέως κἀλλικῆ μουσικῶς, τοὺ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μιαίνοντας, τὸ ὄσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ ψυχῇ παιδῶν οἰκειώσεσι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10.

Ἀσινῆ, ἡδονῶν καὶ πόνων κρείσσονα] qod *l.* 3. § 4. ἄκρατον ἡδονῶν, ἄφετον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellent, non agitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαι π, ἢ μή] Ità *l.* 10. § 2. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà qàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 20. Vide Platon. in *Epitaph. ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα] Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐκ τῆς ὅλων ἀπονεμόμενα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνοι διανέμωσι. qia nimirum πάντα νομεῖ. ut *infrà l.* 7. § 31. καὶ ἀπὸ τινος ἀπονέμοντος τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν] Vide *ſupr. ad* § 3.

Ἴλεω τῇ γνώμῃ ἀπεμόνητα] Ità *l.* 5. § 33. τί ἐ ἀπεμόνεις ἵλεως; vide *ſupr. ad* § 3. At qomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? qem tantopere ſuſpicis, & de qo tamen, *epiſt.* 24. *Impreſſit deinde mortiferum corpori vulnus. qo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύπην ἧς στοιχείων] Mors στοιχείων λύσις· ut contrà γένεσις ſive *ortus*, ἐκ τῆς στοιχείων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις ἧς ἐν ταῖς ἀτόμοις ἀντιπλοκῶν, ἢ καὶ σκορπισμός τις ἧς ἀπαθῶν στοιχείων. qod *l.* 8. § 25. σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνεκρίθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Συνεκρίθη καὶ διεκρίθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu. nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] *alterum in alterum mutando transire.* Vide *l.* 5. § 13. Ità *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ ἢ μεταβάλλει, καὶ ὑ γοῦζει. Vide & *l.* 10. § 7.

Τιθήνηται] *ſiniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. *havd* incommodè uterqe. nam ὑφορώμενος, ὑπτιεύων, φοβούμενος. Heſych. ὑπονοίας ergò tam φοβεάς, qàm ὑπονοεῖν. ſiqidem ſuſpicionis pædiſeqa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει & *l.* 9 § 3. ἐν τούτῳ, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει. Ità & Ariſtot. *phyſ. l.* 5. *c.* 6. Ἐπὶ γενέσεως ἢ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ἔστι γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ εἶναι κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ τελεῦταν. Itaque Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοὺ τελευτῶντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοὺ ἐθίσεις καὶ διὰ τοὺ πόνους. ἄτοπον γὰρ τοῦτο φυσικὸν, ὅταν κἀκεῖνο· μὴ λυπείτω σε τὰ κατὰ φύσιν· λυπείτω σε δὲ τὰ παρὰ φύσιν.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἧττον καὶ φύσιν] Ità *lib.* 11. § 34. Οὐδὲν διάφημον φυσικοῦ πάθους σημαντικόν. & *l.* 6. § 33. Ἐπὶ παρὰ φύσιν ἐστὶν, οὐδὲ κακόν.

Τὸ ἐν Καρνύντῳ] De inſcriptionibus iſtiuſmodi vide quæ *ad finem libri primi* adnotavimus. Lugd. Καρνύτῳ· ſicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario*, *Carnuto*. Verùm illud, opinor, potius. Eſt autem Καρνοῦς, Καρνοῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. ſive Καρνοῦντον, ut Marcus hìc, quod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hiſt. l.* 30. qi *Illyriorum* tamen opidum dicit: ad quod Marcum noſtrum triennio iugiter militum delectum habuiſſe, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor eſt Oroſius *hiſtor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum*, inqit, *jugi triennio perſevcrâſſet, bellum Marcomannicum confecit.* Qin & Dio Caſſius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, τὴν Παιονίαν ὁρμητήριον, *Pæoniam pro ſtativis*, ſive *pro eo loco, in qo copias ſuas contineret, & ex qo in adverſarios excurſiones ſubinde faceret*, habuiſſe. Verùm apud Dionem avt Παιονίαν legendum fuerit, avt *Pæoniam* avtor pro *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munſterus *coſmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Paunones* aſſerit olim *Pæonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Pæoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipſe *geogr. l.* 7. diverſas has eſſe longéq; à ſe invicem diſſitas tum regiones, tum gentes, diſertè ſtatuat. Ego prius illud lubentiùs admiſerim, librarii ſubeſſe culpam, qi lapſu calami proclivi, pro *Pannonia Pæoniam* exhibuerit: (niſi ſi à Xiphilino erratum eſt) non ſolùm, qia *Pæonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ conterminа, ejuſdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Boot.* Juſtin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis è *l.* 7. *excerpt.* Caſſius ipſe *l.* 49.) ſitus non patitur, ut eo fine uſui eſſe Marco potuerit adverſùs gentes illas Iſtri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* poſteà avtor idem tanqam ſedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qod Capitolinus narrat in *Marco*, *Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, ſimul etiam Quadis extinctis, ſervitio liberâſſe*; & in *Vero compoſito, in Pannonia bello, in urbem deſtinatum eſſe*. Illud denique palmarium argumentum in hac cauſa fuerit, qod Caſſius idem, non ille operâ alienâ contractus, ſed integer *hiſtor. l.* 49. (qo loco ſe poſt patrem etiam *Pannoniæ* præfuiſſe commemorat) Græcorum qorundam, qi commiſcebant iſta, errorem ipſe refert, rejicit, refellit. Ex eorum avtem numero fortean Herodianus fuerit, qi Marcum ſcripſit ἐν Παιονίᾳ, in morbum noviſſimum, unde & obiit, incidiſſe. Sed & Philoſtratus is, qi ſophiſtarum vitas deſcripſit. Iſte ſiqidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκάθητο, inqit, ἐς τὴν Παιονίαν ἴδην, ὁρμητήριον τῷ Σιρμίῳ χρώμενος. & rurſus; μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* eſſe intelligendam docent, & Marci hiſtoria, & *Sirmium* ipſum *Pannoniæ inferioris* opidum, utì teſtantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiſcus; tum & *Marci obitu*, qi ſpiritum ibi haſit noviſſimum, utì Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illuſtrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segeſticam Pannoniorum urbem* dicit eſſe, εὐφυὲς ὁρμητήριον πρὸς τοὺς Δακικοὺς πολέμους, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetantur*. qi & ipſi ex Strabone vicini fuiſſe videntur gentibus illis, qas ſubegiſſe Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus eſt: non *inter ſtrepitus Baianos fremitúsque balneariοs, aut clamores vociferationésq; Circenſes*, qod tanqam magnum qiddam de ſe prædicat Seneca *epiſt.* 56, & 83. ſed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philoſophiæ ſtudiis ſeriò ſedulóqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀλλ' ἐκάστων ἡμέρων ἀναλίσκεται ὁ βίος] Flaccus *epiſt.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur cunctes.* *Anni*, inqit ille: imò & *dies, horæ, momenta* ipſa. *Singuli dies aliqid ſubtrahunt viribus.* Senec. *ep.* 26. & Memor, ſi Scaligero credimus, non Seneca certè, *Octaviâ* 2. 2.

Florem decoris ſinguli carpunt dies.

Qod de *viribus* ille, de *decore* iſte, de *vita* Marcus. Sed & Seneca *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando tractâſſe, non repentè nos in mortem incidere, ſed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qoqe cùm creſcimus, vita decreſcit. uſqe ad beſtornum, qicqid tranſit tempus, periit. hunc ipſum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepſydram non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed qicqid ante defluxit:*

fluxitis sic ultima hora, qâ esse definimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. & epist. 120. Vide in quanta cæcitate mens nostra sit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè sit, & pars ejus magna jam facta est. nim quod viximus tempus, eo loco est, qo erat antequam viximus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem singuli conferant. non ille gradus lassitudinem facit, in qo deficimus; sed ille profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit. & epist. 4. Ex qo natus es, duceris. Vide eundem *ad Marc. c. 20. ad l. 9. § 21.* Manil. *Astron. l 4.*

Nascentes morimur, finisqe ab origine pendet.

Morus noster:

Nugamur, mortémqe procul, procul esse putamus:
At mediis latet hæc abdita visceribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm nascimur, horâ,
Prorepunt junctio vitâqe mórsqe pede.
Partem aliquam furtim qâ se metitur, & ipsam
Surripit è vita qælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur uno:
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est:
Qin nunc, interea dum loquimur, morimur.

hoc est novissimum, qod Flaccus *l. 1. Od. 11.*

—dum loquimur, fugerit invida Ætas—

& Pers. *Sat. 5. v. 153.*

Vive memor leti: fugit hora; hoc quod loqor inde est.

& qod in Camilli Aqilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ incboat, hora rapit,

Expressum è Senecæ illis in *Herc. fur. 3. 3.*

Et carpsit hora vitam, prima qæ dedit.

Qòd si ex illo qisqe incipit mori, ex qo in ipso agi ceperit ipsa mors, id est, vitæ detractio, profectò ex qo esse incipit in hoc corpore, in morte est. qid enim aliud singulis momentis agitur, donec ea consummata mors, qæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus esse post mortem, qod cùm vita detraheretur, erat in morte? Avg. *de civit. Dei. l. 13. c. 10.*

Μέρος ἕκαστον αὐτῆ καλαλέπεται] Avg. *de Civit. Dei l. 13. c. 10. Qicqid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur; & qotidie minus minúsqs restat.* Idem *de verb. Dom. serm. 17. & de temp. 113. Cùm crescunt pueri, qasi accedunt illis dies, & nesciunt qia minuuntur: & ipsa est falsa computatio. crescentibus enim decedunt potiùs dies qàm accedunt. constitue enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivit, de summa minuit.* Idem latiùs prosequitur *& de Verb. Dom. Serm. 1.* Gregor. *moral. l. 13. c. 27. Ipsa suis augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ἡ διάνοια] Nempe, si morbo mens sepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis*, inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs studiis bonis incumbendum, qia nec vitæ prolixoris certitudo; & hæc etiamsi prorogetur, incidere possint, qæ intelligentiæ vim vigorémqs imminuant, imò usum liberum superstiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι] *Spirare.* Xyl. *respiratio.* M. Cas. verùm aliud longè est τὸ διαπνεῖσθαι, qod à Marco ipso etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τῦ ἀναπνεῖν diserte distingvitur *infrà l. 6. § 15.* Aristot. *problem. l. 1. q. 21.* Ὅσῳ ἡ ἐν θερμῷ ἀναπνοὴ, τῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῆς ἀρτηριῶν. Idémqs (ejusdem saltem nomine; sunt enim qi Alexandro potiùs accenseant) *de spiritu c. 5.* Τὸ δὲ θέρμα ἐκ φλεβὸς καὶ ὕδατος καὶ ἀρτηρίας. —ἐξ ἀρτηρίας ἡ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. qam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem distinguit. *ibid. c. 4.* Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diæt. salubr.* ubi illud Hippocr. *aphor. 18. sect. 1.* adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου στία δυσεξάτατα φέρεσι, χειμῶνος ῥῆσις, ἦρος διάτρεσις. Ex *aphor. 15.* rationem dicti subjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος θερμότατα φύσει. (qæ verba sunt Hippocratis) Διότι τὸ περιέχον ψυχρὸν ὂν εἰσπίπτει στεγανῶν, καὶ κλαλκίζει τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἐν τῷ βάθει τῦ σώματος· ἐν ᾧ τῷ θέρει διαφορεῖται μᾶλλον τῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἡ ἕλκεται τὸ περιέχοντα θερμὸν· ὀνομάζω ἡ ἀναπνοὴν μὲν, τὴν διὰ τῦ στόματος ἔξω τε καὶ εἴσω φορὰν τῦ πνεύματος· διαπνοὴν ἡ, τὴν δι' ὅλυ τῦ σώματος ὁμοίως γιγνομένην. Idémqe explicatius ὑγιειν. *l. 1. c. 12.* Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον περίττωμα φανερῶς ἐκκρίνεται, ὡς τε τῆς ἐμφύτε θερμότητος εἰς ἰσχνὰν ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀθρόως ἐκπιεζόμενον. ὀνομάζεται ἡ τὸ μὲν ἕτερον ἰδρὼς· τὸ ἡ ἕτερον, ὑδὲν ἔχον ὄνομα, ὅτι μὴδὲ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὴν ὅλην ἐκφεύγον ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλος αἰθάσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῦ τῦ φωρασάντων αὐτὸ τῦ λογισμῷ· καὶ τὴν ἡ τὴν ἄδηλον αἰθάσει διαπνοὴν ἐκκρίνεταί τι καὶ τοῦ παχυτέρυ περιττώματος. Ἀναπνοὴ ergò *respiratio* qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer sive spiritus externus iste per os, tanqam per ostium aliqod, introducitur, emittitúrqe denuo. Διαπνοὴ sive *perspiratio*, qâ non spiritus tantùm illi per arterias distribuuntur, sed vapor qasi qidam illis diffunditur (qomodo Moschio, referente Tertulliano, *de anima c. 15 animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémqs per poros sive meatus qosdam obscuros occultâ qadam ratione latenter exhalatur. qod & Avgust. observavit *de ver. relig. c. 40.* Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l. 2. § 28.* Hinc ἔυπνος τόπος, & ἔυπνον σῶμα. Aristoteli *problem. l 2. q. 10.* Ἔυπνος ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. facilè perspirabilis est capitis locus. qod indè confirmat, τὸ μανὸν εἶν, qòd cutem rarum habeat. Et mox. *q. 10.* Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνός· διεσιν ἄρα καὶ φύσιν. Idem *l. 1. q. 13. & l. 5. q. 34.*

(qo loco eadem, sed vitiata, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιαινὴ καὶ τόπος εὐπνους· ὕτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc est, τὸ εὖ διαπνεόμενον. & *l.* 8. *q.* 4. ἕξις εὔπνους καὶ εὐδιάθετος. Sicut apud Theophrastum *de causs. plant. l.* 1. *c.* 17. εὐδιοδα καὶ εὔπνοα itidem conjunguntur. ità enim legendum, non εὐδηλα, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. *Ibid. l.* 38. *q.* 3, & 4. ἡ εὐπνοια εὐχροιαν ποιεῖ. sed & εὐδιάπνουν eidem *de part. anim. l.* 3, *c.* 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χελωνίου, εὐδιάπνουν γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò ferè est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴ, quod de cibis alimentisque crassioribus ἀνάδοσις, vel διαφόρησις. qanqam hæc etiam eodem sensu, qo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι sunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. qibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 2. διὰ τὸ μὴ εὐχερῶς ἔχειν τὴν πυκνότητα τῆς πόρων· διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis avtem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, qâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, qâ pars eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramq; unico vocabulo τοῦ διιπνεῖν complexus est Theophrast. *de causs. plant. l.* 2. *c.* 17. Cùm avtem unà cum materia illa supervacanea etiam qod est utile & conducibile ex parte sensim exhalet, ídqe copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id qod noxam sæpenumero insignem parit, unde interitus etiam qandoqe consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι pro perire & interire qoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet istud Galen. *in Hippocr. aphor. l.* 1. § 15. Οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ ἐν ζώοις σώματα, τῇ διὰ τῶν ἀφύλλων αἰδήσει διαπνοῇ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν πλεῖστον ἀφαλῶς, οὐ τὰ περιττὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὁμοίμως ἐκεῖνοι, διαφορᾶν ἄλλα τοῖς περιττοῖς ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, κατὰ τοῦτο ἐν ἰατρῶν ὀνόμαζομένῳ ἄδηλον ἀναπνοῇ. Spectátqe eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . ubi de frictionum speciebus agens; Βλάπτοιεν δ' ἄν, inqit, ἧττον τὸ λίπος, ἧττον τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκτρεπόμενα· ὕτως γὰρ ἂν εἴη διαπεφυκὸς ἧττον. ὡς εἶναι καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμενα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ πρὸς ἄμφω χρὴ παρασκευάζεσθαι καλῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὴν ἔνδοθεν περίττωσιν διαπνοὴν, καὶ τὴν ἔξωθεν ὁμιλοῦντων βίαν, ἄριστον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων ἔχειν ὑφ' ὁλόκληρον. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσασθαι γυμνασίοις ὅλον τε· τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως συνεπιφέρεσθαι τοῦ πρὸς ἔξωθεν αὐτῶν, ὅτ' ἐπανόρθωσίν τινα ἑτέραν ἐτοίμην ἔχει. καὶ πρόσεστιν αὐτῷ βλάβη τις ἐκ μικρᾶς, διαφορουμένων πολλάκις, οὐ περὶ περιττωμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Qanqam recentiores qidam medici ità distingvunt ista, ut inutilis materiæ *perspirationem*, utilis verò *dissolutionem* indigerent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium qendam Justinopolitanum novam *Staticæ* dictæ *Medicinæ* rationem comminiscendi; qam libro peculiari, qem *Statigomastiga* inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, qod Plato in *Timæo* aliam qandam διαπνοὴν statuisse videtur, qâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, qò sufficiatur id qod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inqit, nimirum, ὅτι καινὸν ἦν) τὸ περὶ σηδῶν καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν τῆς σαρκῶν δυομένης καὶ πιεζομένης, γίνεται πλῆρες. αὖθις δὲ ἀποτρεπομένου ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἶτα πάλιν ἀναπνοὴν ἀπεργάζεται, καὶ πάλιν τῷ σώματος, καὶ τῆς μυκτήρων δίοδον.

Τὸ δὲ ἑαυτοῦ χρῆσθαι] Senec. *epist.* 58. *Multis iners vita fuit sui. Et ep.* 60. *Vivit is, qi se utitur. qi verò latitant & torpent, sic in domo sunt, tanqam in conditivo. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam antecesserunt.*

Τὸν τοῦ καθήκοντος ἀριθμὸν ἀκριβοῦν] Ità *lib.* 6. § 26. Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. Laërt. *l.* 7. in *Zenone:* Καλὸν δὲ λέγειν τὸ τέλειον ἀγαθὸν, παρὰ τὸ πάντας ἀπέχειν τοῦ ἐπιζητουμένου ἀριθμὸν ὑπὸ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. *excerpt. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Κατόρθωμα δ' ἔστι λέγειν καθῆκον πάντας ἐπέχον τοῦ ἀριθμὸς, ἢ τέλειον καθῆκον. Qod Cicer. *Offic. l.* 3. *Illud autem officium, qod rectum iidem appellant, perfectum atqe absolutum est, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* & *de fin. l.* 3. *Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.* & *de divinat. l.* 1. § 23. *Qidqam esse potest casu factum, qod omnes in se habet numeros veritatis?* Senec. *ep.* 71. *Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem. qomodo illa non crescit, sic nec virtus qidem. habet numeros suos, plena est.* & *epist.* 115. *Non potest qisqam nisi ab initio formatus, & totâ ratione compositus, omnes exeqi numeros, ut sciat, qando oportoeat, & in qantum, & cum qo, & qemadmodum.* Plinius deniq; min. in *panegyr. Omnes comitatis numeros obibat.* Qòd avtem virtuti ac veritati *numeros* attribuunt, tractum à *numeris saltatoriis* censet cl. Casavbonus; siqidem Latini solent pro ὀρχεῖσθαι dicere, *in numerum exultare:* ut Lucret. *l.* 2.

Ludunt, in numerúmqe exultant sanguine læti.

vel *ad numerum moveri.* Persius *Sat.* 5. *v.* 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm sis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros satyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Bathylli*; διὸς ἢ τρὶς τρίγωνος ὀρχήσασθαι καὶ Βάθυλλον *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulò se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & exploditur: in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Cauvb. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atque indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus luctator est, non qi omnes numeros nexúsque perdidicit, quorum usus sub adversario rarus est; sed qi in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut in omnibus quæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qa unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros.—

De Amesia sentia cavillam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, qod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Qod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἀκριβῶν, ἢ ἐπίτηδες, id Lucianus πάσας τὰς γραμμὰς ἐπακριβοῦσθαι dixit, in *imaginib.* Καλλίστη μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἐπακριβουμένη. translatione à *pictura* petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil ampliùs desiderari possit.

Τὰ φαντάσματα διαρθροῦν] *qæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. qod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ἴσως ὑπογραφῆναι πρῶτον, εἶτα δεύτερον ἐναζωγράφειν. δόξειε δ' ἂν πᾶσι τοῖς ἐπιεικῶς ἔχουσι. Idem ἢ μὴ τὰ φυσικὰ. *l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καλῶς διαρθροῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν ὑπεδιαρθρώθη. Metaphorâ ductâ *à re physica, fœtûs* scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, confinguntque*, & *ad situm figurámque debitum componunt.* in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθρεῖν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτόν] *utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis qibusdam, qi martyrio se ultrò objiciebant, ὑπεκδυόντες τὸ θάνατον. Τύτους ἐξάγειν ἑαυτοὺς ἁμαρτύρως, λέγομεν, καὶ ἀμουσίᾳ καλίζοντας. qo loco τὸ ἁμαρτύρως (qod obiter adnotamus) non est cum λέγομεν, (uti Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτοὺς conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὁ γὰρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζων τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ. Vide *ad l. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγωγὴν τοῦ σωφρονεῖν συγχωροῦσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, εἴπερ τοῦ φρονεῖν ὕπνος παρέσειεν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ἀναλείφεσθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς φρονήσεως. Vide *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, qandoqe è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγωγὴν eam nuncupabant, *cùm justa causa* qam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tuscul. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὴν ἐξαγωγὴν ἐν τῷ βίῳ τοῖς σπουδαίοις καθηκόντως καὶ πολλὰς τέξεσθαι. Pleniùs planiúsqe Laert. in *Zenone.* Εὐλόγως τέ φασιν ἐξάξειν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ὑπὸ σκληροτέρας γίγνηται ἀλγηδόνος, ἢ πηρώσεως, ἢ νόσου ἀνιάτου. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, qantum debet, non qantum potest. videbit ubi victurus sit, cum qibus, qomodo, qid acturus.—Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epist. 58. Itaqe de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qi fatum segnè expectat: sicut ille ultra modum deditus vino est, qi amphoram exiccat, & fœcem qoqe exorbet. de hoc tamen qæremus, pars summa vitæ, utrùm fax vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum qiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliqis extendat an mortem. at si inutile ministeriis est corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortasse paulò antè qàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, qàm citò moriendi, stultus est qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinqam senectutem, si me totum mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si ceperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliqerit sed animam; profiliam ex ædificio putrido ac ruenti. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sciero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed qia impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qi propter dolorem moritur: ſtultus, qi doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. *de finib. lib. 3. Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia: non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in qo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, bujus officium eſt in vita manere: in qo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex qo apparet, & ſapientis aliquando eſſe officium, excedere è vita, cùm beatus ſit; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer.* Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. *de commun. notit. c. 10. & c. 29.* Qod pro fundamento ſubſternitur, ità Stobæus expreſſit, πῶς κακόν ἐστι τὸ κακὸν, μετεῖδε τὸν τε ζῆλον καὶ τὸν θάνατον. Vide *infr. lib. 5. § 29.* Sed & Lipſ. *manuduct. l. 3. cap. 22.* Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in *Satyra Menippea*, cui titulus Πρὶ ἐξαγωγῆς: unde pavcula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliqem. Refutavit feliciter ſatìs Alexander Aphrodiſſ. in *libello*, qo diſſerit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditqe ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ἔλεγε, τὸν εὔλογον ὀνομαζομένων τὸν ἐξαγαγόν. Πῶς εὔλογος, inqit, ἐξαγαγεῖ τοῦ τὸν ἀρετὴν ἔχοντα, ἐν μακαρίῳ βίῳ ὄντι; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία ἐθέλειν ἀποθανεῖν ὅτως ἄτοπον καὶ τὸν ὑπὸ τούτῳ μακαρίως ζῶντα (avdis ſaſtûs Stoici verba; de qo *ad § 7.*) ἐστὶν ἐξάγειν εὐλόγως τούτου τὸν βίον. τὸ γὰρ μήτε παρόντος πόνου κακοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας ἀεὶ αὐτὸν ὄσης, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτῷ τῷ ἀρετῷ, βούλεσθαι, δαιμόνιον, καὶ πρὸ καιροῦ μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τῷ ἀρετῷ τὸν ἀποβάλλειν τοῦ σοφοῦ; ἢ γὰρ ὥσπερ ὑπὸ ἄλλων τινὸς, ὅταν ᾖ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλης ἔχειν. ἢ δεῖς γὰρ κόρος εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰς ἄπειρον γὰρ ἦλθεν ὄρεξις· καὶ οὐκ ἐπ' ἄλλό τι αὐτῆς ἡ ἀναφορά. Ità abſurdùm eſſe dogma contendit; utpote qod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. Eſtqe reverâ pietati veræ religioniqe ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem *Phædone*: ὡς ἐν πυρὶ φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτοῦ ἐκ ταύτης ἐξαγεῖν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanqam ex Africani perſona Cicero *de repub. l. 6.* apud Macrob. *in Scip. ſomn. l. 1. c. 13. Piùs omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis; nec injuſſu ejus à qo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt, nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur.* Idem ipſe *Tuſc. l. 1. Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere.* Et in *Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere.* Apul. *de philoſoph. Sapiens corpus non relinqet invitò Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & quamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere.* Plura habes apud Lipſ. *manuduct. l. 3. c. 23. & in Tacit. hiſt. l. 2.* E noſtris eleganter Lactant. *inſtitut. l. 3. c. 18. Si homicida nefarius eſt, qia hominis extinctor eſt: eidem ſceleri obſtrictus eſt, qi ſe necat; qia hominem necat: imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus; ità rurſus ex hoc domicilio corporis, qod tuendum nobis aſſignatum eſt, ejusdem juſſu recedendum eſt, qi nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqa inferatur, æqâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit; habeamúsqe judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt.* Piè item admodum diſſerẽt Avguſt. *de Civit. Dei l. 1. c. 27. Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modìc omnibus comprobamus, neminem ſponte nec ſuam mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipſo incipiat habere graviſſimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata præterita, propter qæ magìs hâc vitâ opus eſt, ut poſſimus pœnitendo ſanaris neminem velut deſiderio vitæ melioris, qæ poſt mortem ſperatur; qia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter qam ſe qis occidat; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illicò interimant? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi qis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò qis nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi ulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior quàm illa non eſſet, qia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt.* Videndus idem in *epiſt. 61.* & ſub ejuſdem nomine, niſi Eraſmum fefellerit, Hugo Victor. *de parient. c. 13.* qi his verbis concludit: *ſi paricida eò ſceleratior, quàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipſis paricidis, quantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; ſine dubio pejor eſt, qi ſe occidit, qia nemo eſt homini ſeipſo propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanqam te, ſi homicidium committit in ſeipſo, qod prohibetur in proximo?* Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, *l. 5. § 10. & l. 9. § 3.*

Ἐφιζάνειν] Epicurus apud Senec. *epiſt. 26. Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem transire ad nos, vel nos ad eam.* Et de viro ſapiente ipſe *epiſt. 70. Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpiciet, nunqid illo die deſinendum ſit.*

fit. Plin. min. *l.* 1. *epist.* 22. *Impetu quodam & instinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & causas ejus expendere, atque suaserit ratio, vitæ mortisque consilium suscipere vel ponere, ingentis est animi.* Deliberationem ea de re seriam instituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epist.* 77. *cogitationem & consultationem* Titus Aristio apud Plin. *epist. supradictâ.* Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non potest.

Προαποθνήσκειν] Ità *l.* 12. § 15. προαποθνήσκειν. de qo Lucretii illud usurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita est propè jam vivo atque videnti.* atque hoc est, qod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum censet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ἓν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι] D. Jun. f. διὰ τό. Verùm τῷ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 36. τῷ τὸν θεὸν αὐτὸς ἄρρα ποιεῖν. i. e. διὰ τό. eò qòd aër eis circumfusus efficitur. Theophr. *de causs. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας εὐδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ γλίσχρους, ἢ ξυεσὶ, ἢ λιπαροὶ τὴν φύσιν εἶναι. eò qòd vel lignosi, vel tergei, vel ficci, vel pingues sint naturâ. Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦτο πόρος ἐναίσιμος ἂν τις αἰτιάσαιτο, τῷ μὴ ἁρμόττειν. nisi si qis poros in caussa esse existimaverit, eò qòd minùs sint congrui. qem locum frustra solicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐστὶ καὶ τὰ γ' ἐν τοῖς ἁλμυρίδεσι φυόμενα, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, οὐκ ἄλογον, —ὑγιὰ καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. eò qòd salsedinem quandam habeant. Atqui hæc de Syntaxi. Sententiam qod attinet; Avg. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo quæque in isto corpore morituro esse ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem. nemo qippe est, qi non ei post annum sit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinquior. ut omnino nihil sit aliud tempus vitæ hujus, qàm cursus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qisque, qantum illi dies primus adscripsit. ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingressus est, accessitqi fato propior: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò facilius obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet: incrementa ipsa si bene computes, damna sunt.* Idemqe *epist.* 120. *Cotidie propiùs ab ultimo stamus; & illò unde nobis cadendum est, hora nos omnis impellit,*

Nam vita morti propior est cotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus sic extulit:

Velut secundo vecta navis flumine
Sensim propinqat littoris sic indies
Vivendo morti appellimur propinqiùs.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. *epist.* 26. *Vita nostra navigationi est similis. is namqi qi navigat, stat, sedet, jacet, vadit, qia impulsu navis ducitur. ità ergò & nos sumus, qi sive vigilantes, sive dormientes, sive tacentes, sive logentes, sive ambulantes, sive quiescentes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιγινόμενα] qæ & ἐπιγιγνόμενα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut casu aut necessariò etiam, sed præter intentionem utriusqe superveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *dissert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη φερομένων δρᾷ, σοχαζομένη τοῦ τέλους, τὰ δ' ἔπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, ἀτιμοτέρᾳ τε ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἐκ βαίας αἰσθαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάσης, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ φερόμενον ἢ τοῦ τεχνίτου· ὅσα ἐμέλει καὶ ὅσα φεῦ γλιῶ πάθη γίνεται, ἃς καλοῦμεν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολάς, ἐπαΐδα ἠγητὸν ἀναίτιον καὶ τοῦ τέχνου, εἰ] δὲ ταῦτα τῆς τε ὅλης δημιουργίας ὥσπερ πνεῦ ἐπιφύσας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. qod idem ferè Philo *de provident.* (habes apud Eusebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ μὲν στοιχείων μεταβολαὶ ταῦτα γινέσθων, ἃ φερόμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπιφύσεις τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς φερομένοις ἐπακολουθήματα. Idemqe *ibid.* ad Marci mentem aptissimè: Ὅσα δ' ὁμοιοπροπα ἐπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως φερόμενα, φυσικοῖς δ' ὑπομεμαίνοντα ἔργοις, ἃ μὴ ἀλλὰ παρέχει πινὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς φερομένοις.

Ἄρτι ἐπλωθέν] *Cùm panis pinsitur.* Xyl. ex *panis* non pinsitur, sed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinsunt. id ubi fit, pistrinum.* & *de re rustic. l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in spicis consideris per messem, promendum byeme, ut in pistrino pinsatur & torrestur.* Idem Nonio laudante, in ταρὴ Μενίππου· *Nec pistorem ullum nôssent, nisi eum qi in pistrino pinseret farinam.* Sed nec *farina* pinsitur, sed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò rescribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec pistoris nomen erat, nisi ejus qi ruri far pinsebat.* Verò itaqe, *panis cùm cogitur.* nec sum inscius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπλᾶν sonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienssibus, Ταῖς ἑορταῖς Διονύσια οὐκ ὀπλῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paschalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter piscis præstaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἁβδὸς, ὁ δὲ ὀπλᾶς. qod nos Angli dicemus, **the one boiled, and the other broyled.** Itaqi si vocabuli Græci significatum peculiarem sequamur, *panes torrere* potiùs, qàm *coquere* diceremus.

& *fruges* qidem *tostas* etiam Latini dicunt, utì & *far* suprà *torreri* Varro. Maro Æn. l. 1.

——*frugésque receptas*
Et torrere parant flammis & frangere saxo.

Verùm *panes*, ut nec *γinsere*, sic rariusculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. l. 18. c. 11. *Panis varia genera* —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel artoptitii, aut in clibanis cocti.* Varro *de vit. P. R. l. 1. Cocula, quæ coquebant panem, primùm sub cinere, postèà in furno.* Cato *de re rustic. c. 74. Panem depsticium, ubi bene subegeris, defingito, coquitoq; sub testu. & c. 75. Libum in foco caldo sub testu coquito leviter. & c. 76. Placentam videto bene & otiosè percoquas.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, usus est Cicero, qo Xenophontis illud ex *Oeconom.* exprimetet, ἡ γῆ ὀπτᾶται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, *terram ab sole percoqui.*

Προθυμίαν ποιεῖ πρὸς τὸν προσιόντα ἡδέως ὑπαντᾶν] Ità Naso *remed. l. 2.*

Non facilè esuriens visa retinebere mensa:
Et multùm saliens incitat unda sitim.

alii, *multam*. qid si *nullam* legerimus? ut sit sensus; *sitim suscitat, etiam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σῦκα, ὅταν ὠμότατα ᾖ, κάχυνα] Naturæ vi scil. sed & artis ope nonnunqam, qæ ἐσκαμμὸς dicta, Theophrast. *l. 2. c. 9. Ficetis caprificus permisceatur. is culices parit, qi ad ficum adfatim volantes, morsúqe crebro ficuum ora* (an *coria*, ut Dalechamp.) *aperientes, atqe ità penetrantes, intus follem primò secum adducunt, cerealésque aveas immittunt foribus apertis.* Plin. *hist. nat. l. 15. c. 19.* τὸ κάχυνον autem & de *malis punicis* usurpavit Cassianus Bassus, sub Constantini Cæsaris nomine, ex Africano, *geopon. lib. 10. c. 30.* Ὥστε ῥοιὰς μὴ κάχυνον.

Δρυπεῖσι ἐλαίαις] Δρυπτοῖσι, Xyland. alii, Δρυπτίοις. illud potius, si aut notationem respicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim δρυπεπεῖς sive ἐλαίας, sive ἰσχάδας, παρὸ τὸ πίπτειν τὰς ἐν τῇ δρυὶ πεπαινομένας, monet Bvstath. *ad Il. β. & Odyss. μ.* & Svidas. at verò δρυπεῖς, παρὸ τὸ πίπτειν, τὰς ὑπὸ δρυὸς πεπαινομένας, ἀμὰς, Hesych. nec dissentit Plinius *hist. nat. l. 12. c. 27. Drupa vocatur, priusqam cibo matura sit, jam tamen colorem mutans.* & *l. 15. c. 2. Quantò maturior bacca, tantò pinguior suavis, minúsqe gratus. optima aves ad decerpendum inter copiam bonitatémqe, incipiente bacci nigrescere. nostri vocant Drupas*, Græci verò *Drypetas*: vel, ut alii colices, *drypetidas*. Obiter restituenda in Theophrast. de *caus. plant. l. 6. c. 11.* vox δρυπτῆς, vel δρυπεῖς saltem, ubi perperam in excusis Venet. ὑσσοπεῖς, Lugd. δρυοφορεῖς, legitur.

Τὸ ἴσχυς τῇ σάρκι] ἡ γὰρ ἡ δρυπεὰς ἐν σάρκι. Theophr. *de caus. plant.*

Ἰδὼν τι κάλλος] Senec. *epist. 12. Gratissima sunt poma, cùm fugiunt. pueritia maximè in exitu decor est: dediscos vino postremo extrema delectat, illa quæ mergit, quæ ebrietati summam manum imponit. quidin se jucundissimum omnis voluptas habet, in finem sui differt. jucundissima est ætas decrescat jam, non tamen præceps. & illam quoqe in extrema togula stantem, judico habere suas voluptates: aut hoc ipsum succedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Οἱ σάρκες ἧττον νέαι] qod est grandiorum gravitatísqe indicium. Plut. *de profect. indic.* Οἱ μὲν ἐν γήρᾳ σπληρὸν ἧττον ὁρῶσι τοῦ κεκμηκότος καὶ νέου τὸν γέροντα, ἀπὸ δ' ἰσχνοῦ καὶ φθοϊκοῦ ἀφειμένοι ὄντες, κατὰ πηγνύντες καὶ ἀλαζόνας. ὥστε δι' ἃ σὺ οἰκτρεῖν βουλόμενον νέον, ὀργὴν ἔχει, καὶ μίσος καὶ βάσκανον ἐκ ἐχθρᾶς, θράσος ἔχει, καὶ θάῤῥημα, καὶ βδελυρίαν, καὶ πρόσωπον ἀναιδείας καὶ ὀλιγωρίας μεστὸν, ἀπειθοῦσι πάντων· ἀρχόμενοι δὲ πληροῦς καὶ συλλέγειν χαρτὸν ἀπὸ σοῦ λόγον, τὸ σωφρον καὶ φιλοπαίδες ὑπεδέξαντο. De vite pariter Senec. *epist. 41. Vitem laudamus, si fructu palmites onerat, si ipsa ad terram, pondere eorum quæ tulit, adminicula deducit.* qò respexit forsan interpres Anglicanus, qi cùm κυνες verterit, non σάρκυας, sed σαρυλὰς legisse videtur. Ità Homer. de loco vitibus consito, *Il. σ. v.* 564.

——σαρυλῶσι μάλα βεβιθυῖαν ἀλωήν.

& de arboribus itidem pomiferis, *Odyss. τ. v.* 112.

——βεβίθασι δὲ δένδρεα καρπῷ.

qod Lucret. *l. 1.*

——*trescunt ipsa, fructúqe gravantur.*

sed & de papavere, *Iliad. δ. v.* 306.

Μήκων ὡς ἑτέρωσι κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βεβιθυῖά——

Segetem autem ejusmodi inter pulcerrima simul ac jucundissima ponit Tragicus neicio qis apud Platon. *epist. 1.* verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς ἀναιδέτως ἔβη,
Ἐν στάχυσι δουλωσίου βίᾳ,
Οὐδ' ἀσθμὸς, οὐδ' ἀργὸν κλίνας,
Ἀνθρώπων δουλεύσαν ἀγρότῃ πρὸς ὄλεθρον,
Οὐδὲ ταῖς ἀνυμνήτοις γάμοις
Βεβιθυῖος αὐτάρκης γῆς,
Ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοφρόνημα γόνος.

Vide *Psal. 64. v. 13.*

Τὸ τῆς λόγχης ὀπωπικὸν] ὀπωπικὸν nunc in *servitutis* indicio. Ità de Leone usurpavit Homerus *Iliad. ρ. v.* 136.

Πὰρ Ν' ὀπωπικὸν ἄρσεν ἔβαν ἢ ἔσαν κελάδοντε,
Lumina demissúmque superciliúm obumbrat.

de Harpalyco Theocritus *Idyll. 24. v.* 116.

——τὸν δ' ἐν πλατὺ λέοντι
Θαρσαλέως τις ἤμενον ἀλλάδιον ἐν ἀγρῷ·
Τοῖον ὀπωπικὸν βλοσυρῷ ὑπένερθε μετώπῳ.
——*procul quem contra nemo tueri*
Constans sustinuit; graveve cum certamen obiret.
Tale supercilium torvæ incubuit faciei.

aliquan-

aliquando & in *gravitate* ac *severitate*. ità de Zenone Zenodorus apud Laërt. *l.* 7.

Ζήνωνα σὺν πολιῷ σημεῖα ὀφρυοστυφῆ.

Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro* P. *Sext.* *Nam quid ego de supercilio dicam? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tanquam Atlante cælum niti videretur.* Ità τὸν τῆς ὀφρῦος ἀξίωτα accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τῆς ὀφρῦος ἀξίωμα συμπείθοις γελᾶν,

De homine loquitur gravi & severo; non de tristi mœrorisque pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. quandoque in *fastûs* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. de *supercilii*s: *Hæc maximè indicant fastum. Superbis aliubi conceptaculum, sed hîc sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Nihil altius simul abruptiúsque invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaque Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laërtio; μὴ μικρὸν εἶ μέσης τῆς ὀφρῦος. ὅλῳ γὰρ ὀποσοῦν δύναδς τῷ βίῳ. Est autem τὸ ὀφρύνιον, (quod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τὸ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύων μέρος, ut Eustathius; τὸ ἐπάνω τῆς φαλακρᾶς ὀφρύδιον, ἢ τὸ μετέωρον, ut Hesych. vel etiam τὸ συνοφρύωμα τῆ μετώπη, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs pavlò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπερκείμενα τῆς βλεφάρων, σκίνια· ὅθεν καὶ τὰ περὶ τὰς ὀφρῦς γένεια σκίνια. *quæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores, σκίνια· unde* ὀφρύνια, *suggrundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus*. quâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρῦς καὶ βλεφαρίδας ὅτι γείωμα esse dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, ne desuper prorumpat, quod teneras visiones molestèque perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & indè Latina vox non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. aut *quòd in ea siti sint oculi, qui sunt quasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster in *Psal.* 131. nec à *gerendo, quòd ea frontis contractio indicetur*, ut alii. *Cinium, cilium*. & hæc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprà. aut à *cilendo*, id est, *movendo*, ut Balbus in Cathol. Gloss. *Cinum*, ὀφρύνιον ἀπὸ φρύνου potiùs. quod & *Varro* dixisse Apuleium *Miles. l.* 11. avtumat Scipio Gentil. *parerg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cæsus supinat, obtusus efferat genas.

qo loco *Cinos* perperam legebatur. *Cinum* autem, *cilum*, & *cilium*, inqit Herald. *adverſ. l.* 1. *cap.* 4. κίνιον *cilium*, ut *vinum lixivum, rumex lympha, vetiveta trichila*, si Scaligerum sequamur; nam reclamat Salmasius. atque hoc mâlo, quàm quod Gvichard. in *harmon. lingu.* à χοιλὶς, quod est tamen τὸ ἄνωθεν βλέφαρον Polluci. ὀφρυώσας, *supercilium*. Plin. loco superiùs lavdato: *Extremum ambitum genæ superioris entiqi cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Famdudum censoriæ intentionis episcynio dispersæ.* Aspectûs avtem in *Leone torvitas* non est decora minùs, quàm in homine vultûs *gravitas*. Itaque eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῶτό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πανήκειον, βλέπει.

Ὁ τῆς συῶν ὀπὸ τῷ σώματι ῥέων ἀφρὸς] de *equo* pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tuliſſe suppetias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. quanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Σωφρονισμοῖ] Vide qæ ex Avgustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδέως πως διασωίσαδς] *eleganter factum esse*. Xyl. ut vel ἀστείως legerit, vel ἡδέως eodem sensu ceperit. Glossar. Διασωίζημι, *conſtituo, instituo*. potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τῷ σωίσαδς solennis est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo oblectamentum ac volupe aliqid offendat*.

Ὅσα χαρεῖς καὶ πάσας μιμήμασι ἀπεικάζουσιν] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τῷ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πάντας, σημεῖον, τὸ συμβαίνον ὅπερ ἤδη ἔργῳ. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τύπων τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς ἥδη ἀγνωστάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. leg. c.* 12. Γεγραμμένην σαῦραν ἢ πίθηκον ἢ Θρᾴττα σχῆμα ἰδόντες ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν, οὐχ ὡς καλὸν, ἀλλ' ὡς ὅμοιον. Et mox: Τὸν βοῦν καὶ λύκον πρόβατα καὶ πνεύματον ῥᾴζον καὶ θηλάσαντα κύπτον ἀκούοντες, ἐκχλόμεθα καὶ δυσχεραίνομεν· ἂν δέ τις πάντως ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παυσίων τὸν ἰῶ, καὶ Θεόδωρος τὰς προγλίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦσι μὲν ἀνθρώποις καὶ ὕπνον, ὡς ἀπορεῖ Θάλεια φάρμακον· τὸν δὲ Λεοσθένην φιλοπαίγμονα, καὶ τὸν Σιληνὸν Ἰοκάστην ὁμοίως φύσει καὶ ὑποδήσεσι πεποιημένους ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his gemina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γερὰς καὶ γλεγνὰς ἀκμὴν πνεῖ καὶ ὤρᾳν] siqidem, præterqam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* τῆς καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον καλόν· est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qam idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Param. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus sapientiam, qæ in ætate illa minùs viget, per-

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ γεραίας, σοφία· δόξα ἢ πρεσβυτέρων, πολιαί. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἐλεγκατῶς ἀναφέρειν ἀνδραποδώδεις ἡδονάς· qaſi τὸ ἀπαρέσκοντον aliqid etiam iſtiuſmodi ſilicerniis ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως ἀνδραποδώσασθαι ἀκατέχειαν πρεσβύτην. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm σώφρονα ὀνομάζειν τοιούτῳ ὄντα δώμασι. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c.* 9. & *de commun. notit. cap.* 3.

Τὸ ἐν παισὶν ἀπαρέσκοντον] M. Caſ. qare πᾶσιν legere volucrit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici poteſt*, qod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ πρὸς παίδων ἀπαρέσκοντον, τῇ πρὸς γυναῖκα ὥρᾳ.

Σώφρονα ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l.* 1. *At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l.* 4. *c.* 3. *Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαροὺς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμοὺς noſter iſtic. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τῆς σώφρονος vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom.* 2. *ſub tit.* 17. Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l.* 5. *in Peric. apoph.* 21. *linguam continentem* reddit, non video, qà ratione motus id fecerit. Opponuntur avtem iſtis à Petro *epiſt.* 2. *c.* 2. *v.* 14. ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, verátqe Dominus apud Matth. *c.* 5. *v.* 28. Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Περὶ γὰρ πάντος τοῦ σώματος διαφθείρεσθαι οἱ ὀφθαλμοί. *Et impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt.* 109. videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ἃ κόρας, ἀλλὰ πόρνας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Ὄρα, inqit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παιδίσκης ἰατρεύων, τὸν κόρον φθείρῃς. Laërt. *lib.* 6. in *Diogene.*

Οὐ πάντ' πιθανά] *non cuivis credibilia.* interpres uterqe malim, *non cuivis grata*, gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujusmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ κάλλος πιστοῦ ὑπομνήματος συναπολλύειν. Laërt. *l.* 5. Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν κάλλος, τὸ ἡδύ, καὶ τὸ τοῦ ὁρᾶν εἶδον θαυμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἐπάλληλον *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γὰρ ἔτι κόσμοι καὶ μᾶλλον πιθανοὶ τῷ πλήθει. *plebi grata.* Gregor. Naz. *ſyllab.* 1. Καὶ ἦν λίαν ἀνδραποδῶπον αὐτῷ τὸ φιλανθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Ἐντυχὼν γὰρ ἰδίᾳ καὶ πιθανὸς ἐδόκει μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δυνατός. *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, qàm forenſia certamina potis ſuſtinere.* de Alcibiade item. τῇ δ' φωνῇ τὸν τραυλότητα ἐμπρέπειν, καὶ τῷ λάλῳ πιθανότητα παρασκεῖν, χάριν ἐπιτιθέναι. *linguæ bleſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c.* 2. *v.* 4. μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè qis vos verbis blandis*, ſive *ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογιζέσθαι qod διὰ χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c.* 16. *v.* 18. qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat.* 3. Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τῆς ἐπιεικοῦς φορτικώτερον· τοσοῦτον καὶ τῶν ἡμετέρων λόγων πρὸς τὸν ἔξωθεν τὸ διάφορον. ὁπόσῳ γὰρ πιστευόμενον τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν· ἐνταῦθα δὲ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια φέρεται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Bezа. qibus non repugnaverim prorsùs, qia πληροφορία συνίσεως *verſ.* 2. præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, avt *perſuaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ πάντα αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περιποιῆται] leg. περιποιεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l.* 4. § 48.

Πολλὰς νόσους ἰασάμενος] *qum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l.* 1. *qia non interſit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l.* 1. *eleg.* 4.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram:

Οἱ χαλδαῖοι] de prognoſtis gemina, *lib.* 8. § 25.

Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήιος] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l.* 4. § 48. & *lib.* 6.

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Πεισθῆναι πρὸ ἀφ' σῦ ἐν ταῖς ὁμοίαις ἀφιφανείαις ἐξεταδείλας. πρὸ ὀι τὰς πολιτικὰς διωαστείας πεισθεληλυθόσι; πρὸ ὀι τὰς παιγνιώδεις διαπδείλεις; ὀι λαμπροὶ ἱππεῖς; ὀι σοφισταί; ὀι σατρόπαι; ὀι τύραννοι; ἃ πάντα κόνις; ἃ πάντα μῦθος; ὠκ ἐν ὀλίγοις ὀστοῖς τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδῆναι θέλῃς σαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήματ', ὡς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστιν ὀστᾶ καὶ κόπρος κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ τυράννων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μίγα φρονήσεων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν,
Ἀνοῆς τε δόξης, καὶ κάλλει σῆς σωμάτων·
Καὶ ὑδὼν ἀνοῆς σῆς δ' ἐπάρατε χρόνου.
Κοινὸν τὸν Ἅιδην ἔχουσι πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦτ' ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Noviſſe ſi vis, qualis aut qiſnam ſies;
Hominum ſepulcra, quæ ſecus viam, inſpice.
His oſſa, pulvis atq; inanis claviditur,
Regum, tyrannorum, & virûm ſapientium,
Superbientûmque opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atque formâ corporum.
Communis eſt dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo diſcito qualis ſies.

Cur autem σῆς σωμάτων *corporum* αὐτλεξεὶ malim qàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, diſcas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. σὲι σωμάτων ὄγκος. certè antitheſis illa inter αὐῆς δόξαν, & σῆς σωμάτων κάλλος, ſenſum eum qem ibi poſui, exigere videtur. alioqi per metri rationem nihil obſtabat, qo minùs tam τὸ σώματος qàm σῆς σωμάτων dicere potuiſſet. Ὅλας πόλεις ἀρδλιι τοσαυτάκις ἀνελόντες, καὶ πολλὰς μυειάδας καλαχύσαντες.]

Ἡρακλείτου] de *philoſophis* in genere pariter *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heraclitu ſententia, Ἵνα δὴ τὸν κόσμον, φησὶν, ἅπαντα τε αὐτὸν ἐκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυρώσει καθ' εἱμαρμένας περιόδους ἐπιλαμβάνειν τὸν σύμπαντα αἰῶνα. Ab Heraclito forſan Stoici. Vide Lipſ. *Phyſiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec noſtri diſſentiunt, niſi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoſcunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congeſſimus in *Orat. de Noa obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Ὕδατος τὲ ἔντος πληρωθεὶς] feſtivè; hominem qi *de mundo igne abſumendo* primus dogma protulerit, ipſum *aqâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiiſſe. *Aqâ oppletum* certè obiiſſe conſentiunt pleriqe, ab aqa, qâ oppletus ſit, non deſunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriqi aqâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt qæſiviſſe, εἰ δυνατὸν ἐξ ἐπομβείας αὐχμὸν ποιῆσαι, num ex diluvio ficcitatem inducere poſſent. Atq; ità Plut. in *præcept. ſalubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum ſtabulum condidiſſe ſe ſimo circumqaqe obrutum, qo humorem, ſi id fieri poſſet, evaporaret. id cùm nevtiqam ſuccederet, à morbo interiiſſe. Hermippus verò medicos percontatum eſſe, *numqis eorum compreſſis inteſtinis humorem educere valeret.* qod fieri poſſe negantibus, ad ſolem ſtercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipſum ſe expoſuiſſe. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe ſimo convulſis artubus diem obiiſſe, Tatianus; à canibus dilaceratum eſſe tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Ariſto etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, ſuperſtitem, alio neſcio qo morbo interiiſſe, in ſcriptis ſuis ſunt teſtati.

Δημόκριτον ϑ ὀι φθείρας] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, ſenio confectum duntaxat obiiſſe, cùm animâ penè defectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita ſe continuiſſet, qo Cerealibus ſuperſtes eſſet. de pediculis nè qvidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qoſdam morbo fœdo hoc periiſſe: qod cùm epiſtola ipſius ad Thaletem data, tum & Ariſtoteles confirmat *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint de aliis qi pari fato defuncti ſint Plin. *hiſt. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nuſqam legiſſe memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 18.

Denique Democritum poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.

déqe eodem Anton. *meliſſ. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, neſcio) ὅτι νοσήσας καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν, ὡς ἀνέωγεν, εἶδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου. Qæ cum Laërtii narratione haud planè conveniunt. Cæterùm etiamſi diverſa à ſe invicem de Democriti obitu tradant avtores iſti, at à Marco iſtic omnes diſſentiunt.

Σωκράτην ϑ ἄλλοι φθείρας] *Falſum eſt*, inqit Xyl. itaqe ſubſtituit, *hiſtoriam* (uti ait) *ſecutus*; *Socratem cicuta abſumpſit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliuſmodi pediculis* Marcum locutum, qi philoſophum illum ſuſtulerint. Anytum mirum nì & Melitum voluerit; qos *pediculos* non abſurdè nominat, qaſi animalcula viliſſima, nulli prorſus uſui, niſi hominibus infeſtandis & conficiendis. Nec abludit qod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν· οἱ δὲ θηρίδια κοπίδα καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ὄζει εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, ſed generoſioribus avt robuſtioribus conſert; ſycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis viliſſimis*, ſed noxiis, cujusmodi ſunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plavtus *Curcul. act.* 4. *ſc.* 2.

Item genus eſt lenonium inter homines, meo quidem animo,
Vtì muſca, culicésque, pedésque, pulicésque.
Odio & malo & moleſtiæ; bono uſui eſtis nulli.
Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi uſurpatum monuit. Sed & de paraſitis atq; adulatoribus feſtivè admodum Anexilaus apud Athenæum *l.* 6.

Ἐστὶν ἡ κόλαξ ἡδὺ ἐχθρῶν ὕσις·
Σκώλαξι· εἰς ἓν ἄμμον ἀνθρώπων τρέπει
Ἐς δὲ ἴσας ἐλθεῖ μηδὲν ἡμῶν,
Ὅσα φῦ, ὅσα πυρὸν, ἀποδιδοῦς κακόν.
Ἔπειτ' ὁ μὲν λέμμ' ἔχει· ὁ δ' ἑτέρῳ λέληκεν.

Adulatores, qui adulant, diviſum
Sunt veluti vermes. nanque in hominem ſimplicem
Seſe inſinuando, huic aſſidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam gluma eſt: ille alios admordicat.

Ἐνέβης, ἀναδοὺς, κατήχθης· ἔκλυδι] *Navigationi vitam* confert: (quâ imagine uſus eſt & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. ſed aliâ ratione) *mortem portui.* quomodo & Plut *de tranquill.* Ἔγλυς ὁ λιμὴν, καὶ πάρεστιν ἀπολῦσαι τῆς σωματος, ὅταν ἐφολκὸν μὴ σύρῃ. Juncus itidem *lib. de ſenect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ Νῖλος ἡδέως αὐτῷ (ὅ, τι γέρων ἀποθανὼν, καὶ ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι· καὶ ὁ μὲν δραμὼν τὸ μέγα πλάγος, ὅσον ἔδει λέγω τὸν βίον, κατάρας ἐπί τινα λιμένα, τῆ μεσογείτα καλδίσαι, ἀπίδη τῆς νεὼς· ἢ τε διαλωνισάμενος ἐν τῷ σταδίῳ, καὶ τῆ σφαίρᾳ τυχὼν, ἀποτάξεται τοῖς ἀγῶσιν. ὃδ' ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης δρεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν προκείμενον αὐτῷ πλοῦν, ὑφ' ἧ πολλάκις ἔλυσατο. ἤτις ἔχων ἐν τῷ σταδίῳ, κάλαμισιν, ἀσφάλτου ἐξεκαύθη. Et Junco ſaniùs Seneca *epiſt* 70. *Novissimè incipit oſtendi publicus finis generis humani. Scopulum eſſe illum putamus, dementiſſimi? portus eſt, aliquando petendus, nunquam recuſandus. in quem ſi quis intra primos annos delatus eſt, non magìs queri debet, quàm qui citò navigavit. alium enim, ut ſcis, venti ſegnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentiſſimo tædio laſſant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velociſſimè adduxit, qò veniendum erat etiam cunctantibus: alios maceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέβης] ἐμβαίνειν, *navem conſcendere.* Apud Svidam autor innominatus; Ἐνέβη ἡ ναῦν ἀντὶ τοῦ ἐπέβησαν τοῖς ἑτέροις. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναπαύσαντες, (f. ἀναπαύσαντες) τὰ δ' ἐμπλήσαντες, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὀφθαλμοῖς Κυπρίων· τὰ παλαιὰ μὲν ὀκνηρὰ φερόμενοι· τὰ δὲ ἄρτι δεξάμενα πλῶ τέχνῃ ἐν τῇ δέξῃ αὖθ' ὑγιαίνοντα ἀφέντες. *ut partim accelerando, partim reſtituendo, coexcrint ad naves, &c.* Morell. imò, *ut hiſce revulſis, illis ſubſtitutis, naves conſcenderint.* de ſimulacris loquitur per fraudem ſubreptis.

Ἐς μὲν ὃ ἕτερον βίον] Ità de ſtatu animarum poſt mortem ambigendo paſſim Marcus ſermonem inſtituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. quem, qia prolixior eſt in hoc argumento, tranſcribere piget. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliſque inter divina manſimus: aut certè ſine ullo futurus incommodo, naturæ ſuæ remiſcebitur, & revertetur in totum.*

Παύσει πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος πόνων ἀπάλυσις· ἀλλὰ τί καλόν. unde τελευτὴ λυσίπονος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἅλυος γὰρ ὄντως ἐλεύθερος νεκρῶν.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

quod Æſchylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 111. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίγνεται.
Nam morte functos nullus aſſequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto ſopitus, ſic eris ævi
Quod ſupereſt, cunctis privatus doloribus ægris.

Senec. *epiſt.* 24. *Moriar? hoc dicis, Definam ægrotare poſſe; deſinam aligari poſſe; deſinam mori poſſe.* Cæſar apud Saluſt. in *Catilin. Mortem cruciatus eſſe: eam cuncta mortalium mala diſſolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum eſſe.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνέχεσθε, *dolores voluptatésque ſuſtinere.* quaſi non ſit minor moleſtia iſtis, quàm illis diſtineri. Certè eo modo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miſeram me, differor doloribus:*

eodem planè Plautinus adoleſcens, gavdii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

— *ut ego lætus ſum, & lætitiâ differor!*

diſertè Seneca *epiſt.* 39. *Quis hoſtis in eumquam tam contumelioſus fuit, quàm in noſtrum voluptates ſuæ ſunt? quorum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc unum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre eſt Antiſthenis illud, Μανείην μᾶλλον, ἢ ἡδεῖαν. *Inſanire dictur potiùs, quàm voluptate affici.* Refert Laërt. *l.* 5. & Sext. *emmpir. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Ἀνιαθείης ἢ μανίαν μᾶλλον, ἢ ἡδονὴν αἱρεῖτο. Et ab eadem mente Senec. *epiſt.* 82. *Malè tibi eſſe malo, quàm molliter.* Sophocles inquì jam ſenex, cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inquit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατα μὲν γὰρ αὐτὸ ἐπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ὑπεκφυγών. Bona verba, mi homo: libentiſſimè iſtinc, tanquam à domino agreſti ac furioſo profugi. Plato *Polit. l.* 1. Ciser. *de ſenect.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 3.

c. 3. Plut. *de cupid.* & *de sene polit.* Clemens *Pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento dissertatio. Quod autem ille senectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magis, adscribit. Spectat horsum Cratetis festivum illud, quod Laërt. *l.* 5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Βροτοῖσι παύει λιμὸς· οὐ δὲ μὴ, χρόνος·
Ἐὰν δὲ τύτοις μὴ δυῇ χρόνος, βρόχος·
Fames amorem sedat; aut saltem dies:
Si non medentur ista, idem laqueum facit.

Λατρεύων τούτῳ χαίρειν] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεπιλλαχὼς δειότερον βίον μετοίληται, ἀπαλλαγεὶς τῆς τῦ σώματος δουλείας, καὶ ἧς ἀσχύτων ὄντως τύτε φρονήσεων καὶ συμφορῶν. Et *ibid.* Τὸ γὰρ μὴ δεδυλεῦθαι παρὰ τοῖς παθεσι ταύτης διάγειν, ὑφ' ὧν κατασκοπῶ ὁ νῦς τῆς ὄντως ἀναπιμπλάται φρονήσεως, οὐδεμίαν τι καὶ μανθάνει. qo loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσχολίας καὶ φρονήσεως recenset varias, quibus servitii hujus ratione obnoxia fit anima. Cujus illud inter alia: Μυείας ἡμῶν ἀσχολίας παρίχεται τὸ σῶμα. Vide Senec. *epist.* 65. *supr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ χαίρειν συνεδῶ. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc querulæ voces illæ quorundam apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 9. πολλὰ ἀνεχόμεθα μὴ τῶν σωματίων τύτων δεδεμένοι, καὶ τῶν τρεφόντων, καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες, καὶ καθαίροντες, εἶτα δ' αὖτὸ συμπεφορβιόμενοι πῶς δεῖ καὶ τοῖς Α. Ipse apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόκαλος. τὸ γῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀνδράσι καὶ ῥυπαρώτατον, στέργομεν καὶ θεραπεύομεν. Εἰ γὰρ ἔδει πάντα μόνας ἡμέρας θεραπεῦσαι τὸ τῦ γείτονος σῶμα, ὡς ἂν ὑπομείναμεν. ὅρα γὰρ ὅσον ἐστὶ, ἕως ἂν ἀναζήσῃ, πρίσεν τὸν ὄδοντας τὸν ἀλλοτρίως, καὶ τι ἕτερον ἀναγκαῖον ποήσαντα, ὑπενίζειν ἐπεῖτα τὰ μόρια. τῷ ὄντι δαιμονίου ὅσι φιλεῖν τοιῦτο μέρος, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάπω τυτὶ τὸν βλάκα· εἶτα κενῷ. ἢ τύτῳ βαύτερον; ἀλλὰ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τῦτο μόνω, καὶ ἀδύλῳ μᾶλλον τὸ βλάκιον τῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων· ἕως αὐτὸς ἦσθ, Ἄφες αὐτὸ ἤδη, καὶ μηκέτι πρᾶγμα ἄχε. ubi νάπω Gesnerus vertit, *sarcio.* cùm *farcio* potiùs debuisset. hoc est enim, non illud, lidèt usitatum minùs, τὸ νάπω, quod & τὸ σάτω, infercio. Sed & istud forsan auctor ipse usurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον sive *vasculum* appellat, quomodo σκεῦος Apostolus *ad Thessal. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neque enim Ettio noſtro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος sive *vas* vult eo sensu ibi accipi, qo apud Comicum sumitur, in *Pœnul. act.* 4. *scen.* 2. ubi Milphio:

Facio quod manifestò mœchi haud fermè solent.
—refero vasa salvus.—

Ità *anima vas, corpus,* Lucretio *l.* 3.

—corpus, quod vas quasi constitit ejus.

Cicer. *Tusc. l.* 1. *Corpus est quasi vas animi, aut aliquod receptaculum.* Idémque *Lactant. l.* 7. *c.* 12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Cas. *domicilium* sive *casam* vertit; quod à Marci schemate longiusculè abscedit.

Ἡ ὠφέλησε τὸ ὑπηρετῆσαι] Xyl. *quinetiam quod servivit, id superavit.* Verùm hoc Marcus hîc non asserit. in priore membro tanquam incertum posuit. in posteriore, quasi non superesse dato, quid futurum tunc sit, differit. Locus est proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἢ ὠφέλησε, *quo illud quod inservit præstantius est:* vel, ἢ [ὃ] ὠφέλησε τὸ ὑπηρετῆσαι; *annon præstantius est id quod inservit?* firmare videntur, quæ sequuntur. Senec. *epist.* 65. *Major sum, & ad majora genitus, quàm ut mancipium sim mei corporis: quod equidem non aliter aspicio, quàm vinculum aliquod libertati meæ circumdatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅ ὤφ δεῖ τὸ ὑπηρετεῖν· & exponit, *quod inservire debet.* ut τὸ λατρεύειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adscribatur. M. Casavb. ὅσῳ ὠφέλησε τὸ ὑπηρετῆσαι *desines vasculo inservire tantò deteriori, quantò id quod inservit præstantius existit.* At clariss. Salmas. hæc mutilata suspicatur; cùm in avtore isto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex insequentibus itaque sententiâ supplerâ, locum totum sic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον ἔστιν, ὁπόταν μὴ τῷδ' ἀναφορὰν ᾖ τι κοινωφελὲς ποιῇ ἢ ὠφέλησε τὸ ὑπηρετῆσαι· *aut aliud quod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliquid in commune profuturum; aut quod servire debet in te dominatur.* ὠφέλησε τὸ ὑπηρετῆσαι, *superiores fert, superat.* Grammatici ὠφελεῖναι ὠφελῆδες interpretantur. unde ὠφελεῖναι τῆς πόλεως. & ὠφελήσαι. ὠφεληθήσεσθαι. Incertus avtor apud Svidam; ἔστι ἕτερος ὠφελήσας στρατηγῶ θερμῶ καὶ ἐμάχου παντάπασι. Accederem libens, nisi obstaret, quod de animæ statu post mortem sermo instituatur. itaque ἐπέχω, animúsque inclinat potiùs ad sententiam D. Bootii, si liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅσῳ ἔστιν ὑπηρετεῖν· *quod inservire æquum esset.* viderint alii.

Νῦς καὶ δαίμων] Vide *supra ad l.* 2. § 13.

Τῇ καὶ λύῃ] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς περὶ ἑτέρων ταλαιπωρίας] Curiositatem coercet. ut *supr. l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον ἔστιν ἐπεὶ ἀπορρέμβεσθαι ἢ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν παρατηρήσεως] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλο ἔργον τήρησις, vel ἢ γὰρ τὸ ἄλλο ἔργον τήρησις. quanquam vir eruditus, quod suprà monuimus, antegressis ista interserit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *dehortatur,* inqit, *ab inquisitione in alienos mores. poterat aliqis quærere, qid in eo mali? occurrit, damnum esse præsentaneum; qia jam, eodem videlicet temporis spatio qo id facis, privaris sive impedi-*

tis.

rùs ab alio opere, qod autem opus id sit, mox declarat, ἡ τῆς ἰδίας ἡγεμονικῆς παρεκτήρησις. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Τυτέσι, φαντασζόμθ] συλοικοφανὲς sive ἀκαλέλλιπλον, ϗ ἀνακόλυθον esse videtur; qod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit qandoqe, atqe in hoc qasi tumultuario & αὐτοσχεδιασικῷ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rhetor. l.* 1. permiserit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. ϗ συλοικισμὸς, ἐφ' ὃις ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν ἐκ ὀλίγοι, *etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, qorum alios havd pavcos dispuderet.* Verùm sic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ὧν κλαγγὴν ἐναριθμέα Κρησσῶνα, &c.
Ἀσπάλιον ὀπλίζει, ἐκείνου σήματα φαίνων.

Et ibi Evstath. ex Evripide

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσα θέλων
Σχολὴ μ' ἀπέργει.— & --πολλὰ δ'
Πάλαι θεμόμλασ', ἃ πόνε πολλῶ με δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*— Idémque
Nos omnes, qibus est alicunde objectus labor,
Omne qod est interea tempus, priusqam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μυ, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμθον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησῦ χριστῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῷ ἀγαπήσαντι, ϗ λύσαντι ἡμᾶς, ϗ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς ϗ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. c.* 1. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν ἀυτῦ, δόξαν ὡς μονογενῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος ϗ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρίνθετον facit; & Heinsius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Colosс. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τῦ χριστῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλυσίως, διδάσκοντες ϗ νυθετῦντες ἑαυτῦς, &c. Syntaxin denique huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὴ τῦτον κηλιδίσας, &c. & *l.* 8. § 31. Ἀυλὴ Ἀυγέσυ, γυνὴ, θυγάτηρ— ὅλης αὐλῆς θάνατος. Verùm potest istîc, non parenthesis ab avtore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atqe in hanc demum ipse partem propendeo; totámqe periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταρίθμῆς τὸ ὑπολιπόμθον τῆ βίυ μέρος ἐν τοῖς σοὶ ἑτέρων φαντασίαις· τυτέσι, φαντασζόμθ ἢ ὁ δεῖνα πράσσει, ϗ πρὸς ἔνεκεν, ϗ τί λέγει, ϗ τί ἐνθυμῆται, ϗ τί τεχνάζεται, ϗ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τῆ ἄλλυ ὄργα τήρησις, ποιεῖ ἀπορίμβλθς τῆς τῦ ἰδίυ ἡγεμονικῆ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, qàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπορίμβλθς] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀπορίμβλθς. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῆ ϗ μάτ'ω] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῷ εἱεμῷ τῆς φαντασιῶν] *in cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem ferit: prout usu venire solet.

Πεεῖσθς] *fugere, & declinare.* Xyland. qo sensu Pavlum vult usurpâsse *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δ βεβήλυς κανοφωνίας περῖσασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περῖσασο. An antiqi tamen avtores sic usi fuerint, nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, havd valdè antiqis tamen, loca suppeditant non pavca viri clarissimi Isaac. Casavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ φεῖσθς significet, παραιτεῖσθς, ἐκτρέπεσθς, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ φεῖσθς in *cohibendi*, sive *coercendi* significatione sumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre. qum utrumqe utrobiqe monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iste, in aliis potiùs *compescat*, qàm ut ipse alteruter *devitet*. qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *vers.* 17. alioqi τῷ παραιτεῖσθς vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, qid ipsi cavendum spernendúmqe velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Qecumenius utramqe significationem admittit, *in epist. ad Tim.* φεῖσαι, ἢ παραιτῦ, ἢ πειθοῖς ἴσαι, εἰς τὸ παῦσαι ϗ κωλῦσαι. Et *in ad Tit.* ἀποστέλλεσθς ϗ παραιτεῖσθς. De Apostoli loco qid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsqe ea disserui, qibus istîc recitandis commentarium istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φαντάζεσθς, σοὶ ὧν εἴ τις ἄρνα ἐπιτρέψειν] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notárqe in plerisqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά με κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpediret ni pudor.

respondit, (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἦκέ σ' ἐτλῶν ἵμερος ἢ χαλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῆ γλῶσσ' ἐνύκα κακὸν,
Αἰδὼς κε γὰρ οὐκ ἔχε σ' ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῶ δικαίω.
At si boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Audaciter absqe omni pudore
Proloqereris honesta qævis.

Qod avtem de cogitatis istîc Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l. 3. Vir bonus, non modò facere, sed nè cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Qin & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in quibus est turpis ipsa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opinióq; removenda est.* De votis Persius, *Sat. 2. v. 3, &c.*

——non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.
Hæud cuivis promptum est, murmúrque humile effe susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ*; &, *Labra movet metuens audiri—* ut Horat. *l. 1. epist. 16.* Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον ὥετο μὴ δύασθαι τὴν ἡσυχῆ φθεγξαμένων ἐπιεῖν, ἀλλ' ὅτι δικαίας ἐβούλετο εἶναι τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l. 4.* prope finem. Ità Seneca *epist. 10. Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si quis admoverit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.* Respexit horsum Macrob. *Saturn. l. 1. c. 7.* ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ: sic loquendum esse cum hominibus, tanquam dii audiant; sic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. *l. 1. epigr. 40.*

Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epist. 43. Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; quos plerumq; circundatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qua mores æstimes nostros. Vix quenquam invenies, qui possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non superbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Quid autem prodest recondere se, & oculos hominum avertsque vitare? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxiq atque solicita est. Si honesta sunt quæ facis, omnes sciant: si turpia, quid refert neminem scire, cùm tu scias? Ob te miserum, si contemnis hunc testem.* Idémque *de vit. beat. c. 20. Populo testes fieri credam, quicquid me conscio (excusi pessimè, nescio) faciam.* Galen. *de affect. cur. c. 5.* Ἀνεωχθήτω σοι ἡ σὴ διαπαντὸς τῆς διανοίας ἐξέδρα τοῖς σωμασθείσιν εἰσίναι πάντα καιρὸν, ἵν' ὥσπερ ἧς παρακαθεσμένου. δεῖ γὰρ δαρρεῖν, ὡς ὑπὸ μὴ εἰσιόντων ἐνεπλησμένου μηδενὶ καθειλημμένου ἁμαρτήμασι. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ θεσπεσιώτατοι εἰς τὸ δημόσιον ἄπαντα πειρῶνται φέρειν κόσμια· ὅτω καὶ σὺ χρῶ τῇ ἰδίᾳ διανοίᾳ πρόσπλεως. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδήμονες πρὸ ἄλλως [τῆς ἄλλοις f.] ἀμυδρύνεσθαι τι φοβούμενοι, μέγας ἑαυτὸς ἐκ αἰδοῦντο· σὺ δ' σαυτὸν αἰδῇ μᾶλλον, πεπαιδευμένος τὰ φαῦλα, πάντων δὲ μάλιστ' αὐχμεῖς σαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unquam cogitâsse, quod eloqui non auderet; nullúmque suum factum vel dictum extare, de qo disserere publicè non posset.* Vide *ad lib. 1. § 3. & infrà § 7. & 15. & l. 6. § 16.*

Ἐι τις ἄρα διαίρεσιν] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα παρέπεμψε, ὡς ἀπολογησομένους ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c. 4.* De viro bono ac justo Cicero apud Lactantium *l. 17. c. 24. Itaque talis vir, non modò facere, sed nè cogitare quidem quicquam audebit, quod non audeat prædicare.* Vide & quæ sequuntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad § 6.* ἀπολαύειν.

Οὐκ ἔστι φιλοσόφῳ τὸ ὡς ἐν ἀείσεις ἥδη εἶ] Notat procrastinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut istîc, ità *l. 8. § 22.* verbis illis; Μᾶλλον δὲ θέλεις ἀγαθὸς ἄνειον ἤδη ἢ σήμερον εἶ. Epictet. *Enchir. c. 50.* Ἐς πόσον ἐστὶ χείρων ἀναβάλλη, τὸ ἧς βελτίων ἀξιῶν σαυτὸν, καὶ ἐν μηδενὶ παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; quo loco pro διαιροῦντα, αἱρεῖται legendum ex Marco monuimus, *ad l. 2. § 5.* Vide & Epicurum *epist. ad Menœccum, ad l. 2. § 4.*

Ἱερὰς τις] Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* de Stoicis; Λέγουσι δὲ καὶ ἱερεῖα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, φαῦλον δὲ μηδέτα. Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τῷ ὄντι πᾶσιν θεοῦ ἱερὰς. Ità viri sancti qique in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ. *Apoc. 1. v. 6. & c. 5. v. 10. &*, ἱερεῖς τῷ θεῷ, *ibid. c. 20. v. 6. &*, ἱερατεῦμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep. 1. c. 2. v. 5, 9.* quod eodem recidit; ut eruditè docet Casaub. *ad Athen. l. 1. c. 9.*

Καὶ ὑπηρέτης θεῶν] Ità Epictet. *l. 3 c. 24.* Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τῷ θεῷ διάκονοι καὶ μάρτυρες. *ibid. c. 26.* Et Galeno in *hortator. c. 2.* ὑπαρχή τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ] Vide *ad l. 2. § 17. & infrà § 15.*

Πάσης ὕβρεως ἀνέπαφον, πάσης ἀνοσιότητος ἀνεπίληπτον πονηρίας] *Intactum à libidine, insscium omnis malitiæ.* Xyl. ut ad ipsius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ, sive contumeliâ quam ipse sibi inferat, ex l. 2. § 16. incapacem mali ullius, ab aliis* scil. *illati.* neutrum satis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumque ceperim. ὕβρεως ἀνέπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siquidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec. *de constant. sap. c. 5. Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναλγησίαν πονηρίας, *improbitatis*, alienæ ſcil. *nè ſenſu quidem ullo affectus.* hoc eſt, adverſùs eam perinde affectus ac qi nè ſentiat qidem, *nonnelas* ſumit, qomodo ἀμαρτίαν Apoſt. *ad Hebr. c. 12. v. 4.* οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἀθλα τῶ μεγίστα] Viros bonos, virtutisque ſtudioſos *athletas* nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. *contr. Ariſtogit.* τῶν καλῶν ἔργων ἀθλητάς. Philo *de Joſeph.* Ἀθλητής εἰμι τῶν ἀδυλήτων· ἐπεὶ γυμνάσομαι πολλαῖς πανοπαθείαις, ἀλλ' ὁμῶς, ξεινικῶν, ἰνδικῶν, ἀναγκάζομαι, ἔχει καὶ ψυχῆς ἐπιβαλλόμενος· ὧν ἥκιστ' ἐγείνω. Idémqs πρὸς ἀθλον. Οἱ μὲν παρελθόντες εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθληταὶ ἀρετῆς ἀνδρεικότατοι. Et monachos aſcetas, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. *hiſt. l. 5. c. 20.* Epictet. *l. 1. c. 18.* ἄθλα μοί ἐστιν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής· qem & *l. 2. c. 18.* contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παρόδευε. ὑπὲρ τοιούτου σώματος τοιαῦτα παίγνια (πύγνια leg. niſi forſan per ludibrium ità nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστὰς, ὅτε τοιούτοις ὁμοίοις αὐτοῖς τοὺς μονομάχους. Salſè Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Περὶ μὲν τὸ παροινεῖν καὶ λακτίζειν ἀγανίζεσθε τοὺς ἀνθρώπους· περὶ δὲ καλοκἀγαθίας ὀκνεῖτε. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſatagentes, alter alterum qi præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inqit, οἱ δρομεῖς σπουδάζουσι περὶ τῆς ταχυτῆτος, ἢ περὶ τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. *ep. 4. ad l. 7. § 51.* Atqi, ut Philo de *providen.* apud Euſeb. *præpar. l. 8. c. 14.* Μαθήσεσθαι δὲ καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτονίᾳ παρύσωσιν, μὴ ὑλαυχεῖν, ἀπιδόντες εἰς τοὺς ἀπὸ μέρους καὶ ἀπιδιάκτους ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, οἷς ἰσχὺς καὶ ῥώμη συγκέκριται. πολὺ γὰρ ἀτρεπτότερον ὄζει, ἐπὶ θηρίων ἀρετὰς, καὶ ταῦτα παρευημερούμενον ὑπ' αὐτῶν, ἀνθρώπου ὄντα σεμνύνεσθαι. Itaqe Ariſtot. *polit. l. 8. c. 4.* Τὸ καλὸν, ἀλλ' οὐ τὸ θηριῶδες, δεῖ προαγαγωνιεῖν· οὐ γὰρ λύκοι, οὐδὲ τῶν ἄλλων θηρίων τι ἀγωνίσαιτο ἂν ὑπὲρ καλοῦ κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνὴρ ἀγαθός. Et Senec. *ep. 124.* Quid vires corporis aliis & exercet? *pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit.* —*Vis tu, relictis in qibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum?* Quid hoc eſt? *animus* ſcil. *emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens.* En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· en ἄθλα μεγίστα ἀθλητῶ. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum *ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12.* Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & *ad eundem, ep. 2. c. 4. v. 7.* Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & *ad Philipp. c. 3. v. 14.* κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, *Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ* dicti.

Τοῦ κατὰ μηδενὸς πάθους καταβληθῆναι] A luctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, *ad l. 7. § 52.* Vide & *ad l. 7. § 61.* Acutiſſimè pariter atqe elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. *in ad Epheſ. orat. 22.* Παλαίομεν καὶ διαπαντὸς κατέχομεν· ἂν παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ τῶν ἀθλητῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ἂν μὴ καταβάλῃς, ὁ νενίκηκας. ἐνταῦθα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης ἀποδύζονται, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανοῦται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἥττης ἀποδύζεται. ὅταν οὖν αὐτὸν ἀφέλωμαι οὗτος ὑπὲρ οὗ ἀποδύζεται, ἐνίκησα. οὐ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἤδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ὄζιν· ὥστε ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ ἢ, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam qendam conſpicatus in ſcortum qoddam oculos defixum, Ἰδοὺ κεῖται ἀρειμάνιον, ὡς ὑπὸ τυχόντος πορνοῦ τραχηλίζεται· *En arietem Martium, qomodo à vili puella proſternitur.* Laërt. *l. 6.* ſive, ut Plut. *de curioſ.* Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδισκαρίου τραχηλιζόμενον· *Videte athletam ab ancillula eliſum.* Idémqs in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanqam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Πολλὰς γὰ, ἔφη, ἀνταγωνισάς νενίκηκα καὶ μεγάλους, οὐ θεατὰ τοῦτο τὰ ἀνδρείπεδα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διασκοῦντα καὶ πρέχοντα· τῷ παντὶ δ' χαλεπωτέρους, πένιαν, καὶ φυγὴν, καὶ ἀδοξίαν ἔτι δ' ὀργὴν τε, καὶ λύπην, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβον, καὶ τὸ πάντων ἀμαχώτατον θηρίον, ὕπνον καὶ μέθην ἀκόλουθον, ἡδονήν· ἣ οἴδεις ὅτε τῶν Ἑλλήνων, ὅτε τῶν Βαρβάρων ἄξιος μάχεσθαι καὶ φιλεῖναι, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἥττηται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Pruſ. *orat. 9.* Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, qàm turpe ſit poſtqam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, qem Plato tibi non ſine cauſa objecerat, ſuperari; ut nè adjiciam, qàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo mancipatum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius *Sat. 2. verſ. penult.* dixit;

Compoſitum jus fàsq; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

lore virtutis, ſed perfectè, &, ut Græci dicunt, ὡς βάθος ac δυσοπικῶ βαφῆ. Thomas Mag. in collect. Δυσοπικὸς, ἢ οἷς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus iſtic: Et Plut. de Stoic. contradict. cap. §. διὰ βάθος ἐλκεφάντους τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. epiſt. 36. *Perſeveret modò colere virtutem, perbibere liberalia ſtudia; non illa, quibus perfundi ſatis eſt, ſed hæc quibus tingendus eſt animus.* Et *nat. quæſt. l. 1. c. 3. Purpura, intereſt, quamdiu macerata ſit; ſæpius merſa ſit & excocta, an ſemel tincta.* Idémque epiſt. 71. *Quemadmodum lana quosdam colores ſemel ducit, quoſdam niſi ſæpius macerata & recocta non perbibit: ſic alias diſciplinas ingenia, cùm aſcepère, protinus præſtant; hanc niſi altè deſcendit, & diu ſedit, animum non coloravit, ſed infecit; nihil ex his quæ promiſerat, præſtat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde δυσοπικὰ τὰ ἀναπόνιπτα Syneſio, ep. 44.) contraria eſt ἀνυφή, ex eadem tinctorum officina vox petita. (qò & Clemens alluſit *Strom. l. 1.* ubi philoſophiam dicit οἷς παραδοχὴ τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tincturam ſuſcipiendam* hominum animos præparare, προτυπῶσα καὶ προϋφαίνουσα τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præſubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ὑφάνσιμον Fabius *inſtit. l. 10. c. 2.* Sic expreſſit: *Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſolam, ut ſic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicurè figuras, quas è ſummis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Caſavb. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ δυσοπικῷ colorationem illam, quam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l. 2.* in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ὡ γὰρ ἀναγκαῖον ἦν τὴν χρόαν μελάνων εἶναι πάντα μέλανα. *neque enim neceſſe eſt, qi cutem nigram habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Ariſtot. *de gener. animal. l. 2. c. 2.* qo loco Herodotum refutat, qi *l. 3.* Æthiopum geniturам nigram eſſe dixerat. Ità Plato *epiſt. 7.* Οἱ ἢ ὄντως μὲν μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ὁπωσοῦν κεκοσμημένοι, καθάπερ οἱ τὰ σώματα ὑπὸ τῆς πόλεως ὑποκοσμηθέντες. Nec ſileri digna ejuſdem illa *politic. l. 4.* qibus de fortitudine, ſed fuſiùs, germina hiſ qæ de juſtitia ſtrictim Marcus hîc, differit; ὑπὸν ὅτι ὅτι οἱ βαφῆς, ἐπειδὰν βυληθῶσι βάψαι ἔρια, ὥστε εἶναι ἀλυπα, πρῶτον μὲν ἐκλέγουσι τοσούτων χρωμάτων μίαν φύσιν τὴν τοῦ λευκοῦ· ἔπειτα παρασκευάζουσιν ὡς ἥδιστα παρασκευὴν ἐργασάμενοι ὅπως λέξουσι· ὅτι μάλιστα τὸ ἔριον καὶ ὕπω δὴ βάπτωσι καὶ ὃ μέλλει τὸ ἔριον τῷ τρόπῳ βαφῆ, δύσοπτον γίγνεται τὸ βαφέν. καὶ ἡ πλύσις ὅτ' ἄνευ ῥυμμάτων, ὅτε μὴ ῥυμμάτων δύναται αὐτῇ τὸ ἔριον ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δὴ ἂν μὴ ὧδε γένηται, ἐάν τε τις ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ παραδιεκπεύσας, ὅπη ἔκπλυσις καὶ γένεσις· τοῦτον τοίνυν ἐκόλαβε καὶ διάνοιαν ἐργάζεσθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτι ἐξελεγόμεθα τοὺς σοφιστὰς καὶ ἐπαιδεύομεν μισθοῦ καὶ γυμνασιῶν· καὶ μηδὲν ὅτι ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους παιδεύοντες δέξονται, ὥσπερ βαφὴν, ἵνα δύσοπτοι σώζωσι ἡ δόξα γίγνοιτο καὶ ἀεὶ διαιῶν καὶ περὶ δικαίων καὶ ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐχόντων καὶ μὴ αὐτῇ ἐκπλύναι τὴν βαφὴν τὰ ῥήματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκπλύνειν, ἥ τε ἡδονὴ, πάντος κακαστρόφου δεινοτέρα ἔστω τοῦτο φάρμακον καὶ κονία, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, πάντος ἄλλου ῥύμματος. τὴν δὴ τοιαύτην δύναμιν καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ καὶ πίθανα. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo ſe in animum induerit, qod de Muſica Aphrodiſ. *problem. l. 1. q. 121.* qaſi σωτηρίαν τῆ ψυχῆ καὶ φύσει ἡδίστη, ut Gregor. Naz. *orat. 13. animúsqe in ea qæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epiſt. 6. & 94.* Et *ſicut lanarum colores, qibus ſimplex ille candor mutatus eſt, ejui non poſſunt:* Fabius *inſtitut. l. 1. c. 1. nec illarum conchylia qùam in priſtinum candorem revocet.* ità, *Difficulter eraditur, qod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Hieron. *ad Lætam.* Itaque *adv. Rufin* idem: *Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aqæ diluunt.* Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἐργωδέστερον ἦ τὸ μεταπεσεῖν, ἢ ἡλικὰς ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθὰς. Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionyſio diceret, τὴν βαφὴν ὑπ' ἀνιδνίας τῆς τυραννίδος, ἐν πολλῷ χρόνῳ δύσοπτον ὄσαν καὶ δυσέκπλυτον. Attulit & Clemens *ſtrom. l. 6.* Καθάπερ γὰρ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺς τῆς βαφῆς ἐμμείνασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παρελλαγὴν πρὸς τὰ λοιπὰ παρέχει θεατ· ὅτως κἀπὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παύσηται, μένει ἡ τοῦ καλοῦ καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλείπεται, ἀναμάρτητον ἡ αἰσχρόν. αὗται γὰρ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Quod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, qàm avtor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alies eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóqe inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio *l. 16. c. 1.* laudatum. Ἂν τι πρᾶξις καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνος ὄρχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι ποίησης καλὸν μὴ ἡδονῆς, τὸ δὲ μὲν ὄρχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Quod Cato in oratione Numantiæ habita ſic extulit. *Si qid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedit, benefactum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Vide *ad l. 5. §. 16. & l. 6. § 30.* μὴ βαφῆς. & *l. 10. § 34.* πρὸ δεδιδυμίας.

Λανάζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα]

τα] Ità *l.* 2. § 17 & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς.

Συσκωδόιμία] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτα μὲ θεὸς κέκλικα παρασκευάσαι.

Ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἰ πίπτειεν] ὡς ἀπὸ τῆς δέησις γνώμης ἐπιτελούμενα. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Prus. *orat.* 30. Τὰ δῶρα τῶν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ὀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἄπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. Expressit quod Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἴδαμεν ἢ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Esaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum est, quod locutus es, verbum Domini.* bonum est, qicqid Deus vult, qi summè bonus nisi bonum velle non potest. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ γὰρ ἐκείνου νεμομένη μοῖρα] τὴν εἱμαρμένην sive *fatum* cum Stoicis noster passim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει) locus mihi subobscurus, eóque magis quòd vocabula à Marco hîc usurpata, nisi sint, quod suspicari forsan qis possit, vitiata, nusquam alibi deprehendisse meminerim. Xyl. *Et constat aliunde, & secum aliud adfert.* Versio textu ipso etiam obscurior. Tentemus an è Marco ipso elicere possimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἢ, inqit, εἴ γε τῷ ὅλῳ καλόν, καὶ συμφέρον, καὶ συμπερέμμιον. *Bonum est, siquidem universo opportunum & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκείνῳ, ὃ φέρει ἐκείνῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. *Confert cuique, quod fert cuique natura universi.* Et *lib.* 4. § 9. ἠναγκάσθη ἡ τὸ συμφέρον τῆς φύσεως τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea quæ in commodum inferebat.* deniqe *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari sermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, id est, συνετέθειτο. *hoc illi latum,* id est, *præscriptum est,* à medico nimirum, tanqam utile & salutare. &, de universi natura, imò Jove ipso, οὐκ ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· *non tulisset ejusmodi aliqid, nisi universo id contulisset.* Illud itaqe forsan & hîc voluit, *Et præscriptum est,* à mundi nimirum administratore Deo; & *conducit etiam:* (ut idem sit τὸ συνεμφέρει, qod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam secum fert;* eò nimirum qò destinamur. Sensum priorem secutus est M. Cas. qi vertit, *& inevitabile est, & utile.* eodémqe faciunt, tùm Marci ipsius verba proximè antegressa, ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἰ πίπτειεν, tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρον ἐκ θεοῦ, καλῶς
Χὴ φέρειν.
Qod fata ferunt, id ferre decet. Grot.

ubi Schol. ἐμμένειν παραινεῖ τοῖς εἱμαρμένοις παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ, φησὶ, χρὴ τὸ ἐκ θεῶν ἐμαρμένον κἂν ᾖ. Ad posteriorem illud Palladæ, in antholog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Ἐς τὸ φέρον σε φέρε, φέρε καὶ φέρ· εἰδ' ἀγαναξεῖς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Si ita fata ferunt, ferto fertórque gravatim
Si fers, te cruciasq nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς καὶ θέλῃ τὸ φέρον σε φέρε, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, καὶ τὸ φέρον σε φέρει.
Qò tua ferre volunt te fata, ferare. recusas?
Te ladis; laesum sic qoqe fata ferent.

Qod utrumqe in versione sua expressit elegantissimè Jo. Grotius;

Si qem fors agat atqe ferat, ferat atqe feratur:
Ni ferat, & feret hunc fors, magis & feriet.

Nec unqam satis prædicarum Cleanthis votum illud, qod ὑπὸ παντὸς ἀφέχεσθαι vult esse Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅποι πάρ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca sic reddidit *epist.* 107. & ex Seneca Avg. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsíqe dominator poli,
Qocunqe placuit. nulla parendi mora est:
Assum impiger. fac nolle. comitabor gemens:
Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qi τὸ συνεμφέρειν in *accommodandi* sensu hîc sumit; ut hoc sit qod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut nosmet ipsos eidem accommodemus.* in qam ferè sententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐαρμοστὸν ὄζει, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι ἐφαρμοστόν σοι, καὶ ἐφ' οἷς σὲ πως ἥκειν. Et *l.* 3. § 16. ἀβιάστως τῇ ἑαυτῆς μοίρᾳ συνεμφερόμενον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον καὶ συνκωδώνιον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique sententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τούτῳ. Tu qisqis es, qamcunqe ex istis ipse volueris, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, si comminisci potueris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικὸν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas simul cum hominibus intelligit. Istîc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem astringit omnia, alibi sæpius nexum & conjunctionem cum universo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Casavb. *ad Pers. Sat.* 3.

Κήδεσθαι μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, est naturæ consentaneum.* Ità *infrà* § 6. τὸν ἀνθρώπων φρονηματίζεσθαι. & *l.* 9. § 3. κήδεσθαι δεῖ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀνθρωπάρεσκον παρὰ φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quasi abjurantis & amolientis

molientis à se, Cajni vox illa; *Numquid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad qæ verba Joannes ille ὁ χρυσορρήμων *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; Καί τοι εἶσον χρὴ ἀκριβείαν ἀπαιτεῖσθαι, καὶ χρὴ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐκεῖνο σε καὶ φύλακα εἰδέναι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας. τοῦτο γάρ ὁ φύσις ἐπέτρεψε. Et Ambros. *de Cain. & Abel. l. 2. c. 9. Recusat fraternæ mentis custodiæ, qasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se *epist. 12.* Ἐπεὶ καὶ ἐγκηδεμὼν, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἢ καὶ ὑπὲρ ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐγενόμεθα. De Demonacte Lucianus: φίλος μὲν ἦν ἅπασι καὶ οὐκ ἔστιν ὅν τινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἄνθρωπον γε ὄντα. Ità Apostol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facit huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* qâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν qemvis esse, cui, cùm ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ἔχει τῆς παρὰ πάντων] Plato *Lachet.* ἔστι μέν τοι ὁ ἔπαινος ὅτι καλὸς, ὦ ἀνδρῶν ἄξιον πυθέσθαι. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67. & epist. famil. l. 5. ep. 12. & l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, qæ ab iis proficiscitur, qi ipsi in laude vixerunt.* Idémqe Seneca explicans, *epist. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait, Magnificum esse laudari à laudato viro; laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel laus est à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem à gloria* distingvens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaqe Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Pæucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύοισι καλαφρυμβούσιν ἀνάσσειν.

Τῶν ὁμολογούντων τῇ φύσει βιούντων] qod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémqe *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenienterqe vivere.* & *Tuscul. l. 5. Congruere naturæ, cúmqe ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὄντως βιοῦντες, ὀκνοῦσι] Idem ferè *l. 9 § 18, 27. & l. 10. § 13. & l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Laudatio hominis turpissimi, mihi ipsi erat penè turpis.* Senec. *epist. 52. Qid lætaris, qòd ab hominibus iis laudaris, qos non potes ipse laudare?* Idem in *excerpt. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonus non esse, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hìc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] *noctúqe & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέραν substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristophan. *Pluto 4. 3.*

Ὀιμοι τάλας ἀνδύομαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demosth. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὤλεσεν. & *interdiu*, sive *ipsâ luce, scius prudénsque contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γεγραφότων δὲ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφανόμενοι. Plut. in *Publicol.* Ὥστε μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ὁρᾶσθαι &c. nihil tritius aut pervulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, qia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapenthem testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ οἶδα· ὁ γὰρ παρὰ σοὶ ἀεὶ νυκτὸς ἐτύγχανον καὶ ἔπασχον, ἀκριβῶς λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' ὅτων φύγγονται] *ac qibus se hominibus admisceant.* Xyl. Et potest reverà ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phœnicis Evripidei, qod lavdant Æschines *adversùs Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πόντῳ πρόσπολος, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐσθ' ὅτου περ ἥδεται σαυτόν.
Si qis malorum pascitur consortio,
Inqirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem esse qemqe, qali amicitiâ utitur. Grot.

Cæterùm havd plenè satis Marci verba expressît ispleniùs exactiúsqe Cas. *qales cum qalibus volutantur*, sive commiscendo sese invicem fœdant & inquinant. Est enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & φύρδις non est tantùm μίγνις, vel μαλάκτης, sed & μολιώδης & φυρμὸς, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Hesych. unde forsan & nostrum, qo Cas. usus est hìc. **motle.** Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ τῶν τοιούτων ἔπαινον] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémqe *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à nostro Catone laudabar, vel reprehendi me à cæteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Senec. *epist. 52. Qanta dementia ejus est, qem clamores imperitorum hilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunqam volui populo placere. nam qæ ego scio, non probat populus; qæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cy-*

nici. qis enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabunt, niſi agnoverint. concilliari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt. 92. Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus. Quid enim, inquit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infameris ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib. 1.* Οὐ ποτε ἄρα ὀρεχθέον τοῖς πολλοῖς ἀφέσεως· ἃ μὴν χὰ ἐκείνοις εἰδέναι, ὐκ ἀσυμφόρως ἡμεῖς. ἃ ἡμεῖς ἴσμεν, μακρὰν ἔχει τῶν ἐκείνων διαφόρων. qi locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit, hâc interpretari Herveto viſum, ac ſi pro ἐκείνοις εἰδέναι, ἐκείνων ἦδει, vel ἐκείνοις ἀνδάνει legiſſet Sylburg. ἐκείνοις εἰδῆμεν, ἀρεστὸν ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *qa nos movimus illos exercere.* mihi nevtrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκεῖνος εἰδέτω, *qæ illi nôrint*, ut in membro altero, ἡμεῖς ἴσμεν, *qæ nos ſcimus.* Vide *l. 4. § 3.*

Οὐδ' αὐτὰ ἑαυτοῖς ἀρέσκοντας] Vide *l. 8. § 52, 53.* Senec. *epiſt. 9. Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c. 2. Unus effectus eſt vitii, diſpliscere ſibi & epiſt. 47. Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l. 9. c. 4.* Διαφέρονται ἑαυτοῖς δὲ φασὶ καὶ ἑτέρων μᾶλλον ὀντιμῶσιν, ἄλλα καὶ βέλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκόσμως] Apud Ariſtotel. *Rhetor. l. 2. c. 24.* neſcio qis,

Ἔστιν γὰρ ἐν τοῖς χείλεσι διαφανὲς
Ἀκούειν, ἥκιστον εἰς ὀργὴν πεσεῖν·
Οὐτ' εἴ τις ἀναγκαῖός τι τῷ βλέμματι γένοι,
Περισπὸν ὄχλος τὰς δ' ὀρέξεις χάσκει.
Si noſtra in illum ſe ira non recta ferat,
Qi non ſuâ aliqid ſponte commiſit mihi,
Nec qi coactus alteri benefecerit,
Ullum meretur aut honorem aut gratiam. Grot. Vide *l. 4. § 34.* Auguſtinus *confeſſ. l. 1. c. 12.* & ex eodem Petr. Lomb. *ſentenc. l. 2. diſtinct. 40. §. 2.* & Proſper. *ſent. 172. Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt qod facit.* Idémqe *in Joan. Evang. tract. 43. Qod qis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere,* Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox. 5. Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκοινώνητον] qod ubiqe damnat. Vide ad *l. 2. § 2.* Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀκοινώνητον, μήτε τὸ πραεῖ πικρὸν ἀνάλογον. Senec. *de benef. c. 20. Sic vivam, qaſi ſcirem dëis me natum: & naturæ verum hoc nomine gratias agam.* & *ep. 48. Non poteſt qiſqam beatè degere, qi ſe ſæcvlo intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere.* Plus ſocietas diligentes & ſanctè obſervanda eſt, *qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicet aliqod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνεξίκακος] Ità Baſil. Cæſar. *epiſt. 44.* ἀλλ' ἀνεξικάκως φερτικός. Et *epiſt. 54.* Πάντα μὲν λόγον, πάσαν δὲ ἀνεξίκακον ἀδικουμένῳ ἀπαιτοῦντι δικαιοσύνην ἐπιτηδείως. Vide & *infr. § 6. & l. 8. § 2. & l. 10. § 37.* Idémqe *in Eſajam.* & apud Simeon. Logothet. *anal. 21.* χρὴ δὲ καὶ ἄκακον ὑπάρχειν, τὸν λόγον τῶν ἀκουόντων χάριν παρ' ἡμῶν λαλούντα, ἵνα μὴ κρίνων τις ἐξετάζων τὰ τε λεκτέα καὶ μὴ, καὶ συκοφαντῶν ἔξω πεσεῖται τῶν, καὶ ταῖς ὁμιλίαις τῆς ψυχῆς μὴ ἀπρεπῶς ὀπτήσεται ὀπτηθήσεται, ἀνεξίκακον γὰρ ἄκουσον, ἐν οἷς ἔστιν ἀνεξίκακος. Galen. *hortat. c. 6.* Itaqe ἐν τῷ μὴ ἀνεξικάκως, τὸ ἀνεξίκακον καὶ ἀνεξικάκως γίγνεται, de qo Marcus *l. 7. § 55.* At contrà Apelles hæreticus referente apud Evſebium *hiſt. Eccles. l. 5. c. 13.* Rhodone, Μὴ δεῖν ἅλως ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἐκεῖνον, ὡς πιστὰ καὶ δεδειγμένον. qod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, qâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multum abſcedunt avt ſuperſtitioſi Judæuli, qi, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l. 2. c. 2.* ex Moſis verbis *l. 5. c. 27. v. 11.* perperam acceptis, tradunt, qòd, *ſi ſapienter dixerint tibi, dextram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credi ferarvmqe debeat* avt ſupercilioſi Jeſuitæ, qi, referente Pavlo Soarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pavli 5. adv. Venet. l. 2.* in *Regulis* Potavii relictis ann. 1606. *reg. 3.* aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, qod oculus albus eſſe remunciaverit, avt vice versâ, illius definitioni eſſe acqieſcendum,* atqi hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκύσαντα] *neqe patere te retrahi.* Xyl. *nec cum vehementione.* Cal. *Malim, neqe affectibus abreptus.* qod Jacob. Apoſt. *c. 1. v. 14.* ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr. § 15.* ὁρμητικῶς νευρωσαντέρως. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg. l. 1.* τὰ παῖδα σοῶσαί τε, ἡμᾶς καὶ ἀνθέλκουσι. Vide *l. 2. § 2.*

Μήτε κομψείαν] Ità § 8. ἀλλὰ κομψόν. & *l. 4. § 51.* καὶ τῆς κομψείας. & ἀκρόασ. *l. 6. § 38.* quæ ubi de philoſophia & ſcientia uſurpari monet Pollux *l. 5. c. 45.* Ariſtoph. *nubib. v. 1.*

Πρῶτον μὲν γὰρ κομψὸν ἐν συνουσίᾳ.
Primò qidem ut ſis lepidus in congreſſibus.

Idem *evib. 1. 3.*

Μηδὲ νύμφια κομψεύσητε μοῦσά πω.
Noema nunqam evdiveram elegantius.

Ubi Schol. κομψείαι, ἐλαφρεῖαι, ἀσεῖαι, *feſtivitas, urbanitas.* Evripid. apud Ariſtot. *Polit. l. 3. c. 4.*

Μή μοι τὰ κομψὰ, ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte, prome qeis urbi eſt opus. Grot. Ariſtot. *de Cœlo l. 2. c. 13.* κομψὸς μὲν, ὡς ἀληθῶς.

δῶς *N. arguté quidem, haud verè tamen.* In ſermonis autem elegantia aut feſtivitate ſtudium poni Marcus alibi vetat. Vide *l.* 1. § 7. ἀγωνολογίας. & *l.* 8. § 30. φιλογραῶς. Plato in *politic.* Κἂν δικαιολόγῳ τὸ μὴ ἀποδίζειν ὑπὸ τοῖς ἐνθυμίοις, πλουσίῳ εἰς τὸ γῆρας ἀναφαίνοι φρονήσεως. Latiùs tamen extendit idem *epiſt.* 10. Τὸ γὰρ βιβλίων καὶ πρὸν καὶ ὑγιὲς, τοῦτο δηλοῖ φημι τὴν ἀλαζονικὴν φιλοσοφίαν· τὰς δὲ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τεινούσας σοφίας τε καὶ δεινότητας, καμπτόμενας ὅπως ἕκαστος ὁρᾷ· ὀνομάζειν. Aliud eſt τὸ κομψόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio vultum animi eſt: ſi circumtonſa eſt & futata, & manufacta, oſtendit illum quoque non eſſe ſincerum, & habere aliquid fracti. non eſt ornamentum virile, concinnitas.* Sed de ſententiarum potiùs ratione Marcus iſtîc. Cæterùm, μήτε κομψείας ἢ διάνοιάν σε καλλωπίζοντα, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis aſtutiam ſectaris*; à Marci mente nimiùm quantum receſſit. *Dianiæ ὑφαλαὶ*, ſive *figuræ ſententiarum* rhetoricæ magiſtris quid ſint, docet Fabius *inſtit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυῤῥήμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔσω, ἢ λαλεῖσθαι τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὀλίγων. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπραγμόνων] Vide *l.* 4. § 24. De ſapientibus ex Stoicorum ſenſu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπερίσπαστός τε εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ πολυπράγμον. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chryſippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπερίσπαστόν τε καὶ ἰδιοπράγμονα εἶναι· Verba Chryſippi; Ὅταν γὰρ ἴσωμεν τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὁλοτραγῳδούμενα, καὶ τὰ αὐτὰ πρόσωπα. ὁμοίως τῆς τε αὐτοφαλίας, καὶ ὁλοτραχηλιασμοῦ ἀσείων ὄντων. Idem *lib. de eligend. propr.* ſe. τῷ γὰρ ὅτι φαίνεται ὁ χὴρ τοῦ ἥσυχον βίον ἀκίνδυνόν τε καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ἀπάνυ πᾶσι πολλῶν δυναμένων τοῦτο συνιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non *Epicuros* tantùm, ſed & *Zenonas, quietis magiſterium* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Pulpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ ſectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes faciat.* Siracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἐλαττόμενος προσέχει αὐτῷ, σοφισθήσεται.

Ὁ ἐν σοὶ θεὸς] Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dicit, ut hoc loco, ſic *l.* 12. § 26. ὁ ἐνὼν τοῖς θεοῖς. ibi plura vide.

Περσάτης] Ità *l.* 5. § 27. περσάτῃ καὶ ἡγεμόνα.

Ἄρρεν] Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus:

Ἄρρενα γὰρ λόγον εὗρες——
Maſcula enim verba invenisti—— vel
Maſculum enim vitæ rationem tu reperisti.

Et Sen. *epiſt.* 33. *Totus contextus illorum virilis eſt.* Apud Perſium *Sat.* 5. *v.* 144. *Maſculum bilem.* id eſt, *Maſculum animum criminis loco luxuria objecit juveni in ſuis caſtris militanti.* Caſavb. ibi.

Ἀνατεταχότες] *qi ſe ità comparaverit.* Xyl. vel *compoſuerit.* ἀνατάξασθαι, ἐυτρεπίσασθαι. Heſ. & Svid.

Πεπιῶσθαι τὸ ἀναλλητικὸν] Tranſlatum videtur à re militari: quod & Svidas cenſet, ubi locum hunc laudat, niſi quòd τὸ ἀναλλητικὸν illud eſſe *claſſicum* exiſtimet, *quo εἰς πόλεμον οἱ ἁδυμοὶ ἀναλαλάζουσι, ignaviores ad prælium in eumdem incitantur*; cùm ſit potiùs, ut Budæus, *quo receptui ſignum detur, & à pugna, fuſorúmve proſecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἀλλὰ ὅτι παρατάξεως τοῦ πολεμίου τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ὅτε τὸ ἀναλλητικὸν ἐσήμηνεν, ὑπέτι κατέτρεχα. quod idem & de Chryſanta Perſa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæſt.* 39. à Cyro eo nomine laudato; ex Xenophont. *pæd. l.* 4. Ità & Pollux *onomaſt. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ὄφρυν opponit τῷ ἀναλλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακλητικὸν ἦ, τὸ κατὰ τοὺς τῆς μάχης συμβολεῖς· ἀναλλητικὸν ἦ, τὸ ἐν τῇ μάχῃ ἀναχωρεῖν. Ità Diodor. Sic. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνεκαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀναλλητικὸς τοῦ ἑαυτοῦ παρήγγειλε τοῖς σαλπιγξί· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημῆναι ἀναλλητικὸν ἠξίου τοὺς πάλπιγγας. Sed & Longus *Paſtoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ aſſueverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐκίνησεν, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς ἐρέμβευον· ἔπειτα ἐκίνησε τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐκίνουν κέρατα· αὖθις λιγυρὸν ἔφυσε, καὶ ἀθρόαι κατεκλίθησαν ἐυθείσῃ τε καὶ δεξιᾷ μίλῳ, αἱ ἦ, ὥσπερ λύκοι περιέσπες, εἰς ἅ ὕλαιο κατέφυγον· μεῖ' ὀλίγον ἀναλλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξαλθοῦσαι τῆς ὕλης, πλησίον αὐτοῦ, ἅ ποδῶν συνεδράμουν. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀναλλήσει συνίδει ἡμερῶσαι Daphnis fertur. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τοῦ σύριγγα, συρίζει γοερὸν, ὡς ἐρῶν· ἐρασπὸν, ὡς πείθων· ἀναλλητικὸν, ὡς ὀπτῆρα. Eodem reſpexit Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δ' ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀναλλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθε δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ἡ μὲ παρέχῃ πέναλκέα, τὸ ἀναλλητικὸν σημαίνει, τοῦτο θύρας ἠνοιξε, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ στρατιὰς; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατιὸς, τὸ ἀναλλητικὸν μοι σεσήμακε; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἑτοιμάζω τὸν ἡγεμόνα, ὑμῶν ἕνεκα τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μὲ ἐκεῖ πλύνῃς, ὅπου χὴ φύσιν ἐξαγωγὴ ἐκ ἔστιν ἀνθρώπου, ἃ σοὶ ἀπόδυτὸν ἔξειμι· ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀναλλητικὸν, αἰδέσομαι ὅτι μὲ χρείαν ἐκ ἔχεις. Poteſt & à re navtica ſumptum videri. quâ imagine eâdem fere in argumento eodem uſus eſt Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλῷ, τῆς πλοὶ καθορμισθέντες, ἂν ἐξελθόντες ὑδρεύσωμαι, ὁδοῦ παρέρχεται, καὶ κοχλίδιον ἀναλέξη

ἀναλέξῃ ἢ Σολοικίσειον, πετᾶδες [al. πάθεσι] ἢ δεῖ τῷ διάνοιαν ὁπὶ τὸ πλοῖον, ἢ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, μή τι σε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, ἢ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεσμῷ ἐμβληθῇς, [ἐμβληθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σκεύη. ὅτου ἢ ἐν βίῳ, ἐὰν διδῶται αὐτῇ βουλεύειν ἢ κεχλιδίνι γυναικείου ἢ παιδίου, οὐδὲν κωλύσει. ἐὰν δ' ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, πρόχα ὁπὶ τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν δ' γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαχῆς ποτε τοῦ πλοίου μακρὰν, μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, qod ἀναπληπτὸν istic, εὐβύπημον idem dici videtur.

Εὔλυτος] Citat Svidas è Marco istа, sed non explicat. Sic *infr.* § 7. εὐλύτους ἀπεισι. & § 16. εὔλυτον. Potest autem τὸ εὔλυτον istud à *vestitu* sive *calceatu* translatum videri, qi qò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l* 15. Τοὺς δ' ὑποδήσεις τοῖς καθ' ἡμέραν εὐλύτους ἢ κάτω ἐποίησε, τοὺς μέχρι τοῦ νῦν ἰσχυροὺς ἀπὸ ἐκείνου καλουμένους. Indè Luc. *c.* 3. *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων. quem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l* 5. χρῆναι γὰρ τοὺς καθαρσίοις ἀπολύειν τὸ σώματος, ἢ τῶν τούτου ἁμαρτημάτων ἢ ψυχὴν, ὥσπερ τῶν δεσμῶν ἢ πόδα. Ità Lucret. *l.* 1.

—vita quoque omnis
Omnibus è nervis atque ossibus exolvitur.
—veluti cùm lubrica serpens
Exuit in spinis vestem —

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

—vestémque relinquere ut anguis,

Gauderet.— de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἀλλ' ὅτι ἔχει, ὅτι ἀπιβεβλήκει πάσας τὰς τῆς διαλείας λάβας· πάντα εὔλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηρτημένα. *omnia appensa tantùm, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus perperam reddidit; *Omnia à seipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ sponte suâ decidunt, qum immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 4. Πεπαυθείς, ἢ ὁ καρπὸς, αὐτόματος ἀπορρεῖ· πρὶν δὲ τὸ πεπανθῆναι, μᾶλλον ἰσχύει ἢ προσήρτηται. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* qod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσίνας μοὶ παίειν μέλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀνακαλούσης, ἀνέσχεν. ὅτου ἁρμοδιώτερον ἔδοξεν αὐτῷ, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον ποιεῖν, ἡμῖν ἢ ὕλη δίδει, ὑδὲ τῆς ἀνάγκης καλούσης, ἐυλύτως ἀναχωρεῖν αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες ἢ στενάζοντες πάντα ποιοῦμεν. & fortasse istic etiam εὐλύτως fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὅρκου διόμενον] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istic delineat, variis rationibus nevtiqam necessarium videri potest. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. ἢ γίγνεται τοιούτοις ἀνὴρ ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qam sententiam arguè Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ πληθύειν καὶ τὸν ὅρκον, μὴ συμφωνίας τῆς καὶ τὸ ἀληθὲς γίνεται· τὸ ἐνορκεῖν [ità Heins. qod vulg. ἐυρεῖν.] ἂν συμβαίνει καὶ τῶν καταφθονεῖν πρὸς ἃ τοῖς καθ' ἡμᾶς. τί τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκου χρείαν, τῷ καὶ ἄκρον ἀληθείας βιοῦντι; Clariùs Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ γὰρ ἐν βίοντων λόγος ὅρκου πίστεως παῖς πάντων ἐστὶ ἀκουόντων στεφανοῦται φήμης. ἐκεῖνο, εἰ πιστεύεις βυλόμενος, ἐν βιοῦντι. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύειν θεούς; ἀπεῖναι γὰρ αὐτὸν δεῖν ἀξιόπιστον παρέχειν. Laërt. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ἢ φεῦγε πάντα. πῶς ἂν πείσομαι;
Λόγῳ, πρέπῳ τε τὸν λόγον πιστούμενος.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκου· τὸ δ' ὀμνύειν αὐτοῖς ἀφίεται, χεῖρόν τι τῆς ἐπιορκίας ὑπολαμβάνουσι. ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσμένοις φασὶ τὸν ἀπιστεῖσθαι δίχα θεοῦ. Cicero *pro Balbo: Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qi sanctè gravitérque vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Græcorum est, jurandi caussâ ad aras accederet, uná voce omnes judices, nè is juraret, reclamásse.* Xenocrates is fuit, uti docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἦν δ', inqit, καὶ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἐξὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant; sinceritati ejus concedendum existimárunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plaut. *Amphitr. Act. . Scen.*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

Dat fidem vir juramento, non juramentum viro.

sive ut Grotius reddit,

—vir sacramento fidem
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀπλανὲς καὶ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqi bonique tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. οἱ ἀγαθοὶ νόμων οὐ δέονται, nimirum, ποιοῦντες ἑκουσίως διὰ

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἔχοντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὸ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι πολίται ἐκείνοις, ἃ πολίται ἔχοντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ γαλεῶ φόβῳ τῷ ὕδατι ἐπιτρεπόμενοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἀπεβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio:* Εἰ δυνατὸν ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῆς ὀφ' νόμων ἀνάγκης ὑκ ἂν ἦν χρεία. ὧν γὸ νῦν διὰ τὸ ΜΗ ἀπέχοντας, ταῦτα ἂν ἑμοὶ δοκῶ ἐκ περιουσίας. Itaque Aristippus, Τί πλέον ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι, requisitus, respondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομαι. *Eodem quo nunc vivunt modo victuros philosophos, etiamsi leges omnes tollerentur.* Siquidem id suâ sponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil illoc viro bono opus, qò ad id quod est officii sui obeundum, vel impellatur, vel obstringatur: quum sponte suâ facturus sit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis constricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus post Q. Fabium in prælio occisum; *Hoc jurâstis,* inquit, *milites? fugientes vos in castra redituros? adeò ignavissimos hostes magìs timetis, quàm Jovem Martémque per quos jurâstis? at ego injuratus aut victor revertar, aut prope te hic, Q. Fabi, dèmicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulso legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásque in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atque hoc est quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κάμοιγε δοκεῖ ὅρκω πιστέραν ἔχε. Quanquam nec *injuratus* prorsus vir bonus: *sacramento,* non vulgari tamen illo, adactus, sed sanctiore etiam, si qid in istis aliud alio sanctius æstimatur, qódque facit, ut illius ideireo nullus indigeat. Senec. *epist.* 37. *Quod maximum vinculum est ad bonam mentem, promisisti virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epist.* 65. *Sapiens, assectatórque sapientiæ, velut sacramento rogatus,* &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc sacramentum adacti sumus.* Cæterùm ego sensui, quem priore loco proposueram, ἐμμένω. Tertiò deniqe (id quod Marcum istîc cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκες καὶ ἀσφαλές· qia eo sit animo eâque sui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat necesse, si dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de sese opinionibus ac judiciis bonum suum ac beatitatem nevtiquam pendere perspexum habeat. qò spectat & quod sequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec testimonium alienum, sic affecto, usui (necessario saltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου τινὸς μαρτυρίας] Ità *l.* 7. § 62. ὅτε ὀμόσαι παρόντος ἐκείνου. Et *infr.* § 16. εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν ἐμοὶ, &c. *parùm pensi habiturum, etiamsi non ipsi fidem adhibuerint, talem esse revera, qualem præ se fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ἐπιλήψεται περὶ αὐτῶν, ἢ εἰς νοῦν βάλλεται. *lib.* 10. § 11. aliud est autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ ἀποβλέπε, εἴπερ εἴσεται.

Ἓν ἢ τὸ φαυλότατον] Vitiosa proculdubio scriptura. ambigua satis emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἓν ἢ, qasi dicat: *hoc unum cum primis attendatur,* vel *agatur.* qomodo Apost. *ad Philip.* c. 3. v. 13. ἕν δέ. *Unum hoc* est qod ago, qod attendo. Ego existimaverim legi posse, ἐν δεῖ, vel, qia id forsan poetarum est peculiare, ἔνι ἢ, *inest autem* hujusmodi, qam suprà delineaveram, animi constitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel si cui minùs hoc arriserit, qia moniti seu præcepti rationem præcedentia habent, ἐπὶ ἢ, avt ἐπέστω ἢ, *insit autem,* avt *inesto verò,* &c. Cæterùm aliorum arbitrium esto. ego nihil statuerim.

Τὸ φαυλότατον] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus nisi festum & lætum, & solenne & superum & cœleste.* Senec. *epist.* 60. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam; semper illic serenum est.*

Ὀρθὸν ἓν δεῖ χρῆ, ὀκὶ ὀρθόμενον] *Rectum igitur esse oportet, non autem erectum.* hoc est: qi *recte* ipse per se jugiter consistat *incedátque talo,* ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epist.* 1. non qi lapsus, vel lapsabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 272.

--ὁ δ' ὕπτιος ἐξετανύσθη
Ἀσπίδι ἐσχιμφθείς· ἀνὰ δ' ἀμφ' ὤρθωσιν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il. ψ. v.* 694.

Ὡς πλήγεὶς ἀνέπαλτ' αὖταρ μεμάδυμος Ἐπειὸς
Χερσὶ λαβὼν ὤρθωσε—

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρον, ὃς νέος πίτν.

Frustra, in juventa lapsum, erigitur senex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* Ὅτε γὸ πίπλουτός ὅτιν ὀρθοῦν, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντες. *Neqe enim avt erigere alios idoneus est, qi ipse cadit; avt docere, qi ipse nescit.* Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγε) καὶ ὀρθῶς. Μάρκος. Ὀρθὸν ἢ (f. δεῖ) εἶ καὶ μὴ ὀρθόμενον. Verùm sæpiùs istîc jam nominatus & deinceps nominandus, non sine grati animi significatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Esset,* inqit, *plus qàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτησίαν exigere à sectatoribus sapientiæ, cùm illa non nisi ipsis sapientibus competat. deinde sibi ipsi contradiceret, ut qi passim monet à peccatis qidem cavendum esse omni curâ & diligentiâ; sin in aliqa prolabaris, resurgendum esse, & meliora monstranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Qin & l.* 7. § 12. *iisdem verbis, qæ hic difficultatem pariunt, sed sensu diverso,* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθόμενος. *Sensus itaque, ni fallor, hic est.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *surrectus;* τὸ ἰσόμηκον καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκεκυφός, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ δ' τοῦτο κύκλῳ εἰσηνέχθη πέμμασος ξιφῶν ὀρθῶν. Theophr. *l.* 5. *de cauſ. c.* 4. μᾶ τὸν τιμιλὸ, ὅταν ὀρθὰ ϛαθῇ, πολὺ ὕδωρ ἀρίνει. Lucian. περὶ τῆς ἐπὶ μισθῷ συνόντων, μηδ' ὅτου κρέϊζης ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, idque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: aliogi fore, ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis* (*honore, divitiis, liberis,* &c.) *in quæ te inclinabas, ac quibus te probè ſuffultum putabas, ſubductis; quod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud tritiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus tenearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipſe *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάσῃ, καὶ ὀρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀνεξενδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. qibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων δεῖ ἐν χερσὶ, καὶ πρίσεων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, καὶ σκέπτεσθαι πιῶν, ἐάποτε δεήσῃ τῶ παρεμπεσόντος τὸ ὑπήκοον ὑπόδημα τῷ ὑποδήματι. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, qod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat.* 3. --*pedibus me*

Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§. 6. Εἰ μὲν χρεῖττον ἐνείσκεις] Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, πίει ἃ πιστεῖς.

Ἀρκεῖ σαυτῷ] *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκεῖ σαυτῷ, in eis qæ rationis ope adminiſtrantur, καὶ τῇ εἱμαρμένῃ, in eis qæ ἀπροαιρέτως contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ δείσει ἐνεικομένῳ ἀπόλαυε] Ità *l.* 12. § 29. dixit ἀπολαύειν τῆς ζωῆς. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ἀπολαύειν, ſive *frui*, cum oblectatione qadam in re adepta prorſus acquieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, qòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Avguſt. *de doctrin. Chriſt. l.* 1. *c.* 22, 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 83. *qæſt.* 30. Petr. Longob. *ſent. l.* 1. *diſt.* 1. & Thom. Aqin. *Sum. part.* 1. 2. *qæſt.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipſo nemo melius τὸ ἀπολαύειν iſtud nobis explicaverit. Is *l.* 10. §. 32. ἀπόλαυσιν, inqit, δεῖ ἀπολαμβάνειν, πᾶν ὃ ἕξεσι κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν· ἀπόλαυσιν ſive *fruitionem oportet ducere, qicqid ſecundùm naturam ſuam exeqi datur.* hoc autem qomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco ſint nobis, οἷον ὅτι πρὸς ἡδυπάθειαν ἡ τρυφὴ, qo *delicias & luxus ſunt hominibus voluptati* dediti, qi in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & qorum vita βίος ἀπολαυστικὸς dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & Eudem. *l.* 1. *c.* 4. & ipſi ἀπολαυστικοὶ. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. qo ſenſu & ἀπολαυστικὰ φαντάσματα, *ſuprà* § 4. qæ ἡδονικὰ *ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. qæ ergò dat? nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem beneficiendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſveſcere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimisqe cogitationibus, qas tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibúsqe intra borborum latebram corpora ignavià pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laborioſa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravatura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ δ' μηδὲν κρεῖττον φαίνεται] qod Flacc. *l.* 1. *ep.* 12. --*ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῇ ἐνιδρυμένῃ ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib.* 2. § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος] Explicat, qod ſuprà dixerat §. 5. μήτε ἀνεξέτασος. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέτασον βίον μὴ ζῆν· ὕτως ἀνεξέτασον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι· ἀλλὰ λέγειν, ἐκδέξαι, ἄφες, ἰδὼ τίς εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, δεῖξόν μοι τὰ συνθήματα· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχομένην ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cautionem ἀκριβεξάπλου idem proponit, *l.* 3. *c.* 2. ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέτασος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν ὀνείρῳ, μηδὲ μιλαλγολῶντος. qæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. qo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccliamat, Ζεῦ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ὀπτβολάς. neqe enim reverâ natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πείσεων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφαιρούμενος] πείσιν Svidas τὴν πειθὼ, id eſt, *ſuadelam, ſuaſionem* interpretatur. atqe ità Xyl. iſtic accepit, & *perſuaſionem* reddidit. Verùm πείσις, pro *morbo, affectu,* ſive *perpeſſione* qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmqe etiam ſcriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἴ τις βάλοιτο τῷ σώματος ὁπόσον βούλεται μέρος κακῶς ποιέειν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τὴν πεῖσιν, ὁπόσιν ἂν τις ᾖ. Galen. *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ὁπόταν ἧπατος πείσεις, καὶ ὁπόταν σπληνὸς πείσεις. *in hepatis & ſplenis affectibus:* ſive, *in hepate atqe in liene affecto.* Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 138. τοπικὴ γὰρ γίνεται ἡ νόσος τῆς γλώττης πεῖσις. *eſt enim topica nervorum linguæ affectio.* Caſius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πεῖσίς ἐστι τοῦ στόμαχου. *Cholera ventriculi affectio*

fectio eſt. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtic αἰδησιακὰς, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μοχλοῖς. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἰδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Emperic. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἑτεροιοῦσθαι πεῖσιν. Et ἰδίωμα πείσεως ἢ τὸ φαντασίαν· quam & τύπωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πεῖσις ὀμοεικὼ vulgò exhibetur, qod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fravdem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmque indè proverbium exculpunt: qum πείσιν, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ. υ'. v.* 23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πήρωσιν ἐντείσιν, φασὶ, τὴν καρδίαν. ità enim legendum, non ὀ πίσιν, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſea certamina* alluſum avtumabant. qum πείσιν ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuati ſunt, χειρὶον ἀσκυραῖον, id eſt, *funis anchoralis* ſit. qod & Favl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Eviſtathius πεῖσαν ibi τὴν πειθὼ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τῆς χειρὸς. οὐκ ἔπ ἦν ἐν κυνέσιν, ἀλλ' ἐν δεσμοῖς ἐμβάν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσματικῇ χώρᾳ. Et nox: Πείσματα, χουνία ἀπήγετο, πρυμνήσια. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——πῦτε (ρη) vulgó.]

Ναῦς, ἕξις ὅτι μὲ χῆς * ἀνήρμη βείχεις, [* ἀνήρμοσται]
Πνεῖ δ' ἄνεμος, ἡμῖν δ' εὐκρατεῖ τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtuti, nondum reperio. παθημάτων duntaxat αἰδησιν, qod τῆς πείσεων αἰδησιακῆς fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo*. Itaqe verba illa, ὡς Σωκράτης ἔλεγε, ad ſeqentia potiùs referenda exiſtimo, deſignaríqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μιᾷ φησὶν ὁ λόγος δεῖν φῆσ ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀντέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύσεις ἴσχυον. ut ſit ἀφέλκειν hîc noſtro, qod ἀντέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm prioribus illis, τὰς φαντασίας ἐξετάζοντες, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταχότος ἑαυτόν] Vide Cleanthis votum, *ad* § 4, Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερός γὰρ εἰμί, καὶ φίλος τοῦ θεοῦ, ἵν' ἑκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῆς δ' ἄλλων ὑλικὸν ἀπροσπαθῆσαί μοι δεῖ, ὑ σώματος, ὑ κλήσεως, ὐκ ἀρχῆς, ὑ φήμης, ἁπλῶς ὑδενός.—ὑδὲν δύναμαι παρεμβῆναι τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ.—τότε τοῖς διατάγμασι ὑποτέλεσθόν ἐστ δεῖ, ὑ τοῖς Μασσαλιώταις καὶ Καισαρι. ecqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φυσικὴ διαθέσει] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τότε πάντα τὰ ἄλλα μακρότερα καὶ ἐντελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ προθύμη ταῦτα ἐκείνων. ὅτων ἐντελῆ ταῦτα καὶ μικρὰ, πρὸς ἐκείνα ἐξεταζόμενα, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ ἀπὸ γῆς καὶ ἀπὸ γλιῶ χρυσὸς, ὐκ ἀντάξιος ἀρετῆς. Itaqe Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranqill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πλοῦτον κακοὶ, ἀγαθοὶ δ' πόνον ταμ'
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐστι,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Dites ſæpe malique, bonósque adfligit egeſtas:
At mihi virtutis muncra divitiis
Permutare nefas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſeqentibus adfirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα τῆς κλήματων, ὑ μᾶλλον τῆς ἐχόντων, καὶ ὑποσῶν τῆς ὑπαρχόντων ἐστὶν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων, τῆδε κἀκεῖσε μετεβαλλόμενα. μόνη δ' κλημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παραμένουσα. Ὅθεν δ' καὶ Σόλων μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς ἑταίρους εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὐ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siqidem, ut Plato *Phædone*;

Νομίσματα μὴ μείζω ποιῆς ἐλάττω καλλάττεται ἐκεῖνο ἢ μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ δὲ δεῖ πάντα ταῦτα ἀνέμβρια τε καὶ παρεσκίμβρια καλαλάπεδις, φρόνησις.

Μηδενὶ χώραν δίδου ἑτέρῳ] χώραν διδόναι, ἐγχωρεῖν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, inque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum dipnosoph. l. 9. Posidippus in Saltatricib.

--τῷ κένῳ χώραν δίδα. Vanitati da locum. id est, vanus esto & pompaticus. Casavb. ib. c. 5. Aristides ad Rhod. de concord. ὃ δώσει χώραν τοῖς παροξυσμοῖς. non dabit locum exacerbationibus; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. pro saltatoribus adv. Aristidem: καὶ μηδαμοῦ δοῦναι χώραν αὐτῷ. Et locum criminationi nevtiqam dedisse. Gregor. Naz. orat.

Οὐ χώραν δίδως ὀδυρμοῖς. non das locum luctibus. non luctui & lamentationi dedisti. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, epist. ad Ephes. c. 4. v. 27. μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. nec locum dederitis, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel diabolo, id est, Satanæ, ut Chrysostomus & plærique interpretes, vel etiam calumniatori, ut Erasmus. Et ad Roman. c. 12. v. 19. δότε τόπον τῇ ὀργῇ. locum date, id est, permittite, iræ, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ θεῷ ἐπεξελθεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter iraque illîc multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevtiquam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀφελιμώτερα] Ità Apostol. ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 35. πρὸς συμφέρον τὸ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. lib. 3. c. 22. Ἀφέλιμον ἦν δεῖ ὅλον πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Quod autem hîc ἀπερισπάστως, idem l. 4. § 26. ἀπροῤῥύτως dixit. Sed & Athenæ. de resurr. mort. τέλος ἦν ζωῆς ἔμφρονος καὶ λογικῆς κρίσεως ἂν ἀμάρτοι τις εἰπών, τὸ τούτοις ἀπερισπάστως συνδιαιωνίζειν, ὅτις μάλιστα καὶ φρόνιμος ὁ φυσικὸς συνήρμοσται, τῇ τε διανοίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῇ ἐκείνου ἀπροβλήτῳ ἀπαύστως ἐπαγάλλεσθαι. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. l. 4. c. 2. Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ἀπόδυσαι αὐτάφιον ὅτι τάχιστα, μηδὲ σὺ περιαπάτησαι ὑπὸ ἑτέρου διαλογισμοῦ. ἀδιάφορα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα δύναται περιπεῖναι. hoc est, quod Jacob. epist. c. 1. v. 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem ibid. c. . Ἁπλῶς ἔν ἐκείνῳ μέμνησο, ὅτι πᾶν τὸ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ πτῶσις, ἀπώλεσας τὸ προαίρεσιν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὁπῶν, &c.

Ἀνεπιφθόνως γὰρ τῷ λογικῷ καὶ πολιτικῷ ἀνθρώπῳ, ἃ δεῖται ὑπ' ὀπῶν ἑτεροχρώς] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῷ perperam ποιητικῷ habeant. Sic enim l. 7. § 72. ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & l. 10. § 2. ἔστι γὰρ τὸ λογικὸν ἐνδυὲς καὶ πολιτικόν. Vide & infrà § 8. & l. 11. § 21. Est autem τὸ ἀντιφθόνως vocabulum istîc ἐμφατικώτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, quod ex-adversum virtuti etiam considear, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compareat. Liban. orat. 28. Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀντιφθόνως. cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret. qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντικείμενον dixit, ad Thess. ep. 2. c. 2. v. 4. tralarum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium considentibus; uti ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi lib. 2. illud, συχνὰς μὲν ἡσυχίας ἀντιφθόνως ἔστο τὰ φρόνιμα. qanqam Libanius εἰς τὰς ἀφόβους, ἵνα δρόμος, ἀλλ' ἐν τοῖς λόγοις διαγωνίσεται καὶ ὀπαδοῦσιν, ad cathedras sive theatrum orationes conficientium & speciem facultatis suæ exhibentium respexisse videatur. Optimè Epictet. l. 1. c. 2. Ὁ γὰρ ἅπας εἰς τοῦτο φέρει τὴν πᾶσαν σπουδὴν καὶ τὰς ἔξω ἐκτὸς ἀξίας συλλογὰς καὶ ἀναφοράς, ἵνηκα δεῖ τὴν ὀπλασμένην τὸ ἴδιον προσῆκον.

Πάντα ταῦτα] haec omnia. Xyl. horum qicqam potiùs. suprà etiam οὐδ' ὅτι ἂν dixit. ità כל Hebræis. Ezec. c. 18. v. 11, 13. וְגַם אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה Etiamsi omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui polluerit, &c. non est victurus. אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל הַרְבֵּה תַּעֲשֶׂה qia ex abominandis istis ullum pauca fecerit. אַחַת מִכָּל־אֵלֶּה id est; unum quodpiam ex eis. v. 10. ità solemne τὸ ἐναντιοφανὲς. Exod. cap. 20. v. 10. in lege Sabbataria לֹא תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. nè facito opus ullum, sive operis qicqam, in ea. Exod. c. 34. v. 10. בְּכָל־הַגּוֹיִם ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. nec in ullis gentibus. sive, in illa gente. Psal. 147. v. 20. לְכָל־גּוֹי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. omni nationi. id est, ulli. Demosth. in Mid. πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. qidvis potiùs qàm ista dicendum. Lat. interpres Deut. c. 5. v. 8. Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cœlo sunt. id est, ullius, sive cujusqam eorum qæ in cœlo sunt.

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Imperatoris profectûs in virtutis studio studiosè indicia, ponit illud Plutarchus: Τὸ μηδὲν ἅπτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῆς ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ φεύγειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ, inqit, ὅτι τὸ πλυτῆσαι ἀπολωλότες, ἐν ὑγιαι πίνεται τὰ μικρὰ δαπανήματα, μηδὲν ὀλίγους ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπταίσμασιν, ἢ δι' ἐλπὶς ἐξ γυτέρω τὸ τέλος βαλεῖν τῆς πάντῳ σώσασθαι τὸν φιλοπλυτίαν· ὅτινες ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν σπουδάζει τὸν ὁμὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ πρὸ τοῦτο; καὶ νῦν μὲν ἄτοις, αὖθις ἦ βέλτιον, ἀλλὰ φεύγων ἐκεῖνο, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ καλὰ ποτε δεῖ ἁμαρτημάτων ἐνδῦσαι συγγνώμην πρέπειν, δυσ-

ανα-

ἀναχωρῆσαι καὶ δυσπολεμήτων, ἕλκος ὄφρα ἦδη τὸ κακὸν εὖν κτώμενος ἑαυτῷ, καὶ ὑπ' ὀπωπὴν ἀξιῶν ἐνεγκεῖν. τὸ δὲ μηδὲν ὅλως, κατ' Ἀμυκλαν, μίαν, μηδ' ἔχειν, εὐχαρεῖς πρὸς τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεχράτησεν ἄφνω] Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τῷ γὰρ πονηρίας ὑγιαίνειν ἐοικέναι τῇ τ' βεσχυτάτων ἀπαρέσκειν ἑαυτῷ· ἃ τε διὰ μικρᾶς ἀφορμῆς τῆς πονηρᾶς κρατυνθέντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ δεῖ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ πάντων ἀναγκαίων, μικρᾶς ἐπιβροπῆς τῷ λόγῳ, ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀναγκάσῃ τὸ πλοῖον, ὃ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ. [ὀπισθέλῃ. f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαραδυναμωθῇ δ', ἀπόλεσε. τοιοῦτόν ὅτι καὶ ἐνδιάθετ μικρὸν ἂν ἐπιτρέψῃς, ἀπώλετο πᾶν. Idemque *Enchir. c.* 50. Ὅπου παρὰ μίαν ἦτταν καὶ ἔνδοσιν, ἢ ἄν, ἢ ἀπόλλυται πρόκοπτ, ἢ αὔξεται. Ita restituit Is. Casaubonus; quem non avdio tamen vertentem, *semel vitium esse & cessisse*, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. πρόκοπτ siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed eâ fortasse mente Laërt. *l.* 7. Ζήνων. Δοκεῖ δ' αὐτοῖς μήτε τὴν διαφωνίαν ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἔσεσθαι τῷ λόγῳ τοῦτο πρόκειται ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδώνιος ἐν τῇ πρώτῃ περὶ παθῶν. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. πρὸς τοῦτ' ἐξορχήσεως ἢ γράμμα σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Cantet. *linea vel servata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in vestra potestate non est, an sine affectus; nè illud quidem est, quanti sint, si ipsis permisisti incipere, cum causis suis crescent, tantique erunt, quanti fient. Adhuc nunc, quæ ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt. nunquam pernitiosa servant modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quasum rerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valeo, ad quod prohibendum parùm valui? cùm facilius sit excludere, quàm admissa comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc lætius funditur. non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur facilius quàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγον μὲν πονηρὸν παρεῤῥῦται πολὺ ἢ χιλιόμνων ἐν ὀφθαλμοῖς μᾶλλον ὄν. Marcus exemit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξυτελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ οὐ μείζονα κακὸν ἀγαγεῖν ἠδύνατο. Et § 128. Μὴ ἀρῇς ἀκεξάλειπτον ἁμαρτίαν, κἂν βεσχυτάτη τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ἐπὶ μείζοσι κακοῖς κατασύρῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ χρὴ μέσως ὑφελκόμενον, ἀνεπαίδευτον μὴ τιθῶ πρὸς τὸ παρὸν ἔχειν βλάβην, εἰς τὸ κεφάλαιον ἢ τῆς κακίας ἀπωλείᾳ. Qi & in *monitis* ergò ad *Virgines, carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ ἕξῃς ποτὲ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τοῖς ἀγνοοῦσι, χαρείσσειν ὕστατ' κύρσεις.

Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. ad Rom. orat.* 12. Τῶν ἀρχῶν φυλαττώμεθα, καὶ τὰ μικρὰ φεύγωμεν καλά. τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων τίκτεται. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμάρτημα μανθάνει λέγειν, ὕδὲν παρὰ τοῦτο, καὶ μικρὸν πάντα ἀπολεῖ. τοῦτο γὰν τῶν κακίαν εἰσήγαγε· τοῦτο τὰς δύρας ἀνέῳξε τῷ λησῇ· τοῦτο τῆς πόλεως τὰ τείχη κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὕδὲν παρὰ τοῦτο. ὅτου καὶ ἀπὸ σμικρῶν τὰ μέγιστα αὔξεται νοσήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ). Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, ὕδὲν παρὰ τοῦτ', ὕδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γάρ, τοῦτο πάντα ἀπώλεσεν. Et rursus: Τὰ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκεῖν εἶ) τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖται. Idem *ibid. orat.* 86. Διὰ γοῦν πάντα ποιεῖν, ὅτι τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐγκαρεῖν. μὴ γὰρ ἐν ἀρχῇ τῶν φύσει ἰῶμαι τὰ ἁμαρτήματα; ἔπ μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλα γίνεται ῥίζα ἁμαθυμίας. εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμάσαι εἰπεῖν, ἃ τοσαῦτα δεῖ ἀφεῖναι τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ ὑστεραῖα. ἐκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὰ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποκρούεται πεφανικυῖα· τὰ δ' μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς ῥᾳθυμίαν ἐμβάλλει, καὶ ὡς ἀφίσει ῥᾳδίαις διαναπαύεται πρὸς τὴν αὐτῶν ἀναίρεσιν· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καὶ δεινότατα πάθη. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν· καὶ πάντα ἡ τὰ καλὰ ἐν τάξει ἴδοι τῆς ἀν γινόμενα. ῥᾳδίως γὰρ ταχέως ἀθεράπευτα ἐπὶ τὴν κακίαν ἀπαντᾷ. ἔχει γὰρ, ἔχει τινα αἰσχύνην ἐγκεκυφότα ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ καλὰ αἰδῆ, καὶ ἀδρόσως κἂν ἀν ταχέως ἀναρχυτήσειεν, οὐχ ὑφ' ἓν ἀπαντᾷ ῥίζαν, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατ' μικρὸν ἀπολυται, ἅπαν ἀμελῇ — ἀπὸ μὲν ἓν σῶν μικρῶν ἄπαν τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ἀκείνῳ· ἀπὸ δὲ σῶν μεγάλων τὸ ἀπαγορεύειν, ἀλλὰ καὶ τοῖν μεθοδεῖν καὶ ἐκκαίειν τὴν ἀρετήσεως ἔρωτα. Idem *in orat. de statuis* 19. Τὸ ἀλίσκεσθαι τοῦτο ἀμελεῖν καὶ τὰ λοιπὰ ἅπαντα καθαιρεῖ. πολλάκις γὰν βιαίας ἀνακοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὸν ὄρφον ἐπιθέντες, μιᾶς κεραμίδος ἀποπεσούσης μὴ ποιησάμενοι κοινὴν, ὁλόκληρον τὸν δῆμον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπ' ἰματίων ἢ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ μικρὸν ῥῆγμα γνώσεται, καὶ μὴ ῥᾳθῇ, πολὺ τὸ σχῆμα ἀπόλλυσι. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν χειμαρρώων συμβαῖνει πολλάκις· καὶ γὰρ ὀλίγοι μικραὶ ἂν ἐπιθεῖσαι τὰ μέγα εἰσόδια, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα εἰσάγουσιν. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. ὕδὲν μέσον καλὸν ἀφίσιν ἔχ, ἀ δὲ τὸ μικρότατον· ὁ γὰρ μικρὸν ἀποστὰς, καὶ πολὺ φεύξεται ἀποστῆναι· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὸν ἀπὸ ξίφος διάσχιν. Ἐξιτατ,

τω, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάνῃ, καταλύεται· καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ὑποκοπῇ, μίγνεν ἄχρηστον. ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο ἐκ ὀλίγου μικρὸν, ἀλλὰ χαλεπὸν τὸ ὅλον ὄφιν. ὅταν οὖν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥαθυμήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παροφθὲν τοῦτο μέγα γίνεται. ὥσπερ καὶ ἰμάσιον ἀρχὴ καλοῦ βίου γίνεται· καὶ ἀμεληθὲν, ὅλου τοῦ σώματος ἀφεσίγλωσ. καὶ ὀλίγοι ὀλίγων καρδίων καλὰ πόνων παροφθεὶς, ὁλόκληρον τὸν ἔπειτα κατέλυσεν. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς λογιζόμενοι, μηδέποτε ὅλ' μικρῶν καλῶν ἀμελήσωμεν, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason Siracides *Soph. c.* 19. *v.* 1. ὁ ἐξουδενῶν τὰ ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται. Qem locum laudans Augustin. *de Trinit. l.* 12. *c.* 11. *Non ad turpissima simul & semel prosilitur.* (qod Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 83.

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed qomodo coluber non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qi spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil.* 42. *Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis gutis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqa, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Qid autem interest ad naufragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqa in sentinam, & per negligentiam derelicta atqe contempta impleat navem atqe submergat?* Idem *epist.* 108. Et *in Joan. tract.* 12. *Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, qæ flumina implent. minutæ sunt arenæ grana; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, qod facit fluctus irruens. paulatim aqa per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic. & in Psal.* 118. *conc.* 3. & *de divers. serm.* 12. & 34. & *in Psal.* 39. & Ruffin. *ibid.* Accedit qod de *peccatorum paritate* differunt Stoici. Cicer. *Paradox.* 3. *Est peccare qasi transilire lineas. qod cùm feceris, culpa commissa est: qàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp.* 3. Τὸ γὰρ δυσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον, ἂν τ' ὀπὶ μικρὰ πῃ, ἂν τ' ὀπὶ μείζον παραβαίνῃ, πλὴν οὐτῶ ἔχει δύναμιν. Certè qod Jo. Chrysost. *in Act. orat.* 24. Ἐν λύρᾳ παναρμονίᾳ καὶ ποικίλῳ ἐσκευασμένῃ, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, qod tam in re *Ethica* qàm in *Medica* est observatu dignissimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀφορῇ. *epidem. l.* 6. *c.* 7. § 17.

Ἑλοῦ τὸ χρήσιμον] Pythagoræ monitum; ἑλοῦ βίον ἥδιστον· ἤδιστον δ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη ποιήσει. Plut. *de sanit. & de tranqill. & de Exil.* Galen. *de affect. dignosc. & cur. c.* 6. Stob. *tom* 2. *tit.* 29. Qod Senec. *de vit. beat. c.* 8. *Præceperunt veteres, optimam sequi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat.* 24. Μηδὲ ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνου μεστὰ, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τὸ παρηγόρημα, ὅτι Νίκος Ciov μὲν ἥδιστον Ἕπεται τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἤδιστα δὲ τῇ σωφροσύνῃ ἡδονὴ, ἐγχωρεῖν τοῖς βελτίοσι. Allusit eodem Niceph. Callist. *hist. Eccles. l.* 8. *c.* 40. de Antonio Eremita agens, Ἐπειδὴ γε μὴν τὸν ἄριστον βίον τῇ σωφροσύνῃ ἤδιστα ἐσάμβον, εἰ καὶ χαλεπός τις εἴη τὰ πρῶτα. Diogenes apud Laërt. *l.* 6. Δίον ὖν, ἀντὶ τῆς ἀγρήστων πόνων τοῦ κατὰ φύσιν ἀπολαύειν, ζῆν εὐδαιμόνως, παρὰ δ' ἄνοιαν κακοδαιμονοῦσι. καὶ γὰρ αὐτῆς τὴ ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἥδιστα θεραπεύσει· καὶ ὥσπερ οἱ συνεθιζόντες ἥδιον ζῆν, οὕτως ὁπὶ τὰναντίον μετάσταν· ὥστε οἱ τὰναντίον ἀσκηθέντες, ἥδιον αὐτῆς τ' ἡδονῆς καταφρονοῦσιν. vid. *l.* 12. § 6.

Καὶ τοῦτο ἀντέχει] Ità *l.* 4. § 32. ἀφεῖξ ἔχει. Qod Paulus *ad Thess. epist. 1. c.* 5. *v.* 21. Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l.* 1. ex nescio qo scripto. Γίνεσθε ἤ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap.* 50. Πᾶν τὸ βάλλουσον φαινόμενον ἔσω σοι νόμος ἀπροαίρετόν ἐστιν. Vide Sect. proximam. Seneca *epist.* 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, qàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l.* 10. § 8.

Κρεῖττον ἤ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l.* 5. Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem in *Alcibiad.* 1. multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l.* 3. *Nunqam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui qidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l.* 6. § 43.

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l.* 10. § 2.

Ἀτύφως φύλαττε πλὴν κρίσιν μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam sequentem vertere neglexit. M. Cas. *à conclusione ista species omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúlcq; respexisse Marcum ad *typhum*, qem δεινὸν παρόλογισμὸν appellat. *l.* 6. *c.* 12. Assentior. Verumtamen vertere malim, *judicium tantummodo à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immune servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exquisitiùs instituas. addo etiam posse τύφου nomine πλὴν ὄνου, sive *opinationem vanam* intelligi: qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l.* 2. § 15. exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs qàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat.* 12. Ἐπειδή τι ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς χρήσιμον φυσικὸν, δι' ὃ τὰ καλὰ ὄφι πορπᾶν διοκλίνομεν,

διακείνωμι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πραγμάτων ὁρᾶς ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων τὰς διαλείσεις, καὶ οἷόν τινα διακρίνω, ἵνα καὶ διακριτάτην γνώμην τοῖς ἐναντίοις βεβαιοῦντα, πείθωμεν μὴ τῇ ἀρετῇ, καθαδικάζειν ἢ τῷ καλῷ. οὗ πορνεία καὶ σωφροσύνη παρ' σοι κείνεται· καὶ ὑγιὴς σπουδάζεται σὲ ὁ νοῦς πικραινόμενος τὰ δικαιότερον· καὶ μὲν ἡδονὴ σωμηρεῖ τῇ πορνείᾳ· ὁ δὲ θεὸς τὸ δεῖν τῇ σωφροσύνῃ συνίσαται. ἐὰν μὲν ἐν καθαδικάσῃς τῷ ἁμαρτίαν, δῶς ἢ νικήσαι τῷ σωφροσύνῃ, ἐυδείαν ἐποίησω τῷ κείνῳ τὸ πράγμα· ἐὰν ἢ τῇ ἡδονῇ δῶς τῷ ῥοπῷ, σεσιμωθέν ἐσφήνης ἁμαρτίας, σχολὴν ἐποίησω τὸ κείνα.

§ 7. Ὁ ἀναγκάσω σέ ποτε τῷ πίνειν παρδίναι] Justin. *apolog.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ περὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, καὶ δίκαιον ἀποκτεινῆτε, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνήσιοι τῶν ἀνδρῶν, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν ὑπὲρ πάντα τὸν χρόνον τὸ καθῆκον. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qi mortem, qi dolorem, qi exilium, qi egestatem timet, aut qi ea quæ sunt contraria, æqitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— *ambigua si quando citabere testis*
Incertæq; rei, Phalaris licèt imperet, ut fis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur, nullo corrumpitur præmio. Ure, inqit, cæde, occide; non prodam: sed qò magìs secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, qod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus qod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; qæ Stob. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' εἰ πίλεκυν ἐν χειρῶν ἔχων,
Μέλλοι τις εἰ τεμνειν ἐμβαλεῖν ἐμόν,
Σιγήσομαι, δίκαιά γ' ἀντειπεῖν ἔχων.
Non, si minante jam securigerâ manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus ego liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incertum verba:

Ἃ δ' ἐκπυθοῦσ τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενὸς,
Οὐτ' ἂν καλαίδων, ὅτε κρατὸς ἐξ ἄκρου
Δεινὰς καθιεὶς πείρας εἰς ἅλμας πόδας·
Πύθοις ἄν, ὦδ' εἰδυῖα πολλὰ σοφὸς ἄλοις.
Quæ scisciari de meo vis pectore,
Non si cremes me, aut dente si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes,
Non cuncta vincla si aggeras, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suſpiciendæ exempla congessit: è qibus complura & Tertullianus habet in *epist. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπετασμάτων δύσμορον] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία γοῦν τούτων ἡδονῶν ἀποχρυφός ἐστιν, οὐδὲ σκότος δυσμήχανον, καὶ τοίχων ἀδιαυγῶν, ὡς αἱ γυναῖκες λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca suprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθαι, ἀεὶ ἂν εἴπῃς ἄφνω ἐπανέρηλο, τί νῦν διανοῇ; μὴ παῤῥησίας παρεχέτω ἂν ἀποχρίναιο, ὅτι τὸ, καὶ τέ. Facit huc qod Dominus noster apud Joan. *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς &c. *Qi malè agit qisqe, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *consideral. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & qid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siqidem ut Apostolus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux est, qæ res omnes conspicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza sequntur, *Omne qod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Qicqid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Ephes. c.* 5. *v.* 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósqe, Job *c.* 24. *v.* 13. --17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

—*pulcra Lavcrna,*
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοίχους περιέλλωται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ἐπὰν τι περὶ τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφια πολλὰ ἔχωσι. τὸν δὲ κωμικὸν οὐ θέλειν δεῖ ἀποκρύπτειν περὶ ἑαυτοῦ. Sophocl. *Electr.*

—πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τὔργον σκότος δεῖ;
Siqidem est honestum opus hoc, qid est tenebris opus?

Qò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

—*regula morum,*
Quicquid & in tenebris non ſumus.—

Elegantiſſimè Tertullianus *apolog. c.* 1. *Quod verè malum eſt, nè ipſi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timorè, aut pudore naturâ profudit. Denique malefici geſtiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehenſi, negant accuſati; nè torti quidem facilè, aut ſemper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honeſta ſemper publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt.* Plutarchus deniqe apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. *ex libro adverſus voluptatem:* Τί δ' ὁ πάντων ὁρώντων ἀκρατίζεις, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδέμῃ φύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πιστεύων τὸ ὕβριν; ὑβρὶς γὰρ ἧς καλῶν ἔργων σκότος ἀσφάλεια, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενον· ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ἡγεῖσθαι, ἀφ' ἃ κατορθοῖ, βάλοιτ' ἄν. ἅπασα ἡ καλία ὀργὰς γνώμη φυλάττεται, σκέπτων ἀσφαλισμὸν τὰ πάθη. Vide *infrà* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *ſuprà l.* 2. § 13.

Καὶ τὰ ὄργια τῆς τύτου ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè, à myſteriis Ethnicis tranſlatio. ἔργια Lugd. edit. malè. nec meliùs *Annot.* ἔργα.

Τραγῳδίαν ὑ ποιεῖ] *Neqe tragicè ſe gerit,* qod πταίσειν dicit *l.* 9. § 29. eodémqe videtur ſpectare, qod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε πταγῳδὸς ὅτε πόρνη. vel, *neqe tragicis de ſe materiam ſuppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο δεῖ τραγῳδίας, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοιῶδε ἐπιδεικνύμενα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud eſt Tragœdia, qàm metro godam exteriſſi, externa iſta admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iſte, qem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non poteſt.

Οὐκ ἐρημίας, ἢ πολυπληθείας δεόμενα] malim cum Lugd. δεήσεται. *Nec ſolitudine opus habebit;* qia *ubicunqe eſt, & qocunqe loco conſiſtit, ſibiipſi vacat, & ſuus eſt:* ut Senec. *epiſt.* 62. *Nec ullus hominum aviúmqe concentus interrumpit cogitationes bonas, ſolidásqe, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, qod ſuprà monuerat, *nihil faciat, qod aliorum conſcientiam aſpectúmqe refugiat.* Sed nec *multitudine*; cùm *nemine teſte aut ſpectatore indigeat,* ut *ſupr.* § 5. ſed *conſcientiâ ſit contentus ſuâ. ſupr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. inſuper etiam ejusmodi ſit, *qi ſibi tutò credi poſſit;* contrà qàm *imprudentes, qorum nemo eſt, qi relinqi ſibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antiſthenis illud, qi interrogatus, qid ex philoſophia lucri cepiſſet, reſpondit, Τὸ δύνασθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *qòd poſſet ſecum, ubicunqe foret, converſari & colloqi.* Laërt. *l.* 6. Senec *qæſt. nat l.* 4. *præfat. Turbam rerum hominúmqe deſiderent, qi ſe pati neſciunt. tibi tecum optimè convenit.* qanqam nec δέεται illud eſt incommodum prorſus. Siqidem timent conſcientiâ ac freqentiam hominum vitántqe, qi parietibus eam excludere ſatagunt; qod ſuperiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non eſt notiſſimum.

Ζήσει, μήτε διώκων, μήτε φεύγων] deeſſe aliqid nemo non viderit. & ſuſpicetur qis legendum μήτε διώκων [τι] μήτε φεύγων. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν ὁρμιζόμενον, μηδὲ φεύγων. Verùm aliud eſt πειρᾶσθαι, aliud διώκειν. nec idem utrobiqe ſenſus eſt. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκων, ὅτε φεύγων, cùm de eis priùs egiſſet, qorum αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, qia aliò qæ ſequntur ſpectant, malim, [τὸν δυνάτου] μήτε διώκων, μήτε φεύγων. Commentarii vicem præſtabit, præter proximè hîc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Eſt qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siqidem ità formatus eſt, ut *illi nec amor vitæ, nec odium ſit; nec vita tædio ſit, nec mors timori.* Senec. *epiſt.* 65. & 78. Itaq; *nec ſpe mortis patienter doletz nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ὑ ἐπὶ πλέον διάστημα] Nihil, inqit, ſapienti intereſt, diuturniorem an breviorem in corpore moram faciat. qia nimirum vitam ſemper perfectam & conſummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chryſippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονέσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἐπίσης τοῖς τὸν ἀμερῆ χρόνον εὐδαιμονίας μεταχοῦσιν. Et de *commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὔξει σεσιγμένως, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὴς τις ὥρας γένηται φρόνιμος, οὐδενὶ σεσ εὐδαιμονίαν ἀπολειφθήσεται τῶν τὸν αἰῶνα χρωμένων τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίων ἐν αὐτῇ καλεῖται. cùm tamen idem alibi aſſerat; οὐδὲν ἐπιδέεται τῆς ἀρετῆς ὄφελος ὁλιγοχρονίου. Cicer *de finib. l.* 2. *Qi bonum omne in virtute ponit, is poteſt dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim ſummo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipſum bonum, qod in eo poſitum eſt ut naturæ conſentiat, creſcendi acceſſionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: ſic hæc, de qibus dixi, non ſunt temporis productione majora. Ob eámqe cauſſam Stoicis non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, ſi ſit longa, qàm ſi brevis. Ut ſi cothurni laus ſit, ad pedem aptè convenire, neqe multi cothurni pauciis anteponerentur, neqe majores minoribus: ſic qorum omne bonum convenientiâ atqe opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epiſt.* 101. *Mens ſtabilita ſcit, nihil intereſſe inter diem & ſeculum.* Et *epiſt.* 85. *Beata vita una eſt. in optimo illam ſtatu ponit qalitas ſua, non magnitudo. itaqe in æqo eſt longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multásque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, qod habet eximium, eripit. Qid est autem in beata vita eximium? qòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: qid refert? uterque jam satur est. hic plus bibit, ille minus: qid refert? uterque non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, qàm hunc pauci. Idémque *epist. 74. Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citrà senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quamvis ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in qo scriptus est pulverem solveris, in eadem utique forma fuit. Qod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, qàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem coge; æqè honesta est.* & *epist. 78. Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est.*— *Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l. 5. c. 17. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παράδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. l. 4. c. 1.*) sive ἄλογον planè & ἄτοπον prorsus, ἀχ ὑπερέχειν ἀρετὴν Διὸς τὸ Διῶν. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c. 29.* sive, τὸ μὴ ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν & κατ' μηδὲν αἱρετωτέραν εἶναι; μήτε χαλλίω, μήτε σεμνοτέραν τὸ τὸ Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν. Idem apud Stob. *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8.* Sextius item apud Senecam *ep. 73. Jovem plus non posse qàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist. 59. Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist. 31. Dedit tibi natura illa, qæ si non deseruerís, par Deo surges. hoc est summum bonum, qod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, qia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c. 1.* & *epist. 73. Jupiter qo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist. 53. Qid inter te & Deos interfuturum sit, qæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c. 8. Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æqilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siqidem, *Tantùm sapienti sua, qantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clavisse totum in exiguo.* Senec. *ep. 53.* Et *epist. 73. Qemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l. 2. E virtutibus vita beata exstitit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, qæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l. 1. c. 12.* Κατά γε τὸν λόγον ἀδὲν χείρων ἐστὶ θεῶν, ἀδὲ μικρότερος εἰ. λόγῳ δὲ μήκεος ὁ μῆκος, ἀδ' ὕλῃ κρίνεται, ἀλλὰ ἄλλοις. Vah τῆς φλυαρίας, & τῆς ἀσεβείας. Itaque cavtè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, qod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proteviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l. 9.* in *Sclect. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ὁλον ἔχει τὸν ἡδονὸν & ὁ πεπερασμένος. Qod plenius Cicero *de finib. l. 2. Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliqid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, qàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib. 1. nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, qàm ex hoc percipiatur, qod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat. 12.* Χρύσιππος ἄχρι τῶν ῥημάτων ἔοικε ἀνδρίζεσθαι, ταυτὸν δικαίως φάσκων ἀνδρὶ σωφρονοῦντι μίαν ἡμέραν, μᾶλλον & μίαν ὥραν, πολλοῖς ἐνιαυτοῖς. ἀδὲ γὰρ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι & τὸ ἔργον, ἂν τις ἀρκέσαι ὑποληφθῇ, καθάπερ ἀστραπὴν ἐλλάμψασαν τὸν ἀρετὴν εὐθὺς ἐπισχεῖν· ἀνδρὶ δ'.

Ὦ, καὶ ἐπιτερφθατε, & τόσα μέμιλε, & ὦ πᾶσα μὴ γῆ, πᾶσαν & θάλασσαν κοινωνεῖν ἀνάγκη θεῷ ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βέλτιστε χρύσιππε, σωθήσῃ τὸν χρόνον & ἔξω τῆς φύσεως; ὅτῳ γὰ ἐκεῖνο μακρότερον πεῖται, πεύσῃ μακρότερα πεῖσθαι τὸν θεῷ ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic. l. 1. c. 7.* Μία χελιδὼν ἔαρ & ποιεῖ, ἀδὲ μία ἡμέρα· ὥτω δὲ & ἀδὲ μακάριον & εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, ἀδ' ὀλίγος χρόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denuo & excidere daretur, qod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἄπεισιν] Ità *supr. § 5.* Εὐλυτῆς, Sen. *ep. 24. Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep. 54. Sapientis est exire, non ejici.* Qemadmodum autem Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epicter. *l. 2. c. 6.* Εὐλύτως ὑπακοῦσαι.

Ὡς ἄλλό τι θεῖ αἰδημόνως & κοσμίως ἐπιστῆναι δυναμένῳ] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ qasi ars & virtus qædam est peculiaris. Senec. *epist. 26. Egregia res est mortem condiscere.* & *epist. 30. Magna res est, & diu discenda.*

ſcenda, cùm adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire. & epiſt. 62. Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus. & de brevit. Vit. c. 7. Totâ vitâ diſcendum eſt mori. & epiſt. 30. Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſuerit. Itaque compone te, inqit, ad diem illum, qo remotis ſtrophis ac fuck, de te judicaturus es, utrùm loqare fortia an ſentias: numqid ſimulatio fuerit & mimus, qicqid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium — Mors de te pronunciatura eſt. Idem epiſt. 26. Et mox: Supervacuum forſitan putas id diſcere, qo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum qare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, qod an ſciamus, experiri non poſſumus. & epiſt. 30. Hoc philoſophia præſtat; in qocunque corporis habitu ſortem, in conſpectu mortis hilarem lætumque, nec deficientem, quamvis deficiat.— Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúque finem ſpectat, qo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.— Videtur mihi profeqi ſe, & componere, & vivere tanqam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui. Vide l. 9. § 3.

Τὸ μόνον] Xylandrum non avdio cum ſeqentibus iſta committentem. ſeqor potiùs Caſaubonum, qi prioribus agglutinat.

Νεαρᾶ πολιτικῆ ζωῆς] qod ſuprà λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τροπῇ] Annot. Lugd. πρόσω. atqe ità prorſus accepit interpres uterqe. Sed falſus uterqe. τροπὴ ſiqidem hîc fuga. Cavet ἐν τροπῇ φυῆς, in fuga eſſe, id eſt, fugere, ſubterfugere. metaphora ab eis qi τραπώμενοι, in prælio ſuperati in fugam vertuntur.

§ 8. Κεκολασμένα] Caſtigati. explicat vim vocabuli philoſophus ethic. Nicom. l. 3. c. 12. τὸ ἧττον (τὸ μετρίας ἕξεως) καὶ ὀλίγας τὰς ἐπιθυμίας, καὶ οὐ πολὺ λόγῳ μιᾶλλον ἐναντίως) εὐπειθὲς λέγομεν καὶ κεκολασμένον. Marcum σύμφηρον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc διαιτα κεκολασμένη, pro accurata & exquiſita victûs ratione uſurpatur. Plut. in Lycurg. & Lucian. in Hermot. & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ δεσμιλλώμενος, καὶ ἠκριβωμένος. Pollux l. 4. c. 3. & ἵππος κεκολασμένος τὴν γαστέρα, διὰ στενότητα. & γαστὴρ κεκολασμένη venter reſtrictus. Liban. orat. 19. eſt autem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ducta, qibus cùm flagella luxuriantia, aut ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, caſtigari perhibentur. ità Theophraſt. de cauſſ. plant. l. 1. c. 21. δένδρα κολάζεσθαι dicuntur, ὅταν τὰ περιττὰ ἀφαιρῶνται, uti ibid. c. 17. id eſt, qibus ſupervacua detrahuntur, ut Columell. l. 4. c. 6. aliud eſt corrigere, & aliud rurſus caſtrare; qod utrumqe uſurpavit Cato c. 33. & ex Catone Plin. l. 17. c. 22. apud qem porrigere perperam legitur. Qin & Latinis caſtigatum dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decori limites juſtos coercetur & conſiſtit. Ità pectus caſtigatum, Naſo in amor. l. 1. eleg. 5.

Qàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo lavdat Maro Georg. l. 3.

Luxuriáſque toris pectus.—

frons caſtigata, Statio Sylvar. l. 2. poem. 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem Thebaid. l. 9. de eqo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata juharum Libertas.—

Carmen caſtigatum Flacco in arte:

—carmen reprehendite, qod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atqe
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum recidendo ornamenta; uti idem ibidem.

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πῦον, ut Ariſtot. de gener. animal. l. 4. c. 8. qi ideo Empedoclem ἀκυρολογίας arceſſit, qòd τὸ γάλα πῦον λευκὸν, lac, pus candidum dixerit, ſicut & topic. l. 4. c. 5. qod ἔτερον ὕδωρ σαπρὸς, vinum, aqam putrefactam. Ad animum tranſtulit, uti Marcus iſtic, ità Senec. epiſt. 68. In pectore collectio & vomica eſt. Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe epiſt. 80. Horum, qi felices vocantur, bilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe míſeros; ſed inter ærumnas cor ipſum excedentes, neceſſe eſt agere felicem. Horat. itidem. Serm. l. 1. Sat. 7.

—Regis Rupili pus atqe venenum.

pro livore & virulentia.

Ὑπουλον] In Theſpeſii apud Plutarch. de Inferis fabula, dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὀλαὶ καὶ μώλωπες ἐμφύεσθαι. de hypocritis avtem boniqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ σεσήμασι καὶ δόξαις ἀρετῆς ἀνεμβαλλόμενοι διεῖσαν κακίας λανθάνουσιν, ὑπούλους καὶ ἀδιαφόρους ἀναγκάζον ἕτεροι ἀνιέντες ἐπιτίμους τὰ ἔντος ἔχειν τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένας παρὰ φύσιν καὶ ἅμα κομπολομένας, ὥσπερ αἱ ψαλάττιαι δρυόλοπενδραι καταπίνουσι τὸ ἄγκιστρον ἐπιφέρουσιν αὐτάς. ἐνίοις δ' ἀναδέρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναπύεσθαι, ἀνεκίνησαν ὑπέλυσε καὶ πυελίτας, ἐν τῷ λογιστικῷ καὶ κυρίῳ τῶν μοχθηρῶν ἔχοντας.

Ἀσωλεῖ τὸν βίον αὐτοῦ] Senec. epiſt. 32. Conſidera, qàm pulcra res ſit, ſummare vitam ante mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non ſit, ſi longior. Idem epiſt. 98. Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſa, ſed eorum qibus utilis eſt. liberaliter facit qòd vivit. Et epiſt. 93. Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.

ma. Longa est vita, si plena est. impletum autem, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se posse statum sui revocavit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. —interest mortem ejus ex quo die nascitur. At ille obiit viridis. sed officia boni civis, boni amici, boni filii exercuit; in nulla parte cessavit. licèt ejus aetas imperfecta fuit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim, nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi fates avida promiserat; sed nullum non pangam ultimum afferi. Quid me interrogatis, quando natus sim? an inter juniores adhuc censeor? habeo meum. Quemadmodum in minore corporis habitu pariter bono esse perfectum sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. —Verùm quod sit amplissimum vitae spatium? usque ad sapientem vivere. qui ad illum pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem *ep. 77. Iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunque desines, si bene desinis, tota est.* Et *epist. 101. Si quotidie vitae suae summam manum imposuit, non indiget tempore: —scit nihil interesse inter diem & saeculum; —singulos dies, singulas vitas putat. qi hoc modo se aptavit, hunc vita sua quotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem; Maximum vitae vitium est, quòd imperfecta semper est, quòd etiam aliquid ex illa differtur.* Et Epicuro idem *ep. 13. Inter cetera mala, hoc quoque habet stultitia proprium, Semper incipere vivere. —Quàm autem foeda est hominum levitas, quotidie novae vitae fundamenta ponentium, novas spes etiam in cassum inchoantium? —quid turpius, quàm semper vivere incipiens?* Vide *l. 2. § 4, 14, & supra § 7, & § 12. & l. 7. § 56, 69.*

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τερετισδόν] Vide *l. 11, § 1. & l. 12. § 36.* Senec. *epist. 77. Quemadmodo fabula, sic vita, non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocunque voles desine: tantùm bonum clausulam impone.* Martial. *l. 8. ep. 77.*

Si sic vel medio finitus vixit in avo,
Longior huic fatis fabula, quàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς γεωμέτρης παύσεται ὅτε δεῖ, οὐ ζητήσει μᾶλλον, ἢ ὑπογραφεὺς πρὸς πλοῦτον. Epictet. *l. 4. c. 1.* Rectè Varro in *Medio. Non eos optimè vixisse, qi diutissimè, sed qi modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. *ep. 70.* At, *Nemo* (inqit idem *ep. 22.*) *quàm bene vivus, sed quàm diu, curat: cùm omnibus possis contingere, ut benè vivant; ut diu, nulli.*

Ἀπογραφεύς] Vide *l. 8. § 34.*

Ἐμφανιζόντων] Philo *Allegor. l. 2.* Ὁ φαῦλος δοκεῖ εἶδε τὸν θεὸν ἐν τόπῳ, καὶ περιγράφει, ἀντὶ τοῦ περιγράφεσθαι· ὁ χαίρων ὄντως ἀναπαύσεως, οἷς αὐτὸ ἀσάνδρα τὸ μέρος ἐν ὄντος τῷ αἰῶνι, καθ' ὃ φωλεύειν δύνανται. Translatio est à *serpentum* usu petita, qi in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adv. Valentinian. c. 3. Abscondas se serpens, quantùm potest; totámque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat; aliò habiter, in caecâ detrudatur; per anfractus serpat suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostra columbae domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Seneca *epist. 97. Bona conscientia prodire vult & conspici, ipsas occultas tenebras timet.* Vide *supra § 7. & infrà § 15. & ad lib. 10. § 9.* λανθάνου, ὁ κρυπτόμενος.

§ 9. Τὸ ἀκολουθοῦν ἀνάγκην σῴζει] Vide *l. 5. § 21.*

Ἐν ταύτῃ τῇ πάσῃ] Vide *l. 2. § 11, 15.* Epictet. *lib. 1, c. 11.* Ἐν ᾗ τάξει ὄφελον ὄντι πάλαι, τὸ αὐτὸν τοῦ πεποιῆσθαι ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep. 98. Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα μὴ ἀνάλυσις τοῦ ἡγεμονικοῦ σου μένῃ ἀγύμναστος ἀναπόλυτον τῇ φύσει] M. Casaub. *neqid opinio sua in mente tua generet naturae contrarium.* quasi μόνῃ & ἐγγενῆ) legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unquam animo concipias, quod est naturae alienum.* Sensus in aperto est. Verborum, prout exhibentur, versio haud item. Lugd. quod raro solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀναπόλυτον legit, ἀνάλυσις scil. *ne qa opinio ultrò menti innascatur*, vel *in mente excitetur, qæ naturae nequaquam consentanea sit.* Vide *l. 2. § 9.*

Αὐτὸ ἡ ἀπαγγέλλεται] *Illius autem est munus.* Xyl. *Malim, postulat autem*, sive *exigit ipsa.* ἀπαγγέλλεται, πάσσεται, αἰτεῖ. Suid.

Ἀσυγκαταθησίαν] Ἀσυγκαταθησίαν definit Zeno apud Laërt. *l. 7.* ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσθαι καὶ μή. *Scientiam, qâ qis novit, quando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Est igitur ἡ ἀσυγκαταθησία, sive ut *l. 4. § 49. & l. 7. § 55.* τὸ ἀκατάληπτον, à temeritate vacuus, ut Xylander, (qi συγκαταθησίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse mallet cum eo, quod συγκατάθεσις frequentiùs dicitur) hîc est, *à temerè assentiendi praecipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Ciceronem in *Lucullo*; *Herculis quidam laborem exantlatum à Carneade, qui, ut feram & immanem bellúam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extraxisset.* hoc est autem τῆς συγκαταθέσεως καθαιρετικῶς, ut Marcus loqitur, *l. 9. § 6.* τοῖς φαινομένοις ἀπροσκόπτως χρῆσθαι, ἵνα μήτι ἀναπόπλεον παρεισρυῇ *l. 7. § 54. Sedulò cavendi, nè qid minùs liquidò comprehensum citò surrepat:* sive μήτε ψευδεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθησόμενος, *l. 8. § 7. nec falso, nec incerto assentiemur:* qâ ratione & ἀσυγκατάθετος dicitur. Quanquam strictiùs paulò quandoque

doqe τὸ περισπᾶν usurpâsse videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 49. τοὺς περὶ Δεύκυλλον τῇ ἑτέρᾳ χ' μὴ ὑπείκοντας, ἁμαρτάνειν λέγουσι· ἂν μὲν ἄλλοις εἴκωσι, περισπᾶσθαι ἂν δ' ἄλλοις, ἀλλαχοῦ· ἂν δὲ πάντα ἀκολουθήσωσι, δεξαίσθαι. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περισπᾶσθαι reponit, pro eo quod περιστᾶσθαι vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τῶν Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c.* 9. repræsentatis; qibus inter τὰ χρήσιμα ἀρετὰς ἔργα recensetur ista, ἀνδρείαν τὸν δίκαιον εὐτεῖναι, χ' ἐγκρατῆ ἀναγκῆς διαπαντώσης γενόμενον, χ' ἀπερισπάστως ἀκοῦσαι τῶν τὰ τέλεια πόνων μὴ ἐῦ τελέων. qo loco tamen liberiùs laxiúsque usurpari vdeo τὸ ἀπερίσπαστον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo concervatis, *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. ubi τὸ περισπᾶσθαι exponitur, περὶ κλαλήψεως συγκαταθέσεως. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 1. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, περισπᾶσθαι; qi locus Volphio negotium sine causa facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπερισπασίαν legit apud Laërtium, (tanqam sit à περισπάω, qod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τὸ περισπᾶσθαι eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam est, tria ista, τὸ ἀπερίσπαστον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀπρόσκοπτον, ità solitos distingvere, ut τὸ ἀπερίσπαστον, ad συναπφὰν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πρᾶξιν, sive *actionem*, τὸ ἀπρόσκοπτον, ad πεῖσιν, sive *persuasionem* referrent; dum *sapientem, nec falli, nec labi, nec lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 3, & 8. Marcus autem τὸ εὐεξαπάτητον χ' περισπαστικὸν χ' μεταπτωτικὸν conjunxit. *l.* 11. § 9. Epictetus verò *l.* 2. *c.* 8. ista φιλοσόφου ῥήματα facit, ὀρεκτὸν ἀναπόδρατον, ἄπταιστον ἀπρόσκοπτον, ὁρμὴν κατάκυρον, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπερίσπαστον. Idémqe *l.* 1. *c.* 4. hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει χ' ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότυκτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς χ' ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει χ' ἐκτροπῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος.

Τὰ πρὸς ἀνθρώπους οἰκειώσεις] Vide *supr.* § 4.

Τὰ τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν] Vide *l.* 7. § 31, 67.

§ 10. Πάντα ἓν ῥίψας] Vide *l.* 2. §. 7. Senec. *epist.* 17. *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si qid est, qo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *epist.* 5. *Qòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te qotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist.* 72. *Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. ——resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus qidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist.* 88. *Magna & speciosa res est sapientia: vacuis illi locis opus est. ——Nqa dabit se in has angustias virtus? laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet. ——ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῆν ἔσεσθε τὸ παρὸν τοῦτο ἀφαιρεῖσθον] Vide *l.* 2. § 14, 17. & *l.* 12. § 3. Apud Ælianum *l.* 14. *c.* 6. Aristippus: Μόνον ἡμέτερόν ἐστι τὸ παρὸν, μήτε τὸ ὄφθεν, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον ἐστι, ὅτε ἔσται. Plut. *de commun. notion. c.* 37. Οὐκ ἔστι νῦν τὸ παρῳχημένον· χ' οὔπω νῦν τὸ μέλλον. *Qod præteriit, non est: qod futurum est, nondum est.* Augustin. *Confess. l.* 11. *c.* 14. & *in Psal.* 38. Senec. *de brev. vit. c.* 10. *In tria tempora vita dividitur; qod est, qod fuit, & qod futurum est. ex his, qod agimus breve est; qod acturi sumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus breviſſimum est; adeò qidem, ut qibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè definit esse qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut sidera, qorum irreqieta semper agitatio; nunqam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; qod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c.* 15. *Ævum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, qod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullum recipiat longitudinem, nege aliud esse videatur, qàm transacti futuriqe conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunqam; & qicqid transcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c.* 10. *v.* 14. & *c.* 11. *v.* 2. *Ecqis novit qid futurum sit?* Anacreon. *Carm.* 24.

Κρόνον ὕστνων, ὃν παρῆλθον·
Οὐ δ' ἔχω δραμεῖν, ἐκ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Πῖ ἀφανὲς; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὰ μέλλοντα ἄδηλα. Plut. *adverſ. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Marc. c.* 23. *Omne futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od.* 12.

Σύμβολον δ' ἔτι ἐπιχθονίων
Πιστὸν, ἀρχὰ πράξι σὺν
Καυδίᾳ τυχεῖν θεόθεν.

Horat. *Carm. l.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἔν ὁ ζῆν ἔσεσθε] *Parvum* & concisum est admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀτομὸς atqe *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqi etiam haud longa aut diuturna esse vita

vita poteſt, etiamſi ortu obiúque, tanquam cancellis ſeptisque qibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἢ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον, ὅπως ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη γωνίαι τοῦ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ἐν γωνίᾳ τίστε τοῦ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἑρπετες.

Μικρὰν ἢ ἡ μοναξία ὑστεροφημία] διὰ τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4 § 3. βραχύβιον γὰρ καὶ ὁ ἐπαινῶν καὶ ὁ ἐπαινούμενος, καὶ ὁ μνημονεύων, καὶ ὁ μνημονευόμενος. *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19 & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qi de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quinetiam ſi cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes unuſcujusque noſtrum à patribus acceptas poſteris prodere, tamen propter eluviones exuſtionesque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam quidem gloriam aſſequi poſſumus.* Et mox: *Sed loquentur de te. Sermo autem omnis iſte, & auguſtiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἢ εἰρημένοις παρεσήμασι.] Xyl. *præceptis.* ac ſi παρακλήμασι, παρακελεύσμασι, vel παραινήμασι legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* eſtque reverâ παίσιμος *aſtare, adeſſe, auxiliari.* itaque quanquam παρήκημα hoc ſenſu nuſquam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtîc uſurpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, qæ *infrà* βουλήματα *l.* 4. § 50. qia τὸ παίσιμος eſt βουλητόν. poteſt ſorſitan & *documentis* reddi. nam παράσημον, quod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi quandoque docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *ſupr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηρημένως] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ ὕστερον μεγαλοφροσύνης πρεπτικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀσῷ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτιον ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ. *Mundi civis, ejuſdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο ἀπαλλάξεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε φρὸς τὸν πυθόμενον, πόθεν ἀπὸ ὄντι, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Quod Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Cicciis qi habitet, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes pariter apud Laërt. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de quo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς ἦν ἐκείνῳ ἐξαίρετος ἢ ὑδρία. Et Baſilius Cæſar *epiſt.* 41. ad Maximum Philoſophum, Σὺ ἢ πολίτευσαι τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti rempub. ipſo dignam dedimus,* id eſt, *mundum.* Verùm ſint illi *mundani, ſive mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi è *mundo* nos eſſe diſſitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, quod Marcus iſtîc, τῆς πόλεως τῆς ἀνωτάτης πολίτευμα· ἤμβλ γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cœlis eſt.* Siqidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κοσμικὴ μὲν ἡ κατασκευή, κλὴρ. τὸ δὲ ἐν αὐτῇ πολίτευμα, φαῦλον. Nobisque, quod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, qodcunqe ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὁρᾷς ὡς ἡ μάτιν, ὑδὲ ὅδε μικρῶν κάμνομεν, πολίτευμα ὑπάρχοντες ἡμέτερον ὅπου κλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρὶς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siqidem Chriſtiani qiqe genuini ſunt ἐφημεροπολίται, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cæleſtisque illius Hieruſalemi, qæ eſt fidelium ſanctorúmque univerſorum metropolis:* ut Apoſtolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. ἐφημεροπόλεως nomine dignior longè, qàm Marci, qâ Antoninus, ut ipſe loqitur, *patria;* qam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *dipnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παροικεῖν, ἐκπατρίζειν ἤλθοιμι. τῷ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ ξένη σώματι, πατρὶς ἰδία ἐφήμερον, γλίσχρη ξένιον ἔλαχε. Itaque eò revertuntur, ubi hinc recedunt, πατρίδα δὲ τὸν ἐφήμερον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύονται, ξένον δὲ τὸν ἀΐδιον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ἐφήμερον κοσμικὴν πόλιν· τὰς δὲ ἐπὶ γῆς ἐνταῦθα ἐκάστοτε πόλεις· λέγουσι δὲ καλῶς. ἀπροσδιόνυσον γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος ἀσεῖόν τι σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμου διοικουμένων.

Τί ἐστι,--τὸ τὴν φαντασίαν μοι νῦν ποιῆν] *Quid eſt, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid eſt, in qo deſixa eſt nunc phantaſia mea.* Caſ. malim, *qid ſit, qod phantaſiam meam afficit impræſentiarum.* ut & ſententia continuetur, ad σωσιπάτραν reſpiciens: & τὸ ποιῆν à ποιόω, non à ποιέω ducatur. Vide Aphrodiſſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὐτό τε, καὶ τὸ ποιητὸν

φοιτικὸς φαῦλος. ὡς γὰρ ἐν τοῖς αἰδημοσύνοις ἐγγίνεται πάθος, ὅταν αἰδεῖται· ὅτω γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ἐνοήσῃ· ἰσχνὸν γὰρ ἐν ἑαυτῇ δίχεται τὸ νοητὸν φαῦλος ἦ, τὸ πνευματικὸς τὴν φαντασίαν αἰδημόν. Utrovis modo ſumpſeris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex qa votus ex me aptus ſum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; qum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Caſ. ego, *frugalitate.* ità Polybius uſurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τοῦτο μὲν παρὰ θεῶν ἥκει] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἐκείθεν ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θείας αἰτίας συμβαίνει πᾶσι πάντα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos paſſim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; qòd etiam mala humana, bella, cædes, peſtes, & conſimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adſcriberent, & divinitus contingere aſſerirent. Verùm Stoicis hac in parte ſuffragium contribuit ſuum codex ſacer haud ſemel. Apud Eſaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipſe: *Ego ſum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi ſtatuo pacem, malúmqe creo. Ego Jova iſta omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Ecqo dicente exiſtit qicqam, niſi Dominus id præceperit? Ex ore altiſſimi annon prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Itaqe ſicut de *bono* Pſaltes, *A Domino factum eſt iſtud, Pſal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino exſtitit iſtud.* Hiſtoriæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job ſanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs miſſo abſumptis, liberisqe ædium ruinâ turbine impulſarum oppreſſis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abſtulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoríqe per animi impotentiam, cùm ulcere fœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs ſana conſilia ſuggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi ſimus?* *Ibid.* *c.* 2. *v.* 10. Deniqe Rex pius à maledico rabula convitii impetitus: *Iſte*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmuneram*, ait, *ſilentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras.* *Pſal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteti. Homer. *Od.* ν'. *v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθόν τε κακόν τε διδοῖ.—
Ipſe bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyſſ.* δ'. *v.* 63.

—δίδου δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipſe bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad.* ο'. *v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅτι νῦν ὔμμε κακὸν πίμπτωσιν ἰόντα
Ἦ ἀγαθόν.—

Ità ſiquidem legit Chryſippus, ſecus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipſe malum qodcunqe bonúmve immiſerit illi,
Acceptum huic fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorar.*

Ἐμοὶ τᾷδε πᾶς τις γελᾷ καὐδᾷ τάδε.
Qivis dolet, vel ridet, ut viſum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἔν τε ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισι μηχαρᾶν θεός.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Deûm.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l.* 2. § 16.

Κατὰ σύλληξιν καὶ τὴν συμπνευσιφοιτον σύλληψιν] Ità *l.* 2. ἐκ ἀνάγκης φύσεως καὶ συγκλώσεως. *ſupr.* § 4. & *infr.* § 16. συλλαθεμένη. Alluſit ad Parcarum (qæ & indè Κλῶθες Homero dictæ *Odyſſ.* ν'. *v.* 197.) ſtamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ συνεκλάθετο. Et *l.* 5. § 8. συνκλάθεται. & *l.* 8. § 20. συμπεπλάκται. Seneca pariter *epiſt.* 107. *Quæ impigri atqe alacres excipiamus imperia; nec deſeramus hunc operis pulcerrimi curſum, cui qicqid patimur, intextum eſt.* Figmentum avtem de Parcis illud avtor libri *de mundo*, qi ſub Ariſtotelis nomine proſtat, *c.* 7. Sic explicat: Τρεῖς μὲν αἱ μοῖραι, καὶ τοῦ χρόνου μεμερισμέναι· νῦν ἡ ἐνεστῶσα, τὸ μὲν, ἐξειργασμένον· τὸ δὲ, μέλλον· τὸ δὲ, ἀμφοτερόμοιρον. τέτακται δὲ, καὶ μὲν τὸ γεγονὸς, μίαν ἔχουσα μοῖραν, ἄπαυστος· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἀπαύστως ἔχει. καὶ δὲ τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ καὶ φύσιν μέλει λῆξις. καὶ δὲ τὸ ἐνεστὼς, κλωθώ, συμφαίνουσα τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα δὲ πάντα ἔχει; ἐκ ἄλλο τι, πλὴν ὁ Θεός. qod & Platonem dicere. Sed & Chryſippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὸν μὲν παρεληλυθότα, παρατεθνάναι φημὶ καὶ συντετελεσμένον διοίκησιν· τὸν δὲ ἐνεστῶτα, ἀεικινήτην πρὸς ἑαυτὸν ἐξ ἀϊδίου βουλήσεως, εἴτε καὶ ἐξ ἀνάγκης εἰμαρτῆς αἰτίας· τὸν δὲ Μέλλοντα ἀφορμάς, ἀπὸ τῶν μεμερισμένων καὶ καλαγκεμῶσθαί τινα ἑκάστῳ τὸν δὲ ἀδιάλειπτον πᾶσι Μοῖραν, τοῦ χρόνου παραδηλοῦν· ὃ δὴ καὶ κυκλεῖται τὰ πάντα, καὶ δι' ὧν ἐπιτελεῖται· καὶ Λάχεσιν μὲν καλοῦσι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ πεπρωμένον. Ἄτροπον δὲ, καὶ τὸ ἀπαράτητον καὶ ἀμεταθέτους τῆς μερισμοῦ. Κλωθὼ δὲ, παρὰ τὸ συνκλώθειν καὶ συνείρειν τὰ πάντα.

Σωτήριόν τι καὶ τύχιμον] Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum.* & *l.* 7. § 31.

Συμφύλοις καὶ συγγενέσι] Vide *ſupr.* § 4.

Ἀγνοοῦντος] *ſupra l.* 2. § 1.

Ἐγὼ οὐκ ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτοῦ] Marci dictum in hunc eandem ſententiam lavdat Svidas in Marco. Ποιοῦσι μέν τινι ἀνθρώπους ἐποίας βύλεται ἔχειν, ἀδιάφορόν ἐστι τοῖς ἡμῖν· ὅσοι δὲ περιήκουσι, ἐς ἃ, πᾶν τι αὐτῶν τὸ κοινῇ χρήσιμον ἦ, χρῶνται.

Εὐ-

Ἔνωσις] D. Junius mavult εὐμοιρίας. Sicut *supr.* § 4. πάσας ἀπλᾶ καὶ εὐμοιρίᾳ. & *infr.* § 12. εὐμοιρίας. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. εὐμοιρίᾳ. Verùm nihil obſtat, qo minùs ἕνωσις iſtic retineatur. ſicut *l.* 9, § 26. Ἕνωσιν μόνοι αὐτοῖς δεῖ. etiamſi enim Phrynichus in *Atticiſmis*, ἕνωσις ἔχειν dici vetet, εὐνοίας loco illius uſurpari jubeat; non eſt tamen Marcus noſter elegantiarum iſtiusmodi curioſus.

Κατ' ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀλλὰ τῷ ἀξίαν ἐκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 8. § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc eſt, *honeſto*, ſive *virtuti*, qod in ſolio majeſtatis collocabant, utpote qod *ſummum*, imò *ſolum*, *bonum* cenſebant, μεγίστων ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, ſive, ut Stoicè loqamur, *æſtimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamſi pro *adiaphoris* rebúsq; *mediis* ducerent, utpote qæ verè boni partem nullam obtinerent, qædam tamen ex eis in pretio atqe æſtimatione aliqâ habebant, qæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* ſive *præpoſita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo avtem iſtis ἀξίαν τινὰ, i.e. *æſtimationem pretiúmqe* aliqod tribuebant, ut Laërt. *l.* 2. διὰ τὸ μέσων τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένων πρὸς τὴν φύσιν βίον. i.e. *qis mediam qandâ vim uſúmve haberent, ad vitam ſecundùm naturam agendam conducentem.* Ex iſtis rurſus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æſtimanda, alia minoris* cenſebant; ut Stob. *ecm.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 6. Et Seneca *epiſt.* 82. *Eſt & horum, qæ media appellamus, grande diſcrimen.* Atqe hoc eſt, qod Marcus, tum iſtic, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum uſu obſervandum inculcat. Illud interim obſervatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum uſu, uſqe ad ineptias etiam, non minutias tantùm, ſuperſtitioſi exiſterent, ſicut *promota* ſive *propoſita* illa, ληπτὰ μᾶλλον, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθά, χρήσιμα μέν, ἐνδεχόμενα, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα, dici ſanxerunt; qod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τῷ ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* uſurpatur, noluiſſe reddi, *dignitatem*, ſed *æſtimationem*; qâ voce uſus eſt Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; qâ uſus eſt Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium qidem*, inqit, *aliqod erit; certè dignitas non erit.*

Συνεχόμενος] *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ συνεχὲς, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*qod adeſt memento*
Componere æqus,——

Ἑπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον. Et *l.* 12. § 31. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρευμα] *Nege præter iſtud qod propoſueris tibi, acceſſorium aliqid vel captaveris vel admiſeris.* deeſſe videtur verbum aliqod, πωῖ puta, vel ὀπτήσῃς. Eſt avtem τὸ παρεμπόρευμα vox à re mercatoria tralata: ſignificátqe propriè *negotiationem aliqam ei, qæ primariò inſtituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex conſeqenti, *lucrum è negotiatione iſtiusmodi acquiſitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus qæ ſequntur, ex Baſil. *epiſt.* 73. de adverſariis ſuis. Ἐμποικὸν βίον μελαχολιζόμενοι, παρεμπόρευμα ποιοῦνται τῇ ὑμετέρᾳ διαβολῇ. *Vitam mercatoriam ſive nundinariam exercentes, negotiationi ſuæ iſti acceſſoriam faciunt veſtri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de hiſtor. conſcrib.* Οἶμαί σε ἂν ὑπολαβεῖν μοι βουλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τῷ δώρῳ παρεμπόρευμα ποιῆσαι τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum propoſuiſſes, ut oſtenderes mihi Homerum bonum eſſe poetam, dono muneríve promiſſo acceſſorii, ſive mantiſſæ, loco adjeciſſe Demoſthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens; ubi dixerat, ἄλλος ὁ πελταστὴς ἀλλαχοῦ, ἀγεῖν δὲ βαδίζων, ἢ εἰς ἄκρα κοπτῶν. adjecit, εἰ δέ τις καὶ ἀκόντιον ἅλλεται, οὐκ ἀχρήστως τοῦτο παρεμπόρευμα οἰκονομικὸν γυμνασίου γεωργικοῦ. *præter exercitii, qod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumenti aliqid accedit obiter.* Cæterùm D. Junius, nihil deeſſe apud Marcum opinatur, pro nomine duntaxat participium ſubſtitui debere, ut ſit μηδὲν παρεμπορεύμενον· qid ſi verbum reponamus, παρεμπορεύῃ? qia ſequitur ἀλλὰ πρᾶξις. Eſt avtem τὸ παρεμπορεύεσθαι, qod Gregor. Naz. *orat. in Baſil.* de Savle agens, qi dum aſinos inveſtigat in diadema incidit, τὸ παρεργον, ſive τὸ παρὸν τὸ ἔργον ἐμπορεύεσθαι dixit. βασιλείαν ἐυρατο μεῖζον τὸ ἔργον τὸ πάρεργον ἐμπορευσάμενον. De ſenſu conſtat, qi idem futurus eſt, qocunqe ex dictis modo legerimus. Qod Marcus voluit, optimè expreſſit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnoſtico agens, Οὐ πεισκύπτεται, inqit, εἴ τι λυπτελὲς ἔξωθεν ἕπεται χάρδος ἢ ὑπόλασις αὐτῷ ἀμάρτῃ ἢ τῶν ὄντως ὄντος ἐρασὴς ἐλκόμενος, καὶ πρὸς τὸ νῦν ἀγόμενος, διοσκεῖ, ὅδεν ὑδὼρ εἰ καὶ μὴ ὑπόδυσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τοῦ θεοῦ περᾶσαι τὰ ἀπαγορευόμενα, ἀπεμύρησός τε ἂν· ὑδὲ εἰ καὶ μηδὲν τὰ μαθήσεων ἀγοραῖα λήψεται ἐπὶ τῆς δὲ ἐπαγγελίας περελάβετ· ἀλλ' εἰ καὶ λύσειας τὸν ὄνον ἐφ' ὃν περᾶται, πειθεῖν· ὅσῳ ἀσυμφορώτερον περᾶσαί τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἐπιτελοῦντα πᾶν ἂν τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτην ἀγαπητὴν ἐφ' ἅπαξ ἐλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide ad *l.* 2. § 14.

Καθαρὸν ἐσῶτα] Clemens *Strom. l.* 4. Εὐ γὰρ καὶ κἀκεῖνο εἴρηται, Ἴδοι μὴ λυτρῶ, ἀλλὰ νόῳ καθαρῷ. ἀγνεία γὰρ, δίμαι, τελεία, ἡ σὺν νῷ καὶ σὺν ἔργῳ καὶ σὺν διανοήμασιν, πρὸς ὃ, καὶ σὺν λόγων εἰλικρίνεια, καὶ τελειότης, ἣ κατὰ τὰ ἐνύπνια

ἐκκαμπτισία. ésque hæc revera καθαρότης ἐσῶσα, ut cum Marco loquamur, qam depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis sit ἀνεφίκλος planè, ideo rectè subjungit, ἐαν ᾖ, ὅτιμος, ἀνθρώπῳ καθαρῆς, μεδεμία ἀκριβὴς καὶ βεβαία. Ὡς εἰ καὶ ἦδη ἀποθνῄσκοι] Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὐδὲ ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωάσῃς] Ità *si perseveres.* Xyl. at Cas. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris.* acsi τούτῳ σωικῇ: legeris. σωάσθαι pro *hærere* vel *adhærere.* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἕστερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις, ὃ δ' οὐ σωάσθαι τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὡσαύτως δὲ καὶ ῥιζῶν, αἱ καθ' ὕδατος ὀχοῦντες, πῆξιν οὐκ ἔχουσι. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1.

Μυδὲν ἀπιθάνων] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minus ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως ἁδὲ αὐτὸ τοῦτο ὀπὲρ πλέον ποδήσει, ἁδὲ τὸν χρόνον, ὡς πεσδήσουλα αὐτῷ μεῖζον ἀγαδὸν· ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ τῶ παρόντω καὶ γεγονότω ἦδη μόνει. ὁ γὰδ ἀγωνιάσει, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀπιθάνειν. Εὐζωΐσεις] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Σωμφδεῖ δὲ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ἓν ζῆν καὶ τὸ ἓν πράττειν τὸν εὐδαίμονα· χρεὼν γὰρ εὐζωΐα τις εἶρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodis. *de virtut. sufficient.* Τὸ ἓν ζῆν, καὶ τὸ ἓν βιῶν, καὶ τὴν εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶ). Et mox; Λέγεται ἓν ζῆν ὁ χαίρων ἀρεταῖς, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ πράττων τὰ ἐν γὰρ πράξει πῃ ἡ εὐζωΐα ἀνθρώπου. ——ἐν ταῖς χρησιμαῖς ἦ ἐνεργειῶν. καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaq; εὐζωΐαν, qod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, qod in virtute prorsus situm Marcus hic statuit, contrà qam Aphrod. qi concludit ibidem; ὅτι ἐκ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαμονίαν. Οὐδεὶς κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια πρόχειρα ἔχουσι] Solebant Stoici suos monere, ut eorum qæ in scholis didicissent summa capita sic memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, qæ προχειρα βοηθήματα Epictetus appellat. neqe alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio qodam ipsius sectatore Arriano dixerit: forsan, ut ex Smplicio videtur, est scriptum, qod & nomen testatur, *Manuale*: nam *Pugionem* qi reddidere, ab avtoris mente aberrârunt prorsus. Itaqe Marcus hîc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem alluxit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *dissert. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἐναργεῖς καὶ ἐσαγωγικὰς καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκάστῳ δόγματός, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, προχείρως αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν ἀείσῳ, τὰ περὶ ἀείσου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τῶ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, qod Bernardus olim conqestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumqe mortalium corda, qod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utiqe inadvertentiam atqe incuriam.

Οὕτω τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε] indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, qàm si multa qidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémqe, *Hæc utráqe mana tenere proficientem jubet, nec usqam dimittere, imò affigere & partem sui facere, edqe qotidianâ meditatione produci, ut suâ sponte occurrant salutaria, & ubiqe ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc *Caus. ibid.*

Πᾶν καὶ τὸ μυκρότατον] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac leviſſimis qibusqe, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, qàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apostolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *dissert. lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πάντι μικρῷ καὶ μεγάλῳ. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

בְּלִמַּעֲשֶׂיךָ יְהִיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα σωπνοίας] Res divinæ ac humanæ, cùm qoad theoriam, tum & qoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav.* *Ità cohærentia, connexa, concatenata sunt ista; ut nec Homo qid sit, unde sit, qare sit, hoc ipsum explorare & cruere, sine universitatis inqisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusseris, nescias humanitatis.* qod Calvin. *instit. l.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ità connexæ sint cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep. 1. c. 4. v. 21. Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum diligerit, etiam fratrem suum diligat.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Οὐτε ἀνθρώπινόν τι ἄνωθεν τῆς ὑπὲ τὰ θεῖα συμφορᾶς] Hoc est, qod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηδὲν πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, *Ne evageris diutiùs:* ut sit idem hîc πλανᾶδε, qod ἀνορθώμασδε, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ὑπομνηματά σου.] Deo ipse se gratias agnoscit debere, qòd non istis diuturniùs assederit. *l. 1. § 17.*

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπόθεσο] Commentarios, inqis, componis, multáqe ex antiqis avtoribus excerpta congeris, qæ in senectute scil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est qod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, γηρᾷ παρ' αὐτῷ τοῦ μαθήσεως, οἷς ἐν ἥδη χρησομένῳ τοῖς τέχναις, ἢ λίνας ἐρῶντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectísqe ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, qàm veritatis cognitionem certam, si qando tamen, assequi posset. Καὶ τίς, inqit, ἐγγυήσεται σοὶ αὐτῷ, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα; ἔτι δὲ πόσον ἂν ἡ λοιπὴ χρόνον ἀπολαύσοις αὐτοῦ, γέρων ἤδη, καὶ πυθέσθαι ἥδιον ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον ἀφηγμένος σαυτῷ, ὡς ἐς ἀεὶ ὄντα ἀθάνατον διαγάγοις, εἰδὼς ὅτι τοῦτον χρὴ βιῶναι.

Σπεῦδε ἤδη εἰς τὸ τέλος] Senec. *ep. 27. Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in qod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, & efficiendi cupias.* vel ut Lipsius legit; *Non quidem cessatur, sed festinatur multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσως] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exordi, sic verunt: *Nesciunt qàm multa significet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem seqi si libuerit, habeas D. Boocii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, qod de pecuniis solùm aliisq; talibus audiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atqe ità veritatem *furari:* nesciunt qid sit *ferre, emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, isti in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atqe ad proqudendas divitias; nesciunt qid sit *qiescere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, qàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi qàm in animo qærenda sit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt qid sit, *facere qæ agenda sunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perspicere, qia utur oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad qam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *sect. 33. l. 10.* Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἐκ ἕξεως, qod præstesserat, tollenda sit. Qod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἕξεως ἐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens existat ista: *Id qod faciendi potestas est etiam nescientibus, qàm varia sint vocabulorum istorum significata.* qasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre etiam qi Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l. 1. § 6, 7. 17. & l. 5. § 5. & l. 7. § 67. & l. 8. § 8.* & Senec. *epist. 45, 48, 49.* qi & Idem *epist. 88. Grammaticus circa curam sermonis versatur; & si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frenat?* Et inter alia multa, *epist. 45. Qid mihi vocum similitudines distinguis, qibus nemo unqam, nisi dum disputas, capeus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist. 48. Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, qid amico præstare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa significet.* Hoc est discrè, qod istîc Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam securus sum.

Ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει] *mentis* scil. *oculo.* qem *supr.* vetigia *l. 2. § 13. & infr. l. 4. § 29.* Vide & *l. 10. § 26. & l. 11. § 12.* De isto Psaltes, *Psal. 119. v. 18. Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c. 26. v. 18.* ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c. 1. v. 18.* πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Val. Max. *l. 8. c. 7. Senem illum natura, cæcum fortuna petuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Symp.* Ἡ σοὶ τῆς διανοίας ὄμμα ἀρχαῖα ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἤδη ὑμῶν τῶν ἀνθρώπων λήγειν ὀπιπεύῃ. Et Theodoret. *therapeut. l. 1.* χρεία τοίνυν ἡμῖν καὶ νοερῶν ὀμμάτων, εἰς τὸν ὄντως ὄντα νοητῶς κατανοησιν. καὶ καθάπερ δίδομεν ἤδη τοῖς σώμασι ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν θεωρίαν ἤδη ὁρατῶν, ὅτω δίκαιον χρῆζομεν πίστεως, εἰς τὴν ἐπιστήμην ἤδη θεῖον μᾶλλον ἢ ἄνωθεν

ὀφθαλμὸς δέηται φωτὸς ἐπιδεικνύσθαι τὰ ὁρατὰ, οὕτω δὴ αὖ καὶ ὁ νοῦς δέηται πίστεως ἐπιδεικνυούσης τὰ θεῖα, καὶ πῶς ἀεὶ τέτοιον δέξαν φυλαξάσης βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infra l.* 12. § 3. Parilis distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 23.* σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & νοῦς *Rom. c. 7. v. 25.*

Τυπώδης φανταστικῶς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητεία ἀμυδρὰ καὶ εὐπαραπόπωτα. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία ἐστὶ τύπωσις ἐν ψυχῇ. ποεῖται ἢ ἡ φανταστα, ἡ ὑπὸ ὑπάρχοντος κατὰ τὸ ὑπάρχον ἐναπεμμαξμένη καὶ ἐναποτυπωθέη καὶ ἐναποσφραγισθέη. qi tamen monet, ὑ δεκτέον πῶς τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος. ἐπεὶ ἀνάγκη πίν δέι πολλὰς τύπους κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ αὐτὸ χωρίον. Apud Evseb. *præpar. l* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὴ ἢ αὐτὴ (τῇ ψυχῇ) ἐστὶ, ὅπ τυπῶδαί γε δοκεῖται ὑπὸ τ ὀντος καὶ ὑπαρχόντων διὰ τ αἰσθητείων, καὶ παραδέχεδ τὰς τυπώσεις. Apud Svidam avtor incertus; ἡ φανταστα παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα οἷόν αἰσθητὴν τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τύτου ἀναπλάττει. eandem vim παθητικὴν Aristoteli dictam; νῦν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσα τὸ γνωσὸν, καὶ ἀπὸ ἀφορμῆς ὥσπερ ἐκείνο ἐπιβάλλουσα· παθητικὸν ἢ, διότι μὴ τύπων καὶ ἀκματίσεως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ὅτι καθ' αὐτὸ, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qó tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ὅτι· φαντασία ἢ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχῆ ἢ φύσις ἀναδυμίασις, ἣν τυπωθῆναι μὴ ἂν ἐργάδης διὰ μανότητα, δεξαμένη ἢ πρῆσαι πύπωσιν ἀδύνατον. ῥεῦμα γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη σῆμαία καὶ τύπος καὶ εἶδη διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἀτμοις καὶ ὑγρότητι, ἐτέρῳ ἢ ἔξωθεν ἐναλλαχῶς οἵᾳ ἀρχῇ καὶ ἀλλοτρίῳ πνεύματι κυριεύομενον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῶον τὸ μὴ λόγον ἔχον, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ· ἡ μὲν ἔν φαντασία συνίσταται, καὶ πῶς ἐκτὸς προέρχεται τυπώσεις τὰ δ' αἰσθήσεως· ἡ ἢ ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας καὶ πῶς τῇ τὸ τοιοῦτο. Δύναμιν, ἣν τέχνας δ' αἰσθήσεως ἄπλετα τὰ ὑποκειμένα καὶ πρὸς αὐτὸ χωρεῖ, γλιχόμενον ἐρικῶς καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχές ὅτι, καὶ ὅσπερ κηρῷ πάντα τοῦ τύπου καλοῦ τε καὶ αἰσχροῦ δυνάμενον. Et paulò póst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δυνάμει μὲν εἰσι πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνδεχείᾳ ἢ μόνη ἡ τετυπωμένη· ὅταν καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν ὑπάρχοντα, πάντες οἱ τύποι φαίνονται δυνάμει· ἀποτελόμενοι ἢ χρατοῦ ὁ εἰς χαρακθεὶς ἐν αὐτῷ, ἕως μὴ ἀπαλείφηται ὑφ' ἑτέρου ἐνεργήσαντος καὶ ἐνδήλως μᾶλλον ἐγχαραξάντος. Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ὅτι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγε αἴσθησις ἕκαστα τῶν αἰσθήσεων, ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐνεπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ ἢ ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐναπαγὲν δεξάμενον ἄκρως παρ' ἑαυτῷ φυλάττει, μέχρις ἂν τὸν τύπον λεάνασα λήθη ἢ ἀντιπαθὲς μνήμης, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ ἢ φανὲν καὶ τυπῶσαι, τότε μὲν οἰκείως, τότε ἢ καὶ ὡς ἑτέρως διέθηκε τὴν ψυχήν. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Cels. l.* 8. Τί ἄτοπον, τὸ τυπῶδες τὸ ἡγεμονικὸν ἐν ὀρεί φ, διὰ ὡς αὐτὸ τυπῶν καὶ ὕπαρ ποιὸς τὸ χρήσιμον τῷ ἐν ᾧ τυπῶται; Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qærit quomodo res, quæ oblint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ὅτιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἢ χαρά τις. Et rursus: Δῆλον γὰ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος τοῦ ἔχοντι αὐτὴν, οἷόν ζωγράφημά τι, τὸ παθος, ἕ φαμὲν τὴν ἕξιν εἶναι μνήμην. ἡ γὰ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷόν τύπον τινὰ τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ παθος ἢ δι' ἡλικίαν ὄσιν, ἃ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοισ τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς ἢ διὰ τὸ ψυχρὸν, καθάπερ τὰ παλαιὰ σφρ οἰκοδομήματα, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ παθος, οὐ ἐγγίνεται ὁ τύπ.

Καὶ σφ βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. σφ θηείων ὑπολ ὑπάρχει πίστις· φαντασία ἢ πολλοῖς. Et mox: σφ θηείων ἐνίοις φαντασία οὐκ ὑπάρχει· λόγος ἢ ὐ. Indè apud Laërt. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ ἢ ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ σφ λογικῶν ζώων· ἄλογοι ἢ, αἱ σφ ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νοεροπαρεδῆς] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ σφ ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loquitur) *ambiguo inter marem & faminam sexu suns nati.* Xyland. vel potiùs, qi *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. sive *utriusque sexûs*, qi & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambiguî sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic uterque sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avgust. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεῖς καὶ ἀνδρογύνους appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκοῦν οὐδὲ τὴν ὕαιναν μεταβάλλειν τὴν φύσιν πρότερόν ποτέ· οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἄμφω ἄρσεν καὶ θῆλυ, καθάπερ ὑπειλήφασί τινες, ἑρμαφροδίτους περιφερόμενοι, καὶ τρίτην ταύτην μεταξὺ θηλείας καὶ ἄρρενος, ἀνδρόγυνον καλοῦντες.

νοτομῶντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſque qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Geneſ. c. 1. v. 27.* partim ex *Hymn. 139. v. 5.* non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qaſt. 8.* eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pæmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὰρ ἦν τότε μὴν ἦν καὶ εἶδος καὶ ὄνομα, ἓξ ἀμφοτέρων κοινὸν τό τε ἄρρεν καὶ θῆλυ· νυνὶ δ' ἓν ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐν ὀνείδει τὄνομα κείμενον. ἐν ὀνείδει, inqit, κείμενον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non ſolùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνοι, ἀδυνὴς, ἀνίσχυες. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l. 6. c. 30.* Ità Theodoret. *therapevt. l. 8.* de Bacchis Γυνὰς ἀν, καὶ θηλυδρίας, καὶ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l. 3. c. 2.* Ἀνέπεφλε τὴν Ἑλλάδα ἡ βάρβαρος φιλοκοσμία, καὶ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὲν τὴν βιωφελεστάτην ἀρετὴν καὶ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην ἀφαιρούμενος, θήλειαν ἢ νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀπεργαζόμενος· καὶ ἀνδρογύνους παρασκευάζων, ὃς ἐκκλῖναι πᾶσι τοῖς θεοῖς ἀλκὴν ὀπτασίαμασι συγχρωτεῖας. Qin & γυναίανδρες eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναίανδρες, κίναιδοι. Ὁ γυναιανδρὸς τε καὶ μάλθων πέφανται. αὐτὴ τὰ ἑκάστου. Sed & Νῶν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c. 1. Maſculofœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c. 10. Fœminamarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtic ex conjunctis & conſociatis manifeſtum fit. Qanqam nolim cum interprete Anglicano redditum, *& monſtris, qales Phalaris Neróqe fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *neroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adversâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max. *l. 8. c. 3.* qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrà: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Florilegii l. 2. c. 5.*

Ἀνέρας ἠρνήσαντο, καὶ ἐκ ἐγένοντο γυναῖκες·
Οὐκ ἄνδρες ἔφάσαν, ἐπεὶ πάντον ἔργα γυναικῶν·

Οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἄλλαχον ἀνδρῶν.

(qod de Evnuchis ſpontaneis Epiphan. *l. 2. tom. 1. hær. 58. § 3.* ὅτε γὰρ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφηνημένον· ὅτε γυναῖκας διώκουσι ἔτι, διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) deniqe.

Ἄνέρες εἰσὶ γυναιξὶ, καὶ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l. 1. c. 52.* Et de Vetre Cicero *Verr. 2. Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l. 4. § 3. ὡς ἀνήρ. Ad Roman. c. 1. v. 27.* Jo. Chryſoſtomus. Ἔστις ἐπειλῇ ποιεῖν πλεῖν ἄνδρας καὶ λοχᾶσθαι, ὃν ἂν ἐπιθυμήσῃ θυμῷ; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοῦ κακειργάσαντο, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ὁ γὰρ ὄζιν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβαλεῖν φύσιν, καὶ μίσοντα ἀνδρα γλυκὺς γυναῖκα μᾶλλον ἢ μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ ἡ τὸν νῶν ἡγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, καὶ τυφλῷ δῆλον. Qid enim? *mentis rationisqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l. 1.* Νῶν ἡγεμόνα ποιοῦ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe,* Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, καὶ τὸ ἀνδρογύνων, καὶ Φιλαίδος καὶ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, καὶ τὸ θεὸν μὴ νομιζόντων, καὶ τὸ τὸ παιδίσκα ἐγκαταλειπόντων, καὶ τὸ [ὀπῶν] ποιούντων, ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἔν τὰ λοιπὰ κατὰ ὄζιν ἐκ τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἴδιόν ὄζιν τὸ ἀγαθὸν, τὸ τὸ νῶν ἡγεμόνα ἔχειν ὀπὶ τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ φιλεῖν μὴν, &c. Marci mentem qiſqis fuerit aſſecutus, calculũ dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ ὅλ ποιούντων ἐπειδὰν κλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάντα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, καὶ ὅλ [αἰσχρὸν ὀπῶν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὀπῶν· ut ſit, ὅλ [ὀπῶν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 12.* Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζι καὶ λέγειν. Præclarum avtem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l. 1. c. 14.* Ὅταν κλείσῃς τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσῃς, μέμνησο μηδέποτε λέγειν, ὅτι μόνος ἔσῃ· ὁ γὰρ ἔσῃ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζι, καὶ ὁ ἰδιότερος δαίμων ὄζι· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid avtem luminę opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (quem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πανταχοῦ παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πάλαι γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς ἐγγυθεν. Βλέπει.

& apud veterem Gnomologum *tit.* 28.

Πάρεστι γάρ ἔστι, πάντα τε βλέπει θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν ἁπλῶς καὶ ἀκολούθως τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθόμενα] Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἄνδρα ἐν τῷ σώματι ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Euſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτῷ παρεσκεύασε τὸν θεὸν, ὃς ἐν τοῖς ἐλαττοῦσι σώμασι τοῖς ἀσθενεστάτοις ἱδρυται, ἐκεῖ τοῦ αἰωνίου βίου λήψεται καταπήξας ὅλως ἐκεῖ συρρύσας. &c. *ἱδρύεσθαι, ὥσπερ ἐν ἕδει, In pii anima, ſed & in corpore, tanquam in de-* lubro *quodam, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûsque ſancti templa, ſanctos,* atque adeò eorundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δὲ ἀπιστῶσιν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συναρμοσμένον] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1. Ὁ ἄνδρ χωλεῦον] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικὸν. quod & *τὸ σεμνὸν* appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. *τὸν κυβερνῆσαν.* & *l.* 4. § 12. *τὸν βασιλικὸν* & *νομοθετικόν.* Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δ' εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, quod Græci* ἡγεμονικὸν, *quo nihil in quoque genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ ἄπαυστον καὶ διδύμων μεταπίπτειν] Ita *l.* 5. § 20. *ἀκατάπαυστον γὰρ καὶ ἀδιάκοπον πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κίνημα ἢ πάντοτε εἰς τὸ συγγενὲς ἀθρόον.*

Ὕλαν γὰρ ἀνυπεργασθήτον ἕξειν φιλεῖ] *neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quoniam *ἀνυπεργασθήτον ὕλαν* poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult *ἀνυπεργασθήτον ſubjectam ſibi materiam,* quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſollicitus; neque enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit,* qia *mediam* quidam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, artémque ſuam in ea ritè elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως ἀεί τινα ὕλὴν ἐπὶ ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ ἀνυπεχθήτον, ἀλλ' ὅτι ἂν ᾖ ἀνάγκη, πρὸς περὶ αὐτὸ φιλοτεχνίαν ἐπιστρέφονται. ὕτως καὶ ὁ ὑφάντης, οὐ ἕξεται ποιεῖ, ἀλλ' ἵνα ἐν παρασκευῇ, περὶ αὐτὸ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qa Marcus hic, cæteraſque artes; quòd illæ certam aliquam materiam habeant, circa quam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de provident.* Βίῳ δὲ ὑδεὶς, οὐκεῖ ἡμῶν· ἀλλοτρίως ἢ ἔξωθεν περικείμεθα· ἡμεῖς ἢ τὸ χρώμενον ἐνθένδε, ἀμείνους καὶ χείρους αὐτοὶ ποιοῦντες τε καὶ δεικνύοντες, ἀγωνισταὶ ζώντων δραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδητὰς ἔστιν αὐτὸς ἀμφίσταις καὶ μεταμφιστής. Vide amplius *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμᾷ μὲν ἀπερισπάστως] Hoc eſt, cum exceptione, quales illæ apud Senecam *de ſap. feceſſ. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid impedierit.* Verùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, qod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: qia præſumit animo, poſſe aliqid intervenire, qod deſtinata prohibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis* eſt (ut idem *de tranqill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiqid inciderit: &, Prætor fiam, niſi ſiqid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiqid intervenerit. Hoc eſt, qare ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ut cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe propoſitis*

positis ſuis reſiſtere. Marcus *infrà l.* 5. § 20. Ὁρμὴς δὲ καὶ διαθέσεως ὑ γίνεται ἁμάρτημα, διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν καὶ ἀπειροσύνην. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μεθ' ὑπεξαιρέσεως ὀρμᾶς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῃ γὰρ τῇ ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶ, κύριος μόνος εἶ, καὶ μεθ' ὑπεξαιρέσεως. qo loco vir doctiſſ. Hier. Volſius malè vertit, *cum diminutione.*

Περὶ τὰ ἡγούμενα] *al ea quæ propoſita ſunt.* Xyl. *ad ea quæ intendit & proſequitur.* Caſ. Nevtrum ſatisfacit. neq; enim ἡγεῖσθαι in *proponendi*, aut in *proſequendi* ſenſu uſpiam reperitur. forſan ex *l.* 5. § 20. τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγμένα. *ad ea, quæ potiora videntur*; ſive *ad præpoſita* etiam, ut ipſi loquuntur, *cum exceptione quadam ferunt.* & ad ea multò magis, quæ nec ad iſtum quidem æſtimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προηγούμενα legiſſe videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ὃ ἀνθισταμένου ὕλην ἑαυτοῦ ποιῇ] ità *id quod offertur ei.* Xyl. *qicqid, contrà quàm intenderat, contingit.* Caſ. quod ejus vice contrà immittitur, ſive introducitur. ἀντεισάγειν *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3. Μὴ ἀναπείθειν γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀντεισάγειν τῷ κόσμῳ δυσγενοῦς ἑτέρους, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφήν. Verùm ſtrictiùs paulò hoc loco, opinor, pro eo quod alterius vice ità introducitur, ut eidem adverſetur: quomodo νόμον ἀντιφέρειν, eſt *legem legi obrogare*, ſive *quæ prioris loco obtineat, contrarium ferre.* Ità *l.* 7. § 58, & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de providens. c.* 4. *Calamitas virtutis occaſio eſt.* quod & *ibidem. c.* 2. 3,4. fuſiſſimè diſſerit. Idem *epiſt.* 85. *Sapiens ipſe ſemper in actu eſt, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna ſe oppoſuit.* —*per totam vitem opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actum ſapientis excludit. Id enim ipſum agit, qo alia agere prohibetur. ad utroſque caſus aptus eſt; bonorum rector, & malorum victor. Sic, inquam, ſe exercuit, ut virtutem tam in ſecundis, quàm in adverſis exhibeat; nec materiam ejus, ſed ipſam intuetur.* —*Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias ſciebat facere ſimulacra; faciebat ex ære. ſi marmor illi, ſi adhuc viliorem materiam obtuliſſes, feciſſet qale ex illa fieri optimum poſſet. ſic ſapiens virtutem, ſi licebit, in divitiis explicabit; ſin minùs, in paupertate: ſi poterit, in patria; ſi minùs, in exilio: ſi poterit, imperator; ſi minùs, miles: ſi poterit, integer; ſi minùs, debilis. qamcunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa memorabile efficiet.* Qod Ariſtot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ ἐμφερῆ πάσας εὐθέως τὰς τύχας εὐχερῶνας φέρειν, καὶ ἐκ πάσης ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα περάτειν καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατιδίῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα. καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τοὺ ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος εὐδοκιμεῖ τοῖς πάθεσιν, καὶ ὕλῃ ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον καὶ τὴν Στωικῶν, οἳ πυκνὰ φασὶ, μηδὲν τιὼ ψυχικὼ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς κακίαν ὑπὸ τῆς νόσου, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγειν ἀδιάφορα εἶ). καί τοι καὶ Ἰὼβ, ἐγκρατείας ἐμβολὴ καὶ πίστεως ὑπεροχὴ, πάντα μὲν ἐκ πλούτου, ἄπαιδος ὢν ἐξ ἐνδείας, αἰχμὴς ὢν ἐκ κάλλους, καὶ νοσηρὸς ἐξ ὑγιείας ἡδόμενος, ἡμῖν τί δὴ παράδειγμα ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένος· Δικαιοπῶν τὸν πενεστικὸν, ἐυλογῶν τὸν πλοῦτον· φέρων ὅτω τὰ δίκαια, ὡς τὰ πέμπτα· διδάσκων ἓν μέλα τοῖς φιλοσόφοις ἅπασι οἷον τι εἶ) καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωστικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ ὃ λαμπρὸν πῦρ τέχνας ἐξευρίσκων ἑαυτῷ τὰ ὀπτώμενα] Hanc ob cauſſam *Ignem*, cùm omnia abſumat, (unde παμφάγον πυρὸς δίκλυν, Philo. Vide ad § 21. & πᾶμα παμφάγον πυρὸς, Evripid. *Medeâ*) *feram* eſſe *animatam* cenſebant Ægyptii. Herodot. *l.* 3. Ἀιγυπτίοισι νενόμισται πῦρ θηρίον εἶ ἔμψυχον· τἀλλα δ αὐτὸ κατεσθίειν, τάφῳ δὲ λάβῃ· πλησθὲν δ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ καταπαυθέντι. Hinc Agur Hebræus, inter ea quæ nunqam exaturantur, aut, *obe, jam ſatis eſt*, diſcere nata ſint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hiſt. nat. l.* 2. *c.* 107. *Qæ eſt illa natura, qæ voracitatem in toto mundo avidiſſimam ſine damno ſui paſcit?* Eâdem avtem, qâ iſtîc, imagine uſus eſt Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὃ, πᾶν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτῆς καὶ αὐγὴν πιεῖ. Nec diſſimili Plutarchus, licèt in argumento diverſo, *de ſene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ κατὼ παρεικάζουσι· πλοῦς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχαιρέσιοις διὰ τὸ φλέγεσθαι θερμοτέρως, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἐφαρίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Αἴσωπος καπνὸν ποιῆσαι, ὅτι δέξαν φθόνον, ἢν ἐυδὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχύς. Itaque idem *de invid. & odio.* Αἱ δὲ περὶ εὐτυχημάτων ὑποδοχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἀποσβεννύουσιν. Verùm diverſâ planè in eadem materiâ Seneca *de providens. c.* 2. *Qemadmodum tot amnes, tantum ſupernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant ſaporem maris, nec remittunt qidem; ità adverſarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in ſtatu, & qicqid evenit, in ſuum colorem trahit.* Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Τυτήσι τὸ τῷ Ἑρμῇ ῥαδδίον. ὦ δίλεες, φησὶν, ἄ ἄνα, καὶ χρυσῦν ἔσαι. ὦ, ἀλλ' ὁ δίλεες, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποίησον. —Κακὸς πατήρ; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθὸς· κακὸς γείτων; αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ ἐπιτακτικόν. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε πενίαν, φέρε λοιδορίαν,

δεῖαι, δίκλω δεῖ ἧσ ἐχάτων, πάντα ταῦτα τῷ ῥᾳδίᾳ τῷ Ἑρμῷ ὠφέλημα ἔσαι. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δ' αὐτῷ, τί ὄζιν ἄνθρωπος τῷ βελδίμαπι τῆς φύσιως παρεχολυθῶν; τίνω νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς τίνω φύσιν· διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυεξαθήσομ, ἐυεργήσω.— τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς παῦ ὃ ἂν δίῳς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μαχήσιον, ἐυδιμονικὸν, σιμνὸν, ζηλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Chriſtiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὅτι μεῖζον ἤρθη] Scil. ut Naſo *triſtium l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inque bonis ceſſat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιῦτος ἐγίνετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epiſt.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium aſſertorem libertatis extorque, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, niſi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo ſua: Fortis & conſtans in optima ratione civis P. Popilius ſemper fuit: tamen ejus in omni vita nihil eſt ad laudem illuſtrius, quàm calamitas ipſa.* Et de Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia cenſura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad ſempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in *pædag.* Κἀγὼ γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, quâ artis defectus compleatur.* Xylandro, *ut artis regulis undequaque pleniſſimè reſpondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutiſſimis qibusque artis ſuæ & præcepta obſervant, & ſpecimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu ſolo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῶσιν] *Seceſſus ſibi quærunt, & ſolitudines.* Fruſtra. Avdi Baſilium Cæſar. *epiſt.* 1. Κατέλιπεν μὲν τὰς ἐν ἄστει διατριβὰς, ὡς μυείων κακῶν ἀφορμὰς, ἑαυτὸν δ' ὑπὸ σπουδαιότερον ἠδωνήθη. ἀλλ' ὅμοιός εἰμι τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς κατὰ πλῦν ἀπειρίας ἀπολλυμένοις καὶ ναυπηγοῦσιν· ὃι τῷ μελλόντι τῷ πλοίῳ συμφέρειν, ὡς πολιὸν τὸν σίδηρον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ὅτι τὸν λέμβον ἢ τὸ ἀκάτιον μεταβαίνοντες, σπαταχῦ ναυπηγοῦσι καὶ ἀπορῦνται· συμμετέρχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀνδρία καὶ ἡ χολή. τοιῦτον ἦν τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἔνοικα πάθη συμφριφέρηλες, παλαχῦ μὴ ὄφι ὁμοίων θορύβων ἐσμέν· ὥστε ὑδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπωνάμεθα ταύτης. Et Iſidor. Pel. *l.* 1. *epiſt.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις προφεύγομεν καὶ θορύβους ὅτι τῆς ἡσυχίας εὑρήκαμεν. Baſilius qod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc ſunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυπηγοῦντες ὑπὲρ τοῦ πλεῖν, εἶτα ῥᾴδιον οἰόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς γαλλὸν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πρίμνην μεταβῶσιν, ὑδὲν πραίνουσι, τίνω χολὼ καὶ τίνω δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· ὕτως οἱ ἧσ βίον ἀπιμελαλήλειες ὑκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυπῦντα καὶ ταραχόποντα. Senec. *epiſt.* 82. *Quid prodeſt ſeceſſiſſe, tanqam non trans maria nos ſolicitudinem cavſſæ perſequantur? qæ latebra eſt, in qam non intret metus mortis? qæ tam munita, & in altum ſubducta vitæ qies, qam non dolor territet? Quocunqe te abdideris, mala humana circumſtrepent. multa extrà ſunt, qæ circameunt nos, qò aut fallant, aut urgeant: multa intus, qæ etiam in media ſolitudine exæſtuent.*

Ἰδιωτικώτατον] ut *infr.* § 50. ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atqe ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum eſt.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. ſeceſſ. c.* 27. *Proderit primò in ſeipſos ſecedere. Νῦς μὲν γὰρ μὴ σχεδαννύμθ' ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ ἧσ αἰδημονείων ἐπὶ τὸν κόσμον διαχόμθ', ἐπάνειμι μὲν πρὸς ἑαυτὸν, δ' ἑαυτῷ ἧ πρὸς τίνω τῷ θεῷ ἔννοιαν ἀναλαίνει.* Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, niſi ſe ſibi præſtet animus, qi ſecretum & in occupationibus mediis, ſi volet, habebit. at ille qi regiones eligit, & otium captat, ubiqe, qo diſtringatur, invenict.* Senec. *epiſt.* 104. *Qid prodeſt mare trajicere, & urbes mutare? ſi vis iſta, qibus urgeris, effugere, non alibi ſis oportet, ſed alius.* Idem ſcil. ut Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 11.

Cælum, non animum, mutant, qi trans mare curruns.

Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἕτοιμον ἔχων τοιαῦτα] δόγμαλα nimirum θεώρεμα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & qaſi ad manum* ſemper in mente recondita, de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύψας] *ad qæ introſpiciens.* Sic *infr.* ἐν ᾗ τοῖς θεωρεμικωτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὰ παρεγκύψειν etiam eâdem notione uſurpavit Jacobus Apoſtolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύψειν καὶ τὸ παρεγκύψειν, *metaphoram* in ſe habet traductam ab eis qi *caput inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intueantur rem aliqam, vel in locum aliqem introſpiciant.

Ἐν πλῳ εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται] Seceſſus, inqit, iſte, qo in ſe ipſe qis ſecedit, ſéqe ipſe ac ſua luſtrat, ſeceſſuum omnium qietiſſimus ac placidiſſimus futurus eſt illi, qi pectus decretis atqe inſtitutis ejuſmodi inſtructum habuerit, qæ animum ſtatim tranqillum ac bene compoſitum conſtituant. Aliter affecti, nihil mirum, ſi, qod Plut. *de Curioſ.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέσατον θέαμα, θεωρεῖν ὐκ ἀναμένουσι, δ' ἀναλάβοσα τὸν λογισμὸν, ὡς φῶς,

φῶς, ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀπεναγαγεῖν. qum possit de illis dici, qod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Prus. *orat.* 59. docet) avtor idem usurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄντ' εἰσιδεῖν.
Sunt universa, qæ intus his, deformia.

Itaqe, ἡ ψυχὴ αὐτὴ γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φείδεσα καὶ φοβουμένη τὰ ἔνδον, ἐκπεδᾷ δύσεξε, καὶ πανᾶται δεῖ τ' ἀλλόφεια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ὑδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν] observat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν significare. hunc locum in animo habuit. βίε εὐμαφειά τε, utì Marcus ipse, *l.* 1. § 16. ideo avtem per εὐμάρειαν qid istîc designatum velit, monet: qia est &, qæ qibusvis obtingere potest.

Σωεχῶς ἔν δίδε σεαυτῷ ταύτων τῶν ἀναχάρησιν] *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιδι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epist.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epist.* 25. *Tunc præcipuè in te ipse secede, cùm esse cogêris in turba, si bonus vir, si quietus, si temperans es: alioqin in turbam à te recedendum est. istîc enim malo viro propiùs es.*

Ἀναίε σεαυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmque qæ apud te habes reposita. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel, *recrea te*. Sic enim *renovare* etiam Latinis in usu pro *reficere* sive *recreare*. Fabius *institut. l.* 6. *c.* 4. de Risu. *Tristes solvit affectus, & animum ab intentione rerum frequenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à satietate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honestè positum pro novari* (sive, *renovari*) *qod est Græcis* ἀνανεῦσθαι. Matius:

Jam jam albicascit Phœbus, & recentatur.

ex qo forsan emendari poterit Alex. Trallianus *l.* 11. § δεῖ περιπμάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοσάτω, ἢ ἀψινθάτω, ψυχείζοντες ὡσαύτως, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαιχανπάτον. leg. ῥεχανπάτιν. ut sit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχειδὲν, *qod refrigeratione renovatum* & qasi *recens denuo factum* sit. Qanqam & ῥαίχανπάτιν illud ferri potest, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαίκτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum scriptis legitur.

Βεαχέα ἢ ἔτω] Vult illa, sive *decreta* sive *præcepta*, de qibus suprà (eò enim ista referenda sunt) *brevia* esse; qalia illa, inqit Casavbon. *ad Pers. Sat.* 3. qæ κομματικὰς λόγους appellant philosophi.

Καὶ τοιχειώδη] *elementaria*, id est, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. sive, *qæ elementa contineant doctrinæ universæ*; ut Casavb. qid si *summaria* dixerimus? qæ rerum *summulas* comprehendant. Talia sunt *decem* illa *verba* Domnica, utì Moses appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *summulam* in se continent. Aristotel. φῦ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν καὶ ἁπλοῦν, τοιχεῖον ἀρχῆλαι. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου τοιχεῖα ἔχειν), ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἓν ὂν καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποκλύσαι] *qæ totum perfundant animum.* Casavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id est, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὴν istud respiciat. Qin & ambigi possit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici possit citrà ἀκυρολογίαν tyra. Ego itaqe ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te molestiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum saltem censuerit: qod & ipse nullus ambigo. itaqe reddiderim, *Qæ anxietatem omnem elucre & extergere valeant.* ἀποκλίζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. suâ*: ἔκ τε τῆς ῥᾳδίας τὸν λυπηρὰν ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; qod & *dissolvere*, sive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] κρίμα hîc, utì *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem est qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epist.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem spontaneam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epist.* 12. qod de Didone Virgil. Æn. *l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum est*. Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide *supr. ad l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epist.* 9. Ὅπι μὲν οὖν ἥδιόν ὄντιν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὐτὰ φράζειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἔλοιτο τοιαῦτα περαίνειν διὰ καὶ σὺ, οὐδὲν πάντι δῆλον. ἀλλὰ καὶκεῖνο δεῖ σε ἐνθυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς χώρας ἡμῶν τὸ μέρος τι ἢ παρὰ μεῖζεται, τὸ δέ τι οἱ γονῆς, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis solùm nati sumus: ortûsque nostri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam scripsit Plato, non sibi soli se natum meminerit, sed patriæ. ut perexigua pars ipsi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem.* Παντα χῆ γὰ τῷ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς δὲ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰ ἑαυτῷ γεγῶσθαι μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γεγόνασιν. Hoc est qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.

Pulcrè Seneca *epist.* 48. *Consortium rerum omnium inter nos est: nec secundi qicqam singulis, nec adversi. in commune vivitur. Non potest qisqam beatè degere, qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Hæc societas diligenter & sanctè observanda est, qæ nos omnes omnibus miscet, & judicat aliqid esse commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινοφιλοσωμίαν.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς διχοσωμίας] Ita *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκουτας,

Ἀκοντες ἁμαρτάνωσι] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* 11. § 18. cujus ſententiæ rationem reddit, *l.* 7. § 63. & *l.* 8. § 14. ibi viſe.

Διαδοχπιδίοντες] *Confoſſi.* Xyland. Malim, *velitantes, ſeſe mutuò impetentes.* Δοχπιζόμενοι, δόχμοι μαχόμενοι. Heſych. Et Salmaſ. *in Solin.* διαδοχπιζειν, *haſtis velitari:* ut διαξιφίζειν, *gladiis certare;* διακερατίζειν, *cornibus pugnare.* indè διαδοχπισμοὶ, *velitationes:* infrà *l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò ſunt miſeri; vita eſt ſine fructu, ſine voluptate, ſine ullo profectu animi: nemo in conſpicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέτανται] *Extenſi.* i. e. *mortui, defuncti, ſunt.* & infrà § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipſe extentus,* i. e. *defunctus eſt.* & *l.* 11. § 16. καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. *& paulò pòſt omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à geſtu ſive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, ſed & corpus totum dirigitur atqe extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 119. de Lycaone ab Achille cæſo;

Κεῖτο τανυσθείς.——
Extenſus jacuit. ——

qod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

——κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retuliſſe priſcos Grammaticos & τὸ ὀρεχθῆναι, i. e. *porrigi,* docet Evſtath. in illis *Il.* ψ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀργοὶ ὀρέχθιον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.——

ὀρέχθιον, inquiunt, ἀντὶ τοῦ ἀναιρούμενοι ὠρέγοντο, ἤτοι ἐξετείνοντο, ἢ κατὰ τὸν ποιητικὸν ἐπεῖν, ταύοντο. Apollonius Argonaut. *l.* ι. *v.* 1040.

——πολεῖς δ' ἐπαρηρότες ἄλλοι

Ἔκταθεν.——

ἀντὶ τοῦ ἐκτάθησαν. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci poteſt. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπόσα, παρεχρῆν μα ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέτατό τε ὑπὸ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, poſtquam ſuſpendio perierat:

Ὀρθώσατ' ἐκλείνοντες ἄθλιον νεκρόν.
Miſerum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλέινει δέμας.
Cadaveris nunc inſtar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calcos extendere,* de mortuis. Perſ. *Sat.* 3. *v.* 105.

In portum rigidos calces extendit.——

Et *extendere* ſimpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

——*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλίνεις. ſi Tornorupæum ſequimur. nam & alia inſuper Tityi *extenſio* celebris habetur. Cæterùm ſic de Arcentis filio à Mezentio occiſo, Maro Æn. *l.* 9.

——*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum eſt illud Diodori *l.* 16. *extremo,* de Philippi Macedonis perculſore Pavſania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, ſive animam agentis mortiſque proximi poſitus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex ſangvine copioſiùs emanante deliqium paſſo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linqlqe animo Rex, & caligine oculis effuſâ, veluti moribundus extendi.*

Τετέφρωνται] *in cineres redacti ſunt,* ſive *cinefacti ſunt,* ut Lucretius loqitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius haber. reſpexit ad buſta, de qibus ibi Lucretius. Sic infrà § 39. τέφρας, ἢ τέφρα. Alluſit eò Bio Boriſthenit. qi, Laertio *l.* 4. avtore, καταγίνωσκε τῶν ἀνθρώπων κολακόντων μὲν, ὡς ἀναιδέστατα· παρεχόντων δ', ὡς αἰδεμονικῶς. clavſulam alteram interpres Ambroſius omiſit prorſus, cùm qid vellet, aſſeqi neqiret: Eraſmus ſic reddidit, *damnabat homines qi ſic exurerent, qaſi ſenſu vacarent; ſic adurerent, qaſi ſentirent.* & ad bellatores ferro flammâq; omnia vaſtantes retulit. Verùm ſenſu nevtiqam idoneo. Forſan κολακαλαίνας, vel ὀλικαλαίνας, fuerat. *damnabat eos, qi defunctos ſuos cremabant, ac ſi ſenſu vacarent; deflerent interim, ac ſi flammarum vim perſentiſcerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari poteſt, qod fertur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros ſupereſſe. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ἀλλὰ καὶν ἁμαρήσῃ τις τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὡσαύτως τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἁμαρῆσαι, μόνιον αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ καὶ τὸ σῶμα εἰς τὴν ψυχὴν κατάφορον, ὄντα, ὡς κολακαλαινῶν νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τὰ ἄλλα σώματα δὲ παντελῶς ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantum invicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de reſurr. c.* 42. *Conſtat & dentes incorruptos perennare; qæ ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* Ità iſta, ut cum Platone loqar in *Phædone,* ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀδύνατά ἐστιν. & tamen, qod ſubjicit Plinius *ibidem, Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ.*

Ἀναπεσάμενος] qod ſuprà ἀναλογισάμενος. *tecum reputans, animóqe revolvens,* ſive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀναπεσάμενος, ἀναμνησθείς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavſula tum membri hujus, tum & inſeqentium, πάντα ποτέ. qod ſuperiora clavſerat, vel ejusmodi aliqid. alioqi ſuſpenſa futura eſt ſententia, nec ſuppetet qippiam, in qod vel τὸ ἀναπεσάμενος iſtîc, vel τὸ ἐννοήσας, καὶ τὸ ἀπιδὼν illîc ſe recliner. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐννόησον legi poſtulat; non ſatis fuerit, niſi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod iſtîc legere ſe profitetur, μίμνησο, ὅτι ὁ Δὶς ἀναπεσάμενος, Delium poſcit natatorem.

Τὸ

Τὸ διεξοδικώτερον] de qo & *infrà* § 27. qo modo autem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] *qòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos autem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istîc verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστί. qod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav.* *Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens autem, inqit, nevtri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep.* 78. *Illud autem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assveverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac querula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἅπαξ ἐαυτὸν ἀπολάβῃ] *cùm semel seipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de qibus egerat, allusum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἀπολαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ πάρος τῆς πάντων λήθης] Vide *supr. l.* 2 § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χαίρειν τὸ ἐφ' ἑκάτερα ἀπείρως] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Τοῦ χαίρειν, τὸν μὲν παρόντα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρως. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπονοίας] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——*tunicam mihi malo lupini,*
Qàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ ἐυμεταβόλον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

Καὶ ἄχρι τίνος] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὔτε τῷ συμφέροντος, ἅτε τῷ ἰδίῳ, ἔτε τῷ κοινοῦ σωτῆρι, ὁ πολὺς ἔτε ἐπαίνων φίλων καὶ ἀσείων χρήσιμ. πωεῖσθαι δυνάμενος. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia, non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his laudatur.* Itaqe Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plausu ingenti exceptum audiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γίγνεται. *Apparet*, inqit, *hinc, hanc hominem malum ingens admisisse.* ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐπὶ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμήσαντος· *aqi aliàs turbæ nevtiqam probaretur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλὰ σύ γε κακῶς, ᾗ ὤχ' ὡς ἐκρυῶ ἐποίησας, ὅσῳ ἐκρυῶ ἄμεινον ἦδη, ἢ ὅτε ἐπήνεσαν ἕτοι τεχνικόν σε ἀφέσταλα. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictúmqe; Κακῶς ἤυλησας· ἢ γὰρ ἂν ἕτοί σε ἐπήνεσαν. Phocion etiam Athenensis, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset; ad amicos conversus, reqisivit ab eis, ἢ δή τι κακὸν τι λέγων, ἐμαυτὸν λέληθα; *numqid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι. *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusonus *memorabil. l.* 3. *c.* 3.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἰργασμαι. *Qàm vereor*, inqit, *ne mali qippiam admiserim!* ὑφεὶς γὰρ φαῦλος τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐπαινεῖν ὑποῤῥεῖ. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Neqe enim malus qispiam (& sunt plures mali) bonos laudare sustinebit.* Itaqe Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδὲν ἄξιον εἶναι· ὅταν δ' ὀλίγοι, σπουδαῖον ἄνθρωπον. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπον φανείη τοῖς πολλοῖς· ἕτοι γὰρ κεῖνται τοῖς ἐκτὸς, τέτων οἰόμενοι μέτον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 1 *c.* 4. referente; interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *qinnam esset felicissimus*; respondit; Οὐδείς, ὃν τὺ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπόν τις τὸν φανείη (ubi fortan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qisqam eorum, qem tu existimas; sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. τῶν εὑρημένων δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverà faveant. Sicut enim Seneca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit, *inter*

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, parentum vota pro execrationibus haberi, utpote quæ sint eò inimicitiora, qò cessere feliciùs: Siquidem, ut idem *epist. 31. Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l. 7.* Ἡ δὲ πολλῶν ἐυφημία, δυσφημίας ἐστὶν διαφέρει. *Vulgi*, inquit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eisque in quos conferuntur dedecori potiùs quàm decori existant. Aristides itaque cùm præter morem suum populo quædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτι μὲν, inquit, πῶς ἢ κακῶς ὑμῖν ἤρξα, προσπλακίδην· ἐπεὶ δὲ πολλὰ δεῖ καινῶν καταφεύγειν τοῖς κλέπταις, θαυμαστὸν εἶναι δοκῶ πολίτης· αὐτὸς μὲν οὖν αἰσθάνομαι τῇ νῦν τιμῇ μᾶλλον, ἢ τῇ πρόσθεν χαλεπότητι· συνίχθομαι δ' ὑμῖν, παρ' ὅτι ἐνδοξότερόν ὅτι τὸ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l. 3. § 4.*

Τὸ γενὸν τὸ τόπου, ἐν ᾧ ἀποχάραται] Pari planè ratione adversùs famæ nominisque cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l. 6.* in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloquentem inducit: *Tu qàm celebritatem sermonis hominum, aut qàm expetendam gloriam consequi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: bósque qi incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à qibus expectare gloriam qidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *quanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolatum respuat omnem,* concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notísque terris, num aut tuum aut cujusqam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, qem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? qis in reliqis Orientis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrive partibus tuum nomen audiet? qibus amputatis, cernis profectò, qantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. l. 2. c. 7. Fama qàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cæli spatium, puncti constat obtinere rationem:* id est, *ut si ad cælestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis qarta ferè portio est, qæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic qarta, si qantum maris paludésque premunt, qantúmque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinqetur. In hoc igitur minimo puncti qodam puncto circumsepti, atqe concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At qid habet amplum, magnificúmqe gloria, tam angustis exiguisqe limitibus arctata? Adde qod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad qas tum difficultate itinerum, tum loqendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium qidem pervenire qeat. Vidésne igitur qàm sit angusta, qàm compressa gloria, qam propagare ac dilatare laboratis?* Vide *& l. 9. § 30.*

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tusc. l. 1. Persuadent Mathematici terram in medio mundi sitam, ad universi cæli complexum, qasi puncti instar obtinere, qod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc. c. 20. Terram hanc cum populis urbibúsqe, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémqe *qæst. nat. præfat. l. 1. Punctum est istud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, qod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l. 2. c. 9. Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cælo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cælum terra signum sit, & punctum qod dividi non possis in partes.* Ammian. *hist. l. 15. Ambitus terræ totius, qæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom. 2. tit. 40.* restitutus ac suppletus: Τί ἂν τῆς οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἅπασης, ἕτερον ἑτέρου μακρὰν ὄφειν, ἵνα ἀναστενάσειεν οἱ μαθηματικοὶ σημεῖον λόγον ἔχουσαν ἀδιαστάτου πρὸς τὸν ὅλον; ἀλλ' ἡμεῖς ὥσπερ μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κυψέλης ὀλιγοστοὶ ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, ὅτι μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ ὄντι. Σημεῖον dixit, qod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter avtem ubi istîc γῆ στιγμή, ità πλανητὸς ἀστὴρ, Marco dicitur, *l. 6. § 36.*

Γανίδιον] Vide *l. 3. § 10.*

Ἐς τοῦτο τὸ ἐμφρόνιμον] in *cor* nimirum: de qo Plin. *hist. nat. lib. 11. c. 37. Ibi mens habitat.* (qanqam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) qódqe ejusdem domicilium statuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c. 40.* hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μνήμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα esse statuerent, τόπον πᾶσι τούτοις ἄνω τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στόμιον ἀπόλιτον, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συρίλλειν τῆς ψυχῆς. Laërt. *l. 7.* in *Zenone:* Τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l. 4. c. 5.* ubi de Principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ὅλην τὴν καρδίαν. Ἐμπεδοκλῆς τὸ ἐναίμιον τοῦ περικαρδίου. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἢ τις ὄζει καὶ βάσις. Παρμενίδης, ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκουρος. Οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τὸ περὶ καρδίαν πνεῦμα. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ τις ὄζει πνεῦματικὴ. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει· οἱ

δὲ,

ἢ, ὲν τῷ πραχηλῷ τῆς καρδίας· οἱ ἢ, ὲν τῷ αὐτὲ καρδίᾳ ὑμῶν. ἀλλ' νεωτέρων δέ τινες, δίκαιον ἀπὸ καρδίης μέχρι τῦ διαφράγματος. Πυθαγόρειοι, τὸ μὲν ζωτικὸν, ἀπὸ τῦ αἵματος, τὸ ἢ νοερὸν ἀπὸ τῦ καρδίου. Hujus itaque potiùs fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ ἢ τὸ ἡγεμονικὸν, ὅπερ ὲν κόσμῳ, κατοικεῖ ὲν τῇ μετρίᾳ σφαίρᾳ τῦ καρδίου. Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilacet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut nec extrinsecus agitari putes principale istud, secundùm Heraclitum; neque per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; neque in capite concludi, secundùm Platonem; neque in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; neque in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circum cordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Stygе*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώπου φρονεῖν ὅτι νόημα.) *etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt.* Idem *de resurr. c.* 15. *Adeò non sola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, quod begemonicon appellatur, caro erit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tusc. l.* 1. § 18. *Aliis cor ipsum animum videtur. ex quo excordes, vecordes, concordesque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatus homo, Catus Æliu' Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quædam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato triplicem finxit animum; cujus principatum, id est, rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; quas locis disclusit; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τᾶς ἀνθρωπίνας ψυχᾶς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν— περὶ τὸν καρδιᾶν ἱδρυται βόθρον, ὡς τἄλλα μέρεα τᾶς ψυχᾶς καὶ τῶ σώματος ὑπηρετεῖν τύτῳ, καθάπερ ὑπ' αὐτῶ τῶ σκάπτρῳ ἅπαντες· τῶ δ' ἀλόγῳ μέρεϊ, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὰν καρδίαν· τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. quod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη γὰρ ἡ τῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ὲν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, ἡ ἀρχὲ τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ὲν τῷ ἀνθρώπῳ. ὅπερ γὰρ ἡμῖν ἔστι σῦν ἀπὸ τῦ ἠέρος γινομένων ἐρμηνέως, ἵνα ὑγιαίνωμεν· τοῦτο ὁ ἐγκέφαλος τοῖσι ἀνθρώποισι. γίνεται γὰρ ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου μανίαι, τοιαῦται ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ καὶ πτύελος ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. ἐπιπίπτει δὲ ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου καὶ κατάρροος ἐς τὸν λάρυγγα καὶ τοὺς πνεύμονας, ὅταν ὑγραίνηται ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀναγκάζεται ὁ ἄνθρωπος βήσσειν· ἐς δὲ τὸ στόμα ἐσπίπτει, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος. καὶ ἀναγκάζεται ὁ ἄνθρωπος ἀναπτύειν. ταῦτα χρὴ γινώσκειν ἄνδρα ἐόντα συνετὸν ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου, καὶ μὴ ἄλλοθεν. καὶ ἀπὸ τύτου μανίαι καὶ παρακοπαὶ καὶ δείματα καὶ φόβοι γίνονται, ἀπὸ τῦ ἐγκεφάλου, ὅταν ὑγραίνηται καὶ θερμαίνηται ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου τὰ ὄμματα ἐκμανέα γίνεται, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ὕπνος οὐκ ἐν καιρῷ ἐπιπίπτει, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ἀποδημίαι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων γίνονται, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ἀγνωσίαι ἐπιπίπτουσι, καὶ ἀμαθίαι, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ὀδύναι ἰσχυραὶ καὶ πόνοι ἐπιπίπτουσιν, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ἀναπηρίαι γίνονται, ὅταν ὑγραίνηται ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῦ φλέγματος. καὶ ἀπὸ τύτου ἀπόπληξ

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm mediâ regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat. 1. in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἐστί τις ὅτι τῶν νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν εἴληπται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c. 12. & 14.* oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος προέθετο τὸ, μὴ μέρει τινὶ τῷ σώματι ἐνιδρύειν τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς τοῦ ἴσου ἐφάπτεσθαι, καὶ ἀλλήλοις τῇ φύσει τὴν ὑποκειμένην μέρος ἐφηρμόττειν. Et, Ζητάτω τοίνυν πάσα τεχνικὴ μαλακολογία ἢ μορίοις τισὶ σωματικοῖς τὸν νοητὸν ὑποκλείοντων ἐνοργιάζειν. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν εἶναί φησιν, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς σώματος ἐπίκειν χώραν αὐτῷ ὡς τῆς περιφερικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ πρὸς ἅπαν μεκδυόμενον τὸ σῶμα, καὶ ὅπως εἰς ἐνέργειαν προΐοιτο. οἱ δὲ τῷ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν ἐδιαιτᾶσθαι φασίν· ὡσὰν ἀκρόπολίν τινα τοῦ παντὸς σώματος τῷ κεφαλῷ δεδωκότες παρὰ τῆς φύσεως λήξαντος ἐνοικεῖν ἢ ταύτῃ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, ὅλον ποιν ἀγγελιαφόρους, ἢ ὑπασπιστὰς, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορήσοντα. In posteriore hoc censu è nostris collocandi, Clemens Alex. *Pædag. l. 1. c. 2.* ἐδρονίζεται δὲ ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l. 5.* adductis Mosis verbis ex *Genes. c. 2. v. 7.* Ψυχὴν ἢ τῷ λογικῷ ἀνωθεν ἐμπεδῶσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πρόσωπον· ἔνθα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l. 6. c. 9.* *Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum.* *Ipsa siquidem mens, qasi in avla imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis.* Idem *de Noe & Arc. c. 7.* & loco superiore: *Non immeritò igitur huic qasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine ficut numen, atqe in sublime locatum vehunt. unde censoriâ potestate qò vult dirigit qorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut qædam procedit tessera, qam debeant pedes obire regionem; qæ militiæ munia manus consummandis operibus exeqantur; qam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ.* Synesius item *de provid. orat. 1. infrà ad § 22.* exhibendus. Philonem enim qod attinet, qem Clementi σύμψυχον opinati sunt Hæschel. & Sylburg. nec qicqam hîc statuit, & aliò potiùs, eódem nempe, qò Nyssenus, inclinat. Siqidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel*, ad qem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nuspiam altari impositæ legi dixerat: rationem subjungit, εἷς ἐν τῷ ἑτέρῳ τύπων τὸ ἡγεμονικὸν ἀναμολόγηται. *in altero*, inqit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loqitur, in *lib de Cajni insidiis.* Vide *ad l. 5. § 27.* nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qi vel istam vel illam ei sedem assignant. Πρὸς ἃ ἐμπεφάλδηκε νῦς αὐτῷ; ἆρα δίκαιον κωλύσαιτας; Οἱ μὲν γὰρ πῶς ἀκρόπολιν ἐν ἡμῖν ἀνίδρυσαν αὐτὸ τὴν κεφαλὴν, ἐφ' ἣν ἡ αἰσθήσεις λοχῶσιν· εἰκὸς εἶναι νομίσαντες ἐγγὺς, διὰ μεγάλα βασιλέων, ἐφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ὑπὸ καρδίας αὐτὴν ἀναλαμβάνοντες διαπορεῖσθαι, γνησιομαχῶσι. Ipse qid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄτμητον ὅλον ἐν ὅλῳ ἐκδὸν, ἐπιφημίζει νῦς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *penegyricam.* Jo. Chrysost. itidem *cordis sedem* assignare animæ videatur, si fragmentum illud qod ex *oratione in Susannam* Hæchelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inqit, ἡ ψυχὴ καθάπερ καρδία ἐν θαλάμῳ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, καὶ ὑπὸ φόβου τινὸς αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπὸ πυλῶν διαφρασσομένη. Verùm ipse ἐφεῖ τῷ ἀναλαλήτῳ *orat.* 5. nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῶν ἔχει τις ἂν εἰπεῖν ὅτι παρεκλείσθαι τῷ τῆς σώματος ὄγκῳ ἢ σωμάτων γὰρ ἴδιον τοῦτο. ——ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ σωτηρίας λεκτέον. οὐκοῦν ἀνάγκη νεκρὰ τὰ λοιπὰ γίνεσθαι μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάσης νεκρόν. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔστιν ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c. 16.*

Μὴ σπῶ] Vide *l. 2. § 2.* sic *infrà § 32.* κινὲ σπουδήν.

Μηδὲ κολεύειν] Nè vehementiùs contendas te. qemadmodum Naso *Pont. l. 1. eleg. 6.*

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, nè *in adversum* contendas. nè obnitaris, fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà § 32.* πόσοι κατεπλάγησαν. & *l. 6. § 24.* μὴ κατενλεγόμενος. & *l. 12. § 27.* ὡς εὐτελὲς πᾶν τὸ κατενλεγόμενον.

Ὅσα τὰ περίγμαλα] Sen. *epist.* 104. (ex Mar. Æn. *l. 6.*

Terribiles visu formæ, letúmqe labórqe?
Minimè qidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & *epist. 120. Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, qàm brevia, qàm incerta, qàm tuta timeantur.* Vide *ad l. 2. § 12.* & *l. 7. § 67.*

Ὡς ἀνὴρ] qod *supr. l. 2. § 5.* ὡς ἀνὴρ. Epictet. *dissert. l. 1. c. 2.* Pugil qidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abſcinderetur; ſvadente fratre philoſopho ut id fieri permitteret, recuſavit, obſtirmatóque animo eſt mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id feciſſet, *ut philoſophus*, an *ut athleta*, reſponſum eſt, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.
——*ut vir ſis, vide.*

(quod uno verbo Hebræi הרא ששי Eſajæ *c.* 46. *v.* 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoſtete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Pruſ. *orat.* 59. laudatus, unde ſuppleri poteſt, quod Ariſtoteles omiſerat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Eudem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus cenſuit,

Τὸ γὰρ ἀνδρεῖον καὶ τὸ περιττὸν πλέον
Τιμῶμεν, ἀνδρὸς τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μᾶλλον ἀνδρίζων Dio, πολὺ γὰρ φανερὸς, inqit, ἦν πλείονων ἀπλέκτων τολμῶντας, χαλὸν τοῦτο ἅπαντες θαυμάζομεν, καὶ τὸ ὄντι ἀνδρὸς ἡγούμεθα. quaſi reliqui, nomine tenùs tantùm ſint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Reſtituamur, ut poſſimus dolores, quocunque modo corpus invaſerint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium eſt; quæ quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec proſpera flatu ſuo efferet, nec adverſa infringet.* Senec. item *de ſap. conſtant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingreſſi viam.* Et Lucian. de ſectis: Ἥκιστα ἀνδρῶν λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δ', φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δ', φιλόδοξοι· περὶ δὲ τῶν Στωικῶν πολλοὶ ἄφασκον, ὅτι ἀνδράδελφοι. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὸν Στωικὸν ἀνδρωδέστατον dixit. Qin & Arceſilaus interrogatus, qî fieret, ut ab aliis ſectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros deſciſcerent, reſpondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Qui ex viris Spadones* (qi & evirati) *ex ſpadonibus verò viri nequiquam fiunt.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάνυ παυλῆ ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ὕβρει δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτε ἄρχοντος, ὅτε ἀνδρὸς, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικοῦντος. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illâque virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὗτος γὰρ ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπάντων πρὸς γυναικῶν ὅτι νοῦν.

Nec vir putatus Alcibiades antehac,
Vir ſubitò factus fœminarum eſt omnium. Grot. vel ad mentem forſan poctæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem ſit,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut ſit oxymoron, omnium eſſe mulierum virum cum, qi nè vir qidem ſit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm iſtud in ſenſum obſcœniorem dictum. Alexander Moloſſus, cùm in Italiam tranſiret, dixiſſe fertur, ſe qidem *ad Romanos ire, qaſi* ἀνδρωνῖτιν, *Macedonem* iſſe *ad Perſas, qaſi* γυναικωνῖτιν. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmone Athenas proficiſcens, in itinere qónam concederet percontanti, reſpondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. *Ex andronitide in gynæceum.* Qanqam & Spartanis ipſis *virilitatis* nomen ægrè ſatis & gravatim impertitus videtur. Siqidem interrogatus, πού τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *qânam in regione Græciæ viros bonos vidiſſet*, reſpondit, Ἄνδρες μὲν ἱκανοὶ· παῖδας δὲ οὐ λακεδαιμονίους. *Viros qidem nuſqam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διάξιππος ἄνδρας. *Vincit viros Dioxippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδώδεις ἄνδρας ἐνίκα. *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipſe viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ περίγραμμα οὐκ ἄπεστι τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔσηκαν ἀπεμέσαντα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω θυρῶν ἔσηκαν. & *l.* 11. § 11. οὐκ ὅπι σε ἔσηκα.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἕνδοξον ὑπολήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hîc ὑπόληψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epiſt.* 76. ibi κῆλμα & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epiſt.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tuſcul. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo eſt opinio magni mali præſentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur angi: id autem eſt, ut is qi dolcat, oportere opinetur ſe dolere.*

Πάνυ ταῦτα ὅσα ὁρᾶς, ὅσον οὐδέπω μᾶλλον ἀλλεῖ] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epiſt.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum eſt? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, quamvis Deo agente ducatur. non ſemper tenebit hunc ordinem; ſed illum ex hoc curſu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingvi. Quæcunque vides ſupra nos currere, & hæc qibus innixi atque impoſiti ſumus, veluti ſolidiſſimis, carpentur ac definent. nulli non ſenectus ſua eſt. inæqalibus iſta ſpatiis eodem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ἔτ' ἔσται] *non erunt amplius.* id ſcil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc eſt, ἐν πλυτικεῖ ἀλλοίωσις. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theat.* τὰ πάντα χίνησις, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit, πάντα ἀεὶ κινεῖται· & πάντα ἀεὶ γί-

γνεῶς. quod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Ξυμμαχόμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοῖα τίκτει. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, quem incumbimus. metatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum dejicit aliquid, interdum resuscitat. cœli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut sipa missilia cum imbribus, dehinc substillum, & denuo sudum. Sic & mari fides insanis, dum & fluctibus æquè mutantibus, de tranquillo probum, de fluctuoso temperatum, & extemplo de decumanis inquietum. Sic & terræ si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis eandem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & canam. Cæteri quoque ejus ornatus figuid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abbrumando. mutavit & totus mundus aliquando, aqui omnibus obsitus. Sed & cautando rursus in forma: mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem perelegantèr prosequentem, *de resurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος ὑπόληψις] *Vita tota in opinione consistit.* quod *l.* 2. § 15. πᾶν ὑπόληψις.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινὸν] quod *suprà l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὸ λογικὸν ζῶον μία νοερὰ ψυχὴ μεμέρισται.

Ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] Idem *supr.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. *Epictet. l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος ἐστὶ μία πολις ὅδε· καὶ ἡ ὑσία, ἐξ ἧς ἐγένετο μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unam omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qi omnem orbem terrarum unam urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλου —κοινοῦ πολίδιμαλος] nullius certè alius homines indiscriminatim universi, at Christicolas alius, τοῦ ἐν τοῖς ἁγγελοῖς uti Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν] de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, quod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν ἀπόῤῥοιαν. *defluxum quendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ πηγῆς τινος] Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· ὥσπερ μηδ' εἰς ἐκ τοῦ ἀπέρχεται.] Ità *l.* 5. § 13. Contrà quàm Eurip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

—τὸ μηδὲν εἰς ὃδὲν ῥέπει.
—*nil quod erat, in nil abit.*

& quàm Tertull. *adversus Hermog. Omnia ex nihilo, edita, in nihilum perventura.* Pers. *Sat.* 3.

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὡς οὐκ ἂν τὸ μὴ ὂν ἐκ τοῦ ὄντος ἂν γένηται, οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται τὸ δὲ ἀμήχανον δεῖ γλιχῶς τί τότε ὂν ἐξαπολεῖται, ἀνυπόστατον καὶ ἄπαυστον. Qi locus Ludov. Nagoralæ viri suspectus habetur; itaque legi postulat pro ἀνυπόστατον, ἀνύπαστον, & ἄπαστον pro ἀπαυστον. Ocellus Lucan. *de universi. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γενέσθαι, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus pariter *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μέν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, πᾶν γὰρ ἂν προσεδεῖτο σπέρματος ἐξ οὗ ἐγεννᾶτο. καὶ εἰ ἀφανίζοιτο τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπώλετο τὰ προγεγονότα, ἐκ ὄντων εἰς ἃ διελύετο. Qod Lucretius Epicuri μυσαγωγὸς καὶ ἐμπωδὼν *lib.* 1.

Principium hinc quoju nobis exordia sumat
Nullam rem è nihilo gigni; nil posse creari
De nihilo.——

Et mox: *Nam si de nihilo fierent, ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι ἀδύνατον. ἅπαντες γὰρ σχεδὸν ὁμολογοῦσι τῆς φύσεως πάσης οὐκ οὔσης γίγνεσθαι. Et rursus *c.* 8. Κοινὴ δόξα τοῦ σοφοῦ, οὐδὲν γίγνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de genera. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὁ μάλιστα φοβούμενος διατέλεσεν ὢν περὶ τοῦ φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παντάπασιν. Atque huc pertinet, quod de priscis philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ μὲν γὰρ φιλοσοφίας πρῶτοι ζητήσεις ἐποιήσαντο καὶ ἀλήθειαν, —φασίν ὅτι γίνεσθαι οὐδὲν ὄντων οὐδέν, ὅτι φθείρεσθαι, nega enim simpliciter, aut produci aut corrumpi quicquam, ei negabant, sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. qod & Aristot. ipse agnoscit, πᾶσι μὲν γὰρ ὑπάρχει *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὲ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείους τὰς ἐν ὕλης εἶδει μόνον ᾠήθησαν ἀρχὰς εἶναι πάντων. ἐξ ὧν γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρώτου, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γίγνεσθαι οἴονται τῶν τοιούτων φύσιν, ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergò omnium interitus atque obitus natura conficiet, & erit aliquid, quod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. qis hoc physicus dixit unquam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος ταὐτὸς, οἵᾳ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 3.* Ἕτερον ἡ διαφθορὰ γενέσεως ἀεὶ, ὅτι τοῦ ὑποκειμένου, ἄλλου φθορὰ καὶ ἄλλου γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist. 66.* Θάνατος ὑδενὸς ὑδένος, οὐ μόνον ὁμοίου. καὶ διάφορα ὑδὲ γένεσις ὑδενὸς, ἢ μόνον ὁμοίου. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὑσίας πραγμάτων εἰς φύσιν, ὑδὲν ἔοικε γένεσις· τὸ δὲ ὂν φύσεως, εἰς ὑσίαν οὐ πάντα, διὸ ταὐτὰ, θάνατος. ὅτι γὰρ ἀναισθήσιος ἐστι ἀλλήλων πάντα, ὅτι φθειρομένῳ ποτὲ μόνον ἢ ἐμφανὴς ὄντες, δοκεῖτε τὸ ὕστερον, τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῷ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς ὑσίας, ὅσπερ μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει δὲ διαφερούσης καὶ τάχει. Porphyrius apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸν θνητὸν ἀναιρεῖν λέγει, ὡς τὸ ὑποθησόμενον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ γεννῶν ἔχει πρὸς τὸ γεννώμενον. ἑκατέρων γὰρ ὄντων τῆς ψυχῆς μεταβολὴν τινὰ εἰς σῶμα, γένεσιν ἢ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως μυσήριον] Ità *l. 2. § 12.* φύσεως ἔργον. Senecæ excerpt. Morieris. *ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγχρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquæ, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [ἡ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [ἡ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Συνίστων καὶ διαιρουμένων (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γένεσις καὶ φθείρεσις συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα. Ibidémque Democritus & Levcippus, διακρίσιν, καὶ σύγκρισιν, γένεσιν καὶ φθοράν, definiunt. Empedocli quoque, ὅτι φύσις ὑδενὸς ἔστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. quod idem & ἁγὴ μὴ τὰ φυσικὰ, *l. 4. c. 1.* reperitur. de quo tamen videatur Plutarchus *adv. Colot.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' ὅδη καιρὸς ἀποδανεῖν. μὴ παραγάδει τὸ πρόσχημα, ἀλλ' εἰπὲ ὃς ἔχει. ὅδη καιρὸς τῷ ὅλῳ, ἐξ ὧν συνῆλθον, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; τί γλυκὺ καινὸν, παρόλογον; Vide *l. 5. § 4. & 13. & infr. § 30. & l. 7. § 50. & l. 8. § 18.*

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰσχυνθείη] ἃ γὰρ τὸ παράπαν αἰσχρὸν, ὑδὲ τὸ ἀποθανεῖν. Dio Prus. *orat. 33.* & Marc. *l. 12. c. 23.* ἡ καταπαυσις τοῦ βίου ἀ κακὸν, ὅτι ὑδὲ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὸ ἔξωθεν τοῦ νοερῷ ζώῳ] qia scil. est θνητὸν ζῶον. *supr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; ἤδειν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de tranquil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* ἤδειν θνητὸν γεννήσας. vel etiam ut Laërt. *l. 1.* qi liberos plures simul amissos refert, ἤδειν αὐτοὺς θνητοὺς γεννήσας. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* ἤδειν θνητοὺς γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννημένους, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tusc. l. 3. Sciebam me genuisse mortalem.* Val. Max. *l. 5. c. 10. Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem.* At turpissimè ac scelestissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, quòd à Persis captus esset, id quod philosophorum optimus de filio amisso dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miserias ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum quasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, quod Sen. *epist. 99. Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παραχωρήσεως] qia, ἡ τοῦ σώματος σύγχρισις ὑγιαίνουσα. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* Ψυχάριον εἶ βαστάζων νεκρόν. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidúmque corpus, & casibus morbisque repetita, sperâsti tam imbecillâ materiâ solida & æterna gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quodlibet quassum vas; & quodlibet fragile. jactatu, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens suæ; quorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ solicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hærentis.* Plut. *ad Apollon.* Τί ἢ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τμητὸν τέτμηται, εἰ τὸ πιπτὸν πέπτωκεν, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinqus, acceptis cladibus, quæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, quod cadunt ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Ταῦτα ὕπνος] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀκόλουθα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Talia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solenne est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, quod solent. quibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter negeunt.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Κακῶς λέγουσιν, ἐπειδὴ καλῶς ἂν ἔχοιεν. Qod idem apud Laërtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leotychides Aristonis Laco, apud Plut. in *apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς μὲν λέγειν ὑδεὶς [illegible]

ἀνθρ' ἀνωτέω. Senecæ excerpt. Malè de te loquuntur. Benè neſciunt loqui. Ità ſup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνασι. Et l. 8. § 12. ἀναγκάζονται ὕπως ποιεῖν. Et l. 10 § 29. βιάζεται. Fari modo ille apud Epicharmum in Hercul. fur. ſe excuſat, referente Evſtrat. in Ariſtot. ethic. l. 3. c. 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τά δὲ πάντα ποιέω.

Hæc ego ex neceſſitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis ſervulo præſcriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino caſtigatus, ἐήμαρτόν μοι κλέψαι, *in fatis ſibi* diceret *fuiſſe, ut furaretur*; reſpondit ille, Καὶ δαρῆναι *in fatis iiſdem fuiſſe & ut cæderetur.* Sed nec Spartani ſervo, qi cùm inter flagella, ſubinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus pecca.i*; regeſſit herus, Ἄκων τύπτω ἀ κολάζω. *invitus ergò plectere.* Vide *ad lib. 7. § 63.*

Θέλει τὸν συνὸν ὀπὸν μὴ ἔχειν] Idem planè *l. 12. § 16.* affine qippiam & *l. 8. § 15.* Lactis autem ſive liqoris ficulnei meminiſſe videtur; ὅτι συκῆς ὀπὸς πάντων δριμύτατος. ut Ariſtot. *problem. l. 10. c. 18.* ſive, ut Plin. *l 23. c. 7.* qoniam *fici ſuccus lacteus aceti naturam habet: itaque coaguli modo lac contrahit.* qod aliter pavlò Dioſcorid. *l. 1. c. 149.* πικτικός ἐϛι γάλακτος, ὥσπερ ἡ τριτέα λύει ἢ τὸ πυτυλὸς, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus havd pavcis ſuccus is nobilis, qas apud eoſdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l. 2. c. 10. Non iraſcetur ſapiens peccantibus. qare? qia ſcit neminem ſapientem naſci, ſed fieri. Scit pauciſſimos omni ævo ſapientes evaſcere. qia conditionem humanæ naturæ perſpectam habet. nemo autem naturæ ſanus iraſcitur. qid enim ſi mirari velit, non in ſylveſtribus dumis poma pendere? qid ſi miretur ſpineta ſentesque non utili aliqâ fruge compleri? nemo iraſcitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐμπὸς ὀλιγίϛου χρόνου καίσυ ἢ ὅπως τεθνήξεται] Ità *l. 7. § 22.* ϖατ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται. Senec. *de ira lib. 3. c. 42. Nulla res adverſùs iram magìs proderit, qàm cogitatio mortalitatis. ſibi qisque, ut alteri, dicat; Qid juvat tanqam in æternum genitos iras indicere, & breviſſimam ætatem diſſipare? Qid ruimus in turbam? qid certamina nobis accerſimus? qid imbecillitatis obliti, ingentia odia ſuſcipimus, & ad frangendum fragiles conſurgimus? jam iſtas inimicitias, qas implacabili gerimus odio, febris aut aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. qid tumultuamur, & vitam ſeditioſi conturbamus? ſtat ſuper caput fatum, & pereuntis dies imputat, propiùsque ac propiùs accedit. iſtud tempus qod alienæ deſtinas morti, fortaſſe* [havd] **citra tuam eſt.* [**circa* Lipſ.] Et rurſus: *Qin potiùs vitam brevem colligis, placidámque & tibi & cæteris præſtas. qin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; deſiderabilem, cùm exceſſeris, reddis. Qid ſervo, qid domino? qid regi, qid clienti tuo iraſceris? ſuſtine pavllum. venit ecce mors, qæ nos pares faciat. Ridere ſolemus inter matutina arenæ ſpectacula, tauri & urſi pugnam inter ſe colligatorum; qos cùm alter alterum vexârit, ſuus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiſcum alligatum laceſſimus: cùm victo victoriqe finis æqè maturus immineat. numqid ampliùs iſti cui iraſceris, qàm mortem optas? etiam te qieſcente morietur. perdis operam: facere vis, qod futurum eſt. Qieti potiùs pacatíqe, qantulumcunqe ſupereſt, tranſigamus. ſive de ultimis ſuppliciis cogitas, ſive de levioribus, qantulum eſt temporis, qò aut ille pœnâ ſuâ torqeatur, aut tu malum gaudium ex aliena percipies? jam ipſum ſpiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines ſumus, colamus humanitatem: non timori cui jam, non periculo ſimus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum reſpicimus, qod aiunt, verſámúsqe nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum eſt illud, ad qod ille reſpexit, qódqe Ariſtoteles exhibet, *rhetor. lib. 2. c. 21.*

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθρον μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
Mortalis odia nè gere immortalia.

Qod latiùs extulit Evripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom. 2. tit. 20.*

Ὥσπερ ἢ θνητὸν χὸ σῶμ' ἡμῖν ἔφυ·
Οὕτω φερέϛω, μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν·
Ἀθάνατον, ὅϛις σωφρονεῖν ἐπίϛατο.
Mortale quando corpus eſt homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magiſtrâ ſapere naturâ volet. Grot.

Romanis, ab Hetruſcis miſſi de Tarqinio legati, apud Dionyſium Halicarn. *l. 5.* Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib. 8.* ubi Deos etiam, per gravia atqe atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsqe leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν πρὸς θεῶν ὀργὰς θνητοῖς εἶναι, τὰς δὲ πρὸς ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμὸς γὰρ ὑμῖν γῆρᾳ ϛὸν ἄλλο πλὴν θανεῖν.
Iræ ſenectus unica eſt, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris *epiſt. 51.* Τῶν μὲν πρὸς ἄλλων ἐχθρῶν ὅσα τὶ κακὸν μὲ δεδράκασιν, ὡς παρεσκεύακεν, κἂν ἐπιλαθοίμην· θνητὸς γὰρ εἶμι, ἀθάνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ἐ πρέπει. τῆς μὲν τοι, Πύθων, εἰς ἐμαυτὸν δυσμενείας, ἐ μόνον ζῶν, ἀλλ' ἐδ' ἂν ἀποθανὼν, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τετελευτηκόσιν, ἐπιλαθοίμην.

Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ϖολεμήσεται] Vide *infr. § 33*, & *l. 8. § 25.* Heſiod. oper. l. 1. v. 153.

Βάσσα.

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον χρυσῆ ἐλέσθαι,
Νώνυμοι. —

qo loco (ut obiter adnotem) ἐυρώεντα malim vertere, *situ obsitum*, qàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρον τὸν ὑπολήψιν, ἤτοι τὸ, βέβλαμμαι] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranqill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 209.

Οὐδὲν πόνου δεινὸν, ἂν μὴ προσπονῇ.
Nil passus es mali, ipse ni præ te feras.

Epictet *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ ὁ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε ἢ ὅταν βεβλαμμένῳ, ὅταν ὑπολάβῃς βεβλάφθαι.

§ 8. Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτῷ ἀνθρωπον ὁ ποιεῖ] Quod *l.* 7. § 64. ὃ δὴ τὴν διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. qia scil. *Animus cujusque, is est quisque.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2. §. 1.

§ 9. Ἠναγκάσαν] Ità *l.* 2. § 3. Περίεσι δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc superioribus adfigit Cas. seqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra satis cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliqid videtur. ad seqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæqe ferre oporteat; qia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità solent excerpta sua, vel χρησιμωδείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, ἢ τόδε, ut videre est passim apud Photium, Evstathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἰσέον ὅτ, avt ejusmodi aliud qid, qale & istìc subintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, qoad primam cavssam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119. *v.* 139. *Justus es, Domine, justáqe sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine, recta esse judicia tua, justéqe te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsque in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene sit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Senec. *epist.* 107. *Qæcunqe fiunt, debuisse fieri putet, nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Solet fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἐμέσῃ προσῇμαι τὸ οἰκεῖον φυλάξαντα, δικαίως ἔχει τι καὶ λοιδορεῖται. οἰκεῖον δὲ οὐδὲν ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς] *secundùm rerum ac cavssarum ὁπομιμνησιν*, five *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 41. & *l.* 6. § 38.

Ὑπό τινος ἀνατίμητον τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magìs ac religiosè dici, qàm omnia provenire à cavssa qadam suprema, assignante qasi certâ lege cuiqe, qod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σωὴ τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τῷ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖσθαι τῷ δίκαιος εἶ. atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, si justè evenientibus se sponte summiserit. qod Cleanthes supràd, *ad l.* 3. § 4.

Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Καλὸν γενόμενον ἰδίως ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus; qomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist.* 3. sed *perfectum, absolutum; qem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34. Itaqe τὸ ἰδίως γενόμενον istìc opponitur τῷ κοινότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10 aliúdqe hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loqendi consvetudinem sæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, qorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loqendum erit, eum qæram oratorem, qem & ipse qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ὑπολάμβανε] Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qi fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miserum me, puto, non intlexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qis se ladit ut doleas: qia fructus omnis ladentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Ἑτοιμότητας] i. e. δόγματα ἕτοιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τὸ ἡγεμονικὸν, five *mentis*, qam & τὸ κυβερνῶσαν, *suprà* § 1. & τὸν κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9 *suprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator, Jovis.* Flaccus *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2 *v.* 8.

Μεταδίδως] Vide *ad l.* 1 § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα, καὶ εἰς τέλος ἐσσόμενα·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ille qidem ante omnes, per se ipse qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines prospectat agendi:
Qi bene consultis didicit parere, secundus.
At qi consiliis pollet nihil ipse, nec audit
Suadentes alios, nullos homo vivit ad usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; qem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium avdire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, ejſ, ὁ χὴ πάλα αὐτὸς, τετίϛι, καϛ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, *itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; non autem*, ὁ αυτῷ, *qi ſibi, ſapit*, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιϛήν, ὅϛις ὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2 *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15. Lucian. in *apologʒ.* Plut. *de latend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur avtem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ διὰ ἑτέρου πνὸς νεχθέντως σοφῷ γεγονότι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Platon.* 1. non qidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *biblioth. cod.* 247. qi ubi Heſiodia illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔθετο τὸν αὐτὸν ἐυεέντα τὸ βέλτιϛα. ἔφαλον ὃ ἀμαθέα, τὸν ἔτε σωιέντα, ὅτε πειθόμενον. μέϛον ὃ ἀμφοτέρων, ὡϛεῤ ἐν ἀεθμοῖν ὄχεϛ, τὸν τῷ σωιέντι πειθέντα, πούτῳ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅϛῳ βέλτίω τὸ μηδ' ὁτινοῦν. μήτε πειθέντος. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἄνδρα, ὡϛ δεῖν χὴ θεῶν ἐγχὶς φρόνϛιϛον χὴ κράϛιϛον μὲν ἔθετο, ὃϛ χὴ αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν ὃ ἀκέϛαντα χὴ μαθόντα ϗθτερον. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laërt. *l.* 7. apud qem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν πανάριϛος, ὃϛ ἓν ἑαυτῷ φίδηται.
Ἐσθλὸς δ' κἀκεῖνος, ὃϛ αὐτὸς πάντα νοήσει.
Κρείϛονα γὰρ τὸν ἑαυτῷ καλῶς συμβάλλων τὰ λεγόμενα χὴ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν σωφρονίσαντι. τὸ μὲν γὰρ ἓν μόνον τὸ σωίειναι τοῦ δ' ἓν πειθέϛθαι θεμιϛεῖναι χὴ πῶι πρᾶξιν. Quod etiamſi Themiſtio *in orat. qinqennal.* placuiſſe video; mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (σης.

Μηδὲ δίκαιον δικάσῃς, φεὶν γ' ἁμφοῖν μῦθον ἀκούσας. de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inqit, ἐκεῖνο παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέοντά τε ἓν, χὴ τὸ λέγοντα ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiquidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt.* 43. Ἀνιάσομαι δ', (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέτριον) εἰ μήτε αὐτὸς τὸ σωφρονεῖν τὸ λόγ' ὃ τῆς φρόνησις ὅϛι φῶ ἑαυτῷ περὶ μελέδος· μηδ' ἄλλῳ ἓν εἰπόντι καλοκἀγαθήσεις· ὃ τῆς δευτέρας. Basil. Cæl. *orat.* 24. Εἰ μὲν ἓν περθύμως δέχοιτο τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας φρονήσεως ἐπαινεθείη παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν ἤδεν ἂν εἶπαι δυσχερές· αὐτοὶ δ' μέμνησθε φρονίμων ἀκροατῶν, οἳ ὃϛ ἑκεῖνος φησί· ἄριϛον μὲν ἓν τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα φρονοῦντα· ἐσθλὸν δ' κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων ὑποθεμένοις ἐπόμενον· τὸν δὲ πρὸς ἑκάτερον ὀπτήδειον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2 *ad Cor. orat.* 18. Ὥϛεῤ γὰρ ἀνοῦς ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς ἦτος ἡμεῖς οἱ καταξιόμενοι, χὴ αὐτοὶ σωίεντες χὴ ἑυγνωμοσωίης χαρπωσάμενοι ἔπαινον. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωιετὸν nuncupat. Cicero *pro Cluent. Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui qid opus ſit ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qi alterius bene inventis obtemperet. in ſtultitia contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat.* Minutius apud Livium *l.* 22 *Sæpe ego audivi, eum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit: ſecundum eum, qi bene monenti obedias: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis qoniam prima animi ingenique negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus.* Seneca item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. *Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt.* ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) *Non moneri*, (hoc eſt, *monitu non indigere*) *prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda.* Et mox: *Animus, qod pavcis, ſui tector, optimus: proclivi ſume, qi admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeátve, Marcus vult iſtîc; non qales Niceras Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alexio c.* 1. μετ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαινετοῖς θεμιϛοφύλαξ, μᾶθ' ἑτέρου πειθοῦς ἐκτυχιδίφρῳ τὸ λοιπὸν. Facit huc Philippidæ Comici in *Anancæ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ' ἠπιώμενος.
Μάλιϛα γὰρ ἅπτου σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſiqid erraris, pudet:
Hæc namq; vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼϛι φημὶ προσδέιν πολύ,
Φῶναι τὸν ἄνδρα πάντ' ὀπιϛήμης πλέω·
Εἰ δ' ἓν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταύτῃ φέρειν)
Καὶ φῦ λεγόντων ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mî videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi qisqe exiſteret: (re)
Sin minus hoc, (namque hic res haud nata eſt vergere)
Bonum eſt à bene monente quvis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Ταῦτ' οὖν, τέκνον, φεύγουσ' ἀνδρώποισι γὰ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν δεῖ τὸ ἁμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεἰν῾ ὑπὲρ ἐς' ἀνὴρ
Ἄριστ῾ ὢν ἄνολβ῾, ὅστις ἐς κακὸν
Πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκίνητος πίλει·
Ἀνδρεία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut medesto pectore evolves, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus sperei,
Remedia qi receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Gror.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunqam est ad bonos mores via.
Qui peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ ἐυτυχέστατοι μὲν, οἱ ἀληθῶς ἐξαμαρτόντες· σωφρονέστεροι δ', οἱ ἂν τάχιστα μεταγνόωσι. Gregor. Naz. *in patr. suum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνου θεοῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιστρέφειν, ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ὑπερτέρων, καὶ τῆς σωζομένης μοίρας· τὸ γὰρ ἀπερίπτωτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης δυνάμεως φύσεως, καὶ σφῶν ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* καὶν εἰ τὸ κρεῖττον τὸ λόγου μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μεταγνῶναι. τὸ μὲν γὰρ ἀβρωστῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀδυνασίας τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ πάντων ἄπλετου, καὶ σφῶν λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν· τὸ δὲ διαπεσεῖν, καὶ εἰς ἀλλήλους ἐπαναλαβεῖν, τοῦτο λογισμοῦ, καὶ τῆς κρίσεως. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὴ τὰ μέγιστα· ἐπεὶ καὶ τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἔταξεν ὁ θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλημμελήσαντάς τι καὶ παιδευθέντας, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Καλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ παρὸ θεὸν ἔχειν ἐγγύτατα· κἀκεῖνο δ' οὐ τὴν ἁμαρτίαν γνησιμαχοῦσι, καὶ ταχέως ἐξανασῶσαι τὸ πλημμα. Idemque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον θεοῦ μόνου, καὶ ἐν ἀνθρώποις οὐκ ὑπάρχει. τὸ δὲ μεθυσὸς ἐφάπλους δεῖ καὶ γναφέως ἀδικημάτων, ἀνθρώπου ἐστὶν ἐυαγὲς· καὶ τὸ μὲν πολλοῖς ἀξιπίστου δεῖ ἀκούειν, οἰκεῖον δεῖ ἐγγίσαι θεῷ βουλομένῳ· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνου, ῥᾷστον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ὅσα μήκιστον ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delinquere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia qæ servat; hæc medela, qæ sanet.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελῶς] Vide *l.* 1. § 16. κοινονομοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅτι ἡδύ] Aug. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus; nullósqe Catonis in actus
Surrepsit, partémqe tulit sibi nata voluptas.

quoniam, inqit, *& qod non faciebat sine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam qæ voluptate, qasi mercede aliqâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio simulatióqe virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Allusum est forsan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πότε διαίτη χρώμενος ἄτοπος ἐμμελῶς καὶ μὴ αἰδήσεως ταῦτον χρόνον ζήσειεν, respondit, ὅδ' ἂν πάντα ἡδονῆς ἕνεκα πράξας. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnosoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chrysippus ὁ τὴν περὶ πολιτείας, ὅδ' ἂν ἡδονῆς ἕνεκα πράξειν, ὅδ' ἂν παρακελεύσεσθαι τοῦ πολίτου. Antisthenes verò suis præcepit, μηδ' ἁπλοῦν ἐπιθεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, ut nè digitum quidem voluptatis caussâ unqam extenderent. Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μανείλω μᾶλλον, ἢ ἡδείλω. *Furere malim, qàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipsi in hanc partem secessionem qandoqe feciſſe visi sunt. qod de Aristone Magistro suo festivè Eratosthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότιχον διορύττοντες, καὶ ἀναφαινόμενοι παρὰ τὴν ἡδονήν. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chrysippum statuisse τὸ τέλος πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶναι. nec id sanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm aut vitiata ista, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; aut loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum istud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priscorum illorum recensione Epiphanianâ havd pavca istiusmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἔνδοξον] Contrà qàm illi, *qi nihil honestum esse putant, nisi qod in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conſcientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & fama: sibi placeat.* De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conſcientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ὑ χρᾷ;] Bern. *de bon. deſer.* & *in Cant. ſerm.* 34. *Ipſis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc est, ut Simocat. *epist.* 13. πρὸς ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θήλεις;] puta lavdem, aut mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§. 14. Ὡς μέρος] Vide *l.* 2. § 3.

Ἐναρμόσῃ] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναλήψῃ] Verbum idem de Domino Jesu, sed sensu paulùm diverso usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11. 22. Et indè ἀνάλυψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterque, censuerunt. quam Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet quomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* asserit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à quo prodierit, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῆ τὸν σπερματικὸν] id est, *Deum* ipsum unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ὥσπερ ὃν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα φερόμενον, ὅταν ἐν θήλει τὸν σπερματικὸν λόγον ὅλα τὰ κόσμε, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§ 15. Τὸ μὲν προηγούμενον, τὸ δ' ὕστερον] Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. *Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per quod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eòdem tendentis, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur.* Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, quæ tota brevis est.*

§. 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν θεὸς αὐτοῖς δίξεις] Novi esse videntur argumenti ista: nihil statuo tamen. Possunt avtem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote quâ ὁ χθὲς ἄχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, τὴμερον ἄφνω μεταβάλλειν εἰς ἀρετὴν, καὶ γίγνεσθαι ἐν ῥυσῇ καὶ ὠκεῖ καὶ λυγρῇ γέροντος, εὐμορφον, θεοειδῆ, καλλίμορφον. ὁ κάκιστος σοφὸς, θεῖος ἄνθρωπος· ὁ κακοδαιμονέστατος ἄμεμπτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκίνητος, καὶ ἄλογος, καὶ πάντως, καὶ ἄπορος, αὐτάρκεστος ἀκίνητος καὶ βασιλεὺς, καὶ ὀλβιος γεγονὼς, σώφρων τε καὶ δίκαιος, καὶ βέβαιος, καὶ ἀδόξαστος. ἡ γένεσις φύσεως, ἣν ἤδη ἐν σώμασι νέφ καὶ ἀπαλῷ, ἀλλ' ἐν ἀθανάτῃ καὶ ἀπήμῃ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβεβαίῳ, τῶν τέλειον, ἄκρον φρόνησιν, ἰσόθεον ἀλήθειαν, καὶ ἀμεταπλωτον ἕξιν ἠθικὴν, καὶ ἐξαίρνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θείας τοῦ κακίας ῥυθμίζει. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντία βλέπειν ἐξαίφνης δοκοῦντος. *supr.* § 3. qibus hodiè qis bellua avt simja, eisdémque rursus intra pavcos dies idem genius avt Deus. Ità Athenienſi populo, ut Aristoph. *equit.*

Ὁ νῦν μὲν ὑβρίζεις, αὔριον δ' ὑφ' ἡμίας.

Qi nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα κλεοσύνειε, χώρον καὶ λαῶς ἐσῆε τὸν Ἐρετρίων ἀκάων· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τῶν πόλιν ἐγκελεύσασθαι. Insigne avtem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Paulus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem paulò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Paulus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, quem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dum viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absque læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs avtem hìc Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, fugidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas,* &c. qàm Mer. Casavb. qi è contrario sic extulit; *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisque venerationem redieris, nihilo te bruto mero avt simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. qæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum. Φιλοσοφίας ὀπδυμεῖς; παρασκευάζω αὐτόθεν, ὡς καταγελασόμεθα, ὡς κατὰ μικρὸν ἀφίων σε πολλῶν, ὡς ἑρπετῶν, ὅτι ἄρχω φιλόσοφος· ἡμῖν ἐναντιλήψῃ, καὶ πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀργή; σὺ γὰρ ὀργῶ μὲν μηδὲν· ἀλλὰ βελτίων σοι φαινομένων ὧν ἔχω, ὡς ἐκ τοῦ θεοῦ τεταγμένος εἰς ταῦτα τὰ χώρα καὶ τάξιν. εἰμήνου γε, ὅτι ἐὰν ἀμείνων τῶν αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε πρότερον, ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ἀπὸ θεῶν αὐτῶν, ἀπλῶν προσλήψῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μέλλων ἔτι ζῆν.] Nec ista cum prioribus videntur cohærere. *Nè*, inqit, *tanquam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, avt ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quantos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, æterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors eum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Si longiora sibi vitæ metiuntur tempora, nonne verè ingreditur iter exterminii, transiens vita terminos productiori solicitudine? indè est quòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant sæcula, non profutura, imò nec futura. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται] *Festinandum est: instat à tergo mors.* Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεὼν, mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασε.

ἔφθασε. *nisi mors prævenisset.* Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῶς, ἕως ἔξεστι] Qd Apoſtolus *ad Galat.* 6. 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & qd Petronianus ille, ſed ſenſu ſeqiore;

Ergò vivamus, dum licet eſſe bene.

§ 18. Ὅσων ἀχολίαν] imò εὐχολίαν. ità *infr.* § 24. εὐχολότερες. & *l.* 12. § 2. εὐχολήσεται Magnam ſibi tranqillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex ſapientiſſimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit auribus canem, qi liti alienæ immiſcet ſe.* In ejuſmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Svida relatum, Ἀνδρὶ λύδῳ πράγματα οὐκ ἐῶ, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἐπείσθη. *Lydo negotia cùm nulla eſſent, foras profectus conqiſivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μόνον τί αὐτὸς ποιεῖ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13.

Ἢ χεῖρ τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα ſubſtituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod ſeqitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúltqe, δεῖ χεῖρ τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum cenſet: totúmq; locum, utì mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος φεύγοντας] *non circumſpicit nigros mores*, Xyl. *aliorum*, nimirum. Meric. ut activo ſenſu verbum accipiatur. atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ πεφύκασι ἐλλόγιμα ἡγεμονικά. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πεφύκασι, ἀλλ' εὐθείαν πέφανε. Cæterùm D. Boot. mavult πεπρέπτας legi, ut reſpondeat τῷ πρέχειν ὀρθὸν, qod mox ſeqitur. *Nè eorum inſtar, qi nigris ingeniis ſunt præditi, circumagaris, & obliqus ac tortuoſus incedas.* D. Junius deniqe neqe de *Agathone*, neqe de *moribus nigris* iſtîc qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ ſanè probabili admodum, mutatione havd enormi, locum avtumat poſſe reſtitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσον, καὶ ἀγαθὸν μὴ μὲν ναθείας πεφύκασι, &c. *ut qod facit, ſit juſtum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & ſegnitie, ſive qod ſegnium ac pigrorum eſt, circumſpiciat; ſed rectà procedat.* Qid ſi Xylandri lectione ex parte admiſſâ, ſic concinnaverimus? ἢ χεῖρ τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ἢ. δεῖ δὲ μὴ πεφύκασι &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς] *qaſi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ inſiſtere*, pro in inſtituto perſiſtere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis excidere.* pro, ab inſtituto & propoſito deerrare & divagari. qod à re Geometrica tractum cenſet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. καταβάσεις ὀρθὰς ἀναζώννυται, τῷ ὀρθοτόμα τῆς ὁδοῦ σημαίνουσι. qod *l.* 8. § 17. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν πραίνειν. Apoſtolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. ſicut Lucas, ſed citra metaphoram iſtiuſmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ διερριμμένον] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æſtu jactatum & abreptum, & qaſi disjectum. qod in ſacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad ſiniſtram*, i. e. nevtrobique *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Joſh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hiſt. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Iſaj. 30. *v.* 21. qia πρέχειν ὀρθὸν præceſſerat. Poteſt tamen ab oculorum affectione ſumptum eſſe; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. prognoſt.* 1. ἵππον dici teſtatur, qando oculi ſunt ἀσθενεῖς, καὶ κινέμενοι διὰ πολλοῦ. id vitium aliqando inſitum, aliqando eſt adventitium. de iſto Hippocr. *prænot. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ τὸ τὰς ὀφρῦας πυκνὰς διαρρίπτειν. hoc eſt, ὀφθαλμοὺς διερριμμένως ἔχειν. Et huc alluſum fuerit, ſi πεφυβλισμένος retineatur.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπλοκμός] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine ſuo propagando & ad poſteros tranſmittendo ſolicitè ſatagunt. nec tamen, qam ſui ſit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incurioſum prorſus eſſe qenqam fas eſt. Optimè Plato *epiſt.* 2. Ἀνάγκη γάρ, ὡς ἔοικε, μόνον ἡμῖν καὶ τὰ ἄκρατα χεῖρον ἀπειδὴ καὶ πυγχάνωσι κατά τινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνδραποδωδέστατοι ἀδίκων φρονιζόντων αὐτῶν, οἱ δ' ἐπιεικέστατοι, πᾶν ποιοῦντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἄκρατα χείρονα ἔλθωσιν. Verùm ἐπλοκμὸς περί τι, eſt rei alicui nimiopere addictum eſſe, ut ad eam qaſi attonitus & perculſus conſiſtas, avt ſaltem pro re eximia & admiratione dignâ habeas: qomodo erga famam poſthumam affici eſt à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone*, σωφρονεστάτως definit, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπλοκμὸς, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non eſſe vehementius addictum, ſed parvi pendere & modeſtè habere.* Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 6. *c.* 18. κεῖται τῶν ζῴων κοινὸν, τὸ περὶ τοῦ ἐπιθυμίαν καὶ τοῦ ἡδονῆς ἐπλοκμὸς, τοῦ ἀπὸ τῆς οἰκείας μάλιστα. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὗτοι δὲ σφόδρα καὶ οἱ σπήδηκες, καὶ οἱ ορτυγες ἐπλόκμενοι εἰσὶ τοῦ οἰκείαν, ὡς εἰς τοῦ ἀφροδίσια ἐμπίπτουσι, καὶ πολλάκις καθιζάνουσι ἐπὶ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit; *Rabie qidem tanta feruntur.* qomodo Flacc. *ſerm. l.* 2. *Sat.* 3.

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

hoc eſt, ἐπλόκμενος περὶ τοῦ ἀνδριάντα. Marcus ipſe *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι. neqe rebus iſtiusmodi addictum eſſe.

Ἐκέστε

Ἑκάστε δὴ μεμιμῆφθαι] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐκπεπλῆχθαι] *Per attonitos insani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τῶν ὑστεροφημίαν ἐκπλαμβάνος, *qi de fama posthumâ laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii οἱ ἐκπεπληγότες istic, *qi cum vitâ jam functum admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλακὸς ἀνθρώπου ὁ περὶ παντὶ λόγῳ ἐκπλαγεὶς, ριλεῖ. quod idem *lib. de audiend.* δεῖ θαυμαζιῶν esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solennè habent.*

Τί ἔν τοῦτο πρὸς αὐτὸ] Senec. *epist.* 79. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est quod ad præcipuas etiam vivos, qi virtute gloriam petunt, de famâ post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cœlum libera petit, nunne omne terrenum negotium spernet, quæ se, cœlo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Antholog. l.* 3. *c.* 6.

Ὅμοιά μοι τί ἢ τοῦτο παρεὶς ἐρεῖ μοι ἐς τί ἢ τοῦτο;
Κλεινὸς δ' εἰμὶ γένος. εἰ γὰρ ἀφανὴς ἐτάτην;
Ζήσας εὐδόξως, ἕλκτον βίον. Εἰ γὰρ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐν δάκρυσι γωῖ. τίς πινι ταῦτα λέγῃς;

Πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος;] siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, δεῖ διαφόρων εἰσὶν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est οἰκεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά] hoc est. ὡς μὴ μόνον πρὸς ἔπαινον, ἀλλὰ καὶ ἐξιόπιστον φαίνεσθαι. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *famâ* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. τιμὴν εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut qædam *per se præponenda* dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bonâ famâ*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum qidem ejus cavsſâ porrigendum esse dicebant*, (atqe hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntqe, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *famâ* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τόγε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, ὅτοι πάρ εἰσιν οἱ πολλοί, ἢ τὸ δικαίως ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τῆς ψέξεως, καὶ μηδὲν ἧττον, καὶ ἐπαίνου ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapevt. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι δὴ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲ χρείας τινὰς ἐπιτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζῶσιν· ἀποδιανοίας ἢ ἕξεν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ δεῖ ζώντων εἶναι. Marcus ipse etiamsi havd mulcum istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 31. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium dicit, vel literis vel sermone respondebat*, idémqe, *Nihil magis timuit & deprecatus est; quàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτως φιλοδόξου καὶ πολλοδόξου τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῆς πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. ἔστιν; ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες γὰρ νωῖ] Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; *παείης. omittis enim nunc & amittis*, τὴν φυσικὴν δόσιν, *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *suprà* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καλοκἀγαθίαν, καὶ τούτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καταστολὴν κινεῖσθαι, καὶ ἴσχεσθαι. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλα τινὸς ἐχόμενον λόγου λοιπόν.] lego, ἐχόμενος. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἐχόμενον λόγου, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. patum ad nos facit, *vetionem habemus*. Senſus, utramvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, φῶν τὸ ἡ ὑποσῦν κλῆθρ, &c. *Denique qicqid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siqidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. qanqam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. *Σώπα λοιπόν. Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας πάνυ ἀπὸ τῦ Ἀβραὰμ τῦτο, ἡ τὸν Δαυὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaqe diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ— κλῆθρ ἐξ ἑαυτῦ κλῆθρ] Itaqe Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλ& ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σφοδρότατα ἀπάντων μισθόν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῦ τὸν ἔπαινον] Eſt enim ὁ ἔπαιν& ἡδὺ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινύμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' οὐκ ἀμείψαντα δι' ὑφημιῶντες, ἢ ὑφημιῶντες, ἅπερ οἱ βορβόρῳ μῶλον ἀναμιγνύντες, ἢ μύρῳ βόρβορον, ἡ τὰς ποιότητας τῇ ὑπομιξίᾳ συγχέοντες, ἵνα δυσχερέσι μαθησαμένοις ἢ πολλὰ ἂν κατέβημεν χρήματα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βῆμα τοῖς ἐπαίνοις εἰρήκαμεν. νῦν δ' οὐκ ἔστι τῦτο ἔχειν. τόδε; ἀλλ' ἕτερ εἰμὶ, τῦτο μόνον ἡ δυσφημικῶ& ἡ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄχρον ἐμέλλεν ἐξαμαίζων ὑφορᾶν ποιεῖν ἡ ὑπερπον, ὃν ἂν ἁμαρτάνειν ἐδόκει, τῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων ἡ φυτεύματα ἔχων. ὃ πάνυ ὀλίγ' ἀνθρώπος ἄτυπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ἀφέλιμός ὄζι ἡ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, ſubjicítqe Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀχρὸς ὁ γέλως χείρων ἐπαινύμεν& ἀνθρώπου ἢ πυθέσι ἡ ὑπολύσειν ὠὶ ψόδοις ἡ παρ' ἀξίαν ἐπαινῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere;* Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, qod Marcus vult, nihil rei cujuſqam bonitati, eo ipſo qod laudatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ ἢ δὴ ὄντως κλῆθρ πνος χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ ἢ δὴ ὄντως κλῆθρ [ὦ] πν& χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐρωτηματικῶς legere placuerit, πν& χρείαν ἔχει; ecqâ re indiget? Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus ſola*. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαράγδον γὰ ἑαυτῇ χεῖρον] Annot. Lugd. negativam hîc fine cauſſa interſerit, qm oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαράγδον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, ἀνδρύφιον, ἀνδύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀστέριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qalia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυσιδάριον, ἰματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáqe πρὸς τὸ ἔλαττον ποιῶν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam & elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémqe reverti. *l.* 7. § 50.

Πᾶς ἢ ἡ γῆ] *Et qomodo terra.* Xyl. ac ſi qæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; qod & Caſ. advertit. q. d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, qod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἣν τινα ὁπόταμοιτο] *in alium, qalicunqe fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. qod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *qum aliqandiu in terra delituêre*, vel *manserè*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, qod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ὁπόταμοιτό.

Ἐπὶ ποσὸν συμμενοῦσαι] Animam corpore exutam *longævam* qidem, non *æternam* tamen avt *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴ ψυχὴ μὴ θάνατον ὑπομένειν φθαρτὴ ἢ ἧ. Cic. Tuſcul. *l.* 1 § 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanqam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὴ πάντας ὑπομένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος ἢ τὰς ἡδὴ σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſqe permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos qoqe felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqa elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plærqe retulit, ego nullius aſſeqor) ex Stoicorum ſententia; διαθέειν τὰς ἡδὺ ὑποδαιδυκότων ψυχάς. Et mox: Τὴ ἢ ψυχὴ ἡμπτέσι τε ἡ φθαρτὴ λέγουσιν ὑπ' ἐνίων ἢ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθ, ἀλλ' ὑπομένειν πνὰς χρόνος καθ' ἑαυτό. τὸ μὲν ἡδὺ σοφῶν, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἡδὺ πάντων τὸ ἢ ἡδὺ ἀφθόνως, πρὸς πόσους πνας χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ ἢ ἀφθαρτοι μέχρι τῦ παντὸς συχύνουσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἔσαι, καθάπερ ὑπονοεῖται πνες, ἢ χρόνοι, μὴ τὸ ἀπαλλαγὴ, πνὰ ἡδὺ σωμάτων, ἐκδιαλύσι, μήκιστον μὲν αἱ ἡδὺ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάχιστον

ὃ

Ἕκαστε ἀεὶ μαιμυκῶσιν] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐπιτυμβίων] *Per attonitos insani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπιτυμβίος, *qi de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii οἱ ἐπιτυμβίοι istic, *qi cum vitâ jam functum admirantur, celebrántque quasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Πλάξ ἀνθρώπῳ ὁπὶ παιδὶ λόγῳ ἐπιτυμβίῳ, φιλεῖ. qod idem *lib. de audiend.* ἀεὶ θαυμασιῶν esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudabilique efferre solenne habent.*

Τί ἐν τούτῳ πρὸς αὐτὸν] Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit, posteronum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Quid est qod ad præcipuas etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de fama post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, qod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene conscia terreno carcere resoluta, cœlum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, qæ se, cœlo fruens, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Anthолog. l.* 3. *c.* 6.

Ὀιωμαί μοι. πῇ ἢ τοῦτος παρῆς ἀεί μοι ἐς πῆ ἢ τοῦτ;
Κλεινῶ δ' εἰμὶ γέρων. ἐι γὰ δόξαν ἐπέφερες;
Λάτρις ἐνδόξως, ἔλαττον βίον. Εἰ γὰ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ' ἐνδαίδε γυῖ. πῆς πινι ταῦτα λέγῃς;

Πρὸς τὸν ζῶντα ἢ ὁ ἔπαινος;] siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, ἀεὶ ἀδιαφόρων εἰσὶν. ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἡ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaqe non est οἰκεῖον π. Vide *infr.* § 20.

Δι' οἰκονομίαν τινά] hoc est. ὡς μὴ μόνον πρὸν ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ ἐξόντως φαύλου. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaqe Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum ἀεὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenone*, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. τιμὴ εὐδοξίαν habebant. Cùm autem rursùs *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut qædam *per se præponenda* dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici differebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum qidem ejus cavsſâ porrigendum esse dicebant,* (atqe hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά) qi autem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum:* dicúntqe, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem, etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, argutiolis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τό γε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, ὅτοι πάρ εἰσιν οἱ πολλοί, ἢ τὸ δικαίως ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τῷ ψέγεσθαι, καὶ μηδὲν ἰσχύειν, καὶ ἐπαίνου ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapevt. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι ἐπὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲν χρείας τινὰς ἐπιτήδειον ὄργανον ἐνίοτε γίνεται τοῖς ζῶσιν ἀποδανούσης ἢ οὐδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ οὐδὲ ἐπὶ ζώντων ἐνίοις. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 31. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium dictis, vel literis vel sermone respondebat*, idémqe, *Nihil magis timuit & deprecatus est; qàm avaritiæ famam:* de qâ se multis epistolis purgat. Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὕτως ἐπιορᾶσιν καὶ πολλάκις τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῶν πλούτου ὄντα καὶ δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. ἔστιν ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρεσ γὰ νῦν] Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit disserendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεῖσ. *omittis enim nunc & amittis*, τὸν φυσικὸν δόσιν, *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *supra* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν καθαιρεθῆναι, καὶ τούτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ ὁσιοῦσθαι. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλε τινὸς ἐχέμυθον λόγε λοιπόν.] lego, ἐχέμυθον. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἔχεμυθον λόγον, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. patum ad nos fecit, *vetionem habemus*. Senſus, utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, φῶν τὸ ἢ ὀπωσοῦν κλῆρ, &c. *Denique qicqid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siqidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. quinqam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam claudit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. *Σώπα λοιπόν. Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ἀπὸ τῆ Ἀβραὰμ τοῦτο, ἢ τὸν Δαβὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaqe diſtinctionem receptioreqm in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ— κλῆρ ἐξ ἑαυτῆ κλῆρ] Itaqe Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν καλὸν ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σκοπόντων ἁπάντων ῥιμαιόν. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχον μέρος τι ἑαυτῆ τὸν ἔπαινον] Eſt enim ὁ ἔπαινος ἡδύ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' ὃν ἀμείψασιν ἢ ἐυφημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ἧττον ἢ βορβόρῳ μᾶλλον ἀναμιγνύντες, ἢ μύρῳ βόρβορον, ἢ τὰς πονηρίας τῆ ὀπτικῆς συγχέοντες, ἵνα δυσχεράνω ὡς μεδισαμένος· ἢ πολλὰ ἂν κατέβαλον χρήματα τοῖς ἐπαινέτας, εἰ μὴ βρῖθω τοῖς ἐπαίνοις εἰρηκότος. νυῖ δ' ἔχ ὅτου τοῦτο ἔχει. πόθεν; ἀλλ' ὅτι εἰμὶ, τοῦτο μόνον ἢ δυσφημούμενος ἢ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄγαν ἐπαινεῖν ἐπικινδύνως ὑποπτεύειν ἢ ἐυκαταφρόνητον, ἐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἔδοκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων ἢ πρέγματα ἔχων. ὁ πίνυ δὴ ἄνθρωπος ἄτοπος ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφέλιμος ὄντι ἢ πάμφορος. Verùm hoc rejicit, ſubjicirqe Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀγὼς ὁ γένεια χείραν ἐπαινούμενος ἄνθρωπον ἢ πυθῶνι ἢ Ὀλυμπίοιον οἱ φίλοι ἢ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere*; Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, qod Marcus vult, nihil rei cujuſqam boniqati, eo ipſo qod lavdatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ ἢ δ' ὄντως κλῆρ τινος χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ ἢ δὴ ὄντως κλῆρ [ὃ] τινος χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐραστιμαπικῶς legere placuerit, τίνος χρείαν ἔχει; *ecqâ re indiget?* Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Συμαφύσθον γὰ ἑαυτῆ χεῖρον] Annot. Lugd. negativam hic ſine cauſſa interſerit, qum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. συμαφύσθον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, λυδρύφιον, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀσάριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qalia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυσιδάριον, ἱματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáqe πρὸς τὸ ἔλαττον πιεῖν, *ad rem* qâ de agitur, *deprimendam & elevandam* conducere plurimùm. nec alio fine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémqe reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἢ ἡ γῆ] *Et qomodo terra.* Xyl. ac ſi qæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; qod & Caſ. advertit. q. d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, qod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ἐπιδιαμονὴν] *in alium, qalicunqe ſe fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. qod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *qum aliqandiu in terra delituêre*, vel *permanêre*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, qod de corporibus mox illis, πρὸς ὕντινα ἐπιδιαμονὴν.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένειαν] Animam cospore exutam *longævam* qidem, non *æternam* tamen avt *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in Zenone: Τὴν ψυχὴν μὴ διάκαιον ἐπιμένειν φθαρτὴν ἢ ἅπ. Cic. Tuſcul. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanqam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὴν πάσας ἐπιδιαμένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος ἢ τὰς ἥ σοφῶν μόνον. *Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſqe permanere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat.* Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos qoqe felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqa elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plærqe retulit, ego nullus affeqor) ex Stoicorum ſententia; διαθήκην τὰς ἥ σὺν ἀπαθάνατον ψυχὰς. Et mox: Τὴν ἢ ψυχὴν γενητήν τε καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· ἐκ ἐνδὺς ἢ τοῦ σώματος ἀπαλλαττῆσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν πνὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν. τὸν μὲν ἥ σὺν ἀπαθανάτων, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἥ πάντων τὸν ἢ ἥ φθορᾶς, πρὸς πόσους τινὰς χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi leviculè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ ἢ ἀθάνατοι μέχρι τῶ παντὸς συγχύσεως αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἦσαν, καθάπερ ἔνιοι τινες, ἢ χρόνου, μὴ τὸν ἀπαλλαγὴν, πνὰ ἥ σὺν σωμάτων, ἐνδιαμένουσι, μήκιστον μὲν αἱ ἥ σὺν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάχιστον ἢ

ἢ αἱ ἀπ' ἀρχῆς, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ Magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, qia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de avri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid.* Quemadmodum enim, inqit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, qd urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur; nec scinditur quidem: sic animus, qi ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asserit *ad Æneid. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεϊλαε ἄλλυσι, καὶ χώοντας, καὶ ἐξάπλοντας] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem*, ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi*, ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 1. *hær.* 5. μεταγγισμούς τε ψυχῶν καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα κατὰ εἰρμὸς σωμάτων, ἢ δὲ ἐν πάλιν εἰσδύσεις καὶ ἀνάπαλιν ἥκουσθαι. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Qo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: eáque non nasci, sed infinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *Semel*, inqit, *hæc mihi videnda sint, an sæpe.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, aut Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν ἥκειν; iste, non *nasci*, sed *insinuari* duntaxat; aut etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μέρος δὲ αὐτὴ καὶ ἀδύνατον τῷ ψυχῷ ἡγοῦνται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci sapiùs* contendunt? Utrumque verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmati Pythagorico affine, quòd ex animarum materia qasi conflata & recocta novas procudi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *animæ* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem* & *mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, quod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1 *tit.* 4. de Animis;

Ἀλλοῖ δ' ἐξ ἄλλης γενεὴ θνητοῖσιν, ἀπ' ἀνάκλασιν,
Ψυχῇσι γοερὴν φύσιος ἀποπεδίσασα χιτῶνα.
Ex alio tamen est alius, sempérque novatur,
Naturæ infinuans sese genitalibus arvis.

Grot. Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ priorìs: Pythagoras verò, non* μετεμψύχωσιν, *sed* παλιγγενεσίαν *esse dicat, hoc est, redire, sed post tempus.*

Ἐξάπλοντας] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verte, *accenduntur*, vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qi *animam igneam* statuebant. in qo censu cum aliis havd pavcis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ ἀπὸ Ἀναξαγόρου αἰθερώδη ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, αἰθερώδη· Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παμφίλης δὲ καὶ Πάγασος, πυρῶδες. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Λεύκιππος, ἐκ πυρὸς εἶδος. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πάγασος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. l.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξίμανδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, αἰθερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δὲ γε Στωικοὶ, πνευματικὴν, πλείστη μετέχουσα τῆ θερμῆ. Παμφίλης δὲ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ δὲ Ἡρακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐπίνοος δὲ τεσσάρων πάντων ποιοτήτων κρᾶμα, πυρώδους καὶ αἰθερώδους καὶ πνευματικῆς καὶ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου· ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους καὶ ἀεροώδους οὐσίας· Κριτίας δὲ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶναι. Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqua, Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta nescio qa substantia: Stoici, penè nobiscum, spiritum prædicant;* verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ὑποθερμὸν εἶναι τὴν ψυχήν. Galen. *de anim. seq. corp. temperat. c.* 4. Stoicis animam esse κράσιν ἐκ συμμετρίας γενομένης τῆς ἀεροώδους καὶ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tuscul. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici ſolent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti. Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, intcrire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, qod calcat.* Ità Chryſippus *de provid. l. 1.* Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐυθὺς καὶ ψυχή ἐστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, qem ἔμψυχον καὶ φρόνιμον, aſtrisque, qæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρες ἐκ θαλάσσης μὲν τὰ ἡλίου ἀνάπλουται. Qem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* qod cùm *animam* ſtatuat τῇ ἀναψύξει καὶ πυκνώσει, οἷς σωμάσει τινί, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, qod obfirmandi cauſſâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴ παρὰ τὴν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, ὅλα ζῆν καὶ ζῶον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio qaſi qædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲν τὴν ἀναψιν, ποτὲ δὲ τὴν πεῖψυξιν, ἀρχὴν ἐμψυχίας ποιεῖν, *nunc infrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmque animam, qam πῦρ νοερὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, πειψύξει τινὶ produci velit; torqeri poſſe in Chryſippum, qod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἐγχέλυς ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *angvillas qæ in aqa calida degerent*; ἀχθῆν ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἐψησόμενον, *In frigida igitur coqemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ ἂν αἰσθήσης γέμων, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν ἀποδοὺς, ἢ πῦρ νοερὸν, τῇ πειψύξει καὶ οἷς βαφῇ τὸ ἀθρόον ἀναφθὲν, ἢ σωμοδὲν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ γὰρ αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à naſcendo, qòd hinc naſcitur omne: & qod naſcitur, igneſcit; ideò calet: ut qi denaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genu' pennis condecoratum;
non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: —

ſive, ut Zeno Citticus, animalium ſemen ignis, qi anima & mens; qi calor è cælo, qia hîc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, ſque mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idémque Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius *Æn. l. 6.*

Ignem eſt ollis vigor, & cœleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (*capite* ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanqam cælo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, qo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret; enatum eſt hinc delirium illud, de qo Servius *ad Æn. l. 1. Grave* nimirum *eſſe, perire naufragio, qia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id qod tangit etiam Syneſius in *epiſt. 3.* digitum ſimul intendens ad dictum qoddam Homericum, qod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἀλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax diſperiit, poſtqam bibit æqoris undam.

Εἰς τὴν τῆς ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβάνουσι] Laërt. *l. 7.* in *Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερικὴ εἶναι τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴν δ' εἶναι· πᾶσαν δὲ ἔμψυχον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν σπάσμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —τὰς δὲ λοιπὰς περιπεφυκέναι ταύτῃ. Et mox: Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου αἰθέρα· τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ τελευτῇ εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, qis ſit ille λόγος σπερματικὸς, de qo iſtîc, & *ſupr.* § 14. & denuò *l. 6.* § 24. Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliqæ omnes eſſent qaſi deciſæ ſive qæ reliqarum omnium fons qidam exiſteret; in qem etiam denuò qaſi refunderentur. Vide *ſuprà* § 4. *infrà* § 23. & 34. & *l. 9.* § 7. Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Τοῖς προσωποιιζομένοις] *adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atqe intra ſedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, προσσωποιιζομένοις. nam Caſ. dum vulgatam ſeqitur ſcripturam, Marci mentem minùs cepit. Parmendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν προσωπάπλειν τῷ εἰς τοῦ μεμηνότας βοήθειαν, καὶ μὴ τῷ θεῷ leg. προσσωπάπλειν. iterata litera ſcriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἔξελθε· δὸς ἄλλοις τόπον. δεῖ γὰρ ἕνεκεν καὶ ἄλλος, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ γυμνασίου ἔχειν χώραν, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ὁμοίως ἔχειν. ἂν δ' οἱ πρῶτοι μὴ ἐξάγωσι, τί ὑπολείπεται; Ἐφ' ὑποθέσει τοῦ τὰς ψυχὰς διαμένειν] Nihil itaqe certi hîc ſtatuit Marcus. Sed & ambigvè paſſim loqitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. & *l. 6. § 24.* ἤτοι ἐλήφθησαν εἰς τοῦ κόσμου σπερματικὰς λόγους, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τοῦ ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἤτοι σύγκρισις ἢ μετάστασις. qibus gemina habet, & *l. 7. § 50.* & *l. 8. § 25. 58.* & *l. 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi veſtigium qâ fi-

gat

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in qo versabatur, ratio trahere avt propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, c. 28. *Nè invideris fratri tuo: quieſcit tandem tutus, tandem æternus eſt. fruitur nunc aperto & libero cœlo: ex humili & depreſſo in eum emicuit locum, qisqis ille eſt, qi ſolutas vinculis animas beato recipit ſinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, ſed ſecuriorem ſortitus eſt. non reliqit ille nos, ſed anteceſſit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam refocillans; c. 17. *Qualem me cogites, accipe. latum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, qum animus —ad ſumma prorumpit, & pulcerrimo divinorum ſpectaculo fruitur, æternitatisqe ſuæ memor, in omne qod fuit, futurúmqe eſt omnibus ſeculis, vadit.* Marciæ de filii exceſſu dejectæ animum erigens c. 25. *Non eſt qòd ad ſepulcrum filii tui curras. peſſima ejus, & ipſi molestiſſima iſtic jacent, oſſa cinerésq; non magis illius partes, qàm veſtes, aliáqe tegumenta corporum. Integer ille, nihilqe in terris relinqens, fugit, & totus exceſſit: pavlúmqe ſupra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia ſitúmqe omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelſa ſublatus, inter felices currit animas; excipitq; illum cœtus ſacer, Scipiones, Catonésqe, utiqe contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & qæ ſequntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adverſus mortis formidinem confirmare, epiſt. 102. *Cùm venerit dies ille, qi mixtum hoc divini humaniqe ſecernat, corpus hoc ubi inveni, relinqam: ipſe me diis reddam. nec nunc ſine illis ſum, ſed gravi terrenóqe detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríqe proluditur. qemadmodum novem menſibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non ſibi, ſed illi loco in qem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: ſic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus. nondum cœlum niſi ex intervallo pati poſſumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam proſpice: non eſt animo ſuprema, ſed corpori. Dies iſte, qem tanqam extremum reformidas, æterni natalis eſt. Depone onus. qid cunctaris, qaſi non priùs qoqe relicto, in qo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum qoqe magno niſu matris expulſus es. gemis, ploras. & hoc ipſum fiere, naſcentis eſt. ſed tunc debebat ignoſci. rudis & imperitus omnium veneras: ex materno viſcerum calido mollíqe fomento, afflavit aura liberior. Nunc tibi non eſt novum ſeparari ab eo, cujus antè pars fueris. æqo animo membra jam ſupervacua dimittes; & iſtud corpus inhabitatum diu pone. ſcinderetur, obruetur, abolebitur. qid contriſtaris? ità ſolet fieri. pereunt ſemper velamenta naſcentium. qid iſta ſic diligis, qaſi tua? iſtis opertus es, Veniet, qi te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atqe olidi ventris educat. Hinc nunc qoqe tu, qantùm potes, ſubvolas jam hinc altius aliqid ſublimiúsqe meditare. Aliqando naturæ tibi arcana retegentur: diſcutietur iſta caligo; & lux undiqe clara percutiet. tunc in tenebris vixiſſe dices, cùm totam lucem totus aſpexeris: qam nunc per anguſtiſſimas oculorum vias obſcurè intueris, & tamen admiraris tam procul. qid tibi videbitur divina lux, cùm illam ſuo loco videris? hæc cogitatio nihil ſordidum animo ſubſidere finit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, qàm magnanimè, qàm magnificè se effert, dum mulierculis ſolamina adhibet: dum Lucilium ſuum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdiſſimè adulatur: ὡς χθὲς ἐπεξαιρέτως ἀναμφισβήτως de iſtis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epiſt. 82. Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs acceſſit.* Vis igitur, qibus animam jam agens, rationibus ac cogitationibus ipſe ſe ſuffulciebat: & (ſi Lucretio ſaltem fidem adhibemus, qi de morti propinqis cecinit *l. 3.*

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur perſona, manet res.)

Qid reverâ Seneca ipſe hac in parte ſenſerit? Avdi Lucilium ſuum alibi ſic alloqentem, *epiſt. 54. Uni morbo qaſi aſſignatus ſum. ſatis aptè dici ſuſpirium poteſt. nullum mihi videtur moleſtius. aliud enim qicqid eſt, ægrotare eſt. hoc eſt animam agere. itaqe medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliqando ſpiritus ille, qod ſæpe conatus eſt. Ego verò & in ipſa ſuffocatione non deſii cogitationibus lætis ac fortibus acqieſcere. Qid hoc eſt? inqam. tam ſæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus ſum. Qando? inqis. antequam naſcerer. Mors eſt, non eſſe. id, qod antè fuit: ſed qale eſt, jam ſcio.* (ita ſunt diſtingvenda, qæ in excuſis, ſerie continuatâ, ſenſu nullo bono, leguntur) *hoc erit poſt me, qod ante me fuit. Si qid in hac re tormenti eſt, neceſſe eſt & fuiſſe antequam prodiremus in lucem: atqi nullam ſenſimus tunc vexationem. Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſiqis exiſtimet lucernæ pejùs eſſe cùm extincta eſt, qàm antequam accenderetur? nos qoqe accendimur, & extingvimur: medio illo tempore aliqid patimur: utrinqe verò alta ſecuritas eſt.* Libet illud Tragici ex Phœniſſis hîc uſurpare,

Ὁ δ' Οἰδίπους πᾶ χὶ τὰ κλεῖν' αἰνίγματα;

& Homericum illud *Odyſſ. π. v. 181.*

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νόον, ἠὲ πάρος περ.

qantùm enim Seneca iſte ab illo mutatus; qi de animæ immortalitate tam erectè, tam elatè diſſerebat; tam diſertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim qid iſta ſunt aliud qàm qod Evripides *Troad.*

Τὸ μὴ φυῆναι τῷ θανεῖν ἴσον λέγω.

Non eſſe natum, & mortuum eſſe, idem puto.

Qod Lucretius *l. 3.*

Reſpice item, qàm nil ad nos antacta vetuſtas
Temporis æterni fuerit, qàm naſcimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpectulum nobis natura futuri
Temporis exponit poſt mortem denique noſtram.

quod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus à ſupremo die eadem, quæ ante primum: nec magìs à morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* quod ipſe denique in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranquillitate, in qua antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaque paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Forteſſè ſi modò ſapientum vera fama eſt, recepíque nos locus alius, quem putamus, periſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modo ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, ridet, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii fermè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, qi excitat: auferet enim voluptatem, etiamſi falſam, eſt ſolatium tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injuriam. revocavit enim me cogitationi apta traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum quærere; imò meherculè credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magìs, quàm probantium. dubitavi me ſpei tantæ. —ſubitò experrectus ſum.* Ità & à Stoicis ſuis ſecedit Seneca, dum *non prébatis*, uti ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in qo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, qo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidentiùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámqe in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἐγωγε ἐν τῷ παρόντι ἀνδρὶ αὐτῷ τούτῳ ὦ φιλοσοφωτάτῳ ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαιδεύτοι, φιλοσόφους· καὶ γὰρ ὁπόταν περὶ τινος ἀμφισβητῶσιν, ὅπερ μόνον ἔχω περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾖ, ὡς φροντίζουσιν, ὅτιοῦν· ἡγοῦμαι γὰρ οὐδὲν τούτων δόξει τοῖς παροῦσι, τάχα δ' ἐμοὶ δόξαι ἐν τῷ παρόντι τοσοῦτον μόνον ἐνίκων διαφέρειν· ὅτι γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι, σφόδρα μοι ἐπιθυμητέον, οἶμαι μὲν οὖν καὶ πάνυ πολλοῖς· ὅτι μέντοι ἐμοὶ δόξει, οὐκ ἔχειν λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, (καὶ διάσαι ὡς πλεοναπλοῦς) εἰ μὲν πυθόμενοι ἀληθῆ ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω, κομψὸν ἂν ἔχοι τὸ πειθέσθαι· εἰ δὲ μηδὲν ὧδε τελευτήσομεν, ἀλλ' ἔν γέ τοι τούτῳ γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν ἔμπροσθεν τοῦ θανάτου ἧττον τοῖς παροῦσιν ἀηδὴς ἔσομαι ἀνθρώποις· ἢ δ' ἀγνοιά μου αὕτη ξυμβαστάζει (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἀποκύεται. Qid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſequi* ſe profitetur, *cùm ultrà qò progrediatur, quàm ut verſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Qò faciunt & qæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem paulò antè poſuerat: Τὸ γάρ τι θάνατον ἡδέως, οὐκ ἄλλο ἔστιν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶ μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἔστιν ἃ οὐκ οἶδεν. οὐδὲ μὲν γὰρ οἴδεν τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem denique de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (qod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum qæ vera ſit, Deus aliqis viderit.* qid ſunt autem, ingam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatìs & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, qæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ἧ ἓν ἴσε, ὅτι παρ' ἀνδρας τε ἁπαίζω ἀρίζηλος ἀγαθὸς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δύσχεισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam prolixam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν γὰρ ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ἅπασι ἔχειν ὡς ἐγὼ διελήλυθα, ἀνοήτου ἀνδρὸς ἔχοντος εὖ φρονεῖν. ὅτι μέν τι ἢ ταῦτ' ἔστιν, ἢ τοιαῦτ' ἄττα, ἐπεὶ τὰς ψυχὰς ἡμῖν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ τὸ ἀθανατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται ὄσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι ὁτιοῦν ὅτῳ ἔχειν. καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optantis ſperantisque potiùs, qàm ſpondentis ſtatuentisve, vera eſſe qæ opinatur: & in minore damno ponentis, etiamſi falſa avrumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de induſtria venerat conſulta æquanimitatis, non de fiducia compertæ veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámqe futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loqitur, credebant, & qaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atqe humanis ſuſpicionibus nixi. At nos Chriſtiani λόγον βεβαιότερον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater, qi in cœlis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qi *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τοῦ θεοῦ *ſcrutatur*, ad Cor. *ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liqidò patefecerunt. Qo nomine nobis virtutis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt boni. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cùm illi, præmiorum iſtorum

iſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſque illaborandum atque inhærendum cenſuerint.

Θάπτεται ἐν τοῖς τρεφομένων σώμασι] Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Heu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi;
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcianum, *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro?

Lucretius *l.* 5. de homine à feris diſcerpto ac depaſto;

Pabula viva feris præbebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſæpe vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάππιν ἐν γαμφαῖσιν ἐνναίᾳ ποτὲ
Ἐρινὺν ἐεννὺς θοίᾳ ξιφηφόρος,
Ἀσαρκα μηρὸν ἐπὶ μέζονι τάφῳ,
Τὸν ὠλενίτῃ χόνδρον ἐσθαίλωμένη.

Cujúsque avum quondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, quæ gerit ſeceſpitam,
Fartim minutal frendicans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν γὰρ ἐν σαλαγχοῖσι τυμβεύθησεται,
Βοσθεὶς πολυσήχοισι καμπίων γνάθοις
Νήστιμος ἰσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γὰρ γαῖα κάτωθες ἀμφόρων ἀποξῦ.

Prolis ſepulcrum triſte ſemiferus ſuæ. Joſ. Scal.

De ſe Ignat. *ad Roman.* κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσιν περὶ τὸ σῶμά μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς, βαρύς τινι ὑπάρξω. Val. Max. de Artemiſia *l.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loqar, cùm ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulcrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qi eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe traduni?* Apul. *ſab. Miles. l.* 5. *At hîc jam tua eſt exiſtimatio, utrum ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſæviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Quintilian. *declamat.* 12. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in Scropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras:
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. A canibus devoratos, *canum ventres viva ſepulcra ſortitos.* Quod Ὑρκανίαν παρῶ, Diogenes dixit. Stob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò quòd Hyrcanis id ſolenne in propinquis ſuis; qi & eo fine canes alebant, qos κυνίας ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hâc ratione γύπες, ἔμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Venter item τάφος ἐμψύχων, non buſtum aut ſepulcrum tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus* & *Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, ἣν ὁ τέρταρος, οὐκ ἐν Ἅιδου, δεινῶν πυρῶν ῥεύμασιν, ἢ πάθεσι δεινοῖς συμπεφυρμένην, ἢ νεκρῶν ἀπόπλεων. Ciborum conditura, ἐνταφιασμός. Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς δ' ὥσπερ ἐν τοῖς μαιρόνοις ταριχῶμεν, ὅσον ὅλον τὸ κρέας παρασαγηδόμεν, εἶτα ἕψομεν αὐτὸ τὸ ὅλον δεδεμένα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, ὄινον, μέλι, γάρον, ὄξος ἡδύσματα Κυπριακοῖς, Ἀρσινοϊκοῖς, ὁποῖα ὄντα νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἦτοι γε ὁ τοῦ παιδὸς ἱερεὺς, αὐτὸς τάφος γίγνεσθαι νεκρῶν σωμάτων ἀνανδρεῖται; Ità denique de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζώνῃ τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ὑγιαινόμενον φέρουσι δυνάμει χωλεὸν ἀπὸν, νεκρῶν παιδαγώγιον, ἐν ζῶντων, οἰκᾶν ἀσίᾳ δυνάμει μητέρα.

Καὶ ὅμως δέχεται ἡ κόπρος αὐτά] forſan αὐτά, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terra ſumendum fuerit. De *ventre* autem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——παλαιπωρήτεον ἐδὲν ὄζει γὰρ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν πρῶτον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐχ ἕτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φορεῖς
Ἄρτους ἄν, ἀλλ' ἐν ζωμὸν, ἢ διαθήσεις.
Εἰς ασυελδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ἐν φακλῖ·
Οἰνάριον εἰς λάγυνον, ἀλλ' ἐν κέραδιον.
Εἰς τοῦτο θοίς ἐχθρὸν ἢ ταύτῃ εἰσφορεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ἐδὲν ὁμολογούμενα.

——*nam certè ventre nihil eſt miſerius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non licebat: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis inviſum compingi ſolent
Etiam quæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Heu, quàm ſtupenda nos agit voracitas!
Quicqid ferarúmve, pecorísve paſcitur,
Quicqid volucrium aerem pennis qatit,
Quicqid profunda piſcium maria incolit,
Quicqid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras. alia hamis, alia laqueis,*

quis, alia rerum variis generibus cum magno labore persequitur. nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est.

Δόχησις] indè *ai* τῆς γαστρὸς ἀξάνεσθαι Philo *de agric.* Ἡ δὲ περὶ πᾶν σπέρμα τε καὶ ποτὸν ἀφροδισιακὸν ἐνδυομένη, τάττ' ἤδη ἐνεργεστάτη ὑπάλληται, καὶ πεῖναν ἄλιμον καὶ ἄπληστον ἴσχει φῦσαν ἀπέρατον, ὡς κἂν αἱ τῆς γαστρὸς ἀναπληρώσεις ἀξάνεσθαι, μαρμαίρειν ὅπ καὶ μαμμώσειν τινὰ ἀεὶ κενὴν ἐπιθυμίαν ἀπελπίσας καὶ ἀφειρεσίαν, μή τί πω παρεργάσηται λοίμαρον ἄρεῖον, ἵνα καὶ τοῦτο παμφάγε πυρὸς δίκην ἐπιλιχμήσηται.

Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, *ob sanguificationes:* qia pars nimirum in sanguinem convertitur. Alex. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 118, Vegetativæ animæ operationes recensens; τὰς πέψεις φησὶ προφῶν, καὶ φησὶ χυμῶν τὰς μεταβολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l.* 2. Γεννᾷς ἡ ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν ἀφίστημα ἐν ἅπαν χρῆ τῷ ἐξαιματώσιν, ἀνθλογον τῇ χρῆ τὸν ὄινον πυρί. Et indè ἡ ἐξαιματωτικὴ, *sanguinem generandi facultas.* Aphrodiss. *ibid. l.* 2. *q.* 63. Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμίξεως κρᾶσις τῷ πάλῳ βλαστάνει τῷ ἐξαιματωτικῷ δυνάμεις, ἡ φυλάσσει κατά τινας ἢ δὲ ἐξαιματωτικὴ, γλυκεῖ τῷ ἐξαιμάτωσιν· ἡ δὲ ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l.* 8. *c.* 7. Ἡ πέψις ἡ στέων, ἥτ' ἀνάδοσις, ἥδ' αἱμάτωσις, ἥτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ προφὴ χρῆ τὸ ἧπαρ. *In jecore alimentum in sanguinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 6. ut ostendat ex sanguine lac consistere. Ἐκ τούτου ἡ μὲν κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαιματοῦται, τὸ δὲ αἷμα ἐκγαλακτοῦται, παραπλὴν γίνεται τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex sanguine; καὶ δὴ τὸ χρῆ γαστρὸς, τὸ μὲν πρῶτον ὑγρὸν ὅτι σύστασις γαλακτοειδὴς. ἔπειτα ἐξαιματωμένη σαρκῶδὴς ἢ σύστασις ἄντικ πυγουλιδίου ἢ ἐν τῇ ὑστέρᾳ κατὰ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πνεύματος, ὑφ' ὧ διαπλάττεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l.* 10. §. 25.

Εἰς τὸ ἀεροῦδες ἢ πυρῶδες] scil. διὰ φησὶ ἀτμῶδων καὶ φησὶ ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes,* quorum illi ad *aëream,* an *aqeam* potiùs, istæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Aristot. *meteor. l.* 1. *c.* 3.

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ εἰπῶδες] hoc est, *in materiam & formam,* ut vulgò dicitur. De eadem hac divisione monet & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 11. & *l.* 12. § 29. addit tamen membrum tertium, τῷ ἀναφορὰν, *l.* 12. § 10. & qartum etiam, τὸν χρόνον, *ibid.* § 18. Verùm ista duo sunt φησὶ ἔξω τῶν ὑποκειμένων. duo illa tantùm τὰ συγκείμενα. Lært. *l.* 7. in *Zenon.* Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι φησὶ ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τὴν ἄποιον οὐσίαν, τὴν ὕλην· τὸ δὲ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα ἀίδιον διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἅπαντα. Vide *l.* 12. § 30. Seneca *epist.* 64. *Dicunt Stoici nostri, duo esse in rerum natura, ex qibus omnia fiant, caussam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, cessatura, si nemo moveat. caussa autem, id est, ratio, materiam format, & qocunqe vult, versat: ex illa varia opera producit.* Et pòst aliis verbis: *Nempe universa ex materia & ex Deo constant. Deus ista temperat, qæ circumfusa rectorem sequuntur & ducem. Potentius autem est qod facit, qod est Deus, qàm materia patiens Dei.* Lactant. *Instit. l.* 7. *c.* 3. *Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, qæ efficiat; alteram, qæ se ad fasiendum tractabilem præstat. in illa prima esse vim faciendi; in hac materiam: nec alterum sine altero esse posse.* Reliqa pqvlò pòst exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἁπορρέμβεσθαι] Vide *ad l.* 2. § 7 *nè aberres, vel tantillum, aut ab æqitate in conatibus, aut à veritate in assensionibus.*

Ἐπὶ πόσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἀναδίδυαι] Vide Senec. *ep.* 89 *infr. ad* § 32.

§ 23. Πᾶν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ὅτι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipse mundi pars sum. Mundus autem Stoicis Deus ipse. Vide *ad l.* 10. § 21. Plut. *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ οὐσίαν, καὶ τὴν ὕλην λέγουσι. τὸν δὲ ἀνωτάτω πάντων, νοῦν εἶναι καὶ εἱμαρμένην. Epiphan. *hæres. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰδιότον τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l.* 1. *hær.* 5. de eisdem: Φάσκοντες εἶναι νοῦν τὸν θεὸν, ἢ παντὸς τοῦ ὁρωμένου κύτους, ἐφεξῆς τε φησὶ καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχήν. Arius Didymus in *epitom.* apud Eusseb. *præpar. l.* 15. *c.* 11. Οἱ Στωικοὶ ἕνα ὅλον τὸν κόσμον, σωματικοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, θεοπαρεδίδοσι θεόν. Seneca *qæst. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis Deum mundum vocare? non falleris. Ipse enim est totum qod vides, totus operibus suis inditus, & se sustentans vi suâ.* Idem *epist.* 94. *Totum hoc, qo continemur, & unum est. & Deus est: & socii ejus & membra sumus.* Manil. *astronom. l.* 1.

Qâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipsum esse Deum.——

Plin. *nat. hist. l.* 2. *c.* 1. *Mundum & hoc, qod nomine alio cælum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen esse credi par est.* Pertinet huc Æschyli illud, apud Clement. *Strom. l.* 5. & Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13.

Ζεὺς ὅστιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός·
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, χ' ὅ,τι ὑπὲρ τούτων φέρτερον.
Æthera, tellúsqe, & poli arx est Jupiter:
Est cuncta, & istis qicqid est sublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone lavdatum. *l.* 4.

Istic est is Jupiter, qem dico, qem Græci vocant

Aerem, qi ventus eſt, & nubes, bimber poſtea,
Atque ex bimbre frigus; ventum pòſt fit, aer denuo.
Hæcce propter Jupiter ſunt iſta, quæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Cicerone *de natura Deor. l.* 2. § 65. Plut. *de exil. ad princ. indoct. & phyſic. qæſt.* 29. Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & Strom. l.* 5. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψῆ, τὸν δ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γλῶ περιξ ἔχοντ' ὑγρὰς ἐν ἀγκάλαις;
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ἡγοῦ θεόν.

Qod Cicero licentiùs vertit;

Vides ſublime fuſum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc ſummum habeto divûm, hunc perhibeto Jovẽ.

caſtigatiùs Grotius:

Sublime fuſum cernis immenſum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra? hoc putato numen, hoc perbibe Jovem.

Et ex Evripide Ennius in *Thyeſte* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuiſſe deſumpta, proclivis eſt conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Feſtum in *ſublime*:

——*adſpice hoc*
Sublime candens, qem vocant omnes Jovem.

Uterqe Chryſippum expreſſit; qi, ut Cicero ibidem, *diſputavit, Æthera eſſe eum, qem homines appellant Jovem.* Qod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν ἄν τις ὀνομάτοιε κ) Δία.
Aer, qem nuncupare qis Jovem qeat.

Reſpexit eadem & Lucretius verbis verſibúsq; illis *lib.* 5.

Denique jam tuere hoc, circum ſuperáqe, qod omnem
Continet amplexu terram: qod procreat ex ſe
Omnia; qod qidam memorant; recipíſq; perempta.

Cato apud Lucan. *l.* 9.

Jupiter eſt qodcunqe vides, qocunqe moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim ſimulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos verſùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere avrumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Moſe Judæorum legiſlatore verba habens; Ἀγαλμα ἢ θεῶν τὸ σωιλον ὐ κατεσκέυαζε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωποειδῆ εἶναι τὸν θεὸν· ἀλλὰ τὸν περέχοντα τὴν γῆν ὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, κ) θεῖλων κύριον. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipſum, qod numen illis eſt. ut numina Deorum, pro Diis ipſis. qo modo de Judæis iiſdem Petronius,

Et cœli ſummas advocet auriculas.

qanqam nec deſunt, qi lumen legant. Sed ad exteros, Stoicos maximè, redeamus. Varro apud Aug. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum ſe arbitrari animam mundi: & hunc ipſum mundum eſſe Deum.* qæ verba explicans Auguſtinus: *Sicut hominem ſapientem, cùm ſit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus ſapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm ſit ex animo & corpore.* Ea explicatio Auguſtiniana lucem dat verbis, cùm Chryſippi apud Ciceronem, ubi ſuprà; *Vim divinam in ratione eſſe poſitam, & univerſæ naturæ animo atqe mente: ipſúmqe Mundum Deum dici, & ejus animi fuſionem univerſam.* tum & Senecæ *qæſt. nat. præfat. Qid eſt Deus? Mens univerſi. Qid eſt Deus? Totum, qod vides; & qod non vides, totum.* Atqe hæc eſt διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν κ) τὸ αἰτιῶδες, de qa *ſupr.* § 21. Diſtinctiùs pavlò Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Λέγουσι ἢ κόσμον τριχῶς· αὐτόν τε τὸν Θεὸν, ἐν ᾧ ἀπόσασις ποιὰν (ſicut τιλῶ ὕλῳ ἄποιον contrà dicunt) ὃς δὴ ἄφθαρτός ἐςι κ) ἀγένητος, δημιυργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως· κ) αὐτιλῶ ἢ τιλῶ διακόσμησιν φῆ αἰώνιον κ) τέλειον, τὸ συνεχὲς ἐξ ἀμφοῖν. Verùm ſexſariam dicì Κόσμον, ſive Mundum, ex Diodoro monet Joſ. Scalig. qem vide ſis *ad Manil. l.* 5. ubi inter cæteras, Κόσμος ἔςιν ὁ διακοσμήσας πάντα· ἔοικε ἢ νῦν ἡ φερόμενα λέγειν.

Οὐδέν μοι φέρτερον, ὦδε ὄμμασιν, τὸ σοὶ ἔυκαιρον] Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcá qæ venit ipſa die.

i. e. τὴ πεπρωμένην. Scalig. de cæteris ſingulis pariter. Ità *l.* 11. § 13. ὁ λόγος τὸ νῦν τῇ ὅλῃ φύσει ἔυκαιρον;

Πᾶν μοι καρπὸς] Ità *l.* 2. § 3. Παντὶ ἢ φύσει μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῆ ὅλῃ φύσις. & *lib.* 10. § 20. Συμφέρει ἐκάσῳ, ὃ φέρει ἐκάσῳ ἡ ὅλων φύσις. κ) τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. καρπὸς autem iſtîc pro *emolumento*, qod ex re qapiam provenit, ut fructus ex ſtirpe vel arbore. Ità Apoſtol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. κ) τοῦτό μοι καρπὸς ἔργε. καρπὸς ἔργε, qod *operæ pretium* Latinis. Vide *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις] qomodo *Mundum* ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Qid enim aliud eſt Natura qàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inſerta? & qæſt. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. eſt enim ex qo nata ſunt omnia, cujus ſpiritu vivimus.* Ità iſti (Lactantii ſunt verba ſuperiùs pavlò poſitis ſtatim ſubjuncta) *uno Naturæ nomine res diverſiſſimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntqe alterum ſine altero nihil poſſe; tanqam Natura ſit Deus. Mundo permiſtus. nam interdum ſic confundunt, ut ſit Deus ipſa mens Mundi, & Mundus ſit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Meliùs iſta Apoſtolus noſter de *Deo ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτῦ, κ) δι' αὐτῦ, κ) εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chryſe* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hoc

Hoc vide circum, ſupráque, qod complexu continet
Terram: noſtri cœlum memorant, Graii perhibent
Æthera.
Quicquid eſt hoc, omnia id animat, format, auget,
alit, creat,
Sepelit, recipitque in ſeſe omnia; omniúmque idem eſt
pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque
occidunt.

Iſta enim cum primis illis connexa vult Joſ. Scalig. qæ Voſſius mavult adnecti verſiculo ejuſdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat.*

Mater eſt terra; ea parit corpus, animam æther ad-

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τῶν παντὸς οὐδέν. εἰ γάρ τι ἔξω, ἐν τῷ παντί ἐστι. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8.

Ὦ πόλι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliqo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. qomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τῶ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ ἴδιον, qippe cujus ipſe Rex ſit potiùs, qàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ἐστί τις καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtqe reverâ illa Διόπολις multò potiùs nuncupanda, qàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τῶ Θεῶ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα πρᾶττε, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. *eadem.* imò, *inqit ille, ego.* Qis autem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranqill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità cæpiſſe;* (hoc eſt, volumen egregium, qod εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qi tranquillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, καὶ μὴ πολλὰ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, μηδ' ὅσ' ἂν περσῇ, κατά τε δύναμιν αἱρεῖσθαι τὰ ἑαυτῶ καὶ φύσει. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυπράγμων, μητὲ πολυπράγμων ἴσθι. Evripides pariter:

Ὦ παῖδε πράσσειν, ὦν ἐν ἀσφαλεῖ βίος.
Res agere multas, tuta vitæ hæud eſt via. Lipſ.

Idémqe *Antiphâ:* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις δὲ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν κακὸν,
Μάθοις, παρὸν ζῆν ἥδεως ἀπράγμονα.
Qi multa ſatagit, nulla ubi neceſſitas,
Quin ſuaviter, agens nil, vivas, deſipit.

Et in Oenomao:

Ὁ πλεῖστα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Decoctor qisqe plus ſolet, qò plus agit. Grot.

(Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranqill.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν ἓν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολλὰ πράττειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, περαίνειν μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατέστησε, ψυχρόν τινα ἀπραξίας. ἔπειτα καὶ ψευδής ἐστι, τὸ εὐθυμεῖν τοὺς μὴ πολλὰ πράττοντας. δεῖ γὰρ εὐθυμοτέρους εἶναι χωλαίνας ἀνδρῶν, ἢ κενεὰ τὰ πολλὰ σωφρόνων. εἰσὶ γάρ τινες οἷς τὸ μὴ πράττειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi; mentem atqe animum delectat
ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ
ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc
lubet.

Incertè errat animus; præter propter vita vivitur. Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius. & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob maris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hìc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam τυχικῶς πάνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἁμεινον τ' ἀναλκεια πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturàm ſuam in textum intulit, μηδὲν ἁμεινον τῆς ἀναλκείας πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranqillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & qæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommoda.* Deeſt ἔρα, vel βλέπε, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῶ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos*, expectando ſive *experiendo, num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus*; non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámqe dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, neqando Deus det illis pœnitentiam*, qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σιωπῶσι καὶ ὀπισθόφωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μεταποίας ἐλπίδα, ὡς ἀναίρεσιν ὑμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μακαρίτην fugiens, in cavſſa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

opposita prorsùs voluntati divinæ in natura humana dispositione, quâ homines ità affecti sunt, ut resipiscentiam dare parato numini renitantur. quod cò moneo, in eundem lapidem nè impingat quisquam denuò. Occurrunt ellipses huic geminæ in scriptis sacris apud Mosem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22. & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλκαῖα περάνειν] Supervacuas & minimè necessarias occupationes rescindere monet, eisque duntaxat intendere, quæ aliquà saltem ratione necessaria existant. quod monitum & rursus repetitum dat, *l.* 12. §. 18. At nobis *in supervacuis*, non *subtilitas*, ut Senec. *epist.* 106. Sed *tempus*, imò *vita* ferè *tota*, ut idem *epist.* 49. & 88. *teritur*: dum, quod olim Agatho scitè dixit, apud Athen. *dipnosoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὴ πάρεργον, ἔργον εἶς, ποιώμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, εἰς πάρεργον ἐκπονώμεθα.
Operosè id agimus, agere quod non est opus:
At in eo quod opus est, opera perfunctoria est. Grot.

Eodémque alludens Isidor. Pel. *l.* 5. *epist.* 108. Τὰ μὴ ἔργα, πάρεργα εἶ τις ἡγήσαιτο· τὰ δὲ πάρεργα, εἰς ἀναλκίας ἀνύοιμι. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Cas. meliùs. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, postulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος. *neque enim ratio poscit.* & *l.* 2. § 5. ἀπὸ τῆς αἱρούσης λόγου. *à ratione dictante*, sive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ὧδε αἱρέει. *ratio ipsa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Suidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, καὶ τάδικα φεύγομεν. *ratio ipsa postulat.* Apud Plutarch. *Consol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐν πλόοις κύβων, φησὶ τὸ πεπωκότα πίνειν τὰ ἑαυτῷ πρόσφορα, ὅπη λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipse *de commun. notion. c.* 19. Ἄξιον ἔχει πῶς μεγίστως, ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος ἀντὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ πρᾶξαι. *ratio postulat.*

Ἀπὸ τῆς κλησιν περάνειν εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ γὰρ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ κλησιν καὶ τῷ αἱρεῖν τὸ εὔθυμον θεραπεύειν καὶ τὸ δύσθυμον. φησὶ γὰρ κλησιν ὁ παράλληλος ἐκ ἦσον ἢ φησὶ φυλῶν ἢ πράξεις ἀναιρεῖν δεῖ καὶ ταπεινοῦσθαι. Idémque de sene polit. Ubi Cani tibicinis dictum posuisset, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅτῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἑτέρῳ συφράνειν· λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ὃ δίδοται, τοῦ αὐλεῖν ἕνεκα τούτου. Subjungit: Ἆρα ἐκ ἐπιτοῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χαιμένοις ἀπὸ φαύλων κλησιν πράξεων καὶ φαύλου κοινωνικῶν ὄργων καὶ φιλανθρώπων παραπαιδάζουσιν; ὃ χαῦσον, ὅτε τὴν ἀγνοιαν ἀφῆκα, ἀλλοῖαι αἱ εἰς αὖριον λεῖαι καὶ ἀσφαλεῖς γενόμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν ἀσφαλεῖς καὶ ἀβλαβεῖς καὶ μεμιγμένον ἀσυγχύτῳ ἔχουσιν· αἱ δ' ἐπὶ τοῖς κλησὶ ὄργοις ὑπὸ ταῖς Ἐπικτήτου χρυσαῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ὑρανίοις πτεροῖς ὁμοίαι, τὸν ψυχὸν μέγεθος καὶ φρόνημα μὴ γήϊνος λαμβάνουσαι ἀναφέρουσι.

Εὐσχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Cas. Verto, *quietior*, vel *à negotiis quietior, futurus est.* Εὐσχολία, ἡσυχος, *quietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾧ ἡ διάνοια ὑ διαπέπαται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολώτερος καὶ ἀταραχώτερος ἔσῃ, pro eo quod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαυλοτέρας] resecari vult non actiones tantùm non necessarias, verùm & *cogitationes.* quomodo & *supr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noster, non solùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum quodque otiosum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὗτος γὰρ ὑδὲ πράξεις παύλησαι ἐπαναλαβήσουσι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siquidem, ut Augustin. *de persever. c.* 13. *Cogitantes agimus, quicquid agimus; & cogitantes loquimur, quicquid loquimur.* atque *ex cordis abundantia*, non *os* tantùm *loquitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chrysippi dictum apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. πρὸς διάνοιαν εἶναι λόγων πρῶτον. *orationis fontem esse cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, sed & *operationis fons* existit: itaque qui hunc custodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam sermones actionésque suas in potestate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ] Epictet. *l.* 4. *c.* 1. Πείρασόν γ' ἂν ἔστιν αἱρεῖ ἡ πείρα. Et *l.* 2. *c.* 19. Πρῶτόν μου ἠσύχασον· καὶ τὰς ἡμέρας ἀείθμει, ἃς ἂν ἀρέσῃς. καθ' ἡμέραν ἐώδειν ὀργίζομαι· νυνὶ παρ' ἡμέραν· εἶτα παρὰ δύο· εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ τριακονθήμερα παραλίπῃς, ἐπίδυσον τοῦ θεοῦ. ἢ γὰρ ἕξις ἐκλύθη· Πρῶτόν μου εἶτα καὶ πάντελῶς ἀναιρεῖται. σήμερον ἂν ἐλυπήθην, οὐδ' αὖθις, οὐδ' ἐφεξῆς ἡμέραν καὶ τρισμύριαν· ἀλλὰ θεραπεύω γινομένων τινῶν ἰατρικῶν· γίνωσκε, ὅτι κομψῶς σοι ἔχει.

Πῶς σοι χωρεῖ] *quomodo quadret.* Xyl. & Cas. *malim, quomodo procedas, quo progressus tecum faciat.* Apud Suidam historicus: ὑ χωρούντων αὐτῷ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων καθ' αὑτόν. *Cùm res illi ex animi sententia non procederent.*

Ἀρεσκομένῳ] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ τῶν ὅλων ἀπονεμομένους] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκουμένῳ τῇ ἰδίᾳ πράξει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Εὐφραίνε σεαυτόν] Antegressis ità annectit istud Cas. ut ad vitæ prioris feciùs administratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita superiùs data respicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει τις ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὲν ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐκεῖ τὸ μικρόν. Isaac. τὸ ἄλλο ἁμάρτημα, ὅτι δεῖ καθαίρειν. ibid. § 30. Clem. Strom. l. 4. ἡ ἀγαλλαῖα ἐν ἄλλῳ τινὶ ἂν δοκάζοιτο εἶναι χαλεπόν, ἢ τῷ ἀκολασταίνειν.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκαθέμαρτο καὶ συνεκλάβετο] Vide supr. § 10. l. 3. § 11. & infrà § 34. Apud Lucianum Proteſilaus in νεκυομαντείοις. Οὐ γὰρ ἐγὼ τύχην αἰτιῶμαι, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, ἣ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἦτος ὑπεμελῶτο. Ità paſſim Homer. de Ulyſſe. Odyſſ. α. v. 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ἔπος ἦλθε θεοπροπίων ἐτελεύτα,
Τῷ δ' ἐπικλώσαντο θεαὶ ὀλοιῆς νόσοιο.

Apud eundem Telemachus Odyſſ. γ. v. 208.

Ἀλλ' ἄ μοι πρῶτον ἐπικλώσσαι θεοὶ ὄλεθρον.

Ulyſſes ibid. λ. v. 138. à Tireſia ſciſcitatur,

——τὸ μὲν δή τι ἐπίκλωσσαι θεὸς αὐτῷ.

Eumæus ibid. π. v. 64.

Πλαζόμενόν· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσσε πολὺ πλάγξαι.

Alcinous ibid. θ. v. 579.

Τὸν δ' ἤδη μὲν πεῦσαι, ἐπικλώσσαντο δ' ἄλεθρον
Ἀνδρῶσιν, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles deniqe Il. ω. v. 525. quem locum laudat Plut. de legend. poet. c. 4. & c. 6. & in conſol. ad Apollon.

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοισι.——

Leo Imper. in oraculis apud Jan. Rutgerſ. Var. lect. l. 5. c. 8.

Στίλου γὰρ ὀφθεὶς ἐν σελαις κυκλουμένου.

Senec. de benefic. l. 6. c. 23. Dii in prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in noſtras utilitates in principio rerum præmiſſa mens eſt, & is ordo mundo datus, ut appareat curam noſtri non inter ultima habitam. Idem de provident. c. 5. Fata nos ducunt, & quantum cuique reſtet, prima naſcentium hora diſpoſuit. cauſſa pendet ex cauſſa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, ſed veniunt. Olim conſtitutum eſt, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videantur varietate ſingulorum vita diſtingui, ſummum in unum venit.

Βραχὺς ὁ βίος] Flaccus ſerm. l. 2. Sat. 6.

Dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quam minimum credula poſtero.

Vivendum quàm ſit avi, breviſque——

R. Simeon in Pirkè Aboth.

יָפֶה שָׁעָה אַחַת בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה

Dies brevis, & opus multum. Et Brevitatem magiſtro ob oculos repellens, An naſci dignum brevem, & opus multum eſſe? Druſ. in apophth. Hippocr. ephor. 2. Ὁ μὲν βίος βραχὺς· ἡ δὲ τέχνη μακρή. Seneca de brev. vit. c. 1. Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quòd hæc tam velociter, tam rapidè data nobis temporis ſpatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipſo vitæ apparatu vita deſtituat. Itidè illa maximi medicorum excluamus ſententia, Vitam brevem eſſe, artem longam. Et c. 16. Tempus breve eſt & præceps: muſóque ſit brevium vitæ noſtræ. Vide l. 5. § 24. Βραχὺς ὁ χαιρὸς ἁπάσαις ἀρεταῖς. Zeno apud Stob. tom. 2. tit. 36. Ὀλιγοχρόνιος ἡμῖν ἐστιν ὁ πλοῦς, ὡς χαίρῃς. Quod Laërt. l. 7. in Zenone. Μικρὸς ἡμῖν ἐστιν ὁ δρόμος, ὡς χρὴν. βραχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, εἰ μὴ τὴν μακρὰν, καὶ μᾶλλον ἢ τὰς τῶν λυτῶν νόσους ἰσοκλῆς διωκάθη. Lucian de ſaltu: χρὴ δὲ μηδένα καιρὸν παύεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀγλυδὶς τὸ τῶν Κυκλώπων ἐργάζεσθαι· ὡς ἄρα βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καὶ σοι ἐκεῖνο ἰατρικῶς πάνυ ταῦτ' ἔλεγεν, ἐνυπνιάζεσθαι φιλοσοφίαν· φιλοσοφία δὲ ἡ μακρὰ τοῦ χρόνου ἀπορία, ἵνα μὴ πάνυ τι σφαλερὰς, ἅτινα δεῖ καὶ χρόνον ἐγκλίνειν εἰς αὐτάς. Itaque Philo de vita contempl. Χρόνῳ δὲ φαύλῃ χαλῶ· ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν ἰατρικῶς ἔχει, ὁ μὲν βίος βραχὺς· ἡ δὲ τέχνη μακρά. Seneca de brev. vit. c. 32. Non multum accepit homo temporis, etiamſi totum illud ſibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate eripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis eſt. & epiſt. 48. Etiamſi multum ſupereſſet ætatis, parcè jam diſpenſandum erat, ut ſufficeret neceſſariis. nunc quæ demens eſt, ſupervacua diſcere in tanta temporis egeſtate? Alluſit ad Zenonis illud ſuperiùs relatum. Et epiſt. 117. Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacat perdere. Ex hoc tempore tam angusto, & rapidè, & nos avolante, quid juvat majorem partem mittere in cumulum? Contrà tamen Methodici (ſecta ea eſt medicorum) Galeno referente, de ſolidis c. 6. Τῷ γὰρ βραχεῖ τῷ βίῳ τὸν βίον, τῷ δὲ τέχνῃ μακρᾷ τὴν τέχνην ἀναπαλαίουσιν· ἐναντίον γὰρ ἅπαν, αὐτῷ μὲν βραχυτάτῳ ὄντι, τὸν δὲ βίον μακρόν. Sed & Seneca ipſe de brev. vit. c. 1. Non accepimus brevem vitam, ſed fecimus: nec inopes ejus, ſed prodigi ſumus. ſatis longa vita, & in maximorum rerum conſummationem largè data eſt, ſi tota bene collocaretur.

Κρεῖττον οὖν ἐστὶν] Vide ad l. 2. § 6. & ſupr. § 17. & l. 6. § 2. Plinius epiſt. 7. l. 3. Sed tanto magis hoc quicquid eſt temporis futilis & caduci, ſi non datur facilis; nam horum materia in aliena manu; nos certè ſtudiis proferamus: & quatenus nobis denegatum diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixiſſe teſtemur. Sen. epiſt. 49. Infinita eſt velocitas temporis, quæ magis apparet reſpicientibus. Nam ad præſentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ tranſitus lucis eſt. Punctum eſt quod vivimus, & adhuc punctò minus, cujus brevitatem aliquando futuram cogitamus. Non ſolebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis curſus apparet; ſive quia admoveri lineas ſentio, ſive quia aſtringere cœpi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor, aliquos ex hoc tempore, qui

quod ſufficere nos ut neceſſaria quidem poteſt, etiamſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit; in ſuperuacua majorem partem erogare. Non vaco ad iſtas ineptias; ingens negotium in manibus eſt: mors me ſequitur, fugit vita. adverſùs hæc me doce aliquid efficere nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc eſt quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. occaſionem, ſive opportunitatem redimere, dixit Apoſtolus ad Epheſ. c. 5. v. 16. Plut. in pædag. Στέλλει χεῖρα πᾶς ὁ βίος δεῖ. ζῆν καὶ ὁ παίζειν ἀφίησιν. παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. l. 19. c. 10. à V. C. Salmaſio in exercit. Plinian. reſtitutus;

——præter propter vitam vivitur.

Quod Senec. de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum. quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tuam, dimittis. Ità quod Plaut. Pſeudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,

In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνεσιῶν] Julian. Imper. epiſt. 12. Ἐν δὲ ἕξει ἡμῖν, ἀνειμένοις τε καὶ ἀνιεμένοις, καὶ ἀναλίζουσι μὴ τελεσιουργοῦσι. Et Gregor. Naz. in Baſilium. Τῷ ἄνειν ἔλυσον μὴ ποιήσῃς. hoc eſt, frontem remittere, non reſolvere. Multum autem intereſt, remittas aliquid, an ſolvas. Seneca de tranquil. c. 15. Itaque Ambroſ. offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quaſi concentum ſolvamus. Et Maximus Dumienſ. de meritis. Sapiens animum habebit, ubi quando remiſſum, numquam ſolutum. Vulter. Max. l. 8. c. 8. Otium induſtriæ ſubnecti debet, non quo evaneſcat virtus, ſed quo recreetur. Et Cicer. Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus eſt, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur. Quod de Muſica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώφρονα διῆκε, μήτ' ἀνειμένῳ.

Intenſior nec eſto, nec ſolutior.

Ἀνειμένῳ] Vide ad l. 5. §. 1. Senec. de tranq. c. 15. Danda eſt remiſſio animis: nec in eadem intenſione æqualiter retinenda mens, ſed ad joca revocanda. meliores acriorèsque requieti ſurgent. ut fertilibus agris non eſt imperandum; citò enim exhaurient illos numquam intermiſſa fœcunditas: ità animorum impetus aſſiduus labor frangit; vires recipient paulùm reſoluti & remiſſi. naſcitur enim ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor. Ariſtot. ethic. l. 10. c. 4. Πάντα τὰ ἀνθρώπινα ἀμήχανα σωτηρίας ἐπιγειν. Ovid. epiſt. 4.

Quod caret alterna requie, durabile non eſt:

Hæc reparat vires, membráque feſſa levat.

Itaque ſapientis eſſe, remittere interdum aciem rebus gerendis intentam. Aug. de Muſic. l. 2. c. 14. Siquidem ut Naſo Ponti l. 1. el. 5.

Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. Sylv. l. 4.

——vires inſtigat, alitque
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.

Hinc de arcu Iyrâque imago illa tantopere celebrata. Dio in æconom. apud Stob. tom. 2. tit. 62. Αἱ ἀνέσεις παρεκδιαστικαὶ πόνων εἰσὶ καὶ τόξου, καὶ λύρας, καὶ ἀνθρώπου, ἀκμάζει δὲ ἀναπαύσεως. Ibid. tit. 3. Socrates: Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοστέον ἐστὶν, ἡδὺν γίνεται. Democritus apud Anton. meliſſ. l. 2. c. 45. Ὡσπερ τὸ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνει, ἡδὺ γίνεται, οὕτω καὶ ὁ βίος. quod idem Plutarcho tribuit Maxim. collectan. c. 32. Verùm in collectaneis illis avtorum nomina ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendas. Plutarch. in Pædag. Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ ἀσφάλειαν διήρθρωται. καὶ οὐ ἀνάπαυσιν οὐδὲ πόνων ἄρτυμά ἐστι. (id quod idem in Lycurg. Παιδιὰ πόνου ἤδυσμα. qo eodem ſchemate uſus eſt & Ariſtot. ethic. l. 9. c. 10.) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτείνωμεν δυνάμενα· καλὸν ἡ σύνεσις, σῶμα νοῦν, ἐνέργεια καὶ πλήρωσις, ψυχὴ δὲ ἄνεσις καὶ παιδιά. Amaſis apud Herodot. l. 7. Τὰ τόξα οἱ κιθαρῳδοί, ἐπεὰν αὖ βούλωνται χρῆσθαι, ἐπιτανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δεῖ τὸν πάντα χρόνον ἐκτεταμένα εἶη, ἐκραγείη ἄν· οὕτω δὲ οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι ἔτω δὲ καὶ ἀνθρώπου κατάσασις· εἰ ἐθέλοι καθαπαξ ἀεὶ, μανῆναι ἐς παγχύλιον τὸ μέρος ἑαυτῷ ἐπιέναι, λάθοι ἂν ἔτοι μανεὶς ἢ ἐπόπληκτος ἡμῖν ἐών. Gregor. Naz. poſt vedit. ex agro: Ἐοικέναι τοὺς πόνους δεῖ τοῖς τοιούτοις θηλύνειν ἀνίσταν. ἐπεὶ μηδὲ γόνιμος φέρει τὸ σωτῆρον ἀεὶ τείνοντι καὶ δεῖταί τι μικρὸν καὶ γλυκέος ἐπιλείβειν, εἰ μέλλοι τανδίστασθαι πάλιν, καὶ μὴ ἄκρηστος ἔσεσθαι τοῦ τόξου, μηδὲ ἀνόπλῳ εἰ καιρῷ χρήσεται: Naſo epiſt. 4.

Arcum nè ceſſet tendere, mollis erit.

Æſopus Phædri l. 3. fab. 53.

Citò rumpis arcum, ſemper ſi tensum habueris:
At ſi laxaris, cùm voles, erit utilis.
Sic luſus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangeliſtâ gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Caſſian. collat. 24. c. 21. Thom. Aqin. ſum. p. 2. 2. q. 168. a. 2. & Hen. Herp. ſpecul. aur. in præcept. 3. ſerm. 2. ſed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. ſum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1. & Guil. Pepin. de confeſſ. tract. 2. par. 3. c. 6. ex Vitis patrum. Quod avtem ex adverſo, Plut. de ſene poli. Τόξον μὲν ἐπιτείνοντα ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνειμένη. Unde de Theophraſto Ælian. lib. 9.

Ῥήγνυσι σοφὸς τόξον ἀνειμένον.

hoc eſt, ut Publius Syrus:

Arcum intenſio frangit: animum remiſſio.

id de ſoluiore illa remiſſione capiendum eſt, quam vitandam cavendámque hîc Marcus monet

§ 27. Ἡτοι

§ 27. Ἦτοι κόσμ. διατεταξ.] Vide *infr.* § 45. & *l.* 2. § 3. Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 4. *Eum* κόσμον *Græci nomine ornamenti appellaverunt, cum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in qo universa ità constituta sunt, ut neqe ad usum meliora esse potuerint, neqe ad speciem pulciora.* Cicero *de Nat. Deor. l.* 2. & Senec. *ad Helv. c.* 8. *Mundo nihil neqe majus, neqe ornatius, rerum natura genuit.* Avtor *de Mund. c.* 2. Κόσμ. μὲν ἂν ὅτι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις φύσεων λόγοις τῇ καὶ ἑτέρως κόσμ., ἡ τῶν ὅλων πάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν συνεστῶσα. & Eustath. *ad Il. ε.* Κόσμος ἡ τάξις ὁν τῶν πραγμ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων ἔφεστηκὼς, κόσμ., ὅτι αὐτὸν εὐτάκτως ἡ θεότης ἔταξεν. Apul. *de mund.* *Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere.* & rursus: *Qid mundo præstantius? Laudа, quam potes speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quæ vobis temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunqe est, invenietur esse laudandum. nam qid, ora te, ornatum atqe ordinatum videri potest, qod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde* κόσμος *Græcè nomen accepit.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Qod colimus, Deus unus est, qi totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spiritum, verbo, qo jussit, ratione, qâ disposuit, virtute, qâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo* κόσμον *accommodaverunt.* Greg. Naz. *de pace* 1. Κόσμος τε ὅτι ἐπιφ. λέγεται καὶ κάλλ. ἀκρότητι.

Ἡ κυκλοῖ] *Cinnus.* Ità *l.* 6. § 19. Ἦτοι κυκλοῖ καὶ ἀντιμιλοκοπ., καὶ σκιδασμός. qibus verbis κυκλοῖ qid velit, explicat. & *l.* 9. § 39. κυκλοῖ καὶ σκιδασμός.

Συμπεσοποιεῖ μὲν, ἀλλὰ κόσμοι] Vide Heraclitum *infra.*

Ἐν σοὶ μοί τις κόσμος] *in te* scil. qi es μικρὸς κόσμος τις. (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in *hortator.* & *Mundi instar habere fabricam humani corporis*, Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 9.) & *majoris illius imaginem geris.* Macrob. *in somn. Scip. lib.* 1. *c.* 12. *Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt.* Si est ergò, inqit, in te fabricâqe tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siqidem, ut Tertull. *de resurr. carn. c.* 30. *Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse prius sibi, qàm alii configuretur: de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit.* Idem *adv. Hermogen. c.* 40. *Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non coæqalis. nemo se apud tonsorem pro homine nullum inspexit; nisi si, qi putas in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultum materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciosius in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò informatæ materiæ imaginem referri? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata istius nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmqe dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ disposita, sed. commissa commistáqe temerè universa.* Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. *in Pasch.* τὸν ἄνθρωπον ὁ δημιουργὸς, ἕτερόν τινα κόσμον ἔτεκεν ἐν μικρῷ μέγαν ὁπωσοῦν γῆς ἔρωτα. At verò Synes. *de provident.* 2. non *hominem* rationem integrum, sed *capus hominis* ipsum *mundum minorem* indigetat, in qo *mens* tanqam *numen* qoddam resideat. Ἄνω μὲν ἂν αὐτῆς, πόθεν ἡ παρακλῆσις ἐμοὶ καὶ σφαιρουμένῃ διανοίᾳ, ἵν' εἴην ὅτι μοχθῶν ἐν κόσμῳ κόσμου μικροῦ. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, *l.* 4. *c.* 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ἄπαντος ἐν κόσμῳ, ἡκιστ' εἶναι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιρουμένῃ κεφαλῇ. Qod autem ille de *capite*, de *corde* Avson. *monosyll.*

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide *supr. ad* § 3. Qomodò autem Marcus istic illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. *præfat. qæst. nat. l.* 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm *animum* putent esse sibi ipsis, eúmqe *providum & singula dispensantem, universum* interim, in qo & ipsi sunt, *expers* esse *consilii ac temerè ferri* contendunt. Vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐν ᾧ πάντα κεκόσμηται] Nihil minùs. Avtor *de mundo.* Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσαις ἄν. Reverâ, ut Plur. *de anim. gener.* Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siqidem primò omnia, ut Moses *l.* 1. *c.* 1. *v.* 2. תֹהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso *Metam. l.* 1.

——*rudis indigestáqe moles.*

Nec qicqam nisi pondus iners, congestáqe eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm *hanc Deus* (is est *melior potiórqe natura* illa) *litem diremit, molem discrevit:* κατέτεμεν κόσμον εἰς πολλὰ ἀκοσμίαν ἐλαύνοντα. ut Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Atqe hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. *lib.* 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ· εἶτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in *Sillis*;

Πάντα συνεσφήκωσιν ὁμοῦ τέλαρ ἁλίᾳ φερέσθην.

Et apud Hermiam in διασυρ. Ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦς· καὶ ἔστι αὐτὸς καὶ κύριος τῶν ὅλων καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διά-

χρησιν τοῖς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τοῖς ἀκόσμοις. Demonax Cynicus (referente Luciano in vita ejusdem. & Antonio, meliſſ. l. 2. c. 76.) differentibus quibusdam de mundi anima ac figura, Τρεῖς, inquit, εἰσὶ τῷ κόσμῳ πολιτευόμενοι, εἷς ἡ τῆς ἑαυτῶν οἰκουμένης ὑφηγήσεται. Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionyſium ad virtutis ſtudium impelleret, Ὅπως δυνησόμενος τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λέγειν, καὶ περὶ τοῦ διοικοῦντος ἀρμοσιωδοῖς παραδείγμασι χρῆσθαι τῶν καὶ ἡλίκων, ᾧ τὰ τῶν ἡγεμόνων πανδεχόμενον, εἰς δικαιοσύνην κόσμῳ δεῖ, πολλῷ μᾶλλον εὐδαιμονίαν ἑαυτοῦ μηχανήσεται, πολλῷ ἧττον τοῖς πολίταις, ἡδέως βασιλεὺς ὢν πειθόμενος. Plut. Dion.

Διαπαντὸς καὶ διαπαντὸς] Vocem harum priorem Lugd. omiſit. qo id conſilio incertum mihi. Sen. *quæſt. nat. l. 7. c. 27. Totus hujus mundi concordia ex diſcordibus conſtat.* Et *epiſt. 107. Contrariis rerum æternitas conſtat.* Heraclitus apud Ariſtotelem *Ethic. l. 8. c. 2.* Τὸ ἀντίξουν συμφέρον· καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémque apud Avitorem *libri de mundo c. 5.* Συνάψεως ὕλαι καὶ ὑγραὶ ὕλαι. συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον σωμάτων καὶ διδόν· καὶ ἐκ τούτων ὄν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi ſuorum inſtantia initiorum inter ſe impares conventus, pari nec diſcordante conſenſu Natura velut Muſicam temperavit. namque humida arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqua, conſidentibus mutabilia ex omnibus, & ex unis omnia, juncta Heraclitium conſtituit,* &c. Qod & Avitor idem *ibidem* variis à re politica, pictura, muſica, grammatica imaginibus illuſtrat. Τὸ πολιτικὴν ὁμονοίαν τὸ διαμπερὲς, ὃν ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελοῦν διδάσκον, ὑπογράφων καὶ πᾶσαν φύσιν καὶ τέχνην. Ἴσως ἡ καὶ ἡ τῆς ἀνωτάτω ἡ φύσις γλίσχρως, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ἐκ ἐκ τῆς ὁμοίου. Ἐπειτα ἁπλῶς τὸ ἄρρην σωφρονεῖ πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ οὐχ ἑαυτῷ πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ τῆς φερέτω ὁμόνοιαν διὰ τῆς ἑαυτῶν σωφροσύνης, ἡ διὰ τῆς ὁμοίων. ἔστιν ἡ καὶ ἡ τύχη τῷ φύσει μιμουμένη τοῦτο ποιῶν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λιθικὴν τε καὶ μελάνων, ἀλεξάντων καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐξαρτισαμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς φερομένοις ἀποτέλεσι συμφώνους. μουσικὴ δ', ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μεσῶν τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἐκ διαφόρων φωνῶν μίαν ἀποτέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνήντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν πεποιημένη, τῷ ὅλῳ τέχνῳ ἀπ' αὐτῆς συνεκράτησε. ὕτως ὑπ' καὶ τῷ ὅλων σύσασιν διὰ τῆς ἑαυτοῦτόνων ἀρχῶν κράσεως μίαν διακόσμησεν ἁρμονίαν. ξηρὸν γὰ ὑγρῷ, θερμὸν δ' ψυχρῷ, βαρύ τε κοῦφα μετὰ, καὶ ὁρᾶν ἀφιφερεῖ, τὸ ὅλον διακόσμησε μίαν διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία, ἐκ τῆς ἀμίκτων καὶ ἐναντίων τὴν σύμπασι κόσμον δημιεργήσασα, τὰς τε ἐναντιώτατας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τὸ παντὶ συνδῆσαι. Qæ Latinè ab Apuleio verſa vide *ad l. 7. § 48.* Syncſ. *de inſomn.* Ἔστι τις ἐκ συγγενῶν τοῖς μέρεσι καὶ ὁλόκοσμος· ὁ γὰρ δεῖν ὁ κόσμος τὸ ἀπλοῦς ἦν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἦν· καὶ ἔστι ἐκ αὐτῷ μὲν μέρεσι πεφυκότα καὶ μεταβάλλειν, καὶ τῶν μέρεσι αὐτῷ οἷς πάλι τὰ πάντα ὁμόνοιαν συμφυλάττειν, διόπερ ἡ λόγος σύσασιν φιλόγνωμον δεῖν ἀντιφέρειν τε καὶ συμφώνως τὸ Α' ἐξ ἀντιπαθείων ἦν, ἁρμονίαν καὶ λόγος καὶ κόσμου. Plut. *de amic. multit.* Ἡ οὖν ἀμιξὶς καὶ φθορεργὰς ἀρμονίας ἀντιφθόγγου ὄγκος τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio univerſitatem ex diverſitate compoſuit, ut omnia amulis ſubſtantiis ſub unitate conſtarent, ex vacuo & ſolido, ex animali & inanimali, ex comprehenſibili & incomprehenſibili, clariſque & tenebris, ex ipſa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iſte ex diverſis ſubſtantiis officinaque conſtat. diverſa in unum ex demutatione diverſa ſimus. denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando mundus eſt, qi ex diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità eſt rerum omnium, uti idem mox *ibidem, diſtincta confuſio.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Ἑνίζεται διάλυσις, καὶ συνδέσμοι, καὶ τὸ πᾶν τοῦτο κόσμον ἔστι ἐκ ἀνομοίων πεποίηται.

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l. 6. § 37.* φίλια ἀλλήλοις, καὶ σύμφυτοι ὀφρῦς. Manil. *Aſtron. l. 2.*

Tutámque diverno conſenſu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de alimento.* Βάθρον μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα πάντα· ἀλλήλων πάντα. de qo videatur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5. & l. 3. c. . de differ. febr. l. 2. de uſu pulſ. l. 1. de cauſſ. pulſ. l. 2. & de uſu part. l. 1.* Vide *infr. § 42.* Apud Sextum Empir. *adv. Phyſic. l. 1. c. 2.* Philoſophi quidam: Ἐπεὶ ὖν ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ἔστι πανμέριον ἐστὶ σῶμα, ἢ ὃ ἐκ ἔστι συναπολυόμενον, ἔστι ὃ ἐκ διεζώντων ἔστι ἢ ὃ ἐκ συναπολυόμενον, ἔστι ὃ ἐκ διεζώντων, ὡς διὰ παντὸς ὃ ἐκ ἔστι ἀεὶ αὐτὸν συμπαθείαν, ἐξ ὧν συμφανὲς, ὅτι πανμέριον ἢ σῶμα κοσμικὸν ὁ κόσμος. ὅτι μὲν γὰ ἔστι ὃ ἐκ συναπολυόμενον ἢ διεζώντων, ὑ συμπάσχα τὰ μέρη ἀλλήλοις· ὅτι ἢ ἔστι πανμέριον συμπάθειαν πᾶσι ἔστι. πανμέριον τοίνυν ἔστι σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλαν ἦθος] Ad ſeptimum 28. pertinere iſta olim arbitrabar, unde librariorum culpâ ſubducta fuiſſent: à Marco verò inexpreſſorum loco ſubjuncta quibus ſcil. explicarum iret, quid μέλαν & ἦθος nomine deſignatum vellet, utpote quod lactèa ibi ſumeret, quàm ulus vulgaris patereretur, aut quàm Agatho, à qo ipſe mutuatus eſſe, uſurpaverat. quomodo *tyranni* nomen Seneca *de animo impotenti, impidi, delicatæ, epiſt. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipſum, *epiſt. 48. Per iſtud* (nugas tricasque dixerat) *philoſophiæ ſanctæ nigræ & turpes, infamandæque, etiam ad album ſedentibus, exceptiones.* Ità Xylander exiſtimavit, cum verteret, *Mores nigri vocantur mores effœminati,* &c. Verùm

rùm fieri poteſt, quod & aliis placuiſſe video, ut *μεσοχλωὶ* integram iſta conficiant, qâ Marcus ſcìâ *mores* varios ſive diſpoſiciones atque ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandóque moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l. 3. eleg. 6.*

Lige eſt in oberis animi tibi candor amicis.

Idémque *Pont. l. 4. el. 14.*

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt tua pectora lacte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod. 11.*

Contrâque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt. 4.*

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr. 5.*

—*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salſè Solon, apud Laërt. *l. 1.*

Πεφυλαγμένῳ ἄνδρα ἰδεῖν,
Ὅς κε μὴ κρυπτὸν ἔγχος ἔχῃ
Κεφάλῃ, φαιδρῷ μεστὸν νόῳ ἠδὲ δικαίῳ,
Γλῶσσα δ' ἡ δεξιμύθῳ
Ἐκ μαλακῆς φρενὸς γεγαυῖᾳ.
Tu virum cavato quoque,
Abditum nè geſtet enſem
Corde, vultu dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente ab intus nigricante.

Horat. *ſerm. l. 1. Sat. 4.*

—*abſcondam qi vedit amicum;*
Qi non defendit alio culpante, ſolutos
Qi captat riſus hominum, famámque dicacis;
Fingere qi non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, libérque videtur,
Infeſto nigris.—

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim tectè ſubdolóque noxam illi aliquam affingat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginoſa mera.—

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin. Nec minùs niger, nec minùs confidens, quàm ille Terentianus Phormio.* Pindarum tamen in *Pythiis od. 4.* φρένας λευκὰς, ſive *albas precordia*, pro *ſanis & ſolidis* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent. 3. adag. 32.* qi fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra precordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il. ρ. v. 83.* cùm *fortitudinis* ſint potiùs. neque enim illa, ſed iſta eſt Hectoris laus. Indè proverb. οὐκ ἔστιν λευκὸν ἀνδρῶν ὄρος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* qaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qalis Nireus,

—ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦεν— *Il. β. v. 673.*

& Paris, cui ſcil. —κάλλος
Ἔμμορε ἔκπαγλον, ἀλλ' οὐκ ἄρα οἱ γε βίη φρεσὶν ἦεν ἐπ' ἀλκή. *Il. γ. v. 45.*

Πεπτωκυῖαι] πτῶσις, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractarii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—πεπτωκυῖαις φρέσιν.

i.e. *ai δεινὰ σκληραί. Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἐπαρτίως,
Βαφῇ σίδηρος ὡς.

Et in *Antigon.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum docet:

Ἀλλ' ἴδοι τοι, τὰ σκληρ' ἀγαν φρονήματα
Πίπτοντ μάλιστα· καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ἐκ πυρὸς ἐκ πυρὸς ἀθρήσειν σκληρὸν,
Θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
Præfracti at animi plurimùm, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri ignei
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit ictu ſæpe, & in partes abit. Grot.

qanqam & de qibusvis rebus uſurpatur, qæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. *παρὰ τὸ σκέλλειν.* Poſſunt & ἀμειλιχὲς ἦθος, *mores difficiles, moleſti & moroſi* dici. Siqidem *μεσοχλὴς* Heſychio, non σκληρὸς tantùm, sed & *δυσχερὴς* exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l. 2. c. 4.* ὁ μεσοχλὴς ἀνὴρ· cui opponitur, Ὁ εὐκραὴς καὶ μαλακὸς, *ibid. & c. 2.* & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα μεσοχλῆ· *medicamenta moleſta, & aſpera.* ſive *ἀηδέστερα καὶ ἐρεθιζόντα σφόδρα.* uti Galen. explicat, *ad Glauc. l. 2.* & Philochorus apud Athen. *l. 14. καύματα μεσοχλῆ, æſtus ardoréſque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom. 2. tit. 96.* repræſentatum, *μεσοχλῶς φέρειν*, non eſt *ægrè ferre*, quod cl. Caſaub. cenſuit, nec *ægrè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, quod & Grotius adverſit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δειλὸν ὁ πλοῦτος δεῖ παρέσματα,
Καὶ πάντως αὐτὸ καλαφρυγῶν ἐστὶ λαμβάνει.
Ὁ δὲ μαχητὴς πρόσπολον, μεσοχλίσκην
Ἀπαλὰ πάντα, λαμπρὰ, φέρει.
Mens timida ſemper pauperi eſt; atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At quorum res ſunt, Lampria, meliuſcula,
Animo obſtinatore perdurant mala. Grot.

Θηλειῶδες, βοσκημάτωδες] Vide *ad l. 5. §. 11.*

Παιδικώδης] *Viris quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l. 1. c. 16.*

§ 29. Εἰ δὲ

§ 29. Ξένος κόσμος] qia τὸ κόσμῳ ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqꝫ & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſos odio habituros ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Euangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaqꝫ hac in parte, prout Marcus iſtic, non vult Chriſtianos eſſe ξένους κόσμῳ. Alioqi ξένοι κόσμου καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, idqe illis lavdi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον εἶ τῶν κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ὁρατὰ δοκοῦντα πράγματα, ἀλλ' ἀπρτῆσθαι αὐτῶν, ὡς ξένον. vel ut alii, ὥσπερ ξένον.

Φυγὰς] δεσπότης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμώνων τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Paulus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τοῖς νοημάτων. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς δὲ καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νῶν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ γῆν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νῶν, καὶ θείᾳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα καλλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχός] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πλωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἑνδεὴς ἑτέρου] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Ἐὰ μέ τις βλάψαι δύναται, ἐγὼ ἑμὲν ποιῶ εἰ ἄλλον πεισθῶ ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ ἑμέν εἰμι. *Si me qis ladere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expetto, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἄπιστμα κόσμου] Ità *l.* 2. § 16. ἀπόσμα καὶ οὐ φῦλα τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἣ καὶ σὲ ἤνεγκεν] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τέτρ. τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixiſſet. tranſitio à numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice verſâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Plato *Hipp.* Καὶ πᾶς ἐν οἷς ἐκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἑκόντες ἐπιορκοῦντες, καὶ κακῶς ἐργαζόμενοι, βαλτίους ἂν εἶεν ἐπὶ ἀκόντων, ὅτε πολλὰ δεῖ συγγνώμην ἔχειν, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ἐξαπατᾶται, ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Imoreà ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeóne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eumdem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, bi ſe ad vos applicant.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus ἐναλλαγῆς qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M. Seneca *Suaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis lavdaverat,

—ſtratíqe per herbam,
Hic meus eſt, dixere, dies. —

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſolœciſmum, qòd cùm plures induciſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententiis optimis accuſabat id qod erat optimum. —nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum qidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Alloquti ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τῶν, i. e. τίνων ἕκαστον συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de iſtis alibi ſuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόσμα πόλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Ὁδὲν ἀπεκκαθάρσιον. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qò uno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, quale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ eâdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi autem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*; *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Similem pronunciat. Qin & τῶν ἀνεπιτηδείων vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐκ-

ἀρὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, ὅσ⊖ Ἀετίων, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, νόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως ἐγγένηται.

Μιᾶς ὕσης] *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes qaſi membra eſſent. Vide *ſupr.* § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶν⊖ φιλοσοφεῖ] *alius ſine toga philoſophabatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul indutui bubobant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantùm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί ποτε, ὦ ἄνδρες, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χλαῖναν δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ χρήματος orat. 72. Τὰς μὲν γὰρ πλουσίως ἐσθῆτος ὁρῶντες φορὰς ἅμα πλούσιον ἀναζωσαμένας, ὑπόπτως πως διέκειντο· καταγελῶσι δ' ἂν τύραννον, εἰ μὴ ἄνθρωπος ἐνεσκευασμένος ἦν, ὡς οἰκεῖα τὰ χρήματα ὑπάρχοντος τῇ ἐρημίᾳ, ἣν μᾶλλον ἀσκοῦντας. ἐπειδάν τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα καὶ ἰματίῳ, κομῶντα πλὴν κεφαλῆς καὶ τὰ γένεια, οὐκ οἶδ' ὅτι τε εἰσὶ φρὸς τοῦτο ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλὰ σπεύδουσι παρελθεῖν· ἀλλ' ἐρίζουσι, καὶ ἅτε διαλέγεσθαι, ἢ λοιδορῆσαι, ἢ ἐνίοτε ἔλκειν ὑπλαβόμενοι· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κομῶσι φιλοσόφοις ξυνηθὲς ὂν ἢ σολὴ αὐτῷ, καὶ τέρπον τινα ἀνεπιδεῆ δόξαν. *Philoſophis,* inqit, *conſuetus hic habitus;* Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis cauſſa pallii duplicandi, qòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πλύξαι δοκιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητοῦμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλόους τὸν πρόσωπον φέρων, τέρπον τινα δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· quod ſcil. *tunicam non haberet.* idémque de Cynicis, πρόσωπον μόνοις χρῆσθαι· atque erant Cynici, & qi Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον· εἴτις ἀχαλκεῖ,
Μηδὲν πειράτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον.

Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defuerit cui
Æs, poſitâ tunicâ, nè ampliùs eſuriat.

hoc eſt, ſi qis eſurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti δόξαν χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

——*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia.——

qia Stoici tunicas, ut reliqi philoſophi, & Græci omnes geſtabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. & *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam. qæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Cameron. *in prælect. ad Matth. c.* 18. *v.* 25. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtiſſe.* à Satyrici Scholiaſte forſan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, avtor eſt Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι γὰρ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπολιτευμένῳ καὶ ἄνευ γραμμάτων φιλοσοφεῖν. Qin & è noſtris qidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturâsqe eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γεγονότων· καὶ ἀφορμὴν, ὅτε βούλομαι, τοῦ λόγου ἀναγινώσκειν τὴν θεῖαν. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber eſt; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum avtem qi hoc dixerat, Antonium is *Juſtum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum:* qi & *hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα ἢ οὐκ ἤπίσατο, οὐκ ἐδαίμαζεν· ἀλλὰ νῦν ἀκούσας, ὡς ἀφορμὴν τοῦ γράμματος, καὶ αὐτὸν τόπων ἐφευρεῖν ἐπήνεσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiqiorem, ipſámqe earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλ⊖ ὅτου] malim, ἄλλ⊖ ὅτος. *alius qispiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam:* ἄλλ⊖ ὁτοῦ τις ἀνατρέψει, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ὅτος ἔτερος.

Ἠμίγυμν⊖] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exorti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympoſ.* Ἐς τὸ δεῖπνον καλέσας ἑαυτὸν, ἄγετο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, qæ dicit Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, qanò minùs qàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici ſeminudi;* nimirum, *qia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejiciebant; & ſic excluſo dextro, obvelato ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. l.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὤμιον ἔξω. indè ἐξωμὶς veſtis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης διὰ ἐξωμίδος φησὶν ἡμᾶς ἢ ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμίαι. Lucian. *Βίων πρᾶσις*, de Cynico, ὅτε, ὁ τὸν τρίβωνα ἐξηρτημένος, ἡ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&c.

& de Cynicis Tatian. *p.* 41. Θαυμάσιον δὲ ὅσον ἐξαμαυῶσι. quem *nudum* scil. *& exertum*, ut Cyprianus, habebant.

Ἄρτος ἐν ἄγκῃ] hoc vulg. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſumma rerum omnium indigentia, operam det philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν σεμνόλαι θέλῃς, ἄφες τοὺς πόνους διαλογισμοὺς· ἐὰν ἀμελήσῃς σὺ ἐμοὶ, οὐκ ἔξω διαφορὰς. χρόνου γὰρ λειμῷ δεήσομαι, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις παρασκήψαν. *Tuorum eſt pulmentorum ſcrutinium amare; neque enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Buleſi noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππον, ἐν δ' ἀρότῳ βοῦν.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.
Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

--nec qiſqam ferè, qam ſibi ſortem
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſequentes.
Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Qui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Nevem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qi didicit, dare; qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.--
Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων δεῖσθαι. ἀλλὰ δεῖ τὸν Πυθικὸν χάλκιμμα παιδάριον, αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσις ἐστὶν ἢ πλοῦτος, ἢ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζῆλον ἕλκειν, ἢ μεγαλιάσθαι πλεῖ φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσατεῦσι] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ὀπτέτεροφος τὸ σιωπᾶν πρέπει] Socrates apud Platon. in *Critone*. & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐπὶ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ κἀμοὶ δοκεῖ. *Davida noſter; Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גֹּל עַל יְהוָה דַּרְכֶּךָ *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. & *Pſal.*

ταῖς δὲ σὺ καταγέλᾳ, οἷς ἂν ὁ μειράκιον ἐξαμαύσειν λαλῇν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum puero, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſthani Valantis imperatoris oulinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſſerenti; ὑπεμειδίασε δὲ ὁ Δημοσθένους ἀκούσας. *Etiam Demoſthenem, inqit, illiteratum vidimus.* ampliúsqe ſuccenſenti; Ὅτι δεῖ τῶν θεῶν λαλεῖν κρυπτὸν φοβεῖσθαι. δυμαίνου δὲ θεῖον ἐπαίειν ὁ δύνασαι, βιβλιαμάρια ἔχων τὰς δυνάς. *Tuum eſt pulmentorum ſcrutinium amare; neqe enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Buleſi noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oportuerit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἐν ἅρμασι μὲν ἵππον, ἐν δ' ἀρότῳ βοῦν.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat ephippia bos piger, optat arare Caballus.
Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

--nec qiſqam ferè, qam ſibi ſortem
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſequentes.
Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Qui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Nevem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qi didicit, dare; qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.--
Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων δεῖσθαι. ἀλλὰ δεῖ τὸν Πυθικὸν χάλκιμμα παιδάριον, αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσις ἐστὶν ἢ πλοῦτος, ἢ μὴ ἄλλον ἄλλοτε βίον ζῆλον ἕλκειν, ἢ μεγαλιάσθαι πλεῖ φύσιν. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περισσατεῦσι] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ὀπτέτεροφος τὸ σιωπᾶν πρέπει] Socrates apud Platon. in *Critone*. & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐπὶ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ κἀμοὶ δοκεῖ. *Davida noſter; Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גֹּל עַל יְהוָה דַּרְכֶּךָ *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. & *Pſal.*

Psal. 55. *v.* 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius, *Prov. c.* 16. *v.* 3. גּוֹל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apost. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phrasis Marco familiaris, ità *supr. l.* 3. § 4. ἀσπασάμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάριστον. Qod idem in sacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *v.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* וּבְכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Evang. c.* 22. *v.* 37. Ebraisans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ἢ μηδενὸς] Annot. Lugd. μηδενὶ. qorsum, qæso?

Μήτε τύραννον, μήτε δοῦλον] Neqe præter jus fásqe qendam opprimendo, neqe præter decorem alicui inferviendo. Illud Apostolus *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Istud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atqe hoc forsan fuerit, qod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. § 28. ὅτε τραχυφθὸς, ὅτε πόρνη. Laxiùs *tyranni* nomine abusus Seneca *ep.* 114. *Animus noster modò rex est, modò tyrannus. rex, cùm honesta intuetur, salutem sibi commissi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil sordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus est; transit in nomen detestabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim observetur, qæ hîc sejuncta Marcus posuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *serviliter assentiri*, in eisdem personis conjunctim freqentissimè deprehendi. De Pseudopropheris Judas Apost. *epist. v.* 16. Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De sui temporis Episcopis, Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 125. Ὡς τὰ πολλὰ, τοὺς μὲν ἄρχουσι, τοῖς δὲ δικαίοις καὶ τοῖς μὲν ὑπατεύουσι, τοῖς δὲ ὑπατευθεῖσι καὶ τοῖς μὲν κακοῖς ποιοῦσι, τοῖς δὲ χαρίζονται τοῖς μὲν ὑπάρχουσι, τοῖς δὲ ὑποπεσοῦσι καὶ φοβοῦνται μὲν τύπτοι, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τύπτων. De Carthaginiensibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δῆμον ἤδη ὑπήκοον τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀθυρόστομον ἐν βόθοις, ἀχειρότατον ἐν ἔργοις. De Persei Regis avlicis, Livius *hist. l.* 45. *Servire regibus humiliter, aliis superbè imperare assueti.* Et de turba in genere, *l.* 24. *Hæc natura multitudinis est; aut servit humiliter, aut superbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expostulatio, *de benef. l.* 3. *c.* 28. *Servum tu qenqam vocas, libidinis & gulæ servum, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à servo tuo posse dari, cui osculum alieni servi beneficium est? qæ est tanta animi discordia? eodem tempore servos despicis, & colis: imperiosus intra limen, atqe impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, qàm contemnens. neqe enim ulli magis abjiciunt animos, qàm qi improbè tollunt: nulliqe ad calcandos alios paratiores, qàm qi contumelias facere accipiendo didicerunt.* Ità qod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis*. Τὰ ἐναντιώτατα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει εἶναι, ὥσπερ ἐν τῇ χρωμάτων τῇ μίξει. qod & Marcus ipse monuisse videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα] forsan ταὐτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem qæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Αὐθαδιζομένους] *jactabundos.* Cas. hoc est, ἀλαζονευομένους. *præfractos se gessisse.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους] *mori optantes.* Cas. qod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦσι dixit. & Xyl. *votis mortem vocâsse.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliorum mortem voto, sive prece expetentes.* qod, optione datâ, non petiviss Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἔτι ὑδαμοῦ] idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *supr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐπιχαράς χρόνων] *periodos.* Cas. περιγραφὰς. Malim, *signaturas*, sive *signationes*, eo sensu, qo Tacitus an Fabius *de caus. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, qam oratorum ætatem signatione istâ determinetis:* ut ἐπιγραφαὶ χρόνων, sint *tempora* regis alicujus imperio, ave ejusmodi notâ aliqâ insigniore *designata.*

Κατεντιθέντες] *cùm ad summum contendissent.* Xyl. *Cùm hoc aut illud enixè contendissent.* Cas. optimè. Vide *supr.* § 3. μηδὲ κατενίσσειν.

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ συνήθεια] qod Psaltes *Psal.* 146. *v.* 4. *Abscedit spiritus; ad pulverem suum redit: eo ipso die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κενὰ σπουδάσας] Vide *l.* 2. § 2. *supra* § 3. μὴ κενῶς.

Ἀφύσεις] ità *supra* § 19. παίσης δὲ ἀκαίρως τὴν φυσικὴν ὁδόν.

Ἡ ὑπερφυὴ καθ' ἑκάστην πρᾶξιν] ὑπερφυὴ hîc Marco, qod περισσοχὴ Epicteto *dissert. l.* 4. *c.* 12. Τί ἐκ δίκτυα τῇ περισσοχίᾳ φυλάσσεις σύμμαχον παῖσαι δίκαιον τί ἐν; ἃ δεῖ περισχεῖν ἀλλ' ἔχου. τί ἐν κωλύει περισχεῖν; μὴ γὰρ ἐξαιρετή τι μέσης πόδιν, ἐφ' ὃ ἃ διατείνει τὸ περισχεῖν. Saltem περισσοχὴ illa jugis, via est ad ὑπερφυῆ talem qalem Marcus hîc præscribit, præstandam, qâ nimirum post feriam rei cujusque considerationem ad sedulam debitámque

támque pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad seqentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Qod autem περιοχὴν διωκτικῆς Epictetus, id συνέχειαν ὁρμητικὴν περιοχῆς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ appellat Hesychius noster *in ascetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ σύμμετρον] i. e. pro rerum, circa qas versatur, & in qibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ἅμα μὲν τοι τῇ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνεχόμενα. Hoc est, qod Lucilius, referente Lactantio *instit. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Qeis ni versamur, qeis vivimus, rebu' potesse.
Virtus est homini, scire id, qod qæque habeat res:
Virtus, qarendæ rei finem scire modúmqe:
Virtus, divitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, qod reipsa debetur bonori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans qanto qidqe dignum sit, maximè utilis. qid enim est tam necessarium, qàm pretia rebus imponere? secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut qanti qidqe sit, judices: secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmqe: tertium, ut inter impetum tuum actionémqe conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acriórve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσωπήσεις] *Non aegrè feres, animo conceides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσωπεῖν.

Ἐὰν μὴ ὑπὲρ πλέον ἢ περιττὸν ἀεὶ τὰ ἐλάσσω καλαγίνῃ] *Si non pluris qàm par est, rem ullam feceris; vel plus qam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν] Male accepit ista Xylander, cùm vertit. *Usitata qondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διύνεγκε ὄνομα, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνευτὴν γίνεσθαι, ἢ τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσαν περιεχούσης, ὁμοίως ἅπασι ἀσυνήθη ἡμῖν. Et, *Qi glossemata interpretati sunt:* inqit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs qàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse Τὴν λέξιν à *glossa* distingvat: Ὅσα πάντων ἧττον ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δ' ἐκπέπτωκε, γλῶτται καλοῦσι. Fabius etiam *instit. l.* 1. *c.* 14. *Glossemata, voces minùs usitatas; glossas, linguam secretiorem, interpretatur.* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἐστί τις ὀνομασία ποιητική, γλωττηματικόν τε καὶ ξένον καὶ τραχὺν καὶ πεποιημένον, ὃν ἥδιστα ποιοῦσι. Idémqe in Thucydidis historia observat qædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηχαιωμένα, καὶ δυσέκφατα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ἐνομάτων πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συμπίπτοντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενιζόντως παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνεκα τὸν πολιτικὸν ἀναπλαττόμενον διαλέκτοις ὡς βαρβαρίζουσι, δι' ἃς γλώττας τὰς τοιαύτας περιαιροῦσι. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν τὸν ἀπεξενωμένον διάλεκτον dixere, ut Evstath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλήπτους ἴσως τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atqe hinc ὁ γλώσσαν λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *lingvâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de cavsa silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Glossematis* autem vox, qam ex nullo Græco scriptore afferri Hen. Stephanus asserit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem, & à rebus & personis ad sermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hîc ἀντιστρόφως à verbis ac sermonibus ad personas résqe ipsas:

Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit ætas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntqe.
Debemur morti nos nostráqe. sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aqilonibus arcet,
Regis opus; sterilísqe diu palus aptáqe remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniqum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum sermonum stet honos & gratia semper.
Multa renascentur, qæ nunc cecidere, cadéntqe
Qæ nunc sunt in honore vocabula si volet usus,
Qem penes arbitrium est, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον] de qo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conscripsit.

Καίσων] Cæsonis nomine insignes plures exiterunt. è qibus Cæso Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipse Consul rempub. sustinuit*, &c. Cæso Qintius, legis Agrariæ, prout alter ille, oppugnator; de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitios popularésqe procellas sustinebat.* Dictos autem *Cæsones. à cæso matris utero, qi necatis matribus nati sunt, tradunt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Cæsaris* nomen ortum sumptisse, sunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in *Æl. Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐάλεσος] Sævitiâ atqe immanitate insignis præ cæteris hoc nomine Volesius Messala, (ità Lipsi. ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Volesus nuper sub Divo Augusto proconsul Asiæ, cùm CC Cani die securi percussisset, incedens inter cadavera vultu superbo, qasi magnificum qiddam conspiciendúmqe feciisset, Græcè proclamavit; O rem regiam!*

am! Quid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτης] Λεοννάτης Svidæ; qi Philippo Macedoni ſangvine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέροχον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτης, ſive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίστηλα] Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελῶς λήθη κατέχωσιν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim πρὸς τὸν τῶν σωμάτων κατάχωσιν, tanqam memoria ipſorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intercidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Ἄϊστοι, ἄπυστοι] Adſpexit Telemachi verba apud Homerum *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam reſciſcere poterat;

Οἴχετ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Euſtath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· ἀεὶ δὲ μηδὲν ἱστορεῖται τις, ὅτῳ αὐτὸς ἰδὼν, ἢ ἐκ γνώσεως ἀπὸ πράξεως. ἤτοι μαθήσεως.

Τί δὲ καὶ ἔστιν ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. qod eſt à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & inchoavit & concluſit. contendit autem Caſavbonus & cum exordio Perſiano illo,

--*ô qantum eſt rebus inane!*

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abeliſqe ſecundo geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמוּ *Adam Abeli compar eſt*, id eſt, *homo vanitati. Pſal* 144. *v.* 4. & *Pſal.* 39 *v.* 6. כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel eſt omnis Adam*: id eſt, *qivis homo totum vanitas.* Græc. interpr. τὸ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco noſtro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus ſecutus eſt, iſta ità eſt interpretatus; *Qanqam qid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia ſunt inania.* tanqam Marci dictum iſtud ei gemmam eſſet, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum eſt memoria, neqe futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem nevter aſſecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tantùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam ſuprà tetigerat; etiam hoc dato, poſſe hominum rerúmqe ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπατήσεως. & *l.* 5. § 33. τὸ ἐνδοξιμεῖν περὶ τοιούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἔν ἐστι, πρὸς ὃ δεῖ πᾶσαν εἰσφέρειν; ἐν τοῦτο] qare ἓν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον ἐστὶ τὸ παρεπόμενα ἰδιωτικὸν. *l.* 2. § 17. qia ἐν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώσιμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, neqid ex his qæ eveniunt, ſubitum ſit. qicqid enim fieri poteſt, qaſi futurum proſpiciendo, malorum omnium impetus mollit. qi ad paratos expectantesqe nihil afforunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus [ſperantibus f.] graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in qâm tumultuoſum me contubernium natura claſſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens prater limen immaturas exeqias fax cereúsqe præceſſit: ſæpe altius vicentio ædificii fragor ſonuit: multos ex his qos forum, envia, ſermo mecum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatus intercidit. miror aliqando ad me pericula acceſſiſſe, qæ circa me ſemper erraverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἐπ' ἐρχῆς τοιαύτης ἡ πηγὴ ῥέον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Pie admodum Charidemus apud Dion. Pruſ. *orat.* 30. Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ὕστερον, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. χρὴ δὲ μηδὲν ὑπ' ἐκείνου γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ λυπεῖσθαι φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐχὲ σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συμπλέκουσαν] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epiſt.* 57. *Qod maximum vinculum ad bonam mentem, promiſiſſe virum bonum. Sacramento rogatus es: eadem honeſtiſſimè hujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferroqe necari. Ab illis qi manus arcnæ locant, & edunt ac bibunt, qæ per ſangvinem reddant, cavere ut iſta vel inviti patiantur; à te ut volens libensqe patiaris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſegatur, huic pareat. optimum eſt pati qod emendare non poſſis; & Deum, qo agente cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari.*

mitari. malus miles est qi imperatorem gemens sequitur. Paratos nos inveniat atque impigros: fatum. hic est magnus animus, qi se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qi obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, quàm se. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat; & qicqid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impenduntur, impenduntur, & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: sequuntur illam, & æqant gradus. Si scissent, anteceſſissent.* Mox, ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis qeri posse, qòd non antè mihi voluntatem vestram notam feceritis. prior enim ad illa venissem, ad qæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliqam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dediſtis. à volente feretis, qicqid petieritis. qid ergò est? maluissem offerre, quàm tradere. qid opus fuit auferre? accipere potuiſtis. Sed nè nunc qidem auferetis: qia nihil eripitur, nisi* * *retinenti:* [* *renitenti.* f.] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec servio deo, sed assentio.* Idem *epiſt.* 61. *Da operam, nè qid unqam invitus facias. qicqid necesse est, futurum est. repugnanti, non volenti necesse est, in volente necessitas non est. Ità dico, qi imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit, facere qod nolit. Non qi jussus aliqid facit, miser est, sed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epiſt.* 54. *Nihil invitus facit sapiens. necessitatem effugit, qia vult qod ipsa coactura est.* Itaq; qod Periander apud Avſon.

Faxis, ut libeat qod est necesse.

& —*velis, qodcunqe necesse est.*

sed & pleniùs Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Qod fis, esse velis, nihilqe malis.

Παρέχων σωτῆσαι] Vide *l.* 3. § 4. & § 11. & *ſuprà.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident c.* 5. *Qid est boni viri? præbere se fato.* Qin & piè admodum, & supra qod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατετάχθαι, τὸ πείθεσθαι τῷ θεῷ, καὶ ἕπεσθαι πᾶσι τοῖς γνωμίμοις, καὶ ἀκολυθεῖν ἑκόντα, ὡς ἂν τοῦ τῆς ἀεὶσης γνώμης ὁπτελεκμόρος. & diſſert. *l.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; τὼν ὀρεξίν σε καὶ τὼν ἔκκλισιν τῷ θεῷ μέλσω· ἐκείνῳ παράδος. ἐκείνος κυβερνάτω· μετ' ἐκείνε τετάχθω, καὶ τῇ ὑπ' ἐκείνε διοικήσεσι; *Deum* dicit, qod Marcus κλωδὼ· i. e. *fatum*: qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipſe, avt saltem *Lex Dei.* Senec. *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic est ex qo suspensa sunt omnia causa causarum.* & *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Hunc eundem & fatum si dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud sit, qàm series implexa causarum, ille est prima omnium causa, ex qa cætera pendent.* Idem rursus *de provid. c.* 5. *Ille ipse omnium conditor ac rector scripſit qidem fata, sed & sequitur. Semper paret, semel jussit.* Qæ dicta notat Lipsius ex opinione, qâ censebant *Jovem dictare*; (unde illud, *Fatur, & est fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l.* 1.) *scribas ejus, ipsius decreta in areas tabulas referre.* & *nat. qæſt. l.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto.*

Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὰ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλῃς· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe sensu, unde & interpres omisit prorsus, εὐρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epicteti codices impressi, qi *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpsit, exhibent etiam depravatiùs, qoad scripturam saltem, εὐπυήσεις. εὐροήσεις opponitur τῇ δυσροήσεις, qod *suprà* positum est. Emendationem confirmant Laërtii illa *l.* 7. in *Zen.* Εἶναι δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸν τῦ εὐδαίμονος ὁρισμὸν, καὶ εὔροιαν βίε, ὅταν πάντα πρὸς πίπτῃ κατὰ τὸν συμφωνίαν τῦ παρ' ἑκάστε δαίμονος πρὸς τὸν τῦ ὅλε διοικητὴν βέλησιν. Idem Epictetus & diſſert. *l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ δὲ πόσπολε ἂ θέλων ἐκολύθην, ὅτ' ἠναγκάσθην μὴ θέλων. προσκαλεῖται με λέγων τὸν ὁρμὸν τῦ θεῦ. θέλει τι; καίτοι θέλω. ἃ βέλεται; ἃ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δύνατος πρὸς τὰ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; ἃ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὗτος ὁρίζεσθ καὶ ἐνόει, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ προσηταπάξῃ τις ἑαυτὸν, δεδόσται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις προσκαλεῖ; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς οὖν τοῦτο γένηται; πῶς δ' ἄλλως, ἢ ἐπισκεψάμενος τὰς ὁρμὰς τῦ θεῦ καὶ τὼν διοίκησιν. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς ἂν ἐπόμενον ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν εὐαρεστόμενος τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἂν ᾠφελίμως ἐλεύθερος; ἐλεύθερος δ' ἐστὶν, ὃν γένηται πάντα κατὰ πρόαίρεσιν, καὶ ὃν κωλύειν. τί οὖν; ἀπόφοιτον ἐστὶν ἐλευθερία; μὴ γένοιτο. μανία δὲ καὶ ἐλευθερία; εἰς ταυτὸν ἥκετον. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι βαδίζειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμενον εἰ, παραφρονεῖς. οὐκ ἐνδέχεται, ὅτι πολὺν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ καὶ ἀξιολόγον; τὸ δ' ὡς ἔτυχε μὴ βέλεσθαι, τί δ' ὡς ἔτυχε δόξαι γίνεσθαι, τοῦτο κυδωνίειν, οὐ μόνον οὐκ εἰ) κολὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἰ)· πῶς γὰ ὅτι γραμματικῶν ποιοῦμαι; βέλομαι γενέσθαι ὡς θέλω τὸ Δίων ὄνομα; ὑ. ἀλλὰ δεδόσκεσθαι θέλειν ὡς δεῖ γενέσθαι. τί ὅτι μυσικῶν; ὡσαύτως. τί ἐν τῷ κιθόλῳ, ὅτι τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μὴ, οὐδενὸς ἦν ἄξιον τὸ ἐπίσασθαί τι, εἰ πᾶς ἑκάστων βελήσεσι προσεμπίπτετο. ἐν ταῦθα ἓν μόνον ἐπὶ τῷ μεγίστῳ καὶ κυριωτάτῳ τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐρεῖταί μοι θέλειν, οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι, τοῦτο, μανθάνειν ἕκαστα ὅτως θέλειν ὡς γίνε-

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάξας. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam favsta omnia precarus, dixerat, Ὅσα βύλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunqe velis.* regessit, συνήμει· ἀλλὰ βελόμιλυ μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunqe dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thrasææ in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελέτᾳν ἀρχέτυπ τὸ δεδομένον; *Non vis discere in eo, qod est tibi datum, acqiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Ὡς δ' ἂν ἢ θέλημα τῦ ἐρανῦ, ὕτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse volucrit.* Siqidem cælum ibi pro Deo; sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. *v.* 21. Pii illi, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τῦ κυρίυ γενέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά συ. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. & Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. *v.* 36. Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat. Vide,* (inqit, Jo. Gerson. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist.* 93. *Utrum æqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item *epist.* 149. *Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel finere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep.* 74. *Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Avg. *in Joan. tract.* 52. Vide & *l.* 10. § 14.

Σωνῆσαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμηρύσαι, *innere,* sive *intexere & intexere*; tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr.* § 40. Ὅια τις ἡ σύννησις καὶ συμμήρυσις. Epictet *dissert. l.* 1. *c.* 12. Σκέλος ἓν μοι γοῦν πεπηρωμένον; ἀνιλεόπουον, εἶτα δ' ἓν σκυλύλειον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ὑπεδύσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ὑπεχήσῃ; ὁ χαίρων παρεχωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις δὲ καὶ συγκρατήσεις τοῖς ὑπὸ τῶν Διὸς διατεταγμένοις, ἃ ἐκεῖνος μὲν ἅπαντ Μοιρῶν παρεσῶν καὶ ἐπακολουθούντων σοι τῷ γένεσιν ἄρασι καὶ διάταξιν; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istic de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hìc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est avtem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὸν Ὕπανιν πόταμὸν ζῶον πτερωτὸν, τετράπτερον ζῆ καὶ πέτεται μέχρι δείλης. καλαφθειρομένυ δὲ τῦ ἡλίυ ὑπεμαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένῳ ἀποθνήσκει, βίῦν ἡμέραν μίαν δὲ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l.* 2. *c.* 4. qi & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ὅτω κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἐκ τῦ μέτρυ τῦ κατὰ τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκεῖνον, ἄνθρ ἱστορεῖται, τὸν Πόντον γινόμενα, τὸν ζωὸν ἔχειν ἡμερησίαν, ἔνθεν μὲν γηνόμενα, μέσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δ γηρῶντα, καὶ τελευτᾶντα τὸ ζῆν, ὡς καὶ κἀκείνων ὧν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἴτε ψυχή τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἑκάστοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δή τι γ' ἂν συμβαίνειν; ὥστε τὰ περὶ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνυς παρέχειν καὶ πάνυα, τὰ δ' ἀπεραίνοντα πάντως ἂν εὐθυμοτέρους. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss. φ.* v. 85.

Νήπιοι, ἀγρειῶται, ἐφημέρια φρονέοντες·
Καλεῖται ἐφήμερα ζωύρια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπ' ἀνθρώπυ. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo,* referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονα ὀλιγόβιον καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον ἀπέρμα. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἀλλ' σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἔκφυγες ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, δειλοῖσι βροτοῖσι. & qod amplius est, θνητοῖσι βροτοῖσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——qid me vocas, homo?

in illis, Ὦ τάλας ἐφήμερε. Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Τὸ ζῆν ἔοικε φορτῷ ἐφημέρῳ· τό τε μῆκος τοῦ βίυ ἡμέρα μιᾶ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ὀλιγο-

χεξόνιον, ob vitæ brevitatem; qasi animalculi illius instar, unius tantùm diei sint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερήσιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de crastino nevtiqam soliciti. qo sensu Clemens *Pædag. l.* 1. *c.* 12. D. Christi præceptum illud Matth. *c.* 6 *v.* 34. Μὴ μεριμνᾶτε οὖν εἰς τὴν ἄυριον, explicans; ait Christiani hominis vitam esse βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémqe ἡμερήσιον indè dictum avtor est ex Satyro *de viris illustr.* Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. & in partem seqiorem ità vocantur etiam, qi præsentia tantùm spectant, futuros interim rerum exitus minimè prospicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βροτοὶ, καθημερινὰ εἰδότες, ἃ προσφώμενοι τὸ μέλλον. atqe ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de scenicis & palæstricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελώκισαν δὲ οἱ πολῖται τὴν λαβόντων ἐφήμεροι καὶ σαυνικοὶ τοὺς βίους ἀνθρωποι. qod Persius *Sat.* 3. *v.* 68. *ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l.* 2. qi barbarorum esse hoc ait. *Si barbarorum*, inqit, *est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian.* 1. Οἷς τὸ ζῆν τοῦτο νομίζεται μόνον, καὶ οὐκ ἐγκαλεῖν τῇ δαιμονίᾳ περὶ τὰ ἐκείθεν, ἢ δὲ εἶναί τινα νομίζουσι τὴν τῇ ὑπ' ἐκείνων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶσι βίον ἀλόγων, τὸ ὡς ἥμερον καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιωδίοντες.

Καὶ τὸ μνημονεῦον] Vide *suprà* § 19. & *l.* 7. § 5. Cas. ista qomodo cum seqentibus committit, videas licet, si otium est. Mihi Xylandri dispositio magis arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται] leg. ὅτι πάντα—γίνεται. ut in membro proximè seqenti, ὅτι οὐδὲν ὕστερος φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν] Ità *l.* 7. § 18. Τί γὰρ διαφέρει χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide *ibid.* § 25. & *l.* 6. § 15.

Οὐδὲν ὕστερος φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις] Ità *l.* 7. § 16. Τί καὶ φίλτερον τῆς τῶν ὅλων φύσεως & *l.* 9. § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ totius solenne munus est.*

Ποιεῖν νέα ὅμοια] ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l.* 7. § 25.

Σπέρμα γὰρ τέτοιόν τινά] qia istud ex illo nascitur. Ità σπέρμα τῆς γλύστρας, τὴν ὕλην dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 14. Et παναπερράναν τῶν στοιχείων, τὴν φύσιν, Democritus & Levcippus, apud Aristot. *de cœlo l.* 3. *c.* 4, &

——*discordia semina rerum,*

Naso *Metam. l.* 1. sed & sensu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adversa ex secundis, ex adversis secunda nascantur. Occultat utrorumqe semina Deus; & plerumqe bonorum malorúmqe caussa sub diversa specie latent.* Et Demosth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπόρος παραχὼν, ὅσα τῶν φαύλων κακῶν ἄπο. *Qi semen*, i. e. caussam, occasionémve, *præbuit, is malorum indè enatorum avtor meritò habetur.* Hoc est qod Pavlus *ad leg. Aqil. l.* 22. *Pandect. l.* 9. *tit.* 2. *c.* 30. *Qi occasionem præstat, ipse damnum feciſſe videtur.* Cicer. *Philip.* 2. *Ut igitur in seminibus caussa est arborum & stirpium: sic hujus luctuosissimi belli semen tu fuisti.* De Corinthiorum beneficentia Apostolus ad eosdem *ep.* 2. *c.* 9. *v.* 10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Synesius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι νομίσαιμι ἀπολαῦσαι φῶτος ἧς ἐκάστοις σπερμάτων τῆς βλάστης, διόν τε πάντῃ βασιλέα, τοιοῦτο περιφώμενον. Senec. *ep.* 120. *Natura nobis semina scientiæ dedit; scientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l.* 5. *In pueris virtutis semina, scintillulas igniculos videmus. Naso Trist. l.* 2

——*ludi qoqe semina præbent*
Negitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μίτεον καλαβαλλόμενα] indè σπέρμα καλαβολῆς, de Sara usurpatum Apostolo *ad Hebræos c.* 11. *v.* 11. de qo multa gratis argutantur interpretes, Piscator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καλαβαλλόμενα dixit, qomodo Chrysippus apud Laertium in *Zenone*, ἢ τὸ σπέρμα πνεῦμα καὶ πλῆθος ὑσίας, ὡς δοκεῖ ἐκ τῆς εἰς τὸ γλῶ καλαβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα ἐκ ἐπὶ φύσεται. qod de obscœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipsius *physiol. Stoic. l.* 3. *c.* 6. caussam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; sed à Satorum seminio argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l.* 6. § 15.

§ 37. Ἥδη τεθνήξῃ] Vide *suprà*, § 12. & *l.* 2. § 6. & *l.* 10. § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c.* 37. ἔγως ἡμῖν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενοι τοῦ ζῆν καὶ τεθνήξεται, μὴ παυσάμενοι.

Ἀνύποπτος τῷ βλακιῶσαι] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῆς διάκλεπτε] Videri possit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *supr. l.* 2. § 8. & *infrà l.* 7. § 55. prohibeat, περιεκλώσειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri:* istic autem illos eosdem considerare jubeat. Verùm ipse ista optimè conciliat, *l.* 3. § 4. ubi hoc verat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *sine justa utilique caussa.* Non vult itaque ut aliorum animos sensúsqe intimos indagemus, avt per meram curiositatem divagando, avt de nobis factisq; nostris qid senserint, sensurive sint, solicitè cogitando: vult tamen, ut eosdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipsorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in

eis

eis bonum noſtrum nevriqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμους] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φρονήσεις ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magis, qia ſequitur, διὰ φόβους, διώκουσι. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!—

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσαται] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὲν ἔν πνι τροπῇ ἢ ἑτεροίωσει τῦ περιέχοντος] ὕδε μλω, leg. τὸ περιέχον avtem hîc *cælum* intelligit Xylander. atque ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aere ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Περὶ δὲ τλὺ θάλατταν ἢ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωνται ἢ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰ μὴ κραλεῖς μηδὲ κωλύειν τλὺ κράσιν ὑπὸ τῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Εἰς πλείω γὰ ἢ χρ' μικρὰ μεμεισμένων ἧς ἀρχῶν, ἐυκίνηλα γίνεται τῷ περιέχονλι ἀέρι, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona maláve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœliqe ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſqe humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmqe varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cæli mobilis humor
Mutavere vias;—
Vertuntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.—

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cæli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἢ τῆς ἐνθῶν αἰσθήσεις τις αὐτοῖς παρέπεται διὰ τλὺ τῶ περιέχοντος ψυχρότητα ἢ συνόπτητα τλὺ χ' τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συμβεξομοιῦδες πφύκασιν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκλω. ὃ γὰ δ' ἄλλω, διὰ τ' ταύτλω τλὺ αἰτίαν χ' τὰς ἐθνικὰς ἢ τὰς ὁλοσχερεῖς διαστάσεις πλείστον ἀλλήλων διαφέρομεν, ἤθεσί τε ἢ μορφαῖς ἢ χρώμασιν, ἔτ' τ' ἧς ὀπτικῆς ἰδμάτων τοῖς πλείοσις. Cicero *Agr.r.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, qàm ex iis rebus, qæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, quibus alimur & vivimus.* & qæ ſequuntur. nam argumentum hoc latiùs perſeqitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas qantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & qaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáqe ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis tenue cælum; ex qo acutiores qoqe putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de provident.* apud Eviseb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰ ἡ Ἑλλὰς ἀψυδῶς ἀνθρωπογονεῖ, φυτὸν ἀρχαῖον, ἢ βλάσημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἐποτήσασα οἰκειότροφον ἐπιστήμη. τὸ δ' αἴτιον, λεπτότητι ἀέρος ἢ διάνοια πέφυκεν ἀκονᾶσθαι. διὸ ἢ Ἡράκλειτος ὑπὸ σκοτῦ φησιν, ἔ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη ἢ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accepit. de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τλὼ ψυχλὼ τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τλὼ ψυχλὼ ἐπέχειν, § 34. Sed & τῷ σώματι τλὼ ψυχλὼ περιέχεσθαι, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtîc qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι ἢ διάνοιαι ἅπονται τοῖς σώμασι, ἢ ὑπ' ἐκείνων αὐταὶ μετ' ἐμπαθείας ἀπαθεῖς ὄσαι περὶ τὰ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὴ δῆλον πάνυ γίνεται, ἔν τε ταῖς μέθαις ἢ ταῖς ἀφροδισίαις. πολὺ γὰ ἐξαλλάττουσαι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ τῦ τὰ σώματος παθημάτων. ἢ τἀναντίον ὃ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷόν τε ἔρωτας, ἢ φόβους τε, ἢ τὰς λύπας, ἢ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ ἢ τὸ σῶμα συμπαθεῖν ἀλλήλοις· ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιωθεῖσα σωματοῖ τλὼ τὰ σώματος μορφώ. πάλιν δὲ ἡ τὰ σώματος μορφὴ ἀλλοιωθεῖσα σωματοῖ τλὼ τῆς ψυχῆς ἕξιν, qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi ægrotat, videmus corpore hunc ſignũ dare:
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τλὼ προαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅτι τὸ ὑπολαμβάνον] id eſt, ἔτι δύναμις ὑπολητική, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τῦτο μὲν ὑπολαμβανέτω] qod ſupr. § 7. φέρειν τλὼ ὑπόληψιν, ἤρτει τὸ, βέβλαμμαι.

Τοιῦτόν ὄζι] leg. τετύφι. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὁ γὰ ἢ τῷ χ' φύσιν ἑιῦνι ὀπάσης συμβεβ[illegible]] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὃ γὰ [τῷ παρὰ φύσιν] ἢ τῷ κ.τ.λ. reſpondent enim duo hæc membra ſuperioribus illis ἀνδρὶ ἢ ἀγαθῷ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τῦτο χ' φύσιν ὄζιν, ὅτε παρὰ φύσιν [illegible] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magis [illegible] naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs paulò a[illegible] differentem ac diſtinguentem.

§ 40. Ἐν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. [illegible]

insomn. ὁ ἐνὶ ζῴῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id inde probant, quia τὸ ζῷον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον· ἔστιν δὲ τοῦ κόσμου κρεῖττον· ζῷον ἄρα ὁ κόσμος. *praestantius est animans non animante: at mundo nihil praestantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῷον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pemand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεὸς ἐστὶν, ὁ δὲ ἄνθρωπος δεύτερον ζῷον μετὰ τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἐκ ἦν ἔτ' ἐστὶ τοῦ ἀρίστου ἔργου ἄλλο πλὴν τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν ἐνεῖσκεν ἐκ τῶν καθ' αὑτὰ φύσει ὁρατῶν, ὅλον ἐνόητον τὸν νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλα κάλλιον ἐσεσθαι πατ' ἔργον· νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγίγνεσθαι τῷ. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νῷ μὲν ψυχὴν, ψυχὴν δὲ σώματα συνίστης, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως, ὅτι κάλλιστον εἴη κατὰ φύσιν ἄριστόν τε ἔργον ἀπειργασμένον. ὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῷον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὸν τοῦ θεοῦ γένεσθαι πρόνοιαν. Hoc est, ut Cicero *de universo*: *Fas autem nec est, nec unquam fuit, quicquam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum qæ natura cernerentur non ntelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est, opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causſam non est cunctandum profiteri, si modò investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ δὲ ἀθάνατα ζῷα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὕτω ζῷον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστε τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἓν ἔστι ζῷον, ὅλον δὲ ὅλα ψυχῆς καὶ νῷ πλήρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἐν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φέναι, συνείμενον. Quinetiam animalis istius partes membráqe vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari*; *Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1 *c.* 20.

Οὐρανός ὁ κόσμος κεφαλὴ, χαλκὸς δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι τόδε εἶσι, τὰ δ' ὦτα δὲ αἰθέρι κεῖται,
Ὄμμα τὸ πλανῆς, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mi cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῷον τὸν κόσμον· ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἐμφοῖν, ἄρρενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὖτὸ ξυγκινούμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὸ ζωογονίαν πρέπειν. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μίαν οὐσίαν κοινήν. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δὲ φασι τῶν ὄντων ἁπάντων τὸ πρώτον ὕλην.

Ψυχὴ μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὸ ὅλον νοῦν. *l.* 5. § 30. & τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ἔλλογον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ὥσπερ ἀποσπάσματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκείᾳ τε καὶ νῷ καὶ προνοίᾳ, εἰς ἄπαν αὐτὸ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ δι' ὅλου χωρητὸν πνεῦμα, θεὸν δημιουργοῦσι. Et Cleanthes apud Hermiam in *irrisi. philos.* Τῷ ψυχῷ δὲ ὅλα τοῦ κόσμου διήκειν· ἧς μέσος μετέχομεν ἡμᾶς ψυχῆς. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

——*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cælum, ac terram, camposque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque astra,
Spiritus intus alit: totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum avtem hunc diserte *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. advertêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terrásque, tractúsque maris, cælúmque profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æquali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--*ἀρχαὶ δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί·*
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραὶ· μεστὴ δὲ θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δὲ Διὸς πεπλήσμεθα πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3: ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἁμάραις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρρητουργοῖς καταγίνεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, κεκριμένον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ δὴ ἐν αὐτῇ γεμάτων κατασκευασίας. Sed & de Stoicis. Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν.

ἥκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὕλας τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀπιστοτάτης ὕλης πεφυτεύκεναι λέγουσιν ὑ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ (τωικοὶ, κ) πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει κ) τὼ ψυχώ. quod utrumque ex sacris scriptis hausisse illos avtumat, Ἀλλ' ὁι μὲν, inqit, δήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν Θεόν φασιν· ἡμεῖς δ ποιητὼ αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, κ) λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc avtem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro*, *c.* 7. *v.* 24. de sapientia dicitur, δήκει κ) χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci pleriqe sumunt; nec ab avtore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, havd sané. qanqam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atqe ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Quis negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. *ad Quodvultdeum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusqe. & de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum* havd malé. Siqidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nusqam sit.* Contrarium fermè Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse, *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax*, inqit, *Trismegisti illud*, Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubiqe. *pessimè. namqe medium assignat infinito. & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubiqe erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverà potiùs aptiúsqe pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, qam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν Θεὸς εἷς· χ' ὅπῃ δ, ὐχ, ὥς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐκτὸς τῆς διακοσμήσεω, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπίσκοπος πάσης γενέσεω, κράσις τῆς ὅλων· πάντων πατὴρ, νοῦς, κ) ψύχωσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνασις. qod ille θεῦ ἐπινοία, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum ὑποκείμενον constituerent. Vide *supr.* § 23. qod est à pietate Christianâqe disciplinâ alienum.

Εἰς ἄδηκτον μίαν τὴν τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμὴ μία πάντα περάσει] Apostolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· *cooperantur omnia.* & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων τῶν γινομένων σωτῆρα] Ità *l.* 5. § 8. σωτήρια κ) σωτήρια, ὥσπερ τῶν μοιρῶν, ἕτω δ κ) τῶν αἰτιῶν. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Ὁι πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τὴν ναῦν, ὃ πολλ' ἄτοπα λέγουσιν ἄν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν ἄτοπον ἕν· ἐκ ἔστι δὲ ἄτοπον ἕκαστον τοῦ καθέλκειν τὴν ναῦν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἄλλοις αἰτία κ) συνεργός. τάχα δ κ) τὸ σωτήριον ἄτοπον.

Οἷα τις ἡ σώτησις κ) συμπήρωσις] qod alibi ἱερὰν σώτησιν vocat. *l.* 7. § 9. κ) σωτήριαν κ) σώταξιν ἔυλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula, sive gestatrix cadaveris*, h. e. corporis. qod χωρὶς πνεύματος νεκρόν ὄζιν. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τῷ νεκρῷ Ν μι κύει ὁ ἐ· λάβε αὐτόν. Idémqe *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ἐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς δ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πλὸς; Numen. *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ δ τὰ σώματά ὄζι φύσει τεθνηκότα κ) νεκρὰ, κ) πεφορημένα, κ) ὑδ' ἐν ταὐτῷ μένοντα, ἆρ' ἐχὶ τοῦ καθέξοντο αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ἐρανόθεν καταθοῦσα, ἐπειδάλετο εἴον σῶμα τεθνεὸς τοῦτο. Hermes *ad Tat.* apud Stob *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ Ν ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ· ὁ λόγο ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ Ν ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα Ν διῆκον (leg. διῆκον) διὰ φλεβῶν κ) ἀρτηριῶν, κ) ἅμματος, κινεῖ τὸ ζῶον, κ) ὡσπερ τρόπον πνὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà. Audetis videre nos, qòd animarum nostrarum provideamus saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clavsæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μελαβολῇ] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλαμός τις κ) ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σώματο πόλαμός. & *l.* 6. § 15. ἐν Ν τούτῳ τῷ πόλαμῷ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ὅλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥω, διεκπορεύεται πάντα. Naso *artis l.* 3.

——*eunt anni more fluentis aqæ.*

& *Metamorph. l.* 15.

——*assiduo labuntur tempora motu,*

Non secus ac flumen: nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest.—

Basil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος· ῥέων ἐν σκληροῖς καὶ κύμασιν ἀλλήλοις πεπιμυρίσμενος. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὸ δ' ἔτι παρόδευται. Augustin. *de Trin. l.* 4. *c.* 16. *Quasi fluvio quodam decurrit genus humanum.* Qin & Heraclitus apud Laërtium *l.* 9. ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ὅμοιον. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολεμοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰσμέν τε καὶ οὐκ εἰσμέν. Aristot. ex parte explicat *polit. l.* 3. *c.* 2. Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ μὲν σῶμα τὸ αὐτὸ τῶν κατοικούντων, τὸν αὐτὸν δὲ φατέον πολίτην, καίπερ ἀεὶ τῶν μὲν φθειρομένων, τῶν δὲ γιγνομένων· ὥσπερ καὶ ποταμοὺς εἰώθαμεν λέγειν τοὺς αὐτοὺς, καὶ κρήνας τὰς αὐτὰς, καὶ ταῦτα ἀεὶ τὸ μὲν ἀπολλυμένης ὑγρότητος, τὸ δὲ ἐπιῤῥεούσης. Plato in *Cratylo*; & inde Strobeus *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 24. Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἀπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut *natur. quæst.* 2. Τὸ πηγαῖα καὶ ποτάμια νάματα θερμότατά ὄζει καὶ νοσηρίαν. Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de sera vindict. ἢ λύσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα πρᾶγματα ποταμὸν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν οὐ φησι δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτερορρεῖν τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de* E I *Delph.* Πολεμῶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ δυοῖν ὁσίαις δὶς ἅψασθαι πρόσεστιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, πρόεισι καὶ ἄπεισι. ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ αὐτὸ φαίνειν τὸ γιγνόμενον αὐτῆς, &c. Senec. *epist.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*; In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox cursus prætervehit.* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. l.* 3. *c.* 5. Ὁ Κράτυλος Ἡρακλείτῳ ἐπετίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι· αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atque ità *l.* 7. § 19. χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire.

sed & rapidiùs: unde diverbium familiare, χειμάῤῥους δίκην. *torrentis in morem.* de eis usurpatum, qi ingenti impetu qasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus assimilat, *de vit. brev. c.* 9. & Aug. *in Psal.* 38. *Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib.* 2. § 4.

Ἅμα τε γὰρ ὥρᾳ ἔχουσιν, καὶ παρυπέκτηται] Quod de seminibus qibusdam Theophr. *de caus. plant. l.* 3. *c.* 7. ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πίστιν ἀλλοιῶται. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom.* 5. *orat.* 19. Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παραχωρεῖ· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ὑποπλῷ. Eleganti similitudine illustrat istud Marcus noster, *l.* 6. § 15. Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in universum tum personis, tum rebus ipsis, verùm est Virgilianum illud, Æn. *l.* 6.

Ostendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Esse sinent.—

Jo. Chrysost. *in Oziam orat.* 4. Μὴ ἴσασί τι τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοῦ τε γὰρ φέρει, καὶ σκιᾶς ἐυκολώτερον ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Basil. Cæsar. *de creat. orat.* 1. Συμφυὴς ἅπας τοῖς κόσμοις, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῶν χρόνων διέξοδος ὑπῆρξε, ἐπειγομένη ἀεὶ καὶ παρεῖσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τῆς ὁρμῆς. ἡ ἐκ τούτου τοῦ χρόνου, ἃ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον ὑπὸ πάρεσι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθήναι, διαδιδράσκει πῶς αἰῶσιν; τοιαύτη δέ τις καὶ τῶν γνωσθέντων ἡ φύσις· ἢ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἰδρυμένον καὶ σάσιμον οὐκ ἐπίδηλον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται] *& aliud subsequitur, mox item aliud succedet.* Xyl. *aliud succedit, & hoc etiam protinùs disparebit.* Casorum alter qare παραφέρεσθαι istic verterit *succedere*, alter *subsequi*, cùm in membro præcedente uterque *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, sive *tollitur, aliud statim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πυρὶ τῷ χειμῶνι ὁ ποταμὸς παραφθῇ, ὠθεῖν καὶ τοῦτον ἐπὶ καρδίαν βαπτίζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso argumento. Τῷ χρόνῳ, καθάπερ ῥεύματος, ἅμα παραφερομένης. indè τὸ παράφορον *l.* 1. § 15. & τὸ τάχος τῆς παραφορᾶς. *lib.* 5. § 23. Verùm qia non ἐνήνεκται, sed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs existimo, ut reddatur, prout ipsa sonant vocabula, & *aliud* qidem qiddam *abripitur, illud verò* (qod utique priùs abreptum fuerat) *infertur* denuo. ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l.* 2. § 14. ἀνακυκλήσωμεν & *ad l.* 9. § 28. ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅπως σώζεσθαι καὶ γνέεσθαι] Vide *supr.* § 29, 32. & *infr.* § 46. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm queri quòd spargaris in publico, aut inquineris in luto.* Usitata & usu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Aristotel. *problem. lib.* 1. *q.* 45. Τὰ γὰρ σωζόμενα, οὐκέτι φάρμακα, ἀλλὰ τροφὴ γίνεται.

§ 45. Σωλάρια.

§ 45. Συπάθεια ὕλοζοος] *Lib. 6. § 38.* ἐπισυμπάθεις. & *l. 7. § 9.* σύνδεσις ἰσχύ. Vide *supra* § 40.

Συντέτακται] Vide *l. 5. § 8.*

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ γένεσις] Inter Heraclitidogmata, apud Laërt. *l. 9.* Τιὼ μεταβολὴ ὁδὸν ἄνω κάτω· τίν τε κόσμον γίνεσθαι καὶ ταύτην. πυρὸς μάθιον γὰ τὸ πῦρ ἐξυγκαίνεσθαι, σωμιτάμενόν τε γίνεσθαι ὕδωρ· πηγνύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτὴν τὴν γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Quod Ocellus Lucan. *de univers. c. 1. § 14.* Πῦρ μὲν εἰς ἀὴρ σωνδραμόμενον, ἀέρα ἀπογενᾶ, ἀὴρ δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν. ἀπὸ γῆς δὲ ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς, μάλιστα πυρὸς, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. *de E I Delph.* ὃ γὰ μάνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ὅτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδεῖς ἄν. Vide *ad l. 9. § 21.* Eodem pertinent, quæ apud eundem, *de Orac. defect.* leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὀρᾶται, τῆς ὑσίας ἄνω φερομένης· ὅτων ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολὴ λαμβάνουσιν. &c. Idem *de prim. frigid.* Ἐπεὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶ τῆς φθειρομένων εἰς τἐναντίον ἕξιν, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. ἀνήσκει γὰ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῷον, ἡ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δ' αὐτὸ μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρος μεταβολὴν αὐτοῦ, &c. Maxim. Tyr. *dissert. 25.* Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλαίεις φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ ἐπιστήμῃ τῶν ὄντων ὁδὸν, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ σῇ διδαχῇ μελλόντων· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ γενέσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζωῆς μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θάνατον leg. ex seqentibus liqet) ἀποθνήσκοντας δὲ τιὼ ἐκείνων ζωιώ. ζῇ πῦρ τὸν γῆς θάνατον, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδέχει ὁρᾷς βίον, καὶ μεταβολὴ σωμάτων, καινουργίαν τοῦ ὅλου. Verùm apud Clementem Alex. *strom. l. 6.* seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; ψυχῆσιν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γῆν γενέσθαι. ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multisque explicat *lib. de mundi immortal.* ubi & ψυχὴν pro *aere* accepisse monet Heraclitum; *mortisque* nomine μεταβολὴν, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τὸν κόσμον ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδοξότατον, θνήσκοντα ἀπαθανατίζεται, ὁλυχθόντα ἀεὶ, (διαλοιδορούμενα meliùs dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ τιὼ αὐτὼ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἢ μὲν θερμάντης ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνώσει γὰ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει τιὼ μεταβολὴν· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα. ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἢ δὲ καταντης ἀπὸ καφθῆς, σωίζοντος μὲν πυρὸς καὶ τιὼ σβέσιν εἰς ἀέρα· σωίζονται δ', ὁπόταν σωθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρες. ὕδατος δὲ τιὼ πολλὼ ἀναχυσιν καὶ τιὼ εἰς γλῦ πυκνωθὴν μεταβολήν. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides *de fundamentis legis cap. 4. § 10, 11.* Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαίη, τὸ δὲ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσεται.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heraclitiejusdem sententiâ etiam Plut. *ad Apollon.* habet. Ἡ, φησιν Ἡράκλειτος, Ταυτὸν ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γεραιόν· τάδε γὰ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide *ad l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 8. § 18. & l. 10. § 19.*

Καὶ τοῦ ἐπιλανθανομένου ἡ ἡ ὁδὸς ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmque fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. *epist. 71. Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Vide *l. 2. § 16.* Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter cant. qalis fatuus ille, qem depingit rex sapientissimus, *Parem. c. 7. v. 22. qi mœchæ sequitur, tanqam bos, qi ad macellum ducitur, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti.* Vide & *lib. 6. § 20.* τὸν ἀγνοοῦντα ὁδὸν. Suboritur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum havd esse satis integrum, & Heracliteum etiam istîc, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διαπυλοδεικλεῶς, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmqe ferente superiùs allatum est.

Ὧ μάλιστα διηνεκὴς ὁμιλῶσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαλέγονται] Nec hæc abscedunt longè ab Heracliti illis, qæ Sextus Empiric. habet *adv. Logic. lib. 1. c. 2.* Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τοῦ λόγου δ' ἐόντος ξυνοῦ, ζώουσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἡ δ' ὄζιν ἐκ ἄλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν ἐκτοῦ τῆς μήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθόμεν· ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine regumur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐντυγχάνει, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod *l. 12. § 1.* dixit, θαυμάζουσι, ὡς

ἀπροσδόκητα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. *tanquam peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque cavillæ de illis litem intendunt. Hoc est fortassè Heraclitiilud apud Clem. *Strom. l. 2.* ὃ γὰρ φρονέουσι τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἐσχυρόδινεν. præsertim, si ὁκόσοις legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & qia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox: *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli gerenda, qia paria sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectata plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec qisquam mortalium non magis, qod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandúmque, non qicqid solet, sed qicqid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis inusitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? qod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos toga n nostrorum infantium, nos malitiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. qis unqam res suas, tanqam perituras, adspexit? qis unqam nostrum de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? qis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet, (*ità lego ex Schol. M S.) *tanqam dirum omen respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaqe magis corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Qicqam tu putas non futurum, qod multis scis posse fieri, qod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, qod cuiqam potest.

Ille amisit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ καθεύδοντας] hoc est, qod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καθάπερ ἐν ὕπνῳ, ζῶν εἰκὸς ἡμᾶς ἐκπλήκτους. Imò qod Heraclitus etiam, qem & istic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τοὺς μὲν ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὁκόσα ἐυδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum itura, vel in vigiliam somno similliman.* Lucret. *l.* 3.

Qi somno partem majorem conterit ævi,
Et vigilans stertit, nec somnia cernere cessat,
Atqe animi incerto fluitans errore vagatur.

Itaqe non incommodè prorsus Xylander hîc: *vult perficiendum strenuè, qod recto consilio agendum suscepimus; neqe in medio actu desistendum aut titubandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliqid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ὑποφεύγειν, οὐδ' ὃ διώκειν·
Ὡς ὃ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσίν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὀρηϊάοισιν ἐν εἰδωλοῖσιν ὀνείρων
Ἀνδρὸς ἀπυζομένοιο, καὶ ἱεμένοιο φέβεσθαι
Θεσσάμενοι μὲν κραδίη, τὰ δ' γύια πάλλομένοιο
Ἀσθμαίνῃς ἄπο δεσμὸς ἐπειγομένοιο βαρύνει·
Τοίλιν γειοπέδῃσι τεχήζει ἰχθὺς νάρκη.

Maro Æneid. *l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte qies, neqicqam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch. *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι δὲ δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, χρὴ ψιλὸν, καθὸν παρειλήφαμεν] Locus insigniter depravatus, cujusque medicinam penè desperat peritissimus omnium, qos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, qem velle deberem, agnoscent mecum, qi in studiis istis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, qædam restituendo, partim supplendo, qod excidisse visum, & in proximè præcedentibus havd semel occurrit, τὸ μεμνῆσθαι. ut sic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθαι, ὃ χρὴ ψιλὸν, τοῦτέστι, καθὸν παρειλήφαμεν. Sensúsqe sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter qidem, hoc est, qatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet inesse eo fine, ut sciamus, qomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliqid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem qoqe venia, spero, condonabitur. Qid si ergò sic restituere velimus? ὅτι δὲ δεῖ [ὥσπερ] παῖδας, τοῦτέστι, χρὴ ψιλὸν, καθὸν χρὴ τοκέων παρειλήφαμεν. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéqe,* absqe justo diligentíqe examine; *juxta illud,* qicqid tandem fuerit, *qod à parentibus nostris accepimus.* ut χρὴ ψιλὸν idem hîc Marco valeat, qod χρὴ ψιλὴν πίστιν καὶ ἄλογον Origeni *adv. Cels. lib.* 1. Velítqe rejici τὸ μετὰ ταῦτα ἀναστρέφειν τῷ πατροπαράδοτον, ut Petrus loqitur, *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaqe exceptioni illi, qam benè monentibus rectioráqe monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout

fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam qàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ἐν πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναπέπτειν οὐκ ἔνλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

——*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. qâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸς κατ' ἀλήθειαν εὐσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον τἀληθῆς τιμᾶν καὶ στέργειν ὁ λόγος παραγγέλει, παραλιπὼν ὡς δόξαις παλαιῶν ἐξακολουθεῖν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectéque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ θορυβεῖν ἀλόγως, μηδὲ ἕδεσι θορυβώδεσι παρέχεσθαι ξυλλύπησιν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὃ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, ὅσ᾽ ἐμοὶ ἐστὶν ἄλλῳ πείθεσθαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere ſubet, horſum etiam ſpectare videri, qod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10. & *de audiend.* Βλαξὶ ἀνθρώποις ὅτῳ παντὶ λόγῳ ἐπιπίθεσθαι φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι, παραδιδόναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπαλλάττειν καὶ ἀνίστασθαι, καὶ πολλὰ διακρούεσθαι πρὶν ὑκ ἀληθῶς, ὑδὲ ὠφελίμως λεγομένων. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Præm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Qum *nihil magis præſtandum* ſit, (ut Senec. *de beat. cap.* 1.) *qàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non qâ eundum eſt, ſed qâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, qam qòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; quorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, qod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquisque mavult credere, qàm judicare; nunqam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; alienísque perimus exemplis.* hoc eſt, κατὰ ἀγέλην, καθότι καὶ εἰλήφαμεν, πορεύεσθαι καὶ πιστεύειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem cenſet eruditiſſimus D. Bootius. Verùm is pro παῖδας τεκέων, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείως, ut ſit πυθαγορείως μιμεῖσθαι, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorviris:* Εἴ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ περὶ πάντων ἰοχειζοιτο,—— πῶς ἐγὼ πληρώσω, μὴ θορυβεζετάζων, εἰ τι κατ' ἐξουσίαν λέγοι, ἀλλ' ἅπαξ πᾶσι, ἀρκεῖν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνειον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεῖτλω] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati par ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qm enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἥματι κεν τριτάτῳ φθίμενον ἐελδορα ἴκοιο.

conjecit indè *perendiè moriturum ſe.* εἰς τρίτον, inqit, ὑποδηλοῦμαι. conjecturæ rationem, eâ qam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Caſavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐτ' ἂν παρὰ μέγα ἐπιθείς] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die muneris, qam eum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, qàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi timidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres cum, qi inter perituros conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt paucos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum havſturi, moram aliqam ac dilationem expetebant; Εἰκότως γὰρ τοῦτο ποιοῦσι· κερδανεῖν γὰρ οἴονται καὶ ἐγὼ εἰκότως ὃ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ ὄιμαι κερδαίνειν, ὀλίγῳ ὕστερον πιεῖν, ἄλλο γε ἢ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος καὶ τοῦ ζῆν, καὶ φειδόμενος οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ὃ πάνυ μοι ἡ τοῦ Κύκλωπος ἐκείνη ἐυφραίνει ἀφροσύνη, τὸ ὑπισχνεῖσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν ἑταῖρον κατέδομαι. ἄν τε γὰρ ἔμπροσθεν, ἄντε πύματον, οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ἀφικόμενοι. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί οὖν ἀγοραῖος εἶ, εἰ νοῦς; εἰ γὰρ μὴ νοῦς, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὸ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de ſera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρωπίνου βίου διάστημα, τὸ μηδὲν ὄζειν καὶ τὸ νυῦν, ἀλλὰ μὴ πρὸ ἐτῶν τριακοντα, τοιοῦτόν ὄζειν, οἷ τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, χρεῶν ἢ χρεμαστοῦ τὸν πονηρόν. Et Zoſim. *hiſt. lib.* 2. Πᾶς χρόνος τῷ θείῳ βραχὺς ἀεί τε ὄντι καὶ ἑσπερίῳ.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſſis:
Lumina ſis oculis etiam bonus Ancu' reliqit,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitârunt.
Ille quoque ipſe, viam qui quondam per mare magnum
Straverit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus ſalſas docuit ſuper ire lacunas;
Et contempſit aquis inſultans murmura ponti,
Lumine adempto animam moribundo corpore fudit.
Scipiades, belli fulmen, Carthaginis horror,
Oſſa dedit terræ, proinde ac famul' infimus eſſet.
Adde repertores doctrinarum atque locorum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis ſopitu' quiete eſt.
Denique Democritum, poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.
Ipſe Epicurus obit, decurſo lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio ſuperavit, & omnes
Præſtrinxit, ſtellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqi memineris. Illud interim ὡς ἐν παρόδῳ notetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad. φ'. v.* 107. qæ & Calliſthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, qò adverſùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, avtor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σὺ πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀφρῦς ὥσπερ ἤδη τῷ ἀῤῥωστήματι συναγόντων] contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatiſque indicium ſupercilijs, morti propinqos ſignificare volebant ægrotos, & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ψυχῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ δὲ κίνδυνος ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. Nihil, inqit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranqill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: hemina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀθάνατοι] At Anaxagoras, renunciato morti addictum ſe à ſuis, Ἐμὰ κἀκείνων καὶμὲ πάλαι ἡ φύσις κατέψηφίσατο. *Eundem in utrumque noſtrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκείνων ἡ φύσις. *& ipſe natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo ſucceſſu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuiſti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι ἤ πόλεις ὅλαι] De urbibus opidisque montium concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, hiatu abſorptis, marisve incurſu havſtis ſubmerſisque, videri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑγρεσίαι ὄντα, πολλὰς ἐτεροίωσε καὶ πάλαι ἀναλέλυκται· σεισμοί τε δὴ πολλοὶ βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν· ὄμβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καὶ ἀῤῥαγλυτες· ὀπὴ ῥοαί τε καὶ μυκήτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βιαί τε πνευμάτων καὶ πυρῶν, ὅσην ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέστρεψαν· πυρκαϊαί τε καὶ φλόγες, αἱ μὲ ἐξ ὕδατος γεγενῆσθαι πεφύκασιν, ὥσπερ φασὶν, ὅτι Φαέθοντος τὰ περὶ τὸν μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ περὶ ἑαυτὰς ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ ἐν Αἴτνῃ κρατῆρες ἀναῤῥαγλυτων, καὶ ἀνὰ τὸν χρόνον φερομένων, χειμάῤῥους ποιοῦσιν. Ariſtides περὶ φωνητικῶν Σμυρναϊκῶν. Ἀκίνητον δὲ οὐδὲν, φασὶ, τῶν ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆν θαλάττα λαμβάνει, καὶ θαλάττας ἤπειροι καὶ πόλεις, αἱ μὲν ὑπὸ γῆς ἔδυσαν, αἱ δὲ ὑπὸ ῥευμάτων ἐφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μονῳδίᾳ ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Qod terræ vorant urbes, qod inſulæ maria fraudant, qod regna regnis compulſant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l.* 17.) & *Delon, & Rhodon, & Con inſulas multis cum millibus hominum peſſum abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ motus ebibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos*, *Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter inſulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμαθος Σάμιος ἔσται.——

Seneca *nat. qæſt. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qi brevis & caduca res naſcimur, urbes orbeque terrarum*

& littora, & ipſum mare in ſervitutem fati venit. & *l. 3. c. 16. Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi ſæpe illapſas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt.* Itaqe mirum dixiſſe eundem, ubi incendium Lugdunenſe Lucilio ſuo narrat, *epiſt. 91. Terrarum vix uſqam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denige tam infeſtum ulli exarſit incendium, ut nihil alteri ſupereſſet incendio. Tot pulcerrima opera, qæ ſingula illuſtrare urbes ſingulas poſſent, una nox ſtravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denige diutius illam tibi periiſſe, qàm periit, narro.* Mirum, inqam, hoc Senecæ excidiſſe, vix unqam tam gravem & perniciosum terræ motum extitiſſe, cùm ipſe idem dicat loco ſuperiùs nominato; *Aſia duodecim urbes ſimul perdidit.* & in eadem ipſa epiſtola havd ità multò pòſt ſubjiciat: *Qoties Aſia; qoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *qoties, qot*, legendum) *urbes uno tremore ceciderunt? qot opida in Syria? qot in Macedonia devorata ſunt? Cyprum qoties vaſtavit hæc clades? qoties in ſe Paphus corruit? freqenter nobis enunciati ſunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos freqenter iſta nunciantur, qotæ pars omnium ſumus?* Idem mox, *ibid. Omnium iſtarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles avdis, veſtigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clariſſimarum urbium jam fundamenta conſumpta ſint, nec qicqam extet, ex qo apparcat illas ſaltem fuiſſe? Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe induſtriâ poſita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ deſedere regiones. Operta ſunt fluctibus, qæ procul à conſpectu maris ſtabant. Vaſtavit ignis colles, per qos eluccbat; eroſit, & qondam altiſſimos vertices, ſolatia navigantium ac ſpeculas, ad humilem arenam deduxit. Ipſius naturæ opera vexantur. & ideò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Caſura omnia extant: omnibus exitus manet; ſive interna vis flatúſqe præcluſi violentè pondus, ſub qo tenebantur, excuſſerint; ſive torrentium in abditos vis obſtantia effregerit; ſive fiammarum violentia compaginem ſoli ruperit; ſive vetuſtas, à qâ nihil tutum eſt, expugnaverit minutatim; ſive gravitas cæli ejecerit populos, & ſitus deſerta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum eſt: hoc unum ſcio; omnia mortalium opera mortalitate damnata ſunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabuloſa meritò haberentur, qæ de Atlantide inſula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, δύσα κατ' ἠπείρους ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c. 40. Memorat & Plato majorem Aſiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam.* & *ad nation. l. 1. c. 9. Vel qam Plato memorat majorem Aſiâ aut Africâ in Atlantico mari merſam.* Et rurſus, *de Pall. c. 2. In Atlantico Lybiam aut Aſiam adæqans qæritur.* Qinqam & fabuloſis iſtis aliqid etiam veri ſuberat. Siqidem qæ temporibus illis qaſi demerſa latebat, noviſſimis his emerſit qodammodo, & in notitiam noſtram ſe dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam avt Aſiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forſan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præſertim ſi utriusqe hujus qantum Platonis diebus innocuerat ſumpſerimus, certè *Europæo orbe potior inſula*, ut cum Ammiano loqi fidenter licet.

ἵν' ὅπω ἅπτω, πεδήκασιν] Ità *l. 10. § 19.* Ἕκαστον πίφυκεν ὅσα δύνασθαι. Gregor. Naz. *ep. 39. ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς δάκρυα πολλῷ γε δεινότερον, πόλιν ἀποδυρεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. obſervavit) *in conſolatoria ad Ciccronem epiſtola, qæ ad famil. l. 4. ep. 5.* habetur. *Ex Aſia rediens, cùm ab Ægina Megaram verſùs navigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere; poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, ſiniſtra Corinthus: qæ opida qodam tempore florentiſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſiqis noſtrûm interiit avt occiſus eſt, qorum vita brevior eſſe debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jacerent?* Et Sulpitium imitatus Ambroſius *ad Fauſtin. ep. 8. Doles qòd dudum florentiſſima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune eſt, non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum civitatibus terrisqe ipſis.* nempe de Bononienſi veniens urbe, à tergo Claternam, ipſam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelingebas; *in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipſo adhuc nimine ſonans; ad lævam Apennini inculta miſeratus, & florentiſſimorum qondam populorum caſtella conſiderabas, atq; affectu relegebas. doleni. tot igitur ſemirutarum urbium cadavera, terrarúmq; ſubeodem conſpectu expoſita funera non te admonent unius, ſanctæ licèt & admirabilis fœminæ deceſſionem conſolabiliorem habendam? præſertim cum illa in perpetuum proſtrata & diruta ſint; hæc avtem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c. 2. Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum ſolo mortuum ivit.* ità ex M. S. reſtituit Cl. Salmaſ. *mortuum ivit.* i. e. mortua eſt. Alluſit avtem ad *maris mortui* appellationem. Inſulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *epigr. anthol. l. 1. c. 18.*

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' οὐκέτι. τίς κεν ἀάλαστε
Ὀφθαλμὸς Τυδῆος Δῆλον ἐρημοτέρην;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmaſ. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* avtem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? avt qid eſt aliud *non ampliùs vivere*, qàm *mori*? Sicut avtem urbes *mori* ità & *ſepeliri* dicuntur. Misto Maronianum illud Æneid. *l. 2.*

Inus-

Invadunt urbem ſomno vinóq; ſepultam.

urbem enim pro incolis poſuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——*cum qo ſua Troia ſepulta eſt:*
Conduntur pariter, qi periere ſimul.

De Cremona Tacitus *hiſt. l.* 3. *Cæterùm aſſidere ſepultæ urbis ruinis, noxia tabo humus, haud diu permiſit.* ſed & *domum ſepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep.* 64.

Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis neſcio qis earundem *ſepulcra* dixit, *buſta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliisqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ ſunt, qas meritò qondam eſt mirata vetuſtas:
Magnarum rerum magna ſepulcra vides.

Iſte *l.* 2. *c.* 93. *Motus enim terræ ſileantur, & qicqid eſt, ubi ſaltem buſta urbium,* (*ſepultarum* M. S.) *extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devaſtantur: ità è contrario Ariſtides reviviſcere eaſdem, ubi inſtavrantur denuo. Αἰτῶ γὰρ Νόμας (inqit Marco noſtro, Commodóqe ſupplex pro Smyrna reſtituenda) ταύτῃ μὲν τῇ πόλει χάριν, ὡς ἀναβιῶναι δι' ὑμῶν. eandémqe ab eis reſtavratam, φοίνικος δίκην, ἀναβιώσασαν, *palinodiâ in eandem compoſitâ.* & *orat. in Roman:* Ἀλλ' ἀτενίζω τὸν Παμφύλιον μῦθον, εἰ ἢ μὴ Πλάτωνος, ὃν ὅτι τῇ πυρᾷ ἤδη κείμενα αἱ πόλεις, ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαι ἐδέξαντο τὴν ἠμφίαν καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. Hiſtoriam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii reſpexit, qam narrat Plato *polit. l.* 10. & à Platone mutuati Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Macrob. *in ſomn. Scip. l.* 1. *c.* 2. Clem. *Strom. lib.* 5. Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi noviſſimi duo, cum apud alterum πρὸς pro πρὸς, apud alterum Ἀρμόνιον pro Ἀριθμὸν ſit ſcriptum. Vide Leopard. *emend. l.* 9. *c.* 2. Cæterùm ſicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca ſuprà lavdatus; ità partibus qibuſdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τοῦ σώματος οὐ ἐᾶν σαπῆναι, ὁσάκις οὐ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de reſurr. c.* 42. *Nec gigantum autem antiquiſſima cadavera devorata conſtabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Conſtat, non tantùm oſſa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qa ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* de dentibus certè Plinius *l.* 7. *c.* 15. *Dentes tantùm invicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in iſtis eſt perdurare, ſive perennare, *mori* avtem corrumpi, deficere, deſtrui. *Moricndi* vocabulo uſus eſt Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ & immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam reſurrecturæ cavſſam agebat.

Ἑλίκη] *Helice,* Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l.* 1. Βύρρα δὴ καὶ Ἑλίκη, ἣ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἣ δ' ὑπὸ κύματος καὶ ἠφανίσθη. & *l.* 8. κατελύθη δὲ Ἑλίκη δυοῖν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεικτρικῆς· ὑπὸ σεισμοῦ γὰρ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm hiſtoriam, tum & cavſſam ab ira Neptuni fabuloſam commemorat. Adjungit idem *l.* 1. & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l.* 7.) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil ſit neceſſe, ut σεισμῷ ſubſtituatur, cum eadem exiſtat utrobiqe. Plin. *hiſt. nat. l.* 2. *c.* 92. *Helicen & Buram in ſinu Corinthio pontus abſtulit.* Senec. *natur. qæſt. l.* 6. *c.* 26. *Illa vaſta concuſſio, qæ duas ſuppreſſit urbes, Helicen & Burin, citra Æ gæum conſtitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum ſcripſiſſe, idem refert, *qæſt. nat. l.* 7. *c.* 16. tum & Calliſthenem cladem eam libro peculiari deſcripſiſſe. *Ibid. l.* 6. *c.* 23. & *l.* 7. *c.* 5. Ipſe eodem trahit, qò Marcus iſtîc, *l.* 6. *c.* 32. *Ego,* inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpuſculo timeam? Supra opida duo navigatur.. duo autem, qæ novimus, qæ in noſtram notitiam memoria literis ſervata perduxit. qàm multa alia aliis locis merſa ſunt? qot populos aut terra in ſe, aut mare incluſit?* Ovid. *Metamorph. l.* 15.

Si qæras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies ſub aqis.——

Meminere etiam cladis iſtius Ariſtotelis nomine Avtor *de Mundo c.* 4. Ariſtoteles ipſe *Meteorolog. l.* 2. *c.* 7. Diodor. Sicul. *l.* 15. Pavſan. in *Achaic.* Polyb. *hiſt. l.* 2. Evſeb. *anno* 1137. Oroſ. *l.* 3. *c.* 3. Favorinus apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 105. qi ubi Simonidis illud retuliſſet, qod & è threnis ejuſdem avtor idem ſeorſim commemorat, (éſtqe locus alter ex altero ſupplendus) & attingit, qoqe Dio Pruſ. *orat.* 74.

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μήποτε φήσῃς, τι γένηται ἄνευον,
Μηδ' ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χέρσον ἔστεται·
Ὠκεῖα γὰρ, ὠδὲ ταναὶ περύγες μίμας
Οὕτως, ἀ μετάστασις.

Clavſulæ illi, Μηδ' ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδ' ὅσιον. ὥσπερ ἀμέλει ὁ ποιητὴς διέξεργαται, τὴν τῶν Σκοπάδων ἀθρόαν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ αἱ πόλεις, παρ' ὃ προσεδόκησαν ἀνάσχετον γέγονασιν αἰφνίδιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός, αἱ δ' ὑπὸ σεισμοῦ· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. πῦ μοι Ἑλίκη κατεπόθη. ποῦ Βύρρα; καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλωτίδος ἀπώλεσε, ὥσπερ πλέουσα. qo loco ὁ ποιητὴς non eſt Homerus, ut Geſnerus eſt opinatus, ſed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodam ereptum Simonidem ipſum ſubductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, ſed res geſtas etiam (uti ex Theocrito *Idyl.* 16. videre eſt) carmine celebravit. neq; tamen ideò neceſſe arbitror, cum Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλᾳ, ἐν μέλει reſcribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, utique, verbi gratiâ, poſſit commodè ſatis conſiſtere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησόν φασι τρεῖς πόλεις,
Ἄιγειραν, Βοῆγίν τε, καὶ Ὑλλικὸν Ἑλίκην,
εὐδαίμονας τὸ πάλαι γεγονυίας, πολλῇ τῇ παλάγει ἀφανισθείσας φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi ſuperfuiſſe ſignificat. Sic enim loqitur *hiſt. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, hauſtis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erincos.* Nec ſubticendum, qod de Helice Ælian. *hiſt. animal. l.* 11. *c.* 19. Μέλλουσι δή, inqit, οἰκίαι καὶ ἀφορεῖς αὐθημερὸν ἔχειν ὅτι ἐν αὐλῇ μῦες, καὶ μὴ τοι καλαὶ, καὶ φθάνειν τὸν χαλεπὸν, καὶ ἐξοικίζονται. τοῦτό τοι καί φασιν ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. πρὸ πέντε δὲ ἡμερῶν τὸ ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μῦς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαί, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξῆλθε τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κοιλίαν ἐκφερούσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν τὰ σωθέντα ἁβρὰ ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ συμπίζει ἡ πόλις, καὶ ὑπολύσασα πολλῷ κύματι, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus deniqe rerum geſtarum *l.* 19. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Conſtantio rerum potito pertulit, miſerabilem pluribus deſcripſerat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: aut enim braſmatiæ ſunt, qi humum intùs ſuſcitantes, ſurſum propelluntur immaniſſimas moles, ut in Aſia Delos emerſit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleuſin in Bœotia. & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ inſulæqe plures; vel climatiæ, qi limis ruentes & obliqi, urbes & ædificia, montéſqe complanant: aut chaſmatiæ, qi grandiori motu patefactis ſubitò voratrinis, terrarum partes abſorbent, ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior inſula, & in Criſæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succunienſe, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ ſonitu audiuntur minatorio, cum diſſolutis elementa compagibus ultrò adſiliunt, vel relabantur conſidentibus terris. tunc enim neceſſe eſt velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúſqe terrenos.* Buræ atqe Helicæ exitii ratione pares facit Sardes Bianor *in epigram. anthолog. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδεις, αἰ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἰ τ' Ἀλιάττεω,
Σάρδεις, ἃς βασιλεῖ Πρῆσις ἐν Ἀσίᾳδι &c.
Αἱ Κροίσῳ τὸ παλαιὸν ὑπαντιόωσαι μέλαθρον,
Ὅλεον Παχίωνι ῥάιμασι δεξάμεναι.

Νῦν δ' ὅλαι δύσιμοι ἐς ἓν χθονὸς ἀρπαδεῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀχανοῦς χάσματος εἰρύπτε,
Βῦρά τε καὶ Ἑλίκη κλεινοτάτη· αἱ δ' ἐπὶ χέρσου
Σάρδεις, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκειδόμεναι.

Sardibus obtigit hæc clades ſub Tiberii imperio: refert Strabo *l.* 12. ſed non ſolis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, extitit motus Tiberii Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ unâ nocte proſtratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Evſebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forſan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊος] *Pompeii* Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qaſt. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabinúmqe litus, ab altera Herculanenſe conveniunt, maréqe ex aperto conductum amœno ſitu cingit, deſcidiſſe terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus; & qidem diebus hibernis, qos vacare à tali periculo majores noſtri ſolebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Conſulibus. & c.* 27. *Aiunt ſexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis iſtius clades nihilo minùs inſignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλέουν] *Herculancum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu locutus, loco ſuperiùs adducto: *Campaniam nunqam ſecuram hujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ ſtrage vaſtavit. nam & Herculaneenſis opidi pars ruit, dubiéqe ſtant etiam qæ relicta ſunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Calliſthenis ſententia, *inſulas eſſe certioris ſoli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare acceſſerunt. falſa*, inqit, *hæc eſſe, Pompeii & Herculanum ſenſere.* De utroqe Dio Caſſius *l.* 66. in *Tito.* ubi Veſuvii montis incendium immane deſcripſerat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τήν τε Ἡρακλέουν καὶ τὴν Πομπηΐους, ἐν θεάτρῳ τῷ ὄμίλῳ αὐτῆς καθημένους, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa ſub Nerone contigit, iſta ſub Tito. prior Senecæ, Dioni poſterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi poteſt. hanc magìs, opinor, qia poſt priorem illam revixiſſe qodammodo videtur, graviori malo reſervata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. poſtqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujuſcemodi nubilo & Tuſcia Vulſinios priſtinos deuſta, qò magìs de montibus ſuis Campania ſperet, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulſinios de cælo, Pompejos de ſuo monte perfudit ignis.* qod cum idem eiſdem planè verbis in ſcripto

adver-ſus

adversùs nationes l. 1. *c.* 9. reponatur; eo loci tamen vir doctiſſimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc poſtliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi teſtatur; idémque vocabulum in *Apologetico* reſtituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῦ. id eò magìs urget; primò, qia Pompejorum clades ſub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere propoſuerit, qæ diſciplinâ Chriſtianâ erant antiqiores. deinde qia terræ motu illa facta ſit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ iſtius nomen obſcurum ſatìs videtur, niſi ſi qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *niſi per ſomnum* fieri poſſe Gothofredus ipſe negat; nec clades hujus ulla iſtiuſmodi ſcripto conſignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfuſos, cineribúsqe obrutos conſtat. potuítqe Tertullianus memoriâ lapſus, poſterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem feciſſe.

Ὁ μὲν τῶν κηδόμενος] Sententia ἀνακόλουθος, qalem ſuprà obſervavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipſo paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἐπὶ τὰ ἐξετάδη] à geſtu defunctorum tractum. Vide *ſupr. ad* § 3. Ἐκτέτασται.

Πάντα ὑ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρόν ὄζι τὸ διάσημα. Vide & *ſupr.* § 15.

Τὸ γὰ ὅλα καταδεῖν ἀεὶ] M. Caſavb. τὸ γὰ ὅλον καταδεῖν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc eſt ſumma rei, ut humanas res ſemper intuearis, tanqam tranſitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *ſupr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniſſ.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὄλβος ὑ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.
Fortuna fluxa eſt; vixqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὄλβον ἥμαρ ἓν μ' ἀφείλετο.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam ſic dictam, ſi Nicandri Scholiaſtæ fides, διὰ τὸ ἅπαξ ἀναδιδόναι, τῇ ὑ μεσημβρίᾳ τελεῖσθαι, φησὶ ἑωθινὸν ὑ σύμπαντος· vel, ut ego potiùs exiſtimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moſes, qi *uno die totam vitam hominis concluſit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campeſtri* comparat, *qæ manc ſuccreſcit, veſperi ſuccidit. Pſal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioſcorid. c.* 700. ex Theophraſti ſententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* ſive, διὰ τὸ ἡμέρου ὄλλυ μὴ διαὸς ἐξαρκεῖν πρὸ πίοντας αὐτὸ, vel φαγόνλας etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipſe *l.* 2. *v.* 400.

——ἐνδὲ μονήρει
Ῥηϊδίως ἀκτῖνι βαρυὶ καταπαίρεται ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιροῦν. Vide qæ ex Sophocle, Soſiphane, Evripide, aliíſqe pavlò ſuperiùs retulimus.

Ἐχθὲς μόνον] heri id eſt, nuper, ſive nuperrimè. qo ſenſu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰ ἐσμὲν. *heſterni enim ſumus.* & *Hiſtor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἔχθὲς παρεγένεσθε. *heri*, id eſt, nuper, *acceſſiſti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piſcem aliqem innui exiſtimavit Xylander, qia τάριχος ſequitur. itaqe vertit, *qod herì fuit piſcis, cras erit Salſamentum aut cinis.* Nec mirum adeò craſsè halucinatum Xylandrum, qam & Hemr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Theſavro* ſuo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piſcis eſſe pronunciavit, *ſaperdam* forſan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipſe, qi *l.* 6. § 13. πὼ σωμσίαν deſiuivit, ἐντεῖον παρόρμιν ἢ μετὰ πνῦ ἀπασμῶ μυξαρίου ἔκκρισιν. *inteſtini affrictionem & cum convulſione qadam muci excretionem.* reſpexit dubio procul utrobiqe ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, מטפה סרוחה hoc eſt, ut Palladas in *anthology. epigr. l.* 1. *c.* 81. μιαρὰν ῥανίδα, ſive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Tertull. *de pudicit. c.* 6. *non ex ſeminis limo, non ex concupiſcentiæ ſimo:* &, *lacteas ſordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem:* qo modo & Jobus honeſtiori pavlò uſus imagine *cap.* 10. *v.* 10. ſic Numen alloqitur, *An non* כחלב *ſicut lac fudiſti me; & tanqam caſeum coagulâſti me?* Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miſeret atqe etiam pudet eſtimantem, qàm ſit frivola animalium ſuperbiſſimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula freqentia & familiaria, nemo non novit, qi in ſcriptis ipſorum eſt vel leviuſculè verſatus. ità apud cùm Marcum noſtrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀνάριον, ὀχάριον, ὀρνιθάριον, χρεδάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνδραπάριον, σωμάπιον, πλεῖμάπιον, πνδμάπιον, αἱμάπιον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον, & innumera ejuſmodi. qæ eo ſine illi uſurpâſſe videntur, qo σὺ μίσων ἢ ἀδιαφόρων iſtorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea ſúsqe déqe ipſi haberent, eis loqendi formulis ſubindicarent. Vide *ſupr.* § 20.

Τάριχος ἢ τέφρα] Ità de Proteſilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεδνεὼς ἢ τάριχος ἐὼν, δωμάτων ἔσω θεῶν ἔχει τὸν ἀδικίστατα πάντων. τάριχος propriè *ſalſamentum.* dubitavi aliqandò an *ſuccidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *ſalſamentum* de piſcibus præcipuè uſurpetur. *Salſuram* malui, qia *ſuccidium* ad ſuillas carnes reſtrin-

gi-

gi, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *qia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore. proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausolais & monumentis seqestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores ritúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il.* α'. Ἕλλωες μὲν τοὺ νεκροὺς ἔκαιον, τὰ ὀστᾶ μόνα κατέχοντες καὶ διάπλοντες εἰς μήμεια ὧν καιομένων· Αἰγύπλιοι δὲ τοὺ νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα) τὸ πάλαι ζῶντος ἔχωσιν εἰς μήμης ζώπυρον. ità apud illos cadaver fit τάριχος, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est, *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud istos τάριχος, id est, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ ἐυλέων καταβρωθῇ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπλιοι δὲ τὰ ἐντερα ἐξελόντες, ταριχεύουσιν αὐτά. qi & Persas ait, *vinco* ταριχεύειν. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρώσω Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; καὶ κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπλουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπεσὸν γὰ τὸ σῶμα καὶ ταριχεύθεν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπλῳ ταριχευθέντες, ὀλίγα ὅλον μένει ἀνήκανον ὄσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺ μὲν παλαιὰς πίνας καὶ ἐυρυπώλας, καὶ μάλιςα τοὺ Αἰγυπλίων αὐτοῦ, διὰ τὸ πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευτὰὶ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Api bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianh*, à Clemente *Strom. lib.* 1. laudatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαλα καὶ ταριχευθέντα, εἰς σορὸν χαλκῆν. Unde *Sarapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis*: ὃ μόνον ὁ ταφὸς τὸ Ὀσίριδος δέδεκλαι ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκπέπλαι, πεπέφραι. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu.* Ὁ μὲν ἄλλω ἔκαυσεν· ὁ δὲ Πέρσης ἐθάψε· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχέει· παριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπλιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *sterc*us *suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorthæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *gleſſum* (**glas** nostrum agnoscas) indèqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Gleſſarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, γυάσαντας, (id est, γύαλῳ χρίσαντας, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *cretâ* priùs *illevissent*, vel τυριχεύσαλες (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, assevare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὄικοι κατέχουσι περιχέντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχεύσαντες αὐτὰς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ἄλλῳ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs avreâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres venisse, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες παρεώκασι, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsque patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est περικλείειν, *includere*, aliud περιχείειν, *inungere*, qod, ut *cali* sive *cretæ* convenire possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid si ergò, vel pro ὑάλῳ χύλῳ, vel pro περιχέει περικλείει legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, qàm ὕαλον περιχέειν, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud μύελῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μίλτῳ defingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταριχεύουσι δὲ ὡς μίλτῳ. Lucret. *l.* 3.

Nam

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qi non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat æquore saxi;
Urgeríve superne obtritum pondere terræ.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus: Quæ Heraclides Ponticus plus sapit, qi præcepit ut comburerent; qàm Democritus, qi ut in melle servarentur. quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis caliem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Cæsaris principatu allatum illi ex Ægypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Græc. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturæ apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum ævum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinqimus. Qod avtem Marcus istîc, τάφος ἢ τύφος, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. κονδὸς ἢ σκέλεπς dicitur.

Τὸ ἀκρειῶον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διαθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἥλεως καλαῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαῦσαι dixit, qod ἀναῦσαι Pavlus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ Θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσῃ πρὸς αὐτόν.

Εὐφημῶτα] ità *l.* 2. § 3. εὐχάριστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀχολιῶν, ἐπιθυμῶν τὸν ἥδη μόνα. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitæ, sed minutatim subductum, nec ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον ἐπὶ τῇ ἀκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. l.* 9. *ep.* 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanquam fluctum à saxo frangi oportere.* Senecæ alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel detrici potest, sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum quædam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmque conservant. quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, qàm illa quæ retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia silicis nulli magis, qàm ferientibus nota est; nec ulli magis intelligunt, quanta sit virtus mea, qàm qi vires ejus lacessendo sensérunt. præbeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, quam fluctus non desinunt undecunque moti sunt verberare; nec ideò avt loco eam movent, avt per tot ætates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἴσον ἦν ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κινδύνοις ἀπερικλόνητον, τούτῳ παραβάλλῃ σκοπίλῳ εἰκάσαι, ὃν οὐ ποτε κύματα λείπει.

Παντοίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γίνωνται.

Atqe ità de Achivis Homer. *Il. o'. v.* 618.

Ἶσον γὰρ πυκνοῖσιν ἀρηρότες, οὔτε πόρῃ
Ἠλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἔγγυς ἐοῦσα,
Ἥτε μῆλα λιγέων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλωνται,
Κύματά τε προφύγῃσι, τά τε πρὸς πέτρῃ αὐτῇ
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἄμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Quæ sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli nequicqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laticríque illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum quæ prodit in æqor,
Obvia venterum furiis, expostáque ponto,
Vim cunctam atque minas perfert cœlíque marísque,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: frustráque petebar;
Haud secùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóque est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλῶ γὰρ τὰ πράγματα εἰληφὼς διατέχοντις κυκλῶν, διὸ ἂν διαδράμοι νεφέλας ὀπυίαις εἰπ τροφῶν ἀπαρκτίας, καὶ μικρῷ πάντων ἐνδεῖ ἐφ' ἡμᾶς κινεμένων, ὅπω σφοδρῶς, ὥσπερ ὕες φασι καταρράκλαι Νείλε, μόνος αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἕστωσι φρονίμασι, παρεμπλησίως πέτραις, πολλῶν περιφερομένων κυμάτων, ἀκυμάντοις μένουσι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδράσιν ἐπιτυχὼν νῷ δυσκινήτοις, ἀπεκρέμω, ὡς εἰ καὶ περιόλου περιβάλλειν ἀπράκτῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ἔτι γὰρ ἦν Ἀνδρονίκῳ μεγαλειότης καὶ σωφασμὸς, ἐφ' ᾧ τῆς αὐτοῦ λόγων ἐτυφλίζε δυνάμεως

δωάμις, ὡδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀπίναχλ☉, ὡς ἐκεῖνο☉ ὁ πρόβολο☉, περὶ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσαται, καὶ ἅλμη πολυμορμύρουσα· ὁ δὲ εἰς ἀφρὸν διαλύων, καὶ μακρὰ κλάειν ἐων τινὰ ἠνέσαταν διάλυσαν, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἐκείνου βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Τεθηπὼς ἐπορεύετο, ἀπίναχλ☉ καὶ πέτρα ἢ προβόλου τινὰ τοῖς τῆ βαρβαρικῆ ἐκείνη ξυλλόγῳ βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2.* Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno annisu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat. 27.* Ὁ αὐτὸ δ' ἑαυτῷ πιθὴξ τε καὶ ἄφρικτον τὸ κῆδος, ἐπειδὴ τῆ ἐζωτικῆς ἐρᾷ, ἐζῶσαν ἔχει καὶ τῷ σὲ αὐτὸ φρονιμίαν, ὥσε θεῖόν τι πάσχων, καὶ τὸ τῆ θεῆ δωάναζ λέγειν, ἐγὼ δ' ὁ αὐτὸς εἰμὶ, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. ἔκειν μεταπεπηδήκατε, ὑδὲ συμμετατεθήκατε τοῖς κρείττοσι καὶ τοῖς πρόσω, ἄλλοτε ἄλλο☉ ῥυόμενο☉, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς ἀπὸ πετρῶν οἱ πολύποδες, οἷς ἂν ὁμιλήσωσι· μένει δ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πάντ☉ ἐν ᾧ πεπηγὼς, καὶ ἐν τρεφομένοις ἄτροφο☉. πέτρα τις, ὦ ἑταῖρε, θεὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε καὶ κυμάτων, ὅτε πανωνυμίη, καὶ δαπανῶσα περὶ ἑαυτὸν τὰ προσπίπτοντα. Idémque *orat. 28.* procellam deſcribens: Ἡ μὲν θάλασσα ἀνέμοις μεγάλοις πέσοντος διηγείρετό τε καὶ ἐπορθεῖτο· πᾶσ' δ' κυμάτων τὰ μὲν πρόρριζα ἀνισάμενα καὶ κατὰ μικρὸν κορυφούμενα, εἶτ' ἐλαπτόμενα πρὸς ταῖς ἀκταῖς ἐλύετο, τὰ δὲ ταῖς γείτοσι πέτραις προσπίπτοντα καὶ ἀποκρούμενα, εἰς ἀχλὺν ἀφρώδη καὶ ψιλὴν ἐσκορπίζετο. ἔνθα χάλικες καὶ φυκία καὶ κήρυκες καὶ πᾶν ὄσρεον τὰ ἐλαφρότατα ἐξωθεῖτο καὶ ἀπεπίνετο· ἔστ' δ' καὶ ἠρπάζετο πάλιν ἀναχωρούντες τῆ κύματος. αἱ δ' ἧσσαι ἄσειστοι καὶ ἀπίναχλοι, ὑδέν γ' ἧττον ἢ διοχλοῦντες ὑπνου, πολὺ ὅσον τοῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; πᾶσ' πειραζομένων, inqit, οἱ μὲν ἐδόκουν μοι ὡς τὰ κυφότατα καὶ ἄφωνα παρασύρεσθαι, καὶ ὑδὲ μικρὸν ἀντέχειν πρὸς τὰς ἐπιρροίας· ὑδὲ γὰρ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς συρρότητα καὶ βάθος λογισμῶ σώφρονο☉ καὶ τοῖς προσπίπτουσιν ἀντιβαίνοντας. Οἱ δὲ ἐπὶ πέτρα, τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιοι, ἐφ' ἧς βεβήκαμεν, καὶ ἢ λογιζόμενοι, ὅσοι φιλοσόφῳ χρώμενοι λόγῳ, καὶ ὑπεραναβεβηκότες τὴν πᾶσ' πολλῶν ταπεινότητα, πάντα φέρουσιν ἀσείστως καὶ ἀπροσκόπως, καὶ διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τοὺς σειομένους, τὸ μὲν κατὰ φιλοσοφίας, τὸ δὲ κατὰ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 84.* Οὕτω καὶ ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάσχοντες πᾶσ' ἀρῶντων περιγινώμεθα· ὃ καὶ μάλιστα ἰσχὺ☉ τεκμήριον. ὅτω καὶ αἱ θαλάτται πέτραι, πᾶ πάσας τὰ κύματα θαλύουσιν· ὅτω καὶ οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, καὶ ἐστεφανώθησαν, καὶ λαμπρὰ τρόπαια ἔστησαν, τῶν ἀπεργαζομένων ταῦτα τῶν νικώντων νίκων. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτην με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt. 3.* Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere. Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2 tit. 116.*

Τίς γὰρ πετραῖον σκοπελὸν ὑτάζων ἀεὶ,
Ὀδωίαισι δώνει;
Molem qis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μὲν γὰρ τὸ τοιοῦτον παντὶ ἐδώκατο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μὲν ἀτυχῆσαι, πᾶσι εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἀνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namqe eſſe infortunatum cujusvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς ὄζι διάφορος,
Ἐν τῷ τὸ, τε κακὸν ἓν φέρειν, καὶ τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præſtat, qòd conſtantiùs
Bonam malámqe didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔσῃ τοῦτό σοι.
Κακύνηκέ τις, ἢ κακύνηκέ τις· ἠτυχηκέ τις·
Βέβηλε τις· ὁμοίζει τις· ἡ φύσις φέρει
Ἅπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliqis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſeri
Hic tuſſit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.

Τοῦτο εὐτύχημα] --λέγω γὰρ καὶ τὰ λύσφορ', εἰ πύχοι
Κατ' ὀρθὸν ἐξίοιλα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——*qippe cuncta, quamvis triſtia,*
Rectè expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaqe Philemon:

Ἄνθρωπος ὢ δήποθεν ὢν ἔς' ὑδὲ εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γέγονεν ἢ γνώσεται.
Ὁ παίων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημένον,
Ἀμφότερον ἔτος, εὐτυχεῖ τε καὶ φρονεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qi non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumqe, & ſapiens bicce & fortunatus eſt.

Ὃ οὐκ ἔστιν ἀποτύχημα] ἀποτύχημα, *fruſtratio*

aberratio, ubi qis à fine ſcopóqe ſibi propoſito excidit, cúmqe nevtiqam aſſeqitur. hoc itaqe loco naturæ hvmanæ ἀποτύχημα dicitur, qod ità eidem adverſatur, ut impediat qo minùs finem ſibi propoſitum aſſeqatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum ſuâ vi poteſt efficere. neqe eſt itaqe iſtiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (utì refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occluſit os Stilpo Megarenſis: potuitqe eo Marcus etiam hîc reſpexiſſe. Qum enim Metrocles illi filiæ ſuæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἦν, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτο ὄζιν, ἢ ἐκείνης; & reſpondente Metrocle, ἐκείνης μὴν ἁμάρτημα, σὸν δ' ἀτύχημα· regeſſit ille: Πῶς λέγεις; οὐχὶ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ὄζι; τὰ δ' διαπτώματα, οὐχ ὧν διαπτώματα, καὶ ἀποτεύγματα; τὰ δ' ὑποτεύγματα, οὐχ ὧν ἀποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ κενὸν ἀπέδειξεν ὕλαγμα πλὴν τῆς Κυνικῆς ϛλασφημίας. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentíqe, ὡς καταισχύνοι αὐτόν· reſpondiſſe, ὑμᾶλλον, ἢ ἐγὼ ταύτῃ κοσμῶ. *Non magis eſt illa mihi probro, qàm ego illi ſum ornamento.* Atqe ſenſus verborum Marci iſte cum ſeqentibus conſpirat optimè, qibus interrogat an caſus iſtiusmodi prohibere qenqam poſſint, qo minùs juſtus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor exiſtat. Poſſunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* ſive *fruſtrationes*, ἀποτεύγματα naturæ humanæ, negentur eſſe hujuſmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *ſupr.* § 33.

Τί ἦν τὸ βέλημα μεμάθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forſan ſic diſtingvendum. Τί ἦν τὸ βέλημα; μεμάθηκας. *qidnam eſt igitur qod vult natura? didiciſti* jam pridem; ipſe ſatìs nôſti. qid id avtem ſit, in ſeqentibus indicat; ſed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βέλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν ὄζιν, ἐξ ὧν ἐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *diſſert. l.* 1. *c.* 17. τί ἦν θαυμαστὸν ὄζι; νοῆσαι τὸ βέλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodiſſ. *de beatit.* τὸ καθ' φύσιν, τὸ καθ' τὸ βέλημα τῆς φύσεως ἀκύεπαι.

Ἀπρόσπλωτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάϛροφον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν ποιοῦντα διεϛραμμένως, καὶ μετ' ὑποκρίσεως, *ut nihil ficti ſimulatique ſubſit*: & *ſupr.* § 33. λόγος ὀρθὸς μήποτε διαϛρέφων. *Sermo mendacio omni immunis.* Iſtîc avtem, τὸ ἀδιάϛροφον, vel agendi, vel patiendi ſignificatum habere poſſit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀϛρεές. Utrovis ſumpſeris, ad Stoicam diſciplinam ſpectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δόξειν τὸν σοφὸν, τυτέστι ϛρέφειν συγκαταθέσεις μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ ϛρέφειν τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ὃ καὶ ἐν τῇ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ ϛρέφειν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῇ διαϛρέφεσθαι τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ὅτι ἀπάτην τῆς πλησίον. τῷ μὲν τοι ϛρέφεσθαι ποτὲ συγχέασας νομίζουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰς τρόπους ἀνὰ συγκαταθέσεως· καὶ γὰρ κατὰ φαντασίαν φησὶ ἀντιπάλων, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. ψεῦδος δ' ὑπολαμβάνειν ὀδέποτέ φασι τὸν σοφόν. ὀδέποτε γὰρ παρέπεται ἀκαταλήπτῳ τινὶ συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαϛρέφεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτόν τι, ſive τι αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλου ψεῦδος ὑπολαμβάνει. Verùm hoc eſt Dei ſolius, qi verè ἀϛρέφης ſolus, ut Pavlus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύϛης. etiam Stoicorum ſapientiſſimus.

Ἃ συμπαρέντων] leg. forſan, ὧν συμπαρόντων, *qæ ſi affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια] Ità *l.* 9. § 42. ἀπέχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά· phraſis emphatica, qâ non tantùm ſuum qod eſt aſſecutus qiſpiam indicatur, ſed ità id omne qod ſuum ducit, plenum & integrum aſſecutus, ut in eo planè acqieſcat, nec qicqam ampliùs reqirat, utpote qum illud ſibi ſufficere exiſtimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 25. ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπέλαβον. *totam mercedem ſuam acceperunt; totam habent. totam conſolationem veſtram accepiſtis*; totam habetis. ut qòd ampliùs ſperent expecténtve, ſive præmii ſive ſolatii, avt illi avt iſti, nihil prorſus ſit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam vèrſionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει. βλέπω γὰρ αὐτῷ. *Sat eſt, ſufficit: ipſam enim video.* cui adjungit & Dunæus noſter ex Sept. verſione, Νῦν. *c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμῖν. qod mox *v.* 7. ἐγγυάσθω ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Syneſ. *calvit.* Τύτοις (τοῖς ζωγράφοις) ἂν τις ἐνδῷ μισθὸν ἢ κινάβρον ἐν πίναξι γράψαι, κομῴτλιν ὑπολαβών, ἀπέχει τὸ πίταγμα. *habet totum id qod injunctum eſt*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens ſubjunxerim illud ejuſdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσις ἦν ἐμῷ τὸν μὲν ἀλλόφυλον ἐχθρὸν ἀπορύκει, αὐτὸς δ' ὁ τὰ μίσητά μοι χρήτων, ὅτος ὑδὲν μᾶλλον δικαίῳ διαφέρειν κυνὸς, ἢ αὐτὸ τοῦτο τοῦ λύκου ὡς πορρωτάτω διάκονον, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ σελῆς καραδόκῃ τὰ πολεμίων. *Non* ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τῷ γαλαικῷ ἐμφορούμενον. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem eſt, qod Lucæ Evangeliſtæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptiſtæ reſponſo ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Scultet. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρὼν τὸ κῆδος, ὁ πίνων ἥκιϛα, σκῶλήξ ὄζιν, ἀλλ' ἡδονῆς,

ἡδονῆς, ἀχόμβῳ γυναῖκα· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παῤῥησίαν αὐτῷ πρὸς τοὺς γλισχρους οὐκ ἀπολείπων, ὅτι αὐτὸ τοῦτό μοι πεποίηκεν ὄνειδος. Et Athanasii (si is auctor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibique conspicandos se præbent. πρόχυσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ πρόσωπον. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, σωεξῆλθεν ὁ συνοικῶν, καὶ ἀπέχει τὸν μισθόν· δι' ἀνθρώπων ἦλθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσε. παρὰ θεοῦ οὐδὲν ἐλαβεν· ὁ γὰρ ἐκείνῳ ἔδειξε τῇ διανοίᾳ. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ misistis:* esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo,* inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satis supérque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, ἔπος εὖ πάσχειν, λόγον ἐσθλὸν ἀκούειν. Hæc si habes, μὴ μάτην Ζεὺς ψεύδῃ, πάντ' ἔχεις. hoc est quod Pavlus ἀπέχειν.

Οὐχ ὅπως τοῦτο ἀτύχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ ψυχαίως, εὐτύχημα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅπως μὴ τοῦτο, sive ὅπως μὴ χρὴ τ. &c. Vide *supra ad § 1. & ad l. 7. § 58.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* ὁ δὲ θάνατος, ἢ τάχος φοβερὸν (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνου ἢ θάνατον. lavdatur itaqe, qi dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Neqe enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ δὲ θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6:* *Neqe mala vel bona, qæ vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos; ac plerósqe, qanqam magnas per opes, miserrimos; si illi gravem fortunam constanter tolerent, hi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδε, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέροντα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Qemcunqe miserum videris, hominem scias.*

A. *Qemcunqe fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 66. & ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωτικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2, § 10.* argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare,* qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaqe ἄτυχον καὶ ἰδιωτικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίχρως ἐνδιατριβόντων τῷ ζῆν] γλίχρως ἐνδιατρίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extraherе;* sed *vitæ qasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimqe ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγώ τις ἄρα δυσαπάλακτός ἦν ὑπὸ φιλοτίμου, καὶ γλίχρως ἐπ εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε ὡς ἀληθῶς ὄναρ πεπτηκώς. Est enim τὸ γλίχρον, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmqe significatûs hujus τὸ γλίχρως monere poterat, *lentum, tenáxqe;* idqe τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar;* unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaqe τὸ γλίχρον καὶ κολλῶδες, tanqam συώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλιχρώδεις, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaqe οἱ γλίχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς χαρτερῶσι πολλὰ κακοπάθειαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνίοις τινὸς ἐνυπαρχούσης ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητος. qod ille γλίχεσθαι, Plato γλιχρῶς ἐπιθυμεῖν dixerat in *Critone:* Ὅτι ὁ γέρων ἀνὴρ μικροῦ χρόνου τοῦ βίου λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας ἂν γλιχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμιμον τοῦ μέγιστα παραβὰς οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; Affectum avtem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν δὴ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβος, ὡς ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἐκκρεμασθεὶς τοῦ σώματος ποιεῖ ἀεὶ περιπλεγόμενον, ὥσπερ τὸν Ὀδυσσέα τῇ ἐλεινῇ, διαδικάτῳ τῷ χαμεύνῃ ἐκπεπομφότα,

Ἐνθ' ἔτι μίμνειν ἄνεμος, ἔτ' ἐκπλεῖν ἐᾷ,
καὶ πρὸς ταῦτα δυσαρέστως, καὶ μετ' ἐκείνα πεπεισθῆναι ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v. 432.* Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis,* cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——οὐδεὶς πώποτε,
Ὦ Νάστ', ἀπέθανε, δυσθανεῖν μέτριος ὤν.
Τὸν γλιχόμενον δ' ζῆν καλαπατᾷ τὸ σκέλος
Ἀκονῖτος ὁ χάρων.——
——*nemo unqam here,*
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Restantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo,* de tyranno qodam: Ἀπαυθάδως ἤχθετο· ὁ γὰρ δὴ ὅπως, καθάπερ ἰξῷ τινι, προσέχετο τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχή, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προστετηκυῖα. μᾶλλον δ' ὥσπερ ἄῤῥηκτός τις οὖσα ὁ δεσμὸς ἔστιν, ᾧ δεδέσθαι ξυμβέβηκεν αὐτούς. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. *c. 12. v. 20.* de locuplete illo dicitur, qi

opinione ſuâ ſpéqe inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siquidem, ut Caſavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt *poſcere à volentes*; ἀπαιτεῖν, *à nolente.* Andocides περὶ καθόδου (an περὶ ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶν εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4, *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμαστοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: qid faciam vobis?* Hos itaque hiſce ſimiles notat Marcus, vitæ mimio plùs avidos & φιλοψυχοῦντας, ideoqe omnibus modis mediisqe ſatagentes, qò eam càm diutiſſimè protelare poſſint. qò ſpectant & Evripidis verſiculi, qos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί ἂν αὐτῆς πλέον ἢ τοῖς δώδεκα;] In eadem planè conditione ſunt, inqit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id qod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint. qâ illi ipſi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primùm, qia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum ſit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum pertingit diſtantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamſi càm diutiſſimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Jobi c.* 15. *v.* 33. aut *pomi immaturi, vitæ* qaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanqam excant de vita* ſed *tanqam extrahantur.* Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect.* *Qaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: qos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἔν ἄνθρωποι ὅτι λέγοι σοι τὴν γέων, ὁπόταν οἱ πλείστοι φιλόζωοι εἰσὶν, ὃς ἐγὼ διάκειμαι τὸν θάνατον, ὡς τὴν ἐν τῷ ὕπνῳ κακῶν φάρμακον; denique qia mors eodem in ſtatu utrumqi conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἐγκαλογήρως ἀποθανὼν ἐς ἴσον καθίσταται τῷ ὡρεοφόρῳ, *l.* 9. § 33.

Καδιλιανὸς] Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Καπιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Καπίδιον καὶ Καπιδιανὸς, ὀνόματα χύτρα. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλαϊκιανὸς, uti Svidas habet, Καμαϊκλίτης, ut Caſavbonus *ad Athen. l.* 6. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (qod Svidas refert) ἐπὶ τῶν Σεβαστῶν Καίσαρος, καὶ ἕως Ἀδριανοῦ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſqe* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: cùm inter utriusqe horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος] Inter μακροβίους, *Q. Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48. qem 63 annis *Augurem fuiſſe* refert. Val Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum explevcrint,* Et Livius *hiſt. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſiqidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, qod qidam avtores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξιλίγκαν, εἶτα ἐξιλίχθησαν] Ità *ſupr.* § 48. ὁ τὴν κηδεύσας, εἶτα ἐξετάθη.

Ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα] μικκόν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. Senec. *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, qæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο δι' ὅσων] Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avguſtin. *de tempore* (uti vocant) *Serm.* 113. *Qid eſt diu vivere, niſi diu torqeri?* Illúdqe poetæ neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brevit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémqe *epiſt* 49. *Poteſt fieri. imò ſæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt*, 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum ſolicitudines occupant? qantum mors, anteqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, aut rudes, aut inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni;
Et qantum tetricæ tulere febres,
Aut langvor gravis, aut mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtius æſtimas, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri quinquennis epitaphio, *Antholog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
Παῦρα, καὶ παύροις ἤλυθον ἐκ βιότου κακῶν.

Nemo tamen me flere velit; qui tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀληθῶς, ὦ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά.
Haud vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémque apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰρ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔφυ πάλαι.
Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharift.* apud Plut. *de trang.* Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἀεί δέ συγγενής τι λύπη καὶ βίος·
Τεγγέτω βίῳ σωίσιν· ἐκδόξῃ βίῳ
Πάρεστιν. Ἀνδρὶ συγκαλαγκεύσικε βίῳ.
Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vita conſeneſcunt pauperi.

Plinius denique *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quicquid datur nobis: malignum verò & breve etiam in iis, quibus largiſſimè contingit, univerſum utique ævi tempus intuentibus. quid quod æſtimatione nocturna quietis, dimidio quoque ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqua morti ſimilis exigitur, aut pœna, niſi contingit quies. nec reputantur infantiæ anni, qui ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum frequentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μεθ' ὅλων] Vide *l. 5. § 10. & l. 9. § 3. & l. 10. § 36.* & adde piorum quærimonias illas *Pſalm. 120. v. 5, 6. & Pſal. 55. v. 6, 7. & Pſal. 57. v. 4. & Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαντλήσιον] A ſentina navis, quæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhaviendâ tractum, & elegantèr hîc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúsque creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyl. *Prometh.*

Ἐγὼ δ' οὖν πλὴν παρεῖναι ἀντλήσω τύχην.

Idémque *ferit.*

Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πλημμύρως ἤντλων κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξήντλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ· τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαντλεῖς ἐμοί.

Marinus in *Proculo c. 3.* Δάτιρος ὁ ἰατρὸς σωμαλικὸς, ἀπαθὴς μὲν ὑπὸ νόσου χειμώνων καὶ κυμάτων, ἄτρωτος δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ πεπλημμύρης διαίτης, καὶ πόνων ἐκείνων, ὡς νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξήντλει. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v. 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, pertolerarem vim tantam
cladésque
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Quantas quoque modo aerumnas, quantóſque labores
Exanclâris.——

Ennius *Andromach.*

Quantis cum ærumnis illum exanclavi diem!

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exanclavi, atque animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis; idem eſt quod Græcis τὸ ἐξαντλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν ὡς πρᾶγμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. Nè igitur mortem pro re difficili accipe. Xyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί οὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; malim tamen, Nè igitur vitam diuturniorem, tanquam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixiùs expetas. ut *ſuprà § 46. & l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. ——*quid quaſi magnum*, inqit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

quid itidem tu quaſi magnum quid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà. & l. 6. § 9.* Ità Stoicus quidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt. 77.*) *Noli torqueri, tanquam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam faſtidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰρ ὀπίσω τὸ ἀχανὲς] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3. & l. 5. § 24. & l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, quæ partem puncti habet, ſi tempori comparetur omni; cujus major eſt menſura quàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. quid ergò intereſt id extendere, cujus quantumcunque fuerit incrementum, non multum aberit à nihilo.*

Καὶ τὸ περίσσον ἄλλο ἀπειρον] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις εἴπῃ τὸν ἀνθρώπινον βίον, σμικρότατόν ἐστι διάστημα παιδιᾶς συγκρίσει ἐκείνου ἀπεράντου αἰῶνος τοῦ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἀνυμνουμένου. Philo *de Joſeph.* Ὠκύμοροι δ' εἰσὶ παῖδες ἀνθρώπων· καὶ γὰρ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἀνθ' ἑξακισχιλίων ἐτῶν.

Τί διαφέρει ὁ τριήρεις τῆ τριγερηνίᾳ] Senec. *epist. 77. Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; qæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse.* & *epist. 99. Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes in æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. goniam qidem minimum aliqa pars est: hoc qod vivimus, proximum nihilo est. Ibid. Si consenuit, qantulo vincit infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere: deinde hoc, qod ætatem vocamus humanam, compara immensо. Videbis qàm exiguum sit qod optamus, qod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ἐν παιδὸς μὲν χρόνῳ πρεσβύτης χρόνῳ δὲ πάλιν ὀλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l. 10.* Τότε πολὺ διαφέρειν ἢ μικρὸν, ὑδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἀνθρώπειον ἀφορᾶσθαι αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος δεῖ καὶ στιγμαῖος πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῆ τριγερηνίᾳ] Allusit ad ætatem Nestoris, qi tria hominum secula degisse perhibetur: unde τριγέρων & τριγήρυος dictus. Athen. *dipnosoph. l. 10.* Πλέῖον δ' ὅτι ἦν μὲν ἡρῶον Νέστωρ ὁ τριγέραν, & epigramma *anthолog. l. 3. c. 10.*

——ἔθανεν γὰρ τριγέρων Πύλιος.

§ 51. Ἐπὶ τῶν σωφρόνων ἀεὶ τρέχε] Vide *l. 12. § 1.* Jactare solebant Cynici σωφροσύνης πρὸς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperisse se. Vide Cratetis *epist. 6.* Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l. 6.* Diogenem prædicat solum ostendisse mortalibus ζωῆς ἄριστον ἀλαφρότατον. Qanqam, Gilenus, *de errat. curand. c. 3.* ῥᾴδιον καὶ σωφρόνων ἐπ' ἀρετῶν ὁδὸν pro eo qod disciplinam Cynicam esse magistri hujus profitebantur; veriùs censuisse affirmat alios qosdam, qi σύντομον ἐπ' ἀλαζόνειαν ὁδὸν esse dixerunt. Qod avtem Marcus *viam compendiosissimam* semper insistere consulit, aliud consilium suggerere videtur Julianus *de cynism. orat. 2.* qi prædicantibus hoc idem Pseudocynicis qibusdam, τῶν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ἐπὶ τῶν ἀρετῶν sese insistere. (qod & Plutarchus de professione Cynica in *Amatorio*, σωτῆρον ὁμοῦ καὶ σώφρονα ἐυρήσεις πρεῖαν ἐπ' ἀρετῶν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τῶν μακρὰν ἐπορεύεσθε. ῥᾴον ἂν δ' ἐκείνης ἤλθετε. οὐκ ἴσθ' ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ σώφρονες τὰς χάριτας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὲν τῶν σωφρόνων ἐλθεῖν διανοηθεὶς, ῥᾴδιον ἐπιτελεῖται τῶν κύκλων· ὑκέτι μέντοι τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλων προδοθείς, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τῶν ἐπιτόμων. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præstabant minùs, qàm qod profitebantur, cùm à virtutis sede, semitisqe etiam ad eam ducentibus, qàm longissimè essent dissiti, viásqe eas sectarentur qæ à virtute ipsa insistentes abducerent. deinde aliter se habet ista, qàm in itineribus corporeis, in qibus via compendiosissima est sæpenumerò prorsus intercisa; cùm istic nulli sit nisi suo vitio suâqe pravitate stoliditatéqe obvallata. Qin & Julianus ipse ὁδὸν σώφρονα eandem ibi agnoscit, qam & Marcus hìc, τῶν καθ' φύσιν.

Σώφρονος ἢ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν περαίνει. *l. 5. § 3. rectâ incedit.* Via avtem recta, eadem & brevissima. Optimè Veemelius noster *de leg. mor. l. 1. exerc. 1. Lex divina lex recta. Psal. 19. v. 8. in Mathematicis linea rectissima, linea brevissima. Via itaqe ad beatitudinem brevissima est legis divinæ, qæ est rectissima, observatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον] Ità *l. 8. § 30.* ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι. Vide & Platonem *ep. 10. ad l. 3. § 5.* adductum.

Πάσης οἰκονομίας] Vide *supr. § 19.* Εἰ μὴ δ' οἰκονομίαν τινὰ & *l. 11. § 18.* πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaqe Casavbono potiùs assentiôr, qi *dissimulationem*, qàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας] *Solicitudine*, Xyl: *ostentatione*, Cas. meliùs. siqidem κομψεία illâ, sive dictionis elegantiam, sive sermonis festivitatem designet, jactare se atqe ostentare soliti sunt, qi avram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *ostentare se*, & pro *adulari* etiam usurpatur. Hesych. κομψεύεται, κολακεύει. possis & *versutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀττικοὶ τὴν πανουργίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σφαλερὸν κομψόν. Vide *l. 3. § 5.*

Ad Librum V.

§ 1 ῥθρα] Idem tractat argumentum *l. 8. § 12.*

Ὧν ἕνεκεν γίγονα] *l. 2. § 1.* γεγόναμεν πρὸς σωφροσύνην.

Ἵνα καταπείθωσι τοὺς σφαττομένους] Plut. *de tranqill.* adversùs Democriti sententiam differens, qâ negotiis abstinere se monet eum, qi vult tranqillè degere. Πρῶτον μὲν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν καθίστησι, γινομένην ὥνιον ἀπραξίας· ὃς ἀῤῥαίῳ, παραινῶν ἡσυχίαν

Μὴν ὦ ταλαίπωρ' αἰχμὰς σοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι, i.e. *Maneas, miser, quietus in tragulis tuis,*

ἀφιεὶς

πεισίλων τὸ παροιμιῶδες. Versiculus ſumptus eſt ex Evripidis Oreſte: qo & eodem ſine uſus eſt in *lib. de Sene polit.* & *adv. Colot. c.* 8.

Περὶς τὸ ὕδωρ ἦν γλυκεῖα;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ δὲν περὶς τί; τὸ ὕδωρ; ἴδη, εἰ ἀνίχεται ἡ ἔννοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Neque enim ità generati à natura ſumus, ut ad ludum jocúmque facti eſſe videamur; ſed ad ſeveritatem potiùs, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.* Ariſtot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἄτοπον γὰρ τὸ τέλος δὴ παιδιὰν καὶ πεσπμαται ἕνεκα παίζειν χάριν· ἀσπδάζειν γὰρ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἡλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως ἀσπδάζῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσεως γὰρ ἕνεκα ἐστὶν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες γὰρ συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. ἡ δὴ πέλος ἡ ἀνάπαυσις· μίνεται γὰρ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίων τε λόγῳ τὸ ἀσπδάζειν ἢ μὴ παιδιᾶς, καὶ τὸ βέλτιον ἀεὶ καὶ μείζω ἀνδρὸς ἀσπδαιότερον τῶν ἐνέργειαν. Οὐ βλέπεις τὸ φυτίκια] Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὸς μύρμηκας] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item Æneid. *l.* 4. de eiſdem;

Et nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Convectant calle anguſto; pars grandia trudunt
Obnixæ frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Caſtigántque moras: opere omnis ſemita fervet.

Ariſtot *biſt. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὰ περὶ μυρμήκων γένος, καὶ τὰ περὶ μελιττῶν· ἡ μὲν ὖν περὶ μυρμήκων ἐργασία πᾶσιν ὄζιν ἐπιπολῆς ἰδεῖν. καὶ ἀεὶ μίαν ἀτραπὸν πάντες βαδίζουσι, καὶ πλῶ ὑπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ παμείαν. [πονοῦσι.] ἐγείρονται γὰρ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς παννυχίοις. Naſo *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus eſt patiénsque laborum,
Quæſitæque tenax, quod quæſita reſervet.

Vide Simocat. *epiſt.* 61.

Τὰς ἀσάχνας] Et de iſta Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id eſt, *pedibus*, inqit Junius, *qi utringe ità conſtituti ſunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & eſcam retibus ſuis deprehendendam.* Plin. *biſt. nat. l* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conſpicuum. orditur telas. tantíque operis materiæ uterus ipſius ſufficit. tam moderato ungve, tam vereti fila, & tam æquali deducit ſtamina, ipſo ſe pondere uſus.* Vide qæ ſequntur. Ariſtot. *biſt. animal. l.* 9. *c.* 39. Τραίνει μὲν (τὸ περὶ ἀσαχίων γένος) πρῶτον μὲν διατείναι ἀφὸς τὸ πέρατα πολλαχόθεν· ἔπτα σημείζεται ἀπὸ τῆ μίτυ· λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἐκπαῦς· ὁπὸ δὲ τέτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει· ἔπτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *biſt. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras: ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim: & god maximè mirum ſit, mores habent: nihil novere niſi commune.* Ἔστι δὲ περὶ πλῶ ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Ariſtot. *biſt. animal. l.* 9. *c.* 40. Qem igitur vide-ſis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qá illa*

——arte recentes
Excudunt ceras, & mella tenacia fingunt.

qi & Æn. *l.* 1. de Tyriis colonis urbem ſibi condentibus.

Qualis apes æſtate novâ per flórea rura
Exercet ſub ſole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent:
Fervet opus; redoléntque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὐτὰς συσκοσμίσας κόσμον] κοσμῶ hîc Marco *conſtituio.* prout Heſych. κόσμῳ, κατάσασις ſive *politia*, qomodo apud Thucydidem Scholiaſtes κόσμον exponit πολίτευμα. Alio ſenſu Ariſtoteles, citante Galeno *de uſu part. l.* 1. dixit, ἄπαντα τὰ ζῶα κεκοσμῆθαι τὸν ἐναντίων κόσμον. Verùm Marcus κόσμε vocabulum videtur eo libentiùs uſurpâſſe, qaſi non homo tantùm μικρός τις κόσμος exiſtat, ſed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, avt mundi ſaltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud ſe habeant, qam & illa pro ſuo ingenio modulóqe excolant. ut τὸν καθ' αὐτὰς κόσμον συσκοσμεῖν, ſit accingere ſe ad *mundi* partem eam, qæ ipſis aſſignatur, qaſi mundandam, id eſt, excolendam, qicqid in ipſis eſt, & ab ipſis exigitur, ad eum exornandum ac perficiendum, qaſi mutuâ qadam conſpiratione præſtare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὰ παμμιγῆς, καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συγκοσμούμενον. poteſt & reddi, *ordinem ſuum*, ſive qi eſt illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea ſignificatione ὁ κόσμος uſurpatur. Sed priùs illud arridet magis. qia relationem reſpectúmqe, qem ad univerſi naturam res qæqe habent, Marcus paſſim inculcat. iſtò Xyl. inclinat. illò Caſ. ſic *infr.* § 5. τῷ ὑπ' αὐτῆς διοικουμένῳ κατάλληλον, κόσμῳ ſcil.

Τὰ ἀνθρωπικῷ πονεῖν] alioqi nec homo qidem, hominis ſaltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἔτναι πλῶ μὲν συκῆ, τὰ συκῆς ποιοῦσαν· τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς· πλῶ δὲ μᾶλλον, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἐνέργεια δὲ ἡ κατ' πλῶ οἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτη ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ ἡ ἀναπαύεσθ.] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀδιαλείπτως συνεχῶς ἐφέλκειν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδιαπόνητος ἂν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δεῖται. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πόνων δεῖται ἀναπαύσεως. διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγειν κοινοφυλακτοῦσι τὴν χρῆσιν, ὡς φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίος ἀνέορτος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita sine festis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum; & agenti quiescendum est. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἕδυνα γὰρ τούτῳ μίσγειν ἡ φύσις.] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *christis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γαλοίῳ, καθάπερ ἀλὶ, περισμῶσι δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ μὲν ἡδονὴν ἀρχὴν ἁλίζουσι, ὕσαντες δὲ τὰ τροφὴν τὸ ἥδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabri. Barclet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculo nimis condiunt sale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2ª. 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τὸ μίλτος ἀκρῆ δακτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοιλῇ χοὶ γάστρῃ. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citràque nequit consistere rectum.

Nec luxisse pudet; sed non incidere luxum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὅσων ὕλης ἑαυτῇ κέχρηται τοῖς ἀναγκαίοις τέθεικε· κἂν δεῖ τὸν ἄλυπα ζῆν ἐθέλοντα τῷ σῷ δὲ γνώσιν ὑπάρχειν τε καὶ φιλεῖν, καὶ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς σῆς ὁρᾶν. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinens. l.* 1. Ἀσκεῖν γὰρ ἁβρὰ δεῖ, ἀλλ' ἐχθὲς ὄρη καὶ μέτρα ἐν τοῖς τοιούτοις. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Τὴν τὰ μέτρα] Casaub. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, seu ὀψίσμασι. hoc est, seitamentis tanquam edulis uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum justæ adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ κυρίως οἷα τοῦ νοσεῖν, ἐπιτείνει καὶ λυμαίνεται τοῦ ὑγιαίνειν. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. ὅτι οὐκ ἡδύσμασι χρηπίμοφον, ἀλλ' ὀψίσμασι, τοῖς ἐπιθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τὴν σκληρὰν τροφῆς, ὡς μὴ καλὴν, τὴν πλείω τῶν τρεφόντων ἔχουσαν τὰ ἡδύσματα. hoc est, in qua plùs ἡδύσματα ἢ ὀψίσματα exiftit. de luxu ac quæ, quæ sunt vitæ opesque condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis saltem medicamenta quædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ ἀληθέστατον, παρόδοξον μέν, ἀ παράδοξον Ν. uti Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus qivis cum primis φίλαυτος est, qod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, qod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Et qod Rex sapientissimus *Prover. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qi diligit iniqitatem, odit animam suam; qiqo odit sapientiam, diligit mortem.* Aeqi, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοσοφεῖς; *qomodo se amat, qi vitam non diligit?* Optimè Avgustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, qoniam iniqitatem, qâ iniqus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, qoniam qod ei nocet, hoc diligit. odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, qod *affectu* (sed pravo) *amor est, effectu* (& hoc vero) *odium est.* Bernard. *de convers. c.* 4. Denique, qòd Marcus illic, Non se amat, qi non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. *lib.* 5. extremo.

Τὰς τέχνας ἑαυτῇ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ δέ τις ἐκπέδακε, φιλεῖ παῖδα. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, καὶ τοῦ πόνου δίκη συμπαθήσουσι. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de senc. polit.*) dicere solebat, ἀγωνιᾶν ἀνθρώπους, ὅταν μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἕτερος ἐυφραίνει. λαμβάνειν γὰρ μισθὸν, ὡ δεῖ μισθὸν, τὸ ἀκίνητον ἡδονῆς. Qin & Eudoxus Mathematicus, eodem avtore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρεσκεῦ τὰ πλοῖα, καὶ κολυμβᾷν τὸ σῶμα τοῦ ἀέρος, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγήσεσθαι.

Συγκατάπνοον] τοῖς περὶ τὰ ἐδώδιμα] Hoc est qod Evripides, in pericopa illa totius hvjus libri decantata, apud Plut. in *Gryll.* & in *Alcibiad. a. Aristarch. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 10. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noctt. Attic. l.* 20. *c.* 22.

—λαμπρὸς ὢν
Τύχῃ δ' ἥκιστος, καίπερ ὢν ἐπίγειος.
Νίκων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τύτῃ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τοῦ κράτους βλέπτος ἄν.

Hac re triumphat qisque, in hanc intentus,
In hac diei maximam partem terit,
In qa ipse sensit maximè se excellere.

ità malim qàm cum Grotio in *excerpsis*, qi τοῦ κράτους, legit,

ut ipse sese evadat excellentior.

siquidem eam mentem avtoris fuisse, ex aliqis illis, qi laudârunt, scriptoribus, perabile intuenti liquebit.

quæ-

quam nec inficior πεφιλοσοφῆσθαι licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorqere. Quod autem συγκλητικὸς Marcus hîc dixit, idem φιλοπονώτερον freqentiùs dici soles, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli quis nequeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *perseqendo*, consumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit.* Δεικτύλου ἢ ἔτι σαφέστερον ἢ φιλολόιδορος ἀντὶ καλάμων τιτέφατο· εἰ μὴ κλαυσμὸν λόγος ἀντὶ τοῦ γεφύρου τὸ ὀφθαλμῶν τοῦτο μὴ δὲ ὑδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ φιλοτίμησαν. Vide *l.* 10. § 23. μήτε φιλοτίμως. sed & σωφρονισθῆναι eodem sensu dictum Euripidi ab Aristotele laudato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Κακὸς κακῶ ἢ σωφρονίσθη ἡδονῆ.

Malus malo lubentiùs colligitur.

hoc est, quod Lycorin suam asserus Gallus apud Mironem *eclog. ult.*

——*his ipse rerum consumeretur amor.*

Aliud est quod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugatâ, Πᾶσα γὰρ ἀγαθὴ γυνὴ, ἅτε ἀνδρὶ σωφρονίσασα, σωφρονεῖν ἐπίσταται. Expressit elegantèr, quod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 31. προσκολλᾶσθαι dixit.

Ἄλλοις καὶ ἄλλοτι] De Nicià pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλογεωμέτραι τῶν ἀγροίκων τὴν πανοῦργον ἔφην, ὅτι Νικίαν γεάφουσα τὴν Νάκυιαν, ἐρᾶσθαι πολλάκις τοῦ ὀπτανείου, εἰ ἐείσκει. Idemque *lib. de sene polit.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὕπως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τοῦ ὀπτάτου ἐρᾶσθαι πολλάκις, εἰ λέλουται καὶ ἐείσκει. Meminit & Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in eodem *contr. Epicur. Commenti.* Ἀρχιμήδην ἢ βίᾳ τὴν διαγραμμάτων ἀναστῆσαι συπήσαντα ὀι στρατιῶται. Ὁ ὅτι τῆς κοπίδος ἔγγιον τὸ σῶμα ἐν ἔγραφε τὸ σῶμα ἐν συνῆδει. Idemque *de sene polit.* Ἀρχιμήδην ἢ τῇ συνήθει φιλοπονίᾳ καὶ ἀναπαύεσθαι ἀπιθανότερον, καὶ ἀποδύσασθαι, ἤλειφον ὀι θεράποντες. ὁ ὅτι τῷ σώματος ἀληθομαθῶς ἐνέγραφε τὰ σχήματα. Et in vit. Marcel. Οὐκοῦν ὑπ' ἀνάγκης τοῖς περὶ αὐτὸν λειτουργοῦσιν ἦν, ὡς ἂν ὀπαδίας, ἢ τίνος καὶ συνήθους διαλόμενος ἀεὶ συμβουλίου, ἀλλήλοις καὶ ὅτε καὶ διαγράφοι σώματα· ἦν δὲ πολλὰς ἐπιθυμίας ἐν ἀλυπίᾳ καὶ λιπαρῷ, ἐν τοῖς ἀνάγκαις ἔγκαθ ἡδονὴν ἢ γραμμικῶν καὶ τοῦ σώματος ἀπλανεστάτην ἐπιστήμην τὴν διαλύσαι χρείαμένη, ὑπὸ πάσης μεγάλης κατοχῆς καὶ μυθολογίας ἀλλοῦ. De Carneade Philosopho geminatò est Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades Laberiam & diuturnum septimi & nonagesimi exploti anni; idem ille vivendi & philosophandi finis fuit; ità se mirificum doctrinæ operibus addixerat, ut cùm cibi capiendi caussâ recubuisset, cogitationibus alligaretur, manum ad mensam porrigere obliviscerentur; sed bam Melissa, quam unam loco habebat, temperato inter studia non interpellandi, sed inediæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus aptabat.* Nec tacendum, qia istuc càm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de qo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisque ad miraculum stupendis impeditus diu frustrâque exclamavit; Οὐ παυσόμεθα σοῖς τὸν Γεωμετρικὸν τοῦτον Βριάρεω πολεμοῦντες; ὃς τὰς μὲν ναῦς ἡμῖν κατέζεσεν ἐκ τοῦ βάλασσαν, παίζων μετ' ὀλίγους ἐκβέβληκεν· τοὺς ἢ μυρίους ἐκατόγχειρας ἐφαίρει, τοσαῦτα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ γὰρ ὄντι πάντες ὀι λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν· ἢ γὰρ κατῶσα πάλιν καὶ φέρουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siquidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis comporem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἔπειτε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀναπορῶν ἐπὶ διαγράμματος καὶ τῇ διανοίᾳ πάσαις ἅμα τοῦ τε διάνοιαν καὶ τοῦ σώματος, ἐ σχολάζετο τοῦ καθ' ὁμιλίαν ἦν Ῥωμαίων, ἐδὲ τοῦ ἄλλου τῆς πόλεως ἔρωτος ἢ ἐπιμελοῦς αὐτῷ φαντάσεως καὶ χαλεπότητος ἀκολουθεῖν σοῖς Μάρκελλον, ἐκ ἐβούλετο πεῖσαι ἢ τιλέσαι τὸ σχῆμα καὶ καλέσῆσαι σοῖς τοῦ ἀνδρείου· ὁ ἀρχαῖος καὶ ἀναμάχου τὸ ξίφος ἀνελὼν αὐτόν. ἕτεροι μὲν ἐν λέγουσιν ἐπιθέσθαι μὲ ἐνθύμῳ, ὡς ἐκκεκινδυνεύκασι, ξιφήρη τὸν Ῥωμαῖον ἐκείνου ἢ ἰδόντα δεινὸς καὶ ἀνθιβολεῖν ἀναμείναντα βεβαίῳ χείρονι· ὡς μὴ καλαλείπη τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον τὸν δὲ ἐ φονεύσαντα διαχρήσασθαι. Livius *hist. l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum est, in tanto tumultu, quantum capta urbs in discursu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, quas in pulvere describebat, ab ignaro milite quòd esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædandi gratiâ domum irruperat, strictoq; super caput gladio, quinam esset interrogabat, nomen suum indicare non potuit. sed protractò manibus pulvere, Noli, inqit, obsecro istunc disturbare: aequissimè qui negligens imperii Victoriæ, obtruncatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Quin artorum studiis delectatis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere quidem describit, nè patriam quidem captam esse senserit.* De mandatis artificibus Liban. *orat.* 31. Αἱ μὲν δὴ χειροτέχνου τέχναι, εἴτε ἄλλαι, καὶ ὅσαι τὸν χαλκὸν ἐλαύνουσι, ἀχυρινοί τε αὐτοῖ, καὶ ἀχυρίνας, ὅτι φερόντων αὐτοὺς διαφθείρουσι μὴ ὄντα, φθείροντες· καὶ ἃ λίαν ἐπιθυμῶν. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκείνῳ τῷ κάλλει ἐκλελαμπόμενος, καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε πρὸς τροφὴν φερόντα, μήτε πρὸς ἀναπαύσεων μέριμναν τοῦ ψυχοῦ καταλείποντα.

Ὁ φιλάρχυρος τὸ ἄργυρον] ὁ κερδαίνοντος ἢ κοπιῶ-

χρηιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit.* qi pecuniis numerandis lucrandisque nunqam defatigatos ſe ſentiunt.

Ὁ Ξενόδοξος τὸ δικαίου] Themiſtocles poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, ὐκ ἐᾷ με καθεύδειν, ὑδὲ ῥᾳθυμεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν σφόδρα πάθωσι] *cùm vehementiùs iſtis addicti furint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, ὅτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὸν ἀγαθὸν ὁρῶν ἐκπέπληξαι, καὶ ἕτοιμος εἶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοί, ὁρῶντες τὴν παιδιὰν, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἰ πως δύνατ' ἦν, μήτ' ἐδίψη, μήτε πεινᾷ, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυνεῖναι. De aleatoribus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε ὀικέτου ὕπνου ἠράσθησαν ἀχυπεῖν, ὡς ἐκεῖνο τὸ ἀφαίρεμα τοῦ κακοφόρτου τι καὶ μαχαιρώδους ἀποτέρπουν ὕπνου, πεῖσαι μὲν ἀγορᾶς ἀμελεῖν, πεῖσαι δὲ λιτρῶν ὑπερορᾶν ἤδη δὲ καὶ τὴν τροφῆς αὐτῆς σωφρονεῖν χρὴ οἱ φιλόκυβοι νύκτας ἡμέρας ἄπιστοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἡδονῆς ἡδονὴ φεύγει.

§ 2. Ὡς ὤκολον ἀποσβῆναι καὶ ἀπαλλαγῆναι πάσης φαλαρίσεως] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ χαλιῇ ἔῃ] ὡς ἐν κάμψαντι τὴν ἄκραν, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεντάτω] Neque te avertat. Xyl. vel ſeducat. ut ſit idem τὸ παρεντεῖν, quod τὸ παρατείνειν, καὶ ὑπερορᾶν. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α.* v. 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνῶς δίδοικα καὶ φρένα, μή σε παρείπῃ
Ἀρμενίσκα Θέτις.

hoc eſt, nè te ſeduxerit, pellexerit.

Ἐπακολουθοῦσι] *Conſequentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ὀπωλύουσι legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μέμψις] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero, æquiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qi boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia, & tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μέμψις ἢ λόγος.] D. Jun. ἢ λόγος. quod valdè placet.

Ἃ σὺ μὴ πειθόμενος [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πέραινε] *rectâ progrediare, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθεῖα περαίνειν. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τῆς γνώμης, καὶ εὐθεῖαν φρονοῦντι ὑποδῦναι τὸν θεόν.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum*, ſive *ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſegui. & ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ex natura eſſet, cujus ductum ſeqerentur, in hoc havd ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siqidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν λέγουσιν οὐχ ἑξαπλῶς, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ ζῆν, τὴν τε κοινὴν, καὶ ἰδίαν τὴν ἀνθρωπίνην· ὁ δὲ Κλεάνθης τὴν κοινὴν μόνην ἐνδέχεσθαι φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ὑκὶ ἢ τὴν ὁπὶ μέρους. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utrámque *naturam*, & *univerſalem* & *humanam*, collimare & qaſi collineare, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι] Ità *l.* 6. § 28. Δίκαιος ἀναπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal.* c. 14. v. 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro, πολίτης τε καὶ ἡμέρως ἐπιβιούσης μᾶς ἀναπαύσατο. Tractum ab eo, qod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, qid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa qieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐκπονηθέντος] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. θυμὸν ἐκπονέοντα dixit, *Il. δ.* v. 524. & *γ'.* v. 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεῦσαι, Marc. c. 15. v. 35. 39. & Luc. c. 23. v. 36. qod Matth. c. 26. v. 50. ἀφιέναι τὸ πνεῦμα. Joan. c. 19. v. 30. παραδιδόναι τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam*, dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum halitum.

Πεσὼν ἢ ἐπὶ τούτῳ] *In Senariis gnomicis:*

Γῆ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. c. 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita cognomen indidimus maternæ veneratione. illa nos naſcentes excipit, natos alit, ſemélq; editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqa natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo*, à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4 & *l.* 8.

Qæ dedit, illa capit, neqe diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *in ſv. ad l.* 8. § 18.

Πατεῖται] indè *terram*, olim *teram*, volunt dici, *qod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. c. 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund.* c. 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.. Adhuc in terris es, qæ terit, & in cælo poſſides.* Et Etymolog. Βάσις, τὴν γῆν, Μασσιώτης. ità *Adarcatis* Ops à calcando, qod Hebræis דָּרַךְ dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem á יָרַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δαῖα, *tera*, *terra*, ut δαὶς, δαδὸς, *tada*, δάπια, *teſqa*. H. Stephan. ab ἔρις,

ἔρα, *t* præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets.* Schindler. *pentaglot.* ab Arabico תֵּרא *terra*, *lutum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert*, *terra*, ut ὄρυν *ros*, factâ metathesi.

§ 5. Δειμύτητά σου] *avsteritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii*, & *sagacitatem*, M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φασὶ τὰς ἔλεις δέδορκα ἢ δριμύ· ubi aliud est δριμὺ δεδορκέναι, quàm δειμὺ βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δειμὺ βλέπειν; Comico idem est, quod τὸ ὑπόδρα ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri*: unde & δειμὺ βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δειμὺ δεδρακέναι Galeno, *acre* sive *acriter*, verùm μετὰ φαιδρότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri*: ut τὸ δειμὺ, tum τὸ σωστὸν illud designet, quod vocabulo isto Evripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Evstath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δειμυτέρως ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας ἢ πρὸ τοῦ τὸν ἀνατελλὸν ἀνθρώπους. tum etiam simul comprehendat τὸ ἡδὺ illud, quod Homeri seculum secutos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Evstath. *ad Iliad. λ.* qum τὰς ἐννοίας καὶ λέξεις illas δειμέας dicerent, ἃς γλυκύτητι ὑπέστειλαν. Atqe ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse haud facil fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοῖς πόλεσι πρέπειν μᾶλλον τὰ τοιαῦτα, ἢ τύπτειν τοὺς κομψοὺς, ὧν τὸ λυχνεῦχον δειμὺ μὲν, ὑγιὲς δὲ οὐδὲν ἔχει. Geminum autem huic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ αἰδέμη πόσα ἦεν παρίκοιδε δυνάμθῳ] Hoc est quod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam ἀδυναμίαν καὶ ἀδύνατα, quàm ῥᾳθυμίαν καὶ ὀλιγωρίαν obtare, qo minùs vitam rectè piéqe instituant plerique. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevtiqam possint, Εἰ μὲν, inqit, νεκροὺς ἀναστῆναι ἐκελεύομεν, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι τυφλῶν, ἢ κωφοῖσιν ἀκοὰς, ἢ χωλοὺς ἀναρθῶσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἴσως νόσους, χαιρὸν ἂν εἶχε τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἡμῖν· εἰ δὲ πολιτείας ἐξέτασιν ποιούμεθα νῦν, καὶ ἀνακοῖς ἐπίδειξις, ποῖον ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰρ καὶ τὸ θεῖας ἀπόλαυσαι χάριτος βαπτίζεσθαι, καὶ μυστηρίων μετέχειν, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ὀρθὴν καὶ ἀκριβωμένην λαβεῖν, ὥστε ῥᾳθυμίας μόνον τῆς ἡμετέρας ὄφλειν ἡ διαφορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳθυμία. ὥσπερ αὖτη καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἡμῖν φαίνεσθαι ποιεῖ· ὕπνος ἡ ἀπρὸξ καὶ ἡ ἀργυρία καὶ τὰ δύσκολα, εὔκολα ἡμῖν ἀπεργάζεται. Idem *in Psalm.* 118. Τὴν δυσκολίαν οὐχ ἡ τῶν ἐντολῶν φύσις, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν ῥᾳθυμία ποιεῖν ἐώθεν. ὡς εἴ τις μετὰ ῥᾳθυμίας δέχοιτο, κοῦφα καὶ ῥᾴδια αὐτὰ ὀφλεῖν ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳθυμία τῶν πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δὲ σπουδὴ καὶ δυσκολώτατα, φᾶσι. Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istic. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχόνεδς] *cunctari.* Xyl. malim *tenuem esse.* Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχροι, *tenaces.* Aristot. *Ethic. l.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀγοραῖς, οἷς φειδωλοὶ, γλίχροι, κιμβικες, πάντες τὴν δόσιν ἐλλείπουσι. Obiter vocabulum istud apud Lacrtium restituemus. Ἢ *lib.* 4. de Lacyde. Τὸν φασὶ καὶ πρὸς τὸν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἐχειν quod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circa rem familiarem se fœdissimè habuisse.* Vigerus, *ad Evsebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχόνεδσι ἐοικέναι. Sic enim de eodem ex Numenio Evsebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης ἀπογλιχότερος, καὶ πῃ πρὸς τὸ λεπτολογεῖσθαι οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim*; *tenacior.* nos diceremus, **somewhat near**, **and a great husband.** miror autem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Evsebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúlteque certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi κατὰ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istic appellativum, sive epitheton commune sit, eúmque designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus*, vel *qi negotio huic addictus est*, eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, αὐτόπτου μὲν ὄντος οἰκονομικοῦ δ' ὄντος· πάντα γὰρ συλλέγει μᾶλλον εἰς τὸν θαλάμιον, ἢ τυγχάνει κατεσκῶν. Qod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cùm alioqi bratum habeatur animal, in re godammodo familiari callet. omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρίσκεδς] *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ οὐκ ἀρίσκεδς malim ergò ἀρεσκέδεδς, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri.* qod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τὸ ἀρίσκεδς hoc eodem sensu usus videtur Plutarch. in *pædagog.* οἱ μὲν τοῖς ὑπ' ἀρεσκοπόλων ἠπιώμενοι κολακείας, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ δεσπόζοις χαριζόμενοι φίλοις. indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα θεοῖς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐδὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλὰ δὴ σύμφοροι δεῖν ἀλυπεῖ τοῖς ἐντυγχάνουσι δέ. Aristot. *Ethic. l.* 4. *cap.* 6. qi & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακι accuratiùs distin-

distingvens, *ibid. l. 2. c. 9.* ἀεὶ δ' τὰ λειπὸν ἀδὴ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ἀφροβάλλων, εἰ μὴ κλινὸς ἕνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῆς κόλαξ. ut commodum ſuum adulator ſive Colax, oblectamentum alienum aſſectator ſive blandus iſte reſpiciat. Indè & ἀρέσκεια, ὁμιλία ἢ ἐπὶ τῷ βελτίστῳ ἡδονῆς παραχάραξις. Theophraſt. *ethic. charact. 5.* ad quem Caſaub. videndus. Cæterùm iſto *blanditiæ* ſive *comitatis blandæ* nomine adulationem ſuam obvelâſſe qoſdam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *diipnoſ. lib. 6.* his verbis: Τούτῳ δ' τινὲς κολακείαν τινὲς, ἐπιτερπόμενοι τέχνημα, ἀφιστάμενον πραγμάτων· ὡς ἡ Ἀναξανδρίδης ἐν Ζαμίᾳ.

Τὸ γὰρ κολακεύειν, νῦν ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiam.

De Pythagora Laërt. *l. 8.* Ἀπείχετο καταγέλωτος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, καὶ σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν. Quod autem Caſ. ad obſequia corpuſculo præſtanda refert, quò ipſius cupiditatibus ſatisfiat, minùs probabile videtur.

Περίφοβος] *levem eſſe.* Xyl. adducens cùm Svidam exponentem τὸ περίφοβος, ἀσύστατον· & ἀφροσύνας, βλακείας καὶ ἀσυστασίας, tum & illud Apoſtoli *ad Corinth. epiſt. 1. cap. 13. v. 4.* οὐ φυσιοῦται· quod ille interpretatur, *Charitas non eſt levis, aut ingax.* At verò bonus ille editor Lugdunenſis, pro περίφοβος, quod rectum fuerat, ſed ipſi fortean minùs intellectum, ἀκατάστατος ſubſtituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum diſſideant à ſe invicem enarratores in vocabulo iſto apud Pavlum Apoſtolum, vel interpretando vel explicando. Chryſoſt. οὐ προπετεύεται. *non eſt temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanqam ſi à Latinis ea vox ad Græcos tranſierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c. 12. Non proterum facit.* Eraſm. *Non eſt procax.* Alii, *Non eſt inconſtans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non eſt fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crediderim commodiſſimè poſſe verti, *Non effert ſe;* non eſt jactationi aut vanæ oſtentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Heſych. Περίφρων, μὴ βλακείας ἐπιμελούμενος. περιφρονεῖται, καταπίπτει. Svidas etiam, Περίφρος, ὁ μὴ βλακείας ἐπιμελούμενος. Idem tamen inter alia: Περίφρεια, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται, περίφρειαν ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἐφη Βασίλειος. Reperiuntur autem illa Baſilii verba (ſi modo Baſilii Cæſarienſis ſint, & non potiùs Evſtathii Sebaſtienſis, ut opinantur qamplurimi, *aſcetica* illa) *reſponſ. part. 2. ad qæſt. 49.* Ità illi à Baſilio an Evſtathio, iſte, ut probabile eſt, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib. 3. c. 1.* Apoſtoli locum exponens: περίφρεια, inqit, ὁ κολλωπισμὸς περίθετος ἢ ἐκχρώματος ἔχων ὕφεσιν. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus uſus fenſuſqe, qàm ut ad veſtitum duntaxat, qo tamen etiam ἐναβρυνόμενοι ſolent οἱ ἀλαζόνες ἢ μὴ βλακείας ἐπιμεμελημένοι, reſtringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib. 1. ep. 10.* *Ego autem ipſe,* inqit, *Dii boni, qomodo ἐπεφρόνησα novo auditori Pompeio.* id eſt, qomodo me oſtentavi, & qaſi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis ſuis & ornamentis orationi meæ, qaſi exultavi, & placere illi ſtudui: inqit Petr. Victorius. Accedit qod Stephanus *de dialect. c. 16. § 1.* monet, Sophoclis Scholiaſten, περίφρων, κομψὸς, interpretari, & περιφρεῖς, κομψεύεις· apud qem πέρφρων & περόφρεις legendum, nulli poteſt eſſe ambiguum. Græcam ſi damus originem, malim cum Dunæo noſtro à περὶ duplicato, qàm à περιφρέω cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo iſto qi voluerit, adeat pòſt H. Steph. *theſaur.* Jo. Druſ. *obſerv. l. 7. c. 7.* Muret. *var. lect. l. 14. c. 7.* Andr. Dunæum noſtrum *notis ad Sevilii Chryſoſt. in 1. Cor. 13.* Hejnſium denique, qi poſt iſta à me adnotata prodiit, *exercit. ſacr. ad 1. Cor. cap. 10.*

Εἰ ἄρα οἱ δυσκολώτερες καὶ δυσπαρακολουθητότερες καταγινώσκεις] aut leg. καταγινώσκει, aut ſupplendum verbulum aliqod, fortean, δύναται, ex clavſula proximè præeunte, aut μέλλει, aut συμβαίνει, aut ejuſmodi aliud qippiam. Eſt autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficulter rem propoſitam comprehendit & aſſequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πράγματα καὶ ταχέλπις· Heſych. *qi res facilè aſſequitur.* Svidas in ζημιᾶς, ἵνα τὸν ἐναλλὰ τοῦ ὁμαδεῖς καὶ δυσπαρακολούθητον. In ſectione proxima, ἀπαρακολούθητος ἢ ποιεῖν, dicuntur, qi qaſi *nevtiqam aſſequntur, aut intelligunt,* hoc eſt, non attendunt prorſùs, id qod agunt. Et mox: Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed neceſſe eſt illud ipſum qod fit nôſſe, & intelligentiâ aſſeqi,* ſive αἰσθάνεσθαι, ut ſtatim ipſe ſe interpretatur. Epictet. *lib. 1. cap. 5.* ἆρα μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ συνίειναι μηδέν. & *lib. 3. cap. 26.* ἐμὲ δὲ ταῖς ἐναργέσι φαντασίαις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignoſ. & cur. cap. 1.* Ἔνιοι δ' ὕστερον ἐξεμάθησαν οἱ λόγου ὄντες, ὡς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἐκείνων ὑπ' ἀμφὶ λεγομένοις (π. ω. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l. 7. § 4.* παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις.) Idémqe *ibid.* mox: φαίνονται γὰρ ὄντως, οὐ διαφέρει ὁ ὄνος τῆς λύρας, ὅταν ἢ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, ὅτι ὅταν, ἀκολουθητέον. Eodem ſenſu τῷ παρακολουθεῖν verbo uſus eſt Lucas Evangel. *c. 1. v. 3.* Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc eſt, *omnia ab initio uſqa accuratè intelligentiâ aſſecuto.* qæ Evangeliſtæ verba contendit Budæus cum illis Demoſthen. ἀεὶ παραπαίοντα ὁ τούτου πονηρίματα εἰδὼς καὶ παρακολουθοῦντα ἅπασι, κατηγορεῖ. Et ruſus: Ἐκεῖνο ὁ ἡμεῖς ἢ ἡμεῖς ἐκείνη ὁ μόνον

μόνον ἔυνεν ϗ πλέονον ἀνδρὸς ἐκλεκτοῦ, ἀλλὰ ϗ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς πεπραγμένοις. ut sit & ἄνωθεν illîc, qod ibîc ἐξ ἀρχῆς. Eodem sensu usurpat Paulus Apost. *ad Timoth. epist. 1. c. 4. v. 6.* ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ϗ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ᾗ παρηκολούθηκας. & *epist. 2. c. 3. v. 10.* Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Erasmi, *assectatus es*, malit doctiss. Sculletus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, *assecutus es*, cavssam nullam video ratio siqidem, qam assignat, havd est firma satis. *Ad seqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo seqi potcrit, qi jam assecutus dicitur?* responsio proclivis est. aliud est notitia & intelligentia, aliud usu & actu assequi: vel, si brevius vis, aliud nosse, aliud posse. illud Timotheus jam assecutus erat, istud havd itidem adeptus. monet itaqe Apostolus, ut qæ de se nôsset, ἵνα καὶτοῖς γνώμῃ ϗ, ᾗ ἐξ ἀκοῆς ἐστρήσας, ea imitari adniteretur. Vide & *l. 2. § 9.* & *l. 7. § 3, 4.*

Μὴ παρενθυμοῦ] *Nè eam subinde cogitares.* Xyl. *nè eâ nimiùm afficiaris.* Cas. imò, *non negligens, non neglectim habens*, sed qantum in te est, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & sanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *l. 4. c. 3.* Κἂν μὴ αὐτὸς ἐκῶν, ὑποπαρενθυμηθῇ, ἀπώλετο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipse *l. 6. § 10.* πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l. 10. § 8.* τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadversionem sedulam. à negligentia & inadvertentia* immunem. & *l. 6. § 50,* περὶ τοῦ ὑφ' ἑτέρου λεγομένου, γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτως, *Sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l. 1. c. 2.* Τί ἔν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμὶ πρὸς ἄσκησιν τῆς διαιρέσεως τούτου ἕνεκα; μὴ γένοιτο. Ἐπίκλητος χρείαν Σωκράτης οὐκ ἔσχεν· εἰ δὲ μή, ὁ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανὸν ὄφελος. οὐδὲ γὰρ Μίλων ὅσον μοι ϗ ὦμος οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κρίσπος ϗ ὦμος οὐκ ἀμελῶ τῆς κλήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλο τινὸς τῆς ἐπιμελείας, διὰ τοῦτο ἀπόγνωσιν οὐκ ἄχρων, ἀφισόμεθα. Flacc. *epist. 1.*

Non possis oculo qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcircò contemnas lippus inungi:
Nec qia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosâ corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est qâdam prodire tenus, si non datur ultrà.

Ità cum Graio nostro lubens lego, non, qodam. qadamtenus saltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμπιπλησθῆναι τῆς νωθείας] leg. νωθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. ῥωθείᾳ. *neqe tarditate & insciti, sibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium est. Vide Solom. *Prov. c. 1. v. 22.* Avg. in illud *Psal. 36. v. 3. Noluit intelligere. Videtur, qia voluntati illud tribuit: sunt qi volunt intelligere, & non valent: sunt & qi nolunt intelligere; idcò non intelligunt.*

§ 6. Περίεργος λογίσασθαι αὐτῷ πλὴν χάριν εἰδέναι] χάριν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum distat. Juvenal. *Sat. 6. v. 179.* de uxore insigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut se tibi semper
Imputet?

Martial. *l. 5. ep. 82.*

Non totam mihi, si vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum nostras legis exigisqe nugas.

& *l. 2. epigr. 48.*

Imputet ipse Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l. 2. c. 17. Multi sunt tam pravæ naturæ, ut malint perdere qæ præstiterunt, qàm recepisse, superbi & imputatores.* & *l. 6. c. 12. Qædam qæ homines sibi præstant, aliis imputant.* Tria scil. Marcus beneficia collocantium genera ponit. primum est eorum, qi palàm imputant: secundum eorum, qi etiamsi id palam non faciant, apud se tamen tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abest ut imputent, ut nè cogitent qidem:

Ἄλλως μέντοι] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὅς· nisi si illud ὡς ex linea proxima huc irrepserit.

Ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται] At Senec. *de benefic. l. 1. c. 2. Demus benificia, non fœneremus. dignus est decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc est, qod Marcus hîc, ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖσθαι. Et mox: *Beneficiorum simplex ratio est: erogantur tantùm, non computantur. si reddet aliqid, lucrum est; si non reddet, damnum non est. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario scribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente. turpis fœneratio est, beneficium expensam ferre.* Idem *l. 3. c. 14. Interitura est rei tantæ dignitas, si beneficium mercem facimus.* & *l. 4. c. 3. Beneficium virtutis est, & turpissimum id cavssâ ullius rei dare, qàm ut datum sit. se intueri & commodum suum, istud non est beneficium, sed fœnus.* & *c. 14. Non est beneficium qod in qæstum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio est ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l. 6. c. 13. Multum à beneficio distat negotiatio.* Dominus Christus, Luc. *c. 6. v. 35.* Ἀγαθοποιεῖτε, ϗ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v. 34.* Ἐὰν γὰρ δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲν δίδον ὁ πεπόκιμαι] Senec. *de benef. l. 2. c. 6. Qàm dulce, qàm pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qi dedit; si dedisse, dum dat, oblitus est?* Chilo apud Avson.

Tu bene si qid facias, non meminisse fas est.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantissimâ conceptum, Matth.

6. 6.

c. 6. v. 6. Παῦλος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερὰ, τί ποιεῖ ἡ δεξιά. *Facientis eleemosynam neſciat ſiniſtra qid dextra faciat.* Ambroſius *offic. l. 1. c. 30.* qò & Evthymius inclinat, ità interpretatur, qaſi dictum eſſet, *ut frater tuus, qi eſt tanqam dextra tua, qod facis neſciat.* Sic facias, ut *proxima neſciat uxor*, uti Perſius loqitur. Meliùs Jo. Chryſoſt. *orat. 19.* Οὐ χεῖρας αἰνίττεται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὐτὸ τέθεικεν. Εἰ γὰρ δίον τε ὄζι, φησι, καὶ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, ἀφειδάσαν ἔχω σοι τοῦτο, κἂν αὐτὰς δεξιὰν ἢ τὰς δεξιοτερὰς χεῖρας λαθεῖν· ἔχ, ὡς πολλοὶ φασιν, ὅτι χρὴ σκαιὸς δεῖ κρύπτειν ἀνθρώπους· πάντας γὰρ ἐνταῦθα λανθάνειν ἐκέλευσεν. Nam qod de *dextra*, qæ ſit *amor divinus, ſiniſtra, qæ favor humanus* exiſtat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Avg. *in Pſal.* 121. & *in 1. Joan. tr. 6.* & *de temp. 60.* Gregor. *in Job. l. 3. c. 21.* Theophylact *in Matth.* aliij eſt merum ipſorum commentum. Rectiùs Clem. *Stro. l. 4.* Ἀλλ' ὑπὲ αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud eſt qod Senec. *de benef. l. 6. c. 8. Beneficium aliqis neſciens accepit, nemo à neſciente.* Beneficiũ niſi ſciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præſtiti imputationem, perinde affectus eſſe poteſt, acſi qid faciat fecerítve neſcius ſit. atque hoc eſt, qod, poſt Chriſtum noſtrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philoſopho genuino. Ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν, ἢ οἱ τῆς θαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντα, οὐδ' ὅτι οὐκ οἶδεν, οἶδεν. οὐδὲ γὰρ αὖ ἀπέχεται τοῦ ἐυδοκιμεῖν χάριν, &c. Optimè formulæ iſtius ſenſum expreſſit.

Ὅμοιός ὄζιν ἀμπέλῳ] ità mox: ὡς ἄμπελος.

Μηδὲν ἄλλο προσεπιζητῶν] Vide *ad lib. 7. § 73.*

Οὐκ ἐπιθοᾶται] qod Dominus Chriſtus Matth. *c. 6. v. 2.* ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον] Vide *l. 6. § 7.* & *l. 11. § 4.* & *l. 12. § 29.* Senec. *de benef. l. 1. c. 2. Qãcunqe priorum eventus eſt, perſevera in alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè ceſſaveris; opus tuum perage, & partes boni viri exeqere. alium re, alium fide, alium conſilio, alium præceptis ſalubribus adjuva.* & *l. 4. c. 14. Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec ſordida, ſed humana & liberalis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc eſt qod ſuo more, id eſt, Comico, Plavt. *Trinumm. Act. 2. Sc. 2. v. 39.*

Is probus eſt, qem non pœnitet qàm ſit probus:
Benefacta benefactis aliis pertegito, nè perpluant.

Seriò magis alius qispiam apud Plut. *de ſene polit.* & *adv. vit. Epicur.*

Καὶ μὴν παυσόμεθα ἀρῶντες ἴν βεγτές.

Vide *l. 7. § 73.* Plin. *l. 3. ep. 5. Antiqiora beneficia ſubvertas, niſi illa poſterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις ἂν δεῖ εἶ] Interrogantis tanqam ex aliena perſona, eſſe volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex ſua Caſ. illud malim, qla ſubſeqentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. ſubjectionis ſive reſponſionis formam habent.

Ἀπερισκολυθήτως] *Sic ut non poſſint intelligi* Xyl. imò potiùs, *ſic qaſi non intelligant ipſi.* ut in præcedentibus, ὡς δὲ δίδεν. Sic *l. 2. § 15.* ſed ratione diverſâ ἀπερισκολυθήτως ἐνεργεῖν. Vide *ſuprà ad § 5.* δυσπερισκολυθητότερος.

Βέλεσθαι καὶ τὸν κοινωνὸν αἰδοῦς] Ità reverà beneficia conferenda, ὡς αἰδεῖσθαι, *ut ſentiat ſibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l. 11. § 15* Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoſcat, nihil qicqam eſt neceſſe. Senec. *de benefic. l. 2. c. 9. Interdum & ipſe qi juvatur fallendus eſt: ut habeat, nec à qo acceperit, ſciat.* Exemplum ſubjicit Arceſilai, qi amici pavperis, ſed pavpertatem per verecundiam diſſimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo ſacculum clàm ſubjecit, ut qod deſiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Cteſibium hunc nominat Laërt. *l. 4.* Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* qem & fravde amicâ utiliqe deprehenſâ, dixiſſe, Ἀρκεσιλάου τὸ παίγνιον, ille ὁ Ἀρκεσιλάου τοῦ τὸ κλέμμα, iſte refert. *Ibid.* Plut. Τῇ τῶ φίλω χάριτι ἐπιδεικτικὸν οὐδὲν ἔπεσιν· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατρὸς λαθὼν ἐπιθέμενος, καὶ φίλως ὠφέλησεν ἐπιχώρ ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦντος ἐπιμεληθείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille neſciet à qo acceperit? Primùm neſciat, ſi hoc ipſum beneficii pars eſt. Denique ille neſciet accepiſſe ſe: ego ſciam me dediſſe. Parum eſt, inqis. Parum, ſi fœnerare cogitas. ſed ſi dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris te teſte: alioqin non benefacere delectat, ſed videre benefeciſſe. Volo, inqis, ſciat. debitorem qæris. Volo utiqe ſciat. Qid ſi illi utilius eſt neſcire? ſi honeſtius? ſi gratius? non in aliam partem abibis? Volo ſciat. Ità tu hominem non ſervabis in tenebris? Beneficia in acta non mitto. qid? ego illi ſum indicaturus me dediſſe, cùm inter prima præcepta & maximè neceſſaria ſit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex eſt, alter ſtatim obliviſci debet dati, alter accepti nunqam.*

Τὸ γὰρ λεγόμενον παρεκδέχῃ] *non intelligis.* Caſ. ſic ex Polybio Svidas, ἐκ ὀρθῶς τοῦ ἡμετέρους ἐκδέχῃ λόγους. i. e. νοεῖς, ὑπολαμβάνεις. Svidas. *excipe.* Xyl. ut ſit παρεκδέχεσθαι, idem qod ἐκδέχεσθαι, *excipere.* nevtrum ſatis arridet. ego conditionalem particulam deeſſe puto, [ἂν] παρεκδέχῃ, *ſi ſeciùs ceperis.* Ità enim ſignificat τὸ παρεκδέχεσθαι. Evſebius *hiſt. eccleſ. l. 3. c. 39.* Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρεκδεξάμενον διηγήσεις, ex *relationibus Apoſtolicis ſeciùs acceptis*, commentitia multa tradidiſſe.

tradidiſſe. qod verbum & in H. Stephani theſaurum poterit immitti.

Εἰ ὁ θέλεις σωθῆναι] forſan σωτῆναι. *intelligere.* qanqam & σωθῆναι eo ſenſu uſurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγὼ μοι δοκέω σωθῆναι τὸ ἐθέλειν λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demoſth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς ὤιμαι μανθάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐδυνάμην σωθῆναι. ubi tamen qidam codices σωτῆναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὡς περ τὰ σώματα ὑγιαίοτατοι καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὕτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωθῆναι δυνάμενοι, εἶτα μετὰ παιδιᾶς ἢ ὅλως λέγοιτο ἢ πρόσταιτο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνευ γραμμάτων πιστὸν εἶναι σώματος φαμέν. ὕτως σωθῆναι τὰ ἐν τῇ θέσει λεγόμενα οὐκ ἄνευ τοῦ μὴ μαθεῖν, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὅτε τὰς πύλας τὰς μὴ δαπάνην ἧς ὁσίας βεβαιούσας, ὅτε τὰς πολιτείας ἧς ἀδήλως καὶ ἀσυλήτους πεπολιτευμένων σωθῆναι βούλονται. Et apud Svidam in *Sexto* avtor incertus, μηδὲ σωθῆναι τὸ λεγόμενον συνηθείᾳ.

Μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου] forſan, μηδὲ περὶ τούτου] *Nè metuas, neve hac de cauſſa opus aliqod ſociale omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Τοῦτον, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὕετος, ὄμβριος, idémqe Τὴς & Δεὺς, & Τὼν dictus. Heſych. Τὴς, Ζεὺς ὄμβριος. Ariſtot. nom. *de mund. c.* 7. Τέτῳ δὲ ἧς ὑετὸς καλεῖται. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρά τισι δὲ καὶ Δεὺς καλεῖται, τάχα ἀπὸ τοῦ δύειν τὴν γῆν. Lucian. *dialog Jov. & Gan.* Διὸς δὲ ἐκ ἤκουσας ὄνομα, ὑδὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τῷ ὄρει; Pavſan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὀμβρίου Διός. Athenis verò refert eſſe γῆς ἄγαλμα, ἱκετεύσασι ὗσαι ὀι τὸν Δία· εἴτε ὄμβρον δοῦναι Ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι συμβὰν αὐχμός. At de Ægypto Nilum allocutus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres;
Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κεφισίδα τὸν Νεῖλον φησὶν ὡς Παριανοί, Ἀγύρτιος Ζεὺς Νεῖλε, ἀναλογεῖν γὰρ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβροις τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἀνθίσεφόν τινα τοῦτον τοῦ Διὸς εἶναι. Verùm Deus verus vivúsqe ſolus eſt Ζεὺς ὕετος, non Nilus, non nubes ipſæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atqe mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Pſal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τὴς αἱρέσεις ἧς Ἀθηναίων] Exiſtimat Xylander improbare Marcum iſtic commune illud & damnoſiſſimum vitium, qo pleriqe ea tantùm expetant, qæ ſibiipſis privatim proſint; nihil ſoliciti de communi bono: & Athenienſes notare, utpote qi injuſtè & illiberaliter ſuis tantùm agris pluviam & fertilitatem poſcerent, reliqorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces iſtiuſmodi probat Marcus, qibus homines non ſibi ſolis privatisqe ſuis rebus, ſed civitati reiqe publicæ univerſæ, in qa degunt, à numine faviſta proſperáqe comprecantur; qales fuiſſe monet Athenienſium illas. qos etiam in ſupplicationibus ſuis, non ſuæ tantùm regionis, ſed totius inſuper Græciæ; memores fuiſſe ex Pavſania ſuprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job. l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè conſtat Hieronymi non eſſe, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda eſt oratio.* itaqe precibus opera ſunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm ſupplicationes concipiendæ. Habéntqe reverà locum hîc Ennæcei pro patria ſe devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœniſſis*;

Εἰ γὰρ λαβὼν ἔκας ἔγω, ὅ, τι δυνατόν τις χρηστὸν, δόλῳ θοι τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέροι
Παῖδάς τ', καλῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
Περᾶνθαι, τὸ λοιπὸν εὐτύχουν ἄν.
Si qìqs qantum qiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Minus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectiſſimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺς ἧς ἰδίων ἐπιμελουμένους ἥδιον αἱ πόλεις μείζους καθίστανται· διὰ δὲ τοὺς ἧς κοινῶν, μεγάλαι καὶ ἐλεύθεραι γίγνονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἤτοι ὃ δεῖ εὐχέσθαι, ἢ ὅτως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως] ἐλευθερίως legit Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 2. qi & τὸ ἁπλῶς καὶ ἐλευθερίως εὐχέσθαι, orationem ſimplicem & liberalem opponi cenſet τῇ εὐχῇ ἐμπειρίᾳ i. e. *preci emaci*, ut Perſius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum ſacrificium majoris alicujus victimæ, avt votum rei conſecrandæ; qod ſit velut pretium diis repenſum, ut ſit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam aſſiduè ac λιπαρῶς καὶ ἐκτενῶς facienda, ut hoc ipſum pretii loco cenſeri poſſit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs conſtat, qàm qæ precibus empta eſt.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὐχέσθαι, *orationis ſimplicitatem* qandam denotare, qalis illa Athenienſium formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè ſolicitéqe præſcribit. qalis itidem ea formula, qam amicis ſuis poeta qidam præſcripſit, à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲ ἐδνὰ καὶ ἐυχομένοις, καὶ ἀνάκτοις
Ἄμμι δίδυ, τὰ δ' ἐσσὰ καὶ ἐυχομένοις ἀπαλέξοις.

vel, ut *Anthолog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ δ' ἐσσὰ καὶ ἐυχομένοισιν ἀπερύκοις.

Tu Rex ſumme, dato nobis bona, ſiverogemus,
Seu non: at mala vel poſcentibus uſque negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσίᾳ ἑκάστῃ παραπλησίαν ἐυχὴν ἔυχεσθαι, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ θεοῦ διδόναι κελεύοντας ἂν σοφίαν αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλτιόν αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων ἐυφημίαν ἢ μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῆς ἑλλήνων ἱερᾶς. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἔυχετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι· ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθὰ ὄντι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תָּעֵשׂ חֻפְלָּחָךְ קֻבָּע

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως ἔυχεσθαι, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avt extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qalis ea est, qam hîc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qalis itidem, qam Xylander hîc adducit, Persarum veterum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑαυτῷ μὲν δὴ τῷ θυόντι ἰδίᾳ μόνῳ, ἢ οἱ ἐγγίνεται ἀρετὴν ἀγαθήν· ὁ δὲ τῷ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατάρχεται ἐυχεσθαι, ἐν τῇ ἐκείνου εὐχῇ ἐν τῇσι ἁπάσι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Pavlus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εἰώθασι τὰς τ' εὐχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς, ὃ μόνον ὑπὲρ ἅπαντος ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' εὐχὰς καὶ τὰς εὐχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅτῳ ὄντι τοὺς ἀληθείας, πατρίδα ἴδιᾳ ἑαυτῷ νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκεσίας καὶ λιτὰς εἰώθειν ἐξομολογεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ἐπιεικοῦς καὶ ἵλεω φύσεως ὥστε μεταδιδόναι τῷ ἡμουμένῳ.

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ] Συντάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε κίχλιον ὁ ἰατρός. qod in *apophth.* νοσοῦντι κίχλιον ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε. éstqe vocabulum hoc freqentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo συνέταξιν ἢ σωτήρια ποιόν τι disignaret. itaqe verbo, qo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi συντάττειν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. Συντάξας, ἐβουλεύσατο. adductis ex Polybio istis; Συντάξας, ἐλαύνειν καὶ πορεύεσθαι ὅσον ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλυσίαν προστάττει ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίδων ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Συνέταξεν τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. συντέτακται ἡμισυθίως τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ ἐπινέμουσι καὶ διατετάχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρικὴ τις ἡ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρειά τις ἡ παιδεία. Idémqe *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἡ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor, qi inest corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisqe est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit *in Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémqe conservandi; mala externa, calamitatésqe omne genus esse, ἢ νοσούντων θεραπείας, ἢ ὑγιαινόντων γυμνασίας, *vel agrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Καταλλήλου εἰς τὸν εἱμαρμένον] *ad fatum*, sive *fato, congruens & consentaneum.* Ità καταλλήλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscorid. & τροφαὶ τοῖς νοσοῦσι καταλλήλοις, *alimenta ægrotantibus congruentia.* referente Budæo. & Marco nostro φαντασίαι καταλλήλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τοὺς λίθους συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7 § 57. Ludit autem hîc in ὁμωνυμίᾳ verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qod Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qidqe ponendum.* qod hîc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiqe imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideóqe ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè, sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo possit*

poſſit inſiſtere. Svidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (qod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. qo ſenſu apud eundem avtor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πεφυκότα. Et Syneſ. *epiſt.* 58. ἐνταῦθα ἡ γλαῦξ τῇ γνώμῃ συμφέρεται. Et Ariſtid. *orat.* Δεῖ τῶν παρόντων πάντων· Σὺ δ' ἀπιστεῖς, ἵππε μὲν δρόμου, χεῖρα δὲ τῆς καθάρσεως ὅτι, πεφυκυῖα ἄχθη συμβαίνουσα. Et Liban. *orat.* 28. μέτροις ἀδικῶν ἃ συμβαίνει τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν δὲ τοῖς βίοις ἀλλήλους διαχωρίσωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἐπειδήπερ οὐδὲ εἰκόνα ἐξορύττειν αὐτοῖς συμβαίνουσαν δύον τε. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξετάσατε τοίνυν τὰς τῶνδε δεῖ γεγενημένα προῤῥήσεις. κἂν εὕρητε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πεφυκόσιν ἐναργῶς ξυμβαίνουσας, λέξασθε ἀδεῶς ἐκεῖνα τὰ δεῖ μελλόντων τεθεσπισμένα. & anve omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ νόμου καὶ συμβουλεύω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ νῦν διαπεφυκότων ἀλλήλοις συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* lavdatus,

——τοιῶνδε τις συμβήσεται;

Τίν' ἀντιτάξω τῶνδε; τίς φερέγγυος;

Ἁρμονία δεῖ μίαν] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων δεῖ αἰτῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7 § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, fatóne res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. quippe ſapientiſſimos veterum, qique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus patant; ſed non & vagis ſtellis, verùm apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem. ——nec plurimis mortalium eximi, qin primo cujuſque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari apertiſſimum eſt.

Τοῦτο ἀφεῖναι αὐτῷ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. σωιτάπεται.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τραχέα] Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρειν οἱ ἰατρευόμενοι; οὐκ ἐμοίγε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliqis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, gamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aqâ.
Ut valeas animo qicqam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes baſce carnificis manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena qando ſævit Hippocratica?
Vivum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos mihi
Inferre coſtis, qod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, qo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Qod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manus demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perverſitas hominum, ſalutaria excutere, exitioſa ſuſcipere, periculoſa qæqe medicamina vitare, mori denique citiùs qàm curari deſiderare* (tranſpono, *peric. qæqe deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. qæqe deſ. mor. den. cit q. cur.* at Rigalt. *periculoſa qærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè qaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, déqe cavterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderíqe idcirco malum, qia dolores utiles affert. nec qia tantummodo contriſtat, recuſabitur; ſed qia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſævas jam negabit. Et ſi martyria deſaviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba qæqe curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, ipſa qæ tu vocas aſpera, qæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe qibus accidunt; deinde pro univerſis, qorum major Diis cura eſt, qàm ſingulorum. difficillimum videtur, qod primùm dixi, pro ipſis eſſe qibus eveniunt iſta, qæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inqis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

ſi miraris, hoc pro aliqo eſſe, miraberis qoſdam & igne curari, nec minùs fame ac ſiti. Sed ſi cogitaveris tecum, remedii cauſâ qibuſdam & radi oſſa & legi, & extrahi venas, & qædam amputari membra, qæ ſine totius pernicie corporis hærere non poterant; hoc qoqe patieris probari tibi, qædam incommoda pro his eſſe, qibus accidunt. tam mehercules, qàm qædam qæ laudantur atqe appetuntur contra eos eſſe, qos delectaverunt; ſimillima cruditatibus, ebrietatibúsqe, & cæteris qæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib. 1. c. 4. Qid ergo? non aliqando caſtigatio neceſſaria eſt? qidni? non enim nocet, ſed medetur ſpecie nocendi. qemadmodum qædam baſtilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, ſed ut explicemus, elidimus: ſic ingenia vitio prava, dolore corporis animíqe corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis tentat non multùm ex qotidiana conſvetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantùm mutatâ vitæ diſpoſitione firmare: proximum eſt, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, ſubducit aliqa & circumcidit. Si nè adhuc qidem reſpondet, interdicit cibis, & abſtinentiâ corpus exonerat. Si fruſtra molliora ceſſerunt, ferit venam, membríſqe, ſi adhærentia nocent, morbúmqe diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus ſalutaris effectus eſt.* Idémqe *de benefic. l. 5. c. 20. Beneficia multa triſtem frontem & aſperam habent; qemadmodum ſecare & urere ut ſanes.* Simplicius *in Epictet. Cruciatus vehementiſſimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm ſe, mercede etiam medicis numeratâ, ſecandos urendóſqe præbent. Si corporum medicinam exercentem, eúmqe urentem & ſecantem, atqe ipſos carnifices imitantem, non malum ſed bonum dicimus, atqe adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non acqieſcimus?* Clemens *Strom. l. 1.* Ὁυ γὰρ ὁ μὲν τῷ τὸ σώματος νόσον ἀπάγων, εὐεργέτης δόξει· ψυχῆς δὲ ἀδικίας ὁ πειράμενος ἀπαλλάξειν ἢ μᾶλλον ἂν εἴη κηδεμών, ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος ἐπιμότερον. ἀλλ' ἄρα τῆς μὲν τοῦ σώματος ὑγείας ἕνεκα, καὶ νομὰς καὶ καύσεις, καὶ φαρμακοποσίας ὑφιστάμεθα. καὶ ὁ ταῦτα πρᾶξάγων σωτὴρ καὶ ἰατρὸς τε κληθήσεται· ὁ φθόνῳ πρὸς ἀδελφειὰς τῇ περὶ τὸν πλοῦτον, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ὑπαγορεύει λόγος· καὶ μέρη πνὰ ἀποτέμνων, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συμδιαφθείρειεν αὐτῷ· τῆς δὲ ψυχῆς ἕνεκα οὐχ ὁμοίως ὑποστησόμεθα; &c. Et Theodoret. *therapeut. l. 1.* Οἱ μὲν τὸ σῶμα ἐκ τοῦ διακείμενοι, καὶ τὴν νόσον συγχαίρουσι, καὶ τῆς ὑγείας ἐμέρουται, καὶ τοῖς ἰατροῖς ἐπεσιν, ἃ μόνον ἥπια προσφέρουσι φάρμακα, ἀλλὰ κἂν τέμνωσι, κἂν καίωσι, κἂν λιμοῦσθαι κελεύωσι, κἂν στιχρῶν τινῶν καὶ ἀηδῶν μεσὰς προσφέρωσι χυλίσεις· καὶ διὰ τοιαύτης ἀναρρᾶς ὀπιμελείας τὴν ὑγίειαν ἀφαιρήμενοι, μισοῦσι τοὺς ἔτως ἀνυμένους ὁρᾶγειν. Dionyſ. Halicarn. *epiſt. ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τῷ σώματι, εἰς ὑγίειαν τὰ καυτήρια καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémqe Deus, ut Nicephor. Gregor. *hiſtor. Rom. l. 8. c. 18.* Ὅταν γὰρ ἐθέλῃ κολάζειν ὃς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων πυέμενος ἔκπυσιν, ὅια σοφὸς ἰατρὸς, τομίοις καὶ καυτῆρα τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγάς. Porphyr. *de abſtinent. l. 1.* Εἰ δ' ἔδει καὶ ἀλλοδόναις ὑπομένειν ἕνεκα τῆς ἀληδονῆς σωτηρίας, ἆρ' οὐκ ἂν ὑπεμείναμεν; ἃ γὰρ δὴ, ὅτι νοσήματος κίρεσις δεῖ, παθάζοντες πάθη ὑπομένομεν, τεμνόμενοι, φοινισσόμενοι, καιόμενοι, πικρὰ φάρμακα πίνοντες, καθαιρόμενοι διὰ γαστρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν· οὐκ ἦ τὸ ἐνδὺν χαίειν νοσήματος, ὡς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀθλοῦντες· καὶ θεῖ σωτηρίας, παθ' ὑπομένομεν εὐλόγως, εἰ καὶ μετ' ἀλληδόνων πικρῶν τὰς ὑπομονὰς ἐχοῦν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ τοὺς ἰατροὺς τοῖς λόγοις τούτοις χαλίζειν, οἱ τοῖς σώμασιν οὐκ ἄλλως ὀπικουροῦσι, ἢ δι' ἀηδῶν καὶ ἐδέσεων καὶ πόνων καὶ ἀπλοῦς καὶ πάντα τρόπον χρῆσις τοῦ κάμνοντας ἀναλαμδάνοντες; ὅτι τὸ τοῦτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυπεῖν, καὶ μισεῖς μεγάλως τελοῦμεν, καὶ εὐεργεσίας αὐτοί τε καὶ ὑπὲρ ἡμετέρων μέλει, [ὀφειλομεν. Sejler.] Joan. Chryſoſt. *in Pſal.* 148. Τὸν θεὸν ὁμοίως ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ κολάζοντα, καὶ ἀντίκα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἀγαθότητος· ὥσπερ ὲν ἰατρὸν ὐ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα λιμῷ, οὐκ εἰς ἀργεῖν μόνον ἐξάρχοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν οἴκοις πυρὶ καλαχίοντα, οὐκ ἀλείφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντία τὰ μνυόμενα, ἀλλὰ σοφὸς ὲν ὁρᾷ τέλος· ὕτω καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀνυμνεῖν χρή· καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δ' ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων πολλάκις καὶ εἰς τἐναντίον ἐξέδη, τὰ δὲ τοῦ θεοῦ μᾶ σοφοκλέους γίνεται σοφίας καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæſar. *orat. 8.* Ὡς ἐυεργέτης ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνος κἂν ἀλγηδόνα ἐμποιῇ τῷ σώματι· τῇ νόσῳ γὰρ μάχεται, οὐχὶ τῷ κάμνοντι. ὕτως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τῷ σωτηρίαν τῷ παντὶ διὰ βραχεῖαν κολάσεων διοικήσεται· καὶ γὰρ δὴ ὃν ἀποκλείσει, ζωοποιεῖ· καὶ δὴ ὃν πατάσσει, ἰᾶται· καὶ πατάσσει μὲν σαρκὸς, ἵνα ἰαθῇ ψυχή. θανατοῦται ἡ ἁμαρτία, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνη. σὺ δὲ τῷ ἰατρῷ μὴ ὑδὲν ἐγκαλεῖς, τὰ μὲν τέμνοντι, τὰ δὲ καίοντι, τὰ δὲ παντελῶς ἐξαιροῦντι τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ χρήματά σε ἀποτελεῖς, καὶ σωτῆρα προσαγορεύεις, ὅτι ἐν ὀλίγῳ μέρει τὴν νόσον ἔσπε, ἵνα εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πᾶσα διαχυθῆναι. ὅταν δὲ ἴδῃς πόλιν ὀπικαίουσαν τοῖς ἐνοικοῦσιν, ἢ πλοῖον σύτασσον καὶ διαλαθὼν διαλυθὲν, καὶ τὸ ἀληδονοῦ ἰατρὸ καὶ σωτῆρος γλῶσσαν κινεῖν βλάσφημον οὐκ ὀκνεῖς.

Τῆς ὑγείας] Avg. *epiſt.* 48. *Dilectione, non odio flagellat nos Deus; non ſtudio nocendi, ſed deſiderio ſanandi.* ὐκ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταμα-

ζεῖν

ζῆν τῆς ἀχθότητος αὐτῆ, Apoſt. *ad Heb. c. 12. v. 10.* ἵνα ζήσωμεν, v. 9. & v. 11. Πᾶσα ἡ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τῷ τὰ κόσμου ὑγιαίνειν] Ideo ſubeunda vult æqo animo iſta omnia, qia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. *epiſt. 74. Nihil indignetur ſibi accidere; ſciátque illa ipſa qibus lædi videtur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe qæ curſum mundi officiúmque conſummant.* Heraclit. *epiſt. 2. ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἰατρεύει, ἑαυτοῦ αὐτῷ τὸ ἄμεμπτον· τὰ θρυπτόμενα ἀνοπονεῖ· τὰ ὀλιθόσαρκα ὑποφθείρει πίεζει· σωθῆναι τὰ σκιρρώματα· φαιδρύνει τὰ ἀνρεσκῶ· καθείργει τὰ ληθάργητα· διώκει τὰ φθόγγια· φαντὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερὸν, πεφεύγοι δὲ τὸ ἄπειρον· καὶ μορφοῖ μὲν ἐπιβάλλει τοῖς ἀμόρφοις, ὄλεθρος δὲ ἀναπίμπλησι τὰ ἀναίσθητα. διὰ πάσης γὰρ ἔρχεται τῆς ὕσιας, πλήθων, ἁρμοζόμενος, διαλύων, πηγνὺς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν τήκει, καὶ εἰς λύσιν αὐτὸ καθίησιν· καὶ λιθάδας μὲν ἐκθρυπτᾷ, παχυίας δὲ χαλαδίζει τὰς ἀέρας· καὶ σωματικῶς τὰ μὲν ἀναθεν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἐδρύει. ταῦτα κόσμου ὑγίεια κόσμου διαφθορά. Et Maxim. Tyr. *diſſert. 25.* Ἃ δὲ ἡμεῖς καθεύδομεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ὑφ' ὅτου ἀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλῶς σωτηρίαν τῷ ὅλῳ μίλλει· καὶ αὐτῷ τῷ ὅλῳ τὸ μέρος ἀνάγκη κακῶς ἔχειν τοῦ ὅλου. Vide *ad l. 4. § 40.* In eandem ſententiam Epictet. *diſſert. l. 1. c. 12.* Σκέλος ἂν μοι γένοιτο πυτριῶν; Ἀνδράποδον εἶτα διὰ τὸ σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἀχαλεῖς; οὐκ ἐπιθύσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; ἀχθηρὸν μέρος πρὸς τὰ ὅλα; τὰ δὲ μέρη τοῖς ὅλοις εἴκειν ἔχει καλῶς. Idem *l. 4. c. 7.* Qi & *l. 2. c. 5.* Πῶς λέγεται ἡμῖν ἐκτός τινα εἶναι φύσης, καὶ παρὰ φύσιν; ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ ἐστὶ φύσιν ἔχει ἐρῶ τὸ καθαρὸν ἔχει. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πάλιν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἔστι ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῖν ὑπολαβεῖν δεῖ. τί ἐστι; ἄνθρωπος. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἔχει ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινὸς, διὰ ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μὲν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἐστὶν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide ſuperiùs pavlò Baſil. Cæſar. & Senec. *de provident. c. 3.* ſed & eundem, ſi lubet & otium eſt, operis *ejuſdem c. 5.* argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris itidem Theodoret. *therapeut. l. 1.* Πᾶσαν μηχανὴν, inqit, ἐπινοοῦσιν οἱ ἰατροὶ, ὥστε τὸ πάθος ἐξελάσαι, καὶ τὴν περιέργον τῶν μελῶν ἁρμονίαν ἀποσῶσαι τῷ ὅλῳ.

Τὴν τῶν ὅλων εὐσθένειαν καὶ συντήρησιν] Hoc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed παράλογα etiam meritò reputes, qòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. qanqam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eôqe argumento ad mala fortiter, æqanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c. 21. v. 19.* Pavlus *ad Philip. c. 1. v. 20.* Petrus *epiſt. 1. c. 4. v. 14.* Verùm mundum illi pro Deo habebant; qem & iſtîc deſignari ſeqentia docent. Vide *ad l. 4. § 23.*

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] ſuprà, ἀπαλλᾷ πᾶν τὸ μνιόμενον. ſic *l. 6. § 44.* ἀπαλλάξαι καὶ στέργειν ὀφείλω. plus eſt τὸ στέργειν qàm τὸ ἀπαλλάξαι· utì eò loci oſtendimus. Vide & *l. 6. § 49.* Ariſtot. *ethic. Eudem. l. 7. c. 10.* Ἔστι δὲ στέργειν αὐτὸν τῷ τύχῃ.

Σωκλωδόμενον] Vide *ſuprà ad l. 2. § 3. & l. 4. § 26.*

Τῆς συμμονῆς] Ità *l. 2. § 3.* σώζεσι δὲ κόσμον αἱ μέλαζολαί.

Ἐὰν καὶ ὁπῆν διακόλῃς] Lucan. *l. 6.*

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries: atqe omnia fata laborant,
Si qidqam mutâſſe velis.——

Τῆς συναφείας καὶ συνεχείας] Vide *l. 4. § 40.* Manil. *Aſtron. l. 2.* de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακόπλεις] Vide *ad l. 4. § 29.*

§ 9. Μὴ σικχαίνειν] *faſtidire.* Xyl. *ægrè ferre.* Caſ. *proprie, nauſeare.* qanqam Phrynich. in *vocab. Attic.* τὸ σικχαίνομαι notat, ὡς τοῦ ὄντι ναυτίας ἄξιον τύγμα. σικχὸς, ἀηδὴς, Heſych. ἀνόρεκτος, Svid. Plutarch. ab eodem lavdarus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* οἱ σικχοὶ καὶ νοσώδεις, ἄρτιν καὶ ὕδωρ διαφερόμενοι ναυτιῶσιν. Vide *ad l. 10. § 34.*

Εἰ μὴ καλαπτυκτὸς] qod *l. 9. § 29.* ἀρκῶ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον παρείσει. *Ne animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedant, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliqoties contentus eſto.* Siqidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima ſeqentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiisq; conſiſtere.*

Nun poſſis oculo, qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, gia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragrâ.
Eſt qoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l. 1. ep. 1.* Qin & de ſe Sen. *de vit. beat. c. 17. Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatis eſt, qotidie aliqid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non pervenì ad ſanitatem, nè perveniam qidem. declinimenta magis qàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi rariùs accedit, & ſi minùs verminatur.* Qin &, ut Plutarch. *de profect.* Heſiodi illud,

Εἰ γάρ κεν ἐμὶ σμικρὸν ὀπὶ σμικρὸν καταθείῳ,
Καὶ θαμὰ τευ ἔρδοις, τάχα κεν μέγα κὴ τὸ γένοιτο.
Si quoviis modicum modico superaddere pergas,
Idq; iterum atq; iterum, magnum conſurget acervus.

ὁ φοὺς ἀρχεῖα μόνον ἀυξησιν εἴρηται καλῶς, ἀλλ' εἰς ἅπαντα πιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ἐπίδοσιν, πολὺ κὴ τελεσιεργὸν ὢν τοῦ λόγου φοσλαμβάνουσι.

Ἀλλ' ἐκκρουόμενα] quomodo Chryſippus de τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη ἐκκρίνει τοῦ λογισμοῦ εἰς τὰς ἐναντίας πράξεις βιαίως φερόμενα.

Πάλιν ἐπανίναι] Vide *l.* 4. § 25. Habes autem Epicteti pulcerrimam de argumento iſto diſſertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qi & ſummatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶναι τὴν ῥωμαίων. εἶτα κλαγγὰς μὲν ὄρνεων σεαυτῷ, μηδὲ πάθης τὸ τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐκβόντες, εἰς ἅπαν ἐπέβησαν ἑαυτοῖς· ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν· πάλαισα τὸ παιδίον. ἀναστάς, φησι, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. πειθόν τι κὴ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin*. *Qi diſcit legem, nec redit ad eam, ſimilis eſt homini, qi ſerit, ſed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω] *æqo animo pleraqe humana ferre.* Xyl. at Caſ. de actibus ſive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò ſit expoſitus. neutrum placet. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *eſt pluribus humaniter actis acquieſcere, contentum eſſe.* qod de aliis cenſendis. Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æ qua compenſet vitiis bona; pluribus hiſce,
Si modò plura illis bona ſunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δὲς τοῦ πλείονι τὼ ῥοπὼ, ἀσμενίζῃ, *contentum eſſe, libenter acquieſcere.* Æſchin. *ep.* 5. Ἀλλὰ κὴ σφόδρα ἀσμενίζω τῇ συμφορᾷ· κὴ ἀρχή μοι δοκεῖ τὸ βίᾳ ἢ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipſe, ἀσμενίζω πῶς, inqit, τὰ παρόντα. Marcus ititem *l.* 7. § 27. μὴ διὰ τὸ ἅπαξ ἀσμενίζειν αὐτοῖς· *nè dum iſtis libenter acquieſcis.* indè ἀσμενιστὸν κὴ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσμενιστέον, *acquieſcendum.* Hipocrati. Marcus ipſe *l.* 12. § 14. ἀσμενίζε, gratum habe, contentus eſto. & *l.* 7. § 27. διὰ τὸ ὕστερα ἀσμενίζειν αὐτοῖς.

Ὡς φοὺς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum ſcholâmve pueri commeant, qi ludum talarium literario præponant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon. *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπιχαίρειν οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς κὴ ἀμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο φοὺς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὡς φοὺς παῖδες φοὺς διδάσκαλον κὴ ὁδὸν ἐν φιλίᾳ ὠὴ κὴ εὐνοίᾳ ἐποιοῦντο οὐδέποτ' εἶχεν. &c. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. Ità ſunt hæc ut pædagogi parvulis. *amari videntur, acerbi & moleſti, formidabiles verbere, libertatem laſciviendi negant, neceſſitatem diſciplinæ exigunt, pueriles animos, nè luxu diffluant, terrore conſtringunt.* Perſius de ſe *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Reddere, non ſano multùm laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Jure: etenim id ſummum, qid dexter ſenio ferret
Scire, erat in votis; damnoſa canicula quantùm
Raderet; anguſtæ collo non fallier orcæ;
Nè qis callidior buxum torquere flagello.

Vide Perſii *gloſſas*; & Turneb. *adverſar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philoſophiæ præceptorem accedere oportet, ut diſcamus, non ut oblectemur: μεμνημένοι, ὡς οὐκ εἰς θέατρον, οὐδὲ εἰς θέατρον, ἀλλ' εἰς σχολὴν κὴ διδασκαλεῖον ἀφικόμενα. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epiſt.* 108. *Inqilinos philoſophorum, non diſcipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut diſcant; ſicut in theatrum voluptatis cauſſâ ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur.* --*qi cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, ſed verba: qæ tam ſine profectu alieno diſcant, qàm ſine ſuo audiant.* --*qibus philoſophi ſchola diverſorium eſt otii. nec id agunt, ut aliqa illîc vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam ſuos mores exigant; ſed ut oblectamento aurium perfruantur.* Ità aſſveſcit animus delectare ſe potiùs qàm ſanare: & philoſophiam oblectamentum facere, cùm remedium ſit. Idem *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philoſophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis ſalutaribus in promptu habendis, qod ſuprà *l.* 3. § 13. monuerat, eſt hîc planè ἀσφαλὲς ὄνυσον. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλόσοφον σχολεῖον. οὐ δεῖ ἡδέως ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγοῦσαν· ἐρχόμεθα γὰρ, ὡς ὑμεῖς, ἀπὸ μὲν ὠῶν ἐκκεκλικὼς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαλγῶν· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νουμέπα κὴ ἐπφωνημάπα, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐπφέρων ὅτον εἰσῆλθεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ἀσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ τὸν σύριγγα, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα. & *ibid.* aliis inſuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφον δ' ἐπ' ἀκροάσιν παρακαλεῖ; * καὶ· ὡς ὁ ἤλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, ὕπω δὲ κὴ ὅτ ἄγει τοὺ ὠφελησομένους. πεῖ ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπὸ αὐτῶ διεφαπσθῇ; καὶ τοι νῦν ἀκούω, ὅπ κὴ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philoſophia Marcus, de philoſopho Epictetus.

* *ità interpungo, qæ perperâ continuant codices Vulgati.*

Τὸ σπογγίδιον] *penicillum.* De ſpongiis Plin. *nat. hiſtor. l.* 31. *c.* 11. *Molliſſimum genus earum penicilli, oculorum tumores levant ex mulſo impoſiti. iidem abſtergendæ lippitudini utiliſſimi: eósqe tenuiſſimos & molliſſimos eſſe oportet. imponuntur ſpongiæ*

gia ipſæ epipborꝭ ex poſcu. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod quidam volunt, ut legatur, *genus earum è qibus penicilli.* nam præterquam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aquâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ ὠὸν] Plin. *l.* 29 *c.* 3. *Ova per ſe infuſo candido oculis epipboras cohibent, urentésque refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Καταπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ σπάσα. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm qartum genus, qod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πιτὰ, τὰ δὲ χριτὰ, τὰ δὲ πασὰ, τὰ δὲ πλασά. πισὰ ſunt, *qæ potantur*; χριτὰ *qa inunguntur*; πασὰ ſive ἐπίπασα, *qa inſpergunturꝭ* πλασὰ ſive καὶ ἐπλασα, *qa illinuntur*, ungventis craſſiora: unde & καταπλάσματα nuncupata ſunt.

Καταύνησιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *dipnoſ l.* 1. Λύει δ κάματον καὶ ἡ καταύνησις ἡ χλιαρὰ καφδῆς. Theodoret *therapeut. l.* 1. de medicis inſanos curantibus. καὶ δυσμαὰ φορτοφέρουσι, καὶ καταυσῶσι βία τὰς καφδίας. Et mox: Καὶ μὲν δὴ, ὡς ἀρρωστοῦντας καταυνοῦσιν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια φορτοτρέχουσιν φάρμακα. Et *l.* 4. Οὐκ ἀπαυδῶμεν, ἀλλὰ τῇ ἀπογνοίᾳ τῆς λόγου καταυνῶμεν τῆς ἀπιστίας τὸ πάθος. Et *l.* 6. Καί τοι καὶ τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, ὅτι ἐκ ἄλλοις φορτοφέρειν τὴν θερμότητα καλοῦσιν, ἀλλ' αὐτοῖς τῆς ἀμπεχόνης γυμνώμασι, καὶ τὸν χιτωνίσκον διαδυομένους, τὸν σίδηρον μετακυκλοῦσι, καὶ τὴν τομὴν ὑπαφαίρουσι, καὶ δυσουμίας ἀνέχονται, καὶ τὸ ἰχῶρες δέχονται τὰς ῥαγίδας, καὶ καταυνῶσι τῇ ἀπογνοίᾳ, καὶ τὰ φάρμακα ἐπιπάσσουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat.* 17. Τὰ γὰρ φλεγμαίνοντα ὑπὸ σωμάτων, ἐκ ἐνδὺς ἐπέδωκε φορτὸς τὴν πρώτην καταύνησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς πυῇ τις, ἐμαλάχθη καὶ ῥᾷον ἔχειν· ἐκῶν ὁμοίως καὶ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ὑπὸ πολλῶν φλεγμονὴν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο φορτύραι, δυνατῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. qi locus, qm noſtrum cum primis illuſtret, à Naogeorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs compareat; qm ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit*, pro eo qod debuit, *ſufficcrit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebrìs allocutionibus aliqid profecerit*, qomodò Marcus iſtìc, *nè agrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint*; & *l b. 9.* § 25. ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l.* 10. Ζωσιμᾶς δ (φασὶν) ὕστερος μὲν ὑδὲν ποτε. ἀγαπητὸν δ, εἰ μὴ κ ἔβλαψεν. *Coitus, ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plarimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum: neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hìc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſavbono, ſic ſe habet. τύς τε οἰκήτας κολάσειν· (qod vulgò ὅτε κολ. οἰκ. legitur) ἐλεήσειν (*ſeu*, malim) ἰδίωτεν, κ συγγνώμειν τινὶ ἕξειν ἢ μὴ ἀποδώσειν· ἐρασθήσεσθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς· ὑδὲ ταφῆς φροντιεῖν· ὑδὲ διόπομπον εἶναι τὸν ἔρωτα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησίν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: nec amorem à Deo immitti: utì Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l.* 12. *refert.* Cæterùm & iſta avt loco mota & tranſpoſita liqet, avt certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐρασθήσεσθαι σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς & ὑδὲ διόπομπον εἶναι ἔρωτα· qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertinere?

Οὐδὲν ἐπιδεήσει τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, ὑδὲν ἔτι δεήσει [εἰς] τὸ π. *nihil amplius opus erit, qod inducat te ad obſeqendum rationi.* vel etiam, ὑδὲν ἐπιζητήσεις [ἢ] τὸ πειθ. *nihil amplius*, vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſeqaris.* ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi*, ut Joan. *c.* 13. *v.* 10. qod & Evſtath. obſervat in Νέκυιαν. Sic *l.* 10. § 33. μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel ὑδὲν ἐπιδείσει σε πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel ὑδὲν ἐπιδεήσῃ τὸ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boor. ἐπιδεῖξει mavult. Sen. *epiſt.* 103. *Ipſum philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſapere ſine pompa.* atqe eò etiam Cæſ. abit.

Ἀλλὰ φορτανατάσῃ αὐτῷ] Ità *lib.* 6. § 12. καὶ φορτανατάσῃ ταύτῃ. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib.* 4. § 34.

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 322.

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas.

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ δ' ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν] *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. erotematicè effert. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. quanquam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί δὲ τούτων ἀφοσιούστερον] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 13. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est. plano adeuntur. Non vanæ vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via. multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quicte otiosius? quid irâ laboriosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· κουφότερον δὲ καὶ ἥδιον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Colass. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 124. alibi.

Ἡ δὲ ἡδονὴ κἀκεῖ δοκεῖ που σφαλερὰ] leg. cum Xyl. δοκεῖ τοῦτο σφ. qia ἀφοσιούστερόν τι blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & piscis spe aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plavt. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sic extulit.

Voluptas escâ malorum est; quòd eâ non minùs homines quàm hamo capiantur pisces.— (nes,

qi tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam nevtiqam comparent.

Τὸ ἁπλούστερον] quod alibi τὸ ἀδιαπλάστοτον aliud est enim τὸ ἀδιαπλάστοτον *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ὑφὼ] Vide *l.* 2. § 5. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντὸς πάσιν ἀκαταλήπτου] *imperceptibilia*, sive *imprensibilia*. Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἀποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè paribus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asseruit, δεῖ πάντων ἐπέχειν διὰ τὸ πάντα ἀκατάληπτα. Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de qo videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plat. dissens.* Verùm is τὰ δεῖ τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. *nihil scire se nisi hoc unum, quòd nihil sciret.* Laërt. *l.* 2. Plut. *adv Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academiæ disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qa ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eúmque secuti Academici scientiam sustulerunt, novámque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν ὀίομαι δεῖν ὀνομάζειν αὐτὴν, ἀναιρούσης γε δὴ τὰς τῶ φιλοσοφεῖν ἀρχάς. qanqam restrictiùs pavlò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* ἃ μὲν οἶδα, οὐδὲ ὀίομαι εἰδέναι· *qæ non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito diserte Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδεὶ ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα. *idco juvenis cùm esset sapientiorem reliqis habitum esse, quòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τὸν αὐτὸν φασιν μηδὲν εἰδέναι· τέλειόν μέντοι χωρὶς πάντα ἐπιστήμην. *juvenis cùm esset, nihil scire se, vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ δ' οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ ἐπίστασθαί τι, οὔπω ἔγνω καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôsse se qicqam, nondùm is qicqam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδε. *nec hoc qidem scire aiebat se, qòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; --modò Epicureum, laudantem statum qietæ civitatis, & inter convivia cantúsqe vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores avt favtores, Homerum ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Evripidem, & antiqissimos fere qosqe vel poeseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in partes suas attrahere satagebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Audi qantum mali faciat nimia subtilitas, & qàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramque partẽ disputari posse ex æqo, & de hac ipsa, an omnis res in utramque partem disputabilis sit. Naufiphanes ait, ex his qæ videntur esse, nihil magis esse, qàm non esse. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil esse in universum.* [*unum esse universum.* Lipsius.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ais nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt scientiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiam traduns: hi ipsam omnem scientiæ eripiunt. Satiùs est supervacua scire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen per qod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

verum natura eſt, niſi dubium. Si Nauſiphani, hoc unum certum eſt, nihil eſſe certi. Si Parmenidæ, nihil eſt præter unum: ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos ſumus? quid iſta quæ nos circumſtant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbra eſt aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis iraſcar illis, qi nos nihil ſcire voluerunt; an illis, qi nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil ſcire. Boſdem traducens & Epictetus *diſſert. l. 1. c. 5.* inter alia: Καταλαμβάνεις ὅτι ἐχήρευσας; ὦ, φησιν. ὁδὶ γὰρ ὅταν ἐν τῇς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐχήρευσα. ὁδὲν ἂν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐκείνης; ὁδὲν ἔτι τούτῳ διαλέγομαι· καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον θερεδῶ, ἵν' εἰδῇ τοῦτο, ὅτι νεκρωτικὸς εἰδωλόμῳ ὦ, θερσποιητικὸς ἐπὶ χείρων ὄζῃ τῶν νεκρῶν. Vult ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus avt diſceptationibus agi. Et *l. 2. c. 20:* iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συλλαμβάνεσθε, ὅτι ὑμᾶς συλλαμβάνεται· πεφύκασιν ἡμῖν, ὅτι ὑμᾶς πεφύκασι κρατεῖν.--γίνωσκε, ὅτι ὁδὲν ὄζι γνωστόν.--μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὁδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Οἱ παλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀπολέσειν ἢ ἀποτυφλῶσαι ἢ διώσαιτο, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα ἐπιπεφαντάκοτες. τίς ἡ ἀτυχία λαοῦ τινος παρὰ τῆς φύσεως; μήτρα καὶ κανόνας εἰς ὑπόνοιαν τῆς ἀληθείας, ἃ θερσφιλοτεχνεῖ τούτοις θερδεῖναι καὶ θερσεργάσασθαι τὰ λείποντα· ἀλλὰ πᾶν τἐναντίον, εἴπερ καὶ ἐκεῖ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναισθησίας καὶ ἀπονοίας. ἄνθρωπε, τί πίθηκος; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ ὦ θέλῃς ἀφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ὑπερεπιμαλακὰ ἐνθύμια, πολὺ φέρεις πρὸς χεῖρας; εἰς τὸ σῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λούμῳ ὦ, πολὺ ἐμβαίνεις; πότε πρὸς χύτραν εἶπες λοπάδα, ἢ πρὸς πρωΐλου ὀξέλιθον; Et feſtiviùs rurſum: Εἰ τῳ αὐτῷ δῶλο ἡμῖν, εἰ καὶ ἔδει μὲ καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐνδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐφέλκω αὐτόν. βάλε ἠλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. ἔβαλον ἂν χάριον, καὶ ἀπιλδῶν κατῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κρατέχειν. τί τοῦτο; φαντασία μοι ἔγένετο ἐλαίου ἀδιακρίτως ὁμοιοτάτη, νὴ τὸν σὸν τύχην. δὸς ὧδε πρὸς πλιοσάνιον. ἤπλεκα ἂν αὐτῷ χαμίπας παεφίδια ὀξυχάρη. ὑκ ἤπτοα πρὸς πλιοσάνιον; ναὶ, κύριε. τοῦτο πλιοσάνιον ὄζι. τοῦτο ὑκ ἔστιν ἐξύγρειον; τί μᾶλλον ἢ πλιοσάνιον; λάβε καὶ ὀσφράνθητι· λάβε καὶ γεῦσαι. πόθεν ἴσθι δίδας, εἰ αἱ αἰσθήσεις ἡμᾶς ψεύδονται; τρεῖς, τέτταρες σοὶ συμφέρουσιν εἰ ἦσαν ὁμονοοῦντες, ἀπαξάπας ἂν αὐτὸν ἐπόησα ῥηνίκαμβον, ἢ μελαθέθρον. νῦν δ' ἐναντιοῦσίν ἡμῖν, τοῖς μὲ παρὰ τῆς φύσεως διδυμίοις πᾶσι χαίρουσι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦσι. Deinde, ubi demonſtrârit, quomodo iſti deliramentis hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora qævis non ſemitam, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l. 1. c. 5.* commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολὺ γὰ Δία, μᾶλλον τοὺ καιάδας ἐλπίσειέ τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺ ὅτι τοσοῦτον ὑποκακοφωμένους καὶ ὑποτεφλωμένους ἦσθ' ἀεὶ αὐτοὺ κακῶν. Quòd autem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ oxygarum exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀναλγησίας patronum reum egerit, ἀντὶ στίων καὶ ἄρτων χόρτον παρέβαλλε, *panum eſculentorúmque loco fœnum apponit;* qærítque ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σῖλιον, ὑκ εἰς τὸ ὦς, ἐτίθησιν, *qare in os potiùs qàm in aurem cibum ingerat.* Plut. *adv. Colot.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, qàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Evſebium qi volet petat, *præpar. l. 14. c. 6.*) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſolebat, obſervato, qæ volebant è cellula ſurripiebant; cùm fravdem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀναλγησίαν tandem miſellus adactus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l. 4.* ex Evſebio, qod obiter monitum velim, emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ οἰκονομίαν γλυκύταλα ἐσθιέναι· legendum eſt, non γλυκύταλα, ſed γλισχρότατα ἐσθιέναι. docent, qæ ibidem ſtatim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Evſeb. Ἦν ἡ ὑπογλισχρότητες, καί τινα τρόπον ὁ λεγόμῳ ὦ οἰκονομικὸς, ὃν ὁ εὐδοκιμῶν παρὰ τῆς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmque placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l. 9.* in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin.* & *hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Ciceron. *Academ.* Tertull. *de anim. c. 17.* Lactant. *inſtitut. l. 3.* Avguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic. philoſoph. l. 2. c. 4.* De Deo interim Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἀπειρον τὸ θεῖον καὶ δυωτέφρητον· καὶ τοῦτο πάντη καταληπτὸν αὐτῷ μόνον ἡ ἀπάθεια. qaſi dixiſſet, καταληπτὸν μόνον, τὸ ἀναλάλητον ἦ.

Αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς] qi cum primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας περίδικοι, *evidentiæ,* qæ eſt τῇ ἀκαταληψίᾳ adverſa, *patroni ac propugnatores,* à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c. 39.* (ubi malè codices excuſi ἐνδοξείας habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (utì idem *de Stoic. contradict. c. 1.*) τῆ Ἀκαδημαϊκῶν φραγγελίδων κοπίδ'. *laqeorum ſive nexuum Academicorum ſeceſſita.* alluſit ad Demoſthenis dictum illud, qo Phocionem orationum ſuarum κοπίδα appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπλα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, ab obſcuritate, pleraque cenſent verſari: unde & de Chryſippo jactare ſolebant, τὸν πόντον ὁμοῦ τὴν Ἀκαδημαϊκῶν λόγον εἰς ταὐτὸ συμφορηθῆναι, ἂν ἀξίωσί τὶς προσβαλεῖν, ὃν Χρύσιππος ἐγκαλεῖν εἰς διαβολὴν τῆς αὐθέντων. quod Plut. tamen ἢ ἀπειρίας, ἢ φιλαυλίας ἕνεκα pronunciat, *de contradict. Stoic. c. 6.* fatetur tamen fuiſſe Chryſippum, τὴν αὐτῷ δοξάσεων κατήχησιν διυπόπτευον ἢ σωφρόνουν. Verùm non hoc Stoicis ſolis viſum, ſed & aliis. Avdiamus Lactantium *inſtitit. l. 3. c. 27. Anaxagoras pronunciat circumfuſa eſſe tenebris omnia. Empedocles anguſtias eſſe ſenſuum ſemitas: queritur; tanqam illi ad cogitandum rhedâ & quadrigis opus eſſet. Democritus qaſi in puteo qodam fic alto, ut fundus ſit nullus, veritatem jacere demerſam. nimirùm ſtultè, ut cætera. non enim tanqam in puteo demerſa eſt veritas; qò vel deſcendere vel etiam cadere illi licebat: ſed tanqam in ſummo montis excelſi vertice, vel potiùs in cælo, qod eſt veriſſimum. qid enim eſt, cur eam potiùs in imum depreſſam diceret, qàm in ſummum levatam? niſi fortè mentem qoqe in pedibus, avt in imis calcibus conſtituere malebat potiùs qàm in pectore avt in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, ſive in profundo demerſâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *qæſt. nat. l. 7. c. 32.* ſed & Laërt. *in Pyrrhon. l. 9.* his verbis: Ἐτιῆ ϕησὶν ἴσμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. ità enim legendum ex ſexto Empir. *adv. Logic. l. 1. c. 2.* qi τὴν ἀλήθειαν interpretatur id qod eſt à Democrito dictum: cùm utrobique tamen αὐτὴν corruptè habeatur. Diſſertiſſimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypotheſ. l. 1. c. 30.* ubi etiam in excuſis ἐτιῆ legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθεία à Democrito poſitum à Sexto dicitur. Optimè Ariſtoteles τῆς μὴ τὰ φυσικὰ *l. 1. min. c. 1.* Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δ' ῥᾳδία. σημεῖον δέ, τὸ μήτε ἀξίως δυνασθαι τυγχάνειν αὐτῆς, μήτε πάντων ἁπλῶς ἁμαρτάνειν. Et mox debilitatem humani cavſſatus ingenii: Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μὲν ἐμφερὲς ὅπως καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Cicero apud Lactant. *l. 3. c. 14. Mihi autem, non modò ad ſapientiam cæci videmur, ſed ad ea ipſa, qæ aliqa ex parte cerni videantur, hebetes & obtuſi.* Et *Academic. l. 4. Omnis cognitio multis eſt obſtructa difficultatibus, edqe ineſt; & in ipſis rebus obſcuritas, & in judiciis noſtris infirmitas, ut non ſine cauſſa & doctiſſimi & antiqiſſimi invenire ſe poſſe qod cuperent diffiſi ſint.* Certè in pleriſqe, qod magnus ille Scaliger *de ſubtil. exerc. 307. § 21. Sicut à ciconia vulpes deluſa, vitreum vas lambimus, pultem haud attingimus;* rerum corticem potiùs qàm res ipſas apprehendimus. Vide Baſilium Cæſar. *epiſt. 168.*

Πᾶσα ἡ ἡμετέρα συλλαβὴ μεταπλαστή] A Scepticorum dogmate iſta havd longè abeunt. Sed nec qod Sen. *epiſt. 65. Fer ergò judex ſententiam, & pronuncia, qis tibi veriſimillimum videatur dicere, non qis verum dicat. id enim tam ſupra nos eſt, qàm ipſa veritas.*

Ποὸ γὰρ ὁ ἀμεταπλώτου ϛ] Qod Cicer *ad famil. l. 9. ep. 2. Qis eſt tam Lyncem, qi in tantis tenebris nihil offendat, nuſqam incurrat?* Verùm nuſqam ergò terrarum ſapiens veſter, nuſqam qiſqam verâ avt ſcientiâ avt virtute imbutus. Siqidem Stoici, ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* ἐπιστήμην, ſive *ſcientiam*, definiunt, καταλήψιν ἀσφαλῆ ἢ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· *Comprehenſionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμεταπτώτου ὑπὸ λόγου· *Habitum ſive diſpoſitionem phantaſiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non poſſit convelli, ſive qam convellere ratio nulla poſſit.* Eámqe ſapienti tribuunt ſuo, qem habere aſſerunt (Plutarchi ſunt verba *de Stoic. paradox.*) νῦν τέλειον, ἄκραν φρόνησιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν· *Mentem perfectam, prudentiam ſummam, ſcientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c. 41.* qod τὰς ἐννοίας ἀπεκειμένας τινὰς ὑποδεχόμενοι νοήσεις, μνήμας καὶ μονίμους καὶ ἁλώβητους τυπώσεις, τὰς δ' ἐπιστήμας καὶ παντάπασι πυθμένας, ὡς τὸ ἀμεταπτώτον καὶ βέβαιον ἐχούσας, εἶτα τούτοις ἐναντιοῦνται βάσιν καὶ ἕδραν οὐσίας ὀλισθηρᾷ καὶ σκιδαστῇ καὶ φερομένῃ ἀεὶ καὶ ῥεούσῃ· qalem eſſe animam humanam aſſerunt. Vide *l. 2. § 2.* Interim poteſt hoc conſiſtere, ut nemo ſit prorſus ἀμεταπτώτου, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συλλαβὴ μεταπτωτή· cùm poſſint ab eo certò comprehendi non pavci, qi de multò pluribus tamen incertus exiſtat.

Ὡς ὀλιγόχρονα] *l. 7. § 1.* ὀλιγοχρόνια. ſed & ὀλιγόχρονα. ut πολύχρονα, Theophr. *de cauſſ. plant. l. 5. c. 25.*

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ πολλὸς εὐτελέστερα. Jo. Chryſoſt. *ad Olymp. epiſt. 13, & 17.*

Ἐν κλίσεσι κυλικίοις] Vide *l. 2. § 11. & l. 4. § 39.* Sen. *epiſt. 81. Qod contemptiſſimo cuiqe contingere ac turpiſſimo poteſt, bonum non eſt. opes autem, & lenoni & laniſtæ contingunt. ergò non ſunt bona.* Evripides Æolo, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c. 16.* Athen. *dipnoſ. l. 4.* Sext. Empiric. *adv. Gramm. l. 1. c. 13.* Stob. *tom. 2. tit. 5. & tit. 93:*

Μὴ πλοῦτον αἴνει· ψυχὴ θαυμάζω θεόν,
Ὅν χἀ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Lavdare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi peſſimorum ſæpe fit poſſeſſio. Gro.

Hinc Plato *de legib. l. 5.* Πλοῦτος δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθὸς, ἀδωσίδικον. Et Cicer. in *orat. Corneliana 2.* à ſeipſo adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *inſtitut. l. 9. c. 4. Nam nege me divitiæ movent: qibus omnes Africanos & Lælios multi venalitiorii mercatorésqe.*

eatorésque superârunt: neque vestis aut cælatum aurum & argentum; qo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò movent me ornamenta ista villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus his urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ δὴ συμβάντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4 § 50. μισ' ὀιων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις ὅτι καὶ τὸ χαριεσάτε ἀναφέδς] χαριεσάτε illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi viventium unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratissimè ac maxima cum comitate se gesserit.* Sed illud potiús. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτόν τις μόγις ὑπομένει] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt qæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥήσει τας τε ὑσίας καὶ τῆς χρόνε] leg. ῥᾴδιον, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἢ τε ὑσία; ἆρ' ποταμὸς, ὃς διηνεκεῖ ῥύσει.

Πεισθῆναι τῷ φυσικῷ λύσει] Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωποι, ἐνθένδε ἔξεσθε τὸν θεόν· ὅταν ἐκεῖνο σημήνῃ καὶ ὑπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπόλυσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τὸ παρόντος ἀνδρικῶς διοικεῖτε ταύτην τὴν χώραν, εἰς ἣν ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἄρα ὁ χρόνος ἔτος τῆς ἐνοικήσεως, καὶ ῥᾴδιον τοῖς ἐπὶ διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Quid moror in terris? qin huc ad vos venire propero?* respondet Paulus pater; *Non est ità. nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne qod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀχάλλειν τῇ διαγωγῇ]. Qod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Joæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Paulus, qi etiamsi ad Christum transmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivit; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐνδείξατο σαφῶς, τῆς μὲν ἐξόδε τὸ σώματος, τὸν πρὸς θεὸν ἀγάπης τελείωσιν εἶ· τῆς δὲ ἐν σαρκὶ παρουσίας, τὸν ἐυχάριστον δὲ τοῦ σωθῆναι διαμονήν. ità enim locus ille restituendus videtur.

Οὐχὶ κρὶ ἢ ἡ ὕλων φύσις] vid. *l.* 2. § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεστί μοι μηδὲν προσθεῖναι] Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν οἰκοῦν ζῶντα, τοῦτ' ὃ πείσομαι,

Subjungit statim; Ἀλλ' ἔστιν οἰκεῖν ζῶντα, τοῦτο ὃ ποιήσω, ὃ ᾄδομαι, ὃ βαδιεῖμαι, ὃν ἀκροάσομαι, ὃν ἐπιβλέψω. τοῦτο γὰρ ἡμῖν κείμενον, ἐμικρὸν, ἀλλὰ μίαν πρὸς εὐθυμίαν πάρεσιν.

Θεὸν καὶ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, five *mentem* vult, qæ nunc *Deum* five *numen*, nunc *Dæmonem* five *Genium* appellare consvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι καὶ Πλάτων ἐν Φιλήβῳ, ἀθέως κέκληκε μυσικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἔνοικον αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθειρομένας καὶ μιαίνοντας, τὸ ἴσον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ ψυχῇ παθῶν οἰκειούσας.

Οὐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον παρακαλεῖν] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod sub Hieronymi nomine prostat: (illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Avgust. *de grat. Christi. l.* 1. *c.* 37.) *Neqe verò aperta contra nos pugnat acie spiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fraude, nostrâqe contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróqe nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qi non potest vincere nisi volentem. dat ille qidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, qod suggerit. non enim cogendo, sed svadendo nocet: nec extorqet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi semper omnes cadere deorsum desiderat, persvadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; auctor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tua est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsat: sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Avg. *hom.* 12. *Svadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare qod suggerit.* Et *de diver. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliqando aliqid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille astutiam svadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persvadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus neqam cogere potest, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus: ibi plura vide sis.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, qæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίν' ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν;] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίῳ] cui scil. ἕδος παιδιεῶδες. *l.* 4. § 28.

Γωναικείῳ] cui ἦλυ ἦθος. *ibid.*

Κτήνους, θηρίου] utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τεθηρίωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι χρεῖττον τῆς σαρκιδίου. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις προσέθηκας; διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν (qam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea qam mentis ratione cum

cum Deo obtinemus) οἱ μὲν ὑπακούσαντες, λέγουσι ὁμοίως μνόμεθα, ἄπιστοι καὶ σπιθυλοι καὶ βλασφημοί· οἱ δὲ λέγουσιν, ἄγριοι καὶ θηριώδεις καὶ ἀνήμερους. οἱ πλείους δ' ἡμῶν, ἀλώπεκας, καὶ ὡς ἐν ζώοις, ἀπυχήματα. τί γὰρ ὄζιν ἄλλο λοίδορος καὶ κακόηθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ, ἢ τι ἄλλο ἀπυχέστερον καὶ ταπεινότερον ὀργᾶτε ἴν, καὶ φερέχετε, μήτι τούτων ὑποζῶντε ἥδ' ἀπυχημάτων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Ἐρώτησαί σε τὸ ταμίειον· ἦλθε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας, μήτι τῶν θηριώδη, μήτι τῶν μισανθρωπικῶν. Et mox: δυσχερὴς ὄζιν, ὁ ὑπολωλεκὼς τὸ εὐήθειον, τὸ πρῶτον· ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρωπικὰ τοῦ χαρακτῆρος ἐν τῇ πλανίᾳ, ὅσα καὶ ἐπὶ τῆδ νομισμάτων, ἂν μὲν ἔυρωμεν, δεκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ ἔυρωμεν, ῥιπίζομεν. τί ἂν λέγοις, ὅτι ἄνθρωπός ὄζιν ὁ ὀργίλος, ὁ μαιμύλιμοιρος; μὴ γὰρ ἐκ ψυλῆς μορφῆς κρίνεται ἥδ' ἄνθρωπος ἕκαστον. ἐπεὶ ὅπω λέγω καὶ τὸ κύνειον, μᾶλλον εἴ· ὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς σκευοφορία· ὑκῶν ὑδὲ ποδὸς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἀλλ' ἂν τὰ δίγνωμα ἔχῃ ἀνθρωπικά. ὅπως ὐκ ἀκούει λόγου, ἢ παροχλυδεῖ ἀλεξιμύλου, ὃν δὲ δεῖ. τοῦτο τὸ αἰδήμον ὑπονενόηκασι, ἄγκησός ὄζι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅπως ζητεῖ, τίνα ἀπατήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ, ὅσε ὑδὲ ποδίσατον, ἢ ὄνος, ἀλλὰ τί ποτε ἄγριον θηρίον. Iamblych. *de temperant.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ ἥδ παθῶν ἀμετρία σπουράτεια, ὑδὲ ἀνθρώπους ἐρίσειν ἔοι τοῦ ἀνθρώπου· φεύγει δὲ τὸν ἀλόγιστον αὐτοῦ ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη καὶ ἄτακτον. Origen. *in Ezech. orat.* 3. argutatus super illud Hebræorum אדם ואדם quod tamen nihil aliud est illis, quàm est *Qisqis* Latinis. *Omnes homines nati sumus homines: sed non omnes homines, homines sumus. est homo homo; & est homo non homo. est homo jumentum, Psal.* 49. *v.* 20. *est homo serpens, Matt. c.* 3. *v.* 7. *est homo equus, Jer. c.* 5. *v.* 8. *homo exterius; jumentum, serpens, equus interiùs. is tantummodo est homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam secundùm interiorem hominem, quàm secundùm exteriorem homo est.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὰς φιληδύνας καὶ φιλοσωμάτους, καὶ θηρία μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, τοῦ παρομοιωθέντας τοῖς κλίνεσι, θηλυμανεῖς ἵππους. ὃν δ' ὑβρεισὴς ὁ ἀκόλαστος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὄφις ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chrysost. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ θεία γραφὴ φεύγει τὰ πάθη τὰ ἐνοχλοῦντα, ὅπου καὶ τοὺς ἥδ ἀλόγων φαντασίας, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἥδ θηρίων, τοῖς λόγῳ τετιμωρήσοις ἐπιθησι. ποτὲ μὲν κύνας καλοῦσα διὰ τὸ ἀναίσχυντον καὶ ἰταμόν· (Esaiæ *c.* 56. *v.* 10.) ποτὲ δὲ ἵππους διὰ τὸ λάγνον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ δὲ ὄνους, διὰ τὴν ἀσυνεσίαν καὶ τὴν ἀνοιαν· (Psal. 49. *v.* 12.) ποτὲ δὲ λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ δὲ ἀσπίδας, διὰ τὸ δηλητήριον· (Psal. 140. *v.* 3.) ποτὲ δὲ ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epist.* 60. *Hos, ut ait Salustius, ventri obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epist.* 103. *Erras, si istorum tibi qi occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Τερατεία τῆς φύσεως, βούλῃ ἀνθρώπους ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epist.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, nulli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertissimas, accensâ face, qid quæreret requisitus, respondit, Ἀνθρώπου ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad se invitâsset, confluentes multos baculo abegit, simul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, ἃ καθάρματα. *Homines vocabam, non qisquilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reversus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi essent, respondit, Πολὺς μὲν ὄχλος, ὀλίγοι δ' ἄνθρωποι. *turba qidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chrysost. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῃ πλήθει, ὥσπερ ὑλινὸς παρόντος, ὕπνος ἔζα. Περὶ τίνα λαλήσω; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρᾷν, ἐρωτᾷς, φησὶ τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· τὸ πλῆθος γὰρ σωμάτων ὄζιν, ἀλλ' ὁ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὁ δεῖ κλαίειν· ὁ γὰρ εἰ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ἔτι ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Esaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Εἰς τὴν πόλιν ἥδ Ἰουδαίων τὴν μητρόπολιν εἰσελθὼν τὴν πολυάνθρωπον, ἐν μέσοις τοῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τὸ δῆμον πάντα αὐτὸν ἀθεῖσθαι, ἤλθον, φησι, εἶδα, καὶ ὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siqidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, ὐκ ἄνθρωποι δὲ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agyrtâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2.

Ὦ πῶς πονηρόν ὄζιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σωίσιον; ὃ γὰρ ἂν ποτ' ἐλήλυθ νόμος.
Οἴει τι ἥδ ἄλλων διαφέρειν θηρίων;
Διαφέρει ὑδὲ μικρὸν, ἀλλὰ ῥήματι.
Πλὴν ὅτι τἄλλα, τοῦτο δ' ὁρᾶν θηρίον.
Quàm prava tota est indoles mortalium,
Quæ cæteroqi non egeret legibus?
Tun' credis hominem reliqis animantibus
Differre? nihilum distat, hoc dempto tamen,
Qod alia cùm sint prona, rectum animans homo est.

Grot. Eleganter Chrysost. in illud Psaltæ *Psal* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus est.* Serm. *de ascens. Dom. Deterius est comparari jumento, quàm nasci jumentum.* Nempe qia, ut Avg. *in Psal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura est, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. de ser. qod illis natura est, homini culpa.* Ideò Bern. idem *ibid.* & *in Cam. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἂν ταῦτα φρονήσας, ἐπ ἀκούσαι δυνηθεὶς π. ὑπὸ τῆ ἀγαθῶ γὰ ἐσαρμόσει] Periocha tota ferè ista miserè disturbata, depravata, mutilata est. Itaqe Xylandrum nihil istic efficeutum,

tum, haud mirum est. legendum forsan, *ὡς δὲ ταῦτα περαντώσας, ἵνα ἀκύσαι δωνθεὶν τι, ὅτῳ τῷ ἀγαθῷ ὐκ ἐφαρμόσει. Siqis*, inqit, *eorum aliquod qæ verè bona sunt*, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, *animo ac cogitatione præceperit, his semel mente præceptis nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio qopiam audire sustinebit, quod non aptissimè cum boni natura consistat.* Membrum proximum, huic *ἀντιστρόφον*, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ἀπὸ τῆς κωμικῆς] *à Comico dictum*: illud utique quod in periochæ hujus clavsulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἂν ἔφατο μὴν ἂ περιέκοπλεν καὶ ἀπηξίου· τὸ δὲ ὁπὶ τῇ πλούτῳ] Lego, ὃ γὰρ ἂν ἔφατο μὴν [ἐπ' ἐκείνων] ἃ περιέκοπλεν καὶ ἀπηξίου· ὁπὶ δὲ τῷ πλούτῳ, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmasio visum magis, ὃ γὰρ ἂν ὁπὶ τούτων μὴν ἃ περιέκοπλεν, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ἃ περιέκοπλεν καὶ ἀπηξίου τοῦτ· ὁπὶ δὲ τῷ πλ. &c. *Alioqui*, inqit, *Comici istud non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset; contrà admitteretur & plavsu exciperetur, tanqam commodè admodum ac urbanè dictum; ubi de divitiis etsi; bonis usurpatur, qæ bonorum loco vulgus hominum habet.*

Τὸν κεκλιμένον αὐτὸ, ὡσὰ τῆς εὐπορίας ὐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ] Cujusnam Comici istud sit, mihi haud liquet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio qem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in qo ventris onus deponatur, nullus supersit. Qomodo Aristippus, si Laërtio *l.* 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno *in hortat. c.* 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, qàm urbanitatem Aristippeam) in locupletis cujusdam faciem inspuisse legitur, qod in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in qem sputum demitteret, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmas. ἀπορίας mavult, ut à divite aliqo infelice & luxurioso in scena pronunciatum sit, qi dixerit, Se ὡσὰ τῆς ἀπορίας ὐκ ἔχειν ὅπως χέσῃ. qod à tali viro dictum populus pronis avribus & cum plavsu accepit. at de prudente, avt justo, avt forti ac temperante non ità facilè diceretur, nec dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Aristophaneum illud in Concionatricibus resipit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν καθαρῷ τῷ πυθ τις ἂν χέσας τύχοι, *At in vacivo alicui ubi cacare dabitur?* D. Bootius verò legendum existimat, ὅπου δῶσῃ αὐτά. ut sit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, *c.* 12. *v.* 17. conqerentis, non suppetere ampliùs, ubi opes suas reponat. qod de externis istis commodè satis dictum censeretur, eum qi ista possideat, præ nimia copia non habere, qid illis agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c. enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ αἰτιώδους καὶ ὑλικῆς] hoc est, *ex forma & materia*; ex anima & corpore. Vide *l.* 2. § 2. *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 32.

Οὐδὲτερον τούτων εἰς τὸ μὴ ὄν] Vide *l.* 4. § 4. Jul. Scalig. *ad lib.* 1. *de plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id qod est aliqid, in nihilum reverti neqit. Par enim ratio creationis & corruptionis.*

Πᾶν μέρος ἐμόν] Vide *l.* 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου] Vide *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7. Gregor. Nyssen. *orat. catechet. c.* 8. Λύσεται τὸ αἰδιὸν, ὐκ ἀφανίζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταχώρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἀφ' ὧν τὴν σύστασιν ἔσχε. διάλυσις. τὸ δὲ ἐν τούτοις γιγόμενον ὐκ ἀπόλλυε, πᾶν ἐκφύγῃ τὸν καταλήψιν τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ] *mutabit*, i. e. mutatione interveniente, sive mutatum, transibit. μεταβάλλειν *mutare*, pro μεταβάλλεσθαι *mutari*. Sic Plato *polit. l.* 8. Ὅτι πᾶσα πολιτεία μεταβάλλει ἐξ αὐτῆς ἔχουσα τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῷ τούτῳ ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 1. ἐκ τίνων αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, — καὶ ἐκ ποίων εἰς ποίας μάλιστα μεθίστανται. Et *ibid. c.* 3. κἂν εἰς ἄλλο ζῶον μεταβάλλοι μορφὴν. &, μεταβάλλειν δ' αἱ πολιτεῖαι καὶ ἄνευ στάσεως. & *c.* 4. Μετέβαλε γὰρ ἡ πολιτεία ἐκ δυνεισπόντων σπανσάντων, &c. Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 10. Μεταβάλλειν ἢ ἐπεκδύεσθαι πάλιν συμβαίνει μὲν ὡσαύτως ἀπαίνως· καὶ ἢ μάλιστ' ὅταν ἡ θαλαττοδῆ, ἢ ὁπὶ τῆς τοῦ ἄερος ὁπτοπλῆς παρακινήσῃ. qo loco & τὸ παρακινεῖν passivè pariter usurpatur. de vino loqicur. ità passim usurpat Marcus ipse; *l.* 2. § 17. *l.* 4. § 3. prope finem. & § 16. & *l.* 8. § 15. *Mutare* itidem Latinis passivè sumitur. Livius *l.* 5. *Annona nihil mutavit.* & *l.* . *Animi mutaverant.* Tertull. *de pallio c.* 2. *Mutavit & totus orbis aliqando.* &, *Mutavit rursus orbis, alius idem.* &, *Læta mutant.* &, *Laudans orbem mutantem, qid denotas hominem?* & *c.* 3. *Chamæleon mutare totus, nec alius, valet.* μεταβάλλειν etiam simpliciter pro *sedem mutare, de loco in locum migrare.* Vide *ad. l.* 6. § 45. ἐκεῖ δὴ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. *eodem concedere, migrare nos oportet.*

Ἥδη εἰς ἄπειρον] Vide *l.* 2. § 3. & *l* 6. § 15.

Καὶ τοιούτῳ μετοβολῇ κἀγὼ χαίρω] Vide *l.* 4. § 5. & *l* 7. § 18.

Κἂν κατ' ἐλάσσους περιόδους περαίνηται] etiamsi, inqit, mundus per finita qædam intervalla dissolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic etiam in infinitum prorogaretur. Vide *l.* 10. § 7. Apud Laërt.

l. 7.

l. 7. *Zenon.* Stoici volunt, Deum mundi conditorem, χρόνων πάσης περιόδους, ἀναλίσκειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτοῦ γεννᾶν. Indè περιοδικὰς illæ παλιγγενεσίας quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. qásque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου λαβεῖν, μηδενὸς ἐντεφρωθέντος ἀσωματικῷ λόγῳ, πάντων ἢ διαπνηθέντων, ἢ μὴ ἄλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ. Tatian. *adv. Græc.* c. 41. Ἐκπύρωσιν ὑποδέχεσθαι χρὴ καιρὸν λέγει. ἐγὼ δὲ εἰς ἅπαξ. Et latiùs, οὐχ ὡς οἱ Στωϊκοὶ δόξαντες, κατά τινας κύκλους περιόδους γινομένων αἰεὶ καὶ ἀπογινομένων ἢ αὐτῶν, οὐ σπὶ τι χρήσιμον· ἅπαξ ἢ ἐφ' ἡμῶν δὲ ἡμᾶς αἰώνων πεπερασμένων, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ἢ ἀνθρώπων τὴν σύστασιν ὑπάρξας, χάριν κείνων. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito, qi ἐκπυρῶσιν τὸν κόσμον καλά τινας περιόδους ἐναλλάξ, asserebat, avtore *l.* 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τύχη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc vellet, cùm opinatus est id voluisse, qod Aristoteles *ethic. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, qod hîc Marcus monet, nec semel avt iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa *l.* 11. § 5. τίς σου ἡ τέχνη; ἀγαθὸν ἦ.) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. l.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; qibus opponuntur σκολιὰ καὶ σκελά, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qi ad rectè rationis obrusam non sunt exacti. Casavb. ad Pers.

Τὸ ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ] de qa *l.* 4. § 51.

§ 15 ἐπέλλει] *homini, qà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, qà homo est, pertinet*, sive *qod ad officium hominis spectat, qà homo est.* atqe ità mox Cas. vertit, τὸ ἐπέλλον τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent.* Vide ad *l.* 7. § 7. Galenus *de optim. sect. c.* 11. Ἡ δὲ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, καὶ οὐκ ἰατροῖς ἐπέλλει. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστ' ἀπαιτήματα ἀνθρώπου] Epict. *l.* 4. *c.* 5. ἐπίσκεψαί σου τὸ ταμιεῖον, ἰδὲ τίνας σωάμεις ἔχων ἐλήλυθας. ἵππος εἶ πότ' ἀθλίου ὄζυς; ὅταν δὲ φύσεως σωάμεων στέρηται· οὐχ ὅταν μὴ σωῆται κοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ βλέπειν. ὁ δὲ κύων, οὐχ ὅταν πτίττος μὴ σωῆται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἰχνεύειν· μή πτ' οὖν ὅτου καὶ ἄνθρωπος ὑγιὴς ὑπάρχεις, οὐχ ὁ μὴ σωάμενος λέοντας πίγειν, ἢ ἀνδριάντας σκυλαμβάνειν· ἃ γὰρ πρὸς τοῦτο σωάμεως δεῖται, ταῦτα ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ἀπολωλεκὼς τὸ συγγνωμόν, τὸ πιστόν. τοῦτον σωκεῖν δεῖ λαβεῖν, εἰς ὅσα καὶ ἐλήλυθεν· οὐχὶ, μὰ Δία, τὸν φωτὰ, ἢ τὸν τεθνηκότα· ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια, ἃ τὰ παρῶα, τὸ ἀγείδιον, καὶ τὸ ἀκίδιον, καὶ τὸ παιδοκόμον, καὶ τὰ σκάφεια· τοῦτον γὰρ ἔδει ἰδιον τοῦ ἀνθρώπου ὄζειν. & qæ sequuntur.

Ὑπερφέρειν] Vide *l.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* ἔστιν ὑπάρχει μέγα, ἃ τὸ καθαφέρειν ὅτι μέγα, ὅτι πλοῦτοι, τιμαὶ, δόξαι, τοιαῦτα· καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ἐξωθεν παρεμπεσόμενον, οὐκ ἂν τῳ γε φρονίμῳ δόξειε ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ περιφρονεῖν ἀγαθὸν ἢ μέγιστον. θαυμάζουσι γὰρ δὴ ἐχόντων αὐτὰ μᾶλλον τοὺς σωαμένους ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑπερορῶντας.

Καταξαίσας] Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινετὸς ἦν] At cum ptimis laude dignus censetur, qi externa ista vel contemplerit, & pro supervacaneis habuerit, vel honesti cavsâ libens etiam à se abdicaverit. Epictet. *enchir. c.* 15. Ἂν δὲ καὶ παρὰ δόξαν σοι μὴ λάξῃς, ἀλλ' ὑπείδῃς, τότε ἐ μόνον συμπότης ἐφ' ἑαυτῷ ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ σωιάζων. ὅταν γὰρ πιῶν Διογένης, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἄξιος ἐκείνοις ἦσαν καὶ ἐλέγοντο. Sen. *epist.* 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alius est Deo dignus, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. *l.* 2. & Xenoph. *memoral. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἐγγιστάτω ἐστὶ θεῶν.

Ἐλαπωλικὸς] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, séqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac lavdabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimia: in virtute non est verendum, nè qd nimium sit. Non est bonum, qod magnitudine laboret suâ.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminui. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi augeri illam inutile est: ergò & esse, non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἡ ἀφαιρέμενά τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρέμενός τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, *c.* 10. *v.* 34.

34. Καὶ τῷ ἁρπαγῇ δεῖ ὑπαρχόντων ὑμῖν μὴ χαρῆς προσδέξασθαι. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τοίνυν μᾶλλον θαυμάζομαι τὸν ἐπιεικῆ εὐχαριστοῦντα φέροντα, ἢ τὸν ἐκόντα διδόντα. Et *de statuis* 1. Τῷ γὰρ ἐλεημοσύνῃ δόντι, τὸ τοιοῦτον ἀπειπόντα πρόσωπον (de Jobi damnis verba facit) εὐχαριστοῦντα τῷ θεῷ, πολλῷ μεῖζόν ἐστι. ὁ γὰρ ἄκων ἂν δῷ ἐλεημοσύνην δώσῃ, ἀλλὰ ὁ ἀκων ἂν πάρ' ἑτέρων ἁρπασθέντες ἐνέγκωμεν γενναίως, καὶ ταῦτα πολλῷ ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δικαιοτέρους ἡμᾶς ποιεῖ, καὶ πλείονα προσενεγκεῖν τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιεῖν ἐλεημοσύνην, τὰ πάντα ἁρπαγέντα γενναίως ἐνεγκεῖν καὶ μετ' εὐχαριστίας πολλῷ μεῖζόν ἐστι.

§ 16. Ὅσα ἂν πολλάκις φαντασθῇς] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὑπόστασιν ἐγγυμνούμενος τῇ ψυχῇ, ὧν αἱρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem sectando vani evaserunt.* Et Xylander in *præfat. ad Marc.* Apud *sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.*

Βάπτεται γὰρ ὑπὸ δεῖ φαντασιῶν ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30. μὴ βαφῆς.* γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ἐστιν ἡ λεκάνη τὸ ὕδατος, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ψυχὴ οἵᾳ ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι.

Ἔστιν ἄρα καὶ ἓν ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defecisse bonos, quàm profecisse malos.* Hinc Epigrammaticum cujusdam (nomen enim non succurrit) illud,

Paucos beavit avla; plures perdidit:
Sed hos qoque ipsos; qos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Christianè. *Philip. c. 4. v. 22.* neque necessarium ideo prorsus, ut, qod *l. 1.* Lucanus,

—*exeat aulâ,*
Qi velit esse pius.—

De se Julianus in avla agens *epist. 12.* Ζώσομεν ἀλλήλοις ὁ μὴ τῆς αὐλικῆς ὑποκρίσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις προσηκούσης εὐδοξείας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epist. 28. Bene vivere omni loco positum est. nam qid tam turbidum fieri potest qàm forum: ibi qoqe licet quietè vivere, si necesse sit. & epist. 55. Non multùm ad tranqillitatem facit locus. animus est qi commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœstos: vidi in media solitudine occupatis similes. & epist. 104. Puta venisse te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: qid ad rem pertinet, qos illa mores habeat? tuos afferes. & epist. 51, Neminem Canopus esse frugi vetat.* Sic ergò componendus est animus, uti Flaccus *l. 1. epist. 11.*

Ut qocunqe loco fueris, vixisse libenter
Te dicas.—

ut qocunqe fueris, bene agere possis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πενίᾳ βίον ὀρθῶς ὅτι βιῶν· ὕπου ἢ καὶ ἐν εὐουσίᾳ ἔξειν.

Οὐ γὰρ ἕνεκεν ἔκτισαν κατασκεύασαι· πρὸς ὃ ἢ καλοσκεύασαι, πρὸς τοῦτο φέρεται] deest prioris membri clavsula posterior, ità supplenda: οὐ γὰρ ἕνεκεν ἔκτισε κατασκεύασαι, [πρὸς τοῦτο κατασκεύασαι] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεικται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic *& l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γένος ἡμῖν ὑφ' ἓν πρὸς κοινωνίαν. *Sic enim mihi perspicere videor, ità natos esse nos, ut inter omnes esset societas qædam, major autem, ut qisqe proximè accederet: itaque cives potiores sunt qàm peregrini, & propinqi qàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Basil. Cæs. an Evstath. Sebast. *regul. prolixior. ad qæst. 3.* Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῷον ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκὲ μονασικὸν, οὐδ' ἄχρις οὐδὲν γε ὅτου ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῖν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χρῄζειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὸ χείρω δεῖ κρεττόνων] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω δεῖ μὴ ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chrysippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῷον τοῦ μὴ ζῴου κρεῖττον. Plutarch. item *de Isid. & Osir.* Μηδὲν ἐμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè qàm ibi in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Avg. *de dua. ab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Musca animam Solis Lunæqe Luci; Muscam* ipsam hac ratione *Soli* ipsi *Lunaqe* præferre videtur.

Τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικὰ] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλως κάλλιον. Dionys. *de divin. nomin. c. 5.* δεῖ ὄντων μὲν τὰ ζῶντα, δεῖ δὲ ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικὰ, καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχειν.

§ 17. Τὰ τὰ ἀδύνατα δοκεῖν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτων οὐκ ἐρᾷν. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀφροσίκτων ἐρώτων ἐξύτεραι μανίαι.

Et *od. 8.*

—χανεῖν ἐλπίδων γαυνὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ἐστιν ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὸ μὴ δυνατὸν ἐφίεσθαι, ἀνδραποδώδους καὶ ἠλίθιον, ξένα, στόμαχοῦντος. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ δεῖ ἀδυνάτων ἐρᾶν. Plut. *de tranq.* οὐκ ἤκουσα πίνων εὐθυμίαν κωλύειν τὸ μὴ συμμέτροις χρῆσθαι πρὸς τὴν ὑποκειμένην δύναμιν ὁρμαῖς, ὥσπερ ἵστοις, ἀλλὰ μειζόνων ἐφιεμένους, ταῖς ἐλπίσιν

ἐλπίσιν

ἐλπίσιν, εἶτ' ὑπερυλχάροντες, ἀπτᾶδες δαίμονας καὶ τύχλι, ἀλλὰ μὴ ἀφ' αὑτῆς ἀβελτερίαν. οὐδὲ γὰρ ὁ πεζὸν εἶναι τὸ ἀεροπορεῖν βιλόμενος, καὶ τὸ βοῦ λαγὼ κυνηγετεῖν, δυτυχὴς ἔστιν· οὐδὲ τὸ χείμους καὶ σκιγόνας ἐλάφους μὴ λαμβάνοντι, μηδὲ εἰς δάκνων ἐπαιτῆται μοχθηρὰς, ἀλλ' ἀβελτερίας καὶ μοχθηρίας τῆς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσι. Vide *l.* 7. § 4.

Ἀδύνατον ἦ τὸ τοὺ φαυλοὺς μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν] Ità *l.* 11. § 18. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτάνειν τοὺ φαύλους, μανικόν· ἀδυνάτων γὰρ ἐρίεται. Vide & *infr.* § 28. & *l.* 9. § 42. & *l.* 12. § 16.

§ 18. Οὐδὲν ὑδὶνὶ συμβαίνει, ὃ ὑχὶ ἐκείνο πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas; ὃ ὑχὶ ἐκεῖνο φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὃ ὑχὶ ἐκεῖνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτί· nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre. id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neque enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tributam respexisse Marcum subseqentia doceant, qibus alios eadem perstrinxisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide *l.* 8. § 46. & *l.* 10. § 3.

Ἢτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neque enim nondum rescita qenqam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud *Antiopâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 99.

Φέρω δ' ὃ πάσχω· καὶ τόδ' ἐ μικρὸν κακόν.
Τὸ μὴ εἰδέναι γὰρ ἡδονὴ ἔχει τινα
Νοσοῦντα· κἀρδος δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo qæ patior: hæud leve hoc malum.
Qædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Intérque damna qæstus ignorantia est. Grot.

Sive etiam rei naturam non intelligens, avt qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 8. Ἀνδρεῖοι ἦ φαίνονται καὶ οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. *l.* 4. *c.* 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχμραι αὐτῆς, καὶ οἱ ἐπὶ κοιτῆς, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺ εἰσιόντας. διὰ τί ὖν, ἐν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μὴ ἀφ' δορυφόρων ὄντι, ἐ φοβεῖται; ἢ ὅτι ὐκ οἰδάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἀν ὖν ἀφ' δορυφόρων τις οἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ἦ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα ἐρίσασιν, καὶ ζημῆ ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ ὐκύλως, ὑπὸ φοβεῖται τοὺ δορυφόρους; θέλω γὰρ τοῦτο, ἀλ' ὃ φοβερὸν εἶσαι. ἀν δέ τις μὴτ' ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχεται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; ὐδέν. Indè Sen. *epist.* 36. ubi submonuerat, *nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem,* subjungit, *Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad qam stultitia perduxit.*

Ἡ ὑπερηκύμῳ μεγαλοφροσύνῃ] Senec. *epist.* 78. *Athletæ qantum plagarum ore, qantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm qia pugnant, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est.* Tertull. *ad Martyr. epist. c.* 4. *Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem excelsam, & rabiem bestiarum, & summam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen æqo animo accepta, imò & ultro appetita, famæ & gloriæ cavssâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa, cultrum sibi adegit in conspectu propinqorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exuisse: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se rogo immisit: cùm fœminæ qoqe contempserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur: item Asdrubalis uxor, qæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arcæ genus stipatus, undiqe extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetiit, & utiqe horridiores aspides serpentes, tauro vel urso, qas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus est, qantus tormentorum. Itaqe cessit carnifici meretrix Athenienſis, qæ conscia conjurationis, cùm propterea torqeretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in faciem tyranni exuit; ut nihil agere se scirent tormenta, & si ultra perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles qiqe adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus, & propinqis, & ut perseverent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore qidem titulo, si anima potiùs cesserit plagis, qàm corpus. Omitto nunc gloriæ cavssam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio qoqe & morbus qidam animi conculcavit. qot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? certè ad feras ipsas affectatione descendunt; & de morsibus & de cicatricibus formosiores sibi videntur. Jam & ad ignes qidam se avroraverunt, ut certum spatium in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum taureas scapulis patientissimis inambulaverunt.* In eandem sententiam multa habet, & ex istis qædam repetita, in *apologet. c.* 50.

Εὐκαρδεῖ] *fortiter, constanter perferet.* Plut. *Lycurgo:* Οὔτε γὰρ φόβον ὕπνου ἐγγίνεσθαι παρακόλουθα τοῖς ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἶναι ἔστιν, ἀλλ' ὀκαδὶς φεύγειν μετ' ἐλπίδος καὶ θράσους. Idem in

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, perſiſtente: Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς ἐυσεβείας.* Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἦν ἄγνοιαν καὶ ἀφύλακτον ἰσχυρότερος εἰ) φρονήσεως] Senec. *epiſt. 76. Concupita vulgò & formidata, inconſulto impetu plerique calcârunt. Inventus eſt qi flammis imponeret manum; cujus riſum non interrumperet tortor;* (ſervus in domini ultionem Asdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Juſtin. *hiſt. l. 44.* Liv. *hiſt. l. 21.* & rurſus Senec. *epiſt. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non mitteret; qi morti intrepidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quòd ſi hoc poteſt brevis obſtinatio animi aliqo ſtimulo excitata; quantò magis virtus, quæ non ex impetu, nec ſubitò, ſed æqaliter valet,* cui *perpetuum robur eſt?* qem & ex *epiſt. 36. ſuprà* adductum viſe ſis: & ex *epiſt. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur ſi tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnant ſub præmio laudis humanæ; poſſum dicere, modicæ ſunt iſtæ paſſiones ad conſecutionem gloriæ cæleſtis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? tanti verum margaritum? qis non libentiſſimè tantum pro vero habeat erogare, quantum alii pro falſo? Hæc non ſine cauſſa Dominus in ſeculum admiſit, ſed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidaverimus pati pro veritate in ſalutem, quæ alii affectaverunt pro vanitate in perditionem.*

§ 19. *Τὰ περάγματα*] Idem *ſupr. l. 4. § 3.* & *infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ τρέψαι, οὐδὲ κινῆσαι] Idem *l. 6. § 49.* & *l. 7. § 15.* & *l. 11. § 11, 16.*

Οἷον ἀν κριμάτων] Hoc eſt qod ſuprà ſæpiùs, in opinione judicióqe noſtro totum ſitum eſſe. *l. 2. § 15.* & *l. 3. § 9.* & *l. 4. § 3, 7.* & *l. 8. § 47.* & *l. 11. § 16.*

§ 20. *Εὐ ποιητέον καὶ ἀνεκτέον*] *Infr. § 33. ἀνθρώπους ἢ εὖ ποιεῖν, καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι. Charitas vera eſt, amare qos toleras, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Jeb. l. 10. c. 5.* & *in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 23. Εἰκὼν πάσι παραχωρῶν, ἀνεχόμενος ὅτου αὐτοῦ ἀφέλει· καὶ μὴ κατεξέρα αὐτῷ τὸ σαυτοῦ φρόνημα.* Iſocrat. *Panathen.* Τοὺς σωφρόνως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλουτοῦσι, καὶ τοὺς μὴ τῶν ἄλλων ἀπόλεις καὶ βαρβάρους εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέρειν σοφὰς δ' αὐτοὺ, ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς συνοῦσι παρέχειν.

Καθ' ὅσον ἢ εἰσαντεῦ] Ità *l. 8. § 41. ὀρμήσαντι ἄκυμα ἐγένετο;* & *lib. 11. § 9. οἱ εἰσπλέοντες.*

Ἐν τι τῶν ἀδιαφόρων] Vide *l. 6. § 32.* & *l. 8. § 56.*

Ἐνέργεια μὲν τοῦ ἐμποδιζειν] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὁρμῆς καὶ διαθέσεως ἡ γίνεται ἐμπόδια] Vide *l. 8. § 41.* & *l. 10. § 33.*

Διὰ τὸν ὑπεξαίρεσιν] de qa *lib. 4. § 1.* & *l. 6. § 50.*

Καὶ τὸν ἀφειρεσιν] de qa *ibidem.*

Πεπεισθαι γὰρ καὶ μαθήσεσθαι] Ità Plut. *de tranqil. Ἔξεστι γὰρ μαθησάμενον τὸν τόπον ἐκ τῶν ἀβελτέρων.*

Εἰς τὸ προηγούμενον] *ad ea qæ præceſſerunt.* Xyl. havd ſatis commodè. *ad illud qod intendit.* Caſ. ex mente forſan Marci, ſed non ad ſenſum vocabuli. malim, *ad id qod eſt potiùs.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Πρὸ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου ἐφικτικόν] Ità Paulus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13. Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν,* &c. eleganter avtem Marcus, illud ait ad opus noſtrum cum primis eſſe conducibile, qod opus ipſum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obſtitit. hoc enim *τὸ πρὸ ἔργου* & *πρὸ ὁδοῦ* ſignificat: utì multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Dunæus noſter *ad Demoſth. de pace,* qæ ab illis petas licet. Indè Heſiod. *l. 2.*

Ἠὼς ἣ προτέρει μὲ ὁδῷ, προτέρῃ ἣ κ' ἔοργε.

Aurora & confert ad iter, confert ad opúsqe.

Gregor. Naz. *in Cyprian. Οἰδὰ γὰρ κἀγὼ δεῖ σοὶ ἐμαυτὸν τὰ ἐμαυτοῦ οἰκονομεῖν, ἵνα κ' μᾶλλον θαυμάζηται.*

§ 21. *Τὸ κεφάλαιον τίμα*] Diogenes [perperam Diotogenes in excuſis] Pythagoricus *de regno,* apud Stob. *tom. 2. tit. 48. Δεῖ γὰρ τὸ ἄρχον ὑπὸ τοῦ ἀρίστου τιμᾶσθαι, καὶ τὸ ἀγαμοῦν ὑπὸ τοῦ ἀγαμουμένου.*

Τὸ πᾶσι χρήσιμον, καὶ πάντα δυνάτον] numen ſcil. *τὸ τοῦ κόσμου διοικοῦν. l. 2. § 4.* & *l. 6. § 5. ὁ διοικῶν λόγος.* & *§ 42. ὁ τὰ ὅλα διοικῶν.* & *infr. § 32. ὁ οἰκονομῶν τὸ πᾶν.* qod Senec. *epiſt 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Infuſúmqe Deum cælo terríſque fricóqe,
Ingentem æqali moderantem fœdere molem.

Τῶν ἐν σοὶ τὸ κράτιστον τίμα] qod *ſuprà l. 3. § 9. Τῷ ὑπολοιπικῷ διώκειν σέαυ.* & *lib. 6. § 16. ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αὐθάδης καὶ τιμή.* & *l. 12. § 1. μόνον τὸ ἡγεμονικόν σου, καὶ τὸ ἐν σοὶ θεῖον τιμήσῃς.* & *l. 7. § 55. ἢ νοερὰ ἐθέλει φροντίσθειν, καὶ μὴ καταχραίεσθαι.* Cicer. *de repub. l. 6.* in *ſomn. Deum te ſcito eſſe. Siqidem Deus eſt, qi viget, qi ſentit, qi meminit, qi prævidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpoſitus eſt, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipſum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, ſic fragile corpus animus ſempiternus, movet.* Senec. *epiſt. 65. Quem in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod eſt illic materia, id vobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.*

meloribus. Iſocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέγιστον γὸ ἐν ἁλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

Τὸ ἐκείνῳ ὁμοιοῦν] qod *l.* 12. § 1. τὸ ἓν σοι θεῖον. & *l.* 6. § 13. vice verſâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμοιοῦν, *Deum.* Τῷ γὸ καὶ γένῳ ὁμοῖον. Aratus in *phænom.* ab Apoſtolo lavdatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. ſecundùm partem nimirum meliorem noſtri.

Τὸ τοῖς ἄλλοις χρήσιμον] Ità *l.* 7. § 55. πίφυκε γὸ χρησικὴ πᾶσιν ὁμοίοις. *aliis omnibus utitur;* ſe etiam *l.* 3. § 1. τῷ ἑαυτῷ χρῆσθ. Epict. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων δυνάμεων, ὑδεμίαν ἐυρήσεις αὐτὴ αὐτῆς θεωρητικώ· ἢ πίνων ὑδὲ δοκιμαστικὴ, ἢ ὑποδοκιμαστικὴ· ἢ γραμματικὴ μέχρι τίνος χάλπται τὸ θεωρητικὸς μέχρι τῦ διαγνῶναι τὰ γεγραμμένα. —αὐτὴ ἓν αὐτὴ θεωρεῖ τῆς αὑτῆς ὑδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὸ ἀντιλέγειν τῷ ἑταίρῳ δύῃ, τότῳ τὸ γεγραπτέον, ἢ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον ὃ γεγραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ ὃ γεγραπτέον, ἢ γραμματικὴ ὐκ ἐρεῖ. καὶ ἀεὶ ταὐτὸ μελῶν ὡσαύτως ἢ μουσική. πότερον δ' ἀσθενῆ νυῖ ἢ κιθαιστέον, ὐκ ἐρεῖ· τίς ἓν ἐρεῖ; ἢ καὶ αὐτὴ θεωρῆσα, καὶ τἆλλα πάντα. αὖτη δ' ἐστὶ τίς; ἡ δυνάμις ἡ λογική. μόνη γὸ αὕτη καὶ αὐτὴ καθαιρήσασα παρέλκηται, τίς τί ὄζει, καὶ τί δυνάται, καὶ πόσου ἀξία ἔσα ἐλήλυθε, καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας. τί γάρ ὄζειν ἄλλο τὸ λέγον, ὅ, τι χρυσίν καλὸν ὄζει; αὐτὸ γὸ ὑ λέγει. δῆλον, ὅτι ἡ χρησικὴ δύναμις τῆς φαντασίας. τί ἄλλο, τὸ μουσικὴν, γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυνάμεις, διακεῖνον, δοκιμάζον, τὰς χρήσεις αὐτῆς καὶ τοῦ χαμαὶ παραδεικνύον; ὑδὲν ἄλλο. ὥσπερ ὖν ἦν ἄξιον, τὸ κρῆσιμον ἁπάντων καὶ κυριώτατον ὁι θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν τῆς φαντασίας. τὰ δ' ἄλλα, ὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμνήμων τῆς χρειοσύνων· ἀλλ' ὑσὲρ μὴ τὸ ὀρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ, νὴ Δία, ὑσὲρ αὐτὸ ζῆν, καὶ τῆς συμβιῶν θεὸς αὐτὸ, ὑσὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑσὲρ οἴνυ, ὑπὲρ ἐλαίκ ἐυχαριστεῖ τῷ Διῒ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε χρῆτην ἁπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ ἀξίαν ἑκάστυ λογιζόμενον. τί γάρ ὄζει τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῆς δυνάμεων, πόσην τις ἀξίαν ὄζειν αὐτῆς; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύναμις; μήτι τῆς ὀρεκτικῆς πυῖ ἤκουσας λεγούσης τι περὶ ἑαυτῆς; μήτι τῆς ἀνεκτικῆς; —ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τεταγμένοι εἰσὶν ὑπηρέτειν τῇ χρησικῇ τῆς φαντασιῶν. —πῶς ὖν δύναταί τις ἄλλη δύναμις χρείσσων εἶναι ταύτης, ἡ καὶ τῶν λοιπῶν διακόνοις χρῆται καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἑαυτά; —τίς γὸ ἐκείνων ὄιδε τίς ὄζειν αὖτη καὶ πόσην ἀξία; τίς ἐκείνων ὄιδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθ αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ὄζειν, ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοῦ ὀφθαλμὸς, καὶ ἀφ' ὧν ὐ δεῖ ἀποτρέπουσα, τίς ἢ θεραπαίνουσα; ἡ θρατική; ὐ. ἀλλ' ἡ θεωρητική. τίς ἡ τὰ ὦτα ἐπικλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; —ὐκ ἄλλη ἢ ἡ θεωρητικὴ δύναμις, —πότερον εἰπεῖν ἄμεινον, ἢ σιωπῆσαι, καὶ ὕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ ὐ πρέπον, καὶ τὸν κμοὺν ἐκάστυ, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει ἢ ἡ θεωρητικὴ; —καὶ δύναται τὸ διακονῆν χρεῖσσον εἶ] ἐκείνῳ ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τῷ ἱππεῖ; ἢ ὁ κύων τῷ κυνηγῷ; ἢ τὸ ὄργανον τῷ κιθαιστῇ; ἢ ὁι ὑπηρέται τοῦ βασιλέως; τί ὄζει τὸ χρώμενον; περαίρεσις. τί ὀπτικὸν ἔσται πάντων; περαίρεσις. τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ ὑ ἀγχόνῃ, ποτὲ ὑ κρημνῷ; περαίρεσις. ἔιτα τότε τί ἰσχυρότερον ἀνθρώπου ὄζει καὶ πῶς δίον τε τῶ ἀκωλύτω τὰ κωλυόμενα;

Ὁ ὡς βίῳ ὑπὸ τότῳ δοικεῖ]] Vide de his plura apud Epictetum loco ſuperiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλι ὐκ ἐστι βλαβερόν] Habes his gemina, *infrà* § 35. *l.* 6. § 44, 54. *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Εἰ ὑ ἡ πόλις βλάπλεται, ὐκ ὀργιστέον τῷ βλάπλοντι τὴν πόλιν. τί γὸ παροράμψον] Mutila eſſe hæc, res ipſa clamat. olim opinabar deeſſe negativam, εἰ ὑ ἡ πόλις ὐ βλάπλεται, ὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλάπλοντι τὴν πόλιν· eo motus, quòd *infrà* dicitur § 35. τίς ὑ βλάδη τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipſa lædi non poſſit. Jam ſententiam muto, & poſtrema ſic ſuppleo, ὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. π. [δεικλέον δὲ] ſive, [ἀλλὰ δεικλέον] τί τὸ παροράμψον. quomodo *l.* 7. § 26. ἐυμβιῶς ἔση τῷ παροράντι. & *l.* 11. § 13. καὶ τότῳ αὐτῷ ἔτιμῳ τὸ παροράμψον δεῖξαι. ut dicat, etiamſi detur lædi civitatem, tamen non eſſe lædenti ſuccenſendum, ſed citra iracundiam commonſtrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων καθάπλετ. τοῖς ὑ ἁμαρτάνουσι συνεγίνωσκε. καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῆς ἰατρῶν ἠξίου λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργὴ δὲ πρὸς τὸν νοσοῦντας ὑ χρωμένων. Evripid. *Bellerph.* Svidâ lavdante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι θυμοῦσθ κακόν.

Senec. *de conſtant. ſap. c.* 13. Quid phrenetico medicus iraſcitur? qis febricitantis, & frigida probibiti maledicta, *in malam partem accipit?* hunc affectum adverſùs omnes habet ſapiens, qem adverſùs ægros ſuos medicum: qorum nec obſcœna, ſi remedio egent, contrectare, nec reliquias & effuſa intueri dedignatur, nec per furorem ſævientium excipere convicia. ſcit ſapiens omnes bos qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè ſanos eſſe: qos non aliter videt, qàm ægros intemperantes. itaque nè ſuccenſet qidem, ſiqid in morbo petulantiùs auſi ſunt adverſùs medentem. Idémque *de irâ l.* 1. *c.* 15. Corrigendus eſt itaque qi peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & aſperè: meliórque tam ſibi qàm aliis faciendus, non ſine caſtigatione, ſed ſine ira. qis enim, cui medetur, iraſcitur? & *ibid. l.* 2. *c.* 9. Non eſt iraſcendum erroribus. qid enim, ſi qis iraſcatur in tenebris parùm veſtigia certa ponentibus? qid ſiqis ſurdis, imperia non exaudientibus? qid ſi pueris? qid ſi illis iraſci velis qi ægrotant, ſeneſcunt, fatigantur? hac conditione natî ſumus

sumus, animalia obnoxia non pauciorib⁹ animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχος τῆς παραῤῥοῆς] τῦ χεόνυ, καθάπερ ῥόμματος, ἅτερα παρατρεχόντος. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον πταμὸς ἐν ῥλιωκεῖ ῥύακι] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

—*quod adest memento*
Componere æqus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etrusum
In mare; nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non sine montium
Clamore, vicinæque sylvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.—

Ἐν σωυεχεῖ μεταζολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταζολαί.

Ἐν μυείοις τροπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα τροπαί.

Οὐδὲν ἑςὼς] ità *infrà* § 33. ἐυμετάβλητα καὶ ὐχ ἑςῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

—*nihil est toto quod perstet in orbe:*
Cuncta fluunt.—.

Augustinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus nostris, & in omni prorsus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præsens quæro, nihil stat. quod dixi jam, non est, quod dicturus sum, nondum est.* Hinc Plato Theæteto: ἔςι γὰρ ὅλως τὸ ὂν, ἀεὶ δ' γίγνεται. & Plut. *de EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τῦ ἦν μέτεςιν ὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα ἀνθρωπίνη φύσις ἐν μέσῳ γένεσιν καὶ φθορᾶς γνομένη φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δ' τὶς διάνοιαν ἐφάψηται, λαβεῖν βυλόμενος, ὥσπερ ὶ σφοδρὰ πρόσληψις ὕδατος τὸ πῖξον εἰς τὰυτὸ καὶ σωμάτιον διαῤῥέον ἀπόλλυσι τὸ περιλαμβανόμενον, ὕτω φησὶ παθημάτων μεταβάλλων ἑκάστη τὴν ἄγαν ἐνάργειαν ὁ λόγος ἀποσφάλλεται, τῆ μὲν εἰς τὸ γιγνόμενον αὐτὸ, τῆ δ' εἰς τὸ φθειρόμενον, ὐδενὸς λαβεῖν μένοντος, ὐδ' ὄντος ὅλως διαμένοντος. Et mox: Μένει δ' ὐδὲν, ὐδ' ἔςιν ἓν, ἀλλὰ γιγνόμενα πολλὰ πρὸ ἐν φάντασμα καὶ κοινὸν ὀμιχλῶδες, ὕλης περιλαυνομένης καὶ ὀλισθαινούσης. Aliâ ratione Basil. Cæs. *orat.* 12. & Simeon *Cancellar. orat.* 21. ὅτε τὰ θεῖα καὶ περιπόλαςα τοῖς πολλοῖς, τὸ ἑςὼς καὶ μόνιμον ἔχει, ὅτε τὸ περιπαλιγκ ἦν πραγμάτων καὶ κατηφῆ παγίως ἥδρασε· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταζολαῖς ἀδοκήτοις ὑπόκειται. & qæ sequntur.

Οὐδὲν ἑςὼς, καὶ τὸ παρεγγὺς, τὸ δ' ἄπειρον] Vitiosa interpunctio, qæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. ὐδὲν ἑςὼς. καὶ τὸ παρεγγὺς τόδε ἄπειρον, &c. Consule versionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται.] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12 § 32.

Πῶς ἂ μωρὸς, ὁ ἐν τύτοις φυσιόμενος, ἢ καυχώμενος] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem stultitiam icone pulcerrimâ depingit nobis Dion. Chrysost. *orat.* 67. Εἶπε δή τοιῦτος ἄνθρωπος, ὃς ζῶν πρὸς τὸν αὐτῦ σκιὰν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι· βραχυτέρας δὲ γενομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀρεγόμενον ἐλάττονος εἶναι, καὶ τοιύτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ὁ πολύ γε ἂν εἴη τῆ Μαργίτε σοφώτερος. τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν λυπεῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίρει· πρὸς μὲν ἐπιδὰν ἴδῃ τὸν σκιὰν τὸν ἑωθινὸν πάνυ μακρὰν, τῆ τε κνημοπλῶν, καὶ τῆ ἐν τοῖς τείχεσι πύργων ἔδρᾳ μείζω, δῆλον ὅτι χαίρει ἄν, ὡς αὐτὸς ἐξαπίνης γεγονὼς τοῖς Ἀλωπεκίοις ἴσος· καὶ εἰς τὸν ἀγορὰν βαδίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ διαπρα, καὶ πανταχόσε τῆς πλατείας, ὅπως ἂν ἀπὸ πάντων βλέποιτο ἄν· πρὸς δὲ τὴν πλήθουσαν ἀγορὰν ἄρχοιτ' ἂν σκυθρωπότερος αὐτὸς γίγνεσθαι, καὶ ἀναχωρεῖν. τὰς δὲ μεσημβρίας, αἰσχυνοίη ἂν ὀφθῆναι ἀνθρώπῳ τινὶ, καὶ ἐνδυναθείη ἂν ἐλευθεριάζεσθαι, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τὸν σκιὰν περῖ. πρὸς δείλην δὲ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυρύτερος φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑαυτόν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλέπειν πλίθον. ἐκεῖν' ὁ τῆ δίκη πρόσεχων, ὐδέν τι βελτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείας μεταζολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταζάλοιτο· καί τοι, ὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐν τεταγμέναις ὥραις ποιν, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἑωθεν, ὐδὲν αὐτὸν κωλύσει μὴ δυσχέραντον ἄνθρωπον εἶναι, νυὶ μὲν φερόμενον καὶ πτήσσοντα ὑφηλότερον τῆς νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτῷ τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νυὶ δὲ συστελλόμενον καὶ ταπεινόμενον· πολὺ πλείας αἰξήσεις τε καὶ ῥᾳδίσεις τῆς ψυχῆς αὐτῦ λαμβανούσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης ὐσίας, ἧς ὀλίγιον μέτεχεις] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec. *epist.* 91. *Tota pars omnium sumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκαριαῖον διάσημα] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκαριαῖος ὁ ἀνθρώπειος βίος. Diodor. Sicul. *histor. l.* 1. Πάντες δὲ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βίῳ μὲν ἀκαριαίῳ τὸ μέρος τὸ παντὸς αἰῶνος, τετελευτήκασι· πάντα δὲ τὸν ὕστερον χρόνον. Ariftid. *in Eteocl.* Βίος ἡ τῶν ἀνθρώπων βραχὺς καὶ ὐ πολύ τινος ἄξιος εἰς ἀειθῆ λόγον. ἀλλ' ἐάν τε Ἀργανθώνιον ἐάν τε Τίθωνον λέγῃ τις, ἐάν τε τὸν τὰς τρεῖς γλεὰς διαρκέσαντα Νέστορα τὸν Πύλιον, πάντας τύτους χρόνος σωθείς, ἐυρήσει ἐλαττόνων μέρος ὄντας τὸ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσην εἰπεῖν.

§ 25. Ἄλλος ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legisse videtur, Ἄλλος ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccat alius qis adversùm me.* Verùm lectionem receptam solicitare nihil est necesse; *Peccat qidpiam alius adversùs me.* Ego, siqid esset mutandum, legerem potius;

τιὰς ; Ἀλλ' ἁμαρτάνει. τί εἰς ἐμέ ; *Peccat alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί ἂν σοι μέλει περὶ ἀλλοτρίων ; ἀπὸ ποίου ἁμαρτήματος πᾶς γὰρ ἂν ἁμάρτοι ἄνθρωπος ἐὰν ἄλλο μὲν ἦναι ἁμάρτημα, ἄλλο δὲ κακόν ; ἔτι τί ἂν ἀγωνιᾷς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ;

Ὄψεται] *Viderit ipse.* αὐτῷ μελήτω. quasi dicat, Quid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides,—— q. d. nihil ad me. cavissim ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas.—— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 23. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν] *supr.* § 3. ἴδιον πάθημα ἔχει.

Ἐγὼ νῦν ἔχω ὅ με θέλει νῦν ἔχειν] Hoc argumento compescit suos rex pius à viro neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite istum: Ipse enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ περάσω, ὃ μὴ νῦν περάσειν] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ δ' ἑαυτῷ καθήκον πιῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐκεῖνος μὲν ποιήσει τὰ φαινόμενα αὐτοῖς· ἡμεῖς δ' οὐκ ἦτλον κατὰ φύσιν ἔξοδοι. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum sit; ut cogites, qod sit hominis officium. alterum intuearis, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium lateris, moveris incommodis & memineris qæ præstare debeas, qæ cavere.* Verùm illa non ad Stoicam amussim exacta prorsus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως] i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem periphralis *suprà l.* 4. § 3. λεῖος ἢ τραχέως κινούμενος. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόνος τί ἐστι ; μορμολύκειον. χρέφος αὐτὸ κατάμαθε. τραχέως κινεῖ τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται· ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Senec. *de beat. c.* 15. *Quomodo hic potest Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de fato queri, casiam suorum bonis interpres, si ad doloris voluptatúmqe punctiunculas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγχωρείτω] *Nè admittat persvasiones.* Xyl. tanqam si de principalis partis judicio agatur, qod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16 & istic etiam in mox subjunctis, τῷ καθόλου μὴ περιδέτα. Verùm meliùs Cas. *nè immiscatur,* sive *nè immiscat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὸ] *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὑτὸ potiùs legendum. atqe ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πτώσεις] *Persvasiones,* Xyl. *perpessiones,* vel *affectiones* potiùs; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 55.

Πρὸς τὸ δόξαν φυσικὸν ἦσαν ἡ παραχρῆμα ἀνθίστανται] fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ aspersis, aut qosdam istius aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improba verba suffunditur, seqiturqi vertigo prærupta cernentes. qorum, qia nihil in nostra potestate est, nulla qi minùs fiant ratio persvadet. Sensum enim hominis nulla exuit virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æstuantibus solet: qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, lingva titubat, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usu unqam excutit: sed natura vim suam exercet; & illos vitii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qi gravissimis qoqe viris subitus offunditur. magis qidem hoc in juvenibus apparet, qibus & plus caloris est, & tenera frons: nihilominus veteranos & senes tangit. —non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei; qæ inexercitatos etiam non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni sanguinis sunt, ità qidam incitati & mobilis, & citò in os prodeunt. Hæc nulla sapientia abigit. alioqin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. qæcunqe attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm se diúqe animus composuerit, hærebunt. nihil horum vitari potest, non magis qàm arcessi. —nihil adversùs hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui juris sunt; injussa veniunt, injussa discedunt.* Idem *epist.* 57. *Illum qoqe in qem fortuna perdidit, feriatur animus, mutabitur color. qædam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ. itaqe & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subitu, & caligabit, si vastam altitudinem increpidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τῷ δὲ καθόλου μὴ περιδέτω τὴν γνώμονα] In eandem sententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epist.* 57. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dum navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qi nunc non prostat, *l.* 5. *Visa animi, qæ φαντασίας Philosophi appellant, qibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis sunt, neqe arbitraria, sed vi qadam suâ inferunt sese hominibus. noscitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, fiúntqe hominum arbitratu. propterea cùm sonus aliqis formidabilis, aut cælo, aut ex ruina, aut repentinus nescius* [*ullius*]

periculi

periculi nuncius, vel qid aliud ejusmodi factum sapientis qoqe animum pavidiſper moveri, & contrahi, & palleſcere neceſſum eſt. non opinione alicujus mali perceptâ, ſed qibuſdam motibus rapidis & inconſultis, officium mentis atqe rationis pravertentibus. mox tamen ille ſapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, *viſa iſtæc animi ſui terrifica non approbat, boc eſt,* ὐ συγκατατίθεται οὐδ' ἀποδέχεται, *ſed abjicit repulitqe: nec ei metuendum eſſe in his qicqam videtur. Atqe boc inter inſipientis ſapientiſqe animum differre dicam, qòd inſipiens qalia ſibi eſſe primo animi ſui pulſu viſa ſunt ſæva & aſpera, talia eſſe verè putat, & eadem incepta, qæ qaſi jure metuenda ſint; ſuâ qoqe aſſenſione approbat,* καὶ ἀποδέχεται. *Sapiens autem, cùm breviter & ſtrictim colore atqe vultu motus eſt,* ὐ συγκατατίθεται, *ſed ſtatum vigorémqe ſententiæ ſuæ retinet, qam de hujuſcemodi viſis ſemper habuit, ut de minimè metuendis. ſed fronte falsâ, & formidine inani territantibus.* Seneca etiam *epiſt.* 72. *Non educo ſapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, ſicut ab aliqa rupe nullum ſenſum admittente, ſubmoveo. memini ex duabus partibus illum eſſe compoſitum. altera eſt irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hæc inconcuſſas opiniones habet, intrepida eſt & indomita.*

§ 17. Ζυζὴν θεοῖς] *L.* 10. § 1. θεοῖς συμπολιτεύεσθαι. In ſacra pagina itidem, הִתְהַלֵּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Geneſ. c.* 5. *v.* 24. Aliud eſt, qod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm ſub illo agimus; ſed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Qanqam dictionem emollire avt deminuere nihil fuit neceſſe. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c.* 17. *v.* 28. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν. Sed & Minuc. ipſe alibi; *Non ſolùm in oculis ejus, ſed & in ſinu vivimus.* Verùm iſtud, inqam, aliud eſt ab eo qod hîc Marcus. iſtud enim neceſſitatis, illud voluntatis eſt.

Ἀτεχνολόγως μὲν τοῖς ἀνεπιστήμοσι] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 33. & *ſupr.* § 8. & *l.* 10. § 11. & *l.* 12. § 11.

Ὁ δαίμων] Vide *l.* 2. § 13. & *l.* 3. § 12, 16. & *ſupr.* § 10. & *l.* 12. § 26.

Ἀπάτασμα ἑαυτῷ] In eundem ſenſum *lib.* 2. § 1. ἀπόμοιρα, & § 4. ἀπόῤῥοια, qo iſtic ἀπάτασμα τοῦ Διός, humana mens dicitur. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* ex Stoicorum ſenſu; Ἐμψυχὸν ἡ τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐλεῖσθαι ἔσης ἀπατασόμαι. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 14. Αἱ ψυχαὶ μὲν ὅσαι εἰσὶν εὐδιδύμαι καὶ σωφρονεῖς πρὸ θεῶ, ἄτε ἀπὸ μέρεια ὄντα καὶ ἀπατάσματα. Et *l.* 2. *c.* 8. Θεῶν ἔργα καλεῖνά ἐστιν, ἀλλ' ὐ σωφρόνημα, οὐδὲ μέρη θεῶν. Ὃ δὲ σωφρόνημον ἐστι, τὸ ἀπάτασμα ἐστὶ τὸ θεῖον ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐαυτοῦ. Pythagoras apud Laërt. *l.* 8. Εἶναι ἡ τὴν ψυχὴν, ἀπάτασμα αἰθέρος. Cujus ſententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l.* 1. *Pythagoras, qi cenſuit Deum animum eſſe, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo noſtri animi carperentur, non vidit diſtractione humanorum animorum diſcerpi & dilaceravi Deum; & cùm miſeri animi eſſent, qod pleriſqe contingeret, tum Dei partem eſſe miſeram, qod fieri non poteſt.* Philo *de inſomn.* Ἐν ἀνθρώποις ὁ τῆς ἀπάτασμα θεῖον. Idémqe *de Cajni infid.* Πῶς γὰρ εἰκὼς βραχὺ ἔτως ὄντα τὸν ἄνθρωπον νῦν μείωγε, ἡ καρδία βραχέσιν ὄγκοις ἐγκαλιπλησίον, μέγιδος ἔραν καὶ κόσμα χωρῆσαι ποσότον, οἷ μὴ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπάτασμα ἦν ὐ μερετόν; Qod Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis cælum poſſit, niſi cœli munera nôſſet,
Et reperire Deum, niſi qi pars ipſa Deorum eſt?

Verſum primum, utì vulgò concipitur, qid velit, non aſſeqor. ego ſic potiùs concipiendum cenſuerim,

Qis cælum poſſit, niſi cœli munere, nôſſe?

Cicer. *de divinat. lib.* 1. *A natura divina hauſtos animos & delibatos habemus.* Et *Tuſc. l.* 5. *Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi diſertè, referente Epiphanio *hæreſ.* 66. § 9. τὴν ψυχὴν μέρος θεοῦ εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπατασθεῖσαν. cautiùs pavlò Hermes in *Pœmandr. c.* 12. Ὁ τῆς ἐκ ἔστιν ἀποτελμηθεὶς τῆς ὑπόπτης τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥσπερ ὑπλωσθεὶς, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς. Qod Philo *de Cajn. infid.* proximè poſt ſuperiùs adducta; Τέμνεται γὰρ ὅλον τὸ θεῖον κατ' ἀπόρθησιν, ἀλλὰ μένον ἐκλείνεται. Verùm nevter tamen cavtè ſatis. Vide *ad l.* 2. § 1. & 4.

§ 28. Τῷ γεφύρῳ] ità reſtituit Xylander, cùm in membranis θεφύρῳ reperiſſet. γεφύρα, ὁ γέφυρ ὄζων, ut Ariſtot. *problem. l.* 4. *q.* 21. & *l.* 13. *q.* 9. Sive ὁ κινάδεφος ὄζων, ὥσπερ ὁ τράγος, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & τραγομάσχαλος Ariſtophani in *pace*, qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircam olet*, γέφυρος, qo vocabulo Marcus qoqe uſus eſt *l.* 9. § 36. fœtor ille, qi *hirſutis*, ut eſt apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis.* αὐτὸν ἀμφὶ τὸν γεφύρον ὀχ ἁπαμύνου. De Perſis Alexandri militibus pugnam inituri. Plut. in *apoph.* qo loco tamen H. Stephanus non γεφύρον, ſed χέφυρον legit; & ἀλαλαγμὸν, ſive clamorem ac vociferationem à militibus in congreſſione acierum edi ſolitum interpretatur, qi Vegetio *l.* 3. *c.* 18. & Ammiano *l.* 16. *c.* 12. & *l.* 26. *c.* 10. & *l.* 31. *c.* 8. *barritus* dicitur. Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 14. ἡ ἐν τοῖς τέφυσι δυσωδία, καὶ ἡ ἐν ταῖς μασχάλαις καπνίσα καλεῖται, καὶ γέφυσις. Et Etymologus. Γέφυσις, ὁ ἐν τοῖς ἑρίοις τῶν προβάτων σωματώδης ὕπος, καὶ ἡ τῶν μασχαλῶν δυσωδία. Et Svidas è Marco

noſtro emaculandus; Γράος, ἡ δυσωμία ἐπὶ τράγων. καὶ χρήσων ἀνθρωπος, ὁ δύσοσμος. πρὸ γραώσων, μὴ ὀρχίζῃ. leg. πρὸ γραώσων μήτι ὀρχίζῃ; locum enim iſtum dubio procul adduxerat. qem Xyl. etiam (qem Caſ. qoqe ſequitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qi hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino cenſuerim. *Nunqid ei iraſceris, qi hircum olet? nunqid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, 10 ità ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulcrè Gregor. Naz. Περὶ ἐυταξίας. Ἐνεχά τῆς τὸ ἀδελφὸ λυσωδίας, ἢ ὅσης, ἢ δακύσης, ὁ τῷ πνεύματικῷ μύρῳ συγκεχρισμένος, ἵνα μεταδῷς τέτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. ἐκ ἔστιν ἐχθρὸς ἐδὲ πολέμιος, ἢ ἀγαπητὸς, ἵν' ὁμῶς τὸ πανηγυρικὸν ἀποκλησθῆς ὠδωίας, ἢ μὴ διαφθαρῆς, καὶ δὰ βάτου ἢ σοὶ συγγνώμη φθέγγεται τὸ θεῖον ἢ ἀποκλείσωσι· ἀλλ' εἰ μὴ· εἰ δυνατὸς, κρείττονα θεράπευσον· εἰ δὲ μὴ, τό γε ἀσφαλὲς ἔχει, ἐν τῇ μονῇ αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μετάλαβεῖν. ὀσμὴ τίς ἐστιν ἀνδρὸς τὸ ἐκεῖνο πάθος, ὃν ἀπολάσαι τυχὸν τὸ σὸν εὐῶδες ὑφηνίκησαι ταχὺ, ἂν ἐλίξῃ τι πεῖραν ὑπὲρ τῆς ὁμοδούλου καὶ συγγενοῦς συμπαθείας. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θαῦς ἀρὲς γεράοντα προδωμῶν ἔχουσιν, ἐπεί τις αὐτῶν ἥβητα πὴ πορδίεται, εἶπαν.

Αἰγεῖ σωοικάσα τὸ Παρδίον.

Φεύγει σωλεπίσα ποτὸ χέσωνι, δέρτα φοείλω, Λάβε, εἶπε, καὶ κατέπραγε. alluſit altera ad vocabulum αἰγὸς, qum *capram* ſignificet, qod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγον, qod *hircum* deſignat, qaſi, τράγε, hoc eſt, *birce* dixiſſet.

Τῷ ὀζοσόμῳ] Ità Lucian. *Anthолog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόστομος ἐξορκιστής.

——*cui ſcilicet ægris*
Fœcibus exuperat gravis halitus,——
Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

utì Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur latrinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ σῶμα χὼ τραπεὶς ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Anthолog.* loqitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto* æqè *liberi crepitus* atqe ructus eſſe. utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 22.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ὀσφρήσει] corpùs ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide *ſupr.* §. 17. & *l.* 11. §. 18. & *l.* 12 §. 16.

Εὖ σοι γένοιτο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; *Well fare thee.* aliud eſt qod Xyl. *bene res habet.* ἐῦ ἔχει. *l.* 10. §. 1.

Δεῖξον] Vide *ſupr.* §. 22.

Εἰ γὸ ἐπαίει, συγκαθίσεις] Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε.

Ὅστις τραγῳδὸς, ἴστε πόρνη] Iſta iſtìc qid velint, ego neſcire me fateor. cum ſequenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, 10 ἴστε ὡς τραγῳδὸς, ἴστε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν διανοῆ, ἴστω ἐυταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hîc vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid ſit, non capio. M. Caſ. *ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qi iſtud] *qomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neuter exiſtat, ità iſtîc licucrit.* D. Salmaſ. ſic legit. ἴστε τραγῳδὸς, ἴστε πόρνη, ὡς ἐξελθόντα ζῆν διανοεῖ πιν. ἴστως ἐυταῦθα ζῆν ἔξεστι. *neqe hiſtrio, neqe ſcortum ſcenicum ità in theatro vivere cogitant, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & ſcortum, qi operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvis turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & licèat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Qid ſi voluit Marcus, qod *l.* 4. §. 31. μὴ τύραννον, μήτε δῆλον· 30 qódqe Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπιχθάνεσθαι μάτην ἐυεργετοῦντα, μήτε δὴ κολακεύοντα γε, ὑφίεσθαι αὐτῆς. Vide *l.* 11. §. 18. Ità certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ ἢ ἐτραγῴδησαν, ὐδεὶς με κατακέκρικε μιμεῖσθαι.

§. 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν διανοῆ] Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noſter, qo minùs qiſqe in eo ſtatu vivat, in qo mori ac defungi deſiderat atqe in animo ſuo habet. Vide *ſupr. l.* 2. § 40 11. & *infr. l.* 11. §. 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. §. 11. ἐξέναι τοῦ βίου. pro *mori*. ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori*. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. συμβῆμῳ ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* οὐ νυμφίε πνὸς, πλεκομένων ἤδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam qod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. §. 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε καὶ τοῦ ζῆν ἔξεσι] Ità *l.* 8. §. 47. ἀπὸ 50 ἂν ἐκ τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de qo vide *ad l.* 3. §. 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὲν ἐκπονῇ πενητεύσει, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δ' μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάξεται, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, ἴστω καὶ ἐκ τοῦ βίου. καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μιθώσας ἢ κομιζόμενος;

μιζόμενον, τὴν δύεσαν ἀφέλῃ, τὸν κέσμον ἀφέλῃ, τὸ φέσαρ ἐγκλείσῃ. ὅτου γὰρ ἐν τῷ σωματίῳ ἐξοικίζομαι, ὅταν ἡ μυδώσασα φύσις, πρὸ ὀφθαλμῶν ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺ πόδας, οὐχ ὑπομένω· ἀλλ' ὥσπερ ἐν συμποσίῳ ἀπαλλάττομαι, ὑδρίαν λυχραίνων, ὅτου γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ, ὅταν ἡ ὀρφὰ ἡ. ὑμέα πορθμίδος ἄρυμα. qæ noviſſima cùm mendo nevriqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, γὰρ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῆς συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἐπεὶ ὅπως ἀνάσχεται μόνον, οὐχὶ ἡ, ὡς παιδιὰ παραμένει, μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; nec iſta vitii expertia, quod interpretem fugit, ſed emendatu ſatis proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qi ludum, qamdiu volupe eſt, protelant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſùm *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, ferendi: ſin minùs ego animo è vita, tanqam theatro, exeamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio qo: *Hic eam turpe putat mortem fugere, qàm ad mortem confugere. qid ergo? non, ſi ſuadebit res, exibit? qid ni exeat? ſi nemo jam eo uti poterit? ſi nihil aliud qàm dolori operam dabit?* & *epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, qàm qòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémqe *epiſt.* 12. *Epicurus dixit:* Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Qidni nulla ſit? patent undiqe ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, qòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt:
At nemo mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, qæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in câqe id optimum, qòd illam ſibi qiſqe præſtare poteſt.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátqe volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρύθυμον πίῃ, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶῃ. qia ſcil. nihil ineſt mali, aut in vitæ moleſtiis, aut in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ εὖ) κακά. ἔξεσι σοι πάσχοντα ταῦτα εὐδαιμονεῖν. τὴν δύεσαν σοι ἤνοιξεν· ὅτου σοι μὴ ποιῇ, ἐξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Provident. c.* 2. *Cato, qâ exeat, habet.*

Καὶ κατὸς ὤν, ἀπέρχομαι] *ac fumi inſtar abeat.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ κατὸς ὤν, ἀπέρχομαι. *Si me fumus* in loco aliqo, ubi verſari tunc contingit, *vexat*, maléqe habet, *diſcedo*, exeo. Alluditur ad diverbium, qo tria notantur, qæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & mulier rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47 Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. κατὸν πυροίκιον ἐν τῷ οἰκήματι. ἂν μέτριον, ῥᾳδίως ἂν λίαν πολλὰ, ἐξέρχομαι. τοῦτο γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ προλέγειν, ὅτι ἡ δύεσα ἤνοικται. qod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et paulò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολὺς μοι κατὸς φαίνεται, τὸ ἐν γυάρεσι οἰκεῖν. ἀποχωρῶ, ὅτι μ' οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· οἰκεῖνον γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται. Lucem autem, qaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν. οἱ ὅτου τάλας εἰμὶ, λιμὸν τὸ ἀποθανεῖν. ὅτος δ' ὅτιν λιμὸν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο οὐδὲν δεῖ ἐν τῷ βίῳ κακεπόν ὅτιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ ὁ καπνός. Et iſtic enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) aut tanqam moleſtum qiddam horreſcis? ità ſiqidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud *ſuprà lib.* 4. § 50. μὴ ὂν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐὰν δὲ φοβῇ, οὐδὲν δὴ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ πραγμάτευε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὼς ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς τῷ ὕλῃ, ἐξ ὧν συνῆλθον, εἰς ἐκεῖνα πάλιν διαλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γρώδες καινὸν, παρέλογος; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ δύεσα ἤνοικται.—— πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι δεῖ τὴν δύεσαν, καὶ πρᾶγμα οὐ ἔχειν. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaqe ſapiens vivit, non qantùm poteſt, ſed qantùm debet.*—— *Si multa occurrunt moleſta, & tranqillitatem turbantia, emittit ſe.*—— *nihil existimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene autem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδείς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῶ ὅλω νῶς] Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω ὑπὸ κρειττόνων ἔνεγκε] *ſupr.* § 16.

Ὑπόταξε, συνέταξε] *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ κραπεδιούλα εἰς ὁμοιοειδῆ] Vide *l.* 9 § 9.

§ 31. Πῶς προσεπήνεξαι μέχρι νυῦ θεοῖς, γενέσθαι] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Ἀε

μεγάλαι τὰ ψυχαί, ὑπὸ τῶν θεῶν τὰ κατὰ μέρος ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Praeteribisque dies, & votos vesperiet annos.
Nulla recedendi lux est ingratae gravisque:
Nulla fuit, cujus non meminisse velis.
Ampliat aetatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. quod de se suisque istic.

Μήτε πρὸς ῥᾴξαι ἐξαίφνης, μήτε ἐπιτεῖναι] nemicum ungam vel facile vel dicto lacessere. Syntaxis genuina Homerica illa *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' ἤτοι τοι τὰ γε ῥέζεα κοῦρον, ὅτ' ἀγορδε.

Ὅτε ἰσχυρὸς ὑπομένειαν] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 1. § 17. διὰ τὸ ἀνεπαχθὲς τὸ σῶμα ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τούτῳ βίῳ. quòd laboribus tot tantisque exantlandis par fuerit, in corpusculo tam infirmo.

Πλήρεις ἅπαν σου ὑπῆλθε τὸν βίον] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l.* 3.

Cur non, ut plenus vitae conviva recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio quem nox in turbine rerum
Deprendat supremus dies: sed abire parantem,
Ac plenum vitae--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. § 36.

Ἀλυπόμενος ἀσυλήμων] ita restituit Xyl. quod in membranis ἀλυπόμων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἢ κατὰ φύσιν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τί ἀνέχεται] Anacharsis illud in Graecis, quos caeteroqui suspiciebat, quasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνίζονται μὲν οἱ τεχνῖται, κρίνουσι δ' οὐ μὰ τεχνῖται. quòd in certaminibus de peritiâ imperiti judicarent. Quod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 11. *Quanto magis, hos Anacharsis denotâsset imprudentes de prudentibus judicantes, quàm immunitas de muneribus?* Horum ergò judicia peritum prudentémque quemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qui, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse vocem imperitorum, quo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

—stultos contemnite doctis.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 34.

Ἄτεχνοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturae ac conditionis ignari. Aeschin. *lud. in fin.*

Bias Prieneus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Quod est Latinum; Plures homines sunt mali.
Sed imperitos scito, quos dixit malos.

Et mox:

Bias Priencus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.
Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Si jus, & aequum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ἔτερα μυστηρίου μὲν ἐκπίπτει ἀπὸ ἀνεπαισθησίας ἐκεῖ τῆς νήπης, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου ἐπὶ γεωμετρικοῦ, ἂν ἐπιχειρῇ τις ἀπὸ κίνησιν ἀφεῖς τὸν κύκλον ἀφεστηκέναι μή· ἢ ὅταν ἐν τῷ ἀληθείας πιστεύσῃ μή· ἢ ὅταν ἀπαρέσκηται ἐπιφαίνεται, ἐπιχειρούσῃ τι ἀφ' ἑαυτῆς ἀπὸ ἀνοίας, ἢ ἀδίκου ἢ ἀπλήστου· ἢ πολλῆς ἀδικίας ἐμπεπλησμένων. Vide reliqua. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί ἂν; θέλεις με κλαφσονέσαι; ἀπὸ πνεύματος ἢ πῶς κλαφσονήσωμεν ἐν εἰδότων τὸ πρᾶγμα ἢ ἀδήμου; ἀλλ' ἀπὸ ἀγνώμονος; τί σοι μέλει; ἢ τίνι γὰρ ἄλλῳ τεχνίτῃ ἀπὸ ἀτέχνου. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαί, animae imperitae, pro hominibus imperitis. quod est Hebraeis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id est, corpora, pro servitiis. Moses *lib.* 2. *cap.* 1. *v.* 5. *Fuerunt que omnes animae, quae è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animae.* quod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Graecum secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. Ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero qis non animae dubit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio ritualis est?* Quanas animas pasco? ait dives. &, animas salvas optat gubernator. Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meae charissimae animae quàm saepissime ad me scribite.*

Ἡ εἰδικὴ ἀρχικὴ καὶ τελική] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς ὕλης διήκοντα λόγον] Animam scil. oecumenicam, vel catholicam potiùs, de qua *supr.* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ πλείονας τεταγμένα] sive χρόνους τεταγμένους, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Videramen *supr.* § 27.

Οἰκονομοῦντα τὰ πάντα] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκηνὴ τις] cinis, aut scelotus: quod *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τίφος. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Caesare decertaturus ad coenam suos jubet, παρακελευόμενος εὐνοεῖν μᾶλλον ἢ εὖ τότε ποιήσουσιν αὐτόν, ἢ νικήσαντα στέψειν ἐκπεσοῦσιν, αὐτὸν δὲ κελεύσαι σκηνὴν ἢ τὸ μηδὲν ἡμῶν. Teles. Pythagoricus, de exilio, apud Stob. *serm.* 8. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἐλεεῖν καὶ ἀκριβῶς ἐκπέμπομεν οἱ σκηνοβατοῦντες ἔνδον ἔχοντες, ὡς κἀκεῖνα τὰ ἐπιχώρια τοὺς νεκροὺς καμβύσουσιν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ ὦδή ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὦδὴ μῦθος.

Ὕδωρ καὶ ἀπόπνοια] Libi 4. § 34. τὸ κενὸν τῆς ἀπορίας: & *l.* 6. § 16. κρότος γλαυκῶν.

Κατὰ καὶ κατὰ, καὶ μικρὰ] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36. —— γένος Ὀλύμπου] Ex Hesiodi *oper. l.* 1. *v.* 195. de quarto agens seculo:

Καὶ τοτε δὴ περὶς Ὀλυμπον ὑπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλα ἴτην, τερπνοὶ δ' ἀθρώσκουσι
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.—— (*sanctus*,

Et Arat. *Phænom.*

Καὶ τότε μιν πᾶσαι δίκην κείνου γλαφυρῇσιν
Ἐπλαζ' ἀναφανίν.

Quod Fest. Avienus:

Sic justa in populos mox Virginis inculpata
Exarsere odia, & cælum pernicibus intras
Diva alis. ——

& Cicero,

Descruit properè terras justissima virgo,
Et Jovis in regno, cælique in parte resedit.

Refert Lactantius, sed ità in vulgatis, quasi Ciceronem istud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet esse, *sed non, ut ait Cicero.* hoc, inquit, non est verum, quod Cicero dixit, Jovis in regno Justitiam resedisse, cùm Jupiter ipse injustissimè se gesserit. De eodem hoc Naso *Metamorph. l.* 1. *v.* 149.

——*fugere pudor, verúmque fidésque.*

& mox, *v.* 149.

——*& virgo cæde madentes*
Ultima cælestûm terras Astræa reliqit.

Juvenalis itidem *Sat.* 6.

——*ad superos Astræa recessit,*
Hac (pudicitiâ scil.) *comite, atque duæ pariter fugere sorores.*

Scilicet, ut Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abesse justitiam à rebus humanis; eámque fuxerunt offensam vitiis hominum, cessisse terrâ, in cælúmque migrâsse.* Alludit huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immissis:

——*tunc flagitat iras*
In populos, Astræa Jovem, terræque relictis
Invocat assiduo Saturnia sidera questu.

Alludit & Maro ipse *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit:

——*extrema per illos*
Justitia excedens terris vestigia fecit.

Indè Iudens Lucian. *in his accusato quòd Dialus* inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittamus deprecantem verbis illis: Ἀνδις ἐς τὴν γῆν, ἵν' ἐξελαυνομένην πρὸς αὐτῆς, δεσμεύσω πάλιν ἐν τῷ βίῳ, τὴν ἀδικίαν ἀπελάσω ἐ φόβῳ; Cæterùm, Marco nostro imperante, δίκη καὶ αἰδὼς ἐπὶ γῆς ἀνθρώποις οὐδὲν εἰσὶν ἀνθρώποις. *justitiam ac verecundiam ad homines regressas*, asserit Aristides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus *Halieut. β.* prope finem,

——τῷ γάρ σε, Δίκη, θρέπε λαὸς ἄπαντα
Γωόωσι μεσσηγὺς σωίζειν ἠδὲ σωόεσθαι,

Ἐξ ὧ μοι κρείσσων μέγας θρόνον ἐμβεβάωτες
Ἄμφω θεσπεσίῃς τε πατὴρ καὶ σεμνὸς ἄνασσα.

Scripta enim hæc Severo superstite, etiamsi non antè defuncto jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abstinent. l.* 3. si ad victum simplicem ac innoxium reduci posset genus humanum. Ἡ δίκη, inquit, εἰς εὐδαιμονούσῃσι ἀδικίας μὲν ἐξελεύσεσθαι δοκεῖ ἀνθρώποις, δικαιοσύνης δὲ πλησθουσῆς καὶ πορ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐς ὑραγῶν. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de ora. defect.* Θαυμαστὸν ἔσιν, εἰ τις αὐτὸς εἰς [ἡμᾶς] κακίας ὑπερχεχυμένης, ἢ μόνον, ὡς πρότερον Ἡσίοδος, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοιπυῖαι, ἀλλὰ καὶ πρότερον θεῶν συνδιασαμένη τὰ χρηστήρια παλαιόθεν ὄντα. Ità enim restituendum locum illum avtumo: nisi qis & ὑδὲν interjiciendum existimet, ut sit θαυμαστὸν ὑδέν· ea enim dubio procul Cynici mens est. Vide Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Vide & sis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. gem viduæ cuidam in epistola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *justitiam, quæ esse jam non nisi in cælo credatur, apud illam solam dicat invenîri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ ἀμυσθόλυπα, καὶ ὐκ ἐσθητὰ] *supra* § 23.

Τὰ δὲ αἰδητήρια ἀμυσθόλυπα, καὶ ἀναφαντάσματα] Vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 6. § 16.

Ἀναδυμίασις ἀφ' αἵματος] Ità *l.* 6. § 15. ἢ ζωὴ ἐκδύσα, οἷς ἢ ἀφ' αἵματος ἀναδυμίασις, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἀέρος ἀναπνοὴ.

Τὸ ἢ ἐυδοκιμεῖν παρὰ πολίταις καλόν] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί ἂν οὖν ἄλλο ἢ λέαν τοῦτο] *Quid ergò aliud operiri, nisi vel* &c. Xyl. frustra legendum enim, τί ἢ ἀξιοῦσιν &c. *Cur non propitio lubentique animo mortem expectas, sive ea destructio est sive dimigratio?*

Ἔστι σβέσαι, ἔστι μεταβῆναι] Ambiguè loquitur istic Marcus, ut sæpe alibi. Vide *supr. ad l.* 4. § 21. sed & *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 3.

Σβέσαι] sic *l.* 4. § 21. ἐξαπολουθεῖν. qia igneum quiddam animam existimabant. Ignis autem & accendi & extingvi dicitur.

Θεὸς μὲν οὕτως καὶ εὐφημεῖν, ἀνθρώπους ἢ λοιδορεῖν] Eadem monita salutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχου αὐτοῦ καὶ ἀπέχου] Ità *l.* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθαι μέρος δικαιοσύνης. & *supra* § 20. ἐυσταθὲς καὶ ἀνενδοτον. Epictetus solitus est dicere, (ut ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo esse vitia multò omnium gravissima ac terribilia, intolerantiam & inconsinentiam.* itaque *futurum plerasque impeccabilem, vitámque victurum tranquillissimam, qi hæc duo verba cordi habeat, eáque sibi imperanda atque observanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου *sustine & abstine.* Atqi Tertullianus etiam *incontinenti-*

tinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque fiat, bonus perſeverare non poterit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia* &c.

Μήτε σὰ, μήτε ἐπὶ σοί] Evcher. in *orat. hortat. Eſto tu*, inquit, *tibi charior, quàm tua.* Verùm Marcus hic iſta, & qicqid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt. 8.*

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, qicqid optando venit.

ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. deſer. Divitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, vobiſcum auferte. Quod enim hic relinqitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt. 9.* Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Προσέχε σαυτῷ τοτέ, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς πλησίον inqit, ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐστιν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ δι' αὐτοῦ αἰσθήσεις· περὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τοῦ βίου κατασκευή. Cæterùm Epictetus nec reculam. nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hâc, μήτε ἐπὶ σοί, ſic inſit, *diſſert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [ità diſtingvendum, ſecùs qàm in vulgatis] εἰ δυνατὸν ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄρτιον, καὶ τὸ κτησίδιον, ἐπιθυμῶ ἂν ἐλεύθερον καὶ ἀπαρεμπόδιστον. νυνὶ δὲ μή σε λανθανέτω. τοῦτο οὐκ ἔστι σόν. Cui concinit & Pythagoras referente Stobæo *tom. 1. tit. 2.* Πέπεισο, μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὃ σοὶ μὴ ἐστὶ θανόντι ἔχειν. Epictetus idem *enchir. c. 1. §. 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν οὖν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδίσει, —μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὅπερ ἐστὶν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, οὐκ ἂν ποιήσεις οὐδὲ ἕν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l. 12. §. 3, 26.*

§ 34. Εὐρεῖν] Vide *l. 2. §. 5. l. 10. §. 6.* Epict. *diſſert. l. 1. c. 1.* εὐθυμοῦντα καὶ εὐρόητα. & *c. 4.* εὐρόως καὶ ἀπαρεμποδίστως βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσρεῖν. Epictet. *l. 1. c. 28.* Ὅτι τὸ πρῶτον καὶ μόνον ἀσκεῖν δεῖ τὴν προαίρεσιν ἐν ἑαυτῷ τοῦ εὑρεῖν, τοῦ εὐρεῖν ἢ δυσρεῖν, τῆς ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æſtu adverſo conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατὰ ; τί ἂν ἐμποδίζῃς ; διὰ τί δυσρεῖς ; ὁ φόβος τὰ ἀναγκαῖα ; διὰ τί ἂν πέσῃς τινί ; διὰ τί δυσχερὴς ; διὰ τί δύλος εἶ τὸ, ὃ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντι, γίνεται ; ἀπόδεξαι μεγίστη δυρροίας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀρθόειν] *ſuprà §. 14.*

Ὀρθῷ ἐπιλαμβάνειν] *certam in opinando rationem methodúmque obſervare.* Vide *ad l. 2. §. 9.*

Καὶ πρόσωπον δύο ταῦτα] Diſtinctio plena poſt πρόσωπον eſt collocanda. qod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παιδὸς ζῴου λογικοῦ] hoc ideo, qia philoſophi λογικὸν ζῷον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant ; uti ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hic moner.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου] *ſupr. §. 10. & 20. & l. 3. §. 12. & l. 12. §. 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7.* ex *enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον προαιρέσεως ἡ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλανσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦτον ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὺ ἡ σὲ.

Τὴν ὄρεξιν ἀνελεῖν] Vide *l. 4. §. 37, 49. & l. 6. §. 50. & l. 7. §. 28. & ſuprà §. 14.*

§ 35. Ἐς μήτε καρδίαν δεῖ] Vide *ſuprà §. 25.*

Μήτε τὸ κοινὸν βλάπτεται] Vide *ſupr. §. 22.*

Τίς ἡ βλάβη τοῦ κοινοῦ ;] vide *l. 8. §. 55.* Epictet. *diſſert. l. 4. c. 7.* Τί μέλλει ἀνώλυτος εἶναι ὁ τοῦ κόσμου ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit ?

§ 36. Μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι] Hoc velle videtur, né in opem egenis afflictisve aliis qibusvis, qi ejuſdem indigent, ferendo, id ſtatim admittamus, qod imaginatio forſan nobis noſtra ad ſpectum primùm ſuggeſſerit : miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive malí aliqid illi obtigiſſe ; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id qod *l. 7. §. 45.* dixit, μὴ συναπολλύειν, μηδὲ συμπάσχειν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντά τινα ἴδῃς πικρῶς ἐν πένθει, ἢ ἀποθνήσκοντα τέκνα, ἢ ἀπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, φέρε σοι μὴ συναπενεχθῇ ἡ φαντασία συμπεπεῖσθαι, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι ἐκείνῳ τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς ἔνδοθεν πάρεχε σεαυτῷ, καὶ λέγειν ἕξει παρέχειν, ὅτι οὐκ ἐν πάθει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτου. locum integrum appoſui, qia minùs integer videtur, qò integritati reſtituam ſuæ. Euclidiſſe aliqid Hier. Volfio ſubolvit : ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλον γὰρ ὁ θάλασσα. cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλα οὐκ ἁπτεται. *Alium*, inqit, *mare gogit, qia non tangit.* ut ſit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus.

Tu si hic sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc clavdicabit sententia. etsi interjiciantur, sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa repræsentare videtur. *Istud afficit, non casus ipse; alium enim non affligit,* [vel potiùs *non affligeret*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom.* 2. *tit.* 115. Ὅτι τοῦτον θλίβει, ἀ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ ἀ θλίβει ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro πῖς ἐκτὸς legit ἀνθρώπου. & illa διαίρει παρὰ σαυτοῦ omisit prorsus. qæ & mihi suspecta. Generaliùs pavlò Epictet. idem *dissert. l.* 4. *c.* 10. Μὴ ἐφ' ἃ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, ἐφ' ἑπτὰ ἐ τῷ συγκαλάπτεσθαι. Et *l.* 2. *c.* 18. Τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ σωφρονιδῆς, ἀλλ' εἰπὲ, ἐκδίκει με μικρὸν, φαυλαίνω ἄρες ἴδω, τίς εἶ, καὶ πεῖ τι· ἄφες σε δοκιμάζω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c.* 20. Ὅρα μήποτε ἰδών τινα ἐφ' ἡμῶν, ἢ ἄλλως ἐυδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ἀπὸ τῆς φαυλασίας σωφρονιδεῖς. pro eo quod codices perperam, σωσπαρδεῖς. Sic enim ipse mox *c.* 21. Τεταγμένῃ ἐν φαύλοις πεσῇ, ἀπὸ τῆς φαντασίας μὴ σωφρονιδίαν. Idem *enchir. c.* 33. à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 17. Ex qo codices Epicteti emendandi; laudatus: Ὅταν ἡδονῆς τι· φαυλασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ ἄλλων φαυλασιῶν φύλαττε, μὴ σωφρονίζῃ τάχιον· ἀλλ' ἐκδέχου σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὸν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτῷ λαβὼν, ἐπισκόπησον τὸν φαυλασίαν, καθ' ὃς ἔχεις κανόνας· καὶ πεῖρᾶ κρατεῖν ἐφ' ἡμῶν.

Ὁλοχερῶς] *omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοχερῶς, ὁλοτελῶς· qomodo Svidas exponit. Sed cum σωφρονίζειν conjungit, *nè in totum abripi nos sustineamus*, cùm Boctius τῷ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοχερῶς istic, ut & *l.* 9. § 3. ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς σωφρονίζειν idem sit Marco, qod πολλὰ σωφρονίζειν Epictetvs. re scil. ipsâ non satis sedulò & accuratè perpensâ. Vide *ad l.* 1. § 7. & *l.* 9. § 3.

Ἀλλὰ βοηθεῖν κ' δυνάμεν] Ità Cicer. *Tusc. l.* 4. *Cur misereare potiùs quàm ferus opem, si id facere possis? an sine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipsi suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possimus, levare ægritudine.* Et Plvt. *de tranquill.* Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον φέγουσι πρὸς ἀνυχωσίας ἀνθρώπους γιγνόμενον, ὡς καλὸν τὸ βοηθεῖν, ἃ τὸ συμπάσχειν καὶ συνενδιδόναι τοῖς πάσχουσι ὄντος. Quod autem in casibus istiusmodi quoad alios observandum præcipit Marcus, idem & quoad nosipsos Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Τεταραχῶς αἱ φαυλασίαι γίνονται ἡμῖν. ἢ γὰ δεῖ τινα ἔτος, ὡς φαίνεται· ἢ ὡς ὄντως, ἐὰν φαίνεται ὅτι δεῖ· ἢ δεῖ, καὶ ἃ φαίνεται· ἢ δεῖ ἔτι, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν πᾶσι τούτοις εὐστοχῶν ἔχειν δεῖ τῷ πεπαιδευμένῳ. ἄ, τι δ' ἂν ἢ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μᾶλλον θλίβῃ] *Si in mediis istis* (qæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliqid sustinuerint, nè eos læsi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἢ τοῦ ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l.* 3. *c.* 15. (qi locus & *ad l.* 8. § 1. allatus, cùm & illum illustrat, & cum eo qi hìc sequitur Platonis sororiat.) i. e. *minus consequi, detrimentum damnúmque aliqod sustinere.* Siquidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l.* 8. Φέρουσι τάς τε ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ ἄλλου ἐλαττοῦσθαι· ὡς πεφυκὸς μὴ ἔχειν. Et Dio Prvs. Τίς οὐκ ἐλαττοῦσθαι ἑλομένων, καὶ τὴν δυνάμεν ἧττον ῥᾳδίως ὑπομένων, ἃ πολλαπλάσια ἄλλων ἐκτήσατο; & *orat.* 64. Τῆς γὰ ὑμετέρας μετέξουσιν ἀρετῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἐλαττώμενοι. Allvsisse videtur Marcus ad illa Epicteti *l.* 2. *c.* 10. Ἀλλ' ὅπου τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς πῆσιν, ἐκεῖ ἢ βλάβη· ὅπου εἰς τὴν ἀπροαίρετον ὕδρια βλάβη; Marcus ipse *supra* § 15. ὁ ἐλαττούμενος ἑαυτῷ ἐν τούτοις, ἀγαθὸς· *bona habetur, qi minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰ ἔδος] forsan fuerit, κακὸν γὰ οὐδὲν· *nihil enim mali subest*, cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, qibus privantur illi. Potest tamen ferri istud, κακὸν ἔδος. Sic enim Plvtarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν δάκρυα καὶ τὰς ὀδυρμοὺς ἐφ' εἰσόντων, ἵνα τινὶ φαύλῳ πραι: ουδίας πρὸς ἕκαστον. Faciúntqe eodem qæ Epictetvs habet loco superiùs laudato: Εἰ ἔδος ὄζι τὸ θλίβον, πρὸς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί ὖν πρὸς ἔδος ὄζιν ἀνεύρεσις βοήθημα; τὸ ἐναντίον ἔδος· ἐφ' ἑλιαφ' λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἡ μήτηρ ἐξέκλαυσεν· ἄνουν ἐφ' ἑναλίων λόγων· ἀπάδασον σαυτὸν τούτων ἐφ' φωνῶν· ἀντίδυσ τὸ ἔδος τὸ ἐναντίον ἔδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qi pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliqod, animi cavsâ poscebat, non qòd ipse expereret, aut momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιῶδές τι esse cognosceret: sed qò pusio ipsum beneficio aliqo affecisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. est enim istic ῥόμβος, qod & Salmas. monuit, non *rhombus*, uti Xyl. vertit, sed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia; uti ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κώνους, καὶ ῥόμβους, καὶ πίγγια καμπύλα,
Μῆλά τε χρύσεα καλά. &c.

Ἐπεί τοι γέγηθε καλὸν ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἐμβόλιον] Xyl. *goniam boni aliqid fiat in rostris.* tanqam si esset, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Cal. *qid facit*, aut *qorsum sit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse videa-

videatur. Ego, etsi in loco suspecto, nihil muto; sed καλὸν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliquam aut tibi ipsi, aut cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliquam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult. i. e. *splendidè vestitus & pulcer*, ut alludat ad magistratus, qui pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβολα sive ἐμβολοι, rostra: locus in foro Romano, navium Antiadum, quas in pugna ceperant, rostris instructus; uti Livius l. 8. Περὶς τοῦ καλουμένου ἐμβόλου εἰς τὸν ἀγορᾶν. Polyb. l. 6. &, ἀνακὰς εἰς τοῦ ἐμβόλου. *ibid.* & apud Svidam autor incertus, Τὸν δὲ παρεσκευάσατο πρὸς τὸν πόλεμον πρωτον καθεστῶτος ἀπὸ τοῦ ἐμβόλου, ἐποιεῖτο τοὺς λόγους. *Praetorem, qui populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat*. quem locum Svidam de aciei genere, quod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hic nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάβου] hoc tibi, inquit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatémve aliquam vel tibiipsi vel alii cuiquam enixius ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis ubivis es*, quòd ea, tanquam si boni quidpiam eis inesset, tam studiosè persequaris? sive, *Nescis, ô homo, quàm hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τότοις φεσσώδεσι] Respondet, quasi ex ambientis persona. Agnosco revera esse ejusmodi, qualia tu suggeris; adiaphora scil. Verùm ea sunt, quæ isti in æstimatione cum primis habeant; quæq; ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἂν καὶ σὺ μωρὸς γένοι;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Quod in *Scolio* apud Athen. l. 15.

Σοὶ μοὶ μαινομένῳ μαίνεο, συνσωφρονέοντα σώφρονι.
Tu velù mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l. 6.*

Φασὶ μὲν μαινομένων
Χρῆναι μαίνεσθαι πρέπειν.
Apud insanos omnibus aiunt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l. 9 § 3.* Atqui ut Menelao Agamemn. apud Euripidem in *Iphigen. Aulid. v. 406.*

Συνσωφρονεῖν σοι βέλομ', ἀλλ' οὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lipsius.

Eodémque alludens Plut. de amico communi;

Συνσωφρονεῖν γὰρ, οὐχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμμαίνειν ἔφυ.

Καὶ νὴ Δία, συνεπαφρονῆσαι καὶ συμβακχεῦσαι, ἢ συνομαρτῆσαι, καὶ συμπαραμηχανῆσαι. Marcus ipse *supra* § 29. Εἰ δ' ἑτεροιόδοξον, καὶ εἰς τὰ καλλιχόρεια μωκᾶσθαι μωρὸς αὐτοῖς, i. e. *stultos fuit. l. 4. § 38.* pronunciaverat eos omnes, quos res ejusmodi solent, συμφαίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos si negentur, tristes faceret.

Ἐγκώμιόν ποτε, ὅταν ἐπιτύχῃς καλλιλογοῦντες, ὦ μακάριε ἀνδρῶν] Locus mobi manifestus; sed cui citra codicum opem haud facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ἐνεγκώμιόν ποτε ad priora refert, τοῖς periocham vult clavdi. vertit itaque, *Fuerem gaudens* [id sufficiat.] In *præfatione* sic πάρεσ ἐμοὶ ἢ *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit quòd tam diu etiamnum fueris.* Xyl. sequentibus congluti nar, redditque; *Aliquando, utcunque felicitus, fatum sum felix.* ut πως δὴ τε, non ὅπως δήποτε legendum fuerit. quod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qui nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit quando felicior eram, sortémque ferebam meliorem.* Ut verbe sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliquando fuerit, qualis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l. 1. c. 19.*

Τί γὰρ ἐγὼ καταλειπόμενος;

Verùm Casavb. καλλιλογοῦντες non καλλιλογοῦντες legit, vertitq; παρεσκευασμένος, *More me, ubicunque venuerit, deprehendat ipse felix futurus sum.* Atqui ita Marcus *l. 12. § 7.* Ὅπου δὲ τις καλλιλογοῦντο τοῦτο τὸ ἀναίτιον. Et simpliciter Epictetus *l. 3. c. 5.* Τί θέλεις ποιῶν καλλιλογεῖσθαι; videndus *ad l. 6. § 30.* Lectionem eam probat D. Bent. sed pro ἐγκώμιον mavult γένοιο ἂν ποτέ, ut sit sensus; *Quocunque loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris*: in tua est potestate situm, ut sis felix, quemadmodum *l. 11. § 1.* dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat. ὅπου ἂν καλλιλογοῦντι, *ubicunque* vel *quandocunque mens superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένοιο ποτέ. *Fias aliquando vir felix*: sae te felicem. illud tibi atqui, ubicunque loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis quæ sequuntur conficiant. D. Salmas. denique sic concinnat, ut dialogissimus prior continuari videatur. Ἐγκώμιόν ποτε ὦμοιεγε. Ἄνδρωπε, εἰ δ' ὦμοιεγε, ὅταν ἐπιτύχῃς καλλιλογοῦντες, ἀγαθὸν μοῖραν τυχεῖν ἐπινοίας· *Felix aliquando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunque deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* quod quomodo fiat, mox subjicit. Hoc est quod Plavt. *Trinum. 2. 2.*

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox. 5.* Nec est ulla res, quæ plus apud *sapientem polleat quàm ipsius voluntas atque judicium, cui quidem etiam, quæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit,*

Suis ea cuique fingitur moribus.

At qis is docta fuperum? Forfan docebit id nos Salluftius. Is enim erat ad Cæfar. 1. Res, inqit, docuit id verum effe, quod in carminibus Appius ait,

Fabrum effe fuæ quemque fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Suis atque moribus fortunam finxit.

Et de Catone Livius l. 39. *In hoc viro tanta vis animi ingenique fuit, ut quocunque loco natus effet, fortunam fibi ipfe facturus fuiffe videretur.*

Τὰ ἢ εὐμοίρεις, ἀγαθὸν μοῖραν σεαυτῷ ἐπαινέμεις] Iftis avt corrigit Marcus fententiam hominis, qi ideo felicitatem fibi tribuebat fibi, quòd in dignitate aliqua ponenda res ex voto nonnunquam fuccefferant. avt exponit etiam clariúsque explicat, ne qis perperam accipiat, qid τῷ εὐμοίρεις vocabulo intelligi velit. Εὐμοίρεις, inqit, five felix (unde & l. 2. § 6. εὐμοιρία felicitas) is vere dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id eft, *fortem bonam fibi nactus eft.* Sors autem bona, non in mediis iftis, fed in bona mentis dispofitione, bonisque conatibus atque actibus inde profluentibus, conftitit. Vide *lib. 7.* § 11. In his etiam ἀγαθοῦ πρόσω pro ἀγαθοῦ πρόσω recitandum monet D. Salmaf.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ὕλη εὐπειθὴς καὶ εὐυπηρέτις] *Univerfi materia eft obfequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *quæft. natur. l. 1. præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipfe fibi formet, an datâ utatur?— Deus quicquid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda deftituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non quia ceffat ars, fed quia id, in quo exercetur, fæpe inobfequens arti eft.* Idémque fidentiùs in adverfam partem, *de provident. c. 5. Quare Deus tam iniqua in diftributione fati fuis, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adfcriberet? non poteft artifex mutare materiam. hæc paffa eft. quadam feparari à quibufdam non poffunt, cohærent, individua funt.* Scilicet Deum nefciebant illi materiæ autorem, quam illi Deo fuo coævam fomniabant. nec mirum fi inobfequentem experiretur, in quam legem creandi jus nullum obtineret. Videatur *adversùs Hermogenem*, qi paria illis fentiebat, Tertullianus.

Ὁ ἢ ταύτῃ δοκῶν λόγος] Vide *fupr. l. 4.* § 40. & *l. 5.* § 21, 30. & *infr.* § 4.

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τῆς κακοποιΐας] Ὁ γὰρ θεὸς ἐποίησεν ὅτι καλόν. Jacob. c. 1. v. 13. Vide *ad lib. 2.* § 11. Quomodo ergò, inqies, ipfe de se Elaiæ c. 45. v. 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos c. 3. v. 6. *An erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit?* Refpondet Baf. Cæfar. *orat. 8.* πῶς οὖν κακὸς τυγχάνει, μεταπεσὼν αὐτὸς καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγων ὅσα ἐποίησεν; τὸ εἶδος κακὸν, τῷ τῆς καλῆς φύσεως μεταβληθῆναι. ὥσπερ τὸ πλίζειν, Pfal. 51. v. 10. & *ad Eph. c. 2. v. 10.* ὃν ἐν τῷ μὴ ὄντος παρῆγεν, ἀλλὰ τοῦ ὄντος μεταποιούμενον. Verùm refpondet fecundò, diftingvendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ὑπάτειαν αἴδιον· τὸ ἢ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτῆς φύσιν, τὸ μὲν ἐν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ὑλῆς ὑπάρχει. κακὸν ἢ τὸ ἡμῖν ἐπιπλέον καὶ ἀδιανόητον πρὸς τὴν ἀΐδιον ταύτης φύσιν καὶ ἀγαθὴν διαπόρησιν, πρὸς τὸ ὑπερφέρον ἡμῶν ἐκφέρεται. Et rurfus: Τὸ μὲν κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅσῳ μᾶλλον ὄντι τῆς τοῦ καλοῦ προσηγορείας ἄξιον, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ προαιρέσει ἴσχει· τὰ ἢ λοιπὰ, τὰ μὲ ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβάλλει· τὰ ἢ, ὡς ἀναγκάσματα τῶν ἡμαρτημένων ἐπάγεται· τὰ ἢ, ὡς παιδαγώγματα, ἐπὶ τὸ σωφρονεστέραν ποιῆσαι τὴν πρὸς ἁμαρτίαν ἐνολισθάνειν. Gregor. Rom. *in Job. l. 3. c. 6. Nequit enim malum, qd nullâ fuâ naturâ fubfiftunt, à Domino creatur; fed creare fe malæ Dominus inducit, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum format; ut ea ipfa & per dolorem, qd fevium, delinquentibus mala fint; & per naturam, qâ exiftunt, bona. Unde & venenum, malum quidem eft homini, fed tamen vitæ ſerpentis.* Tertull. *adv. Marcion. l. 2. Quæ mala dicuntur, & delicta, & fupplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiæ autor remuneretur. Nos adhibitâ diſtinctione utriuſque formæ; ſeparatim malis delicta & malis fupplicii, malis culpæ & malis pœnæ; fuum cuique parti definimus autorem, malorum pœnæ & fupplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ depuneretur, iſta juſtitiæ mala condenti judicia adverſùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, quæ congruunt judiciis quæ quidem illis mala ſunt quibus rependuntur: cæterum ſuo nomine bona, qâ juſta, & bonorum defenſoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l. 4. c. 77. Mala eis imponunt inimici; bona qia ex Dei judicio procedunt.* Et Auguſt. *ep. 120. c. 19. Mala non peccata, ſed ſupplicia. Malum autem malo non malè redditur: nam & ei cui redditur malum eſt, qia ſupplicium eſt; & ei à quo redditur bonum eſt, qia rectè factum ejus eſt.* Idem *ad Polag. epiſt. 2. c. 7.*

Πάντα

Πάντα ἀκριβῶς ἐκεῖνον γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de paſſerculo, de pilo, Domini noſtri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

4. § 2. Καιρὸς ἀκίνων, ἢ εὐφημίζωσ] Vide *l.* § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα σαρκίδιά ἐστι, τύποις, οἷς νόμοις, ἢ οἷς ἀσυλλόγιστα παραδεχόμεθα, ἄμβλυνε. ὃ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις περὶ σοῦ, μὴ ὑπολάβῃς τοῦτο ὡς ἂν ἔτ' ὄζει σόν.

Μία δ' ἡ βιωτικῶν πράξεων] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu neſcis unum eſſe exitus officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν ἴδιον] Hoc eſt quod noſter paſſim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τί ἄριστον; interroganti, reſpondit, τὸ παρὸν εὐπορεῖν. Laërt. *l.* 1. qod poſtea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπορεῖν. παροιμία. qi & ſubjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνέλιπτόν μοι, καὶ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν ἴδιον ποιεῖν, ἢ τὸν ἥττω τὸ δίδυμον πρὸς σοῦ. Et Cratini ex *Pylaea*.

Ἄνδρας σοφοὺς χρὴ, τὸ γε παρὸν πρᾶξαι, ὡς καλόν,
Εἰς δύναμιν ἴδιον πάντας.—
Sapientis hoc opus eſt probè diſponere,
Quod impræſentiarum adeſt.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμὲ γάρ τις παλαιὸς εἰσέρχεται λόγος,
Τὸ παρὸν ἴδιον πάντων, καλόν.

Baſil. Cæſar. *in Eſaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Ἀρκεῖ γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν σκοπεῖν, ὕστερόν ποτ' ἀναπαλαίσας τὸ παραλυθὲν, ὅτε ἀδὴν ἔσαι πλέον ἀνταμῦσιος. Baſ. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus avtor;

Ἐπὶ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præſentibus rebus tuam.

Heſych. Τὸ παρὸν ἴδιον πάντων. παροιμία, ἧς μέμνηται Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύων. In adagii autem illius expoſitione lapſum Eraſmum reſtituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Iſth. od.* 8.

Τὸ δὲ περὶ ποσσὶ ἄρσιον αἰεὶ,
Χρῆμα πάν. ὄλβῳ γὰρ αἰὼν,
Ἐπ' ἀνδράσι χρήματα
Ἄλλοτε βίοτε πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ὁρίσαι,
Τυχὼν κὰν ἀρπαλέαν ἐλπίδα φρενὶ πάντ' ἐπὶ ποσσὶ.

Τὰ δ' εἰς ἑαυτὸν ἀτέκμαρτον φρονῆσαι.

Ariſtippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέραν τῷ γνώμῃ ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι, ἢ λανθάνει· μόνον γὰρ ἡμέτερον τὸ παρὸν, καὶ τι ἢ τὸ φθάνειν, μήτε τὸ προσδοκώμενον. Senec. *epiſt.* 101. *Ille ex futuro ſuſpenditur, cui irritum eſt præſens.* Denique qod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tireſia Menippo datum fingit conſilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος διηγοῦ, ὅπως τὸ παρὸν ἕν ἑκάστῳ, παραδεχόμενος τὰ πολλὰ, καὶ μηδὲν ἀπροσδόκητος.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Aliud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ἔνδον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem ſuam introſpicere; iſtîc in rerum externarum naturam ipſam internam, miſsâ ſpecie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia quæ ſubjecta ſunt.* Xyl. *Subſtantiæ omnes.* Caſ. Malim, *præſentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præſentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχος μεταβάλλει] Vide *l.* 5. § 13, 23, 33.

Ἥτις ἐκδυομαδίσεται] Vide *l.* 8. § 25 & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐκδυομαδίσεται. tanqam ab ἐκδυομάζομαι qod neſcio an legatur. ἐκδυμάζω, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea ſolent, qæ adolentur. eſt ergò ἐκδυμαδίσεται Marco hîc, qod קְלִי בָּעָשָׁן Pſaltes dixit, *Pſ.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cur ſolicitarer Piſcator, nihil erat.

Ἔκτοσθεν ἥνωται ἡ οὐσία] *Siquidem compacta ſit eorum ſubſtantia.* Xyl. ut de ſubjectis ſingulis intelligatur. at Caſ. *ſi in unam eandémqe ſubſtantiam redigenda ſint omnia:* Vel, *ſi rerum omnium ſubſtantia ſit inter ſe unita & in unum compacta.* firmat ſimul & explicat Marcus ipſe, § 9. ἡ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ δοικὼν λόγος] *ſupr.* § 1. incertum eſt avtem, iſtáne ad priora illa pertineant, an aliò ſpectent, & ſeorſim ponenda fuerint. Illud Caſavbono, hoc Xylandro placuit. qod & ipſe ſecurus ſum. De ſenſu eonvenit. Menti univerſi rectrici, qid de ſingulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id ſit, in qo ſe vimqe ſuam exerceat, ſatis perſpectum ac proſpectum eſſe; etiamſi iſta nos qàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄειστος τρόπος τῆς ἀμύνεσθαι] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; reſpondit, Αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg. poët. c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γεφύρισμα, Ποῖ τὸν πονηρὸν οὐκ ἀχθησόν ὄπλον ἡ πονηρία, τέρπον πρὸ συνεξομοιοῦσθαι καλδιοῦσθαι τοῖς πονηροῖς, τὸ τῷ Διογένει παραδοκεῖν ὄζειν. ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρὸν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc eſt qod ille apud Comicum neſcio qem (avtore eodem *de exil.* referente) qi cùm de infelicitate ſua querentem amicum πρὸς πλοῦτον ἀμυνεῖσθαι juſſiſſet, interrogatus qâ ratione id effectum

effectum daret, φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum *collectan. c.* 28. interrogatus, πῶς ἂν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσαι· respondit, ἑαυτὸν παρασκευάζων βέλτιστα πράττειν. Idémque Plut. *de util. ex inimic.* Οὐ τοι διαφέρει τῶν κακῶν, ἔχεσι τὸν, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 296. ὑδὲν ἧττον κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, οἱ τῶν ὑβριζομένων ἀνεξικακίαι· τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ συγχαίνειν, τῶν ἀληθῶς ἐστὶ τὰς ὕβρεις. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῶν, τῶν μηδὲν συνειδέναι πονηρὸν, ὑπόδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη. Et *l.* 3. *ep.* 181. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενον νόει τί, τε μηδὲν ἧττον λυπεῖν τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τὸν τῶν ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν τί, τε ἧττον ἀμυνάσθαι αὐτοὺς μὴ δυνάσθαι, εἰς ἀρετὴν ἀσκοῦντας. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετὴν καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, καιρίας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πληγάς. ὁ δὲ καὶ συγχώρησιν τοῖς ἐπὶ φόνῳ βεβουλημένοις νέμων, καὶ συγχέμενον αὐτοὺς ἀνενεγκεῖν ἐκ τῆς τοιαύτης μανίας, καὶ μὴ μόνον ἀμυνάσθαι μὴ θέλων, ἀλλὰ καὶ συμπάσχων τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας χειρωθεῖσιν, ὅπερ τῷ ὄντι ἐστὶν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῶν ἐπιτηδεύων. Vide Regem sapientissimum, *Parœm. c.* 25. *v.* 22. & Apostolum *ad Rom. c.* 12. *v.* 20.

Τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι] Jasoni Medæa apud Evripidem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οἷ ἐσμέν, ἐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες· ἄκαν χεῖρ' σ' ὁμοιοῦσθαι κακῷ,
Οὐδ' ἀντιτείνειν νήπι' ἀντὶ νηπίων.
Sumus quidem mulieres, quod sumus; malum
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit æquatum malis,
Dementiæ certare cum dementibus.

Marcus noster *lib.* 7. § 15. Ὅ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι).

——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Ἐς δ' ἡσυχαίδης ἄπτεσθαι καὶ κακὸς δὲ φθόνου, ὅπερ καὶ Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν. τὸ γὰρ ἀντιπιμπρᾶσθαι τῷ πεπαθηκέναι, νόμῳ δικαιότερον ᾠήθη, φύσει μενόμενον ἐπὶ μιᾶς ἀδυναίας. Epictet. *l.* 2. *c.* 10. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρὸς ἐμέ τι ἄδικον πεποίηκε, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάπτω, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσω; Avgust. *in Psal.* 54. *Quid tibi prodest, quia exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum. ignosce, nè duo fiant mali.* Et *in Joan. ep.* 1. *tract.* 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qi te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem *epist.* 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, qos fieri bonos qarit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ se qoque numero addat malorum.* Apostolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Grigo *meditat. c.* 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus es qasi signum ad retundenda jacula inimici; id est, ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et *l.* 1. *c.* 3. *Assiduitas meriti pertinacis evincet.* Et *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iracscetur aliqis? tu contrà beneficiis provocabis? cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinqe certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit: victus est, qi vicit.* Sallust. *Jugurth. Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Val Max. *l.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliqantò injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ censantur.* Vide *infr.* § 26. & *lib.* 7. § 68.

§ 7. Ἐνὶ τέρπει καὶ σωφρονεῖν] Vide *l.* 5. § 34.

Μεταβαίνειν] Vide *l.* 5. § 6.

Σωὶ μοίρᾳ θεῷ] Vide *l.* 3. § 13. & *infr.* § 23. Dignum qod referatur hîc, Epicteti illud *dissert. lib.* 1. *c.* 16. Ἐι γὰρ τῶν ἐκτὸς, ἄλλό τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφυὲς ἐν ἀνεξικακίᾳ τὰς χρείας; ἐκ ἔδει καὶ σκαπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐδέσματα, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα δ' ὧν τῷ γλῶ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάπτυσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀλληδότους, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐν ἑκάστῳ ὑμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ὑμνεῖν, ὅτι τῷ δώρημι ἔδωκε τῷ παρακολουθητικῷ, καὶ ὁδῷ χρηστικῷ. Qid illę non feciſſer, ſi adjicere potuiſſet, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χρισὸν ἡμῖν δέδωκεν; ſed ulteriùs potrò audire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπατεύφλωσε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταῦτα ἐκπεφυκότα τῷ χάρακι, καὶ ὑφ' ἑνὸς πάντων δεδόντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; τί γὰρ ἄλλο δώρημαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰρ ἀνδρὰν ἤμην, ἐπῆνον τὰ τῆς ἀνδρὸς· εἰ κύκνος, τὰ τῆς κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. μὴ ἐγκαταλείψω τῷ τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δύνωμαι, καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ ταύτῃ φιλῷ παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psalter regius habet, *Psal.* 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo *collectan. c.* 52. Συμφέρειν νέει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπνεῖ. qod sub Gregorii Naz. nomine Antonius *Meliss. l.* 1. *c.* 54. sic extulit; Μνημονευτέον Θεῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνοῆς. Rursúsqe idem apud Maxim: Ἀναπνεῖν ἐ φροντὶ Θεῦ λόγος καὶ ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ τὸ στέγος. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ᾧ ἐγκέκραται καὶ ψυχικὸν ἢ αἷμα θεὸς παρέσχηκεν ἕρκος, ἐν πᾶσαις οὐ ταῖς ἀφορμαῖς καὶ ταῖς πράξεσιν, ἃ μὴ ἀνάγκης, ἕξεις ἢ τὸν θεὸν σωτῆρα.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅταν τὸ ἑαυτὸ ἐγεῖρον καὶ πρέπον] *Supr. l.* 5. § 14. & *l.* 11. § 1.

Ποιεῖν ἢ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὸν τῆς ὅλης φύσιν ἕκαστα περαίνεται] *supr.* § 1, 4.

§ 10. Ἦτοι μυκηθμὸν] Idem *l.* 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, σφῆτοια] leg. [καὶ] σφῆτοια.

Τί καὶ ἐπιθυμῶ εἰκαίῳ συγκράματι] Ità *l.* 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ σφῆτοίας κατῇς;

Ἀια γίνεται] ἄϊα, γαῖα, terra. Porrò *in terram verti*, sive *terram fieri*, pro *mori*; ex consequenti. ità in sacra pagina. *Gen. c.* 3. *v.* 19. *in terram reverteris*, pro morieris. & *Eccles c.* 12. *v.* 7. *Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redierit.* & *Psal.* 22. *v.* 15. *In pulverem mortis reduces me.* & *Psalm.* 146. *v.* 4. *Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur.* Allusum monet Xyland. ad illud Menelai. *Iliad. n. v.* 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. *adv. Epic. vit.* Τὸ γὰρ ἀναιδαίνειν τὸ λυθῆν, (ità ex ipsò superiùs Plutarcho restituto) καὶ μηδὲν ἦν σφῆς ἡμᾶς τὸ ἀναιδαίνειν, ὃν ἀναιρεῖ τὸ τῷ θανάτῳ ΝΘ, ἀλλ' ὥσπερ ἀπόλειψιν αὐτῷ σφεσπόμενον· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ λέγουσιν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε,

τὸν εἰς τὸ μὴ φεύγειν μηδὲ ἀιδιανόμενον θάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem fatetur nomine, *de Homeri vita* ac *poesi* differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν τὸν ἀνάλυσιν εἰς τὰ γηΐνικὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς ἀρχὰς εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ τὴν γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 79. Τὰ νεκρὰ, inquit, σώματα, ξηρὸν καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθείρεσθαι, ὡς λεπτομερῆ καὶ κινούμενα, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένειν τοῖς νεκροῖς σώμασι dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum quod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρόταλοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. θαλυσθέντε, διαλυθέντε. & Eustath. νεκρωθέντε, καὶ τῷ μὲν ζωογόνῳ πνεύματι ὑδρὰ γενηθέντε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἐναπομένει τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τοῦ ἀντιστοιχειωθέντε (ἀντιστοιχείωσιν autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τουτέστιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἅπερ στοιχεῖον καὶ ἀκίνητα καὶ ὑμᾶν ὄντα ἀναλυθείητε.

Ἥφαιστος αὖθις ἔκχεε ἀκάμαντι.—

alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda, sicut in illo Hesiodi *oper.* 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Γαίῃ ὕδε χύτευεν.— Vulcano injungitur.

nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐσμὲν ἅπαντες.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari deveniſſe Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παροιμίας Val. Cato in *diris*, observante Scaligero, ubi dixit,

Quamvis ignis eris, quamvis aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: quomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, utì ex Stobæo discimus, *tom.* 2. *tit.* 108.

--κἄτα δ' ἀχθονται βεβηκὸς
Εἰς γῆν φέροντες γῆν· ἀναλκαίους δ' ἔχει
Βίον θεὸς, ὥστε κἄφθιτον τάχυ.

Vide *lib.* 7. § 40. & *l.* 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, quòd Evripidem carmen illud laudaret: negabat enim (quod & Plut. suprà) genus hoc orationis quicquam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, quòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, quod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτε αἶα γένηται.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, τι ἂν πάθω] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ γὰρ πεφρωμένον
Οὐ πῦρ, ὑ σιδήρου κρατεῖ τεῖχος.
Arcere namque fata, nec
Ignis, nec aneus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l.* 6. Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθνῄσκειν, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τῆς βίου θάνατος, κἂν ἐν ὀλίγῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ ἢ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐγχειρῇ κρὸ ἄπασιν ἀεὶ τοῖς κρείττοις, φέρειν ἢ, ὅ, τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ χρυσίον. quod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. *v.* 488.

Μοῖραν δ' ἔ τινά φημι πεφυγμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὰλ' ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

At nemo (fidens dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto, humano sanguine cretus.

Idem tanquam ex Achillis mente: *Il.* 1. *v.* 318.

Ἴσην μοῖραν μένουσι, κἠν εἰ μάλα τις πολεμίζει.

Bellan-

Bellantémque manet sors æqua domíque manentem.

& v. 320.

Κάτθαν' ὅμως, ὅτ' ἄριστος ἀνήρ, ὅτε πολλὰ ἐοργώς.

Tam, cui nil gestum est, obit, ac qi multa patrauit.

qem versum in ore freqentem habuisse Demonactem avtor est Lucianus.

Et *Iliad.* μ. v. 322. sub Idomenei persona;

Ὦ πόπον, εἰ μὴν αὖθι μάχην πόλεμόν τε φυγόντες,
Ἀιεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', ἔστ' αὐτὸς ἐγὼ πρόσθοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε σύλλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἰομεν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, si lctique exors, duraque senectæ
Vita foret, bellum subterfugientibus istis,
Non egidem aut acies primas ipse inter obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumsient nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, aut laturi famam nobisve, aliisve.

Unde Plutarchus etiam sumpsisse vult Æschylum ista;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ τραύματ' ἐσέρχοις λαβὼν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα σωτῆρος βίου·
Οὐτ' ἐν στέγῃ τις ἡμῶν παρ' ἑστίᾳ
Φεύγει πάλον τὸν πεπρωμένον μόρον.

Non tela siqis pectus intra acceperit,
Morietur, æui fata nisi dent terminum:
Nec ád focum qi considens in ædibus,
Fatum hoc magìs sibi destinatum effugerit.

In qam eandem sententiam & Evripid. Ægeo, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——κατθανεῖν δ' ἐφίεται
Καὶ τῷ κατ' οἶκον ἐκλὸς ἡμῶν πόνων.
——*morti est debitus,*
Etiam laborum immunis qi sedet domi.

Et Simonides *ibid.*

Ὁ δ' αὖ θανάτῳ ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον.

qod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem persequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Tyrtæus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως θανατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δηϊοτῆτα φυγὼν καὶ δοῦπον ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' οἴκῳ μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis fit gratia; non si
Autores generis sit numerare Deos.
Sæpe fugá elapsum circumstridentia tela,
Hilare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demosth. *de leg. mal.* obit.

Οὗτος δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἰκάδ' ἑκάστῳ·
Αὐλείοις δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι.
Ὑψηλὸν δ' ἅρπαξε ἕρκος ἀναΐξας, ἔυρε δ' ἁπάντως,
Εἰ γάρ τις ἢ φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.

Cujúsque irrumpit pestis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam sublime superfilit, atque latentem
Prendit, sive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco possis excludere, cùm mors
Venerit, in medio est Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus se condat & ære;
Mors tamen inclusum protrahet indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Avgust. *de diverss. serm.* 28. *Mors differri potest; auferri non potest.* Et *de Verb. Apost.* 18. *Mortem differunt ista, non auferunt. Sed etsi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Qid autem ad rem pertinet, qamdiu vetes, qod evitare non possis?* Senec. *epist.* 93. *Qid interest qàm citò exeas, unde excundum est? ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, qâ *constantem* illi & *immotum prorsus animi tenorem* designabant. eundem & εὐσάθειαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ Ζεὺς πάντας ἀνθρώπους ὑπὲ τὸ εὐθυμεῖν, ὑπὲ τὸ εὐσταθεῖν ἐπέπλασε. qo loco tamen, prout & apud nostrum, potest *status animi placidus & tranquillus* designari, qalis est æqoris in malacia. Καὶ γὰρ ἁλὼν ἴσα, καὶ εὐσταθὲν τὸ πέλαγος. Lucian. ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθὴς καὶ ἀτρεμαῖος conjunxit: &, qod huic cognatum nostrum, *l.* 12. § 22. σταθερὸς πάντα, καὶ κόλπῳ ἀνώμων.

Θαρρῶ τῷ θοικήντι] Psal. 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile est cor ejus, confisum in Domino.* hoc est, ἑτοίμεται ἡ καρδία αὐτῷ, ut Græc. interpres, ἐλπίζοντος ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci nostri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῶν φαυλοτάτων] qæ *l.* 1. § 12. πανουργήματα. & § 15. φαυλότητες dixit.

Ταχέως ἐπανήει] Ità *l.* 5 § 9. ἐπανήειν πάλιν ἐπανίσνα. Vide & sectionem huic proximam.

Ἐπανήει εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, ad semetipsum reversus. qasi extra se positus aberraret, cùm cupiditatibus ac libidinibus se præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus est suum, cùm iratus fit:

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *Iracund.*

Ὁ δὴ δυμὸς, ὡς φησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ πράττει τὰς ἐξ ἴσης μετοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἐπιπλείους. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μέτρια, πᾶν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐκποδὼν ἀείρων. Idem *de pro-*

vid.

vid. divin. Quod & de reliquis etiam affectibus Chrysippus in *lib. περὶ ἀνομαλογίας*, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inquit, ἐκφύει τοῦ λογισμός. Idque Menandri testimonio comprobat, cujus illa sunt;

Οἴμοι, τάλας ἐγώ γε, πῶς πρὸ αἱρέσεως
Ἡμῶν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ἢ τοῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἰσθήσεις.
Ehcu mè miscrum, quamnam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimium vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phasis obtinuit, inquit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* περὶ τῆς παραφερομένου, μὴ δεῖ παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπλωκέναι τὸν λογισμῶν. Vult itaque Marcus, si cubi tale qid contigerit, qàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id qod animum induxerat, pavisper non tenuit; sed citò ad se rediit.*

Ἐσῃ γὰρ ἐγκρατέστερος] Refarciendo jugiter post remissiones atque interturbationes animadversas, validior evadet animi tenor. Ità offa confracta, si fuerint probè restituta, robustiora fiunt. Sed & *athleta, qicunque magni spiritûs, nec projecit animum projectus; & qoties c cidit, consumacior surrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *qæst. nat. l. 3. præfat. Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentia transitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ὁ ἥλιος ἐν νεφῶν καὶ μετ' ὀργὰς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῳ διαλλαγὴν, ἡδίων καὶ φιλοτιμότερος. Plavt. item *Amphitr. act. sc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rursus in gratiam.
Verùm iræ si qæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos, rursum ubi reventum in gratiam est,
Bis tantò amici sunt inter se qàm prius.

§ 12. Ὦ τῆς πολλάκις ἐπανιδεῖ] Senec. *epist. 103. Quantùm potes, in philosophiam secede. Illa te sinu suo proteget: in hujus sacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *sup.* § 10.

Περισαπατᾷ ταύτῃ] Vide *l. 5. § 9. & § 34. & supr. § 7.*

§ 13. Νεκρὸς ἐστὶν ἰχθύδιον] *Cadaver piscis.* Plut. *de esu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὰ πάθει καὶ πίᾳ ψυχῇ ἡλόγῳ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἅψατο φύνης ἰτέμαι, καὶ τεθνηκότος ζῴου χείλεσι προσήλατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων περιθέμενος τραπέζας, ὅλα καὶ πτερὰ περιέπι ἐνιεῖν [ἐπίλυσις] τὰ μυκτὴν ἔμπεδον βρυχώμενα μέρη καὶ φθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim restituendum existimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κοπείσαν ἐκλαπίτησι, καὶ Ἡράκλειτον κρέας ἢ πᾶν νεκρὸν ὄζει, καὶ νεκρῷ μίσεος. Idem *Sympos. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόσμοι μάγειροι eidem in libello superiore dicti: & *in sap. conviv.* Ὁ γαστὴρ, τάρταρός τις νεκρῶν πείπλεως. Orcus qidam cadaveribus constipatus, venter dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸν ἁλὸς σαρκὸς] sive *sanguis uvæ*; ut Jacobus Patriarch. apud Mosem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Mosis ipse *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. αἷμα σταφυλῆς. ut Jason Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab hist. l. 1. c. 6. v. 34.* At Cassiodor. *Var. l. 12. ep. 4.* de vino acinatico, suo more lasciviens: *Hyemale mustum, uvarum frigidus sanguis, in rigore vindemiæ cruentus liquor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad nostri mentem propiùs Hesiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mytholog. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δ' ἐρέουσιν αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Aristotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* sub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πῖνον esse σπονδὰν πυρὸς,

——ἐν ξίλῳ σαπὲν ὕδωρ.

Est enim, ut ex Platone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἀθυμῆσον διὰ φυτῶν. Itaque Athen. *dipnosoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ἐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ὑπὸ ἀμπέλου πεπεμμένον. Et Nemes. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐν τῇ μὲν ἀμπέλῳ οἶνος σωίζεται, ἐν δὲ τῇ ἐλαίᾳ τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ γὰρ καὶ μυρεψοὶς, ἀναδιδύμων εἰς τὰ δένδρα, ὅπερ μὲν γίνεται φλοιὸς, ὅπερ δὲ κλάδος, ὅπερ δὲ καρπὸς, καὶ ἦδυ σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ σῦκα ἄλλων ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat. § 66.* Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιόμενος κατεργάζεται, σῦκα καρπῶν καὶ ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐν μὲν τῇ ἐλαίᾳ ἔλαιον πῶν γίνεται· ἐν δὲ ἀμπέλῳ οἶνος χροΐζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyssen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγρὸν, πικραίνεται ἐν τῷ ἀψινθίῳ, ἐν συκῇ δὲ καὶ γλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὴν τοιάδε ἐλκύσης, ὁ οἶνος σωίζεται, Jo. Chrysost. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία περιβάλλει] Plin. *hist. nat. l. 9 c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adolescentem qendam τῇ εὐπαρύφῳ splendidè vestitum, animadverteret de purpuræ laticlavio sese efferentem, apprehensâ veste, Τοῦτο, inqit, ὦ τοῦ περὶ σὲ περίβολον εὑρες, καὶ ἦν περίβολον. Diogenem Canem forsan imitatus, qi adolescentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖδον, μεμεριλιον, ὅτι περίβολα δορᾶ στιμωιόμενον. Refert Anton. *Melliss. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorsus, qi pro δορᾶ, ἀρελῆ substitutum eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἐυιματῆς, ταῦτα φερέ σε περίβολον ἔχειν.
Si veste nites, at hanc priùs oves tulere.

Philo *de provident.* lavdante Evsebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐσθῆτες γε μὴν, προβάτων εἰσὶν, ὡς ὁ ποιητὴς φησιν, ἀνδρός. Neotericus qidam;

Pur-

Purpureis, te effers, qòd amictus vestibus? ante
Te gestavit ovis, cùm tamen esset ovis.
Sericeis, effers, qòd amictus vestibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermis erat.

Ἀμαθὶς κόγχης δεδιδυμία] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis istis, quorum sanguine an sanie, purpura tingitur, videantur Aristot. *hist. animal. l. 5. c. 15.* Plin. *hist. nat. l. 9. c. 36. & ibid. c. 38.* & Ælian. *hist. animal. l. 16. c. 1.* Navmach. apud Stob. *tom. 2. tit. 94.*

Ἐπεὶ μᾶλλον δ' εἰναλίου ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλου.
At, qo lana rubet, sanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cataplo.* μακαρίζω ἐπὶ τῷ αἵματι ᾧ ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδιον. de tyranni purpura loqitur. Optat *adv. Donatist. l. 5.* *Sic alba lana regulem transit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem: utique dum incipit esse qod non erat, desinit esse qod fuerat.* (ità enim interstingvenda sunt ista) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Considerata sunt effecta: retractanda sunt efficientia. Dicis à te datum esse, qòd homo fidelis effectus est: si hoc totum est, dicat & operarius artifex purpuræ, qòd non*
——*admixto sanguine piscis, purpuram*
solo tactu conficiat.

Ἐντεῦθεν παράστασις] Huc Diogenis αὐτυργοῦντος illud, Εἶδε καὶ τὸν κοιλίαν ἂν παράστασιν μὴ πεινῶν. Laërt. *l. 6.* sive ut Plut. *de Stoic. contradict. c. 18.* ex Chrysippi *politia*, Εἶδε καὶ τὸν λιμὸν ὅπως ἀποστρέψαιτο τῆς χαρᾶς ἐδιωάμιλλον. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l. 1.* de Critia, ὅτι ὑπὸν δοκοῖη πάσχειν, ἐπιθυμῶν εὐθυδίκου περιχαδὲς, ὥσπερ τὰ ὑίδια τοῖς λίθοις.

Μετὰ τίνος ἀσασμοῦ] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l. 19. c. 2.* Τὴν μῆξιν sive *σωκοίαν* dixit esse μικρὰν ἐπιληψίαν. Est avtem *epilepsia*, παντὸς τοῦ σώματος ἀσασμὸς, *corporis totius convulsio* qædam. Galen. *de loc. affect. c. 2.* & Fæsius *ad Hippocr. de morb vulg. l. 2. tom. 5.* qanqam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Eryximacho, Stob. *tom. 2. tit. 6.* qi & Democriti non absimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* sententiam refert, Ξυνικοίη, ἀποπλῆξιν μυχῆ. *Apoplexiam* avtem definit Celsus *l. 3. c. 27. resolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepsiâ graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud silentio prætereundum, qod contrà monent Oribasius *collect. l. 6. c. 38.* & Aëtius *l. 3. c. 8.* Ὅτι καὶ τινας ἐπιλήψιας ἔπαυσε τὸ μισγεσθ' qod illi, nec soli, elicuisse videntur ex Hippocratis verbis hisce, *de morb. vulgar. l. 6. tom. 5. § 25.* Τὰς ἐπαυξίας νόσων, μῆξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαέλα ἔκκρισις] Vide *l. 4. § 48.* ἐχθὲς μὲν μυξάδεον. indè per stuporem illud, *l. 10. § 26.* ἐξ ἧς οἱ

Ὅτεων δὲ αὖται] leg. vel, ὅτεω δὲ, vel ὅτῳ δὲ, qæ le qiddam; sive, *qemadmodum*; qia ὅτως seqitur.

Ἀπυγμενῶν] Vide *l. 2. § 12.* & *l. 3. § 11.* Qod de dictione Longin. *de sublim.* μή τινα μεγέθους φαντασίαν ἔχηλα, ἢ πολὺ περίκειται τὸ εἰκῇ περιπαπλατόμενον, ἀναπνευσάμφω ἢ, ἄλλως ἐυεἰσκοιλο χαῦνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ περιεργᾶον ἐυχμίσεργον. Et *ibid.* κὰν ἔκφυσιν αὐτῷ περὶς αὐγὰς ἀναπνοπῆς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑπνοσεῖ πρὸς τὸ ἐυκαλαφρόπτον.

Τῷ ἢ σημαίνεται] ἐφ' ᾗ potiùs. Vide *l. 12. § 27.*

Δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογισμός] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis scriptores Latini, Arnobius Augustinus, alii) *pompa, fastus*: qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel desi derabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *fucum*, Xyl. reddidit. & *officium* ieverà *fatiunt*, ut cum Plinio loqar, repræsentationes istiusmodi. Cæterùm aliud est τῦφος, aliud φῦκος, qod is forsan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὠμὰ κεκαθάρθαι τὰ γνήσια τῶν ὑδάτων παρεμπεφυρμένων, καὶ ταλανδῆ ἢ εἰκότων, ἃ φύσει μὲν καταψύχουσι, πέφυκε δ' ὑποβάλλειν φαντασίας ψευδεῖς ἀπάτῃ τῶν πλεόντων· ἃ καὶ ὁπανθάλοτα φύκια τῦφος, ὃν τινες πεθήπασι καὶ περιχωῦσι, τὰς κάνας ὀξὺς σημαινοπιοῦντες, διὰ χρυσῶν περάτων καὶ ἀλυσιδίων, καὶ πλήθος θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετίασι φέρεσθαι· &c. Ἐπιβάλοταν dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l. 2. § 12.*

Ὁ Κράτης] Crates iste Athenieñsis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis recessit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri potest ex antegressis Cynicum suo, hoc est, canino more, Xenocrati factum objecisse, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφώτατον extitisse asserat Laërt. *l. 4.*

§ 14. Τὰ πλέῖστα] eódem spectat hæc periochæ, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα] *Si sub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur intersereret, nihil erat: *comprehendi possint sub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Cas. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim sunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; sed formarum, qibus continentur. differentiæ. Cæterùm reqiri potest non immeritò qemodo ligna avt lapides, ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim χυείσις vox ea sonat) *contineri* dicatur. Ἔξις itaqe Galenus observat, præter usitatiora illa significata, dupliciter sumi; aliqando pro *solida ipsa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l. 1.* indè ἑκτικὸς πυρετὸς, *febres he-*

ἕξιν, nominis id adeptas vult, ὅτι τῷ ἔχειν τὸ σῶμα οὕτω καλλίφασιν· tum ἕξις qid significet, explicando, subjungit; ὅταν γὰρ εὐώδασιν ὀνομάζειν τὰ στερεὰ, τῶν ὑγρῶν ἀντιδιαιρούμενα. *ità vocant solidas corporis partes, qò ab humidis distinguant*, sive *in partium distributione humidis oppositas*. aliqando verò pro *spiritu* sive *formâ*, qæ *partes rei cujusque continet*. ità H. Stephanus avtor est eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα σωίεχον καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *spiritum illum, qi partes compingit & continet. spiritûs* avtem appellatione *formam* designari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξις πνεῦμαλικὴ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἀνθρωπος μὲν οὖν ὅτι, πῦρ ἐν ὑσίᾳ γεώδει, ὃ πρόπαν ἕξεως πνευμαλικῆς περιάλλυται καὶ ἐλλοχᾶ δι' ὅλης ἄχρι περάτων τεταμένον. Unde & ἐκλικὴ ζωὴ ex Platonicorum sententia Nemesio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγουσι καὶ πάντα ἄψυχα ἐκτικὴν ζωὴν, καθ' ὃ σωίεχεῖ ὑπὸ τῆς τοῦ παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἓν (sive ut alii legunt εἰς τὸ ἓν)) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et μειολεκτῶν magis Philo, ἐκλικὴ δυνάμεις τῆς, inqit, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἐκλικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοπτικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ ἀψύχων ὄζι, λίθων καὶ ξύλων, ἧς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν ἑοικότα, ὀστέα. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, siue *spiritum* ζωλικῆς δυνάμεως, i. e. *facultatis vitalis* (strictiùs loqendo) exortem designaverit: qam ψιλὴν ἕξιν, qasi *meram ὑπαρξιν* sive *existentiam*, Sextus nuncupat, & ὑπὸ τῆς φύσεως Marcus istîc distingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco bis gemina planè leguntur ista. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ψιλῆς ἕξεως σωίεχεται, οἷς λίθοι καὶ ξύλα· τὰ δ' ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δ' ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qosdam rerum naturalium constituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δ' φόσει, τὰ δ' λογικῇ ψυχῇ idémque *de mund. immortal.* disertiùs adhuc; Τῷ ἑνῶσιν μὲν διεκπότων, τῷ ξύλων μὲ καὶ λίθων ἕξιν, σαρκῶν τε καὶ δένδρων φύσιν, ψυχῇ δ' ζώων ἁπάντων, ἀνθρώπων δὲ νῦν καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco istîc, ἕξιν *lignis & lapidibus*, φύσιν *satis* βιβρίβύσθαι tribui: habésqe res qatuor, sed eas sibi invicem subordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejusdem sibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hîc Marcus. qin, nè qid desit eorum, qorum Marcus hîc meminit, subjungit, ἀρετὴν δ' ἀσωμάτων τελεωτάτην· qod est idem prorsus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τιμᾷ. Adjici potest, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα sive *semen* in φύσιν primò, sum in ζῶον transire; id qod Aristotles dixit, ζῆν τὸ σπερμάτου φυτῆ βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. sed & Stoici ipsi, τὸ σπέρμα *semen*, πνεῦμα *spiritum* esse: hunc in utero fotum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆς φύσεως, τὴν φύσιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς distingvunt: & *semen* sive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum sit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qòd Zeno ἕξιν sensu isto accepisse videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τὴν ψυχὴν δ' ὧν μέν, ὡς ἕξιν καχερικήν, ὡς διὰ ῥιζῶν καὶ ῥάγων· δι' ὧν δέ, ὡς νῦν, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἐκλικῶς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abstinent. l.* 4. Οὕτως γὰρ καὶ λίθοις προσῆλθεν, τὸ αἴτιον τοῦ συμμένειν ἕπεσθαι ἀν καὶ τὸ (τοῦ f.) ἐκλικῶς διαμένειν· καὶ φυτοῖς, τὴν διατροφὴν ἐν τῷ αὐξεῖν ἢ καρποτοκεῖν· καὶ ζώοις σώμασι δὲ, τὴν τηρῆσαι αὐτοῖς τὴν οὐσίαν. *Ea igitur*, inqit, *qæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ὑπὸ τοῦ φύειν sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ*, &c. Vide & Marcum ipsum *l.* 10. § 2. ubi φύσιν μόνην ὑπὸ τῆς ζωῆς φύσεως distingvit. Non erat itaque qòd vir summus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, avt voces illas ἕξιν & ἐκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi suspectas haberet; & ἔσιν atqe ἐσικὴν rescribendum præscriberet; avt Philonis solius arbitraretur esse ἕξεως vocabulum hac ratione usurpatum, qm & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem existere sit clarissimè demonstratum.

Τὰ δ' ὑπὸ τὴν ἐλίγῳ μετριωτέρων] *qæ subarctioribus aliqantò*. Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit, qod de hominibus dictum est. οἱ μετριώτεροι, *qi modestiores & moderatiores sunt*.

Ψυχικὴ λογικὴ καθολικὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχουσι καὶ κινεμένην] forsan ἴσχουσι. ut *infrà* § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι. nam & ἴσχειν καθολικῶς qandoq; usurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμῶνας ἴσχουσι, ὀλίγοι τε γίνονται.

Τῷ ὁμογενεῖ συνίσχει] *Congeneri suo cooperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de isto Casaubonus utrumqe opinor respexisse.

§ 15. Τὰ μὲν τοιάδε γίνεσθαι] διὰ τίνα ἵνα ἡ περίοδος ἀνύηται τοῦ κόσμου. χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐπιγαμένων, τῶν δὲ μελλόντων, τῶν δὲ ἐπιγαμέντων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idémque *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη περίοδόν τινα εἶναι καὶ παραχώρησιν ἄλλοις [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δὲ ἐπιγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univers.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δὲ γένεσις ἀπογεγονότων. Empedocles apud Aristotel. *Physic. l.* 8. *c.* 1.

— ἢ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι·
Ἢ, δ' ἂλιν διαφύτος ἐνὸς, πλέον ἐκτελέθειν·

Τῇ μὲν γίγνονται τε, καὶ ὃ σφίσιν ἄμπεδος αἰών·
Τῇ δ' διαλλάσσηλαι διαμοῖρές, ἅδ' ἅμα λήγει·
Ταύτῃ δ' αἰὲν ἴασιν ἀκίνητος κατὰ κύκλον.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσι τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον] Loco mota ſunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad ſequentis clauſulæ extremum rejicienda, & poſt παρίχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant. ut temporum ſucceſſiones ævum æternum præſtant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naſo *Metamorph. l.* 15.

Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu,
Non ſecus ac flumen. neque enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt: ſed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgétque priorem:
Tempora ſic fugiunt pariter, paritérque ſequuntur,
Et nova ſunt ſemper. nam quod fuit antè, relictum eſt,
Fítque quod haud fuerat; momentáque cuncta novantur.

Τῷ πολεμῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ἐκπιμύσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ ζῆναι οὐκ ἐξεστιν] Ità *l.* 5. § 23. οὐδὲν ἐστὼς. Παράγει γὰρ τὸ ῥῆμα τῆς κόσμου τύτου. Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παρέρχεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τῦ θεῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπετομένων ῥηϊδίων φιλεῖν] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè ſunt quidem? (in ea quæ mox non futura ſunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, inſtar aquilæ perniciſſimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem eſſe Solomoni, quod Davidi *cor apponere, Pſal.* 62. *v.* 12. monet Druſ. *Prov. claſſ.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Evripid. *Inone*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Ὑπόπτερος δ' ὁ πλοῦτος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πλοῦτε μοὶ ὠκεῖα πτέρυξ.

Et Simonides in *nauis* ab eodem lavdatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὡδὲ ταυπτέρυγα
Μύας ὕπνος, ἀ μετάσασις.

Plato in *Euthydem.* Ἀλλ' ἐσμὲν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοῦ κορυδοῦ διώκοντα· ἀεὶ ὄιονται ἕκαστον αὐτῶν αὐτίκα λήψεσθαι, ὃς δ' ἀεὶ διαπέτεται. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide quomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim vi & paſſere: quem cùm acceperit, ſubjacet tot caſibus, quot paſſer ipſe. quomodo autem eſt tuta, priuſquam talibus capiatur? ea enim quæ placent, tenent illam, ut poſſit adverſis multifari.* De homine humaniſque rebus univerſis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæſar.* Ὅσα ἐσμὲν οὐκ ἰσάμιον, φάσμά τι μὴ κραλέμιον, πτῆσις ὀρνέου παρερχομένου, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἴχνος οὐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος χαιρῷ φύμενον, καὶ χαιρῷ λυόμενον.

Τὸ δ' ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολίλυθεν] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τε γὰρ ὤφθη ἔκαστον, καὶ παρῴχηκε. Senec. *ep. iſt.* 104. *Avium modo transvolant, citiúsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πιστὸν μηδὲν ἐφ' ἑνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλόμενα καὶ μεταβάλλοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ ἀνατρεπόμενα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόντα καὶ φεύγοντα. Et *in paſcha:* πρὶν κρατηθῆναι φεύγοντα, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδιδράσκοντα. Hieronymus *in Eſajæ c.* 38. *Omnis ſeculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, anteqam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et Avguſt. *in Pſal.* 38. *Antè abeunt priuſquam veniant: & cùm venerint, ſtare non poſſunt. agunt ſe, ſequuntur ſe, & non ſe tenent. nihil de præterito revocatur; nihil quod tranſiturum eſt, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & eſt, & non eſt: nec eſſe poſſumus dicere, quod non ſtat; nec non eſſe, quod venit & tranſit.*

Ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. In ſacra pagina, *vita animalis ſanguis* eſſe dicitur, & *in ſanguine vita conſiſtere.* Vide Moſen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τῷ ψυχῷ ἀναθυμίασιν εἶναι, Heraclitus dixit. Ariſtot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῶν ἀέρος ἀνάπνοια] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Eſajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite ampliùs hominì fidere, cujus vita, ut flatus in naribus eſt. quantuli enim is eſt æſtimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxia ſolicitaque tutelæ, precarii ſpiritûs, & malè inhærentis; quem pavor repentinus, aut item ex improviſo ſonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *inſtitut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio ſingulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in ſingula momenta precariò trahimus.*

Ὅσῳ παρ' ἕκαστον πνεύμονι] Vide Empedoclis verſus apud Ariſtot. *de reſpirat. c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epiſt.* 54. *Invaſit me repentè mala valetudo. ſuſpirium aptè dici poteſt. brevis valde & procellæ ſimilis impetus eſt. qui enim diu expirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur moleſtius. quid nisi aliud enim, quicquid eſt, ægrotare eſt: hoc, eſt animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliquando ſpiritus ille, quod ſæpe conatus eſt.* At quod Senecæ moleſtum, Marco noſtro familiare, quaſi aſſiduum quiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta ſolida & fluxa, unde eſt cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit auvarum, quas ità carpimus, ut ſine cibo & potu diu eſſe poſſimus; ſine hoc tertio, quod nobis aura, quæ undique circumſiſtit, ſpirantibus & reſpirantibus exhibet, nec exiguo temporis ſpatio poſſumus vivere. Sicut autem cibus & potus non ſolùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc inſtitutos egerendi ſunt, nè utroque læ-*

dant, vel non intrando, vel non excundo: ità hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non finitur, nec immorando corrumpitur, sed egeritur mox ut ingeritur, non alios, sed eosdem meatus, id est, os, aut nares, aut utrumqe, & qâ intraret, & qâ exiret, accepit. In teipso proba tibi ipse qod dico. emitte spiritum flando; & vide utrùm dures si non receperis: recipe respirando; & vide qas patiaris angustias si non rursus emiseris. hoc igitur facimus, qando utrem inflamus, qod facimus ut vivamus. nisi qòd tunc paulò plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut spiritum flabilem, id est, ventum in utrem implendum & extendendum non qietè spirandi & respirandi, sed anhelandi impetu coarctemus. nisi ergò, qòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum aditu patefacto redierit, qid tibi, non solùm unde illum inflare, sed unde tu possis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Αἱ φύσεις ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πεφυσημένοι. Vide & *l.* 8. § 54.

Πλείω ὑποπνεύσαντι δωμάτων ὑποπνεῦσαι] Hinc ex formulæ & in sacris scriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emisit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. &, παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. &, ἐξέπνευσε. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37 & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam in *votis*: ὑποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄπεσι. *animâ efflatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὸ φυτὸν, τίμιον ὄντα τὸ διαπνεῖσθαι] Malè luxata & confusa ista: sed restitutio proclivis. leg. Τίμιον, ὄντα τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὸ φυτόν. *Æstimatione dignum est, non perflari, qod & plantarum sive stirpium est.* Τὸ διαπνεῖσθαι autem de stirpibus usurpatum apud Xenophontem habemus in *sympos.* Verbis hisce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. lavdatis; apud quem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μοί τοι μοι τὰ ἡμῖν ἐνεῖναι σώματα [συμπέπαται ταῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ φυτὰ ἐν τῇ γῇ συνέφραγε· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως τοῦτο, ἃ δύναται ἐργάζεσθαι, ἀπὸ τῆς αὔρας διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque simúl ortus à terra, minùs putrescit: & hoc uno modo perflatur ventis qi nebulam & rorem pestiferum celeriter adficiant, multúmque ad defloresecendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Quæ distinctio plus solis & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & sic facilius insolatur humus, & fructus percoqitur, perflatúmque salubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 17. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ea vino, qando sibi ipsa non obumbrat, assiduóque sole coqitur, & afflatum magis sentit.* διαπνεῖν in animantibus qid sit, qidque ἀπὸ τῆς διαπνοῆς distet, ex Aristotele ac Galeno docuimus, *ad lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, qod Xenophon loco superiùs adducto in collationis membro altero τῷ ἀναπνεῖν meminit, qasi istud in animantibus τῷ διαπνεῖσθαι illi in arboribus respondeat. Οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς, inqit, ἂν μὲν ἀθρόον τὸ πνεῦμα ἐξαφῶμεν, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφήνωνται, καὶ οὐδ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamsi verò τὸ διαπνεῖσθαι istud, qod hîc *stirpibus* tribuitur, distat multùm reverà ἀπὸ τῆς διαπνοῆς illius, qæ animantium peculiaris est; in hoc tamen conseniunt, qòd spiritu sive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conservationem τῷ διαπνεομένῳ, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, qæ ab avra liberiore stirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus succrescunt, aliam etiam internam nobis Theophrastus insinuat, qâ per singulas stirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativam dicimus, virtute, spiritus qasi vitalis qidam diffunditur, ejusdémqe itidem pars excrementitia dissipatur & dispellitur. Is enim *de caus. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωνα vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ὑπὸ ψῦξ ζώοις, ὅταν ὑφυπαχνωθῶσιν· ἃ δυνάμενα μὲν ἕλκειν τὴν πνοὴν, οὐδ' ὅλως τῷ πνέματι χρῆσθαι, διὰ τὴν σύμφραξιν καὶ τὴν πύκνωσιν, ἐκείνα τε ὑποπίγνυται, καὶ αἱ πεῦκαι. διὸ καὶ ἡ κακῶς ὀνομαζομένη τέρμα-τεδεινία. φασὶ γὰρ ὑποπίγνεσθαι τὴν πάχνην διὰ τὴν πύκνωσιν. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνέματός πως, ἢ μανώσεως, ἢ πέρους. Et *l.* 6. *c.* 15. ὑπὸ πάντων γε διαφθείνεται, διόλλυται τὰ δένδρα συμπνιγόμενα καὶ ἀπνευστούμενα τῷ πνέματι. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exarescentibus, ὥσπερ ὑποπεπτώκασι καὶ μαραινομένων. *Metaphora*, inqit, *est ab animalibus, qibus spirandi, atqe vitæ idem finis est, ac qanqam & πνέουσι plantæ; tamen utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens διαπνεῖται. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione in omnibus instauratione. instauratur autem cœlesti calore circumfuso, qi sese induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qasi suffocatæ, ubi πνεῦμα διόδου οὐκ ἔχει· percunt itidem, qasi expirantes, ubi copiosiùs illud ἐξαλμίζεται.* qod & ὑποπνοὴ πνεύματος Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De seminibus qibusdam Galenus περὶ τροφῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Πεπαιτωματικὴν ὑγρότητα ταῦτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τὴν συγκομιδὴν ἀνέχειν αὐτοῖς χρῆσθαι, καταδευθέντα δ' ἐν τόποις ξηροῖς ἐᾶσαι ἐν χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν τι διαπνεῦσαι τῆς περιττῆς ὑγρότητος, τὸ δέ τι πεφθῆναι, μέχρις ἂν ξηραινόμενα περιαλῇ μετρίως. (qo loco qod Galen. διαπνεῦσαι, Theophr. ὑποπνεῦσαι dixit *de caus. plant. lib.* 3. *c.* 7. οὐκ εὐδὺς ἀλοαθέντα τὰ σπέρματα ἔλπιδα βλάστης χρονιζόντων, οὐδὲ τὰ νέα βλαστάνειν· ἀλλὰ δεῖ τινα λαβεῖν ἐκ ἑαυτῶν οἷς πνεύμασιν καὶ διώμασιν, ὑποπνεύσαντα

σαντα

σωτος τῦ ἀλλοτρίου.) sequitur apud Medicum; Ἀπορεῖ γὰρ ἀπόλλων φυσικῶς τε καὶ ἀπριμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συλλαμβάνοντα κεῖται, πρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν ἀφίπαται, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ φύσιν ὑγρότητος. Quin & quod διαπνοῦδες hoc sensu avioribus suprà lavdatis, idem ἐξατμῶδες qibusdam dici Theophrastus idem avtor est in *histor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεύσῃ, inqit, μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ὀπωρίσαι, ξηραίνει καὶ ἀτμαίνει ὁ καρπός τινες ἐξατμῶδαι. quod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* qem locum Hesychius ob oculos habebat, qum ἐξατμῶδες, ξηραίνεδες exponeret. ipse ἐξατμίζεδες dixit, *de causs. plant. l.* 1. *c.* 1. qo loco ἐξηντημένως utrumqe conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc est quod de aëre ventis agitato Vitruv: *l.* 1. *c.* 6. *Vitiosis corporibus detrahit succum, & efficit ea exiliora.* Eodem sensu acceperim ego & τὸ ἐξατμῶδες, qo loco de concepru agens Aristot. *hist. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Εἰσὶ δέ τινες αἳ πάσχουσί τι τοιοῦτον, ὃ κληδόνι ἐξατμῶδες· ὅτε γὰρ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὅτι περιέμφυσαν δῆλαι τὸ σπέρμα ῥᾷστα κινῆσαι· διὸ καὶ ἡδονὴν ἐξατμῶδες. etiamsi enim vir Maximus interpretetur *frustrari*; sicut ἀνωλώμια ἀὰ dicuntur *ova irrita*: eodémque respexisse velit Maronem, cum *ego* dixit *vento gravidas* fieri: ipsum etiam philosophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. πνεύματικῶν γινομένων ἢ ὑστερῶν, vim τῦ ἐξατμῶδες declarâsse. aliqid tamen amplius eô loci hocce vocabulo subindicari saltem avtumo. cùm nec idem πάθος utrobiqe describatur, sed loco altero, qod congressum præcedat, altero verò, qod subsequatur: & philosophus ipse verbis priùs adductis subjungat statim; εἴπον δὲ τῶ πάθος ἢ ὑστέρα, ὅταν ἢ λίαν ξηρὸ· ἐλκύσασα γὰρ πρὸς αὑτὴν τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ κατασκεδάννυται. hoc est, qod Theophr. ξηραίνει καὶ ἀτμαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Haud dissimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξατμῶδες usurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξατμῶται γὰρ ὑπὸ τῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῦ διϊδίη. de aqa loqitur: cui & ipse, nec huic soli, sed terræ qoqe *transpirationem* qandam ibidem tribuit. Siqidem rationem affignans, cur terræ inferiora hyeme calescant, πνιγηρότερα δέ ἐστιν ὑπὸ τότε (ὅτι πίπτει) καὶ ἀναπλέη) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ἀξιόμιλον. Et mox de rebus congestis compressisqe qibusvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐς τάχος κάρτα σήπεται. ἅ γὰρ δίεσιν τὸ πνεῦμα δι' αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ὄντων. Ità *perspirationi* cùm defectus, tum & excessus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre solet. Proinde, qia in *perspiratione* ista, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῦδες, qod & antè monuimus, in *interitûs* significatione non rarò usurpetur. Ità de animantibus, Aristotel. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τὸ ζῆν ἅπτεσθαι μᾶλλον ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος σωίζειν· ἐξελθόντος γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ὃ θεραπεύει διαλύειδ καὶ διαπίπλειν καὶ διαπνεῦδες. de plantis Theophrast. *de caus. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα πάντα, πλὴν αἱμβία εὐσμίστερα· τὰ δὲ ἀδιπῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἰα. citò evanescunt, evaporantur. de fructibus Aristot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ δὲ πολυκάρδων (caricas loqitur) διαπίπτει καὶ ἐξίσταται μᾶλλον τὸ ὑγρὸν τὸ πρῶτον γλυκύ. de seminibus Chrysippus *physic. l.* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα διῆκον τὴν οὐσίαν τὸ σπέρμα, ὡς ὕλην ἐν ᾗ εἰς τὴν γῆν καταβαλλόμενον σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι φύεται, διαπεπτωκέναι αὐτοῖς τὰς δυνάμεις. alterum enim post φύεται, ὡς ὕλην, inducendum prorsus videtur, nisi siqis in διαπτώσει mutandum censuerit. Cæterùm aliis ego despiciendum libens proposuerim τὸ διαπνεῦδες Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ διαπνεῦδες, καὶ ἐμπνεῦδες, καὶ ἀερπνεῦδες, καὶ ἀναπνεῖν à se invicem disterminat, primúmque dæmonibus, secundum aqatilibus, tertium insectis, qartum animantibus pulmonum ope aerem attrahentibus assignare videtur. Mihi interim suspicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem esse, legíqe debere πάντες διαπνεῖται, ὡς τὸ ἐπὶ ῥυῶν, vel τὸ ἐπὶ νήσων (non avtem τὸ ἐπὶ δυμώδων) γίνεται. eò magìs, qia & stirpibus istîc Marcus τὸ διαπνεῦδες attribuat; nec verisimile sit à *dæmonibus* exorsum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad superiora ascendat, ab aqatilibus ad insecta, ab insectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶδες] τυπῶδες, sive *impressionem qandam admittere* in se ab externis objectis, sensus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀντυπία αἰσθητική. *infrà* § 26. & αἰσθητικὴ εὐκατατύπωτα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. ὑπολαμβάνοντες τῆς αἰσθητοῖς, τυπώμενα ὑπ' αὐτῶν. Ex Chrysippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ, τυτίσιν, ἀλλοίωσις· ὑ γὰρ δυνατὸν τὴν τύπωσιν διορθοῦν τύπον σφραγῖδος· ἅπερ ἀνένδυκτον ἐστι πολλοὺς τύπους ἐπὶ τὸ αὐτὸ γίνεδ· νοεῖται δὲ ἡ φαντασία ἡ ὑπὸ ὑπάρχοντος ἐπὶ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαλμένη, καὶ ἐναποτετυπωμένη, καὶ ἐναποσφραγισμένη.

Νδρεπαισεῶδες] & *infr.* § 28. νδρεπαισεία ὀρμητική. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νδρέπαστα ὀργανα κινεῖται μὲν καὶ πεπαιμένα τῦ τῆς ἀρχῆς τῆς κινήσεως ἑκόντος τῇ μαχαίρᾳ· κινεῖται δὲ οὐκ ἐπ' ἄπειρον· ἡ γὰρ ὁπόθεν ἔχει τὴν πρώτην τῆς κινήσεως· ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δύναμις ἰσχύει, καὶ οὐκ ἐκλείπει τῇ ὁρμῇ. Synes. *de provident. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κρότον γλωσσῶν

quòd Marcus i. e. *ſtrepitum*, Euripides κόμπον, quaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἤλεμφ', ἐφεσπόμεσθα
Τῷ πρὶν στενάζοντες· εἰ δ' ἦν' ἐσκόμεθα,
Ὁ μὴ πολὺ πλοῦτος ἐν δόμοισιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τιμὴ καὶ μηδέν;
Τὰ δ' ὄντ' ἄλλως φροντίδων βυθίσματα,
Γλώσσης τε κόμπος. ——
Nè ad nihil deventimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolſcimus?
Hic ade divite, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis. ——

Τί καταλείπεται τιμιον] Baſil. Cæſ. epiſt. 42. Τῷ ὄντι μόνον ἀσφαλὲς καὶ ἐπαινετὸν τὸ διαφυγεῖν ἀγαθόν. τοῦτο δὲ ἔδειν ἢ παρὰ θεοῦ τιμῆ. τὰ δ' ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς δέξω ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. ἅτε γὰρ νύκτος μᾶλλον ἐκείνων αὐτῶν ὀξύτερον καταλείβει καὶ ἄφαρ σώματα ἢ νόσῳ ἢ χρόνῳ μαραίνεται· καὶ πλοῦτον μὲν ἔσπερος, δόξαν δ' ἐυφημία· εἰ δέ τε καὶ τὰς τέχνας διαπαντὸς τῷ χρόνῳ τούτῳ σωσαπτίζονται· ἀλλὰ καὶ τὸ πεπαυσθαι πᾶσιν οἱ λόγοι ἄγει τῆς ἀκοῆς τὸν χρόνον ἔχουσι. ἀρετῆς δ' ἄσκησις, τίμιον μὲν κτῆμα τοῦ ἔχοντος, πόθεν δ' ἄθλια τοῖς ὁπωσχάτως· ἧς ἐπιμελούμεθα ἄξιον σαυτὸν κατασκευάζειν περὶ τὰ ἐπαγγελίας ἀποκειμένων ἀπὸ θεοῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an quicquam ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33 & *infr.* § 47.

Πλεῖόν ὁ κατασκεδάσων] Vide *l.* 5. § 16.

Ἀναίδην καὶ φθονερὸν] Idem *infrà* § 41. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει πᾶν ἀγαθὸν μᾶλλον, ἑτέρῳ μὴ πεῖσαι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθαι] *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μεμφόμενοι τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐπὶ τὰ φύσει ὕλαι ἀλλοτρίαι οἰκονομίαι, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἀμπελάδιον, πετάδοσις, παραχάραξις, μέμψις καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰκῇς σὸν ἔσῃ, τὸ δ' ἀλλότριον, ὥσπερ ἔδειν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναλήψεται οὐδὲ πλήσει, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, οὐκ ἂν πρᾶξεις οὐδὲν, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ] Vide *l.* 2. § 6. καὶ αἰδεμόνη σαυτῷ. & *l.* 3. § 9. τῷ ὑπολογιζομένῳ διάμενε σεαυτῷ. & *l.* 5. § 21. σῴζει ἂν σοι τὸ πρέπον τίμια. Viſe & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτῷ τι ἀρεσὸν] Contrà quàm plerique hominum, ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀρέσκουσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπαινοῦνται ὅτι ἐκεῖνοι διαιτῶνται] utpote quæ ἀγαθὰ εἶναι πεπείσαι. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατάξασιν] Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω,] De aqa Demoſth. *adv. Callicl.* Ἢ μὴν ἂν ἐυοδῇ, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἂν ἐκπέσῃ τι, πλησιαίτατα ἐφέλκεται ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὑπηρὲν μὴ ᾖ, φέρεται ἐυδί. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi autem occurrit τὸ ἐμπορίζον τι, à via curſúque proprio declinat & deviat. Verùm non ſic ἡ ἀρετὴ κίνησις. ea ſiquidem recta ſemper procedit *l.* 5. § 14. ſive καθ' ἐυθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubique ἐυοδία. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ὡς σοφῷ ἐυοδία ἕσται) πρόξεις. quod tanquam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇς, κατευοδωθήσεται. *Pſalm.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ἔσται ἀφειδέσεις ἀφορμὰς ποιητικὰς, ταύτας ὁ κύριος παρασκευάσει καὶ σώματα τέκνων, καὶ ψυχῆς ἀφθορίαν, καὶ συνεργασίαν τῶν ἐυημερούντων, καὶ πάντα εἰς πάντα τὸν βίον ἐυοδίαν, πᾶς τὰ πατρικὰ ἀφειδέστερα παιδίοις δίδως. Baſil. idem in *hexaemer. orat.* 3. Ἰτὰ, Τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄπορον πέφυκεν.

Invia virtuti nulla eſt via.

ἐυοδεῖν ergò, eſt ἐυόδως φέρεσθαι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſum bonas facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bonos progredi.* cui opponitur τὸ δυοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. ἐδὲ ὅταν δυοδοῦμεν, αἰτιῶ αἰτιᾶσθε. quod vocabulum haud temerè alibi reperias, & ἡ δυοδία. δυοδίαν τοῦ λόγου παρέχειν καὶ δυσκολίαν, αἱ βλαὶ καὶ πείσεις καὶ δίαιται ἐμπόδιοι. Plut. *de virt. moral.*

§. 18. Εὐφημεῖν ὁ Ἥλιον [Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atque livorem, quòd coætaneis ſuis laudem commeritam tribuere detrectant; dum qiſque, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi quæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniquitatem; quòd εὐφημίαν eam, quam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æquitatis illam peccantes, quæ præcipit, ut *aliis faciamus, quæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; quòd à poſteris, quibus inviſi ignotique fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum quod attinet, poſt obitum ab eis qi ſuperfuerint ipſis, quàm ante eorum ab eis qi multis ſeculis ipſos antecceſſerint, ſileri. Cicer. *in ſomn. Scip.* Quid intereſt ab eis, qi poſtea naſcentur, ſermonem foro de te, cùm ab iis nullus fuerit, qi antè nati ſint, qi nec pauciores, & certè meliores fuerunt viri? Vide *l.* 3. §. 10.

§ 19. Μὴ ἔτι αὐτῷ σοι δυσκολαίνειν] Senec. epiſt. 71. *Non putant fieri, qiequid facere non poſſunt: ex infirmitate ſuæ de virtute ferunt ſententiam. quid miraris, ſi ure, vulnerari, occidi, aliqari juvat? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtriæ, deſidioſè ſtudere, torqeri eſt. eodem modo hæc ad qæ omnes imbecilli ſumus, dura atqe intoleranda credimus, oblitis quàm multis tormentum ſit vena carere, aut primâ luce excitari. non iſta difficilia ſunt naturâ; ſed nos fluidi & enerves. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: aliqò videbimur illarum vitium eſſe qod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Ceterum hoc loco mihi illâ publicâ contra Stoicos voce Nimio magno promiſiſtis, nimis dura præcipitis.* (quomodo illi

Illi Joan. c. 6. v. 60. σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;] *nos homunciones sumus? omnia nobis negare non possumus? Et is quæ non possumus ista? quæ nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm excutere. Satis natura homini dedit roboris, si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in excusa est: non posse præsenditur.* Et epist. 98. *Quæ deficimus? quæ desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l. 2.* Ὅταν ὑπέρτονον ᾖδεν ὁ νόμος λέγηται, ὕπνου ἀκούειν, ἵνα μή τινες ἔκτονον καὶ ἀνόχλητον ᾄσωσιν, ὡς ὑπέρτονον, ἀλλὰ τοῖς μὴ βουλομένοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τούτοις ὑπέρτονον· τοῖς γὰρ ἀτόνοις καὶ ἀδυνατοῖς, τὸ μέτριον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίκοις ἀκροδίκαιον, τὸ ἐπιβάλλον. ὅσους γὰρ διὰ τὸ σκληρὸν περὶς ἁμαρτίας ἔχειν ἢ συγγνώμη παρασπίζεται, ὅτου πλὴν ἀληθείας, ἀνωλυσίας ὑπολαμβάνοντ' καὶ τῆς αὐτοσωτείας, ὑποδρομίας καὶ ἀπειλῆς, τὸν μὴ συναμαρτάνοντα, μηδὲ συγκαταπίπτοντα. Et mox: Καίτοι οἱ μηδὲ πώποτε τὰ θεσπισθέντα ὑπὸ τοῦ νόμου δεδοίκασι τὸ ἐκ' ἀλλά τοι σωφρονίσεις, ὡς ὑποδύσχυμα ἡμῖν ἔκπεσεν ἡδέως ἐν αὐτῷ, πρέπει καὶ αὔξειν τὸν θρασὺ τῆς ἀληθείας δυνάμεως· καὶ τῷ δ' ἀσελγαίνειν ἂν κτ' ἀνώμεν θεσπυρότερον, τὰ μὲν περκαλύμματα, τὰ δὲ μυκτήρας, τὰ δὲ δυσωπήματα. Vide & ad l. 2. § 2. & ad l. 7. § 2.

Ἀδυνάτου ὑπολαμβάνετε] Epictet. l. 3. c. 14. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπου, ὅπερ καὶ ἀσκήσει. ἔπεσε μὲν ἔν ἐστι, τὸ δοκεῖν μηδενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ἀπορεῖν, μὴ δικαίως τις εὑρεῖν σε, ποιητὴν ἀθεωρήτων. qo loco, qod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro εὑρεῖν ἰυρεῖν perperam scribitur; docet id, qod sequitur, πειστὸν ἀθεωρήτων, quæ ἐυρεσιν istam impedire possint; de qo vocabulo vide ad l. 1. § 12. Hoc est, qod in Q. Sextio laudat Seneca epist. 64. *Hoc egregium Sextius habet, qod & ostendet tibi brevem vitæ magnitudinem, & desperationem ejus non faciet. feies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: is illam admiraris, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ἀπελπισίας morbo isto per initia laborâsse autor est Plutarchus in *lib. de profectibus in virtute*; Ὡς δυσανάβατα καὶ χαλεπὸν τὸν λόγον κατασκευάζει τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὀλίγου καταπεπτωκέναι ἐν τινος ἀπνοίᾳ· adeò ut molestiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit qin animum desponderet à tecto qodam præcipitem se dederit. ità enim malim autoris verba reddere, qàm aut cum Xylandro, *de biremi qudam sese in mare abjeceris*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaveris*. magis siqidem consentaneum est in ædibus agentem, qàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δῦπες Atticis idem. qod reliqis Græcis ὕπνος, *somnus pars adium*. Thomas Mag. *in Collect.* Δῦπες, ἀντὶ τοῦ ὕπνος. firmat id ex Evripidis *Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δῦπες ἔβαινεν,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Δῦπες, Ἀττικῶς τὸ ὑπερῷον· τὸ δὲ κατώγαιον, ξυνωνικὰ λέγεται. Ηὸ autem magis idoneus Sextius, qi aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo pervicisset. Dio Prus. *orat.* 16. Καίτοι ἐγὼ λυπωδίαν ἔχω σε, αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς, φοβοῦ δὲ δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ ἐγὼ φεύγοντα ἔχω σε, ὁ φίλε, τέως δὲ δοκεῖ βαρυτάλαν. ἔστι δὲ ἀδυνατῶν τοῦτο καὶ φαύλου σώματος· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἀν ἰσχυρότερος, ῥᾳδίως ἔσχε.

Ἔστι ἀνθρώπῳ δυνατὸν] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille avrei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem qàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Paulus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémque naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τὰ τε πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inqit, *de statuâ orat. l. rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, μὴ νομίζοντες διὰ τὴν ἐξ' καταφρόνησιν ἀδυνατεῖν ἑτέρας αὐτοῦ μεταχειρίσαι φύσεις, ἐπιστῶσι πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Περὶς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖσθαι, ὃν ἐκείνου φύσεως ἑτέρας μετέχον, ἢ ἐκ ἴσου ἀνθρώπου, διαφέρετο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ἀπὸ τῆς ἐξ' παθῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτὸν ἀνθρώπου ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κτ' νόμον βιώσαντες, ἀπὸ δυὸς ἦσαν παλαιότατοι, ὧν ἀπὸ πίστις. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ὑπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔτοι μετέχοντες ὁ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρεχθησόμενοι τὸν βίον ἡμῖν· ὁ ταῖς αὐταῖς ἐπιτάσσουν τροφαῖς· ὁ τὸν αὐτὸν ἀναπνέοντες ἀέρα· ὁ πεδήμασιν ἐγκείμενοι τοῖς αὐτοῖς; &c. Plin. min. in *panegyr.* *Melius homines exemplis docentur, qæ inprimis hoc in se boni habent, qòd ardorem qæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. cathol. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exoptat humana infirmitas, qò facilius ipsa etiam nunc faciat, qæ alios fecisse antè cognoscat. Dum admonetur avidita ætas omnis, fieri posse qod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri posse credunt, qod fortè dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Avg. *epist.* 134. Itaqe Bern. *de resurrect. Serm.* 3 *Sermo qidam vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persvadens qod intendimus, dum facilibile probat esse qod svademus.* Vide Avg. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 11.

§ 20. Ὀνόσῃ κατιδοῦσα] Epictet. *dissert.*

l. 3. c. 15. Ἔστι δὲ ἀγῶνι παροινῆσαι δεῖν, &c. unde & athletis ὁ ἀθλητὴς ἀκροχειρισμοῖς, Galen. *hortator. c.* 11. & Pavſan. in *Laconic. de pube Spartana:* Μάχονται δὲ καὶ χερσὶ, καὶ ἐμπεδοῦνται λάξ. δάκνειν τε, καὶ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀνορύττειν. Philoſtrat. tamen *imagin. l.* 2. in *Arrichion.* Καὶ σφυρῷ μὲν παλαίσει, καὶ τῷ χεῖρε τρίζουσι, μετέωρος δὲ τὸ παίειν καὶ ἐπάλλεσθαι τοῦτο γὰρ τὸ παγκρατιάζειν ἔργα, πλὴν τὸ δάκνειν καὶ ὀρύττειν. aliis igitur ſaltem nec iſta interdicta, unde κριοὶ ἀγωνιστὰς antagoniſtam non poterat non creberrimè contingere. quod Varro, *deſcobinari ſupercilia* dixit, apud Nonium, ex *Satyr. Vae victis. Pugiles ſpectatores, qi miſerum putatis vinci, quero à vobis, ſi adverſarius ſupercilia mihi ceſtu deſcobinârit, num qis veſtrûm ſua mihi eſt daturus?* Ità Apollon. *Argon. l.* 2. *v.* 109.

Δρύπτε δ' τὸ βλέφαρον, γυμνὴ δ' ὑπελύσατο ὀπωπή. Vide *ad l.* 12. § 16.

Καὶ τῇ κεφαλῇ ἐράγεις] Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Annot. Lugd. φερεαγεὶς legit; & exponit, *caput capiti affringens.* quod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abſcedit. Ego, ſi qid mutandum viderctur, ὀράγεις, vel ἐναράγεις legerim. & *capite colliſus*, verterim. Verùm ἐράγεις forſan pro ἐναράγεις fuerit, qod apud Libanium in *vitâ ſuâ hiſtoria* reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ τῶν λίθων ἐναράττουσι τὴν κεφαλὴν, δείκνυσι τὸν ἰσχάφαλον. Pavſan. in Meſſen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι καὶ βίᾳ τὰ κέρατα ἐναράξαντες, ἀπέθνησκον. Qò alluſum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, *agoniſt. l.* 1. *c.* 11. qando Olympionicam, κριὸν ἀρετιμάνιν, i. e. *arietem Martium* dixit; referente Laërtio *l.* 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant, frontésqe collidebant συνταρδύοντες ὥσπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharſis apud Lucian. *de exercit.* καὶ τὰ μέτωπα συναράττειν, ὥσπερ οἱ κριοί. indè *arietare* dictum, pro *adverſis frontibus concurrere*, ſive *collidere*. qod de prœliantium congreſſu uſurpavit Sen. *de ira l.* 2. *c.* 3. *Magno imperatori, antequam inter ſe acies arietarent, cor exiluit.* de nubium conflictu; *qæſt. nat. l.* 5. *c.* 13. *Nubes reſolvit modò ipſa arietatio, ut magnorum inter ſe corporum attritus.* (id qod Lucretio *l.* 6. ——*nubes*

Frontibus adverſis concurrere——)

de dentium colliſu; *de ira l.* 3. *c.* 4. *dentes inter ſe arietati.* de oppoſitionibus hominum mutuis; qò & Marcus iſtîc reſpexit; *epiſt.* 103. *Non arietant inter ſe, niſi in eodem ambulantes.* de fortuitis caſibus, qibus corpora humana ſunt obnoxia; *ad Marc. c.* 11. *Jactatu, non tempeſtate magnâ, ut diſſiperis, eſt opus. ubicunqe arietaveris, ſolveris.* Apud Tertull. in *Scorpiac c.* 6. ubi de athletis egit; *pugni caſſant, calces arietant.* qo loco, *calvæ arietant*, legi vult Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 9. ego nihil mutandum exiſtimem. de ædificiis terræ tremore commiſſis, Plin. *nat. hiſt. l.* 2. *c.* 82. *Innoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; qoniam aliter motus alteri renititur.* Qanqam nec arierum tantùm duntaxat eſt conflictatio illiusmodi, ſed & tavrorum. Virg. *Æn. l.* 12.

Cùm duo converſis inimica in prœlia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. *l.* 4 *epigr.* 35.

Frontibus adverſis molles concurrere damas
Vidimus, & fati ſorte jacêre pari.
Unde leves animi tanto calubre furore?
Sic pugnant tauri; ſic cecidêre viri.

Itaqe & iſtis pugiles conferri ſolent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. *Argonaut. lib.* 2. *v.* 86.

Στάντε δ' βαιὸν ἀπωθὲν ἀπαμείξασθε μετώπῳ
Ἴδρῳ, ἅλις καμάτοιο ἀνιηθέντε φυείων·
Ἀψ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἤϋτε ταύρω
Φορβάδος ἀμφὶ βοὸς κακοπότμῳ δηϊάσθην.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naſo *Metam. l.* 9.

Digredimur paullùm, rurſúsqe ad bella coimus,
Inqe gradu ſtetimus, certi non cedere: eráteque
Cum pede pes junctus, totóqe ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. *bell. Pharſ. lib.* 4.

Conſeruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omiſſum velim qod Syneſius commemorat *orat. de calvit.* circulatorem qendam vidiſſe τῆς κεφαλῆς τὸν ῥόμβον ὑπεδεξάμενον, διεκνεύοντας ἀλλήλοις χρῷ, πόρρωθεν ἐν μέλαι τὸν πίνακα κλάσεσιν. de qo planè dixeris, qod alibi Syneſius, τὸ κρανίον ἀνεφχῶς ἐστ' ὀὐκ οἰκεῖον.

Οὔτε ὑποσμαίνομεν] obſervat hîc Xylander τὸ ὑποσμαίνειν in malam partem uſurpatum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων *l.* 5. de milite, qi ludis publicis in ſubſellia equitum aſcenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ὑποσμήνας. *populus murmure indignitatem rei deteſtatus eſt*; vel *indignationem ſuam ſignificavit & expreſſit.* cui adjici poteſt illud ex Polyb. *l.* 6. ὑποσμαίνειν τὸ γινόμενον καὶ διαφωνεῖν τοῖς παροῦσι. Vide *ad l.* 7. § 49. Epictet. itidem *enchir. c.* 24. Κύριός ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, ——τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ὑποσμαίνει, ἀλλ' ἢ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησιδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πᾶσα αἴσια σημαίνει, ἂν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqi in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. *l.* 1. Τὰς παρὰ μὲν τῶν πρέσβεων ὑποσμαινούσας. *actiones illegitis-*

legitimas acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & *l.* 2. τὸ κλαὲ καὶ δίκαια ἔργον ὑποπαίειν. Et rursus; Τίς ἂν ἀν ὑποπτήναιτο καὶ θαυμάσειε τὸν σεσιφημένον ἐπὶ τούτοις ἡγεμόνα; Indè ὑποπτασία pro *applausu & acclamatione*. Polyb. *l.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τῶν πολλῶν ὑποπτασίας τυγχάνειν εὐνοϊκῆς καὶ σεσεμνικῆς· τὸν δὲ παντάπασι τούτου σεσεπτοῦλα, καταγνώσεως καὶ σεσοπῆς. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 13. *Mirandas ὑποπτασίας sine ulla pastoritia fistula auscrebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε σεσκόπλομαι] *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ σεσκόπλειν aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores Θεσπιδίσας. Paulus *ad Rom. c.* 14. *v.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου σεσκόπλει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἱ σεσκόπλουσι τῷ λόγῳ sed & Polyb. *l.* 6. δυσρεστεῖν καὶ σεσκόπλειν, & δυσαρεστεῖας καὶ σεσκόπλειν conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur Matth. *c.* 7. *v.* 27. quo loco dicuntur procellæ turbinésque σεσκόψαι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè causa Senec. *de benef l.* 6. *c.* 9. *Quid est iniqui hominis qi eum odit, à quo in turba calcatus, aut respersus, aut quò nollet impulsus est?* Idem, sed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram summorum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira suadet, feriunt; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveat, aspicit.* At Septimius noster eâdem, qâ Marcus, ratione, nisi quòd agonothetam non antagonistam loqitur, *Scorpiac. c.* 6. *Qâ nulla sunt prælia, nonnulla vulnera.* (ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ). *pugni qassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem fugillaverit. sed, qantum lividores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipse non qeritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriâ tumet, qàm injuriâ. hunc tu læsum existimabis, qem vides lætum? sed nec victus ipse de agonotheta casum suum exprobrabit.* Proinde frustrà fuit Anacharsis, qi Græcos mirari se dicebat, πῶς χρὴ σέβεσθόντων νομοθετοῦντες, τοὺς ἀθλητὰς τιμῶσιν ὑπὸ τοῦ πόλεως ἀλλήλους. neque enim est σέβεσμόν τι pulsatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæque specimen.

Πολλὰ παρεθυμούμεθα] *idem de aliis sentiamus*. Xyl. nec aliter Cas. verùm παρεθυμεῖσθαι est *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide *ad l.* 5. § 5. verto itaque, *neglectim habeamus, non advertamus*. Qò facit Solomonis monitum *Eccles. c.* 7. *v.* 21. *Ad omnia qæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ θῇς καρδίαν σου, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec si famulum tuum tibi maledicentem audieris*. Sed Davidis regis ad instar, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *est homini injuriam illatam*, non ulcisci, aut advertere etiam, sed *præterire* prorsus. *Parœm. c.* 19. *v.* 11. Ità Caro in balneo à qodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámque deprecanti, *At ego percussum me non memini*. Notúmque ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium suis dedit, qò in virtutis studio profectus feciſſe se dignosceret, si adversùs conviciantes ità affecti forent, tanqam ab eis avdiviſſent,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ἔτι κακῶς ἔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλά τε, καὶ μάλα χαῖρε· θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν οὖ σεσγυμναζομένων] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia qàm in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiúmqe.* Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non est sævitia, certamen est.* Elegantissimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔχειν ὑπὸ πάντων ὠφελεῖσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν λοιδορούντων. τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ σεσγυμναζόμενος; τὰ μέγιστα. καὶ ὅτως [ὅτος leg.] ἐμοὶ σεσγυμνασῆς γένηται· τὸ ἀνεκτικὸν μου γυμνάζει, τὸ καρτερικὸν, τὸ ἀφελές. ἢ ἀλλ' ὁ μὲν τὴν χαλκῆν καθαίρων, ὠφελεῖ με, καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, ἔχειν ὑπὲρ ἀμφοτέρας; καὶ ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ἑκάστου, πόσῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ; εἰ δέ τις σεσῆς ὀργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἴ τις ἐλέγξαι] Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero: tibiqe si mihi probabis ea qæ dicis, assentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehensores non avdio; seqor magistros.*

Χαίρων μᾶλλον ἀθήσομαι] Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὸ αὐτόχειρ ἀνιβαντόντων σεσρίπασικῶς ταῖς γνωμαῖς αὐτῶν, καὶ χαίρειν εἴ τις δεινύει χρεῖσσον. Cicer. *Tuscul. l.* 2. § 5. *Nos refelli redarguique patiamur. qod hi ferunt animo iniqo, qi certis qibusdam destinatis sententiis qasi addicti & consecrati sunt, eâqe necessitate constricti, ut etiam qæ non probare soleant, ea cogantur constantiæ causâ defendere.* Et *Academ. l* 4. § 9. *Plerique errare malunt, eámque sententiam qam adamaverunt, pugnacissimè defendere, qàm sine pertinacia, qid constantissimè dicatur, exqirere.* Pulcrè Senec. *de benefic. l* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, Qod semel dixi, qalecunqe est, fixum ratúmqe sit.* Et Vincent. Victor. apud Avg. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandiqe consilii, facilè ad meliora traduci.*

traduci. Avg. ipſe ep. 210. *Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiámve & laudabile & ſalubre eſt.* Eadem certè ingenui cujuſvis vox, parilis profeſſio. Ambroſ. *epiſt.* 31. *Nullus mihi pudor eſt, ad meliora transire.* Hieron. *in Eſaij. c.* 19. *Melius reor etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere.* Avg. cum primis; *epiſt.* 7. *Si qid vel incautiùs vel indoctiùs à me poſitum eſt, qod non ſolùm ab aliis, qi videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (qia & ego ſaltem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs igniſcendum atqe gratulandum, non qia erratum eſt, ſed qia improbatum.* Et in *retract. præfat. Neqe enim qiſqam niſi imprudens, ideo qia mea errata reprehendo, me reprehendet.* Idémqe *de anim. orig. l.* 4. *c.* 1. *Neqe enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, qæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari.* Ludov. Vives *præfat. ad Aug. Civit. Ego me nevtiqam agrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora ſuggerenti, & doctè atqe amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora.* Eraſm. *in Cor. ep.* 1. *c.* 7. *Non gravatim à meipſo diſſentiam, ſi qis adferat qod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qi doceat. Non enim etiam à minore qolibet refugienda vel dedignanda correctio.* Avg. *epiſt.* 19. Et de ſe *ep. qad.* apud Grot. *c.* 24. *q.* 3. *c.* 1. *Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum annículo, paratus ſum doceri.* Joan. Zinzerling. *promulſ. critici Moneri candidè, caſtigari, ex errore in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, qiſqis candidè* hoc *fecerit.* Terentian. *de ſyll. c.* 2.

Corrigenda ſiqa ſanè viſa vobis hic erunt,
Non ero ſtultè repugnans, aut amans pravè mea,
Qin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè denique Gregor. Nazian. Si Maximo credimus *collect. c.* 31. nam Epiphan. *hæreſ.* 64. § 43. ex Methodio de *reſurrect.* eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι τῆς ἐλέγξαι νομίζω. ἴσῳ μεῖζόν ἐστι, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆς ἄλλον ἀπαλλάξαι. Vide *ad l.* 10. § 37. Qod autem hoc loco Marcus de ſe ſcripto pollicetus, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. *Erat,* inqit, *famæ ſuæ curioſiſſimus, requirens ad verum qid ſiqe de ſe diceret, emendans qæ benè reprehenſa viderentur.* Verba ſenſuum prægnantia. *Requirens,* inqit, *ad verum;* non qalis Gallicus ille, de qo Martial. *l.* 8. *ep.* 76.

Dic verum mihi, Marce; dic, amabo
Nil eſt qod magis audiam libenter;
Oras, Gallice, me, roganſqe ſemper.
Durum eſt me tibi, qod petis, negare.
Vero verius ergò qid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

& *emendans qæ benè reprehenſa.* Apellem ſcil. imitatus, qi, ut Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, qem tamen poſtea ſine cauſſa juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν] Piè, modeſtè, ingenuè Avg. *de Trin. lib.* 2. *proœm. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus. Si ergò inimicum inſultat, ferendus eſt. amicus autem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.*

Ὑφ' ἧς ἡδέως πάντοτε ἐλέγξῃ] Menand. *Sapposit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 11.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τ' ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παραγγέλω
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In re omni conducibile eſt qovis tempore,
Verum proloqier: idqe in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ ὃ ἐμαυτοῦ καθῆκον ποιῶ] *Ego id qod eſt mei officii facturus ſum,* qicqid alii fecerint. Ità & *l.* 5. § 25.

Τὰ ἄλλα μέ οὐ θέλγουσιν] *non cruciant, non diſtinent, non morantur.* Vocabulum Marco familiare. Vide *l.* 2. § 2. & 7.

Πεπαιδευμένοι] Vide *l.* 9. § 2. Ἐπὶ τοῖς ἀληθείαις ἐπάγειν, ὅτι ἀεὶ τὸ ὠφελοῦν οὐ ὁ ὀνειδίζων ἐσμέν, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀλλ' ἐνδείκνυσί τί λέγων ἀεί σε. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Et Senec. *de ira l.* 1. *c.* 14. *Quanto humanius, mitem & placatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſequi ſed revocare? errantem per agros ignorantiâ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, qàm expellere.* Et *ibid. Peccantes ergò qid habet cur oderis, cùm error illos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt autem prudentis errantes odiſſe: alioqin ipſe ſibi odio erit.* Vide *l.* 11. § 18.

Τῶν ὁδὸν ἀγνοοῦσι] qam ſcil. *ſuccenſuimus* ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρὼ] Vult ἐστ' ἀξίαν πᾶσι χρῆσθαι. *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36.

Ἐφ' ἅπασι ὃ θεὸς ἐποίησεν] Pium monitum, ſi Ethnicismi πλουσίαν reſecerent. Gregor. Naz. *apologet.* Τέλειος εἶναι, πάντῃ ἀρχομένῳ καὶ λόγου καὶ προσώπατος, ἐκ θεοῦ τε ἄρχεσθαι, καὶ εἰς θεὸν ἀναδήναι. παρ' ἡμῶν δ' ὅπως, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλος ἔρχεται. Idem *de paſc. orat.* 1. & in *Acroſtic.* Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος ποίει θεόν. Marcus erem. *leg. ſpirit.* § 45. Δεῖ πάντα τῆς πρόξεως ἀφηγεῖσθαι τῷ ἀναγνώστῃ. Et *ibid.* § 3. Καταρχέσθω σου πάσης ἀναγνώσεως, ὁ κτίσας τὰ πάντα ἀγαθῶς, ὅπως κτίσῃ θεὸν γένηται τὸ ἀναγνωσθέν. Philo *de mund. immortal.* Ἐκ θεοῦ πάντες ἀρξόμεθα καὶ ἐπὶ θεὸν πορευόμεθα θεὸν ἡγεμόνα ἕξοντες. Joan. Chryſoſt.

Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 15. Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν καλέσωμεν καὶ παρακαλέσωμεν σωφρονίζειν ἡμᾶς ἐν ἅπασιν. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ παρακαλῶμεν μετὰπάσης ἡμῶν προσευχῆς ἀπτόητον. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δὴ πᾶσι πάντως ἐστὶ καὶ ἀεὶ βραχὺ σωφροσύνης μετέχειν, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ σμικρῷ καὶ μικρὰ προσημαίνῳ θεὸν ἀεί τε καλεῖν. Plato ipſe *epiſt.* 8. Ἀπὸ γὰρ θεῶν ἀρχὴ καὶ πάντα ἀγαθοῦ ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν. Socratis præceptum apud Xenophont. in œconom. Παρεδίδου σωὶ τοῖς θεοῖς ἀγαθὰς ἀρχὰς παντὸς ἔργου. Theodectes apud Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 3.

Ἀπὸ θεῶν ἀρχὴν ἢ ποιεῖσθαι πρέπει.

Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 18. Μέγας ὁ ἀγὼν ὅδε, θεῖος τὸ ὄργον· τὸ θεὸς μέμνησο. ὀνείειον ὕπτιασθαι βουλόμενος καὶ παρατάττω, ὡς τοῦ Διοσκόρου ἐν χειμῶνι ἐκ πάντες. Vide & eundem *l.* 3. *c.* 22. Demoſthen. *epiſt.* 1. Παντὸς ἀρχομένῳ σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου, ὑπὲ θεῶν ὑπολαμβάνω προσήκειν ἄρχεσθαι. Cicer. *de legib. l.* 2. §. 18. *A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν ὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον. ——

Quod & Theocrit. eidem coæuus *Idyl.* 17.

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex quo & Virgil. *eclog.* 3.

Ab Jove principium, Muſæ. ——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac ſapienter majores inſtituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. quòd nihil ritè, nihilque providenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore auſpicarentur.* L. Cuſpidius ſic orditur Teſtamentum: (extat apud Fabricium *antiqu. l.* 2.) *Numine invocato, abſque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici poteſt.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς σωτὴρ πάντα πρὸς ῥᾳδίαν.
Οὐδὲν ἢ χωρὶς θεὸν δίνει βέβαιος.
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis absque numine ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεὸς μὲν δίδωσι κἀδὲν ἐχθρὸν φθόνος·
Καὶ μὴ δίδωσι κἀδὲν ἐχθρὸν πόνος.
Volente, livor nil obſtabit invidus:
Nolente, nil labor præſtabit improbus.

Vide *ſupr. ad* § 7.

Περὶ τὸ πόσῳ χρόνῳ] Vide *ad l.* 3. § 7. & *l.* 9. § 33.

§ 24. Ἐπ' ταὐτὸ κατέστρεφον] Ateas rex Scythæ, ut Plut. in *ſene poliit.* ſive Theras, ut idem (modò idem utriuſque ſcripti auctor exiterit) in *apophth. nihil ſe abſequiſſe ſuis* diſſare ajebat, *ubi* ostium ageret. Mancus nihil Alexandrum à matione ſuo, ubi diem uterque ſuum obierit. *Pari*, inquit, *loco, ſtatuque mors utrumque conſtituit.* In *anthelog. l.* 3. *c.* 13.

Μάτηρ ἐμὴ ἀνὴρ ἦν, ζῶν ποτ' νῦν ἢ τεθνηκὼς
Ἴσον ἄφοβον τὸ μεγαλῆρ διαίτημα.

ſcilicet, *πάντων μία χώρις.* Lucian. in *dialog. defunct.* apud quem & Charon furore poetico correptus fundit illa:

Κάτθανε' ὁμῶς ὅ τ' ἄναλκις ἀνὴρ, ὅς τ' ἄλαλκε πύργους·
Ἐν δ' ἴῃ τιμῇ ἴσος χρείων' Ἀγαμέμνων·
Θερσίτῃ δ' ἴσος Θάνατος πάϊς ἠϋκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμενήνα κάρηνα,
Γυμνά τε ξυρὰ τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c.* 11. *Et qæ veneraris, & qæ deſpicis, unus exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχὴν ἢ θεὸς βασιλεῖα.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19.

Omnia mors æquat: ſolus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus ſedes quàm dictibus una eſt. Grot.

Mors exæquat omnes. Sen. *ad Marc. c.* 10. & *de ira l.* 3. *c.* 43. *Quid ſervo? quid Dominò? quid regi? quid clienti tuo iraſceris? venit eodem mors, quæ nos pares facit. Et epiſt.* 91. *Impares naſcimur, pares morimur: æquat omnes cinis.* Baſil. Cæſ. *orat.* 3. Ἔσκυψον ἐς τοὺς τάφους, εἰ δυνατὸν διακρῖναι, τίς ὁ δοῦλος, καὶ τίς ὁ δεσπότης, τίς ὁ πλούσιος, καὶ τίς ὁ πένης· δύνασαι γὰρ, εἰ τίς σοι δύναμις, τὸν δοῦλον, ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὸν ἰδιώτην, ἀπὸ τοῦ δυνάστου τὸν ὑπήκοον, καὶ τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τοῦ ἰσχύοντος; *Quis enim diſcernat ſpecies mortuorum redoperi terram, & dic ibi qui dives, qui pauper ſit, diſcerne inopes & potentes, ſi potes.* Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 8. & *de Naboth c.* 1. *Conditor ille juris humani, (*inquit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate diſtinxit, niſi dum ſumus. ubi verò ad finem mortalium ventum eſt, Diſcede, inquit, ambitio: omnium qæ terram premunt, ſiremps lex eſto.* Id quod Pſaltes *Pſal.* 82. *v.* 6, 7. *Ego dixi, Dii eſtis, & filii celſiſſimi vos omnes: attamen tanquam è plebe quilibet, pariter eſtis occubituri.* Plaut. *Trinum.* 2. 4.

——*verùm nos homunculi*
Saltem animæ qi cùm eat compto amiſſum,
Æqua mendicus æque ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

Theodoret. *therapeut. l.* 8. de Cyro, Dario, Xerxe, Alexandro, Veſpaſiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν ἦσαν πολέμιοι, καὶ τῶν βαρβάρων ὁπλῖται, καὶ μὲν τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὶ καὶ ὑπατεῖαι· ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησαν, οὐδὲν ἔτι πολλῶν διαφέρουσιν. De Cræſo Silius *lib.* 13.

Dives apud Superos: ſed mors æquabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis: Τὸ μεγαλόστομον ἔκεινο, καὶ πάνυ τι φρόνημα ἀπωλώλει· ἡ δὲ ἀσχήμων ἀλλήλους γλυφόντας ὁμοίως ἔτι δὲ γυμνοὺς ἐπεμελεῖτο.

ἐκεῖνα

ἄκρατο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροῖς καὶ ἄσημοι, καὶ ὑδὲν ἔτι σφῶν παρ' ἡμῖν φυλάττοντες· ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῃ σκελετῶν κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων ἠπόρουν ὁποῖς ἑαυτὸν, ᾧ τινι διακρίναιμι τὸν Θρασύλλου ἀπὸ τῆς καλῆς Νιρέως, ἢ τὸν μετώπιον Ἴειν ἀπὸ τῆς Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τῆς Ἀγαμέμνονος. ὑδὲν γὰρ ἔτι σφῶν παλαιῶν γνωρισμάτων αὐτοῖς παρῆν, ἀλλ' ὁμοία τὰ ὀστᾶ ἦν, ὥσπερ καὶ ἀνεπίχαρα, καὶ ἀπ' ὑδενὸς ἔτι διακείνειν δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ σῶν ἐπὶ τῆς σκιωμῆς πολλάκις ἐωρακέναι τὸν τραγικὸν ὑποκριτὰς τότε, ὅταν τὰς χρείας σφῶν δραμάτων, ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δ' Πενθέως γενομένους ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ὕστερον, μέλας σημαίνει. τὸ τῆς Κίνυρος ἢ Ἐρεχθέως σῶμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον ὀπίσω ἀφῆλθεν ὑπὸ τῆς πομπῆς κακκαβισμένος. ὧδε δ' πάρεστι ἔχοντος τῆς δράματος, ὑποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα, καὶ τὸ ἀρχαιοπρεπὲς ὑποθέμενος, καὶ μεταβὰς ἀπὸ σφῶν ἐμβατῶν, πάνυ καὶ ταπεινὸς ἀφέρχεται, ὅτε ἦν Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ὧδε Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Παῦλος ὁ Χαιρηλέως Σενεδὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ σῶν ἀνθρώπων πράγματα. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur avt incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémqe nunc istius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem sustinet; putatione demum finitâ, in eundem sacculum pyxidémve immissi, eodem planè loco numeróqe habentur universi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit usurpata, *hist. l.* 5. his verbis. Ὄντως γὰρ, inqit, εἰσὶν ἤτοι παραπλήσιοι τοῖς ἐπὶ σῶν ἀλαζόνων ψήφοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ ἐπὶ τῷ τῆς ψηφίζοντος βέλτιστον, ἄρτι χρυσοῦν, καὶ παραυτίκα τάλαντον ἰσχύσιν· ὅτε δὲ τὰς αὐλὰς ἐπὶ τὸ τῆς βασιλέως νεῦμα μανδρώδεις καὶ παροιστρώδεις ἐλεεινοὶ γίνονται. ab interprete Latino eúmqe secuto Bisciolâ est miserè depravata, pro *calculis putatoriis, suffragia* nobis supponentibus, dum sic reddunt, *Hi enim similes sunt suffragiis, qæ in publicis consiliis dari solent. nam, ut illic pro eorum qi consulunt voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longissimè abeunt.

Σπερματικοὺς λόγους] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικοὺς λόγους, &c. Plut. item *de Philosoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat pro Christ.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, *sive seminales rationes* pro ideis qibusdam sumi videntur, qales Plato imaginatus est in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damasceni illud, *de fide orthod. c.* 13. Πάντων ἄπιος, καὶ πάντων τῶν λόγων σφῶν ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ περιέχει. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epist.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam rediret naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* posuerit clariss. Calavb. *ad Baron. appar.* nescio.

* Ità leg. ex Athen. monuit Lipsius Physiol. Stoic. l. 1. c. 6.

§ 25. Πόσα χρὴ τὸν αὐτὸν ἀκμαῖον χρόνον] Si consideraveris, inqit, qàm multiplicia variáqs uno eodémqe temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum sive animam universi in mundo majore illo tam innumeris peragendis sufficere. à minore isto ad majorem illum ratiocinatur, sicut istic; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *supr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἐκείνου τοῦ θείου ὁμοῦ καὶ σῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἐνθυμοῦ δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰθητικῶς ἀπὸ μυελῶν πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ λογικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς, τοῖς δὲ ἀναιρετικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; τύπος τε τοσούτων ἀφ' ἑνὸς πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττεσθαι, καὶ ἀπ' αὐτῆς κινήσεως εἰς ὁπτασίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτοντας τοῖς φαντασιοῦσι τετυπῶσθαι· τέχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μήπω ἀπὸ μυελῶν πραγμάτων διαζώσεις· ὁ δὲ θεὸς οὐκ οἶδε τί ὅτι πολλὰ ἐφορᾷν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἰσχειν διάδοσιν. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. sed valde depravata.

§ 26. Μήτι καταγελῶμεν] omisit planè Xyl. *annon mente est in re defixâ.* Cas. imò, *num cum vocis intensione*, sive *contentione, literas singulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorsum enim? μήτι, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. καταγελᾶσθαι *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μηδὲ καταγέλα.

Τί ἂν ἐὰν ὀργίζωνται] *de vocabuli Scripturæ litem moveant,* &c. Cas. *fiqi irascuntur.* Xyl. qasi hypothesin de nominis Scriptura non continuet his verbis, sed proposito suo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμμάτων, pro qo ille πραγμάτων minùs necessariò substituit.

Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀνθρώπου τινὸς] Vide *ad l.* 3. § 1. τοῦ τῷ καθήκοντος ἀνθρώπῳ ἀκριβῶν.

Μηδὲ τοῖς δυσκραίνουσιν ἀντιδυσκραίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνάγκης αὐτῷ καὶ ἀπάγκης. Irà de Domino Christo Petrus *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc est qod Pavlus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Gvido Carthus. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi displicet? iram scilicet. irascèris ergo, qia ille irascitur. imò jam tibi irascere, qia irascèris. Si ira ipsa tibi verè displiceret, non admitteres illam, sed fugeres*

fugeres & fugàres. Et *cap.* 15. *Turbaris, qia ego turbatus ſum. turbatus turbatum reprehendis. ego qidem corrigor, nec ampliùs hoc malum faciam. tu autem qid facies de hoc tuo vitio, qo non ſolùm mihi mederi non vales, ſed nec ferre ſalutem potes? Et c.* 16. *Charitate, ſapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes qin communices. inſanus ſanis indiget, qi eum vel ſervent vel curent. Cogita, ſi omnes homines irâ ſemper & inſaniâ urgerentur, qid tibi agendum eſſet. numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim inſaniendo curetur?* Vide *ſupr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὁδῷ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ὠμὸν ὄζι] imò, Πῶς οὐκ ὠμὸν ὄζις Sive Ὠμὸν πως ὀζί. alterutrum Marcum ſcripſiſſe certiſſimum eſt. illud Caſ. hoc Xyl. ſecutus eſt. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα] Ariſtot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰρ τῦ ἀγαθῦ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν, ὗ πάντα ἐφίεται. Sed diſtinctiùs clariúsque, prout Marcus iſtic; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίενται τῦ φαινομένου ἀγαθῦ, καὶ τῦτο χαίειν πάλαι πρόδηλον πάντες. Hoc eſt qod ſchola, *Nihil appetitur, niſi ſub ſpecie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδύνατόν ὄζι τὴν ψυχὴν φαινομένῳ συγκαταθέσθαι, καὶ τὸ τῦ ἀληθῦς ὑπονεῦσαι· ὕτως ἀδύνατόν ὄζι τῷ, τὸ φαινόμενον ἀγαθῦ ἀποδῆναι. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις σῦτη παντὸς, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, φάγειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρέμενον διατέρη, καὶ ἐπιβάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τῦτον ἠγείσθω πολέμιον, ὀπίθυλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τὸ γὰρ ἀγαθὸν συγγενέστερον ἑαῦτῷ. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅσις ἂν τῦτα μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως φαινόμενον· λοιπὸν, ἢ κακῶς φαίνεται, ἢ καλῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ὄζιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἑαυτῷ ἐγκαλεῖται· ὃ δύναται γὰρ ἄλλῳ μηδεὶ ἓν ὀ πεπλανημένῳ, ἄλλῳ δ' ὁ βλαπτόμενος· αὐτὸς ἑαυτῷ ἐγκαλεῖται. Idem denique *enchir. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo qædam dantur emendatiora: Ὅταν τις καλῶς τι ποιῇ, ἢ καλῶς σε λέγῃ, μίμησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ διόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. ἐκ δίον τε ἓν ἀκολυθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τίς ἓν ἐξαπάτησαι; ἐκεῖνος. τίς ἓν βλάψειεν; ὁ ἐξαπατημένος. ἀπὸ τύτων ἓν ὁρμώμενος, πρόσω ἔξεις πρὸς τὸν λοιδοῦνλα· ὑποθύγγη γὰρ ἐκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέροντα] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῶον ἀδυνὶ ὕτως οἰκειῦται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι. ὅταν δὲ πρὸς τῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προσκάλλεται, καταρᾶται. ὑδὲν γὰρ ὕτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ αὐτῦ συμφέρον· τῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ παῖς, καὶ θεός. ὅταν ὖν εἰς τῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, καὶκείνους λοιδορῦμεν. Vide ſis qæ ſequntur, pulcerrima ſané: ſed & qæ in eandem ſententiam differit, *ejuſdem libri cap.* 26.

Δίδαχε καὶ δίκυνε] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 18. Δεῖξον τῷ πάσῃ, καὶ ὄψει πῶς ἀείσανται τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγανακτῦ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia eſt, ut motu meo digna ſit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis ῥήτυμα apud Ariſtoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac moleſtiis?

Ἀιδιτικῆς ἀντιτυπίας] Vide *ſupr.* § 16. & *l.* 3. § 15.

Νεφελοκασκίας] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς διεξόδυ] *Meutis erroribus.* Caſ. *cogitationibus.* Xyl. diſcurſui, malim.

Τῆς περὶ τὸ σῶμα παρακολυθήσεως] Vide *l.* 3. § 3. σάρξ, ſive caro pro corpore; prout Apoſtolo *ad Philip. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχῷ περιπατῦντι] Vide *ad l.* 3. § 1. περιπατοῦντος. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc eſt qod de gymnaſta Galen. ὑγιειν. *l.* 2. *c.* . Εἶναι διλαδὴ χρὴ τὸν γυμναζόμενον, ὅτε θυμικὸν, ὡς ἐπὶ περιπλείσις γυμνάζεσθαι, καμνόντος ἤδη τῆς δυνάμεως, ἵτ' ἄθυμον, ὡς ἀπαγορεύειν, ἢ πονεῖν δυναμένου. Idémque Plur. *de ſen politic.* ὧν περιποιήσεται τὸ φιλόνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ περιπαυσᾷ τῆς ἧττ' ἀναλκαίου ἐπιθυμίας ὁ ἧττ' καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ περιττὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα ἧττ' παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἕξεως. ὅσῳ δὲ λέγειν κρεῖττον, ἢ δὲ πράττειν ἐσθ' ὅτε λεγόντων, ὡς κρᾶτ' ἐν τοῖς μόνον ὁ κοπῶμεν. Philo in *vit. Moſ. l.* 1. Ὡς ἐν βραχεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς περιπαθῶς. Atqi hoc turpe nimìs cenſet Marcus noſter, animum concidere, dum corpori vires ullæ ſupperunt. Vult itaque qod vulgò dici ſolet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epiſt.* 8. *Ubi præcepta illa veſtra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici veſtri dicunt; uſque ad ultimum vitæ finem in actu crimus: non deſinemus communi bono operam dare, adjuvare ſingulos, opem ferre etiam inimicis, mente, manu.* (ità Lipſ.) *nos ſumus qi nullis annis vacationem damus; & qod ait ille vir diſertiſſimus,* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus ——
nos ſumus apud qos uſqe eò nihil ante mortem otioſum eſt,

eſt, ut ſi res patitur, non ſit ipſa mors otioſa. Vide *l.7.* § 73. Cicer. *de ſenect.* *Senectus non modò languida & iners non ſit, verùm etiam ſit operoſa, & ſemper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliquid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκυσαρωθῇς] hoc eſt, *cave* nè poſtquam ad imperium adſcitus fueris, inſtituti priſtini vitæque philoſophicæ oblitus, qaſi Cæſarianus qidam efficiaris, & *in Cæſarum mores totus tranſeas.* quales avtem Cæſares atque Imperatores Romani pleriqe extiterint, & qomodo ſele in imperio geſſerint, notius eſt, qàm ut dicto opus ſit: & obliqè notat Marcus ipſe, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philoſophicum maluit qàm Cæſareum cognomen.* Et Evtropius: *Ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Et Capitolin. *Suos mores ſemper tenuit.* Sed omnium diſertiſſimè Ariſtid. *orat. in Marc.* ubi Pavſaniæ mores adverſos planè deſcripſerat, Ὁ δ', inqit, ἐπίδηξον, ὅτι ἡ ἰδιότης ὄντα καὶ βασιλέα δίον τε δεῖ τὸν αὐτὸν εἶναι διὰ τέλους· τοιοῦτον μὲν περὶ τῆς βασιλείας παρεχόμενον ἑαυτὸν, ὅτε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐκπεσὼν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ λόγῳ χρώμενος. Ἀποκυσαρῶδες vocabulum Marco confictum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plavto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu te itidem ut Charmidatus es, rurſum recharmida.

ſicut enim *Recharmidari* Comico, eſt *in Charmidem reverti*; ità ἀποκαισαρῶδες, pro eo qod eſt, in *Cæſarem converti, Cæſarem*, ſive *Cæſarianum fieri, in mores Cæſarianos transire* Marco iſtîc noxiè dictum; ſed eâdem analogiâ; qâ ἀποσαρκῶδες, *in carnem concreſcere*, Ariſtot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. qâ ἀποθηριῶδες, *feram beſtiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. qâ ἀποἀνδρῶδες, *in ſtirpis*, ſive, *arboris naturam transire*; qod de eis Plotinus extulit qi facultati altrici excolendæ toti ſe dedunt: Svidas in Κόσμῳ. de Daphne in arborem converſa, Lucianus *biſt. ver. l.* 1. de hedera uſurpavit, Theophraſtus *biſt. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & ἀποκιττῶδες, *hederaſcere*, ſive *hederam fieri*; his eiſdem *ibidem.* & ἀποπαππῶδες, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c* 11. qâ ἀποκολπῶδες, Avtori *de mundo c.* 3. qod *Sinuari*, Apuleius, ſive, *in ſinus abſumi*; qâ ἀπογεῶδες, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθῶδες, *in lapidem transire*, Ariſtot. *problem. l.* 24. *q.* 11. qod de Academicis Epictetus *l.* 1. *c.* 5. ἀποπυρῶδες, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & ἀποπυρακῶδες, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. qâ denique ἀποθεῶδες, *Deum fieri*; qo modo Amelius apud Theodoretum *therap. l.* 12. ἐμίλει καὶ ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεῶδες καὶ θεὸν εἶναι, διὸ ἦν περὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν πάρια καὶ τῶν ἀνθρώπων καλαχθῆναι. ſive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi ſolitus. unde de noſtro Lucianus in *Pſeudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum eſt ante apotheoſin Deum Cæſarem nuncupare.* allufit eò Seneca cùm Clavdio illudens ἀποκολοκυνθωθῆναι tanqam ἀποθέωσιν dixit, idqe tituli Satyræ ſuæ in ejuſdem obitum conſcriptæ dedit, ut Dio Caſſius teſtatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnſius. Fruſtrà ſiqidem eſt hîc Xyl. cùm τὸ ἀποκυσαρῶδες ſuſpicatur ſignificari, *imperio aut rerum ſummâ deponi.* qem tamen ſecutus eſt Jo. Mevrſius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποκυσαρῶδες, adducto etiam Marci loco hoc ipſo, *à Cæſaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæſaris ſtatu dejici.* ut ἀποκυσαρῶδες ſit *imperium emittere*, ac *Cæſareatu qaſi deveſtiri*; qomodo ἀποπαρθενῶδες ſive ἀποπαρθενεύεσθαι Hippocrati *de aer. loc. & aq.* eſt *virginitatem deponere*, ſive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo ἀπολειτουργῆσαι Marco *l.* 10. § 31. *munere defunctum eſſe, & ab eodem jam ceſſare.* cùm eandem in iſtis τὸ ἀπὸ vim obtineat, qàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατῶδες, *in aqam liqeſcere*, Dioſcorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιῶδες, *in oleum verti*, Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερῶδες *in aerem abire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐκπυρῶδες, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia abſumeret, & in ſubſtantiam ſuam redigeret; qod εἰς ἑαυτὸ μεταδρομὴν καὶ ἀναλαμβάσεων Plutarchus dixit, *de eſu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρῶδες, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀπανδρῶδες, *in virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in ſervitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἐνθεῶδες denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *genuinum animi candorem obfuſcent:* qod *inquinamentum combibere*, Septimius dixit, *de ſpectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τίς τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίηται,

ut Hom. loqitur *Il. δ.* v. 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum ſanguineo veluti violaverit oſtro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, **that you be not ſtained.** nam qod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to ſtain.** Eum avtem Homeri locum reſpexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem uſus, qâ hîc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἓν εἰλικρινὲς καὶ καθαρόν. ἑτέρῳ γὰρ μίξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμὸς· ὃς καὶ Ὅμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσόμενον βαφῇ μιαίνεσθαι φησι· καὶ τὰ μιγνύμενα τοῦ χρώματος ὁ βαφεὺς φθείρειν, καὶ φθορὰν τινὰ μίξιν ὀνομάζειν.

Unde

vide emaculandus autor idem in *Sympos. l.* 8. *c.* 5. Πάντα τὰ μεμιγμένα τῶν ἀμίκτων ὑποφαλίττει πρὸς σῆψιν ὅτι· ποιεῖ δὲ ἡ μίξις μάχιμα, ἡ δὲ μάχη μεταβολήν· μεταβολὴ δέ τις ἡ σῆψις. διὰ τάς τε μίξεις τῶν χρωμάτων οἱ ζωγράφοι φθορεῖς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάπτειν διδύσκειν ἐκάλεσεν ὁ ποιητὴς· μιλύσας legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere,* & colore aliquo *tincta* dicuntur *infecta.* Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον ἓν τὸ λαδεῖν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὅτι βαφῆς καὶ ἀμίκτου. Sed & Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις δηλοῖ πῶς μίξιν τὸ ἑτερογενὲς πρὸς ἕτερον· καὶ μᾶλλον ὅταν δυσκινητότερον γίνηται. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων σωίσαντα, εἴδεσι ἄλλο ἄλλῳ συμπλεκομένῳ, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτε τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίνῃ· καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορεῖς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἡ δὲ σωφροσύνη τὸ ἄμικτον καὶ καθαρεύειν, ἀβάπτιστον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ usus est Marcus *l.* 5. § 16. ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή. & *l.* 3. § 4. Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, δικαιοσύνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὸν μένειν διάνοιαν, ut *l.* 8. § 48. avt, ut mox sese ipse explicat, ἀπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epist.* 59. *Elui difficile est. non enim inquinati sumus, sed infecti,* i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] scil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores.* Polybius (Svidâ citante] Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους ποιοῦσι καὶ συμμάχους τῆς κοινωνήσοντας τῆς αὐτῶν ἐλπίδων· καθιστάμενοι δὲ τῶν πράξεων παραπόλους καὶ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πεδίοσιν (ità enim ista legendum avtumo). Ἀλλὰ οὐ δεῖ, φησὶ μὴ τῆς βασιλείας χρηστόν τι καὶ μέτριον ἴδιον ἐμφαίνειν ἑαυτῷ· βαρὺ γὰρ καὶ ἀνεπιχείρητον, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις. inqit Aristides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavsania Cleombroti F. Ὃς ὅπερ μόνον, ἐδυώατο σωφρονεῖν· at imperator designatus, & cum imperio foris agens, ἐπελέλησο μὲν τῆς ὄντως, ὀπλέλητο δ' αὐτὸ παντὶ δ' μᾶλλον ἔοικεν, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ χαλεπὸς μὲν ἂν καὶ σεμνὸς καὶ τοῦ συμμάχου· ἀκόλαστος δὲ καὶ ὑβριστὴς πρὸς τὰ Λακεδαιμονικὰ τυραννικὸς δὲ πρὸς τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Evripid. in *Iphigen. Aulidens.* sub personâ Menelai Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐπαύδαζες ἄρχειν Δαναΐδας πρὸς Ἰ-
Τῷ δοκεῖν μὲν ἐχὶ χρήζων, τὸ δ' βάλεσθ' ἑκών,
Ὡς ταπεινὸς ἦς, ἀπίστως δεξιᾶς προσδιγγάνων,
Καὶ δύρας ἔχων ἀκλείστους τῷ θέλοντι δημοτῇ,
Καὶ διδοὺς προσρησιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήτις θέλοι,
Τοῖς πρόσθεν ζηλῶν πείθῃ τὸ φιλότιμον ἐν μέσῳ.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλος (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ἐχθρὸς ἦσθα τοῖς πάλαι οὐ προσόντων

Δυσπρόσοπτος, ἔσω τε κλήθρων κοπίδος. ἀνδρὸς δ' ἐ χρεὼν
Τὸν ἀγαθὸν, μεγίστοις μεγάλα, τοῦ τέχνης μεδισταίνειν,
Ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶ) τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἡνίκ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ἔσθ' εὐτυχῶν.
Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modestus, & benignus, dexteras prensaveris.
Tunc tuæ semper patebant civibus cunctis fores.
His dabas responsa blandus, hos salutabas prior;
Moribus tibi quò parares gloriam in medio sitam.
Nunc sed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut solebas, diligis.
Durus inprimis adiri; nec frequens inter larem.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magis probanda tunc amicis est fides,
Quò magis florens amicis adjuvandis sufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Prisciano *l.* 18. relatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν ὅστις ἦν·
Oblitus est se ipse, qi esset.

(vide *l.* 9. § 3.) qod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbus dominus & sævus, & qi servisse patrem suum parùm, imò minimùm, meminisset.* Ità, qod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc est, opibus non tradere mores.

Et Avgustin. *homil.* 13. & *conc. solenn.* 205. Apostoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, respiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis est superbia.* Idémqe *conc. solenn.* 212. *Morbus divitiarum est superbia. grandis animus, qi inter divitias isto morbo non tenetur. magnus dives est, & major divitiis suis, qi non ideo magnum se putat, qia dives est.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὔρα βεβαχεῖά τις εὐτυχίας προσπίπτῃ, φυσῶσι καὶ πίνουσι μεγάλα, καὶ λαλαζονεύονται ἐφ' ἁρπαγείσῃ, καὶ διαίρεμα καὶ παροχλήσεις καὶ χῆς ἄχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, βακχεύουσι, ὥσπερ τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐτυχίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἔν μάλα σφοδρὰ σαλευόμενοι, μηδὲ μίκρα τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμενούσης ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Mosis l.* 1. de talibus & Sosiphanes apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῇτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἐραστὴς φρονεῖτε---
Si faverit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita.---

Pium itaqe illud Placillæ Imperatricis Theodosio conjugi datum monitum, Ἀεί σε, ὦ ἄνερ, φρενήκει λογίζεσθαι, τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νυνί. Theodoret. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad l.* 10. §. 19.

Τήρησον σαυτὸν ἁπλῆν, ἀγαθὸν] Vide *l.* 2. § 17. Pavlus Timotheo, *epist.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epist.* 1. *c.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτόν.

ἑαυτὸν. Epictet. *l.* 2. *c.* 8. Τί δ' ὅτι ἃ μόνον σε καλεσάμενον, ἀλλὰ καί σοι μόνῳ ἐπίσκοπα καὶ παρεκαλέσθη, διὰ τοῦτο ἃ μεμνήσῃ; ἀλλὰ καὶ καλαιρωίας τίνι ἐπιφερεῖς εἰ δή σοι ὄρφανόν τινα ὁ θεὸς παρέθετο, ὅτων ἂν αὐτὸ ἠμέλεις; παρεγγυᾷ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει, Τοῦτό μοι φύλαξον τοιοῦτον, διαπρόσωπον, ἀδιάφθορον, πιστὸν, ἄβλαβὲς, ἀκαλάπτωτον, ἀπαθῆ, ἀβλαβῆ· ἕτερα σὺ ἃ φυλάσσεις;

Ἀκουλον] Vide *l.* 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τοιούτῳ συμμείνῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, qem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζεν, inqit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. *epist.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. *ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. neqe enim sine certamine jugi sedulóqe ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν inqit Dominus; Luc. *c.* 13. *v.* 24.

——*labor ad nitendum intrare volenti.*

Silius *bell. Punic. l.* 15.

Ἵνα τοιούτῳ συμμείνῃς] Ità *l.* 10. § 8. μήποτε μελονομάζῃ καὶ ἀτολμότερος. Plin. min. *l.* 1. *ep.* 23. *Tuam personam tibi imponas: qæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.*

Αἰδῶ θεός.] Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote qæ sit *sapientiæ*, non רֵאשִׁית חָכְמָה *principium* duntaxat, *Prov. c.* 9. *v.* 10. sed & רֹאשׁ *caput, principale*, ac *præcipuum*; *Prov. c.* 1. *v.* 7. imò *sapientia ipsa*; Job. *c.* 28. *v.* 28. & *summa totius. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Itaqe exigenda vita cuiqe μὴ αἰδοῦς θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 32. atqe ut Silius *bell. Punic. l.* 15.

Idem justitiæ cultor, qæcunqe capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine inviſi. neqe bonum neqe malum facinus cujusqe pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malósqe seqi. Salust. *ad Cæsar.* & Juvenc. *hist. Evang.*

Nil absente Deo loqimur: nil abdita clavsum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. *cathemer. hymn.* 2.

Speculator adstat desuper:
Qi nos diebus omnibus,
Actúsqe nostros prospicit,
A luce prima in vespcrum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, qicqid est,
Humana qod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Avg. *de verb. Dom. orat.* 10. *Oculum in te non intendit suum, qi fecit tuum?* Plavt. *captiv.* 2. 2.

Est profectò Deus, qi qæ nos gerimus, audítqe & videt.

Is nisi tu me hîc babueris, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti bene profuerit, malè merenti par erit. Boeth. *consol. l.* 5. *extremo: Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionísqe ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qalitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis aliusj *c.* 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Qvis loco, qvis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere audeas, qod me præsente non audeas. Hic est*, inqit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam*;

Cùm qid turpe paras, qod me spectante ruberes,
Cur, spectante Deo, non magis indè rubes?

Vide *l.* 1. § 4. & *l.* 2. § 11. & *l.* 11. § 26. & *l.* 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. *Ponti l.* 2. *el.* 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, qantus es ipse, viro.
Convenions homini est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ qæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ δαιμόνιον efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐθέλει τὸ βίῳ τέλος εἶναι; respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τοὺς θεούς. Et secundò qærenti, Τί ποτε νομίζει εἶναι τὸν τοῦ θεοῦ μίμησιν. Ille rursus, Δεινὸς μὲν ἐλαχίστων, εὖ ποιεῖν δ' ὡς ὅτι μάλιστα πλείστους. Pythagoras verò, Æliano referente, *l.* 12. *c.* 59. δύο ταῦτα ἐν ἅπασι θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι λέγεται, τό, τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι δὲ τοῖς θεῶν ἔργοις ἑκάτερον. At Strabo *l.* 10. Ἐν μὲν εἰρῆται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. *de natur. deor. l.* 1. *Qoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qve ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima ista minùs pia. Piè Gregor. Naz. *orat. pro pauperib.* Γένοιτο τῶν πλουσίων πλειόνων, οἱ τὰ σαυτοῦ χρηστέρῳ, γένοιτο πολλοῖς ἀπευχῦσι θεὸς, τὸν ἔλεον θεοῦ μιμεῖσθαι. ἡδὺ γὰρ ἔστω, ὡς τὸ εὖ ποιεῖν, ἄνθρωπος ἔχει θεοῦ. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tionem cohortatur. Μίμησεω διὰ ταῦτα θεῦ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἔξεστί τοι θεὸν γοῦν μηδὲν ποιῆσαι. μὴ φεῖν τὸν χρεὼν τῆς θεότητος. Quod ῥητορικώτερον pavlò, liberiúsque Clavdian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βεβχὺς ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καρπὸν τῆς ὁλιγεία ζωῆς] *fructum vitæ appellat*, inqit Casavb. qem Philosophi dicunt *finem*. itaqe qod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum existimans, si dignus atqe aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus in simili sententia, *l.* 1. Σαρδαναπάλου βασιλέως εὐδαίμονος τὸ τέλος, τὸ πάσας χρεὰς τῆς ἡδονῆς ἀνεπικαλύπτως. causſas vitæ Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere causſas.

Et Plin. *l.* 5. *epiſt.* 5. *Qi voluptatibus dediti qaſi in diem vivunt, vivendi causſas qotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *qanqam plurimas vivendi causſas habentem, optimam conſcientiam, optimam famam, maximam autoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, ſorores; intérqe tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Casavbon. qanqam, *causſas vivendi* in noviſſimo hoc de Corellio aliud planè qàm *finem* qi Philoſophis dicitur, deſignare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀπολαυστικοῖς ſolenne eſſe,

——ubi diſcubuere, tenéntqe
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,

Ex animo ut dicant, brevis hic eſt fructus homiúis. Ità illi *vitæ fructum*, τὸν ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. exiſtimant: at Marcus iſtic, διάθεσιν ὁσίαν καὶ πράξεις κοινωνικὰς· hoc eſt, lingvâ noſtrâ (Chriſtianam volo) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem:* ſive ut Apoſtolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστιν δι' ἀγάπης ἐνεργουμένην. ità Pavlo illi noſtro τοῦτο καρπὸς, τοῦτο κέρδος, Chriſto Domino ſuo. Chriſtianiſqe fratribus ſuis, inſervire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus veherandus Airayus, qi ſolus interpretum videtur Apoſtoli mentem aſſecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα εἰς Ἀντωνίνα μαθητής] De Marco noſtro itidem Capitol. *Pro inſtituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterqe, cui in adoptionem ab Adriano datus eſt Marcus. Vide *l.* 1. § 16 ubi pleraqe eadem qæ iſtic, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ τοῦτ' ὁ διαδεξάμενος ἐκεῖνον, (Auguſtum ſcil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνον τιθέτω. Et ipſe de ſe Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qi omnia facta dictáqe ejus vice legis obſervem.* Verùm hoc eum ad ſpeciem tantùm veteratoriè, qò hominum animos ſibi conciliáret, & ad tempus breve nimis, non conſtanter obſervâſſe, ex Dione diſcas licet.

Τὸ ὑγιὲς καὶ λόγον πρεπωδέστατον ἔυτονον] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μθετικὸν ἀσαλὲς ὂν καὶ ἐξεταστικὸς χρισθέντων. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντα χῦ] Ità *l.* 1. § 16. πάσῃ συμφώνως ἑαυτῇς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ conſtat. omnia opera ejus cum ipſa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipſe utiqe par ſibi idémqe ſit. obſerva itaqe, numqid veſtis tua domúſqe diſſentiant: numqid in te liberalis ſis, in tuos ſordidus: numqid cænes frugaliter, ædifices luxuriosè. unam ſemel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exaqa. Vitium eſt hæc diverſitas, & ſignum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem ſuum. qid eſt ſapientia? ſemper idem velle, atqe idem nolle: non poteſt cuiqam ſemper idem placere niſi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac poteſtas concors ſibi: & ratio illa certa naſcetur, nec diſſidens, nec hæſitans. qæ cùm ſe diſpoſuit, & partibus ſuis conſenſit, &, ut ità dicam, concinuit, ſummum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici ſupereſt; nihil in qo arietet aut labet. qare audaciter licet profiteari, ſummum bonum eſſe animi concordiam. virtutes enim ibi eſſe debebunt, ubi conſenſus atqe unitas erit: diſſident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (ſi Pavſaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἡ εἰς τὸ θεῖον τιμὴ, τῇ εὐσεβείᾳ. id eſt, Pii appellationem acqiſivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujuſce cauſſas adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐθυδιον τῶ προσώπω] ἴθυδιον Xyl. rectè. *Vultu ſereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte ſerenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ σκυθρωπὸν τῆ προσώπω. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμισθόκλη] Vide ſupr. § 26. μὴ ἀντιγραφαίνοντα.

Ὡς ἐπ' ὀλίγον ἐκκλίνειν] *nihil enixè aut feſtinè moliebatur.* utrumqe enim deſignat τὸ σπεύδειν, ſicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ ὡς δικαίῳ ἐπειγομένου.) & *feſtinè ad rem aliqam ferri.* Homer. *Il.* Θ. *v.* 293.

——τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν Ὀτρύνεις;

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& *enixè in rem aliqam incumbere.* Heſiod. *Oper. v.* 364.

Παντὶ μὴ ἐπὶ σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut sit illic, ὡς ἐπ' ὑδὼν ἔκαδ' ἦεν, quod *l.* 1. § 16. ὑδὲ ὡς ἂν πνα εἰπεῖν ποτε, ἕως ἰδρῶτος. Aristotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τῦ μεγαλοψύχυ, utrumqe his verbis expressit: ὁ γὰρ σπουδαῖος, ὁ ἀξιῶν ὀλίγα σπουδάζων· ὅτε σωίτονΘ, ὁ μηδὲν μέγα ἀνύμφΘ. De Constantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν χαιρῆις ὑπακόων ὀξέως· ὁ μὴ τις αὖ ὀξύτερα σὺν ταραχῇ ποιήμφΘ.

Μὴ θερμότερον ἦν μᾶλλα κηπιδών] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *parænes. ad Justinian.* § 42. Νυκτὸς ἀκροᾶσις δεῖ τὺ ἀρχὴ θεραπμάτων κριτάς. Διάθεσις γάρ ὅλη ἡ τῦ δικάζειν ἐυτρεπὴς, ῥᾳδίως ὑπαφίγνου τὸ μὴ λίαν ἀκριβοῦντας.

Διαβολὰς ὑκ ἐδέχετο] Vide *l.* 1. § 5.

Ὃν φοβοῦνται] φοβοῦμαι, δειλὸς, πὺ φόβυς φοβύμφΘ. Svid. *pavidus, qi strepitus metuit.* sive ut Maro Æn. *l.* 2.

Omnes quem terrent aurae, sonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

--quem sonus omnis & aura
Exterret.--

imò cui strepitus, ubi nullus est, videtur esse. ut Ἀκουλα γὰ τὸ φοβυμένῳ φορεῖ.

Facilè anima metuens audit aut fingit sonos.

qod de malè sibi conscio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter insonat.* ut Sophocles *Acrisio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. lavdatus. indè pro *superstitioso*, & *suspicioso*, sive *meticuloso nimisque cauto* usurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Justinus: Τό γε θεὸ τὰς βρώσεις αὐτῶν φοβεῖσθαι, ἢ πὺ θεὸ τὰ σάββατα διαβάλλειν.

ὍτΘ μὲν ἐν τῷ μέχρι ἐσπέρας] leg. διΘμύειν ἐν τῷ [αὐτῷ] *m. e.* tantâ victûs tenuitate usum. ut à mane ad vesperam loco eodem posset durare, sine ulla alvûm levandi, aut vesicam, nisi statis horis, necessitate. Casavbon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* ΣαρδαλὸΘ mendum geminum, (qod & Sylburgium video observâsse) ubi terribilia visa dicit μαίζειν πὺ ψυχὺ ἀπ' ὀφθαλμῶν τῷ φόβῳ, ἢ μὴ ἐᾷν αὐτὺ ἐν τῷ μύειν. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μύειν. Qod avtem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, sed memoriâ, puto, lapsus V. C. Salmasius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεινὸς κρείττον] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *supr.* § 21. Lavdat hoc & in Constantio Themistius *orat. quinqenn.* qi ubi Nestoris consilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀγρομένων, τῷ πείσεαι, ὅς κεν ἀείσῃν
Βελτίων βελτίων.——

Sed & reprehensionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μᾶλα γάρ τοι ἕπεσθε
Πολλ' ἀπιμυθήμενε.--

Subjungit ad Imperatorem verso orationis filo; Σοὶ δ' ὡς ἔστι μέχρι γε νῦν, ὅσης ἂν ἔχοι θεραπείας, ὅπ χρησὴν αὐτῷ [ὡπῆ f.] συμβιβάσαι θεραπεύοντες παρακήκοας, ἀλλ' εἰ [ἢ] χρὴ σαυτὸν θεραπεῦσαι τὸ δέον ἐξεύρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπάγεις τῷ παρ' ἄλλῳ πάντως εὑρημένῳ. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὧν μὲν αὐτὸς ἐυείσκει, τύτων πᾶσι βιβλιῶ εἰς μέσον ἄγων· πὰς δ' ἀπ' πόλας συμβιβάσας, ὡς αὐθαδείᾳ φαυλίζων, ἀλλ' ἔργῳ τὸν παλαιὸν λέγον βεβαιῶν, ὡς ἄρα κ' σὺτό γε θεραπήσεως, τὸ τοῖς βελτίοσι εἰδέναι πᾶσι ὑπῆρον πάθΘ. Rectè. siqidem, qod Isocr. *de pace.* Πῶς ἂν ἄνθρωποι καλῶς διωνθεῖεν, ἢ κρίναι χρὴ ἀπ' γεγωμμένων, ἢ βελτίωσι χρὴ ἀπ' μελλόντων, εἰ μὴ πὺ μὲν λίγυς ἀπ' ἐναντιωμάτων παραλλήλως ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' αὑτοὺς κοινὰς ἀμφοτέρεις ἀκροατὰς παρέχοιεν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λαχθείσιν ἰδὼ γνωμίοιν ἀντίοιν ἀλλήλοιν, ὑκ ἴσι πᾶσι ἀμείνω αἱρεόμφοιν ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λαχθείσιν δ', ἴσι, ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑαυτὸ ὑ διαγνώσομαι· ἐπὰν δ' παρατίθωμαι ἄλλῳ χρυσῷ, διαγνώσομαι τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας [*religiosus citra superstitionem.* nisi si religiosum eo sensu accipi velimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiqo carmine,

Religentem esse oportet; religiosum nefas.

ut *religiosus* sit is, qi nimiâ & superstitiosâ religione sese alligaverat, qæ res vitio assignabatur. Qanqam vitio isto laborâsse cumprimis Romanos avtor est Polybius *l.* 6. ubi statum Romanum cum Carthaginiensi componens, Μείζην δέ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πρὸς τὸ θεῖον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει· καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐνεδιζόμφον, τύτο σωίχειν τὰ Ῥωμαίων πράγματα· λέγω δὴ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσύτον γὰ ἐκπεπαγωδεῖται κ παρεσῆκε τύτο τὸ μέρΘ παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὺ κατ' ἰδίαν βίυς, κ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ ῥᾳδιάλυτον εἶναι. Qin nec Marcum nostrum hoc morbo immunem prorsus fuisse, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi posse videtur: nisi siqis gentis potiùs qàm regis vitium illud fuisse dixerit.

Ἵν' ὅτως ξυσυνειδήτω σοι] par huic Aristippi votum, qi cùm ab eo qæreretur, qomodo Socrates diem obiisset, respondit, Ὡς ἂν ἐγὼ ἐυξαίμην, *prout ipse optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec dispar Balaami arioli illud, apud Mosem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte justorum; sitqe finis meus, qalis illius est.* Interest, qòd Marcus Pio vitâ compar esse desiderat, nè morte sit dispar, sed cùm vitæ retrò salubriter actæ conscientiâ placidus defungi qeat: Balaam contrà morte compar esse piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac sectari recusét: hoc est, ut poetaster ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix sic simul esse cupit;
Ut nolit pius esse, velit tamen esse beatus:

Qod

Quod natura negat, nec ratio patitur.

Siqidem, ut Isidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐδὲν οὕτω ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὴ σωληρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν ἢ πεῖν τὰ πρὸς αὐτὸν συμβαλλόμενα. Qalem autem qemqe à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιοῦλας καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατος τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλαλαμβάνει, τὸν ναυλικὸν πλοῦλα. σὺ τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; τί ποτε γὰ ποιοῦντά σε δεῖ καλαληφθῆναι; εἴ τι ἔχεις τότε κρεῖσσον ποιῶν καλαληφθῆναι, ποίει ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰ καλαληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλο ἐπιμελουμένου, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀπόλυλος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἀλάδεής. ταῦτα ἐπιτηδεῖον θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σε τὰς ἐντολάς; μήτι πεῖς ἄλλα ἐχενσάμην ταῖς ὁρμαῖς, ἃς ἔδωκας; μήτι τῆς αἰδέσεσιν ἄλλος; μήτι ταῖς προλήψεσι μήτι σοὶ πτ' ἐνεκάλεσας μήτι ἐμεμψάμην σῷ τρόπῳ διοικοῦντι; ἔπεμψάς με, εἰ τι ἐπτάνεις, εἰ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπολθεῖν ἐκ τῆς παρηγύρεως; ἄπειμι. χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπαρηγυείσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σε συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτά με ἐνδυμοῦντα, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλαλάβοι ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηψε] *Resipisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmqe qem vini havstu copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum mentis statum jam redeunt. Ità τὸ ἀναφέρειν usus est Apostolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναχαλᾶ σαυλὸν] Metaphora, ab eis, qi animæ deliqium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνιθεὶς] *l.* 4. § 46. ὃ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. *ep.* 20.

Ὄνειρόν σοι ἐνόχλειν] Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos rider, qi hominem subitò καὶ ἐκ ἀκαρεῖ χείρω è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæqe apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δέ ὅτου τινὶ, inqit, συμπέσῃ τὰ τῆς μεταβολῆς, καταπαρθέντα φαῦλον, ἀνήκεστον σοφὸν, καὶ θεοείκελον, ἐκ τῆς ψυχῆς μεθεικότα τὰς χθιζὰς ἀμελτείας καὶ ἀπάτας,

Ψεύδεῖς ἐνειρει χαίρετ' ἀδὲν ἴτ' ἄπρ.

τὶς ἀγνοήσειν αὐτὸν διαφορᾶν ἐν αὐτῷ παντάπασι γενομένην, καὶ φρόνησιν ἀθρόον ἀναδραμοῦσαν; Vide *l.* 2. § 17. Τὸ ἡ τῆς ψυχῆς ὄνειρος.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ σὐδιάφορα] corrupit hîc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem interest discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἐπ' αὐτῇ] Vide *suprà* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Πλεῖ μόνον τὸ παρὸν] Vide *suprà* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰ μέλλονλα] Senec. *epist.* 117. *Qis nescit hoc ipso non esse bonum id qod futurum est, qia futurum est? nam qod bonum est, utiqe prodesse nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utiqe non est: si prodest, jam est.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epist.* 121. *Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τὸ πολὺς] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, ἀδὲ κακὸν ὐκ ἔστιν] Lugd. ὐκ ὄζιν, ἀδὲ κακὸν ὐκ ἔστιν. forsan, ὐκ ἔστιν, ἀδὲ κακόν ὄζιν. ut ὐκ posterius in locum ὑ, qod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἥλικας ἡδονὰς ἥδυσαν λησαὶ] Senec. *de vit. beat. c.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices qidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt. & c.* 8. *Qid, qòd tam malis qàm bonis voluptas inest? nec minus turpes dedecus suum, qàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Qis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos qoqe, & negitiam abundare jucundis?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, qos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, qia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην distingvit, ut ἡδονὴν μὲν πῆς ἄφεσιν, εὐφροσύνην δὲ πῆς ἔμφασιν attribuat. Idem in *Phlebo.* Ἐν ὕδρει μείζες ἡδονὰς, ἢ πλείας εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἐν τινι πνευσία ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' ὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίστη μὲν ἡδονὴ, μεγίστη δὲ καὶ λύπη γίγνεται.

§ 35. Ἀρμόζονται μὲν ἄχει τινὸς πρὸς τὸν ἰδιώτας] *Respectu aliqo imperitiæ parùm distant.* Cælneliùs Xyl. *Usqe ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. qadantenus illis concedunt, eisqe se attemperant.

Ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l.* 4. § 31. qæ de Stratonico & Apelle. Psaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, rexqe nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ γένοιτό σοι ὕτω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὃς ἐμοὶ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. de Alex. mag. 3. Sympos. probl. l. 2. c. 1.*) ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βάλλων εἰς ῥᾳ. *Absit*, inqit *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me peritior existas.* Ælian.

l. 9. *c.* 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi qiqe. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, "Απιθι, inqit, καὶ τὰς κολοκύνθας γράφε· τῶν γὰρ οὐκ ἐπίσασαι. *Abi & cucurbitas pingetibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l.* 69. Ὕυλακίᾳ ἐκδόσις ὕλης, τὸν ὄμφακα τὸ ἀπείρου κρατεῖν πᾶσι ἀνάγκη. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. Itémque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεί τι πᾶσα ἐπιστήμη καλαφρονητική ὅτι τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἀγνοούντων, καὶ ἐμοῦ ἀγνοῦντος καὶ ἐπίσημαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. σὺ δὲ ἐν θέλεις, σκυτέα, ὃν θέλεις τέκτονα καὶ τῶν πολλῶν καλαγελᾷ ἐφ' ἑαυτοῦ τὸ αὐτῦ ἔργον. Vide *l.* 5. § 32.

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arteſt iſta propria hominis, quâ hominis? ſed quam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. § 5. ἀγαθὸν εἶναι: *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαι] Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4 § 3. Πόσον γωνίδιον ἡ καπνίσκη. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τετυφῆ κλίμακι. Στραγὼν τοῦ κόσμου] Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare*; reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem*: πλὴν γὰρ θαλάσσαν αὐτὴ ἔχει. *qia terra mare continet*: ſcil. πλὴν θαλάσσαν λιμνίου, *mare lacum eſſe cenſuit*; nonavtem πλὴν οἰκουμένου νῆσον, *terram* potiùs *inſulam*, ut Strabo *l.* 1. quocum conſentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ὅτι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. quod Mela. *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum*, terrâ longè majorem: καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qi ſubtus terram aquarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *ajas* contrà *terra ſuſtineat*, ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στιγμὴ, *l.* 4. §. 3. ità πίλαγος στραγὼν, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c.* 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς στραγὼν ὑπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ*, hoc eſt, inſtar gutulæ, qæ ſive inter eſtundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium*, (nam Græci ῥοπὴν ζυγῆ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicquam deperîſſe deprehenditur.

Ἄδως βωλάειον] *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαείῳ τῆς γῆς ἕρπεις· πλὴν παγέως βῶλον. i. e. *glebam patriam*, pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38. & Apul. *Mileſ. l.* 1 *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, gleba fertiles, æternum libris felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros*, inqam, non *Tenedos*: ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Sporadicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pauſanias & Stephan. *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtic, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάειον fuerit, ſi glebulæ duntaxat rationem obtineat.

Σπυρμὴ τῶν αἰώνων] Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανιζόμενα] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Autor *de Mund. ad Alex. c.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πατρίος ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ Διὸς τὰ πάντα, καὶ διὰ Διὸς ἡμῖν σωίζεται· εὐκρασία ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐταρκὴς, ἁρμοσθεῖσα τῆς ἐκ τύτου σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16. 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῦ κοινῦ ἡγεμονικῦ] qod *l.* 7. § 75. τὸ τῦ κόσμου ἡγεμονικὸν. *anima univerſi.* Vide *l.* 4. § 40.

Ὁρμήσαιμι, ἢ κατ' ἐπακολύθησιν] forſan ὁρμήσωμι. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà* ad § 38.

Ἐπιζυμήματα] Vide ad *l.* 3. § 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιζυμήματα. eadem & ἐπακολυθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ἀπαυτασμάτιον bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alia: Καὶ μὴν δὴ τὸ πρὸς φύσεως ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολύθημα δ' τύτου κατὰ· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστι δ' τε καὶ αὐτό.

Καὶ τὸ ὀλιγίστειον] Virgil. *Georgic. l.* 1.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni experres antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακοτεχνία] Vide *ad l.* 3. § 11. τῦτο παρὰ Διῦ.

Ἄκανθα] vide *l.* 8. §. 30. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c.* 3. *v.* 18. ἀκάνθας vocat καλάμας ἀκανθώμενα· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l.* 1. *c.* 13. Saniùs idem ipſe *de Gen. ad litter. l.* 3. *c.* 18. *Ab initio creata, in ſuo genere vilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 11. § 1. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Πλὴν

§ 38. Τῷ ἐπισυβδῆναι] Ità *l.* 4. § 34. συμπνοιαι καὶ συμπάθειαι. & *ibid.* § 45. σωφρονα ἐυλογος. & *l.* 7. § 9. σωφρονι ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται. Hoc eſt quod Briſo in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅτων ἔχει τινὰ ἄλλαλα τὰν θρόπινα πρήγματα, καθάπερ καὶ τᾶς ἀλύσιος τοὶ κρίκοι. τίνοι γὰ ἐξ ἀλλάλων ἀρτίωται, ἀλλάλοις τ' ἀκολυθέοντι, καὶ ἀνὲς ἐξ αὖ ἦν ἐκκυδέντες ὀπτέα δύπτικα, τό τε ὅλον, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολυθεῖ. καὶ ἦν τᾷ βίᾳ ἢ πρᾳγμάτων ἐπιδεία ἐν βύλαι ἐλάθᾳ, ἐυρήσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, κ' τὸ ἐξῆς ἀλλάλοις ἐπόμφα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ἐδὲν ἀλλόκοτον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τὴν τοπικὴν κόνησιν] *per motum localem.* κίνησιν. Xyl. & Caſ. forſan, σύνησιν, *connexionem. l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἕνα τὸν κόσμον εἶ), καὶ θεὸν πνεῦμα εἶναι· ὁ δὲ ἦ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶ) κενὸν, ἀλλ' ἑνώσεις αὐτόν· τοῦτο γὰ ἀναγκάζειν τὴν ἦν ἱερὰν πρὸς τὰ ὑπήκοα σύμπνοιαν καὶ συντονίαν.

§ 39. Οἷς συλλελήρωται] Ità *l.* 4. § 26. συνελώθητο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Σωφρμᾷς ἑαυτὸν] ἡ γὰ ἁρμοδιότης· *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλοι, ἀλλ' ἀληθινοῖς] quod Petrus *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Πρὸς ὃ καταδιάσει] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. Quæ conditio rerum, eadem & hominum eſt. navis bona dicitur, non quæ pretioſis coloribus picta eſt, nec cujus tutela ebore cælata eſt, nec quæ fiſcis & opibus regiis preſſa eſt; ſed ſtabilis & firma, & junctura aquam excludentibus ſpiſſa, ad incurſum ferendum maris ſolida, gubernaculo parens, velox, & conſensiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus eſt balteus, nec cui vagina gemmis diſtinguitur; ſed cui & ad ſecandum ſubtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non quàm formoſa, ſed quàm recta ſit, quæritur. Apul. *de Deo Socratis.* Æquè divites ſpectari debere, ut equos mercamur. neque enim in emendis eqis phaleras conſideramus, & baltei polimina inſpicimus, & ornatiſſimæ cervicis divitias contemplamur, ſi ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, ſi plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent; ſi fræna cælata, ſi ephippia fucata, ſingula aurata ſint. Sed iſtis omnibus exuviis amotis, equm ipſum nudum, & ſolùm corpus ejus & animum contemplamur, ut ſit ad ſpeciem honeſtus, & ad curſum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore ſi ſit

Argutum caput, & brevis alvus, obeſáque terga, Luxuriétque toris animoſum pectus honeſtis.

praterea, ſi duplex agitur per lumbos ſpina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permolliter pervehat. Vide & Joan. Chryſoſt. *edit Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4 § 19. ſed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει ὁ ἔτος καὶ τῷ πατρὶ] de *homine quovis*, perperam cepit Xyl. de *univerſo*, ſive *univerſi rectore*, Caſ. rectè.

§ 41. Μέμφεταί σε θεοῖς] Idem *ſupr.* § 16. & *l.* 9 § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομόνων ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἀγαθὸν, μὴ ὑπομόνων φαντάζεσθαι περὶ κακῶν. ὅντα τὸ πλεονεκτικὸν, ὅταν μήτε φρόνημα μεταθέωνται δυνηθῇ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἀπωφλῶσαι, (qo modo Ulyſſes Cyclopem) κάθηται, καὶ γένοι, καὶ ὁ διώξεται, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. prout impii illi, Eſajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὑτοῦ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀναθήσεις ἕνα, σύρις; εὐδαίμων, ἀζημίωτος, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ἑκάστῳ τῶν θεῶν, μηδαμοῦ μεμφόμενος μηδενὶ τῶν ἐφ' αὑτῷ γινομένων, μισθὸν ἐγκαλῶν. ἐν δ' ἐν τοῖς ἀπὸς καὶ ἀσεβεστάτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ τεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ εἶ), ἅτε βλεπόμενος ἀόμφων ὑπὸ τῶν θεῶν· καὶ ἄνισον, ὡς αἰεὶ αὐτῷ τὸ πλεῖον ἐφεκτικόν. Eadem prorſus dicit, qæ Marcus, ſed inverſo ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινῶμεν] *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. *κρινῶμεν. judicaverimus.* qo ſenſu ὑποτίθεσθαι priùs dixerat. atque ità Athen. *dipnoſoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωποειδῶς ὑποτυπούμενοι. *At priſci homines humanâ formâ præditos Deos exiſtimantes*, ſive, ut vulgò loquimur, *ſupponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Ariſtotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τοῦτο χρώμενοι κανόνι, κινοῦσι πρὸς τοὺς ἄλλως φιλίαν. leg. *κρίνουσι.* qod & Aretinus advertit, qi, *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφορὰν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res iſtas inclinaverimus.* Caſ. Qaſi διαφορὰ τοῦ ἀδιαφορεῖν opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, eſt *ad rem aliquam adipiſcendam*, vel ſimpliciter *ferri*, ut idem uſurpat *l.* 5. § 1. vel *cum ſolicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verò itaque, *dum ad iſta contendunt.* non in eo ſenſu *contendendi* vocabulo ſumpto, qo διαφέρεσθαι περί τινος, *de re aliqua contendere*, ſed qo πρός τι, *ad rem aliquam*, qam ſtudioſè proſequitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ἓν ὑποτέλεσμα συνδεῖν] imò, non πάντες tantùm, ſed & πάντα. συνδεῖν

τις ἐν· Apoſtolus *ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1.* Et, *πάντα συνεργεῖ. ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παραχολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀναισθήτως] Xyland. *pars ſcientes & certo ordine, pars inſcii.* Videtur εἰδότες legiſſe. quanquam eódem recidit, utrumlibet admiſeris. Verùm *παραχολουθητικῶς, intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidiſſet. *ἀναισθήτως, citra conſiderationem. ἀναισθήτως, citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum havd intereſt: niſi quòd iſtud τῷ εἰδότως, illud τῷ παραχολουθητικῶς, potiùs reſpondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus ſalutem ſuorum, aliquando per creaturam ſine ipſa, aliquando per creaturam contra ipſam, aliquando per creaturam cum ipſa. multa enim fiunt hominibus ſalubria per inſenſibilem, & item per irrationabilem creaturam: qæ idcirco dixi fieri ſine ipſa, quòd non queat, intellectu carens eſſe vel conſcia. Multa quoque multorum ſaluti utilia facit Deus per malos, ſive homines, ſive angelos, ſed quoniam invitos, ideo contra ipſos. nam dum nocere capientes, juvant, quantum* [*quantumvis*] *alibi valeat utilis actio, tantum* [*tamen*] *ipſis perverſa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni ſunt, vel angeli, vel homines: qia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec ſunt operis tantùm miniſtri per effectum, ſed & operantis quodammodo ſocii per conſenſum.* Et mox: *utitur ergò Deus in ſalutem ſuorum irrationabili item & inſenſibili creaturâ, tanquam jumento vel inſtrumento, qæ jam expleto opere, nuſquam erunt. utitur creaturâ rationali, ſed malevolâ, qaſi diſciplinæ virgâ, quam correcto filio in ignem projiciet, tanquam ſarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bonæ voluntatis, tanquam commilitonibus & coadjutoribus ſuis, quos peractâ victoriâ ampliſſimè muneraturi.* Syneſ. *epiſt.* 57. Αἱ κοσμοποιοὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ συωτελοῦσι μὲν τῇ χρείᾳ τῆς προνοίας. κολάζουσι γὰρ τοὺς ἀξίως κολάζεσθαι. εἰσὶ δ' ὅμως διοικοῦσί τι καὶ ἀποτρόπαιοι. ὃ γὰρ διάκειται πλὴν γνωμῶν ὁ τιμωρὸς ἢ δαίμων ἢ ἄνθρωπος, οὐκ λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπιξέρχεται. Exemplum habes in Aſſyrio rege apud Eſajam *c. 10. v. 5, 7.*

Καὶ τοὺς καθεύδοντας] Etiam dormientes cooperari ad ea qæ in mundo geruntur, Heraclitum dixiſſe aſſerit. cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de ſuperſtit.* Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον ἔστι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. *Vigilantes in mundo uno eodémque omnium communi, verſari; dormientes in ſuum cujusque proprium neſcio quem concedere.*

Ἐκ περισσοῦ δὲ] *Supervacaneâ operâ.* Kyl. *quantum in ſe eſt.* Caſ. *abundè*, five *ex abundanti*, malim. Galen. *de opt. ſect. c. 18.* ὃν περισσοῦ γάρ ἐστι καὶ τοῦτο καλεῖν διδάσκαλον, ὅτι ἄχρηστος ἡ κατάληψις τῶν παθῶν. *ex abundanti eſt, iſtud oſtendere.* ἐκ περισσοῦ, five *ex abundanti* agere dicitur, qi liberaliter, ultra id quod exigi poterat aut neceſſe fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐκ περισσοῦ καλούμενα κωλύματα, de qibus Hermogen. *de invent. l. 1. c. 3.* & ἐκ περισσοῦ κωλυμιάζειν, & ἐκ περισσοῦ λέγειν, *ibidem*; ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciant, objicere poſſe ſe crimina alicui prætendunt eodem ſenſu, ὃν τῷ πλείονος Marcus dixit *l. 7. § 56. Ex abundanti*, inqit, & iſtiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt ſuam, qia fati effectum, dum eidem renituntur, illuſtrant.

Ὁ μεμφόμενος] *qi objurgat naturam; & Deos mavult emendare, qàm ſe.* Senec. *epiſt.* 107.

Καὶ ὁ ἀντιβαίνων κωλύεται] *Dum in bonum uſum malè facta vertuntur, ejus conſiliis militant, etiam qi ejus conſiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l. 6. c. 14.* ità Aſſyrius Eſaj. *c. 10. v. 6, 11. Deúsque de eis qi faciunt qæ non vult, facit ipſe qæ vult.* Avg. *de corrept. & grat. c. 14.* Et *enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qâ factum eſt qod creator noluit, implevit ipſe qod voluit. hoc enim ipſo, quòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipſis facta eſt voluntas ejus.* Vide *l. 8. § 35.*

Τὸ τοίνυν ἔχεσθαι ὁ κόσμος] Vide *l. 9. § 42.* Chryſipp. *de natur. lib. 2.* à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic. c. 31.* & *de Commun notit. c. 13.* Ἡ ἀρχὴ περὶ τὰ λοιπὰ συμπλώματα ἔχει ὧδε· γίγνεται γὰρ αὐτή πως κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον καὶ ἵν' οὕτως εἴπω, ὑπ' ἀνάγκης γίνεται περὶ τὸ ὅλον· οὐδὲ γὰρ ἂν τἀγαθὸν ἦν. Vide *infr. ad illa, εὐπλοῆς καὶ γαλήνης ἔχεις.* Sed & Plato *in Theæt.* à Theodoreto etiam adductus *therap. lib. 12.* Ἀλλ' ὅτι ἀπόλλυσι τὰ κακὰ δυνατόν· ἀναγκαῖον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ ἀεὶ εἶναι ἀντάγκην. Non neceſſarium proreſus, at conducibile tamen, nec noſtri negant. Lactant. *l. 5. c. 7. Virtutem aut cerni non poſſe, niſi habeat vitia contraria; aut non eſſe perfectam, niſi exerceatur adverſis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit eſſe diſtantiam; ut qalitatem boni ex malo ſcianus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi ſublato altero poteſt. Deus ergò non excluſit malum, ut ratio virtutis conſtare poſſet.* Aug. *enchir. c. 10. Ab hac ſummè & immutabiliter bonâ Trinitate creata ſunt omnia, & nec ſummè, nec æqualiter nec immutabiliter bona; ſed tamen bona etiam ſingula. Simul verò omnia valde bona; qia ex omnibus conſtitit admirabilis pulchritudo. in qa etiam illud qod malum dicitur, bonè ordinatum & ſuo loco poſitum, eminentiùs commendat bona, ut magis placeant & laudabiliora ſint. neque enim Deus omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas, cùm ſum-*

mè bonus sit, ullo modo sineret mali esse aliqid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et *c.* 96. *Quamvis enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere.* Ibid. *c.* 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖνο πάνυ σοι καλῶς χρήσεται] Disertè ac eleganter hoc differit Clemens *Strom. l.* 1. Αἱ ὑποστατικαὶ ὕλαι τε καὶ ἐνέργειαι, μεικταί ἔσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ὁπὶ τὸ τέλος ὑγιεινόν, κἂν νοσηροῖς ᾖ ἡ αἰτία. μᾶλλον γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι τὴν ἐξ ὑποστάσεως ἐκείνοις φυεῖσαν κακίαν, ἄληκτον καὶ ἀναφελῆ μένειν, μηδὲ μιᾶ κτίσει πάντα βλαβερὸν αὐτῷ γένεσθαι. τῆς γὰρ θείας προνοίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργον ἐστὶν, ἓ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μᾶλλον, τὸ διὰ κακῶν ὑπονοηθέντων τισὶν, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τελοῦν ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελίμως τοῖς δοκοῦσι φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corrumpuntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum nequitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psal.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliqem hîc usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est quod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut palea in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justus probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei. Et est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namque ista bona sunt, & Deo bono atque omnipotenti dignissima, nec tamen sunt nisi de malis. qid igitur melius, qid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan qibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Diis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι ταῦτα (τὰ κακὰ) ὑπονόμευται τὸν Διὸς λόγον, ἤτοι ὅτι κολάσεις, ἢ κατ' ἄλλων ἔχουσαν πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Vide *l.* 5. § 21, & *suprà* § 5.

Τῶν σωζομένων] ita *l.* 7. § 19. τῷ ὅλῳ σωζομένῳ. & *infrà* § 43. σωζομένοις εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς καὶ γελοῖος σκώψ] Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, quæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet. Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιχειρήματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ἔστι φαῦλα, πρὸς δὲ ποιημάτων ἄλλων τοιούτων ἔστιν ὅτων ἁρμόττοντα ἐν αὐτοῖς ἐφ' ἑαυτῶν τὴν κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐκ ἀρκοῦντα ἐστίν. Interest tantùm, qod Marcus σκώψ εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίχειρημα φαῦλον, sed uterqe γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, qam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν οὖν, inqit, τὴν κακίαν γεγενῆσθαι καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίχειρημα γίνεσθαι καὶ τὴν τοῦ ποιητοῦ βύβλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἀτοπίας ἐκφεύγει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίχειρημα τὴν κωμῳδίαν κοσμεῖ, καὶ σωζομένοις πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, ἐφιεμένης τοῦ γελοίου ἢ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς. ὁ δὲ παντοκράτωρ καὶ ὕψιστος καὶ δημιουργὸς Ζεὺς, καὶ ἀειστοτέχνας, καὶ Πίνδαρον, ἐ ῥᾴδιμα δὲ τε μέγα καὶ ποικίλον καὶ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἄξιον κοινὸν συνοικισμὸν συνάγων μετὰ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο καὶ σεμνότατον τέλος ἐβλέπετο λυπῶν καὶ ἀνιαρόνων καὶ παρακόλουθον καὶ συμφέροντων; (qod Marcus *supr.* τοῦτο τυγχάνειν ὁ κόσμος) ἢ γὰρ ἡδὺ τῷ θεῷ καὶ κομιδῇ ἡ κακία γέγονε ἐπεισόδιον. ὅτι τὸ μὲν φαῦλον ἐπίχειρημα τοῦ ποιήματος πολλοσημείωτόν ἐστι, καὶ μικρὸν ἐπίσχει παντάπασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χωλεῖον· καὶ ὅτι πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτι σφᾶς οὐ τὰ ποιητὰς δοκοῦντα ἀπόλυσι καὶ λυμαίνεται τὴν χάριν· τῆς δὲ κακίας ἀναπάλησις πάντα πρόσφορα, καὶ πᾶς ὁ βίος ἀνθρώπου ἐκ παρόδου καὶ ἀρχῆς ἄκρατός ἐστι χορωνίδος ἀσχημόνων καὶ ἐκπίπτων, καὶ παρεκπίπτων, καὶ μηδὲν ἔχων μέσως καθαρὸν μηδὲ ἀνεπίληπτον (ὡς ἔτοι λέγουσιν) ἀλογίστου ἐστὶ δράματος ἀπείρου καὶ ἀτερπίσατου. Quanquam pro Chrysippo Marcóque multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusque admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet differere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, παγκῶ καὶ ὑγιαῖ καὶ δημίοις Ζεὺς, vitiata videri. qid enim habet commune παγκῶ καὶ ὑγιαῖ; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione πρῶτος καὶ ὑγιαῖ legendum. certè ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἐχαῖ Deus pater nostris dicitur. Esaiæ c. 44. v. 6. & Joan. *Apocal.* c. 1. v. 17. & c. 2. v. 8. & c. 22. v. 13. Verùm locum istic τὸ πρῶῖ καὶ ὑγιαῖ qem habeat, non video. Itaqe malim Plutarcho ipso facem præferente legere, παγκῶος καὶ σωτικὸς καὶ δημίοι. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict.* c. 29. Ὥστε περὶ τὸ Διὸς τὸ σωτῆρ, καὶ ἡμέτερ καὶ παγκὸς δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μὴπ ὁ ἥλι] Lucian. itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἐκάστε αὐτέων διωείσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲ εἰπών, *Iliad.* ε. v. 429.

Ἀλλά σ' ἰμερόεντα μετέρχε ἔργα γάμοιο.
τὰ δ' τὸ πολέμε,

Ταῦτα δ' Ἄρηι δοῦ καὶ Ἀθηνῇ πάντα μελήσει. Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοὺ μὲν Στωικοὺς ὀιόντα παίζειν, ὅταν ἀκέσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα πρεσβευόμενον· ἀυτοὺ δ' πάντων ἀξιῶσι τύτων. Καίτοι καὶ τῆ θεῶν ἄλλ ἄλλως ἔχων διωάμιν, ὁ μὲ Ἐνυάλι, ὁ δ' μαιῶ, ὁ δ' κερδῶ ἐπονομάζεται· καὶ τὸ Ἀφροδίτιν ὁ Ζεὺς, ὡς ὁ μετὸν αὐτῇ πολεμικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμος ἀποστέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων δεῖν· ἀλλὰ δεῖ τῇ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν· ἔπτα χρῆδε πρὸς ἓν ὁ πίθυκις, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν καὶ παραδιδόντας τὴν φύσιν. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. c. 22.

Διάφορα μὲ] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *qæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atqe ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Εἰ ἔν] ἔν illud παρίλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐκελεύσαν] Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δ' ἀγαθὰ μὴ πίπεισαι. & *l.* 9. § 28. Ἐυ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. c. 24. Τῶ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῆ ἑαυτῆ πολιτῆ, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῇ· ἀλλὰ ταῦτα μὲ δεμιτὰ, ὑδ' ἔσα ἐνδυμηθῆναι. Et c. 26. Καὶ στράτηγ δ' ἀγαθῷ μὲ λείπει ὁ μιθοδότης, ὑδὲ ἐργάτη, ὑδὲ σκυλεῖ· τῇ δ' ἀγαθῷ λείπει· ὅταν ὁ Διὸς ἀμελεῖ τῆ αὐτῆ ἐπιτευγμάτων, τῆ διακόνων, τῆ μαρτύρων; διὸ μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τὸ ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ δεῖ, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὐδὲν δεῖ κακόν, ὅτε ζῶν τε, ὅτε ἀποθανόν. quæ novissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄκλον χὸ θεὸν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀσπάζεδ καὶ στέργειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ στέργειν, φιλεῖν καὶ περιπαπάζειν, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δ' φησιν ἐμοῦ, δείξατε· κἀγὼ στέξω, καὶ σιωπήσομαι. *acquiescam, & conticescam.* Ilocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δ' τὰ παρόντα στέργομεν. *nunc rebus præsentibus contenti sumus.* Polybius à Svida lavdatus: Νῦν δὲ, ὑ περὶ ἡμᾶς δ' διορκεῖν, τὰ παρόντα στέργομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄριστον μὴ βιάζεδ θεύς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.——
In cœlites vim non parare est optimum;
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δ' τὰμπισόντα, καὶ θεὸς φρένει,
Σοφὸν κυβεύτιν, ἀλλὰ μὴ στένειν τύχαν.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτῖν, qomodo Flaccus dixit in *art.* ——*fidus Interpres*—— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis—— pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἕκαστος τῆ ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τὸ διδάσκαλον ἐπισταμένε, στέργει δ' τὰ προφερόμενα παρ' ἐκείνε μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει τῆ γνωμένων τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ στέργει τὴν πίστιν. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei innititur:* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim qod priùs dixerat, πείθει τοῖς λεγομένοις, καὶ ὐκ ἀντιλέγει τῷ διδάσκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Ilocrat, *in Panathen.* Ἀνάγκη στέργειν τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν. *eis qæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶσι χὸ ἡμᾶς ὑ στέργοντας ὅτις ἂν ἔχωμεν, ἀλλ' ἀεὶ τὸ πλέον ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, qæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: ὐκ ἐστέργε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀχόρες ἦν. qod mox qasi interpretarus ipse, ὐκ ἀρκεθεὶς τύτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δ' τις αὐθαίρετ ἕλεπ, στέργειν δεῖ δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis qæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκεῖν ὅτιμα διωάμει στέργειν ἠναγκάζετο τύτοις· *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; ὑδὲν κακὸν μένος, ᾧ στέργειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τῷ πλέονι. Greg. Naz. *in Julian. exact.* Ἀλλ' ἔχωσε ἐν ᾗ σκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, κἂν ᾖ τῶ κρείττον ἄξιος· ἐν ᾧ στέργει τῷ παρόντι, πλέον ἐνδυκμῶν, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἵν' ὐκ ἄλαβε. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἁρπᾶν usurpatur. Liban. *vit. suâ.* ὁμωμοκὼν ἤδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπήσειν. *præsentibus contentum fore.*

Ἡ μηδὲ θάψω, μηδὲ ἐγχώμιόν δε] Apul. *de Deo Socrat.* *Nullus,* inquis, *Deus rebus humanis intervenit. cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miseris auxiliatorem, quem bonis fautorem, quem adversatorem malis in omni vita cieho? quem denique, quod freqentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι δὲ ἐμοὶ βαλόντι] καὶ σεμνοῦσθαι ἐπ' ἀσεμνοίτων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὸν ἑαυτῆ καταδολὸν] Vide *supr.* § 16, 40. & *l.* 5. § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις καὶ πατρὶς, ὡς μοὶ Ἀντωνίνῳ μοι ἡ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. *Roma communis patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. *Roma communis patria nostra est.* Seneca verò *ad Helv. c.* 6. de eadem, sensu havd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terrisque eò confluentium, ibique sedes figentium suas; *Quæ velut communis patria potest dici.* quomodo de Italia Plinius *hist. nat. lib.* 3. *c.* 5. *Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Aristides *orat. in Romam,* ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινὸν πᾶσι καὶ τότε οὐκ ἐνὸς ἦν πάντων, ἀλλ' ἀνηρῆσθαι πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πολλοὶ γὰρ, inquit, ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι, οὐχ ἧττον ἢ τῆς ὁμορούλων, οὓς ἰδόντες που τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib.* 2. *Ego meherculè municipibus omnibus duas esse censeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm esset Tusculi natus, in populi Romani civitatem susceptus est. itaque cùm ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alteram juris.* Tum, ubi in Atticis idem ostendisset, unde & Evripides *Ione,*

——πατρὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

subjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, qâ excepti sumus. Sed necesse est caritate eam præstare, in qa reipub. nomen & universæ civitatis est. dulcis autem non multò secùs est ea qæ genuit, qàm ea qæ excepit. itaque ego esse hanc meam patriam prorsus nunqam negabo, dum illa sit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma,* & ortûs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus est.* Capitol.

Ὡς ὁ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος] Ità Theodorus Atheus, εἶ πατρίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l.* 2. in *Aristip.* qod idem & alii. Vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 3. § 11. Herculis est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. lavdata:

Ἀργεῖος, ἢ Θηβαῖος· ὦ γὰρ εὐχόμαι
Μιᾶς· ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus: haud unam mihi
Adscribo; patria urbs est Græia qælibet.

Verùm latiùs patriam suam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia:*

Οὐκ εἰς πάτρα μοι πύργος, ἀ μία στέγη·
Πᾶσα γὰ χέρσος, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἑτοιμος ἡμῖν εὐλαταῖς πάρα.
Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm qot urbes, qot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt æqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ δὲ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος εἶναι φάσκων, ὡς ἄν τις Ῥόδιος εἴπειν, ἢ Κορίνθιος· ὅπου μηδὲ Σκύθῃ, μηδὲ Ταναΐτῃ, μηδὲ Κερκυραίοις ἐνέκλεισαν ἑαυτόν. Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα αἰθέρα,
Καὶ γῆν περιξ ἔχουθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
Ἕτοι τῆς πατρίδος, ἡμῶν ὅροι εἰσίν. Senec. *epist* 102.
Primùm humilem non accipit patriam; Ephesum, aut Alexandriam, aut siqod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. illi patria est, qodcunqe suprema & universa circuitu suo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis secernens etiam conjungit; intra qod disposita tot numina in actus suos excubant. Democritus item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατὴ· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Musonii *de exil.*

Ἅπας μὲν αἰὴρ αἰετῷ φάσιμος·
Ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς.
Patet omne cælum præpeti Jovis alitis
Ità terra qævis patria est forti viro. Grot.

Et in eundem sensum Naso *Fast. l.* 1.

Omne solum forti patria est; ut piscibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca repræsentato;*

Πατρὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mi terra est omnis.——

De Christicolis Justin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, πατρὶς ἐστιν αὐτῶν· καὶ πᾶσα πατρὶς, ξένη. Distinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; αἰσθητὸν πόλεως, ἀφώτιστον ὑπὸ τῶν ὅλων καὶ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μὴ ταῦτα ᾖ τῆς ὡς ἔγγιστα λεχθείσης, ἢ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Et *c.* 15. τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μιᾶς. Sed & Senec. *de otio sap. c.* 31. *Duas respublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; alteram cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Atheniensium erit, aut Carthaginiensium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertinet homines. qidam eodem tempore utrique*

utrique reipublicæ dant operam, majori minoríque, quidam tantùm minori, quidam tantùm majori. E primo genere eſt Marcus noſter.

Τὸ τῆς πόλεως] Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις] leg. forſan, καὶ ἑτέροις. hoc eſt, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non univerſo tantùm, ſed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis pateat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, ſive *conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἂν τις κοινότερον συλλήβδην. τὸ συμφέρον enim ſive *conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix conceſſerint. quæ illi χρήσιμα ἢ εὔχρηστα eſſe aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα. id eſt, *utilia*, ſed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abſtinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἕκαστον γὰρ φύσει γεγονότων, ὅταν τῷ σφετέρῳ ᾖ πέρατι καὶ χρόνῳ, τυγχάνει τέλους, ὠφελεῖται· ſubjungit, κοινότερον ἢ τῆς ὠφελείας, ἂν εὐχρηστίαν τινὰ λέγωσιν, ἀκυρόον.

§ 46. Ὅσπερ σφίσεται] ὅσπερ Xyl. legiſſe videtur. Lugd. ὥσπερ exhibet. σφίσεται, *aliquando offendere, moleſtum eſſe, tædio afficere.* Ità Dionyſ. Halic. *de dictione Iſocratica.* πῶς ὁ περὶ χρημάτων λόγος πολύς ἐστι παρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις ἡ ἄλλων κατασκευὴ, σφίσι καὶ πᾶσι ἀκοαῖς. id eſt, *obſidens aures & offendens.* qod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc diſertè id qod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque viſorum dictorúmve continuum, faſtidium afferre. qanqam contrà Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ καινοτομία πᾶσι σφίσατο. *innovatio ipſa qoſque offendebat.* Idem itidem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Chriſtianæ primis, qæ *lactis* nomine apud Apoſtolum deſignantur; Ὅρα γὰρ πῶς ἡμῖν ταῦτα σφίσεται· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἔσται, ὑμῖν σφίσεται αὐτοῖς. *Vide qomodo nos adultiores iſta nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipſos nevtiqam offendentes.* atqe iſto qidem ſenſu τὸ σφίσεται hîc ſumi oportebat, ſi ὅσπερ legeremus. Verùm ὅσπερ malim; qia τῷτο ſequitur; ut ſignificet, hîc potiùs σφίσεται, *contingere, uſu venire*, qomodo Plato in *Theætet.* ταῦτα δὲ ὅταν πράττειν σφίσεται αὐτοῖς. *Hæc eis nè in ſomnis qidem facere uſu venit.* Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἢ δύνανται καθίνανται ὅταν, φησὶ, σφίσῃ.).

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Qærit Ariſtot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεζευγμένα τὴν ἡδονὴν φαίνεται, καὶ λίαν συνεχῶς σφίσφερόμενοι οὐχ ἥδεται. Summa ſolutionis eſt. ὅτι τὸ μὲν ἔδος ἔξις ἀκτικὴ πρὸς ἐν ἡμῖν ποιεῖ, ἡ πλήρωσιν· τὸ δὲ συνεχῶς σφίσφέρεσθαι, πληροῖ δ' ἐπιθυμίαν, καὶ καθάπερ ἄπνον. leg. καὶ expuncto, καθάπερ ἀγγεῖον. & in proximis, pro ἔστι γὰρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. ἔστι γὰρ [καθάπερ ἀγγεῖον] τι ἡ ἐπιθυμία. adfirmant ſequentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδίδασι· τὰ δὲ ἀγγεῖα σαπήσεται ἂν μείζω γένηται. διὸ καθάπερ τὸ μὲν ἔδος, ὃν γυμνάσιον, αὔξει τὴν ἀκτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς σφίσφερόμενον, σάπτει μὲν καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν· ἧς πλήρωσις, ἀπάτη σφίσιμεθα. Plutarch. in *pædagog.* Μονωδία, καθάπερ κᾶν ἄλλοις ἅπασιν, ἐν ἀκόσμοις καὶ διαφθαρτοῖς, πλησμονή τε καὶ σφίσαντίς ἐστιν· ἢ δὲ ποικιλία τερπνόν. Iſocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐσθῆτας μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς ἀεὶ τὸν αὐτὸν πλησμονὴν γὰρ ἀπάντων. Contrà;

—μετάβολα πάντων γλυκύ.

Evripid. *Oreſt.* Idémqe *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δ' πάντων. καὶ γὰρ ἐν κακοῖσιν
Λύπης ἐν αἰσχροῖς εἶδον ἐμπεπλησμένους.
Δαιτὸς δ' πληρωθεὶς τις, ἀσμένῳ πάλιν
Φαύλη διαίτη σφίσφορῶν ἥδη σόμα.
Rerum ſatietas omnium eſt. turpes toros
Vidi ſequentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliqis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Gror.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τερφῆς καὶ ὕπνος καὶ φῶς ἡδὺς κόρες ἐστὶ, καὶ τράπεζα, ὡς λέγουσι καὶ πλησμονὴ πάντων, ὁ τὰ ἀλγεινὰ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ἡδέα εἰς ἄλληλα σπεύδουσά τε καὶ σπεύδοντα). In animo forſan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τερπν' ἄνθε' ἀφροδίσια.

Vel Homeri illud *Il. v. v.* 636. (σπα.

Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μαλπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moſchi illud *idyll.* 4. *v.* 71.

—καὶ εὐφροσύνης κόρος ἔστι.

Idémqe *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μυσπτὸς διηνεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δὲ ἀεὶ τὴν θεολογίαν, ὥσπερ (ὅσπερ f.) εὐσεβὲς, ἀλλὰ τὴν ἀκρισίαν· ἀεὶ τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὴν ἀμετρίαν· ἢ γὰρ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐμετὸν ἐπάγει), καὶ ὅσπερ ὄπτος μέλιτος. Alluſit ad Regis ſapientiſſimi dictum, *Proverb. c.* 25. *v.* 16. *Mel ſi offenderis, qod ſatis eſt comedas, nè ſaturatus illo, evomas ruſſus: Ità pedem tuum ſtudioſè contineas ab ædibus vicini tui, nè ſatur tui cùm fuerit, odio te habeat.* ſcil. *Saturatur ſtomachus, non oblata ſolùm renuit, ſed ingeſta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaqe Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, ſed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipſâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis sustinet ora cibis.
Ipsa dies ideo grato nos proluit haustu,
Quòd permutatis hora recurrit ejs.

Cassiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines suâ varietate recreari: qia in continuatione rerum magnum mentibus esse constat fastidium. dulcedo melliu, si assiduè sumatur, horrescit. Serena ipsa, quando magnopere desiderentur, jugiter adepta sordescunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipse quoque annus temporum pater, quadrifariâ se diversitate componit: nec desiderium caperet, si novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ] De Circensibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectâsse sufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam pueriliter idemtidem cupere, currentes equos, insistentes curribus homines, videre.* Qi & ideo miratur, *non vulgus tantùm, sed quosdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, assiduâ, tam insatiabiliter desidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοειδὲς] Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus similitudo est satietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.* 4. *Virtutes etiam ipsæ tædium pariunt, nisi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex similitudine tædium & satietas creatur.*

Πλεῖα ἄνω κάτω] Allusit ad Heracliti dogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μεταβολὴν, ὁδὸν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *suprà* § 37.

Μέχρι τίνος ἔτι;] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus qidam: *Cogita, quamdiu jam idem facias. cibus, somnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipse *epist.* 24. *Quosdam subit eadem faciendi videndique satietas, & vitæ non odium, sed fastidium: in quod prolabimur, ipsâ impellente philosophiâ, dum dicimus: Quousque eadem? nempe expergiscar, dormiam, satiabor, esuriam, algebo, æstuabo: nullius rei finis est: sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur. diem nox premit, dies noctem: æstas in autumnum definit; autumno hyems instat, quæ vere compescitur. omnia transeunt, ut revertantur. nihil novi video; nihil novi facio. sit aliquando & hujus rei nausea. multi sunt, qi non acerbum judicent vivere, sed superfluum.* Idem *de tranquill. c.* 2. *Hoc quosdam egit ad mortem, quòd proposita sæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non reliquerant novitati locum. fastidio illis esse cepit vita & ipse mundus & subit illud* * *rabidarum* [* *tabidarum*, Lipſ.] *deliciarum. Quousque eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento sub Naturæ persona mortis subeundæ æquanimitatem svadet, subituri qirinationem objurgat:

Quid tibi tantopere est, mortalis, quòd nimis ægris
Luctibus indulges? quid mortem congemis, ac fles?
Nam si grata fuit tibi vita anteacta priorque,
Et non omnia pertusum congesta quasi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata intercidere;
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, perière profusa,
Vitaque in offensa est, cur amplius addere quæris;
Rursum quod pereat malè, & ingratis occidat omnes;
Nec potius finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea quid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil est. eadem sunt omnia semper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti langvent, eadem tamen omnia restant;
Omnia si peragas vivendo vincere sæcla.

Et pavlò póst:

Præterea versamur ibidem, atque insumus usque:
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Qod idem Sen. *epist.* superiùs memorata. *Ecqid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, consumpsisti: nulla tibi nova est, nulla non jam odiosa ipsâ satietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reservabit.* Iste avtem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, si Luciano *in* πεπρακόσι credimus. Τὸ γὰρ ἀεὶ τὰ αὐτὰ, inqit, ἔχοντα ποικίλον τι, καὶ ἡδὺ ἔχει διάφορον ἡσυχίαν· ἐγὼ δὲ ζῶν ἀεὶ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, ἤδη, φασὶ, τέρπομαι· αἱ ὧραι δὲ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἄπαντα, ἐξῆς ἕκαστα, ὥσπερ ἀκολουθοῦντα, διατέρπει· ἐπεπλήσμην γὰρ αὐτῶν· ὃ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ μεταβάλλειν ὅλως, τὸ τέρπνον ἦν. vide *l.* 12. § 35.

§ 47. Τεττιγώλας] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλιστίωνος] *Philistionis* Nicæi Comici Socratici coætanei meminit Svidas. *Philistionis* Locri, qem & antiqum appellat, Plut. *sympos. l.* 7. *c.* 1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forsan est, cui libros *de diæta*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adscribi avtor est Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qiqe à Plinio intereos, è qibus sua delibavit, recensetur.

Ἐκεῖ δὲ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oportet, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diserti, artifices periti, philosophi tum graves, tum & rerum humanarum irrisores, concesserunt. *ad domum* scil. *viventi cuique destinatam.* ut Job. *c.* 30. *v.* 23. vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epist.* 77. *Eò ibis, qò omnia eunt. qid tibi novum est? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus post te. Series invicta, & nullâ mutabilis ope, illigat & trahit cuncta. quantus te populus morituorum sequitur, quantus comitabitur? fortior, opinor, esses, si multa millia tibi commorerentur: atqi multa millia hominum & animalium hoc ipso momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu avtem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad qod semper ibas? nullum sine exitu iter est.* Τὸν θάνατον avtem μεταβολὴν Marcus dixit; qomodo μετοίκησιν Plato *Phædone*: Ἐυχὴ γὰρ τῶν

τοῖς θεοῖς ἕξεί τε καὶ χεὴ τὴν μεταίσιωσιν τὴν ἐπὶ θάτερα ἐπεῖσι ἐυτυχῆ γενέσθαι. μεταβαλεῖν, *mutare*, sed & *sedem mutare, de loco in locum migrare.* Ità Aristoteles *hist. anim. l.* 8. *c.* 12. de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς Σκυθικῆς εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τῆς Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. Indè μεταβολὴ pro *migratione.* Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγὺς τόπου ποιεῖσθαι τὰς μεταβολάς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἑκάστων. Thucyd. *l.* 1. Μάλιστα δὲ τὴν γῆν ἀεὶ τὰς μεταβολὰς ἐποιήσαντο ἐκ τῆς οἰκητόρων εἶχον. Vide *ad l.* 5. § 13.

Φιλόσοφοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 7. § 19.

Στρατηγοὶ, τύραννοι] Vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 32, 48. Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* lavdatus:

Πῶ γὰρ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῶ δ' Λυδῶν
Μίγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺ
Ζεύξας δυλήσων αὐχένι Ἑλλησπόντιον;
Ἅπαντας ἕλκει κἀφύλαξε εἰς λήθην δόμος.

Ubi ille quondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes grave
Qui vinculis æquor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδόξῳ] Εὔδοξος Ἀσκλήπιος Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. τῶτον ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλων, διὰ τὸ λαμπρότητα τῆς εὐμοίρας. Laërt. *l.* 8. qi & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l.* 1. Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 12. & *l.* 10. *c.* 2. (qos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell.* & *adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile istius votum commemorat: ἤυχετο, παρασὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καλαμαύλων τὸ σῶμα τῷ ἄστρῳ, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαίδων, καλαφλεγῶσαι. Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 3. Gell. *l.* 17. *c.* 21. Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l.* 9. *c.* 7, 9. Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος] *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus; qem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l.* 2. *c.* 12. & *ibid. c.* 26. *nunqam satis lavdatum; & qo nemo magis approbaverit cognationem cum homine siderum, animásque nostras partem esse cœli.* Et mox: *eundem ausum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates sacer prædicat, *Psal.* 147. *v.* 4.) *annumerare poteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere*;) ——*cœlo in hæreditate cunctis relicto, si qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l.* 1. & 2. & Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali scientiâ.* Plin. *l.* 7. *c.* 37. de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l.* 5. § 1. sed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa. ὡς εἰ γλῶ ἔχων ἑτέραν, ἐλεύσεσθαι ἐν ταύτην, μεταβὰς εἰς ἀοίκητον. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l.* 5. *Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tuscul. l.* 1. *Astrorum conversiones motúsque omnes qi animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qi ea fabricatus in cœlo esset. nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinque errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, qod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra qidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari.* de qo artificio vide Clavdiani *epigram.* 21. De eodem autem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l.* 8. Diodor. *l.* 5. *c.* 9. Vitruv. *l.* 9. *c.* 3. Cicer. *Verrin.* 4. *pro Cluent.* & *Tusc. l.* 5. Athen. *l.* 5. *c.* 7. Synes. *de insomn.* Procl. *in Euclid. l.* 2. *c.* 3. Evstath. *ad Il. α'.* ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il. ε'.* ubi χαρωνοκόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Svid. in Διώρυξι.

Αὐθάδεις] *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc satis arridet, neqe enim in partem seqiorem usurpâsse videtur Marcus istic. vixqe est. ut uno verbo exprimam, qod voluisse sentiam. *qi de inventis suis summopere placebat sibi.* Vide *ad l.* 10. § 9.

Χλιάσας], οὗ Μένιππος] De *Menippo* Cynico Laërt. *l.* 6. Φέρει μὲν ὧν σπουδαῖον οὐδέν. τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλῆ καλαγέλωτος γέμει, καί τι ἴδιον τοῖς Μελιάγρου τῆς κατ' αὐτὸν ἡμιμοιρίας. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l.* 16. Ἐκ δὲ Γαδάρων ἦν Μελίαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. Hinc autem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν ποῦ ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνίσκον, (ἔνεστι δ' ἀν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ καὶ τὸ Κρανίειον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, ἢ ἐπὶ θεωρίαν τινὰς ἀλλήλοις φιλοσόφων καλαγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, καλδεῖ ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὸ γῆς κατεγέλασαι, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον. & in Διὶς κατηγορουμένῳ, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνίσκον καὶ τὸ ὄῆσμα λαβραῖον, ὅσον καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo isto, scripta χλιάσιν καὶ σαρκασικὰ Menippea dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Qin & libellos illos ipsos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyróqe Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qi tradant, Laërtius testatur.

Ἐν ὧδε πολλῷ ἄξιον] Vide *l.* 4 § 32. & *supr.* § 16. Dio Prus. *orat,* 16. Ἂν δ' ἐκεῖνο ἐνθυμηθῇς

σθῆς, ὅτι μικρὸς ἔστιν ὅλως τὸ βίω χρόνος, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ λίαν εὐδαίμονες δόξαιεν ἄν, τεθνήκασι· καίτοι πάρεστιν ἤδη τοῦτο τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι πλεῖστον ἔλθῃς τοῦ βίου πλοῦ λῆξιν ἡγήσῃ καὶ μεγαλωμὸν εὐήθειαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστόν, δίχα γε ὕβρεως, τοῦ χρεὼν λύπης καὶ φόβου καὶ τοιούτων παθῶν διαγαγεῖν. Aristid. in Eteon. Οὐ δεῖ δὴ φιλοψυχεῖν, οὐδὲ τῷ εὐδαιμονίαν τούτῳ μετρεῖν, εἴ τις ὡς πλεῖστα ἔχει προβάματα, οὐδ' εἴ τις τοῦ μακροῦ γήρως ἀπόλαυσιν, ὅτι δὴ ἀπολαύειν εἰώθασιν ἄνθρωποι· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τῷ δοθεῖσαν αὐτῷ τοῦ βίου μοῖραν ἐν τοῖς καλλίστοις ἐξέπλησε, καὶ ὅσπερ, ὡς τῶν ποιητῶν, πεθύντων ἀκούειν ἐστὶ καὶ ὁρᾶν, κατέλυσε τὸ δρᾶμα.

Ἐυμβιῶ] Ità *l.* 3. § 11. εὐρῶς, & *l.* 9. § 11. μὴ εὐμβιείας. & *l.* 11 § 9, 18. μὴ εὐμβιείας καὶ ταπότηλος. & *l.* 7 § 22. φιλεῖν καὶ τοὺς πλούτους. Vide & *l* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα τῆς ἐρετῆς] Nihil tam candoris ingenui proprium qàm virtutes, qas ipse habeas, in aliis e iam adamare: qum *in alio sua qemqe natura delectet:* ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magis, in aliis etiam suspicere, qibus ipse careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neqe enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, qo ipse careo: sed contrà, sensum qendam voluptatémqe percipio, si ea qæ mihi denegantur, amicis video superesse.* & *epist.* 17. *Scias cum plurimis virtutibus abundare, qi alienas sic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non qia habeam, sed qia magìs mirer qòd non habeo. ingenua & verecunda confessio est, qo ipse tarcas in aliis prædicare.*

Τὸ συμφέρον] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. συναδότως ἔχ.

Πρόχειρα] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πυῶν λειπῶν εἶ] Qod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton. Nè nunc qidem vires desidero adolescentis; non plùs qàm adolescens etiam vires tauri aut elephantis desiderabam.* Objurgárqe eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipsis assignavit, *qerntur qòd magnitudine corporum non æqemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves, impetu tauros; qòd sagacitate nos narium canes vincant; qòd acie luminum aqilæ, spatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis spatio rursus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur; qòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant: adeò ut, exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita distituat.* Et mox vitium hoc non vulgi sollius esse peculiare ostendens: *Indè Aristoteli cum rerum natura exigenti, minimè convenienς sapienti viro lis est: illam animantibus tamum indulsisse, ut qina aut dena secula edurent, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum stare.* Verùm Theophrasto, non Aristoteli querelam hanc attribuit Cicero *Tusc. l.* 3. *Theophrastus moriens accusasse naturam dicitur, qòd cervis & cornicibus vitam diaturnam, hominibus tam exiguam dedisset.* Cùm Aristoteles contrarium potiùs statuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῇ χρόνον, πλὴν ἐλέφαντος, ὅσων ὀξύπτερον ἔχραψε τὴν πεῖραν. fuerit itaque forsan Senecæ σφάλμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mæcen. obit.* querimonia:

Vivacésne magìs cervos decet esse paventes,
Si qorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos angustâ conditione sumus?

De utriusqe & molis & ætatis mensura decreto numinis acqiescere qemqe Marcus hìc monet. certè de utraqe solicitum anxiúmve esse nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; Domini Christi verba sunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamsi de *statura* accipiant pleriqe; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noster contendit; cúmqe sensum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ὃ ἐστὶ θῆς] Ità Bas. τοσῶνδε ἐστὶ θῆς. Lugd. θῆς expuncto. Ego, transposito malim τοσωνδὶ θῆς, avt etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀρώσεως] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 11. § 23.

Στέγεις] *Acqiescis eò contentus.* hoc est enim στέγειν τι, vel τινί. Vide *supr. ad* § 44. qo sensu & τὸ ἀγαπᾶν havd infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς, ἧττον παροιχόμεθα εἰκότως, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti esse debetis, si probabilia dicentur.* Cicer. *de univers.* Lucian. in Νεκυομαντ. Ἐπειδὰν ὁ Ἀιακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον ὀκτὼ πόδας) ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι τοῦτο τὸ μέτρον συμεδμόν· necesse est, ut eâ, qæ assignata est, mensurâ contentus jaceat. Idem in Toxari. Ἀλλ' ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ἕως ἀρίδωλοι· *non contenti fuerunt*, vel, *non sat habuerunt sic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Ἔτι οὐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non sat habes, qòd cum Phocione moriturus sis?* Isocrat. in *panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺς ἀγαπῶντας μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν. *non contentos esse libertate; non sat habere qòd liberi existerent.* Demosth. *Philip.* . 2. τὰ παρόντα ἀγαπᾶσθαι. *rebus præsentibus contentum fore.* qod aliâ syntaxi Lysias ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς· nec dispari significatu Hebræorum אהב adhibetur. *Psal.* 116. *v.* 1. אהבתי *sat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν εἶ· *satis habendum.*

§ 50. Πειρῶμαι πείθειν αὐτούς] Xyl. superi-

ri periochæ iſta ſtetexuit, vertitque, *ità & de tempore annitendum eſt nobis, ut perſvadeamur*; ac ſi αὐτὸν ſcriberetur. meliùs Lugd. *annitendum eſt nobis, ut perſvadeamus iis cum quibus agimus.* Hoc, inquit, conemur: ulteriùs enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; (ἄλλως πείσω, πῦρ ἔξω ἀγαθὸν καὶ καλόν.) ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι· καὶ ὅπου παύεταις;

Περάπε ἢ καὶ ἐπὶ ἀκόντων] *etiam invitis hominibus id agendum non eſt, quod juſtitiæ ratio jubet.* Xyl. quaſi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *ep.* 9. *Tantùm contendere in repub. quantùm probare tuis civibus poſſis: vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad conſenſum in recto ſvaſionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipſis & renitentibus id faciendum, quod juſtitiæ ratio exigere videbitur. Vide Joſh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *ſtrom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων πυῶν καὶ τὰ πλεῖστα ἐπισωθήσων, κἂν κολάσεις ἐπαρθῶσι τοῖς τῶ ἀνδρὸς, ἢ πρὸς τὸ δικαστὸ, φιλοτροφήσει ὅ τε οἰκέτης, ἢ τε γυνὴ· καὶ μὴν καὶ ἐλαθήσεις, κἂν τυφόνου δίκαιος ἀπειλῆται τέτῳ, κἂν ὑπὸ δικαιοσύνα ἄγηται, καὶ εἰς κινδύνες ἐμβάντες σεσέλκηται, σεῖ τε τῆς κλήσεως ἀπάσης κινδυνεύσῃ, ὐκ ἀφίξεται τῆς θεοσεβείας ὑδ' ὅπως τ ἦν· ὑδὲ ἀπαυδήσει ποτὲ, ἢ λαβὼ γυνὴ φαύλω συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὁ ἢ υἱὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ ποιμὴν δικαστῶν ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι ἡμεῖς. Vide *l.* 3. § 7. & pavlò poſt *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ δικαστῶ καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γενέναι.

Περάπε ἢ] cùm antè *περαῶμαι* dixiſſet. transitio non à numero ad numerum tantùm, ſed & à perſona ad perſoram. qualis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejuſmodi in ſacra pagina occurrunt crebrò. *Deut. c.* 12. *v* 8. *Pſal.* 16. *v.* 12. & *Pſal.* 18. *v.* 32, 35. & *Pſ.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Pavl. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam ſumendum videtur illud Joannis *epiſt.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμὲν ἃ ἐργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμὲν. itaque vetus interpres vertit, *nè perdatis, ſed ut accipiatis.*

Συγχῶ εἰς ἄλλω ἀρετὼ τῆ κωλύτει] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅτι καὶ ἐπὶ ἀδωμάτων ὐκ ὀρέγῃ] leg. καὶ ὅτι, & ὀρέγῃ· etiamſi ὀρέγῃ Xyl. maluiſſe videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τέτῳ ἢ πλησάνεις, ἐφ' ὃις προήχθημὲν, τοῦτο γίνεται] deeſſe videtur aliquid. ſupplenda forſan conditionalis particula, ut ſenſus ſit integer, [εἰ] ἐφ' ὃις προήχθημὲν. Ità ſenſiſſe videntur interpretes. *Si id cujus cauſsâ citatus es, conſequaris.* Xyl. *Si id, cujus cauſsâ ſatus, inque mundum ſum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc eſt*, inquit ille, *ut deſideria mea omnia rationis imperio ſubjiciam.* Nevtrum ſatisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' ὃις προήχθημὲν, τοῦτ' [οὐ] γίνεται· *nos quod noſtrum eſt*, hoc eſt, conatos eſſe *conſequimur, etiamſi ea ad quæ impulſi ſumus, neutiquam fiant*, neque exitum ſortiantur conatus noſtri. ὁρμὴν ſiquidem, id eſt, *actum* noſtrum, non & *effectum*, quod in aliena poteſtate ſitum, nobismet ipſi proponebamus. Vel etiam perſonâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' ὃις προήχθης, ταῦτα μὴ γίνεται. *etiamſi ea quæ conatus fis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 14. Ità Epict. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ὐκ ἐπιτυχὲς. μὴ γὰρ σὸν τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitioſus bonum ſuum extra ſe in alieno actu, favore, lavde, exiſtimatione, poſitum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ ἢ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν] Voluptuarius in ſenſu ſive corporis affectione. ità πεῖσιν noſter ſemper uſurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. ὡς καλόν τῳ πάθει πᾶν ἀγαθὸν κρίνων, uti Epicur. *ad Menæc.*

Ὁ ἢ νῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν] Studioſus verò ſive ſapiens in actione ſua, non & in actionis eventu, ut monitum *ſupr.* § 48. vel in hominum etiam eorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Ariſtides: Ἐν γὰρ πιεῖν, ὐκ ἐν πάσχειν πφυκέναι ἤδεσαν. Præclariſſimè, & ad Marci mentem accommodatiſſimè, Clemens *ſtrom. l.* 4. de verè pio: Ὁ ἢ φιλῆ κλήσει, καθὸ κάλλιστα, ἁπλακίως, ὅτε διὰ φόβον, ὅτε διὰ ἡδονὰς ἐπὶ τῶ χείσονα ἴεται. ὃ γὰρ πεισικέπλεται, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται κέρδος ἢ ὑπέλαυσις αὐτῷ· ἀγάπη ἢ τὸ ὄντως ὄντος ἐραστὴς ἐλκόμενος, καὶ πρὸς τὸ θέον ἀρόμενος, θεσεβεῖ. ὅθεν ὑδ' εἰ καθ' ὑπόθεσιν ἐξουσίαν λάβοι παρὰ τῶ Διῶ περάπειν τὰ ἀπηρρωμένα, ἀπομύησάς τε ἂν· ὑδὲ εἰ μὴ μισθὸν τὰ μακάρων ἀγαθὰ λήψεσθαι ἐπὶ τοῖς ἢ ἐπαγγελίαν πρεσβεύοι· ἀλλ' εἰ μὴ λήσεσθαι τὸν θεὸν ἐφ' ὃις πράπει πειθείη· ὅπερ ἀδύνατον· πρᾶξαί τι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐθελήσαι πιτ' ἄν, τὸ ὄντως κλῆθον καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτῦ, καὶ ταύτη ἀγοπτὸν ἔτι ἄπυξ ἑλόμενος. Nihil ſanctius dici poterat, nihil ſublimius.

§ 52. Ἔξεσι δὲ τέτῳ μηδὲν ἐπιλαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliquid, quod hîc deeſt, ſupplendum, nimirum, μηδὲν [ὃ μὴ δεῖ] vel μηδὲν [κακὸν] *nihil ſecùs quàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim ſatis eſt ad animum in tranquillo ſtatu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πρόβλματα] Vide *l* 5. § 19.

§ 53. Πρὸς τὸ ὑφ' ἑτέρω λεγομένω γίνεσθ] vel

vel τῷ leg. vel λεχρίῳον. Sed illud potiùs. ϑεὸς πρὸ λεχρίῳου γίνεδς. sicut ϑεὸς τῷ εἰρηνίῳ λόγῳ ἔῃ). Plato in *Phædone.*

Ἀπαρενδυμήτως] *non negligendo*, sive, *animum minùs advertendo & intendendo eis quæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπαρενδύμητον. Vide *ad L.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἔωδα, ἐπειδάν τις λέγῃ τι, ϑεσέχειν τὸν νῦν, ἄλλως τε, ϰ ἐπειδάν μοι δοκῇ σοφὸς ἔῃ) ὁ λέγων.

Ὡς δίον τε ἐν τῇ ψυχῇ τὸ λέγοντος] Hoc est, quod Plut. *de audiend.* τῇ ϑεσοχῇ καταδυόμενον εἰς τὸν νῦν τὸ λόγε. Et Origen. *ad. Celſ. l.* 1. εἰσελδεῖν εἰς τὸν τῆς λέξεως νῦν. Vide *lib.* 7. § 4, 30.

§ 54. Τὸ τῇ σμήνει] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Ἐι κυβερνῶντει οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύοντας οἱ κάμνοντες ϰακῶς ἔλεγον] Rectè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. quod interpretes tum Lar. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevtiqam sunt assecuti. *Si gubernatori*, inqit, *nautæ, medico ægroti, contradicere, maledicere, adversari volucrint, unde aut à qo alio salutem illi, sanitatem isti speraverint?* Hos itaqe lubentes promptiqe avsculiant, eisqe obsequuntur, qibus cor ineſt, & qibus salus suamet cordi eſt. Plato in *Critone.* Γυμναζόμῳ & ἀνὴρ, ϰ ὕϐρει περίπλων, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ ϰ ψόγῳ ϰ δόξῃ τὸν νῦν ϑεσέχει, ἢ ἑνὸς μόνε ἐκείνε, ὃς ἂν τυγχάνει ἰατρὸς ἢ παιδοτρίϐης ὤν; ἑνὸς μόνε. ϰαὶ φοϐεῖδς χρὴ τὸν ψόγον, ϰ ἀσπάζεδς τὸν ἔπαινον ἕ ἑνὸς ἐκείνε, ἀλλὰ μὴ τὸν ἔ πολλῶν· Δηλαδή. ταύτῃ ἄρα ὑμῖν ϑεακτέον ϰ γυμναστέον ϰ ἐδεστέον γε ϰ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ τῷ ἐπισάτῃ ϰ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ϰαὶ τ' ἄλλα ὕτως, ἵνα μὴ πάντα διέρχωμαι. ϰ δὴ ϰαὶ περὶ δικαίων ϰ ἀδίκων, ϰ αἰσχρῶν ϰ ϰαλῶν, ϰ ἀγαδῶν ϰ ϰακῶν, πότερον τῇ ὑ πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεδαι, ἢ τῇ τε ἑνὸς, εἰ τίς ἐδιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ αἰσχύνεδαι ϰ φοϐεῖδαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους. Τὸ ἑνὸς ἐκείνε δηλαδή. ϰ ἔρρε, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν ὕτω φρονητέον, ὅπη ἐρῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὃ, τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, ϰ αὐτὴ ἡ ἀλήϑεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὅτε ὅσων, ἕν διὰ ὅπ, τοῖς πολλοῖς ἂν ἐπιτρέψας σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δή τισιν ἐξαπάντων, ϰ τούτων τοῖς ἰατρικωτάτοις· ὅτ' ἂν πλέων ἅπασι τοῖς συμπλέουσιν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ ϰυβερνήτῃ· εἰ δὴ ϰαὶ τῶν σμικροτάτων, τέκτονος μὲν τεκταινόμενον, ὑποδημάτων δὲ χρῄζων, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν ἔχ, ἔνδα ἐπὶ ϑεατέων ὁ ἀγὼν ὅδι, σαυτῷ δίδως τοῖς κρίσεως πέρι ἐξουσίαν, ἀφελόμενον αὐτὸν τὸν σοφώτερον ἢ χρὴ σαυτόν; In animo videtur habuisse Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δὴ σε οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνδρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεδαι, ὃς ἂν ἡγῶνται βέλτιος εἶ)· ϰ δὴ ϰαὶ ἐν νόσῳ, ἐν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶ), τούτῳ μάλιστα πείθονται· ϰ ἐν πλοίῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν ϰυβερνικώτατον· ϰ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. vel etiam, qod ex Astyagis persona Xenophon ipſe, *Cyri instit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται σοφὸν τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς εἶ), τούτῳ ἄνδρωποι ὑπερηδέως πείθονται· γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦθ' ὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, ϰ δὴ ϰ ἐν τοῖς ϰάμνουσιν, ὡς ϑεθύμως τοὺ ὀπιτάξοντας ἕ, π χρὴ ποιεῖν ϰελεῦσι, ϰ ἐν διαλάτῃ ἕ, ὡς ϑεθύμως τοῖς ϰυβερνήταις οἱ συμπλέοντες πείθονται. Aristonymus in *tomariis*, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τῷ πλεῖν πείθεδαι δεῖ τῷ ϰυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογιζομένῳ διωαμένῳ βέλτιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅσοις ἐν ϰαθόλε τῷ περὶ βίον ἐπιϛήμων ϰέκτηδαι, τί ἄλλο ἢ τοῦτο ἔῃ) δεῖ τὸν διαπόντιον; πῆς γὰρ ὅζιν ἐν νηῒ ϰύριος & ὁ ϰυβερνήτης. διὰ τί; ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιῶται. Pie Ambros. *in Psal.* 37. De Deo medico cœlesti summo, *Ipsi nos committamus, parati qo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis sui qomodò curandus sit. novit medicus qæ singulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, qo curari ager debeat, & ille fastidit, discedit medicus, agrumqe relinqit. vides cum qi curari velit, omni modo medico acqiescentem.*

§ 56. Πόσοι μετ' ὠν εἰσῆλδον] *Qot ante me è vita exierunt, qibuscum ego unà intraveram?* Ità *lib.* 4. § 3. ὅσων ἤδη μεταϐολαῖς αὐτὸς παρατετύχηϰας; Cur ergò exire me molestè feram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλδον, dum venerunt, vertit, sensum pervertit.

§ 57. Ἱκτρίῳσι τὸ μέλι πικρόν] Sext. Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς πλησίον ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ἡδὺ γλυϰάζει τοὺ ὑμαιόνλα, ἢ ὅτι τοὺ ἱκτερικὸς ἐ πικράζει. Cavssam reddit apud Svidam nescio qis non de melle solúm: Τοῖς ἱκτερίῳσι πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ τὴν ὑγρότητα τὴν περὶ τὴν γλῶτταν τοῦτον ἔχειν τὸν χυμόν. & dissertiùs de melle Alex. Aphrodiſſ. *problem l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πᾶν γλυϰώτατον, τοῖς ἱκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴ πικρὰν ἔχοσα πλεονάζοσα ἐν παντὶ τῷ σώματι, ϰ ἐν τῇ γλώττῃ. τὸ ὖν μέλι ἐδυόμενον τὴν ὑγρασίαν πικρὸν χυμὸν ἀναϰινεῖ· ϰ ἡ γεῦσις λοιπὸν ἀντιλαμϐανομένη τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντασίαν ποιεῖ τὸ νομίζεδαι τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Constantinopolit.* Οὐχ ὕτω δοκεῖς, φησὶ, τοῖς πολλοῖς, ἀνδρωπε. ἡ γῆ ἡ δοκεῖ τοῖς ἰλιγγιῶσιν ἱσταναι, τοῖς ἢ μεθύσι πλέειν οἱ ναῦται; ἀλλ' ὐϰ ὀπὶ ϰαθ' αὑτὸ ϛαδίζειν ἢ ἀφιπτάπωδες; τὸ μέλι ἡδὺ πικρὸν ὄζιν ὅτε ϰ δοκεῖ νομίζεται, ὑγιαίνε τε ϰ ϰακῶς διαϰειμένοις; ἀλλ' ἡ παρὰ τοῦτο τὰ πράγματα ὕτως ἔχει, ὡς δοκεῖ τοῖς πάσχουσιν. Idémqe de pace 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ἔφην ἐγὼ τοῖς ἐρίζωσιν, ϰ ἡ πατρὶς κινεῖται ἢ τοῖς ἰλιγγιάσι.

ὥστε καὶ πλειστοκτονώτατα, τῶν περὶ ὀφθαλμῶν πάθος ὅτι τὸ ὀφθαλμιᾶν βαίνουσι.

Λυσσώντων τὸ ὕδωρ φοβερόν] *A cane rabioso morsis, ubi parùm occurſum eſt, ſolet aqæ timor naſci. ὑδροφοβίαν Græci appellant.* Celſus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Inſanabilis ad hoſce annos rabidi canis morſus, pavorem aqæ, potúſque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in ſomnis indicatum narrat, qo deinceps complures ſervati ſint. Idémqe è cane ipſo petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Eſt limus*, inqit, *ſalivæ ſub lingua rabioſi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utiliſſimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Mali rationem hanc, (ut omittam qæ longiuſculè petita Caſius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forſan veróqe propiorem aſſignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *ſerm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in ſpeculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipſius, cujus imago menti obverſatur, ſpeciem. qi & eodem loci refert, philoſophum qendam hoc malo correptum generoſo animo obſtitiſſe, atqe aqam admiſiſſe, proverbiale illud ſibi accinentem, *Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφάειον καλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παισὶ μὲν γὰρ σφᾶιρα καὶ τροχοὶ διὰ σπουδῆς εἰσι. de *ſimia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

—καλός τις
Πίθων παρὰ παισὶν ἀεί.

Itaqe Attici *κατ' εὐημερισμόν τινα ſimias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὥσπερ οἱ περὶ καλλίαν ἐν τοῖς οἴκοις ἔχοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Ariſtot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφᾶιρα μὲν γὰρ ἢ λήκυθος ἢ καλλίστρ, ἔχει μεγαλοφροσύνειαν παιδικῶν δώρων. ἢ δ' ὅτι τιμᾷ, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δοκεῖ σοι ἐλαττον ἰσχύειν τὸ διεφθαρμένον] Vide *ſuprà* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9 § 40.

§ 58. Οὐδεὶς κωλύει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παρὰ τὸν ὑποδάντα χῆνας καὶ φύσιν. μή τις σε κωλύσει ὑποδεῖσθαι; ὑδρεῖς. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως] Vide *l.* 2. § 21. ſed & Dominum Chriſtum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἱοί εἰσιν, οἷς θέλουσιν ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4 § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' ὅτα περιγένηται] *Qnam ſint, qæ obſeqio ſuo aucupantur, & ut ſibi contingant atqe obveniant, hac ratione eniuntur.* περιγίνεσθαι enim iſtic *obvenire contingere*; non autem *ſupereſſe*, qod Xylandrum fugerat. Dio Pruſ. *orat.* 4. poſt ea qæ *ad l.* 5 § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτῷ καὶ ἄλλα τινὰ περιγένηται. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem ſententia verbo ſimplici uſus eſt. Ὅρα δ' ὅπως ὂν γένηται. *conſidera qibus rationibus fiant*, i. e. *obtineantur, obveniant iſta.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' ὅτων ὑπηρεσιῶν] qàm ſervilibus, fœdis, turpibus miniſteriis iſta ambiant, illos demeerantur. Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτοῦντί τινι, ὅτι Φιλόστοργος οὐτυχεῖ, ἤθελες ἂν σὺ κτᾶσθαι παιδάς; μὴ γένοιτο, φησίν, ἐπεὶ τί ἡμέρ. τί ἂν ἀγανακτοῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀντ' ἢ πωλεῖ; τί μαχείρης τὸν διὰ τόπων, ἃ σὺ ἀπεδόχω, κλάμενον ἐκεῖνα; Idémqe *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάγκη τὸν γραῶν ἐρᾶν, καὶ τῶν μειρακίων, καὶ εὐνούχων, καὶ ἀποπλύνειν, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσοῦσαν θεραπεύειν, ὡς δῆλα, ἅμα δ' ἀποθανεῖν ευχομένην, καὶ ἰατρὸν διαλεγόμενον, εἰ ἤδη διαπέμπεται ἔχουσιν ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τόπων καὶ σημαιῶν ἀρχῶν καὶ πυθῇ, τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δῆλον καθαρίλλᾳ, ἵνα μηδ' ἐλαθίρων δῆλος ᾖ. Ammian. *hiſt. l.* 14. *Dici non poteſt qâ obſeqiorum diverſitate colantur homines ſine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum ſervitus dubia eſt, qi cupiditate peculii nullam conditionem recuſant duræ ſervitutis? hæreditatis ſpes qid iniqitatis in ſerviendo non ſuſcepit? qem nutum locupletis ſenis non obſervat? logitur ad voluntatem; qicqid denunciatum eſt facit: aſſentatur, aſſidet, muneratur, miratur. qid horum eſt liberi? qid denique non ſervi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique ſervi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

—turdus
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino ſene; dulcia poma,
Et qoscunqe feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet, venerabilior Lare, dives.
Si qamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; nè tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Magna minúrve foro ſi res certabitur olim,
Vivat uter locuples ſine gnatis, illius eſto
Defenſor: famâ civem cauſſâqe priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundáve conjux.
Ninte puta aut Publi, (gevdent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Fus anceps novi, cauſſas defendere poſſum.
Eripiet qivis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum caſſâ nuce pavperet. hæc mea cura eſt,
Nè qid tu perdas, neu ſis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: ſis cognitor ipſe.
Perſta atqe obdura; ſeu rubra canicula findet
Infantis ſtatuas, ſeu pingvi tentus omaſo
Furius hibernas canâ nive conſpuet Alpes.

Senex orbus ille Plavtinus in *Milite* 3. 1.

Qando habeo multos cognatos, qid opus ſit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte eoguatis dicam, inter eos partiam:
Illi apud me edunt, me curant, visunt qid agam, ecqid velim:
Priusqam lucet, assunt: rogitant, noctu ut somnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificant? dant indè partem mihi majorem, qàm sibi:
Abducunt ad exta: me ad se ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miserrimum se retur, minimum qi misit mihi.
Illi inter se certant doniis. ego hæc mecum mussito:
Bona mea inhiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora sunt, qæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibusdam. *Audio præterea in senes & anus absqe liberis qorundam turpe servitium. ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ suscipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsqe labiis, an commodiùs habeat, sciscitantur. & si pavulum senex vegetior fuerit, periclitantur; simulatâqe lætitiâ, mens intrinsecus avara torquetur. timent enim nè perdant ministerium. ô qanta apud Deum merces, si in præsenti pretium non sperarent? qantis sudoribus hæreditas cassa expetitur? minori labore margaritum Christi emi poterat.*

Ὁ αἰὼν πάντα καλύψει.] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει.

Ad Librum VII.

§ 1. Ἀλλ' ὄζιν ἡ καχία; τοῦτ' ὄζιν ὁ πολλάκις εἶδες.] Et *mox*: ὧν μεζαὶ ἰσορίαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ ὑπόγυοι. Senec. epist. 97. *Erras, mi Lucili, si existimas nostri seculi esse vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia qæ objicis suis qisqe temporibus. hominum sunt ista, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & fient, & facta sunt ista.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi seculi sui mores contaminatissimos acerbiùs pavlò proscidisset; *Itaque sic fiamus,* inqit, *nè in nostro seculo culpa subsidat. hoc majores nostri qesti sunt, hoc nos qerimur, hoc posteri nostri qerentur; eversos esse mores, regnare neqitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea est Flacci qerimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos neqiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

At ista, inqit ille, *stant loco eôdem, stabúntqe, pavulum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, qos æstus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum vestigio tenuit. non expectant uno loco vitia; sed mobilia, & inter dissentientia tumultuantur, pelluntque invicem fugantúrqe. Caterùm idem semper de nobis pronunciare debebimus, malos esse nos, malos fuisse; invitus adjiciam, & futuros esse. Erunt homicidæ, tyranni, fures, adulteri, raptores, sacrilegi, proditores.* Et, *epist.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones feret.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὧν φοβὸς ὁ κόσμος.

Ἄνω κάτω, τὰ αὐτὰ.] Vide *l.* 4 § 32. & *l.* 5 § 46.

Οὐδὲν καινόν.] Solomon, *Eccles. c.* 1. *v.* 9. *Id qod fuit, idem est cum eo qod futurum est: & id qod factum est, idem cum eo qod fiet: neqe est novi qidqam sub sole. Estne aliqid de qo dici possit, Ecce hoc novum est? imò jam fuit per secula, qæ ante nos fuerant.* Tertull. *de resurr. c.* 12. *Qodcunqe convenerit, fuit: qodcunqe amiseris, nihil non iterum est.* Arnob. *l.* 1. *Novi fit nihil: vetera sunt omnia, & nullis antiqitatibus inavdita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epist.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum est jam dictum, qod non sit dictum priùs;

Hoc argumento fabulas poeticas eversum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα δ' εἶδη καὶ μορφαί εἰσι λεγόμενα, ἃ νῦν οὐκ εἰσὶ, τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο· εἰ καὶ τότε, καὶ ἄλλοτε ἐγένετο, καὶ νῦν τε γίνεται, καὶ αὖθις ἔσαι. Lavdátqe illud Melissi & Lamisci Samii, Ἔστιν ἃ ἐγένετο, καὶ νῦν ἔσαι· qanqam illi forsan scripserint: ἔστιν, ἃ ἐγένετο, νῦν καὶ ἔσαι. De vitiis morbisqe pariter Diogenianus apud Plut. *Sympos. l.* 8 *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσήμω, ὅις καὶ ζῶμεν· ἴδια δ' οὐ ἀσθρμαία νόσων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι ποιοῦσιν ἡμᾶς, καὶ πολὺ πρὸ ταῦτα πλημμελεῖται τῷ φύσιν ἐπιλαβέσθαι· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινῷ τινα καὶ πάρεργον ὁδὸν βαδίζει καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τῶν παλαιοῖς ἀνιχόρητον ἐξεύρηκε κακίας εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone*:

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non ista nunc dierum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ σωθῆ ὀλιγοχρόνια] leg. transpositis

vocabulis, π. σ. χ. ὀ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14. Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *aboleri non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φαντασίαι λογικαί, ἢ ἐξ λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσίν) ſive ὑπολήψεις, utì ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶσαι τὰς ἐπιθυμίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 3. *v.* 5. & νέκρωσιν μελῶν, ut δυσμάτων Marcus, in ὀνειροκριτικοῖς Aſtrampſycus,

Νεκρὸς ὁρᾷ, νέκρωσιν ἔχεις μελῶν.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρεῖν] leg. ἃς, φαντασίας nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam ſub cineribus igniculi, ſopitæ quodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi volueris. Ità Pavlus Timotheum monet, *epiſt.* 2. *c.* 1. *v.* 6. ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ.

Διώκαμαι περὶ τούτου ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 52. Ἔξεστι περὶ τούτου μηδὲν ὑπολαμβάνειν. eſt autem ὃ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, quod ὁλῷ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὰ ἔξω] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πράγματα οὐχ ἅπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἕστηκεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τοῦτο παῖδες, καὶ ὀρθὸς εἶ] Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum: dicet fortunatiorem ſibi videri, qi omnia rerum adverſarum onera rigidâ cervice ſuſtollit, qi ſupra fortunam exſtat. non mirum eſt in tranquillitate non conuti: illud mirare, ibi extolli aliqem, ubi omnes deprimuntur; ibi ſtare, ubi omnes jacent. qid eſt in tormentis, qid eſt in aliis qæ adverſa appellamus, malit hoc, ut opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: qorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub qolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum qæ ferenda ſunt, diſplicet. nam qicqid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non queritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe oneri ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἑώρας] *qas antè vidiſti.* ἃς Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eòdem modo intuere nunc, ubi vacillarè te ſenſeris, qomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis ritè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐχεγγράφως βλέπε.

Ἀναζῶναι] *reviviſcere* qodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph. c.* 5. *v.* 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atqe hoc eſt, μέρος ἔχειν ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal. c.* 20. *v.* 6. *partem habere ſuam in reſurrectione priore:* illâ nimirum, qâ οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἀκούσαντες, ζῶσιν. Joan. *c.* 5. *v.* 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Ποικίλη καινοτομία] Varia viliáque varia coacervat; qibus paria geminâque fermè vult ea eſſe pleraqe, qibus hominum vita conteri ſolet. conſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliqam voluptatem, qòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Αἱ ἡ κάτω παιδιαὶ αὗται, καὶ τὰ γίνη ταῦτα τῆς θεοφιλοῦς ζωῆς ἡμῖν τῆς σκηνῆς γίνεται παίγνια. Et *in Cæſar. fr.* Παίζετε ὑμῖν παιδιὰς ἐκείνῳ καὶ λῆρος ἦν, ὅσις ἦν τοῦτο χρυσόμφια, τὸ χρυσιοῦν καὶ εἶδ) καὶ ὀρομάζειν. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ἐπὶ σκηνῆς καὶ ἄλλοις παίζειν τάχα πλουμίου τε καὶ καταλυομένης, τάχα δ' ὀθνειομένης ῥᾴον ἢ συνισταμένης· ὡς εἶδ) ἰδεῖν ἐν τῇ πολλῶν τοῦ βίου μεταβολῶν, καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω μεταπτώσεως εὐστοχίας μόνον ἡ ἴδιον ἀγαθὸν καὶ παραμένον ἀσφαλῶς, ἢ εὐσέβειαν. & mox: τοιοῦτος ὁ βίος ἡμῖν ἐν ζώοις θεόφατος, τοιοῦτο τὸ ἐπὶ γῆς παίγνιον, ὃν ὅταν ἡδέως, καὶ ἡσυχίως ἀναλυθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεπτικοὶ] *velitationes, haſtiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. δορατίζομαι, δόρασι μαχόμενοι. Heſych. & indè δορατισμοὶ pro *velitationibus.* qia velites haſtis levioribus, ſive jaculis utebantur, utì videre eſt apud Liv. *biſt. l.* 8. & *l.* 26 & *l.* 36 & Veg. *de re milit. l* 3. *c.* 16. Erant autem *velitationes*, vel *ſeriæ*, ut hoſtiles, præliorum qaſi præludia qædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, qibus tirones ad munia bellica idonei magis redderentur. indè ad *concertationes* qalvis tranſlatum eſt vocabulum. *l.* 4. *c.* 3. διαδρεπτόμενοι. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀσφύεσιν ἐρρυμμένον] Ità Apoſtolus *ad Philip. c.* 3. *v.* 8. præ ſide juſtitiáque Chriſtiana, veráqe ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυνίδια dicta, ſi Grammaticos audimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina.* Σκύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ δ' ἐντέρων ἐκβλήματον. Etymolog. atqe ità accipiunt interpretes plerique. eodémqe facit qod Apul. *florid.* 2. qi Cratetem ait *rem familiarem abjeciſſe, velut omus ſtercoris, magis labori qàm uſui.* vel etiam ea qæ *canibus* projici ſolent. Σκύβαλον, τὸ τοῖς κυσὶ βαλλόμενον, κυνίδιόν τι ὄν. Svid. atqe ità uſurpavit Ariſto in *epigram. anthologg. l.* 2. *c.* 33. ubi poëta avt literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, abigens, ad felicioris ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συχνὸν ἀπὸ σκυβάλων, *cœnam frequentem langámqe ſatis ab eis qæ canibus projiciuntur, reliqiis.* Verùm de vocabulo iſto, qòd latè patet, & nos latiùs alibi. Oſſium autem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, qia ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, socium, quem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist.* 22. *ad Basil.* κυσὶ βρῶμα ῥιφὲν ἐν μέσῳ καὶ ἀλλήλων ὀπίζειν. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μανύειν, osse objecto canes inter se committere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóque perhibetur. de qo alibi diximus.

Ψαμίον εἰς τὰς τῶν ἰχθύων λεξαμένας] leg. λεξαμβάς. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim λεξαμβὴ *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, aut etiam, si cum Frontino loqui libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc autumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè λεξαμβαὶ, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib.* 5. ὥστε πᾶσαν οἰκίαν σχεδὸν λεξαμβὰς ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib.* 1. *q.* 54. Ἐὰν εἰς θερμὸν λεξαμβεῖον καταβῇ τις. *si qis in calidum lavacrum aut solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l.* 10. *c.* . τοὺς ὕπνους ἰσχνοὺς ὑδρὶς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν λεξαμβεῖον. id est, κολυμβήθραν, *in piscinam.* Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἀκύων ἦν, τῷ ματεῖν τῷ τε φωνεῖν καὶ τῷ ἀκύοντος, ἄρρεν, πλατυμμύς σφαιροειδῶς, εἶτα κυματώμυς, ὡς κυματοῦται τὸ ἐν τῇ λεξαμβεῖῳ ὕδωρ καὶ κύκλῳ ἴσον τῷ ἐμβληθέντος λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, καταφυγὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τὴν ἱερὰν τράπεζαν οἰκέτης (leg. ἱκέτης) καθῆστο. —— τὸ δὲ δὴ δεύτερον εἰς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκον, εἰς αὐτοῦ τι τοῦ θείου λεξαμβείου ἐκπαίων ἐκάθητο, ἵνα μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χριστιανοὶ σέβειν. qo loco Svidas λεξαμβεῖον intelligit mensam sacram, τὴν τράπεζαν τὴν τὰ θεῖα δεχομένην· errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ εἰς τὸν λεξαμβεῖον in Sophiæ sano se contulerit. Svidæ παρόραμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse; cùm λεξαμβεῖον *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τῆς ὑπονόμου, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom.* 17. accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos eam in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία λεξαμβὴ nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem *βαπτισίμειον* & *κολυμβήθραν* patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satis discere licet, *qi de re rustic. lib.* 3. *c.* 17. narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem escis, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satis erat illum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosea esuriant asini: & qidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, bordco non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii pisciculos minutos aggerebant freqenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Additqe: *Celeriùs voluntate Hortensii ex eqili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de agrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabat, nè servus æger, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l.* 12. *c.* 1. refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δὲ ταῖς θείαις κρίσεσι μόχθειαν παρεσκευάσειν τῷ τοῦ θεοῦ δυομένων καὶ ὀρθῶς δὴ καὶ τοὺς ἰχθύας ἀθρόους φοιτᾶν, ὁπόταν κλαγγὴν ἀκούσωσι τροφῆς καὶ χαίρειν τοὺς δύοντας, καὶ τῶν τότε παρόντων ἕκαστα πεδίον εἶ σφισὶν ὅπως ἀγαθόν. Idémqe *l* eôd. *c.* 30. χαιρήσειν δὲ ἰχθῦς, καὶ ἀκούοντας τῆς κλήσεως, καὶ τροφὰς ἀσμένως λεχθέντος, πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ τρέφονται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, qàm ad veficam pertinere.* Sed & τὰς τῆς γαστρὸς λεξαμένας. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l.* 4. § 16.

Μυρμήκων παλαιπωρίαι καὶ ἀχθοφορίαι] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus; *de tranq. c.* 12. *Inconsultus illis vanúsqe cursus est: qalis formicis per arbusta repentibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυῖλίων ἐπλομιδίων διαδρομαὶ] Ità de eiſdem Horat. *ſerm. l.* 2. *ſat.* 6.

Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare. —

qibus ille opes confert, earúmque uſufructuarios. Vide *l.* 11. § 22.

Σιγιλλεῖα νοεμασταίμφια] Gloſſ. *ſigillari.* Νοεμάσιοι. forſan, *ſigillaria.* Νοεμάσια. vel etiam, *ſigillarii.* Νοεμασίαι. *Sigillaria*, ſive *ſigilla*, parva ſunt ſigna, icunculæ ſive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l.* 1. ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c.* 10. ſubjicit, *c.* 11. *Quaſi verò ſapiens quisquam ſigillaria, quæ luſum reptanti adhuc infantiæ oſcillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adſcribere.* & in fine capitis, *ſigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l.* 5. *c.* 5. de Claudio: *Tiberius patruus petenti honores, conſularia ornamenta detulit: ſed inſtantiùs legitimos flagitanti, id ſolùm codicillis reſcripſit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria miſiſſe ei.* Senec. *epiſt.* 12. *Ego ſum Felicio, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum, cui ſolebas ſigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c.* 12. *Ut autem tantum ſigillarium extrinſecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c.* 12. *Cùm perinde faciant nationes, adoratis ſigillaribus ſuis reſidendo.* Arnob. *contr. gent. lib.* 6. *Deos eſſe ſigillaria ipſa cenſetis. Sigilliola* eidem *lib. cod. In ſigilliolis parvulis contrahere ſe Deos, & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari: at verò in vaſtis porrigere ſe longiùs atque in maximitate producere.* Porrò ſigillaria νοεμασταίμφια, ut Marcus hîc, ſive ἀγάλματα νοεμάσια, ut Herodot. *l.* 2. & Lucian. *de Dea Syria*; ſunt ſigilla ità concinnata, ut nervorum ſive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citráque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque ſubinde varias exprimerent. Ariſtot. *de mund. c.* 6. καὶ οἱ νοεμασίαι μίαν μίαν ὁπαπασάμφοι, ποιῶσι καὶ αὐχένα κινοῦντες καὶ χεῖρα τὸ ζῶον, καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμὸν, ἔστι δ' ὅτε πάντα τὰ μέρη, κατά τινα εὐρυθμίας. Quod Apul. *de mund.* Etiam *illi, qi in ligneolis hominum figuris geſtus movent, quando filum membri quod agitare ſolent, traxerint, torquebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad miniſterium præſtò erunt, nec invenuſtè totus videbitur vivere.* Erant ea pleraumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *ſerm. l.* 2. *ſat.* 7.

—*nervis alienis mobile lignum.*

Verùm & argentea quandoque. Petron. in *ſatyr. Larvam argenteam attulit ſervus, ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur hanc cùm ſuper menſam ſemel iterúmque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret*, &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ freqenter eſt uſus. Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 6. § 16. Uſus eſt & Clemens Alex. non ſemel. ſic enim *ſtrom. l.* 2. Νοεμασταίων ἡ ἡμῶν, ἀψύχων δίκλων, φυσικαῖς ἐνεργείαις, τότε ἀκίνητον παρέχει, ὁρμή τε ἡ σεσυμμένη τούτων· καὶ ἐκεῖ ἔγωγε ἐνοῶ ζῶον τοῦτο, ὃ τὸ ὁρμητικὸν ἀναγκαίως λελόγχεν ὑπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτίας κινούμενον. Vide & eund. *ad l.* 12. § 19. Iſta autem figillaria νοεμασταίμφια inter res ludicras nec ullo in pretio atque æſtimatione habendas jure merito recenſet Marcus iſtîc. Itaque Siracuſanus ille in Xenophontis *ſympoſio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atque hôc præcipuè gloriabatur, qòd hâc ratione ſtultis hominibus illuderet; ὅτι γὰρ, inqit, τὰ ἐμὰ νοεμάσια θεώμενοι ηδέως με. Solenne habebat, qocunque terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, φρεάτων δ' ἀφορίαν, *fructuum copiam, mentis inopiam*, loci incolis comprecari.

Εὐμφῶς] *placidè.* ità *l.* 8. § 47. ἀπιθι ἐκ τῆς ζωῆς εὐμφῶς. Sed ἀσμφίως, *lubenter.* De veré Chriſtiano Clemens *ſtrom. lib.* 4. Ἀσμφέστατα τὸν δὲ τοῦ βίου ἀπολυθήσεται· χάειν ἴσως καὶ πρὸ τῆς αἰτίας παρεχομφίου τῆς ἐνθένδε ἐξόδου, καὶ πρὸ τοῦ ὑπὸ βυλῆς τεχνασμφίου ἐγνωκὼς, σεφάσιν ἔυλογον λαβὼν, ἣν ἐκ αὐτῆς παρέχων, ἑαυτὸν ὑπαδέξαι, ἕς ὄδι, πρὸ μφὸ δ' ὑσαμφῶς, δι' ἀγάπης ἡ κυείφ. indè ἀσμφίζειν Marco, *l.* 5. § 9. & *infr.* § 27. Vide ad § 58. ubi ἀσμφῶς Plutarchus, qod ἀασταίως Herodotus dixerat.

Τοσούτῳ ἄξιόν ἐσμεν] Vide *l.* 5. § 16.

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l.* 6. § 53. non eſt autem κατὰ λέξιν hîc *verbatim*, utì interpretes opinati ſunt: ſed *in ſermone*, ſive *in oratione, inter loquendum.* ut καθ' ἑκάστην ὁρμὴν, *in omni conatu*, ſive *molitione.* Sed nec ὁρμὴ ἑκάστη, ſed τοῖς γινομφοῖς παρακολυθεῖν, non *omni conatui*, ſive *propoſito*, ſed *in omni conatu* ſive *propoſito, eis quæ fiunt*, ſicut *in ſermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρακολυθεῖν] qod *infr.* § 30. συμπαρεκλέγειν τῇ νόησιν. Vide *ad l.* 2. § 8.

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁρμὴν] hæc eſt ἐπιφορὰ illa καθ' ἑκάστην πρᾶξιν, *conſideratio* ſive *actionis* ſive molitionis cujuſvis, de qa *ſupr. l.* 4 § 32. & *infr.* § 30.

Καὶ ἐπὶ μφὸ τῆ ἑτέρᾳ] avt iſta loco mota ſunt, avt ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, qæ ad membra priora pertinent, Marcus ipſe ſubjunxit. itaque in vertendo priùs dictorum ordinem ſeqi præoptabam.

Ἐπί τινα σκοπὸν ἡ ἀναφορά] Vide *l.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37.

Τί τὸ σημαινόμφιον] Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Cùm uniuſcujuſque verbi naturæ fini duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum ſit impoſitum.* —*Priorem illam partem, ubi, cur & unde ſint verba, ſcrutantur. Græci vocant* ἐτυμολογίαν: *illam alteram* τὸ σημαινομφον

μανικοῦ. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, qod neqeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Ἀλλὰ πότερά σου μὴ ζήτει καὶ ἰσχυότερά σου μὴ ἐξέταζε qod Junius vertit, *Difficiliora captu tuo nè qeras temeré: & valentiora viribus tuis nè exqiras insipienter.* Phaetonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, τοῦ, μὴ δίγης ἄπειρος ὤν,
Μηδ' ἁπαλῆς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ab parce habenas tangere ignarâ manu,
Currúsque, fili, scandere eqstandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἰσωφρόνησας, ὦ φροσβύτα, τὴν κατάσιαν
Τὴν δὴ λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τὸ ἱππικόν.
Pol, senex, parùm sapuisti, qi tam citò stipendium
Hoc eqestre sumpsisti, priusqam rectè eqitare didiceras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, aqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.——

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere neqiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι. *Homo iste ædificare cœperat, verùm perficere non valebat.* Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψῆφον καταπίνειν, σωτάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἰδίαν. Διὰ τοῦτο ἐμέσαν, ἢ ἀπεπλύσιν· εἶτα φόβοι, καὶ κατέῤῥοιαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν γὰρ δυνάμιν ἀναλάβῃς τὸ πρόσωπον· ἢ ἐν τούτῳ ἠμιόνησας, καὶ ὃ ἐδυνάσω ἀπαπρᾶσαι, παρέλιπες. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ] Ità Ulodes *Odyss. φ. v.* 152. ubi arcum Ulyssem intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ ταμέω ——

vel ut Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

——ἢ δύναμαι ταμέσαι· λαζέσθω δ' ἄλλος.

Ἐὰν ἄλλος τοῦτο μὴ κατάσχῃ] Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ σοὶ ἀπέρηγεν σοι, ταῦτα διανόου. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe curæ,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Περισπαραλαζὼν τὸν δυνάμενον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἐμπειρον ὄντα, δεῖ πρὸς ὃ χρὴ ἕτερα πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοῦ μᾶλλον δυναμένου.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὲν πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4 § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δ' τότε ὑμήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare & largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μυρίων δ' μάλιστα τίειν ἱερὸς ἀοιδὸς·
Ὄφρα κε κ' ἐν αἰδλο χαρυμμύκος, ἐδλὸς ἀλύσας,
Μηδ' ἀχλὺς μύρηαι ὀπὶ ψυχᾷ Ἀχέοντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat.——

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicet, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion qidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & manfura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum munere datum est, aut facere scribendi, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis &*

præter quæ coleris. Refert Seneca *ep.* 21. Subjungitque. *numquid ergò mentitus est? quis Idomenea nôsset, nisi Epicurum illum suis literis incidissent omnes illos magistianas & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistolæ non sinunt. nihil illi profuisset gener Agrippa, & Tiberius progener, & Trusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac se diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

De Nisо & Evryalo Æn. *l.* 9.

§ 7. Μὴ ἀσχόλει βοηθήσῃ &] Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: qia quæ hîc dicuntur, eódem pertineant, qò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, qò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. qod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè avtem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, qod & in proverbium jam abiit, *Iliad.* κ.

Ζωή τε δὴ ἐχομένων.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l.* 9. *ep.* 7. & *ad Attic. l.* 9. *ep.* 4. Sed & Aristot. *polit. l.* 3. *c.* 12. Τῶ ἢ ἑνὸς οἱ δύο ἀγαθοὶ βέλτιους (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c.* 4. *v.* 9.) τοῦτο γάρ ὅτι τὸ,

Ζωή τε δὴ ἐχομένων.

Idémque *ethic.* 1 8. *c.* 1. Ζωή τε δὴ ἐχομένων, τοῦτον καὶ πρόξει διωκτότερον. Et Cicer. *offic. l.* 2. *Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, qod de animi virtute víque corporis Sallustius in *Catilin. Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

—*alterius sic*
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l.* 2. § 1.

Ἐπεργεῖν τὸ ἐπιβάλλον] *id qod tibi incumbit, ad se pertinet,* cui est officii & muneris exeqi. ità *l.* 5. § 25. ἃ ἀνθρώπῳ, καθ' ὃ ἄνθρωπός ἐστιν, ἁρμόττει. & *l.* 10. § 24. ὅσα ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *qæ unicuique conveniunt, ad eúmque pertinent.* Herodot. *l.* 4. Ἀπολαβόντες τῆς κτησίου τὸ ἐπιβάλλον. *Servitam facultatum, qæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολάχετε τῆς κλησίου τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas *Evang. c.* 15 *v.* 12. Δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, qæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς δὴ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. *fortunæ cum aliis nobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tulisse.* Sed & μοῖραν ἐπιβάλλουσαν, Procop. *Gothic. l.* 1. ἢ τὴν Γότθων ἐπιβάλλουσαν ἐν Γαλλοις μοῖραν λαβόντας. *acceptâ, qæ apud Gallos ad ipsos pertinebat,* portione. Basil. Cæs. *in Psal.* 1. Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ πυγχάνων, ἅπαν μανθάνεις, ἀλλὰ τὸ ἔλαττον τῆς ἐπιστάσεως· ὁ δὲ συμπαρῶν τὸ ἐπιβάλλοντα, καὶ ἀναπρήθητῳ τέλει τὴν ἑαυτοῦ κατακλείσας, ἅτε ἤδη ἀσφαλῶς μανθάνεται. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ σῴζει τὸ αὐτοῦ ἕκαστον. διὸ τὸν μὲν ἄρχοντα πλείονα ἔχειν δεῖ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· τὸν δ' ἄλλον ἔνιστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτῇ· *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας πυγχάνει τὸ πλεῖστον κοινόν· σῴζει γὰρ ἴδιον μάλιστα φροντίζων· σῴζει δὲ κοινῶν ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει πλεῖστον, ὅσον πὲρ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τῇ πρέπειν καὶ ταύτας. *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l.* 3. *c.* 4. καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σωίζει, καθ' ὅσον ἐπιβάλλει μέρος ἑκάστῳ τῷ ζῆν καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea qòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τοῦ προλαβεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ εἰσιόν, ἥξει, κἂν μὴ προγνῷς· εἰ δὲ λυπηρόν, τί σοι τὸ κέρδος προδιαπαθεῖν τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Ausonius.

Certa si decreta sors est, qid cavere proderit?
Sive sint incerta cuncta, qid timere convenit?

Senec. *epist.* 74. *Si verò aliqod timetur malum, eò perinde, dum expectatur, qasi venisset, urgetur: & qicqid nè patiatur timet, jam metu patitur. qemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: qædam enim segnitia inest & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò anteqam opprimatur malis, qatitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. qid dementius autem, qàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere? qas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqeri? qicunque avlerit post qinqagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

§

medium ſpatium tranſilierit, & ſe in illam ſeculo poſt futuram ſolicitudinem immiſerit. & epiſt. 24. Quid neceſſe eſt mala accerſere, & ſatis citò patienda cùm venerint, præſumere, ac præſens tempus futuri metu perdere? eſt ſine dubio ſtultum; quia quandoque ſis futurus miſer, eſſe jam miſerum. Item *ep. 98. Calamitoſus eſt animus futuri anxius, & ante miſerias miſer. nil eſt nec miſerius, nec ſtultius, quàm præmetuere. quæ iſta dementia eſt, malum ſuum antecedere?* Vide eundem *epiſt. 13. & ad l. 8. § 33. & l. 6. § 31.*

Ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] Itaque eisdem, qibus nunc es, armis adverſus ea inſtructus. Vide *l. 12. § 9.*

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l. 6. § 38. & l. 10. § 4.*

Σωΐδιος ἱστορῶ] Trahit huc *oratio* illam Homericam *Il. Θ. v. 19.* Ariſtides *orat. in Jovem*; Ἀποῤῥοὴν τῆς Διὸς τῷ πάντων πατρὸς δυνάμεως ἔχουσα ἔχει, καὶ ἀτειχῶς κ' πλῶ Ὁμήρου σειρὰν ἁπασῶν εἰς αὐτὸν διήρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτηται. πολὺ κρεῖττον ἄλυσις αὕτη ἢ κ' χρυσοῦ τινὰ, καὶ εἴ τινα ἄλλων τις ὑπονοήσειεν. Vide *l. 10. § 5.* Greg. Naz. *de pace*, id eſt, Τοῖς τῆς ὑγιείας δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν σωϊζόμενον. Redonanda Clementi vox iſta, *ſtrom. l. 5.* ζεύγης, ὑφ' ἡ σφῶ ὅλων σώσεως. leg. σύνδεσις. Vide *ad l. 12. § 30.*

Συγκατατίθεται] Vide *l. 4. § 45. & l. 5. § 8.*

Συγκοσμεῖ] Vide *infr. § 48.*

Κόσμος εἷς] Vide *l. 4. § 40.*

Νόμος εἷς] Vide *l. 2. § 16.* Clemens *ſtrom. l. 1.* Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ὁ μὲν θεῖος λόγος, τὸ καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀεὶ, ἕν τε τῆς φύσεως, ὅ, τε τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Αἵρεσις κοινὴ] Vide *l. 4. § 4. & infr. § 10.*

Ἀλήθεια μία] Vide *l. 9. § 1.* Julian. *de ſynefm. orat. 1.* Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rurſus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, ἕτω καὶ φιλοσοφία. Plut. *ſympoſ. l. 8. c. 9.* Ἀληθείαν μὲν γὰρ ἁπλῶς ἀδιάδοχος ἡ ἀπειροχρόνος, παρόχεται τὰ πράγματα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεῦον συμφιλονθέει. Sicidem, ut Ariſtot. περὶ ἐρωτικ. *c. 19.* Ἀληθῆ ἀληθεῖ ἐοικότα ἐναντίον ἔϊ), ὅτε δόξαν, ὅτε ἀντίφασιν. ἐναντίοι μὲν γὰ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ ταὐτὰ δ' ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα τε ἐν ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l. 2. c. 2.* ἐξ ἀληθῶν ἐν ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. Qin & qod de virtute idem *ethic. l. 1. c. 6.* Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔχει· τὸ δ' κατορθοῦν μοναχῶς.

Ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, πανταχοῦ δ' οὐ κακοί.

Et Plut. de virt. mor. Ἐγκυρεῖν ὧν περιπλανᾶσθαι δεῖ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλεοναχῶς δ' ἁμαρτάνεται. τὸ γὰρ εὐθὺν τὸν σκοπὸν, ἓν ἔστι καὶ ἁπλοῦν· ἀστοχοῦσι δ' ἄλλοτε ἄλλῳ, ἐκβαλλοντες τὸ μέτριον καὶ περιπολείποντες. idem de veritate, qæ & virtutis genitrix, qam cum virtute eandem (teſte Senecâ ep. 71.) Socrates dixit, veriſſimum eſt. Ità Clem. Alex. *ſtrom. l. 1.* Μία ὀρθὴ ἡ ἀληθεία· ὡς καὶ μία καὶ δυνάμει ἔστιν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἓν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una eſt veritas: prout & virtus una; unique felicitas, qam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una eſt. At erroris multiplex.* Πολυχρόνιος γὰρ καὶ τῷ ψεύδει καὶ ἀτεχνῶς. Theodoret. *therapeut. l. 1.*

--velut ſylvis ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit.--

Flacc. *l. 2. Sat. 3.* Sed Clementem avdiamus, qem transcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ μὲν ψεῦδος μυείας ἐπιτροπὰς ἔχει· καθάρσιοι δὲ αἱ Βάκχαι καὶ τὰ Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ δ' φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἐκάστη ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν· φωτὸς δ' ὄντος, ἀναπλῆ πάντα φωτίζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τοῦ χρόνου τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἐνεργὸς αὐτοῦ δὴ καὶ τὸ παρῳχηκὸς, ἀκριβείας [ἀκριβέος, vel -ιαίως.] σωίζεσθαι· πολὺ δ' πλέον δυνατωτέρα τοῦ αἰῶνος ἡ ἀληθεία σωναγαγεῖν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν εἰς τὸν ἀλλοδαπὸν ἐκπέσῃ χῶρον. Deniqe; Ὁ δὲ τὰ διηκριβωμένα σωθεὶς αὖθις καὶ ἐροπυήσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκριβῶς ἔν ἴσθ' ὅτι κατόψεται τῷ ἀληθείᾳ. Et *in eod. lib.* ὡς ἡ ἑνὸς ὄντος τοῦ εὐδαιμονεῖν αἰτίας πυθόμενοι αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι καὶ ὡς τοῦ Στρωμάτεως ὅτε ἦλθε, τότε πῦρ, βάπτισμά τε καὶ ἐδής· ἕτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rursúsqe ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; qæ qoniam luculentiora ſunt, fuſiùs exhibebimus. Ἐπεὶ γὰρ σκοπούμεθα, μία καὶ δυνάμει ὄντα ἡ ἀρετὴ ταύτῃ ἡ συμβέβηκεν τέτοις μὲν τοῖς περίμασιν ἐγγενομένη λέγεσθαι φρόνησιν· ἐν τέτοις δὲ σωφροσύνην, ἐν τέτοις δ' ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνην. ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμετρίαν ἀληθεία, ἐν μουσικῇ δὲ μουσικῆς, κἂν φιλοσοφία τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικῇ εἴη ἡ ἀληθεία. μόνη δ' ἡ κυρία αὕτη ἀληθεία ἀπαρέγκλητος, ἣν παρὰ τοῦ υἱῶ τοῦ θεοῦ παιδεύομεθα. Fruſtrà igitur ſunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philoſophicam eſſe volunt, qaſi alicubi aliqid verum eſſe poſſit, qod alibi falſum ſit. qam ſententiam, abſurdam ſanè & rationi adverſam, refutantem, & contrarium ei demonſtrantem, vide ſis Caſmannum in *problem. marin.* ad finem *qæſt. 1æ.* Sed qomodo ergò alia, & alia? Avdi Clementem. Ὁ τρόπον φαμὲν μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὁδαχμῆς, τοῦ μὲν ναυκλήρου δοθείσης, λέγεται ναῦλον· τοῦ δὲ τελώνη, τέλος· καὶ ξενίου μέν, τοῦ ξενοδόχου· μισθὸν δὲ, τοῦ διδασκάλου· καὶ τοῦ πεῖσαντος,

πρόκοπτε, ἀδιαλείπτως. Optimè Cicero *Academ. l. 4. Nostra, inquies, sola vera sunt. certè sola, si vera. plura enim vera discrepantia esse non possunt.* Et *de oratore l. 2. Plus uno verum esse non potest.* De *unica* interim *veritate* quæ arguitantur Scholastici, vide apud Alexandr. Halens. *part. 1. q. 15. m. 5.* & Thom. Aqin. *sum. part. 1. q. 16. a. 6.*

§ 10. Ἐναρμονίζεται] Vide *l. 2. § 12.*

Ἐκ τῶν ὅλων λόγος] Vide *l. 4. § 14, 18. & l. 6. § 13. & supr. § 6.*

§ 11. Κατὰ φύσιν ὅτι καὶ κατὰ λόγον] *Eadem*, inquit, *actio creaturæ rationalis est secundum naturam & secundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis est, esse præditum ratione. Sen. *de vita beat. c. 8. Naturâ duce utendum est. hanc ratio observat, hanc consulit. idem est ergò beatè vivere, & secundum naturam.* Sed & ex consequenti, idem secundum naturam vivere, & secundum rationem.

§ 12. Ὀρθός, ἢ ὀρθούμενος] Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qasi dixeritz cogita tecum, uter horum sis, qi rectus ipse consistat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Calavb. *ut* legisse videtur. veritit enim; *Rectus ipse, non directus.* qomodo ferè legitur *l. 3. § 5.* Vide quæ sunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus consistas ipse. vel si labi contigerit, erigentis opem nè spernas. Vide *ad l. 1. § 7. & 14. & l. 4. § 12.* Utriusque horum imaginem haud ineptam subministrat Synesius *in calvit.* Ὡς ὅταν γεωργὸν παῖδες ὀπὸ τῆς ὁρμῆς τὴν ὑπαυόντων φυτὸν συμέντες, ὡς εἰς ὀρθὸν αἴρεσθαι βάλεταί τε καὶ πέφυκεν, ὅσα μὴ κατὰς τοῦτο πρὸ ἑαυτοῦ ἐξιόντα, κοινοῖς αὐτὰ καὶ χάρασιν ὑπαδεῖσθαι. *Plantæ*, inquit, *quædam sponte vi ὀρθαὶ i. e. rectæ crescunt, aliæ quæ sponte nequeunt, arte & ope, sive adminiculis ὀρθᾶσι. i. e. erigi necesse habent.*

§ 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζευγμένα, de qibus tum hîc, tum & *l. 9. § 9.* Marcus noster, sic distingvit Sextus Empiric. *adversus Physic. l. 1. c. 2.* Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ἐστιν ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ σωματομερῶν, τὰ δὲ ἐκ διεζευγμένων. ἡνωμένα μὲν οὖν ἐστι, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ σωματομερῶν δὲ, τὰ ἐκ τῶν παρακειμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον τελούντων συνεστῶτα, ὡς οἰκίαι, καὶ πυρίκοποι, καὶ νῆες· ἐκ διεζευγμένων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐπακολουθούντων συγκείμενα, ὡς στρατιὰ καὶ ποίμνιον καὶ χορός. Plutarchus itidem *in præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζευγμένων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ σῶρον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ σωματομερῶν, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ὅτι φυτὸν ζῶον ἕναστον. Qod Pompon. *digest. l. 41. tit. 3. leg. 30. Tria genera sunt corporum: unum, qod continetur uno spiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia. alterum, qod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se cohærentibus constat, qod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex distantibus constat; ut corpora plura, non soluta, sed uni nomini subjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep. 102. Quædam continua esse corpora, ut hominem: quædam composita, ut navem, domum, omnia denique qorum diversæ partes junctura in unum sunt coactæ: quædam ex distantibus, qorum adhuc membra separata sunt, tanqam exercitus, populus, Senatus. illi enim per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Τὰ μέλη τοῦ σώματος] inculcat hoc Apostolus passim de Christicolis, qod Marcus hîc de omnibus in universum hominibus. *Ad Ephes. c. 4. v. 4.* Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c. 12. v. 5.* Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep. 1. c. 10. v. 17.* Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c. 12. v. 12.* Καθάπερ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ὄντος πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστός, pro corpore Christi politico, non physico sumitur, prout & *ad Gal. c 3. v. 16.*) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἷς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rursus, *v. 27.* Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον ἐκ ἧττον τὰ τοῦ πλησίον, ἢ ἐκείνῳ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἐν ἐσμὲν ἓν χωλῷ καὶ ῥᾳθύμῳ κεφαλὴ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστός· καὶ ὅσῳ ἐστὶν ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἔχας καὶ ἑνάσει, καὶ πόνῳ ἀπαλλαγή. Senec. *de ira l. 2. c. 31. Qid si noccre velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter se membra consentiant, qia singula servari, totius interest: ità homines singulis parcent, qia ad cætum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & custodiâ partium non potest.*

Πρὸς μίαν πνοὴν συμπνέοντα] Vide *ad l. 2. § 1.*

Μέλος εἰμὶ] Ità Sen. *95. Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana conclusa sunt, unum est; membra sumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l. 4. § 40.* Ὡς ἓν ζῷον ὁ κόσμος. Vide & *ad l. 2. § 1, 3, 4, 9.* Verùm restringit hîc ad συσκημα λογικόν. Vide *ad l. 3. § 3.* συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ἐὰν δὲ διὰ τῆς ῥοῆς συνεχὲς μέρος] Verba illa διὰ τῆς ῥοῆς συνεχὲς glossema forsan fuerint. Μέλος autem & μέρος ità Marcus distingvit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l. 2.* qi non *animationis*, sed *configurationis* ratione, istud ab isto disterminat; Ἡ χεὶρ μέλος τοῦ, inqit, ὁ δάκτυλος καὶ μέρος διαφέρει, διότι ἡ χεὶρ μέλη λαμβάνει προσχαρῶς ἐχόντα φυσικῶς, ὀρθώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyss. 1. v. 291.*)

Τὸν δὲ δαμασσάμην πυμάτην —ἢ δ' ἄλλην ἔχει τοιοῦτον· & accuratiùs Aristot. *hist. animal. l. 1. c. 1.* Τῶν δὲ τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια μὲν μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μάλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ὄζιν, ὅσα οὐχὶ μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει ἐν αὑτοῖς ἴδια· οἷ κεφαλή, ἡ σάλος, ἡ χεὶρ, ἡ ὅλος ὁ βραχίων, ἡ ὁ θώραξ. ταῦτα γὰρ αὐτά τέ ὄζι μέρη ὅλα, ἡ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μέρεα. Membrum ergò unumquodque etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλλωπιστικῶς ἐκφαίνει] Imò καλλιπιστικῶς. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil reqiras. Vide *ad l.* 9 § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐτραπέλως τὸ εὐδιάλυτον] Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Λυπεῖ δή τι λέγωσιν, ὡς τὸ ἓν ποιεῖν ἥδιον ὂν τοῦ ἓν πάσχειν. Et *de philoſophorum conſtictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τὸ ἓν πάσχειν τὸ ἓν ποιεῖν, οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρᾶς γὰρ ὑδὲν ἧττον γόνιμόν ὂζιν αἱ χάριτες. ἀλλὰ σαφὲς ἦν ὁ τοῖς Χάρισι τὰ ὀνόματα θεὶς Θ', Αγλαΐαν καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι χάριν πλεῖόν ὂζι καὶ μαθητικώτερον. διὸ τῷ πάσχειν ἓν αἰσθάνονται πολλάκις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῷ ἓν ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποίᾳ γὰρ ἧττον σκοπὸν βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἡδὺ, καὶ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, οὕτως ἀνθρώπου ἓν παθεῖν ἀξίᾳ διὰ χαρίεν ἐφιέμενοι; Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐραμένοις διδοῦσα, οὐ πᾶρ' ἑτέρων ἃ χαίρουσιν αὐτὴ λαμβάνουσα. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνων ἕτερος.

Ὡς αὐτὸν ἐυπειθῆ] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ δοῦναι χρείαν ὁμοίως ἀγαθοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὔτε γὰρ παραδιδοὺς ὁ χρεὼν, μέμψασθαί μοι ὑμᾶς ὡς φιλτάτους, τοῦ πρώτους (ὡς τῇ fortan) χρείας μηδὲν αἰτησαμένους· (αἰτησομένους. culpat enim quòdammodo, qòd nihil priùs petierant.) ἐυχαριστῆσαι δ' οὐ παρόντες, ἠνίκα αἰτεῖσθε, ἅτερ ὑμεῖς μὲν οἱ λαβόντες, δίδοντι ταῖς ἀληθείαις· δέδωμαι γὰρ ὑμῖν χρεὼν πλὴν αἰτίαν. ἐγὼ δ' ἃ μὴ τοσαύτης ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δώσω. τί γὰρ ἀνθρὶ φιλοπέρδιδι κάλλιον καὶ μεγαλοψυχότερον, ἢ δοκεῖν τοῦ ἑαυτοῦ πολίτας ἓν ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Ἓν γὰρ ποιεῖν, οὐκ ἓν πάσχειν, ψυχρότης ἥδιστον καὶ μιᾶδον ὀφείλον αὐτοῦ τοῖς ἓν ποιοῦσι τὸ ἑλληνικὸν, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ δεῖν παρ' ἑτέρων μιᾶδον τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· ὑδ' ὑπὸ κάρδιᾳ φιλεῖν τοῦ δόντας ἑαυτούς· ὑδέ γε μᾶλλον, ἢ τοὺ παῖδας καὶ γονέας ὑπὸ κάρδιᾳ φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ ὄζιν ἀναλαμπάτων σώζειν τοὺ ὡς ἑαυτὸν ὀφείλειν τὰς γνώμας διακειμένους. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede. atqe hoc eſt, qod *infrà* § 74. ὠφελιμώτερον, ἐν ᾧ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθεῖν ἐκ τῆς προσπλάσεως δυσκινήτοις] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μᾶλλον δυσλύτοις τὸ εὐρήματος τύτου, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακκινήτοις μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ προσπλάσεως hìc ſubmoveret, προσεπιπλάσεως ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ προσπλάττω præceſſiſſet. Sed & τὸ προσπίπλον. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum caſibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παθήματα] malim μέμψηται, *conqerantur ea, ſi volnerint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit. l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δ'] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujusqe is eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ νοῦς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ὑποπλεύσω] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλου δ', ἐπεὶ φησὶ ἀζωλήτων, τὰ μὲν φύσει τὸ λυπεῖν καὶ βαρύειν ἐπιφέρει, τὰ δ' πλεῖστα δόξῃ συμπαρέπεσθαι εἰθίζομεθα καὶ μανθάνομεν. οὐκ ἄρχοντος ὄζι τοῦ πρὸς ταῦτα μὴ ἔχειν ἀεὶ τὸ τῆς Μενάνδρου πρόσχημα,

Οὐδὲν πονηρὸς δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῇ.

π γὰρ πρός σε ὄζι, φησὶν, ἂν μήτε σαρκὸς ἅπτηται, μήτε ψυχῆς; πρὸς δ' τὰ φύσει δυσχερῆ λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Ευριπίδειον,

Οἶμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

ὑδεὶς γὰρ ὕτω τῆ παιδικῆ καταφερούσῃ καὶ ὀλιδαίνοντος ἀντιλαμβάνεται λόγος, ὡς ὁ τῆς κοπῆς καὶ φυσικῆς ἀνάδικης ἀκόλουτον ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μεμισθῶθ' ὁ ἄνθρωπος, μόνῳ ταύτῳ τῇ τύχῃ λαβεῖν δίδωσιν, ἐν δ' τοῖς κυνικωτάτοις καὶ μισητοῖς ἀσφαλῶς ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ πενθεῖν ἑαυτὸν, ὅτι πάντα μὲν ἀκρήτου ὄζι καὶ γινόμενον κατὰ νοῦν καὶ ἀνεπίπτωτα. ὅπερ δ' αὐτὰ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆ λόγῳ ληφθησόμενα καὶ ἀναχαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, ὑδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ πρόσπτῃ, κομιδῆ γελοῖόν ὄζι, καὶ τῆς σαρκὸς σπουδαστῆς, τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπτωμα τῆτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σώμασι χρωμένοις καὶ σωμασκοῦσιν ἀδιακόλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corpori læſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l* 8. § 5. Hìc illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familiâ ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de *purpura*, qæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι τὸ

Ὅτι ἐν ταῖς] leg. ὅτι δέ τι ταῖς, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ οὐδὲ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ἐπιθυμίαν.] manca hæc esse, ex sequentibus satis claret, nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente quàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, moleſtiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est, mentem ipsam sese conturbare, solam sibi moleſtiam omnem facessere. Videantur quæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaque D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & quæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ; οὐδὲ λέγω, ὃ φοβεῖ ἑαυτό; [ὃ λυπεῖ;] εἰς ἐπιθυμίαν [ὃ χαίρει; vel οὐκ ἄγει;] sicut Galen. *de optim. ſect. c.* 6. ἐὰν μὴ λυπᾷ, μηδὲ εἰς ἀδημονίαν ἡμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne ſcipsam terret? nonne triſtitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτῷ οὐκ ἐνοχλεῖ; ὃ λυπεῖ (ut sit hoc illius, οὐδὲ λέγω loco) ἑαυτό; ὃ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant sequentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. οὐδὲ ὃ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ἀθυμίαν. ἄγει εἰς ἀθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ἀθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari ſis animo*, ità *l.* 4. § 38. κἂν ὅσα πρὸς μοῖρὰς ἐυφραίνει ἢ λυπεῖ. ſimiſmodi aliqid supplendum ex sequentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβεῖσθαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ δὲ ψυχάριον τὸ φοβύμενον, τὸ λυπύμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis moleſtiam facessere, ipsa sibi facessat necesse est, qandocunque moleſtiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l* 3. *c.* 19. Περαίρειν γὰρ οὐδὲν δύναται κακὸν αἱ Ελλαι ἀπορεύεται, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτῇ. οὐδὲν ἄλλο ταράχης ἢ ἀστασίας αἴτιόν ἐστιν ἡ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἀκαλωθλικῶς ἢ πρέψει] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔξεις αὐτὸ εἰς χρῆσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absque clariſſ. D. Salmaſio fuiſſet, cui non ego magis debeo, qàm Marcus ipse, is manum medicam fausto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander αὐτῷ peſſimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio borum accidere poteſt: neque enim ei ſunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ ſuper his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, ſi non illam in hoc judicium demiſtas.* legendum igitur in Græcis, ὑδὲν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ ἄξεις αὐτὸ εἰς χρῆσιν τοιαύτην. vel, εἰ μὴ παράξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt *l.* 2. *c.* 6. Τίς γάρ σε ἀναγκάσαι δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὃν μὴ θέλεις;

Ἀπερρύηκε] περὶ τῆς τῶ ἡγεμονικῶ αὐταρκείας, Vide *ſupr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὅτι πλοῦτός ἐστιν ἐν ἡμῖν, ὑγίεια, ὅτι δίξα, ὅτι ἄλλο τι ἀπλῶς, πολὺ ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀναίδυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία δὲ δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὴ] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius explear. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν, fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casaubono, τὸ ἢ ἀγαθὸν expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *ſtrom. l.* 2. Αὐτὸς ἢ ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν δαίμονα ἢ λέγειν, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνει δηλονότι τὸ τῆ εὐδαίμονος δόγμα. εἰ δὲ δαίμων ἀνὴρ ἢ ψυχὴ, καὶ Εὐσεβέστατα δηλονότι, ἐὰν ἀν εὐδαίμων, ὁ ἓν τῶν ψυχῶν ἔχων. ἓν δὲ τῶν ψυχῶν ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονῶν ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὸ ψυχὴ συγγένηται. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam quidam ſignificatu & animus humanus, etiam nunc in corpore ſitus, Dæmon nuncupatur,* [Maro *Æn. l.* 9.]

—*Dilne hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryalei an ſua cuique Deus ſit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus eſt. unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας dici beatos, quorum Dæmon bonus, id est, *animus virtute perfectus est.* qem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, qòd is Deus, qi est animus sui cuique, qanqam sit immortalis, tamen qodammodo cum homine gignitur. Vide dissertationem hac de re Dionis Pruſ. *orat.* 23.

Τί ἂν ὧδε ποιῇς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa qod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπόργυε τοῦ θεός σοι] forsan [νὴ] τοῦ θεός. atqe ità M. Casaub. nam Xyl. omisit; maléqe reddidit, *ais ſi Deus. unde veriſimi.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut venisti. facesse hinc, per Deos, ut venisti.* Sed nec fortasse τὸ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmas. formulam usitatam esse monet, τοῦ θεός σοι, subavdi ὄρκυμι. eámque locutionem occurrere in *hemiambis* Anacreonteis, & in *dissertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, τοῦ θεός σοι,
Πιεῖν, πεῖν ἀμυδίς.

Arrian. in Epicteti *dissert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, τοῦ θεός σοι, ἐμπαίζων μοι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παῦσαθε, τοῦ θεὸν ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ πράγματα καταφόροντες. & ad formulam Christianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν θεόν σου. qem locum corruptum frustrà suspicatur Volfius. restituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν θεόν σου, vitiosè legitur; quod interpretem eundem, cùm non adverteret, in aliá abduxit. & diversâ rursus formulâ, sed ellipsi eâdem, *l.* 3. *c.* 23. θαυμασὸν, κύριε, τὸ ἐμὸν σοι σωτηρίαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, τοῦ θεὸν, διὰ σοφίαν ἔλεγες. Si locus saltem integer fuerit. facit enim suspectum, quod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ τοῦ θεός. quod fortean fuerit, τοῦ θεός σοι. qin integram quoque eam extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὁμνύω ἡμῖν πάντας θεὸν, ὅτι σοφίστου. Locus ergò sincerus & integer est. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπίχε σοὶ τοῦ θεοῦ σύ.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adversatur; non tamen & Christiano, quod ὀργίζεσθαι καὶ μὴ ἁμαρτάνειν monet, *ad Ephes. c.* 4 *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (quod Erasmum fugerat) de dogmate isto differenti, cùm adolescens qidam protervus, velut periculum facturus, an re præstaret qæ docebat, in faciem inspuisset, *Non qidem iraſcor*, inqit ille; *ſed dubito tamen an iraſci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia eſt, ut motu meo digna ſit.*

§ 18. Τί γὰρ διώκειν χρεὼν μεταβολὴν γίνεσθαι;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δὲ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς δὲ χειμάρρους] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Avg. *in Pſal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωτερικὰ] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὰ ῥέοντα] vide *l.* 2. § 1. & *ſupr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è superis ergò excesserat jam Epictetus. Accedit qòd Gellius Herodi Attico, qi sub Marco Horuerat, æqalis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum decesserat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. De *Epicteto philoſopho nobili, recentior eſt memoria, qàm ut ſcribi, qaſi obliteratum, debueris.* vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ γὰρ μόνον φροντᾷ] *Hoc unum me ſolicitum habet.* ità τὸ φροντᾷν sæpiùs usurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22.. Estqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, si solicitudo universa eo fine adhibeatur, nè qid unqam obrepat, qod officii sui non sit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φροντιστέον.

§ 21. Ἔγγυς] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἢ ὅτι φεῦ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccleſ. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας] Hoc est qod Avg. *in Joan tract.* 66. & *in concion. ſolenn.* 235. *Eſto medico ſimilis; qi odit morbum, amat agrotum.* Ità Marcus etiam lapsos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Christus Dominus, non lapsos tantùm & errantes, verùm in nos ipsos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44. Hinc Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἐστὶ δοκεῖ, τὸ εὐεργέτας μὲ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὲ ἀμοιβαῖς. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ· τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς οὐχί· ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ πρώτου ἀνέξικακεῖν, εἶναι δοκεῖν τε, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus Pyth. od. 2. Φίλον ἐὼν φιλεῖν· πρὸς δ' ἐχθρὸν ἀτ' ἐχθρὸς ἐὼν, λύκοιο δίκλων ὣς ἀποδήσομαι, ἄλλ' ἄλλοτε πάτραν ὀφείλεις σκολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum instituens; Δαίρεσις δὴ αὐτὸν, οἷς ὄνομα, καὶ διερμηνεῦσαι φιλεῖν αὐτοὺς τοῦ διεφθαρμένους. De Christianis Justin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atqe hæc est reverà charitas sincera, *amare qos tolerás, tolerare qos amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. ſerm.* 35. Qin & Marcum ad eos etiam respexisse, qi adversus nos ipsos fuerint injurii, qæ subjecit, ostendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι, φύσει, ἀλλὰ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ, φύσει συγγενές ἐστιν.

Δι' ἄγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμεύσεσθαι τεθνήξεται] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἔβλαψέ σε] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ τοῦ ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὕλης ἀσίας, ὡς κηροῦ] Eleganti similitudine hoc illustrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδανὸς, sed de schola Platonica Leo, (Byzantius fortean) utì ex Athen. *dipnoſoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platon.* paret, in *dialogo*, qem *Alcedinem* inscripsit, & inter

inter Luciani opuſcula, à quibus dictionis mollitie venâque candidiore plarimùm diſcrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ πιθῆτε, inqit, ἡ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιχειρήσαντα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μιλτιαμματίζει πολλὰς ἰδίων φύσεις. Eisdémque planè inſiſtens veſtigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ὁ τὸ αὐτὸ πηλὸν δυνατὸς τὴν πλάττων ζῷα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παρ' ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως· ἕτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν ἀνέῤῥαψ· εἶτα συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, ἔπειτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐκ ἄλλων ἀναπλάσει· καὶ ὁ τῆς ψυχῆς πολεμὸς οὕτω ἐκδιελαύνων ῥᾴων ὅπου γίνεται, καὶ πάλιν ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς εὐσεβείας. Cui non abſimile quod Aphrodiſ. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν ἵππον ἢ βοῦν, ἢ τι τοιοῦτον ζῷον χωνεύσας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σχεδὸν, ἐκ μὲν εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τῷ ὕλῃ. Luſus autem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera ſolent effingere, meminit & Lucianus in *inſomnio* verbis hiſce; Ὁπότε γὰρ ἀφεθείην ὑπὸ σοῦ διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν, ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ τὸν Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθάπερ γὰρ, ὡσαύτως τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κύνα ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ἕτω καὶ πρᾶγμα ταυτὸν ὁ μὲν ἀποφαινόμενος καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 5. *Nec aliena tantùm transferre, ſed etiam noſtra pluribus modis tractare poſſumus, & ſententias eaſdem quàm numeroſiſſimè variare: velut eâdem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci ſolent.* De cera ipſa Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc lævis eſt cera, mollis cedénsque ſequatur
Si doctos digitos, juſſáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, caſtámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν γὰρ ὑδὲν τὸ ἁλυθῆναι τοῦ κλωστῆρος] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædeſius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἐμῶν ὑπ' ἀγνοίας πλημμύρας ἀκοῆς ἀκρασίᾳ· τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς σωφρονῆσαι ὅπως διάκειται, τῆς γομφώσεως καὶ πήξεως ἁλυσωθείσης εἰς τὸ σωφρονεῖν.

§ 24. Τὸ ὀπιθοτονεῖν τὸ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναποδυσήκειν ἡ πρόσωπα, ἢ τελευταῖον ἀποσβέσθη] Periochen hanc miſerè mutilatam ac vitiatam eſſe, ſatis indicant tam diſcrepantes à ſe invicem interpretum verſiones; qæ ejuſmodi ſunt etiam, ut è verbis ſenſus illi, qos ipſi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici poſſint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem ſubſtituit: ſed nec ſic qidem citra vim inſignem, exprimitur ea, qam ipſe Marco affingit, ſententia. D. Bootius (cui ego aſſentiri malucrim) ſic effert: Τὸ ὀπιθοτονεῖν τὸ προσώπου λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam tranſpoſitione tantùm factâ, ἢ,) ἐναποδυσήκῃ· καὶ τὸ πρόσωπον τὸ τελευταῖον ἀποσβέσθη, ὥστε ὅλως ἐξαφανίσαι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs eſt valdè præter naturam. ubi ſæpius contigerit, immori ſolet; vultûsqi decor ità indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi neqeat.*

Τὸ ὀπιθοτονεῖν τὸ προσώπου] *Torvitas vultûs*: qð κότος ſive latens intus animus infeſtus atqe infenſus ſe prodit. huic opponi videtur, τὸ εὐδιὲς τοῦ προσώπου: *l.* 6. *c.* 30. Heſych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πρὸς ἄν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καλαπλόντι. leg. Ναυπλίῳ καλαπλόντι. ad diſtinctionem alterius ejuſdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαεὺς dicebatur. Ἐπίκοτον eſſe vult, qod irasum & infenſum jure faciat; at Marcus pro offenſione ſive infenſione animi, qæ in vultu indicium facere ſolet. Æſchyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος ἀεὶ θυμῷ ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infenſam pervicax gerens.

Πρόσχημα] ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου, ut Jacob. Apoſt. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qi triſtitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offenſione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, ſed & tolli prorſus ſæpenumero ſolet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non eſt ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquilliſſimis reddidit. liqit decor omnis iratos. qalem intrà putas eſſe animum, cujus extrà imago tam fœda eſt?* & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor eſt vultus. ferarum minùs tetra facies eſt, etiam cùm venatorem ſuum ſcientes mortu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Naſonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et qantum ira ſinit, formoſa. ——

& de Procride *l.* 7.

Triſtis erat, ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam ſic dolor ipſe decebat.

Imò, qod Marcus iſtic, dum affectus iſtiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, usu in naturam vertente, ità tandem decor ille extingvitur, ut nullâ reſtitui ratione poſſit. De Phariſæis ad ſuos Chriſtus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὡσεὶ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus iſtum mirificè illuſtrat. plùs enim eſſe videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ αἰσχύνειν ἢ ἀκαλλὲς ποιεῖν, utì ex Homero atqe Euſtathio **Beza.** Baſil. Cæſ. *ep.* 1. Ἔστω τῷ ταπεινῷ καὶ καλαζονευθέντι φρονήματι, ὅμμα συγκὺν καὶ εἰς γῆν συνηνεγκός. —— ὥστε ἃ ποιοῦσιν οἱ πανδοκεῖς κατ' ὀπτάσιαν, ταῦτα ἐν τῷ αὐτομάτῳ ἡμῶν ὑποφαίνεσθαι. Nicoſtr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *ſit.* 70. Αἱ γὰρ δὴ ὁμιλίαι αἱ χρησταὶ ἔχουσιν ἄν τι πλεῖον τῆς κόλλης ἡ ψυχῆς· καὶ ἐκ τούτου, ὅτι δυσμάθητον, ὅτι ὀργιζόμενον, ὅτι χαλεπὸν, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ Ν τις παῦρος καὶ χυλίνης, εὐθὺς μὴ καὶ τὸ ὀφθαλμῶ παρεβλήπει, καὶ δεινὸν δόδοκεν. ὅσις ἢ μαθία ἐνηθὴς, ταῖς χάραις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλατται. ὅταν ἐφθαλμοὶ καὶ περιβάπτων τοιῆτοι. ὁ ἢ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιός ὅζι· καὶ ὅτῳ ἐπαιδεῖ ὁκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τότε τε ἡ ψυχὴ ὑδαμῆ ὑδαμῶς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ ὀπίκοτον istud τῆς περιφώπε. nos dicimus, a louring look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs *Sveton. l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inqit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria effingebat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmas. ista & luxata & perturbata suspicatur: jungi sic debere, Τὸ ὀπίκοτον τῆς περιφώπε λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τούτῳ παρακολυθεῖν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc subseqi post illa quæ *suprà* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζάῳ ἡ αὐτὴ περίξις κατὰ φύσιν ὄζιν καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio secundum naturam & secundum rationem; ira in vultu efferveſcens, quæ præter naturam eſt, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ τελεώτατον ἀπεσβέσθη, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. ad præcedentia § 22. censet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando sic extingvitur, ut possit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta est, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suspicatur ergò post exemplum *arculæ*, cui grave non esse dixit solvi, ut nec compingi, addidisse & simile de *lucernis*, (prout & *l.* 8. § 17. post exemplum *bullæ* idem fecit) cui non est grave extingvi, ut nec accendi, etiamsi eò modò extingvatur, ut non possit lumen suum recuperare. reliqua aliunde irrepsisse avtumat; qibus de medio sublatis, periochen hanc antegressam cum proximè seqenti commodè cohæsuram. & sunt revera sectio 22ª. & 24ª. prout nos eas distinximus, ejusdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ σωφρόνησις τοῦ ἁμαρτάνειν ὀιχήσεται] Mer. interserit negativam, ut sit τοῦ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam si etiam sensus peccati nullus erit.* hoc est, nam si eò usque in vultûs obfirmatione proceſseris, ut jam peccati sensum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. puls. lib.* 4. σφυγμῶν, inqit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς γινομένην αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος σωφρόνησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ τις ἀμαυρὰ τῆς φλογώσεως καὶ τάσιν ἔχει περὶ τὸ μόριον, ἥμιν δ' ἀπλουστέρως, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίας ὀνειροφανοῦς σωφρονήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox ista videtur, affectionem illam denotans, qâ æger eorum qæ in corpore suo fiscius se habent, ipse sensum obtinet. A corpore ad animum transtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας σωφρόνησις ἡ αὐτὸ ἀδυνείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs. de utroque pariter usurpavit, *Strom. lib.* 1. Εὐρετικὸν δὲ καὶ ὑπομνητικὸν ἡ σωφρόνησις, ὑπολάβειν παιδαγῶς ἀναπείθουσα· σωφρόνει δὲ τῷ ὑπολαμβάνειν, ἢ εἰς ὑπόμνημα σωφρόνησις. Idem vult, sed significantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Εὐρετικὸν δὲ τοῦ πάσχειν. & *ad cives suos in anguſt.* Τελμηρὸν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τοῦ ἁμαρτάνειν σωφρόνησις ὄιχεται, cùm crebro peccandi usu, πυλῶται λοιπὸν ἡ ψυχὴ, *callum qasi qendam contraxit animus, ὥστε μηδ' ἐφιστάνειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνει, ut deinceps nè peccare qidem se animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἐπὶ τοῦ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Παῦλα ὅσα ὁρᾷς] De Catone Senec. *epiſt.* 71. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo paterctur animo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum, non totus hic rerum omnium contextus: qamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliqis dies dejiciet. certis eunt cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingvi. qæcunque vides supra nos currere, & hæc qibus innixi atqe impositi sumus velut solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqalibus ista statiis eódem natura demittit. qicqid est, non erit: nec peribit, sed resolvetur. nobis solvi perire est. proximæ enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens bes, & qæ se corpori addixerit. alioqi fortiùs finem sui suorúmqe paterctur, si sperarct omnia illa sic invitam mortémqe per vices ire, & composita dissolvi, dissoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *supr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα] Naso *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu sub imagine eadem
Credidcrim.——
Nec species sua cuique manet: rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epiſt.* 30. *Qis geri potest, in ea conditione se esse, in qa nemo non est? prima enim pars æqitatis est æqalitas. Sed nunc supervacuum est naturæ causſam agere, qæ non aliam volitit legem nostram esse, qàm suam. qicqid composuit, resolvit: & qicqid resolvit, componit iterum.*

Ἵνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc est qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τὸ τὴν ὅλης κατηγορίαν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἐπεὶ δὲ ἀεί τι τῶν ὄντων ἀπόλλυται, διὰ τί ποτ' οὐκ ἐπέλιπε πάλαι καὶ φθορὰν τὴν πᾶν; διὰ τὸ τὴν τοῦδε φύσιν εἶναι τοιαύτην, καὶ τὸν τοῦδε γένεσιν ἄλλα τοιαῦτα, ἀπαυστὸν ἀναλλακτὸν εἶναι τὸν μετάβολον. Γένεσις καὶ γένεσιν διαδέχομένη, καὶ φθορὰ τὴν ἀπαθανατίζειν βέλεται. Clem. *Strom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Mêres

Μόνοι γὰρ ἰσασι φθονερωτάτων ἁπάντων ὄντων, περὶ ἐκείνου, περὶ οὗ ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβὼν] Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τις κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐκ ἦν δυνατὸν τὰ σοὶ φαινόμενα, ἀλλὰ τὰ ἑαυτοῦ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὃς καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεραινόμενον ἂν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, ἀ τὸ συμπεραινόμενον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος πράως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδορούμενον· ὑποφθέγγου γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

Ἐλεήσεις] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; & mox: ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ ἓν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siquidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——*æquum est*

Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaque, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere illud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ δὲ μηκέτι] Dilemmate probat non irascendum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æqum est, nisi te ipse prædamnare voluerit: avt saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐνοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eôdem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi*. Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acquiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρόν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Lilan. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς ὅσα παρόντα ἐστίν· τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ὀδυνᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀπομόνους δεῖ ἀπόντων ὀρέγεσθαι· τὰ δὲ παρόντα καρδαλεώτερα ἐόντα ἀμαλδύνουσι. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐδαίμων, ὁ μὴ λυπούμενος ἐφ' ὅσοις οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' ὅσοις ἔχει. qod Epictero tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Quis quæ virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν δὲ ὧν ἔχομεν, τοῖσδε μηδὲ χαίρωμεν,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητῶμεν, ἂν μὴ διὰ τύχης,
Ὧν δ' ἑαυτοὺς ἕνεκα· στερνούμεθα.

Si qæ bonorum habemus, his non utimur,
Qæ non habemus, quærimus; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γὰρ δεῖ τοῖς ὑπολυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδάρια, ὑπὸ πολλῶν παιζόντων ἂν ἔν τις ἀφέληται πλακοῦντα, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προϊέμενα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον ἔνιοι τῶν ὀχλουμένων ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἄλλα πάντα ποιεῖν ἀνόνητα ἐωσῖς, ὀδυνώμενοι καὶ δυσφορούντες, καὶ τί φήσει τις ἂν [οὐκ] ἔχωμεν ἢ οὐκ ἔχομεν; delenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοί, inqit, πονήματα μὲν ἀλλότρια καὶ χαρὰς καὶ ἀνέσεις ὅλου ταῦ δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατ' μέρος ἔχοντα ἐπιπροθύμως τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὐτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς οὐκ ἀτρεῖς ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεί, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὐτῶν δὲ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπιζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καὶ τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν δεῖ, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ὑπισχνεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν εὐθυμήσομαι· εἰ δὲ τύπτει μᾶλλον παρῆσαν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκουσι γὰρ αὐτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινόν ἐστιν ὑγιαίνουσι, καὶ πολεμοῦσιν εἰρήνη· &c. καὶ τὸ πρέπον γνωμῶσιν, ὡς ἀναιρεῖ. ὃ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν, ὅταν ἀπόληται, σωζόμενον ἦν, τὸ μηδὲν δεῖν· ὑφεῖναι γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ εἶναι προσπάθειαν· ὃ δεῖ κλάδους μὴ ὡς μεγάλα, καὶ τρέμειν ἀεὶ δοκοῦντας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στερηθῶμεν· ἔχοντας δὲ παραρᾷν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῆσθαι μάλιστα ὅτι τοῦ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτῶν, ἵνα καὶ τὰς ὑποβολὰς, ἂν συμπεσῇ, ῥᾳδίστερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινόν ἐστιν ἑτέρους μὲν ἡδέως ἂν ἐλθεῖν πλοῦ σοῦ τύχοιμι, καὶ τούτου παρόντος, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ δὲ ἐκπλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρόντα, καὶ μηδ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δήπουθεν αἰδοῦς ἕνεκα πλείονας ἔχειν τὰ σωζόμενα χαρᾶς ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοῦ ἀκεφάλου καὶ μειρακίου Ὁμήρου στίχοι συλλήβδην, τὰ μὲν πολλὰ καὶ μεγάλα περὶ πεποιημένων ὑπερβολὰς παρῳδοῦντες, ὅτου ἐξαιρεῖσθαι

χρῆσθαι καὶ συνοφαίνειν τὸ βίω τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρησοῖς ἀνάρθρως καὶ συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν, ὅμοιόν τι τῆς ἀπελθούσης καὶ φιλαργύρου παρεῖναι, ὁι πολλὰ συνάγοντες ἃ χρῶνται παρῶσιν, ἀλλὰ θρηνῶσι καὶ δυσφορῶσιν ἀπολωλόσιν. Et mox: Οὐ γάρ ὅτι ταῦτα μεγάλα μὴ τοῖς σεσωφρονισμένοις ἀγαθὰ, μικρὰ γε τοῖς ἔχουσιν.

Μὴ διὰ τὸ ἔτως ἀσμενίζειν] Διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probè. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hîc significet; *dum istîs libenter acquiescis*, sive, *istîs delectando, & acquiescendo*; vel eò quòd *istîs delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἔθισης. Hesych. Ἀσμένιζει, χαίρει, ἀγάλλεται. Ἀσμένως, μετὰ χαρᾶς, ἡδέως, εὐκλεῶς, σεσυρμένως, εὐσεβῶς. Vide *ad l.* 5. § 9.

Ἐκπιμπᾶν αὐτὰ] Flaccus *lib.* 1. *epist.* 10.

Quem res plùs nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus.—— Marci mentem expressit optimè.

Ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ, παρεγχωρήσεις] Ità considerandæ nobis commoda ea, quæ ex prælentibus rebus decerpimus, nè tamen erga has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ἧ δίδωσι θεὸς τῷ τύχῃ ἀλλὰς καὶ ἀστόμως εἰπεῖν ὁ λοιδορῶν.

Ἡδὺ μὲν, ἂν τι φέρῃς, ὀλίγον δ' ἄχος, ἢν ἀπολείπῃς, ἔστιν ἡδέως ποιεῖ χρῆσθαι τοῖς παροῦσι τὸ θαρραλέον, καὶ μὴ δεδιότα αὖθις τῷ ἀπολλυμένῳ, ὡς ἀφόρητον. Sen. *de vit. beat. c.* 20. *Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jacent, tristior; nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem.* Flaccus *carm. l.* 3, *ode* 29. de Fortunâ;

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit: & meâ
Virtute me involvo; probámque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Εἰς αὐτὸν σωιελθεῖν] Ità *l.* 8. § 41. & 48. & *l.* 11. § 12. & *l.* 12. § 3. Τὸ ἡγεμονικὸν εἰς ἑαυτὸ συσταθὲν, σφαῖρος κυκλοτερὴς ἑαυτῷ δῆτα γίνεται. Quod Plato *in Phædon.* Τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἐν αὐτῇ ξυλλέξασθαι καὶ ἀφοίζεσθαι. & rursus, σωμῆρος σώμῃ αὐτὴ εἰς αὐτό. & de Sarapione Damascius (opinor) apud Suidam: Σωιάγων ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ σωιαγῶν, ὡς δεῖν τι θεῖος τὸ εἴσω καὶ τὸ ἀωιρέτερον. Verùm Marcus cùm σωιελθεῖν dixit, *Erinacei* sive *Echini* imaginem in animo habuisse videtur,

Ὅς ἔυτ' ἂν ἄλλων θείων ὁρμὴν μάθῃ,
Στρόβιλον ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται δακεῖν τε καὶ διηκεῖν ἀμήχανος.
Qui simul ab aliis impetum se scit feris,
Densos sub orbe sentium corpus tegens,
Mordúque; ab omni tutus ac tactu jacet.

Hoc est quod Marcus, *l.* 8. § 45. ἀκαταμάχητον γένεται. neque enim Grotio accedere possum, qui postrema illa vertit,

Mordere & ultrò tangere ignarus, jacet.

meliùs Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsúque tactúque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*, quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μόνον ἂν ἑλίσσειδς ἑαυτὸν σωιελίσας, ἄλυπον ἐργάζεται. Oppian. item ἁλιεύτ. *l.* 1. *v.* 363.

Φρικώδης δὲ πυκινῇσιν ὑπὸ σκολιῇσιν ἀκάνθης
Εἰλεῖται σφαιρηδὸν, ὑπ' ὄρκυι γυῖα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων.——

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ raram & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, spinis suis clauditur, atque in sua se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Ars varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δυνησόμεθα] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8 § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] *Expunge, dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem tamen, sed falsam & fallacem. Vide *l.* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Στῆσον τὴν ὁρμεσασίαν] Vide *l.* 2. § 2.

Περιχαλῶν τὸ ἐντὸς] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίελε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἐμὲ τὴν ὄρεξιν] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Περιέχει καὶ τὸν ἀρχέμορον τὸν βίον, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτήν. Senec. *ep.* 12. *Mors tam juveni ante oculos debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα περὶ ὀφθαλμοῖς ἐκεῖ σοι κατ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις πινός. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἡδέως βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ὑστάτην βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin.* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliquo orbis terrarum theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo,*

qui

qi & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. *tom. 6. orat. 67.* Διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὴν τελευτὴν, ἵνα εὐδηλον ποιησώμεθα τὴν παρ' αὐτῷ καὶ τὴν παρόντων. hoc est; ut Avg. *homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur.* Et quod Gregor. Rom. *in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur.* Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias? Avg. *epist. 245.* Senec. *ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanquam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanquam esse vel ultimus possit.* Idémque *epist. 114. Quicquid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis.* Idem *de ira l. 3. c 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque explcat vitam. Qui omnes dies, tanquam ultimum ordinat, nec optat crastinum, nec timet.* Idem *de brev. vit. c. 7.* Horat. *l. 1. epist. 4.*

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunien. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic quotidie vivamus, quasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνῳ ἁμαρτηθὲν] qod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad qem pertinet. Idem *l. 9. § 20, 38. Sua vitia quisque fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαρεκλείνειν] Vide *suprà* § 4. & *l. 6. § 3, 53.*

§ 31. Φαίδρυσον] Vide *l. 3 § 5. & l. 4. § 26.*

Φίλησον] Vide *suprà* § 22. & *l 3. § 9.*

Ἀκολούθησον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sanè. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἦν ὄντι καὶ τὸν ἱερώτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Instillabas auribus cogitationibúsque meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Strabœus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσον εἰνίξαδς μὲν Ὅμηρος εἰπὼν ἐπος,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖς.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Quæ sunt veterum præcepta sapientum, Deum sequi, se nôsse, &c.* & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομίσῃ] hoc est qod Manil. *l. 4.*

——*certâ stant omnia lege.*

Naso *metam. l. 3.*——*fatali lege geruntur.*

Hemistichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmisit, ἐκεῖνο μέν φησι. autor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qasi is hoc dicat. illud malim cum M. Casaub. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Quàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——τόδε μοι δοκεῖ
Συγγενὲς ἔργων πίσει Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)

olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & epist. 96. *Decernuntur ista, non accidunt.* Idem *epist. 76. Virum bonum concedas necesse est summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse læto animo adversa tolerare; qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et *epist. 71. Magnum animus Deo parat, & qicqid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ δαίμονα τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò absqe codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ δαιμόνια τὰ στοιχεῖα. qòd si divina sunt etiam elementa. Casaub. Τί δὲ εἰ μόνα τὰ στοιχεῖα; qid verò si elementa sola ferantur lege? Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ διάμονα τὰ σ. multò etiam magis, si permanent elementa. Lectoris esto arbitrium, vel eligendi si qod ex istis libuerit, vel proferendi, si qid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ δηλίαν ὀλίγα] Xyl. ἢ δὴ λίαν, sed supplet simul qod deesse videbatur, avt admodum pavca [secus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pauca admodum fortunæ relinqi.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *sclect. sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βεβαίαν σοφῷ τύχη παρεμπίπτει. τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διώκει, καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον διοικεῖ καὶ διοικήσει. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Rarò sapienti intervenit fortuna. Vis tu, inqit, fortiùs loqi, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapienti: maximásque ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pauca sapientibus fortunam tribuere. qæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentisque cogitationibus gubernari.* Itaqi Aristot. in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πάνυ δὲ νῦν καλοῦσι, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ἔστι δ' ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλείστοι εἰσί. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse qod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavcula, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pavci. Balbus ex Stoicorum sententia apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν τοιαῦτα φροντίζει βραχύ·
Τὰ μικρὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Nàmque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linquit Deis. Grot.

Idémque; ——πᾶν ἄγαν μὲν ἀσθένες
Θεὸς· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.
——*res enim summas Deus*
Tractat: minores ire, quà fors fert, finit. Grot.

Lavdat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' ἐν τῇ τύχῃ μὲν οὐδὲν οἶμαι δεῖν ὀκνηρεύειν, οὐδὲ παρορᾶν τὴν πᾶν ἔχουσα· πιστεύειν δ' ἐκ χρῆσις, τὰ μὲν γυναικὶ, τὰ δ' οἰκέταις, τὰ δ' φίλοις, &c. ut Jupiter scil. Evripideus minora qædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *sene polit.* qòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρενείρουσα καὶ πᾶσι κολαμβανομένη ἑαυτὴν. & *de commun. notit. c.* 17. qòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα φρόνησιν καὶ κινδυνῶδη ὀκνηλείαν. qod non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελάρχου δεῖ φῶς μεσῶν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κεῖ τῷ Διὸς βέλεσιν· ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὕπως ἴσχοις καὶ ὕπως κινεῖσθαι φύσιν, ὡς ἐκεῖνο ἄγει, κἀκεῖνος ὀπισθόρει, καὶ ἴσχει, καὶ διατίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ἄλλως φῶς κεῖ μέρος ἡμῶν, οὐδὲ τελάρχιον, ἢ κεῖ τῷ κοινῷ φύσει, καὶ κεῖ τὸν ἐκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεὺς ἐστιν, οὐδὲ τὸν Ἀντίπολιν λέληθε· παλαχοῦ γὰρ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τε,

——Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

ex *Iliad. α'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilo. Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius æde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pavca forsan excipi posse avrumat. Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅς γε οὐδὲ φῶς μικροτάτων πηδὰς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione institutâ, Πότερον, inqit, ἀμελουμένων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μέζοσι παρυπνεῖ πνὰ πίτυρα, καὶ πισοὶ πυροὶ τινες, φῶς ὅλων ἓν οἰκονομουμένων? & sic Marcus istic. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ legunt ἢ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istis consequatur necesse est*, ut vel *extinguatur anima, vel transferatur.* sicut *l.* 5. § 33, εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄτομοι *l.* 6. § 24. distingvntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντιμερολογῶν ἀτομικῶν, & συμπασμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σκεδάννα, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. qod distributioni tamen priori favet. Qàm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec desincre timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos aut consumit aut emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malaq; submota sunt.* & *epist.* 72. *aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliúsque in divina mansurus: aut certè sine ullo futurus incommodo naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos aut finit, aut transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παρεπλησίαν εἶ τὸν θάνατον ἡγοῦ τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀπδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τῆς τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς· κατ' οὐδὲν δὲ τέτων κακὸν ἔῃ).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον φερητόν] Æschylus:

Θάρσει· πόνος γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus haud habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, καὶ ταχεῖ' ἀπήρχεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poet. c.* 17. subjungit, Τοῦτ' ἔστι τὸ παρ' Ἐπικύρῳ θρυλλούμενον δεῖ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἰρῆκαν Αἰσχύλος ἐσαγῶς, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρακεμμένον ἐστιν. εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ σώτηρ πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ παρεμμένων, οὐδὲ διαφθείρων. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ἡ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἔκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον παρέχειν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι τῇ ἐπιρροιᾷ τῶν ἡδέων πλεονάζον ἔχησι τὸ ἡδύμενον ἐν τῇ σαρκὶ, ὥστε τὸ ἀλγοῦν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτήρως ἐξάγουσιν· οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν: qod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poet. c.* 17. Cicer. *de fin. l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam dolorís medicamenta illa Epicurea, tanqam è narthecio promant; si gravis, brevis; si longus, levis.* & rursus, § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet exagitátque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l.* 2. § 44, 45. Tertullian. *apolog. c.* 45. *Sic & Epicurus omnem cruciatum dolorémque deprecatur, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c.* 5. Πόν& ὁ μὴ ἀκρότατ&, ἢ εἰ τὰ μέλιστα ταρακλικότατ&, ἀλλά τά γε πρὸς ἀκρεῖς, ἀσφαλῶς τρέπον, δειματώσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δὲ μέσ& ἢ παρλείπων, ὅτε παρ' ὅλον δεῖ τὸν βίον, ὅτι σωτικῶς πως φύσιν, ἀλλὰ πλλὰς διαπαύσεις ἔχων ἢ φάσεως. δυνατὸς γὰρ ἂν, ὡς ἂν παρίστενε. μέτρι& δ' ἔν δεῖ. Senec. *ep.* 24. *Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & *ep.* 78. *Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Utrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum faciet; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris.* & *ep.* 30. *nullum dolorem longum esse, qi magnus est.* & *ep.* 94. *Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qi extenditur, magnus esse, nec qi est magnus, extendi.* Idem *de provident. c.* 6. *Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente ceciniſſet;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanqam ex suâ;

Dejicit heu miseram, prosternit & utraque mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l.* 8. § 58.

Καλὰ ὑπόληψιν διατηρεῖ]. leg. ὑπόληψιν. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranqillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 52. & *supra* § 2. & 14. & *l.* 4. § 7. & *infra* § 64.

§ 34. Ὡς αἱ Σῦρες] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, qarum acervi cumulíque, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos isti adoperiunt, obruúntque. non absimilis translatio, *l.* 9. § 28. in voce ὀπτικωμάτιον. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. οἱ λαμπρὸς ἐν ἄμμῳ βαθείᾳ. ἢ ἀχαιεῖ πορθμοῦσιν ὀπτῶσι νότ&· ὡς τι ἢ πάλαι λέγεται περὶ τὸν Καμβύσου στρατὸν, ἀναστὰς ζόφος μεγάλως, ἢ κυματώσας τὸ πεδίον, μυριάδας ἀνθρώπων πάντα καταχῶσαι ἢ διαφθεῖραι. historiam habes Herodot. *l.* 3.

§ 35. Πλατωνικῶν] ex *Politic. l.* 6. codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικὸν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l.* 4. *c.* 6. qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l.* 6. *c.* 1. Et Athen. *l.* 5. meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, καλῶς πυθέσθαι, κακῶς ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικόν ἐστιν, ἓν πυθέσθαι, κακῶς ἀκούειν. Usurpavit & Dio Pruſ. *orat.* 47.

§ 37. Ἀσχὲς] turpe menti, cùm vultum componat, seſe ipſam non componere.

§ 38. Τοῖς πράγμασιν] Evripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros exhibent cùm Stob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐχὶ δυμῶς χρεών·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς ὑμῖν. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἂν πθοῖ, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l.* 10. Κυβείᾳ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπεικάσας, ἐν ᾧ ἢ βαλεῖν δεῖ τὰ πράγματα, ἢ βαλόντα, χρῆσθαι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ πεσόντας ἥκιστα τὰ κινούμενα παρὰ τῆς τύχης, ἢ νέμειν ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ ἢ τὸ οἰκεῖον ὠφελίσει μάλιστα, ἢ τὸ ἀβέλτιστον ἥκιστα λυπήσει πρὸς ὑπόνοιαν, ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἀν ἓν φρονῶμεν. Idémqe *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν τοῖς τοιαύτας συμφορᾶς ἡσυχίαν ἔχειν, ἢ ὅπως ἐν πλόῳ κύβων πρὸς τὰ παλαιότατα πίπτοντας τὰ ἑαυτῶν πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος ἀεὶ βέλτιστ' ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 103. Πετθείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βί& ἢ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα πίπτοντα τὸ συμβαῖνον. ἢ γὰρ ὀρθὸν ἀναδῆναι βαλεῖν, ὑδὲ ἀραδῆναι πως ψῆφον. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 9. Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὐκ ἀδιάφορος. πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ ἀνεπαθὲς ἢ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς ἢ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ἐπιστευριθμόν; αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν δῆτα τί μέλλει πεσεῖν; τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς ἢ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἡμῶν ἔργον ἐστίν· οὕτω ἢ σοὶ τῷ βίῳ. Terent. *Adelph. act.* 4. *sc.* 7.

Ità vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Atqe hoc est, σοφὸν κυβευτὴν ἀγεῖν, imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l.* 6. § 44. laudatus.

Πράγμα-

Παράγμασιν γὰρ ἀχὴ συμῶδες] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ περιπαίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ βόθρον ὑπ' ὀργίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀνόητοι. Nov autem aliquis id quod non expedit. Verùm iram nonnullorum nihil qicqam ſubterfugit. Itaque Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικτον οὐδέν, οὐδ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀργιζόμεθα καὶ πρεσβύταις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θεοῖς, καὶ ἀψύχοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ θυμὸς οὐδὲν ἀνοήτου μανίας, ἐξ αὐτῆς ἤδη ἂν ποιοῖεν οἱ θυμάρθροι, μαθεῖν ἔστιν. παίοντες γὰρ, καὶ λακτίζοντες, καὶ καταῤῥίζοντες ἅμαξαν, καὶ θορυβῶδες ἀμβλέποντες, ἅπαντα περιῤῥηξον, ἄγχει καὶ τοὺς καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ χλευῇ ὀργίζεσθε, καὶ τὰ μὲν καταῤῥῆξαι, τὰ δὲ κάμψαι, τὰ δὲ λακτίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa puerilia & infantia quodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλων ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. οὐδὲν ὅτι παίδων ἡμῖν ὄντων ἢ πάππα, ὅποτε θερμοπαιήσομεν χάσκοντες, οὐχ ἡμῖν ὑπάρξουσιν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; ἀλλὰ τοῦ τὸ παιδίον σε μαθεῖν ἔδει μαθεῖν αὐτόν;

§ 39. Ἀθυμότατοι τε] Cujus epicti iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis. qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, meri cavisâ.

Χάρματα δίνης] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φερόντως' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videat ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

utì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qui ſtolidum gignit, gignit merum mœrorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad mœrorem.* qod exilius & jejunè magis dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gaudebit.* qo loco non graviſſimum eô modo vult accipi Dreſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qô illaudatum Buſbiin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6, qòm ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut cum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Dlia hominibúsqe ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θρείξειν] Evripidis eſſe ex *Hypſipyle* auctor eſt Stob *tom.* 2, *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qo qia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν οὐδεὶς, ὅστις [1] οὐ πονεῖ βροτῶν, [1] οὐκ ἀεὶ π. St.
[2] Θάλπει τε τέκνα, χ' ἅτερ' αὖ [3] κλάει τινα, [2] Θάλλειν. St. [3] κλαύσας πάλιν. St.
Αὐτός τε [4] θνήσκει. [5] κἄπα δ' ἄχθος- ται βροτοὶ [4] θνήσκειν. St.
Ἐπὶ γὰρ φέρεσθαι [6] γλῶ. ἀναλκέως δ' ἔχει Βίον θρείξειν, ὅστε χάρπιμον στάχυν, St.
Καὶ τὸν μὲν εἶδ', τὸν δ' οὐ μέ. τί ταῦτα δεῖ [5] καὶ τάδ'. Pl.
Στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διαῤῥᾶν; [6] πλὼδ' ἄν. ἐκ. Pl.
[7] Δεινὸν γὰρ οὐδὲν τ' ἀναλκέων βροτοῖς. [7] δ' δεινὸν ἀδ. Cl.
Mortalis nemo eſt qem non attingit la- ὃ δεινὸν ἀδ. *bor,* Heinſ.
Morbúsqe multi ſunt humandi liberi,
Rurſus creandi: mórsqe eſt finis omni-
bus,
Qæ generi humano angorem neqicqam
afferunt.
Reddenda eſt terræ terra. tum vita
omnibus
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.

ità Cicero. Vide *ad l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάκκοι; ἵνα μὴ ξηραθῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μᾶλλον ἵνα μὴ θρειδῶσιν; ἵνα γὰρ ἀπόλυτοι γίνονται. εἰ δὲν ἄθλησιν εἶχον, ἐνυγδὲ αὐτοὺς ἔδει, ἵνα μὴ θρειδῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατέρα ὅτι ὁπὶ σάκκων, τὸ μηδέποτε θρειδῆναι. ὥστε ἰσόν, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατέρα ὅτι τὸ μὴ ὑποθαλεῖν· ὅμοιον καὶ τὸ μὴ ξηραθῆναι, μηδὲ θρειδῆναι. ἡμεῖς δ' ὑπειδὴ οἱ αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὡς δεῖ θρειδῆναι, ἅμα δὲ καὶ ὡμῶν τούτῳ παραπολυθέντες, ὅτι θρειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὥστε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὥστε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρωπικὰ, ὡς ἱππικὸς τὰ ἱππικά.

Θρείξειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἄνακτα, πολλοῖς ὄζιν ἀνθρώποις κακὸν·
Τοῖς δ' ἄρτι λήγῃ, τοῖς δ' κίνδυνος [1] μόλει. [1] μόλῃ St.
Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς, [2] Κύκλος γὰρ ἕρπει κ. τ. γῆ φ.
Θνητῷ τε γλωρᾷ· τοῖς μὲν αὔξεται βίος, [3] Θ. τ. γενεᾷ. St.
Τοῖς δ' ᾤδινει τε κἀπολείπει πάλιν.
Regina, multos opprimunt homines mala:
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,
Hominúmqe ſoboles. qippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρᾷ γὰρ προφάσει, τοὺς γὰρ αὐτὸν δορυφόρους τοῖς δήμοις ἀνεῖς, μυρίον πλῆθος ἐφέλξειν. *Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demeretur.* Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν ἕν], τὸ ἥ μή.] leg. τὸν μὲν, τὸν δέ. cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τῆς μὲν, τῆς δὲ, ἀνθρώπους ſcil.

§ 41. Εἰ δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteti illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμολογουμένῳ σοι. ἵστε εἰμί. ἐδίδουν· παραιτοῦμαι· φεῖσαι δούλων. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἣν θέλῃς, ἐδῶτε φείσασθαι. ἄρχειν με θέλεις, ἐδωτδώσειν, μὴν, φάγειν, πιεῖν, πλεῖν; ἐγώ σοι πρὸ ἁπάντων τούτων πρὸς τὸν ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμῷ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμῆ. quod eódem recidit. quanquam illud malim. nam quòd Annotator, qui corrumpit ſæpius quàm corrigit, vult παῖδος ἐμοῦ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn. act.* 2. quod in proverbialem loquendi formulam ceſſit. Ità uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωεπθρηνεῖν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλο παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ γένηται· ὃ γὰρ σωστυχεῖν, ἀλλὰ σωδυστυχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συνοδυρεσθαι γὰρ, οὐχὶ συνυποκρίνεσθαι ἔστι.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῶν φίλων καὶ τῶν βοηθούντων λόγον, παρηγορίαν εἶναι, καὶ μὴ συμπάθειαν τῶν λυπουμένων. ὁ γὰρ συνδακρύοντα καὶ συνεπθρηνοῦντα, ὥσπερ χορῶν τραγικῶν, ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, χρείαν ἔχομεν, ἀλλὰ παρρησιαζόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ταπεινοῦν ἑαυτὸν, ὅτι πᾶσι μὲν ἀχθηστόν ἐστι καὶ μυθικὸν κακῶς καὶ ἀνοήτως, ὅταν δ' αὐτὰ τὰ πρόγματα δίδωσιν ὑπὸ τῆς λύπης ἡλαφρυσμένα καὶ ἀνακεκλυμένα πρὸς ἑαυτὸν εἰκεῖν,

Οὐδὲν πάσχοντας δεινὸν, ἂν μὴ προσποιῶν, χορικὸν γελοῖόν ἐστι, μὴ τῆς σαρκὸς πωδάνους τὸ πάσχειν, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ δὲ τὸ σύμπλασμα τοῦτο χείρων γένοιτο, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωαχθομένοις καὶ συναγανακτοῦσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα σωνοσεῖν ἀναπείσαι. uti ex Achæo idem *ad Apollon.* qo loco ſubjungit optimé. Οὐ δεῖ προσποιεῖσθαι, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῶν πλησίον βοᾶν, ἀλλ' ἐδίζειν τοῖς ψυχοῖς, ὅπ τάχιστα γίνεσθαι περὶ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεσόν τε καὶ νοσοῦν, ἐπιτεκνὴ θρηνῳδίαν ἀφανίζοντας. Gregor. Naz. *epiſt.* 28 *ad Ecebol.* ἐν ἀρχεῖ τὸ ἀποδιρεσθαι μόνον ἃ πάσχομεν· ἀλλὰ δεῖ τινος καὶ φαρμάκου πρὸς τὸ πληγῆναι. Ariſtot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνδράσιν τοῖς φύσιν, ἐυλαβοῦνται συλλυπεῖσθαι τοῖς φίλοις αὐτοῖς· κἂν μὴ ἐπιτήδειοι τῇ ἀλυπίᾳ τοῖς ἐκείνοις γενομένοις λύπην, ἐχ ὑπομένει. ὅλως τε σωθρήνου ὁ σπουδαῖος, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶναι θρηνητικός. γυναῖκας καὶ τοιούτους ἄνδρας, τοῖς συνεπάσχουσι χαίρουσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλους καὶ σωδυστυχοῦντας. μιμεῖσθαι δ' ἐν ἅπασι δεῖ σπουδαῖον τὸν βελτίω. Ariſtippus itidem ſuis quibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἔγωγε ἦκω παρ' ὑμᾶς, ἐχ ὡς συλλυπήσομαι, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Quanquam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μέχρι μου τοῦ λόγου συμπεριφορᾶς καὶ σωεπεξάξαι, ἢ uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare*, inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφύζειν καὶ σφυγμὸς de ſpiritu in arteriis motu pulſúque naturali jam communiter uſurpantur. nec aliud qicqam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19 ubi dixit; Φύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντα αἷμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumque aliud qiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τὸν σφοδρὸν εἰς πυκνὸν καὶ ἀρτιεῶν κίνησιν, ὡς καὶ μεῖον ὀπαλαδεῖν τὸν ἀφλὸν, αὐθητὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ τὸν κίνησιν. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem*, qalis in inflammationibus contingere ſolet, *ut ipſo aſpectu ctiam, anteqam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* idque ſe alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de puls. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* Indè tranſlatum eſt τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affectûs vehementia animíque impotentia in corpore ſeſe exerentem. Heſych. Ζφύζει, πηδᾷ, φλεγμαίνει. Apud Svidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μεθύσκῃ τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaqe vult, qod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοσχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι. Motum avtem iſtiusmodi ζωφικώτατα expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad.* χ'. *v.* 91. ab Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chryſip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν φρὶ δείδια· ὐδέ μοι ἧτορ
Ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
Στηθέων ἐκθρώσκῃ, τρομεῖ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ ἥ] Ex Platonis *apolog.* Vide avtem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν τις αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmque prorsus spirans animum, Epicteti votum, qò sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἦν ἂν χάρεν ϗ τάξιν ἐγχωρεῖσης, μενεῖτις ὑπομένω σφόδρα ἢ ταύτῃ ἐγκαλεῖν. Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram. Idémque ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι μέν με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἰς τινα τάξιν, ὅτι ἔδει με τηρεῖν αὐτόν, ϗ φυλάττειν, ϗ μενεῖτις σφόδρα αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ ϗ ἀναστροφῇ καταστήσας, ταύτην ἐγκαλεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco avt δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.*

Καὶ ὦ φιλόψυχητέον] Ità Pavlus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, ϗ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πεισθῆναι ταῖς γυναιξὶν] lectionem hanc solicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súntque etiam mulierculæ decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémque sibi destinatum unqam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἐκφύγοι] ἐμφατικώτερον pavlo Platonis codices, οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ὅ τινα φημὶ πεφυγμένον ἔμμεναι αἰνῶς
ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in lumina oras
Editus, evadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcris*;

Ἀλλά τοι μοιρῶν νῦμ' ἄλυτον οὐδέπω ὄζιν
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γλῶ ἐπιζόμεθα.

Effugere at flamen fati irresolubile nulli,
Qotqot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν κάρτος ἄπρακτοι ϗ μελεδῶναι· αἰῶνι δὲ πάμφω, πὰρ δ' ἀμφὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπικρέμαται θάνατος· κεῖνο γὸ ἴσον λάχον μέροψ, ὅτ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide qæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Πεισκοπεῖν ἄστρων δρόμους] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὅ τοι Ζάμος Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἢ δαίμονά φησιν εἶ ἄνω τε ὄντων ϗ μονομόρων. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' οὐδὲ θ-- antè legebatur. Anaxagoras scisitanti, τῆς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ πειρᾶται διανυκτερεύειν ὕπαθρος, cur noctem toties sub dio ageret, respondit, τὸν τὸν κόσμον θεάσασθαι. ut mundum specularetur. τὰς χορείας ϗ ἀφορεὰς ἄνω ἀστέρων αἰνιττόμενος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο γηὰς μᾶλλον ἢ μὴ γηὰς, cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, ϗ τὴν περὶ τὸν κόσμον τάξιν. ut cœlum contemplaretur, ordinémqs eleganiem universi. Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρίαν ἡλίου ϗ σελήνης ϗ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámqe, ac cœlum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & Cœli ac Solis videndi caussâ tam magnum, inqit, esse credidit, videre cœlum & solem: *ibid.* & *c. 12.* Tanti visa est contemplatio cœli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere. Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τὴν κατὰ τὸν ἄνθρωπον ὀρθὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν διάνοιαν. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáqe cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlúmque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* . qo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὁ τὸ ἐστὶ τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὕπτιον αὐτὸν ἀνακλίνειε χασμώμενον, ἀλλ' ὅταν τὸ νῷ τὴν ὄψιν φύσιν ἐπισκοπῆται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in erem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cœlum & cœlorum numina.* (lumina forsan) subjungitqe, *Qis fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo est in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus est de terrâ, non propter terram, sed propter cœlum.* Respexit forsan avtor ignobilis ille, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

tuenda. denique qòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur. qòd si,* inquit, *natum se esse dixisset, ut mundum intueretur; quantum omnia comprehenderet, ac majori uteretur sono; tamen non implésset hominis officium; qia quantò pluris est anima quàm corpus, tantò pluris est Deus quàm mundus; qia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, qia utrumque est corpus; sed Deus animâ contemplandus est.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὡσπερ συμπεφύκοντα] qod συμπεφυκότα, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente suâ & cogitatione fidera in motu cursúq; suo rapidissimo illo comitatus & consecutus. neque est enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia sunt & asscripta dominis: mens quidem sui juris est. qæ adeò libera & vaga est, ut nec ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri qeat, qò minùs impetu suo utatur, & in infinitum comes cœlestibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, qemadmodum soli aut noverint deos, aut qærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, qò intendit, momento pervium est. sideribus velocior, qorum post multa secula futuros cursus antecedit.* Augustin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipsius vide. Vide si non vehementior est scintilla animi cogitantis, quàm splendor solis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus est; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus est, & tu omnia peragrasti.* Vel vitæ suæ momenta tanquam unà cum cœlestibus illis corporibus transvolantia considerans, qorum cursu dimensa sortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epist.* 12. *Tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. est aliqis qi omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. est alter qi annos adolescentiæ excludit. est qi totam pueritiam ambitu suo adstringit. est denique ipse annus, in se omnia continens tempora, qorum multiplicatione vita consumitur. mensis arctiore præcingitur circulo: angustissimum habet dies gyrum: sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occasum.* Hinc Columellæ monitum, *de re rustic. l.* 10.

Invigilate viri: tacito nam tempora gressu
Diffugiunt, nullóque sono convertitur annus.

Nec subticendum, qòd Plato etiam in *Timæo*, τῶ ἐν ἡμῖν θείω καὶ τῶ παντὸς κινήσεως καὶ φερομένῳ eadem statuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς ἀπλᾶς στιχείων] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀποχαλαίρουσι τὸν ῥύπον τῶ χαμαὶ βίω.] Sen. *epist.* 95. de philosophia. *Erras, si illam putas tantum terrestres operas promittere: altiùs spirat. Totum,* inqit, *mundum scrutor, nec me intra contubernium mortale contineo, suadere vobis ac dissuadere contenta. magna me vocant, supráque vos posita.*

Nam tibi de summa cœli ratione Deûmque
Disserere incipiam; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius *l.* 1. —*Ista jam à formatione morum recesserunt: sed levant animum, & ad ipsarum qas tractant rerum magnitudinem attolluns.* Idem *epist.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noster habebit qod gratuletur sibi, cùm emissus his tenebris, in qibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit; & redditus cœlo suo fuerit. cùm receperit locum, qem occupavit sorte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. erit autem illic etiam antequam hâc custodiâ exolvatur, cùm vitia dejecerit, purúsque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epist.* 65. vel Apostolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Coloss. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῦ Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum succurrit.

Ἐποπτεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεμα] Non cœlestia tantùm suspici vult, sed inferiora etiam ista omnia, tanqam de specula, despici. qod est argumentum τῦ ὑποσκάπτων Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epist. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. sed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, sive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris gestarum, qalem in Luna divertens conspicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι ὑπερῳδὴ ἢ διηφύεια καὶ ἐκκλησίαι· καὶ ἕτερον δὲ μέρος ἐδύνατο ἐν γειτόνων ἢ φονεῦσιν ἄλλος ἁφαίρετος καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γέτας πλανωμένους ἢ ἐπὶ τῆ ἀμαξῶν τοὺς Σκύθας γεωργοῦντας δὲ τοὺς Ἀργυρίππους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὲ ἐπορεύετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλήστευε· καὶ ὁ Λέσβιος ἐμασᾶτο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδιδάσκετο. ἀπάντων τούτων ἕνεκα τὸν αὐτὸν χειμῶνα χρῆναι, ἅμα σοι ἔδοξε σπουδάζειν, ὁπόθεν τις ὁ κυκεὼν ἔτος ἁφαίνεται. Et Heraclitus apud eundem in βίων πράσει, sive vitarum licitatione: Ἐμπίπλον ὄλίγου· ἀλλὰ κως εἰς κυκεῶνα πάντα συμελήσονται. Sed & in Homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Synesius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐκ ἀπλοῦν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἀνθρωπος· ἀλλὰ συμφύσαν ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὅλον ὁλικὸν παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaqe quantò magis?

Τὸ ἐκ τῦ ἐναντίων συγκοσμήσιον] Ità supra § 9. συγκατατάττεται γὰρ καὶ συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *strom. l.* 1. Ἥδη γὰρ καὶ ἡ ἁπλότης ἐναντία τῆ ποικίλῃ ἴσως· ἀλλ' ἅμφω γε ἁρμονία μία. ὅτι τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περισσῷ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι δ' ἅμφω τῇ ἀριθμητικῇ. ὡς τῷ σχήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα δὴ σχημάτων ἀλλήλων διαλλάσσει· ἀπὸρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη σύμπαντα, κἂν

κἂν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, τιὸ πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund.* 10 *Mirum quibusdam videri solet, quòd cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura constata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. qibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentum ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis* 20 *rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitúsque tendentium. sic mare & fœmineum secum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ* 30 *imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi æternitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l. 4. § 27.* 40

§ 49. Τὰ περιγειονότα] Vide *l. 6. § 46,47.*

Ἔξεσι καὶ τὰ ἑσόμενα προφορᾶν] Vide *ad l. 6. § 37.* & *supr. § 1.* & *l. 2. § 14.* Plutarch. *de E I Delphic.* Μαντικὴ τέχνη ὄζει περὶ τὸ μέλλον ἐκ τῶν παρόντων ἢ παρωχημένων. ὕθεν ὁ μὲν ὕδατι φησὶν ἢ ἀέρι τὸν ἄνεμον, ὅτ' ἄλλος ἢ προγνώσεις· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γιγνησόμενα τοῖς γιγνομένοις ἕπεται καὶ συνήπται, καὶ διέξοδον ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος παραίνεσιν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλέκειν φυσικῶς ἐπισάμενος, διδὲ καὶ προλέγει τά τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρότ' ὄντα. utì Homer. *Il. α'. v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mavricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅτι προφήτας τέρπει τινὰ τοῦ μυθολογεῖν ποιεῖ, ἐκ τῶν φθασάντων στοχαζομένους τὰ μέλλοντα· Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ δὲ γένος τῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἐκ εἰκὸς παραχέχειν αὐτοῦ τιὸ προειρημένου διαφορὰν, καθάπερ ὅτι καὶ ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπομαίνεσθαι τὸ μνήμονας, καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἐκβήσεται αὐτοῖς συλλυπήσει. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, parvulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, qia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex qo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adavcta.

Χωρεῖ δ' ὁπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φύντ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
Βλαστόντα γονῆς εἰς ὑφάνιον — ita Grot.
Πόλον ἦλθε πάλιν· θνήσκει δ' οὐδὲν — Βλαστόντα γῆς
Τῶν γιγνομένων. διαχρινόμενον — Phil.
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὰν ἑτέραν ἐπέδειξε.
Retróque meant, qæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum. qæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine parent.

Ità Grotius legit vertítque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Cleménsque habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiquiúsque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* quod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἕκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα,
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quodque naturæ est datum
Eò revertí. magnus æther spíritum,
Corpus recipiat terra.— Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Συνεχρίθη καὶ διεχρίθη· καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλιν. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; ὧδε ἔν. ità enim concipi debent, qæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eódemque revenit, unde venit: ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecqid horum grave eſt? nihil ecqam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cæli rellatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccles. c.* 12. *v.* 7. *Redítque pulvis ad terram, quod priùs fuerat: ſpiritus autem ad Deum, qui primò dederat.* Heraclit. *epiſt. ad Amphidamant.* Ἐὰν ἡ φθάσαν ἀνέρχηλον γένηται τὸ σῶμα, λύσεται εἰς τὸ εἱμαρμένον. ἀλλὰ ἡ ψυχὴ λύσεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ἔσα χρῆμα εἰς ὑρανὸν ἀναπήσεται μετάρσιος. πέξονται δέ μι αἰθέριοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *ſtrom. l.* 1. μηδὲ ὑποδαυῆσαι λῆξαι μαντικῆς καὶ τὸ μὲ εἰς ἄκρα χωρῆσαι αὐτῆς μὴ πελάσῃ, τοῦτ' ἔῃ τὸ ἐν φήμαις καὶ ἀληθείαι μαντεύόμενον· τὸ δ' εἰς γλῶ μεταβαλόντες σώματος, πάσης, ὡς εἰκός, ἀναφυείσης, ὅσα ἂν αὐτῷ ὑπομεμνῆσθαι βρέμμαλε, ἀκριβῆ διὰ τῆς πολλάκις χρόνων ἀναφαίνειν τὰ μέλλοντες ἄνθρωπον· τῷ ἡ ψυχῷ αὐτῆς ἔῃ), τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φανόμενον ἀφόωσιν. quod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de ſera num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ᾄδειν αὐτῷ ἀεὶ τῆς μελλόντων ἐν τῷ ἀφανεστάτῳ τῆς σελήνης ἀπειλημμένῳ. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4. § 5, 14, 21, 23.

Ἡ τῶν διάλυσις καὶ πιθῆς τις σκορπισμός] leg. ἢ πιθῆς. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίπιση] Καὶ iſtic ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſol. ad Apollon.* lavdati; qò loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρῄζουσιν ἐκλείπειν βίον &c.

ſunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, qod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίπιση καὶ πόπις καὶ μαγγανάμασι] At Plut.

Βρωτῖσι καὶ πόλοῖσι καὶ μαγδάμασι.

Evrip. cod.

Νωτίοισι καὶ στωμύλοισι καὶ μανδάμασι.

ubi Brod. πωθρῶσι, *ictè, laboris fugâ.* qod meritò rejicit Canter. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, νόσοισι καὶ στωμύλοις. qod mihi omnium minimè videtur veriſimile; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχοισι, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſeqar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανάμασι] Evripid. cod. μανδάμασι *oraculis*, qibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. μαγδάμασι, *carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri μαγγανάμασι ſpreverim. cùm & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eò qoqe vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Qanqam alio forſan ſenſu iſtic accipi qeat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupediis.* qomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. ubi λιπαρεῖς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανάματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedère & Parthi coqis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam totum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, qò corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars:* & *venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qâ pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis &. accurationibus his, οἱ φιλόψυχοι ſenectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis iſta invenit oſtenta? qis veneficia innocentiora effecit, qàm remedia? procul à nobis noſtrisqe literis abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, qod Tragici mentem accedit prope; *Vitam qidem non adeò expetendam cenſemus, ut qoqe modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετὸν] *avertentes cursum.* Xyl. qaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annot. Lugd. *curſum divertentes, metaphora ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὁλκὸν mavult Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν ἢ πόνοι' ἔχειν] Hæc aliunde ſunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymisque calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at qid ſi ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis,* verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores,* ſi cum Flacco loqamur, *illachrymabiles;* vel eò ſenſu qò *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere fleréqe fruſtrà fuerit:* (τί γὰρ ἐλαφρὸν ἔστ' ἐς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον ἀνδρὶ καρδίαν; *Nam qid levat tandem mala,*
Laſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qò ſortes illos priſcos Agamemnone priores *illachrymabiles* ignotósqe *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè lugeantur;* ſive *qi lugendi non ſint,* ſed ſtrenuè alacritérqe perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qi imperatorem gemens ſequitur.* Et *qaſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, qeri, ingemere; deſciſcere eſt.* qanqam & ἀνόδυρτος eſt ἄθρηνος, ἀκλαυτος, Svidæ. atque indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καζδομιάτιες] *profuſior.* D. Boot. ut ſit

ſit ἀπὸ τῦ καταβάλλειν *dependere, impendere, inſumere.* qomodo Svidas ex Amipſiæ *machis*;

Καὶ σὺ μὴν ἦλθες, καβδμὸν ηἰώλεσεν.

id eſt, καταβαλὼν. indè καταβολή. Svidas idem, καβάπερ οἱ ἐργαζομένοι τὰς καταβολὰς ποιῦνται τῆς χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν καταβάλλον χρήματα. & ſit ſenſus, *fieri poteſt, ut profuſior ſis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione exiſtas. Falluntur enim,* qibus *luxuria ſpecie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hiſt. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effuſio, & qidvis potiùs qàm liberalitas exiſtimanda eſt, cui ratio non conſtat.* Itaqe Senec. *epiſt.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ ſuæ iratum. multum intereſt, utrùm qis dare ſciat, an ſervare neſciat. multi ſunt, qi non donant, ſed projiciunt.* id eſt, καταβάλλωσι, ſive καβδάλλωσι, prout Heſiod. in *Theogon.*

Καβδὰς ἐν πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Vatik. libro ſuperiùs indicato. *Perdere iſte ſciet, donare neſciet.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνθρωπος σύγ' ἐσσ' ἔχεις νόσον, χαίρεις διδούς.

ità enim eſt concipiendum, ut verſus conſiſtat.

Liberalis haud es ipſe: morbum habes, lubet dare. Ego malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim ſcribendum, non κοινωφελικώτερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καβδάλιον pro *luctatore*, qod Xyl. avtumat dici, exemplo carere exiſtimo. καταβάλλειν *dejicere, proſternere*, de colluctantibus eſt freqentiſſimum: qos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τῦτο ἔργον ποιεῖσ χρὴ τὸν βίον ἅπαντα, πλὴν διαρκῶς ἐν γυμνασίοις τὸ καταβάλλειν ἑτέρους ἕνεκα. Evſtath. *ad Hom. Il. i. v.* 206. Τὸ κάβδον, ἢ ἁπλῶς ἀντὶ τῦ ἔβδον, ὅ ὅτι, ἔθετο· ἢ βασάξαι ἄνω, εἶτα καταπῆσαι· ὅτω καὶ ὁ πάλαισις καταβάλλει τὸν ἀντίπαλον. itaqe artem iſtorum Galenus idem *lib. ad Thraſybul.* non tam γυμναστικὴν dici poſtulat, qàm καταβλητικήν· ſive, ut Lacones efferebant, καβδαλικήν. qi &, inqit is, καβδμικώτερον ἑαυτὸν φασὶν εἶ) τὸν ἐν ταύτῃ τεθραμμένον, ἢ ἰσχυρότερον. *in hoc ſtudio enutritos, non validiores ſeſe dicunt eſſe, ſed proſternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apopth.* de antagoniſta ſuo, à qo in certamine ſuperatus & proſtratus fuerat, dixiſſe fertur; ὁ μὴν ἂν κρείσσων, ἀλλὰ καβδμικώτερός σ. *non eſt melior me aut fortior, ſed dejiciendi ſive proſternendi peritior.* Qò & reſpexiſſe Marcum iſtic, mihi probabile admodum videtur: qaſi dixerit, Καβδμικώτερός σ ὄν τις; vel, ἀλλ' τις ὄν; eſt *aliqis te luctæ peritior*, ſive corporis robore viribúsqe validior? at te benignior, avi modeſtior, &c. nè exiſtat. hoc enim in te poſitum eſt: illud non item. vel, hoc ſi minùs extiterit, nihil eſt qòd ea in re, avt ille ſuperiorem te eſſe ſeſe glorietur, avt ipſe ab ullo ſuperari te dedecus ullum exiſtimes. Qod Ageſilaus aliqandò Perſarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ κὴ δικαιότερος; Plut. de ſe lavdand. qòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρὸς μὲν γὰρ, κὴ πάνυ, κὴ ῥᾴμην διανεῖσθαι, δόξειεν ἂν κὴ ἑτέρων εἶ) πλεον· ἀληθείᾳ δ' κὴ δικαιοσύνῃ, κὴ μεγαλοφροσύνῃ, κὴ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐμετρίᾳ, ξυμφαίη τις ἂν τοῦ ἀντιπαιδᾶν τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως δ' ἄλλων διαφέρειν. περὶ τῦτον δ' ὁ μάγιστός ὅτιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύναχλοι, ἐγώ σε πλουσιώτερός εἰμι. ἐγώ σου ἄμεινον κρείσσων· ἐγώ σε λογικώτερος· ἐγώ σου ἄμεινον κρείσσων. ἐκεῖνοι δ μᾶλλον σωαχλεῖ· ἐγώ σε πλουσιώτερος· ἢ ἐμὴ ἄμεινον κλῆσις τῆς σῆς κρείσσων. ἐγώ σε λογικώτερος· ἢ ἐμὴ ἄμεινον λέξις τῆς σῆς κρείσσων. σὺ δὲ γε ὅτι κλῆσις εἶ, ὅτι λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat neſcio qis ad periochæ hujus caput verba hæc. ὡς ἔστιν ἀρχὴ τῦτο, ἀλλὰ δεῖ ἀνωτέρω δεῖ περὶ δεῖ Πλατωνικῶν σωαφές. qod in contextum poſtea cùm irrepſiſſet, nos denuo furcillavimus: eò magis, qia etiam frivolum, falſum eſt, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ὁπὸ τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis uſurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiverſationem avt qerimoniam exequntur. Xenophon. *Cyri inſtitut. lib.* 1. Εὐτακτοτέρους κὴ εὐπειθεστέρους ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ κόσμος κὴ ἀγαθὸς, μεμνημένος, τίς τ' ὄζι, κὴ πόθεν ἐλήλυθε, κὴ τῶ τίνι γέγονε, περὶ μόνα τάττει ὅζι, πῶς πλὴν αὐτὸς χώραν ἀκολουθῆσαι εὐτάκτως κὴ εὐπειθῶς τῷ Θεῷ.

§ 53. Ὅπου ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς κὴ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr* § 74. ὠφέλειαι, πρᾶξις κτ' σύσιν. Et *l.* 11. § 4. πότερόν σ κοινωνικῶς; ἔχειν ὠφέλημα;

§ 54. Παύλαχος κὴ διωκεχῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medeâ*, 2. 1.

Nuſqam poteſt non eſſe virtuti locus.

Ἔστί σοί ὅζι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν. & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. κὴ τῇ παρούσῃ φαντασίᾳ.

Θεωρητικῶς ἐνασκεῖν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *diſſert. lib* 3. *c.* 26. πῶς ἐσίσεται κὴ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ Διῒ περιπαλαίσῃ ἑαυτὸν, διαλύσεται ἀσυμφόρως. πῶς λέγεις περιπαλαίσαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος διὰ κὴ αὐτὸς διὰ κὴ

ϰ ὁ ἀν ἐκεῖνϕ μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλε. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνῶν &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò qàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἐξῆς τῇ καλασκαῇ] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς ϰ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πείσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει φαντασθῆναι] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in istâ principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον ϒ τὸ κεφάλαιον ϰ βεβαιότατον ἐφ' ἐμᾶς ἡπλῶς ὑπό τινϕ. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et Eudem. *l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον ταύτης ὄν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσται. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῶον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς ϰ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον δεῖ φύσει, τὸ ϒ ἀρχόμενον. δεῖ ϒ σκοπεῖν ἐν τοῖς ϰτ' φύσιν ἔχουσι μᾶλλον τὸ φύσει, ϰ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.— ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζώϕ διαρῆσαι ϰ δεσποτικῶ ἀρχῶ ϰ πολιτικῶ. ἡ μὲ γὰ ψυχὴ τῷ σώματϕ ἄρχει, δεσποτικῶ ἀρχῶ· ὁ ϒ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικῶ ϰ βασιλικῶ. Saluſt. *bell. Catilin. Noſtra omnis vis in animo & corpore ſita eſt. animi imperio, corporis ſervitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Avg. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro ſervit: anima ſuperior eſt; caro ſubjecta eſt.* Rectè itaque Heſych in *aſcetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὴν κυρίαν ϰ ἀθάνατον ἡ φθαρτὴ πηλὸς ϰ δηλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τῆ λογικῶν ἔνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησιμὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὕπνοις, ϰ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἐμφύχων τι ϰ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ πᾶσον δεῖ ϰ νοῦς· ἐν ϒ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεσιν, ὧν ὑπερατιμᾷ τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δεῖ τὸ τακλεκόν.

Τὸ ἀναγκαῖωτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἡυδέα φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆς] ἀπέχει, forſan. quod eſt ſignificantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἐπιτεθηκότα ϰ μίχει νῦν βεβιωκέτα] Periochæ iſtius Senecâ meliorem interpretem fruſtrà quæſiveris. Sic ille *epiſt.* 12. *Sic ordinandus eſt dies omnis, tanqam cogat agmen, & conſummet atque expleat vitam. Paturius qi Syriam uſu ſuam fecit, cùm vino & illis funereis epulis ſibi parentaverat, ſic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plauſus exoletorum hoc ad ſymphoniam canoretur, βεβιωκα, βεβιωκα. nullo non ſe die extulit. hoc quod ille ex malâ conſciencia faciebat, nos ex bonâ faciamus, & in ſomnum ituri, læti bilaréſque dicamus, Vixi, & quem dederat curſum fortuna peregi. craſtinum ſi adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatiſſimus eſt & ſecurus ſui poſſeſſor, qi craſtinum ſine ſolicitudine expectat. qiſqis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum ſurgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur hora.

Idem Sen. *epiſt.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum ſit. nihil differamus: qotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si ſapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmque tibi ſemper adeſſe putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego ſic ſemper & ubique vixi, ut ultimam qanqe lucem, tanqam non redituram conſumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περιόντϕ] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περιουσίας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φυλάξαι] hoc eſt, qod Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *ſuprà ad* § 27.

Τί γὰ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4 § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο ἔν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὁ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum ſequentibus commiſit Xyl.

§ 58. Ὅις τὰ αὐτὰ συμβαίνει] Ità ſolatur ſe Merope in Evripidis *Creſphonte:* (Plut. exhibet in *Conſol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ὠκ ἐμοὶ μόνῃ βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐσερήμηθ'. ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγώ, βίον.
Orbata natis mortuis, ſpolior viro,
Non ſola ego hominum: mille ſunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, qæ nunc eſt mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——*nec rara videmus*
Qæ pateris: caſus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaqe ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre qam ſortem patiuntur omnes,
Nemo recuſat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum uſu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum impotentiùs ſimul ac obſtinatiùs lugenti illuſit. Spem faciebat regi poſſe ſe illam vitæ reſtituere, ſi res ad id perficiendum neceſſariæ ſuppeditarentur. re-

ge

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe pollicente; reliqua quidem omnia ſibi ſuppetere aiebat, unicum tantùm deeſſe. id quidnam eſſet percontanti, reſpondit, Ἐπὶ τριῶν ἀπωδύτων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειν, εὐδὺς αὐτῷ ἀναζεύσασθαι. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epiſt.* 38. ἀπωδύτων avtem nomine intelligo potiùs, *qi neminem luxiſſent*, qàm cum Gallo interprete, *qos nemo luxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem iſtiusmodi reperîſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ridentem ſubjeciſſe, Ἐπὶ, ὦ πάντων ἀποπώτατε, θρηνεῖς ἀναίσθως, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τοιούτῳ συμπλακείς, ὃ μηδὲ ἕνα σοὶ πώποτε γεγονότων ἀμοιρον οἰκείας πάθους ἔχων εὑρεῖν; *Et te, omnium ineptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolus malis iſtiusmodi conflictaveris, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil qicqam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari technâ illuſiſſe refert, τῷ παιδὶ τὸ εἰδωλον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνδρώνυς ὀνομάσοις μηδένα πώποτε πεπενθηκότας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe Cynicum, Ἐπεὶ, ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐπὶ συμπένθει καμόντι εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀνυχίας, ὥστε δηλοῦν τὸ ἴσον ἔκαστον, ἀμείνους ἂν τοῦ πλείους τὰς αὑτῶν λαβόντας ἀπαλλαγῆναι. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit: Ἐπὶ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συμβεβλήκασιν, ἀλλάξασθαι ζηλώσαντες τοῖσι πλησίοισι· ἀσκέψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακά, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέαντο ὀπίσω, τὰ ἐσηνείκαντο, Πεὶ τὸ πῶς χρῆσις αὐτοῖς ὅλον γίνεσθαι] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, qàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adverſos probè utendo, in rem noſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ τῶν ἀφελησόντων ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Γλαῦ σε ἔχῃ] *soi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παντὶ τῷ ἀπαδάντι χρῆσθαι καὶ φύσιν· καὶ ὑμεῖς σε κωλύσει δυνατα. μηκέτι ἔν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσῃ σοι τὸ ἀποβὰν εὐπύχημα.

Μόνον πρόσεχε, καὶ θέλε σαυτῷ καλὸς εἶ] Ni vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô ſenſu, qô Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσῃ; *Qi ſibi nequam, cui bonus?* qô Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefecerit, collaudabunt te homines.* avt qô Euripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latent.* in *Alex* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qô Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis temetipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πόμπευε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympoſ.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῷ, *ſibi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Julian. in *miſopog.* Ταῖς μούσαις ἄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ἐπιπολὺ ἐπειρώμεθα λανθάνειν φιλοσοφοῦντες, καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ἀφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤκουον ὅσα καλῶς ἐπίων, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐπίων, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἤδιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσκληκὸς εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν τρέπαλον· πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔκ χαίρειν, καὶ εἰ κολακείας πᾶσιν ἀεὶ δοκιμάζουσας αὐτὸς δὲ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipſi in omnibus actionibus honeſtatem conſecutus videaris.* qem & Caſavb. ſeqitur. Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exiſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ reſtituendum. μόνον πρόσεχε σαυτῷ. καὶ θέλε καλὸς εἶ. ὅπερ σαυτὸς ἔ προέχεις. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. πρόσεχε σαυτῷ· & προσέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro qo & Pavlus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μίμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μέμνησο ἐπ' ἀμφοτέρων. ὅτι ἀδιάφορον, ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις. in utriſqe avtem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi ſecius ſe gerunt, tum & in rerum iſtarum, qæ contingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil. nec malum, illud circa qod actio tua verſatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφορα. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἐνδον βλέπε] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἐνδον ἡ πυγὴ τῆς ἀγαθῆς] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα γὰρ εὐφυΐας ἡ διάθεσις· ἀρχὴ δὲ πυγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τὴν πυγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χωρίσωμεν συμφέρηται. Solomon *Prov. c.* 4. *v.* 23. *Præ omni custodia custodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir. c.* 46. Ἰδιώτου φύσις καὶ χαρακτήρ. οὐδέποτε ἐξ ἑαυτῆς προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφου φύσις καὶ χαρακτήρ· πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτῆς προσδοκᾷ. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. qid refert, an aqa decurrens intercipiatur atq; abeat, si fons ex qo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναζήτει πλωσμόν, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qi qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magìs ebulliunt & scaturiunt uberiús. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πίφυκε βρύειν, ἀπαυλίσματα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπιδύει μέτρον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεύδειν. &, λέγουσα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς σφαῖρόν τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα κατηκυές· qod βλέμμα πεπηγὸς, cum nostro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in Marco Sophistâ Philostratus. Basil. Cæsar. *epist.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ ταχὺ, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταρρεῖν· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σύσσημον, ὡς ἐμπαθείας αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ assectas depingit, Σύσην τὴν δαίμονι συνθέουσας. at de Mercurii sectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inqit: ὁ δὲ σύσσημος, ὁδὶ βοᾶτε, ὁδὶ ἀλλήλοις μάχονται. Anacharsidem describens Maxim. Tyr. *dissert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ἢ πολυρρήμονα, ἢ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐσχήμων, οἱονεὶ ἡ πλατεῖα μεθοδίου ἀπεσοφισμένη θέσεσι, ἀλλ' ὁπλίτης βάδην ἴοντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο μόνον ἀνελεύθερον
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.—

Qod Plavt. *Pœnul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magìs par est gradu
Ire: servile esse duco festinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γνησίου σημεῖον ὀλίγη μὲν ἡ δεῖ περιφορὰ ἐν τῷ περιπάτῳ μαλακίας· ἀλλ' ὑπ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδ' ἐν κινήσεσιν, μηδ' ἐν σχέσεσιν ἐμφανεῖν ποτὲ ἡ ἀκμιμοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ περιπάτου] Ὥστε συμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς ἔμοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος ὢν φαίνεται γὰρ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιπάτῳ. Phrantes apud Philostrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ σοφοῦ ἀνδρὸς ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἑρμηνεύουσι· πολλὰ δ' ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γναμπτέα τε καὶ θεωρεῖν. ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺς νοῦς σοφῶν ἀνθρώπων διαδιώκουσι. Cicer. *in Pison. Vultus sermo quidam tacitus mentis est.* & *de Orator. l.* 2. *sensus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de resurr. c.* 15. *Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium speculum est.* Vide *suprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adolescentis modesti imaginem sic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίστομον· ὀφρὺς μὴ καταπεπτωκυῖα· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπλασμένον, μηδὲ ἀνακεκλασμένον· μὴ ὑπλίζων ὁ γέλως· μηδὲ ἀνειμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὅμοια * ὀρθοῖς. [* ὀρθοῖς. Arcer.] περὶ τὸν λόγον ὀξύτης, καὶ κατοχὴ τοῦ ὀρθῶς εἰρημένου· καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἀσελγαίνουσαι τοῖς ἀκούουσιν ἐλπίδος. αἰδοῦς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἀφροντισία. Ità Isidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὡς σώφρων γυνὴ ὅτι τοῦ περιπάτου τῆς ἀγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τὰς τοῦ ἀκολάστου ὁρᾶντων καλάζει περιόδους· ὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι τοῦ αἰδίστου φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τὰς τοῦ διαφθείρειν αὐτῆς τὸν ἔρωτα βεκομένων διακόπτει ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὅμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων σωτηρίας κίνησις, καὶ βάδισμα σεσιδημένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ἕξις αἰσχύνης, τοῦ ἀφανεῖς τοῦ οἰκείου παθῶν χαράξεως ἐστυπώσης τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *institut. l.* 10. *c.* 1. *Scias eum sentire qæ dicit.*

Σωὶ τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ] Huic opponitur τὸ καλαισχυλίζειν αὑτὸν πρὸς τὸ σκυθρωπόν. ut Basil. Cæs. *oras.* 1. *de jejun.* qod in Pharisæis notat D. Christus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Est avtem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam observavit Casavb. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. sunt enim, ut καλαξιῶσι & ἀτιμάζουσι, ità φαίνουσι & ἀφανίζουσι, sensu planè contraria. non accedo tamen Basilio, qòd τὸ ἀφανίζουσι sic explicat,

ἀφανίζου-

ἀφανίζει τὸ φεύσιμον, ὅταν ἡ ἔνδον διάθεσις ἐπιπλάσῃ φάσμα τῷ ἔξωθεν ὑποκριθῇ, ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῷ ψεύδει καλυπτομένη. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraque illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c. 6. v. 11.* πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v. 12.* ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l. 1. c. 11.* deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóque in illis exprimendis exhibendísque artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ád adversarii technas conatúsque attendere atque accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβευτικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ autem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib. 11.* § 1. & *l. 12.* § 9. ibi vide sis.

Οὐ προγνωσόμενα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævisa sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn. 33.* & *de diverſ. argum. 37.* &, *prævisa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom. 35.* Et contrà, Ταράττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλῷ παρέχει ἀδυμίαν. Demosth. *Olynth. 1.* & Thucydid. apud Theophylact. *ep. 30.* Διπλοῦν τὸ φρόνημα τὸ αἰχμάλωτον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλείω παρὰ λόγον ζυμβαῖνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c 9. Necesse est magìs corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, languidiùs incurrunt: hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. avsert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & *ep. 76. Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap. 11. Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c. 5. Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se ante bellum paraverint, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l. 13. c. 8. Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nescunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l. 4.* § 46.

§ 62. Ἀκουσίως πλείονι] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinquenti;* uti Tertullian. *apolog. c. 45.* Συγγνώμην γὰρ ὅτι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l. 3.* Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l. 4.* Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ ἀεινῷ τινι καθειργομένῳ σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ παρὰ τὸ θεῖον. καὶ γὰρ ἑκὼν ἁμαρτημάτων καταφυγὴ ἔστι τοῦ βωμοῦ, παρανομίαν τε ὁπὸ τοῦ μὴ ἀνάγκη κακοῖς ὀνειδισθῆναι, καὶ ἐκ ὁπὸ τῆς ξυμφορᾶς τι τολμῆσαι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρόνοια κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμων αὐτὸ τῆς προνοίας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert. 41.* Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib. 3. c. 1.* Ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib. 5. c. 8.* Ἀδικεῖ μὲν καὶ δημιουργεῖ, ὅταν ἑκὼν τις πράξῃ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δημιουργεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ δημιούργημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὅταν γὰρ ἀκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ἔσται ὥστε ἀδίκου τι εἶναι μέν, ἀδίκημα δὲ μήπω, ἐὰν μὴ τὸ ἀκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l. 4. c. 6.* Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles; juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. paríqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἴ τις ἕτερος τὰς λαβὰς τὰς δεινὰς τύπτει ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l. 8.* § 14. & *l. 10.* § 30. & *l. 11.* § 18. Clemens autem *strom. l. 1.* ὅτε δὲ οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι; ἔνθ' αἱ πυραὶ, ἔνθ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς κακίας ὔσης. ἐπεὶ ἡ τῶν ἁμαρτημάτων περαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατέρχει· δημαρτημένη δὲ ὑπόληψις ἐνθ' ὅτε κρατεῖ, πῆς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας ὔσης ὀλιγωρεῖσθαι ἔοικεν, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δ' ἐωυτὸν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέσσῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίᾳ ὔσης. ὁ γὰρ αἱρετή τίς κακὸν, τῇ δὲ περὶ αὐτῷ ἡδονῇ σωφρονῶν, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λυπτὸν ἡγεῖται. ὧν ὄντως ἐχόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ὑπηρέτου, καὶ πρὸ τούτων τὸ μὴ συλλαμβάνεσθαι τῆς ἀπατηλαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ τῆς παθῶν καὶ τῆς ἐκ τῆς προκαθέσεως ἐξαρτημένων, ut Marcus loqitur *l. 12* § 3.

Οὔτε ὑπομαρτυρήσεως δεήσῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis*, interpres uterqe. malim, *neqe testimonium*, id est, approbationem *ab illis petes*. ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit.

Et

καὶ ὁ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, quicquid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνῶν &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò quàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἑξῆς τῇ καλασκευῇ] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αἱ κοινωνικὰς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πείσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει προηγεῖσθαι] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον γὰρ τὸ κρεῖττον καὶ βελτίονα εἶναι ἐν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ χείρονος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et *Eudem. l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ χεῖρον ταύτης ὂν, κυριώτερον αὐτῆς ἔσῃ. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῷον πρῶτον συνέστησαν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον δεῖ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλιστα τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.— ἔστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζῴῳ θεωρῆσαι καὶ δεσποτικὴ ἀρχὴ καὶ πολιτικὴ. καὶ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὴ ἀρχή· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὴ καὶ βασιλικὴ. Salust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὴν ψυχὴν καὶ ἄθανατον ἡ φθαρτὴ πηλὸς καὶ ὕλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ τοῦ λογικοῦ ἔνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ὕπνοις, καὶ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἐμψύχων τι καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ ταῦτον δεῖ καὶ νεῦε· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς παθεσιν, ὧν ἐπικρατούσῃ τῇ ἀρετῇ, λογισμὸς δεῖ τὸ τακτικόν.

Τὸ ἀπροσπάθητον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Βυθέα φαινέτω] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆς] ἀπόχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποθνησκότα καὶ μέχει νῦν βελτιωκότα] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà quæsiveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Paturvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βελίωνα, βελίωνα. nullo non se die extulit. hoc quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi. craſtinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi craſtinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, quotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: quotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmque tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubique vixi, ut ultimam quamque lucem, tanquam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περισσοῦ] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περισσείας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, qod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖδες τῷ διδυμῷ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί γὰρ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4 § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. κρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Ὅσα τε αὐτὰ σωθέντα] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte:* (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι. ἀλλαι μείονα
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, quæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——*nec rara videmus*
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaqe ut Menander:

Παρηγόρει τὰ κακὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre qam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum impotentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendum necessariæ suppeditarentur. re-

ge

ge nihil non libentiſſimè ſuppeditaturum ſe pollicente; reliqua qidem omnia ſibi ſuppetere aiebat, unicum tantùm deeſſe. id qidnam eſſet percontanti, reſpondit, Ἐι τριῶν ἀπωδήτων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειν, ἐυδὺς αὐτῷ ἀναζωσάσθαι. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inſcriberet hominum, qi ſine luctu vitam exegiſſent, fore ſtatim ut reviviſceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epiſt.* 38. ἀπωδήτων avtem nomine intelligo potiùs, *qi ueminem luxiſſent*, qàm cum Gallo interprete, *qos nemo tuxiſſet.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem iſtiusmodi reperîſſe poſſe ſe profiteretur, more ſuo ridentem ſubjeciſſe, Ἔτι, ὦ πάντων ἀτοπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδην, ὡς μόνῳ ἀλγεινῷ τοιούτῳ συμπλακείς, ὃ μηδὲ ἕνα σοὶ πώποτε γεγονότων ἀμοιρον οἰκείᾳ πάθους ἔχων ἐυρεῖν; *Et te, omnium ineptiſſime, non pudet lugere, qaſi ſolus malis iſtiusmodi conflictareris, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire poſſis, cui ejuſmodi nihil qicqam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari technâ illuſiſſe refert, τὸ παιδὸς τὸ εἴδωλον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινες ἀνθρώπων ὀνομάσοιε μηδένα πώποτε πενθήσαντας. qod ille cùm præſtare neqiret, ſubjeciſſe Cynicum, Ἐτ', ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἀμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* ſic refert. Ἐι σωφρονήσαιμεν εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀπυχίας, ὥστε διελεῖν τὸ ἴσον ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοὺ πλείους τὰς αὑτῶν λαβόντας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expreſſit: Ἐι πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ εἰς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι κυλόμενοι τοῖσι πλησίοισιν· ἀσυλίαλες ἂν ἦσαν τὰ πρὸ πολλοῦ κακά, ἀσσασίως ἕκασοι αὐτέων ἀποφερίαν τὸ σφέτερον, τὰ ἐσενείκαντο,

Περὶ τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλως γίνεσθαι] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis ſecius obtigerint, qàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adverſos probè utendo, in rem noſtram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *diſſert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ πρᾶξεώσων ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 10. Ὅτι ἀπὸ πάντων πρᾶξις ἔστιν ὠφελεῖσθαι.

Γένη σε ἔσται] *ſoi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παντὶ τῷ ὑποκειμένῳ χρῆσθαι φύσιν· καὶ ὑμεῖς σε κωλύσει δυήσεται. μηκέτι ἐν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ὑποίῃ ὅπως δὲ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ ζήτησις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον πρόσεχε, καὶ θέλε σαυτῷ καλὸς εἶ] Ni vitioſa ſit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô ſenſu, qô Jaſon Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qi ſibi nequam, cui bonus?* qô Pſaltes *Pſal.* 49. *v.* 18. *Cùm tibi beneſeceris, collaudabunt te homines.* avt qô Evripides verſu illo celebratiſſimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latend.* in *Alex* & *Caton. maj.* Lucian. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

Sed qô Apoſtolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conſpectu Dei.* i. e. ſis temetipſo Deóqe teſte contentus. μὴ πόμπευε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympoſ.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῷ, *ſibi canere.* Unde Iſmenias, eundémqe imitatus Julian. in *miſopog.* Ταῖς μούσαις ᾄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem juſſit, ſibi canere & Muſis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ὀπτολυ ἐτειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν μοὶ, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤκουον, ὅσα καλῶς ἐπίνον, ὅτι ὑ διὰ τοὺ θεατὰς ἐπίνον, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἥδιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσκυθρώπουν ἔιχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπαλον· πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὲς μὲν πολλὲς ἔα χαίρειν, καὶ εἰ κολακείας πᾶσιν ἀεὶ δοκιμάζονλας αὐτὲς δὲ σαυτὸν χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipſi in omnibus actionibus honeſtatem conſecutus videaris.* qem & Caſavb. ſeqitur. Cæterùm, ut qod revera ſubeſſe ſentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorſus exiſtere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ reſtituendum. μόνον πρόσεχε σαυτῷ. καὶ θέλε καλὸς εἶ] ὅπ σαυτὸς ἔ περίονεις. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. πρόσεχε σαυτῷ· & προσέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro qo & Pavlus, ἔπεχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μέμνησο ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ἑ ἡ πρᾶξις] leg. forſan, καὶ μέμνησο ἑκατέραν. ὅτι ἀδιάφορον, ἐφ' ἑ ἡ πρᾶξις. in utriſque avtem illis, hoc eſt, tum in illis ſibi dimittendis, qi ſecius ſe gerunt, tum & in rerum iſtarum, qæ contingunt, uſu, medium qiddam eſſe, nec bonum ſcil. nec malum, illud circa qod actio tua verſatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræſentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici poſſint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφορα. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib.* 6. § 3.

Ἔνδον ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν] In mente ſcil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα γὰρ παρρησίας ἡ διάθεσις· ἀρχὴ καὶ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τὴν πηγὴν τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χορηγῶμεν συμφέροντα. Solomon *Prov.* c. 4. v. 23. *Præ omni cuſtodia cuſtodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà* § 61. & *l.* 8. § 45. Epict. *enchir.* c. 46. Ἰδιώτου γάσις καὶ χαρακτήρ. ὑφ' ὅτου ἐξ ἑαυτοῦ παρασκευῆς ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφου γάσις καὶ χαρακτήρ· πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτοῦ παρασκευῆς. Senec. *ep.* 74. *Omnium bonorum vis & origo in ipſa eſt virtute. qid refert, an aqa decurrens intercipiatur atqj abeat, ſi fons ex qo fluxerat, ſalvus eſt?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυνάμενον] Alludit ad naturam fontium, qui qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magis ebulliunt & ſcaturiunt uberiùs. Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 7. Τῶν φρεάτων ὅσα πίφυκε βρύειν, ἀπαυλήματα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπιδύει μέτρον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l.* 1. Ἐν ὀλίγῳ μὴ καταδύεσθαι. &, λέγοντα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα· μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς ἀρρῶνα τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα κατηκὲς· qod βλέμμα πεπηγὸς, cum noſtro, Epictetus dixit *l.* 2. *c.* 8. ὀφθαλμὸν πεπηγότα, in *Marco* Sophiſtâ Philoſtratus. Baſil. Cæſar. *epiſt.* 1. Τὸ βάδισμα μηδὲ νωθρὸν, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταγορεῦον· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σεσοβημένον, ὡς ἐμπλήκτους αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ὑποφαίνειν. Galenus in *hortator. c.* 2. Fortunæ aſſeclas depingit, διέσῃ τῇ διάνοιᾳ σωθέντας. at de Mercurii ſectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοι· inqit: ἡ δίαιτα ἦν, ὥδε βοῶσιν, ὥδ' ἀλλήλοις μάχονται. Anacharſidem deſcribens Maxim. Tyr. *diſſert.* 15. Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ὡς πολυδρήμονα, ὥδε λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐστοχος, οἱονεὶ ὁ πάλαι τῇ μισθοφόρῳ ἀπεσοφίσατο Θέογις, ἀλλ' ὁπλίτης βάδην ἴοντι, καὶ κινδύνῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l.* 1.

Ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο πρῶτ' ἀνεκδιδάκτων
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀρρύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.—

Qod Plavt. *Pœnul.* 3. 1.

Liberos homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire: ſervile eſſe duco feſtinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere niſi in ſacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Ἀνδρὸς γυναῖα σημεῖον ὑδὲν ἢ δεῖ περιφανὲς ἐν τῷ περιπατῷ μαλακίας· ἀλλ' ὑδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδ' ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν γάσεσιν ἐμφανεῖν ποτὲ ἢ ἀκμοσυνῶν τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap.* 19. *v.* 26, 27.

Ἐπὶ τοῦ περιπάτου] Ὥστε σωφρονικὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c.* 2. Achil. Tat. *l.* 6. Ὁ νοῦς ἔμοι δοκεῖ λελέχθαι καλῶς ἀόρατος ἔτι περιπατῶν. φαίνεται γὰρ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιπάτῳ. Phraates apud Philoſtrat. in *vit. Apollon. l.* 2. *c.* 12. Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ καὶ ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἐρμηνεύουσι· πολλὰ δὲ ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωμαλίζειν τε καὶ θεωρεῖν· ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου διαθεῶνται. Cicer. *in Piſon. Vultus ſermo quidam tacitus mentis eſt.* & *de Orator. l.* 2. *ſenſus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de reſurr. c.* 15. *Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium ſpeculum eſt.* Vide *ſuprà* § 23. Apud Clem. Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Zeno adoleſcentis modeſti imaginem ſic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίσωπον· ὀφρὺς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπλαμμένον, μηδὲ ἀνακεκλασμένον· μὴ ὑπόγελως ὁ τρόχηλος· μηδὲ ἀνιαμένα τὰ τοῦ σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα τοῦτοις ὅμοια * ὀρθούτω. [* ὀρθοῦται. Arcer.] περὶ τὴν λόγου ὀξύτης, καὶ κατοχὴ τοῦ ὀρθῶς εἰρημένου. καὶ γαμματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἀνειδίζουσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ὑπαρθείτω, καὶ ἐρρωνσία. Ità Iſidor. Pel. *l.* 3. *ep.* 287. Ὡσπερ σόφρων γυνὴ ὅτι τῷ περισώπῳ τῆς ἁγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τοὺς τοῦ ἀκολάστως ὁρώντων κολάζει περιδοκίας· ὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι τοῦ αἰδήσεως φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ σωθήματα, τοὺς τοῦ διαφθείρειν αὐτῆς τὴν ὥραν βουλομένων διακόπτει ἐλπίδας. Et *ep.* 288. Ὄμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων συνεχὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σεσεισμένον, &c. τεκμήριον ψυχῆς ἕξιν αἰσχρὰς, τοῦ ἀφανεῖς τοῦ οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσης τῷ σώματι. Vide *l.* 11. § 15. De Bruto Fabius *inſtitut. l.* 10. *c.* 1. *Scias cum ſentire qa dicit.*

Σιωπῇ τῷ ἀνεπιδιδότῳ] Huic opponitur τὸ καταχαμαλίζειν αὐτὸν πρὸς τὸ σκυθρωπόν. ut Baſil. Cæſ. *orat.* 1. *de jejun.* qod in Phariſæis notat D. Chriſtus Matth. *c.* 6. *v.* 16. verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Eſt autem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam obſervavit Caſavb. *Act. c.* 5. *v.* 41. Ὅτι καταξιωθῆσαν ἀτιμασθῆναι. ſunt enim, ut καλαξιῶς & ἀτιμάζως, ità φαίνως & ἀφανίζως, ſenſu planè contraria. non accedo tamen Baſilio, qòd τὸ ἀφανίζως ſic explicat, ἀφανίζω-

ἀφαιζεῖ) τὸ φοβοῦντον, ὅταν ἡ ἐνδον διάθεσις ἐπιπλάσφραγμα τῆς ἔξωθεν ὑποκριθῇ, ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῷ ῥᾳθυμεῖ καλυπτομένη. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraque illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c.* 6. v. 11. πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: v. 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando staticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóque in illis experimendis exhibendísque artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsque attendere atque accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβευτικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ autem ratione saltatoriæ dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide sis.

Οὐ φρονηματίζεται] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævila sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de divers. argum.* 37. &, *prævisa jacula minùs feriunt*. Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταράττει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὴν παρέχει ἀδυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Διπλοῦν τὸ φρόνημα τὸ αἰσχυνόμενον καὶ ἀφοβοτέρων, καὶ πείσῃ παρὰ λόγον ξυμβαῖνον. Itaque Senec. *ad Marc. c* 9. *Necesse est magis corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, languidiùs incurrunt. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. aufert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & *ep.* 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se bello ante bellum præparuerunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis autem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§ 62. Ἀκουσίως πλέουσι] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinqenti;* ut Tertullian. *apolog. c.* 45. Συγγνώμην γὰρ ὅτι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Athenienses in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τὸν πολέμιον καὶ δεινῷ τινι καλειφορισθέντα σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ φειδὼς τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ ἀκούσιον ἁμαρτημάτων καταφυγὸν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀναγκαίοις κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἧσσον ξυμφοραῖς τι τολμήσασι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρόνοια κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς προνοίας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐν μὲν τοῖς ἑκουσίοις ἔπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, εἰσότε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν καὶ ὁ δικαιοπραγῶν, ὅταν ἑκὼν τις προαιρῆται· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, ὅτε δικαιοπραγεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ δικαιοπράγημα ἄρ' ἐστὶ τῷ ἑκοῦσθαι καὶ ἀκούσιον. ὅταν γὰρ ἀκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ὄντι οὐκ ἄδικόν τι ἔσται μόνον, ἀδίκημα δὲ οὐδέπω, ἐὰν μὴ τὸ ἀκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles; juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. paríqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὴν δεῖνα τύπτει ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens autem *strom. l.* 1. ὅτε ἡ οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, ἔνθ' αἱ τιμαὶ, ἔνθ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίου τῆς κακίας οὔσης. ἐπεὶ ἡ περὶ ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατάρχει· διημαρτημένη ἡ ὑπόληψις ἐνθ' ὅτε κρατεῖ, ἧς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας οὔσης ὀλιγωρεῖσθαι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέττειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δι' ἐωυτόν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέσσῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίου οὔσης. ὁ γὰρ αἰρετέα τις κακὸν, τῇ δὲ περὶ αὐτῷ ἡδονῇ συμπαραδίδωσιν, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λιπτὸν ἡγεῖται. ὧν ὄντως ἐχόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ἐπιτρέπως, καὶ φρονήσεως τούτων τὸ μὴ συγκαταπίπτειν τοῖς ἀπαλαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ὑποκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ τῆς παθῶν καὶ τῆς ἐκ τῆς φαυλοπαιδείας ἐξηρτημένων, ut Marcus loqitur *l.* 12 § 3.

Οὔτε ἐπιμαρτυρήσεως δεήσῃ] *neqe testimonio egebis, opus habebis*, interpres uterqe. malim, *neqe testimonium*, id est, approbationem *ab illis petes*. ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit.

Εἰ

Εἰ βλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέπεις, participium in verbum transmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à qo etiam laudatur, *diſſert. l. 1. c. 28. & l. 2. c. 22.* Ex ejusdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Qæ ibi Plato, *ad l. 11. § 18.* dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσαν ἀκούσιον ἁμαρτίαν εἶναι. Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epict. *diſſert. lib. 4. c. 1.* τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, ἐσφαλμένως; Aug. *de verb. Ap. ſerm. 30.* *Quis eſt, qi velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémqe *Enchir. c. 17.* *Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam quicunqe amant fallere.* Verùm qæri poteſt, quomodo verum hoc ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis quibusdam dicat, Λανθάνει αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, qod Bernard. *de gradib. humil. 2. ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, qod Tertull. *apolog. c. 1.* *Non libet reſtiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, qia jam oderunt. nolunt ſcire pro certo, qod ſe neſcire pro certo ſciunt. ideo & credunt qæ non probantur; & nolunt inqiri, nè probentur non eſſe, qæ malunt credidiſſe.* Verùm qod in ſchola dicitur, *neminem bonum qà bonum odiſſe,* ità *verum qà verum nemo averſatur*; erſamſi aliâ ratione, qatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, avt affectibus ipſius adverſari videtur, havd lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part. 1^a. 2æ. q. 29. art. 5.* Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ μὲν ἑκόντας τῆς ἀληθείας, κακὸν δεῖ· τὸ δὲ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν· τῷ δὲ ἀγαθῶν ἀπεῖναι μὲν οὐδέν· ἔστι δὲ ἀνθρώποις ἐφεύγειν ἢ ὄμως, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες, ἢ μὴ πεισθέντες. ὁ μὲν δὴ πεισθεὶς ἐκὼν ἤδη παρεγκλίσεται· κλέπτεται δὲ ὁ μετανοηθεὶς ἐκλαθόμενος ὅτι δεῖ μὲν ὁ χείρων, δεῖ δὲ ὁ λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει· βιάζεται τε πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονικίᾳ τε αὖ καὶ θυμοῦ, μᾶλλον τὸ δοξάσαι· καὶ ἐπὶ πᾶσι γοητεύονται, οἱ ἤτοι ὑπὸ ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ ἴσως φόβῳ δείναντες. Sed rem ipſam qod attinet nihil à noſtris alienum habet.

Οὐκοῦν ἂν καὶ δικαιοσύνης] nemo, inqit, ſponte privatur, avt veritate, avt virtute. qod idem habet & *l. 11. § 17.* In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, qem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l. 3. c. 5.*

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, qæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ψεύδεσθαι, τὸ δ' ἀληθεύειν μανάσθῳ μὲν δὲ οὐδεὶς ἑκών· ἡ δὲ μοχθηρία ἑκούσιον. Proinde accentum retrahere, qò τὸ πονηρὸς illud τῷ ἐπιτάτῃ καὶ ἀθλίῳ ſignificationem obtineat, uti vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter mentem prorſus avtoris forſan, præter ſenſum proculdubio cæterîs exiſtat. ut nè adjiciam, non deeſſe, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidém vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem. Vide Euſtath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect. c. 25.* Nec alio ſenſu Hercules apud Epicharmum ab Euſtratio citatum perfurorem à ſe geſta excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιέω·
Οἶμαι δ' οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄτας ἔχων.
Hæc ego ex neceſſitate facio qæ facio omnia:
Lippe, ut credo, ſponte prævus nemo, avt calamitoſus eſt.

Vide *ſupr. ad § 61.* & *ad l. 4. § 6.* Sed & in eandem ſententiam citra ambiguitatem omnem diſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi cùm ſtatuiſſet, primò τὰ περὶ ψυχὴν νοσήματα διὰ σώματος εἶναι γινόμενα· deinde νοῦν ψυχῆς, ἀνοίαν δὲ· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν ſubjungit; ὁ νοσῶν καὶ ἄφρων ἑκὼν μὲν οὐδεὶς τῶν σώματι περὶ ψυχὴν, ἀκὼν δὲ πᾶς ὁ κακὸς κακῶς διάκειται. Et mox: Καὶ γοῦν δὴ πάντα ὑπὸν ἡδονῶν ἀμφοῖν καὶ ὀδυνῶν, ὡς ἐπίπαν λέγεται δεῖ κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνομάζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν ἀνήρ. διὰ δὲ πονηρὸν ἕξιν περὶ τὸ σώματος καὶ ἀνοίαν ψυχῆς ὁ κακὸς γίγνεται κακὸς πᾶσι δὲ τούτοις ἀχθετέον, καὶ σπουδὴ φευκτέον. ità reſtituit H. Stephan. qod perperam κακὸν τε ante legebatur. cui βαθυπλοῦν do ego Galenum in *diſſertatione*, qâ probare contendit, *animam ſequi temperaturam corporis c. 6.* lectionem eandem exhibentem. huic avtem lectionis genuinæ aſſertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex qibus pro ἐχόντων, ἐκείνων apud Galenum reponendum. Verùm Ariſtoteli contra Stoicos & Platonem ipſum ſuffragatur, Platonicus licèt ipſe, Maximus Tyr. *diſſert. 41.* νόσος ψυχῆς μοχθηρία· νόσος σώματος δυσχέρεια. ἐκεῖνον ἢ μοχθηρία· ἐκεῖνο ἢ δυσχέρεια.

§ 64. Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *ad l. 2. § 1, & 11.* & *l. 4. § 8.* Hæſiodi *oper. l. 2. v. 309.* à Socrate laudatus apud Xenoph. *memorab. l. 1.*

Ἔργον

Ἔργον δ' ἐστὶν ὁτιοῦν — Marcus autem istic de labore an de dolore agat, (πόνος siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur: & forsan utrumque voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον] Vide *suprà* § 33. κ. Καὶ μὴ συγκαθάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. συγκαθάζειν enim Marcus dixit, quod συγκαθοδάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istic velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει λυγρὰ νόμῳ] *occulto modo, sive clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at quomodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνει adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore natura.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν οὖν τινὶ δικαιῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνος ἐσθίδος· quòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνος ἐσθίδος] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, navseam, & similia. itaque in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos sustinerari. Ejusmodi quiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia sola matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus prohibitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam quietem ipsam, non minùs quàm laborem, sæpenumero molestam esse, & quietis quoque impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranquil. ad l.* 4. § 24. laudatus: Ἐρίνυς δὲ καὶ τὸ μὴ πεφυγεῖν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀδυμίαν καθίστησιν. Ennius Iphigen. apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Quàm negotioso cùm qis fuerit in negotio.

Nec dissimile quod Aug. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos quotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. quærimus sedere? si & hoc diu facimus, deficimus. quicquid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esurienti cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo, in eo quod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surge, deambulando reficeris: persevera in eo quo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum quæris. inveni mihi aliquid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum deficias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo quò te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando: ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nobis vigilare, morieris indè.*

§ 65 Οἷον ὀργισθῆναι] imò ὅπως μὴ ὀργισθῆναι. q. d. *Nè sis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *suprà* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, quod ex homine periculum sit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Ἐν Σωκράτει ἐνδοξότερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντρεχέστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῶν παρόντων. Ὡς γὰρ τοὺς σοφιστὰς ἤλεγχε ῥᾳδίως οἷς μάλιστα σφαττομένους. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοὺς διατίλει. Itaque quod de Ulysse Homerus *Iliad.* β'.

Ὃν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἄξοχον ἀνδρα ἐφεύρει,
Τὸν ῥ' ἀγαθοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παρεστὰς·
Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέστο,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν. — [*egi*,

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἀρά σοι ὁ δεινός, inquit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ καὶ ὁ Σωκράτης πολὺ μᾶλλον βασιλικὸς καὶ ἐξόχως ἄνδρας ἀγαθοῖς λόγοις γεραίρων καὶ ἀποδεχόμενος, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέστηκε, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, θορυβοῦντά τινα, ἢ Κλεωνύμου, ἢ ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἐπισβύλον; Ità enim supplevit Colm. Paccius, qod codices Græci mutilum exhibent.

Καθειστήκοτος ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, πῆχος. Hesych. πάγος, *gelu, glacies*; ut πάχνη *pruina.* ejusdem originis vox utraque: Plut. *de prim. frigid.* πάντα ταῦτα συνέπαγεν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγοῦσα· διὸ καὶ πάγοι καλοῦνται. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæque in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: qod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μέθαι, inqit, νυκτὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς πήματος αὐτὸν φασι. Autor est inter cæteros Plato *in Sympos.* qi non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας, καὶ πάλιν νύκτα, μέχρις ἕως ἐγένετο καὶ ἡλίου ἀνέσχεν. Id ipsum autem Socratem non semel, sed sapiùs egisse refert Favorinus: Πολλάκις ἐξ ἥλιου εἰς ἥλιον ἑστὼς ἀσκίστερος ἢ ἐμέμαντο. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Stare solitus dicitur, pertinaci*

tinaci ſtatu perdius atque pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanqam qodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam qod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm qod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) freqentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κελεύσεις ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neqe enim, qod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad qem comprehendendum, qò morte afficeretur, nulla juſta de cavſſa, Socrati unà cum qatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penès qos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενθύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενθύεται ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, κἀ τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit; ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοὶ γάρ, inqit, ἐδόκει, ὦ Ἀγαθων, τὸν δὲ τοῦτο κἀκεῖ διαπορεύεσθαι, ὥσπερ κἀνθάδε, βρενθυόμενος κἀτὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλων, ἡρέμα παρασκοπῶν καὶ πάνυ φίλως καὶ πρὸς πολεμίους. &c. qod ridet etiam exagitátqe Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενθύεται, ὑπερφορεῖται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενθυόμενοι, ἐπαιρόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τούτοις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενθύετο· τοῖς δ' ἄλλοις ἀνθυπατεύειν ἐπείρατο.

Πεῖσαι ἢ κἀμὲ σ' ἂν τις ὑπισχνεῖται] leg. ἀπισχνεῖται. qod & interpretes viderunt. neqe enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelsique ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanqam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πομπῶδες illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖός τοῦ λίχνου εἶ] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει οὐδ' ὁτιοῦν· τοῦδε μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε σῦκ ἐπιτηδεύων] & hoc idem de ſe *ibid.* Τιμᾶν ὑπισχνοῦμαι κἀτὸν θεὸν χρῆναι ἐμέ, ὅπερ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι κἀ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθόν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ ἔμοιγε κατὰ τὰ αὐτόματα γίγνεται· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅπερ ἤδη πεπράχθαι κἀπολάχθαι μοι βέλτιον ἦν. denique *Criton.* Εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γιγνέσθω. qod laudat Epictet. *enchir. c.* ult. & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ ὅπως συνεκέρασε τοῦ συγκείματι] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt qàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, οὐχ ὅπως συνεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, οὐχ ὅπως συνεκέρασε σε τῷ συγκρίματι. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.

Mali tam fœto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις οὐχ ὅπως συνεκέρασε. *qam* (mentem ſcil. τὸν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάτιον, vel τὸ σὺ συγκριμάτιον, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisqe cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ qidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atqe dominari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συνθεῖναι καὶ συνκρῖναι.

Καὶ κατὰ μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *aqivoci*: Δοκεῖ δὲ καὶ Ἀθλιώτατος ἁπάντων γενέσθαι, καὶ μὴ ἀπολάσαι γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν καὶ εἰδέναι μὲν Σωκράτην, ἀγνοεῖσθαι δὲ κατ' αὐτόν. ἦλθον γάρ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας, καὶ οὐκ ἔγνωκεν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείοσι Σωκράτης· καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσοφεῖσθαι συνεθέλειν. Et Senc. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. qamdiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum qantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc qoqe imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa qas delituerat. multis itaqe jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in qadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, qòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus avtor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐποιήσατο φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὅτι εὐσεβείᾳ τε καὶ ὅλῳ βίῳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τῷ ἀνδρὶ ἀφελεῖν τῷ ἀληθοῦς τρόπῳ τε καὶ λόγῳ, τοῦτε ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι εἰωθότος,

Δότος, ὅγφ ἢ βεβασιδέτος ἐν ἐκείνῳ, τῷ λάδῃ βιώσας, ὅστε ἰδίνα τῆ πότε ζώντων ἀνθρώπων, ὅτε ἧ νεωτέρων, ὅτε ἧ πρεσβυτέρων, ἐλπόσωμι ἂν εἰδέναι οἷς λόγοις ἐδὲ ἔγνω τὸ ἀλλ' διὸ ἴη ὁ Ζαραπίων ἐκεῖνο· ἐδὲ ἂν ἔγνων γὼ ἀπεκάμνω, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἀνέλυξε τὸν Ζαραπίωνα τὸ λόγφ. ὃ γὰ ἔργῳ ποτὲ ἐσν παῖδος αὐτὸν ἐπιχῶν ἐντὸς ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habamus) ζῶν ὃ πρὸς ἀθανάτου ζωὴν, ἀλλ' ἀτέχνως θείαν εἰπεῖν, ὅπως ἠθέλησε πλῆσαι τῆς παρ' ἀνθρώποις, ὅστε ἐδὲ ὄνομα αὐτῷ ἦν τῇ πόλῃ, & quòd Flacc. l. 1. epiſt. 17.

—*nitus moriensque fefellit.*

Ἐν ἰλιγίοις κόποις] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀνάκοπτος διαπαντὸς] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & l. 8. § 7.

Ἐλευθέριος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος. ſic l. 8. § 2.

§ 68. Ἀλλ' ἴσως διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa copulativâ intercedente. [καὶ] ἀλλ' ἴσως διαζῆσαι. quaſi dicas, *nè deſperes quin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coalitione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες κατακόπτωσιν] Eſt qi κατακόπτωσιν legi malit, quòd τῷ ἀλλήλους reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μαλθακὰ τῆς ἀνθρωπίνης] *corporeæ hujus molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ ἀσθενὲς. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ἀσθενικώτερον dicitur. & μαλθάκια iſta, ὄργανα ἀνθρωπάσια. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα maſſa lutea, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Suidas; ex qa figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος ὃς τιμὴν, &c. Et Plut. in *collat. Lycurgi & Numæ.* de Alcedone, ὃ φυράσας πηλὸν. Rémque in *ſympoſ.* Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἀρχαϊκώτερον μείμψασθαι ἂν ἡμᾶς, ὅτι τὸν αὐτὸν μὲν τοῖς, μηδὲ ὁπόταν ἀποφαίνωμεν, ἀλλὰ τεθνῶτα ξύλον, ἢ φυράματα πηλόν. Alluſit autem hic Marcus ad corporis humani ex maſſa ejuſmodi ebagmentationem. Eâdem uſus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanquam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδατι φύρειν.—

Bleganiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν καλῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſaglo ſanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. qod tamen Suidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἧν κόπῳ ἀναυτὸς, ὥ ποτε πλασθῇ,
Καὶ τῶν δαλάσσιν, ἢ τὸ τετράπουν, ὕπνος
Ἐφοίτησ', οἷ ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componítqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ ἢ γαῖα γένοισθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut autem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅσοι μὴ ἔπλασαν, οὐκ ἴσμεν· ἴσμεν δὲ οἱ φασί, Προμηθέως· ὃς ἐκ πηλοῦ, οἷς τῷ αὐτῷ πηλῷ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Βίκιόν τε εἰμὶ τῷ θεῷ, ἢ τῷ πηλῷ συμφύραμα. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſertoſ; ἰδὼν τὸν ἄνθρωπον ὅλον τεχνίτης, πεφυρμένον πηλῷ, ὀπωμβρίῳ τῷ ἰδίῳ πλάσματος τῷ ἄγγος, ὅτι πηλοῦ ὄν, ἢ οὐ θεὸς βαρέως ἐνέφερεν χαρόντος, καὶ ἐάσας ὥσπερ, ἀλλὰ μεταπλάσαι εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Iſaias *c.* 64. *v.* 8. ex verſione Græca, qæ LXX. dicitur, Κύριε πατὴρ ἡμῶν σὺ ἡμεῖς ὁ πηλὸς ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, qod præcipuè hâvd omiſſum oportebat, σὺ κεραμεὺς *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos minutum marum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοτόκου (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2 *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de qa videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλοῦ, per virginem duntaxat, *tanquam per fiſtulam aquæ*, tranſiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ σὰρξ ἡ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

Ἐν χαλιῷ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄγειν τὸν φίλον τὸ θανάτου, ἢ γὰρ ὄντας θέλεις βέβαιος καὶ ἀσφαλεῖς, ἢ γνῶθι ὅσον χαλιοῦ ὄζει ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἢ ἀυθάδεια.

Τοῦτο ἀπέχθεσθαι ἔοικε] Sen. *ep.* 91. *Quicquid incideris, ſcimus non eſſe tam magnum, quàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta quæ nos*

moventi,

tinaci ſtatu perdius atque pernox, à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) freqentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον καλοδεῖς ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad qem comprehendendum, qò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum qatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penès qos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν τοῖς ὁδοῖς ἐβρενδύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενδύει ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, κὐ τὸ ὀφθαλμὼ παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοί γε, inqit, ἐδόκει, ὦ Ἀριστοχάρες, τὸν σὸν δὴ τοῦτο κὐ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι, οὐδὲν κὐ ἐνθάδε, βρενδυόμενος κὐ τὸ ὀφθαλμὼ παραβάλλων, ῥᾳθυμα παρασκοπῶν κὐ τοὺς φίλους κὐ τοὺς πολεμίους. &c. qod ridet etiam exagitátqe Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενδύεται, ὑπερηφανεύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενδυόμενοι, ἐναβρυνόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὲν ἐν τούτοις, ὡς μέγα τι κατορθῶν ἐβρενδύετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοπαίνευε ἐκείνετο.

Περὶ ἧς κὐ μάλις' ἄν τις ἐπισήσειε] leg. ἀπισήσειε. qod & interpretes viderunt. neqe enim hoc ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelſíqe ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanqam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πυκνὸν illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖ δὲ τοῦ λίχνου τὸ εἶ] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει οὐδ' ὁπῶν· τοῦδε μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε σὺν ἀπονεμομένων] & hoc idem de ſe *ibid.* Τιμᾶν ἐπιτρέπω κὐ τοῦ θεοῦ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπη μέλλει ἐμοί τε ἄριστα ἕξειν κὐ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ ἔμοιγε καὶ τοῦτο τὰ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὄζι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι κὐ ἀπηλάχθαι πραγμάτων, βέλτιον ἦν μοι. deniqe Criton. Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἰτέω. qod lavdat Epictet. *enchir. c.* ult. & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις ἐχ ὅτως συνεκέρασε τοῦ συγκείμαι] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt qàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, ἐχ ὅτως συνεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγχραμα. qum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, ἐχ ὅτως συνεκέρασέ σε τοῦ συγκρίματος. *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.

Mali tam fœto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe concepram; [ὃν] ἡ φύσις ἐχ ὅτως συνεκέρασε. *qam* (mentem ſcil. ἕξιν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμάτων, vel τὸ σὺ συγκριμάτων, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisqe cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantá qidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animæ, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atque dominari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συνῆψε κὐ συνέκρινεν.

Καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωσθῆναι] De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æquivoc.*: Δοκεῖ δ' κὐ Ἀβδηρίταις ἐλθεῖν, κὐ μὴ παυθέντα γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν· κὐ εἰδέναι μὲ Σωκράτη, ἀγνοεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτοῦ. ἦλθον γὰρ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας, κὐ ὅτις με ἐγνώκειν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείοσι Σωκράτης· κὐ ἤρκει τοῖς ἑταίροις αὐτὸν ἀξιοῦσθαι φιλοσόφοις συνεῖναι. Et Senec. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. qamdiu Catonem civitas ignoravit? reſpuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum qantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc qoqe imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa qas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in qadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, qòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet ſed pænè inauditos.* De Sarapione incertus avtor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐποιήσατο φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὅτι εὐσεβείᾳ τε κὐ ὅλῳ βίῳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τῷ ἀνδρὶ πρέπει τῷ ἀληθῶς τούτῳ τε κὐ λόγῳ, τοῦτε ἐν παροιμίᾳ λέγεσθαι εἰωθότι,

Ὁ τοῦτο, ἔργῳ ἡ βεβαιωθήσεται· ἂν ἐκείνου, τοῦ λόγου βιώσας, αὐτὸ ἐλέγχῃ τῷ μὴ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὅτε μὴ νεωτέρων, ὅτε μὴ πρεσβυτέρων, ἐλπίσωμεν ἂν εἰδέναι οὗ λόγου ἕνεκα τὸ ἄλλο δεῖ ἢ ὁ Ζαραπίων ἐκεῖνος· ἐγὼ μὲν ἔγωγε νῦν ἀπειρήμων, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ἀναπλέξει τὸν Ζαραπίωνα τῷ λόγῳ. ἢ γὰρ ἔργῳ ποτὲ ἐστι παίσαι αὐτὸν ἐπιχεῖν ἄνδρα ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habemus) ζῶν ἢ πᾶς ἀνθρώπινος ζωὴν, ἀλλ' ἀτεχνῶς θείαν εἰπεῖν, ὅπως ἡμέλει πηλὸς τῆς παρ' ἀνθρώποις, ὅτι ἐξ ὁμοίας αὐτῷ ἦν τῇ πόλει, & qòd Fiacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

—*nitus moriénsque fefellit.*

Ἐν ἐλαίῳ πόντου] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἀπίστους διδάσκουσι] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλευθέριος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος ſic *l.* 8. § 2.

§ 68. Ἀλείψας διαζώσει] Et hæc ferìan erant ſuperioribus connexa, copulativâ intercedente. [καὶ] ἀλείψας διαζώσει. quaſi dicat, *nè deſperes. qui poſſis, etiamſi meo dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à cauſſione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες καταβοῶσι] Eſt qi καταβιῶσι legi malit, qòd τῇ ἀλείψει reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελοποιήματα τῶν τετραθρεμμένων] *corpora huius molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ ἀπεῖχον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ ἀπειληθὲν dicitur. & μελοθρία iſta, ὄργανα ἀπειροπαίσμενα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα *maſſa lutea*, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Suidas; ex qa figulus vaſa fictilia conflabit. Apoſtoli *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. conjug. & aquat.* de Alcedone, ὁ φυράσας πλάτην. Rémeque in *ſympoſ.* Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἀρχαϊκώτερον μεμψάμενοι ἄν ἡμᾶς, ὅτι ἄρτι μὲν γαῖαν, μικρὸν ὕστερον ἀποφαίνοντες, ἀλλὰ πηλοῦ ξύλα, καὶ φυράσαι πλόον. Alluſit autem hic Marcus ad corporis humani quaſi maſſa ejuſmodi ebagmentationem. Eâdem uſus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanquam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam dicitur

Γαῖαν ὕδατι φῦρεν.—

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν καλῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè maceratum.* Et Tiberium, poſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò felici ac veraci, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. qod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κἄγὼ ἀνιαυτός, ᾧ ποτε πλωτὸν,
Καὶ τῶν δυλάων, ἡ τὸ τυγχάνον, ὕτις
Ἐρδέγγαδ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθήϊος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Euſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componitqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ ἠὲ γαῖα γένεσθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut avtem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῶν, ὅτι μὲν ἔπλασεν, οὐκ ἴσμεν· ἴσμεν δὲ οἱ δοκεῖ, Προμηθεὺς ἴσως ἡμῶν, οἷς τὸ αὐτὸ πηλῷ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκὼν τε εἰμὶ τοῦ θεοῦ, ἡ τοῦ πηλοῦ συμφύραμα. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſertoq; ἐδὼν τὸν ἄνθρωπον ὅλον τοῖς χρῆσθαι, καθαμίσας ἑαυτὸν, ὑπομείναντα τὸν ἐξ ἡμῶν πλασμάτος τε καὶ ἄγγους, ὃ ἐστι πηλοῦ ἐσθ', καὶ οὐκ ἄνευ βασάνου ἀνάρρυσιν γεγονότος, μὴ ἐάσας ἡμᾶς, ἀλλὰ μεταπλάσαι εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex verſione *Græca*, qæ LXX. dicitur, Κύριε πατὴρ ἡμῶν σὺ ἡμεῖς ὁ πηλὸς ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, qod præcipuè hâvd omiſſum oportebat, σὺ κεκεραμεύς· *tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos minutum marum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοτόκορα (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τὸ κεραμέως πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2 *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα, *Vaſa teſtacea.* de qa videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλίου, per virginem duntaxat, *tanqam per fiſtulam aqam*, tranſiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ σωρὸς ἡ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

Ἐν χαλιῷ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Λέγε τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ εὑρήσεις δούλους θέλοντας καὶ ἀσκαπὰς, καὶ γνώσῃ ὅσον χαλιοῦν ὄντα τὸν ἡγεμονικὸν καὶ εὐσταθῆ. Τοῦτο ἀπέχθεσθαι ἔστιν] Sen. *ep.* 91. *Quicquid incidaris, ſcimus non eſſe tam magnum, quàm rumore jactatur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta quæ nos*

 movent,

movent, qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo auſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaqe res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmqe labósqe: egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὲ ἐζήτουν] Senec *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémqe dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exercear. Idem *de provid. c* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit cum fine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid ſiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaqe qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti itûræ in obſcurum occaſionem, per qam eniteſceret, qæſiêrunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi gerentem; Qàm bella, inqit, ætas perit! avida eſt periculi virtus; & qò tendas, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλινδύνια εἴς τινα τοιαῦτα θρίξαιν εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τῦ ἐπιδείξαι, εἰ πεπαίδευμεθα. νῦν, γὰρ ὑπὸ χολῆς ἀπαντῶν εἰς θέριζιν, ὅμοιόν ἐστι τῷ μεμελετηκότι συλλογισμὸς ἀναλύειν· κἂν τις ἄλογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι πλεξιδίων κομψὰς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ ὁ ἀθλητὴς τῦ κύφος νεανίσκος δυσαρέστων· ἃ βασιζέι με, φησίν· ἔτός ἐστιν ἐυφυὴς νέος, ὁ ἀδίνων ἐν ἑαυτῷ, καὶ λέγων, Ἐμοὶ νῦν θρίξαιν μὴ ἤρξαθ τοιαύτην, ὁπόια τότω ἐλήλυθεν· ἐμὲ νῦν καταστρίζῆναι καθήμενον ἐν γονίᾳ, ἰωάμβων στεφανωθῆναι· Ὀλύμπια ; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιῦτον ἀγῶνα ; ὅπως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, οἱοί τινες, ὁι ἀγανακτῦντες, ὅτι ἐδεῖς αὐτῶν θεράπευε, ἐδὲ ζῆν θέλει, καὶ ἔυχονται τῷ θεῷ, καὶ θεοσέρχονται τοῖς ὀπτρόποις, δήμιοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' ἐδεὶς φαίνεται τοιῦτος ; Atqi Diogenes, cùm in caſus goſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ἡ τύχη, ὅτι μι αἰδέναις θρέψικας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Τλαι ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. Ὕλλω ἀρετῆς πονέμενος πλὼ ἀδίνουαν. Idémqe *orat.* 28. Τλαι ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξομοιῦται] Qin & ad utrosqe hoſce ſpectat, avt ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὔτε κενὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopinâve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum antè peregi.
(Æneas apud Virgil. *Æn. l.* 6.)

tu bodie iſta denuncias: ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ conditio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inſuſtatis, velut novis obſtupefieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμετάχειρον] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι πλὼ ἐσεσθαι ἡμέραν κλῶς βιῶναι, μὴ θεοφιλῶς αὐτλῶ, ὡς ἐφ' πλὼ βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſupra* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtic, qò illic, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐποίγειν. poteſt autem *torpori*, ſive *ſtupori* opponi cùm *trepidatio*, (nam & iſtam ille tollit) tum & *motus concitatior*, ſive *incitatior* qivis, conſtabit ſatis alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. ἀεὶ ἐυταξίας. Μήτε ναθεῖς ὦμεν πρὸς τὸ κλῦν, μήποτε ὑπνώσωμεν· ναθείᾳ γὰρ ὕπνω σύζυγες· μήτε διὰ πυρὸς ἀλοσίᾳ, ἵνα μὴ ἀφυρώμεθα· ἢν γέ τι πλάσαντες πάντως, ἢ κάτωθεν δεδόμενοι διὰ τὼ ναθεῖαν, ἢ κρημνιζόμενοι διὰ τὼ δειλότητα. ἀμφοτέρων δ', ὅσον χρήσιμόν ἐστι λαβόντες, τῆς μὲν τὸ φρόνιμον, τῆς δὲ τὸν ζῆλον ἀμφοτέρων, ὅσον δεῖ βλαβερὸν διαφύγωμεν, τῆς μὲν τὸν ὄκνον, τῆς δὲ τὸ θρασύ· ἵνα μήτε τῷ ἀλυπήτῳ ὦμεν ἄκαρπι, μήτε τῷ ἀσπιδότῃ κινδυνώδεσι. ὁμοίως γὰρ ἄχρηστα καὶ ναθείης ἄκαρπα, καὶ δειλότης ἀκαιδότω·

ἀδίκως· ἢ μὲν ὑκ ἐγκλίσασα τῷ καλῷ, ἡ δ' ὑπερπίπτουσα. quod autem istic νωθρείαν, idem cum Marco νάρκην pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀδύνατοι, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως νωθεῖς καὶ δυσκίνητοι, ὑπὸ ἐτέρωσε μέγα νάσσαι, διὰ τῆς ναρκώσης κινήματα, αἱ ἡμέραι δὲ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγῳ μὲν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδάσκοντος μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν· ὁπλισταὶ δὲ ὀδύναι καὶ λῦπαι, τὸ ἴσον εἰς κακίαν ἐνείσκοντα.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὑ δυσχεραίνουσιν] Efficacissimum sanè & Christiano quovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam svadendam, à numinis divini exemplo desumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chrysost. *in Matth. c.* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Disciplina cœlestis Deum ipsum ostendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * *florem* [*rorem, al.] *lucis hujus super justos & injustos æqualiter spargit; qi temporum officia, elementorum servitia, totius genituræ tributa dignis simul & indignis patitur simul occurrere; sustinens ingratissimas nationes, ludibria artium, & opera manuum suarum adorantes, nomen, familiam ipsius persequentes, luxuriam, avariam, iniquitatem, malignitatem qotidie insolescentem, ut suâ sibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia seculo iratum tam diu nesciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magisteriis cœlestibus discimus. est enim nobis cum Deo virtus ista communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput sumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res homini, qæ Deo chara est: bonum, qod amat divina majestas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam suæ majestatis & honoris instituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & sacra sacrilega patientissimè sustinens, super bonos & malos æqualiter facit diem nasci, & lumen solis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs justis similiter & injustis indiscretas pluvias largiatur. Videmus inseparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religiosis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obsequi, elementa famulari, spirare ventos, fontes fluere, grandescere copias messium, fructus mitescere vinearum, exuberare pomis arbusta, nemora frondescere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offensis Deus, indignationem suam temperat, & præstitutum semel retributionis diem patienter expectat. cúmque habeat in potestate vindictam, mavult diu tenere patientiam, sustinens scil. clementer & differens, ut, si fieri potest, multùm malitiæ protracta aliquando mutetur, & homo in errorum & scelerum contagione voluntatis, vel serò ad dominum convertatur.*

Τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθε] Justiniano Imper. Prasini supplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἔστ εἰπωμὶν θλιβόμενοι, μὴ ἀγανακτήσοι τὰ κράτη σε· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodosio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ τῆς θεῶν; συγχωρῶμι τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα ἐπ' αὐτοὺ ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ τῆς πραγμάτων λυπῶν; καί τι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺ ὑπελλύουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συκοφαντοῦσιν· οἱ δ' ἀνέχονται· καὶ διὰ τοῦτο πολὺ τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους. εἰ δ' εἵποντο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκαι, σφόδρα ἂν ὀλίγου ἦν τὸ σωζόμενον. ὅστις οὖν ἑαυτὸν βέλτιον θεοῖς, ἀφιεὶς πημονίας χαρίστερον μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ τῆς θεῶν; ἀνωθεν μὲν ἄπαντα καθορῶσι καὶ ἀκούσι. ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ γῆς καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις, ἀδικήματα πολλὰ γίνεται, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοὺ ἄνθρωποι πρόσωπα κακῶς, ἀδικεῖσθαί τι λέγωσι παρ' ἐκείνων, ἐμβλέπουσιν εἰς τὸν ἐραστὴν, ἄδηλος ἀπόχρη ῥήματος· εἶδον ἐγώ τινας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τοῦ λαβεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, ἃ βούλονται. εἰ δ' ἅπασιν εἵποντο τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν καθ' ἡμέραν τῆς πολλυμένων πόλις· καὶ ὧδ' ἂν ἐξέρχειν οἱ ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ κρεῖττον εἰδέναι δεικνύσι, τῷ μηδὲ δίκαιον χρῆσθαι θυμῷ πολλάκις. vide *ad l.* 8. § 51.

Καὶ κήδονται αὐτῆς] Quod Christus Dominus, Matth. *c.* 5. *v.* 45. Τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. Et Paulus *Act. Apost. c.* 14. *v.* 15, 16. Ἐσμὲν πάντα τὰ ἔθνη παρόδους ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς· καίτοιγε ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῆς. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effusa liberalitate sacrilegi negligentèsque eorum deterrent. utuntur naturâ suâ, incunctanterque illos ipsos munerum suorum malos interpretes juvant. hos sequamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propositum est nobis secundum rerum naturam vivere & deorum exemplum sequi. si deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & scelceratis sol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non est mihi relata gratia: qòd faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perseverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον οὐδέπω λήξειν μέλλων ἀπαυδᾷς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Ἐπ' ὢν τῆς φαύλων] qod latro ad crucem socio suo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμενοι

ἄν. Vide l. 11. § 18. Senec. de benef. l. 1. c. 1. Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deindè, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentésque eorum deterrent.

§ 71. Τὴν μὲν ἰδίαν προαίρ. μὴ φθόνον] vide Apost. ad Cor. ep. 1. c. 5. v. 7, -10. Epictet. l. 2. c. 16. Ἀλλ' ὅτε εἶ Ἡσιόδῳ, καὶ ὁ δυνάστης παραίρεται τὰ ἀλλότρια κακῶς· οὐκ εἶ Θεοῖς, ἵνα τὰ τῆς Ἀθηνᾶς παραίρῃς; τὰ φανερὰ κάθαιρον· ἐστὶ δὲν ἐν τῇ διανοίᾳ ἔχειν ἀντὶ Περικλέους καὶ Σκόπωνος, λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπιχαιρεκακίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν. Ὁ καὶ δυνατόν] vide l. 8. § 55.

§ 72. Ὁ ἂν ἡ λογικὴ] vide l. 3. § 8. & l. 4. § 2.

Καταδείσειεν ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide l. 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζητεῖς;] Vide ad l. 5. § 6. Senec. ep. 76. Oppone, quæ delectantur; dis, factum tuum natura sequetur oblivio, & parùm grata existimatio civium. respondebis tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contempsi; facere rectè piéque contentus.

Ὥσπερ οἱ μισθοὶ] quibus famæ major fides est quàm virtutis. Juvenal. sat. 10. Vide l. 4. § 44. & ad l. 5. § 23. Sed quare stultos censet, qi laudem expetunt? qia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. l. 2. c. 13. Ὅταν ἀγοριώτατα ἴδῃ ἄνθρωπον, λέγε, ἆρά τί μοι θέλεις; εἰ μὲν ἧς ἐκ τῶν ἐμῶν τι ἤθελε, πῶς ἂν ἦν ἀγοριώτατος; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κυβερνήτης, μόνον μὴ ἄδων, ἐκ ἀγοριᾶ· εἰς ἕκαστον δ' εἰσδύεται, κἂν λιμὴν ἔνορμον ᾖ, καὶ καλῶς κυβερνᾷ. ἡ γὰρ ἄσις μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ συνδοκιμάσαι τοῦτο δ' ἐκεῖ ἐστὶν ἐν αὐτῷ. Flacc. l. 1. ep. 18.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu,
Si dedit hoc hodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κάμνει ὠφελούμενος] At Themistocles Athenienſibus ipſum proſcindentibus; Τί κοπιᾶτε, ὦ μακάριοι, πολλάκις ὑμῶν ἕνα ἀφαιροῦντες; Plut. de laude ſui c. 3. & in præcept. polit. & in apophth. Ὠφέλεια δὲ] Vide ſupra § 13, & 53.

Μὴ ἐν κάμνειν] Apoſt. ad Galat. c. 6, v. 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & ad Theſſ. ep. 2. c. 3. v. 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide ad l. 5. § 6. & l. 6. § 29.

Ὠφελούμενος, ἐφ' ᾧ ὠφελεῖς;] Senec. de clem. l. 1. c. 4. Animus reipub. tuæ es; illa corpus tuum. vides, ut puto, quàm neceſſaria clementia ſit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere. Avſon. grat. act. Partum hunc gradum novi beneficii tu, Auguſte, conſtituis, deſcire tibi ipſi, quò alter ornetur. Caſſiodor. var. l. 4. c. 24. In lucrum cedunt, quæ bene meritis conferuntur. & de ipſo munere magis acquiritur, cùm optimis digna præſtantur. Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qi digno dedit.

Sidonius l. 6. ep. 12. *Aliqis aliqem, ego illum præcipuè puto ſuo bono vivere, qi vivit alieno.* & Pacat. paneg. *Nullam majorem crediderim eſſe principum felicitatem, quàm fecisſe felicem, & intercesſisse inopiæ, & fortunam vicisſe, & dediſſe homini nomen fatum.* itaque imperatori propriam majeſtatem eſtimanti, non tam id ſuum videri debet, quod abſtulit, quàm quod dedit. Greg. Naz. de bapt. Εὐεργετεῖται, τοῦτο εὐεργεσίας αὐτόθεν. Et Jo. Chryſoſt. apud Anton. meliſſ. l. 2. c. 29. Ὅταν ἐν ποιῇ ὁ ἐν ποιῶν, φησὶ, τὸ πάσχειν αὐτὸς, ἢ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Noſtro planè conſentiens Clemens Alex. ſtrom. l. 2. Τῷ δὲ ὄντι ἐκεῖνον τὸν θεὸν ἀνθρωπος εὐεργετῆσαι, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥσπερ δὲ ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις ἀπόῃ τύχη, ἢ φησὶ τὴν θεόθεν, Καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, Καλῶς εἴληφας. ὅταν λαμβάνοι μὴ ὁ δίδοὺς, οὐδὲν ἧττον ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ ἀλήθεια καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν] M. Caſ. legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ἐστιν, vel etiam, ἢ ἃ λογιστὰ, τὰ κυριώτατά ἐστιν. ut ſit ſenſus, *rationales creaturas eſſe objecta principalia, circa quæ peculiaris cura illa & providentia verſetur.* atque ità revera intelligendum Apoſtoli illud, ad Cor. ep. 1. c. 9. v. 20. Μὴ τῷ θεῷ μέλει τῶν θεῶν; ἢ οὐ πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum cenſeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac conſtituendam, peculiari quodam motu, univerſi natura acceſſit. deinceps autem, vel quæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & conſequentiæ neceſſariæ lege certâ tunc conſtitutæ eventum, vel principalia illa, ad quæ univerſi mens præcipuè & quaſi peculiariter ſeſe intenderit, nullâ ratione, ſed temerè diſpoſita fuerint. at hoc eſſet abſurdiſſimum, mentem univerſi, cùm ad iſta producenda ac conſtituenda peculiari motu proceſſiſſet, de futura diſpoſitione atque ordinatione legem nullam tuliſſe, ſed temerè ferenda caſui fortuito permiſiſſe. diſpoſuit ergò. hæc genuina Marci mens. nec aliud qicqam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex l. 6. § 39. & l. 9 § 26. edit. Caſ. l. 6. § 44. & l. 9. § 28. diſtinctionis noſtræ. ſiqidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea eſſe dicuntur, ἂν δι' ὅλου μάλιστα φερόμενα, atque iſtis κατ' ἐπακολούθησιν συμβαίνειν cætera. poſteriore verò nuda ponitur diſtributio illa, Ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἢ τὰ ὅλα διάνοια· ἢ ἁπλῶς ὁρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἐπακολούθησιν. Sicut & l. 6. § 35. de ratione præditis nè qui quidem. Ità Marcus pro conceſſo ſumit, mentem univerſi, ſi ad primam rerum conſtitutionem ratione ac conſilio quodam deſtina-

deſtinato acceſſerat, ità cuncta diſpoſuiſſe ut à primis illis cauſſis ſuccedentia quæque neceſſariâ quadam conſecutione profluerent. quod & iſtîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa conſtitutione, cùm univerſa diſponerent, etiam noſtra viderunt, rationémque hominis habuerunt. ——etiamſi potiora illis ſunt, in quæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de ſyderibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὀρρῶ φιλοσοφίας ὤν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτως ὀλίγ τιὼ τῶ ἀνθρώπε ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δωάμθοι, θεξελαμβάνομθ τὸ φορτίον, οἷόν τις λίκα λίτρας ἆραι μὴ δωάμθ, τὸν τῦ Ἄιαντος λίθον βασάζειν ἤθελεν. Quem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἡ ἢ ὑπόθεσις] Repugnat res ipſa: ipſum vitæ tuæ inſtitutum opinioni iſti, qaſi de te habes tanqam qi philoſophus ſis, adverſatur, falſiqe te redarguit. vel qia aliis negotiis diſtrictus totus teneris, nec huic ſtudio totum te ſedulò jugitérque dediſti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóque à vero mentis animiqe cultu abeſſe te qàm longiſſimè prodis. Senec. *epiſt.* 59. *Exiguum temporis impenditſſe philoſophiæ, ſatis abundéque occupatis fuit. leviter tam magnæ rei inſiſtimus. qemadmodum autem poteſt aliqis, qantum ſatis ſit, adverſus vitia diſcere, qi qantum à vitiis vacat, diſcit? Atqi, non cùm vacaveris, philoſophandum eſt: omnia alia negligenda, ut huic aſſideamus; cui nullum tempus ſatis magnum eſt, etiamſi à pueritia uſqe ad longiſſimos humani ævi terminos vita protenditur.* Idem *epiſt.* 72. Galenus *de affect. dignoſc. & cur. c.* 3. cuidam *ἀναμάρτητον* ſeſe opinanti. Ἀλλὰ σύ γε δεῶ παραπλήσι ἐξαίφνης ὦν ἂν ποτε γένοιο. ὅπω γὰρ οἱ δ' ὅλε τὸ βίε ἀπάδειαν ἀσκήσαντες, ὑ πεδόλαι τέλεος αὐτιὼ ἐμπέσαι, πολὺ δή τε μᾶλλον ὁ μηδ'πω' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὰ ἀσκήσεως ἕκαστος ἡμῶν μεδὲν ὅλε τῦ βίε, θεὸς τὸ γενέδ τέλει ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulſis qæ arctiſſimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *diſſert. l.* 3. *c.* 15. unde mendoſa qædam in *enchir.* poſſunt emendari feliciùs, qàm eſt à Volſio aliiſqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorſus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δωάσαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δωάσαι ὠσαύτως ἐθίειν, ὠσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδς, ὁμοίως δυσαρεσκεῖν. ità in *diſſertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inqinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δωάσαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δωάσαι, (φιλοσοφεῖν ſcil. qod *in.* τῶ κοινῶ ſubaudiendum) ὠσαύτως ἐθίειν, ὠσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργιδς, ὁμοίως δυσαρεσκῶν; neqe enim avt iraſci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. σκεπτέον, ἐν τοῖς χ' σαυτὸν, ὑκέτι δεῖ σε ὅμοιον ἐν ὑδενὶ φαίνεδς, ὅις νῦν πρείς. ſeqitur: ἀγχυπῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί τινας ὀλυμπίας, ἀπολθεῖν ἀπὸ τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδείε καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων καταγελαδῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò ſibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ἡ πρὸς ἄλλους γίνεδς λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖδς. ἢ πολλοὶ ἡ τῦτο καλῶς λέγωσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. Et rurſus *c.* 10. Ἀλλὰ πρῖνα θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; ἢ πῶς δωάσαι; ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τῦτο ἄφες· εἰ ἡ μὴ, ὅτι τῦτο ἔχεις, ὅτ' ἐκεῖνα, ἀμφότερα. Qod fuſiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικύτων ἐφικνῇ, μέμνησο ὅτι ὑ δεῖ ὑδὲ μεχρίως κεκινηκέναι ἁπλῶς αὐτῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίναι παντελῶς, τὰ δ' ὑποπίπτοντα πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν ἡ ἢ ταῦτ' ἐθέλῃς, ἢ ἄρχειν, ἢ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὑδ' αὐτῆ πάντων τύξῃ, διὰ τὸ ἢ πρὸ πρεσβέρων ἐφίεδς· πάντως γε μὲν ἐκείνων ὑποτύξῃ, δ' ὧν μάλιν ἐυδαιμονία ἢ ἐλευθερία περίκειται. Et *ibid. c.* 12. Ἴδι γὰ ὅτι ῥᾴδιον, ἢ πρὸ πρεσβύτερον πρὸ σαυτῦ χ' φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, ἢ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτερε ἐπιμελούμθον, τὰ ἕτερα ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη. Qod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατθούμθ πρὸς ἕξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὑ μὴ συμφωνεῖ, ἵνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶ). ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεδς τὸ σαυτῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοτιχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετάχθαι ἢ σιλεσόφε τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτε. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλὰς ὁδὸς ἅμα τῇ βίᾳ βαδίζειν. Et obſervat Cl. Caſavbon. apud Athen. *l.* 12. τιὼ φρίσιν opponi τῇ φιλοσοφίᾳ. id eſt, *vitam occupatam & ſolicitam philoſophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc qippe ſtultorum eſſe dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. ſed & videri eſſe, qod non es, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

tefte Xenophonte *memorab. l.* 1. dicere ſolitus eſt, ὡς οὐκ ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἄν τις ἀγαθὸς τε γένοιτο καὶ μὴ δοκεῖν βούλοιτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, miſſum prorſus vult facias, Æſchyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Eſſe, haud videri, enim elaborat optimus.

Qod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Ariſtidem corona tranſtulit. Plut. in *Ariſtid. vit. & Apoph.* qi & lavdat *de poet. lug. c.* 13. De Iſidoro & de Marino etiam extulit Damaſcius in *vit. Iſid.* apud Phor. *bibl. cod.* 242. Catoni par elogium tribuit Saluſt. in *Catilin.* *Eſſe, quàm videri, bonus malebat.* qi ſubjungit tamen: *Itâ, qò minùs gloriam petebat, eò magis aſſequebatur.* qod ſuprà Socrates. De ſe Gregor. Naz. *adv. eos, qi ſedem Conſtantinopolitanam ambire ipſum inſimulabant.* Ἀλλ' ἔτω, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ὦ τὸ εἶναι πλέον ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶς τοῦτο γὰρ ἢ κατέχρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδικον πεποίηκεν, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν κἂν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἔδει ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἄν, ἂν μὲν ὑπάρχῃ, δεξόμεθα· ἴσ' εἰπεῖν τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δ' ἀντιπίπτῃ, χαίρειν ἐάσομεν, καὶ ὅλον τὸ εἶναι δὲ τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσομεν. De Socrate Epictetus *diſſertat. lib.* 4. *c.* 8. Ἀσπάζῃ, ἐνὶ ἀριθμῷ τὸ εἶναι φιλόσοφον χαίρειν δὲ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν, οὐκ ἐδίδασκετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Παντὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετέον, ἢ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c.* 24. Ἐάν ποτέ σοι γένηται ἔξω προφῆναι, πρὸς τὸ βελτιῶναι ἀφέσαι τινὰ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸν σόσιν. (sic malim pro ἴσασιν, qàm cum Volſio ἔσεσιν) ἀρχὴ δ' ἐν ἐπαυτῷ, τοῦ εἶναι φιλόσοφον· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βέλει, τοῦ εἶναι σαυτῷ φαίνε, καὶ ἴσως ἔσῃ. ubi tamen τοῦ εἶναι ſuperflua eſſe ſuſpicatur meritò Volſius. Eratoſthenem verò vitii illius, qod à Marco hîc tangitur, inſimulat Strabo *geograph. l.* 1. Μόσος ἦν, inqit, τὸ τε βελτιοῦν φιλοσοφεῖν, καὶ τὸ μὴ θαρρεῖντος ἐγχειρεῖν ἑαυτὸν εἰς τὸν ἐπιδεσιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν σοφὸν.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίε, ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει βιῶσαι] D. Boot. ὅσον δήποτε ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliquum vitæ, quantumcunque natura tibi conceſſerit, transegeris.* emendationi aſſentior. Verùm mihi aliqid inſuper, qod deſit, ſupplendum eſſe videtur. Seqitur enim, καταλύσον ἔν τί θέλῃ. *conſidera ergò qid ea velit.* non qamdiu, ſed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re monitum aliqod anteceſſiſſe. forſan ergò legendum fuerit, εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ βίε, ὅσον δήποτε, [ὡς] ἡ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, quantumcunque id futurum ſit, prout natura tua vult, & à te exigit, transegeris.*

Οὐδαμοῦ εὗρες τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Caſavb. Antonini iſta, cum Solomonis illis, *Eccleſ. c.* 1. *v.* 13. & *c.* 2 *v.* 1. —11. qibus per multa, imò univerſa ferè, qæ ſub ſole geruntur, pervagatus Rex, nuſpiam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendiſſe ſe profitetur. qi tamen illud, εὐδαιμῶ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nuſpiam*, ſimpliciter, qam, *in iſtorum nullo*, vertiſſet. Adjici poteſt Severi Imper. illud; *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qo parùm commodante, utì rebus arctis ſolet, dum tentat aut exqirit varia meliorâqe, conſcendit imperium. ibi graviora expertus, laborem, curas, metum, & incerta prorſus omnia; qaſi teſtis vitæ mortalium, Cuncta, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart.* *Qatuor verbis complexus eſt integri libelli ejus (finem ſolùm excipimus) qi à ſapientiſſimo rege Solomone, ſuper humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπρεπῶς eſt compoſitus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà ſtatuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τῆς ἀνθρώπε φύσις. qanqam havd ineptè prorſus, ſi *naturam* diceret, qalis eſt ab initio condita ac creata: jam enim corrupta & defecta, non valet ſuis viribus eò etiam adſpirare, in qo uno bonum ipſius verum ac ſyncerum conſiſtit. Meliùs itaqe Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτε φυλάσσειν. *Vis*, inqit, *poſt hæc omnia ſummam rei? Deum revereare, & præcepta ejus obſerva: hoc eſt enim totum hominis. Eccles. c.* 12. *v.* 13. Epict. *l.* 3. *c.* 24. Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζητεῖτε· ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μή, οὐχ εὑρήσετε. at qomodo apud ſe bonum iſtud offendet qis? ſubjungit; ὅλον πρὸς τὸν θεὸν τετραμμένον, καὶ τὰς ἐκείνε ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματα. ecqid aliud Rex ſapientiſſimus?

Ἐπὶν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 11.

Οὐκ ἀγαθὸν ποιεῖ δίκαιον] *Bonum nihil eſt*, inqit, *niſi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. ſolenn.* 236. *Omnia iſta bona ſunt; ſed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona ſunt qæ habes. eſto & tu bonus inter bona tua. eſto bonus manſurus inter bona peritura. erubeſce bonis tuis. noli eſſe malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l.* 2. § 11. & Senec. *ep.* 76.

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. ſic *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἀγαθὸν ποιεῖ πανοῦργον] Contrà, nihil malum eſt, niſi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa iſta non poſſunt. Vide *l.* 2. § 1.

§ 2. Μὴ μελανόσου ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1.

Οὐ μελανεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν.

Cuncta

Cuncta ſapiens prævidebit; pœnitebit ſic nihil.
Plavt. *ſtich.* 1. 2. —*cotidie*
Pridie caveat, nè faciat, quod pigeat poſtridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Priùs te caviſſe ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πρόφασιν eſſe ait, ὁπωσδήποτ' ὀλιγόν θνατέρι. Vult itaque nos Marcus eſſe Promethei non Epimethei liberos, nè Prophaſin, i. e. *excuſationem*, ſive *prætextum*, ſororem nobis adſciſcere neceſſe habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, ᾧ τέκνα, ᾧ πάντ' ἐν μέσῳ] Quod nos vulgari diverbio dicere ſolemus, *Ego cùm interii, totus mundus mihi intercidit.* Proſper, *ad uxorem:*

Eſſi concluſo ſupereſſent tempora ſæclo,
Vt poſſet longos mundus habere dies:
Nos tamen occaſum noſtrum obſervare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre ſuæ,
Nam mihi quid prodeſt, quòd longo flumina curſu
Semper inexhauſtis prona ferantur aquis?
Multa quòd annoſæ vicerunt ſecula ſylvæ?
Quòdque ſuis durant florea rura locis?
Iſta manenti noſtri ſed non manſere parentes:
Exigui vitam temporis boſpes ago.

Avg. *de verb. Dom. ſerm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè eſt quidem dies judicii: ſed unius-cujusque hominis dies ultimus longè eſſe non poteſt; quia brevis eſt vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ὀπτζῆλῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epiſc.* 150. ὑ γδ ἄλλο τι ὀπτζῆλεμῶ. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δ' ζῆλεις ὄπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τῦ καλὸ ᾧ δίκαια πρᾶξιν; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium eſt optimum.*

Ἰσονόμια θεῷ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. ſive θεσμὸς, utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipſis à Stoicis ſtatuitur. unde & hominem ſapientem, qi ad legis iſtius normam vitam exigit ſuam, nihilo faciunt minorem Deo ipſo. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων τῦ θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰρ μέγεθος ὑ μήκει, οὐδ' ὕψει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλέξανδρος ᾧ] Alexander verò. qaſi à prioribus penderet. ſed τὸ ᾧ παρέλκειν videtur. ſicut τὸ ἵν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διογένη] Juvenal. *ſat.* 8.

Libera ſi dentur populo ſuffragia, qis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ὧν αὐτῷ ταῦτα] lectionem hanc ſi admittimus, ſenſus erit, *Eadem erant mentes illorum:* ſive *per omnia ſibi invicem conſentiebant.* id quod ſapientum eſt, & rationis rectæ, qæ una eadémq; apud omnes eſt, avſpicium ductúmque aſſectantium. qum inſipientes & animi affectu & vitæ inſtituto, tum ſecum invicem, tum & à ſeipſis etiam diſſentiant. Cæterùm M. Caſ. ταῦτα legiſſe videtur; & G. Xyl. τοιαῦτα, cùm vertit, *ità erant eorum mentes inſtructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introſpicere, & ſagaciùs intromittere ſe poterant. hunc ſeqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perſpectam haberent, & cui uſui inſervirent, nec multis opus eſſe ſibi ad bene ac felicìter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ ᾧ ὅσων περίνοια; ᾧ δηλέα πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus eſſet prudentia & ſervitus.* ut ad philoſophos illos, illorúmqe perſpicaciam referatur. M. Caſ. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qouſque ſe extendebat error eorum, eouſque eorundem & ſervitus*, non video qî poſſit cum avtoris verbis conſiſtere, niſi πόσων avt ποσάκτων pro πόσων ſubſtituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum exiſtimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per conſeqens uſum, non ritè aſſeqerentur, de qot rebus alioqi minùs neceſſariis, ſed qæ ipſis neceſſariæ viſæ ſunt, ſatagere illos neceſſe fuit, qótqe rerum ſeſe ſervituti addicere? Ἅμα γὰρ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπεπλάκασιν. Teles *collat. divit. & pavpert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum eſt illud Philippi Macedonis, qi cùm qo loco deſtinaverat, caſtra ſtatuere, commodè non poſſet, qòd pabulum jumentis deſore diceretur: Οἱ ἡμῖν ὁ βίος ὅτι, inqit, εἰ μὴ, πρὸς τὴν ὑμῶν ὄνων καιρὸν ὀφείλομεν ζῆν; *qalis vita noſtra eſt, qibus ad aſinorum opportunitatem ea eſt exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità aſinis etiam ac jumentis inſervire rex magnus neceſſe habebat; non paſtores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Aglde;*

Τέκτις γὰρ, ὄντις δεσπότου δηλεύεται,
Καὶ σφῷν δ' ἀνάγκη κἀμπόντων κλύειν.
Famulamur iſtis, qi tamen domini ſumus,
Qamvisque taceant, nos ea audire eſt opus.

Contrà non eſt vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixiſſe fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω; *Qàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tuſc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri argentíque ferretur, Qàm multa non deſidero? inqit.* Itaque illa neſcio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, ſed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀργυρώμαλ' ὅζιν, ἢ τε πορφύρα,
Εἰς τὸν τραγῳδὸς χρήσιμ', οὐκ εἰς τὸν βίον.
Argentea iſta vaſa & ipſa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam ſententiam Plutarch. *de avar.* ubi Scopæ

Theſſali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo ſua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, ſuperfluum ipſi ac ſupervacuum eſſe dictitabat, reſpo dit, Ἀλλὰ μὲν τούτοις ἐσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τοῖς ἀναγκαίοις. *At verò iſta ſuperflua & ſupervacanea ſunt qæ nos divites ac beatos faciunt, non autem neceſſaria illa.* ſubjungit, iſtud videri πομπικὸν καὶ πανήγυρι μᾶλλον ἢ βίου ὑπομονῇ, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam laudantis.* additqe felicitatem iſtiusmodi διαπρὸς καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν εἶναι, *aut nullam eſſe omnino, aut ſpectatorum, non dominorum eſſe;* certè abſqe illis nullam revera exiſtere. Itaqe ἀφέσεις iſta, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè eſt cum ea qam Apoſtolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm ſolicitudo illa, cujus Martham illam ſedulam nimìs Chriſtus inſimulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ περὶ πολλὰ τυρβάζεται. ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipſe rex, *Eccleſ. c. 5. v. 9.* מֶלֶךְ לַשָּׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro ſervus eſt.* dum eum ſcil. colendum neceſſariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno ſucceſſori conſiliarii ſeniores, *hiſtor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *ſervus ſis oportet populo iſti.* Siqidem, ut Auguſtin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, ſerviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, πολὺ βασιλείαν, ἔνδοξον οὖσαν δυλείαν. *regnum eſſe nobilem ſervitutem,* Ælian. *l. 2. c. 20. &, magnam ſervitutem magnam eſſe fortunam;* Seneca *ad Polyb. c 26.* cùm, *in maxima fortuna minima ſit licentia,* ut Cæſar apud Salluſtium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familæ ſervus, ipſe adeò eſt herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus eſt & regnum.* Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν μικροδύλους λέγει, τούτους δ', οὓς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδύλους. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità, qòd idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ δικύπατος ὑπὸ τῆς πικρομένων ὕλης δακέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius eſt, iiſdem ſæpenumero

——*intus & in jecore agro*
Naſcuntur domini.

qos *alterni ſubeant oportet Obſeqio ancipiti.* Perſ: *ſat. 3. & 5.* & Ambroſ. *ep. 7. Intra ſe dominos habent: intra ſe ſervitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum ſervi.* Avg. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὸν μὲν οἰκέτας δυλεύειν· τὸν δὲ φαύλης ἐπιθυμίας. Laërt. *l. 9.* & ſicut de Roma Auguſt. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum ſervi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum ſervi.* & qod Ambroſ. *ep. 7. Emunt ſibi dominos, captivarum ſuarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *conſularem aniculæ ſervientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6,* & 7. Ἔνιοι πόλεως μὲ διατίζουσι· γυναιξὶ δὲ δυλεύουσι. Honeſtius tamen pavlò, qod de Perſa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πρόξου βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δύλους, πλὴν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, ἧς μάλιστα δεσπότης ἦν. Et qod Cato major, de ingenuis legitimisqe conjugiis ſi accipias; Πάντες δεσπόται τῆς γυναικῶν ἀρχὴν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμῶν δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅπ] principium ἀκέφαλον, ſive abruptè exorſum. Hoc, inqit, animo tuo obverſetur, vel præſto tibi ad manum & ad mentem ſit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te ſenſeris, eadem facturos, etiamſi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamſi tu rumparis.* Ità Demoſthenes περὶ στεφάνου, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῷ φθόνῳ. Et Evnap. Ædeſio. Οἱ δὲ παραδωσάδοντες ῥηγνύμενοι τῷ φθόνῳ. Mare bucol. 7. ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Gariſus, rumpitur, furit, plorat,
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipſa itaqe aberravit prorſus M. Caſ. cùm pro more noſtri idiomatis reddidit, *etiamſi tu te ſuſpenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον. Malim tamen Marci phraſin retentam. Siqidem, ut *invidiâ*, ſic & *irâ*, *rumpi* dicuntur, qi excandeſcentiæ ſuæ indulgent nimìs. Epictet. *diſſert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ὁ δεσπότου αὐτοῦ ὀργίζηται ὁ παῖς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥηγνύσθαι. de ebrio Baſil. Cæſ. *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπτεται, ἀπειλεῖ, δόμνυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. ſua:* Οἱ τὴν δόξαν ἐν τοῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qi ex ſententiâ magiſtratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magiſtratu conſtituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plaut. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.*
Flacc. *l. 1. ſat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, ſed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia poſſe, dirumpuntur ii, qi me aliqid*

poſſe

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαφορὰς usurpatum Lucæ *Act.* c. 7. v. 54. de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat.* 3.

—turgescit vitrea bilis:
Findor.— i. e. ῥήγνυμαι τῇ χόλῳ, ἢ λαχῶ. Il. Casavb.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ὄντες ὕδαμοῦ ἔσῃ] qod usitatiùs ac pleniùs ἐστὶς ὀλίγου χρόνου dicitur, qasi dicat, annon ad breviculum temporis spatium perpeti potes? sicut Psaltes *Psal.* 37. v. 10. *adhuc pavlulum, & improbus non erit.* ità Marcus hìc; *Adhuc pavlulum, & ipse non eris.* qid avtem intereſt, tu, an ille, tollaris? vide *l.* 7. § 79. At M. Cas. legisse videtur, ὀλίγος ὕδαμοῦ ἔσαι. cùm vertit, *intra tempus brevissimum cuncta finem habitura sunt; nec cujusqam ultrà memoria erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur substituerit nescio, cùm & Basil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πρᾶξον τοῦτο ἀμελαγρεπτὶ] *ità ut te nevtiqam à faciendo dimoveri avt revocari patiaris.* ità *lib.* 10. § 12. ἀμελαγρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *strom. l.* 5. Μαθόντες ἅπερ τῆς ἀληθείας τῷ ὄντι, ἐυθείαν βαδίζωμεν ἀμεταγρεπτί. Plato *de legib. l.* 9. Τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμελαγρεπτί.

§ 6. Μελανθίαν] Naso *met. l.* 15.

—cùm sint huc forsitan illa,
Hæc translata illuc; summâ tamen omnia constant.

Μέλαθλλν] Vide *l.* 7. § 18, 23. & *l.* 9. § 33.

Πάντα τετραί] omisit clavsulam hanc interpres Angl. Naso *Met. l.* 15.

—omnia verti Cernimus.—

Sic. *l.* 9. § 19. πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἀμεταπτώτου etiam in abstracto, ut istìc, sic *lib.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί. & *lib.* 4. § 3. ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ὅτε φοβηθῆναι, μή τι καινὸν πάντα σωήσῃ] transposita videntur ista, qibus rerum transpositionem alternatim fieri solitam describit Marcus: mihi sic collocanda videntur; πάντα τετραί· πάντα σωήσῃ. ὅτε οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum sequitur, Marci textum convellit & distrahit. vide *lib.* 7. § 1, 58. & *l.* 9. § 35.

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὰ ἀπονεμόμενα, ut *l.* 2. § 17. & *infr.* § 6. qæ ex lege qasi qadam divina assignantur cuiqe, paria eadémqe sunt. Siqidem, ut Rex sapientissimus, *Eccles.* c. 9. v. 2. *Eadem omnibus eveniunt; justis, injustis; mundis, immundis; piis, impiis; summis, infimis.* &c. Et Senec. *ep.* 107. *idco nulli querenda, qia paria sunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum avtem jus est, non qò omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est.* vide *infr.* § 43. vel etiam ità sunt æqaliter proportione, non Arithmeticâ, sed Geometricâ distributa, ut unicuiqe id qod est ipsi congruum maximè & consentaneum attribuatur. ut *l.* 5. § 30. & *infr.* § 7.

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα] Sufficit hoc naturæ sive creaturæ cuiqe, si munus sibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum sibi congruum & consentaneum assequatur. Siqidem, ut philosophus, *ethic. Evdem. l.* 1. *c.* 8. Τὸ φύναι πάντα τὰ ὄντα ἑφίεσθαι ἑνός τινος ἀγαθοῦ, ἵν ἀληθὲς. ἔστιν γὰρ ἑαυτῶν ἀγαθὸν ὀρέγεται. & in hoc igitur acquiescit.

Φύσις ἡ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc prosperè agit, cùm munia sibi propria & peculiaria obit, qalia sunt qæ istìc Marcus recenset. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Hesych. vide *l.* 5. § 14, 34. pro eo avtem qod εὐοδεῖν Marcus istìc, εὐοδοῦσα dixit Joannes Apost. *epist. ad Gaium* v. 2. περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὀρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἧς ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc est qod passim inculcat Epictet. *enchir.* c. 1, & 2. *dissert. l.* 1. *c.* 1. & 27. & *l.* 2. *c.* 13. & *l.* 3. *c.* 24. & *l.* 4. *c.* 1, 4, 10. alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l.* 4. *c.* 1. ἐλεύθερον sive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι αἱ ὀρέξεις ἐπιτυγχάναι· αἱ ἐγκλίσεις ἀπεκκλίνουσαι.

Ἔστι] ἦτε M. Cas. rectè. ut de natura universali, sive anima universi, cujus portio qædam anima hominis cujusvis est, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μεσισμοῦς] ità *supr.* § 5. ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm est æqalitas ista, ut Aristoteles loqitur, *Ethic. l.* 5. *c.* 3. ἡ κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν τοῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib.* 6. Διὸ χρὴ δὴ κρίσις θεῖ. τῷ μὲν μείζονι πλείω, τῷ δ' ἐλάττονι σμικρότερα νέμει, μήτε δὲ δοῦσα ἴσα τοῖς αὐτῶν φύσιν ἐκατέρῳ.

Μὴ εἰ τὸ ποσὸν τὸ ἓν ἴσον ἐυρίσκοις ἐπὶ παντὸς, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δὲ ποσὸν ἀθρεῖα] divulsa vitiatáqe ista M. Cas. feliciter, mutatione levissimâ, restituit, legendo, τὰ πάντα τὸδε ποσὸς ἀθρεῖα τῷ ἑτέρῳ. Proportionis istius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non si unum aliqod in unoqoqe consideres; sed si istius qæqe, cum alterius cujusqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis universis simul sumptis contuleris. qod esse proportionis geometricæ monet philosophus *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 3. & Evdem. *l.* 4. *c.* 2. Ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c.* 40. *Tota simul consideranda sunt, si velimus rectè judicare.* Plinius *l.* 4. *ep.* 14. *Sapiens & subtilis* (rerum æstimator) *debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere, nec deterius aliqid putare, qod est in suo genere perfectum.* Ità siqidem unumqodqe in suo genere perfectum existere patebit, nec muscæ avt culici magìs qicqam deesse, qod ad muscæ culicisve naturam ac constitutionem pertinear, qàm elephanti

elephanti avt leoni: Verúmqe deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusqam magis, qàm in minimis, totam esse.* Siqidem de cunctis naturæ operibus dici potest qod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τῦ σώματ☉ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσαπερ κ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἐνι τὰ μέρεα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summéqe mirandum prædicaverat artificium, qod in humani corporis fabrica deprehenditur, Ἐναργῆ, inqit, τὰ τῆς φύσεως ὄζει κ τ' πάντα τὰ ζῶα. μᾶλλον δὲ κ καθ' ἀνθρώπου γοῦν ἀκολάστης μόνον ἔστ' πσαύτῃ τέχνῃ, ὅσῃ ὁ σοφὸν ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅτι ἂν ἐθέλοις ἕτερον ζῶον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα κ τέχνην τὸν δημιουργόν· κ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσούτῳ μεῖζον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅσα διανοίγοντες ἐν μικραῖς οὐσίαις οἱ δημιουργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inqit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusqam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic instat, in pulice illic videri dignissimus uterqe: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. οὐδὲν ὕτω μικρὸν ἡ φύσις ἔχει μειζόνων κ καλλιόνων κατάπλεον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν χαλκῷ καθαρᾷ πάσης ὕφεσιν ἀρετῆς ἔμφασις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, qantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis: mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, qàm montium alta miramur; nec plus altitudinem cedri stupemus, qàm vitis aut olcæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, qia procerus est, qàm murem, qia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa qædam singulis creaturis, ut qibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor denique *qæstionum Vet. ac Nov. Test.* qæ Avgustini nomine prostant, *qæst.* 123. *An qia præstantior est homo cæteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut qia sancti angeli non sunt qod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad qod facta sunt.*

§ 8. Ἀναγινώσκειν οὐκ ἔξεστιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohærerant, separavit; novéqe hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεστι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem qeas. qanqam de vita avlica qod sequitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavsantem inducit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas avt opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod sequitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterqe locum immeritum cavssatur iniqé.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 90. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecus malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa bilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c.* 4. *v.* 11. ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶν. nam qòd Lugd. exhibet, οὐδ' σὺ ἑαυτῦ, nec navci est.

§ 10. Ἐπίληψις τῆς ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inqit, *est suiipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qæ ipsi fecimus, aut qæ de nostra voluntate nostróqe consilio facta, ea nobis pòst incipiunt displicere, sententiámqe in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Orest.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ σύνεσις ὅτι τύφοιδε δεινὸ ἐργασωλί☉,
οὗ ἕλκ☉ ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τῶν μετεμέλειαν, αἱμάσσουσαν ἀεὶ κ νύσσουσαν ἐναπολείπει· τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τῶν δ μετάνοιαν αὐτὸς ἐργάζεται δακνομένῳ σωὶ αἰσθήν τῆς ψυχῆς, κ κολαζομένῳ ὑφ' αὐτῆς· ὡς γὰρ οἱ ῥιγῶντες, ἢ πυρετοῖς ἢ παιδιαῖς *διαχαιόμενοι * [διαχαιόμενοι Gesner. sed ità Galen *de affect. dign. & cur c.* 6. πυρετῷ διαχαιόμενοι.] θᾶσσον ταῦτα παύονται ἔξωθεν ὑπὸ καύματ☉ ἢ χρύος μᾶλλον ἐπιχλιάνται, κ ἧττον ἴσχουσιν· ὕτως ἐλαφρότερος ἔχει τὰ πυρεκὰ τὰς λύπας, ὅταν ἔξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ δ,

Οὔτις ἐμοὶ γ' * ἄλλ☉ ἐπαίτ☉, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς,

[* ἄλλων vulg. perperam] ὑπηρ'ωκύμορον· τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐνδίδυκε ἐξ αὑτῦ, ἑαυτῦ μᾶλλον πιεῖ τῷ σώματι τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι παρεισέρχεται] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum sufficerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον ἐστὶ, κ λυσιτελὲς κ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὴ ὠφέλιμον κακόν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib. 1.* Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ, ἀγαθά· τὰ δ' ἀγαθὰ συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l. 2. § 9, 10. Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex quo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de via; sensimque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l. 3. § 11. & l. 6. § 45.*

Μεταγράφειεν ἐπὶ τῷ ἡδονῇ τινα παρεκτείναι] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissâve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l. 5. § 15.* idem indè concludit, qòd eandem desperasse ac spreviſſe lavdi sæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ἐστιν] vide *ad l. 3. § 11.*

§ 12. Ὅταν ἐξ ὕπνου] vide *ad l. 5. § 1.*

Κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν ῥοῦν] Cicer. *de fin. lib. 5. Apparet nos ad agendum esse natos. Itaque appetit animus semper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸ εὖ. Aristot. *ethic. l. 1. c. 7.* vide *l. 9. § 16.*

Τὸ δὲ καθεύδειν κοινὸν καὶ μετὰ ἀλόγων ζώων] Aristot. *ethic. lib. 1. c. 13.* tanqam dictum vulgò jactatum refert, ὀλίγον διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας μετὰ ἀθλίων. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνῳ γὰρ, ὥσπερ τελέως, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῖν τοῦ βίου σωθλαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib. 2. c. 9. Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist. 117.* & ità, *dimidium ex hoc* (qod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep. 99.* (vide *ad lib. 4. § 50.*) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siquidem. ἄρχια ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται ἀπαθία καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c. 8.* Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l. 7.* Κοιμώμενος ἀδεὴς ἀδενὸς ἄξιος, ἀδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναδιδοῖ ὁ ὑπνῶν, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Evstath. *ad Il. Ψ.* & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile quàm dormientis aspectus? quid tam vitæ plenum, quàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm. 24.*

Ὁ κατὰ φύσιν ἐνάρετος] vide *lib. 5. § 9.* Aristot. *hist. animal. l. 8. c. 1.* Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ, & *c. 2.* Πλεονεκτεῖς ἐνάρετος τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παιδολογεῖν, διαλεκτικεῖν] Senec. *epist. 89. Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, qatenus id commodè potest, ad unumqodqe, qod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, qasi dixerit Marcus; *ubi de natura, affectibus, aut aliis rebus disserere cum qopiam contigerit,* &c. qam contextûs seriem verba ipsa nevtiqam admittunt. Lugd. avtem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἡ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιάδε [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavssali restitutâ, & pro verbo subsstituto participio, orationis serie id poscente. potest & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχων. *qi enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib. 6. § 27. & l. 7. § 26, 61. & supr. § 1.*

Ἀναλήψεται ὅτως ποιεῖν.] Ità *l. 10. § 30.* βιάζεται. *cogitur facere qod facit.* non à vi aliqa externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóque judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l. 4.*

Vis est vita, vides, qæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiqam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίος καλεῖται δ', ὃς βίᾳ ποεῖζεται.

Sive ut Grot. legit,

Βίος κέκληται δ', ὅτι βίᾳ ποεῖζεται.

Vi qis paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi qia paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimìs, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l. 4. § 6. & l. 6. § 27, 57. & l. 7. § 62, 63.* Certè Tertull. *de anim. c. 16. Id qod accidit ex serpentis instinctu, exinde inolevisse & coadolevisse in anima, ad instar jam naturalitatis, qia statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *c. 13. v. 23. An mutare potest Æthiops cutem suam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμψομαι] Μεμύσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμύσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Ἀιχρὸν ξενίζεις] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, κ) ὁ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὤν, ἀνθρωπίναις πειρατήσομαι συμφοραῖς. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν δεῖ φορεῖν] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

——*mores mali*
Qaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Qæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum
Qæſitum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum qerelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἔν γε τῷ τόπῳ τοῦδε κακῶν, ὁ θαυμαστὸν εἶδε κακὸν, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἴ τι κ) μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο γὰρ μέτοικον κ) ἀλλόκοτον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παράδοξόν ὄζαν, οὐκ εἰ γόνιμόν τι παρέλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὄζι τὸ γονιμὸν ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmqe virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt, ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur; id eſt, cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταπίπτειν] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obſirmato, Ἐὰν μὲν ὀρθῶς ἔχρινας, ἰδὲ σωζήσῃ· εἰ δ' ἀλόγως ἔχρινας, μετάθου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης πῆρησις, πλὴν ἀπόλεσαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἀπτικρυς ὑπόδυς & τὸ ἀρετῆς χρῶμα κ) ἀντιμεταμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè indutus, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. de qo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἥκιν' ἔχειν ἡδονὴν, νῦν ἄρχεται ἡδύπνους.

Athen. *dipnoſoph. l.* 7. apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculiſve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἔπειτα τῷ διορθῶσαι ὁμοίως ἐλεύθερόν ὄζι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magìs dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) & *pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων περὶ λόγων, ὅτι βέλτιον εἶδε δεῖ, κ) ἡ ὠὴ προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει κ) ἀναπόδραστον. τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαῖα, ἄλλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παρὰ τὸ κρεῖττον ὑπ' αὐτῶν ἀπαρέδοπος ἐμμένειν. ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶδε δεῖ τὸ κεκεμμένον. θέλω γὰρ εἶδε τόνος ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι. ἂν δέ μοι φρενητικῷ τόνος ἔχων ἐνδεκτύης, κ) ἀλαζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζητεῖ τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο γὰρ οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀπονία. Non enim, qia rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum; Avg. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 10. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exempla propoſuerat, ὡς οὐκ ἔζι μεταθέσθαι, qi à

re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, qidnam velit pervulgarum illud, Μανὲν ὕτε πῆναι, ὕτε ξηρᾶναι δεῖ quod Volph. cur mundum censeat, nihil video. Mox: Κίνεσις, inqit, ἡ γὰρ οἱ μανιῶδεις. ἀλλ' ὅσον βεβαιότερον κείνοι τὸ ὂν ὄντα, τοσοῦτῳ πλειον & ἀνεπόρα Νοῦται. — ὡς ἀρκεῖ τὸ παντελῶναι, ἡ τὸ μὴ μεταβάλλειν. ἔνιοι δὲ μανικοὶ τόποι, οὐχ ὑπερνοεῖ. ἀπεθανεῖν δίλω, ἂν με τῶν ἀναλυομένων. διὰ τί ἀνθρωπος; τί ἐγένετο; κίνεσις. δοκοῦσι ὅτι ἃ κίνεσις ἐμὲ ἀπολλῦναι. Claudit tandem differentiorem his verbis. Ὅλως ἐν τοσούτῳ ἡ βραχεῖ χρόνῳ σώματι, ποτὲ μὲν ὑπὸ ταῦτα, ποτὲ δ' ὑπ' ἐκεῖνα φέρεσι τὸ ῥεῦμα· ὕτω ἡ ἀθανὴς ψυχὴ, ἄσπερ ἡ πλοῖα, ἀδιάλλον ἔχει. ὅταν ἡ ἡ τόνος & σφοδρὸν τοῦ πλοιαρίου τούτῳ τῇ φορᾷ, τότε γινέσθαι τὸ κακὸν ἀδιάθετον ἡ ἀθεραπευτον. Itaque Synesius de regno: Ὁ ἡ ὑπὸ τοῖς αὐξιβλαστομένοις ἰσχυρογνώμων, αἰσχυνόμενος & ὁμολογίαν ἀγροίας, ἃ καρδαίνει γνώσιν ὑπ' εὐπαιδείας, ὑδὲ δίδωται λόγων ἰατρὸν, ἀλλ' ἀνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅτι κολάσεως. vide *adl.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ὑπάρξεις χρὴ τῷ σῷ ὁρμῷ] Lugd. melius σὺ, & σὴν. deesse tamen forsan videntur, πρέπει ἐστι, aut tale aliqid. *Sufficit tibi operatio tua juxta animi tui impetum judiciúmque & mentem ipsam peractis.* verùm distinctio interjecta integram facit sententiam. legóque igitur, σοὶ γὰρ ὑπάρξεται, χρὴ τῷ σὴν ὁρμῇ &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ καὶ ὑπὲρ σοῦ, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hinc periochàm orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posíumque revera aliò, quàm quò priora illa, referri. *Siquidem tui*, inqit, *est arbitrii aliqid facere vel omittere, cur facis quod non probas, sive in quo non acquiescis? sin alieni, non tui, est, de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà geveris:* frustrà autem facere aliqid, insipientis, cum illico litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τοῦ κόσμου τὸ ἀπεθανὸν ἡ πίπτει] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec quidquam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Naſonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto quidquam, mihi credite, mundo,
Sed variat, mutátque vices: nascíque vocatur,
Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè; moríque
Desinere illud idem. —

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Quæ dedit, illa capit, neque dispendi facit hilum.

Pacuvius *Chryse*, de Æthere;

— *omnia ille animat, format, auget, alit, creat,*
Sepelit, recipitque in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed vivus volare
Sideris in numerum, atque alto succedere cœlo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti. i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, quod perire funditus possit, cùm sit τὸ πᾶν. i. e. omne, in quod redeunt universa resoluta. res autem hæc quæ mors vocatur, non est mors; quippe quæ nihil perire facias; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertionem, quæ nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, sed eorum quæ inseruire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, neque in ipsa elementa remeare, quod tale, quale fuit, esse desierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qua prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. desinunt ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se renascentium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus deseentere ac resurgere. ætas abit; sed alter annus illam adducto hyeme cecidit; referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsum stonim dies abigit. stellarum iste decursus, quicquid præterierit, reponit. pars cœli levatur assidue, pars mergitur.* Et *quæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficit, quod in fervido.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, quia quicquid illi avellitur, ad illam redit: nec perire quicquam potest, quòd quò excidat non habet, sed eódem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥσπερ γὰρ ὑπ' ἀὴρ, καὶν ἡ ῥηθῇ, τὸν ἥλιον ὑπ' ἐγίνεσθαι, μέσον ἡ ὂν τοῦσδε τῆς ὑπερκειμένης ὕλης ὑπόζυγα γενόμενος ἡ, ὁ μὲν πόλαι, διὰ τῆς ἡμέρας, τὸ ἓν πανὶ ἄστρον· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ ἥλιος & κὴ διὰ δυσμὰς μενῶν ἂν, αὖθις τε μενῶ ὁρώμενος, ἔσεσθαι πάλιν, ὅσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα ἡμυνθεὶς· καὶν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκικὸν, ἐξαλειφθέντων τῶν ὕλων, ὁ κόσμος & καὶ καὶν ἐν πολλοῖς, καὶν ἐν ὀλιγοστοῖς ἐνδιατρυβῶ, καὶν ὑπὸ ἄνθρωπον διατρίβω, τοσοῦτον ἐναπολείπω πλοῦτον διαιτᾶσθαι. qæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4. § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

διακύπτει εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, ubi quæque in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neque ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit: nec peribit, sed dissolvetur. nobis salvi, perire est. proxima enim intuemur; ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

καὶ αὐτὰ ἡ μεταβάλλει [Naſo *Met. l.* 15.

— *omnia fluunt*
Ex ipsis, & in ipsa cadunt: resolutáque tellus
In liquidas rarescit aquas: tenuatur in auras,
Aerâque humor habet: dempto quoque pondere rursus

In

In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatum in aëra tranſit:
Hinc in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, πρὸς τί ἔργον γέγονα] ità Baſ. at Lugd. ἐρεῖ πρὸς τί ἔργον γέγονε. *poteſt dicere cujus rei cauſsâ factus eſt.* Xyl. *de ſe dicet, alicujus gratiâ factus ſum* Caſ. qid ſi legas, καὶ ὁ ἥλιος ἆρα πρός τι γέγονε. *etiam ſol utique alicujus nei gratiâ extitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata eſſe putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & ſapientes Ægyptii, θεὸς εἶ ἥλιον καὶ σελήνην. Laërt. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ τοὺν ἄλλους ἀστέρας, εἶ θεούς. Idem *l.* 8. De ſole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες; ἔργα δεῖ μαρτυρεῖν, ὅτα ἥλιε. νῦξ αὐτῷ καὶ ἡμέρα μαρτυρεῖσι· ὄφρα αὐτῷ μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφορέουσα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος ἐκείνε ἔργα, ὑφ' ἑαυτοῦ μαρτυρεῖα. Imò teſtimonium perhibent iſta omnia ſolis conditori, non ſoli. vide *Pſal.* 8. *v.* 1, 3. & *Pſal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Pſal.* 74. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, ſi operæpretium id videbitur, *de ſole* Apoſtatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in *Gratylo*, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνονται μοι οἱ παρ' ἡμῶν ἀνθρώπων οἱ θεολογικώτατοι τὴν Ἑλλάδα, τύτες μόνες ἡγεῖσθαι θεὺς, ὅσπερ νυῦν οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅπερ ἓν αὐτὰ ὁρῶντες ἰόντα ἀρρεμῶ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως, τῆς τε θέειν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν ὑφαντὴν θεὸν ἀπατώμενοι, καὶ ὅλως μόνῃ πίστει ἀκούοντες, τῶν ἀστέρων τὰς κινήσεις ὑπεθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς εἰ τῷ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.
Σὺ δὲν πρὸς τίς τὸ ἥδεδχσι] vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάτας ἐκάστε] *natura finem ſuum habet in rei uniuscujuſque fine.* Caſ. ut σχάζεδχ hîc ſit collimare. at Xyl. *conſilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc eſt enim σχαζέδχ Marco iſtîc: ut *l.* 1. § 9. τὸ σχαστικὸν τῆς φίλαυ. vide ibi adnotata. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Univerſa Deus diſponendo præſcivit, & præſciendo diſpoſuit.* Cyprian. *epiſt.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29. lavdâſſet. nec paſſerculum qidem, qi aſſario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Chriſtus nec minima fieri ſine voluntate Dei dicat; exiſtimat aliqis & ſumma & magna, aut non ſciente, aut non permittente, in Eccleſia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæſar. qæſt.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non ſolùm hominum curam habet, ſed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per ſingulos Dei currit providentia; ſic in cæteris animalibus generalem qidem diſpoſitionem & ordinem curſúmqe rerum intelligere poſſumus.* v. g. *qomodo naſcatur piſcium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm abſurdum eſt ad hoc Dei deducere majeſtatem, ut ſciat per momenta ſingula qot naſcantur culices, qótve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muſcarum ſit in terra multitudo; qanti piſces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non ſimus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipſos injurioſi ſimus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam eſſe dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (ſapientia divina) *à fine ad finem: hoc eſt, à maximo angelo uſqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ uſqe ad finem deſtinatum à creatore, ſive in qem urget natura, ſive qem accelerat cauſsa, ſive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili diſcurſione, vel ſubjectæ creaturæ qaſi officiali adminiſtratione, ſed ſubſtantiali qadam & ubiqe præſenti fortitudine, qâ utiqe univerſa potentiſſimè movet, ordinat, adminiſtrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Chriſtus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. ſolen.* 8, & 99. Trithem. *ubi ſuprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæſt. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima eſt mundus, ſive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut ſata, ab initio ejus uſqe ad exitum, qicqid facere, qicqid pati debeat, inclusum eſt; ut in ſemine omnis futuri ratio hominis comprehenſa eſt; totius enim corporis & ſequentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta ſunt. Sic origo mundi, non minùs ſolem & lunam & vices ſiderum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς καταλήξεως] Fuſcus apud M. Senecam, *Suaſor.* 2. *ſtatuta naſcentibus in finem vitæ dies eſt. Habebit qiſqe qantum illi dies primus aſcripſit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. ſic *lib.* 6. § 49. ἀτρεψίας. & *l.* 12. § 23. ὅρον δίδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναδιδλων τὴν σφαῖραν] Sejungunt iſta à ſuperioribus G. Xyl. & M. Caſ. mihi continuanda prorſus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud ſe habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, ſed qà feratur, & qo loco terminetur; ſive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura conſilium iniit, non de ortu tantùm, ſed de obitu etiam, ac progreſſu cujuſqe rei. Plavtus alio, nec ab hoc tamen

men prorsùs abhorrenti, ſenſu, *Captiv. prolog.* *Enimverò Di nos qaſi pilas homines habent.*

Τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum eſt proverbium, *Homo bulla.* qod Varro retulit, *præfat. in libr. de re ruſt.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάρσοι εἰπεῖν ἅττα ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἦλθε ποτὲ πομφόλυγας ἐκ ὕδατος ἐθέλοντα, ὥσπερ πυκνῶς πυκνὰ καταρρέοντα ἀριθμῶ τὰς φυσαλίδας λέγω, ἀφ' ὧν συναγείρεται ὁ ἀφρός; ἐκείνων τοίνυν αἱ μὲν πρῶται μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκλυγεῖσαι ἀπέπτησαν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκῆσι, καὶ περιχορεῦσαι αὐταῖς τῶν ἄλλων αὖται ἀναφυσιμῶσαι, εἰς μέγεθος ὄγκου ἄρασται, εἶτα μόνται κἀκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἐ γὰρ δίον τι ἄλλως γοῦν. τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀνθρώπων βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ἀνώμαλον τὸ φύσημα, οἱ δ' ἅμα τῷ ξυγῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' ἐν ὑποῤῥαγῆναι ἀναγκαῖον.

Ἐπὶ λύχνῳ] Senec. *epiſt.* 41. *Rogo, non ſtultiſſimum dicas, ſi qis exiſtimet lucernæ pejus eſſe cùm extincta eſt, quàm anteqam accenderetur? Nos qoqe accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur. utrinqe verò alta ſecuritas eſt. qid refert utrùm non incipias, an deſinas? utrinsqe rei hic eſt effectus, non eſſe.*

§ 21. Ἔκτρεψον] ἔστρεψον Lugd. edit. unde *annot.* Στρέψον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vula non ut ipſe ſe convertat qis; ſed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, avt *circum vertat*, ut Caſ. qàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introſpiciat & perſpectam habeat. Ariſtophan.

Ἔκτρεψον ὡς τάχιστα τὸν σαυτῆς τρόπον

Inverte qàm celerrimè mores tuos.

Ubi Schol. ὑπὸ μεταφορᾶς τῶν ῥυπαρῶν ἱματίων καὶ ἐκτριφομένων. ἐκτρέπει δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, iſtìc de corpore humano, ipſóqe cumprimis cujuſqe proprio agere videtur. Boëth. *conſol. lib.* 3. *c.* 8. *Qòd ſi, ut Ariſtoteles ait, Lynceis oculis homines uterentur. ut eorum viſus obſtantia penetraret, nonne introſpectis viſceribus, illud Alcibiadis ſuperficie tenus pulcerrimum corpus, turpiſſimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, ſed oculorum ſpectantium reddit infirmitas. qi nimirum, ſi interiora intueri valerent, aliter planè cenſerent.* Alluſit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terreſtr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἀλῶσα, ἐνδὺς ἐκτρέπεται πίτυρα καὶ δι' ἐντοσίαν καὶ ὑγρότητα μετεδάλλειν τὸ σῶμα καὶ γράφειν, ὥστε, τῷ ἐστὶς, ἐκτὶς ἡγουμένων, ἀποπλεῖν τὸ ἄγκιστρον. qanqam de ſcolopendra idem refert autor idem *de ſera vindicta.* Τύτες ἠνάγκασαν ἐκτρέπεσθαι τὸ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐλυσιτελοῦντας περὶ φύσιν, καὶ ἅμα κομπορρημονοῦντας, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι, καταπτῦσαι τὸ ἄγκιστρον, ἐκτρέπουσιν ἑαυτάς. idem vult nes mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορρωτῦσαι] vitioſum videtur. forſan ὑποπτῦσαι fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ὑποπτῦσαι. corpus, inqit, conſidera, qale fiat, vel morbo languidum, vel ſenectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βεραχύτιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice uſus, neſcio. βεραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. ſed fortè, inqit, βεραχύτιον· qæ Marci vox eſt. Certè ſiqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βεραχὺς ὁ βίος· βεραχύτιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l.* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίοχη] Poteſt hæc perioche non uno modo intelligi. Poteſt enim ſumi qaſi moneat Marcus, qodnam debeat eſſe τῆς ἐννοίας ſive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4. § 26. loqitur, i. e. conſiderationis ſubjectum: idqe qotuplex eſſe velit: Nimirum vel ſubjectæ rei cujusqe materiam, ſnè pluris eam qis qàm par eſt faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum ſuum, ut ſit rationi rectæ conſentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *ſupr.* § 1.) vel actionem ſuam, ut utriqe illi reſpondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli ſignificationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abſcedit Caſ. Verùm poteſt & in aliam, qam mox dabimus, mentem ſumi. Lugd. Editor ad tria membra reſtringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertítqe *ſubjectæ opinioni.* de diſtinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid ſibi vult *opinio ſubjecta?* Verto itaqe, *adverſe*, vel *attende, præſenti, avt decreto, avt actioni, avt ſignificato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præſens, qod adeſt.* Polyb. *l.* 3. Πᾶς δ' ἂν ἐνδοκίμῳ τοῖς ὑποκειμένοις, τὸν βεβαιότατα τῶν ἄπω πραγμάτων, καὶ διαφυλάξοντα τὴν κατάστασιν, παροξυσμὸν δικαίως, εἰ μηδὲν ἐνδείη τῆς τῶν παρόντων ἕξεως ὑποκρίσεως. qi præſentibus acqieſcit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς παραγενομένοις. opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ πρὸς τὸν ὑποκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις διωρθῶν. *Sunt res ex temporibus præſentibus perpendendæ.* ſic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præſentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον τῷ ὑποκειμένῳ. Monet ut ad id qod præ manibus eſt, ſive decretum illud, ſive factum, ſive dictum ſit, animum ſedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] ſeparat iſta à præcedentibus:

damnibus M. Casaub. possimus tamen ad idem argumentum pertingere. Merito multa parerie, quæ ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animoque suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 5. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ ἧττον] Illud integra sanis videntur idem, forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον δὲ &c. ut sensio reddatur; quæ tot molestiis conflictetur; quia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differat. Legi possimus tamen & ἐφαπτομένως, [τι] μᾶλλον ἢ &c. quasi dicat. *Cur crastino die melius honor fieri, quàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Pers. *sat.* 3.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? quasi magnum
Nempe diem donas. Sed olim lux oritur; ecce
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hoc annus, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed properare, nec te venturus differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus eris.

Nam quod sequitur,

Decimus assidue; cras quæ fuit idem;

non de instituti mutatione in melius, quod Casaub. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ finis codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arbi *satyr.* *Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *diss.* *l.* 4. c. 12. Ὅτι μικρὰ τὰ σήμερον ἁμαρτηθὲν, εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκην σοι τὰ προσημαλα ἔχειν. πρῶτον ἰδὼ, τὸ χαλεπώτατον, ἔθος τῆ μὴ προσέχειν ἐγγίνεται. εἶτα ἕως τὸ ἀναβάλλεσθαι τὴν σχολὴν, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀπωθεῖν; (ita Casaub. restituit quod *εἰδὼς* legebatur) ἔφθη διόρθωσιν τὸ συμφέρον, τὸ συμμαχοῦν. εἰ μὲν ἦν λυσιτελὲν ἀπολωλέναι δεῖν, ἦν πάντως λυσιτελὲς αὐτὴν δεῖν λυσιτελέστερα· εἰ δ' οὐ λυσιτελεῖ, τί ἐγὼ λέγειν τὴν σχολὴν φυλάσσει; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea forsan respexit etiam, quæ in fine dissertationis illius Epictetus disseruit. τοῦ δ' ὄντως ἐλεύθερος, ὃν τ' αὔριον σχολὴν, ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον θέλω ἀναλυτὸς, ἀκώλυτος, πανταχοῦ, ὑπ' ἄλλου ἔσομαι τὸ λυπεῖν με· ὀρθὴ διάθεσις σήμερον, φθονῶ σοι βλέπω· ἐὰν καὶ σαυτὸν ὑπομένεις. ἀλλ' εἰς δέκατον χιλιὰς ἔχει πόνου χρεῖττον, σήμερον; οὐ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνῶμαι, καὶ μὴ πάλιν ἀναβάλλῃ εἰς τὴν τρίτην. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χθὲς μικρὸν, μηδὲ εἰς τὴν αὔριον ἀναβάλλου. ἡ γὰρ αὔριον ὑλέπωτα λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4 & 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων εὐπιθείαν] Hoc est, τὸ κοσμοποιὸν καὶ εὐδιοίκητον· quod passim inculcat. καὶ γὰρ ὅλως κρεῖττον ἀνθρώπου μέρος τὸ διανοεῖσθαι ἀεὶ, ὅταν μὴ τὸ κράτος εἰς ἑτέρους διατίθηται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 24.

Διὰ τοῦτο, ἐπὶ τοῖς θεοῖς ἀνακείμενον] Ità pii passim, Deo adscribunt, quæcunque ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 2. *v.* 10. *Psal.* 38. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Ebræ. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὀνείου τοῦ φαινομένου] vilitatem rerum humanarum exercitationisque omnium, de materiæ, ex qua consistit, ignobilitate perspiciendam propenit. (quod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siquidem, τοῦτον τὸν μέσον τὸ βίον, καὶ τὸν ἐναντιώτατον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casaub. referre, quàm periochæ sequenti cum Cl. Salmas. connectere. Senec. *epist.* 107. *Eadem vitæ condicio est, quæ balnei.* Sed aliò ille respexit, quàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐήρωνος ἔτι Λούκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavitque, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inquit, *Veronis exulis, post eo ipsa fatis concessis.* Itaque in singulis subaudienda verba illa ἐξήνεγκα & ἐξωλίσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidemque superstes. Capitol. *Ver.*

Σίμμιον Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτυγχανὸν Διόνυσον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm quis iste *Epitynchanus*, vel *Dionysius*, cui is supervixerit, & successerit, nescire me fateor. *Dionysii* tamen ut Adriano superstitis mentio fit ruinis, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνίνου] Ἀντωνῖνου φαυστῖναν. Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κάνιδ' Ἀδριανόν] *Caninium Celerem* orator sive Rhetor quem & Marcus & Lucius audiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam quòd Mavsiac. in *dissert. critic.* quam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium & Celerem*, quos duos, recensuit; quorum Marcus Caninius alter sit dictus, acutiorem (puto) σύμμυρον habet. post illa verò, ὅτου Κάνιδ', subjungi putatur ironis Salmas. τοιαῦτα κάνιδα quod suo loco merum fuerat.

Δεκρεῖς] *scortis* Xyl. sed & Casaub. qui tamen de ingenii acumine expostulaverat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi admonita.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιάρεξ] depravatum opinor. forsan Ἰάρεξ fuit. *Hierax* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάρεξ etiam, siquidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrius* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qia inter homines acuminis & subtilitatis lavde insignes hîc à Marco proferatur. De eodem avtem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrium Phalareum in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti discipulum possis agnoscere.* Itaqe de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabat magis Athenienses qàm inflammabat, & suavis maluit videri qàm gravis; sed svavitate eâ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémqe illi svavitatis lavdem tribuit in *oratore*. § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Ranconetus *Evchemon* legendum credebat. Turneb. *adverſ. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἰφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐδ' ἓν' ὀλίγον μνημονεύθωσιν] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἧτοι σκεδασθῆναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémqe legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἥδιον ἡ ἀνθρώπῳ ἐυνοιᾳ] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil avtem magis humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaqe læto animo lubentiqe faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relinqit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιστροφὴ τῆς πρὸς ὅλον φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Γεγράφασι γὰρ τῆς φύσεως ἐπιτηδες τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς διανοιαν καὶ πρᾶξιν· τὸν γοῦν ἐνάρετον, θεωρητικὸν εἶ), καὶ πρακτικὸν πρὸς πίστεων. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripatéticorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, πρὸς μὲν ὄντων θεωρητικὸν, πρὸς δὲ πόνων πρακτικόν. vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον διατιθὲι εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ τε καὶ πρὸς ἔργον πρὸς αὐτῷ· καὶ ἓ μόνον διατιθὲι, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτοῦ· ὁρᾶτε ἂν μὴ ἀθλιοι τύτων ὑποδάντες. vise sis & qæ sequntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς φάσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄπτον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsqe te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ περικείμενον ἀγγεῖόν, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hîc τὸ αἷπον περικείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα χρεώδη. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat plané.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα] vide *supr.* § 23. & *l* 2. § 3.

§ 28. Ἀθελεὶ καὶ γαλιλαίως] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπιωθεάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαλιλαίζειν τὸ βίῳ; Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod γαλιωσμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità γαλιλαίως καὶ εὐδίαν Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà*. § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ κίνησις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ἐφ' ἡμῖν ἐπιστροφὴ, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κρεῖττον ἢ ἀναπαύσει] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειψις] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐμῷ καθ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιττόνως ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. seqitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istîc qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιττόνως· ὑγιεῖ [ἢ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam disertè & eleganter, qàm modestè & decenter loqarís. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀστιλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siqidem κομψὸν περίεργον, φίλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίεργος & φιλόμουσος. *cùm disertus videri vellet.* & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ περιττόνως λέγειν. Alioqi περαὶς, σαφὲς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avctoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν περαὶς, ἀλλ' ἀλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, περαίτερα ἢ

ὄψις τῆς ἀκοῆς. *visus auditu clarior* sive *certior est.* quod Joan. Chrysost. *in Evang. Joan. orat.* 75. ὄσῳ αἰσθήσεων πρεσβυτέρα ἐστὶν ἡ ὄψις. at Philo *de confus. ling.* πρὸς τὸ σαφῆ τῆς ἀληθείας καταληψιν μακρὰν ὅσον ὄψεως ὑστερίζει ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. *epist.* 22. ὥστε ἐφθαλμῶν ἀπισότερα. & πρανὸς, φανὸς, Etymolog. Tum ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúlqe; hinc fit ut πρανὲς καὶ πρεμνὸν etiam ἀληθὲς *verum* significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. πρεπρεμνὸν etiam eodem sensu Synesias *de regno.* τούτων τὰ κολοβὰ δ' ἀνοήματα καὶ ῥήματα τοῖς ἀκεραίοις ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νοῦς ἐν φιλοσοφίας ἐν γλώττῃ πεπρεμνός τε καὶ στρογγύλη. verùm pro *diserto* plerumqe sumitur, eâqe significatione apud Hellenistas, qi dici solent saltem, etiam simplex πρανὸς reperitur. Avtor *sap. Solom. c.* 10. *v.* 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε πρανάς. *linguas infantium disertas reddit.* Jun. Interpretes Græci, Esai. *c.* 35. *v.* 6. καὶ πρανὴ ἔσαι γλῶσσα μογιλάλων. *disertus erit.* Philo item *de vit. Mos. l.* 1. τὰ μέλλοντα ἀμυδρῶς ἀπηγγέλλετο πρανωτέρα φωνῆς ἡσυχία. *silentio quivis voce disertiore.* Turneb. Qanqam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, quales illi plerosqe reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem qandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic *l.* 1. *c.* 29. τί δὲ ἦν ἀληθῆ λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ἐγὼ μὲν ἀρκεῖ, τὸν αὐτὸν πεπεῖσθαι τοῖς θεοῖς, ὅταν προσελθόντα κρατῇ καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγεμοι, ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ὕδαμῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐπικρατεῖμον. καὶ σὺ τίνων, ὅταν μέλλῃς τί τινα ἐὰν δύνῃ, γίνωσκε, ὅτι παρίον δεῖ, καὶ ἐπικρίτει αὐτό. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. qibus addas licet qæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sani potiùs, moribúsqe congrui sermonis, qàm nitidæ elegantísqe dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. qamvis sensum usúmqe istum τὸ πρεπρεμνὸς vocabuli istîc probet, proxima tamen illa, ὑγιεῖ λόγῳ καὶ ὑγιαίνοντι ad periocham seqentem pertinere censet; qam ab illis oriri opinatur. qasi dicat, *ut qod verum sanúmqe est dicatur; avlam Augusti totam,* &c. *mors occupavit.*

Ὑγιεῖ λόγῳ] *Sermone sano,* i. e. *vero.* ὑγιὴς λόγος, *verus, sincerus, simplex sermo.* cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

— ἑλικτὰ πάντα, κ' ἐδὲν ὑγιές. i. e. ut

Lucil. *Pergula pictoris; veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσοῦν τι ληρεῖν ἀνδρὸς οὐχὶ σώφρονος. νοσοῦν τι. i. e. νοσοῦντά τινα λόγον, ut Evripides.

§ 31. Ἀυλὴ Αὐγούστου] observes nominativa ista absolutè posita.

Μέλλοντοι] *posteri* Xyl. ὀπίσσονοι forsan, *privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἀρείῳ] *Arci* Philosophi, cujus contubernio usus est Avgustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. qem locum Casavb. Avgusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqenn.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qô Arium Avgustus, Thrasylum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qî esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignârunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, qos is in honore habuerit, Philosophos: cùm sedulò tamen hos recenseant. Deniqe cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epicteto ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Avgusto familiaritas, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *vilissimarii, popæ.* θύτης Æolicè φύτης *popa*; ut θύλλος, φύλλος *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπήιον] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐκαυάθησαν] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successuram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom.* 2. [illegible]. 75.

Ὀδυνηρόν ὄντι ἐυτυχεῖν τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἔρημον διαδόχον τοῖς οἰκίοις.
Instructa inopiâ miserâqe est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου παρὰ ποθεινὸς ἵκοντι νεότατι πάλιν ἥβαν. μάλα δή τι θερμαίνει φιλότατι νόον· ἐπεὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν ἀσπόταν ἐπακτὸν ἀλλόγλωσσον ξυνάορον συγερώτα. Clemens denique Alex. *strom. l.* 2. Ὁ ἀπεκνος, φασὶ, τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ὅτε μὴ ἀπογε-

καλασήσας τῇ χώρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον· τέλειος, ὁ πεποιηκὼς ἐξ αὑτοῦ τὸν ὅμοιον· καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν καὶκεῖνον τὸ αὐτὸ πεποιηκότα ὁπίδοι. vide Euripidis Ionem.

Ἵνα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem qandam moliuntur, spondentqe sibi. Justinian. *novell. constit.* 22. Ὁ γάμος ὕπως δεῖ σεμνὸν, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ὑπτεχνητὶ εἰσηγεῖσθαι. καὶ ὅπ τῆς παιδοποιίας ἀναπέμφας τὰ γένη μένει διηνεκῆ, τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, καθ' ὅσον δεῖ δυνατὸν, τῇ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένης φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ γοῦν εἶδος τρόπον τινὰ καὶ τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀπομάζεται καὶ τὸ θνητὸν τῆς φύσεως ἡμῶν ἀεὶ διαδοχῇ γόνων, ὥσπερ πηγῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ὑποσκάπτων τῷ ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ οἱονεὶ λαμπαδηδρομίαν τινὰ παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένην. Locus qem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. καὶ τῆς ἀειγηθοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῦδας παίδων καταλείποντα [— ονία Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας αὐτῶν παραδίδοναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστιν ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας ἧς καὶ πάντων ἐπιθυμίαν ἴσχειν πᾶς πᾶσαν. τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τῷ τοιούτῳ ἐστὶν ἐπιθυμία. γίνεται ἐν ἀνθρώποις δέ τι ξυμφυὲς τῷ παντὸς χρόνου. ὃ διὰ τέλους αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέλκεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τὸ παῦδας παίδων καταλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τότε δὴ ὑπαστρεῖν ἐκόντα ἑαυτὸν, ὑδέποτε ὅσιον. & in *Sympos.* Τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας τινὸς τυγχάνει. ὁ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἓν ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιούμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ ἑαυτοῦ. Aristot. *œconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ τροπῇ ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ ἓν, ἐφεῖσα κατ' ἀριθμὸν ὃ λύεται, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & *in Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕβδομος τὸ ἰδίᾳ γένος] Annot. Lugd. vult ἕβδομον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. qod membrum superius non clavdit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἕβδομόν τινα γοεῖσθαι] Moliuntur qidem immortalitatem qandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inqit Marcus noster, & Marco σύμψηφος Psaltes Θεόπνευστος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὧδε ὅλα γένη θανάτου] θανάτου hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὧδε ὅλα γένη cum prioribus illis continuentur. *Necesse est aliqem ultimum existere rursus istîc totius gentis.* Editor. Lugd. cum seqentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanqam mutilum aut alienum prorsus omisit. M. Casavb. clavsulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo suppleatur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν πεῖξιν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐρυγγικὸν κωλυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀτύφως μὲν λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod plerique solent, insolescas. μωρὸς γὰρ ὁ ἐν τούτοις φυσούμενος. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qi dives est.* Avg. *serm. solenn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaqe Isidor. Pelus. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὸν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερφίας γενήτορα. Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἄειτος, ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν πηγὴ, καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη ἡ ἀληθὴς, ἐστὶ τὸ ἐπὶ πλούτῳ μεγαλοφρονεῖν, τοῦτο δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostol. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δ' ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est quòd nos sufficiamus, tanqam inter nostra posiri à mutuò accepimus. ususfructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè Augustin. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως δ' ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in gob. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qia accepta recte tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι προσῆκταί σοι τῶν ἄσων, μή τι προσκέκνικε, μή τι ὀδυνᾶσαι ἀποστώμενον. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Πρόσφυκέ σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τοῦ σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὸν ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς τοῦ καιρίου. Hesiod. *oper.*

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ

ἀφαιρεῖντες ἥδονας, διὰ ἣν τις ἂν εἰκάσειεν ἥδιον ἀφαιρεῖντες ἢ κ) χρήμασι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ ὑπὸ σαρκῶν ἀφαιρεμένοις. sed & ἀφαιρεμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te recesserint. utpote cui pecunia sua obbæsit, nec sine sensu avelli potest.* Idem *de tranq.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epist.* 74. *Omnia illa nobis accedant, non hæreant; ut si abducantur, sine ulla nostri lacerationè discedant.*

§ 34. Ὁ ἀποζῶν ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεστί σοι πάλιν ἐνθῦσαι σεαυτόν] Ità Apost. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ θεὸς κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται. Ἔτι δὲ κἀκεῖνοι, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. Senec. *epist.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum restitui.*

Ἄλλῳ μέρει ἄλλη] Plutarch. *de amor. fraternis* ὡς τε φίλοι κ) ἀμπότας, κλιτοὶ ἢ κνήμῃσι κ) σώμασι, ἀλλ' ἀφάτοις, ὥσπερ ὅπλων ἢ ὀργάνων, διαφαιρέτοις. ἀδελφὸς ἢ ἀνάκτησις οὐκ ἔστιν, ὥσπερ ὅταν χειρὸς ἀφαιρεθείσης, ἢ ὄψεως ἐκκοπείσης. Itaque Hegesistratus πόδα ξύλινον coactus est sibi comparare, τῷ οἰκείῳ στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐπρίσῃ] Et erat hoc revera in hominis potestate à primordio positum, nè à sui ac universi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, sese, nî vellet ipse, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνᾷ] qod Apost. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτοι γεγόναμεν.

§ 35. Ἡ τῶν λογικῶν φύσις] Xyl. τῆς τῶν λογικῶν φύσεως legisse videtur, cùm vertit, *quemadmodum singulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς τῶν ὅλων φύσεως. & verterim, *sicut cæteras facultates rationeprædituum, unusquisque ab universi natura accepit.* etenim τὸ λογικὸν illud ex priore parte sententiæ huc translatum videtur.

Πᾶν τὸ εἱρμῶδες κ) ἀντικᾶῖνον ὑπαδεσχέται] Natura, inqit, universi, i. e. numen ipsum, sive portentia ac providentia divina, obstantia & renitentia, ac opponentia sese quæque *circumducit* quodammodo *& in suum usum convertit.* Hoc est enim τὸ ὑπαδεσχέσθαι, sensuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix satis exprimas. vide *ad l.* 6 § 42. sed & Esajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apost. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Pavlum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κύλυμα ὕλιω] vide *supr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μή σε συλλάβῃ τῶν ἢ τῶν ὅλως ἕξις φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosâ nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθείτω ὑπόπτοις διὰ κ) ὅσα πιθανὸν ὑπολαμβάνοις] *Neque animum adverte eis, qæ multæ dolorem videntur posse afferre.* Xyl. dilutè & restrictè nimis. sed nec minùs laxè nimis Cas. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus suis coacervet unà molestias multas eas grævésque calamitates; quibus tu æqè ac alius quivis obnoxius es.* Neqe enim tam communis ex æqo cum reliqis omnibus conditionis consideratio mentes mortalium conturbare solet, qàm eorum malorum, qæ nobis ipsis obventura esse suspicamur, cogitatio, & per præmeditationem qædam qasi præsensio. Itaqe verto. *Noli animo complecti, qales qandsqe molestias superventuras tibi sore,* πιθανὸν ὄζει, scil. *probabile aut verisimile est.* Monitum idem est cum eo qod *l.* 7. § 8. dederat σοὶ δεῖ μελλόντων. itaqe in futuro ὑπολαμβάνοις malim qàm in præterito ὑπελάμβανες. Neqe enim præterita jam amplius perturbare solent mala etiam molestissima: imò ejusmodi jam elapsorũ dulcis est memoria & recogitatio; eóqe dulcior recordatio, qò sensus & perpessio molestior graviórqe fuerit.

——*Olim hæc meminisse juvabit,*

inqit, ad tolerantiam suos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνὴρ μὲν ἴσ, inqit, παρηλθόντων μεμνῆσθαι κακῶν· ἃ γὰρ μετὰ συμβλιῶν τινὶ ἐσχύν ἔδει, σπάνις φασίν τις ἔσν. Attestatur tamen ipsa populi vox, & senarius ille proverbialis, qem inter incerti Tragici an Comici in excerptis suis posuit Cl. Grotius; sed Evripidis esse docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid si etiam,* inqit, *jucunda memoria est præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora sint, qàm vestra dogmata. vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores. ——*Nec malè Evripides,*
Suavis est laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Aristoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μεμονωμένα ἡδέα ὄζιν, ἃ μόνον ἅμα ἐν τῷ παρόντι, ὅτι παρῇν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια κ) οὐκ ἡδέα ὄντα κ) τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. κ) —μᾶ γὰρ τὸ κ) ἄλγεα τέρπει θ' ἁνήρ.

Μνήσω δ', ὅσσα πολλὰ πάθω, κ) πολλὰ ἐπαλήθην.

Est ex *Odyss.* ο'. *v.* 400. qod tamen in Homeri codicibus pavlò seciùs legitur,

Ὅσσα δὴ μέλλα πολλὰ πάθω, κ) πολλ' ἐπαλήθην.

Plutarch. *sympos. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν ἀρέσκει γε τὸν χέσην ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν μὲν τὸ πάλαι κεκμηκὸς ἥδη κακὸν,
Ὦ ξεῖν', ἐπεγείρειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τὸ ναυτίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτι. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigiſſe avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι ſcripſerat. Antonius avtem *Meliſſai l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forſan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τῷ Διάκαστον ὑπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅταν ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι ἦν πόνων. qæ poetæ eſſe alicujus liqet ſatis. poſsúntqe levi operâ numeris ſuis reſtitui, ſi τῷ γῆς articulum addideris, τῷ πόνων ſuſtuleris, & pro ὅταν, ὡς, qod idem valet, ſubſtitueris. Claret ex his juſtam cavſam ſubeſſe, cur futurum iſtîc in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ ὁτὲ ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non poteſt ferre ſententiam ſenſus niſi in rem præſentem adductus eſt: Nec futuri providus eſt, nec præteriti memor; qid ſit conſequens neſcit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura ſunt, abſunt: neutra ſentimus. non eſt autem niſi ex eo qod ſentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil niſi qod præſens eſt, & adeſt, ſentire poſſumus.* Et § 107. *Corpore præſentia ſola ſentiuntur.* Ariſtot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τὸ μὲν παρὸν καὶ αἴσθησις τοῦ δ' μέλλοντος ἐλπὶς τοῦ δ' γενομένου μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Λυπάνονται μὲν τὰ παρόντα· μέμνηνται δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζουσι δὲ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abſtinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τοῦ ἀπόντος τὸ ἄλογον. Qòd avtem *βαρεῖ* iſtic Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evaſit. Sic enim Thomas Magiſter: Βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δ' ἄκυρον παρὰ τοῖς δοκιμωτάτοις φησὶ παλαιῶν, πλὴν ὁπόταν τὸ παρακειμένου εἰς παθητικὸν σημαίνῃ. negat *τὸ βαρεῖν* apud antiqorum probatiſſimos uſurpari, niſi in præterito tantùm, patiendi ſenſu; prout Ariſtidæ *orat. ſacr. 4.* Οἱ δ' ἦκον ὀίνῳ βεβαρηκότες οἱ ναῦται. *Acceſſere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad* § 44.

§ 37. Τῇ τοῦ κυρίου σορῷ Πάνθεια ἡ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini ſui.* Caſ. ego mendum cùm ſubolfacere viderer, pro κυρίου Κύρου reſcribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuiſſe poſtea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam ceſſiſſet, marito poſtea in prælio, dum Cyro militat, cæſo, ſeſe inſuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Pariſcam Evnuchum narrare Plut. in *Artixerx.* Cyri minoris in pugna occiſi corpori aſſidentem ab Artaſyra deprehenſum. Marcum itaqe ſuſpicabar memoriâ lapſum hiſtorias haſce confudiſſe, & Pantheam pro Pariſca poſuiſſe: Sed & Pergamum de qo Marcus iſtic, ex Evnuchis forſitan eis fuiſſe, qi occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur extitiſſe. Verùm ſuſpicionem, ſimul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmaſius, qi Οὐήρου legi poſtulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuo, qia Veri ſcortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootio facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γὰρ ὄζι (Lucianum avdis) τῇ τῶ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρεκάθηται] ritum alludit ſepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, aſſidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἐδάκρυες, οὐκ ἂν ἐφέρησαν· εἰ παρεκαθέζῃ τῷ τάφῳ, οὐκ ἂν ἐμήνυον. Ex Cteſiæ *Perſicis*, Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθίσας ὅπη ζ' ἐτελεύτησε. De Niobe Æſchylus ab Heſychio lavdatus, ἐφημίνη

Τάφῳ, τέκνοις ἔπουζα τοῖς τεθνηκόσιν.
——*tumulo inſidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

ídqe donec lapidis inſtar, cui inſidebat, obrigeſcens cum illis pariter defungeretur. Reſpexit eódem Tacitus *ad l. 4. § 48.* adhibitus, ubi *urbis ſepultæ ruinis aſſidere*, dixit. De canibus etiam, qi dominorum ſuorum, vel ſepulcris, vel cadaveribus inſepultis pertinaciter, ſive aſtando, ſive aſſidendo, perſtiterint, videantur, Ælian. *hiſt. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aqat. & terreſtr.* & Plin. *hiſt. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum Χαρείας Xyl. & Caſ. reponunt.

Διόπμ@] *ſuprà* § 23.

Γεγόνων] vide *ad l. 5. § 28.* qanqam γεγόνως hìc malim. ut *l. 9. § 3.*

Λύθρον] vide *ad l. 2. § 2.*

Ἐν Δυλάκῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάπλῳ τινὶ τῶν Δυλάκων. vide *ad l. 3. § 3.* Iſocrates *ad Dionyſ.* ἐκ ἡμιφλας μὴ τῆς τύχης τῷ φύσιν· ὑπὸ τὸν Δύλακον ἔχεις δηλαδὴ πνον. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii juſſu piſtillis ferreis in mortario ad necem uſqe cæderetur, Πίσατε τὸν Ἀναξάρχου Δύλακον· Ἀναξάρχου δ' ὐ πλήξεις. *Tunde*, inqit, *Anaxarchi ſacculum, Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt ſtrictim, Cicer. *Tuſcul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant pleniùs, Clem. *ſtrom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Evdox.* Origen. *adv. Celſ. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Ariſtocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9. § 3.*) Philo *de viri boni libert.* qi ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Δύλακον poſuit. Laërt *l. 9.* adjecto epigrammate ſuo.

Πίσατε μᾶλλον ἔτι, καὶ μᾶλλον· Δύλακός ὄζι·
Πίσατε· Ἀναξάρχου δ' ὐκ Διός ὄζι πάλαι.

Dio Pruſ. *orat. 37.* qi & ſubjungit; αὐτὸς ὐκ ἔφη πίσασθαι.

πλέονος, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ὅταν ἔτυχε θορυβείῳ. ὥσπερ φασὶ Πρωτέα τοὺς ὁμοπάμονας λαμβάνειν πληγὰς ἀντὶ τοῦ σώματος τὸν χάλκεον· Πέρσαι μὲν ἦν, ἐπὶ τοσοῦτο δυσφορῆσαν· Ἕλλην δ' ἀνὴρ παρεῖχε τύπτειν τὸ σῶμα, ὡς χάλκεον, ὡς ἰμάντινον. qo loco reſcribendum videtur pro τὸν αὐτὸν, τὸ αὐτὸ. pro ἐπὶ τοῦτο, ἐπὶ τοῦτο. qo modo Simocat. *ep.* 25. ἐπὶ τῷ πάθει δυσφορεῖν· pro χάνδιλον, χάνδιλα· χάνδυς enim non χάνδης dicitur. Sed & inverſione mutari poſtulat, qòd θύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *ſaccum* avt *ſacculum* debuerit. Niſi cum Eraſmo *Apoph. l. 7. manticam* qis maluerit. Syneſ. *epiſt.* 133. Δεῖσαι δ' ὑποθήσεται, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὄρελος, τὸ μισεῖν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἀναχωρῆσαι τὸ θυλακίου τῆς κρεωλίου. Avguſtini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud eſt homo, qàm ſperma fœtidum, ſaccus ſtercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epiſt.* 77. *Nihil intereſt centum per veſicàm tuam, an mille amphoræ tranſeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Heſione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem ſimul ac edacitatem notat.

—— κατά τε τὴν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' αὖ ὑμῖν ἀσκὸς, αὖ δ' ὁ θύλακος,
Ἀνθρωποφόρβιον. —— *vulgò qòd dici ſolet,*
Homo ſemper aliàs ſaccus eſt, aliàs uter. Grot. *Saccum* opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem.* Nam qod *ſaccum* Seneca dixit, *ſaccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) reſpexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *coqor*) *caſtrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora mitioráque, ſed & deſœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui ſacculus abſtulerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. —— *Vt liquidum potet Alauda merum,*
Turbida ſollicito tranſmittere cœcuba ſacco.
Verùm eâdem planè, qâ Marcus hîc θύλακον, Lucilius, qod eódem redit, *folliculum.* Nonius: *Folliculum Lucilius poſuit pro corpore, l.* 26. *Ego qis ſim, & qo folliculo nunc ſum indutus, non qæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim eſt nobis permiſſum ad hanc vitam; nec in caruncularum hujus folliculo conſtitutis, opis aliqid ſponſum eſt auxiliisve decretum.* Idémque *ibidem*, *corpora* nuncupat, *ſtercoris utres*, & *ſaccati obſcœniſſimas ſeries.*

§ 38. Βλέπε κείνων, φησὶ, σοφωτάτοις] Locus valde depravatus mihíqe abſque codicum ope, conclamatus plané. Xyl. σοφώτατα legiſſe videtur, cùm vertit, *qàm ſapientiſſimè judica*, *inqit ille.* Caſ. [ὧν] σοφωτάτοις, *in rebus judicii, diſcretionisque maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir ſapientiſſimus.* Mihi aliqid ejuſmodi dixiſſe videtur, qale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmque naturam penitiùs introſpicere; id facias ſedulò, oculis ad id uſus tuis: ſin minùs hoc vales, ſapientiſſimos qoſque ad eam rem in conſilium adhibeas tibi. D. Salmaſius locum vitiatum potiùs qàm mutilum cenſet. Lego, inqit, εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος. Athenienſis ille philoſophus, Socratis diſcipulus, qi & *apologiam* pro Socrate ſcripſit, cujus verba hîc uſurpat Marcus. ſed fortaſſe aliter diſtingvendum. εἰ δυνάσαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης κατεξαιρετὸν ἀρετὴν οὐχ ὁρᾷς. &c. ut iſta potiùs ſint Critonis. Poſſit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis conſtaret eſſe Zenonis. Hæc ille. vir avtem tantus ubi δικάζει, mihi certius aliqid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρῶ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *ſupr.* § 8. voluptatem non eſſe bonum probat, qia bonum bono non adverſatur; qum adverſus voluptatem tamen continentia, qæ virtus eſt, ac per conſeqens bonum, ſe accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus diſcutit, & avrem pervellit, & voluptates æſtimat, anteqam admittat; nec qas probavit, magni pendit; nec uſu earum, ſed temperantiâ læta eſt. temperantia avtem cùm voluptates minuat, ſummi boni injuria eſt. Tu voluptatem complecteris, ego compeſco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honeſtas in voluptate contemnenda conſiſtat, honeſtatem cum voluptate tanjam hominem cum bellua copulabis?*

Τῶν ἐγκράτειαν] ſed & τὴν σωφροσύνην. ſiqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Ariſtot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ὅτε γὰρ ἥδεται, ὅις μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀνέλῃς τὴν ὑπόληψιν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *ſup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως] *cùm impeditur ſomnus, avt appetitus.* Lugd. *Somnus*, illud unde ſit neſcio. nam Xyl. Baſil. *Senſus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare ſibi primâ facie poteſt Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem τὴν ἐνέργειαν ἐμποδίζεσθαι, *actum* ſive *effectum impediri poſſe*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, καὶ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs ſive impetûs ac diſpoſitionis impedimenta:* cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmqe parti non λογικῇ, ſed ζωτικῇ adſcribat. verùm facilè conciliari poterunt iſta, ſi ὁρμὴν diſtingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc poſſit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, ſive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm ſit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, eſt idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi conſentaneam*, qæ eſt μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atque ideo nevtiqam avt fruſtratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod ſibi propoſuerit, aſſeqatur. *l.* 5. § 20.

Ὄφελος

Ὄψεται ἡ αἴδησις] *Viderit ſenſus.* Ità Cicer. ad *Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: quoniam conſilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qualitas eadem ſit; viderit forma, dum idipſum Dei corpus ſit.* & *c. 42. Viderint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis iſtud curæ eſto : nos ex illis non ſumus. *Act. Apoſt. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, αὐτοὶ ὄψεσθε· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 29. & l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1. & l. 5. § 20. & l. 6. § 50.*

Εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνῃς] *Si id quod communiter fieri ſolet, tibi propoſueris.* nempe poſſe aliqid intervenire, qod rei propoſitæ tibi proſecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Quicqam tu putas non futurum, qod multis ſcis poſſe fieri, qod multis eveniſſe? Cuivis poteſt accidere, qod cuiqam poteſt.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l. 7. § 58. & epiſt. 91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μὴ τοῦ τῶν ἰδίων ἀδεὴς ἀλλ' εἰωθὼς ἐμποδίζειν] Epictet. *diſſert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὀρεκτικῇ δυνάμει τινὰ πάρεργον ἐμποδίζειν καὶ περαίρεσις, καὶ περιαιρετά· τῇ ἀκλησικῇ ταὐτά· τῇ φασικῇ ὡσαύτως. περαίρεσιν δὲ οὐ ἐμποδίζειν πάρεργον· ἀπεριαίρετον ὄφελον· αὐτὴ δὲ ἑαυτὴν διαφθείσα. ὃ γὰρ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἄλλης τινὸς παραχθῆναι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9. & l. 5. § 20. & l. 7. § 55. & l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ἡ αἴδησις] vide *l. 4. § 39. & l. 7. § 68. & supr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὴν περαίρεσιν ὀφεῖν ἄλλο νικῆσαι δυνάται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Sylco.* apud Philon. *de allegor. de Joſeph. & de boni viri libert.* & apud Euſeb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi verſus primus deeſt, ex illis reſtituendus, qi etiam in *Phœniſſ.* ejuſdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲ πῦρ, ἴτω δὲ φάσγανον.

* τέμνον, Euſeb. * Πίμπρη, κάταιθε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου

Πίνων κελαινὸν αἷμα· πρόσθε γὰρ κάτω

Ἴσθι εἶσιν ἄρρα, ἢν δ' ἀνεῖσ' εἰς αἰθέρα

Πέλειν ἐξ ἐμοῦ σοι δῶπ' ἀναπλήσου λόγον.

Ad hæc, adeſto ferrum & ignis inſuper;

Ure, (ſive, ſeca) hæc cremáque membra, & impletor mei

Potans rubentem ſanguinem: in terram priùs

Deſcendet æther, terra ſe in cœlum feret,

Quàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philoſophi Alexandro ; Σώματα μὲ μεταξεῖς ἐκ τούτου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, ἃς ἀναγκάσεις ποιεῖν ἃ μὴ βουλόμεθα· πῦρ ἀνθρώπους μίσος κολασήριον· τούτῳ ἡμεῖς καταφρονοῦμεν. Clem. *ſtrom. l. 4.* & Philo pleniùs ex Calani *ad Alexandrum epiſt. lib. de libert.* ex Clemente tamen ſupplendus. φίλοι πείθουσι χεῖρας καὶ ἀνάγκην φερόμενον Ἰνδῶν φιλοσόφοις, ὅτ' ἐν ὕπνῳ ἐωρακότες ἡμέτερα ἔργα· σώματα γὰρ μυρίους ἐκ τούτου εἰς τόπον· ψυχὰς δ' ἃ δώσουσι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βούλονται, ἢ μᾶλλον πλήσους καὶ ξύλα φανοῦσι καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τούτῳ ὑπάγω ἡμεῖς γινόμεθα, ζῶντες καὶ μεθ' ἕτερα βασιλεῖς, ὅτε ἀρχὴν, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θέλομεν. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] ἀληθής. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μόνει] Alludit ad dictum quoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. phyſic. l. 1. tit. 11.* ſed corruptè, ſic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μοῦνος, &c. unde ſubit animum, locum iſtum mendo non vacare prorſus, & μόνει illud avt irreptitium eſſe, avt vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipſo ampliùs videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd avtem à ſuperioribus iſta divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum ſpectare, etiamſi eo modo ſumatur, qo ipſi & legunt & vertunt, qivis facilè perſpexerit. Qanqam ego malim dictionis ſerie continuatâ legere ; τούτῳ γὰρ —— ἀδ' ὁπόταν ἅπλεται, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16. & infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἐκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, *συγγνωμονικόν.* Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τί δ' ἐκεῖνος ἔχει σεμνὸν, ὃς τοσοῦτον χρόνον φιλοσοφῶν οὐδένα ἐλύπησεν ; ſed & Charilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅπ οὐδὲ τοῖς πεινῆσι πικρὸς, οὐδὲ τοῖς κακεῖς χαλεπὸς ἦν. Epictetus ipſe *diſſert. l. 3. c. 23.* Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ τῆς φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ὠδύνας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαι. qomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37.* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Chriſto etiam adoleſcens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contriſtatus. Addas licèt his, nec Elium ſacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliqâ immunes habitos, qòd ſuos perperam etiam agentes, contriſtare detrectarint. *Hiſtor. Reg. Iſrael. l. 1. c. 2. v. 29. & c. 3. v. 13. & l. 3. c. 1. v. 6.* Qomodo ergò Marcum, vel qà σκηπτοῦχος & βασιλεὺς, vel qà ἐν βασιλεῦσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, ſi is neminem unqam qenqam contriſtavit ? Forſan τὸ ἑκὼν, ſive *ſponte*, illud adjectum ſatisfecerit ad Marcum à cenſura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò ſive ſponte triſtitiâ pœnisve alios

afficit, qi lege mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus qodammodo ἀεκουσί γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Threн. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiâqe afficit mortales. De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate; juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniquitatibus noſtris. Nos nolentem ulciſci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum autores ſumus. Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo qidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipſi facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunqe dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Qique dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, fit triſtis & ipſe:
Cuique ferè pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et *Triſt. l. 4 el. 8.*

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus qo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur.

§ 43. Ἐυτραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisqe teneri.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amantqe.

Pyndar. *Pyth. 10.*

Καὶ γὰρ ἑτέροισιν ἑτέρων ἔρως ἔκνιξε φρένας
Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron.—*non omnibus unum eſt, Qod placet.*— Hom. *odyſſ. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ὀπιτέρπεται ἔργοις.
Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethicos c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλῳ ὀπὶ ἔργῳ κραδίλιη ἰαίνεται.

qod σωτομώτερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλῳ καρδίλιη ἰαίνεται.
Aſt alia res alius cor juvat magis.

Eurípid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶνλε κ' ἀνθρώπων μέλει.
Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idémqe *Oeneo* apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλος μᾶλλον ἥλιται τρόπος.
At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14 § 1.*

Δεινὸν γε ταὐτὸν τοῖς μὲ ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἐχθρ' εἶναι.—
Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum bis placet,
Illis in odio eſt.—

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer diſplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. § 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.*

Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν καλὸν ἦφυ σοφόν δ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτ' ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' οὐδ' ὅμοιον ἐσθ', ὅτ' ἴσον βεβηκὸς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur unò.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10.* § 10. ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, avtorem in *definition.* inter hominum θέλημα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.*

Ἐμὲ δ', ἐὰν ὑγιὲς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis huic locus apud Epictetum *diſſert. l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὥσπερ ἄλλος τις χαίρει τῷ ἀγαθὸν τὸν αὑτὸν ποιῶν κρέιττονα, ἄλλος τὸν ἵππον· ὕτως ἐγὼ καθ' ἡμέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γιγνομένῳ. vide *ſupr.* § 26. & *l. 10.* § 35.

Μήτε τῶν ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτε τι τῶν ἀνθρώπ. σ. vide *infr.* § 46.

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμβαῖνον ὀφθαλμοῖς ὁρῶντα] Syntaxis poſcit ὁρῶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3.* § 11. & *ſupr.* § 29.

§ 44. Τοῦτον ἰδιὸν τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἴδιον malim. qòd, *l. 4.* § 26. κερδαντέον τὸ παρόν.

Τῶν ὑστεροφημίαν] vide *l. 2.* § 17. & *l. 4.* § 19.

Οὓς βαρῦνται] *qos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο ὅ τι καὶ χαλεπῶς ἔφερον. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, οὐ βαρῦμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρέως uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ δὲ Πόρος μεθυσθεὶς τῷ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένος ἔυδεν. vino, an ſomno, *gravatus dormiebat.* Marcus *ſuprà* § 36. βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρέως μεταβατικῶς, prout Marco iſtîc, uſurpatum, havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρῦντό τε αὐτῷ τῷ ευγένειαν. *Eorúmqe nobilitatem ægrè, ſive gravatim, ferebant.*

Τί ὄλως ποιεῖς σε] ità *l. 4.* § 19. τί ἂν τοῦτο ποιεῖς σύ;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4.* § 3. τὸν κενὸν τῦ ἀπηχήσεως.

§ 45.

§ 45. Ἄρόν με, ϗ βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quamcunque terram venero, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine, non in loco est. In ipsius potestate est, quæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur; si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἕξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς ἐυμήρης, quàm prosperè ageret, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἶδατε ὅπως πεφρονήκαμεν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ὢν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ὅτι, ὃ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξοικίζω σε. ὅπως ἂν ἀπέλθῃς, ἐκεῖ μοι κλαῖε ἐστι· ϗ γὰρ ἐνθάδε, ὃ διὰ τὸν τόπον λύπη μοι κλαῖε, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτῆς ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι ϗ ἀναφαίρετα, ϗ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, ϗ ὅπη ἂν πορεύωμαι. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, quòd quocunque venimus, eadem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quòd licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraque in unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quæ pulcerrima sunt, quocunque nos moverimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συνδυασθήν] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεασθήν, vel συσχυασθήν legisse videatur. qid si σωσκομθήν legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis qodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμοῦ· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ πύραννος δήσει τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ τί; τὸν τράχηλον. π' ἂν οὐ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; πῶς προαίρεσιν. Vel *curis anxietatéque constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l. c. . Nubila mens est, vinctáque frænis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Ἐὰν μὲν τὸ σῶμά σου τις ἐπίσχῃ τῷ ἀπαντήσαντι, ἠναγκάσθη ἄν, ἔπ ᾧ σὺ πῶς γνώμῃ πῶς σαυτὸν ὑπείκεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη ϗ συγχυθῇ, οὐκ ἀιοχύνῃ; Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέουσιν ἄτεχνοι ϗ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἔντεχνον ϗ ὑπόμονα;

Ἆρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens neqitia est, ut motu meo digna sit. qid enim indignius, quàm sapientis affectum ex aliena pendere neqitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν κολάῃς τὸν παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύναται μὴ μετακῦσαι, ϗ μετακῦσας, μηδὲν ποιεῖ ὡς θέλεις. ἀλλ' οὐχ ὅτως ὄζει αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaqe pro τὸ μὴ, τό σε substituit. & pro ὄζει, ἔσῃ vel εἴη mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι qanqam perperam apud Stob. ὅτις pro ὅτως legitur. Meliùs pro ἐνθυμοῦ προσεπνόει. Nam qare pro ἀλλ', ϗ, Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quæ ferenda sunt displicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non qeritur. vires suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Evripid. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν, ὦδ' εἰπεῖν ἔτος
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορὰ θνήλατος,
Ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel iratâ cœlitum invectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τῷ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ὄζει τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Iocasti dictum.

Καὶ εἴωθεν, ϗ πέφυκαν] vide *suprà* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46. & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri, qòd spargaris in publico, aut inqineris in luto. eadem vitæ conditio est, quæ balnei, turbæ, itinera: qædam immittentur, qædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & labaris oportet, & arietes, & cadas, & lasseris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinges, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.* ——*Nihil mireur eorum, ad qæ nati sumus: qæ ideo nulli qerenda, qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. imperetur æqitas animo, & sine qerela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκείνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶν κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς, ἢ ἀκαθαρσίας αἴτιόν ὄζιν ἢ δόγμα. Οὐδὲν γάρ ὄζιν αὐτῷ δεινὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς δόξης ϗ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας γίνεται πίστις. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas inceptas perventum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more puerorum qibus me-

tus

tus incutit umbra, & personarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nomina parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia qæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἐξαλεῖψαι ὅπῃ σοι ὄζιν] Ità Clem. in *hortator.* ἐξὸν ἀπομάξασθαι τὰ ἐμπεδῶν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *supr.* § 29.

Οὐ γὰρ παρά σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι] Nè contristeris, inqit, si honesta molienti objectum fuerit, quod effectum & successum impediat; cùm tu quod in te est, quoque tui est officii feceris; nec à te sit quod effectu successúque caruerit. Hoc ipso argumento pii homines, Dei ministri cumprimis, solari sese solent, ubi conatus suos advertunt, fructu, optato etiam magìs quàm sperato forsan, destitui. Esajas. *c.* 49. *v.* 4. *Etiamsi frustrà laboraverim, & inaniter, atque incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Jovam est, opus meum penes Deum meum.* Joan. Chrysost. *in Joan. Evang. orat.* 13. Οὐ γὰρ διὰ τῆς χηπόνων, τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς διδασκόντων ἔζιν. ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς μὴ τοῦ ἐναυσίως πολλάκις μόχθος, καὶ τὸν ταλαιπωρίαν ἐκείνων, καὶ τοῦ ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξεργάζηται τῆς πόνων ἄξιον ἢ γῆ, παρ' ἑτέρου χρήσιμα τῆς πόνων τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποστρέφει μετ' αἰσχύνης καὶ κατηφείας πρὸ τῆς ἄλλο πρὸς τὸν οἰκέτην, καὶ τὸν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἑλένα ἔχων ἀπαιτῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὸν ἀντίδοσιν. ὁπῃ δὲ ἡμῖν ἑδὲν τοιοῦτόν ὄζι. κἂν γὰρ ἡ γεωργωμένη γῆ μηδένα ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὁπηδεξαμένων πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῖν κύριος ἀφορμὰς ἐλπίσιν, ἀλλὰ δώσει τοῖς ἀμοιβάς. Ἕκαστος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ἀ κατὰ τὸ τῆς πραγμάτων τέλος. Et Bern. *ad Evgen. de consider. l.* 4. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Fac quod tuum est: Deus quod suum est, absque tua solicitudine atque anxictate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: incremcntum, ubi voluerit, dabit Dcus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, qem nullus valet evacuare defectus.* Qod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forsan, fore incurabilem persuasus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audisti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epist. ad Pammach. & Ocean. Qi Æthiopem invitat ad balneas; etsi nigredinem non auferat illi, certè vel pecuniam accipit sibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel suo in lucro lætatur. Ità sine dubio inobedientem qi divinis sermonibus monet, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ caritatis sibi acquirit.* Itaqe istìc non Æthiops frustrà lavatur, nec operam ludit perditve, qi in eo etiam laborem impenderit. Siqidem ut Apostol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neqe tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus. *ad Thes. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos frustratos adspiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non cassio consolationem, dum mortem filii intuor. Qæ enim mater, etiamsi omnem qam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuisse se sciat, si demum frustratam se videcit, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea unqam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justò Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργωμένῃ τούτῳ] Hoc est qod Clem. *strom. l.* 4. de Philosophis qibusdam: Αὐτίκα εὐλογὸν ἐξαγωγὸν τῇ ἀπεδείᾳ συγχωρῆσαι, εἴ τις τῶν περίεσται ὅτῳ τηρήσειν αὐτὸν, ὡς μακὰρ ὀπιλελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς τελέξεως.

Ἀπὸ ἂν ἐκ τοῦ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τοῦ ζῆν ἔξιδι. de Constantio Ammian. *l.* 22. *Abiit è vita.* & de Theodosio Ambros. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tuscul. l.* 5. *Mihi qidem in vita servanda videtur illa lex, qæ in Græcorum convivis obtinetur, Aut bibat, inqit, aut abeat* (ἢ πίνῃ, ἢ ἀπιέτω) *aut enim fruatur aliqis cum aliis voluptate potandi; aut nè sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè discedat. Sic injurias fortunæ, qas ferre neqeas, diffugiendo relinqas.* Et subjungit: *hæc eadem, qæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici istiusmodi dictabant. Senec. *epist.* 91. *In eum mundum intravimus, in qo his legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? qacunqe vis, exi.* & *epist.* 70. *Hoc est unum, cur de vita non possimus qeri. bono loco res humanæ sunt, qòd nemo nisi vitio suo miser est. Placet? vive. Non placet? licet eò revcrti, unde vcnisti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ δὲ κεφάλαιον, μέμνησο, ὅτι ἡ δύρξ ἥνοικται· μὴ γίνε θῆν παιδίων δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ὅτι οὐκ ἐπ παίζω. καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηται πνα τοιαῦτα, εἰπὼν, οὐκ ἐπ παίζω, ἀπαλλάσσ· μένων δὲ, μὴ θρήνει. sed vide *ad l.* 3. § 1.

Ἡ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Cas. qid hìc legerint,

rint, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, prout habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κ̀ ὁ ἐνεργῶν. *diſcedas è vita εὐωψύχ.* i. e. *placido animo, qomodo & is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus eſt; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe id fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod volebas efficeres.*

§ 48. Ἀκαλαμάκτην γίνεται τὸ ἡγεμονικόν] vide *ſupr.* § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de qo viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ſap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapientis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta ſunt. Non Babylonis illi muros contuleris, qos Alexander intravit. Non Carthaginis avt Numantiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium arcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapientem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt: nullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Diis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ſententia, ὅτι θᾶῆον ἀσκὸν βαπίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν ἀσοφὸν ὑπηνῆν ἄκοντα δεῆσαι τι τῆς ἀξιολήπτου. ἀνένδοτον γὰρ κ̀ ἀήττητος ψυχὴ, ἰῶ ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνσύρωσι. Senec. *de ſap. conſtant. cap. 4. Quid igitur? non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuriam? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentíſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exiluerunt, citra cœlum tamen flectuntur. Quid tu putas, cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcurâſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? avt demiſſis in profundum catenis Neptunum potuiſſe contingi? Ut cœleſtia humanas manus effugiunt, & ab his qi templa diruunt, avt ſimulacra conflant, nihil divinitati nocetur: ità qicqid ſit in ſapientem protervè, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec animum iſtorum qicqam attingit; ut Philo ſuprà, & Marcus iſtîc. Ità Epictet. diſſert. *l. 4. c. 5.* Δύναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι; ὕδαμῶς. τί ἂν ὅτι ταράσσῃ; ὑγὶ ἢ παρελθὼν εἰς μέσον, κ̀ ἐκείνων καλαγελῶν, ὅσοι σε ἐλάβοσαν δεσμῶσι, κηρύσσῃς; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, ὑδὲ τίς εἰμι, ὑδὲ ᾧ μι τὸ ἀγαθὸν, κ̀ τὸ κακὸν· ὅπ ὑσεβόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. ὕτω. κ̀ ὀχυρὸν πόλιν οἰκοῦντες καλαγελῶσι πολιορκόντων. Νῦν ὅπερ τί πρᾶγμα ἔχουσιν ὁπ̀ τῷ μηδενί; ἀσφαλὲς ὅσιν ἡμῖν τὸ τεῖχος· τροφὰς ἔχομεν ὁπ̀ πάμπλειον χρόνον, πὶ ἄλλο ἅπαν παρασκευή. ταῦτά ὅτι τὰ πόλιν ὀχυρὸν κ̀ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπῳ ἢ ψυχῇ ὑδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· πῖον γὰ τεῖχος ὕτως ἰσχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὕτως ἀδαμάντινον; ἢ ποία κλῆσις ἀναφαίρετος; ἢ ποῖον ἀξίωμα ὕτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα παραχῆ ὄντα, εὐάλωτα, διὸτι σὺν ὑποπτεύοντες ἔχομεν, καὶ πιστεύοντες, κ̀ ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὁρμάς, φοβητικὰς ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. εἶτα ὁ θέλομεν τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδοῦμεν ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; ὑδ' ὑποπίπτοντες ὅτῳ ὄντως κ̀ δούλων, τὰ ἀδύνατα κ̀ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συστρέφειν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam major eſt animus, qàm ubi aliena ſeposuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide *ſuprà § 6. & l. 5. § 14.*

Κἂν ἀλόγως παραπέσηται] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὴ δύναταί τις ὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, κ̀ ὑπὸ ἔθους ὁι Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λέγε ἢ κ̀ ἀποδίξεως ὁ δύναται; qod avtem παραπέπτωκε Marcus hîc, idem Epictet. *l. 2. c. 1.* ἀνταπάπτωκε dixit. ἐν ᾧ καταχθεὶς, ἐπιδείξεις, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς τὰς ἀπροαιρέτους δυνάμεις ἀνταξάμενον.

Ἀκρόπολίς ὅτιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis recepe-rit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Marcus eremit. *de leg. ſpirit. § 2.* Ἡ βεβαία πίστις, πυρό; ὅτιν ἰσχυρόν. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ἔν ἀκρόπολις καλαλίτω; ὑ σιδήρῳ, ὑδὲ πυεὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἐνδιδὸν ἐπίλεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11 § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁι ὸ: ἀπίθανε· ἀλλο ὑδέν; ὑδέν. τὸ πλοῖον ἀπόλετο. εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. Τί γέγονε; [τὸ πλοῖον ἀπόλετο.] εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. τὸ ἄ, ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὑτῆ ἔκας ᾧ προσῆκεν. & *c. 17.* Ἀλλ' ἤγωιή μοι κακῶς χρῆται· καλῶς. ἂν τις πωδάνηται, τί ὅτι τοῦτο; λέγε, ἤ γωιή μοι κακῶς χρῆται. ἄλλο ὖν ὑδέν; ὑδέν. ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. [τί ὅτι τοῦτο, ὁ πατήρ μοι ὑδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὑδὲν; ὑδέν.] ὅπ ἄ κακόν ὅτι τοῦτο, [τί] ἔξεσθιν αὐτὸ δεῖ προσθεῖναι κ̀ προσκαλαφῶσαι; Ità enim reſtaurandus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod προσδοκᾶν Marcus dixit, *l. 7. § 64.* προεκπεδέχεσθαι Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem διαλέξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam intercidiſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculiare

re vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi sapientem dicit objectis visis terrificis τὸ συγκαταπίπτειν, οὐδὲ προσεπιδοξάζειν, nec adsentiri, nec ulteriùs aliqid adjicere, & opinari, qàm qod visum ipsum renunciat. Neqe enim duo ista, qod Gellius feciſſe videtur, confundenda prorsus & pro eodem habenda exiſtimem. In hanc eandem ſententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ ποιοῦσι πολλοὶ, δ' ἑαυτοῖς,
Αὐτὶ δ' αὐτοῦ, ἢ πέφυκε τῇ φύσει.
Οἷον, τέθνηκεν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, νὴ Δί', ἄλλων τῶν ἀναγκαίων τις.
Εἰ μὴ λάβοι τοῦτ', Ἀνίδας, ἄνθρωπος ἦν,
Τοιοῦτον γίγνετ' τὸ κακὸν, ἥλικον ἔφυ.
Ἐὰν δ' ἀδίωλος ὁ ζῆν, οὐκ ἔτ' ὄλομαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς οὓς ἔτερα συλλέγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτοῦ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Here, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, qàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqis ex neceſſitudine.
Id ſi qis ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; qantum fuerat, tantundem eſt malum.
Qòd ſi ſic; Periit; non tuebor amplius;
Heu vita invita: qi iſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qi rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is qod dolet deducit, retinet qod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit.*

Γναφείζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δῆ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 6. Ἀλλὰ μύξα μοι ῥέει. τίνος ἕνεκα χεῖρας ἔχει, ἀνδράποδον; οὐκ ἵνα καὶ ἀπομύσσηται σαυτόν; τοῦτο οὖν εὔλογον μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πῶς κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide qæ ſequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν, ἵνα σε πλεῖω ποιήσῃ τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἔξω ὀδὸν ἔχει] Hoc eſt qod Seneca *ep.* 93. *Omnia qæ uſqam erant, cluſit; & ſeipſam ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Plutarcho lavdatus, *de placit. Philoſoph. l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapeut. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐδέ τι τοῦ παντὸς κενεὸν πέλει, οὐδὲ περιττόν.
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μελαδρύει] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀπισύρειν] Fluctuari, Xyl. *tardum & remiſſum eſſe*, Caſ. havd malé. ὀπισύρειν, langvidè agere: tractum ab eqis, qi apud Medicos veterinarios ὀπισύρειν dicuntur, cùm ilia *trahentes langvidè incedunt*, τὰ ὀπίσθια ἑλκύοντες ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ὑποφερόμενοι, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. uti Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κλείνεσι, κρεανομῆσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qa κρέα νέμονται, *carnes diſtribuuntur.* Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλον δ' ἔτι νῶϊν ἐπίνεμε κηδεμόνευε
Καλλείς ἐν κλισίῃσιν· ἀτὰρ κρέα νείμεν Ἀχιλλεύς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμος. Evſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter iſtîc aliter accipit, de immanium atqe efferatorum hominum truculentia, qi congeneres ſibi mactant, oſſâqe eorum *diffringunt tanqam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *eqit.*

Πεπείκομαι' ἐκ σε σκιάσω. i. e. κατὰ μέρος κολακεύω τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano*, (ποιν

Διψῶν αἵματος καὶ σφαγῶν, καὶ μάγειρος ἀνδρεόκρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.— Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei diſcerptionem Σπαραγμὸν κρεανομίας appellat: Idémqe de Bacchicis orgiis *ibid.* & ex eodem Evſebius *præpar. l.* 2. *c.* 5. ex Clementis codicibus emendandus. Διόρυσον μανόλλῳ ὀργάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεανομίας περὶ φόνων. Eodem ſenſu τὸ καλαχρυγεῖν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκερματίσθη ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtratim conciſus eſt:* καλεκερματίσθη.

Οἷον εἴ τις παρασὰς πυγὴν διαυγεῖ, καὶ γλυκέᾳ, βλασφημοῖν αὐτῷ] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. qid faciam? qod dii omnium rerum optimi autores: qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit & ignavos, bebetésqe, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus diviſimus, qòd non tenebris immerſi, confuſionem æternæ noctis effugimus, qòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, ſata evocat, percoqit fructus, ſaxum aliqod, aut fortuitorum ignium globum, & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis ſuorum infantium arridenti, non ceſſant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: ſed æqali tenore bona ſua per gentes populósqe diſtribuunt, unam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria ſtatu movent, ſiderum curſu notant tempora hyemes æſtatésqe intervcntu lenioris ſpiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atqe*

propitii

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Chriſtus. Mat. *c.* 5. *v.* 44,45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς κατάρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. *c.* 6. *v.* 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus eſt quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. qàm quod Marcus hìc de fonte; Πηγαὶ λίθου λοιδορεῖ, καὶ τὶ ποιήσεις; ἂν ὖν τις εἰς λίθον δώσῃ, τί ὄφελος τοῦ λοιδορηθέντος; ἂν δ' ἔχῃ τὴν ἀδύνατον τοῦ λοιδορεῖσθαι ἐπιβάθραν, τότε ἀνύει τι. Ità lego conjunctim, quod codices ſed perperam diviſim ἐπὶ βάθραν exhibent. unde ver. lex. βάθρον procudit, quod *ſcalam* ſignificet.

Πηγὴ ἀέναον] fontem perennem; qi non fallax, ut torrentes Temæ, Job. *c.* 6. *v.* 14, 20. Naſo *remed. l.* 2.

Fluminis perpetuo torrens ſolet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis eſt, illa perennis aqua.

Coryx, apud Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 1. ἐώρακα χειμάρρους πολλοὺς μείζους μὲν ἀενάου, ἀλλ' ὀλίγου χρόνου. Senec. *ep.* 95. *Non promittes talem in perpetuum, qi caſu bonus eſt.* fack ſiue quod de gratia dirina, qa ſuos-is imbuit, Chriſtus. Joan. *c.* 4. *v.* 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσι σεαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Caſ. phraſis duriuſcula, & ſyntaxis inſolens. itaqe ſuſpecta mihi lectio. qam tamen ſi retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenium & qaſi naturam fac tibi uſu atqe induſtriâ jugi libertatem.* In hoc te aſſiduò exerce, ut virtus qaſi in naturam tranſeat tibi. qod Clemens *ſtrom. l.* 7. τῷ ἀρᾳ ἀναπόλαυστον τὴν ἀρετὴν ἀσώτου γνώσεως ποιησάμενος, φυσιοῦται ἡ ἕξις καὶ καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βαρύ, ἕνως τοῦ ἀντικειμένου ἀναπόβαστος.

§ 52. Τίς ἔν σοι ἐστὶ σὺ ὁ τὸν ἧτ. κρατούντων ἔπαινον φεύγων ἰδιώτ. ἢ ὁ ἰδ.] Ità Baſil. qod Xyl. & Lugd. in ἰδίων verterunt, Xyl. ſic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi ſint, cognoſcunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendúmqe τίς ἔν ἰδίων φ. σοι. vel τίς ἔν φ. σ. ἰδίων &c. Caſavb. qid legerit, havd eſt conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clavſula noviſſima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò cenſes illum eſſe, qi tanqam rem momenti alicujus proponis ſibi ſtrepitum plauſúmqe hominum, qi nec ubi ſint, nec qi ſint, ipſi norint.* Forſan, φεύγων ἢ διώκων. fuerit. ut *l.* 11. § 10. ὅτε φεύγων ὅτε διώκων ὀρθήσῃ. ità legendo vel ſic poteſt concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plauſus vel averſatur, vel avcupatur;* (ſiqidem is ad qid natus ſit non videtur attendere.) *vel it ctiam, qi nec ubi ſint, nec qi ipſi ſint, nôrunt?* vel etiam Caſavbonum ſeqendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi nec ubi ſint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam inſuper de loco iſto ſuſpicionem meam proponere. Fieri poteſt, ut Marcus ſcripſerit, ὁ τὸν ὑπὸ κρατούντων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum ſit: vel etiam ὁ τὸν ὑπὸ κρατούντων ἢ [ψόγον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut ψόγον interciderit, ἢ alterum in proximam clavſulam tranſierit, per excriptoris oſcitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, ſive laudem vanorum hominum fugere, res eſt laudis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς autem, ἀντὶ τοῦ ποῖός τις freqentius eſt, qàm ut multis moneri opus ſit.

§ 53. Ὃς οὐκ ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles propriætates ſunt, ſed unum effectum vitii, diſplicere ſibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (οἱ φαῦλοι) καὶ ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βάλλονται. Ariſtot. *etb. l.* 9. *c.* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu poſſe ſententiam unam omnium eſſe? Non eſt unius una.* Flaccus *epiſt.* 1.

Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?

qaſi dicat, non poſſunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Auras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos ſpiritum conſimiliter, & reſpiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφρονεῖν τῷ Διὶ τὰ πάντα νοερῷ] i. e. Deo ſive numini divino, conſentire; qod ὁμογνώμονα εἶναι dixit, *l.* 9. § 1. συνεφᾶν. *l.* 10. § 21.

Πάντα κέχυται καὶ διαπεπλωκε] animam mundi, ſive mentem, vult in omnia diffuſam, & permeantem univerſa; de qa *ad l.* 4. § 40. eam Deum eſſe agnoſcunt Stoici ipſi; qem & Jeremias *c.* 23. *v.* 24. ait, *cælum & terram implere; intra* nimirum *omnia, nec incluſum; extra omnia, nec excluſum;* ut Hildebertus *in ſymbol.* Undè dictum Empedocli, *Deum eſſe ſphæram intelligibilem, cujus centrum ubiqe, circumferentia nuſqam.* Trithem *ad Cæſar. q.* 1. qenqam Jo. Gerſon *ſuper Magnificat. conc.* 3. ſupplendum monet; *niſi in ſeipſo.* Cæterùm Jul. Scalig. *de ſubtil. exerc.* 363. *Triſmegiſtum, ſed peſſimè, dixiſſe, Deum eſſe, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infuſus, & circumfuſus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5. § 35. τίς γὰρ βλάβη τῷ κοινῷ;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἔπειτα] vide *ad l.* 2. § 1.

Μῶν γὰ βλαβερόν ἐστι] Malitia ſive vitium, habenti

habenti solummodo malum est, & domino suo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de justitia* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ὁ κατάρχων αὐτὸς ᾧ ἧπ ἀδικεῖως μελλόντων ἑαυτὸν ἀγνοεῖν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰ μόνον ὅτι τὸ ἀδικοῦμενον ἐν παντὸς ἡ ψυχή· τὸ ἧ ἀδικοῦν, καὶ ἐπιβουλεύον ἡ καὶία, καὶ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι, καὶ κτῖ τῦ ἀδικοῦντος· ἀλλὰ ἧ μὲ ἔλαττον, (βλάπτει,) ἧ ἧ πλεῖστον· ἔλαττον μὲ ἧ ἀδικεῖως μέλλοντα, πλεῖστον ἧ ἀδικεῖν διανοούμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπ' αὐτῆ ἧ κίνησιν λαμβάνει καὶ ἧ ἔπαφην. ἐγχρωμήν τίνων, ἧ τεκόντα φῶτων ἀνάπλ, καὶ πεὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ δίψυχα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χεώζει δάσπωῷ τῇ βαρῇ, ὥτε γὰ τῷ πνεῖ τῷ τεκόσαν ὕλλω διαθεῖν δυνατὸν [ᾧ] τῷ ἧπ ἄλλων λύμῃ, πεὶν παντελῶς αὐτῷ ἀναλῶσαι. ὅτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς καὶίας ᾧ ἧπ γάσεται, πεὶν εἰς ἄλλους ἀφίσται. Itaque efferos hosce animi affectus, sive πάθη, Themistius *orat. quinqen.* confert σκληροῖς νοσήμασιν, ὃς αὐτῷ φοάτῳ πιμπράμενα καὶ δαπανῶντα τῷ ψυχῷ, ἧ ἐντέτηκε. ità siquidem Pantinus locum corruptum dubio procul censet restituendum. cætera forsan feliciter satis: ultimum illud ἧ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἧ ἐντέτηκε, *cui innascitur*; quemadmodum Aristoph. *vesp.* νόσον ἀρχαίαν ἐν τῷ ποὶ ἐντετηκῦαν. Senec. *epist.* 81. *Minimum ex negitia levissimúmque ad alios redundat: quod pessimum ex illa est, & (ut ità dicam) spississimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noster dicere solebat, Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit. Illud venenum, quod serpentes in alienam perniciem proferunt, sine sua continent, non est huic simile: hoc habentibus pessimum est.* Verùm ulteriùs istis Marcus noster progreditur. Maleficus quisque se primùm, se præcipuè lædit, inquiunt illi: se solùm, iste. Veneni sui maximam partem exorbet ipse, aiunt illi, totum prorsus, iste. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν φοῦτος ὕτως θελήσῃ] In ipsius, inquit, est arbitrio, quamprimum ipse voluerit, malitiam suam deponere. vide *lib.* 2. § 11. & *l.* 7. § 71. Senec. *Hippolyt.* 1. 2.

Pars sanitatis, velle sanari fuit.

Ità Jacsonus noster *in symbol. part.* 2. *lib.* 2. *c.* 6. § 3. *pars est morbi nolle sanari: pars sanitatis, velle sanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὁ γὰ, εἰ βόλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Aristot. *eth. Eudem. l.* 7. *c.* 2. Joan. Chrysost. *in Gen. orat.* 19. ὁ γὰ καθάπ ὅπ ἧπ σωματικῶν πραυμάτων ὀζὺν ἰδεῖν, ὕτω καὶ ὅπ τῆς ᾧ αἱέσεως. ὅπ μὲ γὰ ἧπ σωματικῶν, ἀκίνητά ὄζι πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ὅπ ἧ τῆς ᾧ αἱέσεως ὐδὲν τοιῦτον. ἀλλ' ἔσι πολλάκις θελήσαντα καὶ τὴν φαῦλον μεταβαλέῖς ἀτομολῆσαι καὶ χρηῖς καλὸν, καὶ τὸν καλὸν ῥαδυμήσαντα ᾧ τῷ καλῷ ἀναλῶσαι. ἐπεὶ ἓν αὐτεξέσιον ἡμῖ τῷ φύσιν εἰργάσατο ὁ ἧπ ὅλων θεὸς, —ὐκ ἀνάγκλιω ὀπτίθυσιν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα καταλλήλα ὀπιθεὶς, ἀφίσιν ἐν γνώμῃ τῦ κάμνοντος κεῖς τὸ πᾶν. vide *ad l.* 10. § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγέναμθ] vide *l.* 2. § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῦ πλησίον καὶία ἐμοῦ κακόν] vide *supra* § 50. & *l.* 4. § 43. Epictet. *l.* 3. *c.* 18. Τί σε καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ κακῷ; & *c.* 24. πῶς δ' ὠφέλιμα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ, ὥσπερ ἄξιον, τὸν κυβεύοντα ἡμῖ καὶ παρεικῶς ᾧ αἱεσιάμενον, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi restituenda vocula una quæ intercidit, θεὸς, ut τῷ θεῷ, quod præcesserat, respondeat, & ἐκ τὰ κοινὰ supplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἔδοξε τῷ θεῷ] vide *l.* 2. § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ἀπυχεῖν] Epictet. *enchir. c.* 25. ὃ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ὃ μᾶλλον ᾖ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epist.* 70. *Bono loco res humanæ sunt, quòd nemo nisi vitio suo miser est.* Jo. Chrysost. *de statuis orat.* 18. Οὐδεὶς γὰ ἡμᾶς ἀβλαβεῖς ποιῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ποιήσωμθ· ὥσπερ οὖν ὐδὲ μαγείας, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἐργασώμεθα μὴ πῶ τῦ θεῦ χάειν. vide *l.* 10. § 13.

§ 57. Ὁ ἥλι κατακιχάδ δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c.* 8. *Mundus cuncta complectens, rectórque universi Deus, in exteriora quidem tendit, sed tamen in totum undique in se redit. idem nostra mens faciat: cùm secuta sensus suos, per illos se ad externa porrexerit, & illorum & sui potens sit, & in sese revertatur.* Et *epist.* 41. *Quemadmodum radii solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt unde mittuntur: sic animus magnus, & sacer, & in hoc demissus ut propiùs divina noscèmus, conversatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ: illinc pendet, illuc spectat, ac nititur: nostris tanqam melior interest.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena sunt: ubique non tantùm nobis proximus, sed infusus est. in solem adeò rursus intende. Cælo affixus est; sed terris omnibus sparsus est, pariter præsens ubique interest, & miscetur omnibus.*

Οὐ μὴ ἐκκόψεται] De sole itidem Julian. *orat.* 2. Τὸ φῶς ᾗ ὐδεὶς αὐτὸν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὐδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, πῶ σελιλίῳ ἐξ ἑαυτῆς ἰσαμθίλιω ἀπελάμπων, καὶ μεταδιδὺς αὐτῇ τῆς αὐτῦ φύσεως. ὐδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμασὸν τῦτον κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῷ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ἐκεῖν ὐδὲ ἀνὴ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδὺς ἄλλῳ, πῷ μεταδόντι μέιον ἔχων ἐφάνη πυτέ. De face pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δαδὸς ἀναπίπτει μὴ πυρὰ πολλὰ, τῆς ᾗ πρώτης δαδὸς διὰ πῶ ἐξαφθῆναι ᾗ πολλῶν δαδῶν ὐκ ἐλαπῶται τὸ φῶς. Quod Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1.

Homo,

Homo, qi crranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τῦ ἐκτείνεδζ λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicisque ſolenne fuit. Marcus iſtîc *ἀκτῖνας* dici vult ſolis radios *παρὰ τὸ ἐκτείνεδζ* ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici *παρὰ τὸ ἄγειν* deducunt: *ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἤχθαι, ἀκτὶς.* Neqe enim Etymologo accedo derivanti *παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα ἐκτεταμένη* (qod & Marcus iſtîc) *πάντη φέρεται.* Malim *παρὰ τὸ ἄγειν ἤτοι ἀγνύειν, τὸ κλάειν.* i. e. frangere: unde & *ἀκτὴ* litus, ad qod undæ alliſæ franguntur, & *ἀκτῖνες* ſolis radii, qòd *ὡσὰν τὸ στερέμνιον* ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvis aliqid interjaceat, qod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm intereſt, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æqè appareat ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπιλαμπὲν τὸ ἀχλυῶδες] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4 *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, avtori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἤτοι ἀναισθησίαν φοβεῖται, ἢ ἀΐδιον ἐπιφοίτησιν] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimìs adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum ex poſt mortem ſenſum habiturus, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ leonem excipere.* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

Ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν τὸ πάυσαι] Atqi hoc eſt ipſum miſerarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis *ἅπαξ ἀποθανεῖν ὑπόκειται.* *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔξεσι τοῖς αὐτοῖσι δίς.
Namqe homini eidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τῦ πυρὸς τὴν καυμένην ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extingvitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ moricntis. Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam peroccidit. qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v* 16.) *qid niſi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evitare volunt?* denìqe, *invocabunt mortem,* ait, *& non venict.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt autem,* ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm,* qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nölle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi ſic erunt, qàm his qi omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine finc patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illîc homines ſemper in morte, ac per hoc nunqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam avtem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, ὅτως δὲ ὡς διὰ πυρός. ac ſi σώζεδζ ὡς διὰ πυρός, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεδζ. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur arumnoſo lux amplius datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvis eam præ theſauris abditiſſimis requirant: qi lætarentur ac prægavdio exultarent, ſi ſepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Avſon. *idyl.* 15.

—*Futurna reclamat,*
Qò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Caucaſea ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Jovem, data ſit qò vita perennis.

Ità

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, qàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ γὰρ εἶναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe qàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος ἐκπαυστήριος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἔστιν, ἢ θανεῖν ἄμα
Κρεῖσσον, κακὰς πράσσοντα.
Laboriosâ ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, qàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui toleranda sunt.

qantò magis ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: qomodo idem in *Prometh.*

—κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
—satius est semel mori,
Qàm trahere miseros vita qot numerat, dies.

Hoc est, qod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. *Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.* Cui ego credere malim, qàm viro eruditissimo, qi ih contrarium contendit, deterioris conditionis esse, omnino non esse, qàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsqe Lysias *adv. Phaniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, *Ὡς δυσβάστακτον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τοιαῦτα ἀεὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνοντα, ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν δοκεῖ καὶ λέγειν.* Nec non congerrones illius *Ἀνὴρ Νομικιαζῶν Καχοδαιμονιστὰς σοφισὴν αὐτοῖς τύρομα θαμβοῦς, ὃς ἀφ' ἑῶν κατηγελῶντας·* subjicit statim, *Ἐκείνων μὲν ὃν ἕκαστος ἀπόλαυε, ὅστις εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτον δ' ἐγὼ πλείστων γενοσκόμην ὅτι θεοὶ ὕστις ἐλάθοντο, ὥστε τὸν ἐχθρὸν αὐτὸν βέλεσι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.* —*Τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν, ἢ κρύβδην νεμίμως, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστιν· τὸ δ' ὅπως ἔχοντα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντα μὴ διὰ παντὸς τελευτᾶν τὸν βίον, τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ἐγὼ, ἐξημαρτηκόσιν.* Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

Jas. *Infesta memet perime.* Med. *Misereri jube.*

Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qi pœnam exigit.

E. *Mortem aliqid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm avdisset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit; Non-dum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum morti æternæ addictis nunqam in gratiam est deinceps rediturus, utpote qibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; uti disertè Ruffinus videndus *comment. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. *Ἀλλήλων ἕνεκεν*] vide *ad l.* 2. § 1. & *suprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φίρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de maritl officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qi fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Δίδασκε* disce: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. *Καὶ ὅταν ἐυλαβῆται, καὶ ὅταν ἀεὶ πρὸς σκέψιν φέρῃ*] Xyl. & Cas. *τὸ ἐυλαβεῖσθαι καὶ ἀεὶ πρὸς σκέψιν φέρεσθαι*, eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, *καὶ ὅταν* illud bis positum clarè satis ostendat. Non est itaqe istîc *τὸ ἐυλαβεῖσθαι* cautum esse, qod neqe simpliciter unqam, opinor, significat; sed *cavetè agere*, sive *cavetè in re aliqa versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cavetè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvî
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur; & *l.* 3. *od.* 11.

Qæ velut latìs eqa trima campis,
Ludit exultim, metuitqe tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis? *τὸ ἐυλαβεῖσθαι, cavetè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. *ἐυλαβοῦ τὰς διαβολὰς, κἂν ψεύδεις ὦσιν.* i. e *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. *ἐυλαβεῖσθαι πενίαν ἢ πόλεμον. Fugientes pauperiem aut bellum. Mens*, inqit, *secus qàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namqe non rectà fertur ubi à solidiore materia, in qam inciderit, refilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus consideratione volvitur*, ad qam ea necessariò requiritur, etiam tunc qoqe *ad scopum sibi propositum* rectà fertur nihilo minùs, qàm cùm aut prosequitur aliqid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsam aggreditur.

Φέρεται κατ' εὐθύ] vide *l.* 6. § 16. & *l.* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiqe *fertur*, tum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *sequitur. l.* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum qia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐκοῦν ἥπλου, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον εἰσίθεις εἰς

τὸ

τὸ ἡγεμονικὸν] καὶ Bas. & Lugd. quod Kyl. reddidit, *vellà tamen fertur ingredi in principem cujusvis partem.* Verùm nec grammaticam syntaxin ista satis sustinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, respondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata suspicor; legendúmque existimo: φέρεται καὶ οὐδὲν ἧττον ὅτι τὸ παρακείμενον· καὶ εἰσιέναι [πέφυκεν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου &c. Cæterùm D. Boot. & M. Cas. postrema ista à superioribus sejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, qæ monitum contineat, inspiciendi, ac considerandi mentes aliorum, qale & illud est. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc si admittere libuerit, leg. παρίχειν, non παρίχει, in clavis ultima, qod & Bootio visum est.

Παρίχει ἢ καὶ ἑτέρῳ παρὶ εἰσιέναι] Hoc est qod *l.* 3. § 8. dixerat; οὐκ ἀμφολεύειν· & *l.* 10. § 9. οὐχὶ κρυπτόμενον. Istorum autem, qorum proximè mentionem feceram, de loci istius constitutione, in sententiam jam descendo prorsus: ductus nimirum Epicteti istis, qæ Marci mentem apprime explicant. *ex dissert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράτων Ἐπιλήπτῳ, ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι· εἶδας γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. ἀνθρώπῳ δὲ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτῶν κεκαμμένα, καὶ ἐν τῇ μέρει τὰ ἴσα δοκοῦντα. κεκάμμαι δέ μου τὰ δόγματα, δῆλόν μοι τοῦτο· καὶ ἔστω λέγε συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγξαμέν μου ἀλλόκοτα· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε μήτε. εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc est qod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικόν ἐκάστῳ παρέχειν ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud est qod Hesychius in *asceticis cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεφαλὴν ἔρριπτον ἐν χειρὶ, μέσον ἢ, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσταμένων, ἀτενίζων τῷ ἑσπέρᾳ, βλέπει μὴ τὸ ἴδιον πρόσωπον ἐπεῖσε, βλέπει ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυπτόντων ἐν τῷ ἀνὶ ἑσπέρᾳ· ὕπνος ὁ δὲ ὅλος ἐγκύπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὴ τὴν ἑαυτοῦ κατάστασιν ἐν αὐτῇ, βλέπει ἢ καὶ τὰ μέλανα φρόνιμα τῆς νοητῆς Αἰθιόπων. Aliud & qod Ambros. *offic. l.* 3. *c.* 16. de amicis: *ostendamus illis nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc aximate est paginæ factæ, pietatíque Christianæ magis consentaneum. Siqidem ut Joannes Apost. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τὸν Θεὸν) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Christus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Pavlus *ad Thess. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque qisqis legem violat, pietatis etiam læsæ eodem nomine tenetur, qia voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Prus. *orat.* 3. absqe hoc, qòd Deos pro Deo dixerit. Εἰρᾶ γὰρ ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριους, ὁ μόνον τοὺς ἱεροσυλοῦντας, ἢ λέγοντας τι βλάσφημον περὶ τῶν Θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς τε ψευδεῖς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνεργετήτους, καὶ ἀνοήτους, καὶ κακόλογον τοῦ ἑαυτοῦ τι φρονοῦντας τῆς τε δυνάμεως καὶ βουλήσεως τῶν Θεῶν. Potest his adjici, qod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνων τινὰ, ἴσως καὶ ἱεροσυλίᾳ ἔτυχεν ὤν, τὸ ἱερώτατον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀναθημάτων στοιχεῖον; τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνθρώπου; Et *de legib. special. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνθρωφονία, καὶ τὸ κτεῖνον Θ. ἄνθρωπον ἐπονομάζεται· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· ὅτου γὰρ ἕνεκα τῆς ἐν κόσμῳ κτισμάτων καὶ κοσμικῶν ἐστὶν ὕστε ἱερωτέρου, ὕστε θειοτέρου ὄντι ἀνθρώπῳ, παγκάλου εἰκόνος πάγκαλον ἐπιμαγεῖον, ἀρχετύπου λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τυπωθέν. τὸν ἐν ἀνθρώπου εὐθὺς ἀσεβῆ, καὶ ἀνοσιουργὸν ἀναληπτέον. Qod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. *Qi opprimit egenum, probro afficit opificem ejus. & c.* 17. *v.* 5. *Qi subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus.* & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. *Qi contemnit proximum suum, peccator futurus est.* hoc est, Qi hominem qemvis facto, dicto, cogitato, manu, lingvâ, mente læserit: is coram Deo, & adversus Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Evmæus Ulyssi odyss. ξ.

Ξεῖν' ἤ μοι θέμις ἐστὶ καὶ ἀλλοθεν ὧδε ἐλθόντα,
Ξεῖνον ἀπημῦσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε.——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet: *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem colere tis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qi ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse credatur.* Clemens Alex. ad *Horatorii* exitum, ipsissimis fere Marci verbis; ὁ γὰρ

ἀπὸ τρόπου φιλοσόφων παῖδες, παίγνια ὅσα παράτεσιν ὀι ἀνθρωποι, ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν.

Ἕνεκεν ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ πρεσβυτάτῳ τῆς θεῶν] τῷ τῆς ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. quam & τῷ ἀληθείαν postea indigitat. καὶ τῆς ἄλλων ἀληθῶν ἀπάντων πρώτῳ αἰτίαν. prout autem *natura naturans*, (ut scholæ lingvâ loquamur) ità & *prima veritas* Deus est. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אֵל אֱמֶת dumtaxat i. e. *Deus veritatis*. *Psalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex* & *sermo*, אֱמֶת *Psal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. sed ἀλήθεια quoque, *veritas* ipsa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δή γε ὄντα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc autem omnia inter se.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumque, τὰ ὄντα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *qicquid nunc est ad id quod priùs fuerat, initiúmque illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hìc idem sit quod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis usurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. lavdavimus. Utrumvis constare potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψευδῆ δὲ ἀσεβεῖ] *Falsa*, inqit, *qisqis loqitur, impietatis est reus*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsque qia fallere vult. Fallere autem est injustitiæ pars. si nolens, qia rerum naturæ veritatíque adversatur. Videantur Avgustini *de mendacio*, & *contra mendacium*, *ad Consentium*, scripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones.* Xyl. *instinctus & opportunitates.* Cal. *Materiam, subsidia. Subsidia & administrandi à natura accepit*; ità usurpavit Xenoph. œcon. ἀφορῶμεν ὁπόθεν ἡμῖν πηγαὶ ἔσονται καὶ ἀφορμαὶ, ἀφ' ὧν δύνανται αὔξειν τὸν οἶκον. *& administrandi qædam unde rem familiarem augere possint.* Demosth. χρήματα ἐκ ἔχουσι παρ' ὑμῶν, οὐδ' ἀφορμὰς εἰς τὸν πόλεμον. Nec *subsidium* ullum ad *bellum*.

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τὸν δὲ πόνους ὡς κακὰ φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas constabit, non fides, Multa utramque præstare cupienti patienda sunt, ex his qæ mala appellantur; Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam bonis.* & *epist.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, si qidqam extra se respexerit.*

Μίμοφθος πολλαχοῦ τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 6. 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas. *Psalm.* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis ejusmodi occurrentes; Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς ἡ καὶ ὅσιον ἀνεύληπτος τὸ βέλτιον θεῷ γενόμενον; Apollon. Tyan. *epist.* 66. Itaqe qod Epictet. *l.* 1. *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκείνῳ μεμῆνθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τοῖς αὐτοῦ ᾖ τὰ εὐσεβῆ καὶ συμφέροντα, ἃ δύναται σωθῆναι τὰ εὐσεβῆ. Idémqe *enchir. c.* 30. ὅτου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὅστις ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκείνό ἐστιν, ἐφ' οἷς ὑγιαλήψεις πρὸς αὐτὰ ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικουμένων τὰ ὅλα κρίσει καὶ δίκαις· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ ἕπεσθαι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀείσης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅταν γὰρ ὅτε μέμφῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτι ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελοῦσί μου. ἄλλως δὲ οὐκ οἶόν τε τοῦτο γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν. ὡς ἂν γε τὸ ἐκείνων ἑκάστῳ ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσι ἀνάγκη ὅταν ἐπιτυγχάνῃ ὧν θέλει, καὶ εὐτυχεστέρᾳ εἶναι· μὴ θέλειν, μεμφεσθαί τε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφρονεῖν & *l.* 10. § 21. σωφρονεῖν dixit.

Οἷς ἐπίστῃ] vide *l.* 2. § 11.

Ὁμοῖόν τινι ἀρχαῖα τῆς σφηκοῖας] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἄγνωστον ψευδολογίας] ità Origen. *adv. Celsi. l.* 1. τῆς κακίας ἄγνωστος. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem prorsus excedere qì detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem φυσικῇ βαφῇ, καὶ ἀνεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Psal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Esai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἦν κορεσθῆναι γε τούτων] vide infrà § 37. & *ad l.* 5. § 29. ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ convivia recedit

Flaccus *sat.* 1.

Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, uti convivа satur.——

Talem tamen profiterur se Seneca. *ep.* 61. *Vixi quantùm satis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de senect. Omnino rerum omnium satietas vitæ facit satietatem. Vitæ autem satietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, sic vivendi modum.* Verùm vitæ *satietatem* loquuntur illi, *vitii & malitiæ saturitatem* Marcus hìc. Nec mipùs istâ qàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud usurpari potest, *de consider. l.* 5. *Peccatum in anima, stramentum in charta bibula. faciliùs charta deteritur qàm litura eradítur.* qæqe ut Moses *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati sitim adjicere* solet: temulentorum in morem, de qibus Simocat. *epist.* 52. Δικαίως οἱ μέθυσοι ὅταν χορτασθῶσι

δῶν τῶ ὄντι, καὶ συμπίνοντας τῇ μέθῃ μίσησε ὀπίσασιν. διὰ γὰρ τὴν εἰς ἄκρον ἐυξίαν ἀφεῖς τὸν ἑαυτῶν διάδεσιν μεταπέμψασι, ἀφαιρούντος τῶ ὄντι τοῦ ἀνόφλυας καὶ ἀπαίοντας. Ità de M. Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magis cum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: Scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tantò magis sitire Parthos.* Ab hac peccandi, qæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili justè fit qod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa qæ cum fine perpetrata est fine fine puniatur. Quoniam iniqi, qi idco cum fine deliquerunt, qia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent, fine fine vivere, ut potuissent fine fine peccare.*

Ἀποπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Qamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqendi consuetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id qod istic ἀποπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄνωθεν. Et Homer. *Il.* Δ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνεύων.

Δεύτερος πλοῦς] formula proverbialis; à navtis desumpta: πρῶτος πλοῦς dicitur, ὁ ὑπὸ θεοῦ, ἢ τοι ἐξ ἀέλης· cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. δεύτερος πλοῦς, ὅταν θεοῦ ἀποτυχόντες, πόνοις πλέωσι· *qando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pavsania Evstath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utriusqe simul meminit Synes. *ep.* 148. εἵλκετο ναῦς, ἀφὸς ἔργον αὖτα, κώπαις ἐμείνη. Usurpavit Plato in *Phileb.* Καλὸν μὲν, τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι· δεύτερος δ' ἐστὶ πλοῦς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὐτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ὃν τὸ μίσγειν τυχεῖν ἄκρως χαλεπὸν, καὶ τὸν δεύτερόν φασι πλοῦν, τὸ ἐλάχιστα λυπεῖσθαι δεῖ κακῶν. Synes. in *Dione*: Οἱ δὲ πλεῖστοι ὧδ' οἰκοθεν ἐκπνεύσαντες, ἀλλ' ὧδε, τὸν δεύτερον λεγόμενον πλοῦν, ὑπὸ τῆς φολῆς εἰς νῶν διευθύνεται. Usum paræmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐντεῦθεν εἰς παρεμβολὰς καὶ ὁ δεύτερος πλοῦς ἐξενήνεκλαι· καὶ δὴ πρώτων ἀποτυχόντες δὴ δευτέρων ἀπλώμεθα, καὶ τείχων ἴσως· ἐπὶ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἂν φαίνωσι τῆς τὰ πάντα βοσκούσης λαμπάδος ὑπάρχουσαι, οἵ εἴ τινα δεύτερον ἐκ μηχανῆς ἥλιον περιποιοῦντες τῇ νυκτί· Et qæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δεύτερος λιμὸς dicitur. Κρείττων μὲν χρέμματος ὄψις· πλὴν δεύτερός φασι λιμὸς καὶ ὁ δὴ χραμμάτων τρόπος. Ubi notanda paræmia à paræmiographis, qòd memini, nusqam observata.

Ἡ φερομένῃ φερομένῃ τῇ κακίᾳ] *ante mi-*

grare è vita, qàm illa vitia probare. Xyl. *Imò mortem potiùs optare, qàm moram in malo.* itaqe Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset φερομένῃ ἢ φερομένῃ. Spectat horsum qeribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisqe accipiantur, qæ referente Strobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίᾳ πονηρᾷ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erechth.*

——ἐγὼ δ' τοὺ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τὸ βλέποντας μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Qàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à animal. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἃ κακῶς ζῆν ἐστί, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaqe apud Xenophontem in *Apolog.* Ἀκούσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελευθέρως τὸ ζῆν ἐπὶ σφοδροῖς, καὶ δύναι τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Ἀρετώτερον ἐστὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini scelesto remedia qædam præscripserat: ἐὰν μὲν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Siquidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, ésqe ellipsis Atticis familiaris, qalis Lucæ *c.* 13. *v.* 9. & alibi passim vide Evstath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, καλλίω θάνατον σκεψάμενος, ἀπαλλάττου τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς πολὺ κακίαν ἔχουσιν, ὑμῖν αὐτοῖς ὑπὲρ ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξυνέβαξε τὸ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δ', τὸν ἐλάττονα ὅλα * πάντα [* *panto*, al.] πάντως φαιρετέον. Itaqe Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον οὖν ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. genenn.* Πίνδαρον ἐπαινῶ τὸν ποιητὴν, ὡς ἅρα ὁ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ φερόμενον εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῖς ζῶν μὴ δικαιοσύνης φερομένοις· καὶ τάχα ἐλπὶς γλυκεῖα σωθησόμενα καὶ ἀγαθῇ γηροτρόφῳ περιπέμπουσα μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν θᾶττον ἐπάρξῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίου ἐχόμενον. ἃ γὰρ ἐᾷ πλείοσι φέρεσθαι πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c* 10. & *de commun. notit. c.* 12. ut varium, minúsqe sibi constantem; dum in *libr.* περὶ τῆς φερομένης, modò Antisthenem lavdat, qi dixerit, δεῖν κλάδης νεὼν ἢ βέλτιον, parandum avt *meliorem*,

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πτίλλειν, cùm dicere debuisset,

Χρὴ κακίλλειν φάρυγγα, ἢ ἐς βαθυκήτεα πόντου
Ῥίπτειν, ἢ πετρῶν, Κύρνε, δ' ἠλιβάτων.

Modò è diverso Platonem fugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲν μαθόντι, μηδ' ἐπισκοποῦντι, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. statuitque ipse, ὅτι ἢ τοῖς φαύλοις φερίσκει ἀμείνων ὁ τοῦ ζῆν. & de natura lib. 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἀφρόνα, ἢ μὴ βίᾳ, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & ille, & alii. vide *l.* 10. § 8.

Οὔπω σε δεῖ ἢ πέρας πεῖσαι φεύγειν ἐκ τοῦ λοιποῦ.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία καὶ ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ἐπιφύεται τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, καὶ νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς τῶν ἀεὶ ζώντων. Joan. Chrysost. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὰρ, φησὶν, ἡ τῶν πονηρῶν σωφροσύνη. οὐχ οὕτω ταχέως λοιμὸς ἅπλετος, καὶ ψώρα διαφθείρει, ὡς ἡ τῶν πονηρῶν κακία ἄνδρῶν· φθείρουσι γὰρ οὗτοι κἂν ὁμιλίαν κακὴν. qod & Apostol *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaque qod Gregor. Naz. in opulentis, qoad pauperes, vitio vertit, de omnibus in universum, qoad pestè correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutisque studiosis, qoad improbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & qoad illos qidem nullâ mutatione factâ. ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τιὼ τούτων φυλῶ νομίζοιμεν ὅτι κ τὸν αὐτὸν ἀνῶμεν ἄθλον, μικρῷ συναλγοῦντες qoad illos, voculâ unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atqe in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum qemqe transiliunt. Itaqe ut in pestilentia cavendum est, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus affideamus, qia pericula trahemus, afflatúqe ipso laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut qàm minimè inquinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Qid me fletis, & non magis de pestilentia & communi morte cogitatis?* qod *res humanas ridendo protulisse* eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: qod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὰρ] Philo *de provident:* apud Eusseb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* κατασίτους ἢ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ὑχ ἥπιον, φθοροποιὸς ὄζιν ἡ κακία.

Διαφθορὰ διανοίας] Ità Paulus *ad Tim. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 5. διεφθαρμένον τὸν νοῦν. & Petr. *ep.* 2. 2. 1. *v.* 4. διαφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῷ γὰρ δικαίῳ μὲν αὔξεται, καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ μειοῦται καὶ διόλλυται. Epictet. *l.* 4. *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, qòd Marcum illa qæ superiùs rerulimus *mortem contemnentem* dixisse asserit. Verùm qid dicemus ergò creberrimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántqe? Responsio proclivis facilis videtur; *contemnendam* esse *mortem*, qasi bonis saltem qicqam obesse possit; *Non contemnendam*, qatenus est naturæ munus, qod Marcus ille, vel qà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Εὐαρίστει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἐνὸς ὄντες, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *considerantem.* qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud considerati hominis esse putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτῃ διενυσχέναι φαίνεται ὁ ἀποδεῖ τῷ φαύλῳ· ὅτι ὁ μὴ παντελῶς τὸν λογισμὸν ἔχει παρεζῶντα καὶ κρατοῦντα καὶ νικῶντα τὸ ἄλογον· ὁ δὲ πολλὰ περίεστι παρεῖναι τοῦ λογισμοῦ, καὶ σωφρονεῖν πρὸς τοῦτο περιττὸν ἃ περίεστι· διὸ καὶ ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται, ὁ δὲ λελογισμένος. qi locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ π. περίεστι π. τὸν λογισμὸν καὶ σ. τ. περίεστι ἃ π. *multa facit ratione neglectâ, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit qæ facit.*

Μὴ ἀλογρᾶς, μηδὲ ὀστικῶς, μηδὲ ὑφηφάνως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Vides qosdam optantes mortem, & qidem magis qàm rogari solet vita. Nescio utrùm existimem majorem nobis animum dare, qi deposcunt mortem, an qi bilares eam, qietíqe opperiuntur: qoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranqillitas est. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo bilaris excipit, nisi qi se ad illam diu composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt.* Idem *epist.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiscunt, qàm eos qi timent; & ait;* Ridiculum est, *currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit:* Qid tam ridiculum, *qàm appetere mortem, cùm vitam tibi inqietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ licet;* Tantam hominum imprudentiam esse imò dementiam, *ut qidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ διὰ τὴν ὀδύνην, καὶ τιὼ πρὸς τὸν θάνατον διαλογιῶ, ἐπεθύμησαν, ἵνα μὴ ἐπιθάνωσι. Atqe ut Diogenes; Ὅτι ἐδὲ ἐν τῇ χειρὶ ἔχομεν, ἐπεμείναντες καταδῶσαι τιὼ ναῦν, ἐστιγον ἐπιπλεῖν. Lucret. *l.* 3.

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, lucíſque videndæ,
Vt ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.

Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?

vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat. expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Vtrùm invides carnifici tuo, an parcis? Scribonia Druſi Libonis amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimis amemus vitam, & nè nimis oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid ibidem dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia illæ qoqe vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentésqe illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu præcurrere ad mortem, cunctantur cum multis deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, atque ſuaſerit ratio, vita mortisqe conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio*, qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſvetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtic à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδ' ὠσπικῶς] Svid. ὠσπικῶς, τὸ μὴ βίας καὶ ὠθισμῶ. ὡσπὰ ὠσπικῶς καὶ μὴ βίας ποιῆς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuoſè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem proſilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſedulò perpenderit, juſta necne ſupperat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cauſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum abeis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ὠθισμῶ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes.

Ὦ θεόν' ὥστε ὕες.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκρότατον ὠθίζονται. in Luciani *piſcatore.* vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem

καταῤῥέοντες ἀθρόοι,
Ἀλλήλοις ὠθοῦνται σπεῦσι φράτηρ ξύλε,

atqe Εἰς τὴν ἐκκλησίαν πᾶς ἀνὴρ ὠθίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσπικῶς itaqe πρὸς τὸν θάνατον ἔχουσι, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὡσπὰρ οἱ κάπροι, οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμοῦ ὠθούμενοι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ πόρας γραπτὰς, θεούσας ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πεσούσας καὶ ὧδ' ἐκεῖνο σωιδεῖν ἀναπεπεισμένοις ὁ σοφώτατος, ὅτι θάρσος καὶ θράσος, κἂν εἰ τοῖς ὀνόμασι ταυτόζοι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ διαφορᾷ κεχωρίσηκε, ἀνδρείᾳ τὸ μὲν φαιδρὸν καὶ ἀταραξίᾳ. Τὸ μὲν οὖν ἐν τοῖς πλημμελείαις θαρρεῖν, ἀνδρείας ἔξιν, ὥσπερ τὸ ὑγιάζειν, ἀταλαίας· τὸ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζειν, ἀλλὰ μὴ κατέχειν, θράσος· ὥσπερ τὸ ὑπεκχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸν θρασύτερος πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζειν. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris fortè ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent feriri, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑπερφρόνως] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non naviſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Παρελθεῖν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἐμέρυεν ἐν τῇ γαστρὶ] Senec. *ep.* 102. *Qemadmodum novem menſibus nos tenet maternum uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti. jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſumimur partum: alia origo nos expectat, alium rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῦ ἐλύτρυ τᾶτα ἐκπεσεῖται] ἔλυτρα dicuntur *folliculi* illi, qibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist.* l. 1. c. 18. & Plin. l. 19. c. 7. qod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δ' ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tunicatæ*, Varroni l. 1. c. 3. *vaginæ*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, δίρμα, δήκη, λέπυρον, εἰλίγμα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, l. 2. c. 111. & l. 4. c. 167. his avem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii l. 18. c. 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem petiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. l. 8. c. 10. Θᾶττον δ' ἐκλύονται τὰ χέδροπα, ὅταν τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι· ταχὺ γὰρ καταβρεῖ. Ἔλυτρον, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, qòd eò anima qasi involvatur. tempúsqe nos præstolari monet, qo tanqam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémqe in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta qidam ignobilis, in versiculo isto, qem cippo suo inscribendum destinaverat; (τόδε

Ταῖα λάβ' Ἀδμήτα ἔλυτρον· ζῆν δ' εἰς δηὸν αὖθις

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncula hujus folliculo constituti, opis aliqid sponsum est.* & mox: *Non vitam eripitis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaqe qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Somm. *histor. eccles.* l. 6. c. 16. Μεγάλως δίδοσιν χάειν, ὡς (ὃς leg.) ἐν τάχει σὺν λεπτῷ τῦ σώματος ἀπαλλάξειεν. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturiùs Basilium de nodo follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog. c.* 50. *Anaxarchi follem* dixit, qod Græci, δύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad* l. 3. § 5, 7. & l. 8. § 37. & l. 10. § 36. Qanqam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, qatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos.* l. 4. c. 2. *infr. ad* § 9. ἐμῦθη. siqidem in lingva Aramæa corpus etiam נְדָנָה dicitur Daniel c. 7. v. 15. qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr.* l. 1. c. 21. v. 27. atqe ità Tertull. *de resurr.* c. 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius l. 7. c. 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ qasi vaginam ademerunt.* Verúmqe hîc qod Theodoret. *therapeut.* l. 9. ὡς τὰ πολλὰ ὑπὲρ ἄγαν τιμιωτάτων ἐλύτροις ἐντελέσι κεκλύπεται. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Qis ungam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima. me dicere.* Prout avtem corpus ἔλυτρον Marcus ità κέλυφος Epictetus dixit: l. 1. c. 20. τὸ κοχλίε ἀγαθὸν, ὃν εἰκὸς, εἰ ἐν τῷ κελύφει τὸ ἦν τῦ ἀνθρώπου, εἰκός; & c. 23. de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *sympos.* ὡς κοχλίαν ἠγησάμενον τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῶον. qanqam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ.* c. 4. qibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Solomonis* Avtor, de se matris utero edito. c. 7. v. 1. κἀγὼ γῆς πρῶτον χοῦν κατέπιον.

Εἰ δὲ μὴ ἰδιωτικὸν παράπτωμα ἀφιλάρδλον δέλεις] Citat ista bis Svidas, in παράπτωμα, & in ἀφιλάρδλον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqe; illìc adjectis his, πρὸς τὸν διάκτορον εἶπον. ibi hîce, ὑπέστειλε δὲ ταχέως τῆς καρδίας ἀπλόμενον. qæ tamen postrema forsan Svidæ ipsius fuerint, τὸ ἀφιλάρδλον exponentis. Idem παράπτωμα interpretatur κανόνα canonem, regulam, addítqe esse & εἶδός τι ὀργάνου ἀστρονομικῦ. qo modo usurpavit Vitruvius. l. 9. c. 7. de qo videri poterit Turneb. *adverf.* l. 11. c. 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casavb. atqe ità Marcus ipse l. 4. § 44. βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Svidæ loco παράπλημμα legitur; & Portus *dementiæ facinus* vertit, παράρρημα est χρᾶσιν ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν qod dicit vide *ad* l. 4. § 44. Οὐκέτ' ἔσται ἡ ἐμπνευμένη] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam qòd Annot. Lugd. articulum ἡ deler, ut ad ἐπίσασις participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2 *tit.* 122.

Ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν εἰ μαθ' ὃν κείνει τις ὧν
Τῦτ' ἔστι τὸ ζῆν· ἡδὺ δ' ἀναθήσεται, ὅτῳ
Ζῆν μὴ παρεδ', ὡς βύλεται ——
Quàm dulce vita est, si qibuscum discutis
Transigere ætatem detur: at dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεγμένως ζῆν ἡδὺ μακρὸν βίῳ
Καὶ σιμνὸς, ἂν ᾖ μηδ' ἑτέρων ἀπεγμένων.
Ἐν δηείοις δ' ἢ πηδίοις ὄντα δεῖ
Εἶναι πήδικον· ὦ παλαιπόρε βίε.
Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum finitis ferisqe agentem finitam
Fieri necesse est. ô vitam arumnabilem. Grot.

vide l. 4. § 50. & l. 5. § 36. & l. 10. § 36.

Τὰ τ' αὐτὰ δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ'. eadem *dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ὁμοδόγματα.

ἀγνωσίαν dixit. atque ità interpres uterque accepit.

Μή πε ἐμαυτὸν ἐπιλάθωμαι ἐμαυτῷ] Nè dum inter tot ingeniorum atque inſtitutorum diſſidia verſor, ipſe proprii, meique etiam ipſius quodammodo oblitus, ab eodem deficiam & deſciſcam tandem. Vide *ad l.* 6. § 29. Eſt autem proverbialis formula iſta, de iis qi à nativa indole degenerant. qâ & Seneca uſus eſt *de clem. l.* 1. *c.* 1. *Nec enim periculum eſt, nè te ſubita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad famil. l.* 9. *ep.* 12. *Gratulor Baiis noſtris: ſiquidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt: Niſi fortè te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui.* Menander *gubernatoribus*, à Priſciano *l.* 18. laudatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις ἦν.
Oblitus eſt ſe ipſe qi fuit.

De viro probo pióqe, ſive Enocho, ut pluribus placet, Autor *ſapientiæ Solomonis c.* 4. *v.* 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἁρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Alluſerit fortean hîc Marcus ad hiſtoriam Meſſallæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam ſui oblitum* ferunt. Plin. *hiſt. nat. l.* 7. *c.* 24.

§ 4. Ἑαυτὸν ἁμαρτάνει] Ità Auguſtinus *poſt collat. cum Donat. c.* 6. de verbis Apoſtoli *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 29. agens. *Judicium manducat & bibit ſibi ipſi, non alteri.* vide *l.* 5. § 25, 35.

Ἑαυτὸν κακοῖ] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. §. 55. Epictet. *l.* 4. *c.* 5. Μεγάλη βλάβη τῇ ἀδικίᾳ, αὐτὴ ἡ ἀδικία. Dio Pruſ. *orat.* 74. ἀεὶ κακίας ἔφυσεν αὐτὸς αὑτῷ βλαβερός. & *orat.* 75. Τὸν νόμον ὑφ' ἑνὸς τοῦ ἀδικοῦντος. ἅπαν γὰρ παραβαίνεται τὸν νόμον ἕνεκεν, οὐκ ἐκείνου, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει. Clem. Alex. *paed. l.* 2. *c.* 10. Πᾶς ὁ ἁμαρτάνων, κατὰ ἀδικίαν, οὐχ ὅτου τὸν πλησίον βλάπτει, ἀφ' ἑαυτοῦ· ὅτι πάντως ἑαυτὸν κέκρυφε ἀποφαίνων· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, κέκρυπται κατὰ αὐτὸς αὑτοῦ· vide de noviſſimo hoc Epicteti *diſſertationem* inſignem apud Arrianum, *l.* 2. *c.* 18. Feſtivè Simocat. *epiſt.* 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑπὸ πάντων ὁ ἄδικος ἢ πάντες, αὐτομάτως ἕνεκεν ἑαυτοῦ ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ κατὰ κακίας ἐσμὲν αὐτοκράτορες· οὐκοῦν ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἀδόφρονες. κατὰ τὸν Ὁμηρικὸν παιδάριον. Κύκλωπα ἀδίκει γὰρ βλάπτειν, ἀδικούμενον ἔφασκε· κατὰ δὲ τοὺς πολλοὺς ἀδίκημα ἔφασκε, ἢ τῆς ἀληθείας κατέφασκε. Chryſippus in *demonſtrat. de juſtit.* ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, κατὰ αὐτὸν ἀδικοῦν, ὅταν ἄλλον ἀδικεῖ, ἡνίκα ἂν ἑαυτῷ τῇ παραγομένῳ αἴτιον, ἐλάττονα παρ' ἄξιον ἑαυτόν. qi tamen idem in hoc repugnans ſibi, in libris *adverſus Platonem* ſcriptis, ἀτόπως φησὶ λέγειν τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· εἶτ γὰρ ἕτερον, ἢ πρὸς ἑαυτὸν ἡ ἀδικίαν. Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 12. vide Ariſtot. *ethic. lib.* 5. *c.* 11.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ πταίων τι] Robert. Capito Lincoln. Epiſc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epiſt.* 48. *Æqè iniquitas eſt non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de conſider. lib.* 2. *Non eris innocens, ſi aut punias eum, cui parcendum eſſet, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forſan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qiſqis pepercerit malis.

Qem & Avſon. imitatus in *ſap. lud.* ſub Cleobuli perſona dixit; *Parcit qiſque bonis, perdere vult malos.* Cato apud Saluſt. in *Catilin. Dum pauci ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hiſce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom.* 2. *tit.* 46. Stobæo: Οἱ μὲ κολάζοντες τοὺς κακοὺς, βίλτιστοι ἀδικοῦσι τοὺς ἀγαθούς. Agapet. *parænes.* § 28. Ἴσον τῷ πλημμελοῦντι, τὸ μὴ κωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζου. κἂν γὰρ τις πολλὰ δύνηται μὴ ἐνδίδωσιν, ἀνέχεται δὲ ἕως βίαιόν τι ἐνδίδωσι, συμβαὸς ἕως κακῶν πρὸς ἕνα χρίνεται. Hoc eſt qod Cato Cenſor. referente Plut. in *apophth.* τοὺς δυναμένους κωλύειν τοὺς κακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ κωλύωσι, κατακλίνειν. id eſt, ut Senec. *Troad.* 2. 2.

Qi non vetat peccare, cùm poſſit, jubet.

Vel ut τὸ κωλύειν illud diſertiùs exprimatur,

Peccare qi non prohibet, cùm poſſit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni ſibi conſortem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collaudanti, regeſſiſſe; Πῶς δ' [οὐκ] ἂν εἴη Χαείλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς ἐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ἔζι. *Qi verò poteſt eſſe vir bonus Charilaus, qi nè malis quidem durus & aſper eſt?* Expungendam enim eſſe negativam priorem, qòd Eraſmus in *apophth.* monet, aut è loco ſaltem οὐ (qod non diſconvenit) ſubſtituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipſe. qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, ὡς μηδὲ ἁπλοῦς ὢν ἁπλοῦς πρᾶος, ſic exſtitit. Καὶ πῶς τὸν ἁπλοῦν ἂν ἐκαινεῖτο, εἰ μὴ μηδὲ πονηρὸς πρᾶος ἦν; Idémqe in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixiſſe; Πῶς χρηστὸς, ὃς ἐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός; Eodémqe prorſus modo in *frag. de invid. & odio*, niſi qòd pro Lacone τὸν σωφρονικὸν, pro πικρὸς, ut ſuprà, χαλεπὸς poſuit: Qod autem ἀεὶ τῷ ἀδικεῖν Marcus, idem ἀεὶ τῷ ἀσεβεῖν, Andocides *de myſter.* Νομίσατε τοίνυν ἀσέβημα ἓν μέγιστον εἶναι, τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας ἀσεβεῖν κατηγορῆσαι, ἢ τοὺς ἠσεβηκότας μὴ τιμωρεῖσθαι. Doctores Hebræi הַרְחֵק עַל־הָרִשָׁעִים הֵיא אֶרְוִיחֵי *Improbis parcere crudelitas eſt.*

§ 6. Ἀγκῆι ἢ παρῆσι] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc conclusio illa apud Lucianum *dissertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ὖν ἀν πάθοι τις; Ὅσαπερ δίμαι, καὶ φασι, σωστὸν ὄντα, ἀρίσκειν καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀρόρητον ὀιεῖν. Sed & Epicteti illud *l.* 4. *c.* 5. τέτων μεμνημένον, χαίρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα, ὄν χαρεὶς ὃς. de se Æschines. *epist.* 5. ὑπεραγαπῶ τὰ παρόντα.

Ἐναρέσκει πρὸς πᾶν τὸ παρὸ τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel πρὸς πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὸ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐκ. illud prætulerim. Xyl. & Cas. qid legi voluerint, incertum est. Verba ipsa certè nevter expressit. expressit Lugd. vertendo, *ut boni consulat omnia quæ accidunt, præter id quod est à caussa profectum.* qæ verba qid sibi velint, ipse viderit: Ego nullus assequor. ἐστὶν γὰρ ἀναπόδρατος πόρος ἡδονῆς. ut Plut. *de Isid. & Osir.* καὶ τὸ ἀναίτιον ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξηπάτηται φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Ista superioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Casaub. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἑνὶ φωτὶ ὁρᾶσθαι] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρῶ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.* Ἑνὶ αἰῶνι ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes avertè santibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν ἐσιτῶμεν ἀέρα, μικρῷ δ' ἔγωγε καὶ ἥττους. Apud Philemonem, Comic. fastuosum aliqem nescio qis sic compellat,

Σὺ γὰρ τίς εἶπέ μοι παρρησία.
Σὺ λαμβάνεις ἐν ἀνθρώποισιν, ὢν ἀνθρωπος ὤν;
Τὸ δ' ὅλον πνευματεῖς ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἐτέρους σωλῆνας, εἰπέ μοι, τοῦτος ἔνι;

i. e: vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio:

Effare nobis liberè, qem te putas?
Loqeris ne hominibus ipse non homo, sed venens
Orbem sub pedibus? an communi vescere
Aurâ nobiscum, qi te tam magni facis?

qæ cur Stob. *c.* 6. sub Ἀκολασίας titulo collocarit, non video. De se Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ἠμβλύνθην ἕκαστον τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' ὅσῳπερ ἡμεῖς, ἔσπασας τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— —— lege.tu
Communem eâdem nobiscum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμογλυὲς αὐτοῖς] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem similitudinem sui rapere telis est Empedocles, qi ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔβη· θερμὸν δ' ἐποχεύετο θερμῷ·

Qæ sunt ex Plutar. *sympos. lib.* 4. *c.* 1. mutuatæ, ubi corruptiora habentur. qòd avtem ibi pro Σεμνὸν σκληρὸν legitur, Leopard. *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod est ignis epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 338 & *v.* 375. Et Hesiod. *aspid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil est appetentius similium sui, nihil rapacius, qàm natura.* Insignem in hanc mentem Democriti φρενικὸν exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πάντες, inqit, παρὰ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα περὶ τοῦ τὸ ὅμοια τῷ ὁμοίων εἶδ γνωστικὸ· ὁ γὰρ Δημόκριτος ὅτι τε τῷ ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσως τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμογλώσσοις ζώοις συναγελάζεται, οἷς ἁρμοσθεὶς ἁρμοσθεῖσι, καὶ λίθοις γεώδεσι, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἀλόγων ἀσαύτως καὶ ὅτι τῶν ἀψύχων· κατάδηλον ὁρᾷν πάρεστιν· ὅτι τε τῶν κοσμικῶν ὁμοίων ἀσωμάτων, καὶ ὅτι τῶν παρὰ τοῖς κωμικοῖς ἀνοήτων ψηφίδων· ὅπως μὲν γὰρ κεῖται τὸν τῶν κοσμικῶν διακριτικὸς φασὶ μὴ φασκόντων τάσσονται, καὶ πρὸς μὲν χρῶσιν, καὶ πυρὸς μὲν πυρῶν· ὅτι δὲ κεῖται τὸν κόσμον κίνησιν αἱ μὲν ὁπωσοῦν ἁρμόδιαι εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ὁπωσοῦν αὐθύνονται, αἱ δὲ ἀνάρμοστοι τοῖς ἀνάρμοσιν, ὡς ἂν σωμάτων τε ἐχόντων τὰ σχήματα· τῆς τε τούτων ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Ἐπὶ γὰρ ὀλίγοισι αὐλίσιον ἐγένετο τῇ νύκτει, καὶ διὰ τὸ αὐλίσκα ἐμβεβρέχθαι ἐς τὸ κύσιν γλιὸ τε καὶ λάμμον καὶ μαλακὰ κάσματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ὀπωρινὸν, φυσῶν διὰ τὸ αὐλίσκα, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμιμέξεται τῷ ὕδατι ἔνεστι· ἢν, χρόνῳ φυσώμενα ἐλάσσεται, ὅτε μὲν μᾶλλον ἐς τὸν μαλακὸν, καὶ ἡ λάμμος ἐς τὸ λάμμον, ἢν ὑγῆ ἐς τὸ γλιὸ· καὶ διὰ τῆς αὐτὸ ἀναβαίνει ἐσω καὶ καθήλασε τὸ κύστιν σκάλλεται, εὑρήσει αὐτῷ τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐλαυνόσε. ὅτω δὲ καὶ ἡ χοιρὰ καὶ ἡ σὰρξ διαῤῥῶται, καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐς αὐτὴν τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεῶδες πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philosophus *de cœlo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φορᾶς ἕκαστον, τὸ δὲ τὸ αὐτὸ εἴδος ἔχει φορᾶς καὶ ταύτῃ μᾶλλον ἂν τις ὑπολάβοι, ἃ ἔλεγεν οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τοῦτο γὰρ ὡ συμβαίνει πάντων· ὡ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ τὸ γλιὸ, ἢ νοῦ ἡ σκιλλῖν, οἰδήσεται οὐ μᾶλλον ἕκαστον πρὸς αὐτὸ, ἀλλ' ὅπερ καὶ νοῦ. Verùm conciliat ipse verbis proximis. ὅπερ πέφυκεν ἐν τῇ φορᾷ μέρος, καὶ τὸ πᾶν. *Eodem & terræ moles integra, & particula ejusdem qælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σύῤῥυτον] lego, ὀπὶ τὸν ῥῦν. inqit Annot. Lugd. sed nihil mutandum. nam & σύῤῥυτον mox denuo habetur: qod & ipse agnoscit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον εὐκίνητον] Virgil. Æn. *lib.* 1.

Suscepitqe ignem foliis, atqe arida circum
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ἄσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι δ' οἱ θεὸν πιὼ τῶ καλῶ μετασσίαν οἱ πλείονι καὶ ἐπιτήδειοι· καλάμη τις θεὸς εὐνδῆσεα, δίμας, καὶ ἄνεμον ἐξαπλομένη, καὶ ἀπαιωμένη διὰ ξηρότητα. Et Syneſ. *de provident.* 1. Ὅταν δὲ πάρεσμεν ἄνθρακες ὑπὸ δαδῶν δᾶδον καὶ ἐξάπλουται διὰ τὸν ἦδη θεὸς τὸ πῦρ ἐπιτηδειότητα. Contrà tamen de igne cœleſti Plut. *ſympoſ. l.* 4. *c.* 2. ξύλων αὖων ἀλαυσὶ δηλοῖ, τὰ δ' χλαερὰ καλεῖ rationem ab ipſo petas, licet.'

Σμύρνη καὶ ἀγέλαι] Ariſtot. *biſt. animal. lib.* 1. *c.* 1. Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔστιν ἀγελαῖα· τὰ δ' μοναδικά· τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δ' ἀποραδικά ἔστιν. ἀγελαῖα μὲν, οἷον ἐν τοῖς πλησίοις τὸ ἧττον πειστερῶν γένος, καὶ γέρανος, καὶ κύκνος· καὶ ἧττον πλωτῆρ, πολλὰ γένη ἧττον ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὸν δ' ἐστὶν, οὗ ἓν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅσαρ καὶ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ὅτι δ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib.* 17. *c.* 5. *Illæ ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib.* 1. § 16. κοινονομοσύνη.

Εὑρέθη] *Inventa, reperta ſunt,* id eſt, exiſtunt. & mox ἐνείσκετο. *reperitur.* i. e. exiſtit. uti paulò pòſt, ὑπάρξη. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in ſacra pagina נִמְצָא *inveniri,* pro *eſſe*; & in ſcriptis Doctorum נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Hiſtor. Eſter. c.* 1, *v.* 5. *qi inventi ſunt.* id eſt, qi fuerunt, *Suſan. Annal. lib.* 2. *cap.* 19. *v.* 3. *bona in te inveniuntur.* id eſt, ſunt. Helleniſtæ pariter qi dicuntur, Lucas *Evang. c.* 17 *v.* 18. οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi ſunt,* i. e. non extitêre, *qi reverterentur* & *Act. c.* 5. *v.* 39. μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *nè Deo adverſemini.* Paulus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis ſit. ad Phil. c.* 2. *v.* 7. Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c.* 11. *v.* 5. ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ ἐνείσκετο· qod Moſes *l.* 1. *c.* 5. *v.* 24. dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 22 Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδ' εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. qod vates dixerat, Eſajæ *c.* 53. *v.* 9. *& in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ uſus eſt & Joannes *Apoc. c.* 14. *v.* 5. qi & *c.* 16. *v.* 20. καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montèſque non extiterunt.* & *c.* 18. *v.* 21. de Babylone myſtica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec extabit amplius.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l.* 4. § 16. Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui poſt mortem moleſtus ſim.* & *ibid. ad l.* 10. § 3. exhibendus, Ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *ſympoſ. lib.* 4. *c.* 2. καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζόμενα ταχίστα, τὸ δ' ξύλον ἄδηλον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· *intactum illæſúmque extitiſſe.* Clemens *ſtrom. lib.* 1. Ἀρκεῖ δ' τῷ γνωστικῷ, κἂν εἷς μόνος ἀκροατὴς εὑρεθῇ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum hiſtor. l.* 2. *c.* 18. *v.* 5. & Joſiæ *ibid. c.* 23. *v.* 25. *Non fuit ſimilis illi in regibus qi præceſſerant.* Obſervat Nic. Liran. in *Hymnis Eccleſiaſticis,* ubi de ſanctis qibuſdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non eſt inventus ſimilis illi.* Qin & τὸ εὑρεθῆναι eodem ſenſu uſurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitiſſe.*

Καὶ οὐ φασιν] Ex Stoicorum ſententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, *qaſi affectus* neſcio qos concedebant. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 3. *Muta animalia humanis affectibus carent; habent autem ſimiles illis qoſdam impulſus. Alioqi ſi amor in illis eſſet, & odium eſſet; ſi amicitia, & ſimultas; ſi diſſenſio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant veſtigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona maláqe ſunt. Ibid. Dicendum eſt, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nuſqam ea naſcitur, niſi ubi rationi locus eſt. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incurſum; iram qidem non magìs qàm luxuriam. iraſci non magìs ſciunt, qàm ignoſcere.* Eandem Stoicorum ferè omnium ſententiam fuiſſe monet & Galenus *de dogm. Hip. & Plat. l.* 3. *c.* 3. qam & operis ejuſdem *libro primo,* qi maxima ex parte jam intercidit, refutâſſe ſe dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abſtinent. l.* 3. Ex qo Plutarchi codices reſciendi & ſupplendi. Οἱ δὲ τούτων ἀδελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε δυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παροξύνεσθαι, μήτε μεμνῆσθαι, ἀλλ' ὥσπερ μεμνῆσθαι τὰ μέλιτται, καὶ ὥσπερ παροξύνεσθαι τὰ χελιδόνα, καὶ ὥσπερ δυμοῦσθαι τὰ λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι τὰ ἔλαφοι· οὐκ οἶδα τί χρήσονται, τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. ταῦτα γὰρ ἐκείνων ἐ μᾶλλον ὄντι λεχθήσια καὶ παρὰ τῶν ἐναντίων.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præſtantiorem partem.* Xyl. qaſi diceretur, propenſionem ad ſocietatem apud animalia iſta in parte præſtantiore, h. e. anima, deprehendi. cùm hoc potiùs Marcus velit, in iſtis, utpote præſtantioribus, qia ſunt animata, propenſionem illam intenſiorem exiſtere. hoc eſt enim ἐπιτεινόμενον· qod ille omiſit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ ὃ πᾶν λογικὸν ζῷον πολιτεῖαι] Aristot. *polit. l. 1. c. 2.* φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ οὐ διὰ τύχην, ἢ τις φαῦλός ἐστιν, ἢ κρείττων ἢ ἄνθρωπος· ὥσπερ ὑπὸ τῆς πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῷον, πάσης μᾶλλον καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φασὶν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει πᾶν ζῷον. quod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quæ sumitur ut nos
Affectûm petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit.* Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut reqirant atque appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quantò id magis in homine fit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potiùs, quàm ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius? Quod Evripid. *Oreft.*

——Τί χρὴ ζῆν ἑταίρας ἄτερ;

ἐπὶ γὰρ πᾶν ἀνθρώπων ὄντα τὸ ζῆν ἀρθονίσης τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abstin. animal. l. 3.* siquidem, ut Senec. *ep. 6. Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* & Cicer. *ibid. Societate sublatâ, omnis est è vita sublata jucunditas. aufert enim fructus voluptatum omnium solitudo. Nec sine societate ulli potest esse jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Aristot. *Eudem. l. 7. c. 2.* Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδεως ἄν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l. 8. c. 1. Nec in cœlo etiam jucundè satìs sine socio aliquo afuturum se* dicere solebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum solitudo in odio est, sic in dulcedine appetitio societatis,* Senec. *epist. 9.* Avgust. *de bon. conjug. c. 1. Sociale quiddam est humana natura. Nihilque est homini amicum sine homine amico.* Idem *epist. 121. c. 2.* Vide *l. 5.* § 16.

Ἐπὶ πᾶν ἄρσεν] vide *l. 6.* § 43. & *l. 11.* § 27.

Καὶ ἐκδεσμικόν τρόπον τινὰ] *etiam ex diversis modis.* Xyl. quasi disjunctim legerit, ἐκ δεσμικόν, quod Lugd. ἐκδεσμικόν conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκχεῦαι, ἐκκεντεῖν. atque ità Marcus mox, ἐκ δεσμῶν. quomodo & *l. 7.* § 13. vel intendat, ut in ἐκμαλυνθῆς, ἐκπαθαίνεσθαι, quod Clemens usurpavit *strom. l. 2.* atque ità Calavb. cepit, qi, *naturâ longè à se invicem distantia,* vertit. Ego simpliciter, *loco distans,* sive *distantia,* dixerim. Hesych. Διέξη, διεχωρίσθη. Διεξιὼν, διεχωρίσθησαν, ἐμάχοντο πρὸς. Certè quæ noster istìc ἐκδεσμικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Physic. l. 1. c. 2.* nunc διεζῶτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τῷ ἐκχωρίζειν verbi exemplum sumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex quo *ad l. 7.* § 13. aliisque ibidem laudatis, lux loco isti luculentissima dabitur. Astra autem quæ hìc διεζῶτα, eadem *l. 6.* § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forsitan affectionum effectuúmque differentiam, hìc situìs locìq; distantiam designatam volebat. Hoc certè utrobìq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat sacra pagina) sive *instructiòrem* cœlestem, licèt astris contìnet innumeris, eisdémque loco dissitis, affectione disparatis, ad munus tamen suum obeundum pulcrè ac concordìter conspirare. ut in eis verè censeri possit, de qibus Senec. *epist.* 102. *Eadem ex distantibus constant, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ didùcti & singuli sunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ἐπιλέλησται τῆς πρὸς ἄλληλα συνόδου] Lacrymarum non imbre sed fonte uberrimo & perennante, deplorari dignissima querimonia de naturæ humanæ pravitate insignissima, ab institutione primæva solitariè degenerantis. Homo, inqit, solus, ex omnibus creaturis originis officiíque oblitus est sui. Joan. Chrysost. *in Genes. oper.* 12. ubi docuisset creaturas cæteras creatori suo debitum obsequium jugiter præstare. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῷον, τὸ λογικὸν, τὸ ἐπιεικὲς, τὰ ἐναντία τῇ ἰδιαίᾳ φύσει διαπεφύτευται, καὶ δεῦρο πάντων εἰς τὰ θηρία θηριώδης * ἀμότητα [* ἀμοιότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Basil. *Cæsar. in Psal. 49. v. 12.* & *in Esai c. 2. v. 9.* Verùm hoc ipso in genere, de qo Marcus istìc, hominem plus feris ipsis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *sat.* 15.

Scd jam serpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: sævis inter se convenit ursis.
Aft homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxisse parum est. &c.——

Objurgat Seneca *epist. 95. Non pudet homines mitissimum genus, gaudere sanguine alterno, bella gerere, gerendáque liberis tradere, cùm inter se etiam mutis ac feris pax sit?* & *epist. 103. Nunquam illas ad nocendum nisi necessitas inigit: aut fame, aut timore cogunter ad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καί τις φεύγοντες ἀλληλαλαμεῖδον τοῦτο] Hoc est quod Cicer. *de amicit. Quietiam ferarum quædam asperitate est, & immanitate naturæ, ut congressus*

greſſus & ſocietatem hominum fugiat atque odcrit, qualem fuiſſe Athenis Timonem neſcio qem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non acquirat aliqem, apud qem evomat virum acerbitatis ſuæ. Sed inſignisſimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. ἀdverſus Epicureos agens, qi dogmatibus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰσχυρόν τι ϗ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, πῶς γὰρ δύναται ἄμπλαξ μὴ ἀμπλακτῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαικῶς ϗ ἡ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαικῶς, ἀλλ' ἀμπλακτῶς; ἀμήχανον, ἀδιανόητον. ἃ τοίνυν ἐδ' ἄνθρωπον δίδυν τε παντελῶς ἀπλάσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς. ϗ οἱ ἀπονοσθόμβροι, τάς γε θερμότητας τὰς ἐφ' ἁμαρτίαις ἀποβαλεῖν ἀδύνατον. οὕτω ϗ Ἐπίκτητος, τὰ μὲν ἀνθρώπινα πάντ' ἀπεκόψατο, ϗ τὰ οἰκονόμους, ϗ πολίτας, ϗ φίλους τὰς θερμότητας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ἃ γὰρ ἐδύνατο, ἃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς ἀυτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀπτοφλῶσαι δύνανται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα πάντων ἐπιθυμοῦντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. φέρει καρπόν] vide *l.* 8. § 19. Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15, 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἔκφερε] qod Pſaltes *Pſal.* 1. *v.* 3. בעתו in tempeſtate ſuâ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. εἶδεν ἔυρεν εἰ μὴ φύλλα· ἃ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων. de qo loco, qò difficultate ſe qâdam expediat, D. Leifeldus noſtras, ὁ μαιρείτης ità argutatur, ut ὀλιγώδων καιρὸν fuiſſe ajat, σύκων peculiariter ſic dictorum neger. Verùm nè ſic qidem exolvi nodus videtur, qem more ſolenni diſſimulant prorſus interpretes. V. Cl. Hejnſius, ſpiritu duntaxat accentúque (cæteroqi nè literulâ qidem immutatâ) adjectis, notuliſque eorundem indicibus appictis, ſenſum commodum ſaris ac contextui reliqo congruentem elicuit, ut legeretur, ἃ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmqe dimitto.

Εἰ γὰρ ἡ σωμάθεια κυλὸς τέτροφεν] Ità Baſil. ſed Lugd. meliùs τέτρητεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, qæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem iſta non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος ϗ κοινὸν ϗ ἴδιον καρπὸν φέρει] qia nimirum, τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπᾶται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὴ δύνασαι, μάλα δίδασκε] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Περὶ τοῦτο ἡ ἐυμήθεια] Ità *infrà* § 42. ἀντιφάρμακον ἡ πρᾳότης.

Καὶ ὁι θεοὶ δὲ ἐυμαχεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. l. v.* 492.

(χρὴ
Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δέμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σπερχνὸν δέ τε ϗ θεοὶ αὐτοί,
Τῶν περ ϗ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτοι εἶσι χρηστοὶ] πρὸς τὸ θεοῦ χρηστότητα iſtam prædicat Apoſtolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. ſed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεστι δὲ καὶ σοὶ] qia nimirum περὶ τοῦτο ἡ ἐυμήθειά σοι πέφυται. qod *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c.* 5. *v. ult.*

Εἰ εἶπε, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπε· qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Εἰδ' αἱρετὸν ὁ πόνος, πόνει· εἰ δὲ φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ πονεῖν ἡ φαυλότης πόνος, τῷ δὲ ἐναντίῳ ϗ διάκειται. forſan, τὸ δὲ ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἄθλιος] ſiqidem πόνος ἐστὶ διάφορον ὄν. *l.* 3. § 4. neqe itaqe miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Pruſ. *orat.* 8. Πονοῦντα μὲν ϗ ἀγωνιζόμενον ἤλεον, ϗ ἐφασαν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀθλιώτατον· ϗ διὰ τοῦτο ἄθλιος ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ ϗ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὀπίπονον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen.* 2. 2. reſpondet Megara;

Qemcunqe fortem videris, miſerum neges.

vide *l.* 1. § 15. ὁ χειλίων κατεργαστικὸν τῆς ἀφελείας.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμαζόμενος θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliqandiu conſiſteret, qò adſtantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βύλεσθε αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑπόκυτε, ſi *miſereri hominis vultis, diſcedite,* inqiebat. ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτῷ, inqit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolaqe cupidinem arguens in homine.* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l.* 1. § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πάσης φαντασίας] Vide *ad lib.* 1. § 12, & 15. φαντασίαν autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantias qascunqe caſúsve emergentes citra diſcrimen comprehendat, utì obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l* 3. *c.* 3. & Fabius *inſtitut. l.* 3. *c.* 5. & *l.* 5. *c.* 10. atqe ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; χρῆσθαι πᾶσαν ὥραν, ϗ πᾶσαν φαντασίαν, πίνειν

πίνων ὁ ποιητὴς ἕτος ἐνείσηται· hoc est; vertente, qò Dalechampium corrigat, Calavbono; *Quacunque anni tempestate, & quacunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive lætо, *poëta hic potens reperitur.* & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαν γίνοντας, ποτὲ δ' ἀκαρπίαν, καὶ ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαν, ποτὲ δ' καὶ ἀγονίαν, καὶ ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε καὶ χειμῶνες· οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι φρισάσεις μενούσιαι, ἀεὶ τὰς ἐναντίας φρισάγιοι τοῦ ἀνθρώπου τύχας. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in seqiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi moleſtiam nobis aliqam faceſſunt. qod & freqenter ſieri Budæus monet. Ità Svidas. Ξυμφορὰν Θεοφυλίδης τὴν ὑπὸ φρισάσεων δυσχίαν, καὶ οὐκ ἐξ οἰκείας ἀβουλίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Πτοίησις ἡ συμφορά· Stoicis familiare eſſe eo ſenſu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo diſſert.* 35. Ὅτι ἔξεστι καὶ ἐκ τῆς φρισάσεων ἀφελεῖσθαι. Huc generoſa illa gnoſtici vox apud Clem. *ſtrom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς πτοίησιν, καὶ λάβε ἐπιδεξίαν. qod latiùs pavlò extuſit Epictet. apud Arrian. *diſſert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε γάρ, ὦ Ζεῦ, καὶ Ἥλιε, πτοίησιν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐν σοὶ μοι δεδομένην καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῆς ἐπιβαινόντων ἐμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς πρὸς πτοίησιν ἀγωνιστέον. Αἱ πτοίησεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δειλώσασι· qod Naſo *triſt. l.* 4. *eleg.* 3.

Qæ latet, inqe bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus arguitúrqe malis.

Et Senec. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, qid virtus erit?

ſed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ πτοίησις, μέμνησο, ὅτι ὁ θεός σε, ὡς ἀλείπτης, πρὸς νεανίσκον βέβληκεν· ἵνα τίς φασίν ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. *Ibidémqe l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ἁδὺς θέλει, ἁδὺ δ' ἀνάγκης καλύσης ευλύτους ἀνακῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, καὶ φρισάσεις αὐτὰ καλοῦντες. ποίας φρισάσεις, ἄνθρωπε; εἰ φρισάσεις λέγεις τὰ φρικτικὰ, πάντα φρισάσεις εἰσὶν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ ῥυόμιον φαρμάκιον; Clemens item *ſtrom. l.* 7. Ταύτην οὐδέποτε, πτοίησιν ψυχικὴν, τῆς ἐλπίδος ἔξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσταται. ἔμπεδος γὰρ καὶ ἀμετάβλητος ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστημονικὴ κλῆσις. Plura adjici poterant: verùm iſta ſuffecerint, & vocabuli rationem explicando, & uſum apud Stoicos hoc ſenſu freqentem comprobando.

Ἐξέδρων] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω γὰρ οὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forſan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem ſunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42; & *l.* 7. § 1.

Σωιήθη μὲν τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερος ἢ τῷ χρόνῳ] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id eſt, *diurna, non diuturna*; ſive *brevis ævi.* ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον uſurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Αὐτίκα δὲ μάλα καὶ διαλάξεται τὸ ἐφήμερον αὐτῆς· ἄμφω γὰρ μαραίνεσθον, καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸ κάλλος. & Timæus *de anim.* Θνατά τε καὶ ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ περίγραμμα ἔξω θυρῶν ἔστηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀπεκδυόμενα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναρριφθέντι λίθῳ] Idem de pila, *l.* 8. § 20

§ 18. Δίελθε ἕως εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας κρίτας φοβῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Πρὸ δὲ κρίνεις ἑαυτὸν, καὶ ποιῶν μέλλῃς ἀπολογεῖσθαι· φαῦλος γὰρ κριτὴς πάντες κεῖνται θεώμενοι, ὅχλος· δίκην ὧν ἂν σὺ ἐπαύσων καταφρονῇς, καὶ σοῦ λόγων καταφρονήσει. Cleanthes apud Clementem *ſtromat. l.* 5.

Μὴ πρὸς δόξαν ὅρα, ἐθέλων σοφὸς αἶνα φυλάσσῃ·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἄκριτον καὶ ἀναιδέα δόξαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωφρονέειν κείνοις, ὅτι δικαίων,
Οὔτε καλῶν· ὀλίγοις δ' παρ' ἀνδράσι τοῦτο καὶ ἔυρεῖς.

qod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum aſſerit his verbis,

Ἀμείνων δ' κείνων τὰ καλὰ τοῦ πολλοῦ φόβου.

ità enim qidam legi poſtulant, & cum Clementis ſcopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Ἀμείνων δ' κείνων τὰ καλὰ τοῦ πολλοῦ φόβου,

aliud ſonare videtur, côqe reſpicere, qod à Demoſthene dictum eſt, ὡς τοὺν μὲν ὑποκριτὰς ἐν τῇς φωνῇς, τοὺν δ' ῥήτορας ἐν τῇς γνώμης δεῖ κεῖνειν. Seciùs planè qàm Philiſco Marci noſtri filius, referente Philoſtrato, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Capheſias tibicen, cùm μεγαλοδόας τις prædicaretur, & poſt Capheſiam Zeno ac Demoſthenes, οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laërt. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Euſtath. *in odyſſ.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plut. in *vita* 10. *rhet.* Qanqam & πολὺς λόγος ille ad acclamantium, καὶ εὐφημεῖν δοκόντων λόγον, cui opponitur illud τὸ εὔφημον ἀλόφητον *lib.* 1. § 9. non incommodè referri poteſt. de ea vide ſis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *ſi qando tranſibis per baſilicam, & voles ſcire qomodo qiſqe dicat, nihil eſt qòd tribunal aſcendas, nihil qòd præbeas aurem, facilis divinatio; ſcito cum peſſimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis*:

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moveret ſi de me M. Cato, ſi Lælius, ſi alter Cato, ſi duo Scipiones iſta loquerentur. Nunc malis diſplicere laudari eſt. Non poteſt ullam auctoritatem habere ſententia, ubi qi damnandus eſt, damnat. Malè de te loquuntur? moveror, ſi judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè neſciunt loqi. faciunt, non qòd mereor, ſed qòd ſolent. qibundam enim canibus ſic innatum eſt, ut non pro ſenitate, ſed pro conſuetudine latrent. vide *ad l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Τὸ ἀκριτον ἀεὶ ἐυφημεῖν δοκοῦντων.

Ὅτως ϗ περὶ αὐτῆς] *Lib. 3. § 4 & lib. 8. § 53.*

§ 19. Πάντα ἐν μεταβολῇ] Ità *lib. 4. § 3. & l. § 23.* vide & Ariſtot. *de gen. & cor. l. 1. c. 3. ad l. 7. § 25.*

Αὐτὸς σὺ] Vide *infr. § 21.*

Ὁ κόσμος ὅλος] *Lib. 4. § 3.* Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib. 7. § 29.* vide & *infr. § 38.* cum ſequentibus avtem iſta Xyl. abſurdè connectit.

§ 21. Ὁρμὴ, κατολήψεως παῦλα ϗ ὃ θάνατος ἧττον κακόν] forſan ὁρμῆς ϗ κατολήψεως παῦλα, ὃ θάνατος. *Actionis finis & motus, ſive externi, ſive interni, ceſſatio actionis* ſive *motûs*, illius *qaſi mors eſt. Nihil* tamen *mali ſubeſt.* ut mox, Τούτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μὴπω δεινόν; poteſt tamen ſententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, κατολήψεως παῦλα, ϗ ὃ θάνατος, ἧττον κακόν. *actionis, motûs, opinationis ceſſatio & qaſi mors, nihil mali in ſe habet.* illud Caſ. hoc Xyl. ſecutus eſt. vide *l. 12. § 23.* Diverſa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum uſurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ σοὶ ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἀκίνητον ἐᾶθεν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρᾶται· μεταβάλλει γᾶν, ϗ τὸ δυσωδέστατον γίνεται, διὰ ψυχὴν ἀφθαρσίαν ζῶον. ἀὴρ μὲν ἀέρος φθείρει, πλὴν τοῦ ἴδιου. νοσεῖν γὰρ ϗ φθίνειν ϗ τρέπειν τινὰ ὑποδήσεται πέφυκεν· ἐπεὶ τί ἂν πις, μὴ σοχαζόμενος ὀνομάτων εὐτρεπείας, ἀλλὰ τὰ ἀληθῆ, εἴποι μοι λοιμὸν εἶδος, πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέοντος ἐπὶ φθορᾷ ἀνθρώπων, ὅτε ψυχὴς μεμόλυσται. Cæterùm ad Marci mentem planè Auguſtinus *in Joan. tract. 38. Res qælibet, ſi mutabilis eſt, non verè eſt: non enim eſt ibi verum eſſe, ubi eſt & non eſſe. qicqid autem mutari poteſt, mutatum, non eſt qod erat. Si non eſt qod erat, mors qædam ibi facta eſt: peremptum ibi aliqid, qod erat & non eſt. nigredo mortua eſt in capite albeſcentis ſenis; pulcritudo in corpore feſſi & incurvi: mortuæ ſunt vires in ſorpore languentis: mortua eſt ſtatio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore ſtantis; mortua & ambulatio & ſtatio in corpore jacentis, mortua locutio in lingua tacentis, qicqid mutatur, & eſt qod non erat, video ibi vitam qandam in eo qod eſt, & mortem in eo qod fuit.* vide *l. 10. § 18.*

Τούτων πᾶσα μεταβολὴ, δείνατος] Plut. *de El Delph.* Οὐ μόνον, ὃς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀὴρ γίνεται, ϗ ἀέρος θάνατος ὕδατι γίνεται· ἀλλ' ἔτι σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἰδεῖν ἔστι φθειρομένων ἡμιθνῶν γιγνόμενα· ἐφθάρη δ' ὁ νέος εἰς τὸ ἀνδρικόν, ϗ ὁ παῖς εἰς τὸ νέον, εἰς δὲ τὸ παῖδα τὸ νήπιον· ὅτι χθὲς εἰς τὸ σήμερον τέθνηκεν, ὁ δὲ σήμερον εἰς τὸν αὔριον διαθνήσκει· μᾶλλον δὲ ἔστιν εἷς. qæ tamen ipſe tanqam arguta magis, qàm ſolida notat, in *lib. de tranqill. & de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c. 20. Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggreſſus eſt: & illi ipſi qi adjiciebantur adoleſcentiæ annis, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore verſamur, ut non putemus ad mortem niſi ſenes inclinatósqe jam vergere: cùm illò infantia ſtatim, & juventa, omnísqe ætas ferat. agunt opus ſuum fata: nobis ſenſum noſtræ necis auferunt: qóqe faciliùs obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. Infantiam in ſe pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem ſenectus abſtulit. incrementa ipſa, ſi bene computes, damna ſunt.* vide *ad l. 3. § 1.* Hæc avtem ſuculentiſſimè explicantem Naſonem, ab anni tempeſtatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l. 15, à v. 199, ad 234.* de ſe, & de Chriſtianis ſui temporis, Clemens *ſtrom. l. 4.* Καθάπερ ἡλικίας μεταβολαὶ, ὅτω ϗ ϗ βίω ἐναλλαγὴ γεγόμενοντες.

Οὐδὲ ἡ τοῦ ὅλου σε βίου λῆξις] Plut. ubi *ſupr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα φοβώμεθα γελοίως θάνατον, ὃν τοσοῦτοι τεθνηκότες ϗ θνήσκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ὀν ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaqe, *ſi timenda mors eſt, ſemper timenda eſt. qod enim tempus morti exemptum eſt?* Senec. *epiſt. 30.*

§ 22. Τρέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur iſta eódem ſpectare, qó illud *periochæ 19.* & fortaſſe primò cohæſerant. Vult enim ut in offenſis injuriiſqe ab alio nobis illatis, reſpiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in juſtitiæ tenorè contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout *l. 7. § 15. & l. 8. § 51.* ad *mentem univerſi*; cujus cùm pars ſimus, æqo animo ferre debemus, qicqid illâ diſpenſante nobis obtigerit, & in illius etiam uſum bonúmqe ceſſerit. *l. 2. § 3. & l. 5, § 8. & l. 6. § 8, 44. & l. 8, § 5. & l. 10. § 6.* Ad *mentem injuſtam inferentis*, ut conſideremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum avtumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de induſtria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverſo provenire ſolet, ſeductus, peccaverit: in utroqe ſiqidem caſu eſt leniter habendus *l. 2. § 1, & l. 3 § 11. & l. 6. § 27. & l. 7. § 26. & l. 11. § 18.* ſubjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis eiſdem ſedulò inculcat.

§ 23. Ἧτις ἐὰν ἦν πρόξις σου] Edit. Lugd.

ἤτις ἐὰν νῦν π. σ. corrupté. itaque *Annot. lego*, ἐὰν ἢ π. σ. *deleo* ἤτις & νῦν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loquendi non animadversa, ἤτις ἐὰν pro ἤτις ἄν, *quæcunqué*. sicut *Levit. c.* 20. *v.* 2. ἀνὴρ ἢ ἐὰν λάβῃ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινοφορμοσυνῆ. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴ ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐπ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πεφύκαι.

Στασιάδης] vide *l.* 2. § 16. & *l* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriſco iſta, tanqam mutila, notavit in verſione Xylander. D. Salmaſius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum ſeqentibus, qæ ad argumentum ſuperius pertinere cenſer, ità committit, ut poſt ὁ διεξάμενος ſententiam clavdat antegreſſam. Sic enim ille. *Nihil magis ſibi diſcordant, qàm animus puerilis. Ludunt, iraſcuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inqit, ſunt & homines, qi actiones ſuas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera ſunt.* Mihi tamen ſuperioribus potiùs annectenda videntur; ut ſit, ὁ διεξάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας: qæ ſequntur, aliò ſpectare exiſtimo: eódem nempe, qò illa, qæ recenſuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémqe inſignem rerum omnium ferè humanarum deſignandam.

§ 24. Παιδίων ὀργαὶ] ὄργα mavult D. Bootius, qia παίγνια ſequitur. Ego nihil mutarim. præſertim cùm παιδία φιλόνεικα legam loco ſuperiùs indicato; ubi argumentum idem prorſus tangi videtur.

Πνεύματα νεκρὰ βαστάζοντα] *Spiritus qi cadavera geſtant.* Xyl. *animulæ miſeræ cadavera ſuſtinentes.* M. Caſavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἰ βαστάζον νεκρόν. qò & D. Salmaſ. inclinat. Sed ut huc irrepſiſſe iſta ex ſuperioribus ſuſpicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. g.* qod ſi admittere placuerit, ὀχήματα malim.

Ὥστε ἐνδέχεσθαι τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: ſicut in næniis vulgari dicitur.* ſive. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Caſ. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut ſenſus ſit: *qò ea qæ in Necya*, ſive *eorum qæ apud inferos haberi exiſtimantur*, (unde *Odyſſeæ lib.* 11. Νεκύας nomen adhæſit) *repræſentatione aguntur, efficaciùs peragantur*, ſpectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* σφοδρότατα περὶ τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ*, ſive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l.* 4. uſurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Materniano eum mandâſſe, νεκύᾳ χρησάμενον, μηδεὶν ἀφεὶ τὸ τέλος τὸ βίου αὐτοῦ) & πνεύματα qod præceſſerat, ad *ſpiritus* impuros ſive *dæmonas* referatur. Verùm illud malim, eò magis, qia feſti ſive ſolennitatis cujusdam à Græcis celebrari ſolitæ meminit Svidas, qæ Νεκύσια dicta fuerit, in qa ſpectacula forſan iſtiusmodi exhibebantur. Νεκύσια, inqit, ἡ ὄψις νεκρῶν ἑορτή. cur enim Νεκύσια legat Caſtellan. de Græc. feſtis ego neſcio. Sed nec qa ratione Heſych. Γενέσια & Νεκύσια pro eiſdem habeat: fieri tamen poteſt, ut utroqe illo nomine, & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum luſibus diſſidiiſqe, partim ſpectaculis vanis, qæ ſimpliciorum animos afficere conſveverunt, conſimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδι ὀπὶ τῷ ποιότητα τοῦ αἰῶνος] Vult in re qaqe conſiderari, formam & materiam: vel formam ſeorſim à materia abſtractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4. § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως ποιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epiſt.* 20. *Huc ergò cogitationes tuæ tendant, hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, ut contentus ſis temetipſo, & ex te naſcentibus bonis. Nullum enim bonum manſurum eſt, niſi qod ex ſe ſibi invenit.* Idem *epiſt.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ὅτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω. μὴ ἀρκούμενος εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐπιτιμῶν καὶ τῷ δοκεῖν;

Ποιῷ τι ταῦτα δύα κρίνεσθαι] Argentinenſ. editio, qâ uſus D. Salmaſ. ποιῷ τινὶ ταῦτα δύα κατασκάσας· qod ipſe reddit; *qalia hæc ex qalificuns!* ut ſit exclamatio; ποῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo δύα ominuntur? qalis illa vulgaris, δύα ἐξ ὄνου; ſed & Marci illa *l.* 10. § 25. ἐξ ὅτε ὄν· verùm malim qod & Lugdunenſem exhibere video, ποιῶντα ταῦτα, vel etiam ποιοῦτα, δύα κατασκάσας, ποιεῖν utiqe ex membro priori ſupplendum; vel ταῦτα εἰς ἃ κ. eódem utrumqe recidit: *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum eſt.* Lectionem hanc firmat, qod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκούμενον εἰ ἔχοι, ἢ ἐνδέχεται τῇ τοῦ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κράσει. Ἀλλὰ ἄλις] Locus deſectus; forſan & depravatus. Hoc D Boot. ſuſpicatur, legítqe ἀλλ' ἀλοῖα. indè multas tibi faceſſis moleſtias, qia non acqieſcis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata eſt, *ſed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuiſſe ἀλλὰ ἄλις ἔσω· *Verùm ſufficiat*, qòd hactenus hac in parte tibi ipſi injurius fueris. qemadmodum *infrà* § 37. ἄλις τὰ ἀθλία βίε. vel etiam, ἀλλὰ ἄλις, *ſed hæc ſatis.* Putat tamen Salmaſ. cum ſeqentibus jungenda iſta, & ſcribendum, ἀλλ' ὅταν ἀλλὰ φέρῃ σε &c. & expungendum illud ἄλις.

§ 27. Ἡ παιδιὰ πρὸς ἐκφωνῶσιν] leg. forſan ἐκφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut prius φθέγξῃ ἢ μισῇ dixerat. alioqui erit transitio dura satis à numero ad numerum. vel qid si τοιαῦτά τινες ἐκφωνήσουσι, legerimus?

Διέλθε] ut *suprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἁπλῶς, ἵνα τύπτοις τί ποτε δεῖ σε δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Evphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, ἐν ὅσῳ μὴ ἐπίσην ὀπτηνάσκεις τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβόλοις μὴ βλέπω πῶς ἔδω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συναρχῶ, πῶς ὀργίζει χρώμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς πρὸ τῆς χρήσεως τῆς φυσικῆς, ἢ ὀπτῆτις, ὡς ἀσυλλόγιστος, ὡς ἀπεραντοδίκαιος· ἐκεῖθέν με κεῖνε, εἰ δύνασαι· εἰ δ' ἔστω κωφὸς εἶ καὶ πιφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἔφαιστον ὑπολαμβάνῃς καλὸν χθηκία, ἂν μὴ τὸ πλέον ἴδῃς δεῖ τινὶ κεφαλὴν δεικείμενον, τί κακὸν ὑφ' ἕτοις ἡλιθίοις κεῖσθε ἀγνοοῦσι; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Ἐννοεῖν μὲν τοι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεστὰ, πρῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους οἰκειωμένων.

Καὶ ὁ θεὸς ἤ] vide *suprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντείων] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. *in Symp.* Οὕτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοί, ἔστω μοι φίλοι εἰσὶν, ἅστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί με, ἔστε νυκτὸς ἔδ' ἡμέρας, ἔδ' ὅπου ἂν ὁρμῶμαι, ἔδ' ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ προμηθεῖσθαι, καὶ ὅ, τι ἐξ ἔτους ἀποβήσεται, σημαίνοι μοι, πέμποντες ἀγγέλους, φήμας καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνούς, ἅτε δεῖ, καὶ ἃ χρὴ ποιεῖν. ὅις ἐγὼ, ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτε μοι μέλημα· ἢν δέ ποτε καὶ ἀπειθήσας ἐπολάθω. Ammianus *l.* 22. *Amat enim benignitas numinis, seu quòd meruntur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, his quoque artibus prodere quæ impendent.*

Περὶ ταῦτα μὲν τοι, περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum seqentibus ista conjungit Xyl. dum sic vertit. *Hæc quidem, de qibus ii certant, circulus sunt rerum mundanarum.* Videtur autem ἀεὶ ὄν legisse, vel etiam ὑπὲρ ὧν, qomodo in argumento hayd dispari Dio Prus. *orat.* 30. ubi vitam humanam sympolio contulerat, in hoc ait convivio, ἑτέρους μὲν παῖδιον, παῦ ἢ ἀσφαλοῖος παίζειν· εἶ δὲ παῦ παῖδές τε καὶ ἀσφαλῶς, ἔχ ὅτως ἡμεῖς ἐνομίζομεν, ἀλλὰ παῦ μὲν χρυσᾶς, παῦ δ' ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ ἃ διαφέρονται καὶ ζητεῖν ἅπασιν πλεονεκτεῖν. Quanquam & ἀεὶ π διαφέρεσθαι dicitur. Clemens *strom. l.* 5. Διαφέρονται δὲ ἡμῖν περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεσθαι est *dissentire*, & *dissidere* potiùs, quàm *litigare* aut *contendere* qod ittic locum non habet. neqe enim de rebus istis secum invicem tantopere contenderent, nisi de iisdem gemina sentirent: qin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπεφόντων, pro ὧν. Porro posset & Xylandri versio hactenus defendi, si τὸ περὶ hic ἀντὶ τοῦ διὰ sumatur. qomodo Thucydides aliqoties usurpâsse deprehenditur. *l.* 1. περὶ ταῦτα, *propterea*. &, μή τι περὶ τὰ παρόντα νεωτερίσωσιν, *nè qid novi propter præsentem rerum statum molirentur.* & *l.* 8. περὶ τοῦτο τοῦ Πεδαριτοῦ ὑποτόλον ἐπιστολὴν αὐτῶν, *ob Pedariti epistolas suspectum illum habebant.* Cæterùm nè sic qidem cum textu versioni convenerit. qid enim fiet priori περὶ? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem secutus est codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulserit, & dirimenda commiserit. Ad antegressa siqidem pertinent ista, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- περὶ ταῦτα μόνοι, περὶ ἃ, &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utique ad quæ* &c. idem enim est ittic περὶ ταῦτα βοηθεῖν. qod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *suprà* § 11. εἰς ἕτια συνεργεῖν, qalia ibi commemorat, de qibus & ittic. Seqentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico visum.

Περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *qæ ab eis* (Deis nempe) *tanqam momenti alicujus sint, expetunt.* Mer. Cas. verùm significationis hujus, verbi τὸ διαφέρεσθαι exemplum reqiro: nec occurrit. Malim itaque *ad qæ* (consequenda scil.) *illi*, aut simpliciter *feruntur*; (qomodo *l.* 5. § 1. de eisdem dixit, περὶ ἃ φέρονται) aut, si præpositio ittic emphasin aliqam habere censebitur; *tanqam in salo jactati temerè feruntur*; (qomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illuc jactaremur*) vel etiam, *cùm animi solicitudine anxiâ & distractione feruntur*, & qasi *differuntur*: sicut Flavtus, *amore differri*, dixit *Milit.* 4. 4. idémqe, *cupidine differri*, *Pœnul.* 1. 1. hâc enim mente usurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas; cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά ὄζι] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem sunt.* sicut *l.* 2. § 14. & *l.* 6. § 46. Par mendum notavimus & sustulimus, *supr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 7.

Τὰ τὸ κάσμε ἑλικτὰ] *qæ sursum deorsum rotantur, & in orbem qendam eunt redeúntqe, mundana ista. Circulus mundanos* dixit Arnob. *lib.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀναχυκλοῦνται. Qanqam aliâ etiam ratione ittic, qàm qâ illic, ἄνω κάτω κυκλεῖσθαι mundana ista dici videntur: qia dominos nimirum permutare solent, & ab istis ad illos per vices qasdam, sed incertas eas, transire; unde fit, ut homines qoqe ipsi eisdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus denuo, tam rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagio instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα. ἴσην ἐκπεπλέχθαι. Apostolius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κύκλος πάσιν πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἀστατος ἀλλος.
Fors eadem omnia, vita rota, instabilis status omnis.

Cyro Croesus apud Herodotum *lib.* 1. clamare iidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος ἡμῖν ἡ ἀνθρωπίνη δεῖ τροπήματα. διαφέρομαι δ' ἐν τῷ αἰεὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχειν. Et priscus nescio quis apud Plut. ad Apollon.

Τροχὸς ἀφεστηκότος ἄλλοθ' ἄλλος
Ἀεὶς ὕπερθε γίγνεται, ἄλλοθ' ἄλλος.

Quò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, quos jumentorum loco currum sibi trahere quandoque cogebat, qui diu regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπέπλεσμαι ὁρῶν ἀεί τινας φερόμενον τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλους κυλινδόμενον· καὶ ποτὲ μὲν τεταπεινῶται τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦται. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâque relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem considerationi, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. dum enim per biennium integrum ridere nunquam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliquando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs causam sciscitanti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἀμάξης ἦσαν, ὧν τὸ μὲν πρόσθιον κοῖλον, τὸ δ' ὄπιστον μεῖζον· ἔστι τὸ μὲν μεῖζον κατῆκτο πρὸς γῆν, τὸ δ' ἔμπροσθεν μετῆρτο· ὅτω δ' ἐνδοιάζει καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασα· λογισάμενος, ὡς οὐκ ἀδύνατον, ὅτω διατεθεῖεν καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατενεχθῆναι εἰς ταπεινότητα, ὅτως αὖθις ἐκ τοιαύτης ταπεινώσεως εἰς ὕψος ἐπαρθῆναι καὶ γενέσθαι μετάρσιον. Apud Sophoclem Menelaus, lavdante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὰς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σταλίσιν δ' ὅταν εὐρέσθαι δύο
Στῆναι δύωσιν ἀν' ἕ ποτ' ἐν χορῷ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἑδάλλει πρόσθεν ἄρχεται πάλιν
Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ κατηφιόν·
Χὠτὰν γὰρ αὖθις εὐθυσεδρὰν φανῇ,
Πάλιν διαρρεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia quomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos.* Κύκλος τις ὄντως ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ἀνέχωρει γὰρ τὰ ἀνώτατα ῥᾳδίως, καὶ μᾶλλον μᾶλλον ἐπὶ γῆν, καὶ ἀπτόμενα τῶν κάτω ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων ἐπιμελείᾳ. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς ὅτι τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τις ἐπὶ ἀνθρωπίνων ἐφηρμόκει πραγμάτων, νῦν μὲν ἐπὶ, νῦν δ' ἐπὶ ἀνώτατα; καὶ ἀπαγόμεθα, καὶ ὅτι τὸ ἐυτρεπὲς ἐσθ' ὅτε ἦμεν, ὅτε τὸ δυσχερὲς, ἀλλὰ τάχιστα μεταπεπτώκαμεν, καὶ μεταπίπτομεν· ὡς πλοῦτος &c. ut *supra.* & in *orat. pro paupert.* Οὐδὲν ἐπὶ ἀνθρωπίνων βέβαιον, ἐπὶ ὁμοίως, οὐδ' ἐπὶ ἐπὶ αὐτῷ ἑστὸς μόνον· ἀλλὰ κύκλος τις ἐπὶ ἡμετέρων περιήχησε πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλους ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας πτελεύτους, ὅτι δ' ὅτε καὶ, φέρων μεταβολὰς &c. quæ sequuntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ δεῖ πάντα φθαρτὰ, καὶ πρόσκαιρα, καὶ ἄστερ ἐν παιδιᾷ γόητων, ἄλλοτε εἰς ἄλλως μεταρρέοντα καὶ μεταπλάττοντα. Agapet. *parænes.* § 11. Κύκλος τις ἐπὶ ἀνθρωπίνων ἐφιστήκει πραγμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ ἀποφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ τοῦ χρόνος ἐστὶ, ὥσπερ ὑπὸ θεοῦ τινος ἀναζωπυρούμενος, ἀναλυόμενος ἐξ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ τε καὶ κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; τὴν τε τροχὸν, τὸν ἐφαπτόμενον ἐν τοῖς ἐπὶ θεῶν τεμένεσι, καὶ τὸ ἐπὶ ἀλλῶν ἐπὶ ἀθλημάτων τοῖς ἀγωνιζομένοις. allatis in eam rhentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ἔστι βροτείοισιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται

Πάντα πάλιν ζῆναι ἢ κατ' ἦμαρ ἢ μέρος ἢ ἔτεος δίην.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, θεοῦ μέρος ἶσον ἅπασι.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (quanquam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de caus. corrupt. eloquens:* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* Nè eum qidem, cùm illum suum saltatorium versaret orbem, fortunæ rotam perrimescebat. Sed & alii non pauci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Quanti casus humana rotant!

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plavtus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Truculento* 2. 1.

Vertit sese rota viciſſim; ſtultus eſt qi id admiretur.

Boëth. *conſol. lib.* 2. *c.* 1. & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe verſamus; infima ſummis, ſumma infimis mutare gaudemus. Tu vero volvientis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *hiſt. lib.* 26. *Qivis beatus verſâ rotâ fortunæ ante veſperam poſſit eſſe miſerrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐφήμερος. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdacius pavlo, *petaurum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus bujuſce petauri, qo humana jactantur; ſibi uni fortuitorum conſtantiam*

ſpondet

ſpondet (unusquiſque.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; μετειχθεὶς καὶ σκοτοδινίασε φεὺ; τὸν τῆς τύχης πτανεισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mercus autem noſter ἐγκύκλια iſtic *ordinaria* vertit. haud incommodè prorſus, ſiquidem ἐγκύκλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia* quæque. Heſych. Ἐγκύκλιον, τὸ παλαιὸν κυκλῖν. Et, Ἔγκυκλα, καὶ ἐγκυκλώδια τῷ βίῳ καὶ σωφρ. Nec malè igitur Cœl. Secundus *theſ. Ordinarius*, ἐγκύκλιος, *qi in orbem redit, vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares quasvis.* Ἔτι ἡ περὶ διαφόρων τόπων μᾶλλον ἐπισκέψαιθ', ὅτις πλείστα προσχρήσεται φεὸς τὰς διακονίας τὰς ἐγκυκλίους. qæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μαθὸν, ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παῖδας. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐγκύκλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, τῷ θραύττῃ φεὸς ὠδῖν ἡδὺ ἐγκυκλίων χρῆσιμον εἶναι, ἀλλ' ἔλαφ φεὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace*, οἱ τυχόντες ἤτοι ἐμπειρόντες ἀνθρώποις, *plebeii givis.* Πολλῶ ἐνλῶ τόπων ἡδὺ ἐγκυκλίων ταφὰς ποιεῖσ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυστήριον, *myſterium divulgare & in profanorum aures ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ὁ γὰ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὸ μυστήριον. qod ἐξορχεῖσθαι frequentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magis hoc vocabulo uſum qò rerum iſtarum, qas tanti faciunt miſeri mortales, non ſolùm τὸ σωφρονεῖν καὶ τὸ γνώμιμον, ut alibi loqitur; ſed & τὸ ἐντελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phil. b.* Ἀεὶ γὰ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζουσ ἡμᾶς ἐν τοῖς ὀρχήσεσι, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβάλλοντες καὶ μεταβάλλοντ. καὶ ἄνω καὶ κάτω φερομένοις τε, καὶ πεπτεκόσι. & Philo in *vit. Moſis*: τύχης γὰ ἀσταθμότερον ἄλλο, ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πράγματα. Indè qæſitus Diogeni jocus, qi cùm ἐπὶ πρόσωπον deversâ facie, ſepelirì ſe mandâſſet; cauſſam qærentibus, reſpondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναστρέφεσθαι, qia pavlò pòſt futurum eſt, ut qæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. qo loco malim ἄνω στρέφεσθαι legere. qomodo & Cambyſes minatus eſt, Ἀιγύπτῳ τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Qinqam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heracliti illud, qô πλεῖ μεταβολλὸ dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Qòd enim ait Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] qod Hebræi dicere ſolent, עוֹלָם מֵעוֹלָם *à ſeculo in ſeculum.* *Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & דֹּר וָדֹר *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90. *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. Id eſt, *per ſecula qaqe.* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Qale eſt, ex ore qo Amen in ſanctum prolueris, gladiatori teſtimonium reddere? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, aliil omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamatum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. qod & Rigaltius obſervavit. Vult itaqe rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam eandem; ut, rotationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrentur; talémqe eſſe earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in auguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ὀκίνητον, οὐδὲ ὁμοῖον, οὐδ' εἰς τέλος ὅμοιον, οὐ τὸ παρὸν, οὐ τὸ μέλλον, οὐ τὸ ἡμέτερον, οὐ τὸ ἀλλότριον, οὐ μικρὸν, οὐ μεῖζον, ὡς ὅ, τι ἂν εἴποι τις καὶ τοῦτο ἴσην ἢ ἀνισότης ἔχει, τῶν ἀεὶ φερομένων μεταβολῆ.

Καὶ ἤτοι ἓν' ἕκαστον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc autem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, periocham.

Ἡ ἄναξ ἁρμονία] ἢ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἐν τινὶ πρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ ἀμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyl. qi & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indiviſè qodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qi qid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. καὶ τί ἐν τινὶ ſi ſemel, inqit, *omnia ab æterno direxit, τὸ λοιπὸ κατ' ἀκολούθησιν, reliqa ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliqid in aliqo eſt. qia qod ſequitur ab eo qod præcedit generatur, & cauſſa prior ſequentem producit; qia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic qodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: qia nimirum inſecabilis ille eſt atqe indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cauſſarum, in qa ſemper ſequens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaqe ἄτμα, qàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam noſtram. πρόπον γάρ τινα ἀεὶ τί ἐν τινὶ, vel, καὶ ἓν τι πρόπον τινὰ γίνεται, ἢ ἄτμοι καὶ ἀμερῆ. *vel reliqa à primis illis pendent, atqe ex ſerie hac continua unum qid conſit, aut atomi atqe inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda erunt.* In hanc ſuſpicionem eò magis propendeo, qia diſtributio iſta Marco ſolens eſt. vide *infr.* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι φερόμενα ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καί τι ἓν γίνεται, legit. *& unum qiddam fit, ſicut catena* ſcil. *una conſtat ex annulis qamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi virtutéqe perennante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αὐτὸν καὶ ἓν ὂν δεῖ φῦσαι.

Τρόπον γάρ πινα] ità *l.* 6. § 38. τρόπον γάρ πινα πάντα ἀλλήλοις ὁμοιοῦται.

Εἰ τις θεὸς, ἣν ἔχει πάντα] vide *ad l.* 2. § 11.

Εἰ δ' εἰκῇ μὴ καὶ σὺ εἰκῇ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἄν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὅσιν ἀδήνδς σαφής;
Εἰκῇ κρέμασον ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.
Quid quisque caveat, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Nota? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἥδη πολίας ἡμᾶς γῆ κατέλυσε] Ità *l.* 6 § 59. ἐ αἰὼν πάντα καλύψει] Hesiod. aliqories.

Ἀντὰρ ἐπεὶ κ' ὑπὸ γαῖα καλύψῃ.

Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς εἶ τοῦ ἰατροῦ, *felices esse medicos*, ὅτι τοὺς μὲν εὐτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλιος ὁρᾷ, τοὺς δ' εὐτυχίας ἡ γῆ καλύπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ἐπικυματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

— *Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάρρους ἡ πᾶσ' ὅλων αἰτία, πάντα σύρει] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad.* ε'. *v.* 87.

— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάρρῳ, ὅς' ὦκα ῥέων, ἐκίδνατο πολλὰ ῥέεθρα.
Τὸν δ' ὔτ' ἄρ τε χέρσῳ ἐεργμένον ἴδμεν ὀχῆες,
Οὐδ' ἄρα τ' ἴσχει ἴσον ἀλωὰν εἰσιόντα,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης, ὅτ' ὀπιδνείσῃ Διὸς ὄμβρος.
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτῷ ἔργα κατήρεπε καλὰ ἐίζηων.

& *Il.* λ'. *v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πεδίονδε κάτεισι
Χειμάρρους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς μὲν δρῦς ἀζαλέας, πολλὰς δέ τε πεύκας
Ἐκφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσσεται εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo, camposque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. —

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. —

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα, καὶ ὡς ἔσεται, φιλοσόφων πραγματικά] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l.* 2 § 10. φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, quòd istic φιλοσόφως, quàm quòd illic φιλοσόφου, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem eferantur: probo, quòd ex commate prægresso τὸ ὡς ἐν τῷ κοινῷ repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, καὶ ὡς ὀίεται, φιλοσόφως πραγματικὰ ἀνθρώπια, ὡς μυζῶν μισῶ. *Sophistas* scil. Marcus hìc perstringere videtur, de quibus Julian. Imper. *epist.* 42. βέλονται γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὁ λέξεων μόνον, ἠθῶν δ' οὐδὲν διδάσκαλοι· καὶ τὸ κεφάλαιον εἶναί φασι πολιτικὴν φιλοσοφίαν. εἰ μὲν οὖν ἦν ἀληθὲς ἢ μὴ, τοῦτο ἀφείσθω νυνί. vel (quod magis reor) *politicos* illos, qi sapientiæ nomine lavdari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξέναγοι γὰρ καὶ σοφιστὴς καὶ δημαγωγοί. λέγω δὲ δημαγώγων φαυλοτάτους τε καὶ σοφιστὰς, καὶ πολιτικοὺς ἄνδρας, ὑπὸ τῶν ἐναντίων. locum eò magis, qò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιστὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ, *viri philosophici ac politici conterminos* dixerat. ὁμοῦ δ' εἶ, inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· ἐρῶ δὲ τῷ εἶ, καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, qòd utrumque genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφιβόλως ἤδη περὶ κεφαλὴν τὰ νικητήρια εἰς δόξαν ἐσπεύσαι σοφίας πάρεξ εἶ μὴ γὲ τῇ ἀληθείᾳ σοφῆς στεφανίτης, &c. habes μύξαν de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ δ' ἡγοῦνται εἶ, πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὲ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάνυ εἰκότως λόγου μετέχειν γὲ ἀμφοτέρων ὄντα ἔδει, ἐκτὸς δ' ὄντες κινδύνων καὶ ἀγώνων καρπῶσθαι τὴν σοφίαν. Itaque illud ὡς, ὅιεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósque volunt opinari, vel etiam, *ut alii*s haud paucis, falsò tamen, videtur. Neqe enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὸν σοφιστὴν definivit: μιμητικὸν τοῦ σοφοῦ· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *neqissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè insectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρου χείλους φιλοσοφοῦντας, καὶ ἕτερον μὲν ἐσὶ φασὶ ψεύδονται, ἄλλο δ' λέγουσι· qos cosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηκώδεις ψυχὰς appellat, ὅτι δὴ μιμήσεως ἐκμανθάνουσι τὸν χειρίστου. ὑποκείνται. μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· ut Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5 vide *ad l.* 10 § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς

etiam

etiam nuncupavit Matth. c. 6. v. 2. & c. 23. v. 23, 25, 27. id est, *bistriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. ὑποκριτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον σχῆμα ὑπελθών. διὸ καὶ πολλάκις τὸ τῆ θεατῆ, καὶ ἰδιώτης τὸ τῆ βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἴ τις τῆς μὲν παθοῦσι ζῆ, τῆ δ' ταῦτα νεκρώσαντος τὰ ὅπλα φορεῖ, ἴσως τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια πεπλέκουσι σχήματα, οἷς ἐπιγελᾶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀριθμίοις ἅμα σχημάτων τὰ σχήματα. Qod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκριταὶ, ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς, Ἀγαμέμνονες ἔκαστος αὐτῶν ἢ Κλέωνες, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν. ἔξω δὲ πύλης, ἢ Ἀνεξάνδρου, ἀποδύσθωσι τὰ σχήματα, γίγνονται ὑποκριταὶ τραγῳδοῦντες, ἐκπίπτοντες, καὶ συκοφάνται, εἴποτε καὶ μαστιγίαι, ὡς ἂν τῷ θεατῇ δοκῇ & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κρότησαι· μᾶλλον δὲ καὶ τότε παρὰ πᾶσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τῶν φαινομένων, τίς ἂν τίνα ὑποκρίνηται· πλὴν ἀλλὰ τῷ θεατῇ λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀναλαμπήσεται. qod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qi & *Chrysost. orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῶν ἀληθῶς ἔδει δοκεῖ βασιλεύς, ἢ τύραννος ἢ θεός; καὶ τοι ταῦτα πάντα καλοῦνται, καὶ ὀνόματα μόνον ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σχήματα, καὶ στολάς· καὶ κελεύσει πολλά, ὡς ἐκεῖνοι· τῷ δὲ πνεύματος συμπεπλεύκασι· ἀνάπαυσιν τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam *basileuein didaskein*, alios *artem regendi edoctures* se profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τις τῆς πόλεως δυνατώτατος ἐν εἴη τὰ τε πράττειν, καὶ λέγειν.) οἳ οὐκ ὄντως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴασιν, *cùm ipsi inscrim nec vivere, nedum regnare nôrint.* Qin & qod Petrus Apost. *ep.* 2. c. 2. v. 19. de Pseudonymis doctoribus; ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam quidem penes se habebant; & eò minus, qò plus habere se opinabantur. qod rex sapientissimus monuit, *Prov.* c. 26. v. 12. ὅσοι γὰρ ἐν ἀμαθείᾳ ὄντες, πεδῶν σοφοὶ ἦ, ὅτοι πολὺ εἰσιν ἀθλιώτεροι τοῦ ἄλλων ἁπάντων· καὶ δὴ τοιοῦτο τὸ τῶν σοφιστῶν γένος. Dio. *orat.* 10. tales erant, talésque faciebant illos, qi in disciplinam eis sese dabant. vide *ad l.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *bomunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπεια, *humana*

Μυξῶν μεσά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cas. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαβαὶ μύξῃ, σεῖ τῶν καμπαζόντων καὶ μεγαλαυχούντων, usurpatum; Svid. de qo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξῃ est μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κορύζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξῃ, ἀλαζών. itaque *arrogantiæ* ac *fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεστὸν ὄντα πύρου *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, pleni! qanqam σεμνοπρέπεια, qod seqitur horsum spectare videatur. Cæterùm habere locum hîc posit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, qo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης μεστοὶ, fatui stupidique dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅτι τυ, inqit, σὲ κορυζῶντα ἀφεροῖτο. καὶ οὐκ ἀπομύττει πρόσθιον. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannus Lucianus: Καίτοι ἀνὸς τὸ ἀναίσθητον τοῦτο θηρίδιον, ὅς σε παίσει μυρίαις πληγαῖς, πλὴν πολλοῦ γε ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Idémque in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς πλὴν ῥίνα τεθέσθαι. Et in *Philopseud.* Εἰ μὴ πάνυ πλὴν ῥίνα κορύζης μεστὸς εἶην. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. c. 21. dixit; κορύζης μεστὸς εἰς πλὴν χολὴν εἰσέρχεται, μᾶλλον πλὴν ἰσχίαν μαδησόμενος. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. 4. —*homo es,*

Qui me emunxisti mucidum, minimi preti.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanqam de homuncione, cui *mucoris plenum nasus*, qique *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Festus.

Blennos stultos esse Plavtus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *bleunus* corruptè legitur;

Deblaterat blennus. ——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, qâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsque officere censeatur, indè natum; ut sicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *ferm lib.* 1. *sat.* 4. pro actis ingenii, exactique judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, qod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóqe in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eodémqe ipse. Respexerit avtem forsan Marcus ad illud Epicteti, qi *dissert. l.* 3. c. 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γίνεται, ἄλλο δ' οὐδέν.

Τί ποτε ποίησον, ὦ ἄνθρωπε, σὺ φύσις ἀπαιτεῖ] Post τί ποτε distinguit Interpres Anglicanus, & erotematicè legit, *ἄ ποτε; O homo, quid negotii facessis tibi?* Xylandrum forsan secutus, qi sic prior reddidit; *Quid faciendum? quod nunc natura poscit, eò contende*, &c. Verùm contextûs series ista vix admittit, & distinctiones à Xyl. ipso in contextu positæ respuunt omnino. Verte itaque, *Facias tandem, ô homo, eorum aliquid, quæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *supr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 12, 33. nè eadem identidem apposita denuo navseam pariant.

Μὴ ἀπελπίσῃ τις ἀνθρώπου] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. c. 24. Μόνον μὴ παρεδὸς αὐτὸν μηδ' ἀπελπίσῃ ἐπ' αὐτῷ· ἀλλ' ἔχε ὅπως ἔσται· πᾶν μαθεῖν ἀνθρώπου, ἀρχὴ αὐτὸν ὑπολαβεῖν καὶ ἐνδεικνύειν. Senec. *epist.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci sciant, licèt nemo videat.* Et, *epist.* 123. *nihil ad rem pertinet, quàm multi æquitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indoct.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικός, ἃ ζητεῖ μύρτους, ἀλλὰ κατέβαλε τὸ ἡδύ, κἂν κρύφα κατατρώγῃ τὸν πόδα· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὅλον τὸν φιλοῦντα, καὶ φιλόσοφον σωφρονεῖν διὰ τὴν πρόξενον τῆς ἀρετῆς καὶ χαλινὸν, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σωφρονεῖν μέχρι φθορᾶς, ἐπαινοῦντος καὶ ἀκροωμένου μόνου. ὥσπερ ἂν ὁ κυβερνήτου ὄντος τοῦ διαπαιδᾶσθαι, καὶ βοᾶν, θάλασσα, διοργίζεσθαι, πάντα πεπυρακτῶσθαι, ὕστις ὁ πλέων ἢ χαλκὸν καὶ ἀσκεῖον, εἶτα τοῦτο ἀπολωλεκὼς, καὶ φορτίον πολυτελῶς, οὐκ ἂν δύνη ἔξω βλέπων εἰπεῖν, ἀφεὶς δόξαν ἀνεμώδη, ὅπου ἡ τῆς ἀρετῆς γαλήνη θεατής, οὐχ ὑπαρ, ἀλλ' ὄναρ αὐτῆς ἐν ὕπνοις καὶ σκιαῖς ἐφαπτόμενος, οὐδ' ὅσον ζωγράφημα περιῤῥεόντος ἐπὶ βάθος τὸ πεπλασμένον. qemadmodum autem Plut. ab amantibus iconem traxit; sic Aristid. ex Exem. à sitientibus. ὥσπερ οἱ διψῶντες σιωπῇ πίνουσι. qod & Dio Prus. *orat.* 27. Οἱ διψῶντες οὐδενὸς ἄλλου δέονται ἢ ὕδατος ἐμπλησθῆναι ὑπὸ χρηστοῦ τινὸς, πίνουσι ἐπαύσαντο ἐμπλησθέντες ὑγροῦ, καὶ τὸ διψῆν ἀποβεβλήκασιν, ἡνυχῇ ἀπαλλάττονται, ὥστε κορέσαντες, ὥστε εἰπόντες τι. vide Epictet. *l.* 3. c. 12. *ad l.* 1. § 7. qi & istos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis aucupes avidos, scenicis confert; qi nisi turbâ inspectante non canunt, non aguut. *l.* 3. c. 14. Ὡς οἱ κακοὶ ὑποκριτὴς μόνοι ἄρτοι ἐν θεάτροις, ἀλλὰ μὴ πολλῶν. ubi, *malè Tragœdi*, Vossius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanquam in Platonis politia, non tanquam in Romuli fœce, sententiam.* Qód Plutarchus in Phocione sic reddit, ὅτι ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ ἐν τῷ Ῥωμύλου πολιτεύεσθαι χαλεπόν. Plato quæ quam finxit politiæ ideam, nusquam unquam reperta est, aut repertam usquam unquam iri spes est. Theodoret. *therapeut. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος πόλιν ἐνόμισε ξυνέχειαν καὶ ἑνότητα τὴν ἀνθρώπων ἁπάντων πολιτείαν, ὡς ξένον, ὡς ἀσύμφυτον, ὡς χωριστὸν, οὐχ Ἕλληνα, ὡς βάρβαρον, ὡς δοῦλον, οὐκ ἐλεύθερον, οὐκ ἄρρενα, ὡς γυναῖκα, ὡς νέον, ὡς πρεσβύτην, ὡς λόγοις ἐστεφανωμένον, ὡς λόγων ἀμύητον, καὶ τὰς διαίτας τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnosoph. l.* 11. Ἔστιν ὃν ὁ Πλάτων μὴ τοῖς ὅπου ἀνθρώποις γράψαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ἐν αὐτῷ διαλεγομένοις· ὅτι καὶ ζητοῦσι τοὺς χρησμοὺς· ἐγὼ δ' ἂν, εἰ φύσιν λέγων, ταῦτα καὶ φύσειν, καὶ μὴ ταῦτα ποιεῖν τοῖς εὐχομένοις, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ ἐπιχειροῦσιν ἀντιχειροῦσι. qæ postrema eruditus interpres minimè assecutus est. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impossibilia sæpe optant sibi, sed eos, qi res perfici possibiles suscipiunt, ac moliuntur.* Quanam iniqior forsan hoc nomine Platoni æque aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non solus tamen is) qi *in Julian. invectt. 1.* Πῶς δὲ δικαίως ἄξιον τοῦτον, ὃς λόγῳ πλείστου πόλεις ἤρξεις συζῆναι καὶ δυναμένοις; Non possum autem eruditio interpreti Anglic assentiri, qi ista cum sequentibus tanquam ex altera persona à Marco prolata existimat. Sunt enim Marci ipsius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod est naturæ ipsius consentaneum agendum & conandum, quantum in se est: monentisque simul animum nè desponderet, etiamsi non possit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ spes detur, aut eam hominum *in* bono promovendo conspirationem experiri, *qæ in* ea, quam Plato sibi finxit, republica expectari poterit; sed successibus etiam leviusculis & proclivibus pertexigis contentus agat, pergátque nihilominus in instituto. qod idem & de se, profectúque suo, cuique svadere conatur, *l.* 7. § 9.

Ὡς ὁ μεγάλου τοῦ δεῖ] Non est parum, inqit, si vel parum studio tuo profuisse poteris, in tam ampla validáque hominum morúmque corruptela; si vel supprimere fuitem valeas, qod corrigere non datur. Siquidem dogmata venerèis animi medullis infixa, invis de pulmonibus revellere prorsus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen nisi fiat, nihil liberè ac lubenter, sed servo focatóque affectu peragitur, qicqid à talibus præstatur. Malè itaq; cepit accepitque Xyl. dum legit Δόξαν γὰρ αὐτῆς τις φιλεῖ; vertitque, *Mutas aliqis illorum suum placitum?* sed & Xylandri vestigiis insistens Anglus, cùm τὸ illud sit ἐφυμνητικὸν. *Ecqis enim dogma, sive judicium, illorum mutaverit?* Senec. *de ira l.* 2. c. 10. *Nunqid ille cujus navigium nullam, undiq; humanis compagibus, aquam trahit, navis ipsique navigio insistitur? Occurrit ponti, & alteram exhibit undam, aliam agere, manifesta furoris pericula-*

dit,

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut deſinant, ſed nè vincant.

Δυλεία ψευόντων καὶ πειθοῖ φερομένων] Hoc eſt quod unico verbo Hebræi שחש i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal.* 18. *v.* 44, --46. *Populus priùs ignotus mihi, ignarúsque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis coberrſcunt.* & *Pſal.* 66. *v.* 3.) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui.* & *Pſal.* 81. *v.* 16. *Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c.* 33. *v.* 5. in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v.* 29. *Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ δημόσιον τὸν Φληρέα] Vide *ad l.* 8. § 25. Hunc avtem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regîmen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt, qæ tamen havd longo pòſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l.* 5. & Diodor. Sicul. *l.* 18. ſed & Cicer. *de offic. l.* 1.

Εἰ ἔιδον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε] Vide *l.* 8. § 3.

Οὐδεὶς με καλαχέχρικε μωμέδς] Vide *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 58.

Ἁπλῶν ὄζι καὶ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & qæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἡ μὴ τύφου τινὸς σεμνότης. Philo *in Flaccum*: Ἃ ὃ λαμπρυνόμεναν καὶ βασιλικὴν ἐδήλου φύσιν, μὴ πλείονι παῤῥησίας ἐπιδείκνυτο ὄγκῳ, σεμνότερον ἢ γεν αὐτὸν ἄρχοντ ὃ λυσιτελέσαντον ὁ τύφος. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l.* 16. *Inſidebat aureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúſque fauſtis vocibus appellatus, vocum litorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis non cùm rota concuteres nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans eſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l.* 21.

§ 30. Ἄνωθεν ἐπιθεωρεῖν] Vide *l.* 7. § 48. Eſt avtem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὀνοσκοπῦλα; ea de cavſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλῆτον. ſed ſeqentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν γαλιώαις.

Ἐπινόει ὃ καὶ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l.* 7. § 49. Hoc avtem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλῳ ζώντων, ἡ ἱστεία καὶ σάλπιγξ πεμπομένη, τὰ γεγραμμένα, τοὺ πάλαι τεθνεῶτας ὃς ἔτι σημάντων ἐξαναστῶσα, καὶ ὑπ' ὄψιν τιθεῖσα τῆς βιωμένοις. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, qàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmqe noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l.* 4. § 3. τὸ χάος, ſed & *l.* 6. § 18.

Ὅσοι μὲν ἐδὲ ὀνομά σου] vide Boëth. *conſol. l.* 2. *c.* 7. *ad l.* 4. § 3. vide & *l.* 8. § 21.

Τάχιστα ἐπιλήσονται] vide *ibid.* & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 19.

Τάχιστα ἀφέξουσι] vide *l.* 4. § 3. τὸ ἐυμετάβολον.

Οὔτε ἡ μνήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν. § 31. Ἀταραξίαι] Idem *l.* 7. § 54. & *ſuprà* § 6.

Καταλήγουσα ἐπ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *l.* 6. § 7, 50. & *l.* 7. § 73. & *infrà* § 42. καταληκτικῶς δηδόναι.

§ 32. Ὅλα ἐπὶ τῇ ὑπολήψει κείμενα] vide *ad l.* 8. § 40, 47.

Καὶ πολλὴ εὐρυχωρίαν περιποίησεις ἤδη σαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον περιεληφέναι τῇ γνώμῃ] Iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris liqidò poſtulat. Meliùs Angl. à ſeqentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ' περιποίησεις ἤδη σαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον περιεληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l.* 6. à Marco lavdatum *l.* 7. § 35.

Πολλὴ εὐρυχωρίαν] *qaſi ex anguſtiis educere te poteris, & in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ.* 18. *v.* 20. *Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal.* 31. *v.* 9. *Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente, ſive, in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωρία. *ad Rom. c.* 2. *v.* 9. θλῖψις καὶ στενοχωρία. Epict. *l.* 1.

ο. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου δὲ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι ἑαυτοῦ θλίβοντος, ἑαυτοῦ στενοχωροῦντος· τυτέστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atqe hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, utì Epictetus idem, sed sensu pavlò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον περιεληλυθέναι τῇ γνώμῃ] qod ævum animo percurrere, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ὑπὸ τοῦ τῆς ῥιπίσεως] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, qod sine termino sejitur; & parum est, qicqid finitur. Longum qippe nobis videri non debet, qod cursu sui temporis tendit ut non sit: qod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua qæ differunt, impellunt. atqe unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ταχέως φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, qódqe est, qódqe erit, morte damnatum est. Omnes qæ usqam rerum potiuntur urbes, qæqe alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliqando qæretur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia páxqe ad inertiam versa consumet, &, magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio abscondet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. qid est ergò qare indigner, aut deleam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἐφ' ἡμέρας ἀποθανών] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excederemus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, qæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postqam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usqe ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Qòd tam diu vixeras, qid Adæ profuisset, si hodie moreretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? qantum est in hac vita, qod crit aliqando finitum? qicqid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usqe ad hoc tempus, in qo sumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, qàm breve fuerit videmus. Ponamus enim qemlibet hominem à primo die mundi conditum, usqe ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, qam qasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémqe deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò causas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, qæ magis apparet reficientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Causam hujus rei qæris? qicqid temporis transiit, eodem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & alioqi non possunt longa intervalla esse in qæ re; qæ tota brevis est.* Idémqe *ep.* 99. *Omnes qantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ἃ φιλοῦσι] qæ amant. Xyl. imò, propter qæ amant, alios scil. atqe ità Cas. at Lugd. χαλῶσι. qasi mens esset, *propter qæ succensent aliis.* qod χαλῶνται potiùs diceretur.

Γυμνὰ νόμιζε τὰ ψυχάρια αὐτῶν] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62: Senec. *ep.* 47. (qam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11) *Qemadmodum stultus est, qi emturus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, qæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ὅτε γὰρ ἵππου ἐνυνὶς κρίνοιτ' ἄν, ὁ πολυτελῆ σκεύη ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ὅτε ἀνὴρ σπουδαῖος, ὁ πολύτιμον ἵππον κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. qod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *melis. l.* 1. *c.* 31. Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equm aurei freni.* Et *epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc qoqe natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaqe ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equm emturus, solvi jubes stratum, detrebis vestimenta venalibus, nè qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displiceat, aliqo lenocinio absondunt. itaqe ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum juberes & ipsum tibi corpus extendi. Vides illum Scythia, Sarmatiæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totumque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone pecuniam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes coloris? quid ista vehicula cælata?

-instrati ostro alipedes, pictisque tapetis;
Aureaque pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulam. Idem ep. 87. quod Flaccus, *serm. l. 1. sat. 2.*

Regibus hic mos est ubi equos mercantur, opertos
Inficiunt: nè si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcræ clunes, breve quòd caput, ardua cervix.
Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæâ cacior, illa
Quæ mala sunt spectes.—

* Ità Lipſ. * apertos

opertos, vulg. perperam.

qæ verè mala, qæ mentis mala; hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 7. orat. 2.* τί πολ' ὄζει ἵππου ἀρετή; ἄρα τὸ χρυσῆν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τελαμῶνας τοιούτους, καὶ στρωμάτων ἁπαλῶν ἐκ σηρικῶν νημάτων συγκειμένων, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπάστους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλουσίαν χρυσοῦς χαλινοὺς συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρόμικὸν ἔστι, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὔρυθμα, καὶ ὅπλας ἔχειν ἵππου ὡραίους ὑμναίῳ, καὶ ἀνδρείαν κεκλῆσθαι τοῦτο ἐν ἀποδημίαις μακραῖς, τοῦτο ἐν πολέμοις ἁρμόζουσαν, καὶ δύναται καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλῶν φαίνεσθαι τῶν παρασήματος, καὶ τρέπης ὑμοῦσθαι σαίζειν τὸν ἀναβάτην; οὐκ εὐδηλον ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετὴ, οὐκ ἐκείνου; τί δὲ, ὄνων καὶ ἡμιόνων ποίαν φαίης ἀρετὴν ἔσ; ἢ τὸ δύνασθαι μετ' εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ ῥᾳδίως τὰς ὁδοὺς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν σερρότητι πέτρας μιμουμένους; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς προκείμενα σωληνεῖν τι σοὶ τοῦτο οἰκείαν ἀρετὴν αὐτοῦ φήσομεν; ἀδαμῶς. ἄμπελον δὲ ποίαν θαυμασόμεθα; τὴν τοῖς φύλλοις κομῶσαν, ἢ τοῖς κλήμασιν, ἢ τὴν τοῦ καρποῦ βεβρομένην; ποίαν δ' ἀρετὴν ἐλαίας εἶναι φαμὲν ὅταν μεγάλους ἔχῃ τοὺς κλάδους καὶ πολλοὺς τοὺς ἀπὸ τῆς φύλλων κόμης, ἢ ὅτι τὸν οἰκεῖον καρπὸν δαψιλῆ καὶ παντοχῆ διεσπαρμένον ἐμφαίνει; ὥστε δὴ καὶ ὅτι τῆς ἀνθρώπων ποιεῖται. διακεκινημένην τοῦτο ἀρετὴν τοῦ τῆς ἀνθρώπου, καὶ βλάβην ἔστ' ἐκείνου νομίσομεν, τοῦ αὐτῆς λυμαινομένου· τί ἂν ὄζειν ἀρετὴ ἀνθρώπου; χρήματα, ἵνα πενίαν φύσεως· ὑγιὲς σώματος, ἵνα φοβηθῇς νόσον· ὑδὲ ἡ τῆς πολλῶν ὑποληψις, ἵνα ὑποίδῃς δόξαν πονηράν· ὑδὲ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἰκῇ, ἵνα φοβερὸς σοι γένηται ὁ θάνατος· ὑδὲ ἐλευθερία, ἵνα δουλείαν φύγῃς· ἀλλὰ ἡ τῆς ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib. 6. § 40.*

Ὅσον ἔπιστις] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, quòd *l. 11. § 17.* μεθ' ὅτου τύφου; *quanto cum fastu? & l. 12. § 27.* μετ' ὀήσεως. grande scil. ac grave quippiam, & quod magni faciendum sit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atqe hoc eſt quod Marcus *l. 10. § 13.* dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiiſque φρυάττεσθαι. Evripid. *Glavco*, referente Stob. *tom. 2. tit. 22.*

Βαρὺ τὸ φόρημ', ὅπου ἀνθρώπου κακοῦ.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ ὑδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep. 71. Quicquid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non perspicit mens hebes.* vide *lib. 7. § 18. 23, 25. & lib. 8. § 18.*

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l. 3. § 4.* ἀγαθὰ ἔστι πάντα.

Ὁ κατὰ πάντα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; ſed & in locum ſuum, unde excidit, reſtituo, legendo, κατὰ ὃν π.

Ἐν τοσούτοις θεοῖς] *inter tot Deos*, Atqi Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima universalis intellectu prædita. l. 4. § 40. & l. 6. § 14. & l. 9. § 8.* i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l. 4. § 18.* Ità diſertè Laërt. *l. 7. Zenon.* ſi Lipſii diſtinctionem *de Stoic. Physiolog. l. 1. c. 9.* Ambroſii Camald. verſionem ſequimur; ἓν τε ἔστι θεὸν καὶ νῦν, καὶ εἱμαρμένην, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſolicitetur, nihil video. ἓν τε ἔστι θεὸν, καὶ νῦν, &c. ſin moveatur, ἵνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, qem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μίσον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτοὺς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit.* eoſdem deridens) τηλίνους *fuſiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ καταπλαστοὺς, *tanqam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν ἐν αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæreſ. lib. 1. hæreſ. 5.* Deum aſſerit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μερίζουσι δὲ τὴν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς οὐσίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ὕλην, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l. 8. § 19. & l. 12. § 28.* vide & Athenag. *in legat. pro Chriſtian.*

Ἐξευρέθη] *reperta eſt, extitit.* ut *ſupr. § 8.*

§ 36. Τὸ σαπρὸν] Vide *ſupr. § 14. & l. 8. § 24.*

Γράσος] Ità *l. 8. § 37.* χάσος πᾶν τὸ πᾶν.

Πῶμα γῆς τὸ μάρμαρα] *nuclei terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(terræ tubera ſunt) πρὸ ὧν σωεχὴς ἡ ἀδιάσειστος πόλεμος. Theodor. Prodrom. *in providen.*

Εὕρημα κυνὸς ἡ σεβασὴ πορφύρα·
Ὁ μάρπαξ κύημα φαῦλον ὄρυξε·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς ὄπις ἐκ πτάνε ἡ ξύλων,
Ὀστῶν τε πλίθων, ἡ λίθων ἐξεσμένων.
Τῆς πτανός, γῆς ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τὴν γὴν δ' πιῶν, ἡ σέσων, ὐκ αἰσθάνῃ;

Auguſti hominis purpura, inventum eſt canis;
Libido, margarita, vilis oſtrei:
Summa eſt lapillis, quòd glabella ſaxa ſunt.
Ex calce, ligni, ſplendida ornatu domus,
Coctóque latere, foſſilique marmore eſt.
Calx nata terrâ, ligna, lapides terra ſunt.
An terram honorans, erubeſcere haud velis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χρυσὸς, ὁ ἄργυρος] f. ὁ χρ. [ἡ] ὁ ἄργυρος. *fæces* autem ſive *ſedimentum terræ* iſta vocat, qia inter liqandum ſubſidit, qod eſt puriſſimum metalli atqe pretioſiſſimum; qomodo in vino & urina ſolet τὸ ὑπόσημα, ſive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani theſavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Heſychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, πρυία, πρύξ. & Σκωρία, ἡ χαλκοῦ ἐν [τοῖς χυτοῖς] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum ſentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qi in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixiſſe ὑποσάθμιλα πάντων τὴν γῆν. qanqam nec hi ſoli. nam & Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμιλα οἰκεῖν. & Syneſ. *de provident. l.* 1. τὴν ὑποσάθμιλα τῆς ὄντως, mundi inferiora iſta appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philoſ. irriſ.* τὰ κατωμερῆ κάτω ὑποστάθλα ὕδωρ καὶ γῆν γῆνδε. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμη τινὶ παχεῖα ἐοικέναι, τῇ τῶν ὀλισθηρῶν ἡ ὀλισθηρὰν πόρων διὰ παχύτητα. de Cynico Julian *de cyniſm. orat.* 2. ἐκεῖνο τὸ χρυσίον ὐκ ἔστι χρυσίον, ἀλλ' ἡ φάμμος φάμμος, εἰ τοῖς ἀμοιβαῖς τις αὐτὰ ἐξετάζοι, καὶ τῆς ἀξίας αὐτῆς ἐπιτρέψειεν αὐτῷ πιμπλῆ γνώσαι· γῆν δὲ αὐτὰ δίδεν ἀμφότερα· τὸ ἀπανιώτερον δ' καὶ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων ἕνεκα δόξης ταῦτα καὶ ἀμαθίας νενόμικεν ἔργα. Qin & ideo poteſt metalla iſta γῆς ὑποσάθμια dixiſſe, qia in infimas terræ partes, qaſi demerſæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac ſedimenta ſubſidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo peſſimum.* & epiſt. 108. *graviſſimum qódqe turbidúmqe ſubſidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qaſi malè nobis committerentur, natura abſcondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi, qæ fuerant ima terrarum. vis ſcire, qàm falſus oculos tuos decipit fulgor? nihil eſt iſtis, qamdiu immerſa & involuta cœno ſuo jacent, fœdius; nihil obſcurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriuſqe materiæ, ad qas cupiditas noſtra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, iſtas defodit & merſit; &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium produturis, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hiſt. l.* 33. *præfat. Hæc ſummâ ſui parte tribuit, qæ proſunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demerſit.* Sed non altè ſatis, ſi Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Poſſum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs abſconderit, qòd non majus, qàm qod detrahi poſſet, pondus injecerit.* Idem denique *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris digniſſima, non ad hunc æſtimat ſplendorem, qò imperitorum verberani oculos: ſcit erui è cœno, ex qo illa ſecrevit cupiditas noſtra, & effodit.* In ſacris literis, divitiæ, qæ iſtis cumprimis conſtant, עֲכָמִים voce compoſita id eſt, *denſum lutum* ſive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. ſed & שְׁמָרִים i. e. *fæces*, ſive ὑποσάθμαι, ut Marcus iſtic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. ſi Druſio fides: *proverb. claſſ.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum eſſe ſuper fæces:* vel de ſecuritate ac fiducia, cum Piſcatore; vel de obſtinatione in malis, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἐδῶς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνεύματικὸν] *etiam qæ ſpiritu conſtant.* Xyl. *etiam vita tua.* Caſ. i. e. *anima*, qaſi πνεύμαπον legerit. τὸ πνεύματικὸν, eſt *formale*, ſive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, ſicut τῷ ὑλικῷ τὸ αἰσθητὸν, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè qod iſtic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὕλην καὶ αἴτιον dixit. & ibid. § 18. αἴτιον καὶ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* ſunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα καὶ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & ſpiritus ipſe ſive anima juxta Stoicos conflatur, in ſe invicem tranſmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλλως τῷ ἀθλίῳ βίῳ καὶ γογγυσμῷ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ παίγνια εἰς τὸ κλαίειν ἱκανά. Apoſt. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Iſraëlitis loqitur in eremo ſubinde ex occaſione qavis murmurantibus.

Πιθηκισμῷ] *imitationis.* Xyl. *diſſimulationis* Caſ. at Svidæ πιθηκισμοὶ ſunt ἀπάται καὶ κολακεύματα. (apud qem pro μενικᾶς, μα νικᾶς leg.) ex Ariſtoph. in *Equit.* ubi Cleon. adverſario ſuo;

Ὅσοι μοι πάλαι, ὅσοις πιθηκισμοῖς με ἐξεπαίνεις

& mox: Ἀλλ' ὐχ ὑφαλεῖς με θωπίαις.—

Et.

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἰδὼν, ὑπό τι μικρὸν ὑπθήκισα·

pavlulum adulatus sum. Verùm Marco πιθηκίζειν videtur esse *simiarum more*, qæ gesticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. quod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν πιθήκοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.---

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. habes *supr. ad l. 9. § 3.* siqidem simia risûs lusûsqe solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὃ δύνασ᾽ τῷ οἰκίαν φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ἢ δὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ἢ δὲ ἀρᾶν τῷ γῆν, ὡς οἱ βόες· ὕδειν ἓν φέρει καὶ βωμολοχίαν, καὶ παιδιᾶς ἀνέχεται, γέλωτ᾽ ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c. 35.* qod idem totidem ferè verbis habetur & *dissert. l. 3. c. 15.* ταῦτα πάντα ὑπεκφάμενος, ἔρχ᾽ ὀπὶ τὸ ἀθλεῖν· εἰ δὲ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναγραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παίζεις, παίζει, νῦν δ᾽ αὐλητὰς, νῦν δ᾽ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ὕτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δ᾽ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος, ὅλη δ᾽ τῇ ψυχῇ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ὡς πίθηκος, πᾶσαν φαίαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ᾽ ἀπαρέσκει. verùm qid est hoc vago & desultorio vitæ instituto nugaciu? vide *l. 4. § 16.* Idem *l. 2. c. 4.* de philosophiam professo, sed vitæ inqinatissimæ homuncione: Ἀρχιδήμου τίνων ναῶν, μοιχὸς ἴδη, καὶ ἅπτος, καὶ αὖτὶ ἀνθρώπου λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰρ διαφέρει; Diogenes *epist. 17.* cujus initium, an inscriptio, cùm interciderit, ità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις ὁμιλεῖν.] ὑπάρχει δὲ τοῦτ᾽ ὑμῖν, κἂν ἐγὼ μὴ λέγω, ὄντες γὰρ τοῖς μὲν ὄψεσιν ἄνθρωποι, ταῖς δ᾽ ψυχαῖς πίθηκοι, θεσπιεσιδαίμονες πάντα, γινώσκετε δ᾽ οὐδέν. reliqà ferè totâ epistolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τούτων χαυνόν] *ad l. 7. § 1.*

Τί σε ἐξίστησι] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obstupescis?* Cas. Malim, *qid te percellit?* sive *de mentis statu dimovet?*

Ἀλλὰ καὶ θεοὺς τοὺς θεοὺς ἤδη ποτὲ ἁπλουστέρους καὶ χρηστοτέρους γένε] *Quin & jam erga deos simplicior & melior es factus.* Xyl. qasi ἐγένου legeretur. at Lugd. γοῦν. rectè. qem & Cas. secutus est, *esto jam tandem erga Deos simpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l. 3. § 7. & l. 6. § 23. & l. 12. § 35.* potest avtem hæc clavsula fuisse à prægressis sejuncta; & hoc velle, opera naturæ lustres breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem visurus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr. § 4. & 20.*

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς νοερᾶς πάντα] vide *l. 6. § 36.*

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l. 4. § 40.*

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l. 5. § 8.*

Τί ἓν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρσαι, ὑποκείνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Qid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θηείωσαι, qod in periocha seqenti infertum sensum facit exsensum, illùc esse retrahendum. & est prorsus. sed τεθηείωσαι leg. & me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. Ac Cas. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò spectantia) *Dicis parti illi ratione præditæ, mortua es, corrupta apprehendit te? num & hæc excrementa egeris? num pecudum ritu depascitur?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθείρεσθαι vult eâ esse *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat: qum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσθαι dicatur Marco *supr. § 2.* vult legi, ὑποκρίνει, βόσκει; (nam τῷ σωαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ἐρώτημα. vult deniqe τὸ ὑποκρίνεσθαι illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. avtem aliter ista interstingvit. siqidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit. tanqam si scriptum esset, τί ἓν ταράσσῃ τῷ ἡγεμονικῷ; *Qid menti tuâ conturbaris?* indè avtumat & ipse novam seqi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τεθεώρηκα· ἔφθαρσαι, ὑποκρίνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, sive, *in contemplatione versatum te: verùm corruptus es, simulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποκρίνεσθαι certè istic *histrionem agere* mihi significare videtur; eo sensu nimirum qo ex carmine Petron. Joan. Sarisber. dixit, *policrat. l. 1. c. 8. totum ferè mundum histrionicam exercere.* qanqam nec spreverim ipse prorsus, qod Cas. subindicat, ut ὑποκρίνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magis qia Marcus ipse *l. 6. § 14.* τίμιον, inqit, ἔστε τὸ συναγελάζεσθαι, ἔστε τὸ σχίζεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ὑποκρίνεσθαι τὰ σκευωρήματα τῆς τροφῆς. qod avtem τεθηείωσαι dicit, Epictetus forsan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l. 1. c. 5.* ἐκτέτμηται τὸ αἰδήμον αὐτῶν, καὶ ἐκπεφλικόν· καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ὑποτέτμηται, ἀλλ᾽ ὑποτεθηείωται. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθηειῶσθαι τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, qod Crantori τεθηειῶσθαι τὸν ψυχὸν, in illis, τεθηειῶσθαι γὰρ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα πεπᾶσαν, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν. Verùm locus insigniter depravatus videtur. Nec certi qid statuere avsim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θηείωσαι huc retrahendo consentit: periodum totum sic concinnandam censet. Τί ἓν ταράσσῃ; μῶν τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρσαι, ὑποκρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκει, θηείωσαι; *numqid ἡγεμονικῷ tuo dicis; qòd mortuum est, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud simulat, qòd congregetur, pascat,*

&c

& efficietur. vel ſic etiam, Τί ἂν παρέφην; τί λέγεις; τῷ ἡγεμονικῷ τέθνηκας, ἐξάρσου, &c. *an τῷ ἡγεμονικῷ mortuum es, corruptus es?* &c. hæc omnia non ſunt τῷ ἡγεμονικῷ, ac divinæ particulæ, quæ nobis inſita eſt, ſed brutæ materiæ.

§ 40. Ἦτε ἐστὶν δωσοῦσι θεοί, ἢ δυνήσεται δωσοῦναι] *Aut nihil omnino pro nobis Dei poſſunt, aut animi diſtractiones & intemperies ſopire & lenire poſſunt.* M. Caſ. qi ſloco τῷ δυνήσεται qid legerit ignoro. Ego Xylandrum ſeqor hìc furcillantem prorſus. Vide ad periochæ præcedentis clavſulam. *Vel nihil*, inqit, *poſſunt dii, vel poſſunt aliqid.* Seqentia liqidò comprobant. Annot. Lugd. ἢτι δύνασθαι δωσοῦναι. qod idem valet.

Μᾶλλον τῷ μὴ παρεῖσαί τι τέτων, ἢ τῷ παρεῖναι] *Cur non magìs etiam petis, ut dens tibi nè qid horum metuas, aut expetas, neqe magìs doleas, ſi abſit, qàm ſi adſit?* Xyl. Ego malim. τὸ μὴ π. τ. τ. ἢ τῷ π. *Cur non hoc potiùs poſcis, nè iſtorum aliqid metuas, aut nè iſtorum aliqid cupias, qàm nè iſtorum aliqid abſit, vel adſit tibi.* in verſionem ſuam Caſ. utrumqe admiſit. Hoc eſt qod Diogenes olim in parentibus notabat. ὁπὶ τῷ μὲν γράφῃς, τοῖς θεοῖς εὔχῃ· πρὸ ἢ τῷ πλάτος ἐκβῇ, ἢ δέκα. *Filium*, inqit, *ut habeatis, victimâ cæſâ deos poſcitis: verùm de hoc, qalis futurus ſit, parum penſi habetis; nec ut bonus, probúsqe evadat, Deis ſupplices eſtis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inqit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; at cur non potiùs oratis, ut nihil vos iſtiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè expetas, qàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, qàm ut id qod metuis nè eveniat? illud enim, non iſtud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπε ὢν μηδέποτε τῷ ἀλυπίαν
Αἰτῇ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè poſce homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æqanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abludit reprehenſio apud Petronium Evmolpiana illa; *Qìs unqam venit in templum & votum fecit, ſi ad eloqentiam perveniſſet? qìs, ſi Philoſophiæ fontem inveniſſet? ac nè bonam qidem mentem, aut bonam valetudinem petunt; ſed ſtatim atqe limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, ſi propinqum divitem extulerit, alius ſi theſaurum effoderit, alius ſi ad trecenties HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Pruſ. *orat.* 16. Τοσέτων ὄν δυσκόλων ὄντων ὑπὸ τῷ σώματος ἀρχομένους τί δεῖ παρεσκευάζειν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκφυγεῖν τέτων αἰσθανόμενον καὶ ῥᾳδίως ἐνδιδόντα, μὴ κακοδαιμονίσαντα ἀπάντων τῶν προσδοκωμένων τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ τέτο, μηδὲ τέτο συμβῇ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὁμίχλῃ πορεύοιτο, σκέπασμα μὴ ἔχων μηδὲν, εὔχοιτο ἢ μόνον, ἵνα σφαλερῶς ἢ σαλευγῶς διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, ἀντὶ τῷ τοῖς ὕπνοις παρεσκευάσθαι, καὶ τὸ παρεσπόνδον δέχεσθαι καλῶς, εὔχοιτο μηδὲν ἅψασθαι κυμάτων καὶ πλῶν ναῦν ἡδέως.

Καὶ εἰς ταῦτα συνεργεῖν] Stoicos hìc Plut. conſtrictos tenere ſe avtumat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Ἔτερος ὁ θεὸς, inqit, ἀρετὴν ὑ δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετόν ὅτι πλεῖστον δὲ καὶ ὑγίειαν χωρὶς ἀρετῆς δίδωσιν, ὥς ἔν γε συμβόλοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τυτέστι βλαβερῶς καὶ αἰσχρῶς καὶ ὀλεθρίως· καί τοι εἰ μὴ δωσάμενοι τὴν ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοὶ, ὥκ εἰσι χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ ἢ μὴ δωσαμένοις ποιεῖν ἀγαθὸς, ὥδὲ ὠφελεῖν δωσάμενος, μηδενὸς ἧσσ' ἄλλων ὄντος ἀγαθῦ, μηδὲ ὠφελίμε.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν] Ità *l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἦν τότο.

Οὐ χρεῖσσον χεῖρας τοῖς ὀπί σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἔστα λέγωμεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χεῖρας ὥκ ἔχεις; ὥκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεός; ἔυχε νυῖ καθήμενος, ὅπως αἱ μυξαί σε μὴ ῥέωσιν· ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ ἐξκάλει. τί ἔν; ἐνταῦθά σοι ὑδὲν δέδωκεν; ὁ Ἑρμῆς σοι καρτερίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν; πηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἵνα ζητῇς τὸν ἀπομύξοντα; Objurgat hoc nomine Græcos Demoſthenes *Philip.* 3. Ταῦτ' ὀργίζεται οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν οἱ τῶν κάλλιστα, ἐμοὶ γε δοκῦσι θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτὸς ἕκαστοι γράφειν· κωλύειν ἢ ὑδεὶς ἐπιχειρῶν. Xenoph. *Pæd. l.* 1. Ὡς ὑδὲ θέμις εἶη αἰτεῖσθαι παρὰ τῷ θεῶν, ἵνα ἱππεύειν μὴ μανθάνοντα, ἱππομαχῆσαι νικᾶν· ἵνα μὴ ὁπλομαχίας τυχεῖν, τυχεῖν τῷ ὁπλομάχον τυχεῖν· ἵνα μὴ ὁπλομάχος κυβερνᾶν, σώζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντα, ὑδὲ μὴ ἀσκήσαντά γε αὐτὸν, εὐχεσθαι καλὸν αὐτοῖς εἶναι φῶτα· ὑδὲ μὲν φυλαττομένῳ γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι παρὰ τῷ τῷ θεῶν δεομένῳ πάντα τὰ τοιαῦτα ἴσθι· τὸν ἢ ἀθέμιτα εὐχομένῳ ὁμοίως εἰκὸς παρὰ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἀφαιρεῖσθαι τὸν παράφορα δοκοῦντα. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanſciſcenda; & peritiæ actio inſuper adjicienda. neqe enim nandi peritiſſimus etiam in navfragio artis ope incolumis futurus eſt, ſi brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus ferendum ſeſe permiſerit. Ariſtides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τὸν θεὸν ἐνοχλεῖν, αὐτὸν ἢ μὴ βλέπειν προσῆκεν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἦν δοκεῖ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. caſtit. c.* 12. *Tantâ ſollicitudine petere audebis, qod in te poſitum recuſabis?*

Ἡ διαφορὰ πρὸς τὰ μὴ ἐπί σοι] *qàm de eis, qæ non ſunt in tua manu poſita. ſollicitum eſſe.* Xyl. *Ea, qæ in tua poteſtate non ſunt ſita, affectare,* Caſ. Malim, *ad ea cum animi qodam cruciatu & diſtractione ferri, & qaſi differri.* vide ſupr. § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum ſervitute*, i. e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. ἡ δουλεία πίσων. &

& *suprà* § 27. δυλεία γενόντων. Sic nimirum ſervi & mancipia fiunt, ſúntque revera earum rerum, qas tanta cum anxietate reqirunt, & qibus ὕτως φροντιδῶσιν, ut Marcus noſter, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 10.

Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
Tortum digna ſequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc eſt qod Seneca *epiſt.* 8. ex perſona fortunæ munera enixè anxiéqe avcupantium. *Hoc miſerrimi fallimur: habere, nos putamus; habemur.* i. e. putamus res eſſe in noſtra poteſtate; cùm nos potiùs in illarum poteſtate ſimus; dum illarum ſervi & qaſi mancipia ſumus.

Καὶ εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν ὁι θεοὶ συλλαμβάνουσιν] Avg. *de grat. Chriſt. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, qod ad noſtram pertinet poteſtatem, ſi Deus non adjuvat voluntatem? & de pecc. merit. & remiſſ. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, qod in poteſtate ſic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento?* Τῷ γὰρ ὅτι, ὃ ἐξ αὐτῆ τις ἔχει, πλειόνος ὄντι καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβάνων. Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 17. συλλήψεις θείων ῥοιζήσεως. Sed diſertiùs pavlò Marco Pavlus noſter *ad Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *viciſſim auxiliatur*; qaſi mutuas confert operas. Ità & nos Deo σωεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus σωεργεῖ Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apoſt. de ſe *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ *quaqam non tam ego*; vel, *non ſolus ego* (qomodo *ad Gal. c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δ', οὐκέτι ἐγὼ, qaqam de loci iſtius interpunctione ambigi meritò poteſt) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei ſola, nec ipſe ſolus; ſed ipſe cum gratia, gratia cum ipſo eſt cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb.* Ità *nec gratiæ divinæ qam agnoſcit, ingratus, nec ope fretus divinâ, exitit otioſus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam ſuam contribuit.* Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί.
Dii ſuas labore dotes eſſe venales volunt. Grot.
Καὶ τ' ἐργαζόμενον πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν·
Τῷ δὴ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὃς κεν ἀεργός.
Ipſi ſudantem & clementiùs aſpiciunt Dii:
Ignavum oderunt pariter ſuperique hominéſque.

Heſiod. *oper. l.* 1. Sed & Æſchyl. *Perſ.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, χ' ὧ θεὸς συνεσπέται.
Qð qis ultrò properat, illuc adjuvat curſum Deus.

Idémqe. Φιλεῖ γὰρ τῷ κάμοντι συναρδεῖν θεός.
Habet laborans collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' αὖ πονοῦντι καὶ θεὸς συλλαμβάνει.
Adeſſe gaudet, ſed laboranti, Deus.

qod Evripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *ſtrom. l.* 6. & poſt Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Evrip. *Hippolyto*, hic ex *Eſtimeno* (ſive ut Grotius avtumat ex *Clymene*) eſſe vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non eſt ſocia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα προφέροντα δεῖ πλὼ τύχαν ἐπαλεῖν. Plut. *in apoph. Lacon.* ſed & apud alios Græcos, referente Svidâ,

Πλὼ χεῖρα προφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτὸς τι νῦν δρῶν, εἶτα τὸν θεὸν καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.
Et, *Molire primus ipſe, mox Deum invoca.*

Ἄρχου γὰρ ἁδεὶς, θεὸν ἔχων ἀεὶ σύμμαχον
Βίον διώκειν ἂν ξυλλέγειν ἀπὸ πόνου.

Evrip. *Electr.*

Expers laboris atqe inops nemo poteſt
Rem facere, qamvis ſæpe compellet Deos. Grot.

Syneſ. denique *de providens.* 1. Καὶ τοῦτο προνοίας, δ' ἣν ἔξειμι μὴ ἐαδυμοῦντας, ἀλλὰ χαμόθεν ὅτι παρ' αὐτῆς ἐχεμῦθ', πάντα πάντως εὐδαίμονας εἶ). ὃ γάρ ὅτιν ἡ προνοια κ' πλὸ μητέρα τὸ νεογιλὲ βρέφος, ἦν δεῖ προγματα ἔχειν, ὑποσυρῶσαν τὰ προσπεπηδυῖα κ' λυπήσοντα· ἐκεῖνο γὰ ἀτελὲς ἔτι κ' οἰκοδόμητον. ἀλλὰ κατ' ἐκείνην ἥτις αὐξήσασά γε αὐτὸ κ' ὁπλίσασα, χεῖδος κελδεῖ, κ' τὰ καλὰ ἀφύκειν. ταῦτα τῶ παγτὸς ἄξια ἀνθρώποις εἰδέναι· κ' γὰ προνοιαν νομίζειν, κ' ἑαυτῆ φρονητέον, εὐσεβεῖς τε κ' ἐπιμελεῖς ἅμα γινόμενοι· κ' οὐκ ἠγήσονται διῶ τι ὑπερφυᾶ κ' χεῖραν ἀρετῆς χωρὶς ἄλλης. Pulcerrimè.

Ὅλως ὦδε ὑπάρχειν τὰς εὐχὰς, κ' θεάσει τί γίνεται] *Poſce deum*, inqit, *bonam mentem, & videbis qid futurum ſit*, qod Dominus Chriſtus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. *qanto magis gratiam ſpiritûs eam poſcentibus concedet?* (ſcil. qod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐὰν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· κ' ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἐχομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18;

Μεῖνον τάλας μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τῷ θεῷ μέμνησο· ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν κ' παραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud ſuperiùs pavlò exhibitum.

§ 41. Τὰ προηγούμενα εὐσεβῶν] *Qæ de rerum natura priùs fuerant meditata.* Ità ſe explicat ipſe apud Laërt. in *epiſt.* de qo Marcus iſtic, Epicurus; Τὰ γεγονότα ἡμῶν διαλογισμῶν. vide *infr.* at Caſ. προηγούμενα, *præſtantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægreſſa, priora, Epicurus yellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsqe qàm corporis, ſpiritûs qàm carnis, rationem habet curámqe gerit? qid Chryſippum? qid Chriſtianum facere oportebit? Ità Pſaltes. *Pſal.* 41. *verſ.* 4, 10. animæ ſanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit.

Καλαφράτλεδς] Xyl. καλαπλάτλεδς legisse videtur. qasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πεπάλων πάντων φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, quod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφραπέδς istîc esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera commiiiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάπεδς. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu.* μετὰ δεινῦ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medick*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, qasi aliqid operæ pretium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hîc καταφρυάπεδς, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπᾶραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἂν κολακεύῃς τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔχω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦν; hoc est, τῦ καλαφρυάπεδς. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τὴν ἀρρώστων συνοπάσαι dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάπεδς optimè exprimit qod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. וְנִתְעַיר *vauntir*, to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤνετο ἔυ καὶ καλῶς] M. Casavb. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤγετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqueret, hinc insanabilis exulcerati doloris ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. τῷ μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸ βίῳ ἐχαράμομεν ὑμῖν ταυτὶ συγγράμματα τε παρηκολουθήκει, καὶ δυσεντερικὰ πάθη, ὑπερβολὴν οὐκ ὀλίγην τὰ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθη· ἀντιπαρετάττετο δ' τούτοις τὸ τῆ ψυχῆ χαίρον, ὅτι τῆ περὶ γεγονότων ἡμῶν διαλογισμῶν μνήμη. Eam Cicero, qi *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tuscul. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti autem morbi aderant vesicæ & visceruin, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi latitia, qam capiebam memoriâ rationum inventorúmqe nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτά. τ' αὐτὰ ἐκεῖνα, *eadem qæ ille.* qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀτίζωσ φιλοσοφίας ἐν ὅις δήποτε τοῖς πρεσπίοις] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisqe philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ σεσηυμένα φυσιολόγων διετέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaqe illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, qæ ad rem præsentem mentémqe firmandam faciebant, istîc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen havd prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν avtem dixit, qomodo συνεπθρηνεῖν. *l.* 7. § 43.

Περὶς μόνῳ τῷ νῦν πεφωτομένῳ εἶ] Vulc nos, qod vulgò dicitur, *hoc agere.* Flaccus in *art. Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.* Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύναται] itaqe ἐκ τῦ κόσμυ ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possunt non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶ] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστυ δ' πρόσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφειν ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῦ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλῷ, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνον πρόσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἐν λοιδορίᾳ, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ ὅτως ἐθιζόμενόν σε, ἃ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τῷ ῥαθύμῳ] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 2. πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ῥαθυμίαν πρὸς πάντας. & qia objici poterat, multos esse ἀγνώμονας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μαλακίζεσθαι τὸν πεπλανημένον] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

πλάνης ὁδὸν αὐτῷ ὑποφῶσαι. vide *supra* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc est autem quod ipsa natura lex iúsque postulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, qæ sunt generis ejusdem, quod ab Ennio est positum*;

Homo qi erranti comiter monstrat viam,
Qasi lumen de suo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipsi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Mosaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóque ubi extraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora qoque fratris tui, si errantia in via inveneris, prohibet despicias, qò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipsum sibi.*

Ἀφαιρεῖται τὸ ἀγαθόν] Bonum enim sibi qisqe suum etiam in eo qod peccat, proponit; qum tamen peccando malum qiqe attrahant sibi suum. Hoc est qod Augustin. passim inculcat *ep.* 121. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi pessimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, nisi eodem modo se esse vel posse fieri beatos putarent. Hoc est ergò qod cupiunt & boni & mali; sed ad qod perveniunt non nisi boni.* Et *ibid. c.* 5. *Dicunt nonnulli, beatum esse, qi secundum suam virtis voluntatem. absit verum credamus, qid si enim neqiter velit viverè nonne tanto miserior esse convincitur, qanto facilius mala ejus voluntas impletur?* Mox, post adducta ex Ciceronis *Hortensio* ista, (qæ laudat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos esse qi vivunt ut ipsi velint, falsum id qidem. Velle enim qod non decest idem ipsum miserrimum: nec tam miserum est non adipisci qod velis, qàm aliqid velle qod non oporteat. Testimonium, inqit, hoc verum est. ille igitur beatus est, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet.* & *in Psal.* 118. *conc.* 1. *beatum esse tam magnum est bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum est, qòd boni propterea sunt boni; sed illud est mirum, qòd etiam mali propterea sunt mali, ut sint beati. Nam qiqis libidinibus deditus, luxriâ stuprísqe corrumpitur, in hoc malo beatitudinem qærit, & se miserum putat, cùm ad concupiscentiæ suæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus sit: & sceleratus qisqe in sceleribus beatitudinem qærit. sed omnes beatitudinem concupiscunt: sed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum nesciunt, per iniqua ea curvant, qæ misera sunt, & ad majorem miseriam ducunt.* His genuina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccles. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De se David, *Psal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Esajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι. alludunt ad ovium natvram, de qarum simplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri pòterit Aristot. *histor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ δίκαιά σου χώρα] Vide *lib.* 7. § 22.

Ἐι ὁ ἀναλδὴς τὸ τῦ ἀπαιδεύτου πράσσει] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut insolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum est malos mala facinora edere? qid novi est, si inimicus nocet, amicus offendit, filius lebitur, servus peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier si facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτῷ μᾶλλον ἀγαπᾶν, ὅτι ἡ φρονεῖν δύνασαι] & paulò pòst, σὺν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito infimulanti, qòd à se accepta Cæsaris arcana in exitium suum imperatrici prodiderat. Δικαίως, justè, inqit, *hæc pateris*; Ὅτι μοι πεῦσον σωφρονῶν χρόνον, οὐκ ὄγνως, ἀλλ' ἐκλελέξω πλὴν ἀκριβῶς· qòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris. Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipsius *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκεῖνόν δεῖ τὸ ἄρχοντα καὶ τὸ ἀσφαλῶντα· δεῖ δὲ, δεῖ τὸν Παναίτιον ἔφη, χρῆσθαι τῷ Ἀναξάρχῳ, καὶ καθάπερ ἐκεῖνον ἐπὶ τῇ πλευτῇ τὸ παιδὸς εἶπεν, ἥδεως ὅτι δυπτὸν ἐγέννησα, τῦτο τοῖς παροξύνουσιν ἔχειν ὑπομονῆν· ἀναμάρτητον, ἥδεως ὅτι σεμνὸν οὐκ ἀπεδείλιασε δῆλον, ἥδεως ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον οὐκ ἐλυπήσαμεν, ἥδεως ὅτι ἡ γυνὴ γυναῖκα οὐκ ἔχει Senec. loco proximè memorato. *Turpissimam audebat Fabius imperator excusationem esse, Non putavi: ego turpissimam homini puto. Omnia puta; expecta. etiam in bonis moribus aliqid existit asperius. Semper futurum aliqid qod te offendat, existima.*

Μὴ κολακικῶς ἔνδωκε] phrasis notanda; qam & suprà restituimus, *l.* 7. § 13. κολακικῶς δίδωσι qis dicitur, qando *affectè dandi*, sive *donicollatio*, ἐπ' αὐτὸ τὸ δίδωσι, ἵνα κομψότερόν τι πρᾶξαι, κολακεύσῃ. ut supra § 32. καὶ ἐντεῦθεν ἡ ὄρεξις ὑποκύσῃ. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud spectat, nec illum finem ulteriorem habet præfinitum ac propositum sibi, nisi ut datum ac largitum sit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πᾶσαν τὴν καρπὸν ἀπολαμβάνει, ità ut omnem prorsus fructum donationis in eo ipso qòd dederit, & posuerit, qi dat, & accepisse se existimet. ubi Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epist.* 115, *Pecunia ex qo in honore esse cepit, verus rerum bonor cecidit: mercatorésqe & venales invicem facti, qærimus non qale sit qid, sed qanti. ad mercedem pii sumus, ad mercedem impii: honesta qamdiu aliqa illis spes inest, sequimur; in contrarium transituri, si plus scelera promittant.* qod Juvenal. *sat.* 10.

-qis

——*qis enim virtutem amplectitur ipſam*
Præmia ſi tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliquem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicitatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeat, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inquit, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis. rerum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad quæ Lipſ. *factum ipſum facti merces.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt quòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verus fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, quid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell. Pun. l. 13.*

Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Claudian: *de Mallii coſſ.*

Ipſa quidem virtus pretium ſibi —.

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Οὐ δ' ἔστιν ἀρετὴ ἥτις ἐν ἀνθρώποις μίση
Οὐκ ἐκ θυραίων ταπίσχειρα λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἄθλα τῆς πόνων ἔχει.
Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, quòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἂν ὄφελος αὐτῷ τῷ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἔπαθλον ἦν ὑμῖν; σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνθεῖ ἀγαθῷ μείζον τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πρᾶξαι; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præfiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm*, inquit, *penſi habeo, quid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto bonos ullus accreſcat. mihi ſiquidem, cùm in vita, tum & in morte, quæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, quæſtus omnis, ſive merces omnis, quem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóq; Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſerviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hìc Annot. Lugd. qi καλλωπιστικῶς δόξειεν exponit, *ità dare, ut in accipiente deſinat.* pejùs quòd καταλληλικῶς, reſcribi poſtulat. peſſimè quòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: quod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τέτε μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς διάγραμμα, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνδρῶν φιλεῖ;
Ergò hominem homo mercede quàquam diligit?

magna ſcil. laus eſt, ſi homo manſuetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib l 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem quærere.* & ibid. *Quinon ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliquâ atque fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Quid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, quin is qi liberalis benignúsque dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur. Eadémque omnium virtutum cauſſa atque ſententia eſt.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqua virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qæ mercede aliquâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióque virtutis.* Ἁμιλλᾶσθαι γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα τὴ ἀρετῇ μάχῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc. 130*

Ὡς εἰ δι' ὀφθαλμοῦ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſua ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi prurigo tenuit, qi proverbii planè immemor, κακὸν ἦν κέμβρον ὁ κινεῖν morientis, etiam καλὰ ἦν κάθυμα paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco, *Lego*, inqit, ἔχειν ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11. § 1.* ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ſed & *l. 4. § 49.* ἢ φύσις ἢ πού ἀνθρώπου ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem locum qæ adnotavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi nevtra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἄφθ legiſſet ὄφθ. neqe enim relativum illud ad ταῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τόδε τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

§ 1. Σὴ ποτὲ] *Erù, ſpero, aliquando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Erſine tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μίᾳ] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνῇ] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas* —

Φαιδροτέρᾳ τὴν ἀξεικιδίῳ σώματι] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τῇ ἁλῒς καθαρότερον ἡμιονικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. τὴν τὸ βαπτίσματι καὶ ψυχὴν αὐτῆς τῆς ἁλικίας ἀκριβῶς καθαρωτέραν.

Πεπλασμένῃ] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anacharcho: ὅσῳ λῷον ἀξεικιδίου. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πρὸς ἂν ὄζοι δύναται; ὅσῳ ἐστὶν ἱμάτιον ὑποδύτου, καθάπερ τὸ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀξεικίτου· καὶ τοῦτο πολὺ βέλτιον διὰ τῆς τελευτῆς ὑποδιδόντες, λαμπρότερον ὑπολήψεσθαι πόλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inqit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relinquere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit. *carnem*, inqit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſticerunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀπολυτίου ἄρα τοῦ πολιτικοῦ ἡμῖν χιτῶνος, τὸν τε ὀρατὸν τοῦτον καὶ σάρκινον, καὶ ὃς ἐσωθεν ἐμφύεται, περιεχοντος ὄντας τῆς ψυχικοῦ. & *l.* 2. Ἐν ᾗ τῷ ναῷ τῷ παντὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔκτατον καὶ ἐκτὸς ἡμῖν χιτῶνα τὸν ὑλικὸν, οὐκ ἀγνὸν περιφέρει διατελεῖ; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, qibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro bodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, qæ ſe induit qodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qô induta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Sencc. *ep.* 92. *Qod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc qoqe natura, ut qandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερκτικῆς] στερκτικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qa videatur Plut. περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεής] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν ἑαυτῷ, ἀνενδεὴς δὲ τῶν ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὑπότε δ' ὅτε δοῦναι εἰς τὸ ἄλλο ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πόδον τῆς ἀπορίαν. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωκέναι δὲ μηδενὸς δεῖσθαι αὐτόν, ἃ λυπεῖ. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ἐπιποθοῦσα] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκουμένη τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι. Clem. *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἀλλ' ὀρέγεται πάντων τῆς ἀποτων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι. eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis: Μέμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· οὕτω περιφερόμενον γενέσθαι καὶ σὲ ἐπὶ τὴν παρατεινομένην τινὶ χειρὶ, κοσμίως καταλαβεῖν παρέχεται· μὴ κατέχῃ· ὅπως ἥκει; μὴ ἐπιβαλεῖν πρὸ τοῦ ὀρεχθῆναι, ἀλλὰ ἀνεμένειν, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σέ. οὕτω περὶ τέκνα, οὕτω περὶ γυναῖκα, οὕτω περὶ ἀρχάς, οὕτω περὶ πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ παρατιθέντων σοι μὴ λάβῃς ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario, non παραθέντων, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρελθόντας εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑορτάσοντας, ἐπ' εὐωχίαν τινὰ καὶ θοίνην λαμπρὰν καλοῦμεν. tum de convivarum variis moribus diſſerens, inter alia, πολὺς μὲν αὐτῶν, μὴ ἀκριβῶς τῆς παρούσης, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πρώτερα διατείνων τὰς χεῖρας· οἱ μισοῦντες ὄντας, ἰχθύων ὀψίγειος, καὶ πραγματα ἔχων. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, qi ad mare piſcem nunqam comedit; in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit. Lamprid. Syneſius de provident. 1. Αὐθίς τε καὶ πολλάκις εἰρηκὼς ἄξιον· ἀνθρώπους ἀπαλλαγίας

οἱας καιρὸν, μὴ ἀπειθῶν βίον, ὥσπερ ἐν πραπίζῃ μελίσσῃ, ἧπερ ἀριστομύθῳ γένοιτο καὶ ἡμῖν, ἵνα ἀνελώμεθα· ἀλλ' αὐτὸν εἶ) τὸν ἀφαρπάζοντα καὶ ὑπερφέροντον τυχὸν γὰρ ὁ τοιοῦτος κοσμιώτατος ὢν, συμπαθὴς ὢν ἄκοσμος, καὶ τῷ πάθει τὸ συμπάσχον ἀπολλύηται, τύχῃ ὑφ' ἑαυτοῦ παθόντος ἀνελλιπεία τῶν πάντων μὴ τυχὸν δὴ, ταῦτά τε, καὶ ἀφορίσει πλείστους πολλοῖς ἀλλοις, ἧς ἀφειμένοις μεγίστης, καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐλεήσαι, αὐτὸς ἐξευχόμενος.

Ἡδίων τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 5. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *strom. l.* 7. ἔστι ὁ πιστὸς, ὁ πανσοφώτατος ἄριστα διοικῶν τὰ κατ' τὸν κόσμον, ἀμείλικτος πᾶσιν εὐαρεστῶν τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qua ut Marc. *leg. spirit.* § 2. Ὁ Χρυσὸς τὰ πάντα τοῦ πεδίου γίνεται· quod Pyladi Orestes Euripideus,

——πάντα γὰρ τάδ' ἐστὶ σύ μοι.

Πάντα σοι ἓν ἔχει] Vide *l.* 4 § 39. Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν. *Julian. orat.* 6.

Οὐδὲν μέλει μοι· πάντα καὶ καλῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ quæ in compendiosa scriptura facilè commutantur.

Πᾶσαν μὴ θεῶν πάρεσι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν τελείων ζώων] Mundi scil. sive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν ἢ εἶ) ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶ ἀγαθῶν παντὸς ἀνεπιδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γενητῶν τε πάντων] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ συνέχοντος] Vide *lib.* 12. § 30. De Christianis idem Justin. *epist. ad Diognet.* ὅπερ ἐστὶν ἐν σώματι ψυχὴ, τοῦτ' εἰσὶν ἐν κόσμῳ χριστιανοὶ ἐσπαρ) καὶ πάντων τῶν σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ καὶ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος δὲ ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται μισούμενοι (leg. divisim μισοῦντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δὲ αὖθις ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκαλείεται μὲν ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, σωέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ συνέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: sunt enim elegantia.

Διὰ τοῦτο μόνα εἰς γένεσιν ἕτερων] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεται] Ità mundus, ex Stoicorum sententia Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἕνεκα γεγονὼς καὶ διὰ τοῦτο μετὰ δίκης καὶ ἀρετῆς οἰκονομούμενος καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum esse censent quasi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibúsque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος δεῖ σύσημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· ὡς εἴ τις λέγοι, πόλις δεῖν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clarissimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid est, non dicam, in homine, sed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adolevit atque perfecta est, nominatur ritè sapientia. Est igitur, quoniam nihil est ratione melius, eáque & in homine & in Deo, prima hominis cum Deo rationis societas. inter quos autem ratio, inter eosdem recta ratio communis est. quæ cùm sit lex, lege quoque consociati homines cum Diis putandi sumus. inter quos porrò est communio legis, inter eos communio juris est. quibus autem hæc sunt inter eos communia, & civitatis ejusdem habendi sunt. unde etiam universus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum existimanda est.* Vide Chrysipp. *de finib ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεσθαι] De Christianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Justin. *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε θεὸν πεπλασμένον ἐπὶ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at quid si legamus, ὅτι πεπλασμένον ἐπὶ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἀρίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) δι' ἧς ἄνθρωποι συμπολιτεύονται θεοῖς. Qi & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptistam ait in eremo χριστοῦ γαλιλαίου τοῦ θεοῦ πολιτεύσασθαι. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] quod Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὁμοιωμοιῆσαι τοῦ θεοῦ καὶ μιμῆσαι, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε κατανάσκειν αὐτὸν] hoc est quod Apost. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις διδάσκει, ὡς ἀπὸ φύσεως μόνον διοικεῖσθαι] *Observa quid natura tua requirat, quippe qi tantùm à natura gubernaris.* Xyl. nec absoedit multùm Cas. ego malim, *quatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, quam φύσιν meram appellat sæpius Marcus. hoc est quatenus nec sensu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ἀπὸ φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγου διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib. quo animam differit corporis crasin sequi. c.* 4. πνεῦμά τι τοῦ ψυχικοῦ εἶ) ἐλέγετο, καὶ διὰ τοῦτο φύσιν· ἀλλ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τῆδε ὕλην πρὸ τῆς οἰκείας τῆς ψυχῆς δεῖ τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἴδος. Hæc ergo Marci genuina. *permitte tibi, inquit, & admitte in te ea quæ natura*

cura tua poscere videtur, qà est vegetativâ facultate praditus; nisi, si id tibi qà animal, id est, vitæ tuæ sensitivæ, adversari videbitur. tum qod natura tua, qà es animal, expetere visa fuerit, nisi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs consentaneum exiterit. Ità nihil vult admitti, qod natura hominis, avt qà vitam meram cum stirpibus, avt qà sensum cum animantibus communem habet, si rationi rectæ, cujus imprimis ratio habenda est, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epist.* 92. *Quid ergò, inqit, si virtutem nihil impeditura sit bona valetudo, & qies, & dolorum vacatio, non petes illa? quidni petam? non qia bona sunt; sed qia secundum naturam sunt, & qia bono à me judicio sumuntur.* Et luculentiorem adhuc Aristoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ περὶ τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτο ἕξιν καὶ τοῦτο ἐνέργειαν τοῦ τε ἄρχοντος· οὗ δ' ἕνεκα πρὸς ἕκαστα. ἐπεὶ ἡ καὶ ἀνθρώπου φύσει συνέστηκεν ἐξ ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου, καὶ ἔχομεν δὲ δίκαι πρὸς τοῦτο καθ' αὑτὰ ἀρχοῦ ζῆν. Et mox. Ἐπ τῆς ἴσης ἀέρσεως καὶ κλίσεως ἡ φύσει ἀγαθῶν ποιήσει τοῦτο τὸ θεοῦ μέλισσα θεσείαν, ἢ σώμα, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ ἄλλων ἀγαθῶν, αὖτη ἀείση, καὶ ὅτε ὁ ὄφις κάλλιστος εἴ τις, ἢ δ' ἐνδέκεται, ἢ δ' ἀκροκολιὰ κωλύει τὸν θεὸν διαφέρειν καὶ διαφεῖν, αὖτη ἡ φαύλη.

Μηδὲν ἀφελεῖς] *Nihil ages supervacaneum.* Xyl. at verba monentis sunt, non promittentis. itaqe Cæs. *rebus otiosis nè faceßas negotium tibi.* Malim simpliciter, *nihil satage*, vel, *nihil sategeris*; de re nulla ulteriùs solicitus sis.

§ 3. Φθαρήσεται γάρ σε ἐπιτελοῦσαν] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ἀνολήψει δεῖ τῇ σῇ φορητὴν ποιῆσαι] Senec. *epist.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τὸ συμφέρον] qid enim valetudinis & sanitatis cavsâ non sustineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἡ τὸ καθῆκον] *officii cavßâ* qid non debeas? vide Apostolum *ad Roman. cap.* 8. *vers.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *vers.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inqit) *accusa*, qi succenseas alteri ob illud, qod corrigere in ipso non vales: *vel etiam nec te accusaveris*, qòd corrigere neqeas; sed feras qod corrigere non potes. Potest tamen aliter intelligi. Tuam agnosce imbecillitatem, qi non potueris erroris illum convincere. qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, *non curationem*; ut scitè Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἁπάντων· ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ἔστι. τὸ δ' ἀνθρώπειον περιέσομαι καὶ δώσω· ἐξ ἅπαντος δ' ὃ περιέσομαι. qi etiam in eandem cum Margo sententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μᾶλλον, καὶ ὑποστοῦται· ἀν ἡ μὴ δειλίνης, αὐτὸς αὐτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν ᾖ μὴ δειλίνης, μὴ ἐκείνῳ ἐγκαλέσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδέσῃ τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτέρων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιγεγραμμένα] vide *ad l.* 7. § 31. Apostol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σου προώρισεν γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qa in hoc mundo hominibus fiunt, absqe omnipotentis Dei consilio occulto veniunt; nam cuncta Deus securus præsciens, ante secula decrevit, qaliter per secula disponantur.*

Ἡ ὁπωλοκὴ ἀπ' αἰτίων] i. e. *Series implexa cavßarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. sive *immutabilis cavßarum coherentium series*, ut *ad Hebr. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Cavßa pendet ex cavßa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* sed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένην i. e. *fatum* definit *ordinem seriémqe cavßarum, cùm cavßa cavßæ nexa rem ex se gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam necessitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate cavßarúmqe continuatione fluxisse dicatur.* Idémqe eódem respiciens *de Fato*: *Nisi ex æternitate cavßa cavßam ferens hoc erit effectura.* ut sit qasi εἱμαρμένη τις αἰτίων sic dicta. Nec consultè satìs H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam esse Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *Serо* enim Latinum, unde *series* & *sertum* est, omnino εἶρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit avtem huc Is. Casavb. Persii illud, *sat.* 3. *v.* 66.

Discite, ô miseri, & cavßas cognoscite rerum:

i. e. *cavßas eorum*, inqit, *qæ homini eveniunt*; *qæ Stoici referebant ad legem fatorum.* qibus & Marci ista subjicit.

Σωέκλωθε] Vide *l.* 3 § 11. & *l.* 4 § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις: ut *l.* 11. § 18. Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legisse videtur. *Sive naturâ constet mundus.*

Μέρος εἰμὶ τῷ ὅλῳ] vide *ad l.* 2. § 3. & Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. Siqidem in toto pars

eſt. itaqe Pœorum regi Ageſilai amicitiam ambienti, reſpondit is, Ὅτι ἀ δυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάϊ ἰδίᾳ εἶ· εἰ δὲ ὧν Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλος, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσῃ· ἐφ' ἅπασι γὰρ καὶ ἐκεῖνον ἀειδμήτους. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τὸ ὅλως ἀ καλῶς ἔχον ὂν, ἀλλοῖόν τι τὸ μέσον ἔν ἔχειν. *Poteſt quod inutile reipub. ſit id cuiqam utile eſſe?* Cicer. *offic. l.* 3. Qi & *ibid. Ergò unum debet eſſe omnibus propoſitum, ut eadem ſit utilitas uniuscujusque & univerſorum; quam ſi ad ſe* 10 *quiſque rapiat, diſſolvetur omnis humana conſociatio.*

Τῆς ὃ τῷ κόσμῳ προσειληφυίας] *Inſuper acceperit*, i. e. inſuper habeat, inſitum atqe innatum habeat. *accepiſſe*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo; εἴληφας δύναμιν μεγάλην. *potentiam magnam accepiſti*, i. e. *habes, exerces, exeris.* Sic *Pſal.* 24 *v.* 4. Græc. ὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχήν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam ſuam.* i. e. *non vanè habet.* Hebr. *ad vanitatem non effert.* ut Junius i. e. *vanitati non* 20 *addixit.*

Τὸ μηδὲ ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν αἰτίας ἀναγκάζεσθαι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, qod univerſo, ſive primæ cauſſæ damnoſum ſit. Hoc enim naturæ cujusqe eſſe commune, ut nihil in ſe habeat, qod non conducat ſibi; qod damnoſum ſit, multò minùs: primam autem cauſſam à nulla alia cogi poſſe, nec omnino igitur iſtiusmodi aliqid admiſſuram; qia nec à ſe habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν φράζω ἀχοινώνητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάσομαι ὑπὸ ὁμογενῶν] Non animadverterunt interpretes uſum vocabuli hujus apud Marcum noſtrum. itaqe alter clavſulam hanc prorſus omiſit, alter de *deliberationibus* interpretatus eſt. at στοχάζεσθαι Marco eſt *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὐρεῖν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτου βίου] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 2. § 16.

§ 7. Σημαντικὰς τῶν ἀλλοιοῦσθαι] *alterationem* potiùs eſſe vult, qam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæt. l.* 1. Ἀπόλλυται μὲν ὑδὼρ ἀπόλλων χρημάτων, ὑδὼρ δὲ γίνεται ὃ, τι μὴ πρόσθεν ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ ἀέρος εἰς φῶς αὐξηθὲν γηγενὲς· τὸ δὲ ἐκ τοῦ φωτὸς εἰς ἀέρα μεταθὲν ἀπολέσθαι. sed & è priſcis philoſophis havd pavcis viſum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Ariſtot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαι φαμέν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑποδύντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητὸν ὂντος, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaqe Caſavb. *ad Baronii annal. eccl. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio veteriſſimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, ſed mutari duntaxat. mortem inane eſſe nomen ſine re: nam revera mutationem eſſe, qam vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, ſed formam aliam aſſumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc eſt, uti illi dicere ſolebant,* ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Ariſtot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyſſ. π. v.* 181. ſumptum exiſtimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖν', ἐφάνης νέον, ἠὲ πάρoιθεν.
Ἀλλοῖος, inqit, non ἄλλος· ad qem locum Evſtathium ex Grammaticis qibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτερόωσιν, & μεταμόρφωσιν diſtingventem viſe ſis. nam qòd ad illa Ariſtotelis *phyſic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν ἓν κατὰ ποσὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔσω. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὀπιθεῖναι τῇ κατὰ ποσὸν κινήσει. non erat qòd Nogarola falſitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Caſavb. *ad Baron. eccl. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis qibusdam, qibus illi τὴν κατὰ ποσὸν κίνησιν, ἀλλοιώσεως nomine deſignant. Neqe enim hoc voluit Simplicius, neminem Ariſtotele priorem de iſta motûs ſpecie vocabulum illud uſurpâſſe: ſed confuſâ generaliqe magìs notione τὸ ἀλλοιώσεως ὄνομα priſcos illos uſurpâſſe, dum non τὴν κατ' οὐσίαν tantùm, qam φθορὰν dicimus, ſed & τὴν κατὰ ποσὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; qod Ariſtoteles accuratiùs iſta diſtingvens, ad τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat reſtrinxit. itaqe in locis ipſis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motûs genera ſtatuit, τήν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν φοράν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὐτὰ γὰρ, inqit, μόνα κινήσεις· ita ἀλλοίωσιν nomine, cum Marco iſtic, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaqe nihil vult Marcus aliud eſſe, qàm *alterationem* qandam. Accedit Apollonius Tyan. *epiſt.* 66. ſed adhuc παραδοξότερον, tam nec γένεσιν, qàm φθορὰν inficiatus. Θεῖναι δὲ ὑδὼρ ὑδατὸς, ἢ μόνον ἀμφέσαι, καθάπερ ὑδὲ γένεσις ὑδατὸς, ἢ μόνον ἀμφέσαι. τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐσίας πρᾶγμα εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ φύσεως εἰς οὐσίαν καὶ ταῦτα διάνατος, ὅτε γεγενημένα κατ' ἀλήθειαν πρὸς ὅτε φθαρησόμενα ποτε. μόνον ἢ ἐμφανῆς ὄντος, ἀορίστου τι ὑστερον, τῷ μὲν διὰ παχύτητα ὑλῆς, τὰ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσα μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει ἢ διαφθορὰς καὶ γαῖαι. At è diverſo Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Tranſiguratio interemptio eſt priſtini. omne enim quodcunqe transfiguratur in aliud, definit eſſe qod fuerat, & incipit eſſe qod non erat.* & clariùs adhuc *de reſurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaqe plenius & vim & rationem demutationis, qæ ferme ſubminiſtrat alterius carnis reſurrecturæ præſumptionem, qaſi demutari, deſinere ſit in totum, & de priſtino perire.*

Diſcer-

Discernenda est demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, si ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, si non ipsa permanserit in demutatione. Servius *ad Æneid. l. 6. Elementorum perire, mutari est.*

Εἰς ἀλλοίωσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl., rectè. quia ἀλλοιοῦσθαι præcesserat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina superiori; nisi quòd ibi ab impotentia, istic ab ignorantia, quarum neutra universi naturæ competat, argumentatio instituitur. *Malum & damnosum aliquid, illa nec nolens, nec nesciens admiserit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 9. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἰ δέ τις καὶ ἀρίθμιος] Havd rectè sanè ista interpretes cepisse videntur. Ex aliorum quasi mente ista supponit: *Si qis*, inqit, *misera naturæ illius universalis ordinatione*, quam ipse forsan non agnoscit, ità res esse ex suapte natura constitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & mutationi sint obnoxiæ, is sanè ex suis ipsius rationibus stultitiæ redarguetur, quòd miretur & indignetur mutari quippiam quod mutari natum sit. Vis autem consequentiæ minùs claret, nisi primum illud ex aliena sententia præsumptum & substratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid est stultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταὐτὰ] forsan, εἰς ταὐτὰ, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς οὐδὲν δεινόν, ἀλλ' ὅθεν ἐγένετο· εἰς τὰ φίλα καὶ συγγενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἀπεισιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γήδιον· ὅσον πνεύματος εἰς πνεῦμα· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. Ἀπωλεία γὰρ οὐθεὶς τῶν ἐκεῖθεν εἰς ταῦτ' ἐξ ὧν ἔζη. Aristot. *metaphys. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyss. *de homin. opific. c. 26.* Ὁμολογοῦμεν τὴν διάλυσιν τοῦ σώματος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε χίνεσθαι καὶ ἀπιέναι τὸν μὲν γῆν εἰς τὴν γῆν ἀναλύεσθαι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν προσχωρεῖν τῷ ὁμοφύλῳ· καὶ ἐπίδηλον ἡμῖν ἐστὶ τὸ συγγενὲς τῶν μεταχώρησιν γίνεσθαι.

Ἥτοι γὰρ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὴν ὅλην λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ πρόσοδον ἐκπυρωθῆναι] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τεῖτιον ἡμέραν] *Heri & nudiustertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re havd ità pridem gesta. Sed usitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Aristophan. *ranis:*

χρώμεθα τύπτοις τοῖς πονηροῖς χθιζίοις
Χθές τε καὶ πρώην κοπεῖσι τῷ κακίσῳ κάμμαλι.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, εἰς ἅπαξ εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémq; *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι, ἔνι ἄγε χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγηθυῖα. quomodo Jobi 8. v. 9. χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1. de* sydere Canopo: Καλεῖται Κάνωβος, ἐχθὲς καὶ πρώην καταπονομασθέν. Plut. *de igne & aqua:* Ὕδωρ μὲν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἦν ἀνθρώποις· οὐδέ τις εὑρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην τὸν Προμηθέα [εὑρηται· περὶ δὲ τούτου] βίᾳ [ἀνὰ] πυρὸς, οὐκ ἄνευ ὕδατος ἦν. ità enim locum illum supplendum avtumo. De Constantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γάνος ἀποσεσυλῆσθαι, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅπως, ἐγνωσμένον. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νυῖ καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τι νυῖ γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namque jura non hodie ac heri vigent.
Sed ævo ab omni initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *Sympos. l. 8. c. 9. & de commun. not. c. 27.* eódem allusit. & χθὲς καὶ τήμερον, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μειράκιον ἀρτιτήμωτος ἡμῖν, χθὲς καὶ τήμερον παρεισδεδυκός. Expressit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νυῖ καὶ νεωστὶ, Aristot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὁ νυῖ, οὐδὲ νεωστὶ, τοῦτ' εἶδ' γνώσιμον τῆς περὶ φιλοσοφίας φιλοσοφεῖσθαι. Hebræi dicunt, חָמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֶתְמֹל sive אֶתְמֹל שִׁלְשׁוֹם qod Græci vertunt, cum Marco nostro, χθὲς, sive ἐχθὲς καὶ τεῖτιον, & τρίτιον ἡμέραν. *Genes. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliqando etiam ἐχθὲς καὶ τεῖτιος. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* qanqàm laxiùs isti, non pro *nuper* tantùm, sed pro *jam olim* etiam usurpant. Moses *Exod. c. 4. v. 10.* גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשׁוֹם qod Græc. περὶ τῆς χθὲς, & περὶ τῆς τείτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* sensus est, *unquam antehac.* Cæterùm à priore illa formula havd multùm abludit Platonis illud in *Euthydem.* πέρυσι ἢ περυσίνου. Πέρυσι δὲ ἢ περυσίνου οὐδέπω ἦσθα σοφός. Posteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν καὶ πέρυσι. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσι. *& nunc & olim iidem sumus.*

Τοῦτο ἦν ὃ ἔλαβες, μεταβάλλει, ἐκ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν] *Aliud*, inqit, *est quod nunc geris corpus, sed & anima* (cùm æreum quiddam hoc statuat) *ab eis, quæ mater tua enixa est:* cùm à cibo, qo vescaris, ære, qem attrahis, maximam sui partem, ex qa ea nunc constant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόδες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν περὶ πλέκει τῷ ἰδίῳ ποιῷ, οὐδὲν ὄντι, ὅμως, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.] Istis, ut vitii suspectis, Xyl. notam adfixit. Cas. qid secutus fuerit, non possum ex versione as-

seqi. mihi aqam hærere agnosco. Interim observo verbum περιπλέκειν quod Stephani Thesavrus ille luculentissimus non exhibet, Marco hic usurpatum; & in forma passiva qam vocant, Galeno, *de sect. opt. c. 20.* verbis illis; ἵνα μὴ δοκῶμέν τῇ λέξει περιπλέκεσθαι. *Nè videamur vocabulo ipsi addicti esse; avt ei pertinaciter adhærere.* Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxisti, isti ipsi qod nunc geris, & peculiares svas affectiones habet, te valde addicere, eidémqe qasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc vlcitur, nec propterea obsset, qò minùs verum id sit.* Sed ἐπίχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῶ ἐλίας παιδὶ] Vide *l. 9. § 24.*

§ 8. Ὀνόματα δεμνὰ] Flaccus *l. 1. ep. 16.* *Tu rectè vivis, si curas esse qod audis.* Et mox: *Cùm pateris sapiens emendatúsqe vocari,*
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? — &c. Vide Epictetum *dissert. l. 2. c. 10.* De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum svum, & nitatur esse qod dicitur.* Plato *epist. 4.* φανερὸς ὢν δεῖ ἡμᾶς γιγνόμενος, ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοί τε φαμέν. Synes. *de regn.* χρῆσθαι δικαίως τῇ σωτηρίᾳ θεσπιῳδεία τῷ σωτῆρι πρέσβυς. ὀνόματα πίστις ἐστὶ πραγμάτων ὄντι, τὰ δὲ πράγματα καὶ ἐστὶν οὐδάπου. Dio Prus. *orat. 38.* Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι ποθήσειεν, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειε τῇ ἀπαιδευσίᾳ τῶν ὀνομάτων ἐπιλέγεσθαι, μὴ ἐνεπιδυόμενος ὅπῃ τῆς τέχνης ὁ ὄνομάζεται· ἀλλ' ὁ καλὸς ἀληθείᾳ τι τούτων θεσπεσιωτάτης ὢν, οἷς ἂν μὴ ἐνδιδύνῃ ἡ κλῆσις ἐπέγχειτο, αὐτὸ ἐπιτηδεύματι τῶν θεσπεσιωτάτων πιστώσηται. τὸν αὐτὸν δὴ ἡμεῖς τρόπον, εἴπερ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξιστάζοντες ἐνεσκήψαμεν, ὡς οὐ ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, εἴπερ τὸ ὄνομα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπαγγέλλεται· ὡς ἂν μὴ τὸ σὸν τῆς πίστεως δίσγημα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσωμεν· σπουδάζοιμεν δὲ ἀληθῶς, ὅπερ οἰόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit denique: εἰ μὴ ἦν τὸ μὴ ὄνομά τις τῆς χειρὸς ὑποδύοιτο, ὅσα ἡ τοῦ ὀνόματι τούτῳ συνδιαφέρεται, μὴ δικαίνοι τῷ βίῳ, καταψεύδεται τοῦ ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ σεμνὸν ἡμῖν ὑπόδειγμα, θεσπέσιον ἄψυχον, αἰσχρωτέρῳ χαρακτῆρι μεμορφωμένον, ἀνειδείς τοῦ πράγματος. Idémqe de *perfect. Christ.* ubi etiam fusissimè hoc idem prosequitur: ἐκεῖνο, ἐνταῦθα τῆς μεγίστης καὶ θειοτάτης καὶ σεμνοτάτης τῶν ὀνομάτων γλώττης παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δεσπότου ἡμῖν κοινωνία, ὥστε πρὸ τῆς ἐπωνυμίας τοῦ Χριστοῦ τιμιότητος Χριστιανὸς ὀνομάζεσθαι ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἁρμόττοντα τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψιλόνυμον ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸν καλὸν τοῦτον, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τὴν μαρτυρίαν ἔχειν. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τοῦ καλεῖσθαί τι τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἡ ἀκολουθία φύσεως, διὰ δ' ἂν ἔσται τύχῃ, διὰ τῆς θεσπεσίου τοῦ ὀνόματος σημασίας γνωρίζεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον δέ ἐστι μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· ὁ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μανθάνειν πρέπει. Ambros. *de dignit. Sacerd. c. 3.* *Qod svmmum professione, actione potiùs qàm nomine demonstremvs vt nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini; nè sit nomen inane, & crimen immane.* Nomen inane; qia ut Salvian. *adversus. avar. l. 4.* *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémqe *de provid. l. 4. c. 1.* *Nomen sine actu atqe officio svo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebvs.* *Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c. 7.* *Atrocivs sub sancti nominis professione peccatur.* & *c. 11.* *magis damnabilis est malitia, qam titvlvs bonitatis accvsat; & reatvs impii est pivm nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ ἢ ἀπολλύοις] *nè qando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολλύοις. alioqi vertendum, *num aliqando amittis*, &c. Xenoph. *œconom.* φυλάττῃ γὰ ἰσχυρῶς, μὴ ἀποβάλῃς τοῦ ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Cassiodor. *l. 8. ep. 18.* *Sumpsisti nomen ex meritis custodi, ut semper lateris veritate vocabvli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur impposita, nimis absvrdum est portare nomen alienvm, aliud dici, qàm possit in moribvs invenire.* vide *l. 3. § 6. & l. 4. § 16. & l. 6. § 38.* & Epictet. *ad l. 9. § 37.* μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c. 18.* L. *Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐβούλετό σοι σημαίνειν] *significare volebat.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c 1.* τί ποτε βούλεται σημαίνειν. Et Arist. *Soph. elench. l. 1 c. 13.* Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, σημαίνει. τὸ βούλεσθαι περιττῶς παρέλκει. Sic Arist. *polit. l. 2. c. 2.* Καὶ βούλεταί γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκειαν συμβαίνει τοῦ χωρισθῆναι εἶναι τῶ πλήθει. ἔστι βούλεται. i. e. ἀληθῶς δέ, &c. *est revera fortéqe dici.* Sylburg. & *l. 5. c. 10.* βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας, μηδὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηδὲν. *vult esse.* i. e. est. Liban. *orat. 3.* καὶ χρείττονας φανεῖσθαι τῆς παροιμίας, ἣ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀείζειν τοῦ αἰδοῦς βούλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c. 4. v. 4.* ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τῷ κόσμῳ, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe esse voluerit.* i. e. qicunqe fuerit: τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *suprà.* sic Plato in *Sympos.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ὁ λύγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. Troad. Ἑρμῆα χὰ πόλιν ὅταν λάζῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ τῆσδε θεῶν, οὐδὲ πομπὰς θέλει. sic Homer. *Il. δ. v. 91.* ἔυχετο εἶναι.

esse.

eſt. Epiphan. *hæreſ.* 66. § 9. πλοῖα γὰρ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Euang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si quis voluerit facere.* i. e. Si quis fecerit. ità pro eo quod Matth. *c.* 20 *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, & πρῶτος εἶναι. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Diſertiſſimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Quid hoc eſſe velit? Quid hoc ſibi vult?* ſive, *Iſtud, qid eſt?* nos diceremus what may this be. Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *qid ſi qis iraſcatur?* & mox, *qid ſi iraſci velit?* & *c.* 10. *qid ſi mirari velit.* i. e. *qid ſi miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαληπτικὴν ἐπίσασιν] *ſcientiam de ſingulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forſan ſcripſerat. meliùs Caſ. *objecti cujuſvis enixam & intelligentem conſiderationem.* ἐπίσασιν, non ἐπιστήμην malim tamen διαληπτικὴν *diſceptativam* reddere. quomodo διάληψιν pro *diſceptatione* Marcus uſurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τρόπῳ συνδιαλήψεως.

Ἀπερισπάστως] *Sine diſtractione.* Caſ. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadverſionem ſedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id eſt, ut nihil negligat, & minùs animadverſum tranſmittat, utì *l.* 5. § 5. μὴ παρεσπασμένῳ. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθε ἀπερισπάστως. *ſeduló attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula iſta porticûs peculiaria, quæque vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, quod *l.* 7. § 54. μὴ ἀκαταλήπτου παρέσυρῃ.

Σύμφρον] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, ſive *conſentiens*, quod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in ſequiorem partem vocabulum hoc ſæpius uſurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζών, *inſolens, arrogans.* Ὑπέρφρων ἦ ἔπως ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ὑπὸ τῦ φρύγητος, δυνάσης ἦ ὑπὸ τῦ μὴ ὑφεμένης, ἰσοῖς ἦ ὑπὸ τῦ ἴσου διαλέγεσθαι. Philoſtrat. *in vit. Sophiſt.* qo loco & càm inſolenter erga Antoninum Pium ſe geſſerit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπερφρόνησιν καταφρονεῖν. *contemnere deſpectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν διεγκλῶν ὑπερφρονεῖν, τὸ ἦ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipſius contemptu ac qaſi conculcatione, ſuperatione ſaltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. inſtit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates deſpicere*; & τὸ ὑπέρφρον pro *animi ſublimitate.* Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs ſignificatum obtinet. nec diverſo ſenſu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. codem *lib.* in *Pericl. orat.* uſurpatur: ubi ſuos hortatur, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς ὁμοίως, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὔχημα μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ ἀμαθίας εὐτυχῆς τις ἐγγίνεται καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πεδύῃ τὸν ἐναντίον φοβεῖσθαι.

Τὴν ὑπέρθεσιν τῦ φρονῦντος μοίρᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, ſive *elevationem mentis ſupra omnem voluptatem & dolorem.* uſitata enim eſt Marco periphraſis illa hoc ſenſu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4 § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπόστασις vocabulum ſatìs inſreqens. Verùm verum ipſum ὑπερτείνειν crebriùs uſurpatur, eodem ipſo ſenſu, qo nomen hîc ſumitur. Sic enim Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *qæ naturam humanam tranſcendunt, nec ſuſtinere qiſqam poſſit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ὑπὸ κεφαλῶν δύο ὑπερτεινόντων ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum tranſcendentibus*, ſive *ſupra murum ſe attollentibus.* & indè ὑπερτάς, τὸ ὑπεραῖρον. Svid.

Μὴ γλισχράνθρῳ τῦ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ἐνομάσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epiſt.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet; ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahit idem.
Pone, meum eſt, inqit: pono, triſtisque recedo.
Idem ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqeo collum preſſiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis? mutémve colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret,
Qem niſi mendoſum & mendacem?——

Senec. *ep.* 59. *Illud præcipuè impedit, qòd citò nobis placemus: ſi invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi ſanctos, agnoſcimus. nec ſumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio ſine pudore congeſſit, tanqam debitum prendimus. optimos nos eſſe, ſapientiſſimos, affirmantibus aſſentimur; cùm ſciamus illos ſæpe mentiri. adeóqe indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria qàm maximè ſacimus.* Lipſ. *cent.* 1. *epiſt.* 77. *Mihi ſententia de me, niſi apud me, non fertur; nec qis ſim, alios rogo.* hoc eſt qod Apoſt. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ἐμοὶ δὲ ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχῳ καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμικράτοις θνητομάχοις] Alluſit eódem Seneca, qó Marcus iſtic *epiſt.* 94. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs expetentibus; Marcus miſeram fœdámqe vitæ ſortem ipſâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epiſt.* 101. Indè illud *Mæcenatis turpiſſimum votum, qo & debilitatem non recuſat, & deformitatem, & noviſſimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala ſpiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum:
Lubricos qate dentes.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, quæ corruptiſſima priùs proſtabant) *quod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanquam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſque ad crucem. Tu verò, inquit, me debilites licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili manet: deprayes licet, dum monſtroſo & diſtorto tem-poris aliquid accedat: ſuffigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id quod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. quid huic optes, niſi deos facilem? quid ſibi vult iſta carminis effeminata turpitudo? quid timoris dementiſſimi pactio? quid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unquam recitaſſe Virgilium,*

Uſque adeòne mori miſerum eſt?——

optat ultima malorum, & quæ pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: quâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. quid autem hujus vivere eſt? dies mori. invenitur aliquis qui malit inter ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & ſocians per ſtillicidia amittere animam, quàm ſemel exhalare? invenitur qui velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ad pectoris tuber eliſus, cui multæ moriendi cauſſæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta trahituram? magna nunc magnum beneficium eſſe naturæ, quòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati fuere etiam amicum prodere, ut diutiùs viverent, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut conſingas locum videre tot conſciam ſceleruin. Excutienda vitæ cupido eſt: diſcendumque nihil intereſſe, quando patiaris, quod quandòque patiendum eſt. quàm bene vivas refert, non quandiu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, ne diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Quanis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & more cùm impendere cœperit, ideò cavetur, ut diutiùs timeatur? quibus excruciantur doloribus, qui curantur à medicis, & ſecanturi nunquid ut non moriantur? non, ſed ut aliquanto ſeriùs moriantur. multis eruciatus ſuſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incerti. Et nonnunquam ipſis doloribus victi continuò moriuntur, quos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnino non aliquis vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, occidis eis ut doleant & finiant: non ſolùm, quia & ſanati minùs vitam finiunt poſt dolores, quæ tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, quia mortalis eſt; nec diuturna, quia nona brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, quia ſemper incerta eſt: verùm etiam, quòd aliquando cum dolore finierunt, quam nè finirent, dolore voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Λυχθὸν γὸ ἀνδρὶ τῷ μιηδὲν χρῄζοντι βίυ,
Καλὸν ὅτις μηδὲν ἐξεπιστάμενος
Τί γὸ πας' ἦμαρ ἡμᾶς τέρπειν ἔχει
Πεφυδέσθαι, κἀναδῆσαι τῷ γε κατθανεῖν;
Οὐκ ἂν πεισθείην ἐλευθερὸς λόγῳ βεβτὸν,
Ὅστις * κακὸν ἀλγίον θερμαί- * κακὸν
νετω. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ κακῶς ζῆν, ἢ κακῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. πατ' ἀνάγκας λόγον.

Optare vitæ ſpatia longæva viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam quid diei rurſus & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplius ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt bono,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes quodcunque dicendum fuit. Grot.

Idémque Electrâ:

Τί γὸ βροτοῖς ἂν τοῖς κακοῖς μεμελλήκοι,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τὸ χρέον κἀφορος φέρει;

Morte appetente, quem cingunt hominem mala,
Dii ſic brevicula quod lucri ferat? Grot.

Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς' ἢ ζῆν κακῶς.

Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Evripid. Pirithoo, apud Stob. tom. 2. tit. 122. contrà planè quàm apud eundem Iphigenia in *Aulide*,

——μαίνεται δ' ὅστις τυχεῖται
Θανεῖν· κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν καλῶς.
——*Deſipit qui vult mori:*
Meliúsque vivere malè, quàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. ——*qui mori properat, furit.*

Moleſta vita melior, quàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſque in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numquid enim, inquit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qui cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικὴ ἰατρικὴ primus hominum adjunxit, eâque ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μαχρὸν ἐπίνοει τὸν θάνατον αὐτῷ καὶ τοῖς ὁμοίοις ποιῶν. non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilitérque laborantibus dimurnionem reddidiſſe. *Plurimum autem refert, vitam aliquis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, & Senecæ ſalem, *Thebaid.*

——*Quid me, nata, peſtifero tenes*
Amore vivum? ſunus excendis meum,
Longâque vivi ducis exequias patris,
Aliquando terrâ corpus inviſum tegit.
Pecces honeſtâ mente, pietatem voces
Patrem inſepultum trahere. qui cogis mori
Nolentem, in ego eſt, qui properantem impedit.
Occidere eſt, vetare ſapientem mori.
Non tamen in ego eſt: alterum gravius reor
Malo imperari, quàm cripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyssen. orat. catech. c. 8. Τὴ ζῆν δὲ πρὸ χειρὸς ἀπόλαυσιν αἱρετὸν ἔδει τοῖς τῆ βίᾳ χαίρουσιν· ἀφ' ἑτέρου τε ἐν ἀθλήσεως διαθέσει, πρὸς πολὺ τῆς τοιαύτης τὸ μὴ εἶναι τῆ ἀληθοῦς εἶναι ἀποστρεπτέον κρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cum bestiis depugnaturi committebantur, vel eisdem laniandi objiciebantur, *bestiariis*. indè θηριομαχεῖν Paulo Apost. usurpatum, *ad Corinth. epist.* 1. cap. 15. v. 32. sed sensu, puto, diverso. de qo alibi, cum Deo bono dicturi sumus.

Τοῖν αὐτοῖν ὀνυξὶ καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. *in exemplo.* πρῶτον ἢ πύματον οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ἀριθμήσουσιν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβιβάσουν ἂν σαυτὸν εἰς τὰ ὁλίγα ταῦτα ὀνόματα.] M. Cas. metaphoram esse avumat à navem conscendentibus ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe usurpatur. Libanius *de servit. orat.* 31. ἐκεῖ τῆς μοίρας εἰς ταῦτα ἐμβιβαζούσης, ἀντὶ τῆς αἰρούσης πλάσας τύπους. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλοῖον. Eò magis forsan, qia de *insulis* subjunctum est. potest tamen & ab *aqis*, sive *balneariis*, sive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioscorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάζουσι ἐν βαλανείῳ. & Galen. *ad Glaucon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζω σε τῷ ὕδατι. ut sit sensus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitùs in istas; ut eis, qasi totus tinctus sis.* Sicut δικαιοσύνη βεβάμμενον dixit *l.* 3. § 4. Ità Ischomachus apud Xenophont. in *œconom.* πειρῶμαι ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Synes. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat qivis qod arriserit magis.

Εἰς μακάρων τινὰς νήσους μετοικισμόν] Ità Aristides *orat. sacr.* ἤδη μού τις καὶ ἄλλῳ χρηστῷ τῶν αὐτῷ συμβάντος, καὶ βαλόμενος ἐνθυμεῖσθαι τὴν ἡδονὴν, ἔφην, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἢ δικαίου γεγονώς· ἄλλῳ δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἴη δικαίου. Senem forsan Aristophaneum in animo habuit, qi in *Vespis*

—ἴωγ'
Ἡυξαιόμην ἀκύμων·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
Ἡδέως λέγοντι.

Liban. *Naniâ in Daphn. Apoll. incend.* τί δ' ἂν ἐπόθησε τὴν πρὸς μακάρων νήσους; *qis non beatorum insulis locum illum præoptâsset?* Alluit uterqe ad *insulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas.* & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib.* 1. & 3. & ex eodem Eustath. *ad Odyss. δ.* & Casaub. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5. extremo. Philostrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 2. Plut. in *Sertor.* Plin. *histor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plavt. *Trinumm. act.* 2. *sc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò post mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qi hìc piè probèqe degerant. qa de re visendi Hesiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *strom. l.* 4.

Ἀπὸ σκιρρῶν εἰς γονίαν τινά] Simile qiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philosophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præstare non poterat: Σὺ γάρ, ὅπου τὰς αὐτῆς βάσεις, καὶ ἐκεῖνον ἀποστῆς μηδέποτε εἰς τὴν γονίαν ἀπολῶν κάθηνο, καὶ πλάκα συλλογισμὸς, καὶ ἄλλο φάντασμα. ὅκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμονικὴ ἀνήρ.

Ἔξιθι τοῦ βίου] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excusanti se, tanqam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philosophiæ studio inidoneum*, Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν οὐ μέλει σοι; *Quid igitur*, inqit, *vivis, si bene vivere non curas?* Laert. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accedit Aristot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ δὲ μᾶλλόν τις τοῦ ἀρετικοῦ ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονίστερος ἦ, τῷ τοιούτῳ μᾶλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum savcius, cur è vita non excederet scisciranti, respondit, τοὺ εἰδότας ἃ δεῖ πρᾶξαι ἐκ τοῦ βίου, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν προσήκειν· τοῖς δ' οὐκ εἰδόσι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθανεῖν ἐκ καλῶ ἦν. Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id qod Flaccus *l.* 2. *epist.* 2.

Vivere si rectè nescis, discede peritis.

Ἐν γε μόνον τοῦτο προέξεις] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo discedas.* Xyl. atqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorsus insipienterqe se gesserit. melius itaqe Cas. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum suum admisit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum gesseris, qòd hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere possit; de qo Dio Cas. *lib.* 64. Κάλλιστά γε μιᾷ ἀνθρώπου ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κατευτύχησε τὴν ἀρχὴν ἀρπάσας, ἔπειτα αὐτῆς ἀπαλλάγη. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε δ', ὀλίγον μὲν χείρονας, μηδ' ἐλαττόνας, τοὺ βίου αὐτὸς μεγίστους, τοὺ ἑαυτοῦ τὸν θάνατον. βιώσας δὲ ὑδὲν ἐπιεικέστερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγενέστερον. *Per qa factum putem* (inqit Sveton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεις ὅτι θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, sed imitationem & obsequium poscit. Hinc reprehensiones illæ, *Psal.* 50. *v.* 16, 17. & *Psal.* 78. *v.* 36, 37. Esaj. *c.* 1. *v.* 11, -16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non possum continere me, qin subjiciam insignes illos è scena, qi cothurnum certè, non soccum respiunt, versus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *strom. l.* 7. & Cyrill. *adverss. Julian. l.* 9.

Τίς δῆτα μωρὸς καὶ λίαν ἀνεμμάνης
Ἔστης ἀφρῶν, ὅστις ἐλπίζει ζῆν ἐς

Ὀϛῶν ἀσάρκων, ϗ χολῆς πυρωθείσης,
Ἃ ϗ κυσὶν πεινῶσιν ἐχλ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, ϗ λέγας λαχεῖν τό δε,
Τύπων τε τοῖσι δρῶσιν ἐκπίνειν χάειν,
Κἂν λησταὶ, κἂν πέρσαι, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; —
Qu gente in hominum tam ſupinè credulus,
Aut ſtultus adeò eſt, qi deos exiſtimet,
Seu bilis uſtæ, ſive nudorum oſſium,
Projecta qæ vix tangat eſuriens canis,
Gaudere donis, idqe honori ducere,
Facientibúsqe gratiam reponere,
Sive ii latrones, ſive piratæ ſient,
Sive & tyranni?

Εὐηθος ex Porphyrio repoſui, qod apud alios ἄπεφος legitur. ἔυηθος, qi Ebræis פתי *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c. 14. v. 15.* ἀκακος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqi omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦς ἑαυτοῖς] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Sileno percontanti, τί κάλλιστον τοῦ βίου τέλος; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliqid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦς. hoc eſt enim qod Apoſtolus, *ad Cor. ep. 2. c. 3. v. 18.* εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι· ὥσπερ συμμόρφους ἡμᾶς, *ad Rom. c. 8. v. 29.* ἁγίους, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c. 19. v. 1. & Pet. ep. 1. c. 1. v. 16.* ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός. *Joan. ep. 1. c. 3. v. 3.* δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός. *ibid. v. 17.* ἐλεήμονες καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c. 6. v. 36.* τέλειοι, denique, ὡς καὶ ἐκεῖνος τέλειος. Matth. *c. 5. v. 48.* Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χριστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ὅστις γὰρ τοῦ πλησίον ἀναδέχεται βάρος· ὃς ἐν ᾧ κρείσσων ἐστὶν, ἕτερον τὸ ἐλαττούμενον ἐνεργεῖν ἐθέλει, ὅσα παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων· ὅστις μιμητής ἐστι θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hic Marcus, *leg. l. 4.* Τίς πρόξις φίλη ϗ ἀκόλουθος θεῷ; μία ϗ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l. 5.* Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémqe de eodem *l. 2.* beatitudinem collocâſſe, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, ϗ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo conſiſtere, ut qis juſtus, piúsqe cum prudentia exiſtat. qod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, qippe qibusdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c. 1. v. 26, 27.* ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, εὐθὺς ϗ πρῶτον ἐνηφέναι τὸν ἄνθρωπον. τὸ καθ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον ϗ πρὸ πολλοῦ μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimìs hoc, nec qod poſſit admitti; cùm utrumqe homini primitus condito diſertè tribuatur.

Εἶναι πρὸ συκῆν τὰ σύκα πεποίηκεν] Chriſtus Dominus Matth. *c. 7. v. 16.* ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; &c. vide *l. 9. § 9.*

Μέλισσαν τὰ μελίσσια] ὥσπερ γὰρ πόντος κηφῆνα εἶδεν ἀπὸ γήρως ψυομένην μέλιτταν. Plut. *de ſene politic.*

Τὸν δὲ κυνᾶ, τὰ κυνὸς] Eliſæo, qàm atrocia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe arbitramus, qi ejusmodi in me admittam? hiſt. Regum l. 4. c. 8. v. 13.* Ità *canem* eſſe non diffitetur, havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l. 5. § 11.*

Τὸν δὲ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l. 5. § 1. & l. 8. § 23. & infrà § 15.* ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qi facit* ſcil. *qæ hominis ſunt.* Epictetus *l. 1. c. 16.* Ἐπ ἀνδρὸς ἤμην, ἐποίουν τὰ τοῦ ἀνδρός· εἰ κύνος, τὰ τοῦ κύνος· νῦν δὲ λογικός εἰμι· ὑμεῖν με δεῖ τὸν θεὸν ποιῶ αὐτό. vide *ad l. 6. § 7.* Idem *l. 2. c. 9.* Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· ἐνδεὲς ἐκ τοῦ λογικῷ τίνων χαιρίζομεθα; τοῦ θνητοῦ ϗ τίνων ἄλλων; τοῦ θρεπτῶν, ϗ τοῦ ὁμοίων. ὅρα τίνων, μή τι πως ὡς θηρία ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· οὐκ ἐπλήρωσας τὴν ἐπαγγελίαν. ὅρα μή τι ὡς πρόβατον· εἰ δὲ μὴ, ϗ ὅταν ἀπόληται ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἐν ποιεῖμι ὡς πρόβατα; ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τοῦ αἰδοίου, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρόφως· πῶς ἀπεκλίναμεν; ὅπου τὰ πρόβατα· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, ϗ βλαβερῶς, ϗ θυμικῶς, ϗ ὀπικῶς, πῶς ἀπεκλίναμεν; ὅπου τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν πολὺ μείζονα θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρίδια ταχυτῆτι ϗ μικρότητι, ἀφ' ὧν ἔστιν εἰπεῖν, Λέων μὲ ϗ φαγεῖν. διὰ πάντων δὴ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπληρωμένη; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε δὲ ζεύγνυμον; ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί; πότε λύρα; πότε ἵππος; πότε κύων; (f. τίνι αὐλοί· τότε &c.) τί ἐν θαυμαστὸν, εἰ ϗ ἄνθρωπος ὡσαύτως ὠὴ σώζεται, ὡσαύτως δὲ ἀπόλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de providenc. l. 4. c. 1. Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare; ſit abſqe dubio, ut nec fidem habeat qi infidelis eſt, nec Chriſtum credat qi Chriſti mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaqe Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c. 22. q. 2. c. 20. Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πλόλεμος, θῶλα] Xyl. Λοιμὸς cur pro *Mimos* inferciat, nihil video. in πλόλεμος τὸ τ ex ſeqenti vocabulo irrepſit: iſtud autem cum ſeqentibus.

gentibus ad illud ἀπαλείφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, quàm pro abſolutè poſitis, aut ad δυλεία relatis cum Caſavbono habere; qi & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; quod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολόγος καταλάζῃ καὶ παραπέμπει] *Quàm multa ſunt, quæ cùm tanquam phyſicus merus, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὁπόσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc quotidie delebunt ſacra illa tua placita, quæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi quòd τὸ παραπέμπειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſavb. rectè, *tranſmittere*. Cæterùm *tranſmiſſionem* intelligo, qualem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis delineat; Ἄτε ὖν ἐν παρόδοις τῆς ψυχῆς αἱ αἰδόνες ἱδρυμένας, ἐπειδὰν τις ἐφάπτηται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλαθόμενοι ταύτης, δορὰ τὰ λοιπὰ καὶ διέρχεται ἐπὶ τὴν ἀκόλουθα. qi in conſequentibus τὸ παραπέμπειν etiam vocabulo, in hac eadem re illuſtranda atque explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, quæ ex rerum natura ſeriò ſedulóque conſiderata in mentem tranſmittis, atque ibi recondis.* ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παρέπεμπε πρὸς τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, quem Caſavb. voluit; *Speculationem naturæ, ni praxin conjunctam habeat, otioſam fore; facilégue abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qicqid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅπ τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες φιλᾶ, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν ὡσεὶ σωμαχοὶ πρὸς τὸ τροφή. πρῶτον αὐτὸ πέψον· εἶτ' ὕτω μὴ ἐξεμέσης· εἰ δὲ μή, ἐμπὶς τῷ ὑπὸ γίνεται, πρᾶγμα ἀνάθαρτον καὶ ἄβρωτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναθεθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῇ ἡγεμονικῇ τῇ σαυτῆ, ὡς οἱ ἀθληταὶ τὸν ὦμον ἀφ' ὧν ἐγυμνάσαντο καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἐμαθον. ὅπ ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀκέσατέ μου θυγατρίδιον· ἀλλ' ἐκμανθανόμενος οἰκίαν, ταύτην καλασκευάσας δείκνυσιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην πεῖθέν τι καὶ σὺ πέπονθας. φάγε ὡς ἄνθρωπος, πῶς ὡς ἄνθρωπος, κοσμίωπι, χάμυσον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάγκα λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱὸν, γείτονα, σώσδον. Ταῦτα ἡμῖν δείξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι ωμάθησας ταῖς ἀληθείαις τι τῆς φιλοσόφων. Addam ramen, qæ ſe ingerit impræſentiarum, conjecturam: Qid ſi ἀφυσιολογήτων legerimus? qomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτως. ut ſit mens Marci, *qæ abſque naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusque naturam ſedulò inveſtigemus, eámque probè perſpectam habeamus, priusqam de ea ſententiam cenſuramve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, qæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, naturæ penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facilliméque. Trahit horſum, qòd τοῦ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtic ſubjungitur: in qam mentem & πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς τοῦ ὅλου φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 38. λόγον ἐωρακότα ἀκριβῶς καὶ φυσιολόγως τὸ ἐν τῷ βίῳ. qin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν θεωρήμασι τοῦ τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis ſive theorematibus inde deductis, qæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſque conditionem ſtatúmqe nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. lavdatum.

Καὶ τὸ ἀνείσαπτον ἅμα συνελεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zeno; τὸ μὲν εὖ καθήκοντα ἀνδρὶ σπουδαίῳ πράττειν· τὰ δὲ ἀνδρὶ μὲν σπουδαίῳ πράττειν οὐκ ἔστι, ὑγείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὸ δίκαια· καὶ ἀνείσαπτον ἦ, τὸ πηρὸν ἑαυτῷ, καὶ τῶν κλῶνα διαρρίπτειν. ut τὰ ἀνείσαπτα sint *officia ea, qa moleſtiam aliqam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtic laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐκ τῆς σοι ἐκάστου ἐπιπόνης αὐθαδίας σώζεσθαι] αὐθαδίας, ſicut ἐπιφορᾶς, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtic ſumi videtur, (qod rariùs opinor deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acquieſcentiſque*; in veritatis, qam adeptus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiqidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτοπάθης τίς ἐστιν, ὑπὸ τοῦ αὐτὸς αὑτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésque par & æqualis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſt: perveniſti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſenſúmqe, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ σκληρότητας conjungit, in dexteriorem itidèm partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σεαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκείτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qod *l.* 3. § 8. dixit, ἐὰν ἐμφωλεύσῃ. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te parietes tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta quæruntur.* Galen *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεφχθήτω σε ἡ θύρα διαπαντὸς τῆς οἰκήσεως· ἐξέστω τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρὸν, ἂν ὅτως ἦς παρασκευασμένος. ità legend. pro

co-

eo qod vulgari edicto ἀναλγησία & ἔξεσις confirmat avtor ipse, qi sic paulò pòst. τὸν Σκύθην ἢ ἀναγωγίδιος συλλαμβάνει, ὡς ἅπαν, ἐξωλέα, πᾶς ἀνὴρ Σκύθης ἄρα χρὴ πάντα κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἢ Σκύθην εἶναι ἀδικεῖν μηδενὶ μηδὲν ἀναγκαῖον ἀμφοτέρωθεν ἰσχνὸς κατηκριβωμένον. (ita leg. pro eo, qod nullo sensu, sano saltem, κατηκριβωμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι τινὲς ἀξιοῦσι τὸ ἀμείνονα εἶναι τὰ ἀμείνονος, ἄπαντα ἀναγκαῖον ἀμείνονα πάσης εἶναι, ἵνα αὐ χρὴ πάλιν ἀδίκως ἀναγκάζεσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐδὲν ἄδικον τοῦ ἄλλου, ἁμαρτάνοντος τὰ φαινόμενα, μένει ἑαυτὸν ὡς αὐξόντων καὶ ἡ σωτὴρ αὐτῷ μᾶλλον, πανδημεὶ δὲ τῷ φόνῳ, — πάντων ἢ μᾶλλον αἰσχίστου σωτῆρος. vide *ad l.* 3. § 4.

Πῶς γὰρ ἀνάπτυκτον] potest esse expostulatio, qalem observavimus *supra* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hìc, & in seqentibus clausulis qod semel immutatum deincepe immutari necesse habuit. *cùm eò, inqit, processeris, aqa istè nostrum pariter vestémque tuam instituerit, tunc frevis simplicitatéque gravitatéque* &c. vide *l.* 12. § 28. ἀπλαϊσεν τὸ ζῆν.

§ 10. Ἀσχήμονα μῦθον ἀκούσαι] Studia hominum, qibus sese efferunt, acsi magni avt eximii aliqid confeciſſent, elevat, cum viliſſimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas sibi comparare captant, conferendo.

Ὑποχῆ] Ὑποχὴ, *genus retis*. Vet. lex H. Steph. Sed sine exemplo. qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. qo loco retium genera nominàqe varia recensens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίλυκα, τὰ δ' χείροις καλέουσι, Γάγγαμα', ἠδ' ὑποχαὶ ἀκαγλίδες, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuisse videntur ὑποχαὶ istæ: cujusmodi sunt, qas nos appellamus purs-nets.

Ἄλλοι Σαρμάται] qibuscum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaqe in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excursionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos se autumabant. Nec tacendum hìc, qo & alluserit fortean Marcus, qod de Avidio Cassio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & insciò ipso manus auxiliaria, centurionibus suis autoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum præda ingenti ad eum redissent, sperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent, rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio afficì; qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι γὰρ οἱ λῃστεί] qinam isti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? sicut Pavli Festus; *Cimbri linguâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad qem locum Scalig. *Cimbri* λῃστικὸν *genus* οὐ *latronum fuerunt. Sed non magìs Cimbros latrones significat, qàm Isaurum piratam; Ambro, dissolutum & verecundum; Opicus, obscenum; sed qia tales fuerunt ea nationes, de earum nomine vocamus, qi talne sunt.* ità illic Xyl. nec scimus de barbaris patriam suam insurrectionibus fœdaqe diripientibus, qos *abigere & latrones* avt *fures magìs qàm hostes* dici postulat, Synesius epist. 132. τὰ χρὴ τοὺς ἀνοήλατους τύραννα ἄνωθεν ἀναγκαίους· ὑβρὶ γὰρ ἄξιον μᾶλλον αὐτοὺς πολεμεῖν, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λαοπλήστας, ἢ τι τοιοῦτο ὄνομα μαχαιροφορικώτερον, ἢ μυθικὸν ἐξευρεῖν ἀναγκαῖον ἐφόδιον, ἀλλὰ μίσει τοὺς φιλανθρώπους ἀναφυλάκτους, ἄνευ ἱερείας, ἢ πειθοῦς. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigites, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcrè strenuèqe gestâ, semetipsos efferebat. ut transitus fit factus à numero ad numerum. qasi dicat, *qid à latronibus etiam isti qi Sarmatas capimus, magìs qàm ipsi qos capimus Sarmatæ, distamus?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qi te gloriaris ad latrones persequendos venisse, omnium gentium, qas adisti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter sic habitis distans viri isti, prout ipsi se haberi volunt, militares? Norum est illud piratæ, qi Alexandro eidem qærenti, qo scelere impulsus, mare haberet infestum; *Eodem, inqit, qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; qia tu magnâ classe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. laudante Nonio. & Augusti. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qi & subjicit. *Sanè remotâ justitiâ, qid sunt regna, nisi magna latrocinia?* unde Pythia, Adrastum Sicyoniorum βασιλέα, Cliſthenem verò λῃστὴν dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Prus. *or.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmqe vastator. & qæst. nat. l.* 3. *præfat.* Qamò potius *eorum opera celebrare, qàm Philippi aut Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulsit ista à superioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *si militarium istorum spectes, prædonibus supparès facilè deprehendes.* prædæ siqidem duntaxat inhiant utriqe.

§ 11. Κτῆσαι] *acqiras*, non *acqirere*. est enim aoristi imperativi medii non infinitivi activi, uti interpres Angl. opinatus, dictionis seriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν γὰρ ὅτου μεγαλοφρονέστερον πεπτωκὸς] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, sive *è corpore subduxit se*; is nimirum, qi consideratione istâ animum jugiter exercitatum probèqe subactum habuerit. neqe enim à prioribus ista dissecta oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theaeteto, ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ἄλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Eurip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναπτύσσειν ἔχειν.
Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκα mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & seqentia itidem.

Οὐδ' εἰς ὢν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de rep.* in *somnio: Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atqe vota habet: sive ut ille loqebatur, ὅταν ἧς λοιδορούντων ὕπνος ἀκούῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ἔστι κακῶς, ἔτ' ἄφρονι σοὶ τόδε πάσας,
Οὐλὲ τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦν· ἐμὴ γυνὴ τοῦτό σου οὐδὲν πέπονθεν. *at verò mea, inqit, uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, qam tu læseris: nec mihi itaqe qòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat. qâ disceptat philosophum an deceat injuriarum agere,* Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter concionandum conviciis impetentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit.* & *infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendas instigaretur; Ἀλλ' ἐκ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκείνῳ κατηκολούθησεν, ὃν ἔδοξεν ἐμὲ εἶναι. *Atqi non me, inqit, conspersit, sed illum qem esse me est opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ὑπήνδις ἑαυτὸν παρέχειν, εἰ μηδὲν χεῖρ τι ἧς πρὸς τοὺς κωμῳδουμένους λέγειν, διορθώσασθαι δ' εἰ δ' ὤφελον πρὸς ἡμᾶς. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi nos dabunt:* (qomodo Philippus demagogus Athenienses gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν ἡμᾶς τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤθει· παῤῥησίαμαι γάρ, inqiebat, αὐτοὺς ἅμα καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τοῖς ὅρκοις ἀναπείθειν καὶ ἀλλάττειν. Plut. apophth.) *sin falsa qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ὦ σοὶ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. οὐχί· ἐμοὶ γὰρ ὦ πρέσσει ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *derident te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δ' ὦ καταγελῶμαι. *At ego, inqit, non deridor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Καὶ ἐκείνων τυχὸν οἱ ὄνοι. ἀλλ' ὅτ' ἐκείνοις ἧσι ὄναι ὀκ ἐπιφέρονται, ὅτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan derident asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μύας συγκρῶν ἐμπαίζετο μύθων.
Nec muscam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qi nullus audit; instar muti, qi nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν θεραπεύμενον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ὑπενεμόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδείαν φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδείαν πιφαίνοντι ὑπαὶξ ὑπὸ θεῶν] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiàm lavdatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν θεὸς ἀρχὴν μὲν καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείαν περαίνει, καὶ φύσιν περιφερόμενος· τῇ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν τοῦ θείου νόμου τιμωρός. ᾗς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐγγὺς θεοῦ, ξυνέπεται, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc scriberet; tum & avtor *libri de mundo*, qi Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud sùum clavsit; qique illum dictione Latinâ μεταφέρειν καὶ παραφράζειν, Apuleius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, παρὸν σιωπᾶν τὰ δεῖ παρέχθαι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit. *Qid, inqit Marcus, est suspicione opus? sive, cur tibi rer aliqa suspecta sit, avt scrupulum animo ac trepidationem injecerit, cùm considerare licest, vel præstò sit intueri, qid factò opus sit?* hoc est enim παρὸν σιωπᾶν, ut ἐξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *Non potest quisqam beatus esse, qi huic se opinioni credidit, (* emergnis subesse mali aliqid. *) Non enim beatum est nisi qod intrepidum, inter suspecta malè vivitur.*

Καὶ μὴ σωφρονῶ, ἐμφανῶς ἀμαυρούσθω ταύτῃ χωρεῖν] Forsan legi debent καὶ μὴ σωφρονῶ ἐμφανῶς, sublatâ distinctione, & *si clarè perspexeris.* ἐμφανῶς, *clarè, distinctè.* Plato: Ἵνα ἐμφανέστερον ἴδωμεν, ὃ βούλομαι. indè διαφανεῖν, σαφηνίζειν, διαγαῦν. Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in Zenone.

Zenon. Τίνι ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος διαγνώσεσθε αὐτῆς, ἢ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφιβόλως λεχθὲν διάκρισιν; Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc διάκρισις τοῦ ζλήματος.* & *epist. 3. sed id philosophorum διάκρισιν.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, *καὶ μὴ σωφρᾶς, εὐμαθῶς ἢ ἀναστρεπτὶ τ. χ.* ità opponitur *τὸ εὐμαθῶς, τῷ μετ' ὠφελείας.*

'Αμεταστρεπτὶ ταύτη χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐγκλῆμον τὸ φαινόμενον δίκαιον] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα ἔδει Πείσωνα Ἐλαύδιον, ἢ ἰδὼν ἔπεισε προσαναπλάσασθαι δι' αὐτοῦ Οὐεσπασιανὸν, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν σύγκλητον, ἀποκρίνασθαι, ὅτι σοὶ δόξει μὴ ἔδοσαι με εἰς συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ᾖ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, ἢ σωπήσω· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, Ἀποκτενῶ σε· πότε οὖν σοί ἔπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; ἢ σὺ τὸν σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸν ἐμόν· σόν δόξιν ἀποκλεῖναι· ἐμὸν ἀθανατεῖν μὴ τρέμοντα σὸν, φυγαδεῦσαι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7. & l. 4. § 12.*

Ἄριστον γὰρ καταντυχάνειν τούτῳ] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æquum est, quodcunque tibi indè obvenerit.

Ἦγε ὑπόπτωσις ἀπὸ τούτου ἔσω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔσω D. Boot. legit δόξῃ. *ab hoc*, inqit, justo scil. utique & æquo *aberrare, lapsûs nomen meretur*, non autem ob justè factum odium incurrere, aut molestum aliqid perpeti, aut etiam, quò minùs quod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ὑπόπτωσιν quàm ὑπόπτωσιν malim, prout Marcus *l. 4. § 43.* ὑπότυπωσιν dixit.

Σχολαῖόν τι ἢ ἄμα εὐκίνητον] hoc est, quod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε παρακῷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atque erotematicè effert; acsi legeret, τί σχολαῖόν τε ἢ εὐκίνητόν ὄζει; viderint alii. Ego nullus assentior.

Εὐκίνητον] non, *mobile*; quod τὸ τῆς γνώμης εὐκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus*, Statio *sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile*, ad id quod est officium suum aggrediendum agendúmque promptum ac proclive; quòque in eisdem perseqendis modo justo debitóque moveatur. Stoici siqidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν quandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαυλὸν ἅμα ἢ σωτερικὸς] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est

——Magno veluti cùm flamma sonore
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliqiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt*, ut Aug. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum & lætitiam* istiusmodi pro *insania* mera, Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἔξεστικὸς, non σωτερικὸς π. Senec. *ep. 23. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gaudium. cetera hilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gaudere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀνεμπόδως.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῆσθαι ἐπόμενος.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductúmqe seqi.* pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16. & lib. 7. § 31. & supr. § 11. & lib. 4. § 12. & l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῦν ᾗ μέγας ἐγὼ εἰμι, ἅμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἕπεσθαι.

§ 13. Ἐὰν ἄλλοι γένηται] *in aliorum fine potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant*, cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἁπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἀεισθήσομαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρέχειν ἀφορμὴν τοῦ ἀεισθῆσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἡδονήσομαι ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γενναῖον.

Οὐ δοῦναι] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32. & lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαττόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab eqis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττεται.* Salmas. indè & καταφρυάττεσθαι. *supr. l. 9. § 41.* frustrà autem interpretes de eis intelligunt, qi alienis sermonibus & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τὸ φρυάττεσθαι significatum non attendit. qomodo enim qis eô possit φρυάττεσθαι ἢ ἐπαίρεσθαι, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, aut vituperiis prosequuntur, ídqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum ὄψις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo*, Κλίνη, sive *lectus*, ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοι ταῦτα εἰπεῖν οἰκήσομαι· πιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοὶ διεπράττετο. vide *ad lib. 3. § 4. & lib. 11. § 18.* ἐπὶ τῇ κλινιδίῳ.

Οἷα ᾗ ποιοῦσιν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλ'

Ἀλλὰ τῷ τιμιωτάτῳ ἑαυτῆ μέρει] non corpore, tantùm, ſed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve arcupantur, uſque ad conſcientiam læſam, eis obſeqi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ὑμῖν δεῖν ἐυαγωγότερον ἀνθρώπου ψυχῆς· θελῆσαι δεῖ, καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν, ἀπωλέσθαι, καὶ ἀπόλωλεν. Syneſ. *de inſomn.* Καθαρμῶ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βέλησις, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis eſt, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus eſt, ut ſis bonus? velle.* Fabius *inſtit l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri ſimus, voluntate maximè conſtat.* Gregor. Naz. *de ſacr. bapt.* ὥριον τοῦτο τῷ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. qanqam ident *de theolog.* 1. exigitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον παρὰ τοῦ θεοῦ. Joan Chryſoſt. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσας. Liban. *orat.* 4. Βουλήθητι μόνον, καὶ πάντα ἔσται. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, qi & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abſtulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 10. Μηδέποτε ὅτι μηδὲν εἶπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἔστω· καὶ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἁρπάσας. τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σε ὁ δεσπότης ἀπαιτήσῃ; Idémqe *diſſert. l.* 3. *c.* 26. Ἔστω σύμπαντα εἰληφὼς παρ' ἄλλου (τοῦ θεοῦ δηλονότι) καὶ αὐτὸν σαυτὸν, ἀγαναχτεῖς, καὶ μέμφῃ δόντα, ἂν σε τί ἀφέληται; ὅτι τί εἴληφας ταῦτα; χρησάμενον. μέχρι τίνος; μέχρις ἐν ὁ χρήσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαλλῦναι τῷ θεῷ, ἃ δέδωκεν, ὡς αὐδήσας; vitiata ſcriptura. qod & Voſſius videt; cui ſic reſtituere viſum eſt. ἐκεῖνα ὡς ἀποδώσεις; ὡς αὐδήσας. Verùm interpolatione tam lacinioſa, qæ nec ſenſum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literuli immutata ſufficiet. leg. ὡς ἠδέως; Stoicus eſt Laconiſmus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectaris?* q.d. dans placet. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Δὸς ὃ θέλεις] hoc eſt, qod Rufus apud Epictetum *diſſert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖδε τῷ δεδωκότι. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαβε ὃ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χρεῖον ἔχω, οὐκ ἔδωκας. ἐρῶσιν ἐχεπάμιλω τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάτιθεν ἐκ ἧν θέλεις χώραν. σὺ γὰρ ἦν πάντα· σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranqill c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm poſſeſſionésqe & dignitates, ſed corpus qoqe ſuum & oculos & manus & qicqid eſt chariorem vitam facturum, ſéqe ipſum inter precaria numerat; vivítqe ut commodatus ſibi, & repoſcentibus ſine triſtitia redditurus. qandocunqe ergò reddere jubebitur, non qeretur cum fortuna; ſed dicet; Gratias ago, qòd poſſedi, habuíqe.* Idem, *epiſt.* 64. *Fac qod æquitatem tuam decet. deſine naturæ beneficium malè interpretari. abſtulit; ſed dedit.* & *ad Polyb. c.* 29. *Gaude, qòd talem habuiſti; & uſum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni conſule.* Item *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepiſti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum eſt, queri; ſed de eo gratias agere, qod collegiſti.* Noſtri: Baſil. Cæſar. *homil.* 5. Συγγνώμονες ὦμεν ἐπὶ ἁρπαίαις, ὡς ἐπὶ τῷ χοιρισμῷ δυσφόρως ἔχειν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς σωφροσύνῃ χρεὼν ἔχειν τὸν συγκληρούσαντα. Hieron. *in Nepot.* Nè doleas qòd talem amiſeris: ſed gaudeas qòd talem habueris. Idem *in Paul.* Non mœremus, qòd talem amiſimus; ſed gratias agimus, qòd habuimus, imò habemus. Et *ad Julian.* Tuliſti liberos, qos ipſe dederas. recepiſti ancillam, qam mihi ob breve ſolatium commodaveras. non contriſtor, qòd accepiſti; ſed ago gratias, qòd dediſti. Bern. *de Humbert. ſerm.* 110. *Tuliſti qoniam tuus erat, nec prò nobis, qibus ille ſublatus eſt, murmurandum magìs gratias agendum, qòd tam diu conceſſum eſt nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etſi dolemus ablatum, non obliviſcimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Veriſſimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè oſtendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum ſublata toleramus.*

Οὐ καταθρασυνόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ ὑπείκων] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apoſt. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσι μοι. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis exercendæ patientiæ autoritatem non affectio humana, ſed viva ac cæleſtis diſciplinæ divinæ diſpoſitio delegat.* Cyprian. *de eadem: Apparet non eſſe illic veram patientiam, ubi ſit inſolens affectatæ libertatis audacia, & exerti ac ſeminudi pectoris inverecunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ἄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ὁ πόλις τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qi enim ſecus qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo eſt. Vide *ſuprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipſum contemplandum confluereret, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε οἱ θηῖοι, tanqam ferum qandam, & Stilpo, admirantur te. Οὐ μᾶν, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωπον ἀληθινόν. Negaqam verò, inqit, ſed ut hominem verum. Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.* --Fiet homo.-- Demonacti Proteus cùm diceret, ὦ κωμῳδέ, regeſſit ille, οὐκ ἀνθρωπίζεις, non vivis hominem.

Κρεῖττον γὰρ ἢ οὕτω ζῆν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μηκέτ' ὄλως διαλέγεσθε] forſan ὀλίγα. Senec. *ep.* 16. *Philoſophia non in verbis, ſed in rebus*

bui est. & ep. 20. *Illud vereor atque horror, ut philosophiam in præcordiis ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione. verba rebus proba. facere doces Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisque vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo voluta, quæ sæpe audisti, sæpe dixisti: sed an verè audieris, an verè dixeris, effectu probas. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὰ τὰ πρόσωπα, μέχρι τῶν λόγων, fastûs procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavâ operâ, & philosophâ sententiâ.* qos edisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo quidam Philosophus præremplorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neque intolerantius, quàm quòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, moves & emolumenta philosophiæ in linguæ verborúmque artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia quæ indè profluxerunt in vitam mala) *quæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunquam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἀλλα λέγομεν, inquit, ἄλλα πράττομεν. λέγομεν τὰ καλὰ πράττομεν τὰ αἰσχρά. ἀσυμφανεῖς ἐσμὲν τὸν λόγον· μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς οἰόμεθα εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μέχρι λογαρίων ἐσχόλομεν· ἔξω δ' αὐτῆς, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fustissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siquidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μηδαμῶς σαυτὸν εἴπῃς φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις ἐπὶ τῶν θεωρημάτων. μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος, ἐὰν ὡς ἔτυχε ἐξεμέσῃς, ὁ οὐκ ἔπεψας. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα, ἐὰν χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδεικνύῃ, πόσον ἔφαγον· ἀλλὰ τὸν νομὸν ἔσω πέπαυται, ἔριον ἔξω φέρει καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν, μὴ ταχέως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυσο, ἀλλ' ἀφ' αὐτῆς πεφθέντων τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia quæ dicunt, quæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. quomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant quæ dixerint.* qi & *epist.* 117. clavdit vocibus illis profectûs indicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne quod disco.* sive utì Lipsius ex MS^am vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ θεὸς, ἐστὶ καὶ ἐμοὶ σοφὸς· ἀλλ' ὅστις γλαῦκας ἔωρακεν ἔωρακεν, ἴυγγα δ' ἄπειρον ἔχει, τυχὸν δ' ἄπειρον καὶ ἀνεπίδετον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξατο, πολλὰ δ' ὅσα ἐνδυκῶς παρεδείκνυτο, καὶ τὸ ὀξύβαπτον τοῦ λόγου διὰ τὸ βίου περιλιθωσεν. Verùm quod Aristot. *ethic. l.* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐ πράττουσιν· ὑπὸ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν καὶ οὕτως ἐσεσθαι σπουδαῖοι ὅμοιόν τι ποιοῦντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲν ἰατροῖς ἀκούοντες μηδὲν ὀφελοῦσιν, οὕτως δ' οὐδὲν ὠφελοῦσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τὸ ἔξωθεν τοῦ σώματος, ὅπως θεραπεύσωσιν, οὕτοι τὸν ψυχὴν, ὅπως φιλοσοφήσουσιν. Itaque verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siquidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τὸν ἄκρα ῥήματων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔρξας βεβαίων,

Οἰ δὲ πάνυ, τί δ' σκιαὶ ἄλογον.

ἐπεὶ τὸ γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τὸν ἀρετὸν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀποτείνειν λόγους· ἰδίᾳ δὲ τὸ ἡδὺ περὶ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ κάλλος ἔχειν περὶ τὸ δικαίου τιμᾶν· τοιοῦτος φαίλου ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκιᾶς ἀνακρινομένοις τὰ δράματα, οἱ ὡς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δικαίως εἰσέρχονται, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, οὐδὲ μικρὸν τυχὸν ἐλαύθησι τὸ παράπαν.

§ 17. Ὡς μὲν περὶ οὐσίας, καὶ χαμαὶ] god de terra *l.* 4. § 3. στιγμὴ. de pelago. *l.* 6. § 36. σαγήν. sunt autem κεγχραμίδες *ficuum granula.* pro quo κεχαμίδι apud Svidam vitiosè habetur.

Ὡς δὲ περὶ κένου, πυτιάνι σεισροφή] *tanquam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè σεισροφὴ, sive σεστροφὴ i. e. *pistilli circumvolutio,* proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroib.* ἐπὶ πᾶσι τὰ αὐτὰ πείσεται, καὶ μηδὲν παραινόντων. utì Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm πευτάνι σεισροφή. i e. *terebræ vertigo,* sive *circumversio,* ut Xyl. Marco istîc de spatio temporis breviſſimo: qemadmodum, ῥιπὴ ὀφθαλμοῦ oculi *jactus,* ut Beza, potiùs quàm *ictus.* ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' ἐυδίνητα, καὶ ὠκύτερα τέρητρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, quàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον πρὸ ὑποκειμένων] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamquamque considera,* &c. τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ θνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9. § 21. *Quæ nata sunt, ea omnia denasci aiunt.* Cassius Hemina *annal.* l. 2. i. e. τελευτᾶν, *defungi, mori,* non *decrescere,* ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Chriſt. c. 6. Mutuum debitum eſt inter ſe nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, cauſſa naſcendi eſt. non enim mori ſolet, niſi quod naſcitur, id autem moritur, quod & naſcitur.* Idem. *de reſur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris uſqeqaque ſepelitur: & tamen rurſum cum ſuo cultu, cum dote, cum ſole, eadem & integra, & tota, univerſo orbi reviviſcit; interficiens mortem ſuam, noctem; reſcindens ſepulturam ſuam, tenebras; bæres ſibimet exiſtens, donec & nox reviviſcat, cum ſuo & illa ſuggeſtu.* Et latiùs progreſſus Petrus Ravennas *in ſymbol ſerm. 59. crede homo, de morte reſurgere te poſſe, cùm tibi totum quod in rebus eſt, ſic quotidie reſurgat. Sol occidit & reſurgit. Dies ſepelitur & redit. Menſes, anni, tempora, fructus, ſemina, cùm tranſeunt, ipſa moriuntur; cùm redeunt, ſuâ ipſâ morte reviviſcunt.* Ità quod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, teſtatio eſt reſurrectionis mortuorum.*

§ 19. Ὅτοι εἰσὶν ἰδιῶται, κραδεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες] Hæc enim & ſummis cum imis qibúsque communia ſunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum eſt, Meneceratem medicum, qi Jovis ſibi nomen adſciverat, Philippus Macedo qomodo exceperit, eduliorum loco appoſitis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hiſt. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, ſive mortalitatem ſuam, agnoſcere ſe profeſſus eſt, ὅτι τῷ καθεύδειν καὶ τῷ συνουσιάζειν, *ſomno* nimirum *ac* coitu. Plut. in *Alex.* & de *adulat. & in ſympoſ. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipſum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Eraſm. *apophth. l. 4.*) *filium, Deúmque* indigitâſſet, ὃ ταῦτα μοι σύνοιδεν ὁ λασανορόφος, *At verò*, inqit, *latent iſta prorſus cum, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth.* & de *Iſid. & Oſirid.*

Ἔστι δὲ οἱ ἀνδρογυνώδεις, καὶ γαυρώδεις] *Quanto ſe cum faſtu efferant*, acſi nè homines qidem avt mortali ſemine creti ſint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur &c.* vide ad *l. 6. § 28.* illud ἀνδρογυνώδεις mihi ſuſpectum habetur: ἀνδρογυνοῦν certè alibi legiſſe non memini. Xyl. *alibi imperare*, vertit. ut ſit *hominibus leges ac jura præſcribere.* Caſ. *exulcerare.* ità qid is legerit, havd ſatìs liqet. niſi forſan ἀδρυνόμενοι, *turgeſcentes, grandeſcentes*; qod de ſtirpibus uſurpatur. forſan ἀνδρονομεῖν idem qod ἀνδρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* uſurpatur: vel etiam qod κρεαγορεῖν, qod de *viſcerationibus*, ſive de *carnibus viritim diſtributis* adhibetur. in iſtis avtem non ſine faſtu gerere ſe ſolent, qi eas exhibent. vide *l. 9. § 34.* ὅση ὄπωσ.

Βδελυρὸν πόσις] *qot illis inſervire & obſeqi neceſſe fuit*, ídqe ὦ ὀλίγα, *haud ità dudum*; qò poſſent dignitatis honorisqe gradum illum, in qo tanto cum ſupercilio ſe gerunt, adſeqi. vide *l. 8. § 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ δὲ φιλικῶνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ φρυκτοῦ καταφρόνημα ἀσκήσιον. διὰ τί δὲ δοῦλος εὐτυχῶν οὐ δοκεῖ, καὶ τετυφωμένος. qo tamen loco ego τετυφωμένος malim. ſcil. ut Claudian. *in Eutrop. l. 1.*

Aſperius nihil eſt humili, cùm ſurgit in altum.
——nec bellua terrior ulla eſt,
Quàm ſervi rabies in libera colla frementis.

Ruſſus Vibius apud M. Senecam *controverſ. 9.*

Divite novitio nihil eſt inſolentius. &,
Pediſſeqa honoris eſt novi arrogantia. Salvian. *epiſt. 2.*

Ἅπας ὁ πραχὺς, ὅτις ἂν γέρων κρατῇ.

Æſchyl. *Prometh.* præ cæteris verò

Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν μαστιγίας.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Iſidor. Peluſ. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi εὐπραγῶν habet, pro eo qod εὐτυχῶν Dio, ſubjungit; Καὶ τὸ εὐπρεπὲς παρὰ τῶν ἀξίων, ἁρμοῖ τὸ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτως γίνεται. Avr. Victor. in *Dioclet. Quantum ingenium eſt, comptum habeo, humillimos qoſque maximè, ubi alta acceſſerint, ſuperbiâ atqe ambitione immodicos eſſe.* Agur ſapiens Ebræus *v. 20. Tria ſunt*, ſub qibus commovetur terra: imò qatuor ſunt, qæ ea ferre non poteſt. *ſervus, cùm regnat; ſtultus, cùm ſatur eſt; exoſa, cùm maritatur; ancilla, cùm* bera ſuæ *bæres evaſerit.* ſiqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia naſcitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13.* ὕβριν κόρῳ μητέρα.)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἀνδρὰς ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γνῶναι χὰ χαπτὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Naſcitur ex nimiis opibus petulantia ſtultè.
Nec paucos fatiis evertit mentis egenos.
Difficile eſt, adſint cùm bona, nôſſe modum.

Ariſtot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πάντες γὰρ, ὥσπερ φασὶν, ἡ παροιμία, κόρος ὑβρὶν ὕβρει, ἀπαιδευσία δ' μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philiſtus apud Clem. *ſtrom. l. 6.* εὐώδεσι γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀνορεξιβούλητοι ἐν πράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπονται. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum aſſerit, qi diserit; Εὐώδεσι δ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἂν μάλιστα καὶ δι' ὀλιγίστου ἀπορεξιβούλητοι εὐπραγίαι ἔλθῃ, εἰς ὕβριν τρέπονται. locus eſt in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εὐωδεῖ δὲ τῶν πόλεων, ὅταν ἄρ, &c. Qò reſpexit tamen & Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εὐώδεσιν γὰρ ἀνθρώποις, ὅταν ἀδόκητος μάλιστα εὐπραξία ἐπιπίπτει, εἰς ὕβριν χωρεῖν, de Largio Macedone

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ὅια] ἀφειγνύμενα, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μετ' ὀλίγον, ἐν τούτοις ἔστω. Legend. ὁπόσοις ἔστω. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro Æn. *l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῶμεν, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἐραστὰ φερόμεθ' τὸν ὄχλον.
Ἄδην παρεσθ' ἅχ' ὁρᾶτε πλησίον.
Si favorit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Groc.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Ἔνιοι δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνοίᾳ φλεγόμενοι τῷ ψυχῷ, μεθ' ὕβρεως ἐπέξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βεκχεῖν ἤθισεν ἃ δόξα χρόνον εἶτα κωφότητα καὶ ἀλαζονείαν μὴ ἀσεβείας καὶ παρανομίας ἀναφόρους,

Ὠκύμορες καποῖο δίκλω ἀρθέντες ἀπίκλαν
καὶ νῦν ὥσπερ ἀγώνιμοι δραπέται, ἧς ἱερῶν καὶ βωμῶν ἀποστατοῦντες, οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺ τάφους ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

§ 20. Συμφέρει ἐκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῆς ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ὄζει τῆς ὄντων, ἔστι δὲ, καὶ θεὸς ὑπισχνεῖται ταύτης, ὁ δίκαιος οὐ βελτίστα τὰ ἀγαθά· πλεονεκτικὸν γὰρ καὶ περὶ τάξιν· ὑγίσεται δὲ τὰ μνόμφορα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, qæ ipsi sunt cordi. Siqidem vir bonus τὰ ἑαυτῷ ὁπὶ τῶ ὅλων συγκλωθόμβα ἀγαθὰ εἰ πέπεισαι, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκεῖνα φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ εὐκαιρον. Avg. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Evdem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, ὅτ' ἂν ξηρὸν πέδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, ποτὶ θ' ὑγρὰς ἐνδίως ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφεδρίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμαχθῶσιν εἰς τ' αὐτὸν δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, κἀκτρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βροτείαν ζῆ τε καὶ θάλλει γένος.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos madoris explet in terram sinus.
Quæ fœderata mutuis amplexibus,
Quod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Groc.

Eis avtem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ἀγνὸς οὐρανὸς τρῶσαι χθόνα·
Ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦντος ἐρασθεὶς πίτνει
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δὲ τίκτει βοτοῖς
Μίλων τε βόσκει καὶ βίον Δημήτριον.
Ἀνδρῶν δὲ θ' ὥρα συντέλειαν γάμου
Τέλειος ὄζει· τῶν δ' ἐγὼ παραίτιος.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugio frui.
Ab amante cælo defluens terram simul
Fœcundat imber: illa mortali parit
Cereale genero germen, & pastus gregum
Maturitatem dat suam arboribus quoqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Groc.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poesis* tribuit. Ἐρᾷν δὲ πάντα λέγουσι καὶ γῆς ἔρασθαι πλέον ἢ σελήνης, ἐρᾷν δὲ φυσικοὶ, καὶ συγγενέσθαι καὶ κυεῖσθαι καὶ γλυκὺ ἢ ἀνθρώπων μυθεῖσι καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ὡς ἀναγκαῖον ἀπολέσθαι ποτὲ καὶ σκεδασθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἢ ἡμέρος τοῦ θεοῦ τοῦτο ὕλην ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται πυθόμενα καὶ δίκτυα ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri alterisco nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——Ipsum in connubia terræ
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò pereunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atqe ferarum.

Qin & Scythæ τῷ γλυκὺ νομίζουσι τῆ Διὸς εἶναι γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod avtem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μέλαινα πίνει·
Πίνει δ' ἔνδρυα αὐτμώ·
Πίνει θάλασσα δ' αὔρας·
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arborésque potant:
Et potat æqor auras:
Phœbúsque potat æqor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεῖω] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τίλμησον, ἀναζεῦξαι πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοὶ δοκούντων. & *l.* 4. *c.* 7. πρόχειρόν σοι λόγον, καὶ ἀκόλουθον ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνοδεύω, ἀπλῶς συνθέλω. ità enim lego, qod vulgò ἐρέσσομαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis conſtet ſua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, ſed aſſentior. ex animo illum, non qia neceſſe eſt, ſeqor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *ſup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari ſermonis uſu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5: § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità iſtîc in verbo φιλεῖν· qod ἀντὶ τοῦ πεφυκέναι ἤτοι εἰωθέναι uſurpatur; qomodo & Latinis *amat*, pro *ſolet*; qod à Græcis tractum monuiſſe videtur Fabius, *inſtit. l.* 9. *c.* 3. Qanqam diverſum eſt pavlò Saluſtianum illud, qod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* ſicut & ejuſdem illud, in *Jugurth. Quæ ira fieri amat.* & *ibid.* rurſus; *ea qæ ſecundæ res amant.* In iſtis enim ſenſus eſt, *qæ amant*, i. e. *qæ cupiunt & qibus delectantur*, vel, *qæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diverſa eſt. neqe enim, *ira fieri ſolet*, vel, *vulgus fieri ſolet*; ſed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. qod viris magnis non eſt animadverſum. Cæterùm ſic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hiſt. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* qomodo Herodot. *l.* 8. Ὅσα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὅσα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γεγονέναι. Qin & τὸ ἐφᾶν pari modo uſurparum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ἐπιτοῖς τυχοῦσιν ἀφορμαῖς ῥᾴστα κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat poſterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Qod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα] Avt in eo vitæ genere manes, cui jam es aſſvetus; avt inſtitutum mutas, qod niſi velis ipſe non cogeris; avt è vita diſcedis, munere defunctus: in his avtem omnibus nihil eſt qòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium ſuum Seneca *epiſt.* 42. *Hoc peritturum eſt. nempe adventitium eſt. tam facilè ſine iſto vives, qàm vixiſti. Si diu illud habuiſti, perdis poſtqam ſatiatus es. Si non diu, perdis anteqam aſſveſcas.*

Καὶ ἥδη εἴδηκας] Notum eſt Pythagoræ monitum illud· ἓλῦ βίον τὸν ἄειζον. ἡδὺν ὃ αὐτὸν ἢ σωφρόσυνα ποιῆσον. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliſſ. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. ſalubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc inſigne facit δίλημμα προκοπῆς, τὸ μηκέτι προϊέναι, μηδ' ὅρθιον ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας ἔτι πῃ τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, οἷς ἐκλεανωθλῳ τῇ ἀσκήσει. Qod Hieron. an Pavlin. *ad Celant.* *Aſperam nobis & inſuavem virtutum viam nimia facit vitiorum conſvetudo; qæ ſi in alteram partem transferatur, invenitur ſemita juſtitiæ levis.* Qanqam Plut. idem in tract. *de tranqill.* qaſi Pythagoricum illud corrigens: οὐκ ἢ σωφροσύνα ποιεῖ τοὺς ἐλομένους τὸν ἄειζον βίον ἡδύν, ἂς τις εἴπῃ· ἀλλὰ τὸ φρονεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄειζον καὶ ἡδίζον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere aſſvetudinem, ad vitæ, qæcunqe ea tandem fuerit, moleſtias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεγραμμένων εἰς τὰς πολιτείας, οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένοις· οἱ δ' ἐν μετοίκων σωτῆροφοι καὶ σωφρονεῖς ὄντες πρὸς νόμων, ὃ χαλεπῶς φερόμενοι τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ ἐργάσιμα. & *ibid.* Ἐν γεγράμμασι, καὶ δεῖ λύρας, καὶ παλαίστρας, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι θόρυβον, καὶ πόνου, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι κατ' μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χειρώδη καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ πράττειν παρέχει. Ariſtoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἐθιστὸν, ἐν τοῖς ἡδέσι· πολλὰ γὰρ καὶ πρὸς φύσιν μὴ ἡδέων, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς συνηθείας ἡ τυραννίς. ὥ δησόμεθα πόνῳ λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & qæ ſequuntur. Naſo. *Artis. l.* 3.

Fac tibi conſveſcat. nihil aſſvetudine majus.
Et, *Qod malè fers, aſſveſce; feres bene. multa vetuſtas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam verſa conſvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis eſt vetuſtatis & conſvetudinis. nemo eſt, ſi nulla res impediat, qi non eo, qo conſvevit, eqo libentiùs utatur, qàm intractato & novo. nec modò in hoc qod eſt animal, ſed in eis etiam qæ ſunt inanimata conſvetudo valet; cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & ſylveſtribus, in qibus diutiùs commorati ſumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & conſvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epiſt.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epiſt.* 2. *Mihi & gratiora ſunt bona (domeſtica,) qòd perſeverant; & leviora incommoda, qòd aſſvevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notiſſimum qodqe malum maximè eſſe tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Pruſ. *orat.* 53.

Καί τοι πολ' ἤδη τῷδε χρόνῳ λώφησέ μοι
Νόσος· κατ' ἀρχὰς δ' ὑδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remissi tempore
Morbus, qi inèssio fuerat insalerabilis.

Plavt. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optima est.
Nam ego nunc si ignotum capiam, quid agam nescio.

De Christi Domini jugo veterum nescio qis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἔξω ἀσχολίας] Vitæ genus mutas: à privato in publicum prodis: negotiis te immiscens. allusit forsan ad proverbium, quod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπλάσατο.

Ἀπολειτέργησας] Vitam hanc λειτουργίαν malè esse vult. quomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum summum in hoc incluſa compagibus corporis, munere quodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qi vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib. 6.* Pulcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, muneráque ac ministerium à Christo Domino assignatum executus planè fuerim.* διακονίαν dixit, quod Marcus λειτουργίαν. ἀπολειτουργῆσαι (quod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: quod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀναπαήσονται.

§ 23. Ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο ἐστὶ] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Casaub. f. τοῦτο [ἦ] ἐκεῖνο, *take qid, qalo illud.* nihil à loco alio differt, animi tranquillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα ὅσην ἐνδιδοὺς σ' αὐτὸν τοῖς ἐν ἄγρῳ τοῦ ὄρους] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῆσαι. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅπου γ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ἦλιός ἐστι, ἐκεῖ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, ἡ πρὸς θεοὺς ὁμιλία.

Τὰ τῆς Πλάτωνος] Ex *Theæteto*: laudata etiam à Theodoreto *therapevt. l.* 1. & *l.* 12.

Σπανίως ἐν ὄρει ἀποβαλλόμενος] ἀγρίοις καὶ ἀπαιδεύτοις ὑπὸ ἀσχολίας, ἐξὸν ἦσαν ἐν νομίμοις τὸν πάντων ἀναγκαῖον ἡμῖν σπανίως ἐν ὄρει τὸ τεῖχος περιβαλλόμενον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, quàm si in monte aliqo ab hominum commercio sejunctus ageret, muríque civitatis, perinde ac cavlæ alicujus septo pastor rusticus, inclusus teneretur. Theodoretus cum Marco ἀποβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem seciùs cepit, cùm opinaretur Platonem hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σπανίως διαιτώμενον ἀνθρωπον, *in tuguriolo aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: qod Plato nullus hìc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. *& balare.* qasi βληχᾶσθαι & βληχήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jacere jacula.* Sed jacula istîc qid faciant, nullus nos docet. M. Casaub. seqentibus adfigit; & προβάλλειν προβλήματα legisse videtur; *& problemata tibi proponere ista, qidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Vetat autem Medicorum princeps πᾶσιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί δεῖ μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Ἄνευ δὲ ἀρχῆς τὸ φιλοσοφεῖν, οὐδενὸς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτε ἀπόλυτον καὶ ἀπεκπαιδεύτου κοινωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτε συγκεκριμένα] à metallis translatum, qæ ubi liquefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémque cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 2. *c.* 3. Τί τούτοις συγκέκριμαι; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥσπερ τότε συνεκέκριτο.] Plato *Phædon* Ἐμοὶ γὰρ ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἦλον ἔχουσι, συνηλοῦσι τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ποιοῦσι σῶμα, καὶ νομίζειν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἃ ἂν καὶ τὸ σῶμα φῇ· quæ nam negat passim Marcus corpus de istis qicqam pronunciare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀναχυκραθέντων τῶν στοιχείων] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις οὐχ ὅπως συγκέκραται τοῖς αἰσθητοῖς. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγκρινόμενον.

§ 25. Κύριος ὁ νόμος] Pausanias Plistarchi filius, qærenti qare legum præsidium nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι τοὺς νόμους ὑπὲρ ἀνδρῶν, ἢ τοὺς ἄνδρας ὑπὲρ νόμων κεῖσθαι δεῖ. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μάλιστα respondit, ἡ τῶν παιδικῶν ξύλων. lagen delignans, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis mentem; Νόμοις πείθεσθαι. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zeuxidami filius, scisciranti qinam Spartæ rerum potirentur, οἱ νόμοι, inqit, καὶ τὰ ἀρχεῖα κατὰ τοὺς νόμους. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur, ægrè qidem, reliqit tamen, Ἄρχων γὰρ ἂν ἐμαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ τῇ πόλει, καὶ τοῖς συμμάχοις, καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἄρχοι ἀλαθέστατ' ἄνδρες, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐφόρων, ἃ δεῖ ἐκ ἄλλος ἐκ πολλοὶ ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qærenti, qare patriâ exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι πρείττονες, inqit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἐκ ἄρχειν τῆς βαμῆ φίλον ἅπαξ τὸν μὲ συνεπαινεῖν, ὡς ποτε Πεισιλῆς ἔφη, ἀλλ' ἄρχειν σωτῆς κρατοῦντα καὶ δικαίου.

δικαίᾳ. Verùm legem univerſi ſive naturæ Marcus hîc vult, de qâ *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionyſius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου δίκαιος, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ δίκαιος βιάσασθαι. & Ariſtot. nomine, *de mund.* c. 6. Νόμιος γὰρ ἡμῖν ἐστιν ὁ θεὸς, εὐδικίαν ἀπονεμόμενος διόρθωσιν, ἢ μυριάκις κρείττων ἦ, δίκαιος, καὶ βεβαίστερος ἢ ἐν χύρωσιν διαλαχόντων. & Philo *de bon. bom. libert.* Νόμος ἡ ἀλήθεια, ὁ ὀρθὸς λόγος, οὐχ ὑπὸ τῶν δεινῶν ἢ τῶν δεινῶν ὀνητὸς φθαρεὶς ἐν χαρτιδίοις ἢ σήλαις ἀψύχοις ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἀφθάρτου ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ πεποθείς. Clemens denique *ſtrom. lib.* 1. ἐπὶ ἡ τοῦ Πέτρου κηρύγματι ἔνεστιν ἐν νόμου καὶ λόγου τὸν κύριον ὠφελοῦμενον. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παραπομπὸς δραπέτης] Ità *l* 4. § 29. φυγὰς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκτης. vide ſis apud Platonem Socratis diſceptationem cum *Critone* fugam ſuadente.

Ἅμα καὶ ὁ λυπούμενος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *ſimul*, vel *ſimiliter*, havd minus is qoqe, qi *dolet, contriſtatur*, &c.

Ὅ βούλεταί τι] *propter aliqid eorum qod factum eſt, vel fit, vel fiet ſecundum voluntatem ejus, qi univerſum gubernat.* Xyl. ut legiſſe videatur, ὅτι βούλεταί τι γενόμενον. Xylandri veſtigia premit Caſaubonus. Verùm dictionis ſic reconcinnatæ ſeries interpretationem iſtam nulla videtur admittere, niſi trajectionem duram ſatis conſtituamus; ut illud ὃ βούλεταί τι, vel ὅτι βούλεται, ſenſu ſaltem, ſubjiciatur verbis illis, ὑπὸ τῶν τὰ πάντα διοικοῦντος. Negativa forſan particula intercidit; ut reſcribendum ſit ὃ [μὴ] βούλεταί τι γενόμενον &c. *qi conſtriſtatur, iraſcitur, vel metuit, qòd præter voluntatem ſuam aliqid factum ſit, fiat, vel futurum ſit:* ſive, *qòd qicqam, qod ipſe nolit, factum ſit, fiat, vel futurum ſit, ex eis qæ ab eo qi univerſa diſponit conſtituta ſunt.* viderint alii.

Ὅς δεῖ νόμος νόμων ὅσα ἐκείνῳ ἐπιβάλλει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομίζει. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγειν ἔοικεν ὑπὸ τῶν νόμων τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἐκείνῳ ἐπιβάλλει] ſive, τὸ ἐπιβάλλον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuiqe conveniunt, & ad unumqemqe pertinent.* Ariſt. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῶν ἔργον. διὸ τὸν μὲν ἀρχικὰ τέλεια ἔχειν δεῖ ἠθικὴν ἀρετήν· ὅλῳ δ' ἀνάγκη ἕκαστον, ἴσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς. *qantum ipſis convenit*, vel *ad ipſos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας πυνθάνεται τὸ πλεῖστον κοινόν. ὅλῳ γὰρ ἰδίων μάλιστα φροντίζουσι· ὅλῳ ἡ κοινῶν ἥπτον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *qantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσουπερ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως, καὶ τὸ πράττειν κατ' ταύτας· *tantum unicuiqe felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Baſil. Cæſ. *ep* 169. *ad Diodor.* ἕτερον ὅλως ἐπιβάλλειν ἡμῖν διαβάλλειν ἀνθρώπους, ὅλῳ πραγμάτων ἀφειδῆς. *ſi rebus ipſis miſſis perſonas perſtringere nobis convenit.* Autor *l.* 2. *Maccab. c.* 9 *v.* 24. τὰς ἐπιβαλούσας πρὸς τὰς θυσίας παρασκευάς. *convenientes ad ſacrificia ſumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatabl. Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. Καὶ ὑδήπου τοσοῦτον ἐν τῇ μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἰηγεῖσθαι ἀποδιδοῖς εἰ μὴ μεμυημένοις. *nemo ità inſaniverit, ut non exiſtimet ad unumqemqe pertinere, bonum eſſe lubenter velle.* Malim itaqe cum Xyl. *qod ſuum eſt.* qàm cum Caſ. *qæ unicuiqe eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *ſemine* tamen diſtingvit Ariſtot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Γονὴ μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ γεννῶντος γιγνόμενον σῶμα, ὅσα συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ πρῶτον ἔχον ἀρχὴν ψυχικὸν· σπέρμα δὲ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον τοῦ συνδυασθέντος. verùm diſtinctionem hanc nec uſus communis obſervat, nec ſacræ paginæ ſcriptores. vide *Geneſ* c. 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12. § 14.

Εἰς μήτραν ἀφεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de ſemine in terram miſſo Chriſtus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. ſive ut Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum ſit. *Ego te*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qaſdam avtoris tui in utero hominem formantis advertis.* Ambroſ. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primum hominem fecit ex pulvere, omines homines fabricatur ex ſemine.* Avguſt. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. & *de nupt. & concupiſc. l.* 2. *c.* 13. *Idémqe de verbo, Ap. conc.* 11. *qi primò creavit hominem ſine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Pſal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Pſal.* 139. 13--16 *Tu obtegebas me in utero matris meæ: maſſam meam vidcrunt oculi tui: & in libro tuo deſcripta erant membra omnia mea, qæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla triùs exiſterent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurâtunt & fecerunt me; ſicut argillam, efformâſti me; ſicut lac, fudiſti me: tanqam caſeum coagulâſti me: cute & carne induiſti me: oſſibus & nervis contexuiſti me:* Mater illa pia filiis ſuis. *Maccab. hiſt. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Neſcio ipſa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego ſpiritum vitámqe largita ſum vobis, neqe primariam cujusqe informationem ego coaptavi; ſed condi-*

ter ille mundi, qi finxit hominum ortum, omniúmqe naturam invenit. Qod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Quánam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmqe & illud unde corpus neſcio;
Novit animator ſolus & factor tui.
Impendere ipſi, cujus ortus munere es:
Benc in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀποθησαυρίζει γόνον,
Συμβαίνει πως εἰσπίπτειν ἐκ τοῦ σώματος
Ὅλας μελῶν ὑσίας τινὰς, καὶ θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τὸ αὐτὸ ἀνθρώπου γινομένου.

Dei igitur opus iſtud, qo corporis fabrica conficitur: ſed ad qod perficiendum ille animæ miniſterio utitur; qam hîc Marcus deſignavit. vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero ſerendi, ſtruendi, fingendi paraturam aliqa utique poteſtas divinæ voluntatis miniſtra modulatur; qamcunqe illam rationem agitare ſortita.* Angelorum ſcilicet miniſterio peragi vult iſta: ſubjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus:* qos & exterorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* ſubſtituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλαστάνουσιν ἄνθρωποι, σπείρεται μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὡσεὶ ἄρουραν, γυναικὸς ὑποδεχομένης τὰ σπέρματα σωτηρίως, τῆς δὲ φύσεως ἀοράτως ἑκάστα καὶ ἅμα τὸ σῶμα καὶ τῆς ψυχῆς διαπλαττούσης μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem ſemini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. ſive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα ἀφ' ζώων γένεσις ἀρχὴ ἦν συμβεβηκὸς. τοῦθ' ὡς ἔστι φαυλότατον, ἐοικὸς ἀρρῶ θεωρεῖσθαι. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταζανθὲν ἐνηδρίσῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. utì ſuprà, *l.* 2. *c.* 3. ὁ γὰρ ἦν φθόγγος σπέρμα, τοῦτ' ὅταν ἄρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῶον, φύσις τις γίνεται) φύσις ἢ βελτίων σπέρματος ἐπεὶ καὶ κίνησις ἐγκμίας ἐν γένεσις. ἢ δ' ὅλα τεχνῖτις, ἢ κυβερνήτης εἰσαῦθις, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν ὕσιον, εἰς τὰ τοῦ σώματος μέλη καὶ μέρη διατέμνουσα, τὴν δὲ πνευματικὴν, εἰς πᾶς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν. -- ἢ γὰρ τὸ λογισμῷ ταυτὸν ὑπάρθετον, διὰ τοῦ φάσκουσας δύναθαι αὐτὸν ἐκπεισθῆναι, θείαν καὶ ἀίδιον ὄντα.. ἐκεῖν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος ἐτελεῖς ἡ φύσις· ἔληξε δ' εἰς τὸ τιμιώτατον, τὸν τοῦ ζῶος καὶ ἀνθρώπου κάλασκδήν. Vide & Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτι οὗ] herì μυξάριον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes ſuppoſititius *Aſclepio* θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Pſalmæ illud *Pſal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum, & Avg. homil.* 32. *Videt homo inſolita & miratur; miratur alia, cùm ſit ipſe mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod ſit per hominem majus miraculum eſt ipſe homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forſan alluſerit, fortunas evectionémq; ſuam admirabundi, cùm obſcuriſſimis natalibus ortus fuiſſet. Ἐξ ὅτων εἰς θεὰς; Ariſt. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atqe ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτα; Sicut autem elegánter hîc Marcus, ἐξ ὅτι οὗ, ità Sophocles *Ajacc.* ſed de demutatione in ſeqiorem partem factâ, Ὅτος ἐξ ὅτε; Longus *Paſtoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μαρὸς, ὅτ' ἂν ὅτων ἐρᾷ. Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. ἀφ' ὅτων εἰς ὅτα. Pſallúsque ὥσει δαιμόνων ἐνεργείας, ἀπὸ ὅτων ὅτα; ſic mox denuo, ὅσα κὴ ὅτα; ſcilicet, *ex minimis ſeminibus naſcuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hiſt. l.* 3. φύεται ἐκ μικρῶν τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα τῶν πραγμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τῷ γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις κὴ φυτοῖς [μίμησις τε] κὴ ἀρχέτοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ κὴ γλίσχρα κὴ μόλις ὀφατὰ τῶν μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαι. ἃ γὰρ ἐκ πυρὸς στάχυν, ἢ ἀμπελον ἐκ γιγάρτου μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνου πηδὸς ὄρεσιν διαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ μικροῦ πυρῆνος ἀπυθῆσας, ἐξάψασα, κὴ διπήσασα τῷ γένεσιν, ἐρίφου ἢ βάτε, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πάνης πεπιμήκισον ἀναδίδωσιν. Plin. *hiſt. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupreſſi ſemen) *granis conſtat, ut vix perſpici qædam poſſint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis reſpuentem ſecures materiem naſci, indomita ponderibus immenſis prela, arbores velis, turribus murisqe impellendis arietes. hæc eſt naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæſt. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Conſidcremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum ſemina; & qorum exilitas in commiſſura lapidum vix locum inveniat, in tantum convuleſcunt, ut ingentia ſaxa detrahant, & in momenta diſſolvant ſcopulos rupéſqe.* De frumento Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. qod ſuprà retulimus. unde Tertull. *de reſurr. c.* 52. *Scritur ſolummodo granum, ſine folliculi veſte, ſine fundamento ſpicæ, ſine muniminento ariſtæ, ſine ſuperbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine ſtructum, cultu munitum, & uſqeqaqe veſtitum.* Avguſt. *epiſt* 3. *Ipſa vis ſeminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adeat animo, qis promat eloqio?* De ſinapi videatur & qod Dominus Chriſtus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de hominè qantò majora dici poſſunt, & miranda magis?

Ἐν τοιαύτῃ ἐγκαλύψει γενόμενα] *in abdito facta.* David, *Pſal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccleſ. c.* 11. *v.* 5. *neſcis oſſa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem rationémqe*

rationémque naſcendi tenet Deus ſolus; ſiquidem ſolus efficit.

Τῷ βέλτιον] τὸ βέλτιον. *l.* 12. § 30. (cui τῷ ἀνωφερῆ opponit) hoc eſt, *vim deprimentem*, ſive *devergentem*; formam ſive principium internum, cujus vi deorſum qædam feruntur, ſicut ſurſum alia: ſiqa tamen corpora vi ſuâ ſurſum ferantur, qod negat Lucret, cujus hæc ſunt, *l.* 2

——*nullam rem poſſe ſuâ vi*
Corpoream ſurſum ferri, ſurſúmve meare.

Nam qod *externam* neſcio qam *depreſſionis & elevationis cauſſam efficientem*, interpres Angl. opinatus eſt hîc intelligi, qæ oculis corporeis objecta ſit, qomodo illa altera efformationis & nutritionis methis conſpectui, & ab avthoris mente, & à rei ipſius veritate alienum eſt. Ità uſurpavit Philo *de munda*: τὸ μὲν ὑ πῦρ σωματικὸν γλιὼ, ὑπὸ τῆς ἄνω αἰτίας νέυσικῦ, βελτίονι ἀναλήψεται. & Ariſtot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ὑ βέλτιον ὑπὶ διπτερον μέρος.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐνεργοῦς] Ambroſ. *de ſacram. l.* 1. *c.* 2. *Meliùs videntur, qæ non videntur, qàm qæ videntur.* Siqidem ut Joan. Chryſoſt. *Geneſ. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δυνάμενοι, ὡς οἱ τῆς νοερᾶς ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεστῶτα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. [Ἀγαθὸν ἢ κακὸν, αἵρεσίς τις ἢ φυγὴ, ὀπτὸν ἢ ἀλλότριον;] ταῦτα μᾶλλον ἴδοι διερμῆς ἢ ψυχῶν, λαμπὸν ἢ μελάνον, σαφεσέραν ἔχειν πρὸς ἐκφάνσιν. ἐκείνων μὲν γὰρ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι τοῖς αἰσθήσεσιν ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ὑπ' ἀγαθῶν φῶς ἐν ἡμῖν αὐμφυτον ἔχει πρὸς γνῶσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 2, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα ἢ σκηνὰς ὁμοίας] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ ſive dramatis, qæ in ſcena agitur, vitæ hujuſce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thraſillâ avtore, per viſum nocturnum parefactâ; *omnémque ſcenam ſceleris illuminat.* De rebus Cæſaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hæc.* ubi qi *ſumma* legi poſtulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitioſos illos ſeriò, ſed ſimulatè, ac velut in ſcena peragi. Cicero ipſe *Bruto epiſt* 9. *Tibi nunc populo, & ſcenæ* (*ut dicitur*) *ſerviendum.* De Domitiano Dio Caſſius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, hiſtor. Roman. *l.* 67. Καίτοι ἢ σκηνοποιία τι ἰσικὸς ἐγίνετο· αὐτός τε γὰρ ἢ φιλεῖν τὸν ἀδελφὸν ἢ πρυθεῖν προσεπετήτο, ἢ πᾶν ὑπεύνους ποὺ ὑπ' αὐτοῦ μὴ δικρύων ἄλεξε, πάντα τὰ ὑπαντιόταλα, ὧν ἠθέλετο, σκηπλόμενος. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantiſſimè avtem lingvâ noſtratæ expreſſit iſtud Tho. Morus noſter ſub finem *hiſtoriolæ Edvardi V.* qo loco, ubi perſonatam Ducis Buckingamli & Richardi Proregis actionem deſcripſerat; illius qaſi procerum plebiſqe nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obſtinatè reſpuentis, nec niſi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus ultrò citróqe ſermo habitus; mirari plerósqe, itâ utrinqe actitatum, acſi neutra pars ſua alteri communicaſſet conſilia, cùm nemo interim tam hebeti eſſet ingenio, qi ex compoſito rem geri non liqidò ſatis perviderit. verùm ex adverſo reſpondere alios; Negotia iſtiusmodi à viris politicis, ſpectante populo, qaſi fabulam in ſcena, peragi. in dramate verò, etiamſi nôrint ſatis ſpectatores, ſutorem eſſe qi tyranni partes agit, tamen ſi qis adeò boni moris expers fuerit, ut in majeſtatis ſede jam ſitum, pro ſodalitate priſca familiariter compellare velit hominem, futurum forſan, ut ſatellitii manu caput comminutum meritò referat, qia ſcenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius, & Joannes Sarisber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὑπὸ τῆς μείζονος σκηνῆς, repræſentandus uterqe.

Ἀυλὸν ὅλον Ἀδειανῦ] vide *l.* 8 § 23, 31.

Μόνον δ' ἕτερον] *Eadem planè*, inqit, *& iſta & illa omnia, niſi qòd alios actores habuerunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: hiſtriones tantùm ſubindè mutabantur. deeſſe videntur vocula aliqa περιπόμπαι vel tale qid. Chriſt. Colerus *epiſt. de ſtud. politic. Eadem fabula nunc luditur, qæ olim; tantùm perſonæ mutatæ ſunt.* Rectè avtem M. Caſ. iſta prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo ſenſu cum ſeqentibus commiſerat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χοιρεσθίῳ λαχίζοντι ἢ ἐσκεμμένῳ] Elegans imago, talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε, ἢ ἀντίασα, ἢ τὸ πόδι ἀντερείδων πρὸς τὸ ἅρμα, ὑ παντελῶς εὐθυήνιος ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Περὶ βίαν εἶλκεν ἀθλιώτατα ἢ κακοτύχα, ἢ διαπαλαίοντα· ὧν ἢ νόμιμα κατεπάδειν τὸ σῶμα, ὡς ἰατρεῖα τρόπον χρώμενα θλῖψαι.

Τῷ ἔνδοτον ἡμῖν] *Miſcrius mortalis vitæ buſus.* Caſ. *alligationem noſtram.* Xyl. malim, *illigationem* (niſi ſi vocabulum vitiatum ſit, qod qis forſan ſuſpicetur) ut indicetur neceſſitas illa, qæ fato nos illigatos & obſtrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *neceſſitatem rerum omnium actionúmqe, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæſt nat. l.* 2. *c.* 36. Idémqe *epiſt.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes diſertè ἔνδοτον noſtri. Eódem reſpexiſſe videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *l. v.* 18.

Ζεύς με μέγα Κρονίδης ἔτη ἐνδέκατον βαρεῖαν
Sed & apud Dionem Pruſ. *orat.* 30. ille neſcio qis, μιᾷ πάλῃ ἐλύσατο δεδεκάς, contendit. qem viſe

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* qodammodo hæret, ut testæ pisciculus incola, *innexio*; qam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. ὄνομα enim ista qoqe dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μιαινομένας, καὶ μολυβδίζεσθαι τὰς ψυχὰς ἀξιοῦσιν, qi & *l.* 7. τὴν μετένδυσιν dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: τὰς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς περιόδους ἐνέδησεν εἰς σῶμα ῥευστὸν καὶ ἀπόρρυτον. qod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atqe effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (qod magis avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmqe *animi divini ambitus.* nam *divinum* dixit qod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὴ, εἰς πολλὰ ἐναντία πολιτῶν, ἢ ἐπιορκίαν, ἢ ἐπιορκοῦντα, &c. qod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaqe illi in flumen immersi, neqe tenebant neqe tenebantur. immersos* dixit, qod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atqi accommodatiùs; sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, qod Plato, Εἰς ταυτὸ ξωπυρόλλων, ὑ τοῖς ἀλύτοις εἰς αὐτοὺ ξωείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα λοξότητος γόμφους ξωπίκοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis qibus ipsi erant colligati, sed talibus qæ cerni non possent propter parvitatem, crebris qasi cuneolis injectis*, &c. ξωπίκοντες illud insuper habuisse videtur, qod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligesactio* aptè satis convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siqidem illud τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad qam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ἐπαινοῦσιν, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. Ἐπαινοῦσιν ὃ τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκουσίως ἕπεσθαι, &c. *Considera autem qomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& qòd sponte seqi creatura ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9 literis consignatum, Ζεῦς, ὅ, τι δεῖ γινέσθαι ἐν τῷ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀνθρώπῳ ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὲ Πρόκριον συχνοὶ ὀπτιμάσαντες ἐπαινέσαι ἀναγκαίη ἐδεδωκότι. *Mardonium*, inqit, *sequimur, fatali qâdam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔνδεσιν istam deplorans; ἐχθίστη δὲ δουλοσύνη ἐστὶ τὸ ἀνθρώπους ἄνω, πάντα φρονέοντας, μηδενὸς κρατέειν: *hoc autem in rebus humanis acerbissimum est, qòd nulla prudentia potestatem det cuiqam exstricandi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκούσιον ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit: ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἀνθρώπων ὁρῶμαι ἐπιθυμῶν τοῖς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μὴ ἔχοντας βιαζομένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς ὀνείρους ἐνίοτε, ὥσπερ καὶ ἀγαθὸς φύσει.

Ἕπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes, (qem vide *ad l.* 3. § 4)

Ὡς ἕλομαί γ' ἑκόντα· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕλομαι.
Segar impiger: fac nolle; factus improbus,
Gogente restitantem vi, segar tamen.

scil. qod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Putu te nolle seqi, ducêris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *sac tui juris, qod alieni est.* Alluit eódem & *qæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. seqeremur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultronei? Liqis autem qeritur, & ploras, & gemis, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ autem dementia est potius trahi qàm seqi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπας, φόβον, ὀδύνην, ἐπιθυμίαν, μελαγχολίαν) οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκκαλέσαι, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸν Διὸν ἀποκλίνοιμι, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεπονθὼς, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καὶ διοικήσεσιν· ἀν δ' ἄλλο τι θέλῃς, οἰμώζων καὶ κλαίων ἀκολουθήσεις τῷ ἐφεστῶτι, ἔχε ζηλῶν ἀεὶ τίνα ἐνοχλήσεις, καὶ μεμψιμοιρήσεις· ἐπεὶ γὰρ ζητεῖς, ἃ μὴ ἔστιν, εἰκῆ ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlirùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siqidem seqendum est; aut sicut ovis pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: qodsi ad macellum malimus qàm ad caulam, bestiæ sumus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτε γίνεσθαι] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παθόντος ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi, familiaribus, τί ταῦτα, inqit, μεμφόμενοι; καὶ γὰρ αὐτοὶ

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακούσαις ὁμοῖα τούτοις ἐποιοῦμεν. *Patienter hoc ferendum eſt: forſitan enim & nos, cùm Syracuſis ageremus, in gradu dignitatis alicujus conſtituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. niſi qòd ille Πτοιόδωρον vocat, qem iſte Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὀπάκις ἀγωνιῶντα ἀνθρώπους παρηγόρητο, φησὶν αὐτὸν ἁπλῶς εἰδέναι λέγειν, Μὴ που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτός ἐστι; & *de audiend.* Τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκ ὀκνηρὸν ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ὁπὸ τῶν ἁμαρτανόντων ὑποθήγγεται, Μή που ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτός ἐστι; Meminit & ejuſdem idem, in *monit. ſalubr.* &, *de irac. cohibend.* qod Flaccus ſic, *ſatyr.* 4.

——*Hoc qidam non bellè numqid ego illi*
Imprudens olim faciam ſimilèi hæc ego mecum
Compreſſis agito labris.——

Idémqe *ſat.* 3. ——*qid tuî*
Nullâne habes vitiâ timò alia, bavd fortaſſe minora.

Et mox;

——*denique teipſum*
Concute, numqa tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περιέχω τοῖς ἀνθρώποις τινὰ φασί, τινὰ κινοῦσι, ἃ κρημνώδη, ἵνα ἔχω φέρειν ἢ κρατυνέλθω· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τἀυτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε κἀγὼ ἁμάρτανον· νυνὶ δ' ἐκεῖ, χάρις τῷ Θεῷ. Vix Chriſtianum magìs dici poterat. Gemina certè ſunt noviſſima iſta Apoſtoli illis, de Romanis, *ad ipſos epiſt. c.* 6. *v.* 17. forſan avtem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἵνα παύσωμαι. *qo modo*, ſive *ut, id ulteriùs facere deſiſtam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναστάζεται. Ità Clemens *ſtrom. l.* 1. Στέργειαι τῆς ἀληθείας, ἢ κλαπέντες, ἢ γοητευθέντες, ἢ βιασθέντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ὀδυνῶν τε καὶ ἀλγηδόνων, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ. & rurſus: Αἱ λέξεις αὐταὶ ἅμα σοφιστῶν, ἃ μόνον γοητεύσαι, κλέψαι τοῦ πολλοὺς, βιαζόμεναι ἢ ἐῶ ὅτι. Apud Galenum, *de affect. dignoſc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῶν κρατούντων θυμῷ βιασθεὶς ἐποίησε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σαπίρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, σατυρίζειν ἢ Εὐτυχίῳ, ἢ Τιμίᾳ] Confuſè nimìs iſta. Xyl. reddidit. diſtinctiùs Caſ. falſus tamen, opinor, uterqe, qòd *Socraticum* pro nomine proprio habeat, cùm ſit ſectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, qod magìs ſuſpicor, referatur.

Καὶ Εὐφράτην ἰδών] *Euphrates* philoſophus Ægyptius, qem lavdat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec ſine lavde, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *diſſert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perſtringere tamen videtur Philoſtrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφράτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἐξελόντος, ὑποτριψάντος αὐτῷ καὶ τὸν Ἀδριανὸν κόνεως, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὸν νόσον, πιεῖν. ubi fruſtrà Leunclav. poſcit legi Εὐφρήμην cùm *Euphratis* nomen agnoſcant præter ſuprà memoratos, etiam Evſeb. in *Chron.* qi Stoicum fuiſſe tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epiſt.* 3. qi Aſtronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccenſi, Grammatico* uſum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Evtychio iſte, qem hîc Marcus, an is exiſtat, ambigo; cùm inflexione levi diſcrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magis, qia Grammaticum cum Philoſopho componi, havd ſatìs congruum videatur.

Σιλβανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit qem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ἐπεικὴς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερεὺς, ἀπλέστερος δὲ τὰ ἤθη καὶ ἀπόλαυστος.

Καὶ Ἀλκιφρονα] deeſt ἰδὼν (qod Xyl. in fravdem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐκ τῆς κοινῆς ſupplendum. *Alciphronis philoſophi Magneſii* meminit Svidas. ſub ejus nomine epiſtolæ qædam, qæ ſophiſtam magìs qàm philoſophum ſapium, ab Aldo aliiſqe ſunt editæ.

Τροφαιοφόρον] *Trophæophorus* iſte qis extiterit, ariolari non poſſum. ſed nec nomen ipſum alibi legiſſe memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *conſiderandi*, non *conſpiciendi*, ſignificatum iſtîc obtinere; cùm *Xenophon*, qi ſeculis aliqot Marcum antecefferat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epiſtola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σάπρον] fortè Σαίπρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14: *Severus* Philoſophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῇ ἂν ἐκεῖνος ἡδαμῇ, ἢ ὁπωσδὴ] *nuſqam avt ubicunqe.* Xyl. *nuſqam avt ubilibet.* Caſ. verùm leg. diſtinctim, ὅπως δή; *nuſqam, avt ubi tandem?* ſic *lib.* 7. § 57. Νῦν ἂν ἐκεῖνοι πού; ἡδαμῇ.

Καπνὸν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 17. πῦρ. Empedocles apud Plut. *de Iſid. & Oſir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ἢ ζωὴν βίου μέρος ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀρθέντες, ἀπέπταν.

verſus prior havd ſatis integer videtur. H. Stephanus, Παῦρον ἢ ζώης ἄκτιν, legendum avtumat. Hervet. Π. ἢ ζωοῖσι, ego Π. δ' ἐν ζωοῖσι, utrqe prætulerim. Hoc idem in ſacra pagina; *Pſal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου, ἅμα τῷ δοξασθῆναι αὐτὸν καὶ ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέ-

λπον. Interpres Græcus sic extulit. qo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, sive aretum, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* allusione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίσση δ' ὑραγὸν ἶκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῷ.

Ibid. Ps. 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

——ψυχὴ δέ τε, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχητο τετριγυῖα—— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec amplius,
Furatos supera qi tetigit lacus,
Usqam est. ut calidis fumus ab ignibus
Vanescit spatium per breve sordidus;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi boreæ dissicit impetus:
Sic hic qo regimur, spiritus effluet.
Post mortem nihil est: ipsâqe mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τὸν ζῶντας ἐν ὁρᾷν· καὶ θανεῖν ἢ πᾶς ἀνὴρ
Τῇ κ σκιᾷ· τὸ μηδὲν εἰς ὕδὴν ῥέπει·

Viventibus te impende: nam qi est mortuus,
Humus est & umbra: nil qod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda suspicor qæ apud eundem ex eodem, sed vitiata, puto, *tit.* 98. sic exhibentur:

Τὸν ζῶντας ἐν ὁρᾷ· καταθανὸν ὕδεὶς ἀνήρ.
Τῇ κ σκιᾷ, τὸ μηδὲν εἰς ὕδὲν βλέπει.

Etsi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi.

Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὄντας οὐδὲν ἄλλο πλὴν
Εἰδωλ', ἢ κουφὸν ζῶμβ, ἢ σκιὰν σκιᾶς.

Nam video nil nos esse mortales, nisi
Imaginosa somnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' ἃ πρὸ τοῦ σκότον ἡγοῦμαι σκιᾶς.

Humana nil nisi umbram ego nôram priùs.

E nostris qidam:

Bulla est omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc est qod Ebræi הֶבֶל & אָוֶן *vanitas* & *falsitas*, sive *mendacium. Psal.* 39. *v.* 6. & *Ps.* 62. *v.* 9.

Σὺ δὲ ἐν τίνι] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ subintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide *ad l.* 4. § 33.

Οἶσιν οὐλον καὶ ὑποθύσιον φεύγεις;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν ᾗ γραμματικῇ φωνήεντα καὶ ἄζωνα γράμματα· μουσικὸς μὲν καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ θάτερα λυγραίνων καὶ ὑποθλίβων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῶς καὶ μιγνύναι πρὸς τὸ οἰκεῖον ἁρμόζων· οὕτω καὶ τὸν πολιτικὸν ἀνὴρ συνιὼν ἐκ πραγμάτων ἀντιτυχίας ἐχόντων, ἃ δεῖ τοῖς ἐτέροις ἐξαυμενῖν, αὐθ' ἁπλῶς φέρειν, ἀλλ' ὥσπερ ἀμυγδάλοις, ἀμυδρύνοντας ἀεὶ τοῖς κρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ σαθρὰ τοῖς ῥηγνῦσι ἐμπελαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τοῦ βίου μίσμα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc est qod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑπόθεσιν, *materiam subjectam* hæc facere, in qa se exerceat, & artis suæ specimen edat exercitatqe.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 33. Crevsa apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τίν' ἀγῶνα πεμπάδ' ἀρετῆς;
Οὐ πόσις ἡμῖν προδότης γέγενε;
Στέρομαι δ' οἴκων, στέρομαι παίδων·
Φρεσὶ δ' ἐλπίδες, ἃς πάλαι
Χρήζουσα καλῶς, οὐκ ἐσωσάμην.

Virtutis stadium qale patet mihi?
Vir nonne ipse mihi proditor exitit?
Expulsa ædibus (heu) orbâqe liberis
Vanæ spes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exequi.

Joan. Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἔστι σοι πάλαισμα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλίσκειν ὕδὴν χάρδος ἔχουσα, ὅταν δὲ ἀλίσκωμαι τὸ σῶμα, γυμνάσια ἢ μὴ ποιεῖν ὅτι καὶ σοὶ πρὸς ἀγώνων τε, ὅσον ἡμῖν παρέχεται; Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πένητα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, ἰδίᾳ ἀρχῆς, νοσοῦντα, εἰς γύαιον πέμπει, εἰς διαλεκτήριον εἰσάγει. ἃ μισῶν· μὴ γάρ τις ἢ μισεῖ τὸν δεῖνα ἢ ὑπερεῖδε ἑαυτόν; ὅλ' ἀμελῶν· ἐς γὰρ ὅδε πρὸς μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυρα ποιῶν τὸν θεόν. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μάχει ἐξοικειώσης σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil est tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένῳ σώματος πάντα ἐξοικειοῦ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον γένητο, in animantibus qibusdam ad miraculum usqe stupendum observârunt avtores celeberrimi. utpote in sturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Aristotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανάσιμον, προφὴ δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γοῦν κώνειον πολλοὺς ὀρτυγας καὶ ὁ ὑοσκύαμος τοὺς ὄνους. αἱ δὲ χαίρουσι καὶ σταλαμάδρυσι ἐσθίουσι· ὡσαύτως ἔλαφος τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες καὶ δρακοντίδας. Alex. Aphrodis. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε σπεύδουσι τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανάσιμον ὄντα· ἴδιον δὲ τὸ κώνειον. Basil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ λαγωοὶ βόσκονται, διὰ τοῦ κατασκλῆναι τὸ σώματος τοῦ ἐκ τοῦ θηλυπρεποῦς βλάβους ἀποδιδράσκοντες. ἐλλέβορος δὲ ὀρτύγων ὅτι προφή, ἰδιότης κράσεως τοῦ βλάβους ἀποφυγόντων. qæ eadem apud Eustathium Antioch. *in Hexam.* leguntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l. 3. c. 9.* sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis qoniam qualitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò qòd naturali qodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib. 10. c. 23. coturnicibus veratri semen gratissimus cibus, & c. 72. Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib. 4.*

Tantáque in his rebus distantia differitásque est,
Ut qod alis cibus est, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l. 5. Lippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini qæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib. 10. c. 1. concoquendi sine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Σηκυθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέσσει. Ælian. *de animal. l. 14. c. 7.* Λίθους καταπίνουσι καὶ σφενδόνας, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέσσει τῷ χρόνῳ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodidere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l. 1. c. 14. § 2.* Ἀλλὰ καὶ Ἀιθίοπων οἱ ἀντιπέραν τῆς Μερόης παρὰ τὸν Γάδαιρον ποταμὸν οἰκοῦντες, σκορπίους καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidense, ὅτι ἐπὶ λέοντα ἄδην τι ἀφ' ὑοσκύαμου παρεσκεύαστο καὶ ἐπῆκτο. de anu qâdam Attica qæ *κωνείου τριάκοντα ὁλκὰς ἀκινδύνως*. de Lyside, qi *μικωνίδι πόσεως ἀλύπως ἐλάμβανε.*

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l. 4. § 1.*

§ 32. Μηδενὶ ἐξέσῃ εἰπεῖν ἀληθέστερα σοῦ] Festivè Aristippus oratori, qi in judicio cavissam ipsius egerat, postqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, οὓς ἅπας ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἶ). Laërt. *l. 2.* sed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aicbat ubiqe locorum apud cunctos illum collavdare, regêssit, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ὁμολογῶ. ποιῶ γάρ σε ἀληθέστερον. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ φλυαρῶ] D. Christus suis, Matth. *c. 5. v. 11.* Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, si ἀληθεύοντες. Cato *orat. de Coss. suo*, apud Charis. *lib. 2. Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de se, *supr. ad § 11.*

Ὅσις τούτων τι φεύσεται] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium est.

Παῦε σὺ τοῦτο ἐμοί σοι] Plavt. *Trinum. 1. 2.* M. *Omnes bonos bonâsqe accuratè addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumqe fieri.* M. *Quapropter?* C. *Rogas? Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori: Suspicio est in pectore alieno sita.*

Lipsi. *Cent. 1. ep. 77. Qalis sim, in me situm est. qalis audiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: qid homines de me loqantur, non possum.* vide *l. 11. § 14.*

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 8. § 32.*

Κρεῖττον μηκέτι ζῆν] Vide *supr. ad § 8.* Τί ἂν ἔτι ζῆν θέλοις, τοιούτους ὤν; Epictet. *l. 3. c. 26.*

Οὐδὲ γὰρ ἀνέχει λόγος] *Neqe enim patitur ratio te nisi talem.* Xyl. *neqe enim rationi consentaneum est, ut vivat, qi talis non sit.* Cal. ad verbum, *neqe enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nè hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διὰ τίν' ἄρα τὸ σῶμα ἡμῖν ἢ φευκτόν, ἢ τι τοιοῦτον παίζειν, ἐάσωμεν ὁ λόγος αἰρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib. 1. c. 29.* Μέχρις τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τὸ σωμάτιον· ὅταν γὰρ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτό. *Quousqe ista perpetieris? qamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. Ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sulsis à me.* vide *ad l. 4. § 24.*

§ 33. Τί ὅτι τὸ ὅτι ταὐτὸ τῆς ὕλης] vide *ad l. 9. § 27. & supr. § 11, 12, 31. & l. 12. § 1.*

Οὐ φεύξεσθαι πάντα τινὰ] Ità *l. 9. § 26.* Βελτία γενόμενον.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ λαμβάνειν] Ità *lib. 8. § 26.* εὐφροσύνῃ. & *l. 11. § 16.* χαρᾷ. & *l. 3. § 6.* ἀπόλαυσιν. *Psal. 112. v. 1. Beatus vir qi deum timet, delectatur in præceptis ejus.* exeqendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c. 4. v. 34. & Job c. 23. v. 12. Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demenso meo prætuli.* Scitum, tritúmqe est Laconis illud, qi interrogatus, τί παρέχει παιδαγωγῶν, *qidnam institutione puerorum suâ præstaret?* respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. doctr.* sive, ut idem, *de virt. mor.* ὅτι πείσει τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἡδέως καὶ ἀχθέσθαι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* ἓ μεῖζον οὐδὲν, οὐδὲ κάλλιον, *qo nihil majus melióve,* sive *præstantius:* inqit ille. Liban. *orat. 11. de Antiochenis suis,* ἡδυλιῶ, καὶ μόχθον, τὸ τῆς ὀικείας σκήμενειν τέθειται· πλὴν ἀλλ' ἀπαλλαγὴ πόνων καὶ δεξάμενοι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῇ μηδὲν ἀγαπήσαντες.

Παντάχοῦ ἡ ἔξεσι] Vide *ad lib. 5. § 16. & lib 12. § 1.* Senec. *epist. 28. Qid tam turbidum fieri potest qàm forum? ibi qoqe licet qiete vivere si necesse sit.*

Τῷ δὲ ἓν κυλίνδρῳ] Vide *l. 8. § 57, 60.*

Ὅσα

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διακεῖται] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦς ἢ ἡ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τῷ σωματικῷ τῷ νεκρῷ] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖ κριθὰν] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρεῖττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Malis externis melior fit homo, qia sunt ἀρετῆς, ἡ λόγῳ χωριστὰ σώματα. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ γενναῖα φρονήματα πρὸς τὸ βίᾳ κρατεῖν αὐθαδιζόμενα κἀκ τοῦ φλοιοῦ ὑπὸ ἀνάγκης ῥιπτούμενα, τοσούτῳ μᾶλλον ἀνίστασθαι, ὅσῳ ἂν σφοδρότερον καταπίπτῃ. Quod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas mœstâ face, crescere flammas:
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: οἱ δόγμασι τιμιώτερον τὸν χρυσαφοῦν πτερύγων δᾶττον ἢ ἀδηνέστερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς εὐσέβειαν, ἡ ἄσπερ σίδηρον θερμὸν ὕδατι, τοῖς κινδύνοις στομώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι τι μῦθος φυτὸν, ὃ δάλλει τεμνόμενον, ἡ πρὸς τὸν σίδηρον ἀγωνίζεται, ἡ εἰ δὴ παραδόξως εὐτυχεῖ περὶ παραδόξῳ πρήγματι, δικάτῳ, ἡ τομῇ φύεται, ἡ αὔξεται ἀνταιρόμενον. τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Quod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅ, τι γὰρ ἂν τύπτων ἐπιβαίνῃ, ὑπ' ἐμοὶ ὄζειν ὠφελησθῆναι ὑπὸ αὐτοῦ. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσου ὄζειν ὠφελησθῆναι (ità Antigonus, qi à morbo revalescens, ὑδὲν χεῖρον inqit: ὠφέλησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ἐ μέχρι φρενῶν, ἀς ὄντας θνητούς. Plut. *Apoph.*) ὄζειν ὑπὸ παιδοτρίβου· ὄζειν ὑπὸ δανάτου. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catisso*, in qo avrum argentúmqe expurgari solet, piorum perpessiones atqe ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10. Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐπαινετώτερος] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ὑδὲν βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν κεκωλυμένων ἀκληρημάτων] ἀκληρήματα, συμφοραὶ, δυσχέρειαι. Svidas: apud qem ἀκληρώματα perperam legitur pro ἀκληρήματα, cùm in vocabulo ipso, qod literarum series docet, tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι μάλιστα ἀσεπτεῖν τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βάλεσθαι στοχάζεσθαι ἡ μειζόνως εἰς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, συμπάσχεσθαι τῇ τῆς ἀκληρίας ὑπεροδυνίᾳ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insultante; ὑβρίζων διὰ λόγων τοὺς τῆς ἀκληρίας δυσχερείας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὡς ἦν, ὅστις ἰδὼν, ὡς ἄν, ἠλέησε τὰς τύχας τῆς ἀκληρίας. & mox: τὴν ἐλπίδα ἔχθρᾳ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας ἀκληρήμασιν ἐναπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ διδεγμένῳ ὑπὸ τῆς ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. διδηγμένῳ. Xyl. *qi mersus est à veris dogmatibus. tanquam qi à cauerabtoso,* &c. inqit M. Cas. Verùm ego ista concoqere non possum. Lego igitur, τῷ διδυβόῳ, ei qi veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένην dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα διδυσκοπὶς αὐτῷ ἡ δόξα γίγνοιτο περὶ δεινῶν τε ἡ περὶ ἄλλων.

Ἀρκεῖ ἡ τὸ βραχύτιλον] Hoc est qod vulgò dicitur; *verbum*, five, ut Terent. exulit, *Therm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ μαχῶν ἡ λεπίδων δρεπτῶν, ὁ τὸν σίφακα κινήσας, παρέπεμψε τῷ κίνησιν ἐπὶ πυκτὸς τὸ δέρας· μέχρι τῆς ἀκμῆς· ἡ ὥσπερ ἐπὶ μαχῶν ἡ διατεταμένων κάλων, ὁ διασείσας τῷ ἀρχῷ, παραδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζων ἐπὶ τὸ πέρας· ὕτω ἡ τὸ τῆς βραχείας ἀρχῆς δεῖ φῶς ἔννοιαν ἐπὶ πραγμάτων ὅλων· ὁ μὲν δὴ ἦν πυρικὸς ἀνὴρ, ἡ πρὸς ἀρετὴν εὐδρομώτατος, αὐτός τι παρ' αὐτῷ τῷ ἀρχῷ λαλῶν, παρύστερα, ἡ ὀφθείς, ἡ ξυλλαμβάνει, ἡ ἀναπιμπλάσθαι τῇ μνήμῃ τῶν τῆς διδασκαλίας. Joan. Lencicius in *præfat. ad observat. polit. Ut semen, qamvis sit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: sic tametsi pavca sunt & angusta qæ dicuntur, tamen si illa animum bene cultum exceperis, radices agunt, exarguntqe altiùs, & undeqaqe se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὴ] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, qàm versuum ἀπαρτισμάτα duo, repræsentat hîc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contextu tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μήτ' ἀνεμῳ χαμαδὶς χέει. —

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. —

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forsan ipsum, reliqa supplevisse. Sunt avtem Homeri ex *Il.* ζ. *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, libet adjicere versiculum,

Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε ἡ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l.* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & subjungit, Φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ἁπαραιωμόροις παιτὶ πᾶσιν, ἡ φθίνουσιν ἐν ὀλίγῳ. à Luciano in *speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bxo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ἐν τῷ κλίνῃ dixiſſe Chium Poetam afferit, ſed quod pauci admodum ſeriò cogitant. à Clemente *ſtrom. l.* 6. qi Homerum contendit & iſta, & illa, *Il. φ. v.* 464.

——Βρετῶν ἕνεκα πολεμίζω
Δηλῶν, οἱ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέϊ τελέθοντι ἀρίσῃς καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ θρῖνθοντι ἀνήνεοι.——

à Muſæo accepiſſe; qi eadem prior ſic extulerat.

Ὡς δ' αὖτως καὶ φύλλα φύει ζείδωρος ἄρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσιν ἀνοφλίνει, ἄλλα δ' φύει.
Ὡς δ' καὶ ἀνθρώπων γενεὴ καὶ φῦλον ἐλίνει.

ubi obſervanda παρονομασία in φύλλον & φῦλον. eiſdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' ἴσα φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅπ' ἤρονον ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, θεοὺς δείσαντες, εἰδότες οὔτε κακὸν
Οὔτ' ἀγαθὸν· κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέης,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο· &c.

ubi verſu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *obſerv. l.* 2. *c.* 5a: ἄψ legi vult, ut de Solis recurſu qi ab hyeme vere fit, intelligatur. ego qarto pro θεοὺς δείσαντες, qod nec locum hîc habet, & metrum corrumpit, θεοῖσιν legerim, ut infantiæ pueritiæqe tempora reſpiciantur, qibus boni maliqe diſcrimen vix innoteſcit. unde illi hominem, ὡς βοτόν τι, καὶ φρενῶν αἶτ Æſchylus *Inferis*; ſenſu carere, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epiſt.* 99. & Ariſtophanes apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γενεὴ θεοειδέες.

Plut. ἀδν. Epicur. Τὸ δὲ ἐφήμερος καλεῖν καὶ ἀβέβαιος καὶ ἀσθενῆ λέγειν, φύλλοις τε γινομένοις ἅπας ἄνθρωπος καὶ φθίνουσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέχειν ἄλλο τοῖς ποιοῦσιν, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἐπίκηρον καὶ πολυθλαὲς καὶ νοσῶδες; Qin & Jaſon Siracid. *ſap. c.* 14 *v.* 19. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρῳ πυκνῷ, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δὲ φύει· οὕτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. Nec eſt huic abſimile, qod Doctores Talmudici in עירובין ſive *Mixtorum tractatu.* בני האדם דומים לעשבי השדה הללן נוצצין והללו נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri; quarum aliæ florent, aliæ marceſcunt.* Auguſt. in *Pſalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccleſ. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum ſic eſſe in terra, tanqam in arbore folia; ſed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunqe alterius, qæ toto tempore fronde veſtita eſt. Sic tanqam folia, genus humanum terra pertat. plena eſt hominibus, ſed cùm alii orientibus, alii naſcendo ſuccedunt. Semper enim arbor illâ veſte viridi ornata eſt. Sed ſubter attende qàm multa calces arida folia.* Vide Flaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam tranſtulit Philo *de mundo.* ὅτι ἀνδρῶν ἡδὺν αἱ φύσεις ὄζον ὁρῶν διαφθορᾶς· ἀλλὰ καὶ δένδρα ἐνίοτε, καιρῶν μέν τισι φυλλορροεῖ, καιρῶν δὲ πάλιν ἀνηβᾷ. διὸ καὶ τὸ ποιητικὸν ἔφη, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ὀρῶν, τὰ μὲν ἀποθραύεται, τὰ δὲ μηκύνεται. Cæterùm dicto Homericò illo Stratonicus pro more ſuo jocularitèr eſt abuſus. cùm enim Cavnum (Cariæ id opidum eſt) appulſus, incolas à loci inſalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſqe conſpiceret, poeticum illud protuliſſe fertur,

Οἵη περ φύλλων γενεή, τίλη δὲ καὶ ἀνδρῶν.

reprehenſus verò, qaſi locum inſalubritatis notâſſet, ſcommate etiam acerbiore adjecto perſtringens, Μή ποτ', inqit, θαρρήσαι μ' ἂν λέγειν νοσερόν, ὅπως καὶ οἱ νεκροὶ θεραπεύσωσι; An ego ſuſtinearn, inqit, civitatem morbidam, aut inſalubrem dicere, in qa mortui qoqe ambulent? Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δὲ καὶ τὰ τιχία αὐ] Hinc Epictetus, Λύσιμον exiſtimanti de puerulò dicere, Ἄνευον ἀποθανῇ, τρὰς forſitan morietur; Λέγε Λύσιμον ὅτι καὶ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes floſculos* eſſe, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm qo modo φυλλάεια Marcus iſtîc, ità βολβάεια ἢ κοχλίδια uxorem liberósqe dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiùs. Lucian. in ſpeculam. Ἐκεῖνο μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ φίλος διὰ τοῦτο ἐστὶν καὶ τέκνωμα τῷ παιδὶ τιθήσεται, ἄρα ἂν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁπὸ τοῦ παιδὶ ἐκείνου ὁρᾷ, τὴν τῶν αἰθλητῶν πατέρα, τὴν Ὀλύμπια νενικηκότος· τὸν γέροντα δ', τὸν ἀκμάζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ, ὡς δίδυν, ἐφ' οἷς αὐτὸς κέκτηκε σπέρμασι. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum noſtram ducuntur exeqiæ; de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita paupertates in oculos incidit: & nobis nunqam in mentem venit, noſtras qoqe opes aqè in lubrico poſitas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, qibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloqio*, prout *foliis* Homerus & ex Homero Marcus iſtîc, nos contulit *diſticho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; ſic corpora noſtra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ἐπιζῴδια] ἀνθρώπια ſcil. ut L. 9. § 29. ἀνθρώπια μυξᾶν μεσά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἐσόμενα] Senec. *epiſt.* 120. *At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & qantum poſſ! ætas humana protendi, tantum ſpe occupamus, nullâ contenti pecuniâ, nullâ potentiâ, nihil ſatis eſt morituris, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo stamus, & illò unde nobis cadendum est omnis hora impellit.

Μιχθὲν καταμύσεις] *Paulò pòst moriens.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere*, pro, *mori.* qia moribundis visus deficit, mortuis oculi clavduntur, indè formulæ illæ *Il.* ε. v. 82. & alibi frequenter;

——τὸν δ' κατ' ὄσσε

Ἐλλαβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid.* v. 47.

——,υγερὸς δ' ἔχε μιν σκότος εἶλε.—

Item *Il.* π. v. 350.

——δακέτω δ μέλαν νέκυς ἀμφικάλυψεν·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——*letho canentia lumina solvit.*

&, *Olli dura quies oculos, & ferreus urget*
Somnus; in æternam clauduntur lumina noctem.

Contrà, βλέπειν, *sive, videre*, pro *vivere*; & βλέποντες *videntes*, pro, *viventibus.* Evripid. *Troad.*

Οὐ ταυτὸν, ὦ παῖ, τῷ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ἔστιν, τῷ δ' ἔνερσιν ἐλπίς.

qod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπίες ἐν ζωοῖσιν· ἀνάλπητοι δ θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλων.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν φοβοίμην κ' ἐς ἅδυτον ἔλθοιμ' ἂν φίλων.

&, Ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἆρά μοι ἄλλον λόγον τιθῇς;

& *Ione*: Ἥλιον ἂν θανοίμην, ἢ τὸν ὁρᾶν φάος. Syntaxis insolens, sed qalis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παραινέσαιμ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Οὐκ ἦλθ' ἥδιον ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν φίλων.

&, Αἰσχρὸν θανόντας οὐ βλέπειν ἡμᾶς φάος. Itémqe, *Alcest.*

Χαίρειν ὁρῶν φῶς πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;

Cui subjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

Ità Naso, *trist. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, sive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] *viridia* enim oculis grata sunt, visúmqe reficiunt. Plut. *de tranqill.* τὰς ὄψεις ὑπὸ τῆς ἀγαν λαμπρῶν πτοουμένας, ταῖς ἀνθηραῖς καὶ ποώδεσι χρείαις παραμυθοῦμαι. Et Basil. Cæs. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐπειδάν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταβλέψωσι, φέρει τινὰ ῥᾳστώνην πρὸς τὸ χλοάζοντα τῆς χλωμάτων ἐπανελθεῖν. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμιῶντες οἰόμεθα δεῖν ἀποστρέφειν, ὅτι τὰ μὴ ποιεῖν πληγὴν μηδὲ ἀπτυσίαν, τοῦτο ὄψιν.

Καὶ τῷ ὑγιαίνοντι ἀκολουθεῖ] Ad *aurem* retulit, sed animi, non corporis, ἀδικῶς & φυσικῶς consideratam, qod hîc Marcus, de *stomacho*, Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apostol. orat.* 55. qo loco lavdans Apostoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος ἐν χρείᾳ γεγένησθε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & avditorum Christi illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Christi ipsius ad suos illa. Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. ista, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. qanqam in illis avris infirmior, in istis inqisitior notari videtur. Ἐσχ γὰρ, inqit, ἐστὶν ἀσθένεια καὶ ἀκοῆς· καθάπερ γὰρ σώματος, οὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀσθενὴς ὢν καὶ ψυχὴ ὀχωθεῖσα, καὶ φλεγμαίνουσα, ἄτονος γενομένη καὶ ἐκλυτος, οὐκ ἂν δύναιτο δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον· ἀλλ' ἡσυχῇ καὶ ὑγιεινῇ, πάντα ῥᾷστα, πάντα εὐκολα. Eòdem retulit & Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans solidi ac fortis cibi capere vim non potest, ob stomachi tenerit udinem, sed ligore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus vesci fortioribus possit: ità & huic, oportebat, qia nondum poterat capere divina, priùs humana testimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα σώματος πρὸς πάντα τρόφιμα ὁμοίως ἔχειν] vide *supra* § 31. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοσόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Plut. *de tranqill.* ex Evrip. *Oreft.*

Δυσάρεστον ὀι νοσοῦντες ἀσθενείᾳ ὕπο,
καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται
καὶ δυσχεραίνουσι τὸ κλινίδιον,
Φίλων δ' ὅ,τ' ἐλθὼν * λυπεῖς, * λυπεῖ.
ὅ,τ' ἀπιὼν βαρύς.

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κρότων ἐτέρας γενομένης, ἥδεται ἡ ὑγιὰ φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσιοῦσα· ὁ γὰρ χθὲς καὶ χαμαὶ καὶ * σπάνιον [σίτιον H. Steph.] ἄρτον δυσὶν, τίμαχον αὐτόπυρον ἐν ἐλαίαις ἢ καρδαμώμῳ σιτεῖται προθύμως καὶ προθύμως. Nec multò pòst: Ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γενομένοις· ἀλλ' ὅταν ὑδατος ἑτέρας τὰ αὐτὰ προσφερομένης καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, ἡνίκα τὸ στόμα, ὅτε τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὑγιὲς αἰσθάνεται καὶ τὴν νόσον· ὅτω καὶ τοῖς πράγμασι παισὶ μὲν μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρας τὰ αὐτὰ προσδεχομένης ἐλύπουν καὶ ἐλαρὰς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὡς γὰρ τὰ ῥάμματα λεῖα τοῖς σωμάσχοις καὶ ὑγιεινόταται σὰρξ ζώων ὄφεις ἐδίοντα καλαπτεῖ καὶ σκορπίος ἐστὶ δ' ἃ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις χρῆται, μᾶλλον δὲ ἢ δι' ἐντυλίαν καὶ σιγμοτήλα τοιαῦτα· οἱ δὲ σκληροὶ καὶ νοσώδεις ἅπαν καὶ δίνον προσφερόμενοι ναυτιῶσιν· ὥστε δεῖ μὴ ἀνόητα καὶ τὰς φιλίας διαφθείρωσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἐχθραις ὠμιλοῦσι χρηστῶς δυνάμενοι. Accedit huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od. 1.* Ἀλλὰ γὰ καλαπέφαι μέγαν ὄλβον ὐκ ἐδυνάσθη· κόρῳ δ' ἔλεν ἄτας ὑπέρτολον.

Ὀφθαλμὸς ὄζει] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l. 1. epist. 2.*

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans, dum defluat amnis. --

i. e. instar ruſtici expectantis. & in *arte:*

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.—— i. e. inſtar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μὴ ποτε ὑπὸ τούτε τοῦ παιδαγωγοῦ] forſan ἀναπνεύσωμέν ποτε. *reſpirabimus aliquando.* vel, ut ſcripturæ receptæ nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *reſpiremus.* qia ſequitur ἡμᾶς. nè τὸ μὴ illud ſit ſuperfluum. Feſtivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστὴν, ὑφ' ὧν μὲν καλούσης κακόν τι πάσχειν· ὑφ' ὧν δὲ καὶ πάσχειν. Vide noſtrum *ſuprà l. 5. § 9.* De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Herimannus Archiep. Colon.) *ubi ſe in ſua recepit; Rex tanqam ſeveriſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia flagitiorum genera præcipitem ſe dedit.* De Avreliano Vopiſcus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: gravius tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Avrelianum pædagogum eſſe Senatorum.*

Ἠσυχῇ καλαγνώσει ἡμῶν] Avtor ſap. *Solom. c. 2. v. 14, 15.* Ἔλεγχος ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν καὶ ἐπαντᾶται τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρὺς ὄζιν ἡμῖν καὶ ἔπιπόθητός, ὅτι ἀνόμοις τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτε. Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 50.* Ἔλεγχον τὸν οἰκεῖον βίον τῶν ἐκείνων πολιτείαν ἡγοῦνται. & *l. 4. ep. 220.* ἔλεγχον ἡγοῦνται τὴν σφῶν κακίαν τὰς τῶν πέλας ἀρετάς. Itaqe qod idem *l. 3. ep. 211.* Παντὶ τρόπῳ οἱ ἄφρονες παρὰ τὴν φαύλων μισοῦνται. Dion Pruſ. *orat. 72.* Οὐ δυνάμενοι ἡδέως ὁρᾶν τὸν φιλόσοφον ζῆλον ἔχουσι, ὅτι ναθετήσειν καὶ ἐξελέγξειν παρεσκευασμένος λογίζονται, ἀλλὰ σφετερίζονται καὶ διαμάχονται. ὥσπερ ὑπὸ οἱ παῖδες ἡδέως ὁρᾶν δύνανται, ἐς ἂν * ἴσωσι [* ἴδωσι f.] παιδαγωγὸν ζῆλον ἔχοντα, καὶ παρεσκευασμένον ὅτως ὡς ὑπομιμήσεσθαι αὐτοῦ, καὶ ὑκ ὑπερήφανον ἁμαρτάνειν, ἀλλ' ἐφυμεῖν. Cyprian. *epist. ad Donat. Malos qiſqis non imitatur, offendit.* &, *caſtigare videtur, qicunqe diſſentit.* Lactant. *inſtit. l. 5. c. 9.* Petron. *ſatyr. Non dubiè ità eſt. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ inſiſtere cœpit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim poteſt probare diverſa? deinde qi ſolas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, qàm qod ipſi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέρχομαι] vide *ad l. 9. § 3.*

Μὴ ὑποσπάσθω] *Non avulſum vitæ.* Senec. *epiſt. 30.*

Ὥσπερ ὁπὶ τῷ εὐδαιμονήσαντος] De Avguſto *Sveton. l. 2. c. 99. Sortitus eſt exitum facilem, & qalem ſemper optaverat. nam ferè qoties audiſſet citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, ſibi & ſuis εὐθανασίαν ſimilem (hoc enim & verbo uti ſolebat) precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc eſt, εὐθανατῆσαι. cui contrarium eſt τὸ δυσθανατεῖν, qod eſt apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβαίως καὶ σωὶ ὀδυνῶν ἀνήκεσθαι· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæſtionum* ſub nomine Athanaſii *ad Antiochum.* Caſavb. *ad Svet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ὑπὸ τῷ σώματος ἐξειλεῖται] Ità *l. 9. § 3.* τὸ ψυχάριον τοῦ ἑαυτοῦ τότε ἐκπνεῦσαι.

Σωῶσι καὶ σωέχρινεν] Ità Epicharmus *ad l. 7. § 50.* Σωτεκεῖθι. Tertull. *de reſurrect. c. 14. totum porrò hominem ex utriuſqe ſubſtantiæ concretione parere.* vide *l. 7. § 67.*

Ἀλλὰ νῦν διηνύει] vide *l. 8. § 18* Carneades moribundus; Ἡ συνήσασα φύσις καὶ διαλύσει. Laert. *l. 5.*

Οὐ μὲ ἀνθελκόμενος] qod priùs ὑποσπάσθω. vide *l. 3. § 5.*

§ 37. Οὗτος τοῦτο ὁπὶ πάντα φέρει] vide *ad l. 2. § 16. & l. 11. § 21.* Caſavb. *ad Perſ. ſat. 3. Scopus eſt qi petitur; ſagittæ & tela ſunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confuſ. lingu.* Πλεῖστον ἢ δεῖται ἕκαστος αὐτῷ σκοπὸν περιτίθεται, ὁπὶ τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀπάσας ἀφίησι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l. 2. c. 1.* ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c. 2. v. 1. Excutite vos, excutite vos, inqam.* ſive ut R. Camius explicat, *Inquirite in voſmetipſos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c. 3. v. 40. Scrutemur & excutiamus vias noſtras.* Pavlus *ad Cor. ep. 2. c. 13. v. 5.* Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep. 1. c. 11. v. 28.* Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c. 6. v 4.* Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iamb.*

Σαυτὸν δ' ἐρεύνα πλέον, ἢ τὰ σφῶν πέλας·
Τὰ μὲ γὰ αὐτὸς κερδανεῖς, τὰ δ' οἱ πέλας.

Gregor. Rom. *in Job. l. 14. c. 15. Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep. 66. Me priùs ſcrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qi interrogatus, qid ageret, reſpondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipſum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynicſm. orat 1.* Laërt. etiam *l. 9.* ſed qem Philoſophi mentem non aſſecutum, docet Caſavb. *in not* Cæterùm hoc ille cum pavcis. Perſius *ſat. 4.*

Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo?
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ νεκρασιμὸν ὄζιν ἐκεῖνο] de vocabulo iſto vide ſis *ad l. 2. § 2. & l. 7. § 3.* Iſ. Caſavb. *ad* illud *Perſ. ſat. 5. v. 129.*

——ſed ſi intus & in jecore agro
Naſcuntur domini.-- &c.

si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum sed plures, qâ fronte liberum te dices? hi sunt domini, qi domi nascuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus sanè qàm ἐμφανῆ τὰ ἔνδον, illud occultum quod intus nos movet, id esse ῥιπτερέαν, ζωὴν, ἄνθρωπον, hoc est, quod faciat nos hoc aut illud studiosè prosequi; exempli causâ, eloquentiam, id esse per quod vivimus; qia ità vivimus, ut illud est, quod nos impellit: libidinosè, si libido urget; meticulosè, si metus; iracundè si ira. denique hic velut alius qidam homo est, dominus illius intra qem habitat. hæc mens optimi imperatoris; qi sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hîc, intus nasci dominos. idem est enim. Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ νοερὸν ἀσπαστῶν istîc interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, quod qocunqe velit hominem impellit, qodqe omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l.* 7. § 15. Qanqam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri qàm δόξας ψευδεῖς καὶ κρίσεις πονηρὰς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, uti ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l.* 4. Verùm Marci mentem expressit optimè, eâdem planè abusus imagine, Tertullianus *de anima c.* 6. his verbis: *Anima movet corpus; & conatus ejus extrinsecùs foris pareut. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut figillario motu, superficiem intus agitante.* vide *l.* 2. § 3. Nec abscessit longè Varro, qi in *satyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit.* dictionem pessimè habitam, post aliorum conatus havd infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qeis gradiuntur, perticæ ligneæ, ab hominis vi, qi instat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, crura ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib.* 12. § 30. 33. R. Judas in *Cozræo l.* 1. *c.* 49. *Anima revera ipsa est homo. illud enim ex Mose qod nobiscum loqitur, & intelligit, & dirigit, non est lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος δὲ ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς; ὃς τὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ φυλαθέντων ὠφελείας εἰσπράττεται καρπωσόμενος. Et *de hæred. divin.* Ὥστε ὁ μὴ καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν ἄνθρωπός ὅστι. & Plato *in Alcib.* 1. ὅτι τὸ σῶμα, ὅτι σωμάτου ὄργανόν ὅστιν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν. qod ibi fusiùs differitur. τὸ νοῦν ἔχεσθαι ἢ ἀνθρ. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 4. Cicer. *somn. Scip. mens cujusqe, is est qisqe, non ea figura, qæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l.* 4. *Aristippus, qasi animum nullum habeamus, corpus solùm tuetur: Zeno, qasi corporis simus expertes, animum solùm complectitur.* Macrob. *l.* 1. *c.* 13. Ergò, *qi videntur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à qo regitur qod videtur.* atqi Tertullianus *de resurr. c.* 33. *tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c.* 2. *v.* 7. *adv. Marcion. l.* 2. *c.* 24. *qid est homo aliud qàm caro? siqidem nomen hominis, materia corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terrâ; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μηδέποτε] Annecti possunt superioribus ista: qanqam à Marco, tanqam seorsim habita, ponuntur.

Συμφερατάζειν] compositum Stoici commaris vocabulum satis insolens. *Nè solicitus fis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo;* φῶς, ὅσον ἂν καθαρεύωμεν, φαιδρύνομενον καὶ ὅσον ἂν φαιδρυνώμεθα, ἀγαπώμενον.

Τὸ σκηνείδιον ἀγγειῶδες] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l.* 3. *c.* 3. & τὸ σκηνείδιον, *suprà* § 1. & *l.* 12. § 2, 3.

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c.* 6. *v.* 13. vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 7. § 35. Ità Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ὑπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemes. *de natur. hom. c.* 6. ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 12. Καθάπερ τι μουσικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qæst. q.* 7. vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ περὶ ζῷον σώματα: atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ ἐντελέχειαν finitam Aristoteli, *de anim. lib.* 2. *c.* 1. Plut. ipse in *sympos.* ψυχῆς μὲν ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. & *de Pyth. orac.* Σῶμα μὲν ὀργάνοις χρῆται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σώματι ψυχὴ καὶ μέρεσι τὰ σώματος. ψυχὴ δ' ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hist. nat. lib.* 11. *c.* 37. *Animo videmus, animo cernimus; oculi, cev vasa qædam, visibilem ejus partem accipiunt, atqe transmittunt. Ad Pers. sat.* 3. Casavbon. *Stoicorum est illud scitum, τὸν ἄνθρωπον ἰσοῦσθαι κατὰ τὸν λογικὸν ζῶον, σώματι δὲ χρῆσθαι ὡς ὀργάνῳ. qod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέρειν, καθὸν πρόσκειται] Hoc tantùm, inqit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; qòd *adgnata* sint illis, ista non item.

item. contrà, qàm de servis Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ γὰρ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τῆς δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Atqui Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, asserit, τῷ σώματι, οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι. ad qem locum vide sis qæ in *annot.* Hieron. Volfius adversùs Simplicium differit. Hoc autem argumento etiam, Tertulliano referente, *de resurr. carn. c. 16.* corpus excusarum qidam ibant, nè avt reatûs in crimine, avt in judicio supplicii cum anima particeps censeri deberet. *carnem nihil sapientem. nihil sentientem per semetipsam, non velle, non nolle de suo habentem, vice potiùs vasculi apparere animæ, ut instrumentum, non ut ministerium. itaque animæ solius judicium præsidere, qaleter usa sit vasculo carnis: vasculum verò ipsum non esse sententiæ obnoxium.* verùm ista ille fusissimè in seqemibus refutat; qæ transcribere integra molestum nimis foret. inter alia, qod sufficerit, hoc præscribitur: *Ab exemplo vacare diversitatem rerum. Omne enim vas,* inqit, *vel instrumentum aliunde in usus venit, extranea omnino materia à substantia hominis: caro autem ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille scil. linus, qi prior titulo hominis incisus est. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, avt gladii, avt vasculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta est, qà animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, qæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. ità & ministerium tenebitur judicio, etsi de suo nihil sapiat; qia portio est ejus qæ sapit, non supellex.* Qanqam idem, *de anim. cap. 40. Res est caro alterius planè substantiæ, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vitæ. Neqe enim de proprio sapit qid, avt sentit, ad suadendam vel imperandam peccatelam. qidni, qæ ministerium est? & ministerium, non qale servus, vel minor amicus, animalia nomina; sed qale calix, vel qid aliud ejusmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Αὐτὸν ἑαυτῷ] Theodoric. de S. Victor *ad fratr. Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, si sicut cætera, sic videre posset semetipsum. qod cùm interiori oculo concessum sit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad seipsum redire non valet.* Avgust. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipsa se novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & se non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat semetipsam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emittunt, & qicqid cernimus tangunt, refringere & retorqere in ipsos non possumus, nisi cùm specula immittur. mens verò ipsa sicut corporearum rerum notitias per sensus corporis colligit; sic incorporearum rerum per semetipsam: ergò & semetipsam per semetipsam novit.* Nec adversatur, qod Basil. Cæsar. *orat. 3.* τῷ ὄντι χαλεπώτατόν ἐστιν ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ἡ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, τῆς ἑαυτοῦ οὐκ αἰσθάνεται τῆς ὁράσεως· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμεῖς ὁ νοῦς ὀξέως τὸ ἀλλότριον ἁμάρτημα βλέπων, βραδέως ἔστι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ἐπίγνωσιν. Sed nec qod ex Cicer. *Tusc. l. 1.* Joan. Sarisber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè seipsum videat; sed ut oculus, sic animus se non videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata sua advertenda; iste de plena ac perfecta, qæ revera istic non datur, sui cognitione loqitur.

Ἑαυτὸν διαθεῖ] *sese artat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artâque ut lubet.

Non ità se corpus. istud format & articulatim effingit animæ, non ipsum se. Siqidem ut ex Themistio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de subtil. exerc. 6. § 9. Anima sui est domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus istic.

Ἑαυτὸν ὁποῖόν σε βούλεται ποιεῖ] vide *l. 6. § 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπεῦται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36.* συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. & *ad Rom. c. 6. v. 22.* ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Epictet. *l. 1. c. 29.* τοῦτον νόμον ὁ Θεὸς τέθεικε, εἰ τι ἀγαθὸν θέλεις, παρ' ἐαυτοῦ λάβε. & *c. 19.* τὸ ζῶον αὐτῷ ἕνεκα πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυσιτελοῦν, αὐτὸς ὁ Ζεύς. vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀπάλογον ἐπὶ θηρίων] qasi *καρπὸς* de animalibus dici insolens sit. Verùm Hebræis nihil usitatius, qàm פְּרִי i. e. *καρπὸν* fœtum animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus utcri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalt. Pſal. 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὁπ' ὀρχήστου] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Εἰπ ἐγκόψη] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliús. malim tamen, *inciderit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam primimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὁπὶ πασῶν μάρυς πλῆρες.] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 42. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò referant alii. vide *infr ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius avtor,

* Σοφὸς ἐν αὑτῷ φορεῖ τἀγαθὰ παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ φορεῖται τἀγαθὰ ὑσίαν.

Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et qod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτῷ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, καὶ Πίνδαρον, τάτε γᾶς ὑπένερθε, καὶ τὰ ἐπίπεδον γεωμετρεῖται, οὐρανῷ τε ὕπερ ἀστρονομεῖται, καὶ πάσην πάντη φύσιν ἁρμονικῶς καὶ ἑκάστων ὅλης, εἰς τὸ καὶ ἐγγὺς ἑαυτὸν αὐτῷ συλλογιζόμενος. qem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Evſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ φέρεται, legunt αὐτὸς ἢ πέπαται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πανταχῇ πέπαται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τούτων γὰρ (philoſophus loqitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἀρθεὶς αἰθερόπατεῖ, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ, ταὐτῇ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς δὲ ἄπτηται φύσις μέτρου ἅμα καὶ ἀποδημεῖν ἠδύνατο; ἢ καὶ τὰ ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑτέρωθι καθορᾶν; ἢ θάλατταν μὲν περιπλεῖν, ἅπασαν γῆν δ' ἄχρι περάτων ἐπέρχεσθαι; ἢ δίχα σημείων καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, ἄστρα, καὶ τροπὰς αὐτῶν, καὶ καιρῶν ἰδιότητας, καὶ ὅσα ταῖς ἑπτοίαις ὥραις, καινοργούμεναί τε κἀξ ἐτους, ἀποτελεῖται; ἢ πάλιν δ' ἄλογος εἰς ὑπερβολὴν ἀπὸ γῆς ἀνιπτάμενος, καὶ τὰς ἐν οὐρανῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὅροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐτῆς, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τῷ παντὶ κατά τι συγγενείας δίκαιον ἁρμόζουσι; μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δοκεῖ, φθάνει καὶ παραμείβεται, καὶ τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ἀχρόνους τῆς παντὸς καὶ μερῶν, καὶ σφῶν πεύσεται αἰτίων ὑπολαύων ἡδονῆς ὃ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ οὐρανοῦ πλάτος ἐλθών, ἀπ' ἐντεῦθεν ὅση, βραχυὼ ὅσον τῷ σωματικῷ καὶ ἀπαύστῳ δεδιὼς νομίσας τὸν κόσμον εἶ· σεσωπότερον ἢ ἐχάρησε, γλιχόμενος καὶ πλὴ ἀκατάληπτον θεοῦ φύσιν, ὅτι μὴ σεσὸς τὸ εἶ μόνον καταλαβεῖν, ἐν δυνατὸν. Sicut avtem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis dubitet poſthæc hominem conjungere cælo,
Cui eximiam natura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucrémque animum? qem denique in unum
Deſcendit Deus atque habitat, ipſúmque requirit?
*Qis cælum poſſit, niſi * cæli munere, * ità lego,*
nôſſe; qod vulgò,
Et reperire Deum, niſi qi pars ipſa cæli munerè
Deorum eſt? nôſſet,
Atque hanc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmque choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atque fretum & terras cælo, ſubjectáque utrisque,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Nî tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatámque ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam.* * ipſum, Jun.
Et tantum ditâſſet opus; cælóque veniret,
Qod vocat in cælum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra?* * primas. Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Qid verò? homo non in cœlum uſque penetravit? ſoli enim ex animantibus nos aſtrorum ortus, obitus curſúsque cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, qæ, qanta futura ſint. qæ contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. *epist.* 102. *Magna & generosa res est humanus animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi illa ad divinam transcendens *Pœmandr. c.* 11. § 18. Νόησον τὸν ἀριθμὸν τὰ πάντα· καὶ νόησον, ὅτι τῆς ἀσωμάτου ὕλης ὅτι ἀριθμητικὸν, ὕλη ταχύτερον, ὕλη δυναμώτερον, αὐτὸ δὲ πάντων ἀφθάρτων, καὶ ταχύτατον, καὶ δυναμώτατον. Καὶ ὥτου νόησον ἀπὸ σαυτοῦ κύκλωσόν σε τῇ ψυχῇ εἰς * ἣν [* γῆν ἣν δεῖ, vel γλῶ ἐφάπλω π. ſ.] καὶ πορεύθηναι· καὶ ταχύτερόν σε τὸ κύκλωσις ἐκεῖ ἔσαι· μετελθεῖν δὲ αὐτὴ κύκλωσον ἐπὶ τὸν ὠκεανόν· ὥτως ἐκεῖ πάλιν ταχὺς ἔσαι. ὑχ ὡς μεταβᾶσα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀλλ' ὡς ἐκεῖ ὄσα. κύκλωσον δὲ αὐτὴ καὶ εἰς τὸ ὑπερῶον ἀναπῆναι· καὶ ὕλη πλερῶν δηλήσῃ· ἀλλ' ὕλη αὐτῇ ὕλην ἐμπόδιον, ὑ τὸ πῦρ ἡλίυ πῦρ, ὑχ ὁ αἰθὴρ, ὑχ ὁ πίνη, ὑχὶ τὰ ἀπ' ἄλλων ἀστέρων σώματα· πάντα δὲ διατεμῶσα ἀναβήσεται μέχρι τῆς ἀρκτικῆς σώματος. εἰ δὲ βουληθείης καὶ αὐτὸ ὅλον διαρρήξαντος, καὶ τὰ ἐντὸς, εἴγε ἦ ἐντὸς τῆς κόσμου θεάσαιτο, ἔξεσί σοι. Ἴδε ὅσων δυνάμεν, ὅσον τέλος ἔχεις· εἶτα σὺ μὴ δυνάσαι ταῦτα, ὁ θεὸς δὲ ὅ;

Καὶ τὸ κεὶ αὐτὴν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casavb. meliùs Xyl. *eíque inane circundatum.* hoc est quod Hermes, καὶ τὰ ἐντὸς, εἴγε ἦ ἐντὸς. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 42. ὅτι τῆς κόσμου κενὸν ἐντὸς ἀπειρόν ἐστι. contrà qàm Aristot. qi *de cœlo. lib.* 1. *c.* 9. Δῆλον ὅτι ὕλη τόπος, ὕλη κενὸν, ὕλη χρόνος ἐστὶν ἔξω τῆς ὑρανοῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c.* 31. Τῇ θεωρίᾳ καὶ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιβολῆς, ὕλη ὁ σύμπας κόσμος ἀρκεῖ· ἀλλὰ καὶ πολὺ τῆς περιέχοντος πολλάκις ὅρους ἐκβαίνουσιν αἱ ἐπίνοιαι. καὶ εἴ τις περιβλέψαιτο ἐν κύκλῳ τὸν βίον, ὅς πλέον ἔχει τὸ ἐρασθὲν ἐν πᾶσι καὶ μέγα, ταχέως εἴσεται πρὸς ἃ γεγόναμεν.

Καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς] *Et speciem meram externam subſtantiâ ſoliditatéque inanem* Cas. ut sit σῶμα idem hîc Marco, qod Apostolo ferè *ad Cor. epist.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de placit. philoſ. l.* 2. *c.* 2. περὶ σχήματος.

Εἰς τὸν ἀπειρίαν τῆς αἰῶνος ἐκλείνεται.] Seneca *epist.* 102. *Artctam sibi ætatem dari non finit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnis ingeniis clusum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὸν περιοδικὸν παλιγγενεσίαν] Vide *lib.* 5. § 13, 32. & *lib.* 10. § 7. Aristocles *de philoſoph. l.* 7. apud Eusebium. *præpar. lib.* 15. *c.* 11. ex Stoicorum sententia; κατά τινας εἱμαρμένας καὶ ὡρισμένας χρόνους ἐκπυρώσεις τὸν σύμπαντα κόσμον. *per certa præstituta definitáque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c.* 16. Numen. *de bono lib.* 1. ex eorundem mente, post ἀνάκαυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάστασιν πάλιν γίνεσθαι, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem;* qam & περὶ ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Δυοῖν ὄντοιν, inqit, ἐν Στωικοῖς, ὁ μὲν τις κόσμος ἀΐδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγουσι· φθαρτὸς μέν, ὁ ἐν πυρώσεως καὶ διακόσμησιν· ἀΐδιος δὲ, ὁ μὴ ἐκπυρώσεως καὶ παλιγγενεσίας καὶ περιόδους ἀναιρεῖν ὁμολογῶν ἀδύνατος ληφθήσεται. & rursus; Καὶ μὴν ὅτι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγήσωνται τῷ κόσμῳ, νομίζουσι καὶ ὁμολογοῦσι πολὺ ἀστεῖος θεὸς ὢν, ὡς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυθριῶσιν. & ex eorundem sententia, πλὴν ἐν τοῖς ἐσχάτοις πυρὸς δυνάμεως, χρόνου μακροῦς περιόδοις ἀναλύσει τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναγόντων κόσμου ἴσως τοιαύτης τῇ τιχίτης. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat.* 3. de eisdem: οἱ τὸ πᾶν ἐκπυρωτὸν λέγοντες, καὶ ἀναζώσασθαι πάλιν ἐκ τῆς ἀσωμάτων λόγων τῆς ἐκπυρωθέντων ὅδιν καὶ ἀπείρους φθορὰς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας εἰσάγουσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siqidem *renovationem mundi* illam, qam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc, *Act.* 3. *v.* 21. Τῶν ἁπάντων ἀποκατάστασιν. & Dom. Christus apud Matth. *c.* 19. *v.* 28. Τῷ παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisqe, eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. l.* 3. *c.* 3. *Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat.* 1. ubi alludens, opinor, ad illud qod narrat Lucas *Act. c.* 17. *v.* 18. de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πλατὺ γέλωτα καταχέαντι ἡμῖν ὡς περὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου τότε καὶ παλιγγενεσίας αἰῶνος ἀπαγγέλλοντος. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccleſ. c.* 7. Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ πρὸς τὸ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ τὸν τῆδε βίον διωκέσθαι καταπίπτειν ἀφορμὴν, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῷ ὄντι θεοειδεστάτῳ μετάταξιν. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hær.* 37. Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀνασκάσῃ τὸ ἄγγος ἐν τῇ ἀναστάσει εἰς τὴν ἀρχαίαν φαιδρότητα.

Οὐδὲν νεώτερον ὁρῶντα] Vide *ad l.* 6. § 37. & *l.* 7. § 1.

Ὁμοπαθοῦς τοῦτος] Vide *ad l.* 2. § 14. & *l.* 7. § 50. & *l.* 12. § 35.

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς θερμαῖν] Ità Epictet. *l.* 1. *c.* 14. αὐτοῦ. ἀπάντων θερμαῖν. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαγμα; Matth. *c.* 16. *v.* 26. & Mar. *c.* 8. *v.* 36.

Ψυχῆς γὰρ ὄζιν ὐδὲν πιμώτερον. Evripid. *Alceſt.* & Greg. Naz. *in Julian. orat.* 1.

τῆς ψυχῆς ἀδύνατον πρωϊότερον. vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 21.

Οὕτω γὰρ ὁ νόμος] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide *ad l.* 10. § 15.

§ 2. Ἐπὶ τὸ καθ' μέρος πρόχειρον] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere, quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siquidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Svet. *l.* 3. *c.* 34. nec quicquam in toto esse, quod in partibus, quibus totum illud constat, non existit. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 9. § 36. & *l.* 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum consideratione propositâ. *An tu*, inquit, *furorem illum, Micyllum puta, vereris? an sectatorem istum? an pellionem illum? an coriarium istum?* neganti, ἴσον, inquit, ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐν τούτων ἑκάστῳ ἐστί; εἶτα σὺ μὲν ἕνα καταφρονεῖς, καταφρονητὸν ἕνα καὶ σμικρὸν ἡγούμενος. An unum istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & contortos nihili facias? Narrat Ælian. *l.* 2. *c.* 1. Eòdem spectat & illud ejusdem, in eos qui vulgi scita & sententias admitterent, probarentque; Ὅμοιον δέ πως τοῦτο καὶ τὸ τοὺς ἀγαθοὺς ἀρχιτέκτονας ἐν ἀποδοκιμάζειν, τὸν δὲ δῆμον τοῦτον σωτῆρα, καὶ δίκαιον, ἀποδέχεσθαι. perinde eos facere, ac si quis cùm unumquemque unum tanquam adulterinum rejecerit, eorundem planè acervum integrum tanquam probum & legitimum admitteret. Laert. *l.* 2.

§ 3. Ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη ἀπολυθλῖαι δέῃ τῆς σωματικῆς] malim, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη δέῃ, &c. vel, ἢ ἕτοιμος, ἐὰν δέῃ, ἤδη ἀπ. ut ἕτοιμος ad ἀπολυθλῖαι sakem, vel etiam ad ἤδη ἀπολυθλῖαι, referatur. *qæ promta*, sive *parata est, si oporteat, jam statim discedere, & è corpore emigrare.* ἀπολυθλῖαι *discedere* Polyb. *l.* 6. καὶ λαβὼν τὸ ἀπολοφόριον, αὖθις ἀπηλύετο. *discessit rursus.* Lucas *Act. c.* 28. *v.* 25. ἀσύμφωνοι ἦ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο. *discesserunt.* indè ἀπόλυσις, *discessus.* unde πανσικὴ πρὸ ἀπόλυσιν, *discessionem facere*, Polyb. eidem non semel, *l.* 4. quod & de *morte* usurpatur, perinde ac ἀπολυθλῖαι hic Marco. apud Laert. *l.* 1 Lyco in testamento, μὴ πρὸ ἐμοῦ ἀπόλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. *ad Amphid. epist.* 1. Τάχα καὶ ψυχὴ ἐκδύεται ἀπόλυσιν ἑαυτῆς ἤδη ποτὲ ἐν τῷ διαμαρτεῖν τούτου καὶ σκιμδῆναι τῷ σώματι ἀπιστῆσαι, ἀναμιμνήσκεσθαι τὰ πάντα χαίρει, ἔνδον κατιδοῦσα ἀκόλαστόν ῥύσιν σώματος τοιοῦδε τινός. facit huc & Simeonis senis vetendi illud, Lucæ *evang. c.* 2. *v.* 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. *Domine, dimitte nunc servum tuum*, sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens, *Strom. l.* 4. Τί γὰρ καὶ ἀδικήσομεν ἐκ τοῦ ἡμᾶς αὐτοὺς, δυνάμεως ἀπολιμπάνειν τοῦ κόσμου; εἰδὼς ὅτι φθονοῦμεθα, χάριν εἰσάγομεν τοῖς νῦν εὐφραινομένοις τῆς τοιαύτης ἀποδημίας παραμυθούμενοι. ἀποδημίαν dicit. i. e. *profectionem*, sive *migrationem*; quod ἀπόλυσιν priùs dixerat. nec alio sensu τὸ ἀναλύσαι, & ἀναλύειν, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. *l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσατε πρὸς αὐτόν. *tunc ad illum migrate.* Paul. *ad Philipp. c.* 1. *v.* 23. Τὸ ἀποδημῆσαι ἔχων ἐπὶ τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. quod *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 8. dixerat, ἐκδημῆσαι μᾶλλον, ἀποδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo *in biblioth. cod.* 118. ἀνάλυσιν πρὸς ὃν ἐπόθει θεόν. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 3. § 5. & *l.* 5. § 29. & *l.* 7. § 56, 69. & *l.* 8. § 47.

Ἥτις εὐδοκίμει] vide *ad l.* 7. § 33.

Κατὰ φιλικὴν παρέκτασιν] Ità *l.* 8. § 48. κατὰ φιλικὴν παρεκτέτηκε παράκλησις, πόλεμος ἀμυνόμενος. Ovid. Eâque ipsâ vocabuli usus frequentissimus. Verùm istîc pro *obstinatione*, prout & Xyl. optimè vertit, singulariter à Marco usurpatur.

Ὡς οἱ Χριστιανοί] *obstinationem* meram judicio inanem in perpessionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; quemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (quod & Plinius mox dandus) *animique obfirmationem usu soto acquisitam*, Epictetus *l.* 4. *c.* 7. videndus *ad l.* 8. § 45. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis inscitiæ ista fuerint condonanda. qi nec solus etiam hunc errorem erravit, sed cum suis plerisque communem, ac solennem habuit. Plinius Min. *l.* 10. ad Trajan. *ep.* 97. etiamsi Christianos crimine omni (quæstura quæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) immunes prorsus pronunciet; tamen, *non dubitandum*, inqit, *qualecunque esset quod fatercntur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ*, &c. Quod laudans Tertullianus *apolog. c.* 2. *Plinius*, inqit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis quid ageret Trajanum Imperatorem consuluit, allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse*, &c. Ità cùm nihil aliud, Christianis quod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illa apud Tertull. *de spectac. c.* 1. *Sunt qi existiment Christianum, expeditum morti genus, ad hanc obstinationem abdicatione*

voluptu-

voluptatum eruditi. Idēmque *apologet. c.* 27. *Sed qidam dementiam existimant, qòd cùm possimus & sacrificare in præsenti, & illæsi abire, manente apud animum proposito, obstinationem saluti præferamus.* Et mox: *Cùm erumpunt adversus nos, ingratiè resistimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo quod oppugnant, & illos nunquam magìs detrimphamus, quàm cùm pro fidei obstinatione damnamur.* & ibidem *c. ult. Illa ipsa obstinatio, quam execratis, magistra est,* item *ad nation. l. 1. c.* 17. *De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis,* &c. &, *c.* 18. *Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus.* &c. 19. *Hucusqe, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur.* Non est itaqe, qod Marcus hìc, Μὴ παράτειν. Videndus idem, *de patient. c.* 2. *ad l.* 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus *histor. l.* 5. *Apud ipsos fides obstinata.* qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpâsse videtur, in oratione Thrasæa, *annal. l.* 15. *Qæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus.* Verbo autem παρατάξασθαι, unde παράταξις vocabulum Marco ìllic usurpatum, sed compositio, de sancto Confessore & Martyre absùi sunt Viennenses & Lugdunenses in *ep. ad Asiatic.* apud Evseb. *hist. eccles. l.* 5. *c.* 1. Τοιαύτην ὑπεροψίαν ἀντιπαρατάξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλοπαθεῖν ὄνομα. Non est autem vero absimile, qod M. Cæsarb. avcumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qi manu factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, οἱ δίκλητε ἐκθεσπίσαι, κρημνὸν ἢ βρόχον ἔχετε. *O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis,* Refert Tertull. *ad Scapul.* Verùm Clemens *strom. l.* 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, τῷ αἱρετικῶν, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλῶς φιλοξωΐσι· μαρτυρίαν λέγοντες ἀληθῆ εἶ πῶς τῶ ὄντος ὄντες γνῶσιν θεοῦ· φονέα ἢ εἶ αὐτὸν ἑαυτῶ καὶ αὐθέντην τῶν δὲ θανάτου ὁμολογήσεως. λῃστρικῶ ἢ [leg. λῃστικῶ ἢ] καὶ ἡμεῖς τὸν ἐπαινούσης τοῦ θανάτου εἰσί γάρ τινες, οὐχ ἡμέτερον, μόνῳ τῶ εὐσεβεῖ κοινωνοί, οἳ δὴ ἑαυτοὺς παραδόντες. —τούτοις ἐξάγων αὐτοὺς ἀμαθύρως λέγειν, καὶ δημοσίᾳ κολάζοντας. θανάτου ἢ ἑαυτοὺς ἐπιδίδοσι καιρῷ, καθάπερ καὶ οἱ πρὸ Ἰνδῶν γυμνοσοφισταὶ ματαίῳ πυρί. Vide *ad l.* 3. § 1. & *l.* 9. § 3.

Λελογισμένως, σεμνῶς] Apud Senecam *epist.* 77. Stoicus qidam. *Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res bonestè mori, prudenter, fortiter.* Vide *l.* 9. § 3.

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι δηλαγωγῆσαι] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. *l.* 4. *c.* 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὸ σῶμα ὑμᾶσιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀπροσοδεῖν τοῦ πολλοῦ ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα, εὐδυμον καὶ ἀταραχον ὑπάρχειν αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδωτε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ἡδονὴ λύπαι· ἴδετε, πῶς δουλικὸν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἀν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνίσου, πάντων μὲν εὐπαρεδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχότερον ἰδόντα καὶ εὐρύτερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀυσηρᾶς ἀφάπτει· ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου χρῆσα καλλίπλου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει θεῶν παρελθεῖν φιλοσοφίᾳ, * ὥστε [ἢ πῶς f.] τούτους πείθει;

§ 4. Οὐκοῦν ἀφίλημαι] vide *l.* 7. § 13, 74. Solomon, *Prov. c.* 11. *v.* 17. *Benefacit sibiipsi vir beneficus.* Vide *suprà* § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιαύτην φύσιν τῶ λογικῶ ζώω κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς μὲν ἰδίων ἀγαθῶν δυνήται τυχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον παρενέγκοιτο· ὥστε οὐκ ἀκοινώνητον γένεται, τὸ πᾶσιν αὐτῶ ἕνεκα ποιεῖν. Senec. *ep.* 48. *Non potest beatè degere, qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.*

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ παρέχειν ἀπαλῆ] τοῦτο [δεῖ] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς οὖν ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶ.] Senecæ *ep.* 9. *Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur.* Avgust. *de civit. Dei. l.* 4. *c.* 21. *Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto.* Sen. *ibid.* & Clem. *strom. l.* 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δέ, οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ διαφημάτων] Plut. *symposi. l.* 1. *c.* 1. Βίου τέχνη, φιλοσοφία. sive. ut Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐπιστήμη τοῦ βίου. i.e. *ars vitæ.* Cicer. *Tusc. l.* 2. *ars bene vivendi.* Senec. *epist.* 90. vel, *vitæ rectè agendæ.* idem, *ep.* 94. Τί ὄν ἐλπίζεις; ὅτι πῶς μικρὸν τέχνῳ ἀπὸ ὀλίγων ὄζιν ἀναλαβεῖν; Epictet. *l.* 1. *c.* 20.

§ 6. Πρόσωπον αἰ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor *libell. de Tragæd.* & *Comæd.* qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. *art. poet.*

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Qæ canerent agerentqe perunctis fæcibus ora.]

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.—

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem reſpectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τῆ τράγε. de qo videri poſſunt, Athen. *dipnoſoph. l.* 2. Euſtath. *ad odyſſ. ξ'.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Avtor *lib. de comœd. & trag.* &c. Quàm de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: ſi *tragœdiæ* vocabulum ſtrictiùs ſumatur, quatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine commune utriuſque nomen id fuerat. Iſa. Caſavbon. *de ſatyr. poeſ. l.* 1. *c.* 1. *Conſtat ſanè primis temporibus ignoratum fuiſſe diſcrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm qidem communi nomine omnes ejus generis δραματικὰ μιμήσεις vocarentur τρυγῳδίαι ſive τραγῳδίαι.* Athen. *l.* 2. Ἀπὸ μέθης καὶ ἡ τῶ κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας εὕρεσις ἐκ Ἰκαρίῳ τῷ Ἀπικῆς εὑρέθη, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τῆς τρυγὸς καιρὸν δρᾶν καὶ τρυγῳδία τὸ παλαιὸν καὶ ἐλήθη καὶ κωμῳδία· lego, ἐλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ πρὸς τὴν κωμῳδίαν· ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχεν ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à ſalibus illis agreſtibus & Feſcenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium ſumpſerunt, ad levitatem comicam, quàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Ariſtot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *ſymp. l.* 7. *c.* 8. à menſis epulisque tragœdiam amandat, ὡς ὑ πάνυ τι συμποτικὸν, ἀλλὰ σεμνότερον βοῶσαν. Neqè verò Straboni magìs crediderim *geogr. l.* 1. aſſerenti, τὸν κωμῳδίαν λαβεῖν τὸν σύρσιν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τὸ καθ' αὑτὸν ὕμνον καλαβιζάδειον εἰς τὸ λογοειδὲς νυνὶ καλούμενον· quàm eidem, orationem metro vinctam ſolutâ antiquiorem ſtatuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, ſive hunc ſermonem pedeſtrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕμνου πρὸς καλαβίζαδίαν καὶ ὀκίματον εἰς τύδαρον. Siqidem, ut rectè Ariſtides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γε μᾶλλον ὅτι ἀνθρώπῳ πεζὸν λόγῳ χρῆσθαι· ἄσαφές γε καὶ βαδίζειν, δίμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχεῖσθαι φέρεσθαι. qem & ulteriùs vide ſis, delirium iſtud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1, *c.* 5. *Tragœdiam eſſe rem antiquam, conſtat ex hiſtoria. non tamen, qod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetuſtiorem. nam & res lætæ in cantionibus qæſitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm interitus; & potationes, qàm ſobrietates; & communis ſermo, qàm ampullatus; & paſtoralis vita qàm regia.*

Ὑπομνησικὰ τῶν συμβαινόντων] Inſigniter locum hunc illuſtrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnoſoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. ſom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὰν ἄμουσον, ἢν τι σοι φῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπῆ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Παραψυχὰς δὲν φορτίδων ἀνεύρατο
Ταύτας· ὁ δὲ νοῦς τῶν ἰδίων λήθῃ λαβὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίῳ τε ψυχαγωγηθεὶς πάθει,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παιδευθεὶς ἅμα.
Τὰς δὲ τραγῳδὰς σκόπει εἰ βέλει σκόπει,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας· ὧν ἐμοὶ δὲ πάντων
Πτωχότερον αὐτῆς καλαμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γενόμενον, ὕτω τὴν πενίαν ῥᾴον φέρει.
Ὁ νοσῶν τε μανικοῖς Ἀλκμαίων' ἐσκέψατο.
Ὀρθῶμαι γε; εἰσὶ Φινεΐδαι τυφλοί.
Τέθνηκε τῷ παῖς; ἡ Νιόβη κεκύφικα.
Χωλός τις ὢν τὴν Φιλοκτήτου ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀπορεῖ; κατέμαθον τὸν Οἰνέα.
Ἀπέγλα γὰρ τὰ μείζον' ἢ πεπονθότες
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγονότ' ἐννοούμενος,
Τὰς αὐτὰς αὐτῷ συμφορὰς ἧττον φέρει.
Adverte ſodes, num qid ex uſu logar:
Miſerum ſuâpte naturâ animal eſt homo,
Et vitæ qanta qanta eſt ſcatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & ſolatia
Sibi ipſa reperit. namqe mens proprii mali
Oblita, alienis dum ſe mulcet miſeriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, ſi placet, conſidera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper eſt,
Ubi pauperiorem ſe cognovit Telephum,
Ibi paupertatem fert ſuam patientiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conſpicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic ſe claudum? ſed Philoctetem videt.
Miſer in ſenecta eſt? intuetur Oeneum.
Ità qiſqe, dum evenisſe majores ſuis
Olim aliis calamitates ſecum cogitat,
Animo æqiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πάσχει μάλιστα παίδων θανάτους. τοῦτο πῶς ἂν ἐνέγκοι, πεντήκοντα παῖδας ὁρῶμαι (leg. ὁρῶν δὲ) ὀφθαλμοῖς πατέρων κειμένους, καὶ δυοῖν πατέρε σφαττομένοιν ἀνθ' ἱερείε πρὸς τέρου· καὶ πάλιν ἑτέρες ὑπὸ τῶν χειρῶν τῆς μητρὸς, ἣν μὲν μανέσης, ἣν δὲ ὀπτησάσης; qo loco, & τὸ τῶν τραγῳδοποιῶν ἦθος, κοινὸς τῶν δήμων διδάσκαλος, nuncupat. Eodem nomine hiſtoriam commendari ſolitam, monet Polybius in operis ingreſſu: ἐναργεστάτην καὶ μάλιστα διδάσκαλον φάσκουσι, τὴν δύναμιν τὰς τῆς τύχης μεταβολὰς ἡμῖν ὑποφέρειν, τὸν τῶν ἀλλοτρίων ἀτυχημάτων ὑπόμνησιν. Hinc Choricius rhetor Gazenſis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.* à Caſavb. *ad Polyb.* lavdatus. Ἰδιώτη μὲν φάρμακον ἔστω λύπης ὁ χρόνος. ὁ δὲ διὰ μέσης ἐλθὼν, καὶ δεῖται γλυκάσματος ἀκουσμάτων, μᾶλλόν μοι τοιαύτην θεραπείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τὸ χρόνῳ τὰ τῷ λογισμῷ φάρμακα θεραπήσαντος· ἢ τί πάλαι ἡμῖν οἱ λόγοι διῃρήσονται; τοῦδε χάριν πονοῦμεν τὰς τῶν παλαιῶν ἐμπαθεστάτους τύχας· ἵνα μὲν τὸν χρόνον ἀνύσῃς ἀπαιτοῦμεν, ἀλλ' ὅπως δίμαι τοῦτο ἄλλως ἐκεῖθεν ὠφέλειαν θρεψόμεθα, καὶ τοῦτο συμβάντος

συμβάντος καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσου πεποδότας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέρηλε, ὅπως ὑπομνήσω ῥᾷον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra neque esse recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus: nève tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possimus: eventisque aliorum memoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In quam mentem Liban. *orat. 19.* βέλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχὺν λύπη βεβασιλευμένῳ ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾳθυμοῦντι; λαβὼν ἀνθρώπου ὑπερφυῶς φιλοπαίγμονος, ἢ χρημάτων, ἢ φρυάγματος, ἢ πεπληγμένου, ἄγε σοὶ τὸ διάφορον αὐτοῦ δεῖξον παλαιὰς βασιλείας καθαιρούσας, καὶ κινήσεις. Hoc argumento Hippoclem suum in liberorum obitu solatur Crantor, & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι καιρὸν ἐπιχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδὼς καλὰ
Ἀσμενος ἔχοις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.
Si mala noviſſes, quæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, quæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Naſonem *metam. l. 15.*

—— *Similes aliorum reſpice caſus,*
Mitius iſta feres.—— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico ſumptum, qi interrogantibus, qid ab Æſchylo, Sophocle, Evripide prolarum admiraretur, reſpondit iſtorum nihil, ſed qod ipſe ἐπὶ μείζονος σκηνῆς *in ſcena majori* vidiſſet; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ ſuæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus eſſet, in theatro poſtridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc avtem eò magìs in mente atqe admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc. tanqam vaticinandi ſpiritu correptus, dum Perſas, adverſus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perſtrlngit, futuri tamen ignarus ipſe, carmine iſto, qod iſtic inſeratur ſanè digniſſimo, qodammodo prædicere viſus eſt. φερεῖτε νῦν αἰθέρος ὑψηλότερον, καὶ μεγάλων πεδίων ἀέρος φερεῖτε ὑπερκαλόμβοι δόμων δόμοι· ἀφροσύνῃ θείου βιοτὰν τεκμαιρόμενοι· ὁ δ' ἀμφιδάϊος ταχύπους κέλδον ἔργῳ σκοπίαν, ἄφνω δ' ἄφαντος πεφύξεται, μακρὰς ἀπαυρώμενος ἐλπίδας θανάτῳ, πολύμοχθος ἄϊδας. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo. ubi θανάτῳ malè pro θανάτου legitur. Uterqe. & Neoptolemus, & Marcus noſter, mundum hunc *ſcenam majorem* dixit, *mimo* ſev *fabulæ* vitam hanc aſſimilavit. Ità Græcis παροιμιάδης, Μίμος ὁ βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει ἡ τῶν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν ῥήτορσι τι καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεραννύς. Palladas in *anthelog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τὼ σπουδὼν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Scena eſt hæc vita & mimus: vel ludere diſce,
Poſthabitis curis, vel cruciére miſer.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil ſeverum, nè ſerium qidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac triſtes ſumus, ſibi qiſqe proponas, & ſciat verum eſſe qod Bion dixit, omnia hominum negotia ſimilia mimicis eſſe.* Petron. in *ſatyr.*

Grex agit in ſcena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberienſis, *policratic. lib. 3. c. 7.* ſubjungit ipſe *c. 8. & qidem eleganti utitur ſimilitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei geſtæ ſimilius eſt. Militia, inqit, eſt vita hominis ſuper terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at ſi noſtra tempora prophetico ſpiritu concepiſſet, dicetur egregiè, qia comœdia eſt vita hominis ſuper terram. ubi qiſqe ſui oblitus, perſonam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere, ad comœdiam ſuam qodammodo reſpiciens; & qod deterius eſt, eò uſqe comœdiæ ſuæ inſiſtunt, ut in ſe, cùm opus fuerit, redire non poſſint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur eſſe ſimilior, qòd omnium ferè triſtis eſt exitus, dum extrema gavdii luctus occupat. avt ſi nomen comœdiæ gratioſius eſt, non duco contentionis funem, dùm conſtet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet biſtrioniam. Hujus itaqe tam immenſæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi poſſit, ei mirabiliter coaqatur. tanta eſt area ejus, qantus & orbis. difficillimum eſt, ut qiſqam vel admittatur excluſus, vel emittatur incluſus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, fruſtrà ſunt, qi qaſi teſſellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis iſta, *Totus ferè mundus numerum* (ità illi legunt) *implet:* &, *Ferè totus mundus exercet biſtrionem.* neqe enim Petronii iſta ſunt, ſed Sarisberienſis ex Petronii carmine ſenſus iſtos elicientis. Lipſius item ipſe. *de conſtant. lib. 1. c. 8. Mundus univerſus exercet biſtrioniam, ait Arbiter. certè hîc.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet biſtrioniam, ais facetus qidam ſcriptor. certè nuſqam magìs ſcena &*

populo ſervitur qàm in actionibus Magnatum, ubi qò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potuit *faceti ſcriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qi *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Πρὸς μὲν γὰρ τὰ παρόντα ἀεί πως ἁρμοζόμενοι καὶ συμπεριπολοῦντες, ταχέως καὶ λόγου καὶ προθέσεως πάντες· ὥστε δυσδιόρατον εἶναι τὴν ἐκάστου προαίρεσιν, καὶ λίαν ἐπὶ πολλοῖς ὀπισθοτεῖνες τὴν ἀλήθειαν. *Fere enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, mimúmque unà cum aliis agentes, eo dicunt faciúntque, ut ex factis diſtinctè ſingulorum mentem animúmque cognoſcere aperiè ſit difficile, veritáſque plerúmque tenebris obtecta deliteſcat*, perſonâ nimirum, quam gerit unuſquiſque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Haredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκῶ μοι ὁ ἐξ ἀνθρώπων εἰς πομπήν τινα μακρὰν ἐφεστιόνων· χρηγεῖν γὰρ καὶ διατίθεσθαι ἅπαντα ἡ τύχη, σκήνας καὶ περικλίνια τοῖς πομπεύουσι χάμαι ἐκτείνασα· τὸν μὲν γὰρ λαὸν βασιλικῶς διακεῖσθαι, πάντα τὰ ὀπόσοι καὶ ἁρπυρόρων παρασῶσαι, καὶ τὴν παράληψιν σίγασαν τοῦ διαδήματος· τοῦ δ' ὀπίσθιον χάμα πεπόηκε. τὸν δέ τινα κλαύσαντα εἶδον, τὸν δ' ἀμορφον καὶ γελοῖον παρεκδύσαντα. παντοδαπὴ γὰρ, ὅπερ, ἴδοις χρῆσις τῆς σκηνῆς· πολλάκις δὲ καὶ μέσης τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ εἴδη χάμαλε, ὥστε ἐκ τέλους διαπομπεῦσαι, ὡς ἐπέχθησαν· ἀλλὰ μεταμφίεσαι, τὸν μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν τοῦ ὀπίσθου καὶ αἰχμαλώτου σκηνὴν ἀναδήσασθαι, τὸν δὲ Μαύσωλον, τέως ἐν τοῖς ὀπίσθιοις πομπεύοντα, τὴν Πολυκράτους τυραννίδα μετενέγκασα· καὶ μέχρι μὲν τοῦδε ἄσμενος χρῆσθαι τῷ χάματι· ἐπειδὴ δ' ὁ πομπὸς κατέβη παρ' ἡμᾶς, πλανᾶται ἄκρατος ἀπόδρασιν τὴν σκηνὴν, καὶ ὑποδυόμενος τὸ χάμα μὴ τῷ σώματι, ἅπερ ἦν ἐφεστῶς γίγνεται, ἀλλ' ἐν τῷ πλοίῳ διαφέρων. ἔνιοι δ' ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἐπειδὴν ἀπαντᾷ τὸν κόσμον ὁπόταν ἡ τύχη, ἀχθονται γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ἅτερ οἰκείων τινῶν στερισκόμενοι, καὶ οὐχ ὡς ἂ ἐφεῖς ὀλίγον ἐχρήσαντο ἀποδιδόντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem. ſapiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hic humana vitæ mimus, qi nobis partes has, qas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, qam mihi miles impoſuit.* qod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſus perconatus eſt, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegiſſe*; adjecítque clavſulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μὴ χαρᾶς κλαύσατε. Sveton. *lib.* 2. *c.* 99. qod Dio hiſt. *l.* 56. Κρότον δή τινα παρ' αὐτῆς ἁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ἐπὶ μίμοις πολὺ τελεστῆς, αἰτήσας, καὶ τάμπαυν πάσας τὰς ἐξ ἀνθρώπων βίου διέκωλεν. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 20. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φάρμακον αὐτὰ καὶ παραμύθιον, ἓν κλαυσόμενον] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι οὐ τοῦτο πλούσιος καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τίνων ἔχουσιν· ἐκεῖνος ὑπὸ τύχης τραγῳδίαν συμπαίζεται, καὶ μὴ ὡς χρηστὸς· οὗ δὲ βασιλεῖς, ἄρχοντα μὲ ἀπὸ ἀγαθῶν, εὐδαίμονα· ὅτε ἀφὸ αὐτῶν ἢ πέπαυται μόνος, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege.* Hoc vult ergò Marcus, vel ittiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis, qam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs pavlò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulationéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad qæ interpere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Bacchæ manu Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliíque id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhiſt. c.* 13. *Apud Thebas Helicon lucus erat, Citharon ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Citharon fabulis carminibúſque celebrtimus.* Sed & Clemens Alex. in *hortat.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ peciùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὄρος δὲ τοῦτο τὸ θεῖον περιληπτέον, ὃ τραγῳδίᾳ, ὡς Κιθαιρῶν, ὑποκείμενον, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἐπακείμενον λέγεται.

Λέγεται δή τινα ὑπὸ τῆς τὰ δράματα πάντων χρυσίων] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἄρχοι εἰπεῖν τὸ λέγειν, ὅσα ὑπὸ τούτων χέκραται. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰρ ἐπέβαν ζωὸν τοῖς πᾶσιν ἔπος χέκραται·
Μεγάλα χρὴ εἰπεῖν.——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & agrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloqium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qi miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérque monendo.

Deniqe;

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poeta,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἡμαλήθλω] Vide *ad l.* 7. § 41.

Τοῖς πράγμ.] *Ibid.* § 38.

Βὶς δεικθεὶν] *Ibid.* § 40.

Μετὰ τὴν παλαιὰν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρῆχθη] Flaccus *art. poet.*

Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴ παῤῥησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10 *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundiſſimæ libertatis, inſectandis vitiis præcipua. & l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——Sed in vitium libertas excidit & vim
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epiſt.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falſa, feſtiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occaſio ad aliquid ſubſannandum.*

Δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης] dum non obliquè, ſed diſertâ, directâ, exertâ oratione uſa, homines palàm perſtringebat.

Μετὰ ταῦτα τὴν ἡ μέση κωμῳδία, ἣ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duntaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè eſt ſecuta, diſtabat maximè: unde Flaccus,

——lex eſt accepta, chorúſque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.

déqe nova, qæ huic ſucceſſit eâdémqe multò caſtigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἡ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ἐπ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἀνεῤῥύη] Vitioſa ſcriptura non animadverſa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὴν ἡ μέση, (qam lectionem editio utraqe agnoſcit, ſed interpres nevter expreſſit) & ᾠδὴς τὴ ποτὶ, ſatìs monere poterant, continuandam eſſe ſententiæ ſeriem ac tenorem ad illud uſqe ἐπίηνον, qo ea clavditur. Verùm obturbabat ἡ iſtud, qod ſpiritu tantùm mutato, vel adſcito, ſi ἡ extuleris, tam proclivia deinceps futura ſunt omnia, qàm eſt imber ipſe cùm pluit. *Poſt iſta*, inqit, *qænam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta ſit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, conſideres. nam & iſtîc utilia etiam deprehendi poſſe nemo neſcit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia geſticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expreſſior actio, ut generis nomen, qod erat poeſeos univerſæ, ipſi ſoli ſibi vendicarent. hoc in luſu cùm poſtea qædam impenſiùs populo placuiſſent, avſi ſunt ſeorſim ſuis avſpiciis qam commoverant expectationem ſuſtincre, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare. Hos Latini Mimos vocant ex Publio & Laberio, qi in eo genere excelluere: & planipedes ob eam cavſam, qòd cothurno tragicè, ſocco autem comœdi pedes induchant; ipſi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipſius parens exſtitit, cui inter actus apponi cùm eſſet ſolita, ex ea extractâ atqe aſſertâ ſervitute, juſtum ſibi poema fecere. Eſt igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admiſcuit. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per univerſam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat eſſe pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium eſt, qædam ſordida ut affectet.* hæc ille. Salmaſ. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter ſic dictos à *fabulis comœdiâ* ſcil. *& tragœdiâ* diſterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis hiſtoriis* diſtingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum reſpiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ ſucceſſiſſe ſcribit Marcus. & ſanè qas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi ſunt & Planipedes veriùs qàm comœdiæ. perſonas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc ſpectandum, qid in theatro deprehendas. nam ſi Mimus eſt, riſeris; ſi funirepus, timueris; ſi comœdia, faveris; ſi Philoſophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatim qod rideas. ſed & qod diſcas, exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illuſtriſſimo viro *ethologum* & *ridiculum Mimi genera duo* conſtituerim, ſed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipſo illo, qem is attigit, loco ſubindicat, *ſerm. lib.* 1. *ſat.* 10. qi ubi dixerat, *——nam ſic*

Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non ſatìs eſt riſu diducere rictum
Auditoris.——

qod eſt *Mimorum* ſcilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipſe ſiluit: cujus hæc ſunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità eſt totum hoc ipſo genere ridiculum, ut acutiſſimè tractandum ſit. Mimorum eſt enim ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcœnitas.* Hinc eſt qod Naſo, *triſt. l.* 2. dixit,

——imitantes turpia Mimos.

Et,

Mimos obſcœna jocantes.

Cæterùm aliud eſt ab eo qod Marcus hîc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μῦσα, χορεὶ παίδων ἦσα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐρᾶται καὶ δήμος σωιζομένοις, ἄρτι ἀμητὸς καὶ ἀρότου κακουμένοις, ἄσματα ἄδουσα αὐτοφάλα· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τέχνης ἀκριβοῦς χάεσιν ἐν σκιᾷ καὶ διά-

τρους, ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείαν αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Malo tamen aſcribitur, quod uterque dixit. Illud tantùm adjicere liceat poſſe apud noſtrum conjunctim legi, πῶ ἐμμιμήσεως φιλοτεχνίαν nam & ἐμμιμεῖσθαι dici ſolet, quod *actione mimicâ repræſentatur.*

Λέγεται καὶ ὑπό τέκνων τινὰ χρήσιμα] Ità Senec. *epiſt.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, quæ à Philoſophis aut dicta ſunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas noſtras; habent enim hæ quoque aliquid ſeveritatis, & ſunt inter comœdias & tragœdias mediæ: quantum diſertiſſimorum verſuum inter Mimos jacet? quàm multa Publii non excalceatis, ſed cothurnatis dicenda ſunt? & de tranquill. c.* 11. *Publius tragicis comicisque vehementior ingeniis, quoties mimicas ineptias, & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliqit, multa habet cothurno, non tantùm ſparsis, ſyrtiora.*

Πρός τίνα ποτὲ] *quemnam finem reſpicit?* Xyl. *Ad quem alium ſcopum, quàm quem diximus?* Caſ. ut πρός τίνα [ἄλλον] legiſſe videatur. mihi non erotematicè, ſed enunciativè efferri videtur, & ſententia prior continuari; conſidera quem finem totum hoc ſecenicum inſtituerum aſpiciat.

§. 7. Τὸ μὴ εἶδος ἄλλου βίου ὑποθέσεων] De quonam vitæ genere loquatur hoc loco Marcus, havd facilis liquet. forſan & nullum certum vitæ inſtitutum deſignatum volebat, ſed hoc monitum dumaxat, ſtatum præſentem, quicunque tandem is exiſtat, eſſe cuiq; ad Philoſophiæ vel ſtudium vel exercitium eidem maximè idoneum.

§. 8. Οὐ δύναται μὲν τῆς ὅλης φυτῆς ἀπορραγῆναι] Ramus à ramo cui adnaſcitur avulſus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Chriſti corpore divellitur, *nec caput ipſum tenet*, ut Apoſt. loqitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qi diſcordare voluerit cum Chriſtiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρωπος δὲ ἑαυτὸν χωλίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ πῶ ἰδίαν ψυχὴν ἀποχλίζων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποχλίζων ἑαυτόν. & Judas Apoſt. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιορίζοντες ἑαυτούς. de qibus Avtor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqi τίς χωρίσει; Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. ἤ τις κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦσαι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῆ ὅλῃ συμπληρωτικοὶς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis conſtare poterit. Epicur. *epiſt. ad Menæc.* Τὸ σωτήριον ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ ὑπὸ πολυτελῶν διαπαυσις, ὑγιείας δεῖ συμπληρωτικόν. Marcus ipſe *l.* 9. § 23. Ὥσπερ αὐτὸς ἐν πολίτικῷ συνήματι συμπληρωτικὸς εἶ· ὕτω καὶ πᾶσα περίξις σου συμπληρωτικὴ ἔσται ζωῆς πολιτικῆς.

Δυσίρετον καὶ δυσαποσπάστον] vocabulum hoc poſterius more Stoico concinnatum, parùm frequens & durioris analogiæ. Illuſtrat autem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν γὰρ αἰτίαι μεγάλων διαλύουσιν ὁμοίας καὶ φιλίας. ὅταν δὲ ῥᾳδίως ἀφῶσις ἐναλλάττηται διαλύσεως· ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐγκόλλον, ἐναλλάττεται πάλιν ἀναλυθῆναι καὶ συνελθεῖν· συμφυῆς δὲ σώματος ῥαγέντος ἢ ῥαδίου, ἔργον ἔστιν κόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅτων αἱ μὲν ὑπὸ χρείας συμπτώσεις φιλίαι, κἂν διαζῶσιν ὑ χαλεπῶς αὖθις ἀναλαμβάνουσιν. ἀδελφοὶ δὲ τῇ φύσει ἐκπεσόντες ὑ τοι ῥᾳδίως συμέρχονται· κἂν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἀεὶ διαλύσεως ἐφέλκον· quod Medius Sycophanta dicere ſolebat, κἂν τρυπήσῃ τὸ ἕλκος, ἡ ἐλὴ μένει. *etiamſi vulnus coierit, manet tamen cicatrix*, qaſi veſtigium qoddam vulneris etiam jam coaliti. οὐχ ὅμοιος ὁ κλαδίσκος, inqit Marcus iſtic. Qod avtem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in univerſum hominibus Marcus; qia *συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲν μὴ ὁμοδογματεῖν Ν.] Non poſſum Xylandro iſtic aſſentiri, qi verbis illis, ὅτι λέγουσιν αἱ φυτυρσοὶ, omiſſis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore eſſe, etſi non idem cum omnibus ſentias.* ſed nec Caſavbono, qi contrà qàm editor etiam Lugd. clavſulam hanc ab antegreſſis divulſam, periochæ inſeqenti præfixit. Ruſticorum dictum vulgare, ſed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas tranſlatum? nam de hominibus, prout Marcus ipſe *l.* 9. § 3, uſurpatum, qid velit, qis neſcit? D. Boot. ſuſpicatur poſſe ὁμοαιξεῖν, vel ὁμοτοπεῖν legi, ut ſit, *ſimul fruticari, ſed non ſimul creſcere*, vel *ſimiliter affici.* D. Salmaſ. ὁμοσωμαλεῖν mavult. *Ramus*, inqit, *qi corpore ſuæ arboris avulſus aut reciſus, ut inſeratur in aliam, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inſeritur, qamvis partem faciat fruticis, & ſimul cum eo fruticet.* In re ferè deſperata tentemus & nos aliqid; etiamſi Hippocrates in arte vetet, περὶ τῶν ἀνηκέστων ὑκ ἔτι ἐπιχειρεῖν. Ego nihil ſcripturam vulgatam propius comminiſci poſſum, qàm ὁμοχρωματεῖν· ut ſit, *pariter fruticari, ſed non configurari*; non figuram ſpeciémqe eandem cum ramis reliqis obtinere. ſiqidem inſitorum cum ſtirpe reliqa coalitio non ſine cicatrice fieri ſolet. τὸ ὁμοχρωματεῖν câdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδογματεῖν dictum; câdem ſententiâ, qâ ὁμοιοχρωνεῖν, Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q.* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit; ei ego lubens conceſſerim.

§ 9. Εὐσταθὴς κρίσεως καὶ πρόξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Πρόθυμος] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τοῦτο ἀδύνατον τὸ χαλεπαίνειν] ità *infra* § 18. οὐχὶ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπου.

Λιπαρὴς] & ἀγαπῆς. *l.* 10. § 25.

§. 10. Οὐκ-

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδίμητος φύσις τέχνης] Arte siquidem nullâ natura vincitur. Aristot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐνεθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω ῥίπτων. οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ὑπ' ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐνεθείη· Senec. *epist.* 11. *Rerum naturam sapientia sub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque se animus composuerit, hærebunt.* scil.

—*culturâ natura potentior omni.*

Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret.

utì Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ sit *fixa*, & *mutari nescia*. Juvenal. *sat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, quælibet cedit industria.* Cassiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec fortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται] Theophr. *de caus. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio est naturæ.* sed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητὴν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν χρεπτόνων ἔνεκα τὰ χείρω] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἔνθεν μὴ γένεσις δικαιοσύνης] Hoc enim jus fasque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχειν, τὸ δ' ἄρχειν, ἣν πρώτιστον ἀρχήν· Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. qem vise prolixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὲ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκοῦσί μοι τὴν δικαιοσύνην μάτηρ τις καὶ πηγὴ εἶναι τῶν ἄλλων ἀρετῶν· ἄτερ γὰρ ταύτας ὅτι σώφρονα, ὅτι ἀνδρεῖον, ὅτι φρόνιμον δύναται εἶναι; Julian. Imp. *orat in Constant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam*. Ἔστι δὲ ὁσιότης τὶς δικαιοσύνης ἔκγονος. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸ τὸ ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸς λόγος illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μὲν ἐστι τελεία, ἀλλ' οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ οὔτε ἕσπερος, οὔτε ἑῷος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενοι φαμέν.

Ἐν ᾗ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι· καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τὴν ἀρετὴν χρῆσθαι, ἀλλ' ὁ μόνον καθ' αὑτόν. Quod ipsum & aliâ ratione adfirmat. *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαιόν ἐστιν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ καλῶς πεποιημένα ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείου ἀνδρὸς ἔσται· ὅστι ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελείας τῆς ἀρετῆς ἕξις. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendumque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ καθ' ἕκαστα κελεύει. vel πρόσταττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum novissima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείου ἀνδρὸς ὁ δίκαιος ἐστὶ καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ ἕξις. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἔτι διαφερόμεθα πρὸς τὰ μέσα] *Si vel rebus iis nimium tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. never vocabuli vim satis expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l.* 9. § 27.

Βυζαπάτηλοι καὶ θεσπεσιωτικοὶ καὶ μαλακολογικοὶ] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πεφύκοτα] vide *ad l* 4. § 3, 39. & *l.* 9. § 15.

Κἀκεῖνα ἀτρεμοῦντα μένει] ista post ἔρχῃ interserenda avrumo: qò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτι φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec proseqeris amplius, nec fugies.

§ 12. Σφᾶς ψυχῆς αὐτεπαίτιος] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐκλείποντα ἐπί τι, μήτε ἴσον συνηρέχοντα] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verùm τὸ συνηρέχον nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hìc aliud planè sonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eisintus concurrit,* sive *consentit.* qomodo Philo dixit, *de vita Mos. l.* 2. Συνηρέχοντα τοῖς πεφυκόσιν ὀνόματα ἐξεύρεν· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio*, Συνῳδαμεῖν ἔνια τοῖς λογίοις τοῖς τύχαις καὶ τοῖς πράξεσι· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tuscul. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philosophi.* ut sit istic τὸ συνηρέχειν, idem qod τὸ συνκρίνειν. *l.* 5. § 26. cum exterioribus sive sensibus. sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε συνιζάνῃ] *neque subsidit.* Cas. qod est ὑφιζάνειν potiùs. qanqam & συνιζάνειν eo sensu qandoqe sumitur. Ità enim Lucian. *ver. histor. l.* 1. μαλακῶς ἐνδόντος τῷ ὁρμαλῷ καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* qemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *subsidere ventos.* malim tamen cum Xyl. *contrahit se*, vel, si hoc mavis, *considit ac comprimitur.* qomodo συνίζειν καὶ συνδλίβεσθαι conjunxit Philo *de mund. immort. ad b.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζηκὸς τῆς πόρων ἀναπτυσσόντων. i. e. *poros compressos aperire*, dixit. & Aphrodiss. *probl. l.* 2. *q.* 22.

H.

τὴ λύπη συμίζουσαν πολλὴ ψιλάδος τ' συμπτωτον, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς εἰσω ῥοπὴν. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subducit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πόσουτον ἐργάζεται τὴν ψ̃ πέρας. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συμίζουσας τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ ἔνδοθεν *compressio in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ἐκ σπυδῶν, ἃ θερμῆναι μέλλον πολὺν ὁ πυρὸς, πυκνοῦσθαι καὶ συμίζουσι· *non est spissatum & constrictum.* nec obstat, quòd τὸ ἄῤῥεγον, τὸ συμίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτοῖς, inquit, τοῖς ὑπερζώμασι, τοῖς ἐμφύτοις πνεύμασι ἄῤῥηκτοι καὶ συμίζοντες, συμβαίνει μεῖζον τὸν ὑμῆνα γίνεσθαι τῶν ἐντέρων. siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 2. τὰ παθη dixit esse ἐπιγνωσίας τῶν κρίσεων στρεβλὰς καὶ λύσεις, ἀπάτους τε, καὶ πλάσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμπεται] lumine illo, de qo Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὦ, τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ.] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* qasi dicat, qid ad me? nihil ad me. illius, non meâ id interest. ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, geretur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatum esse, si fide bonâ vir bonus, sine convenias te aliqis.* & *ep.* 76. *Ad honesta vadenti consonendum est contemptus iste.*

Ἐγὼ δ' ὄψομαι, ἵνα μή τι καταφρονήσεως ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σε περφρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum seqentia docent; qibus monet ut conditionis suæ locisqe avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéqe tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. ὄψεται ὁ δεῖνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἰδιον ἔργον. & *c.* 10. ἂν ἔδῃ ἔτω μοι περιεπεχθῆται τὸν ἀδελφόν· ἐ ἀλλὰ τοῦτο μὴν ἐκεῖνος ὄψεται· ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιεπεχθῆ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο ἔδεις κωλύσαι δύναται· ἐκεῖνο κωλύσῃ.

Οὐκ ἀνειδίσεται] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neqe monitio aspera sit, neqe objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀδηγὸς ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ὅτι ὁδὸν τὴν Κυνικὴν· ἐχὲ κεκαγελάσας, ἢ λοιδορησάμενος ἀνῆλθε. κ̣ὴ σοῦ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, κ̣ὴ ὄψεται ἐν ἐκολουθῶ· μόχθει δ' ἂν ἐ δύνῃ, μὴ ἐκείνου κεκραγέτω, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδέσθω τὴν ἀθυμίαν τῆς σωτῆς.

Οὐδὲ ὡς ὑποπτεύομαι ὅτι ἀνέχομαι] nè leviſſimum qidem præ me ferens offensionis sensum aut significationem. vel etiam, qasi patientiam ostentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν σχολῇ.

Οὗ ὁ Φαίδων] De *Phocione* ea potissimùm, qæ hùc faciunt, memorabilia reperiuntur. qòd tabulam qendam, qi pro concione dicentem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidiſſimè sustinuit, ad dictionis seriem qam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à se auditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. *in præcept. polit.* qòd cùm ad mortem duceretur, obviúsqe qidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullas attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ὑ πείσει τις τοῦτον ἀγεμονεύοντα; *Non compescet istum aliqis indecorè se gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι. *nè qid eorum meminisset, qæ adversùs ipsum Athenienses iniqè egerant.* Plut. *ibid.* id qod Ælianus havd paviò ἐμφατικώτερον extulisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qi morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι ὑπὲρ τῆς πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίας, ἧς νῦν πίνει qasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ societatisqe mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi *therapeut. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τὴν Ἀθηναίων φιλοτιμίαν ὑῤῥωδήσασα, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους φάρμακον ὑφορώμενον κώνειον. in qo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens nè Atheniensium gratiâ benevolentiâqe excideret;* dum φιλοτιμία significatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi *ad Eudox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilaritet admodum excepisse, ὥσπερ ἂν ὑπὸ θανάτου δυσχεράνων, ἀλλὰ φιλοτιμίας ὑφορώμενος. Qin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinqum, refert Ælianus. *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missa, in qibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, ἔγωε αὐτὸς πάνυ δυσω, ὅτι μ̣ὴ τὴν ἐξ Ἀθηναίων φιλοτιμίαν, κ̣ὴ τὸ νῦν φαρμακον πέμα, ὅτι ὄντως ὄψεται Σωκράτει. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, ut̀ memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesauro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tuscul. l.* 1. qi cùm conjectus

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; qo sonitu reddito, ridens, Propino, inqit, hoc pulvere Critiæ; qi in eum fuit severrimus. Graci enim in conviviis solent nominare, cui poculum tradituri sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, qid sit ἡ φιλοτησία.) *Iussit vir egregius extremo spiritu, verèqe. ei, qi venenum præbuerat, mortem est auguratus, qæ brevi consecuta est.* Secius pavlò Xenophon retulit *Helienic. l. 2.* τὸ λειπόμενον (τῷ κωνείῳ) ὑποσπασθῆναι εἰπεῖν Κριτίᾳ τῶν ἄλλων τῷ κελεῦσαι. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict.* 238. qi Æliani relationem *hist. var. l.* 9. *c.* 21. dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus. novissimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magis qia subjicit, εἰ γε μὴ ἀπεκτόνθη. sicut & *infr.* § 18. ἂν γνήσιον ἢ καὶ σπουδές. ambigua est enim illa Phocionis dictio: potèstqe etiam σαρκασμὸν satis aculeatum & mordacem continere, Athenienscm populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. qomodo Theopompus *hist. l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείοσι ἐδίδου κώνειον πεῖν, qi cicutâ propinatâ *quamplurimos sustulerat*, Ἐπειδὴ ἔν ποτε ἔγνωσαν τὴν τῶν φαρμάκων ταύτην φιλοτησίαν, ὑ ἀφήκατο τῶν ἐκείνων, φεῦ φαγεῖν πάλιν. Athen: *dipnosoph. l.* 3. Lusit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 11. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inqit, ἀφτεῖναι φιλοτησίαν ἡ τύχη. leg. Δότε μοι, ἀφτῆναι φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc est, ut cicutam bibere licitum sit, qo me vitâ eximem. vide *ad l.* 10. § 11. De Phocione verò præclarum ac disertum habetur Val. Maximi elogium, qo suspicionem istam, qam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l.* 3. *c.* 8. *Placidi & misericordes, & liberales, omniqe suavitate temperati mores Phocionis, qos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit. itaq; constantia, qæ naturâ rigidior videbatur, lenis & mansveto pectore fluxit.*

Ἔσω γὰρ δεῖ τοιαῦτα εἶναι] qod Psaltes *Psal.* 51. *v.* 6. *in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c.* 2. *v.* 28. ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis solenne est, qi μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusqe internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5.

Καὶ ὑπὸ θεῶν βλέπεσθαι] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qalis sis, vides; qi non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l.* 1. *c.* 16. *v.* 7. ὁ θεὸς ὄψεται ὃ ἄνθρωπος ὄψεται τὸν ἐφθαλμὸν καὶ θεωρήσει τὴν φύσιν, ἄνθρωπος δὲ ὄψεται τὴν ψυχὴν μᾶλλον ἢ σῶμα· & αἰδέσεσθε πρυτάνεις. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, qod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Ad qod Lucæ *evang. c.* 1. *v.* 6. de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς πρῶτον σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μὴ καθαρῆς σαυτῆς γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ θεοῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς νῦν ποιεῖ τὸ ὑπὸ τῆ φύσει σε οἰκεῖον] τὸ ὑπὸ illud forsan inducendum fuerit. assentior autem M. Casaubono ποιεῖς legenti. *qid tibi indè mali accedit, si qod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ ὅλῃ φύσει ξυχαίρειν] vide *l.* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γίνεσθαι· ὅτι δὲ καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuscula syntaxis, qam interpretes vix assecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inserviat.* Xyl. *designatus esse qod & qomodo postulabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est qod Marcus voluit. *homo*, inqit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* τὰ τεταγμένα & τετάχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Cas. ὁ μαχαιρᾶς ad *Pers. sat.* 3. *v.* 72. qi τεταγμένῳ hîc vult esse qod Persio *locatus*. idem γενέσθαι legit pro γίνεσθαι. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφρονοῦντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qi se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib.* 4. § 32.

Ἀφεσταύοντες] ἀφεστανεῖν qid sit vide *ad l.* 5. § 5.

Ὑπανακλίνονται] hoc est Svidæ interprete, ὑποκάτω κάθηνται *inferiùs considunt, accumbunt.* metaphora ab eis qi ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Svidas exemplum incerto: Κληθεὶς εἰς ἑσπέραν ὑπανακλίνεται πάντων κατατρεχθείς, ὡς παῖς ἐπὶ τῷ ἰλιάδι. at Plato *polit. l.* 1. ὑπανακλινεῖς ἀλλήλοις, ut Marcus istîc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τοῦ ἐκείνειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, ut ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere se* potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* ubi scil. ad rem ipsam venerit. qod Architecton Athenienses, ὃς ἔστω εἰρηναῖος, ἐγὼ ποιήσω. & Evripid.

θεῶν

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὸ πρᾶγμα' ἀνθρώπους ἔχον φωνήν' —

Heu, qòd res ipſæ vocem neutiquam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῇ *iſtîc* pro αὐτόθι, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus iſtiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſeqentia confirmare videntur. Alluſum videtur ad proverbium, qod σωτήμων καὶ ἀλλαντικῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolenne hoc) efferri ſolet, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtrata integrum exhibuit,

Τὸ ἔργον τἀχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſupplenda ſcil. *vox* ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. critic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfat.* ἐπίδειξις· qo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ὑλῶδες καὶ ἀπιθάνως τετεχνάσθαι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἔξω τοῦ ἐπιλόγου ἐφημόζουσαν· *paræmiam qæ ſine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur*. qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ paræmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ ὅσα ὁλοσχερῶς μόνον ἐφικνούμενος, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τὸ μετώπου γινόμενον] ὡς εὐθὺς σωματοφαίνεσθαι τῷ τῆς ψυχῆς δεδόσθαι δι' αὐτοῦ. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Attic. lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cauſſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. lavdatus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in fronten*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει εὐθὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Baſ. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qì legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, εὐθὺς ἐν τ. ὀ. ἑ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis extat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; εὐθὺς, &c. *ità ſe habet? in oculis extat ſtatim.* forſan avtem, τοιοῦτον ἔχειν, ſive ἦ, εὐθὺς &c. *talem eſſe, ſive, ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Ἐν δὲ φρονοῦντος ὄμμα σὸ κατηγορεῖ,

Nam prodit oculus eſſe te affectum probè.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquuntur. & is, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi loqitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Ταῖς δὲ ὁρμαῖς τῆς ψυχῆς δεδώκασι τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ δὲ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqe; & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro avt ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur.* & *c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salviar. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qi tam paratè fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum.* atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἀπόπτην· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς δὴ ἐφεσῶν ἐν τῷ βλέμματι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἄλλῳ μὲν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λέκτρων ἀνέφικτα βλεμμάτων ῥάπτει βολή·
Νέας γυναικὸς δ' ὅ τι μὴ λάθῃ φλέγων
Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἦ γεγαμῴδιν·
Ἔχω δ' τούτων δυμὸν ἐκπονούμενα.

Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec feſellerunt, qi *amorem* dixere non magìs qàm vinum avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

—κρύψαι, Φειδία,
Ἄπιστα πάλλα πῆς δυνατὰ ἂν πάλιν δυεῖν,
Οἴνου τε πίνειν, εἰς ἐρωτά τ' ἐμπεσεῖν·
Ἀμφότερα μιλύει· γὰ ὑπὸ φρὶ βλεμμάτων,
Καὶ πρὸς λόγων τ' αὖ ὥστε πεῖν ἀφυμβύνες
Μάλιστα ταῦτα πάλαφαπεῖς πολλοὶς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casavbono in senario penultimo pro τ' αὖ, ταῦδ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Præter duo aliqui reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrumque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi volunt,
Illa evidenter arguant mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussimque celari non posse*, de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide, sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possim luctor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Τεφρωνᾶ] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιπλόδυσις ἢ ἀπλότης] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰ ἔγχος καὶ τὸ ἐξ ἐπιπλόδυσεως ἄπιστ, ἀνδροπείπτν. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evseb. Ὁυ φίλον μοι τὸ πιχνικόν. ὁ γὰ φιλεῖ συγγίνεδς φαντασία τε καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaqe Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scriptis propheticis fidem habuisse, ἀλά τι τῶ λέξεων τὸ ἄτυφον, καὶ τῶ εἰπόντων τὸ ἀνεπιτήδδλον, καὶ ἀπὸ τῶ παντὸς ποιήσεως τὸ ἐυκατάληπλον. &c.

Σκαλμή ὅζιν] obturbat istud *σκαλμή.* Σκαλμὴ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *cnsis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc qîd velit, nullus assequor. Xyl. *σκαλμὴ*, qomodo Plut. *ὀδὸν σκαλμὴν* vocat. vertitque, *insidiæ tectæ.* Sed & alicubi Epiphanius, *μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαλμὰ*· *rectum nihil, sed obliqa cuncta.* D. Boot. vult *σκαιὰ*, *scæva, sinistra.* M. Casavb. *nullo modo laudabilis.* Ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; *σκαμβή ὅζι.* Proverbium est Græcum, *σκαμβὸν ξύλον ὐδέποτ' ὀρθόν.* (Habes apud Svidam, & Apostolium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt. unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus*, *& malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit. nec qæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὸς, διεστραμμένος. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐδὲν ὅζιν ἄλλο τν λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Eystathius *ad Il. x'.* ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίαν, ἀντὶ τῶ ὑπούλου, ὑφέλους. *suspectæ subdolé.* Menander,

Λυκοφίλοι μὲν εἰσιν αἱ διδυμγαί.

Suspecta pax hæc, tanqam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ: Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτν γμῖν ἐμοὶ καὶ σοὶ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν δὰ σὲ ἀπεφάσατο. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam dirimit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Epist. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. ἕτοι οἱ ἄνδρες καταγνόντες αὐτὸν, καὶ καταφωράσαντες τὸν ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ παλιμβολίαν, τάς τε ὁμορκίας καὶ ἀδολογίας, καὶ τὸν ἀκοινωνησίαν αὐτῶ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, affectu dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; qemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, qod est κόμματος φαύλυ, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliqando inire volebant, canibus gregis custodibus ob fidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso poscerentur, avtor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienses Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis deposcerentur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παρεμφερῶς extulit exhibuitque Libanius in *progymnasm. fab.* 1. ex eo autem qod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκῆν φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκῆν ὑπουρίδεις τὴν φιλίαν,
Καὶ μακροδύμως χθιζοῖσας τὴν φρένα,
Ὡς φρίσβυς ἄγαν καὶ πολιὸς τὴς ἐλάφρων·
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut frænum insitum;
Sicut senex valde & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ 16. Κέλλεται ἢ ζῆν] f. *διαζῆν.* est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἔκγονον αὐτῆς διαφορᾶς διημερίας] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῆς ὑπόλοιπον ἐστὶ αὐτῶ ἡμῖν ἐμπιεῖ]

πωιῶ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐδὺς ἐξαλεῖψαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγα χρήνη ἔσχε] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαίρε αὐτοῖς ἢ ῥᾴδια ἔχειν σοι] ἔχειν forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τῦ ἀγαπῶντι βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τῦτο κινδύνε, κἂν ἄδοξον ᾖ] Hoc est quod Pythagoras, κἂν πονῶν μέλλης ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φιλεῖ ὁ σωφρονῦντα, τῦ περὶ δόξαν ζῆν, ἢ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκῦντα φιλοπονεῖν, ἢ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίυ, ἵνα ἢ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνεπλήκτως, κἂν ἀδόξως, ἢ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῦ καλῦ δίκη, μηδὲν αἰρεῖσθαι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐγκαταλιπόντα παρακινεῖν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνῶς ὂν ποιητέον ὀρθῶς, ποιῶν, μηδέποτε φύγῃς ἀφανῶς ποιεῖν αὐτὸ, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτῦ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὲν οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ φεῦγε· εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας οὐκ ὀρθῶς Ità Apostolus ad cœlestia contendit, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plut. *de audiend.* Οὐ γὰρ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλὰ ἀπατηλῶν ἀζήμιον ἁμάρτειν ἄνδρα.

ἀλλὰ καὶ γελαστῶν δεῖ πολλὰ καὶ ἀδόξως. Ubi obiter adnotâsse havd pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, pavlò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ πανηλῶν—&c.

eâ nempe notione qâ Ulysses πολυπλανὴς, & πολύτλας καὶ dicitur, *odyss. ρ. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Εἰ σεμνόν ἐστι δίκαιος, ὑπόμενον, ἵνεκα τοῦ ἐκτὸς ἄνευ δόξης καὶ ἀλόγως. qod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γὰρ ὄζει τὸ ἀνόητον ὄντως ἀπολειφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητος Quæ enim ratio est *in amentia perstituere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. Ut sis beatus, & te alicui stultum videri fine. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. Non potest quisquam justus esse, qod est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur. Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Εὖ δ' ἴσθι ὁ σὸς τῶν ἀληθειῶν ἐνωθεὶς, ὅτι ἓν ἔχει, κἂν οἱ πολλοὶ ταὐτοῖν αὐτὸν ὡς ἐξεστηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqi ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιον ἦν σωφρονῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

——*Utilissimum est,*

Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τῦ πνεύματος τῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ὄζι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τῦ σταυρῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεῦ. & quod Plato *epist.* 2. Σχεδὸν γὰρ ὑπ' ἔστι τύτων περὶ τῦ πολλοὺς καλαγελαστύτερα ἀκούσαλα· ὑφ' ὧν περὶ τῦ εὐφυεῖς (εὐσεβεῖς, potiùs) θαυμαστότερά τε καὶ εὐσεβεστότερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παλὶ γὰρ συγγνώμη τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητῦσι] Vide *ad l.* 6. § 27. Cato Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὃ τις νομίζει περὶ ἀγαθῶν μέγιστον, ὑπέρ μὲν ταύτης ἀγωνίζεται;

§ 17 Πόθεν ἐλήλυθεν] vide *l.* 8. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἔσχε μεταβάλλον] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κενὸν πείσεται] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ πρῶτον μὲν] Καὶ illud παράλογον videtur, quomodo Hebræis in scriptorum exordiis creberrimè. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno qasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin qandam, ob oculos constituere visum est.

Τίς ἡ περὶ αὐτὸν μου χάρις] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισκόμει & αὐτὸς γίγνου] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῶν ἴσθι μὴ ὅτιν ὁ λέγω, ἀναμιμνήσκειν ὑμᾶς δεῖ ἡμᾶς αὐτῦ, ὅτι περίσκει, πλέον ἢ παίδων, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor; ὡς ἀρχὴν *l.* 3. § 5. quoqam poteſt & utroqe.

Ὡς κριὸς πίσυρας] Ὁ μὲν καὶ αἰγῶν ἡγεμὼν, τράγος· ὁ δὲ ἔτων, κριὸς καὶ κίλλος· καὶ δὲ βοῶν, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad.* γ'. *v.* 196.

Αὐτὸς δὲ, κίλλε ἄνα, ὅτι πολεῖ στίχας ἀνδρῶν,
Ὅστ' ὄιων μέγα πῶυ διέρχεται ἀργυφεάων.

qod in Cleanthem detorsit Timon. uti Laërt *l.* 7. & de Æneа poeta *il. v. v.* 492.

Λαοὶ ἄπονθ', ὡσεί τι μὴ κίλλον ἕσπετο μῆλα.

Ἦ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 1. Βασίζει ταῦρος ὑλαυχενῶν, καὶ ὡς ἐπὶ ἐπιδεικνύμενος, ὅτι καὶ ἄλλων βοῶν ὄζι βασιλεύς. De Agamemnone *il.* β. *v.* 480.

Ἠύτε βοῦς ἀγέλῃφι μεγ' ἔξοχος ἵσταται αὐτῶν
Ταῦρος· ὁ γὰρ τε βόεσσι μέλαθρον περ ἀγεμόνευε.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* —— *ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l* 6. Καθάπερ ἐπὶ καὶ ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τύτων (πλήθους ἀνθρώπων) συναθροιζομένων, ἔφορ οἷός τ' ἐστὶ τὸ ἀμφύλον συναγελά-

γελάζειδε, διὰ τὸν τῆς φύσεως ἀδόκητον· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ βάμει καὶ τῇ ψυχικῇ τέλμῃ διαφέροντα, τούτων ἡγεῖδε καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ὅτι ἧσσ ἄλλων ἡμῶν ἧσσ δοξοποιητῶν ζῶον διαρῥεῖδε· τοῦτο χρὴ φύσεως ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν· παρ' ὃν ὁμολογημένως τὸς ἰσχυροτάτης ὀφθαλμῶ ἀγωδίας. λέγω ὃ ταύρου, κάπρου, ἀλεκτρύονος, τὰ τοῦτον παραπλήσια. Videtur autem Marcus hìc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l. 3. c. 1.* Σὺ δ' ἂν τίς ἦ ἐνταῦθα; μέγα δέον οὐκεῖν, ὅτι ἔτος εἶμι, ᾧ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ὑπὲρ γὰρ λίονται τὸ τυχὸν βοῆδιον τολμᾷ ἀντιῤῥῆσαι ἑαυτῷ. ἀν δ' ὁ ταῦρος παρελθὼν ἀνδήσηται λίσε αὐτῷ, ἄν σοι δόξῃ, σὺ ὃ τίς εἶ; ἄνθρωπε, ἐκ ποτὲ γένει φύσεί τι ἐξαίρετον, ἐκ βοὸς, ἐκ κυνὸς, ἐκ μέλισσας, ἐκ ἵππου. μὴ δὲ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ δ' ἂν τίς εἶ; εἰ ὃ μὴ, ἐρεῖ σοι φανλῶ καλῶν, ἐγὼ εἰμι τοιοῦτον, οἷ ὲ ἱματίῳ πορφύρεμαί μ' ἄξια ὅμοιον ἔϊ) τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὴ μέμφῃ, ὅτι μὲ διαφέροντα παρὰ τὸν ἄλλους ἐποίησεν. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μέγ τινα ἔϊ) χρήκιλον σοῦ ἐν τῷ κόσμῳ; τί ἂν σὲ ὦδε φρονλίζειν, πῶς δὲ ὅμοιον ἧς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ἐπεὶ ἂν ἡ μὲν κοκκὶ παρὰ τὰς ἄλλας κόκκας δίκει τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ ὃ πορφύρα ἔϊ) βάλλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ σιλωνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄκτιον τῷ ὑπαρκτῷ φαίνῃ καὶ καλά. τί ἂν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώδητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι qem locum eò lubentiòr adduxi, qò ab interpunctione laborantem, qod interpreti imposuis, restitueremus. Et paulò pòst ibid. Ὁ ταῦρος, λέοντος ἀντελθόντος, μόνος αὐδάκητος τῆς αὐτῦ παρουσιάδης, καὶ παρεβάλλετον ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης.

Εἰ φαὶ ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 9. § 39. & l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα ἧσσ κρείττονα ἕνεκεν] vide *suprà § 10. & l. 5. § 30.*

Οἱοῖοί τινές εἰσιν] vide *l. 3. § 4. & l. 10. § 13.*

Ὅσας ἀνάγκας δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μετ' ἄλ τύχε] qod *l. 9. § 34.* ὅσα ὁπωσοῦν qanqam hìc malim *prudentiæ opinionem*, qàm *fatum* vertere: qanqam & ista faftu sufflat. Vide *ad lib. 2. § 15.*

Ἅπαντες] vide *l. 7. § 62.* Πάντας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum duntaxat, sed sapientum omnium & Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ γοῦν ἔμαθον ἔγωγε, ὅτι οὐδεὶς ἧσσ σοφῶν ἀνδρῶν ἠγεῖται, ὅπου ἀνθρώπων ἐκόντα ἐξαμαρτάνειν, ἢ αἰσχρά τε καὶ κακὰ ἐκόντα κατεργάζεδε. ἀλλ' ἴσασιν, ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἀκούσιος ποιοῦσιν. qi & idem in *Hipp. maj.* Κακὸν δή γε πολὺ πλέον ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὸν πάντες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ὁπόταν παίδων· καὶ ἑξαμαρτάνοντας ἄκοντας.

Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaqe utroq; nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὴ δικεῖ συγγνώμη εἶ), ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἐξαπίνης, ἢ φόβῳ τινὶ, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ που πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ φοβερωτέροις, ἢ τοῖς ἄκουσιν. Plato *Hipp. & Demosth. adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἐν μὲν ἐκὼν βλάψῃ, διπλῆν· ἐν δ' ἄκων, ἁπλῆν τὸ βλάβος καλοῦσιν ἐπίτιμον· ὁμοῦ γὰρ παθὼν, πατταχῆ βοηθείας ἐκμὸς ὅτι πυθέσθαι· τοῦ δ' ἑκόντι, ἐν ἴσῳ τῷ ὀργιῷ, ἐν δ' ἐκὼν, ἀντ' ἄκων, ἔταξεν ὁ νόμος· οἱ δ' φονικοὶ, τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἐπιβεβουλευμένους, δικάζειν καὶ ἀσεβεῖν, καὶ ἀνοσίους ἡγοῦνται τοὺς δ' ἀκουσίους, ἀνοσίους καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.

Ἄκουσα σέβεται τὴν ἀλήθειαν] Ex Platone. Vide *l. 7. §. 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est qod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus in scripto suo περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις παίδευσιν ἐφεδρείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτὸς πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνομι. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, qàm multa contra bonum morem faciat; qàm multa ex his qæ egit, veniam desideret. jam irascetur etiam sibi. nunqam enim æqua judex aliam de sua, aliam de aliena causa sententiam fert. nemo inveniatur, qi se possit absolvere: & innocentem qisqe se dicit reficiens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφῶν σοφώτερος.

Peccat aliqando, sapiente & qi plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v. 2.* Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noster; *Non dixit offendit, sed offendimus, inqit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Aug. *epist. 29. Non in uno, sed in multis, nec qosdam sed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* ἧς ἂν ἧσ φαύλων· *alius ejusmodi.* qomodo in paræmia dicitur, ἄλλος ἐστὶ Ἡρακλῆς. *alius*, sive, *alter, iste Hercules est.* i. e. alter ejusmodi qalis Hercules. de Titorno usurpatum Ælian. *l. 12. c. 22.* qò facit Platonis illud adductum *suprà ad l. 10. § 30* fortean tamen, ἄλλως legendum. *aliàs*, sive *aliis in rebus, ipse paria pecces.* ἄλλο τι ὁμοιότης. *l. 7. § 26.* παρόμοιον τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud forsasse minora. Flaccus *ser. 3.*

Ἀλλὰ πλείω ἔξιν πεπλικλὼ ἕξεις] Malim, ἔχεις. atqe ità reddidit interpres uterqe. *habes dogmata gemina.* ut *l. 7. § 26.* vel *affectus pariter vitiosos.* & paria itaqe nì aliud obstaret, pura supplicii

pliçii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. qod Apoſtolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, σκοπῶν σαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Ariſtot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ἐπιεικὲς τε καὶ δίκαιον καὶ συγγνώμιον ἔχειν. τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἀδικεῖν δίδυν, εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπίπτει. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatiſſimum exiſtimo, qi cæteris ità ignoſcit, tanqam ipſe qotidie peccet; ità peccatis abſtinet, tanqam nemini ignoſcat.*

Διὰ δειλίαν] ſcil. qod Naſo *amor. l. 1. eleg. 4.*

Siqa metu dempto caſta eſt, ea denique caſta eſt:
Qa qia non potuit— (metu nimirum coercita)
——non facit, illa facit. Itaqe Plavtus *ſtich. 1, 2.*
Vbi facillimè ſpectatur mulier qàm ingenio eſt bono?

* Cùm, Acidal. * *Cui malefaciendi eſt poteſtas, qæ, nè faciat id, temperat.*

Vacat enim abſtinentiæ teſtimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverſ. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ὥσπερ γὰρ πληγῆς φόβῳ κύων ἢ * γαλῆ, [* γαλεὸς perper. vulg.] καὶ ἡδονῶν ἀποτρεπόμενοι, καὶ περὶ τὸ δεινὸν ἀποκλίνοντες. Plut. *de virt. moral.*

— tolle periclum,
Jam vaga profiliet frœnis natura remotis.
Flacc. *l. 2. ſat. 7.*

Ἡ δεξιοπλίαν] vide *l. 12. c. 4.* apud Stob. *tom. 2. tit. 9.* Philiſcus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio: huic Geſneri: huic item Anton. *Meliſſ. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, ὃς ὁ μὴ ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὐδ' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέχεται.
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως·
Οὐδ' ὃς γε ταῦτα πάντα διατρῖβ μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄδολον γνησίαν τ' ἔχων φύσιν
Ἔτναι δίκαιος, κ' ἐ δοκεῖν ἐθέλει.
Non juſtus, omnia abſtinens injuriæ eſt,
Sed qi nocere cùm poteſt, tum abſtinet:
Nec qi recuſat parva, ſed qi maximis
Tentatus, animi robur invictum gerit.
Nec qiſqis iſta qolibet præſtat modo;
Sed qi doloſi neſcius fuci, integrâ
Probitate, juſtus eſſe, non credi, ſtudet.
Grot. Alluſit ad Æſchyli illud in *Theb.*
Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει.
vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ καθ' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per diſpenſationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander intellexiſſe videtur; cùm vertit, *Qædam enim fato fiunt.* ſiqidem non *qædam*, ſed *omnia* in univerſum, *fato fieri*, ſtatuebant Stoici. ſed *humanam*, prout & Anglus rectè cepit. in qem eundem ſenſum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* ὅτι περιποιοῦνται, τὰ μὲν σπουδαίως προθέμενοι, τὰ δ' ἐκ τύχης ἀσκήσαντες, τὰ δ' ἐκ καθ' οἰκονομίαν, τὰ δ' ἐκ συμπεφορᾶς, τὰ δὲ καὶ ἐρασθέντες. qo de loco videri poterit Hieron. Voſſius in *Annot.* Membrum illud qod attinet, qod hìc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam ſpecie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera ſubeſt. Indè fit, ut qædam mali ſpeciem præ ſe ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aſpectu videri poſſit, culpâ omni prorſus carere cenſentur. *Oeconomia* iſtiuſmodi fuit, qòd copiæ Iſraeliticæ, qaſi formidine perculſæ ad Ajenſium incurſum in fugam ſeſe dabant, qò ab urbe ſua iſtos longiùs electarent, Joſ. *hiſt. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Celſ. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Iſraelis, Baalis colendi cupidum ſimulabat ſeſe, cùm ejuſdem cultores comprehendendi & peſſundandi conſilia apud ſe coqeret. *Reg. hiſt. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante diſſecando ſententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non abſimile Clavdii imperatoris illud, qi fœminæ filium ſuum non agnoſcenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm ſontem alterum, alterum inſontem eſſe compertum haberet, utroſqe duci juſſit, qò alter ſe prodendo alterum liberaret. And. Iſern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus uſtulari ſe conqeſtus eſt, liberaret, ſubornavit qi *conviciis* hominem inſectaretur, & poſt injuriam *illatam, innocentem* inſuper apud ſeſe deferret. Hieron. *ad Ruſtic.* qòd Davus Terentianus Myſin cum puerulo in viam provoluturum ſe minatur. *Andr. 4. 5.* Nec deſunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapſus in ſacris literis proditos, hoc œconomiæ prætextu eant excuſatum. Origenes *ſtromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excuſet Eſavum ſeſe profitentis. *Geneſ. c. 27, v. 19.* poſt adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Conſiderandum eſt*, inqit, *qomodo Philoſophus cavtè dixerit, Deo indecens & inutile eſſe mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per diſpenſationem qidem* (hoc eſt, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorſus Orig. ſcripſerat) *putandus ſit Deus aliqando mentiri*, qod *homini* tamen *per diſpenſationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Eſteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poſcentis; ubi nulla tamen mendacii veſtigia comparent. Qod avtem Plato, ἐν φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν θεραπείας μέρει dixit. ſic enim iſte, *ſtrom. lib. 7.* de Gnoſtico agens, ἀληθῆ τε φρονεῖ ἅμα καὶ ἀληθεύει· πλὴν εἰ μήποτε ἐν

ἐν διαφωνίας μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὅτι σωτηρία ἧς κομιοῦνται, φάσεται, ἢ ψεῦδος ἐρεῖ κατὰ τοῦ συμφέροντος. *non tam*, inqit, *mentietur, quàm mendacium dicet, uti subtilitatum periti distinguere solent.* Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, quâ adversus Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal. expos.* ὁ μάχης ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. εἰ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, οὐκ ἂν ἐπὶ ἧς μαθητὰς ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοὺς ἔσχαι διάλυσαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχη. tum & Hieron. *in comment. Novâ bellator*, inqit, *usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, quâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret, & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens.* qi & *rabulis forensibus* Apostolos comparat, qi pari ratione, *omissis sæpe negotiis in proprias contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémque *ad August. ep.* 1. *Bene uterque finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Augustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scriptâ. & in *lib. de mendac.* qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Elæum esse se affirmabat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμφεροντολογὸν appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procuratam, *Act. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen πρεπόντως χειροποίητον εἶδον ὠφελεῖν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὥστε ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τοῦ πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœstitia luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, μάχῃ μὴ τοῖς λόγοις μὴ ὄνασι συμπεριφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν ὅτου τύχῃ, συνεπιτένδεσι· φύσεται μὴ καὶ ἔσωθεν συνεπιτένδειν. qem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat.* & *ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur.* qi & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémque fuisse liqet. *Faciet*, inqit, *sapiens, & qæ non probabit, ut etiam ad majora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei causâ.* &, ut qàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videatur; *Omnia*, inqit, *qæ luxuriosi faciunt, qæqe imperiti, facit & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito.* Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cavillarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc qidem*, inqit, *est nudum intuendum, qalem cavillari vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat. & qidem nonnunqam levioribus causis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qi & concludit, *licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus simillima sit.* Certè qòd *mendacium* qandoqe dicturum virum bonum sapientémqe ex Stoicorum sententia, affirmavit, id diserté Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δή, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τῷ μέντοι ψεύδεσθαι ποτὲ συγχωροῦσι νομίζουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰς πρόφασις, κατὰ στρατηγίαν ἧς ἀντιπάλων, καὶ κατὰ πλοῦ τὰ συμφέροντα φεύγοντα, καὶ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τοῦ βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ φέρειν μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. φεῦ ἀταξίας. Πολλὰ δεῖ γραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλα κολαζωνεῖν δυνάσθαι.

Ἀκμαίου ὁ ἀνθρώπου βίου] *punctò* minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπάγημεν] qod *l.* 7. § 21. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι πεθήξετε. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκπίπτειν. In eandem ferè cum Marco sententiam Evripid. *Supplic.*

—— ὦ παλαίπωροι βροτοὶ,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παῦσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων,
Ἄσκι φυλάσσεσθ', ἥσυχοι μεθ' ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ κέρδος τοῦ βίου τοῦτον δ' ἐὰν

Ὡς ῥᾷσα, ϗ μὴ σὺν πόνοις διακτῆρᾶν.
— *Misera gens mortalium,*
Quid arma, quid vos mutuae cades juvant?
Quin abstinete. liberas urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutetur quies.
* *Humana vita res brevis. cura optima est,*
Ut absque cura mollis ac facilis fluat. Grot.

Οὐκ αἱ πράξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *supr.* § 11. 16.

Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *lib.* 2. § 1. Musonius in erat. qâ differit, *an Philosophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. Ὁ μὲν ἁμαρτάνων ἐυδυς ϗ ἐν αἰσχύνῃ ὢζιν, ὁ δ' πάσχων, ἅπαξ ὐχ ἁμαρτάνει, καθόσον πάσχει, ὕτως ὐδὲ ἐν αἰσχρῷ ὐδενὶ γίνεται.

Χλεπώτερα ὑποφέρουσιν αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu suo patiuntur, qàm ab eis ipsis qibus irascuntur. Τὰ γὰ ἐνδοθεν μᾶλλον βαρύνει, ὅϑ ἐν τοῖς ἠπάλοις ϗ πυρετῖς τὸ βιγῶν ἢ κατακαίειν ποὺ ὄξωθεν χρὺς ἢ καύματος. Plut. *de tranqill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chrysost. *infr.* Theognis,

Οὐδὲν, Κύρ', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πικραίνει, θυμῷ δηλα χαεζομένην.
Irâ, Cyrne, nihil crudelius; ipsum ea habentem
Ladit, & excruciat cor miserabiliter.

Τὸ ὑμᾶς ἀνίκητον] Apost *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τῦ κακῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ σοσηρὸς] *adfcititia.* Xyl. *affectata.* Cas. *personata.* qemadmodum ille dixit, *Haredis fletus sub persona risus est.* ab eis tractum qi vuku rendent, dum animus tamen interim angitur & exæstuat: ut. ille qi Æn. *l.* 1.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de qibus Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. Οἱ ἐν προσώπῳ καυχώμενοι, ϗ ὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 15. & *supr.* § 13. Expressit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum subridens.*

Τί γὰρ σοι ποιήσει ὁ ὑβρισπάτωρ] Τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 1 *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν διατελῇς ἐυβυλὸς ἑαυτῷ] Dio Siracusanus, referente Plutarcho. Ἀνδρώτῳ ἡ κακίᾳ, εἰ ϗ χαλεπὸν ὢζιν, ὐχ ὕτως ἄχθος ἐστὶ) πιστάπασι ϗ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταδέλλειν χάειτ νικηθέντα ὑπὸ ἡῦ πολλάκις ἓν πεύντων. *Vincit malos pertinax bonitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Irascitur aliquis? tu contrà beneficiis provoca. Cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. si utrinque certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit; victus est qi vicit. vinca & pulchra ars, vincere in bono malum?* Gvigo *medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosiùs aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ pensantur.* Et, *Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Salust. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 18. Ἐι ϗ μεγάλα ἠδίκησεν, ϗ διὰ τῦτο μάλιστα ἐυεργέτησον, ἵνα ϗ σαυτὸ λαμπρότερον ποιήσῃς τὴν σφαγὴν, ϗ τὸν ἀδελφὸν τῆς ἐχθρᾶς ἀπαλλάξῃς ἀῤῥωστίας. ἐπεὶ ϗ ὁι ἰατροὶ, ὅταν ϗ λαπίζωσι ϗ ὑβρίζωσι περὶ ἡῦ μανιαμῶνος, τίνα μάλιστα αὐτὸν ἐλεῦσι ϗ παρακαλέζονται φῆς ἐπιδῶσαι; ὁι τοὺς ἰδιώτας διορθώσαι, ἐιδότες ὅτι τῆς ἀῤῥωστίας τῦ νοσήματος ἡ ὕβρις ἐδί. ϗ σὺ τίνων ταύτην φῆς ἐπιβαλόντων ὄχλον τιὼ γνώμην, ϗ ὅταν πλέησον τῆς ἀδικῦσιν· ἐκείνοι γὰρ εἰσι μάλιστα ὁι νοσῦντες, ϗ τὴν βίαν ὑπομένοντες. ἀπάλαξον τίνων αὐτὸν τῆς χαλεπῆς ταύτης ὑπηρεσίας, ϗ δὸς ἀρῶναι τιὼ ὀργιλῳ, ϗ διαμενεῖ ἑλάδιρον χάριτι, τῦ θυμῦ· ϗ γὰ διαμενοῦντας ἐαὐ ἰδιωθῇ, διαφεύσῃ· ὀμὴ ϗ αὐτὸς ἡ ταπεινίζωμαι διαμονῆς τῦτο ϗ νικᾶ πολλάκις ὑπὸ φῆς ὀργιζομένων. ϗ γὰ ὑπόπους ἐοίκασιν ὁι δυσμένεσι, μᾶλλον ἡ κρατοῦσιν εἶναι ἀδιάστροφοι, μὴ αἰδεῖσθαι μανιάμενοι. διὸ ϗ δεύγγνωσις αὐτῷ ἡ παροξυνθεῖσα. μὴ τίνων ὑπηκόων ποιῶμαι, ἀλλὰ ϗ ἑλάτ· ϗ γὰ ἂν ὑπὸ χαλεπῦ τινα ἀσυνήθειαν ἡ σκυθρωπότητα ϗ ὀμόσαι ὑπονοήσῃς τὸν ταπεινὸν τῦτον χυμὸν ἰδιωθῆναι, χρῆσιν ὀρέγωμαι ϗ διαβασάζωμαι παρεγκλίνοντος, κἂν τὸ ἱμάτιον μαλακώμενος, ὑπ' ὐρανοῦ μὲν ἀλλ' ὐ μόνον ζητῶμαι, ὅπως ἐαὐτὸν ἀπαλλάξωμαι τῆς χαλεπῆς ταύτης συνοχαείας· τῦτο τίνων ὑπὸ τύτων ποιῶμαι, ϗ διαβασάζωμαι ἐμῶν ϗ παρεγκλινόντων· μὲ δὲ παύσωσιν ὀργιζόμενοι, ἕως ἂν ἅπασαν ἐκδῶσι τιὼ πικρίαν. ϗ πότε σοι χρήσιμον εἶσται μᾶλλον, ἐπειδὴ πάσονται, πότε γνώσονται σαφῶς ὅσης αὐτὸν ἀπήλαξας ταραχῆς· ϗ τί λέγω τιὼ παρ' ἐκείνοις χάριν; ὁ γὰ Θεὸς σε εὐδίους στεφανώσει, ϗ μυρίας ἀμοίβατα κτήσῃ, ὅτι σὺ τὸν ἀδελφὸν νοσήματος ἠλάθιρωσας χαλεπῦ· ϗ ὡς Παύλου τιμήσουσι, διὰ πατρὸς ἀνδρώμενος σὺ τιὼ ὀπώπειαν. ὐχ ὁρᾷς τὰς παιδίσκας γυναῖκας, πῶς δίκην τὰς παρεσκάμας, ϗ ὐκ ἀλγῦσιν ἐκείνας; μᾶλλον ἡ ἀλγῦσι μᾶν, φέρουσι ἡ γυναῖκες, ϗ σωφρονῦσι ταῖς ἀδυναμίαις ϗ διαλύτοις ὑπὸ τῆς ἀδλίᾳ. ταῦτα ϗ σὺ ζήλωσον, ϗ μὴ γίνου μελαγκόπτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν γὰ τύχωσιν αἱ γυναῖκες αὗται (γυναικῶν γὰρ εἶσι μικροψυχότεραι) τότε σε τὸν ἄνδρα εἴσονται. Adeò sanè præclara & eximia verba sunt ista, ut nec ipse describere gravatus sim, nec lectori pio tædium ipserem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾶος παραινῆς] Ità Plato politic. *lib.* 9. Πείθωμεν τίνων αὐτὸν πρᾶον· ὁ γὰ ἑκὼν ἁμαρτάνον ἐρωτῶντες, &c. Pari modo qo Marcus-istic. Isidor. Pelus. *lib.* 3. *epist.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τιὼ σεμνοτητα· ϗ rursus: πῶς παῤῥησιασόμεθα ὑπ' ἀνδρῶν τῇ παῤῥησίᾳ χεησάμενοι, ἀλλὰ κεκράσαντες αὐτιὼ σεμνοτητα. Euripid. *Bellerophon.* apud Suidam:

Οἱ

Οἱ μοι, τὸ κρὰν νοσοῦντ' ὀργᾶν κακόν
Heu, fateor, huic qi ægrotat irasci, malum eſt.
Senec. *de conſtant. ſap. c.* 13. *Qis phrenetico medicus irascitur? qis febricitanti, & frigida probibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adversus omnes habet sapiens, qem adversus ægros suos medicum: qorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliqias & effusa invneri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens, omnes hos, qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósque, malè sanos esse: qos non aliter vides, qàm ægros intemperantes. Itaqe nè succenseas qidem, si qid in morbo petulantiùs ausi sunt adversus medentem.* vide *Aug. ad lib.* 7. § 22.

Μελαγχολικῆς] vide *lib.* 5. § 28. & *lib.* 9. § 11. Δεῖξον τοῖς πολίταις καὶ ὀλίγοις, πῶς ἀφίσανται τῶν ἁμαρτημάτων. Epictet. *l.* 1. *c.* 18.

Ἐυχολῶν] *Vacans hnic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te habens.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 2. Ἐυχολᾶς, ἡσυχίαν ἄγω. & *c.* 9. ἐυχολῶ· ἐ θελησάτω μι ἡ διάνοια. Marcus ipse *lib.* 4. § 19. ἐυχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσομαι. vide & *lib.* 12. § 2.

Πρὸς ἄλλο παρύγημα] πρὸς σωφροσύνην. *lib.* 2. § 1.

Οὐ μὴ βλαβῶ] vide *lib.* 2. § 1. & *lib.* 10. § 33.

Σὺ δ' βλάπτῃ] vide *l.* 9 § 4.

Ἐυαρῶς] *efficaciter* Caſ. *apertè.* Xyl. *aptè, ſcitè, dextrè, affabrè,* malim. Lucian. ὑποδάλλειν τοῖς δακτύλοις ἐυαρῶς. *ſcitè digitos ſubjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel oſſa reſtituenda, tractentur. Pindar. *Pyth.* 4. Χρὴ μαλακὸν χεῖρα προσβάλλοντα τραῦμα ἁλκᾷ ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum eſt, & Apoſtoli illud *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. ubi de fratre in peccatum prolapſo, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος. eſt enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotárunt) *membrum luxatum reconcinnare, ſive, loco ſuo reponere, & adaptando rurſus componere.* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ τῆς ὀσῶν ἐπὶ τὴν παρὰ φύσιν τοῦ εἰς τὴν κατὰ φύσιν. Galen. reſpexit eódem & Plutarch. in *Catone minore*, ubi Catoni Statylium juvenem nimis fervidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Τμήτεον ἔργον ἀιδύνατα τοῦτον μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in *paſtore lib.* 2. *c.* 6. *Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incautè colligitur, itâ graviùs qis ſciſſuram ſentiat, ſi hanc immoderatiùs ligamenta conſtringent.* & qod Rad. Ardens, *orat. Dom. poſt Trin.* 6. *Manſueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, qod Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 17. *Nullum animal eſt moroſius, nullum majori arte tractandum, qàm homo.*

Οὐδὲ μέλιτται αὐτὸ ποιοῦσιν, ἐὰν δοκῶσι σωφρονίζειν] Porphyr. *de abſtinent. ab animal. lib.* 3. Τὰ δ' σωφρονιστικὰ ὅπως τιρεῖ τὸ δίκαιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; ἔστω μὲν μυρμήκων ἔργον, ἔστω δ' καὶ μελιττῶν, καὶ ἕτερα ὁμοίων.

Μήτε ὀνειδίζειν] vide *lib.* 1. § 10. De Euphrate Philoſopho, Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 10. *Inſectatur vitia, non homines. nec caſtigat errantes, ſed emendat.* Senec. *de clement. lib.* 1. *c.* 17. *Agat princeps curam, non tantùm ſalutis, ſed & honeſtæ cicatricis.* Et Auguſtin. *epiſt.* 159. *Sic ſuccenſe iniquitati, ut conſulere memineris humanitati.* vide & *lib.* 5. § 22. & *ſupr.* § 13.

Ἀδήκτως τῇ ψυχῇ] *atqe ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra ſermonis aſperitatem.* Caſ. Δάκνειν τὴν ψυχὴν, τὴν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod *mordere & pungere cor alicui*, id eſt, *angere, divexare, cruciare*, Latini. & Δάκνεσθαι τὸν θυμὸν, ἢ τὴν καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Syneſ. *de regno.* Οἱ δ' ἔτως ἔρρα ἀσυμφώνως ἔχοντες, ὥστε, ὅθεν φασιν αὐτοῖς ὑπαχθῆναι, εἰ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐν πάντων ἐπαινεῖν τὰ βασιλέως καὶ βασιλικὰ· ἀλλ' εἶπη παρέπεσε, καὶ λυπήσειν ἀνατείνονται, καὶ ἀπειλοῦσι δήξασθαι τὴν καρδίαν, οὐκ ἐν χερῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσῳ, οὗ ἔρρα ἀφελησίλο. Idémqe de calvitie. μίσον αὐτῷ δῆγμα τὴν καρδίαν. Liban. *orat. de pact.* ἐ δηγμοῦ δ' ἀπέρχεται τις τὴν καρδίαν, εἰ ὁ χθὲς μαθητὴς, σήμερον ἑτέρου γέγονται; Ariſtoph. *Acharn.*

Ὅσα δὴ δήγματα τὴν ἐμαυτοῦ καρδίαν.
Et in *Nubib.* —ὅμως δ' τὸν θυμὸν δακεῖν·
Indè θυμοδακὴς, *qod cor mordeat.* Julian. *orat.* 2. Ποταπὸν δ' χρῆμα λοιδορία; οὐ θυμοδακὴς ἀληθῶς, καὶ ἀμείνων ψυχῆς μᾶλλον, ἢ σίδηρος χρῶτας; Sed & δάκνειν & δάκνεσθαι, & *mordere*, ac *morderi*, iidem ſimpliciter dicunt. Evrip. *Theſ.*

Μή μοι νεαρὸν θεσπεσίου μᾶλλον δάκοι.
Plut. *de Stoic. contradict. c.* 9. Καί τοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τούτῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς Χρυσίππου δάκνουσι. Cicer. *ad Attic. lib.* 13. *ep.* 12. *Valdè me momorderunt epiſtolæ tuæ: eædem tamen ſanaverunt.* Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

—*Mordear opprobriis falſis?*
Terent. *eunuch.* 3. 1.

—*Par pari referto, qod eam mordeat.*
Sidon. *lib.* 5. *ep.* 8. *vel pupugiſſe verſu gemello, vel mordiſſe diſtichо.* qi & *ibidem*, piperatam facundiam, pro *mordaci* dixit. & *lib.* 8. *ep.* 11. *epigrammata pi[illegible]ta.* i. e. *mordacia*, ut exponit ipſe; qæ *melleis* opponit: Hieronymum imitatus, qi in *epiſt. ad* Evſtoch. *ut te aliqid & piperis mordeat.* ſed & *acetum mordax*; eâdem mente Perſ. *ſat.* 1. Ἰαμβὶ δάκτης λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτῃ καὶ παῤῥησίᾳ κινδυνικῇ καθαπλέμενος. Item δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις. Idem *ſympoſ. lib.* 2. *c.* 1. Δῆγμά τι περίεστι ἀπὸ

τῷ σκώμματι. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρηγορημάτα βέλη, πλείονα χρόνον ἐμμένοντα, καὶ λυπεῖ τοὺς σκωπτομένους. ita enim rescribendum pro eo quod μέλη sensu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχω καὶ λόγῳ δήμιον ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ δὲ παιδιαὶ καὶ σκώμματα δῆξεσι, οὐδὲν ἀμβλύτερα τοῦ μὴ ἀπεδῶς πεπεπτμένων. Alia, nec pavca, suppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag. 58.* Indè ἄδηκτος, *morsu immunis*; qi oratione, sive sermone ejusmodi mordaci perstrictus non est. Evnap. *in Liban.* ὑδεὶς οὕτω συλλεγέντων Λιβανίῳ, καὶ σωμασίας ἀξιωθέντων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. *nemo omnium qi Libaniâ allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morsu immunis.* ità legunt vertúntqe, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. sed vera lectio, ἄδηλος, non ἄδηκτος. seqentia firmant. ἀλλὰ τότε ἦθος εὐθὺς ὁίος τις ἦν ἔγνωσο &c. *sed statim, qâ esset indole, dignoscebatur.* Verùm indè ἀδήκτως apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâsse dicitur, ὡς ὐκ ἂν ἐκείνῳ συναναπαυσαμένῳ ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam qivisse se à Pompeji consuetudine sine morsu aliqo discedere.* h. e. ut non aculeum qasi aliqem in animo residuum persentisceret. qomodo Periclis dictio ità avdientium animos affecisse perhibetur ὡς τὸ κέντρον ἐγκαταλιπεῖν, ut Evpolis *Tribubus.* Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non satìs assequor. malim ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehensi, sed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguar, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehensione attacti & exulcerati indicium præ se ferat. hoc est enim qod postea de *succensente* dicit, τέτρωται, *vulneratus est, vulnus accepit.* Qanqam potest & ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci.* qomodo Dioscoridi *l. 1. c. 28.* ἔλαιον ἄδηκτον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat.* πῶς δ' συνέχῃ ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τὸ πρὸς χάριν, ἀνεπίληπτον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπενοεῖν. ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδ' ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris.* Xyl. forsan, qia priùs ἐν σχολῶν dixerat. Ego simpliciter malim, tanqam in schola, hoc est, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujusdam instar*, qi imperiosè cùm agat, molestus esse solet, & gravis habetur. *l. 5. § 9.* & *l. 10. § 35.* unde παῤῥησία παιδαγωγικὴ *suprà § 6.* vel etiam *tanqam in schola*, ubi ingenii exercendi ostentandiqe causâ fieri assolent oratiunculæ. hoc est enim qod seqitur, μηδ' ἵνα ἄλλος παρασὰς θαυμάσῃ. & *suprà § 13.* ὡς ἐπιδεικνύμενος. vide *ad l. 1. § 16.* σχολαστικὸς. *qasi exercitationis causâ.* Cas. Ambros. *offic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ studio, sed affectu charitatis.* qod Marcus hic φιλοσόφως. Talia avtem, qalia Marcus hîc notat, Senecæ scripta Cajus Cæsar esse volebat. cùm *commissiones meras* esse diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i. c. λόγους πρὸς τὰς ὑπαιτίους καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Isocrate *in eum locum* clariss. Casavb. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. utì idem ex Thucyd. *l 1.* & Aristot. *Poet. c. 9.* sed & Polybio; cujus avreum dictum dignissimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur. (ejusdem habes τὸ μακρεῖτο elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typothetarum incuriâ contracto sic repurgatum. Ἰατρείας γὰρ ἐὰν ἀφέλῃ τις τὸ ἁπλῶς τί, καὶ πῶς, καὶ τίνος χάριν ἐπιφέρῃ, καὶ τὸ πρόχειρον πόσον ὄφελος ἔχει τέλος, τὸ καταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μόνον, μάθημα δ' οὐ γίνεται. Qod Plinius *l. 7. epist. 17. Historia non ostentationi, sed fidei veritatiqe componitur.* Nec multò secius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clarissimi commentariis fœdè depravatus: *Totum opus historiæ, non ad intuitum rei pugnámqe præsentem, sed ad memoriam posteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἦτοι πρὸς μόνον] qod Christus Matth. *c. 18. v. 15.* ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in mensa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuisset, Plato, οὐκ ἀμείνων ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præstiterat?* cui ille vicissim, Σὺ δ' οὐκ ἀμείνων ἀνεπίπονος, ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ ταῦτα εἰπών; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præstiterat?* deesse avtem videtur disjunctionis membrum alterum, si recepta lectio admittatur, *vel solùm convenias, vel ut solus advertat*, (avt ejusmodi qippiam) etiamsi plures adstiterint. *sed ut cum solo ità loqi debes.* Xyl. acsi esset, ἀλλ' ὡς πρὸς μόνον, sive, ἀλλ' ὅπως ὡς πρὸς μόνον. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: sed nec Cas. qi vertit, *sed ità semper ut solus consciat.* ἀλλ' ἀεί τοι. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς ἰατρικοῦ ὐκ ἐυφυοῦς, τῆς ἀμυδρίας τῶν παθήτων καὶ ὑποκλυφὴν ἀνεύρητον εἶναι, καὶ μὴ παντομιμεῖν, μηδ' ἐπιδεικνύειν, μηδὲ μάστιγας καὶ θεατὰς σωμάτων ἃ χρὴ φιλικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίοις εὐδοκιμεῖν σφάλμασι, κολλωπιζόμενον πρὸς τὸν παρόντα, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς διδακτοῖς ἰατροὶ πρὸς ἐπίδειξιν.

Ὡς παρὰ τοῦ Μουσῶν] qia pro numero Musarum, monita *novem.* vide Plut. *Sympos. l. 9. c. 14.* de numero Musarum.

Ἄρξαι ποτὲ ἀνθρώπου εἶναι] *humanitatem colamus, dum inter homines sumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22.* & *l. 10. § 8.*

Τὸ κολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε τύραννος, μήτε ἰδιώτης. De Antonio Niceph. Callist. *l. 8. c. 40.* Πᾶσι δ' ἦν κεχαρισμένον ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀχθηνῆ καὶ κόλακα εἶναι δοκεῖν, μήτε πρὸς τύφον ἐξάγειν τῷ διὰ πάντων τιμᾶσθαι, καὶ

δις ἀν κακδίοι πείθοιτο. Isidor. Pel. l. 3. epist. 121. Ὥσπερ ὀξὺ μὲν ἡ βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τῷ δὲ μέσον τυχεῖν, μουσικῆς ἔστιν ἔργον· ὅτου καὶ περὶ τὸ παρρησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογιστέον· οἱ μὲν γὰρ τῷ ἀφειδῆσαι, ἀλλὰ τῷ ὑβρίσαι γίνονται μόνον· οἱ δὲ τὸ κολακεῦσαι, καὶ τὰ μὴ σεσόφισμαι ἐγκώμια ὑφαίνειν· οἱ δὲ μέσον ἀεὶ σκοπούμενοι, ὅτε ὑβρίζουσιν, ὅτε δουλεύουσιν, ἀλλὰ παρρησιαζόμενοι τῇ παῤῥησίᾳ τιμῶ αἰδῶ καὶ τῇ ὑπομιμνήσει τῶν σεσοφισμένων, ὅτως ἐπὶ τὸ ἰατρεύειν τοῦ ἑαυτοῦ ἀγνοοῦντας ἄγοντα.

Τὸ ῥᾷον καὶ ἥμερον, ὡς ἀνδρωπικώτερον, ὅτω καὶ ἀρρενικώτερον] Naso, art. l. 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& trist. l. 3. eleg. 5.

Quò quisque est major, magis est placabilis iræ;
Et faciles motus mens generosa capit.

Ὡσπερ τε ἡ λύπη ἀδυνεῖ, ὅτω καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μετὰ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Aristot. rhet. l. 2. c. 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l. 1. c. 16. tantùm abest à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia insolentia, ab austeritate tristitia, à severitate crudelitas. mihi videtur veternosi & infelicis animi imbecillitatis sibi conscii, sæpe indolescere. ut exulcerata & agra corpora ad ictus levissimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium est. at incidit & in viros. nam viris quoque puerilia ac muliebria ingenia sunt.* &, *de vit. beat. c. 3. omnis ex infirmitate feritas est.* Menander apud Stob. *tom. 2. tit. 20.*

Τὸ δ' ἀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν μικρὸν,
Δεῖγμ' ὄζιν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.
Irasci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Musonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἐπτοημένως ἔχειν πρὸς τοιοῦτον. Juvenal. *sat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi est animi exiguique voluptas,
Ultio. continuò sic collige, quòd vindictâ
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hist. l. 27. c. 6. Iram definiunt esse ulcus animi, nasci ex mentis mollitie consuetum; id asserente argumento probabili, quòd iracundiores sunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus senes, & felicibus æruminosi.* Aristot. *rhetor. l. 2. c. 2.* Κάμνοντες, πινόμενοι, ἐρῶντες, δηλοῦντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες, καὶ μὴ κατορθοῦντες, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ οἴδημα μεγάλης ὄζιν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὅταν ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ πρὸς τὸ * λυπῆσαι * [λιπῆσαι] ὕπεδοις ἐνφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος καὶ ἀδυνείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ κακῶς πράττοντες εὐτυχούντων. ὅτως ἐν τῷ λυπεῖσθαι μᾶλλον τῆς ψυχῆς καὶ πάσχοντος ἀνίσαται μᾶλλον δ' ἀδύνειαν ὁ θυμὸς, ὅταν ὀργὴν, ὡς πού τις εἶπε, τῆς ψυχῆς ἔοικεν, ἀλλὰ ὑπτιάσαι καὶ ἀσάρασιν ἐν ταῖς ἀμωμητικαῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξανισαμένης. quod autem dicit ὡς πού τις εἶπε, Platonem tangit, qi sicut Pluxarch. idem, *de virt. mor.* refert, νεῦρα τῆς ψυχῆς τὴν θυμὸν προσεῖπεν.

Ἀδυνεῖς] τὰ γὰρ ἀδυνῆ ὑπαδύστερον. Theophr. *de caus. plant. l. 4. c. 6.* non ἀπαδύστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnsii editio, exhibent. sic enim ipse lib. eodem *c. 13.* τὰ γὰρ ἀδυνέστερα δῆλον [ὡς] ὑπαδύστερα. & rursus *c. 14.* τὸ ἀδυνὲς παδυτικώτερον.

Ἀμφότερα γὰρ τέτρωται καὶ ἐκδέδρακεν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimé. sive, *manus dedit, & victus est uterque,* & qi iraſcitur, & qi dolet. Dio Prus. *orat. 16.* Ἀλλὰ διανοίας ἐκφεύγει ὅτι χρεία, μάλιστα μὲν ἀπρόπτως καὶ πρὸς μηδὲν εἰκάσας· εἰ δὲ, μήγε ῥᾳδίως, μηδ' ὑπὸ τῆς τυχόντος πεπεισμένης. ubi in membro posteriori, defectus subesse videtur; supplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oscitantem, vel festinantem fefellit. Liban. *in vita sua:* ἐποίουν δὲ ὅδεν αὐτοῦ δεῖσθαι τετρωμένου ὑπὸ σκευμάτων. ὅτως ἐκ ἐπεχαίρω.

Παρὰ τῷ μουσηγέτῃ] *à duce sive præside Musarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iſte Marco *Musarum ductor?* M. Casavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de scholis instaurandis, Musageten, hoc est, comitem ducémque Musarum esse, accepisse* ait *Fulvium illum nobiliorem; qi ædem Herculis Musarum in circo Flaminio ex pecunia Censoria fecit, cùm in Græcia esset imperator.* Qin & Sveton. *l. 2. c. 29. Ædis Herculis Musarum à Marcio Philippo* sub *Augusto extructæ* meminit. Nam qod *Herculis & Musarum,* legebatur, Is. Casavbonus, codicum veterum fidem secutus, copulativam sustulit. qanqam Plut. in *qæst. Rom.* communem fuisse aram qandam *Herculis ac Musarum* apud Romanos, est avtor; institutæ cavsam, ex Jubæ traditione, fuisse, qòd Evandrum literas Hercules docuisset. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Musarum tutorem potiùs & defensorem,* qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm subjicit, *Camœnarum signa novem sub tutela numinis fortissimi ab eodem Fulvio consecrata, qò mitius operis præmissæ juvari ornárique significaret, Musarum qietem defensione Herculis, & virtutem Herculis voce Musarum.* De hoc *Herculis Musarum,* an *Herculis Musárumque* templo, Naso *artis l. 3.*

Nec rubor est emisse palám: venire videmus
Herculis ante oculos virgincúmque chorum.

& *Fastor. l. 6. extremo.,*

Dicite Pierides, qis vos addixerit isti,
Qui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, sic Clio: clari monumenta Philippi
Aspicis, unde trahit Martia casta genus. &c.

Sic cecinit Clio. docta assensere sorores,
Annuit Alcides, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus iste; hoc munus est, *Musarum chorum ducere eisdémque præcinere.* qod & ex Lucarii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione*, de philosopho, Περιέστηκε ἡ δίκη τὸ κῆρυξ ἔχειν αὐτὸν ἴδιον ἄγχιστα χειραγωγοῦντα τῇ χειρὶ, ὥσπερ τὸν Ἀπόλλω λόγος ἔχει, πρὸ μὲν τοῖς Μούσαις σωφρόνως αὐτὸν ἐξάρχοντα, καὶ ἐνθουσιῶντα ῥυθμὸν τῇ συσκήνῳ, πρὸ δὲ αὐτῶν κιθάραν φέροντα. Cornutus an Phurnutus, *de deis*, c. 32. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ μουσικὴ ἐπλήθυν, καὶ παίζειν περὶ τοὺς Μούσας ἐνομίσθη.

Ἐκ δὲ Μουσῶν καὶ ἐνθέου Ἀπόλλωνος.

Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν, ὅσοι χθόνιοι βασιλῆες.

φησὶν ὁ Ἡσίοδος. διὰ τοῦτο καὶ ἱερὸς αὐτῷ ὁ κύκνος, τῆς μουσικώτατον καὶ λευκότατον ἅμα ὂν τοῦ ὄρνεων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, quod est Elide, Παπίλιον τε Μύρτου μὲν ἄλσος, καὶ Ἀπόλλωνα ἐξάρχοντα τῆς ὠδῆς. Idémque in *Attic.* diserte, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλοῦσι. *Musarum ducem seu præsidem vocant Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *t.* 14. & *cur Pyth. metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Platonic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in Solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nuncupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τῷ ἀληθῶς ἀρμονίαν, ἥδιστε μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς, ἐξάρχει δὲ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ θεὸς τὸν μουσηγέτην τὸν πάντα ἐφορῶντα, &c. Cæterùm Hercules, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἑξῆς ἁμαρτάνειν τοῦ φαύλου, μαστιὸν] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἑξῆς μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 7. § 17.

Τυραννικόν] ità *l.* 6. § 27. ἀμέν πως. Verùm Hîc tyrannicum potiùs, qia velit se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπαλεπτίδιον] vide *suprà* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπαίπτοις] Ex Marci mente, non à se loquitur, qi non ab animo, non à mente sua. Ὅταν ἀναπαύηται, καὶ ὑπολάσῃ καὶ ἀναλήθῃ τὸ ποιῆ ἢ λέγῃ τις. *l.* 2. §. 16. qæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καθὸ σεαυτῷ συνειδήσεις] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῷ καθὸ nerver rationem ullam habuit. ego malim συνειδήσεις, *secundum qod*, vel *in qo, conscius tibi futurus es.*

Ὑποπλακουντιῶδες τοῦ δουνίου] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Ποιδάριον τῇ ἁλὶ ἀναπέμψαι] Plut. *sympos. l.* 2. *c.* 2. Καὶ τὸν Θεὸν ἀρᾷς, ὃν ἀεσυτέχναν ἡμῖν ὁ Πίνδαρος ἀποκαλεῖ, ἐ παπλαγοῦς τὸ πῦρ ἀνω τιθέντα, ἢ πόνου τινὸς γλυκὺ, ἀλλ' ὡς ἐν εἰ χρεὼν τῷ σαρκίνῳ ἀναπνοῦν,

Τῆτο δὲ ἐν κήρυκεσσι διακονήσιος βαρυπάλοις,
Καὶ μὲ κηρύκων τε λιθοβρίτων χαλκώτης
φοινὸν Ἐρεμβοκλᾶν.

Ἐνθ' ὄλεο χθονὰ χαλκὸς ἀκάρτατα ναιετάουσαν,
ἐχ ἣν ἡ φύσις ἔδωκεν χέρσιν, ἀλλ' ἣν ἡ τέχνη τὸ κοινὸν ἔργον ποδὶ συνάπτῃς. Idémque paulò è scenâ, *de facie Lunæ.* Οὐκοῦν ὅσον μέρος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τάξιν ἢ θέσιν ἢ κίνησιν ἴδιον ἔχον, ὧν ἕνεκα ἁπλῶς καὶ φύσιν συνεστήσατο· ἀλλ' ὅταν ἕτερον ἢ χεῖρ γένηται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ πτέρνα, τότε τυφλὴ χρῆσις καὶ ἀνόνητος αὐτὸ, καὶ πέρυσι, ἢ πωλίν, ἢ ἀποκάμνον, ὡς ἐκείνῳ τῷ τρόπῳ ἢ ἡμῖν ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν ἐπιτήδειον ὄντι, τότε ἀπολεῖ τῶν κατὰ φύσιν χάριν ἔχοντα καὶ κίνησιν καὶ διάθεσιν. ὁ γοῦν ἀνθρωπος, ὡς εἴ τι ἄλλον ἔτυχεν, κατὰ φύσιν γεγονὼς, ἅτε μὴ ἔχει τὰ ἐμέλλοντα καὶ γενόμενα φαίνεσθαι τῷ πυρὸς τὸ μὲ ἄνω φέρεσθαι καὶ ὑμένα ἐπιπολάζειν κατὰ φύσιν ὄντι, τὸ δ' ἐν ὑγρότητι καὶ παρθένῳ πάσῃ φύσει ἀλλ' ἄπειρον ὑπάρχειν καὶ χρόνου καὶ τόπου.

Ναὶ μὰ κηρύκων τε λιθοβρίτων χαλκώτας,
καὶ πάντος ὀχεστῆρος, ὡς φησιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἐκ ταλαιπωρίαν.

Ἐνθ' ὄλεο χθονὰ χαστὸς ἀκάρτατα ναιετάουσαν·
καὶ ὁ πάλαι τὸ λιθῶδες τῷ ἕξιν (τῷ πυκνὸν, *l.* humidum, Xyl.) ἐπικαίσθαι, ὑφῆφθαι πάλιν τὸ ὑδρῶδες ὑπὸ κυρότητος εἰς τὸ ἄνω μέρος ἀναπλάσσον ὄγκους· μάμμας ἢ πᾶν ἐκ ἔνυδρα, καὶ σωστάτακλαι καὶ τῷ ἐκείνῳ φύσιν. ὅτως ἐν εἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, ὄγκε δὴ ζῶον ἔμ πολλαχῇ γῆλιν ἔχοντα, πολλαχῇ δὲ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, ἃ ἐξ ἀνάγκης καλεῖται δυναμένων, ἀλλὰ λόγῳ διακοσμηθέντων. & *ibid.* Θεὸς καὶ σάκανε, ὦ Δαμάτριε, μὴ μαθητὰς καὶ ἀπόλογον ἄκοσον ἀναγκαῖον ἦ), ἀπλοῦν τινα κόσμον ἐκείνης. Mox; post ea qæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & conde: ἀλλ' ἐπὶ τοσούτοις ἐστὶ ταῦτα τῇ σώματος ἕξιν ἀνω κυρότητος ἐπιπεφυκὸς, ὑπὸ ἡ καρδία τοῦ βάρει ὀλισθῶσα πέπλασται εἰς τὸ κάτω, ἀλλ' ὅτι βέλτιον ἦν ἄνω ἐκπεσεῖν πεπόηκε· μὴ τοίνυν νομίζωμεν, μάτην γὰρ ταῦτα κεῖσθαι συμποῦσαι διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον εἰς τὰ ἄνω χώρας, ἀσκῶ ἥλιον, ἀνω πεφύτευται ἐκτεθλίφθαι, μήτε τὸν ἄλλως ἀέρας, ὅσῳ ἐν ζυλοσαθμῷ διαφορᾷ ῥέπεσθαι, ἐ δεῖ ἐπὶ γεγενέναι τόπους, ἀλλὰ τῷ καὶ λόγον κρατοῦντος. Vide sis quæ sequuntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem* i. Ἀντὶ δὲ ἡ ψυχὴ ὁ παρὰ φύσιν τῷ σώ-

μασι

μαπι συμῆρκται, βραδεῖ ταχεῖαι, ἢ ἀνεχῶ πορεύεσθαι, ἢ ἀφεστῶ ἀδικεῖν.

Παραγραπτέον ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ συλλογισμοῦ] ὅλη γὰρ ἴσως ἡ σύνταξις οὕτω ζήτει ἐν τοιούτων συνήφθαι, ἃ διαφέρει τοῖς ἀκούουσι τόποις. ὑδὲν γὰρ τῶν μερῶν ἔχει πρὸς αὐτὸ χρέος. Aristot. *de caelo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδόσιμον τῆς διαλύσεως σημαίνει] Ἐνδόσιμον, vel à re *musica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forsan translatum videri queat: In re musica usurpatur pro *modulationis exordio*, qo præcentor sive chori præfectus canendi reliqui avspicium facit. Hesych. Ἐνδόσιμον, τὸ πρὸ τῆς φδῆς κιθάρισμα. & apud Svidam nescio qis; Ὁ ἢ λημμὲς, ὅτος ἐνδόσιμος ἢ τῆς φδῆς. Hò allusit Aristot. *politic. l.* 8. *c.* 5. Περὶ ἢ μουσικῆς ἔστιν, —ἵνα ὥσπερ ἐνδόσιμον γίνηται τοῖς λόγοις, ὃς ἂν τε αὐτοῖς ὑποφαινόμενος πρὸς αὐτοῦς. Ejusdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐκ πάντων ἁρμονία συναθέντων καὶ χορδῶν καὶ τόνων ἀφωνία, ἐξ ἑνὸς τε γίνεται καὶ εἰς ἓν ὑπολήγει· καθάπερ ἢ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξαντος, συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀνδρῶν, ἐφ' ὅτι καὶ γυναικῶν, ἐκ διαφόρου φωνῆς, βαρυτέρας καὶ βαρυτέρας, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννύντων ὕπατος ἔχει καὶ μέσῃ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα διὰ παντὸς διὰ τῶν φερωνύμων διὰ κορυφαίου μεσαχορδίνου, κινεῖ μὲν τὰ ἄκρα ἀεὶ, καὶ ὁ σύμπας οὐρανός. &c. hoc est, ut Plato *Euthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διαύλου χορὸς ὑποκιθαρίσας. Julian. item Imp. *ad Themistium. ep.* 42. Ἐπεὶ δ' αὐτὸς ἡμῖν τῆς μέλλης τὸ ἐνδόσιμον μηνύσειεν, καὶ σὺ Ἑρμῆ ῥάδιόν γε κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, φέρε σοι, καθάπερ οἱ τοῦ Διονύσου τὸν θίασον χρύσεον περὶ πολλοῦ χορείαν ἄγοντι φέρειν, ὅταν καὶ ἡμεῖν ὑπὸ τοῦ σοῦ πλήκτρου τὸ εἰκὸς ἀντηχήσωμεν, ὥσπερ οἱ τοῦ χορευτοῦ πρὸς τὸ ἀνάκλημα τοῦ ῥυθμοῦ συμπαίζοντες. Et Liban. *orat.* 3. *in Constantium & Constantem*: Ὅτι νῦν τὰ συμφερόντα τῆς οἰκουμένης γένη, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεινόμενα, συνᾴδει, δύο κορυφαίων ἐνδιδόντων τὸ μέλος. *Ita nonnulla*, pro *Celeusmate*, sive *carmine*, incondito plerumque satis illo, qo *celeusta*, i. e. *hortator*, sive *portisculus*, remigibus præit, eosdémque ad opus suum exeqendum instigat. Philostrat. min. *imag. l.* 2. in *Argo*. Ὁ δὲ τὸ ἐνδόσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Avtor innominatus à Svida lavdatus: Οἱ ἢ καλοῦσι τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδόσιμον ἐκέλευσαν· οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδύσει ἐξέροι τῷ ὁδίῳ ἐπαλάλαξαν. In re *militari*, etiam si nondum occurrat exemplum usurpationis istius, potest idem tamen eodem sensu usurpari, qo ἀνακλητικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ἔφοδον scil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 10. § 19. *classicum* illud, qo prælii ineundi signum datur. (siqidem & τὸ ἀνάκλημα τοῦ ῥυθμοῦ Julianus illud *adscripsit*) qâ etiam statim post superiorem illam usus est imagine, avtor ille *de mundo*. Ὅταν ὖν ὁ πάντων ἡγεμών τε καὶ δημιουργὸς, ἢ ἀόρατος ἂν ἄλλως πάλαι λογισμῷ, σημήνῃ πᾶσι φύσει μέλαξιν ὑρανῷ τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖται πᾶσα εὐθυμαχῶς ἐν κύκλοις καὶ πλανωμένοις ἰδίοις· ἔοικε ἢ κωμῳδῇ τὸ δραμάτιον, τοῖς ἐν πολέμοις χορεῖς μάλιστα γινομένοις, ὑπεισδὺς ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τὸ στρατιωτῶν τάττεσθαι γὰρ τῆς φωνῆς ἔκαστος ἀκούσας, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, ὁ ἢ δόρατα ἐνδύεται, ὁ ἢ κνημῖδας, ἢ κράνος, ἢ ζώνης ἅπτεται· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ ἢ συναείρει ἀναβαίνει· πᾶσα ἢ ὑφ' ἕνα σημάντορα κινεῖται καὶ περίαξιν ἅμα τὸ κέρας ὑρανοῦ ἡλαμόνος. ὅταν χρὴ καὶ αὖ τῷ σύμπαντος φερνεῖν. ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀχεισθέντων ἁπάντων, κίνεται τὰ ἀνάλια. ad qod vocabuli significatum allusit forsitan Lucian. in *Lapithis*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos incessere avebat, ἐνδόσιμον præbuisse Hetæmoclis epistolam, qæ pugnis turbisqe mox consecutis classicum qoddam præcinebat. Potest & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *dissolutionis* signum dicitur) esse τὸ ἐνδόσιμον hoc loco, qod τὸ ἀνακλητικὸν (prout & constanter id usurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobiqe argumentum agitur, atqe ità cùm Xyl. tum & Casavbonus acceperunt. Marci avtem mentem eximiè illustrant, qæ ex avtore illo *de mundo* adduximus: ex qo & ista, cùm eódem faciant cumprimis, subjunxisse non pigebit; Καθάπερ ἢ, ὅταν ἐν νηὶ κυβερνήτης, ἐν ἁρματι ἢ ἡνίοχος, ἐν χορῷ ἢ κορυφαῖος, ἐν πόλει ἢ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ἢ ἡγεμών· τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ. πάλαι καθεύδοντα, τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν, πολυπήμαντόν τε καὶ πολυμέριμνον· τοῖς ἢ ἄλυπον, ἄπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωματικῆς ἀδικίας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένῳ, πάντα κινεῖ, καὶ ἀεικίνητα ὅσα βλέπεται καὶ ὅπως —ἡγεμὼν ἢ ἀκίνητος αὐτὸς, καὶ ἐμμελῶς ὁ σύμπας διοικονομεῖται πάντα θεσμῷ καὶ ῥυθμῷ καὶ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ νοερὸν ἀπειθεῖς ἢ] de qerimonia ista, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδὲν γε βίαιον τούτῳ ἐπιτάσσεται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur; nihil qod naturæ ipsius adversum, nihil qod non eidem consentaneum planè sit. annon hoc est qod dominus Christus, Matth. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι;

Ἀλλὰ μόνα, καθ' φύσιν ἐστὶν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. φ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ. κ. φ. vide Fabium ex *instit. l.* 12. *c.* 11 *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τοι ἀνέχεται, ἀλλὰ τῶν ἐναντίων φέρεται] *tamen ea non sustinet, sed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc est, qod Apost. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀντιδιατίθεται, sive ἐναντιοῦται. qem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam qòd interpres Angl. τὸ ἀνέχεσθαι hîc *sursum ferri* reddidit, cùm ab usu vocabuli, tum & ab avtoris mente aberravit, & difficultatibus se supervacaneis implicuit.

Ἀφειμένῃ τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoqe humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ λείπει καὶ τότε τῷ ἑαυτῆ χάρεν] itaqe ἀποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis desertoribus, Judæ, *v.* 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10. § 25.

Πρὸς ἰσότητα γὰρ καὶ δικαιοσύνην κατεσκεύασται] non ad *justitiam* magis, inqit, qàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Paulum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐυκοινωνησίας] ἐυκοινωνησία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινονομοσυνη) vocabulum, qod haud temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐυκοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐυμετάδοτος καὶ κοινωνικὸς, ut Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istîc passivitatis significatum magis obtinet, affectúmqe eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaqe omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα γὰρ δικαιοπραγημάτων] *antiqior*, inqit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *l.* 6. § 30. qomodo ergò antiqissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuiqe, sive Deo, sive homini, tribuitur; istîc strictiore, qâ homini qod est suum elargiuur, & pietati, qæ erga Deum est, ἀνθρωπαρέσκειαν. utriusqe vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ μὴ εἰς, καὶ ὁ αὐτὸς ἔστιν ἀεὶ τῆς βίου σκοπὸς] Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis?
Habes quò dirigas sagittas? finis ille ultimus est scopus ad qem totâ vitâ collineandum: singulæ verò actiones instar sagittarum sunt, qas eódem jacimus. Philo de sacrific. Cain & Abel. Σκοπῷ μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν ἢ ἔοικεν ἡ κατασκευή. *ità intellige sequentia Persii verba;*

--& in qod dirigis arcum.

Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris qàm arcui. Virgil. *in culice*

- huc mittit, & omnes
Dirigit huc sensus,--.

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóqe concurrere, qemadmodum lineæ undiqaqe à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremita, non Imperator, ἐν τῇ συμβολίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὀφείλωμεν ἔχειν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι. Mirum interim qòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* qanqam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur. locum, qò restituam, altiùs repetam. sic itaqe legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ γὰρ ἄλλων ἕνεκα τῶν ἐπὶ τῷ ἀνδρὸς εὑρεσιολογίαν ἄξιον ἰσορῶσι, πάντων ἁπλῶς πραγμάτων καὶ δογμάτων οἰκείων ὁμοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀπιδοῦσα παρὰ τὸν ἔννοιαν. ἔστι δὲ τέλη καὶ σκοποὶ πρακείδες τὸν βίον, καὶ μὴ πάντων ὅσα πρόσεστιν ἐφ' ἕκαστα γίνεσθαι τῶν ἀναγκαίων· ubi pro ἀπιδοῦσα legendum, vel ἀφειδοῦσα, *nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem*; vel cum Turnebo ἀπιδοῦσαν, *à rebus omnibus dogmatibúsqe, cùm suis, tum alienis, dissonantem, sive diffidentem.* tum periodi consummatæ notula ibidem figenda, ut illa παρὰ τὴν ἔννοιάν ἐστι, novam periochen ordiantur. alioqi qod tanqam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὗτος ἕως καὶ ὁ αὐτὸς δ' ὅλου τοῦ βίου τί ἔ δύναται] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliorúmqe. nemo proponit sibi qid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κοινωνικὸν] vide *lib.* 7 § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elizabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæqe æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μῦν, τὸν ὀρεινὸν καὶ τὸν κατοικίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissim in urbem diverrente, habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τὴν πλοίαν] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυϊδίων ἐγκομβώσων διαδρομαί.

§ 23. Τὰ δὲ πολλῶν δόγματα λαμίας, παιδίων δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς δὲ πολλῶν δόξας, esse nihilii faciendas. Idémqe in *Phædone*, plerósqe τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ὥσπερ οἱ παῖδες τὸ μορμολύκεια. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θανάτου, ἢ πόνου φοβεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. --ἐδεῖ μὲν ἓν [ὑ] πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγὴν· πρὸς δὲ τὸ περὶ αὐτοῦ δόγμα, τὴν ἀνεπιστροφίαν, καὶ τὸ ἀφειδές, καὶ ἀδιαφόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης κα-

λῶς

λῶς πρὸς μορμολύκεια ἐπάγει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ φοβερὰ φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὸν δ' ἀπαιδευσία, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ὄζει παιδίον; ἄγνοια, ἀμαθία. δύνατος τί ὄζει; μορμολύκειον, Socrates itaqe non *plebis dogmata lamiis larvisqe* conferebat, sed *idiotas* eorúmqe *dogmata pueruliis, externa* ista, qæ illos terrerè solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν ἴν τις διὰ τύτων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ φοβοῦπεῖα φοβερά ὄζιν· ἐγὼ δ' οὐδὲν, ὅτι ὀρφανικά ὄζιν, ὥσθ' ὅν δ' οὐδὲν ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς Διονείαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenísqe indulgebant ea Spartani, qæ concessa nolebant suis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebriati, in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus deposuissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius avtores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοῖς Χίοις ἐφιᾶσιν ἀσελγαίνειν. *Chiis sese, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmqe ab Ephoris in hæc verba; ἐξίεσι Κλαζομενίοις ἀσελγαίνειν. *Clazomeniis licitum esto indecorè se gerere.* Advenis itidem, qi ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; qod suis qos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, nevtiqam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut. in *instit. Lacon.* Ξενηλασίας δ' εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρισοῦντες μη διδάσκαλοι κακῶν γένωνται τῆς πολίτας ὑπάρχωσι. de Lacedæmoniis interim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel hyeme voluptas impudica* (qæ in theatris scil. exercetur) *frigeret.* qod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τὸ Περδίκκα ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Τεθεφρύνται δ' καὶ Ἀρχελάῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ Σκώπᾳ τῷ Κραννωνίῳ, καὶ Εὐρυλόχῳ τῷ Λαρισσαίῳ, μήτε χρήματα προσιεμένῳ αὐτὸν, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαύων. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à qo acciperet beneficiia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjcit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat qod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς τῶν Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam ista *Ephesia scripta?* aut *literæ* etiam *Ephesiæ?* nam Magicos nescio qos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Svidâ; Evstath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *strom. l.* 6. recenset & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactylos Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, qæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς περὶ Ἐπικτήτου, sive τῶν Ἐπικτήτου γραμμάτων. Indè enim istiusmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adducit. Et *Epicurum* suprà lavdaverat Marcus ipse *l.* 9. § 41.

Σωκρατικῶς ὑπομιμνήσκειν περὶ παλαιῶν τινος περὶ ἀρετῆς γενομένων] Senec. *epist.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanqam illo spectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus. Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam secretum sutum sanctius faciat. O felicem illum, qi non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qi sic aliqem vereri potest, ut ad memoriam qoqe ejus se componat atqe ordinet! qi sic aliqem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum, Lælium. elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio; & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. opus est, inqam, aliqo ad qem mores nostri se ipsi exigant. nisi ad regulam, prava non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere qem respicias, qem interesse cogitationibus tuis judices. hoc qidem longè magnificentius est, sic vivere, tanqam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias qæcunqe facis tanqam spectet aliqis. omnia nobis mala solitudo persvadet. cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate custodi. aut Cato ille sit aut Lælius, aut cujus interventu perditi qoqe homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram qo peccare non avdeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cœperit apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à S. Victore

Victore in epist. quæ Bernardi nomen præfert, *ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Elige tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vitæ exemplar sic cordi tuo inhæserit, reverentia insederis, ut quoties recordatus fueris, ad reverentiam cogitati assurgas, vitam ordines, moves componas. hic præsens tibi sit quandocunque volueris: occurras sæpe & cùm nolueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogêris.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 18.* Θέλουσιν ἀφῆσαι αὐτὸς ποτε σεαυτὸν; θέλουσιν κἀγὼ φανῶμαι τῷ Θεῷ ἐπιδυμῶν κεκαθαρῶ μᾶλλον σαυτῷ γλυκύς, καὶ μᾶλλον τῷ Θεῷ. διὸ ὅταν περιπίπτῃ σοι τις φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μὲν, ὅτι * ἐπὶ τοῖς ἀναδεκαμηνιαίοις, ἴδι ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τοσούτων ἱερεῖ ἐκάτη· ἀρκεῖ γὰρ καὶ τοῖς ἀπὸ τοσούτων ἀνδρῶν συνουσίας ἀπογωρίσας σεαυτὸν μίαν ἀντιξετάζειν, ἂν τε ἧττον τινὰ ἔχῃς ἂν τε μᾶλλον ἀναβαίνοντα. Vide & Isidor. Pelus. *l. 3. ep. 91.* Cæterùm, quod Clemens præclarissimè *strom. l. 7.* εἰ ἡ παρουσία τινὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τὴν αἰδῶ, σεμνὸς τὸ κρεῖττον ἀεὶ ἐμπαίζει τὴν ἐπιτυχόντα, πῶς ἂ μᾶλλον ὁ συμπαρὼν ἀεὶ ἀδιαλείπτως τῷ Θεῷ, οὐκ εὐλόγως ἂν ἑαυτὸν παρ' ἕκαστα χρείττω ἐπ εἰς πύλα, καὶ τὰ ἔργα καὶ τοὺ λόγους, καὶ πολὺ διάφορον; τοιοῦτος ἦ ὁ πάνυ πεφειδὼς τὸν Θεὸν πεπεισμένος πάντα τοίνυν σφείδειν τὸν Θεὸν πεπεισμένοι, πάντα τὸν βίον ἑορτὴν ἄγοντες, γεωργοῦμεν αὐλῆς, πλέομεν ὑμεναίους, καὶ τὴν ἄλλην πολιτείαν ἐυτέχνως ἀναφερόμεθα. vide *ad l. 6. § 28.*

§ 27. Ἐωθεν εἰς τὸν ὑρανὸν ἀφορᾶν] Monitum istud Pythagoricum cœlum singulis matutinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo forsan, *l. 7. § 47.*

Ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide *sup. § 21. & l. 6. § 30.* τὸ ὁμαλὸς πανταχοῦ. Plinius minor. *l. 3. epist. 1. Me ut certus siderum cursus; ità vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. *de mundo c. 6.* Τῶν ἀϊδίων τὰ τιμιώτατα, τὸν αὐτὸν ἔπέχει τόπον, ἄρα τε, καὶ ἡλίου καὶ σελήνη, πάντα τε ὑράνια. διὰ τοῦτο ἀεὶ πρὸς αὐτὰ σύζυγα τάξιν διακοσμοῦντα, καὶ ὕστατα ἀλλοιωτὰ μετακινήθη. De motûs autem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem *c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23.* cui constantiam in recto justóque haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Svidam autor innominatus; ὃν δυσμεράνας ἂν τις ἀποτρέψαι, τῆς δικαίας ὁρμῆς; ἢ τὰς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; neque ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δὲ τοι ὁ ταχυπλόος. Talem certè sapientem suum Stoici prædicabant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. *ep. 77. virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur educere.* Optimè Clem. *strom. lib. 4.* Αὐτη γὰρ ἡ χρῆσις ἐξομοίωσις πρὸς Θεὸν, τὸ φυλάξαι τὸν τῶν ἐν τῇ χρῆσει τὸ αὐτὸ χάρισ. αὐτὴ ἡ τοῦ χάρις, ὡς νῦ ἡ ἡ πρώτη διάθεσις, γένεται τῇ πρὸς τὸ ὑλικὸ προκοπῇ. Idémque *l. 2.* Ἡ χρῆσις ἐν καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχειν καθεσπιάζουσι τῶν ἁγιοφίλων αὐτὰς ψυχῶν.

Καὶ τῆς γυμνότητος] vide *l. 10. § 1.* Aliâ ratione, de Deo, Senec. *epist. 31. Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ περιάλυμμα ἄστρῳ] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cas. haud incommodè uterque. ἄστρον tamen ille legisse videtur.

§ 28. Ὁ Σωκράτης τὸ κάλλιον ἐπεζωσμένος] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Atheniensibus factum fingit Aristophanes in Ἑλληνοπαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis*. Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ induram, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφροσύνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmq; dixisse, Ὄρᾳς, ὡς ἡ θεωρήσουσα, θεάσασθαι ἧ μᾶλλον βαδίζεις. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sors fuisse Socratis, quæ & Epaminondæ fuerat; quem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἔνα τρίζωνα, unum tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coactum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, quæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἡ πολλαὶ χλαῖναι, ἑπτμοιδοίαι χιτῶνες
—μία δ' οὐκ ἦεν ἐπὶ φωτὶ ἑκάστῳ.

quanam instructior pavlò Epaminondæ pavpertas, quàm sophistarum paris illius, Procæresii & Hephæstionis, de quibus Evnapius, ἓν γὰρ αὐτοῖς ὑπῆν ἱμάτιον καὶ τριβώνιον, καὶ πλέον οὐδέν. *unicam tantùm utrique penulam communem fuisse:* itaque alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. quod autem in Epaminonda pavpertatis fuit, id parcitati sordidæ in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τὸν ἀνελεύθερον characteras hunc ponat, ἐνδὸν μένειν, ὅταν ἐκδῶ τοιμάτιον ἐκπλύναι. Penuriæ extremæ,

extremæ, inscitum, an parcitati, tribuendum, de Telavge nescio qo retulisse Æschinem, auctor est apud Athen. *l.* 5. Masurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, *ἰμειρίᾳ φορήσας κρὸ ἡμέρας ἡμισβόλιον κρόφες τελέσαι μισθὸν, καὶ ἡμᾶς ἐξαμβίσον.* quomodo de Socrate Marcus istic.

Καὶ ἃ ἔσπευ ὁ Σωκράτης περὶ ἑαυτῶν αἰνίττεται] Socrati nimirum solenne fuit, festivo aliqo commento eludere, qas alii ægrè ferebant, uxoris suæ in se admissas procacitates & protervias. Ejusmodi enim fuerat, qod quærenti quomodo Xanthippæ rixas & convicia sustinere posset, *Καὶ γὰρ ἀφ' ἵππων βαίνοντες ἀσφαλῶς διάγομεν, quomodo ita, inqit, miseram tuorum stupra: illoque subjicientes, ut illi mihi ova gallinæ pariunt, regessit Socrates, & illa mihi liberos.* Laert. *l.* 2. ubi eur *gallinæ* Erasmus pro *anseribus* substituerit, nescio. Nec absimile, qod Euthydemo, quem ad cænam domum secum duxerat, indigenti, qòd illa per bilis vitium, post contumeliosè dicta nonpaucis, mensam eandem everrisset, Πάρεσι σοὶ ἡ περιλὼ ὄρνις τε εἰσπέτεται τοιοῦτο ὑπὸ ἑπείνου; *ἡμῖν γ' ὦν ἡγεμονικῶμεν. etenim, inqit, nuper, cùm apud te essemus, gallina quidam insolens idem ipsum fecerat nec nos id molestè ferebamus.* Habet Plut. *de irac. cohib.* qi & geminum fere quiddam de Pitaco refert, *lib. de tranquill.* ejusdem avem *κόμματος* nippiam videtur fuisse, & qod illâ occasione protulerat. Socratem verò à Xanthippe petitum ac procacissimè habitum, moderatè ac æquanimiter omnia tulisse, docent nos avsores haud pauci. Synes. in *Dione*, ut cæteros taceam, Αὐτὰ μὲν γὰρ ἡ Ξανθίππη, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐφάσκετο Σωκράτει ἀλλ' οὐδὲν ἀνάπαυσιν Σωκράτους εὐθυμοῦντος καὶ προσαγομένου.

§ 29. Ἐν τῷ χαίρειν καὶ ἀναγινώσκειν] Hieron. *ad Paulin. de stud. sacr. litter.* Tueo de *grammaticis, rhetoricis, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis; ad minores artes veniam, & qæ non tam linguâ, quàm manu administrantur: agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum lignorúmve cæsores, lanarii qoque & fullones, & cæteri qi uariam supellectilem & vilia opera fabricantur, absqe doctore non possunt esse qod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Eplscop.* 150. Τάξεις γὰρ ἐν μείζοσι, διδάσκειν φάσκουσιν ὄντα μανθάνειν, καὶ ὅτι τὰ θεῖα καὶ πλείστου τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο τι ἢ μικρῶν καὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων. Idem *in Apologet.* 1. ἀλλ' οὐδὲ ξένον τι καὶ ἀπὸ τρόπου τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφεῖν, ὅτι τὸ ἄρχειν ἀναβαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων, οὐδὲ ἔξω τῆς νενομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὁρῶν, καὶ φεύγων εἰς ὀνείδους, ὥσπερ οὐδὲ ταύτῃ τῆς εὐδοκίμου τὸ περιττεύσαι, καὶ περιῆν καλῶς τοῦ ἀρέμα τηρῆσαι τὸ πεδᾶσθαι τοῦ διακρῖναι· εἰ δὲ βούλει, σφαιρίσῃ μᾶλλον τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξιάρχῃ καλῷ, τὸ σφαιρῆσαί τε καὶ πολλῷ πάντως ἡδίονα ἐγχειρεῖσθαι. Qod avtem de navis hâc dixit plenius exposuit *orat. in Basil.* ἐπειρᾶτο τὸν πρῶτον χρόνον ὁ πλοῦς πάσῃ τέχνῃ προσφέρειν ἐγχειρήσας τὸ νεῶ κυβερνήτῃ, καὶ δεῖσαι ὑπὲρ τοῦ πλοίου ἀγαγεῖν, καὶ πεδῆσαι τὰ ἄνεμοδρα, ὅπως ὑπὸ τῆς ἀσκίου καθίζει, μὴ πλοῦ πολλοῦ τυφθέντος διάσωσιν, καὶ πλοῦ ἡδὺ ἀνέμων διάσωσιν. quam imaginem ab Aristophaneis in *Equitib.* illis mutuatam censet Muret, *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tamqam Comici incerti in *excerptis* suis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτου χεῖρας πρῶτα γυμάζῃς, πρὶν πολλοῖσι
ὑπηρετεῖν·
Κἄπ' ὀπτίδου προσρητεῦσαι, καὶ τοῦ ἀνέμου
διαβῆσαι·
Κἄπα κυβερνᾶν αὐτὴν αὐτός.

qod de militibus, haud multùm abludit ab eo qod Eupolis in *Demis*;

Οὐκ ἐσωφρόνησας, ὦ πρόσθυτα, πλοῦ κατίσχειν
Τύρδι λαμβάνων ἄρνα, πρὶν καὶ μαθεῖν πλεῦν πλοῦν.

Huc pertinet & Antisthenis illud, qi Athenienfibus consuluit, πρῶτον ὄνοις ἐπιτρέπειν ἡνιόχους. qod nec Ambrosius Lærtii interpres, nec Erasmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *asinos ut equos deligerent*; iste reddidit, *asinos æqè ac equos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum esse, *ut asinos equos fieri decernerent*, i. e. plebiscitate, sive decreto sancirent, ut asini fient equi. qod cùm illi ἄλογον, absurdum, & rationi contrarium esse dicerent; regessit, Ἀλλὰ μὲν καὶ στρατηγοὶ γίνονται παρ' ἡμῖν, μηδὲν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονηθέντες. *Atqui imperatores vestro solo suffragio fiunt qi artis imperatoriæ nihil qicqam didicerunt.* q. d. tam decreto vestro possunt ex asinis equi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magis illi suffragiis suis id facerent, efficere qibus ut imperatores homines istiusmodi existerent, etiamsi imperatoris nomen eis decernerent, qàm perficere poterent, ovum asinus equi, aut ut simia leo fieret. qod Gregor. Rom. *l.* 1. *in regest. l.* 1. *ep.* 51 *ecce serenissimus Dominus imperator fieri similiam leonem jussit, & qidem processione illius vocari paveit, fieri autem leo non potest.* Inqe Icisc Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille aleer forsan loqerat, τὸ γὰρ τέταρτον τῆς εὐψυχίας γίνεται ἀξιόπιστον λόγου τὸ ἐν χρώμασι καὶ σχήμασι, ὅταν καὶ καλῶ ὑποδέξωμαι τὸ ἐν χρώμασι, καὶ πίθηκον οὐδεὶς λέοντα φῇ) καλὰ δυσμένων. Poterat & pro simia canem dixisse; cùm, ut Epiphan. etiam *heri.* 77. §. 6. κακῶ κακὶ ὄνομα λέων haud infrequenter inditur.

Οὐ πρότερον ἄρξεις πρὶν ἀρχθῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus avtores tritius. Solon apud Laert. *l.* 1. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε, πρῶτον μαθὼν ἀρχεσθαι· ἄρχεσθαι γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ἔσεσθαι. Et Clitarchus apud Anton. *melis.*

melitſſ. l. 2. c. 1. Ἀρχεδζ μὴ μαθὼν, ἄρχειν μὴ ἐπιχείρει. Iſocrat. in Nicod. Ἐὰν ἀρχεδζ μαθῶσι πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe. Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. l. 4. Πειρᾶσθαι ποιῆσαι φανερὸν ὅτι κ) ἄρχειν ἐπίσταμαι καλῶς, κ) ἀρχεδζ σωφρόνως δυνάμαι. Plato de legib. l. 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα δουλοπρεπῆ μὲν ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δυνάμενος, ἀλλ' ἐν ψυχῇ γέγονε ἄξιος ἐπαίνου κ) καλλονῆς τῆς χρὴ τὸν καλῶς δουλεύσαι μᾶλλον ἢ τὸν καλῶς ἄρξαι. Ariſtot. polit. l. 3. c. 4. Διὸ κ) λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξαι μὴ ἀρχθέντα. & ex eodem Joan. Climach. ad Paſtor. Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθέντα. Idem ibid. l. 7. c. 14. Τόν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον. Senec. de ira l. 2. c. 15. Nemo regere poteſt, qi non & regi. Itaqe de Ageſilao Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ ἄρχειν, μὴ ἀπαίδευτον τὸ ἀρχεδζ. Joſeph. antiq. Πάντες οἱ ἀρχεδζ καλῶς μεμαθηκότες, κ) ἄρχειν ἔσονται, παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν. Philo Jud. Ὁ μαθὼν ἀρχεδζ, κ) ἀρχὴν εὐδὺς μανθάνει· ἡδὺ γὰρ εἰ πάσης γῆς κ) θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάψαιτό τις, ἄρχων ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ μάθῃ κ) προπαιδευθείη τὸ ἄρχεδζ. Utrumqe exhibet Maxim. collect. c. 46. Cicer. de legib. l. 3. *Qi bene imperat, paruerit aliqando neceſſe eſt: & qi modeſtè paret, videtur, qi aliqando imperet, dignus eſſe.* Iſidor. Peluſ. l. 5. ep. 455. Οὐδὲν οὕτω ποιεῖ νομίσθαι ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἦρχθαι· Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, θαλὸς ὢν κ) ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, κ) πρωτοστατεῖν θέλουσι, κ) θεὸς τὸ ἀρχεδζ ἀνεπιτήδειοι, ὅτοι κ) εἰς ἀρχὰς ἀνεπιτηδειότατοι. quæ ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè conceptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit. Vide eundem & epiſt. 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen certâve minùs, Plut. ad princip. inerud. Δεῖ γὰρ, ὥσπερ ὁ χαλκὸς, αὐτὸς ἀσπασθῆς γιγνόμενος κ) ἀδιάστροφος, ὕπως ἀποδυθεὶς τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ κ) παραθέσει σωφρονιῶν, παραπλησίως τὸν ἄρχοντα πρῶτον αὐτὸν ἀρχὰς κλησάμενον ἐν ἑαυτῷ, κ) καταδυόμενα τὴν ψυχὴν, κ) καλασκεάζοντα τὸ ἦθος, ὕπως σωφρόνως τὸ ἡμέτερον· ἔστι γὰρ πάντων δεινὸν ὁρᾶν, ἔστι διδάσκειν ἀγνοοῦντος, ἔστι κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ πάθεσιν ἀτακτοῦντες, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένων. ubi non poſſum probare qod Hen. Stephan. pro ὀρᾶν vult πρέχειν ſubſtitui: qem tamen M. Bernard. ſeqitur var. lect. l. 3. c. 17. hoc avtem fit, ut Plato polit. l. 9. Ὅταν ἑαυτῆ τις ὢν ἀκράτωρ, ἄλλον ἐπιχειρήσῃ ἄρχειν. *Neqe enim exercitum continere poteſt imperator, (avt populum princeps) qi ſe ipſe non continet.* Cicer. ad Quint. frat. *Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit.* Idem parad. 5. vide l. 1. § 15, 16. & l. 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ] ſiqidem, *Ars eſt artium regimen vitæ.* Joan Gerſon de recidiv. vide ſuprà ad § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus eſt τρίμετρος, à Philone adductus in lib. de libert. viri boni: Ὅτιν, inqit, κ) τὰ τρία μέτρα φιλοσόφων ἐκεῖνά φασιν εἰρῆσθαι.

Οὐ γὰρ μεῖόν σοι νόμων δοῦλος ἔφυ· κ) πολὺ Δοῦλος πέφυκας, ἢ μέτρῳ σοι λόγος.

tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſquam comparet. legas, me avtore, τὰ τελευτῆς, non τρία μέτρα. Qòd avtem præfixâ cavſsali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuiqe ad virtutem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hòc eſt, ſenſibus brutísqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magìs qàm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hìc dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀγυρωνήτους τε κ) αἰχμαλώτους, æqè ac vernas οἰκογενεῖς. Itaqe τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum eſſe* ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem ferè argumento, ab Evripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Ἆρ' ἆρ', τὸ δοῦλον οὐ κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλεύῃ κεφαλὴ εὐδεῖα πέφυκεν,
Ἀλλ' αἰεὶ φολιῇ, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

Δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, *ſervus es.* Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli *filii* conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετεῖναι σοὶ νόμων δούλοις ἔφυ.

Οὐκ ἔφυ μετεῖναι, ἀντὶ τοῦ, ἢ μέτεστιν, ἢ μεῖόν ἐστιν.

qomodo Evenus apud Ariſtot. ethic. Eudem. l. 2. c. 7.

Πᾶν γὰρ ἀναίσκαλον πρᾶγμ' ἀνηνὺν ἔφυ.

Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.

Et apud Herodotum l. 7. Theſſali; δεδμῆ γὰρ ἀσωσίης ἀνάλκη χρέωσαν ἔφυ. *Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas.* Evripid. Oreſt.

M. Ἄπαυρε δυσμενὴς φάσγανον. O. Ψυχὴν ἔφυς.

M. Ἀλλὰ κλαυσῇ μοῦ θάνατον; O. Οὐ δῆτ' ἔτι.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Deniqe λόγος iſtìc *rationem* non ſignificat, qaſi de *ſervis* dicatur, qod Hom. Odyſſ. ρ. v. 322. & ex Homerò Plato de leg. l. 6. & Athen. dipnoſ. l. 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
Ἀνέρος, ἢν τ' ἂρ μιν χρεὼ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσιν.

ſed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, utì & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibúsque illis ait τὸν μὲν μετουσίαν, qod priora ſpectant, τὴν δὲ ἰσηγορίαν, qod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem*, & *liberam ſuffragii cum reliqûs ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonîs libertatem*, eſſe ſervis denegatam. qomodo παῤῥησίαν eiſdem interdictam, Julianus *de cyniſm. orat.* 2. Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος οὐ μεταδίδωσι παῤῥησίας. qanqam ἰσονομίαν qam cum ἰσηγορίᾳ is confundere videtur, à παῤῥησίᾳ, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὧν ἡγοῦνται τὴν μὲν ἀκολασίαν, δημοκρατίαν· τὴν δὲ παρανομίαν, ἐλευθερίαν· τὴν δὲ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſenarius ille, verum eſſe de *ſervis*, qod de *egenis* Theognis,

Πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος, οὐδὲν ἐοικὼς
Οὐδ' ἔρδειν δύναται· γλῶσσα δέ οἱ δέδεται.
Nam cui pauperties eſt addita, nil facere audet,
Nil fari. linguam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum περὶ ὕψους neſcio qis, δουλείαν ἅπασαν, ψυχῆς γλαφυρόν τι καὶ ἀνελεύθερον, διὰ τὸν παντοῖον τοῖς σώμασι δεσμόν, ſervitutem omnem, cùm ori fiſcellam obducat, eſſe animæ capſulam ac carcerem qendam. itaque δοῦλον μηδένα γενέσθαι ῥήτορα, *ſervum neminem unqam rhetorem extitiſſe*; cùm aliæ tamen artes atqe inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibynnium qendam Theodectæ ſervum, οἰκετικὸν πρῶτον ῥητορεῦσαι, *è ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſerviiſſet, etiam oſtiarium in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn. Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ ἐν δεσμοῖσι δραπέτης ἀνὴρ
Κοῦλον πεδηθεὶς, πᾶν μᾶλλον ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur qæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δούλῳ γὰρ οὐκ ἔστιν τἀληθῆ λέγειν
Εἰ δεσπόταισι μὴ φρονεῖν τυγχάνοι.
Servo profari qámlibet verum nefas,
Vſu beriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malîs à matre reqiſitus, ait;

Ἐν ᾧπερ μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δούλε τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ.
Servile certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe Ione;

Καθαρὸν γὰρ ἄν τις εἰς πόλιν πόσιν ξένον,
Κἂν τοῖς λόγοισιν αὐτὸς ᾖ, τύχῃ τέμα·
Δοῦλον πέπαυται, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externus venit
Qamvis vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐπιτέτραφα, καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς αὐτούς. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plavtina illa; *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatius eſt qàm loqi*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.*

& *ibid. ſc.* 6.

——*namqe hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manus
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ὅ δίκαιον πρὸς δεσπότην ἢ πατέρα κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν. negat *juſtum eſſe adverſus herum patrémve, eum qi ab utrovis malè audierit, obloqi.* At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi ſive rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citrà diſceptationem ullam omnino volunt. Λέγουσιν, inqit, ὡς καλῶς οἱ λόγοι τοῦ δούλους ἀποστεροῦντες, καὶ φάσκοντες ἐπιτάξει χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, qod hîc Mareus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus, cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatis comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. ——ἐμὸν δ' ἐγλασσε φίλον κῆρ] Ex *Odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut corditùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων
qam felici aſtu, nomine conficto, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Iſta autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utiliùs, ac ſublimius aliqid meditandi avt commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετὴν] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ ——πικὴν; ſcil. de qibus & verſu præcedente,

Αἰψα δ' ὑπερφιάλους ἀπαμείψουσι πικὴν.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Avt exſcriptor itaqe Marci ſcripturam depravavit, cùm

cùm ſenſum idoneum è verbis elicere neqiret, avt Marcus ipſe παρῳδήσας, cum inflexione aliqa extulit; qod non exiſtimo. Interim ex Marco Heſiodi noviſſima illa emaculari poſſe avtumo, qæ in codicibus vulgatis ſic leguntur, —χαλεπὸς βάζοντ' ἐπίσσειν· cùm emendatius meliúsqe videatur, qod Marcus hîc exhibet, —βάζοντες ἔπισσιν· iſtius enim formæ & qæ antecefferunt, & qæ ſequntur, ſunt omnia.

§ 33. Σῦκον χαμοῦ ζητεῖν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc ſunt *diſſert. lib.* 3. *c.* 24. Ὅταν τινὶ συμπάσχῃς, ὡς ὑδρὶ σῦ ἀναφαρόντων, ἀλλὰ πίστῳ γίνει, ὅτου δεῖ χόρτου, σῦ ὕδατος ποτίσεως· ἵν' ὅταν καταγῇς, μεμνημένος μιλῳ, μὴ ταραχθῇς· ἅπαξ γὰρ εἰσῆλθε, ἐὰν παιδίον σαυτὸ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ὀπτάσῃς τὸ φαντασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὸν διάκονον ἔσωθεν παρελθεῖν ἐφόσον αὐτὸ δόκει, ἀλλ' ἀντίπασον, κώλυσον, σῦ τοῖς δειλαμβάνουσιν ἐφεστῶτες ὀπάδιν χὴ σὺ μεμνήσεσθαι, ὅτι ἀνθρωπάριόν τοιοῦτόν τι χὴ σὺ ἠγάπησε σαυτὸν, ὅτι θνητὸν φιλεῖς, ὑδρὶ σῦ σαυτῷ φιλεῖς· ἐπὶ τῷ παρόντι σοι δίδοται, ὡς ἀναφαίρετον, ὑδ' οἰκεῖον, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς ῥοδάριον, τὰ τοιαῦτα ἄρα τῷ ὅτου· ἂν δὲ χαμοῦ ὑπιδῇς, μωρὸς εἶ. ὅταν καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον τότε ποθῇς, ὅτι ὁ δίδοταί σοι, ἴσθι ὅτι σῦκον ὑπιδοῦς. σῦ γὰρ ὅτι χειμὼν ἦκεν σῦκον, τοῦτόν ὅτι ὁ ἀεὶ σῦ ὅλων ἀφίεσαι ἦκες τὰ κατ' αὐτὸν ἀναῤῥίμματα. qibus gemina monet & *enchirid. c.* 3. Qod avtem de *ficu* Epictetus, idem de *roſa* ferè Seneca *epiſt.* 122. *Non vivunt contra naturam, qi expectant ut pueritia ſplendeat tempore alieno? non vivunt contra naturam, qi hyeme concupiſcunt roſam? fomentóqe egarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat.* 1. *bonum intempeſtivum* eſſe ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, παντελῶς ἄωρον. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib.* 1. *c.* 8. qi miſerrimis tempeſtatibus ſplendidiſſimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνος μέσου χάλαζαν ἐαρινὰς δρέπειν. Boethius *conſolat. l.* 1. *c.* 6.

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm ſævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτι ἠκέπ δίδοται] *pueritiam qærere præteritam.* Xyl. minùs ſanè. παιδίον *puerulus*, non *puerilia*. Sed nec minùs lapſus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros deſiderare, priusqam dentur.* imò, *poſtqam ſublati: amplius jam non exiſtunt.* Hoc eſt avtem qod proverbialiter dici ſolitum obſervat Schol. *ad Ariſtophan. Plut.* ab Hercule amiſſum Hylam deſiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ὑ παρόντα, χ μάταιον κλαεῖν.

Deſideras abſentem & hunc fruſtrà invocas.
Plautus *Perſ. act.* 4. *ſc.* 4.

——*qid illum qæras, qi fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζήτει πάλιν.

Nè qæras iterum præteritam ſemel roſam.

Meminere Zenobius in *collect. adag.* 702. Svidas *adag.* 58. Apoſtolius *adag.* 1621. Scaliger *ſtromat. adag.* 817. Verùm apud Svidam & Apoſtolium vitiosè legitur, Ῥόδον παρελθών· qod ſecuti Schottus in verſione *ſtromatei* Scaligeriani,

Nè qære, qando præteriſti, iterum roſam.

Pantinus apud Apoſtolium,

Qam præteriſti, nè ampliùs qæras roſam.

Et Portas apud Svidam,

Roſam, qam præteriit, nè ampliùs qære denuo.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejuſdem expoſitione Svidæ codices mutilati videntur. ἐπὶ τῶν κακοδαιμόνων τινὰ, ingit. deeſt, ἴσῃ ἀπελθόντα, ἢ ἀπολωλότα, ἢ ἀποθανόντα. de eis qi celebrant aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, avt aliud ejuſmodi. Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων τοῖς τι, χ μὴ δυναμένων τι ἀνύσαι. qod Pantinus, apud Apoſtolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium tranſcripſit, ſic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere poſſunt.* ἀμελημένων legiſſe exiſtimarem, niſi τὸ μεταμέλεσθαι alibi pariter vertiſſe deprehendiſſem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ fruſtrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *roſa* diſtichon apud eundem in notis.

Τὸ ῥόδον ἀμαλῶι βραχὺ χρόνον· ἦν γὰρ παρέλθῃ,
Ζητεῖ εὐρήσεις, ἀ ῥόδον, ἀλλὰ βάτον.

Verna brevi roſa flore nitet: ſimul ille receſſit,
Non roſa qærenti, ſed rubus aſpex erit.

Proinde, qi rerum iſtiuſmodi deſiderio intempeſtivo ſe torqet, miſeriam ſibi meram creat.

Ὃς γὰρ ἀπολαύειν βούλεται, ὧν ἀπόλεσέ ποτε
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ὅτις οὐκ ἂν εἰς ἄθλιος;
Nam qi ea potiri concupiſcit, à qibus
Arcetur horis, qomodo non ſit miſer?

Menander ἐκ ταριᾶ, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 117.

§ 34. Καταφιλῆσαι τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & iſta deſumpta ſunt. Τί χαμόν δεῖ μεταξὺ, καταφιλῆσαι τὸ παιδίον, ἐπιφωνίζοντα λέγειν, Ἄνειον ἀπόλωλε; τὸ φίλε ὠάριον, Ἄνειον ἀπόλωλεν; τὸ σὺ, ἢ ἐγὼ, χ ὑκέπ ἐλέγομεν ἀλλήλοις; ἀλλὰ δύσφημά δεῖ ταῦτα. χ γὰρ ἐπ' ἀποιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, ὐκ ὀπισθόφωνα· μόνον ὠφελέτω. σὺ δ' δύσφημα κελεῖς ἄλλα, ἢ τὰ χαῖρε τοῦ σημαντικά; δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικῆς τινος περιγραφῆς σημαντικόν; λέγε δύσφημον εἶ), χ τὸ θνητὸν εἶναι τοῦ σάρκινος ἀπαλεῖσαι γὰρ σημαίνει τῶν σαρκίων, ἀλλ' ἃ τῷ κόσμῳ. Iſta avtem diſſertatio enata eſt forſan ex occaſione illius

illius qod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c* 3. Ἂν παιδίον σωτῆ καταφλῆς ἢ γυναῖκα, μέμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνθρωπον καίφλεξας· ὑποθανόντος γὰρ αὐτῆ ἠ ταραχὴ ἦσεν· qod aſtanti forſan alicui minùs gratum avditu, malique ominis eſſe viſum eſt. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὰς σάρκας διειδῆναι] vide *ad lib.* 7. § 40. ac Angl. interpres, σαφυλὰς legiſſe videtur; (contrà quàm ipſe Epictetus habet) quæ διεζέσθη, i.e. meti vix dixeris. fefellit illum forſan qod de ſuis ſequitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *quæ non tangam dirum omen reſpuit!*

§ 35. Ὁμαξ, σαφυλὴ] Et iſta indidem, ſed magis accìſa. Pergit Epictet. Λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροῶν, καὶ τὸ ἰχθὺδια γίνεσθαι αὐτὴ σύκα; καὶ ἀσαφῶδες ἐν τῆς σαφυλῆς. (qod Theocritus, an quis alius, *Idyl.* 27. Ἁ σαυλὶς σαφὶς ὄδη.) πάντα γὰρ ταῦτα ἦλθ' ἀφ' ἑτέραν οἰκὴν εἰς ἕτερα μεταβολαί, οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ διαλυθέν τι ὁμονοεῖ καὶ διάκοσμος. τετέσθω ἐπιδημία, καὶ μεταξολὴ μικρὰ· ἦτω θανάτου, μεταξολὴ μείζων, οὐκ ὂν τῶ νῶ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῶ μὴ ὄν. Apollon. Tyan. *ep.* 66. Τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἀπόλλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἕξιν διαπαντὸς· ἢ καὶ τὸ μὴ ὂν γίνεται· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄντος; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. Λῃστὴς σεσαρήσεται ὑ γίνεται] Epictet. αὐτολεξεὶ, *l.* 3. *c.* 22. Λῃστὴς π. ὑ. γ. πρᾶγμα ὑ. γ. Idem, *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ πρᾶγμα δίκαιον; τὸ σκόλοψ. ἀλλ' ἀφελεῖ. τί; τὸν τρόχηλον. τί δ', ὑ δίκαιον, ὑδ' ἀφελεῖ; πρὸς σεσαίρειν. vel, τί δ' ὑ; ὑ δίκαιον, ὑδ' ἀφελεῖ πρὸς σεσαίρειν. Et Clemens *ſtrom. l.* 4. πρὸς ἀρετὴν οὐκ ἐπ' ἄλλοις τοῖν εἶναι φαμὲν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εἴργειν δυνατόν τις σεσπουδακὼς· τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ἀδιαμῶς ἀεὶ ἂν μάλιστα εὐτυχῆ· δύσδυτον γὰρ τὸ δῦσον, καὶ οὐχ ὑποκλέπτον ἄλλῳ τινί. vide Apoſtolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipſius qicqam abſtuliſſet, qò reſtitutio poſſet fieri, reſpondiſſe fertur, οὐδείς· οὐδένα γὰρ εἶδον ὁπλίσαντα ἀνοφελῆ. *Nemo qiſqam: neqe enim qenqam vidi, qi ſcientiam apportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. inſtit.* numqid amiſiſſet qærenti, ὑ δῆτα· πόλεμος γὰρ ὑ λαφυραγωγεῖ ἀρετὴν. *Nihil*, inqit, *qicqam: neqe enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait juſſum à rege catalogum ſive indicem eorum qæ amiſerat exhibere, dixiſſe, μηδὲν ἦ οἰκεῖον ἀπολωλέναι παιδείαν γὰρ μηδένα ἐξυνεγκεῖν τόν τε λόγον ἔχειν καὶ τὼ ὁπλίτην. *Nihil rerum ſuarum amiſiſſe ſe: neqe enim eruditionem qendam extuliſſe: rationémqe ac ſcientiam ſupereſſe ſibi.* deniqe ut Plut. *de tranqil.* μηδένα ἰδεῖν τὰκεῖ ὀφόντα. *neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè ſubjungit idem *ibid.* Καὶ τούτων ἦ τύχης πάντα τἄλλα λησταῖσιν καὶ σεσαρημένοις, ἔχωδ' ἢ τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, *Iliad. ε'. v.* 484.

Οἷον κ' ἔτι φῶτον Ἀχαιοὶ, ὅτ' ἂν ἄγρην.

qi & mox, δόξας χρησὰς, καὶ μαθήματα, καὶ λόγους εἰς ἀρετὴν τελευθῶντας, ἀναφαίρετον ὑσίαν καὶ ἀδέσποτον appellat. In caſu conſimili Stilponiani illius, poſt rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad ſuos *epiſt.* 5. Νυῖ βεβαίτερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ σεσαρωῖς ἐδῆτες τοῖς μὴ πολλοῖς ἀσεμάντον, ἀλίβαιον Ν π χρῆμα, καὶ ὐκ ἐγκυὶς, ὑδὲ τὰ ἔχοντος ὡς ἀληθῶς, ὅγε τῶ βελομένῳ διαφυλάξειν ἔξεστι· τὰ δ' μαθήματα, καὶ ἡ σοφία, τοῖς μὴ δεόντως καλαγέλασον, βίβαιον δέ π κῆμα, καὶ πεπηδὲς, καὶ ἀνάλωτον, καὶ τὸ ὅλον κρεῖττον λησείας. qi idcireo optimè ſubinfert; τέτο μᾶλλον ἀντέχετε καὶ ὑκέτι ἀφῆς φυλακὴ δήσεσθε, ἢ τοίχε, ὐχ ὅπλων, ἢ φυλαττόντων φάλαγγες.

§ 37. Τέχνην δὲ ἔφη εἶναι τὸ συγκαταθετικὸς ἐμφαντασίας] Epictet. *enchir. c.* 7. Λέγε πᾶσι ὑκλησιν ὑτὸ πάντων δεῖ ὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάδος ὅτι τὰ μετὰ φύσιν δεῖ ἐφ' ἡμῖν. πᾶσι ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅτι τῶ παρόντος ἄφελε· μόνῳ δ' τῷ ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶ, κίφως ἡθύτως, καὶ μαθ' ὑπερβάσεως, καὶ ἀνενδύτως. Habes pleraqe hìc à Marco poſita; habes & apud Marcum ſparſim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. verum δεῖ τὸ συγκαταθετικὸς peculiariter *artem* qam dicit voluiſſe videtur qod propoſuit idem *diſſert. lib.* 3. *c.* 8. Ὡς σεῖς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμνάζομεν· ὕτω καὶ σεῖς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ὠδεῖ γυμνάζετε· σεσπέυσει γὰρ ἡμῖν καὶ αὐτὰ ἐρωτήματα. ὁ ὑὸς ἀπέθανε τῆ δίκης· ὑπόκρινε, ἀπρόαιρετον, ὑ κακόν. ὁ πατὴρ τὴν δίκην ὑποκληρόμενον κατέλιπε· τί σοι δοκεῖ; ἀπροαίρετον, ὑ κακόν. ἀλυπήθη ὅτι τύτῳ σεσυμφερόντων, κακόν. γλυκαίως ὑπέμεινε· σεσυμφερόντων, ἀγαθόν. κἂν ὅτως ἐδιζώμεθα, σεχόμενοι ὑδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθησόμεθα, ἢ ᾧ ἡ φαντασία καλαληπτικὴ γίνεται. *nihil enim aliud ſtatueres qàm qod phantaſia ipſa renunciat.* ità enim reſtituendus eſt locus ille illuſtris, qi vitiosè vulgò legitur ἢ ὧν φ. κ. γ. clauſulâ noviſſimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc eſt *aſſenſûs cohibendi ars*, de qa Marcus iſthic. vide ampliùs *ad l.* 8. § 49.

Ὀρέξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχεσθε] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. è Marco iſthic emendandus. τίς γὰρ ἄλλην ἀσκητὴς; ὁ μελετῶν ὄρεξιν μὲν χρῆσθε, σκλίσει δὲ πρὸς μόνα τὰ σεσαρετικὰ χρῆσθε. lege meo periculo, ὀρέξει μὲν μὴ χρῆσθε· ſic enim ipſe ſuprà, παντελῶς ἄφελε. & *enchir. c.* 2. § 2. παντελῶς ἄνελε.

§ 38. Πρὸς τὰ μαινόμενα εἰ μή] Vitioſa ſcriptura, qæ & Kylandro impoſuit, reſcribendum (qod & Cujacvb. vidit.) ἢ μή. *de hoc*, inqit, *agitur utrùm inſaniamus necne.* Hoc eſt, ſcil. Stoicorum placitum, Ὅτι πάντες οἱ μοχθηροὶ μαίνονται. Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7. *Zenon.* Πᾶσαν τὴν ἀφρόνησιν

ἀφρονας μαίνεσθαι. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib. 4. Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib. 3. omnes perturbationes animi morbos esse. stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt: qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib. 1. c. 28. τίνες λέγουσιν οἱ πρὸς τὸ φαινόμενον ἀχολωθέντες; μανόμενοι. ἡμεῖς δέ τι ἄλλο πεπόνθαμεν;* qem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum avtoris mentem non attendit. Flaccus (qem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l. 2. sat. 3.*).

Quem mala stultitia, & quemcunque insscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat.—— vide & Epictet. *l. 1. c. 22.*

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperiantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib. 2.* Πάντας ἂν ἕν φαίης ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίνοιτο.

Τί ἔν ζητεῖτε] leg. τί ἔν ἐ ζητεῖτε; ità & uterqe interpres.

Ὑπ. ἔχρμν] Nemo scil. id qærere & acqirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat. 69.* Ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενός, ἢ ἰματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τινὸς, καὶ ἐπίσταται τε καὶ ζητεῖ παρὰ τοῦ ἐντυγχάνοντος λαβεῖν· ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμῶν, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπέλαβεν, ὅτι οὐκ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* οὐ λαμβανόντων εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' οὐ μὴ ἐχόντων. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad. 1.* qædam lavdat Theodoret. *therapeut. l. 1.* cujus hæc sunt verba. ὥτω τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, πρὶν τῆς γνώσεως ὅπισθεν ἐξοπλίσασθαι· πρότερον μὲ γὰρ αὐτὸν ἐξήλεγξεν οὐκ εἰδότα. εἶτ' ἐκεῖνο εἰρηκότα, Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἠνέσχου ἐπίμοχθον, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκεῖνο δ' αὖ φάσκοντα, εἶτα ζητεῖσθαί με οὐκ ἂν ὄιει; ἀναλαβὼν ἔφη, ἔγωγε, εἰ οἰκοθεὶς γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ἥδιστ' ἂν ἐθέλοιμι τὸν λόγον σοφὸν ὄντα. Idémque apud Anton. *meliss. lib. 2. c. 74.* Δεῖ δὴ νέον ἐπιτηδευμάτων [μᾶλλον] τὸ ὕπνια καὶ τὸν ὕπνον, ἢ δὴ ἀσπᾶν τὸν ἄκρα, τοῦ ἐγκλαι τὸ βιλομένους χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non avtem τὸ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δ' μὴ, γέμοντες ὄγκου καὶ φυσήματος, ἐ ἐκχέοντες: Siquidem ut Socrates *ibid.* τοὺ μὲν ἀσκοὺς, τὸ πνεῦμα διῆσαι· τοὺ δ' ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ ὄιημα. nec tam φυσιοῖ ἡ γνῶσις, ut Apost. *ad Cor. ep. 1. c. 8. v. 1.* qàm ἡ τῆς γνώσεως ὄησις, καὶ ἡ ψευδώνυμος γνῶσις, utì idem loqitur *ad Tim. ep. 1. c. 6. v. 20.* Facit huc & illud Domini Matt. *c. 9. v. 12.* Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloqitur. Clem. *paed. l. 1. c. 1.* τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρήζειν τοῖς ἀδυνᾶσι τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως γὰρ ὑγίεια καὶ νόσος· ἀλλ' ἡ μὲν μαθήσει, ἡ δὲ ἐθισμῷ περιγίνεται. Naso *Ponti l. 3. el. 4.*

Firma valens per se, nullúmque Machaona quærunt.
Ad medicam dubius confugit æger opem.

Optatus, *de schism l. 1. Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia qærere.* Cæsarius Arelat. *serm. 37. Non requirit medicum, qi se non sentit ægrotum.* itaqe Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent. 4. Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siqidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 6. orat. 67.* ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, ἀδιάλειπτον ποιήσεται τῆς ἀφροσύνης ἐπιμέλειαν. Et Isidor. Pel. *l. 2. ep. 238.* τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ πυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανία λαμπρὰ καὶ ἀνίκατος· πῶς γὰρ ὁ τυφῶν ἰατρὸν ζητήσει, μᾶλλον αὐτὸ τοῦτο ὅτι νοσεῖ ὑπτιάζων; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c. 18. v. 9.* & Joan. *c. 9. v. 40.* sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ fluctuosum illum apud Joannem *Apocal. c. 3. v. 17.* scitè Bio, ut Laërt. *l. 4.* πρὸ ὄπνου, σχολὴν ἄγειν. *Opinionem* dicebat esse profectûs *impedimentum.* & de philosophis Clemens *strom. l. 1.* ἡ σοφίλημας τῆς οἰήσεως ἀπηνῆ ἀναπείθει. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ οἶδα τοῦ εἰδέναι τὸ πλεῖον ἀφαιρεῖται καὶ μάλα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist. 69. Illud præcipuè salutem impedit, qòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist. 50.* De Harpaste fatua. *Incredibilem tibi narrorem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqet tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. cæci tamen ducem qærunt: nos sine duce erramus; & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, qia nos ægrotare nescimus. nec qærimus qidem medicum; erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l. 2. c. 11.* Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρόλα τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατὰ τὸν θύραν ἀπλουμένους αὐτῆς, συναίσθησις τῆς αὐτοῦ ἀδυνασίας καὶ ἀδυναμίας περὶ τὰ ἀναγκαῖα. & mox: πῶς ὄπνον ἀφελησόμεθ' ἄν γάρ, φησὶν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ &c. & *ibid. c. 17.* τὸ πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος, ἀνακαλεῖν ὄπνον. ἀνάγκαιον γὰρ, ἅ τις εἰδέναι ὄιεται, ταῦτα ἀρξασθαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis:* ταύτῃ ἔν τῳ ὄπνον τῷ σὺ δοκεῖν εἰδέναι τι πρὸς χρησίμων ἀναβαλλόμενος ἐρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δὲ μὴ, ἐφ' ἑαυτοῖς ἐσόμεθα τοῦ σχολάζειν, ἕως ἂν πέσωμεν τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις ἀλλήλων. Qod Apostol. *ad Cor. ep. c. 3. v. 18.* Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siqidem, ut Seneca, *de tranqill. c. 1. Multi ad sapientiam pervenire, nisi se putâssent jam pervenisse.* vide *l. 1. § 7.*

Τί ἔν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap. 4. v. 1.*

Ad

1.
Φ' ἁδὰ πλειόδις ἔυχ' ἐλθεῖν] Δὰ πλειόδις, *postbac*, Casaub. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* πλειάδων. Flaccus *lib.* 1. *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertiis navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & ageris, ac locum ex loco mutas; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idémque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò pervenitur? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Cantabriæ nec Syrtes tibi, nèc Scylla, nec Charybdis, adeundæ sunt; quæ tamen omnia transîsti procuratiunculæ pretio. totum iter est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.* Idem. *ep.* 17 vide Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. — 14. & ex Mose Paulum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δλίγμορον ἔμβιαι ἐδλόν vel ἐυδαίμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ὀπτρέψης τῇ φρονοίᾳ] Idem suos monet Dom. Christus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπολαύειν] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφιπονεῖ ἀεὶ φρεσὶ δύμον ἀσκήσαι, κατ' ἦμαρ θεραπεύων μαχανάν. & *ibid.* 8. πρὸ ποδὸς γὰρ ἄριστον αἰεὶ κεῖμαι πᾶν· φρονεῖν δ' τὸ παρακείμενον. idem Nem. 3. Μὴ πίσυνος πολυφαγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῷ φρονεῖν τὴν γνῶσιν; εἰ μὴ ἀγαθὸν ἴσαι τὸ ἐσόμενον, ἥξει κἂν μὴ φρονῇς· εἰ δ' ἄλυπον, τί σοι τὸ κέρδος προδαπανᾶς τῇ λύπῃ. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Πρὸς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & Luc. *c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῇς τὸ ὑπομεμενηκὸν] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεταί τε καὶ συνεμφέρει. & *l.* 5. § 8.

Χαρὶς πεπλοκῆς] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 11. lavdatus;

Ἀνδρὶ γὰρ δίκαι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Evripid. Phœniss.

Ἁπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κ' οὐ ποικίλων δεῖτ' ἐν δίκῃ ἁρμηνευμάτων·
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρὸν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indiget res æque sermonum ambitu,
Manifesta per se causa sed juris sui
Vitio laborans, quærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὑπ' Εὐριπίδου καλῶς,

Ἁπλῆς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ.

σκιαγραφίας γὰρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ δόλιον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθῶς ἄρα ὁ τραχὺς λόγος ἐκεῖνος
— ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ἀπὸ υἱῶν διαφαίνεται θεοῦ, ἁπλῆς ὢν καὶ μονότροπος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἐντεχνος, πολὺ τὸ ὑπόπλοκον καὶ ἐγκαλάσκιον ἔχων, μυεῖα κεκαλυμμένα ἐστὶ, καὶ σφόδρα σοφὸς ἀμυδάτως· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν διαπεῖσωσι, σοφὴ τις ὄντι, μᾶλλον δὲ διαστροφὴ, ὑπὸ τῶν λόγων περὶ τοῦ ἀληθοῦς γινομένη· καὶ ὁ ἄλλος μὲν φαινόμενος, ἄλλος δ' ὢν κατ' ἀλήθειαν σοφαῖς κέχρηται λόγων, ἀπατᾷ τοὺς συντάττας, ὥσπερ τοὺς κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέραν δεικνύοντες, καὶ ἑτέραν πεποιθότες.

Πεπιτεθραμμένη σοι σαρκία] *altiùs massæ*, vel *molli carneæ*. Cæs. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carni.* Xyl. ut περιτεθραμμένη legisse videatur. Ipsa scriptura si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carni.* siquidem τὸ τρέφειν grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνύναι. & indè Hesych. Πεπιτέφατο, περιεπάγη. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

— αὖταρ ἐπεὶ λάβεν γόνυ τοῦτε πάχνη,
Ψυχῇ, καὶ σακέεσσι περιτρέφετο κρυόεντι.

Sed & *Iliad.* ε. *v.* 903. de lacte in caseum coaguli vi concrescente,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπιβρίθων συνέπηξεν,
Τυρὸν ἰὸν, μάλα δ' ὦκα διαπρήθεται κυκόωντι.

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat; & tum ad rem ipsam, unde imaginem eam mutuatus est poëta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

ἐκτρέπετο illud, quod priùs legebatur. accedit, quòd & τροφαλὶς indè deducta ὀπὸ τυροῦ, de *caseo*, & pro *caseo* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atque Aristophane aliisque Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *Lacte in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipse *l.* 7. § 68. quo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed εὔεγμα appellat quod istîc σαρκίδιον. Cæterùm, siquis, qua ἐκτρέφομαι istud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *qa circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ τεταγμένον, τὸ ἐν ταῖς τροπαῖς συνεχὲς ὄν. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάθος] *viderit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μέμψεται. & § 16. μεμιαίνεται, λέγεται. & *l.* 8. § 28. ὑποφαντάζεται. & § 40. ὑποπλάττεται.

Τὸ πάθος] *id quod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τεμνομένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, quod ἀπὸ τοῦ νοῦ distinguit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔν σοι θεῖον τιμήσας] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil bonum dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύσασθαί ποτε ζῶν φοβηθῇς] transpositis voculis leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè quando vivere desinas;* sed illud metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut fectè vivere nunquam incipias. hoc est, malè vivere magis, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδικόν τινα φοβούμεθα φόβον, δύνατον μὲν δεδοικότες, ἀνδρίαν δὲ μὴ δεδοικότες, καὶ χρὴ τὸ παιδίον τὸ μικρὸν, φαντασίαν μὲν δεδοικέναι, πῦρ δὲ καὶ δεδοικέναι· ἀλλ' ἐὰν βασταζόμενα πύχνα παρὰ λυχνίαν λύχνον ἄψασα, ἀφροσύνῃ τινὶ χεῖρα ἐπαφίσῃ τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ· καὶ τὸ μὲν συμφερόντως φεύγειν φαντασίαν· τὸ δ' ἀλογίστως φοβεῖσθαι ἀνδρὸς δεδοικέναι, τὸ πῦρ. οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, δύνατον μὲν δεδοικέναι, ὅταν δεῖ φαντασίαν συμφερόντως· ἀνδρίαν δὲ καὶ δεδοικέναι, ὅταν δεῖν ἀληθῶς φοβεῖσθαι, καὶ πρὸς πλοῦν κατιδεῖν τὸ συμφέρον. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 6. *orat.* 43. qibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιος τῆς ἡμετέρας κόμης] *dignus mundo qi te genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τὰ δὲ καὶ γόνυ ἐκάμψαν.

Aratus in *Phænom.* à Paulo laudatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo. —

Nemo alius est Deo dignus quàm qi opes contempsit. Sen. *epist.* 18. quàm qi mortem quoque. Marcus hîc. Idémque *epist.* 31. *subsilire ad cœlum ex angulo licet: exurge modò & te quoque dignum finge Deo.* Huc phrases illæ in sacro codice frequentes: de eis qi Christo qicquam arreponunt, propinqos, parentes, victum, vitam; ὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qi se à seculi sui inquinamentis intaminatos custodierint, ἐκιανώσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. Apoc. *c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου, καὶ τῆς κλήσεως, ἐκιανῶσαι. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *parænes.* § 3. Ὁ ἐκ τῶν γονέων, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνούς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ὁ θεῷ, ὁ ἄξιος γεγένηται θεοῦ· ἄξιος δὲ θεοῦ γεγένηται, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ· λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ· πράττων δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmque, qò membra sibi invicem nexu gemino cohærent; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γεγένηται.

Παύσῃ ξένος ὢν τῆς πατρίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατρίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ πολιτεία.

Καὶ χρεμαμένου ἐκ τοῦδε καὶ τοῦδε] qod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ μὴ ἐκ ἄλλου αἰωρεῖσθαι. nec *suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἀλλήλων ἐχόμενος, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè κατ-ηλογάσης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης *ibid. c.* 1. *v.* 24. ὅτι μονόταλος οἶδε πᾶσι καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémque in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅδης καὶ ἀπώλεια φανερὰ παρὰ κυρίῳ· πῶς οὐχὶ καὶ αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων; *Solus itaque perfectè novit qid sit in homine, videns in eo & qod in se ipse non videt.* Bern. in *Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad qem locum Schol. Πάντα γυμνὰ παρ' αὐτῷ.

αὐτῷ· ᾗ ἀδυνὶ περιαλύμμεθα ἢ περισωτείῳ τι ἑαυτὸν ἐπικλήσαι δύναται ἐφ' ὀφθαλμῶν ἐποίησαν. τετραχηλισμένα δ', ἀπὸ μεταφορᾶς ἐπὶ περιβάτων ἐπὶ ἐκ τῆς τραχήλου ἀρτηριῶν καὶ γεγυμνωμένων τῆς δορᾶς. qibus gemina ferè Jo. Chryſoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, earum, pelle detracta, corpora nudantur*. qò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδάρη, καὶ τὸ λέπρια ἀπεδύσατο, φανερὸς τἀνικαῦτα ἐγένετο· μᾶλλον δ' (ἐ γὰρ ὀρθῶς λέγω) ἀφανὴς ὅτι νῦν ἦν πλέον. verùm ampliùs aliqod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſertiſſima *à lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à qibus *animalia immolanda* περιμελίζειν, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata findantur, ut totâ foràs & intùs oculis pateant*; uti optimè Beza qò pertinet, qod Varin. Favorin. habet, περιμελίζειν, τὸ διχοτομεῖν, ἢ γὰρ τὸ διὰ τῆς ῥάχεως χωρεῖν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, pura veſtem, pompam, reliqum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, καὶ τὰ κρεάδια, (uti mox loqitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corpoream corticem facilè relinqit*. Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *anguis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

— φοίζῳ ἀπὸ φλοὸς δύσατο γυίων.

& in Therlac. *v.* 355.

Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετὰ βάλλει.

& *v.* 392.

Εὖτ' ἂν ἀπ' ἠελίοιο θέρει φλοὸν ἄλσεα βάλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν, ἐξ ἑαυτῆς εἰς ταῦτα ἐρρυπώτων καὶ ἀποκεκαθαιρώμενον] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, θεῖόν τινα ῥύπον πνα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4 *Humanus animus decerptus ex mente divina*. Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, qod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ θεὸς ὥτε ἀγνοεῖ δι' ὃ τὸν ἀνάξιον διώκουσιν, ἅτε δι' ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθάνεσθαι πεφυκώς. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpectat, qod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat qod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat qod eſt in animo.* γυμνὸν ἑαυτὸν τῇ ψυχῇ βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτικὰ τῇ ψυχῇ γυμνὴ, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν· uti Plato in *Gorgia*.

Τὸν πολὺν φενακισμὸν σαυτῷ περιαιρήσεις] qò ſcil. μειρακίῳ, καὶ πεδάζῃ θεὶ πολλά. ut Marthæ Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9 § 31. Interpres nevter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Τὸς δ' ἐκ τῆ σώματ@ ἐμπίπτοντας τῇ ψυχῇ δορύβους, διὰ πολλάκις ἡμᾶς ἀναλαβέσι τὸ ἀφικόμενον αὐτῷ χρέος πολυπραγμονεῖν, ὡδὶ ἐφ' μίρει ἐφέρετο.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ πεπειμένα κρεάδια ὁρᾶν, ἅτε ἐδώτα, καὶ οἰκίαν, καὶ δόξαν, καὶ τἄλλ τοιαῦτα πεφυλαγὼ καὶ σεμνῶ διάμν@, ἀχολήσειν] Locus vitiatus; qemqe Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀχολήσειν, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *eum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæteràqe ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiumqe ſibi comparaturum*. At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἤπτυγε legiſſe videtur, atqe ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiquidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum quietis otiſqe eum procurare ſibi neceſſe eſt*. Οἰκίαν καὶ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀχολήσειν, legendum erit, ἐυχολήσειν. qòd *l.* 4. § 19. ἐυχολώτερος ἔχει dixit. tum ἐν τῷ κοινῷ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ διάμν@ diceretur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt*. pro, *nege expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt*. & Pindar. *Pyth.* 10. Ναοὶ δ', ὥτε πρὸς ἰὼν. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens*. At Xyl. erotematicè legit, ἤπτυγε ---ἀχολήσῃ, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, iſne occupetur, in veſte, domo gloriàqe reliqisqe exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήπτυγε qod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neutiqam occupabitur*: vel, *nunquibi occupabitur*: i. e. *negotium faceſſet ſibi*. Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtìc vult, ſcitâ ſatis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtrumi* conſert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχει σι δῦ, ὡς ὀναρίου ὑποσυναγωγίον· ἐφ' ὅσον ἂν δίνητε ἢ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· ἂν δ' ἀγγαρεῖα ᾖ, καὶ σκληρὸς ὁπλάζηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σι δῦ, ὅρα τί ὑπολείπει· πεῖ τὰ ἄλλα, ὅσα τῦ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται· ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ, τἄλλα γίνεται χαλινάρεια τοῦ ὀναρίου, σαγμάτια, ὑποδημάτια, κριθαί, χόρτος. ἄφες καὶεῖνα· ὑπόλυε βαῖον καὶ ἐυκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ πεπειμένα κρεάδια] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim amictus eſt animæ*. & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm caruncula*.

Τῶ τοιούτῳ περιβολῷ] περιβολῆς nomine comprehendit, *qicqid exteriùs nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τοῦ χρυσοῦ μαχαίρας διαδοχαῖς ἐυπαρίδας, ἔτι τοῦ πάντα περιβολαῖς λαμπρύς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἐμὰ ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἁρμόττοντα· εἰς δὲ τὸ σὸν σῶμα ὁ σὺ περιβάλησαι, καὶ τοῦ σοῦ δέξαι, ἐάν σοι τοῖς ὅσα νῦν κέκτησαι περιγένοιτό μοι, ἐάν σὺ ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναι. Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰρ Αἰσίμων περιβαλαμβάνεσθαι μεγάλων, καὶ βεβαίων τῶν ἐκ ὁπλίσεως ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς ἐφοβοῦντο.

Καὶ σκηνοῦ] *tabernaculum*. Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖνα πολύλιθος ὑπὸ χρημάτων πεπωμένος καὶ πάθους φέρει αὐτὸν κολάζων· δορυφορεῖα φίλων περιποιεῖται τοῦ σώματος· αὐτῷ χαίρει διαβόητον· πάθους συγγνώμης καὶ σώματος καλοσωμάτου ἕνεκα ἐρεπτικὴν μυρεῖαν, καὶ τε ὑπὲ σπίλων καὶ καὶ κατ' ἄλλας χρείας ἀκριβῶς περιδρόμων, ὡς μὴ περιῶν, μὴ πάλιν ἐπανιὼν ὑποσυρόμενον· ὑπόφοβος δὲ τοῖς ἐνυχλάνουσι. περίδυσε τοῦ πλούτου καὶ τοῦ πολυτελοῦς πνεῦ δυνασείας, ἢ καὶ τοὺς ὑπ βασιλέως ἡμᾶς· ἐδοῦν ὑπομένειν· ἢ στρατηγοῦντ ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα περὶ αὐτῶ· νεῦ βαδίζουσι ὀφθεν μὴ ἄνδρα βαρυτάτου καταπλήξαι τοῖς ἀρχομένοις ἐμπαλλανίας, τὰς πλαγὰς, τὰς ἡμιδόσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὰ δεσμωτήρια, ἐξ ὧν ἀφορμὴ ὁ περὶ ἡδονὴν ἐπιχειρεῖν ἀφορίζεται φιλόσοφος. καὶ τί μὴ τοῦτο; μία νύξ, ἢ πυρετὸς εἰς, ἢ σκωλεῖτης, ἢ περιπνευμονία, ἀνάγκασον ἐξ ἀνδρώπων ἀπάγειν τὸν ἄνδρωπον ὃν ἔχεται, πάντων τῶν κατ' αὐτὸν σκηνῶν ἐξαίφνης ὑπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qa Marcus istîc. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Qicqid est hoc, qod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientium turbâ referta vestibula, clara, nobilis, aut formosa conjux, cæteraque ex inverta & mobili sorte pendentia; alieni commodatique apparatus sunt. nihil horum dono datur: collatitia, & ad dominos redituri, instrumentis scena adornatur.* Idémque *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia super se & suos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa scena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipsos nihil non adversi expectare debuisse, ex qo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *scena* pro *apparatu*. Synes. *de regno.* Τῶ ὡς τὸ βασιλικὸν σῶμα σκηνῶ καὶ θεραπείαν. De *corpore* Simocat. *epist.* 25. Οὕτως ἑαυτὸν τὸν φιλόσοφον τὸ ὄντιν τοῦτο περισκηνίον. qod & σκῆνος, σκήνωμα, Pavl. Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τεία δεῖν ἐξ ὧν συνέστηκε] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέχρι τῆς ὀπτικῆς δεῖπε, σὰ δεῖ] μέχρι τῆς ὀπτικῆς. hoc est qod eleganter Synes. *ep.* 11. τοσοῦτον ὁμιλητὰς φερητίσιν, ὅσον ἀποσπάσαι τοῦ μὴ σώματος βίου. neqe enim corporis, avt animæ etiam, qà rationis est expers, cura omnis abjicienda est. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epist.* 3. Μελέτων ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τὸ δὲ σώματος, ὅσον ἀνάγκη σῶσαι· μισῶ δ' ὅσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *strom. l.* 4. Ἐπιμελοῦς σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἁρμονίας, ἣ ἔ βιῶντε δεῖ, καὶ ὀρθῶς βιῶν. & mox de externis illis: τούτων ὧν ἀνδεκτέον, ἃ δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἃ δὲ τοῦ σώματος ἐπιμέλεται διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται, ἐφ' ἧν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyssen. *de anim.* χρεία καὶ τῆ ψυχῆ τῆς ἐπιμελείας τοῦ σώματος, ἵνα κατασκήνωμα αὐτὸ ὄργανον ἐπιτήδειον ἑαυτῆ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro est, & inquilinus carnis anima: desiderabit imagine inquilinus ex caussa & necessitate hujus nominis profuturæ datus, toto inquilinatûs sui tempore: non ut ipse substruendus, nec ut ipse loricandus, nec ut ipse tibicinandus, sed tantummodo continendus: qia non aliter contineri possis qàm domo fultâ.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis qoqe, velut oneris necessarii, non amator, sed procurator est: nec se illi, cui impositus est, subjicit.*

Τὸ δὲ τέτον μόνον κυρίως ἐστίν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambros. *benem. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim sumus nos; alia sunt nostra; alia qæ circa nos sunt. nos sumus, boc est anima & mens. nostra sunt corporis membra & sensus ejus. circa nos pecunia est, servi sunt, & vitæ istius apparatus.*

Ὁ ἐὰν χαρίσῃ ἀπὸ σταυῦ] lege δύο. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro παρόντες, παρόντ' sine nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri versione tamen satìs advertere potuisset.

Τῶ περικειμένῳ σοι σώματι] ut *supra* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῶ συμφύτῳ πνεύματι] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἐξωθεν περίφυσα δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀναχυκλήσεως. ad *vertiginem* interim illam respexisse videtur, qâ rapuari videntur corpora cœlestia, à qibus pendent inferiora ista.

Καθαρὸν τὸν τοιοῦτον δύναμιν ἀπόλυτον] desiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Christo, qem Christianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. Ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνεφαπτόμενον παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν] i. e. ἑαυτῆ ἀρκουμένῃ, *sese contentam*; qod felicitatem suam attinet. Πάντα ἔχουσα παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut sibi soli vivat. *necesse est enim ut vivat & alteri qi vult sibi.* Senec *epist.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nusqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιπτώματα ἐν περιπετείας] *qæ ei* (*menti*

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *qicqid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut πρωπάθεια idem hîc ſit, qod συμπάθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus qeat, ut ibi oſtenſum eſt, & aliud qiddam ſonat ἡ πρωπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eámqe qodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ πρωπάσχειν. Ità qod Baſil. Cæſ. an Eyſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Λυθλῶαι δεῖ ἡμᾶς ἐκ τῶν πρωπαθείας τῆς βίε, τόν γε ἀληθινὸν ἀκωλυθεῖν μέλλοντα τῷ θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλονται τοῖς γινομένοις πρωπάσχειν. Idémqe *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐραςαὶ, τῆς πρωπαθείας ἀναχωρῶμεν ἡμῖν ὑλικῶν ἀγγελοπρεπῶς ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτευόμενοι σωὶ ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dione:* Καὶ ἅμα ἡμῖν ἀρεσθῆ ὄναιτο ἂν τις, τὸ ἀπαλλάχθαι τῆς ὑλικῆς πρωπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παραλείπουσιν, ἃ θεοῖς * πάσχοντές ποιν, ἃ πρωσπίοις χαεζόμενοι. lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, πρωπάσχοντές ποιν. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ πρωπεπονθέναι profitetur. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Πρωπάθεια μὲ ἐκ ὀξυδορκεῖ· ἀνλιπάθεια ἢ ὅλως ἐχ ὁρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Eyſtath. *ad Il.* β'. Εἰκάζαμεν ἄνθρωπει ἐνύπνοις ἐμῆνα ὡς ὑπνωλῦ φαντάζεσθαι, * ὡς [ὅις f.] πρωπαθῶς πως ἔχοντι. Epictetus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ πρωπάσῃς, ὡς ὑδενὶ ἧσσ ἀναφαιρέτων. Idémqe *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; πρὸς μόνον τὸν θεὸν ἀποβλέπωντα, ἐκείνῳ μόνῳ πρωπεπονθότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ ἧσσ ἀνθρώπων ἀμπαθέστερον ἢ σωφρονέστερον τῆς τῇδε πρωπεπονθότες, (perperam vulgati, πρωπεπ.) ἄεχοι τότε διατελῶσιν. Clement. Alex. *ſtrom. lib.* 1. Μὴ ἀπροπαθείᾳ νικᾶσθε, μὴ φόβῳ δαλῶσθε, μὴ ἡδονῇ ἑαίρεσθε. Idémqe *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσητε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα, πρεσίν ἢ ἢ τὴν ἰδίαν ψυχήν. τάς τε γὰρ, inqit, ἀποπαθείας τὰς σαρκινὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ εἴληφον ἔχόσας, μεμίσηκεν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προπαπαθεῖς τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, τῷ μὴ ἀφορίζοντες ἢ ὑποχωρῆσαι ἑαυτὴν ἧσσ παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπεπαθῶς βιῶν. Et rurſus ἀπροπαθῶς ὑπολιπεῖν. Vide *ad. l.* 2. § 3. Itaqe Syneſ. *de inſomn.* ἰσχυρὰς συγκαταθέσεις, ἢ πρωπαθείας conjungit. ἡδὲ γὰρ ἡδὲ ἀπαθῶς διακείμεθα πρὶ τὰ θέματα· ἀλλὰ ἰσχυραὶ μὲν αἱ συγκαταθέσεις τε ἢ πρωπάθειαι· ὑποσυγκεμένη ἢ ἐχ ἥκιςα. ubi vides etiam opponi ſibi invicem τὸ πρωπάσχειν ἢ τὸ ὑποσυγεῖν. qemadmodum Evagrius, τὴν πρωπάθειαν ἢ τὴν ἀνλιπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. ὡς ἢ παρ' χριστιανῶν θαυμαζῆναι, ἧσσ μὴ πρωπαθείᾳ, ἢ ἀντιπαθείᾳ χρινόντων τὰ ὁράμενα. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti,* &c. De Syneſio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνεπανδρωπεύσαντι μηδὲν ὑπολαῦσαι τῆς ὕλης χαλεπὸν εἰς πρωπάθειαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ἔστι φρικώδια δυνάμεως, ὁμιλοῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον πεθαίνεσθαι. Et rurſus: τὸ πρεσβευτικὸν δέ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ πρωπεπονθέναι eſt παθαίνεσθαι ἢ πρεσβευτικὸν. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. ὅταν πρωπαθῶσιν, συγκαταθετικὸν τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo,* τοῖς μεριλοις πρωπιπτᾶσι· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρασταῖς πρωπεπονθέναι, pro *addictum eſſe & affectu adhæreſcere* dixit. Sunt itaqe τὰ πρωπτώματα ἐκ πρωπαθείας ea, *qibus ex affectû propenſione nimia animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι πρωπτήτω σοι ἧσσ ὡ σῶν, μήτι προσάψυχε, μήτι ὀδυνήσει σ' ὑποπόμενον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάθη, πρωπτώματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ πρωφυῆς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Thelavro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ προσάπτημα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἁπλῶς προσπτῶς ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt: verùm τὸ προσπτωμένοις προαπονθέναι. Itaqe de Diogene Epictetus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα εὐλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπτωμένα. non & προσαπτόμενα· qod ſuprà dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὴ ἐκ τῆς ἀνητῆς προσειλήφαμεν φύσεως, ὑποθέσ πάντα μετὰ τῆς πρὸς αὐτὰ προαπαθείας. Et mox: μὴ ἧσσ ἔργων ὑποστατέον ἢ τῆς πρὸς αὐτὰ προαπαθείας, ἢ πάθους· τί γὰρ ὄφελος ἧσσ ἔργων ἀφισάμενον, ταῖς αἰτίαις, ἀφ' ὧν ἢ τὰ ἔργα, προσπλῶσι· ubi vides τὴν προαπάθειαν etiam ὑπὸ τοῦ πάθους diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cavſâ, tanqam gradus qidam, qibus ὑπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, ἀ πάθεια, πάθος, πρωπάθεια. Eſt itaqe ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas;* qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *l. viſſima ab hac declinatio,* & *affectûs* vitioſi qaſi *præludium* qoddam. πάθος *affectus vitioſus,* ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάθος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & animæ ejus fuerit titillata, hic propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſen-*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſivit ad paſſionem. προπάθεια deniqe *ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè qeat, nec avelli à re deſiderata, cui* ἀγχυλῶδες qodammodo videtur.

Καὶ χρόνῳ τὰ ἐπίμονα] *qæ ultrà ſunt.* qod ſuprà dixerat, ὅσα ὡς μέλλοντα παρέρχεται σε. Flaccus, *carm. l. 1. ode 16.*

Lætus in præſens animus, qod ultrà eſt
Oderit curare. vide *l. 6. § 32 & l. 7. § 7.*

Τὰ ἐπίμονα ἢ τὰ παροχυπότα] Senec. *epiſt. 78. circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet; illud nondum.*

Οἱ δ' ὁ Ἐμπεδοκλῆς, σφαῖραν κυκλοτερῆ ἀντῇ φορεῖσι γαίων] Ad verſum qendam, qem Empedoclis eſſe vult, alluſit. ut & antè non ſemel *l. 8. § 44. & lib. 11. § 12.* Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 18.* Stobæanorum excerptor Grotius ſaltem. Sub cujus nomine iſta apud hanc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅτε πειλοῦσιν ἴσης ἐπὶ μέτρα ἑκάτερα,
Σφαῖραν κυκλοτερῆ, μιμεῖται φαντὸν χαίρων.

poſteriórem verſum & ibi, & apud Marcum, iſtic ſordidiſſimè depravatum nemo non viderit, modelum Grotius conatus eſt, reſcribendo, ζωον.

Σφαίρης κυκλοτερεῦς μιμήματ' ἀκίνητος χαίρων] Verùm hæc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abſcedunt. Salmaſius feliciùs reſinxiſſe videtur in *exercit. Plinian.* ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαῖρος κυκλοτερὴς δίνῃ φορεῖται γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, qanqam poſſit, inqit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρις, ut σπεῖρα & σπεῖρις· poſſit & σφαιρὸς pro σφαιρίσει, *rotundus ut ſphæra.* hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, qod aliqando mihi venit in mentem ſcribendum, Σοφὸς ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σοφὸς ὡς, inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρος. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de *Echino* qem alluſiſſe Marcum diximus *l. 7. § 28.* Evſtathius Antioch (ſi is ſaltem) *in hexaemer.* ὡς σφαῖρά ἐστι πρὸς σῶμα, καὶ ὁ κόσμος ἐστὶν αὐτῷ ὁλόκληρος. ὡς σφαῖρα dixit, qod σφαιρειδὲς Clemens *ſtrom. l. 5.* ὥσπερ οἱ ἐγγὺς σφαιροειδὲς οἰόμενοι. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis δι' ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit κόσμος. qalem orbem ſive mundum deſcribit Empodocles; & Parmenides itidem utì eſt ſuprà indicatum. De *viro bono* pariter Avſonius *idyll. 16.*

Securus, mundi inſtar habens, teres usqe rotundus,
Externæ nè qid labis per lævia ſidat.

Horatium imitatus; qi de *ſapiente* dixit; *ſerm. lib. 2. ſat. 7.*

In ſeipſo totus teres atqe rotundus.

Vide *l. 8. § 48.* Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Evſtathium Homeri *εἰσηγητὴν ad odyſſ. ζ.* σφῶϊν Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim frequentem extitiſſe. Παρὰ τὸν σφαῖραν, inqit, ἢ παρώνυμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. qod & Arati Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖρον huic τῷ σφαῖρον dictam ait, ſicus Homero ἔαρον ἐαρινόν. idem pro eo qod κοινῇ Marci codex, & δίνῃ Salmaſius, μορῇ exhibet, & μανῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hìc agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τι ζῷον ὁ ζῶν] vide *lib. 2. § 14 & infrà § 26.* Senec. *epiſt. 101. ſi vita noſtra non prominebis, ſi in ſe colligatur.*

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα] Eis maximè placere & approbare nos ſtudemus, qos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immeritò, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs qàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Evripides *Creſphonte* à Schol. *ad* ejuſdem *Medeam* laudatus:

Ἐκεῖνο γὰρ πάσχειν θ' ὅσοι πάντες βροτοί·
Φιλῶν μάλιστ' ἐμαυτόν, οὐκ αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, qod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siqidem, qi φίλων legunt, qod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; qod nec Grotius advertit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, qos amo, noſco mihi.
— τίς γὰρ ἑὰυτὸν οὐχ αὑτῷ φίλος;
— *namqe qis bonum neqam ſibi?*

Sophocl. *Oedip. Colon.*

Οὐδ' ἔστιν ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Evrip. *Med.*

Τίς δ' οἶκε δυσφίλ' ἄστε μισεῖσθαι τόδε·
Ὡς πᾶς τις αὐτὸν σὺν πόλαι μᾶλλον φιλεῖ;
Qis iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus qemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλεῖον ἢ δίκαια.
Nec qiſqam charior alteri qàm ipſe eſt ſibi.

Τλιὸ ἢ ἑαυτὸν ἀεὶ αὐτὸ κατόψεσθαι ἐν ἐλαφροτάτῳ λόγῳ πίπτειν] *Nam qoto cuiqe eadem honeſtatis cura ſecretò, qæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. *l. 3. ep. 20.* Hinc & illa Pelagii *ad Demetriam* querela. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi querimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part. 2. gr. 6. Qi de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, quàm aliis; de se soli vix alibi credit, quàm sibi. Adversus morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia pluris est, quàm omnium sermo.*

Ὁ μὴ ἅμαξε γινώσκων ἑξόϊστι] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὸς πέλας μᾶλλον αἰδέσθαι] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

— Πάντων δὲ μάλις' αἰδέο σαυτόν.

Tu plùs quàm cunctos alios te dísce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπειδὴν ἅπαξ ὑποθάνωσι, μηκέτι εἶναι ἡμᾶς] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magìs ascensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenienſibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate prædìtum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Εἰ δὲ δίκαιον ἐστὶ] καὶ δίκαιον ἐστὶ, sacra attestatur Scriptura. Ἔστιν δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* δικαιοσύνης στέφανον ἀποδίδωσι ὁ δίκαιος κριτής. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8. &,* ἐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τῆς ἐργασίας ὑμῶν, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης. *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc seqitur, qod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιοῦσθαι, qod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout norunt qi lingvam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustárunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quam operanti debetur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad qem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille cùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Qòd si qid,* inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei donis, quàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, qòd quamvis Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione; sciendum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id qod justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστός ἐστι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. ideo enim Deus justus & fidelis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2ª 2æ q. 109. art. 3.* Denique potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum hist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris cavsâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατὸν] τί ἄτοπον κεῖται, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Pavlus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀβέλτιστον. ἀλλ' ὅτε ἀδύνατον, ὅτε ἀβέλτιστον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐκ τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ ᾠφελοῦν, ἢ ἐκ τοῦ δύναμιν ἀρκοῦσαν μὴ ἔχειν πρὸς τὸ πεῖσαι τὸ ἐγνωσμένον· ἀλλ' οὔτ' ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ τίνι δύναμιν, ὡς ὄντι ἀρκοῦσα πρὸς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν, δείκνυσιν ἡ τούτων αὐτῶν γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀβέλτιστον. εἰ γὰρ ἀβέλτιστον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον φάντων γένεσις πρὸς ἀγαθῶν ἀποδίκου, τίνι τε ἐπὶ τέτοις δέχεσθαι τιμὴν, ἢ τιμωρίαν. οὔτε ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χεῖρον οὐκ ἀνάξιον, τοιοῦτο φθαρτὸν πεπηγὸς σῶμα, καὶ παθητόν· πολὺ μᾶλλον τὸ κρεῖττον οὐκ ἀνάξιον, οἷόν ἐστιν, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. ὑγιὲς ἄρ' ἦν ὅτι καὶ δυνατὸν, καὶ βέλτιστον, καὶ δίκαιον, καὶ ἄξιον, ἡ τῶν διαλυθέντων σωμάτων ἀνάστασις. verùm de mente sola saragit Marcus; de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri volebant Stoici.

Ἐκ τοῦ τὸ μὴ ὅτως ἔχειν] Æqior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi aut iniqui Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qi Deum injustitiæ diserè καὶ χωμῶν κωφαλῆν, quòd aiunt, incusatum eunt, nisi ipsis ob labores miserellos in hac vita decurtatissima exanclatos, tanquam probissimè pleniss iméque commeritis, præmia æterna retribuat.

Πιστεύω σοι ὅτι μὴ δίκαιος] Idem hoc, cum illo à Marco cumprimis lavdato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

Διαλογῇ πρὸς τὸν θεὸν] Hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [πρὸς ἅπαντων τῶν θεῶν (i.e. ὡς τοῦ θεοῦ) ἀπολογεῖσθαι, cum Epictet o *l.* 2. *c.* 16. πρὸς μαθητὰς διαλογεῖσθαι πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunqam, cùm bonis hîc malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto stauunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δ' οὕτω διελεγόμεθα τοῖς θεοῖς] *non auderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità disseretes*, & de æqo justóq; cum eis ageres, nisi optimos justissimósqe esse præsumeres.

§ 6. Ἔδιζε καὶ ὅτι ἀπομνύουσιν] qid est enim qod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29.

—πάντα γὰ
Ταῖς ἐπιτηδείαις καθαπερεῖται πρόγμασι.
—*rerum omnium*
Nihil est qod non conficiat assidua labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, παντὸς ἐνείκει τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὧν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido qidvis assequi.

Antiphanis,

Τῆς ἐπιμελείας δῶρα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est qod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

—πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτὸν· ἐκφεύγει δ' ἃ τ' ἀμελούμενον.
—*quicqid quæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
Ἅπαντα.—

Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.—

& ad Marci verba proximè, Menandri in *meroso*,

—ὑδρὸς χὴ πέτρα λαβών,
Τὸν ἐν πυρὶ δ' ὅλως ἀπογυμνάσαι πότε.
—*qem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insuperabile.

Socrates Alcibiadi miranti, qî posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dicitanti, Ἀλλ' ἐγὼ συνήθισμαι· καθάπερ οἱ προχοΐδες ἀνέων σωιχάς. *At ego*, inqit, *assuetus ei sum: nec me magis offendit, qàm rotæ stridor aqam educentis eos qi assiduè audiunt.* Nec fieri dignum hîc Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apoph. l.* 6. relatum: qi dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percussio, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, latus fodiens, Ὁρᾷς, οὗ ἡ ἔκπυσις ἔζει; ὁ παγκρατιαστὰς σωιχᾷ· οἱ δ' θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *qanta sit vis exercitationis? ictus ipse filet: spectatores verò vociferantur.* ubi πύξας malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. verteres qàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Stobæum hîc emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀποδίδρασκεν ἐν τῷ πόνῳ, εἰς τὸ μὴ πονεῖν ἃ ἡδέως· ἀλλ' ἐκυλινδεῖτο, ἐν τῷ πεφᾶσθαι αὐδη: ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranqill.* Δεῖ μηδὲν ἀπομνώσκειν, μηδ' ἀπιστεῖν, ἀλλὰ θαυμάζοντα καὶ ζηλοῦντα καὶ σωιεθιστῶντα, πειρᾶν ὁμοῦ λαμβάνειν ἑαυτὸ καὶ καλόνσιν, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φθονοῦντα, μηδ' ἀποθεῖνα τῆς ψυχῆς τὸν ὀπιμέλειαν αὐτῷ, μηδὲ διαθρόσκοντα τάχα ἢ ὑδὸν ἔσαν δυσχερίστερον. ἀνίαν γὰ ἐμποιεῖ καὶ μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ ἀεὶ τὸ ῥᾴδιον ἀεὶ διαπίδουσα, καὶ πρὸς τὸ ἥδιστον ἐκ τοῦ ἀδυλήτου ἀναχωροῦσα γλυκυθυμία τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ καὶ νόσοι, καὶ πόνοι, καὶ φυγῆς μελετῶσα φαντασίαν ὑφίσαζε, καὶ φερεσβιάζεται μὴν τῷ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, ὠρίσει πολὺ τὸ καθεφθομένον καὶ σκληρὸν καὶ σαθρὸν ἐν τοῖς δεινοῖς χαλεποῖς καὶ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Ἀπήλαυε ἔλεγεν ἐν τῷ ἄσκησιν· ἢ μὲν ψυχῆλιν, τὸν δὲ σωματικόν. ταύτην καθ' ἣν ἐν γυμνασίᾳ συνεχεῖς γενόμενοι φαντασίαι, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχονται. παρετίθετο δὲ τεκμήρια τὸ ῥᾳδίως ἐκ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καθαλίσκεσθαι· ὁρᾶν τε γὰ ἔντε τὰς τέχνας, τὰς βαναύσους καὶ τὰς ἄλλας, ἃ τῷ τυχεῖσαν ὀξυχειρίαν τοὺ τεχνίτας ἐκ τῆς μελέτης πεποιημένας. τός τε αὐλητὰς καὶ τοὺς ἀθλητάς, ὅσον διαφέρουσιν ἑκάστοις τῇ ἰδίᾳ πονήσει τῆ συνεχεῖ. καὶ ὡς ὅτοι, οἱ μετιόντες τῷ ἄσκησιν καὶ ὅτι τῷ ψυχῷ, ὑπ' ἂν ἀναφελῶς καὶ ἀπλῶς

ἀτελῶς ἐμόχθησεν. εἰδέν γε μὴν ἔλαττον τὸ παρόπιον ἐν τῷ βίῳ χρείας ἀσκήσεως καλοσθοῦς δυναμένῳ ἢ ταύτην πᾶν ἐκνικῆσαι. Vide *ad l.* 3. § 6. Senec. *ep.* 50. *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa revocabit; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod usus noster exigit. quantò facilius animum accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior?* & *ep.* 80. de athletis agens. *Illud maximè revolvo mecum, si corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam potest, quâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, quâ solem ardentissimum in ferventissimo pulvere sustinens aliquis, & sanguine suo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari possit, ut fortunæ ictus invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. *c.* 12. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullæque sunt tam feri & sui juris affectus, ut non disciplinâ perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostendítque nihil esse difficile, cujus sibi ipsa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀεὶστερὰ] Τὴν δεξιὰν τῆς ἀεὶστερᾶς φύσει κρείττονα εἶναι, multis locis inculcat, multisque rationibus contendit Aristoteles *de partib. animal. l.* 3. *c.* 4. & *l.* 4. *c.* 8. *de animal. incess. c.* 4. *ethic. Nicom l.* 5. *c.* 7. & *Eudem. l.* 4. *c.* 5. & *in problem. l.* 22. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τι, inquit, ἐνδέχεται παῖδας ἀμφιδέξιους γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀεὶστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γενοίμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀεὶστερὰ ἐστὶ καὶ τὰ δεξιὰ μᾶλλον ἢ πρὸς φύσιν βελτίω ἐστὶ τῶν ἀεὶστερῶν, καὶ πάντα ποιοῦμεν τῇ ἀεὶστερᾷ, καθάπερ τῇ δεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora sinistris esse. At Plato, (quem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10) *de legib. l.* 7. hoc tanquam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀεὶστερὰ διαφέροντα ἐξ ἀνάγκης φύσει πρὸς τὰς χρείας εἰς ἑκάστας τῆς πρᾶξεων, τὰ μὲν χεῖρε. quod & refutare conatur primò membrorum reliquorum exemplo, ἐπεὶ τάγε σκέλη πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῆς μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοῦ πόνους φαίνεται. quod idem de oculis avribúsque dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè insititiæ usuíque pravo adscribit. Τὰ δὲ μὴ χεῖρας * ἀνοΐα [* ἀβοΐα alii] τετράπων καὶ μητέρων οὐ χωλοὶ γεγόνασιν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάστοις τῆς μελῶν ὀρθὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ * ἤθη [* ἔθη forsan] διάφορα αὐτὰ πεποιήκασιν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum quorundam instantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῆς ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀεὶστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δὲ ἐν δεξιᾷ, παράγμα οὐδέν, καὶ ἴσα τοιαῦτα· τέκτονι δὲ παραδείγματα χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, καὶ, δίον, ὅτου χρῆσις καλὸν ἄνοσα. *Siquidem in quibusque operibus utrâ utamur nihil refert, sicut inter lyram tangendam, lyram finistrâ, plectrum dextrâ, an è converso teneamus, nullius momenti res est. aliáque ejusdem rationis, quicunque animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utráque pariter citra discrimen usus fuerit, insano certè parùm distabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut sensum avtoris havd clarè satìs expresserit; tum ut locum ab interpunctione priùs laborantem restituam explicémque. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Ἔδοξε δὲ ταῦτα ὁ τῆς Σκυθῶν νόμος, ὅτι ἐν ἀεὶστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν δεξιᾷ δ' οἴνου προσαγόμενος μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέρας ἐπ' ἀμφότερα χρώμενος. qibus accenseri possunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, insigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνέθιστον] ità Plato suprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiùs.

Τῇ χαλινῷ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ δεξιὰ χρατεῖ] Neque hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείας τί ὄζει καὶ ἐν ἑτέροις· ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατόν, ὅτι παρὰ φύσιν καλασκαλάζουσιν οἱ ἀεὶστερὰ δεξιῶν ἀδυνατέστερα καλασκαλάζοντες.

Τοῦτο γὰρ εἴθισται] Itaque Plato, διαφέρει γὰρ παμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, καὶ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum interest inter eum, qi utráque manu uti didicerit, aſsueveritque, & eum qi alterutri tantúm.* qod & à re athletica, & à militari, mox comprobat. Ideo avtem usus obtinuit, ut *ad frænum finistra* adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ gestanda ac utenda fuerint, putà ensi hastæve exerendis, exercendisque immunis relinqatur. Xenophon *de re eqestri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀεὶστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ δεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qanqam posset & alia assignari ratio, cur frænum fortiùs finistrâ teneatur; si verum foret, qod Solinus habet, *polyhist. c.* 1. *Parti dextræ habilior adscribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmasius: qem vide sis in *exercitationum* thesavro illò πολυμαθεστάτῳ.

§ 7. Ὅπως δεῖ καλαπροθυμεῖσθαι πρὸς τὸν θάνατον] qalem ipse se velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* ésque hæc lectio satìs commoda. non celabo tamen suspicionem meam; legi posse non minùs commodè καταλειπεσθυμεῖσθαι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; sive *necesse sit, & qod animum, & qod corpus attinet.* siqidem qales nos, qoad corporis statum, mors deprehensura sit, τῆς ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ut cum Stoicis loqamur.

Τὴν βεβαίωσιν τοῦ βίου] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τὴν ἀχθηναν] vide *ad l.* 4. § 3. 50.

§ 8. Τυμπὶ

§ 8. Γυμνὰ τὰ φλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Caſimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primùm vaciis demere corticem
Rebus, Fuſce, velis, cætera diffluunt,
Vernæ more nivis, quæ modò nubium
Leni tabuit halitu.

Τίς ὁ ἑαυτῷ ἀρολίας πάπ@] Forſan [πῶς πᾶς] τις, vel [ὅτι πᾶς] τις. qia ſequitur, πῶς οὐκεῖς γὰρ ἄλλῳ ἐμπεσεῖται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc eſt, qod ille apud Plut. *de tranqill.*

Οὔτις ἐμοὶ τὴν ἄλλ@ ἐπαίτ@, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστὴ, οὐχὶ μονομάχῳ] *pugili, ſive pancratiaſtæ, non gladiatori.* qia alter armis nativis χ) σφυρὲν, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adſcititiis. itaqe alter gladium ſi depoſuerit, ſtatim occiditur; alter manum præſtò ſemper habet; nec qicqam ampliùs, niſi ut dextrè utatur, eſt opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antiſthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Ariſtot. *de motu animal. c.* 8. idem de enſe, vel alio qovis telo, dici poteſt. Τίνετον ὃ οὐκ ἀφαίρετον μέρος, ἡ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. ſed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in *Zenon.* Διαπαντὸς χρῆσθε τῇ ἀρετῇ ἀναπόβλητ@ γάρ ἐστ' καὶ πάντοτε τὴν ψυχὴν χρῆται ὅση τελεία, ὁ σπουδαῖ@.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia ſint ipſa per ſe nuda.* ut *ſupr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρέσεις] de *diſtributione* iſta, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκων ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult eſſe casûs primi. ut ſit τὸ ἐξῆς τῇ φύσει, clavſula, ſuperioribus periocham iſtam annectens, ſenſúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ ſuprà poſita ſunt conſequitur.* At interpres uterqe in caſu qarto accepit. *Qod ad naturam conſequitur.* Xyl. *Qicqid in ſerie ac ſequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Caſ. Ego malim, *qicqid contingit naturæ conſentaneum, de qo nec Dii culpandi nec homines.* hoc eſt, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν τῶν ὅλων φύσιν. τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. ſicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῇ κοσμικῇ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῇ φύσει. Syntaxis avtem eſt, qalis apud Gregor. Naz. *in Baſil.* Τί τοῦτο ἂν ἐπαινετέ@ μᾶλλον, ἢ μεμπτέ@; vide *ſupr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *conſid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν κακουργῇ ἄκων, συγγνώμην ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, σφοδρὰς ἢ τὴν διοικοῦσαν τὰ ὅλων. ità enim legend. non σφοδρὰς. Et *ibid. c.* 10. Μὴ θεὸν μέμφασθαι, μὴ ἄνθρωπον. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἔργον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πεφυκὼς κακῶς ἠγνόηκε παντὸς δὲ ἔργον τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, τὸ μήτ' ἄλλοις, μηδ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖ@] Plaut. Trucul. 2. 1.

Vertit ſeſe rota viciſſim: ſtultus eſt, qi id admiretur.

Ξέν@] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antiſthenes apud Laërt. *lib.* 6. τὸ σοφῷ ζῆν οὐδὲν, οὐδ' ἄπο. locus mendi manifeſtus, in qo tollendo fruſtrà operam poſuerunt viri magni. Ambroſ. Camald. *novum* qaſi καινὸν legerit. qidam, οὐδ' ἀξιέρεσον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπο tolerari poſſe putat, ſed ſuſpectum tamen habet. Iſ. Caſavb. qid ſi ἀπὸν legatur? ut ſapienti *nihil deeſſe velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non ſatisfacere tamen ipſe profitetur. havd infelicior iſtis ſaltem forſan futura eſt conjectura noſtra, ſi οὐδ' ἀφαιρεθὲν reſcribamus. conjunxit hæc. certè Marcus noſter *ſupr.* § 1. Ξέν@ ὢν τῆς πολιτείας χ) θαυμάζων, ὡς ἀφαιρεθὲν, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα.

§ 14. Ἤτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος] Caſ. *aut fatum, (idqe vel neceſſitas abſoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confuſio fortuita:* &c. ut videatur legiſſe, ἢ τι εἱμαρμένη, [χ) ἢ] ἀνάγκη [χ)] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut neceſſitas fatalis, atqe ordo inevitabilis,* ut [χ)] alterum tantùm inſertum voluerit, cui accedo potiùs, qam malim ἀπαράβατον *inviolabilem,* qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Deſine fata Deûm flecti ſperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus eſt ſecundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Eſt Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat, & hos magis, qia fata illi nulla agnoſcebant.

Φυρμὸς εἰκαιότητος] *confuſio inanis.* Xyl. *confuſio merè fortuita.* Caſ. ſive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαιότητος, *confuſio temeritatis;* qo vocabulo uſus eſt Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τοῦ εἰκαί@, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκριότατος pro qo Annot. ἀκριώτατος ſubſtituit; vertitqe *confuſio duriſſima.* Heſych. certè, Ἀκριάτατος, ἄσπορος. κὰς γὰρ θεὸς γίν@. ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Ἀστῆρες δ' ἢ πλεόνεσσ ἀκριῶτα βοόωσιν.

Verùm τὸ ἄκριον iſtìc non magis locum habet, qàm οἱ κίες, avt etiam θεῖπες χ) ἴπες, vermiculi illi ſcil. à qibus vocabulum id deſumptum eſt. *confuſio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere coſſi neqeunt.* Ego ſiqid mutandum (qod nihil eſt neceſſe) videretur, εἰκαιόταλ@ mallem. qod optimè convenit cum eo qod ſequitur, ἀπερράτη@: ſiqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀπρε-

Ἀπροσάπτῳ] id est, χωρὶς τῦ προσάπτειν, sive ἀνηγειμόνδλῳ· uti ipse sc mox explicat. Hesych. ἀπροσάπτους, ὁ μὴ ἔχων προσασίαν τινός. cui nemo præeat; vel etiam, qi nulli. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm illic ἀπροσάπτους passivè sumitur; qomodo eidem ἀνεπισκόπτευ est ἀφύλακτον, ἀνεπιτρόπευτον, cui curator & inspector nullus est:

Εἰ μὴ ἀπαρέσκαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Qid mihi prodeſt philoſophia, ſi factum eſt? qid prodeſt, ſi Deus rector eſt? qid prodeſt, ſi caſus imperat? nam & mutari certa non poſſunt: & nihil præparari poteſt adverſus incerta, ſi aut conſilium meum Deus occupavit, decrevitque qid facerem, aut conſilio meo nil fortuna permittit. Qicqid eſt ex hîs, vel ſi omnia hæc ſunt, philoſophandum eſt. ſive nos inexorabili lege fata conſtringunt, ſive arbiter Deus univerſa cuncta diſpoſuit, ſive caſus res humanas ſine ordine impellit & jactat, philoſophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter reſiſtamus: hæc docebit, ut Deum ſequàmur, feras caſum.*

Ἄξιον αὐτὸν πέμψειν τῆς ἐπὶ τῷ θεῷ βοηθείας] vide *ſupr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Caſ. *contentus eſto.* Xyl, *ſat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλεῖα.

Κὸν φορέρη σι ὁ κλύδων] Melius ſaniúsqe conſilium, qàm Marcus hîc, ſuggerit nobis Auguſtinus *de diverſ. ſerm.* 19. *Tranſeunt omnia cum diebus; noli tu tranſire cum illis. eſt qò te teneas, ut non tranſeas. res humana tanqam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trabaris. qò me teneo? verbo Dei, qod manet in æternum.* Petr. *epiſt.* 1. *c.* 1. *v.* 23, 25. & *ibid. ſerm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli ſeqi flumen carnis. qî comprehendat verbum manens, niſi qi in ipſo manet?* Idémqe *de verb. Apoſt.* 4. *In Deo ſpem pone. ſi poſueris ſpem in ipſo ſpiritu, qo homo es,* (qod Marcus hic monet) *iterùm ſpiritus tuus in carnem relabitur, qia non dediſti eum illi à qo ſuſpendatur. ut contineas te, noli remanere in te, tranſcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τὴν λύχνιν φῶς] collatio gemina Chriſti illi, Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτε] forſan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, qod proximè ſeqebatur, oculum intendit.

Τί δὲ οἶδα, εἰ τῦτο ἐμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *conſideravi.* 5.

Εἰ ὃ κὴ ἥμαρτεν] etiamſi peccârit qis, pœnitentiam ſatisfactionis juſtæ loco haberi poſtulat. vide l. 1. § 7. Arrian. *de geſt. Alex. l.* 7. Μόνη γὸ ἐμοί γε δοκεῖ ἰατρὸς ἁμαρτίας ὁμολογεῖν τὸ ἁμαρτάνειν, κὴ ἄλλον εἶ) ἐν αὐτῷ μιλαχγνόησεν. ὡς τοῖς παδῶσιν ἡ ἄχθει, ἐ πάντα χαλεπὰ τὰ παδήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δεσπότης αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ἐ καλὰ δίδωσιν. Petron. *ſatyr. Sævi qoqe implacabilésqe domini crudelitatem ſuam impediunt, qando pœnitentia fugitivos reduxit; & deditiiis hoſtibus parcimus.*

Κατίχρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] qod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. κολαγνὸς ἑαυτῦ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *ſat.* 13.

Exemplo qodcunqe malo committitur, ipſi
Diſplicet autori. prima eſt hæc ultio, qòd ſe
Judice, nemo nocens abſolvitur.--

Ὅμοιον τῦτο τῷ κολαδύπτειν τὸν ἑαυτῦ ὄνυν] Plut. *de ſanit. conſerv.* Ὁ γὸ ἐπὶ τοιῦτον ἀναλεγόμενος δῆμος αἰμάσσει τὸν ψυχλόν. Et *de tranqill.*

Ἡ σωίσης, ὅτι σωιοίδα δεῖν εἰργασμένος, (ex Evripid. *Oreſt.* i. e. τὸ σωιεῖδί, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) ὃ ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τὸν καταμέλειαν, αἰμάσσεται ἀεὶ κὴ νύσσουσ ἐκπυλείται. Senec. *de ira lib.* 3. *c* 26. *Maxima eſt factæ injuriæ pœna, feciſſe: nec qiſqam gravius afficitur, qàm qi ad ſupplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna neqitiæ eſt, qàm qòd ſibi diſplicet.* Idem *epiſt.* 42. Eſt autem δρυπτειν κὴ κολαδρύπτειν de arboribus propriè dictum, ὁπὸ τῦ ἔνδεν ἐκπεζωθέων δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus cortex dilacerando detrahitur. nam qod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò veſcerentur, ad mutuam uſqe ſui dilacerationem ſecum invicem depugnantibus, qod verbo originem dederit; merum eſt nugamentum. Indè ad homines traductum & ἐπὶ δρύνν plurimùm uſurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ἐπὶ δρήνῳ. Heſych. De athletis uſurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de haſtâ vulnerato, Homer. *Il.* ῾. *v.* 324.

--πρυμνὸν ὃ βεβαχίονα δμηξὲς ἀκωκὴ
Δρύψ' ἀπὸ μυώνων. ———

de navfravgo ad ſcopulum alliſo, *odyſſ.* ε'. *v.* 426:

Ἐν δ' ἀπὸ ῥινός τε δρύπτη,

de aqilis, ſeſe invicem, an eos, qorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyſſ.* β'. *v.* 153.

Δρυπτομένῳ δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἀμφὶ τε δειρὰς.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Heſiod. in *ſcut. Herc. v.* 243.

--χρὶ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

--δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δίαιμον ὄνυχα πρόσφορα ταραγμοῖς.
--*dilaniatque genas,*

Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --κολαδρύψασα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἄλοχος, ſive χιών. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφίδρυφοι εἰσι παρειαί. *Il.* λ'. *v.* 393. *Utraſque lacerata,* ſive *laniata, genas.* ut Maro Æn. *l.* 12. *Et roſeas laniata genas.*

κολα-

Καταδρύπτειν itaque τῷ ὄνυχι est, quod Silius *bell. Pun. l. 8.* *Ora manu lacerans.* ---
Et Naso *metam. l. 11.*

Ora, comam, vestem lacerans. ---

quæ omnia in luctu fieri assolent. Sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l. 8. c. 2. laniare deinde os ungvibus.* havd inepte ergò Mareus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id feciſſet, qod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκῷ ὀπὸν ἐν τοῖς σύκοις εἶναι] Ità *l. 4. § 6.* Θέλει τὸν συκῶν ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l. 2. c. 10.* *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit pavcissimos omni ævo sapientes evadere. qia conditionem humanæ naturæ perspectam habet: nemo autem naturæ senum irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur, spinetа sentésque non utili aliqâ frugè compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν σύκοις suspectum forsan alicui esse possit, tanqam ab interpolatoris cujuspiam manu, non à Marco ipso exiterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iste, qàm in frondibus & stirpe ipsâ deprehendatur. Synes. *de provident. 2.* Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπὸν· φύλλα δὲ καὶ ὀλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ πέμμυον, ἄπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *sympos. l. 5. c. 9.* Γλυκὺς ὕπνος καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύεται πικρότατα. τῆς γὰρ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδες ὄζει· ὥστε κεκόμμωσθαι μὲν ἐναδόναι δριμύτατον καπνὸν, καὶ λαυθάνουσι τὸν ἐν τῇ τέφρᾳ κονίαν ῥυπικωτάτῳ παρέχειν τὸν δριμύτητα. verùm nec fructus qoqe lacteo isto humore, antequam maturitatem consequatur, immunis est; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l. 15. c. 19.* Idémqe *ibid. c. 28. succus lactem in capite ficûs, in corpore non item.* & *l. 23. c. 7. Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipse *ibid. lib. 6. c. 10.* τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸν ἕρνον ἀναπιμπλᾶσαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ θρίον ἀναπιμπλᾶσι.

Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν] Senec. *de ira. l. 2. c. 9. Si irascerіs juvenibus senibúsqe qòd peccant; irascere infantibus, qòd peccaturi sunt. Nam qis irascitur pueris, qorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse qàm puerum.* qod avtem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat. 12.* Ὥσπερ ὰν ἂν ἐκέλασε γεράνους διὰ τὸν κλαγγήν· ὕτως οὐδὲ ἐκείνους [διὰ τὸν φόβον καὶ τὸν ὕδωρ.]

Τί γὰρ πάθω] qod *lib. 10. § 30.* τί γὰρ ποιήσω; *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθοιμι; ἐμμωνέτιον γὰρ ὅτι ἄπαξ προειλόμην. *qid enim faciam?* &c. Idémqe in *speculantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅταν τις φίλος ἀνὴρ βλάπτοιτο; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urseritʔ* Laco apud Ælianum *l. 9. c. 27.* qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ἃ γὰρ ἐγὼ αὐτὸς τύτε. ἡ φύσις δέμα ῥεῖ. Joan. Chrysost. *in 2. ep. Cor. orat. 1.* Καὶ τί πάθω, ὅτι μαρτυρίου καιρὸς ἡμᾶς ἔτι νῦν; *Qid facian, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l. 10.* τί ἂν ἔν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ πειθῆναι δυναμένους; Terent. *Heavtontim. 4. 1.*

Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonium aeqve æqvum sciunt?

Εἰ δὲ γοργὸς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *si acer ipse validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ κρεῖττον] vide *ad l. 3. § 6, 7.* sed & Epictet. *dissert. l. 1. c. 2.*

Ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔσται εἰς τὸ παρ' ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Casaubonus. *Tenëas semper propositum tuum ab omni necessitate ac coactione liberum.* acsi scriberetur. ἡ ὁρμή σου ἀζίαστος ἔστω. At Xyl. hæc seqentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compositi, ut omnia circumspicias.* mihi nec istud placet, nec, qod censeam sentiámve, probabile aliqid impræsentiarum occurrit. forsan ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔσται εἰς [πάντα] πάντη. *etenim conatus tuus ad ista,* τὸ κρεῖττον scil. ἢ τὸ ἀληθές, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad seqentia pertineat. vel etiam si ἀζίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σου ἀζίαστος εἰς τὸ παρ'. *impetus enim,* sive *conatus tuus non est coactioni aut vi ulla ex parte obnoxius,* qò minùs ab eis abstinere te possis; vel qæ officio tuo adversentur, agendis, vel qæ veritati repugnant, dicendis. vide *l. 10 § 33.*

§ 18. Τὸ τῶν φαντασίαν σοι ποιῆν] *qod se objicit tibi.* Casavb. *qod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *qod phantasiam tibi afficit.* ut *lib. 3. § 11.*

Ἀναπνέοντα δικαίως] vide *supr. § 8. 10.*

§ 19. Κρεῖττόν τι ἢ δαιμονιώτερον] τὸ ἐν σοὶ θεῖον. *supr. § 1. & l. 11. § 19.* τὸ ἐν σοὶ δαιμόνιον μέρος. vide Julian. *infrà ad § 16.* Epictet. *l. 1. c. 3.* τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον ἢ τὰ δυσηνά μου σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι ἢ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τύτοις προσπέπηκας; leg. προσπέπτωκας. de qa voce vide Synes. *epist. 57. supra ad § 3.* & Marcum *l. 10. § 24.*

Τῶν ταραστάντων σε] vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 10. § 38.* Clemens *strom. l. 4.* Δεῖ γὰρ κύριον εἶναι τὸν κανόνα τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· καὶ ταραττόμενον, ἀψύχου δίκην ὀργάνου, ἀνορμίας ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἐξωθεν αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ὄζει ἡ διάνοια] vide *l. 5. § 11.* & *l. 10 § 24.*

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l. 2. § 16.* & *infrà § 24.*

Ἐπὶ τὸ χειρωτικόν] vide *l. 5. § 16.* & *l. 7. § 55.* & *l. 8. § 34.* & *l. 11. § 21.*

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *confider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐφεξῆς γένηται] vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Avguſt. *confeſſ. l.* 4. *c.* 11. *ecce illa diſcedunt, ut alia ſuccedant, & omnibus ſuis partibus [redacted] infima univerſitas.*

§ 22. Παύλα ἡ ὑπόλυψις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ὑπόλυψις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὥσπερ κάμψαντι τὴν ἄκραν] ἄκραν κάμπτειν, qod Plut. in *collat. terr. & aqat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium prætervehi.* nos dicimus, *to double the cape.* ſolent autem prominentia loca iſtiuſmodi plùs aliis eſſe undis infeſta, ventis expoſita, procellis obnoxia, [redacted] nomine magis periculoſa: indè proverbium de *Malco*, ſive *Maleis* Laconico promontorio,

Μαλέας ἢ κάμψας, ἐπιλάθου σῆς οἰκάδι.
Malcas legens, qæ ſunt domi obliviſcere.

Euſtath. *ad odyſſ.* γ'. Ulyſſes *Odyſſ. l'. v.* 80.

Ἀλλά με κῦμα ῥόος τε φερεμπολὸς Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπόρουσε. ——

Et Neſtor de eodem *ibid.* γ'. *v.* 288. juxta Maleam navigantes habuiſſe ſe συφερὸν ὁδόν.

--- λιγέων τ' ἀνέμων αὐτμῇσι --

Κύματα τε τροφόεντα, πλόον, ἶσα ὄρεσσιν.

Liban. *orat.* 31. inter cætera navtis moleſta, ἢ πίτερα περιελπιδίῳ, φεὶ ἦν δεῖ κάμψαντα ὅρμε πυχεῖν. & *orat.* 3. ἢ ταυτὸ συμβαίνει, ὅταν ἐπὶ τὴν προβολὴν, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς σωτηρίαν ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ ὁρῶν καθαρᾶς τὸ πέρατον κῦμα φεὶ τὸν περίβολον ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, ἢ τὸ τείτον αὖθις· ἢ ἕως ἂν λήξῃ τὰ πάθεα.

Γαλήνη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* 8. § 25. αἰθρίαν ἢ γαλήνην. qalem animi ſtatum delinear. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyſſ. ε. v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο· ἡ δ' ἄρα γαλήνη
Ἔγλετο νηνεμίη· κοίμησε δὲ κύματα δαίμων.

Eodémque alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων οὖν ὁ ἀτρεμάζων διεξάγων, ἢ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ ἢ γαληνότητι καθεστώς.

--- πάντη δὲ ἐπέσχε γαλήνη.
Τὸν δ' οὐκ ἔν ἐνόησ' ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.

vde *ad l.* 2. § 4.

Στάδιοι δ' πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἦν δὲ τῶν ὑπάρξη, ἔνδια πάντα, ἢ πλοῦς ἔστω, ἢ λειοκύμων ἡ θάλαττα, ἢ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κάλπος ἀκύμων] qod Dio Pruſ. *orat.* 74. ἄκλυστον λιμένα. qal is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

—— *ubi omnis ab alto*
Frangitur, inque ſinus ſcindit ſeſe unda reductos.

ex poeta autem aliqo tradueta hæc, M. Caſ. nec fruſtrà, opinor, avtumat. etiam *βίον ἀκύμονα* dixit Plut. in *Galba.* &, ἴλεων ἢ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Syneſ. alicubi, Idémque *de regn.* αἰδῆς ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία ἢ ὑποῦσ' ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν δ' καιρὸν ἢ τὸν ὅρον διέλωσιν ἡ φύσις] ſic *l.* 6. § 49. ἀφώρισεν. hoc eſt, qod Solomon *Eccleſ. c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמָן וְעֵת לְכָל־חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם, τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, ἢ καιροὶ παντὶ πράγματι. ubi rectè זְמָן *tempus determinatum*, ſive *præſtitutum*, ex Eſt. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14 & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piſcator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* etſi locus ille à pleriſque aliter, ſed perperam, accipitur. hoc eſt etiam, qod Job *c.* 7. *v.* 1. צָבָא לְאֱנוֹשׁ *tempus præfinitum eſt homini ſuper terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, càm, cum vulgatæ auctore, *militiam*, vertere. atqe ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana uſurpatur. nec de verſione ambigere patitur Job ipſe. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præciſi ſunt dies ejus, terminos ſive limites illius ſtatuiſti, qos tranſgredi non datur.* Jaſon Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuique eſt obdormiendi tempus.* Indè & Æſchyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ὅτι πολλὰ τραύματ' ἐν στέρνοις λαβών,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ πέρμα συντέχῃ βίου.
Οὐτ' ἐν στέγῃ τις ἥμενος παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πεπρωμένον μόρον.
Non tela figis pectus intra acceperis,
Morietur, ani fata niſi dent terminum.
Nec ſi latrem qis ſervet, aſſiduus foco,
Effugiet horam, Parca qam dcercuerit. Grot.

Et Phalaris *epiſt.* 147. Ἴσθι γὰρ, ὡς μηδὲν τοιοῦτον κλονήσει τὸν Φάλαριν ἕξω τῆς ἰδίας φύσεως, ἣν καὶ νεότητος ἐχρῆν καθ' ἑαυτόν· forſan καθεκυδρμένην. atqe ità interpres, *definitum & conſtitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

—— τὰ δ' μέρσιμα πάντες
Θνητοὶ τοῖσιν φύονται, ὑθ' ἱερῇ,
Οὐθ' ὁ Παιὼν θ' πλυφαρμάκῳ ἔργον ἔχοντες
Ἰατροὶ, ἢ τίς ὕδεν ἐπισ τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνετ' ἄλγος·
Κἀκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δόες.
Τὸν δ' καιρὸς νόσοισι κυκλώμενον ἀρπαλέωντε,
Ἀΐδης θ' χειρσὶν, αὖλα τίθησ' ὑμῖν.
Μοῖρα δ' τοι ἐπιτοῖσι κακὸν φέρει, ὐδὲ ἢ ἐώλοις
Δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίνεται ἀθανάτων.

--- *fato qæcunqe manet ſors,*
Non hanc averteris victima; ſed nec aves;

Nec

Nec qi Paeonias ægris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere qos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato sors læta venit, contraria fato:
Nec vitare datur, qæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πεπρωμένη, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *ad l.* 4. § 23. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν καὶ ἡ ἰδία] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium quidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23 qosdam etiam *defungi* בלא יגמן Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν οὐκ ἰσῇ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua*. Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. *c.* ἀώρως, Sept. *ante tempus suum*. Vulg. siqidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Qota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qi, *pauci ad senectutem perveniunt*. Cic. *de sen.* pauci eum vitæ terminum assequuntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si fini utri nihil interveniisset. verùm, si *naturæ communis*, uti Marcus loqitur, hoc est, numinis divini disposítionem ac dispensationem spectamus, *nemo nisi suo die moritur*. Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, — metúsqe dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex Æn. *l.* 10. Itaque non fuit necesse, ut Servius qò Virgiliana duo illa conciliaret, Æn. *l.* 10. — *Stat sua cuiqi dies.* — & de Didone *l.* 4.

— *nec fato, meritâ nec morte peribat,*
Sed misera ante diem —

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse*. Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, committo.

Πατρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἡ δεῖ πᾶν καὶ ὠραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον καὶ συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συμφέρεται καὶ συμφέρει. verto avtem istic, *conducens, & congruum*. συμφέρειν *convenire, congruum esse*. Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πάντων ὅτιον ὁπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας πεφεπλήσθην τε καὶ ὑπερπλήσιον τοῦ ἑστέρου· τῷ μὲν γὰρ ἓν θεὸς συμφέρεται· τῷ δὲ ξένον δῆμος μίσος

δέχεται. *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos fiebat: in hoc discrepat, qòd in Deis peregrinis istuc translatis:* cùm prius nimirum in patriis restitútis exhibeatur. at Fed. Morellius hìc, ut alibi sæpenumero [illegible]dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *congenium circa Deos, ad cultum confert hospitum: huic autem est, qod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος, qemadmodum & Θεόληπτος in seqiorem partem sumitur havd rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico*. itaque apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte imperare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῆς δεισιδαίμονος excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendum agendum se totum permiscrit*. nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem tralatio ab ēs desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, καὶ ὁ ἔνθεος. ità de Æschine Philostratus: τὸ θεῖον λέγειν, ὅπου μὲν ἐπαχθείασε σοφιστῶν σπουδῇ· ἀπὸ Αἰσχίνου δ' ἤρξατο, Θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοκινήτως καὶ, ὥσπερ οἱ τοῦ κρησμοὺς ἀναπίνοντες. Indè Θεοφορία. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ ποιητὴς ἢ καὶ λογοποιὸν μόνον πέφυκε τέχνῃ ὑπὸ γλυκύτητος ἐν θείῳ θεσμῷ πεσόντα· ἀλλὰ καὶ ἡδὺ δημιουργὸν αἱ χεῖρες θεοπίτνων πνεύματος ἐφέλκουσι λαθόντως, κἀντεῦθεν καὶ μὴ μανίας φερομένου τὸ πνεύμα· ὁ γὰρ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἐκ τινος ὑπονοίας κινηθείς, εἰς τιλὼ τῆς ἀγάλματος δημιουργίαν τιλὼ θεοφορίαν ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi Strom. *l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς καὶ ἤδη ἄγιος θεοφορούμενος καὶ θεοφορούμενος.

Ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ τῷ θεῷ] *qi via eadem qâ Deus fertur.* i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν καὶ τὰ αὐτὰ φερομένω, τὰ δὲ διαλαμβάνω. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς οὖν ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήρεισεν] *neqid aliter qàm justitia æqitásqe exigit.* Casavb. minùs plenè. melius Xyl. *neqid sccius qàm justitia ipsa egisset.* formula diserta, & ἀκειοδίκημά τι insinuans.

Οὔτε

Οὔτε ἡ τῆ ἐπιλυσία μαμπλίου] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ στερήσεως] *Quæ unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ στέρημα, quod ἡ στέρησις. cujusmodi *corpora nostra sint adhuc rudia & imperfecta.* unde qid legerit havd satis liqet. ego ἀστέρμαλον omnino legendum censeo. vel, si cui id minùs arridet, ἀνεστέρμαλον. qod propiùs accedit ad scripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (si pro *semine* ibi sumi, qod qidam censent, compertum haberetur) vel ἀνεφάμαλον etiam, sive ἀνερματώσεως (ut τὴ ψυχόσει respondeat ἡ ἀνερμάτωσις) qæ *actum ipsum seminandi* designant. sensus patet; idémque est, qodcunqe ex istis legere libuerit, qod Tertull. *ex seminis sparsione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec silentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs satis ineptire solebant, τὸ μὲν ἀστέρμα τὴν ἐπὶ μικρὸν ὀλκὸν ἐν πολλῇ ἀστέργῳ ὑγρότητι· τὴν δὲ φύσιν ἐμπύοσιν οὖσαν, καὶ διάχυσιν τοῦ ἐκ αὐτῆς ἀναιμωδῶν καὶ λυοειδῶν λόγου καὶ ἀεριώδη. qo loco miror ego, qid Lipsium impulerit, ut pro ἐμφύσησιν ἐο φύσιν legi voluerit, &, *in spiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. physiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus sincerus sit, sensúsque proclivis satis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qasi conspiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtutísque multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operáque, qasi insufflatione qadam, vis virtúsque illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐκ παρέργου. *A semine*, inqit Marcus, *sive seminatione*, usque *ad animationem.* ἀστέρμα itaque sive ἀνερμάτωσις (id si scripserat) idem est hic Marco, qod ἀστέρμαλον καλεῖ Apostolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μίσχει ψυχόσεως] qod in ipso partu fieri avtumabant Stoici. qi & fœtum ad partum usqe animal esse negabant, sed utero muliebri, tanqam plancam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejusdem, ab eo cúmqe eo nutriri censebant. Plut. *de placit. philos. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς μητρός, ἀ ζῷον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς, μέρη τῆς φυτοῦ ὄντας, πεπεισμένοις ἀποβλέπειν, ἕως καὶ τὸ ἔμβρυον. Idémque *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chrysippo locutus; Τὸ βρέφος ἐν τῇ μητρὶ φύσει τρέφεσθαι νομίζει, καθάπερ φυτὸν ὅταν ἡ τεχθῇ ψυχόμενον ἀπὸ τοῦ ἀέρος καὶ σκιδνάμενον, τὸ πνεῦμα * μιλαβάλλειν [* μελαβάλλειν Salmas. *ad Epict. & Simpl.*] καὶ γίγνεσθαι ζῷον. ὅθεν ἐκ ἀπὸ τέρπω τοῦ ψυχροῦ ἀνομάσθαι παρὰ τὴν ψύξιν. Et Philo eódem respiciens, *lib. de insomn.* Γεννώμενον ἐνδυς, ἢ ἔξωθεν εἰσκείμενος; ἢ ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἢ ἐνδεμοῦ ἐν ἡμῖν φύσις, ὅτε σίδηρος, ἐκ χαλκίου πεπυρωμένου ὕδατι ψυχρῷ, ἆρ' ἐκ τὸ κρατιδύτερον σκιδνᾶται; διὸ καὶ παρὰ τὴν ψύξιν ἀνομάσθαι δοκεῖ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præsumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atqe produci; sed & effuso jam partu, nondum vivo infanti extrinsecùs imprimi. Cæterùm semen ex concubitu, muliebribus locis seqestratum, compingvescere in solam substantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calore solutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigidæ immersum, ità aeris rigore percussam, & vim animalem rapere, & vocalem sonum reddere. hæc Stoici cum Œnesidemo.* Addit idem ex medicis idem sensisse *Hicesium, & naturæ & artis suæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixisse. Perinde animam extraneam aliàs, & extorrem uteri, primâ adspiratione nascentis infantis adduci, sicut expiratione novissimâ educi. incertum tamen, an ex sententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius persona id protulerit.* Absurda sanè sententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius dogmatis istius patronos, παράδοξόν τι, & à *sensu communi dissitum, in eo affectâsse*, contendit; sed qod à mulierculis qibusvis possit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc statuere qod fœminæ agnoscerent. at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non est* (qod Varro dixerat) *aer ore conceptus; qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer possit. non enim post partum insinuatur in corpus, ut qibusdam philosophis* (Stoicis scil.) *videtur, sed post conceptum protinus, cùm fœtum in utero necessitas divina formavit.* Verùm varias nostrorum hac de re sententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l.* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *sursum elato animo*, Xyl. frustrà hæc accepit.

Τὴν πλυτεσίαν, ὅση] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

Ὅσην τὸ ἀφελικὴν ἐκλείαν καὶ ἐναθείαν] scil. universas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aqatilem, terrestrem, incolis suis refertas censebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἶσι δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, ἐκ καὶ ἀλλοίᾳ ἀπὸ τῆς γλυκυτάτου θεοῦ, καθ' ἕκαστον τῶν στοιχείων, οἱ μὲν ἀέριοι, οἱ δὲ ἀέριοι, ἐν τε αἰθέρι, καὶ πνεῖ, ἀέρι τε, καὶ ὕδατι· ὡς μηδὲν κόσμου μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶναι, μηδὲ ζῴου κρεῖττον ἢ θνητῆς φύσεως. Apul. *de deo Socrat. Quid igitur? tanta vis aeriis, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus usqe ad summum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus suis atqe erit ista naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipsæ enim, inqit, aves, si sedulò advertas, terrestre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. est enim semper illis omnis*

victus

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fessa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri dæmonas attribuit, terræ quædam, ut loquitur, animalia, neque tam brutæ, quàm terreæ, neque tam levia quàm aetheria. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναιδῆ, ἐναέρια, ὑγρὰ, ἐπίγεια.

Καὶ ὅτι ὀφείλει] ἡ istud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τεῖπεν refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Τοιοῦτό ὄψει] *edque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταὐτὰ, non ταῦτα.

Ἐπὶ τύποις ὁ τύφ⊙] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τύποις ὁ τύφ⊙ ; *hisne superbimus?* Cas. enunciativè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Ὅτ⊙ ὁ τύφ⊙. ut ὅσον τὸ ἐφικτὸν. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sicque idem hic ὁ τύφ⊙ qod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσχὺς ἐφ' ἣ σημαίνεται, qam & τύφον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum qis in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. qod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτι τύφ. & *l.* 9. § 34. ὅσον ὕπνος. Sed illud mavelim. Apud Strobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τῷ φῶ ἀπαιδεύτῳ βίῳ χαθάπερ ὑποκριτῇ, πολλὰ τύπε μιτενδύματα ἐφείκεται. leg. ἐπενδύματα, vel etiam μετενδύματα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὼ τυφαννίδα μετενδύσω. qo loco tamen in vulgatis μετενέδυσε perperam editur. ésque qod Synes. *de provident.* μεταμφίεσαζ dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βαθὺ ἔξω τὼ ὑπολῆψιν] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπιλάθῃ] Ità Avtor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα χῖ τὼ φῶ ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἀμαρμανόμενον ἀλλόφυλον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμενον ὅτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ ἡ ἐκὼν ἢ ἄκων πᾶς ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist.* ἀκριφίῳ. vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐκάστου θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νῦς ὁ ἀνθρώποις, θεός ὅστιν. Atqe indè Synes. in *calvit. encom.* de capite, ἐκεῖ νόμιζε κατοικηνικέναι τὸν νῦν· ἐκεῖνο τὼ κυριώτω ἡγοῦ νεὼν τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdatus *inflit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῖν ὅστιν ὁ ἑκάστῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.* 1.

Ὁ νῦς γὰρ ἡμῖν ὁ θεός.—
Mens quippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

--Θεὸς ὅστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νῦς ἄρ', οὐ ἔστιν τοῖς σοφωτέτοις.
--Numen est verè bonis mens ipsa.

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐετράδης ἡ ἡ Μύνδεος ἐν ἑνίοις τὸν νῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ παρηκέναι ἑκάστῳ, θεὸν ἡ μοῖραν. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis qàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, qàm qod Senarius ille,

Βέβηλός ἅπασιν ἢ συνειδὼς θεός.
Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémque dictamen bonum qemque tanqam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2 *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν χρῆσεις; θεὸν γυμνάζεις; θεὸν φορτίον, πέλας, ἡ ἀγροικίας; δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινὰ ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, ἡ μολύνων καὶ αἰσθήσει, ἀκαθάρτοις ὑδὲ δυσώδεσι, ῥυπαραῖς ἡ περιέξεσι. ἡ ἀγάλματος ἂν τῷ θεῷ παρῆν⊙, ἂν ἂν τολμήσαις τι τέτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς. ὡσπὲ ἡ θεῷ παρὸν⊙ ἔσωθεν, ἡ ἐρρωμέν⊙ πάντα, ἡ ἐπακούον⊙, ἂν αἰσχύνη ταῦτα ἐνδυόμενος ἡ ποιῶν, ἀναίσθητος τῆς σαυτῆ φύσεως, ἡ στοχάληπε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & *Apul. ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύνκα] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur autem ἐκ τέτε potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli:
Sedibus ætherei spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖον αὔρημα ὁ νῦς εἰς ἀνθρώπους ἧκει. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ ἡ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τέτ' ὅστι, τῷ νόῳ, ταῦτα ὅστιν ἀπόῤῥητα. mox tamen qasi corrigens qod priùs dixerat; τέτο διαμάσωμαι τὸ θεῖον (affectum vult) ἡ πείσωμεν ὑπαχθῆναι τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ἡ θεῖφ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in *Zen.* θεῖός τε εἶ τὸ σοφόν· ἔχειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς διονεὶ θεὸν τὸν ἡ φαῦλον, ἄθεον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀνθρώπ⊙] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod noſtrum videtur, alienum eſt. nihil enim noſtrum; quia Dei omnia, cujus ipſi quoque nos.* Expreſſit nimirum pavcis, qod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11,-16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniſſ.*

Ὅυτοι τὰ χρήματ' ἴδια κέκτηται βροτοί.
Τὰ δ' ἐσθλὰ θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὐτὰ, ἀφαιροῦνται πάλιν.
Non poſſidemus proprio mortales bona
Sed jus Deorum, noſtra diſpenſatio eſt;
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Groc. Pulcrè in eandem ſententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid eſt hoc quod circa nos ex advenitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ refarta veſtibula, clara, nobiliſs, aut formoſa conjux, cæteráque ex incerta mobilique ſorte pendentia, alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur collatitiis, & ad dominos rediturîs ſcena adornatur. Alia ex his primo die, alia ſecundo referentur: pauca uſque ad finem perſeverabunt. uſusfructus noſter eſt; cujus vempus ille arbiter muneris ſui temperat. nos oportet in promptu habere, qæ in incertum diem data ſunt, & appellatos, ſine querela reddere. peſſimi eſt debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo noſtros, & quos ſuperſtites lege naſcendi optamus, & quos præcedere juſtiſſimum ipſorum votum eſt, ſic amare debemus, tanqam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promiſſum ſit. Sæpe admonendus eſt animus amet ut receſſura, imò tanqam recedentia, qicqid à fortuna datum eſt, tanqam extemplò abiturum poſſideat.* Verùm illa à diſpenſatoris officio ducta collatio cùm in ſcripturis ſacris tum in exoticis etiam eſt freqentiſſima. Siqidem eò ſpectat parabola illa, περὶ τῦ οἰκονόμου τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Petri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. ſpirit. § 158.* Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίυ οἰκονομικῶς ὑπάρχεται· καὶ οἱ φέροντες αὐτὸ, εἰσὶν ἀγαθοὶ διάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἔοσι ταμίαι. Et Alex. Severus Imper. *diſpenſatorem publicum* ſe profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τῦ θεῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* Atque *omnia.* David *Pſal. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάνδ' ὑπόληψις] *ſupr. § 8. 22.*

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & ſupr. § 3.*

§ 27. Πῦ νυῦ τὰ πάντα ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3. & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδὸς] Alluſum ad ritum corpora defunctorum cremandi, vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & ſermo.* Xyl. *fabula*, malim Perſ. *ſat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

qod mutuatum illum vult, Cl. Caſavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, ſunt *manes fabuloſi*, ſive *manes*, qi *fabulæ* meræ ſunt. qomodo Juvenal. *ſat. 2. v 149.*

Eſſe aliquos manes,—
Nec pueri credunt.——

Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat. 17.* de mortuis ὑδὲν ὀφῶ πλὴν ὀστέων, καὶ σποδῆς, καὶ ἀφυχίας. πάντα τὰ ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος· πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ ἀλήγημα ψιλὸν, καὶ γραφή. Itaqe Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγὼ σι δίζημαι τοῖς τάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus ſuis gloriabantur.

Ἡ ὑδὲ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 8. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ὑπ' ἀγχῦ] Q. *Fabius Catullinus* ſub Adriano Conſul reperitur in *Faſtis* ad annum U. C. 883. qanqam in Græcis à Scaligero editis, non Κατελλινος ſed Κατυλλῖνος. *Catulinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λύκιος Λύπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Caſ. ut ſit legendum, Λύκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit. ἐν κήποις.* at Caſ. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec neceſſarium eſt iſtîc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adſerit Iſa. Caſ. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Luſii* cujuſdam Senatûs juſſu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occiſi) ſed ità, ut de *Luſio Lupo* iſto parùm ſibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora ſub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm is ſit qem Marcus velit, avt qid is Baiis, mihi planè incompertum *Stertinius* item Philoſophus Stoicus Horatii temporibus ſub Avguſto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. —an Stertinii deliret acumen & ferm, lib. 2. ſat. 3. ſapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec iſtum iſtîc deſignarum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρέαις] Καπρίαις potiùs, *Capreis. Capreæ inſula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii diſjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hiſt. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò ſeceſſerat, qò libidinibus ſuis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab inſulæ illius nomine *Capreius* dicebatur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum ſaltem pro *Caprineo* repoſitum vult Caſavb.

Ὀυήλιος Ῥοῦφος] *Rufi Helvii*, qi miles gregarius cùm eſſet, coronam civicam ſub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Veſtii* etiam *Ruſi*, qi

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consulatum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* iste qis exstat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iste egerint, qod in reliqis diserte expressum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὄπτιν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqa diligentiùs positum*, qàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἱ ἐκεῖ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες φειδῆ ἀργολῶ. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ὑδὲν μὴ διαφορῆς.

Μετ' ἀϊδίστως] qod *l.* 11. § 18. μὴ τύφου. vide *suprà* § 24. malè enim, *opinionis caussâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *Sillis*;

Ἄνθρωπε ματαῖε ὀίησι θεμιτὸν ἀσκεῖν.

Πᾶν τὸ καταντικρύμενον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ καταντείνε.

Τὸ ὀπὶ τῆς δοθείσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπόμενον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ὑπὸ ἀτυφίᾳ τύφῳ τυφόμενος] leg. vel ὑπὸ ἀτυφίας, vel potiùs ὀπὶ ἀτυφίᾳ. par mendum sustulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἧ συμπαίσεται scriptum fuerat: cùm συμπαίσεσθαι ὑπό τινι Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu digniſſima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmque minimè tolerandum, qando *è fastu spreto fastus* enascitur. & de hoc ipse superbit sesége effert animus, qòd superbiam conculcâsse videatur. Avgust. *confess. l.* 10. *c.* 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vaniùs gloriatur; ideóqe non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur. non enim eam contemnit, cùm gloriatur intús.* Idémqe *epist.* 59. *qæst.* 7. *Fit enim miris modis in anima hominis, ut de falsa humilitate magis inflcatur, qàm si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: qem tamen ἐν τῇ ἀτυφίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τετυφωμένον ἔπεπληξεν. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspicaretur, in qem Plato vomuerat, χολὴν μὲν ὁρῶ ἐνταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem qidem*, inqit, istîc *video*, *fastum verò non video.* qasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm laceram pallii partem ad obviorum conspectum obverteret, Ὁρᾶ σου διὰ τελέατος κενοδοξίαν. *Per pallii scissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem* intueri. Laërt *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ὑ παύσῃ ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν. *Annon desines*, inqit, *ostentare te* nobis? latet argutia, qam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζειν, qæ ornatûs significationem habet; qamqe in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν ευτελῶς ἠρμοσμένον ἴδῃς τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ὀπὶ τύτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Πατῶ σου τὴν Πλάτωνος κενοδοξίαν. *Calco Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τῦ τύφυ διαφαίνῃς, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι *qantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Πατῶ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis fastum*; ille: Ἕτερῳ γε τύφῳ. *Calcas, sed alio fastu*; iste. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter ordiretur. Ἄνω ποταμῶν, τῦτο δὴ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένη φησὶ καυάδοξον. Neqe enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò aut inauditum. qi & qærenti πῶς ἄν τις ἔνδοξος γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) εἰ δόξης καταφρονήσειε. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monstravit, eandémqe ipse ingressus est. Qin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu. --

havd frustrà sanè. scurram enim agebat ille, *improbum admodum* sæpenumero. & impurum, nec ab obscœnitate havd sermonis duntaxat, sed actûs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qoqe Cynicus idem notavit; siqidem in Olympia cùm Rhodios qosdam splendidè vestitos videret, τύφος τοῦτ' ἔστι. *Hoc fastus est*, dixit. mox, ubi in Laconas tunicis vilibus sordidisqe amictos inciderat, Ἄλλος ἔστι τύφος. *Alius*, inqit, *ipse fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum *ipsius* utiqe in illis morbum animi deprehendit, atqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv.* melior, inqit, *est purpurata humilitas qàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄγει δ' ἡμᾶς ὁ τὴν ὀπτικὴν ῥύπον ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ ῥάμμα ὑποδήματος, καλλωπίζεται θεὸς τὸ ἐντός, ἀτυφίᾳ καὶ διακόπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτε τὰ φανερὰ δὴ, τὰ δ' ἐντὸς αὖ τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκλήματα, καὶ φθόνος, καὶ κακοηθεία, καὶ μικρολογία, καὶ φιλήδονία, ὥσπερ ἕλκη, ἀφεστέλλων καὶ ἀποκρύπτων, ὑδένα ἀναγκάζει ἐξ, ἀθλίως τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτῷ φροντίδι μέτεστι, μᾶλλον δ' ὐδέν. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐγκλήματα legat, qod exponit, cùm in aliqem excreamus; suspicor tamen ἐγκλίματα potiùs fuisse, qod *offensiones* & *incursationes* designat: siqidem κλίμασθαι, ἐνοχλῆσαι, & ἐγκλιτὴς est ἐμπαίστης. Hesych. qod autem ait Plut. διακόπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, telle Juliano. illi etenim istud solenne

fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἀντυφον γλωσσομανίαν non veretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, qod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. lavdatus: Αὐτὸς δ τοῦτον τὸν τύφον ἐφιλαλόμυθον, ἄντυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset.* Ἐμοὶ γὰρ inqit, μόνοι τετυφῶσθαι, μᾶλλον δ μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην δοκοῦσιν, οἱ τοιαῦτα ληροῦντες. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho isto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν τὸ κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰρ ποιήσας τις καθαρίσων αὐτὸν, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νηστείαν, κενοδοξῶ. κἀλαλύω, ἵνα μὴ γνωσθῶ ὡς φρύνιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ σχεδιάσματα, ἡδέως μαθήσομαι ταῦτα· ἡ ἐντολὴ ἐξαλλάσσων, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν ῥίψῃς τὸν τείχολον ταῦτα, ὀρθὸν τὸ κάστρον ἔσται. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evsgr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Callist. *l.* 14. *c.* 50. τὸν κενοδοξίαν, ὡς τελαυτῶντα χιτῶνα, ἢ ψυχὴ πέρυκεν ἀντιδύειν. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ἡ κενόδοξος, ὅστις ἐφήτευε θάτερον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀναδύεσθαι. Philo etiam ab Antonio itidem lavdatus. φασί τινες, ὅτι ὕστατον ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδεῖ, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅλη μέσῳ ἐνὶ ὄγκον τύφῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhibet,

Πήρη τὶς γαῖ' ὅλη μέσῳ ἐνὶ ὄγκον τύφῳ· Atqe ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss. τ. v.* 172.

Κρήτη τὶς γαῖ' ὅλη μέσῳ ἐνὶ ὄγκον πόντῳ.

qanqam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἄντυφος *fastu pompâqe omni* destituta existeret; cùm illis tamen tanqam aqis marinis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὄλεις θεοπρ.] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siqidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cælestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ θεοσκυνεῖν θεῶν πρῶτον,
Δι' ὃν θεωρεῖν ὅλη τοὺς ἄλλους θεούς.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles & invisibiles. Deos cælites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus. ac visu qidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qod natura visibus nostris denegavit; nec non tamen intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eâdem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaqe hac ratione Avg. *de divers. serm.* 12. dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est; infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἴσν μοι, Σὺ δὲ βλέπων, δίηγησαί μοι τὸ εἶδός σου τοῦ θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ θεοῦ ἄρρητον καὶ ἀνέκφραστον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρασθῆναι· δόξῃ γὰρ ὅτιν ἀχώρητος, μεγέθει ἀκατάληπτος, ὕψει ἀπερινόητος, ἰσχύι ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβλήτος, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλοποιΐᾳ ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin. *de Monarch.*

Θεὸν δ πῶς, εἶπε μοι, * νομιστέον;
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν οὐχ ὁρώμενον. * ον Just.
Die, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* lavdatus:

— οὐδέ τις αὐτὸν
Ἐσορᾷ θνητῶν, αὐτὸς δ γὰρ πάντας ὁρᾷται.
— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ἂν ἄλλοις, πλὴν λογισμῷ. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siqidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα

αὐτὸ· ἀπὸ κλίσεως κόσμε τοῖς πτίλοις πείθομαι, καθορᾶται, ἤτε αὐθ' ἑαυτῆς δυνάμεις καὶ θεότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. *ad Coloss. c.* 1. *v.* 15. qiqe ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμαυτῆ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, quâ vivificaris, & loqueris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Aug. *de Trinit. lib.* 5. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐκάστοτε πειρῶμαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. καθάπερ γὰρ ψυχὴ ὁ ἐν ἀνθρώπῳ ὑ βλέπεται, ἀόρατος ὢν ἀνθρώποις, διὰ τῆς κινήσεως τοῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχὴ ὄντως ἔχει ἄν, καὶ τὸν θεὸν μὴ δυνάμενος ὁρᾶσθαι ἀπὸ ἀνθρώπων, διὰ τῆς προνοίας καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Anton. *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δ' ἧς ζώμεθά τε, καὶ πόλεις καὶ ὅλους ἄγομεν, ἀόρατος ὅσα, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τὸν βίον διάκοσμος ὑπὸ ταύτης ἔνρηται, καὶ διατέτακται, καὶ σωνέχεται. ταύτα γὰρ καὶ περὶ θεοῦ διανοοῦμαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, κράτει δ' ἐνεργείᾳ τε, ζωῇ δ' ἀϊδιότητι, ἀρίλῃ δ' χρατίστου. διότι πάσῃ δυνατῇ φύσει ῥυθμὸς & ἀθεώρητος, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclara fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed mentis ab ea gestarum rerum intelligi qualis & quanta sit. omne quippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustum rerum æstimator potest esse qi hæc eadem de Deo neget, qem videat esse viribus exuperantissimis, augustissima specie, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsâmque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, quando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atque manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deum forma invisitata, vis cognita; quorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. Ἀφ' ἑκάστου δεῖ ἐν κόσμῳ μεμεῖχθαι ἐμὲ τὸν ἐγκωμιάσοντα τὸν ποιοῦντα, ἐν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμίν τε συναρετικὴν τοῦ χρησίμων ἑκάστῳ, καὶ τὸ ἐυχάριστον. & quæ sequuntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Στοιχεῖα βίου] qod *lib.* 4 § 19. extrem. ἰσοτελῆ τῆς ἀληθείας. Plato *Protag.* Τίς ἂν ἡμῶν σωτηρία εἴη τοῦ βίου. Et mox; ἢ ὀπτέον ἀπολύσαντα τὸ ἀληθὲς, ἔσοντι ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαύειν τοῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ est posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum, & ideo fruor vitâ, quia quamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lipſ. *fruor vitâ, securus, & lætus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Σωφρονοῦντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro περὶ εὐτελείας. Legendo & scribendo vitam producite. i. e. producita. Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἦλθ] Vide *l.* 8. § 57. & *l.* 9. § 8.

Μία οὐσία] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, ἀναίδητα καὶ ἀκοινώνητα] πνεύματα καὶ ὑποκείμενα, sunt *formæ & materiæ formis quasi subjectæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀναίδητα legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα collocandam distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliqua dictarum rerum partes, forma scil. & materia sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Maro, ità Pomponio *ad lib.* 9. § 8. exhibito. qi *corpus continuum* definit, *quod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, tignum, lapis.* ex subjectis speciebus tigni *lapidis*que, non *animal*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liquidò patet. vide *ad l.* 6. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. ἡ ὑποκειμένη ὕλη & τὸ πνεύματικὸν Marco ἀντιδιαιροῦνται. Hoc idem videtur, quod πνεῦμα ὑλικὸν Thaianus *ad* v. *Gr.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus spiritibúsque*, sed *aqis* etiam ineſſe vult.

Κακεῖνα τὸν νῦν συνέχει, καὶ τὸ ὅμοιον αὐτὸ βεῖδον] leg. κἀκεῖνα τὸ νοῦν συνέχει, καὶ τὸ ὁμοῖον τὸ αὐτὸ βεῖδον. *& tamen ista etiam* (licet sensûs ac rationis expertia) *mens* (universi scil.) *continet, & facultas interior, sive forma illa, cujus vi oddam loci feruntur.* Vide *l.* 10. § 26. Τὸν βεῖδοντα & *l.* 4. § 16. Τὸ αἰτιῶδες. τὸ νοῦν αἰτιῶδες τοῦ ὁ νοῦς sicut & Aristotelis *ethic. l.* 9. *c.* 4. Δῆλον δ' ὅτι τὸ νοῦν ἕκαστος εἶναι, ἢ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν ipſis est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qa *supra* l. e.

Deus

Deus ipse. de qo & *l.* 10. § 1. σωίζει πάντα. sive, *Spiritus Dei*, τὸ σωίζον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τι εἶδ) Διὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apost. *ad Coloss. c.* 1. *v.* 16, 17. ἐκεῖ λόγοι. τὰ πάντα δι' αὐτὸ ἔκτισαι. καὶ τὰ πάντα δι' αὐτὸ συνέστηκε. Clemens *stromat. l.* 5. Σφίγξ ἔχει ἡ σοφὶ ὅλων σωίδησις, ἡ τῷ κόσμῳ κατὰ τὸν ποιητὴν Ἄρατον ἐφαρμοσθεῖσα, ἄλλα τάχα μοὶ ὁ Δίνων πυθμαίνιος τίνα, καὶ συνέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. Natura est, quæ continet mundum omnem, atque ea quidem, non sine sensu & ratione. & rursus: *Mundum & ejus partes naturâ sentiente teneri, in quâ ratio perfecta insit. quam vim animum esse dicunt mundi, eandémque esse mentem sapientiámque divinam.* Habes hîc apertè Marci τὸ νοῦν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter se convenientibus mundi partibus profectò non possent, nisi ea uno divino ac continuate spiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inqit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ἢ ἰδίως ὁπὸ τὸ ὁμόφυλον] Homo magis ad sibi congenerem fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia τὸ νοῦν illud peculiarem in homine operationem exercet, exeritque. Laërt. *Zenon.* Εἰς ἄκρον τὸν κόσμον μέρος διήκειν ὁ νοῦς, καθάπερ ἐν ἡμῖν ἡ ψυχή· ἀλλ' ἦδη δι' ὧν μᾶλλον, δι' ὧν ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ, οἷς ἕξις καλεῖται, οἷς διὰ σαρκὸς ὀστῶν, καὶ σαρκὸς νεύροις· δι' ὧν ἧ οἷς νοῦς, οἷς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ.

§ 31. Ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ] Plut. *de audiend.* Ταὐτὸν ὄντι τὸ ἕπεσθαι Θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philosoph. Sapientem pedisequum & imitatorem Dei dicimus, & sequi arbitramur Deum, id est*, λόγον. At de Juliano Gregor. Naz. *ftelisevt.* 1. Ὁδηγῷ λόγῳ, καὶ μὴ Θεῷ χρώμενος· quasi ista sejuncta à se invicem existant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ὀπτεύοντι σώφρονι, παρακαλεῖτέον τὸν βίον. ità solam rationem vult ducem adhiberi ad vitam instituendam. verùm proclivis satis est solutio. rationis rectæ, qalis est initio condita, ductus, à religionis Deique regulis nusquam deviat. Cæterùm qà jam corrupta & vitiata est, à legis divinæ tramite in quamplurimis abscedit, suique sequaces ut plurimùm abducit. vide amplius *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ ἄκριτος, ἢ διὰ τῆς τεθνηκυίας] leg. εἰ διὰ τοῦτ. sensus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Πόσον ἢ ὅλης οὐσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, πλίνθος μέρος εἰ σὺ καὶ τὰ ὅλα; Lucret. *l.* 6. *Et quota pars homo sit terræ totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *supra* § 30.

Ἐν πόντῳ ἢ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπειν] ità *l.* 6. § 36. Ἄδου βωλάριον. & *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. γωλίδιον dixit. Plato *Phædon*. Ἐπὶ δὲ καὶ πάμμικρά τι εἶδ) αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἡμεῖς οἰκεῖν καὶ μέχρις Ἡρακλείων στηλῶν ὑπὸ φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μοίρῳ, ὥσπερ περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους, περὶ θάλασσαν οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *instit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóq; discere meliora volentibus promptum est, ut verè intuenti mirum sit illud, magis malos esse tam multos. nam* 10 *ut aqa piscibus, ut ficca terrenis, circumfusum nobis spiritus volucribus convenit: ità certè facilius esse oportebat secundum naturam, qàm contra eam vivere.* Nihil scil. istis de nativo vitio suboluerat.

Ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πᾶσι ἑαυτοῖς χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *supra* § 19.

Ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Rufo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. 20 Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ Θεὸς, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μέν, τὸ κάλλιστον, καὶ αὐτάρκιστον, ὡς δὴ καὶ αὐτὸς εὐδαίμων ὤν, πᾶν χρῆσιν ἡμῖν φαντασιῶν. τοῦτο γὰρ ὀρθῶς γινόμενον, ἀλήθεια ὄντι, εὐσεβεία, εὐθυμία, εὐστάθεια. τοῦτο ἢ καὶ δίκη ὄντι, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ οὐ προαιρετὰ ὄντι, ἢ ἀπρόσαι] leg. ἐστὶ, *sive.*

Νεκρὸς] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνὸς] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὸ μηδὲν.

§ 34. Οἱ τῷ ἡδονῇ ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi summum bonum etiamsi in voluptate, summum malum in dolore constituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipsum, *supra l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata sunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epist ad Menaceum.* Μηδὲν οὖν ἡμᾶς εἶδ) τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δ' ἐστὶν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὅθεν γνῶσις ὀρθὴ τὸ μηδὲν εἶδ) πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, διὰ ταῦτα πιεῖν τὸ τῆς ζωῆς θνητόν. οὐθὲν γὰρ ἔσται ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καταληφθὲν γνησίως, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φρικωδέστατον οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ ὅταν μὲν ἡμεῖς ὦμεν, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δ' ὁ θάνατος παρῇ, τόθ' ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ἔστι οὖν οὔτε πρὸς τοὺς ζῶντας ὄντι, οὔτε πρὸς τοὺς τετελευτηκότας· ἐπειδὴ οὐδὲ μέλει ὅς μὴ ἔστιν, οὐδ' ἂν ἔτ' εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors est, ad nos neque pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos esse putandum,
Si minus esse potest, qàm quod nihil esse videmus.

Qd etiam telo pugnat & Cicero. *Tusc. l.* 1. *Natura verò sic se habet, ut quomodo initium nobis rerum omnium ortus noster afferat, sic exitum mors: qæ*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in qo qid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à se quisque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & *epist.* 4. *Difficile est, inqis, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, qàm ex frivolis caussis contemnatur? alius ante amicæ fores laqeo pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reduceretur è fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc effecturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκυκλον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ κυκλοῖς πάντοθεν ἴσχει κεφυρά. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Κυκλοῖ τῷ παντὶ σχήματι, ὡς Σολομῶντι κἀμοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι παντελῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κόσμος ἀνδρεῖος, ἢ γύναικεῖος ἀνδρὸς, καὶ πόνος δεινὸς γεωμετρία, καὶ πότῳ δάκρυον. Calliſtratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ὡραῖον πᾶν τὸ ἔυκυκλον· καὶ μόνος κάλλους δημιουργὸς ὁ κυκλοῖς· ἄπαν δ' ἀπηνθικὸς ἔξω τῆς καιρῶν φύσεως. Verùm Marcus iſtîc τὸ ἔυκυκλον accipit eo ſenſu, qo & Solomonem locutum monuimus, *ſuprà ad* § 23. vide *l.* 4. § 23. Plut. ad Apollon. πλὴν γὰρ ἐυκυκλίαν μᾶλλον ἢ πλὴν ἐυγνωμοσύνην παντάχῃ καθορῶμεν φερομένην.

Τὰ πλείους κρίνειν λόγον ὀρθὸν παρέξεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διαρρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ] vide Menandrum *in ſuppoſititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ γὰρ κρῖναι τοὺς νόμους ἴσον ἐκάστῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμψει σε, ὁ τύραννος, οὐδὲ δικαιοῖς ἄδικος] *Emittit te*, inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniquus aliqis*, etſi occidat te ille, addicat iſte, *ſed* per illum iſtúmve, *natura*, ſive *Deus* ipſe, *qi* & *in vitam te prior miſerat.* Hoc eſt qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæíque ſervos trucidâſſent, armenta & jumenta abegiſſent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppreſſiſſet. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abſtulit. ſed Dominus dedit, Dominus abſtulit. qia nihil abſtuliſſet Diabolus niſi permiſiſſet Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuiſſet tollere, qod Dominus non permiſſiſſet auferre.* Avg. *in Pſalm.* 31. & 90. & *in ſerm. ſolenn.* 241. *non tentatori tribuit, ſed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abſtulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; ſed Dominus, qi dederat poteſtatem.* Hugo Victorin. an qis alius, ſub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 25.

Οἷον εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & iſtîc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷον ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχύ· ἂν μακρὸν, μακρὸν· ἂν πλουτὸν ὑποκρίνεσθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον ἐυρυθμῶς ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γάρ τοῦτ' ἐστὶ, τὸ δοθὲν ὑποκρίνεσθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. qibus paria habet & *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Ariſto Chius apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἓν ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτὴν τὸν σοφὸν, ὃς ἄντε Θερσίτου, ἄντε Ἀγαμέμνονος πρόσωπον ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑποκρίνεται πρεπόντως. Contrà planè qàm Philippus Macedo, qem poſt inſignem de Athenienſibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosùs illuderet, liberâ voce Demades verbis iſtis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι ἀπειθούσης πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐκ αἰσχύνῃ φαῦλον ἔργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Biſciolam *horar. ſubſeciv. l.* 1. *c.* 1. ἀναρχίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. lavdatus. Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὃ,τι ἂν ὁ ποιητὴς προβάλῃ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· οὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ,τι ἂν περιθῇ ἡ τύχη· καὶ γὰρ αὖ τοι, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιητοῦ, ὁτὲ μὲν πρόσωπον πολέμου, ὁτὲ δ' εἰρηνικοῦ πρόσωπον· καὶ ὁτὲ μὲν βασιλέως, ὁτὲ δ' ἀλήτου· μὴ ὢν βάλλε δύστηνος, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Idémq; in *lib.* περὶ παιδίων apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις οὖσα, παντοδαπὰ ποιεῖ πρόσωπα, ναυαγοῦ, πλουτοῦ, φυγάδος, ἐνδόξου, ἀδόξου. δεῖ οὖν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ,τι ἂν αὐτὴ περιθῇ, καλῶς ὑποκρίνεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Muſonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἓν καὶ τὸν πένητα, ἓν καὶ τὸν πλούσιον, ἓν καὶ τὸν μέσον, ἓν καὶ τὸν καταφρονητὴν· οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν καὶ τὰ πρῶτα τοῦ βίου, ἓν καὶ τὰ μέσα, ἓν καὶ τὰ τελευταῖα. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*, Socrates Archelao: Εἰ γὰρ μὴ ἱκανὰ τὰ ὄντα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τούτοις ἱκανὸς, καὶ οὕτω κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ἐκ εὐφωνοτέρου ᾄδει, ἀλλ' ὧν ὁ Πῶλος τὸν τύραννον Οἰδίποδα ὑποκρίνεται, ἢ ὅτι Κολωνῷ ἀλήτῃ καὶ πλουτοῦντι; εἶτα χείρων Πῶλος ὁ γυναικῶν ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ πρεπτὸν ἐν τῇ δημοσίᾳ πρόσωπον ὑποκρίνασθαι καλῶς; ἢ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ἄδην μέσον διαφέρειν, ἢ ἐν τῇ ὕλῃ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synef. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὴ ὅτι σκηνῆς ὁρῶμεν τοὺς ἐν τραγῳδίαις ὑποκριτὰς, ὅσοις καλῶς ἐξήσκηται πλὴ φωνῆς, ὁμοίως ὑποκρίνεται, τότε Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ᾄδειν τ' ἀλυγῆ καὶ ῥακίων διοίσει, σχῆμα καὶ καλὸν ἐμβοήσαι, καὶ καταλαβεῖν ἠρεῖ τὰ μέλη τὸ διάφορον· ἀλλὰ καὶ πλὴ θεράπαινα, καὶ πλὴ

τὸν Ἀλεξανδρον μὴ τῆς αὐτῆς ἐπιδείξεται μισοπονηρίας καὶ ὅ, τι ἐν ἀρίδηλον τοῦ σφοδροτέρου, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χορηγὸς τοῦ δράματος ἀπαιτεῖ· ὅταν ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη ἀφετήσιν, ὥσπερ θεσσωτεία, τοῦ βίου ἐν τῷ μικρῷ τοῦ κόσμου δεσμῶ· καὶ ὑδὲν τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρα βίου βελτίων ἢ χείρων· χρῆται ἕ, ὡς ἕκαστος βούλεται. δύναται ὁ σοφὸς ἀπαλλαχθῆναι καλῶς διαλάνθων, κἂν τὸν πλοῦτον, κἂν τὴν μοναρχον ὑποκείνεται· διοίσεται ὑδὲν ἀπὸ τοῦ σφοδροτέρου· ἐπεὶ καὶ ὁ παγκρατὴς γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὲν θαύμων, τὸ ἕ αἰρεμβμος· καὶ ὁ ἐν τῷ τῆς χαλκοπλαστικῆς, στεφανοῦται τε καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τῷ τοῦ βασιλέως ἀγῶνος, καλῶζεται, καὶ συείπεται. Dio deniqe Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienses*, Ἦδη ποτὲ θεὸς μετελάβετο, μᾶλλον ἕ μονονοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶται. ἆρα ἐν ἐκεῖ τῆς ὑμῖν ἀληθῶς ἔδοξεν βασιλεὺς, ἢ τύραννος, ἢ θεός; καὶ τοι πάντα ταῦτα καλοῦνται· καὶ οὐ ὀνόματα μόνα ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ σχήματα, καὶ στολὰς, καὶ κελεύσεσι πολλὰ ὡς ἐκείνοις· τὸ ἕ ποιήματος συντελεσθέντος, ἀπαξ τὸ μηδὲν ὄντες. Vide ampliùs *ad l.* 4. § 1. videatur & Aristides *in Eteon. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ ἔπιον τὰ πάντα] Allusit ad actuum in dramatibus numerum, de qo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu sit quinto productior actu,
Fabula, qæ posci vult, & spectata reponi.

Nam qod Donatus, *personam eandem* negat *plùs quinquies prodire in proscenium*: refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μέρει τοῦ βίου τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμα] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epist.* 77. *Eam viam ingressi sumus, qam peragere non est necesse. iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunqe desines, si bene desinis, tota est.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, qem debeas implere.*

Τὸ γὰρ τέλειον ἐκεῖνο θελίζει] qod *supr.* § 23. καιρὸν καὶ ὅρον δίδωσι. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἔθου, ὃν οὐ μὴ ὑπερβῇ· ὅρους meliùs reddidissent. nam Hebr. חֻקָּיו idem hoc loco valet qod גְּבוּל de mari usurpatum, *Psal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites descriptos.* Scil. qod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris sui temperat.*

Ὁ πότε μὴ τῆς συγκρίσεως] Hoc est, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *nascendi*, qàm *denascendi tempus, cuique* esse *à Deo præstitutum.* vide *supr.* § 23.

Σὺ ἕ ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inqit, mortis tuæ arbiter magìs, qàm ortûs tui fueras. David, *Psalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua sunt tempora mea.* & *Psal.* 68. *v.* 20. *Domini Dei* לַיהוִה תּוֹצָאוֹת *mortis sunt exitus*, nec potest qisqam avt sibi ipsi, avt alteri, citra ipsius permissionem ac voluntatem, vitam eripere. Potest interim tamen mortis, vel sibi, vel alteri conscitæ homo ipse havd *ἀναίτιος*. i. e. *insons* esse. qod nec Marcus ipse diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ ἕν ἵλεως] imò non semper ἵλεως, hoc est, *propitius, placatus. placidus* sanè semper in se Deus, qia immotus, & immutabilis; non qoad illos tamen semper, qos hinc abripit, *propitius.* necesse est ergò, dum hîc vivunt, sibi concilient ipsum mortales, si in morte propitium experiri voluerint, neqe enim ἵλεως ipse i. e. *placidus lætúsqe* defungi poterit, nisi qi Deum sibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Christo suo reconciliatum, habuerit. τοῦτο ἕν εὐσωπειδήτω μοι (ut Marci nostri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ἑπτῇ ἡ τελευταία ὥρα. *mihi itaqe sic affecto, itqe mihi probè conscio, supervenial hora novissima, hora,* inqam, *illa decretoria;* (utì Seneca vocat *epist.* 102) qam senio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *vers.* 14. *qotidie expecto.* Et tu, Domine Jesu, ὁ Ἀμὼ, voto servuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum subjicere nè dedigneris.

FINIS.

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (quæ etiam alicui fortasse leviſsima viderentur) reſtitui ac ſuppleri ſic poterunt.

Pag. 10 *col.* 2 *lin.* 17 Bayſius
p. 22 *c.* 1. *l.* 11. qid nî
p. 24 *c.* 2 *l.* 25 Agapetus
p. 26 *c.* 1 *l.* 3 *lib.* 67
c. 2 *l.* 5 *impetum*
p. 34 *c.* 2. *l.* 9 *ἀδίκως*
p. 43 *c.* 2. *lin. ult. l.* 5 §
p. 53 *c.* 2. *l.* 38 *συλλωβόμβια*
p. 57 *c.* 1 *l.* 9 עבד
p. 67 *c.* 1 *l.* 19 *σωμερείδοντας*
p. 73 *c.* 1 *l.* 40 *Ξυροὶ*
p. 77 *c.* 1 *l.* 36 reſpexiſſe
p. 82 *c.* 1 *l.* 4 *ὠστνες*
p. 83 *c.* 1 *l.* 26 Sentia
p. 90 *c.* 1 *l.* 43 celerrimè
p. 92 *c.* 2 *l.* 24 vaniloqia
p. 96 *c.* 2 *l.* 15 Hugo
p. 101 *c.* 2 *l.* 44 aliorſum
p. 115 *c.* 1 *l.* 36 præpoſita
p. 116 *c.* 2 *l.* 31 Calav.
p. 118 *c.* 2 *l.* 16 abſint
p. 122 *c.* 2 *l.* 10 ſolicitudinum
p. 128 *c.* 1 *l.* 20 *ἐνδιαι-*
p. 129 *c.* 2 *l.* 36 *us in*
p. 147 *c.* 2 *l.* 7 *ὀικεῖα*
p. 150 *c.* 2 *l.* 33 *ταθήτας*
p. 152 *c.* 1 *l.* 3 Antonius
p. 156 *c.* 1 *l.* 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 *c.* 1 *l.* 43 *eſt in rebus*
p. 164 *c.* 2 *l.* 40 Pythagoræ
p. 171 *c.* 2 *l.* 33 nemine
p. 175 *c.* 1 *l.* 11 Et cum
p. 187 *c.* 2 *l.* 15 Is *lib.*
ib. *l.* 52 *κείας*
p. 192 *c.* 2 *l.* 1 deſignaret
ibid. verto
p. 193 *c.* 1 *l.* 44 non è
p. 196 *c.* 1 *l.* 1 *σμικρῷ*
p. 199 *c.* 1 *l.* 25 *ἀναβαλεῖν*
l. 41 *ἐλάδιον*
p. 203 *c.* 2 *l.* 33 *βάλλειν χὴ ἀπ*
p. 205 *c.* 2 *l.* 32 *ἄφυ-*
p. 211 *c.* 2 *l.* 33 *τίμνεται*
p. 212 *c.* 2 *l.* 15 qî iſtud ?
p. 214 *c.* 1 *l.* 2 *epigr.*
p. 215 *c.* 1 *l.* 21 reſediſſe
p. 220 *c.* 1 *l.* 5 4. § 20
p. 226 *c.* 2 *l.* 25 *ἔσον.* & *ἐσιδὼ*
p. 230 *c.* 1 *l.* 4 *εἶτε ἆπτ'*
p. 234 *c.* 1 *l.* 31 Grat.
p. 238 *c.* 1 *l.* 31 novè dictum
p. 252 *c.* 1 *l.* 46 poſteris
p. 253 *c.* 2 *l.* 37 *Necyo-*
p. 256 *c.* 2 *l.* 50 Infantes
p. 263 *c.* 1 *l.* 24 *de pace* 1.
p. 284 *c.* 2 *l.* 38 *σανζυμίδιον*
p. 285 *c.* 1 *l.* 2 *ὑποκατῆται*
p. 286 *c.* 2 *l.* 13 exiſtit
p. 296 *c.* 1 *l.* 40 familiæ
p. 306 *c.* 1 *l.* 32 *κεῆν*
p. 307 *c.* 2 *l.* 40 *in Job*
p. 308 *c.* 2 *l.* 30 qidem
p. 309 *c.* 1 *l.* 7 ſcripſerant
l. 8 *-ſæ lib.* 1.
c. 2 *l.* 18 *ἐπωζῆ*
p. 310 *c.* 1 *l.* 9 in verſione
l. 32 loqor
p. 313 *c.* 1 *l.* 49 ipſe
p. 317 *c.* 1 *l.* 32 Irem.
p. 325 *c.* 1 *l.* 4 Atqi
p. 326 *c.* 2 *l.* 30 Potius
p. 328 *c.* 2 *l.* 31 *ὅτι*
p. 331 *c.* 2 *l.* 17 dixerat
p. 333 *c.* 1 *l.* 14 *l.* 7. §
c. 2. *l.* 32 *τοῦτος*
l. 36 *periobæ* 1 8
p. 336 *c.* 1 *l.* 5 Apoſtolius
l. 22 Abarum regi Pr
p. 337 *c.* 2 *l.* 16 *auguſt.*
p. 339 *c.* 2 *l.* 19 ſubſannans
p. 344 *c.* 2 *l.* 18 עַבְדִּי
p. 345 *c.* 1 *l.* 5 variis
p. 346 *c.* 1 *l.* 30 afficiant
p. 352 *c.* 2 *l.* 55 Marci mens gen
p. 356 *c.* 1 *l.* 43 ac concl.
c. 2 *l.* 54 Evripid. Troad
p. 364 *c.* 1 *l.* 50 ac Vulgarem
p. 367 *c.* 2 *l.* 24 *compertum*
p. 372 *c.* 2 *l.* 14 Pſellúsque
p. 377 *c.* 1 *l.* 1 *ἅπαντα*
p. 381 *c.* 1 *l.* 40 *ἴδιον*
p. 384 *c.* 1 *l.* 46 *philoſophos*
p. 390 *c.* 1 *l.* 52 *admiſſos*
p. 395 *c.* 1 *l.* 37 eximam
p. 396 *c.* 1 *l.* 14 Joſ. Mercerus
l. 23 *φιλῶς*
p. 397 *c.* 1 *l.* 55 Apoſtolium
p. 400 *c.* 1 *l.* 43 *suus*
p. 423 *c.* 2 *l.* 21 *affectionem*

In calce Præloqii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, qæ in Commentario isto vel explicantur, vel illustrantur.

Geneſis.

Cap. 1 verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 1 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24 *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4. *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 31 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175. *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 *p.* 352 *c.* 2. *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Num.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2. *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4 *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C 19 v. 6 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4. *p.* 384 *c.* 1 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30 v. 11 *p* 417 *c* 1 *l.* 18 C 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Josh.

Cap. 1 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2. *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 19 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16. v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 56

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1. *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23. *p.* 251 *c.* 2 *l.* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 1 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2. *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v. 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 1 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38

v.13,14 p. 233 c.1 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c.1 l. 46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c. 2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c.1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.2 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p.157 c.1 l.1 v.23 p. 430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p. 227 c.1 l. 32 Iſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p.378 c.1 l.37 Pſ.68 v. 20 p. 439 c.2 l. 15 Pſ. 73 v. 1 p. 424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2,p.254 c.1 l.39 Pſ.78 & v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v.16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v.5 p. 337 c.2 l.1 Pſ.103 v 17 p.337 c.2 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.4 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ.109 v.18,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.33 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ.116 v.1 p.253 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.147 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.35 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p.133 c.1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p. 322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c.1 l.53 Pſ 120 v.5,6 p. 181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.31 Pſ.132 v.11 p. 384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l. 55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l.55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l.47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.42 v.17 p. 133 c. 1 l. 39 p.421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c.1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 252 c.2 l.46 v.20 p. 104 c.2 l. 32

Parœm.

Cap.1 verſ.7 pag.240 col.1 lin.28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.11 C.6 v.6,7 p.183. c.1 l. 23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 17 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 v.5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c.1 l.43 C. 18 v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c.2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l.17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 pag.159 col.1 lin.36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l 43 v.13 p 60 c.2 l.92 C.2 v.2 p. 61 c.2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l 12 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c.1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.1 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 86 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.46 v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 112 c.2 l.38 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c.1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Eſaj.

Cap.1 verſ.11,16 p 359 col.2 l.47 v.25 p.378 c.1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l 27 C. 6 v. 9,10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v.5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 39 v.8 p.96 c.1 l.16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C. 42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l 7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l.8 C.48 v.8 p 322 c.2 l.35 v.10 p 378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c.1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l.28 C. 66 v.24 p.319 c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 pag.371 col.2 lin.36 C.2 v.14 p.35 c.2 l.9 C. 4 v.14 p. 48 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C. 5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10, 21, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c. 1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l.41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2, p.322 c. 1 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17 C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p.165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36, &c. C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2

Thren.

Cap.3 verſ.33 pag.312 col.1 lin.5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.371 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.20 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 pag.326 c. 1 lin.45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.2 verſ.6 pag.320 col.2 lin.7

Amos.

Cap.3 verſ.6 pag.114 col.1 lin.29 p. 219 c. 1. l. 38

Jon.

Cap.4 vers.3,9 *pag.*201 *col.*1 *l.*39

Mic.

Cap.3 vers.3 *pag.*316 *col.*2 *lin.*16 C.4 v. 11, 13 *p.* 308 *c.*1 *l.*50 C.7 v.1 *p.*300 *c.*1 *l.*49

Habbak.

Cap.2 vers.5 *pag.*344 *col.*2 *lin.*19

Zephan.

Cap.1 vers.12 *pag.*344 *col.*2 *lin.*21 C.2 v.1 *p.*381 *c.*2 *l.*30

Zacar.

Cap.10 vers.1 *pag.*191 *c.*1 *lin.*49

Malac.

Cap.3 vers.3 *pag.*378 *col.*1 *lin.*39

Matth.

Cap.3 vers.7 *pag.*202 *col.*1 *lin.*3 C.4 v.10 *p.*48 *c.*1 *l.* 5 C.5 v. 11 *p.* 377 *c.*1 *l.*47 v.20 *p.*417 *c.*1 *l.*46 v.28 *p.*88 *c.*1 *l.*41 v. 44,45 *p.*317 *c.*1 *l.*2 v.44 *p.*267 *c.*2 *l.*21 v.45 *p.* 291 *c.*2 *l.* 24 v.48 *p.*360 *c.*1 *l.*37 C.6 v.2,5 *p.*178 *c.* 2 *l.*27 *p.* 339 *c.*1 *l.*1 v.2 *p.* 190 *c.*1 *l.* 96 v.6 *p.*190 *c.*1 *l.*1 v.10 *p.* 161 *c.*1 *l.*24 v. 16 *p.* 268 *c.*2. *l.* 44 v. 22, 23 *p.*427 *c.*1 *l.*26 C.7 v.12 *p.*230 *c.*2 *l.*32 v.15, 20 *p.* 331 *c.*1 *l.* 29,33 v.16 *p.*360 *c.*2 *l.*2 v.26 *p.*300 v.1 *l.*23 v.27 *p.* 233 *c.*1 *l.*22 C.10 v.29,30 *p.*220 *c.*1 *l.*3 *p.*256 *c.*1 *l.*45 *p.*272 *c.*1. *l.* 38 *p.*300 *c.*2 *l.*31 v.37,38 *p.* 418 *c.*2 *l.*13 C.11 v.30 *p.*405 *c.*2 *l.*44 C.12 v.33,35 *p.* 331 *c.*1 *l.*30 v.34 *p.*148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.*15 v.43 *p.*61 *c.*1 *l.*1 C.13 v.13,15 *p.*71 *c.*1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.*172 *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v. 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v.19 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4. *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2. *l.* 53 C.18 v.7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.*212 *c.*2 *l.* 5 *p.* 404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v.5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.* 63. *c.* 2 *l.*15 v.22 *p.* 311 *c.*2 *l.*44 v. 28 *p.*385 *c.*2 *l.*27 C. 20 v.26,27 *p.* 257 *c.* 1 *l.* 5 C.21 v.25 *p.* 161 *c.*1 *l.* 20 C.22 v. 37 *p.* 157 *c.*1 *l.*20 v.45 *p.*289 *c.*2. *l.*36 C.23 v.23,25, 27 *p.*339 *c.*1 *l.*1 C.25 v.9 *p.* 148 *c.*1 *l.*7 C.26 v.24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v.39 *p.* 161 *c.* 1 *l.*27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.*2 *l.*27 *p.* 228 *c.*1 *l.*23

Marc.

Cap.3 vers.21 *pag.*398 *col.*1 *lin.*48 C.4 v.26 *p.*371 *c.*2 *l.*24 v.31, 32 *p.*372 *c.*2 *l.*50 C.7 v.33 *p.* 125 *c.*1 *l.*29 C.8 v.36 *p.* 385 *c.*2 *l.*54 C.9 v.21 *p.*7 *c.*1 *l.*47 v.44 *p.*319 *c.*2. *l.*6 C.10 v.43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.*6 C. 11 v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.*33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.*1 *l.* 19 C. 14 v.36 *p.* 161 *c.*1 *l.* 27 v.41 *p.* 178 *c.*2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.*2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.*136 *c.*1 *l.*4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap.1 vers.3 *pag.*188 *col.*2 *lin.*50 v.6 *p.*417 *c.*1 *l.*47 v.42 *p.* 384 *c.*1 *l.* 3 v.75 *p.*417 *c.*1 *l.*42 C. 2 v.29 *p.* 386 *c.*1 *l.* 53 C. 4 v.2 *p.*61 *c.*1 *l.*6 C.6 v.24 *p.*178 *c.*2 *l.*28 v.34,35 *p.*189 *c.*2 *l.*47, 48 *p.* 291 *c.*1 *l.*31 *p.*317 *c.*1 *l.* 9 v.36 *p.*360 *c.*1 *l.*3 2 v.44 *p.* 300 *c.*1 *l.*38 v.46 *p.*359 *c.*2 *l.*44 C.7 v.25 *p.*44 *c.*1 *l.*5 C.9 v. 31 *p.*63 *c.*1 *l.*47 v.51 *p.*136 *c.* 1 *l.*7 C.10 v.27 *p.*157 *c.*1 *l.*19 v.29,37 *p.*97 *c.*1 *l.*16 v.41 *p.* 419 *c.* 1 *l.*55 C.11 v.2 *p.*161 *c.*1 *l.*24 C.12 v.17 *p.*203 *c.*1 *l.*53 C.15 v.21 *p.*161 *c.*1 *l.*20 C. 17 v. 3, 4 *p.*11 *c.* 1 *l.* 33 v. 3 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.*329 *c.*1 *l.*35 C.20 v.19 *p.*61 *c.*1 *l.*9 C.21 v.16,18 *p.*48 *c.*2 *l.*40, 45 v.34 *p.*283 *c.*2 *l.*43 v. 35 *p.*423 *c.*1 *l.*41 C.22 v.20 *p.* 92 *c.*1 *l.*28 v.40 *p.*291 *c.*2 *l.*56 C.23 v.30 *p.*319 *c.*2 *l.*15 v.36 *p.*186 *c.*2 *l.*26 v.46 *p.*228 *c.*1 *l.* 25 C.24 v.18 *p.* 154 *c.*1 *l.*5

Joan.

Cap.1 vers.9 *pag.*394 *col.*1 *lin.*20 v.14 *p.*92 *c.*1 *l.*34 v.18 *p.*143 *c.* 2 *l.*48 *p.*435 *c.*2 *l.*6 C.3 v.20 *p.*107 *c.*2 *l.*13 C.4 v.14 *p.*317 *c.*1 *l.*28 *p.*377 *c.*2 *l.*35 v.36 *p.* 383 *c.*2 *l.*38 C.6 v.60 *p.*231 *c.* 1 *l.*1 *p.*380 *c.*1 *l.*5 C.7 v.17 *p.* 357 *c.*1 *l.*3 C.9 v.34,40 *p.* 71 *c.*1 *l.*35 C.12 v.40 *p.*71 *c.*1 *l.*36 C.13 v.1 *p.*63 *c.*1 *l.*45 v.34 *p.* 321 *c.*1 *l.*28 C.14 v.9 *p.*436 *c.* 1 *l.*11 C.15 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.* 11 C.16 v.12 *p.*380 *c.*2 *l.*8 v. 33 *p.*154 *c.*1 *l.*11 C.17 v.17 *p.* 322 *c.*1 *l.*18 C.19 v.10 *p.*17 *c.*1 *l.*48 v.30 *p.*228 *c.*1 *l.*24 v. 39 *p.*175 *c.*1 *l.*55 C.21 v.19 *p.* 195 *c.*2 *l.*7

Act.

Cap.1 vers.1,2,22 *pag.*136 *col.*1 *l.*5 v.3,4 *p.*154 *c.*1 *l.*40 v.24 *p.*438 *c.*2 *l.*41 C.2 v.12 *p.*357 *c.*1 *l.* 9 v.23 *p.*273 *c.*1 *l.*40 *p.*308 *c.* 1 *l.*51 v.25 *p.*1 *c.*1 *l.*25 C.3 v. 14,18 *p.*308 *c.*1 *l.*51 v.21 *p.*385 *c.*2 *l.*26 C.4 v.13 *p.*17 *c.*1 *l.*49 v.28 *p.*273 *c.*1 *l.*40 C. 5 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 *p.*329 *l.*39 v.41 *p.* 284 *c.*2 *l.*52 C.7 v.14 *p.*214 *c.* 2 *l.*22 v.35 *p.*283 *c.*1 *l.*44 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 v.42 *p.*61 *c.*1 *l.*12 v.54 *p.*297 *c.*1 *l.*2 C.13 v.36 *p.*370 *c.*1 *l.*15 v.50 *p.*2 *c.*1 *l.*42 C.14 v.10 *p.*136 *c.*2 *l.*8 v.14, 15 *p.*291 *c.* 2 *l.*32 v.14 *p.*300 *c.* 1 *l.*25 v.15 *p.*231 *c.*2. *l.*20 C. 15 v.8 *p.*418 *c.*2 *l.*40 C.16 v. 1 *p.* 2 *c.*1 *l.*39 v.3 *p.*401 *c.* 1 *l.* 35 v.11 *p.*137 *c.*2 *l.*3 C. 17 v.2,3 *p.*254 *c.*1 *l.*40 v.18,19 *p.* 385 *c.*2 *l.*34 *p.*423 *c.*1 *l.*24 v. 26 *p.*47 *c.*2 *l.*22 v.28 *p.* 208 *c.* 1 *l.*6 *p.*211 *c.*1 *l.*36 *p.*418 *c.*2 *l.*1 C.20 v.23,24 *p.*353 *c.*1 *l.* 42 *p.* 370 *c.*1 *l.*23 v.28 *p.*383 *c.* 2 *l.*44 v.35 *p.*46 *c.*1 *l.*12 C.21 v.1 *p.*137 *c.*2 *l.*3 v.13 *p.*253 *c.* 1 *l.*42 v.14 *p.*161 *c.*1 *l.*21 C. 25 v.23 *p.*8 *c.*1 *l.*45 C.26 v.8 *p.*423 *c.*2 *l.*33 C. 27 v. 27 *p.* 335 *c.*2 *l.*36 v.37 *p.*214 *c.*2 *l.* 24 C. 28 v.4,6 *p.*136 *c.*2 *l.*14 v.18 *p.*117 *c.*2 *l.*44 v.25 *p.*386 *c.*1 *l.* 40 v. 26, 27 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 45

Roman.

Cap.1 vers.20 *pag.*277 *col.*2 *lin.*44

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p 424 c.1 l.2 C.4 v 9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.15 p.254 c.2 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c. 1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l 5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36,39 p. 392 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.2 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.24 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.12 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

1 Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.44 v.15 p.436 c.1 l.10 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l. 49 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 13 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.357 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l.40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C.6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C.10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p. 308 c.1 l.13 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v. 7 p. 289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C. 6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Galat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p. 403 c.2 l. 37 v. 4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l.47 v.10 p.97 c.1 l 13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 25 v. 31 p.1 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p. 97 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v. 11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1 Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v. 4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6,7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c. 2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.398 c.1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c. 1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l.41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 1 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l.41

p. 7 c. 1 l. 48 C. 4 v. 3 p. 380 c. 2 l. 10 v. 5 p. 34 c. 2 l. 42 v. 6 p. 386 c. 2. l. 12 v. 7 p. 94 c. 1 l. 54 p. 240 c. 1 l. 15 v. 8 p. 423 c. 1 l. 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 p. 394 c. 1 l. 38 C. 3 v. 2 p. 348 c. 2 l. 50 v. 9 p. 92 c. 2 l. 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 p. 418 c. 1 l. 49 C. 5 v. 11, 12 p. 380 c. 2 l. 3 C. 6. v. 10 p. 423 c. 1 l. 36, 43 C. 9 v. 27 p. 319 c. 1 l. 53 C. 10 v. 34 p. 205 c. 1 l. 1 v. 39 p. 392 c. 1 l. 42 C. 11 v. 1 p. 143 c. 2 l. 54 v. 5 p. 329 c. 1 l. 46 v. 11 p. 162 c. 2 l. 25 p. 431 c. 1 l. 35 v. 13 p. 154 c. 1 l. 18 v. 35-37 p. 253 c. 1 l. 40 C. 12 v. 4 p. 94 c. 1 l. 7 v. 5 p. 319 c. 2 l. 53 p. 432 c. 1 l. 36 v. 9-11 p. 195 c. 1 l. 1 p. 378 c. 1 l. 42 v. 22 p. 113 c. 2 l. 30 v. 32 p. 240 c. 1 l. 32 Cap. 13 vers. 17 p. 314 c. 2 l. 26

Jacob.

Cap. 1 v. 2, 3 p. 378 c. 1 l. 40 v. 11 p. 268 c. 2 l. 23 v. 13 p. 64 c. 1 l. 1 p. 219 c. 2 l. 35 v. 14 p. 98 c. 2 l. 38 v. 18 p. 323 c. 1 l. 13 v. 25 p. 122 c. 2 l. 42 v. 27 p. 239 c. 2 l. 55 C. 2 v. 8 p. 133 c. 2 l. 45 C. 3 v. 1 p. 399 c. 2 l. 25 v. 12 p. 300 c. 1 l. 21 C. 4 v. 1 p. 77 c. 2 l. 48 C. 5 v. 17 p. 231 c. 2 l. 21 v. 19 p. 348 c. 2 l. 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 p. 360 c. 1 l. 29 v. 18 p. 168 c. 2 l. 54 v. 23, 25 p. 427 c. 1 l. 34 C. 2 v. 5, 9 p. 93 c. 2 l. 37 v. 8 p. 233 c. 1 l. 17 v. 11 p. 77 c. 2 l. 47 p. 18 c. 1 l. 29 p. 154 c. 1 l. 19 v. 22 p. 349 c. 1 l. 48 v. 23 p. 236 c. 2. l. 50 v. 25 p. 349 c. 1 l. 56 C. 3. v. 13 p. 402 c. 1 l. 41 C. 4 v. 10 p. 433 c. 1 l. 18 v. 12 p. 154 c. 1 l. 7 p. 300 c. 1 l. 13 p. 378 c. 1 l. 40 v. 14 p. 195 c. 1 l. 9 v. 15 p. 61 c. 2 l. 42 C. 5 v. 7 p. 157 c. 1 l. 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 p. 324 c. 1 l. 50 v. 9 p. 71 c. 1 l. 37 p. 154 c. 1 l. 31 v. 15 p. 63 c. 1 l. 48 v. 19 p. 143 c. 2 l. 45 C. 2 v. 13 p. 241 c. 1 l. 37 v. 14 p. 88 c. 1 l. 39 C. 3 v. 1 p. 56 c. 2 l. 42 v. 7, 10, 12 p. 89 c. 1 l. 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 p. 423 c. 2 l. 14 C. 2 v. 17 p. 227 c. 1 l. 33 C. 3 v. 3 p. 360 c. 1 l. 30 v. 10 ibid. l. 31 C. 4 v. 2 p. 117 c. 1 l. 3 v. 12 p. 435 c. 2 l. 7 v. 21 p. 321 c. 1 l. 26 C. 5 v. 3 p. 305 c. 1 l. 33 v. 18 p. 239 c. 2 l. 56

2 Joan.

V. 2 p. 297 c. 2 l. 14 v. 8 p. 254 c. 1 l. 43

Jud.

V. 16 p. 157 c. 1 l. 42

Apoc.

C. 1 v. 5 p. 92 c. 1 l. 30 v. 6 p. 93 c. 2 l. 35 v. 17 p. 248 c. 1 l. 8 C. 2 v. 8 p. 248 c. 1 l. 8 C. 3 v. 4 p. 418 c. 2 l. 15 v. 12 p. 147 c. 1 l. 28 v. 17 p. 71 c. 1 l. 38 p. 154 c. 1 l. 37, 47 C. 5 v. 10 p. 93 c. 2 l. 34 C. 6 v. 16 p. 319 c. 2 l. 15 C. 12 v. 1 p. 336 c. 1 l. 53 v. 11 p. 277 c. 1 l. 24 C. 14 v. 5 p. 329 c. 1 l. 52 v. 13 p. 270 c. 1 l. 33 C. 16 v. 20 p. 329 c. 1 l. 53 C. 17 v. 21 p. 329 c. 1 l. 54 C. 19 v. 20 p. 319 c. 2 l. 4 C. 20 v. 6 p. 93 c. 2 l. 36 p. 258 c. 1 l. 55 v. 14 p. 319 c. 2 l. 2 C. 22 v. 13 p. 248 c. 1 l. 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 231. *col.* 2. *lin.* 54
Æneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37
Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27
Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50
Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12
Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1. *l.* 37
Apulejus explic. *p.* 244 *c.* 1. *l.* 4
Ariſtoteles explic. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 1. ſupplet. *p.* 129. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50
Athenæus expl. *p.* 256. *c.* 1. *l.* 45
Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 2. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26
Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 175. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 15
Clemens Alexandr. expl. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34
Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47
Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20
Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1 *l.* 53
Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 423. *c.* 2. *l.* 33, 40
Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22
Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26
Epictetus expl. *p.* 91. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 167. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2. *l.* 51. *p.* 92. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 2. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 365. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 426. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45
Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 1. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11
Epigrammatar. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46
Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.
Eunapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17
Evripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 23. 52. *a-pud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 27, 31. em. & expl. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31
Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.
Etymologus em. *p.* 227. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 53
Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6
Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5
Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heraclea em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33
Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10
Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2. 53
Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14
Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49
Hippocrates explic. *p.* 43. *c.* 1.
Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28
Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56
Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42
Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18
Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33
Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48
Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37
Menander expl. *p.* 89. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9
Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49
Palaphatus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39
Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 130. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 411. *c.* 2. *l.* 13
Plato em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 323. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 43
Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 2. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54
Plutarchus expl. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.
Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.
Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324 *c.* 2. *l.* 25
Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 32. em. ibid. *l.* 37
Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 48. *p.* 132. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 168.

p. 168. c. 1. l. 37. p. 198. c. 2. l. 47. p. 251. c. 1. l. 47. p. 358. c. 1. l. 1. p. 366. c. 1 l 55
Senec. trag. em. p. 52. c. 1. l. 3. p. 117. c. 1. l. 43
Sextus empir. expl. p. 103. c. 1. l 7
Socrates hist. em. p 421. c. 1. l. 22
Sophocles expl. p. 248. c. 2 l. 22. em. p. 306. c. 1. l 54. p. 358. c. 2 l 5
Stobæus em. p. 140. c. 2. l. 34. p. 207. c. 2. l. 30. p. 298. c. 2. l. 31. p. 313. c. 1. l. 16. p. 328. c. 1. l. 48
Suetonius em. p. 433. c. 2. l. 50
Suidas em. p. 12. c. 1. l. 15. p. 66. c. 1. l. 9. p. 71. c. 2. l. 18. p. 366. c. 2. l. 30. p. 414. c. 2. l. 10, 26
Synesius em. p. 277. c. 2. l. 9

Tacitus em. p. 175. c. 1. l 54
Tatianus em. p. 141. c. 2. l. 42
Tertullianus expl. p. 174. c. 1. l. 21. em. p. 170. c. 2. l. 48. p. 174. c. 2. l. 31. p. 431. c. 2. l. 18
Themistius em. p. 242. c. 1. l. 56. c. 2. l. 1. p. 318. c. 1. l. 21
Theophrastus em. p. 73. c. 1. l. 41. p. 86. c. 1. l. 51. p. 405. c. 1. l. 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. p 360. c. 1. l. 15. *apud Porph. & Cyril.* supp. *ibid.* l. 18

Varro apud Non. em. p. 85. c. 2. l. 43. em. p. 261. c. 1. l. 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinisque pavcis interſitis) qæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπτήν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδαρκτὶς *Ops* p. 186 c. 2 l. 51
ἀδηκ(Θ) ἀδήκτως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλωτον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορ(Θ) p. 29 c. 1 l. 22
ἀδιαφθεσία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάφθορον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδυσώπαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδωρήτως p. 17 c. 2 l. 39
ἄϊα, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰδρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰχῆ p. 147 c. 1 l. 26
αἰρᾶν λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰτιῶσις p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκμεαῖον, ἀκαρὲς *insecabile* p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκανόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκανόσκεδον p. 5 c. 2 l. 49
ἄκιοι p. 426 c. 2 l. 46
ἄκλήρησεν, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκτῖνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδυτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιῶδες, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμαλὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμετάπλωτος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμηχανεῖν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναζιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναγκαῖδες p. 243 c. 1 l. 33
ἀναπλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναληφθῆναι, ἀνάληψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀνανεῦν, *recensare* p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναπήγειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπνοή p. 81 c. 2 l. 40
ἀναπαύστως p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζες הרואשש p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυν(Θ) p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδρεσνομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωθῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, *anima* p. 51 c. 1 l. 41
ἀνεξέτασις p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίκρυπτον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπλεκτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπισάτους, -σάτους p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπφάντους p. 19 c. 2 l. 10
ἀνέχεδες p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθέλκεδες p. 98 c. 2 l. 36
ἀνθύδυτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀνίκαδες p. 104 c. 2 l. 2
ἀντλεῖν & ἐξαντλεῖν p. 181 c. 1 l. 37 *exanclare, exantlare* ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, *æstimatio* p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶδες p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαιθριάζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαιτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρακολουθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενθύμητον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 2 l. 23
ἀπειρίαστον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπερισάλλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπερισπάστως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπίχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπίχει ibid. l. 35
ἀπισχνικός p. 6 c. 1 l. 30
ἀπνοῆ(Θ) p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 2 l. 32
ἀποκαθῆδες p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαυσαρῆδες p. 238 c. 1 l. 4
ἀποκλύσαι p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυνθωσις p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαβεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικός p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθῆναι, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεμίωσα p. 297 c. 1 l. 43
ἀπονοῆδες p. 52 c. 1 l. 40
ἀπονοῆσαι p. 323 c. 1 l. 16
ἀποπομπή p. 6 c. 2 l. 17
ἀπότελγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπρεῖξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀπρεγκτώλιον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπρεσπλωσία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπρεσπάθ(Θ) p. 427 c. 1 l. 1

ἄπλοδες

ἀπλεῶς p. 45 c. 2 l. 32
ἁπλότης, ἁπλότητος p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρίστεια p. 188 c. 1 l. 6
ἀσθμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2. l. 46
ἀστρολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτοργος p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολος p. 21 c. 1 l. 51
ἄπυρος p. 186 c. 2 l. 41
ἀπύρωμα p. 179 c. 1 l. 23
αὐλαῖαι p. 252 c. 2 l. 25
αὔυδαλις p. 361 c. 2 l. 30
αὐυδαλίζεως p. 157 c. 2 l. 18
αὐτάρκης p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δείξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτυργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφιλήδελον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφίλοργον p. 34 c. 1 l. 3
ἀφωνητί p. 19 c. 1 l. 25

Βάπλεως p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρεῖως p. 312 c. 2 l. 45
βαρῶς ibid. l. 42, 51
Βενετικὸν Veneta factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύειν p. 288 c. 1 l. 33
βύλεως, παρίλιον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλιλών p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεγενέζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλισχρεύεως p. 187 c. 2 l. 10
γλισχῶς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσσα, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, linea p. 137 c. 1 l. 46
γρῆσος, γρῆσον p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυφόσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρω, terra אֶרֶץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνεως p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμθυαὶ p. 259 c. 1 l. 11
δεῖς p. 19 c. 1 l. 26
δεισσαιδὲς p. 95 c. 1 l. 3
δεύτερος πλοῦς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δήξις, δήκλης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοκοπικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαδρεπτίζειν p. 124 c. 1 l. 4
---εφισμοὶ p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖος, διαπνοὴ, pertlari p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 219 c. 2 l. 34
διορθὲν p. 83 c. 1 l. 45
διαρραγῆναι p. 295 c. 2 l. 25
διαίρεως, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 52 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διεξιμμὸς p. 137 c. 2 l. 5
διδικεῖν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσυνὴ p. 417 c. 1 l. 45
δεμὸς p. 287 c. 1 l. 6
δύπλειν, καλαδύπλειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπτεῖς & δρυπεῖς, drupæ p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυδαναλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπαραχολούθητος p. 188 c. 2 l. 29
δυσεγεῖν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατάπικρος p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκυδισμὸν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύπλειν p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον. manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχείπλεως p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 præter c. 2 l. 9
εἱμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἴρω, sero, series p. 353 c. 2 l. 41
ἐκδιεγικὸς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκδυμεῖος p. 220 c. 1 l. 19
ἐκστρέφαι p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμυεῖος p. 382 c. 1 l. 5
ἐκλαδῦσαι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατλεῖος p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμβολοι, -λα, rostra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφαπλαζόμενα p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλησδυᾶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4
ἔνδυσις p. 374 c. 1 l. 5
ἐνδύσεμεν p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐνκαθεδεῖν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλεως p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἔξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἕξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἑξομοιῶσις p. 360 c. 2 l. 24
ἕξωμις, ἐξώμιδες p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλεως p. 111 c. 2 l. 34
ἔπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιδάλλειν p. 204 c. 2 l. 40
ἐδιδάλλον p. 262 c. 2 l. 51
ἐπιζυμίαλα, ἐπιχυδώα p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεγραὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήμαλα p. 38 c. 2 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαδεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοεῖως p. 51 c. 2 l. 40
ἐπίνοια, ἐπινοῆ p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 2 l. 35
ἐπιφερεγκεῖν p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίπνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐπισημαίνεως p. 232 c. 2 l. 43
ἐπισημασία p. 233 c. 2 l. 5
ἐπισκυίον, supercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 2 l. 2
ἐπισῆσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπιστροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπισύρειν p 316 c. 1 l. 14
ἐπίσταμαι p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἐτοιμότητες p. 133 c. 2 l. 36
ἐυαναχλίτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
ἐυάρμοσον p. 87 c. 2 l. 41
ἐυαφῶς p. 403 c. 1 l. 29
ἐυδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
ἐυδιαλλάκλως p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδιος p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαδεῖως, cavtè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδαναλεῖν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυδρομεῖν p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἔυκρινον p. 27 c. 1 l. 14

εὐλυ[illegible] p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
εὐμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
εὔμοιρος p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
εὐκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
εὐνῶς, εὐνοικῶς p. 115 c. 1 l. 1
εὐκενῶς p. 363 c. 2 l. 54
εὐοδεῖν, εὐοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
εὐόμιλος p. 37 c. 1 l. 48
εὐπατείδαι p. 21 c. 1 l. 14
εὐπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
εὔπιστος p. 360 c. 1 l. 16
εὑρέθη p. 329 c. 1 l. 28
εὖρυς p. 59 c. 1 l. 20
εὑρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
εὐρυχωρεία p. 341 c. 2 l. 49
εὐσεβεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
εὐσχολία p. 137 c. 1 l. 7 εὐσχόλως p. 148 c. 2 l. 6
εὐσχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
εὐτακτος p. 281 c. 2 l. 29
εὐτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερος p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερα, *animalculum* p. 161 c. 2 l. 8 *planta* p. 174 c. 1 l. 4 *venenata* ibid. l. 53
ἔχετος p. 178 c. 2 l. 39
ἐχθὶς *heri* p. 174 c. 2 l. 8

Ζητητικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, *nisi* p. 197 c. 2 l. 40
ἡμερόβιοι p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίγυμνος p. 155 c. 2 l. 30

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεσμὸς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφορητὸς, Θεοφορεία p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θερεμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θῆκαι p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύται p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶται p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσόνομος, ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καββαλικὸς p. 280 c. 2 l. 56 p 181 c. 1 l. 28
καθαιρέτης p. 16 c. 2 l. 37
κὰ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
καμεῖς p. 43 c. 1 l. 29
κἀμία, p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 2 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
κατειόνησις p. 197 c. 1 l. 25
κἀλακρεωργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
κἀλαμύειν p. 380 c. 1 l. 4
κἀλάλλιλον p. 192 c. 1 l. 35
καταληκτικῶς διδόναι p. 149 c. 2 l. 38
κἀλαλύσαι p. 176 c. 1 l. 33
κατάπλασμα p. 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καταρτισμὸς ibid. l. 42
κἀλαφρόνυμα, κἀλαφρόνησις p. 357 c. 1 l. 53
κἀλαφρυάτλεις, הרפאי p. 348 c. 1 l. 13, 30
κατεντείνειν p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
κατεργαστικὸν p. 27 c. 1 l. 32
κατορθώσεις, κατορθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κακολασμὸς p. 110 c. 1 l. 34
κακοσπλία p. 258 c. 2 l. 3
κακχεσμὸς p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρῶσαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσυνὴ p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 *census communis* ibid. l. 27
κολάζειν p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεία p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμος p. 183 c. 2 l. 24
χρεῖαν ἑαυτῷ p. 26 c. 1 l. 42
χρεωμοεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
χρῖμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
χροκύφαντον *reticulum* p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμένος, *consideratus* p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύθρον, λύθρος p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσσῶντες p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνευμα p. 280 c. 2 l. 5
μακάρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλος p. 264 c. 2 l. 47, 50
μεμῖχθαι p. 265 c. 2 l. 11
μέσος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μαλακαλεῖν p. 252 c. 2 l. 39
μαλακὸν p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζειν, *transnominari* p. 356 c. 1 l. 31
μετεωρότεροι p. 226 c. 2 l. 30
μόνον, ἐλλείψει p. 8 c. 1 l. 1
μύζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μύξος p. 339 c. 1 l. 54
μυξάκηον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάπλειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρῶν p. 258 c. 1 l. 10
νεκῖα p. 334 c. 1 l. 41
νεφέσασθαι p. 53 c. 1 l. 48
νεφεσάσθαι p. 260 c. 1 l. 9
νεφεσαστεία p. 237 c. 2 l. 22
νεφεσασεῖος p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νεφεσασυμφία p. 260 c. 1 l. 7
νεφεσασῶν p. 382 c. 1 l. 15
νήφειν p. 34 c. 2 l. 41 νήπλης ib. l. 45
νόσιμον p. 74 c. 1 l. 46
νῶν ἡ χθὲς p. 355 c. 2 l. 13
νῶν ἡ νεωστὶ ibid. l. 25

Ὀλῶ p. 18 c. 2. 33
Οἰκοδεσπότης בעל הבית p. 35 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187. c. 2 l. 33
οἰόμυροι p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχεφνα p. 200 c. 2 l. 37
ὀλοχειρὰς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμόπονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικῶς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθῆναι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτροφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὠδαμῆ p. 294 c. 2 l. 7
ὑερνάκλος, *vernaculus, verna* p. 35 c. 2 l. 8, 17 *vernilitas* ib. l. 41
ὀφρὺς, *frons* p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται *viderit* p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάχος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2. l. 5

παμμελέιΘ, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 l. 49.
παμμιγὴς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. כל *ullum, qicqam* p. 104 c. 2 l. 24.
παρακελευστικὸν p. 99 c. l. 20
παρακινδύνιζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολυθῆν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύπλειν p. 122 c. 2 l. 43
παραδρῆδς p. 43 c. 2 l. 1
παρεπίμπτειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παρέπτωμα p. 326 c. 2 l. 16
παρέσασις, παρεσίμαλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παρέταξις p. 386 c. 2 l. 23
παρέφορος p. 26 c. 2 l. 48
παρίστειν p. 186 c. 1 l. 26
παρυπόρδυμα p. 115 c. 2 l. 1
παρευδυμιῆδς p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l 52
παρυπώμησις p. 19 c. 2 l. 40
πᾶσα, ὁπόπασα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 210 c. 1 l. 55
πεῖσμ, πεῖσμαλα p. 103 c. 1 l. 36, 38
πειδάλλειν p. 59 c. 1 l. 5
πειζολὴ p. 420 c. 1 l. 1
πειρήτης p. 256 c. 1 l. 51
πειρῆναι p. 91 c. 2 l. 35
πειρηραίζῆς p. 353 c. 1 l. 29
περίχειν p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
περίσσῆς p. 92 c. 2 l. 8
περιφόρεον, περιφόρεῆς p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πίρπτειν, περπτεία, περπτιῆς p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26
πιλοπλάστων p. 21 c. 1 l. 31
πιδανὸν, πιδανολογία p. 88 c. 2 l. 2
πιδικίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πισὰ p. 197, c. 1 l. 29
πλησιαχὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1
πνεῦμα ἀκατωτέον, ἀφῆναι p. 186 c. 2 l. 11
πνυμαλικὸν p. 244 c. 2 l. 30
πονηρὸς p. 276 c. 2 l. 17
ποᾶγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
ποήγματα p. 21 c. 2 l. 19, 44
πραστικὸς, *Praefina* factio p. 3 c. 2 l. 51
προηγμένα, *producta*, *promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c. 1 l. 14
προῖξαδς p. 92. c 2 l. 7
πρόνοια p. 296 c. 1 l. 13
προπάλα, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53. p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργα, ὁδῷ p. 207 c. 2 l. 21
προὶ p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14.
προὶ pro ὀλὰ p. 335 c. 2 l. 7
προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27
προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9
προσπροδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίξαδς p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσκόπειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39.
προσπάθεια, προσπάρειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ἀπὸ τῶ πάθυς diſtingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2
προστατορὰς p. 28 c. 1 l. 5
προσυνοικίζεδς p. 141 c. 2 l. 35, 37
προστετμένα p. 185 c. 1 l. 4
πρόχυμα p. 268 c. 2 l. 22
πρωτοτόκειν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶδις p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικυλάτον, *recessatum* p. 123 c. 1 l. 40
ῥάικτωρ, *rector* ibid. 42.
ῥεμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53. p. 76 c. 2 l. 11
ῥέμβεδς, ἀπορρέμβεδς p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19.
ῥόμβΘ p. 217 c. 2 l. 47.
ῥύγνυδς, διαῤῥαγλῶαι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26, 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75, c. 2 l. 50.

ΣεκυτόειΘ, *ſecutorianus*, *ſecutor* p. 4 c. 2 l. 42.
σιμοτυφία p. 341 c. 1 l. 42.
σισπύραι, *ringi*, *renidere* p. 28 c. 1 l. 10
σιτηρὲς p. 402 c. 1 l. 30
σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σημειωδοὶ, & σημειώδεις ἐδῆτες p. 44 c. 1 l. 2
σηυλλάεια p. 260 c. 1 l. 7
σκάμμ p. 397 c. 1 l. 42
σκαμβὴ p. 397 c. 2 l. 2
σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπους p. 7 c. 2 l. 12 *ſcimpodium*, ib. l. 26
σκύβαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκωῖον, *cinum*, *cilium* p. 87 c. 1 l. 44.
σοφιστὴ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σπάδς p. 50 c. 2 l. 13
σπέρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερμαλικὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπόδειν p. 241 c. 2 l. 45
σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41
σταγὼν, στάγμ p. 266 c. 2 l. 28
στέλεδς p. 34 c. 1 l. 34
στοιχεῖα p. 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3. p. 253 c. 2 l. 31
στάγμ p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχειῶδις p. 123 c. 1 l. 48, 55
στολὴ, *ſtola* p. 10 c. 1 l. 27 στόλον ib. c. 2 l. 28
στοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
στοχάζεδς, στοχαστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγνωμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλᾶσαι p. 161 c. 1 l. 47
συγκλαδὸς רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγκρίνειν p. 353 c. 2 l. 41
συζῆν θεῷ p. 211 c. 1 l. 28
συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμηρύσαι p. 161 c. 1 l. 47
συμμυὴ p. 195 c. 2 l. 10
συμπολιτεύεδς θεοῖς p. 352 c. 2 l. 22
συμφόρεδς p. 430 c. 1 l. 52
σωαίδησις p. 269 c. 1 l. 53
σωῆναι p. 191 c. 1 l. 4
σωνεμφόρειν, σωνεμφόρεδς p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωϊξαδς, & διασωίξαδς p. 87 c. 2 l. 24
σωτρεῖν p. 52 c. 1 l. 30
συννῆσαι p. 161 c. 1 l. 47.

σαυ-

σωτάζειν p. 192 c. 1 l. 50
σωτετηκέναι p. 285 c. 1 l. 13
רבת ibid. l. 22
σωτήκειν p. 393 c. 2 l. 31
σόρμα, syrma p. 10 c. 1 l. 33
συσχολάζειν p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχίσεις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχελασμὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18.

Τάτλας p. 395 c. 2 l. 28
τιθήνη, τιθηνέομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τίφρα p. 174 c. 2 l. 50
τρφάς, cinefieri p. 124 c. 2 l. 13
τόπον διδόναι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεὸς σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραγὸς, & πυκτραγὸς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζειν p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγλιμὶς p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπὰς p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφ p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

πύχη ῥῆβ p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγ p. 306 c. 1 l. 48
ὗς, ὕεν, ὑπ p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, exceptio p. 120 c. 2 l. 27
ὑπέρτασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὴς ibid. l. 18
ὑπερφρονεῖν, ὑπέρφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπιδιὰς p. 76 c. 2 l. 42
ὑποδὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑποκαλαχλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποκρινὰς 345 c. 2 l. 31
ὑποκριτὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομήνεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποσάδμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπυλ p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζειν p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαύλασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαύλασιακὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαύλασιοκλήλων p. 8 c. 1 l. 38
φαύλασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελώνη, penula p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρειν p. 345 c. 2 l. 16

φιλεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάλληλος p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖν p. 5 c. 2 l. 40
φιλόστοργος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτιμία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόφορ p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάττειν p. 364 c. 1 l. 32
φύμαλα p. 74 c. 2 l. 3 vomicæ, tubera l. 34
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύραξ p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαρτυλίζειν, χαρτυλισμὸς, cartizari p. 29 c. 2 l. 9. 22, 28, 49
χθὲς ἢ πρώην, χθὲς ἢ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 59
χθιζὸς p. 174 c. 2 l. 9
χθὼν p. 136 c. 2 l. 55
χλόην διδόναι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφ p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 58 c. 2 l. 56
ὠστικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, qæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

Abſceſſus inſtar habet, qi fatum, qi fratrem averſatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55

Abſentia, amiſſa, prætcrita reqirere fatuum 414 1 10, -2 40

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 *quantum expediat* ib. 2. *quando & qomodo devergat* ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32

Adulator qalis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9

Adverſa invicem ad univerſi bonum conſpirant 54 1 10

Æqalitas æqitatis pars prima 23 2 17. *hac qandoqe nihil iniqius* ib. 20

Aer ambiens ſata, animantia qàm variè afficiat 163 1. 16 2

Æſtimationis juſta ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis flos, res lubrica 43 1 20

Ævum rapidè decurrens, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 165 2 49. 167 2 56. 209 1 3. 2 1, 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 1 12,23. 433 1 46. 434 1 19

Affectionibus naturalibus fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 13. 382 1 49. 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *bis abripi non oportet* 92 2 36

Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4,24

Alia aliis placent 313 1 33

Alicnis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà faceſſit ſibi* 137 1 7,10

Alteratio eſt, qam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amat maximè ſe qiſqe 422 2 23

Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 33 2 5,44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1

Amor celari non poteſt 356 1 50. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30

Ἀναπόδυτα & σαλευόμενα, in exoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1 17. *exhalatio à ſanguine* 51 1 43. 215 2 38. *ſanguis qâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem variæ veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè qibus modis ſe habeat 59 2 1,7. 74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate qam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique* 68 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10,49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 19

Antoninus Pius Imp. qalis 31 1 15. 40 1 20

Apum induſtria 183 2 3

Aqam pavent λυσσιδηκτοι 256 1 3

Araneæ indolcs 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea nisi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in qibus conſiſtat* 415 2 18

Artem ut nôrit qi, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *qam nôrit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16,28. c. 2 1. 248 1 15 261 1 15

Artifex qiſqe artem ſuam diligit, & enixè aſſectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſus qoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non moratur* 214 1 32

Artificia ſtudiáqe inertia reprehenſa 5 2 50. 6 1 1

Aſtrorum contemplatio, qatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *qatenus inutilis* 9 2 40

Aulica vita, mores qales 205 1 30. 238 1 8. *inficere ſolent* 230 2 40. 231 2 50. *in aula tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3

Αὐτουργία probata & collaudata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 14 269. 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut alienа nulla* 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6,32. 254 2 19,27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qi excludunt, impiè faciunt* 65 1 40. 2 44. *qo fine nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28

Benefacere juvat 265 1 11. *benefacienti, ſi prodeſt* ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè audire regium* 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1, 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dextrè tam accipiendi, qàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13

Beneficium nullum niſi gratuitum, qod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas, re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

2 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, quæ bonos non faciunt 66 1 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ nimia esse possunt* 204 2 34,40. *quæ contemnere, quorum damna libenter sustinere, laudem habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi tempestivum* 438 1 14
Bonus verè est, qi conditioni suæ respondet 245 1 31. *qi intus talis* 395 1 46. *sacerdos is & servus Dei* 93 2 30,40. *athleta* 94 1 10. *pancratiasta* 428 1 13. *aspera multa exercitii caussâ, citra offensionem, subiturus* 232 1. 233 2 36. *virtute alitè instinctus* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rupis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 18. *mentis curam antiqissimam habet* 225 2 41. 226 2 41. *hac bonâ oblectatur* 312 2 27. *rectè factis contentus, lætus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 13. *huic regendum, agendum totum se dat, sudque dispensanda permittit universa* 103 2 14. 133 1 10. 153 2 44. 156 2 49. 159 1 34. 161 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destinatis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13. 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 1. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 153 1 19. 159 2 19. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 1 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 10,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè excipiendis ac exequendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 348 2 40. 417 1 29. 422 1 7. *nec lege indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil clàm agit, quod palàm innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50. c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *alierum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *sereno, placido, composito semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen incusas, nec homines* 426 1 13. *de vita vel producliore vel contracliore nihil satagit* 109 2 44. 110 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minúsve sincerum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qia vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exerendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1,42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar rotantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnatibus laude digna 32 1 23. c. 2 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Coactum nihil gratum 98 1 31. 341 1 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, qem non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. *l.* 4. *animum tingunt* 105 1 16 24. *facti crimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fontes, radices* 148 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidenda non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, qod proloqi pudeat.* 92 2 38. 93 2 11
Comitas severitati juncta quantum valeat 18 2 20,30
Comœdia vetus, media, nova; qatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8. c. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum pavis, 402 2 46) perferenda* 39 1 14. *huic qò consulas sustinenda infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45
Constantia in bono tenenda 154 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentia sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver merum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sacculus, uter, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qalis* 51 1 17. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *qale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergò inservire natum* 91 2 14 43. *hanc qatenus afficiat* 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38,50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à qo nihil mali qi dicatur*

catur, quæ tamen corrigendo & puniendo aspera infligat 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34,46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus priscis quâ notione dictus* 165 1 18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innotescant* 436 1 15. -2 4. *mundi quasi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 39. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudas etiam mentes ipsas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ipsum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius providentiâ, ab initio designata,* 149 1 5. *dispensantur,* 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. *eidémque inserviunt universa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *per omnia tam minoris, quàm majoris momenti negotia, cogitandus,* 221 2 25,52. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quocunque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic, qò salvi simus, ut medico, gubernatori, auscultandum jugiter* 255 1 14. -2 1. *hunc non admittentes, sibi, non ipsi, nocens* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44,48. *in promptu modò sint* 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis, gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qi non credit 7 1 43. *nemo quærit, qod jam nactum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen sui, primùm, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæque bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32,34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad ævum retrò, porrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, scenica instructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2,39. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, impietatis est radix* 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *inane quiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1. 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, res nihili* 113 1 10. *quàm angusta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea solicitum agere, quatenus futile* 137 2 24. 138 1 3,19. *aucupantium iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philosophiæ studium inane faciat* 427 1 9

Festivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14

Filius sapiens, parenti res lata 275 1 33

Fluxa istic universa, consistens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19,23. 227 1 21. *fumi instar evanida* 72 2 17. *bis ergò affici sapientis non est* 209 2 3. 227 2 36. *sed quærere, inter fluctuantia hæc, qò se contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20. *fortunam fingit quisque sibi* 218 2 46.

Fratres dissidia non decent 50 1 48

Frons animi index esse debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & suum quodque 331 1 37. *his onusta speciosissima* 86 2 9. *fugientia gratissima* ibid. 1.

Futuri ut nihil certum, 112 2 38. *præsagiri tamen multa possunt* 279 1 42. *frustra torquent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *aut solicitos habent* 437 1 25

Gloriam de spreta gloria aucupari vanissimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente constat 52 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *semine cœlesti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28, 43, 48. 155 1 4. *rationis ejusdem partici-*

pes

pes 96 2 46. *luce communi fruentes, aere ſpirantes* 328 1 26, 28, *corporis ejuſdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. *quæ ſit omnibus præſtanda* 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni ſint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. *homo neminem odiſſe debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *ſed mitis eſſe etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus eſt* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *ſed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *prout & alia univerſa.* 302 1 6. *hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus, cæleſtia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem enim internum, exteris exutum, conſiderare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, qàm quod eſt hominis, exigitur* 204 1 49. *nihilqe homini deſpondendum poſſe, quod homo potuit* 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. *aut perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 233 1 3. c. 2 34. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51 2 30. *nec affectui huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34. *homo animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23. *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 1 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 134 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt* 361 1 36, 46

Illecebris mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19.

Imaginativa vis qualis 118 1 10. 229 2 25.

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17. 1 55

Imperceptibilia quibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráqe quibus* ibid. 46. 200 2 35.

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii recti amicitia anxia 25 2 20.

Inimicorum Invidæ pernicioſæ 21 1 11

Injuriæ fructus in laſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qiqe 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juſtitia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe quando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 423 1 31

Labori aſſveſcendum 331 2 21

Lædere qenqam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius fit* 139 1 14

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54 2 36

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19.

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs quam labor & dolor moleſtæ 90 2 31.

Librorum ſupellex citra uſum rectum inutilis 117 2 19

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 5. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25.

Magnates ἀσυμβίωτοι 21 1 14. 22 1 53.

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magìs qàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex metu mero, non eſt,* 400 1 1

Malus an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum qenqam nemo, nec Deus, fecerit* 49 1 4. 63 2 9.

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *variis ſubinde formas induit* 267 2 51. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 45 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens qatenus immunis 178 1 45. c. 2 17

Mens

Mens divinitùs derivata 48 1 42. 141 2 25 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe qiſqe* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 207 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hac Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *numinis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc inprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſit* 61 1 24 c. 2 117 1 13. *alia ſcrutando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedat* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper fertur* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæque in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi aliis ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi graviſſimi* 71 1 28. *cæcitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſede ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio freqens minùs commoda 38 2 20

Mimica quæ, nec inutilia ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 75 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qi miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *moroſi* ibid. *l.* 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *muliebres* ibid. l. 49

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *naturæ opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec crubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda; id quatenus* 324 1 56 c. 2 9 437 2 31. *nec faſtuoſè*, 325 2 41. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 1 42. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *quod quibus de cæſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 31. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, qo retro fucramus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 28. 213 2 16. *reqiem dat* 90 2 12. 91 1. 186 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices, pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æqat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 1 6. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minuſque neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus quaſi animal, 147 1 19. 249 1 50 c. 2 *unum quodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt, cinni inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſcitè admodum compacto & concinnato* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte feruntur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

ceduns

cedunt sibi inviecm in totius usum 406 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hîc officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *scenæ instar* 398 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdémque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 79 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia quàm nihili* 366 2 27. *percuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, re respondendum 356 1 16. c. 2 29

Novum insolénsve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secùs* 167 2 52. 268 1 47

Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54

Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humaniqe ratio pariter in qibusqe habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsa, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi qibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Ostentatio vitanda, hujusqe vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti nescîis, negotio molestius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra exemen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11

Parcre prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*

Paterfamilias qare dicatur; qalis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25

Pax sublola qalis 397 2 5.

Peccandi malis satietas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, inviti, qatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo coegerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, qæ à libidine, qam qæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non obsunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32, 52

Pertia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30.

Perseverantia jugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinacia fastûs, inscitiæ, stultitiæ proprium 30 1 41, 47

Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud qicqam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes qæ* 299 2 2

Philosophari licet, sine tunica, 155 1 7. *sine libro* c. 2 8. *seminudo* ibid. 30. *sine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qalis 394 2 9. 395 1 45

Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hac antiqior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plausus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus qantum debeamus 22 1 6

Præsentem imaginari, qem vereare, prodest 409 2 20. 410 1 31

Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præstantissima qæqe eligenda, prosequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, qod homines latere velis 93 1 7. *verè bona inprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, causa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progressus in bono perpetes 104 2 44. *qos faciamus, observandum* ibid. 40. *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39

Proprium qicqam qatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 1 9. 32 1 15. *publici sumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Recti semper accuratè, quasi ad lineam ductam, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5. 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. *velitus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qi qeat alios, qi se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54. *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satis sub iisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14.
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 21.
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45.
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qi putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46. *in se secedere prosit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33.
Seni ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alienæ meliori cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qalis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30.
Somno, aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, qæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ qales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qlis 143 2 55
Temerè nihil admittendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 1 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præsens, qo solo utimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad universum puncti instar 126 1 8
Tragœdiæ qis usus 388 1 48. 391 1 31. *an comœdiâ antiqior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. *fastuosissimi, qi è servitio emerserint* 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27 *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum ragemque quantum interest* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ qaſt morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23.
Usus quantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravis primùm levis, ingratus gratus facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam qatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus hæud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qi ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinquentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignaris qatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter qàm vorax 244 1 3. c. 2 39. 245 1 12.
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus semo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernalarum dicacitate detecti animi domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 10 1 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20
Vir verè qis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè affectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14. 252 2 55. 253 1 15. *sola permanes immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *vitiâ semper ferunt* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *masculæ* 58 1 24. 99 1 50 128 2 44. *nisi gratuitæ, nulla* 135 2 5. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 l. 20.
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182 1 1. *incerta* 295 1 28. *puncti instar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præsens tantùm vivitur. & hoc punctum insecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4 *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *luctu* 285 1 4. *molestiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum dissentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa personam & terminum assignat eboragus deus* 438 1 37. 439 2 10. *non quàm longa, sed quàm bene acta interest* 111 1 37. *sibi per omnia debet esse consentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *sibi, naturæ, rationi, legi, numini consentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 51, 52. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ scopum certus aliquis proponendus, nè vaga sit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in senectâ, morte, solamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ spatium à deo præstitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qisque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanquam ultimus qisque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qualem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ satietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconstantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim usitata, post obsoleta 158 1 37

Voluptas bonum qare non sit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *inescat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, distrahit* 90 2 31. *câ pessimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconstans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus censura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5

Vultus species affectata, genuinâ exterminat 268 2 40.

FINIS.